

Über dieses Buch

Dies ist ein digitales Exemplar eines Buches, das seit Generationen in den Regalen der Bibliotheken aufbewahrt wurde, bevor es von Google im Rahmen eines Projekts, mit dem die Bücher dieser Welt online verfügbar gemacht werden sollen, sorgfältig gescannt wurde.

Das Buch hat das Urheberrecht überdauert und kann nun öffentlich zugänglich gemacht werden. Ein öffentlich zugängliches Buch ist ein Buch, das niemals Urheberrechten unterlag oder bei dem die Schutzfrist des Urheberrechts abgelaufen ist. Ob ein Buch öffentlich zugänglich ist, kann von Land zu Land unterschiedlich sein. Öffentlich zugängliche Bücher sind unser Tor zur Vergangenheit und stellen ein geschichtliches, kulturelles und wissenschaftliches Vermögen dar, das häufig nur schwierig zu entdecken ist.

Gebrauchsspuren, Anmerkungen und andere Randbemerkungen, die im Originalband enthalten sind, finden sich auch in dieser Datei – eine Erinnerung an die lange Reise, die das Buch vom Verleger zu einer Bibliothek und weiter zu Ihnen hinter sich gebracht hat.

Nutzungsrichtlinien

Google ist stolz, mit Bibliotheken in partnerschaftlicher Zusammenarbeit öffentlich zugängliches Material zu digitalisieren und einer breiten Masse zugänglich zu machen. Öffentlich zugängliche Bücher gehören der Öffentlichkeit, und wir sind nur ihre Hüter. Nichtsdestotrotz ist diese Arbeit kostspielig. Um diese Ressource weiterhin zur Verfügung stellen zu können, haben wir Schritte unternommen, um den Missbrauch durch kommerzielle Parteien zu verhindern. Dazu gehören technische Einschränkungen für automatisierte Abfragen.

Wir bitten Sie um Einhaltung folgender Richtlinien:

- + *Nutzung der Dateien zu nichtkommerziellen Zwecken* Wir haben Google Buchsuche für Endanwender konzipiert und möchten, dass Sie diese Dateien nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke verwenden.
- + *Keine automatisierten Abfragen* Senden Sie keine automatisierten Abfragen irgendwelcher Art an das Google-System. Wenn Sie Recherchen über maschinelle Übersetzung, optische Zeichenerkennung oder andere Bereiche durchführen, in denen der Zugang zu Text in großen Mengen nützlich ist, wenden Sie sich bitte an uns. Wir fördern die Nutzung des öffentlich zugänglichen Materials für diese Zwecke und können Ihnen unter Umständen helfen.
- + *Beibehaltung von Google-Markenelementen* Das "Wasserzeichen" von Google, das Sie in jeder Datei finden, ist wichtig zur Information über dieses Projekt und hilft den Anwendern weiteres Material über Google Buchsuche zu finden. Bitte entfernen Sie das Wasserzeichen nicht.
- + *Bewegen Sie sich innerhalb der Legalität* Unabhängig von Ihrem Verwendungszweck müssen Sie sich Ihrer Verantwortung bewusst sein, sicherzustellen, dass Ihre Nutzung legal ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass ein Buch, das nach unserem Dafürhalten für Nutzer in den USA öffentlich zugänglich ist, auch für Nutzer in anderen Ländern öffentlich zugänglich ist. Ob ein Buch noch dem Urheberrecht unterliegt, ist von Land zu Land verschieden. Wir können keine Beratung leisten, ob eine bestimmte Nutzung eines bestimmten Buches gesetzlich zulässig ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass das Erscheinen eines Buchs in Google Buchsuche bedeutet, dass es in jeder Form und überall auf der Welt verwendet werden kann. Eine Urheberrechtsverletzung kann schwerwiegende Folgen haben.

Über Google Buchsuche

Das Ziel von Google besteht darin, die weltweiten Informationen zu organisieren und allgemein nutzbar und zugänglich zu machen. Google Buchsuche hilft Lesern dabei, die Bücher dieser Welt zu entdecken, und unterstützt Autoren und Verleger dabei, neue Zielgruppen zu erreichen. Den gesamten Buchtext können Sie im Internet unter <http://books.google.com> durchsuchen.

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

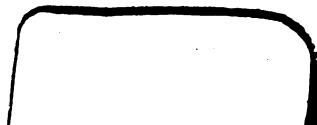
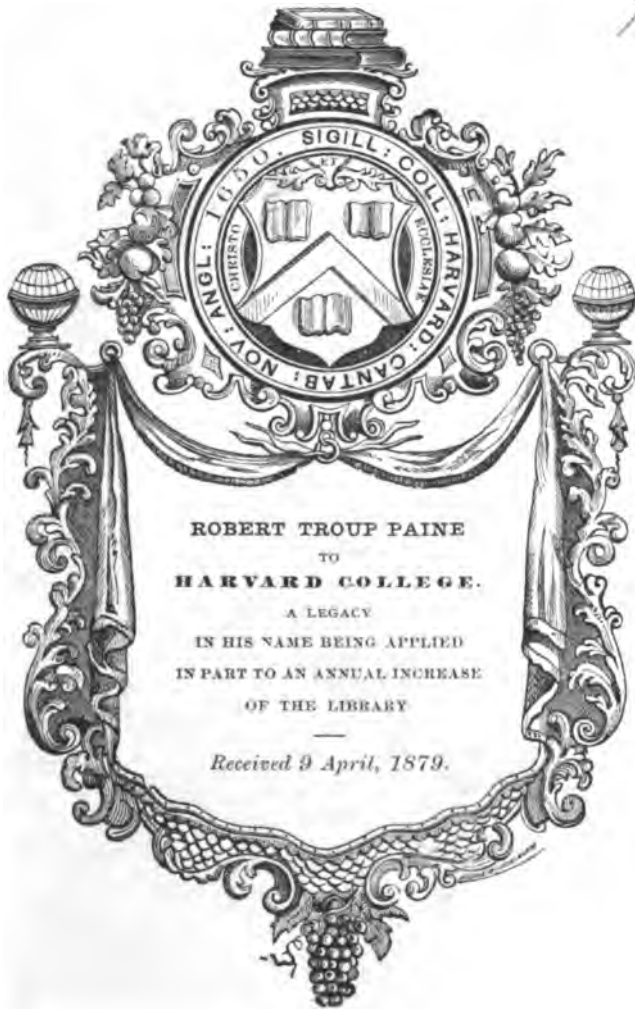
Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

WIDENER
HX JVC9 Z

BP 431.1.2

760
11

Robert Tomp Paine
to
Harvard College
NOVA
ACTA

ERUDITORUM,

A N N O

M D C C X L V I

Bibl. publicata. Abbat.

*Cum S. Cesareæ Majestatis & Regis Pol. atque
Electoris Saxonie Privilegiis.*

Psanth I P S I Æ, 1755

Prostant apud JO. FRID. GLEDITSCHIUM &
B. LANCKISII hæredes.

Venduntur etiam Romæ apud PAGLIARINOS, Venetiis apud JO. BAPT.
ALBRIZZIIUM & SEBAST. COLETUM, Parisiis apud BRIASSONUM,
Ultrajecti apud JO. BROEDELETUM, Lugduni Batavorum apud
SAM. LUCHTMANSIUM, & Amstelodami in WAES-
BERGIORUM & WETSTENII officinis.

L I T E R I S L A N G E N H E M I A N I S ,

M D C C X L V I

1497

#35-12

29.108

BP 4311.2

1879, April 9.
Paine bequest.

1879

1879

1879

1879

*Lectori æquo & benevolæ
Salutem!*

Hæc nobis a longo inde tempore in more fuit positum, ut sub anni cujusque initium tui, Lector, compellandi, tenerrimeque salutandi, nobis veniam peteremus, & hac impetrata, talæ ante oculos tuos animi nostri, tibi prorsus dediti, imaginem sisteremus, qualem tibi vel maxime probari, longo usu, & certis amoris tui indiciis, cognovimus. Nam, cum, post Deos immortales, quorum nutu & auspiciis, quicquid humanarum rerum est, servari & florere scimus, tibi inprimis, Lector, Musæ nostræ felicissimos successus debeamus, nec aliunde certior, quam a favore tuo, capi nobis laborum nostrorum fructus soleat, nihil magis convenire equitati potest, quam ut de tanto nostri studio eas tibi, que a viris bonis proficisci possunt, non habeamus tantum gratias, sed publice privatimque egamus etiam. Antiqui igitur, & tibi quod speramus, non ingrati, hujus moris nostri memores, vanc etiam, in novi anni limine constituti, cum tibi honorem habemus, ut, que per transactum modo annum læta nobis & optata acciderunt, eorum partem maximam tibi acceptam uno referamus. Nam, quod Musa nostra, id unum agens, ut tibi utilis esse aliqua ex parte possit, te laborum suorum non spectatorem tantum curiosum, sed facilem etiam benevolumque approbatorem, habuit, id ipsum in felicitatis prorsus summe, & quæ major homini in literis versanti expectari vix potest, loco reponimus. Nimirum nihil magis aut excitare scribendi alacritatem, aut excitatam confirmare & augere, potest, quam eorum, qui recte judicandi facultate polleat, secunda acclamatio, & in laudes nostras amica ac perpetua consensio. Quod, satis per se magnum & illustre, bonum magisne nobis fortuna quædam, an nostra merita, comparaverint, definire nobis hoc minus licet, quo & ex altera parte varior in his rebus fortuna est, & ex altera minora esse nostra merita apparet. Nam, si ex dignitate sua æstimetur labor noster, quis est, qui aut ingenii acumen

men summum, aut doctrinam excellentem, aut quæ alia in fame non vulgaris scriptore collaudari solent, is tribuat, qui per omnem vitam suam in enarrandis aliorum dictis factisque occupatur, & si quid singularis & eximium in commune conferunt, ex aliena id penu, non ex sua, expromunt? Nempe omne hoc scribendi genus, etsi labore & molestia non vacuum, tamen ita est comparatum, ut a mediocriter doctis, modo studium industriamque hac afferant, & suam cuique jus tribuere didicerint, satis feliciter exerceri possit, neque adeo dignum, in quo deprimendo, & nugatorius conviciis lacerando, suas invidias, malevolentias, obretractio, et quicquid talium malorum est, vires consumant. Itaque, si recte rem cogitamus, unum hoc relinquatur, ut, qui studiis nostris favent, illam, ex hac nostra opera ad literas redundantem, utilitatem spectent, quam qui neget insignem & præclaram esse, nã is ita formatus a natura est, ut præ nimio amore sui aliena omnia despiciat, & quid salutare literis ac fructuosum sit, intelligere haud possit. Multum hic valent, et valere utique debent, sapientum hominum suffragia, quos & olim instituti hujus, honestissimi, ut ipsi dicunt, & laudabilis, autores habuimus, & nunc, ne abstrahi ab hisce curis tædio laboris, in longissimas ætates, sine ulla melioris vitæ spe, sine ullo actorum stipendio, abeuntis, nos pariamur, hortatores fere quotidianos habemus. Horum igitur, cum ex animo, non literarum tantum, sed nostræ etiam imprimis fame, valde studioso, proveniant, tantum omni tempore monitis consiliisque tribuemus, ut nulla nobis major, quam quæ expectari potest tale munus, quale nostrum est, gerentibus, voluptas sit futura, & si Deus nobis vires corporis & animi conservet integras, si clementissimus AVGVSTVS, quod, nescimus, an ullum aut feliciorum, aut sapientiorum, aut amore suorum digniorum, orbis terrarum tulerit, illa indulgere Musis nostris, quæ inde æ tot annis bonus favensque indulset, otia jucunda et honesta pergat, si, quæ in rebus humanis mala solent et sinistra evenire, eorum nihil præsentem sortis nostræ tranquillitatem perturbaverit, hanc, quam diu satis, & ni fallimur, cum literarum commodo insigni, sustinemus, porro curarum omnium et nobilissimam simus, et dulcissimam, habituri.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Januarii Anno MDCCXLVI.

DEL MUSEO CAPITOLINO TOMO PRIMO, &c.

hoc est,

MUSEI CAPITOLINI TOMUS PRIMUS,
complectens imagines Virorum illustrium.

*Romæ, venditur in Chalcographia Camere Apostolicae ad
pedem marmoretum, 1741, fol. maj.*

Constat Tabulis æneis 90.

Nihil vel ad laudem illustrius, vel ad eternitatis memo-
riam aptius, potuit excogitare *Clemens XII*, Pontifex
M. quam omnia marmora antiqua in Capitolium, tan-
quam pristinam & peculiarem sedem, transferendo. Hac enim
ratione providit, ne præstantium operum reliquias, quas bar-
barorum rabies olim non everterat, vel fures conarentur au-
ferre, vel imperiti harum rerum, & aliquanto magis, quam
L. Mummius olim, rudes, homines ad alios quosque usus ac-
commodare, possent. Est sane hoc Museum dignum Pontifi-
cis munere, dignumque Capitolio, in quo solo contemplan-
do mirandoque hæreere possunt hospites. Eo enim est splen-
dore, ea varietate operum, ut ars certare videatur cum co-
pia, ea magnificentia, ut intelligi possit, non tam ad urbis ap-
paratum, quam ad nobilissimæ illius amplissimæque arcis orna-
mentum, esse factum. Ut autem illorum quoque studia adju-
varentur, quibus non datum est adire Corinthum, Pontifex
M. is, qui nunc fasces dominationis sacræ tenet, pro summo

A

suo

suo & laudabili in bonas literas amore curavit, ut non modo plura signa conservarentur, sed tabulis etiam radio scriptis promulgarentur. Quæ et si opes uno tempore simul in lucem prodire non possunt; constitutum tamen est, earum partes sensim paulatimque juris publici facere. *Volumen hoc primum*, cum aliis præstantissimis Operibus, & multis numero, & dignitate egregiis, haud ita pridem, insigni, & tanto Principe vere digna, Summi Pontificis munificentiâ, non exorata ante, sed profusè voluntariâ, ad nos pervenisse, grati prædicamus, exosculantes sacram illam manum, unde, sicut ipsæ literæ decus & honorem, sic harum etiam cultores sui studii capere & subsidia, & præmia, & ornamenta, solent. In hoc *Volumine* apparent tantum capita insignium eruditione & rebus gestis, Victorum, qui sunt *Apulejus, Virgilius, Asclepiades, Aristoteles, Agatho Posidonius, Epicurus, Heraclitus, Socrates, Alcibiades, Carneades, Aristides, Hippocrates, Seneca, Plato, Junius Rusticus, Theophrastus, M. Aurelius Antoninus, Diogenes Cynicus, Thales, Theon Platonius, Magon Carthaginiensis, Pythagorus, Hieron, Rex Siciliae, Aristophanes, Terentius, Pindarus, Persius, Anacreon, Aratus, Hesiodus, Apollonius Tyaneus, Homerus, Cleopatra, Sappho, Aristomachus, Leodamas, Euripides, Poeta tragicus, Lysias, Isocrates, Herodotus, Thucydides, Pithodorus, Massinissa, Rex Numidiæ, Cicero, Ptolemaeus, Rex Ægypti, Bacchus, Archimedes, & Zeno Stoicus. Verècunde in his omnibus interpretandis versati sunt Editores, nulli tenere imagini subscribentes nomen & titulum, nisi ex aliis numerum, gemmarum, & marmorum, monumentis formas recognoscere. Neque distremur, rationem, ab illis institutam, explicandi talia vetustatis *læpava* nobis mirabiliter placuisse. Non enim ingenti verborum strepitu; ut solent minorum gentium interpretes, rem ancipiti sensu obscuram & dubiam illustrarunt, sed, breviter fontibus indicatis, e quibus haurire quemlibet oportet, id imprimis efficere studuerunt, ut locum aliquem infighem e libris veterum deligerent, cujus argumento ad nullum alium, quam eum virum, cui marmor assignarunt, pertinere videbatur. E multis exemplis tria tantum*

expro-

expromere liceat. Ad veritatem *Socratici* vultus demonstrandam rectissime *Ciceronis* locum *de Fato Cap. 2* adduxerunt, *Zopyrus*, inquietis, cum *stupidum & bardum fecit, quod jagula concava non haberet.* *Platoni* opportune addiderunt verba *Socrae Ep. 58: Illi nomen latitudo pectoris fecit.* Ad statuam *Zenonis*, quae iconica similis est, eleganter ex *Platone & Diogene Laertio* probarunt, staturam ejus valde proceram fuisse. In hoc uno fortassis judicio nostro, quod, nescimus, an rectum satis & sobrium sit, interpretes doctissimi nondum satisfecerunt, quod in hac egregia marmorum sylloge ordinem temporum sequi noluerunt. Verum, ut absurdum foret, propter minutæ hujus rei curiositatem librum splendidissimum macula quadam aspergere, cum in venustissimo illo corpore cetera omnia niteant, ita vehementer optamus, ut reliqua etiam *Petramina*, in quibus capita Augustorum Augustarumque, cetera anaglypha opera (*Bassi rilievi*), aliaque miscella, tradentur, non tantum sub hujus Pontificis M. auspiciis, qui jam summas rerum cum laude tenet, sed urgente quoque & moderante opus illustri Marchione *Alexandro Capponio*, Palatii S. S. Apostolice Custode majore, quamprimum luce publica donentur.

ANTONII LAMPRIDII DE SUPERSTITIONE
vitanda, sive Censura voti sanguinarii, in honorem
immaculate conceptionis *Deiparæ emissi*, a LAMIN-
DO PRITANIO antea oppugnati, atque a CANDI-
DO PARTHENOTIMO, Theologo Siculo, in-
cassum vindicati.

Mediolani & Venetiis, apud Simonem Occhi, 1740, 4.

Alph. 1 plag. 5 $\frac{1}{2}$.

Actis de voto sanguinario controversia intercessit *Lampri-
dio* cum alio Romane Ecclesie Doctore. Compulserat
Lampridius complures ante annos librum, *de inanis moder-
atione in religionis negotio* inscriptum, in quo candide profes-
sus erat sententiam, qua improbantur omnes ii, quotquot, pro

A 2

doctrina

doctrina de immunitate S. Virginis a labe originali tuenda & propugnanda sanguinem se daturos, spondent. Adversarium hæc in re nactus erat A. 1729 Theologum quendam Siculum, qui, sub involacro nominis *Candidi Parthenotimi* latitans, librum divulgabat, ita inscriptum: *Votum pro tuenda immaculata Deiparæ conceptione, ab oppugnationibus Lamindi Peltanii vindicatum.* Opponebatur ille Nostro, qui testis *Lamindi Pritanii* nomine antea inconspicuus adversario fuerat, quibus vero vocibus per anagramma *Antonium Lampridium* abscondit, ipse indicat. At *Lamindus* sine necessitate videtur rationem expetere alterius nominis, cum cuique, Latinarum Græcarumque literarum gnaro, pateat, *Candidum Parthenotimum* exprimere verum sincerumque honoris D. Virginis defenso-rem. Sed hæc velut in transcurso. Videamus jam, quid in Libro ipso, *Capita XXVI* complexo, *Lampridius*, vel testis antea *Lamindus*, egerit. *Capite I* excitantur Decreta de immaculata Deiparæ conceptione, a Pontificibus Romanis, *Sisto IV*, *Pio V*, *Paulo V*, *Gregorio XV*, imprimisque *Alexandro VII*, lata. Adjunguntur ea, quæ *Concilium Tridentinum* Sessione V de eadem re promulgavit. Quibus latius expositis, status controversiæ inter *Lamindum* & *Parthenotimum* his verbis subjicitur: *Utrum amplectenti sententiam de immunitate Virginis ab originali peccato liceat votare & jurare, se pro hujus sententia patrocinio sanguinem quoque & vitam, quoties occasio ferat, daturum.* Ex quo apparebit, quæ sit ratio voti sanguinari, quidque eo nomine exprimat. Pontificum neminem questionem hanc attigisse, Noster submonet, indeque cuiuslibet arbitrio relinqui existimat, utrum eam examinare velit. Ab iis tamen Decretis Pontificum discessisse, ait, qui votum sanguinarium defendant, ac, silentio Decretorum abusi, addant ea, quæ nunquam in mentem Pontificum venerint. Præcipit igitur *Lampridius*, vel *Lamindus* noster, voce saltem & calamo tuendam esse sententiam de immunitate Deiparæ, sed *Parthenotimus* addit, ipso etiam sanguine. Testem quoddam inopinatum ministrari sibi a *Parthenotimo*, Noster judicat, quia refert ille, in iis *Academiarum* formulis, quas fere

fere omnes *Latini* de conceptione exhibeat, non legi particulam usque ad sanguinem, illudque telum, ab adversario non prævisum, in eundem vibrat. *Caput primum* excipit *secundum*, quo declaratur, vorum sanguinarium a *Parthenotimo* frustra propugnari pietatis nomine, cum vera pietas conjungenda sit cum ceteris virtutibus, quod hoc in negotio fieri nequeat. Possit etiam, pergendo, posse excedendo, peccari. Dari pietatem falsam, imprudentem, superficialiam. Pietatis nomine venditari sæpenumero id, quod verius dicatur error, temeritas, superstitio, fanaticismus, deliramentum. Quæ omnia pluribus ibi deducuntur. *Capite III* evincitur, vitam hominum habendam esse pro dono Dei pretiosissimo, & honori, famæ, aliis rebus, pretio anteferendam. Suppeditatur loca nonnulla Magistri Angelici, Divi *Thomæ*. Ex quibus antea disputatis argumentatur Auctor, obligari hominem omnimodo ad vitæ conservationem, mortemque tum demum optendam esse, cum rationes id suadeant legitimæ, ac regulæ prudentiæ. Hic autem legitimam adesse causam, plane negat. Respondet ad exempla *Joannis Baptistæ* & aliorum, ad quæ provocatum ab adversario fuerat. Producentur quædam ex *Thomæ Tamburino*, *Filliuccio*, *Bellarmino*, *Lessio*, quæ inferviunt sententiæ *Parthenotimi* propellendæ. *Caput IV* indicat, vitam dandam solum pro bono majori, eodemque certo, peccari contra leges prudentiæ, si sponte, nullaque urgente necessitate, mortem incurramus. Fit etiam mentio nonnullorum, qui mortis, minus prudenter appetitæ, macula se contaminarint. *Capite V* demonstratur, effusionem sanguinis pro tuenda immunitate *Deiparæ* non referendam esse ad leges sanctissimas, nec spectare ad defendendam sanctitatem *Marianam*. Ubique labefactat *Lampridius* sententiam *Parthenotimi*, qui ad hæc capita se receperat. Distinguit etiam Noster pietatem intrinsecam a pietate opinativa, & cui generi præsens de conceptione immaculata Virginis doctrina sit accensenda, definit. *Capite VI* negatur, sententiam de immunitate *Deiparæ* recte cohonestari titulo dogmatis fidei, ob eamque additur, propter illam mortem nobis esse obeundam. Cui tractationi inferviunt

loca *Alphonfi de Castro & Gabrielis Vasquezii*, quæ exhibentur. Relinquitur inde, opinionem duntaxat esse, pro qua nemo periculis mortique se obiciat. *Caput VII* exponit, *Purthenotimum* minus bene pietatis prætextu suam tueri sententiam, de qua ideo latius jam disputat *Lampridius*, eamque definit per *habitualement dispositionem animæ, quæ promte mobilis est a Spiritu S. ad habendum filialem affectum ad Deum ut Patrem, eumque colendum & amandum ea ratione, quæ ipse vult a nobis coli & amari*. Quibus præfultis prænuantisque pietati, dicit, convenientem esse sententiam, de experte maculæ Deipara, contra vero adversari ei alteram de morte, ob doctrinam illam obeunda. Opiniones pias, concludit, defendi posse, non morte obignari. *Capite VIII* agitur quæstio, de certitudine dogmatis *Scotistici* de conceptione Virginis illibata. Negat *Lampridius*, certitudinem illam firmis atque idoneis fulciri posse rationibus, ideoque opinionibus accenset, quæ ea de re disputantur. Triplex subjicitur certitudinis species, certitudo fidei divinæ, alia fidei humanæ, denique certitudo, quæ dicitur persuasionis, sive subjectiva. Et, hæc extremam sententiæ *Scoti*, convenire, opinatur. *Capite IX*, impingere, docet, omnes eos, qui sententiæ *Scotistica* certitudinem moralem, physicam, metaphysicam, vindicare velint. Falli *Cardenam*, qui hanc eruere certitudinem velint ex institutione Festi Conceptionis, cuius objectum in Bulla *Alexandri VII* constituitur præservatio Virginis ab omni macula. Quo de Festo plura Noster dissevit, inprimis autem de subnata contentione per Decretum *Innocentii X*, qui vocari prohibuit Festum *immaculata* Conceptionis. Dicit de ignorantia vincibili *Lampridius*, & de errore eorum, qui certitudinem intrinsecam largiantur opinioni *Scotistica*. A Patribus ita non doceri, probe monet, nullumque apud *Petavium*, de Conceptione Virginis differentem, adduci testimonium, quod faveat; potius adversari videri, quæ ibi ex Patribus subjiciantur. Ecclesiam Romanam sententiam hanc solum agnoscere pro probabili ac pia, postea subiungit, & loco cuidam *Caramuelis* innititur. *Capite X* indagatur, qui factum sit, ut multi sibi persuaserint, dubitan-

dubitandum plane non esse de veritate sententiæ *Scotificæ*, causamque rei hujus derivandam, eredit, a confictis quibusdam Historicis gentis Hispanæ. In his numerantur *Chronicon Flavii Dextri*, alia *Marci Maximi*, *Braulionis*, *Luitprandi*, *Juliani Toletani*, *Alberti Hispanensis*, & *Heleca*. Artes has detexisse *Nicolaum Antonium* in Bibliotheca vetere Hispanica, ex loco quodam ejus ostendit, pluraque alia in eandem rem disserit. Capite XI respondetur *Parthenotimo*, qui Basileensis Concilii autoritate munire se voluerat. Dixerat *Parthenotimus*, jussu *Eugenii IV* actam eam rem in Concilio fuisse. At *Laminus* docet, Basileenses illo tempore ab eodem *Eugenio* alienissimos fuisse. Idem scripserat, autoritati Basileensium multum detulisse *Natalem Alexandrum*. Alia longe docet Noster, ipsa *Natalis* confessione nixus. Sunt plura Antagonistæ asserta, quæ viriliter aggreditur *Lampridius*. Quando ille ad Concilium Tridentinum atque ad *Gerfonium* se recipit, habet *Lampridius*, quæ & hic regerat. Refert Noster, pro certitudine sententiæ *Scoti* allegari testimonia Patrum, sed vim eorum frangit exemplo loci e libro contra hæreses, *Augustino* vulgo adscripto, in quo non *Mariæ* a parentibus immaculata conceptio, sed Christi a *Maria*, stabilitur. Ita enim ille: *Sic ut Christus natus est solus inter mortuos liber; sic Mariæ pudor solus est integer*. Descendit ad Laminas Granatenses, quæ, An 1595 in Granatensi Hispaniæ agro effossæ, literis Arabicis signatæ erant, *Deiparam, sine labe conceptam*, representantibus, ut vulgo persuasum erat. Varia de his erudite commemorat, sed extremo loco subjicit, laminas illas, Romam delatas, velat merces adulterinas, & in monumenta commenticia, jussu Pontificis *Innocentii XI* proscriptas fuisse, æternumque damnatas. Capite XII id agit *Lampridius*, ut, communem Theologorum sententiæ *Scotificæ* illi opinioni adversari, evincat. Excitatur locus *Bonaventuræ*, de *Deipara*, a labe originali haudquaquam immuni. Ipsum *Scotum*, additur, circa A. 1305. communem pronuntiasse sententiæ illam, quæ illi labe conceptioni *Mariana* e diametro opponitur. Suffragatur *Alvarius Pelagius*, *Philippus Faber*, *Franciscus Prizgandus*,

*gnanus, Baptista Mantuanus, Carmelita, Suarez, Vasquez, Theologi Salmanticenses, Gordua, Salmero, Marsilius, alii, Extremo conclusiones quædam examinantur Gabr. Saavedra, sibi non satis constantes. Capite XIII ostenditur, contra leges prudentiæ suscipi votum sanguinarium, eidemque non patrocinari pietatem opinativam. Non mori peccati in Deum expertem, qui, hoc adactus voto, mortem oppetat. Quid sit pie credere aliquid, ibidem distinctius aperitur. Capite XIV honorem intrinsecum discernit Lampridius ab opinativo, sanctitatemque intrinsecam ab opinativa sanctitate. Ad priorrem refert incomparabilem maternitatis Dei prærogativam, virginitatem perpetuam, immunitatem a peccato omni actuali, humilitatem, caritatem, virtutesque alias; ad posteriorem vero eam, de qua hic sermo est, sanctitatem, quam sigillo veritatis ac certitudinis carere dicit. Loquitur postea de cultu opinativo, de pia credulitate, piæque persuasione. Capite XV ex hac causa improbatum votum sanguinarium, quod veritatibus, divina fide donatis, adjungat opiniones hominum, quod sit injurium in sedem Apostolicam, in Ecclesiam etiam universam, amplius, quod doctrinam Ecclesiæ Romanæ & prudentiam risui hostium exponat, quod grave illius pondus non satis a viventibus expendatur, quod sit votum officiosum tantum, ac potius irrisorium. Capite XVI progreditur Autor ad rationes alias, & inprimis frustra promitti urget voti sanguinariæ patronis coronam martyrii, quo fit, ut ejusmodi generis martyres omnes non martyres fidei dicat, sed martyres opinionis. Quæ etiam antea ab Autore scripta erant, quod sedes Apostolica votum hoc in *Theoph. Raynaudo* non probaverit, sed affirmantem eum voti integritatem silere jusserit, latius jam contra *Parthenotimum* disputantur. Capite XVII ea evolvi-tur questio, utrum vitæ jacturam facere liceat, ne sententiam de *Mariana* sanctitate damnemus, quidque eo in casu agendum. Hic casum distingui duplicem, Autor jubet, quorum alter est, eligere velle interitum, ut asseramus, veram certamque esse eam sententiam; alter, vitæ suæ jacturam facere potius, quam damnare eandem ut falsam & impiam. Hisque præfultis,*

præfultis, distincte ad ipsam quæstionem responderet. *Capite XVIII* leviora nonnulla attingit crimina *Lampridius*, quæ sibi queritur a *Parthenotimo* impacta. Ac, ne frustra videatur adversario visiones tribuere & somnia, ipsius ex verbis omnia evincit *Capite XIX*. Votum sanguinarium, *Lampridius* docet, & Romæ insuetum esse, & aliis in locis. Relinquit inde, existimat, frustra se tueri adversarium consuetudinis titulo. Hispanis receptum esse hoc votum, nondum comprobari, ait, testibus fide dignis. Apud Siculorum perpaucos idem concipi, ipse *Parthenotimus* testis est. Romanam Ecclesiam nosse hanc consuetudinem, *Parthenotimus* scripserat, sed, sapientiores negare, regerit Noster. Agitata erat a *Parthenotimo* quæstio, utrum particula usque ad sanguinem subintelligatur in votis omnibus de tuenda immunitate Virginis. Quamobrem & eandem *Lampridius* indagat. *Capite XX Thomistica* examinatur de conceptione *Mariæ* sententia. Locus *Gersonii*, a *Parthenotimo* excicatus, huic opponitur. Producit quæstio, ab adversario proposita: Utrum Christus pro filio Dei naturali habendus, atque utrum negativam eligens sententiam liber ab hæresi pronuntiari possit. Dicit de ea erudite *Lampridius*, & historiam refert certaminum, ob eandem subortorum. *Capite XXI* amoliri a se Autor noster studet cavillatoris notam, a *Parthenotimo* sibi iniustam. Cum quandam infallibilitatis speciem Antagonista vindicasset Inquisitioni Hispanæ, utrum id jure fieri possit, nec ne, quærit Noster. Diluuntur alia, a *Parthenotimo* obiecta. *Capite XXII* liberat se *Lampridius* ab aliis maculis, quas eum *Parthenotimus* adspexerat, videlicet a confusione, a crimine traductorum Doctorum Catholicorum & Theologorum Scholasticorum, ut alia dimittamus. *Caput XXIII* alia suppeditat. Videlicet accusarat *Lampridium* Antagonista, quod Theologis, voti sanguinarii fautoribus, contradixerit. Verum commendat Noster autoritatem Theologorum, quorum tamen omnes sine discrimine certos ad veritatem duces esse, recte negat. Urget propositiones varias, ab *Alexandro VII*, *Innocentio XI*, & *Alexandro VIII*, proscriptas, quarum autores ipsi Theologi fuerint. Plura Theologorum placita sperni a sapientioribus,

pienioribus, subneſcit, ob eamque cauſam provocat ad *Heteroclitā Raynaudi*, ac *Diptychā Mariana*. Abſtinendum eſſe præcipit ab amore factionis & novitatis. Peccari etiam poſſe in extollendis prærogativis Deiparæ. *Capite XXIV* multo labore id agit Autor, ut demonſtret, peccati originalis debitum agnoviſſe in *Maria* omnes veterum, uſque ad A. 1615, a quo tamen debito incurrendo per ſingularem Dei providentiam fuerit præſervata. Non omnes debitum negaſſe ei, ſcribit, qui peccati originalis expertem eam dixerint. A. 1615 primum auditam fuiſſe theſin, Deiparam minime contraxiſſe debitum peccati originalis. Huic tamen adverſari Patres, *Clementem Alexandrinum*, *Tertullianum*, *Origenem*, *Dionyſium Alexandrinum*, *Hilarium*, *Ambroſium*, *Chryſoſtomum*, alios, quorum nubem excitat, præterea & pleroſque Theologorum. *Capite XXV* plura eandem in ſententiam diſputantur. Refert Noſter, civitatem Cuſentinam in Calabria adductam fuiſſe ad votum, de ea debiti excluſione, ſanguine defendenda, ſuſcipiendum. *Capite XXVI* ratio redditur, cur hic liber de *Superſtitione vitanda* inſcriptus fuerit, quam a ſententia adverſarii non alienam eſſe, recte judicat. Exſtimulat in fine omnes, ut pro immaculata Virginis conceptione certent, a voto vero ſanguinario abſtineant, donec quæſtio a Sede Apoſtolica dirimatur.

FERDINANDI VALDESI EPISTOLÆ, SIVE
Appendix ad librum ANTONII LAMPRIDII
de Superſtitione vitanda, ubi, Votum ſanguinarium
recte oppugnatum, male propugnatum,
oſtenditur.

Mediolani & Venetiis, apud Simonem Occhi, 1743, 4.

Alph. 1 plag. 7.

Scriptus hic liber pro *Lamindo* eſt, ejuſdemque cauſam agit, quam ipſe in præcedente libro docte copioſeque peroravit. Repræſentantur in eo Epistolæ numero XVII, quas *Valdeſius* Neapoli exaravit, deditque ad *D. Gregorium Azevedum*.

vedum. In Præfatione, quam præmisit Autor, submonet, temere, & contra mentem Theologorum veterum ipsiusque Ecclesiæ, postremis temporibus culpæ originalis debitum a Deipara fuisse exclusum. Se igitur demonstraturum esse, pollicetur, *certitudinem* deesse sententiæ *Scotisticæ*, eamque ob causam *minime* ferendum Votum sanguinarium, ex vana certitudinis, nullis fulcris infidentis, persuasione conceptum. Voti hujus gravitatem ex eo relinqui, judicat, quod ipsam hominum vitam attingat, quodque vergat tum in dedecus religionis, quæ pro opinionum tutela mori vetet, tum in detrimentum reipublicæ, quod promoveatur per mortem, sine causa legitima appetitam. Inde porro conficit, Siculos temere & sine ratione voto se sanguinario obstringere. Multa igitur, imò pleraque, cum argumento libri prioris convenire, *Valdesus* ipse in Præfatione indicat, nec fieri aliter potuit, cum eadem objecta a quibusdam fuerint, quæ jam adversus alios evicta erant, & sub examen vocata. Quamobrèm non est, ut copiosiori singularum Epistolarum recensione inhæreamus, quas potius Lectorum nostrorum cuique, hujus controversiæ interius noscendæ cupido, maximopere commendamus.

MEMOIRES DE L' ACADEMIE ROYALE DE

Chirurgie.

id est,

COMMENTARII ACADEMIÆ REGIÆ,

ad excolendam Chirurgiam institutæ.

Tomus I.

Parisiis, apud Carol. Osmont, 1743, 4.

Alph. 4 plag. 11, cum Fig. æn. 20.

Diu jam est, quod hunc librum avide expectant omnes, qui, sive quod Chirurgorum Parisiensium plures, rerum suarum satis intelligentes, vere cognoverunt, sive quod & in hac manu medendi arte nihil ingeniose excogitatum esse optantur & utile, quod non ab extraneis, præcipueque Gallo Francis, proficiatur, esse ipsum permagnam aliquem thesaurum

B 2

utilissima-

utilissimarum observationum futurum, acute providebant. Qui an vere is sit, quo & horum spes satis expleri, & magna de Chirurgis Parisiensibus opinio confirmari, queat, ex illis specimenibus patebit, quæ ex hoc ipso libro afferemus. Quod antequam faciamus, fatendum est utique, longas illas & per se parum laudabiles Chirurgorum Medicorumque Parisiensium lites hanc tamen utilitatem habuisse, ut illi, Rege Christianissimo probante, ante tredecim circiter annos, in societatem aliquam coirent; nempe ad hoc, ut, collatis exquisitæ curæ observationibus, partim Medicorum accusationes de se demolirentur, partim & re ipsâ probarent, se, vel sine Medicorum imperio, cum laude posse, ægrotantiumque fructu, suam artem exercere. Cum cujus societatis laboribus si & nunc tanta utilitas conjuncta non sit, quanta per tot annorum intervalum fortassis exspectari posset, spes tamen non vana est, fore, ut ipsi porro studiose magis excolantur, & poliantur. Et si enim, quicumque, juramento præstito, Chirurgiam Parisiis exercent, huic, quam vocant, Academiæ adscripti sunt, quod quis fortasse posset parum ad promovenda hæc studia utile existimare, tamen & externos magni nominis Chirurgos, atque etiam Medicos, in hanc suam societatem adsciverunt, quod, ut speramus, indigenarum partim diligentiam provocabit, partim & nimiam audaciam coercebit ac reprimet. Qui vero sint, præter Parisienses Chirurgos, huic Academiæ adscripti, ex Catalogo, huic libro præfixo, disci potest. Curavit autem hujus *primi Tomi* editionem, Regique suo dedicavit, & Præfationem satis longam addidit, primus ex Regis Christianissimi Chirurgis, *de la Peyronie*. In eaque Præfatione expositum invenitur, quantum cum observationes, tum etiam physica experimenta, ad perficiendam artem chirurgicam valeant. Neque sufficere, ut suis quisque observationibus experimentisque utatur, sed oportere etiam, ut, quæcumque recens inventa ab aliis & excogitata sint, plane cognita habeat. Prætereaque Chirurgiam parum promoveri hoc, quod quis in exercenda arte manu recte utatur, nisi & ea præcepta teneat, quibus & morbi remediumque cognitio continetur. Possesse autem perfectionem

nem

nem artis quam maxime a societate aliqua expectari, quæ, quod singuli & obseruauerint & fecerint, colligat, idque sic, ut Parisiensi Academiæ propositum sit, ad plures antiquorum sententias vel confirmandas, vel corrigendas, adhibeat, aut etiam ad uovas inde veritates deducendas. Jam, ut ad Commentationes ipsas accedamus, quarum in uniuersum octo & viginti sunt, prima, eaque longissima, de humorum vitiis est. Autorem Chirurgum habet, nomine *Quesnay*, qui duobus libris, quos ante aliquot annos in lucem emisit, aliquam sibi famam peperit. Diuisa est hæc tractatio sic, ut in prima parte de impuritate humorum, quæ ex admixtione heterogenearum particularum nascitur, in altera de spontanea humorum corruptione, agatur, in tertia de imperfecta eorum elaboratione per vasorum vitium, in quarta denique de omnis generis acrimoniis, ex tribus iam allegatis causis ortis. Primam partem, vel ipse Autor *faretur*, nihil fere novi continere. Tamen satis multa utilia continet hoc, quod, quæcunque sunt a recentioribus de natura actioneque impuritatis humorum proposita, vana inutiliaque esse, ostenditur. Eos autem tutissime agere, qui, ad veterum exemplum; in curandis malis, ex impuritate humorum ortis, solam experientiam sequantur. Cumque veteres omnia, etiam in humoribus, ad calidum, frigidum, siccum, & humidum, retulerint, de frigido recte affirmatur, probabiliorem veterum sententiam esse, qui, id in actione aliqua consistere, opinati sunt, quam recentiorum, qui, frigus oriri, ponunt, si calor, qui ex motu particularum oritur, auferatur. Spontaneæ humorum corruptiones, de quibus in altera parte exponitur, fermentatio & putrefactio sunt, quarum tres esse effectus, dicitur, contagium, malignitatem, & infectionem. Contagium, quod a putrefactione provenit, hoc loco non morborum, sed ea motus spontanei communicatio, est, qua similis motus in alio corpore excitatur. Cum vero illius contagii exemplum in variolis, ex pure varioloso, in venas recepto, ortis, huius in fermentatione per fermenti tantillum, massæ cuidam admixtum, excitata esse, Cl. *Quesnay* posuerit; dubitamus utique, an ipsa satis clare distincta sint. Malignitas partes præcipue organicas afficit, eoque

vel febres malignas, inflammatorias, convulsionesque, excitas, vel vitale principium tam graviter impugnat, ut vel mors brevi sequatur, præterquam quod corruptionis aliqua signa in corpore appareant. Denique, quod infectio ex cujuscunque putridæ materiæ miscela cum nostris humoribus proficisci dicitur, videtur nobis neque hæc a contagio & malignitate, neque hæc tria a corruptione, quæ ante heterogenearum particularum admissionem consequi ponebatur, recte distincta esse, ne dicamus, per malignitatis effectus solidorum vitia cum illis fluidorum confusa fuisse. Inde ad fermentationis effectus progressus, postquam, ex ea acidam, vinosam, & rancidam, corruptionem provenire, posuit, hanc & maxime noxiam, & plurimum, quam vulgo putetur, morborum causam, esse, non sine aliqua probabilitate, existimat. Causas vero spontanearum corruptionum quatuor numerat, quietem, humidum, aera, & calorem; ad quarum præcipue tertiam illustrandam permultæ observationes afferuntur. Sed omnes humores corporis humani non uno modo corrumpuntur; alia vitia chylosi & gelatinosi succi, & pinguis; alia sanguis & lymphæ, alia extractivæ succi, contrahunt, quorum Cl. *Quesnay* plura accurata exempla adduxit. Porro per vasorum sive debilitatem, sive robur nimium, succi vel crudi manent, vel pervertuntur, vel in consistentiâ vitiantur. Ex iisque corruptionibus, quia ista præcipue in febribus accidit, plura, ad coctionem & abscessus, ex febribus ortos, pertinentia, neque tamen satis clara atque distincta, vel a solidorum tantum vitio provenientia, afferuntur. Neque sibi facile persuaderi Medici patientur, vel nullas, vel parum utiles, diluentes & attenuantes medicinas haberi, scirrhusque non ex inspissatione succorum provenire. Secunda Commentatio *Petiti*, Chirurghi, est, eaque observationes de tumoribus continet, ex felle, in vesica retento, ortis, neque raro pro abscessibus jecinoris habitis. Qui ut possint a vesiculæ tumoribus distingui, in prima parte signa utriusque mali accurate exposita sunt. In altera comparatio instituta est inter bilis urinæque per calculos retentionem. Cumque urina sibi ex vesica, interdum per abscessum, viam faciat, idem etiam

etiam cum bile fieri, Cl. *Petitus* per observationes aliquot probavit, in quibus casibus, cum vesicula fellis, sive cum peritonæo, sive, ex altera parte, cum intestino colo, quasi concreta fuerit, bilis evacuari potuit, præterquam quod in ventrem effunderetur. Post hæc duas novas curationes proposuit, alteram punctiorem, alteram lithotomiam vesicæ biliaris, quæ utraq; cum fieri non nisi tunc possint, ubi vesica peritonæo adhæret, etiam signa hujus adhæSIONIS non neglexit adijcere. Tertio loco de modioli usu in casibus dubiis sic agitur, ut, quando in his vel adhiberi, vel non, debeat, ex permultis observationibus ostendatur. Cl. *Quesnay*, qui Autor hujus Commentarii est, excindendum cranium in omni fractura depressioneque ossis esse, existimat, nisi in magna fractura partes internæ sic pateant, ut facile sit, omnem effusum sanguinem evocare. Contra, si cranium integrum inveniatur, symptomata, quæ inde consequantur, sola efficere posse, ut ad modioli usum confugiamus. Horum symptomatum gravissimum fere hoc est, quod sensus perduntur. De eo Cl. *Petitus* primum observasse dicitur, si statim ab ictu oriatur, commotionis cerebri effectum esse, si aliquo tempore post, sanguinis effusi. Quæ observatio ut perpetua non est, quin etiam exempla habeantur, ejus symptomatis ictum excipientis, in quibus ex vasis ruptis sanguis effusus erat, commotionis contra nullum signum inveniebatur; sic jam olim a *Berengario* factam esse, in ejus de cranii fractura libro legi potest. Si cerebrum commotum fuit, trepani nulli utilitas est, maxima vero, si sanguis effusus. Quia vero utrumque accidere potest, quo fit, ut gravissima illa symptomata tempore non distingui queant; cum, trepani indicationem dubiam esse, apparet, tum ad alia quoque signa advertendum. Minus ambigere Chirurgo licet de modioli applicatione, si sclopetarium vulnus, etsi leve, est. Tertia observationum classis, quas Cl. *Quesnay* adducit, ad fixos sensimque incrementos cranii dolores pertinet, qui post ictus cranio illatos curatosque remanent. Ex illis hoc sequitur, sufficere, si dolor in exteriori calvæ parte percipiatur, ossis exfoliationem procurare, si vero dolor in interna lamina resideat, ad trepanum

trepanum confugiendam esse. His omnibus singulare utilissimumque examen de Observationum usu subjectum est. Quartum locum *Petiti*, filii, tentamen de sanguinis profusione obtinet, cujus etsi sex partes esse debuerint, hic tamen non nisi prima legitur, quæ observationes continet, de sanguine, in imum ventrem effuso. Ex his *Cl. Petitus* primo loco indicavit, sanguinem, in ventrem effusum, ut plurimum per aliquem hypogastrii tumorem sui indicium facere, ceterum post mortem fere semper inventum esse, unicam sedem occupare. Sequuntur deinde aliæ observationes, ex quibus, & posse cerebrum, sine periculo, magno aliquo vulnere patere, *Cl. Quesnay* probat, & quando modiolum oporteat repetitis vicibus applicari, exponit. Hoc primum colligit necesse esse tunc, quando in futurarum regionibus plaga inflicta est, quia, si ab utroque latere sanguis effusus, & nexus duræ matris, qui solet cum futuris arctissimus esse, ictu solutus non esset, cranium in uno tantum futuræ latere aperto, malum omne non tolleretur. Surturas enim ipsas excindere, veterum recentiorumque fere nullus permittit. Esse tamen casus, in quibus commune hoc præceptum negligere oporteat, & cogi Medicum posse, ubi cranium super sinus subjectos depressum est, ut futuris ipsis non parcat, luculentis aliquot exemplis probatur. Æque necessarium est, duram matrem pluribus locis patefacere, quoties vel sanguinis modus magnus late effusus est, vel ossis magna pars fracta, quod eo minus timendum est, quo certius per plures observationes esse *Cl. Quesnay* docet, etiam integra cranii ossa fracta, & sine noxa ablata, fuisse. Neque tamen semper oportet totum quasi os modiolis excindere, sed sufficit, sæpe eum locum, ex quo longinque sive sanguis, sive pus, provenire percipitur, unico foramine patefacere, quod recentiores contraperturam nominant. Tertio loco etiam caries repetitum trepani usum postulat, cujus singulare admodum exemplum affertur, jam olim a *Cel. de la Peyronie* observatum. Coactus fuit totum frontis os cum plana ethmoidei parte auferre, quod ubi duorum circiter mensium spatio factum fuerat, novæ quædam carnes succrescebant, sed nimis lente propter magnum modum

modum crudi rodentisque humoris effluentis, qui non nisi vulnerariis liquoribus balneisque cedebat, quo affectæ partes aliquoties de die abluebantur. In alio simili casu idem Chirurgus lixivium ex cineribus genistæ similibusque cum fructu superhabuit. His omnibus quarto loco aliqua de modo subiecta sunt, quo apertura, tæpano facta, clauduntur, & quomodo cicatrix nimis mollis vel bracherii specie, vel lamina argentea imposita, aliterque quasi indurari possit. Sequens Commentatio de ingenti femoris tumore est, qui post unius anni acutissimum, ac repente ortum, dolorem natus, post mortem tribus quasi capsis comprehendi, sedemque suam in solo periostio habere, inveniebatur. Ut, cujus naturæ in tumore contenti succi essent, constaret, Autor observationis ipsos per varia experimenta tentavit, ex quibus omnibus & gelatinosæ & lymphaticæ naturæ esse apparuerunt. Post quæ etiam cum resoluentibus medicinis experimenta instituit, ex quibus etsi hoc colligat, non potuisse tumorem, nisi sale ammoniaco, resolvi, tamen & hujus medicinæ postremo morbi tempore ullum usum futurum fuisse, negat. Tandem etiam conjicit, in tumoribus, qui ex albis humoribus orti, neque tamen scirrhusi, sint, ac diu incorrupti maneant, probabiliter gelatinosos succos, contra, si scirrhusi fiant, lymphaticos, abundare, hosque adeo in glandulis residere, in quibus ut plurimum scirrhi nascuntur, ac plus periculi habere, lymphaticarum, quam gelatinosarum, congestionum resolutionem tentare, si vetustas accesserit. Hanc Commentationem alia excipit, qua Cl. *Quesnay* ex observationibus variis aliquot modos proponit, quibus exfoliatio cranii; ut accelerari, sic etiam evitari, possit; quorum ut illi inprimis *Bellonii* methodus, interdum & rasorium, forfex & modiolus, sunt, ita hi in rara levissimaque vulneris deligatione quam maxime consistunt. Ad capitis morbos etiam sequens *Petiti* Commentatio pertinet, quæ partim judicium de elevatoriis, hactenus usitatis, continet, partim novi descriptionem. Hujus duæ partes sunt, elevatorium ipsum, quod cum veste comparatur, & fulcum arcuatum. In summo hujus fulcri cochleam mobilem fieri curavit, per quam vestis ita firmaretur, ut, super

C

fixo

trepanum confugiendam esse. His omnibus singulare utilissimumque examen de Observationum usu subiectum est. Quartum locum *Petiti*, filii, tentamen de sanguinis profusione obtinet, cujus etsi sex partes esse debuerint, hic tamen non nisi prima legitur, quæ observationes continet, de sanguine, in imum ventrem effuso. Ex his *Cl. Petitus* primo loco indicavit, sanguinem, in ventrem effusum, ut plurimum per aliquem hypogastrii tumorem sui indicium facere, ceterum post mortem fere semper inventum esse, unicam sedem occupare. Sequuntur deinde aliæ observationes, ex quibus, & posse cerebrum, sine periculo, magno aliquo vulnere patere, *Cl. Quesnay* probat, & quando modiolum oporteat repetitis vicibus applicari, exponit. Hoc primum colligit necesse esse tunc, quando in futurarum regionibus plaga inflicta est, quia, si ab utroque latere sanguis effusus, & nexus duræ matris, qui solet cum futuris arctissimus esse, ictu solutus non esset, cranium in uno tantum futuræ latere aperto, malum omne non tolleretur. Sutures enim ipsas excindere, veterum recentiorumque fere nullus permittit. Esse tamen casus, in quibus commune hoc præceptum negligere oporteat, & cogi Medicum posse, ubi cranium super sinus subiectos depressum est, ut futuris ipsis non parcat, luculentis aliquot exemplis probatur. Æque necessarium est, duram matrem pluribus locis patefacere, quoties vel sanguinis modus magnus late effusus est, vel ossis magna pars fracta, quod eo minus timendum est, quo certius per plures observationes esse *Cl. Quesnay* docet, etiam integra cranii ossa fracta, & sine noxa ablata, fuisse. Neque tamen semper oportet totum quasi os modiolis excindere, sed sufficit, sæpe eum locum, ex quo longinque sive sanguis, sive pus, provenire percipitur, unico foramine patefacere, quod recentiores contraperturam nominant. Tertio loco etiam caries repetitum trepani usum postulat, cujus singulare admodum exemplum affertur, jam olim a *Cel. de la Peyronie* observatum. Coactus fuit totum frontis os cum plana ethmoidi parte auferre, quod ubi duorum circiter mensium spatio factum fuerat, novæ quædam carnes succrescebant, sed nimis lente propter magnum modum

modum crudi rodentisque humoris effluentis, qui non nisi vulnerariis liquoribus balneisque cedebat, quo affectæ partes aliquoties de die abluebantur. In alio simili casu idem Chirurgus lixivium ex cineribus genistæ similibusque cum fructu superhabuit. His omnibus quarto loco aliqua de modo subiecta sunt, quo apertura, trepano factæ, clauduntur, & quomodo cicatrix nimis mollis vel bracherii specie, vel lamina argentea imposita, aliterque quasi indurari possit. Sequens Commentatio de ingenti femoris tumore est, qui post unius anni acutissimum, ac repente ortum, dolorem natus, post mortem tribus quasi capsis comprehendi, sedemque suam in sole periostio habere, inveniēbatur. Ut, cujus naturæ in tumore contenti succi essent, constaret, Autor observationis ipsos per varia experimenta tentavit, ex quibus omnibus & gelatinosæ & lymphaticæ naturæ esse apparuerunt. Post quæ etiam cum res solventibus medicinis experimenta instituit, ex quibus etsi hoc colligat, non potuisse tumorem, nisi sale ammoniaco, resolvi, tamen & hujus medicinæ postremo morbi tempore ullum usum futurum fuisse, negat. Tandem etiam conjicit, in tumoribus, qui ex albis humoribus orti, neque tamen scirrhusi, sint, ac diu incorrupti maneant, probabiliter gelatinosos succos, contra, si scirrhusi fiant, lymphaticos, abundare, hosque adeo in glandulis residere, in quibus ut plurimum scirrhi nascuntur, ac plus periculi habere, lymphaticarum, quam gelatinosarum, congestionum resolutionem tentare, si vetustas accesserit. Hanc Commentationem alia excipit, qua Cl. *Quesnay* ex observationibus variis aliquot modos proponit, quibus exfoliatio cranii, ut accelerari, sic etiam evitari, possit; quorum ut illi imprimis *Bellonii* methodus, interdum & rasorium, forfex & mediolus, sunt, ita hi in rara levissimaque vulneris deligatione quam maxime consistunt. Ad capitis morbos etiam sequens *Petiti* Commentatio pertinet, quæ partim judicium de elevatoriis, hætenus usitatis, continet, partim novi descriptionem. Hujus duæ partes sunt, elevatorium ipsum, quod cum veste comparatur, & fulcrum arcuatum. In summo hujus fulcri cochleam mobilem fieri curavit, per quam vestis ita firmaretur, ut, super

C

fixo

fixo manente fulcro, varie inclinari posset. Debent vero fulcra diversæ, cochleæ ejusdem, magnitudinis esse, hoc, ut omnibus idem vectis, illud, ut, si magnæ fracturæ sunt, fulcrum locis a se multum distantibus æque tuto imponi queat. Ex quibus, an hoc instrumento omnes difficultates sublaturæ sint, quibus tripes, vel etiam *Hildani* elevatorium, premi creditur, an potius novæ quædam conjunctæ sint, facile erit intelligere. De cerebri vulneribus sequens Cl. *Quesnay* tractatio est, quæ & posse cerebrum varias plagas ferre ostenditur, & quæ medicinæ earum curationi convenient, declaratur. Quas in hunc finem observationes affert, aliæ confirmant hoc, posse omnes cerebri partes, solo calloso corpore excepto, vulnera pati, abscedere, atque excindi, imo & cerebellum interdum sedem morbi esse, præterquam quod vita pereat, ex aliis vero, magnum semper cum cerebri vulneribus periculum conjunctum esse, consequitur, quamvis hoc sæpius a pluribus aliis ægri conditionibus pendeat, quam a læsione ipsa. His observationibus aliæ subjectæ sunt, de curatione herniarum, quæ cum gangræna conjunctæ sunt. Chirurgus Regis Galliarum, *de la Peyronie*, ad quem autorem hæc observationes pertinent, ut non solum vita ægri servari, verum etiam plagæ firma cicatrix induci, possit, hæc necessaria esse posuit: 1) Intestinum non debere longius corruptum esse, quam ut commode extrahi e ventre queat; 2) neque debere in ullo alio loco apertum esse, ex quo vel chylus, vel fæces, in ventrem effundantur; 3) intestini corrupti extrema cum ad anulum ab interna parte, tum ad se invicem, ita adduci ac firmari debere, ut inter se æque ac cum annulo concrecant. Utrumque Cl. *de la Peyronie* obtinuit hoc, quod filum per complicatum mesenterium transmisit, eoque intestinum adduxit. Porro 4) præcipit ægro & pauca & facile digerenda alimenta dare, etiam longo tempore post, quam cicatrix induta est. Nam, qui ægri se, ipso morbi tempore, diætæ non satis adstrinxerunt, vel morte pœnam dederunt medicis, quorum consilia neglexerunt, vel admodum sero ac difficulter sanati sunt, qui vero post vulnus curatum, illi vel ruptionem cicatricis experti sunt, vel a frequentibus colicis

colicis doloribus male affecti. Hæ observationes a descriptione tumoris scirrhusi excipiuntur, quem ante asperam arteriam, prope sternum, in mobili quadam foemina quadragenaria, *Petitus* vidit, atque curavit. Eum neque scirrhosum, neque dolentem, per sex annos habuit. Post tam longum tempus subito vox extincta fuit, sed pro tempestatis diversitate, & prout vel calido, vel frigido, potu utebatur, ad minimum ex parte rediit. Post plura circumforaneorum tentamina, tumor in foetidum ulcus mutabatur, & cum febris lenta multa alia mala ægram fere ad mortem deduxerunt. Cum ipsa paulo ante febris quartana laborasset, quam *Petitus* pariter ac vocis extinctionem inter luis venereæ symptomata refert, cumque & gonorrhœa & cancris tumoribus affecta fuisset, *Petitus* Mercurii usum adhibuit. Quo salivæ fluxu excitato, & illa mala profligata fuerunt, & ulcus purgatum. Hoc tamen tarde processit, vel propter hoc, quod cartilaginis asperæ arteriæ exfoliatio fieri debebat. Eaque facta, cum apertura perfecte occludi non posset, *Petitus* laminam ex linteo carpto, solutioni cereæ & spermatis ceti calidæ intincto, paravit, quæ, super aperturam circa collum firmata, integrum vocis usum foeminae reddidit. Duodecima Commentatio, quia gravidarum hæmorrhagias uteri exponit, ad artem obstetriciam pertinet. Vult autem ejus Auctor, nomine *Puzos*, satius esse, digitis in uteri orificium immisis, sensum dolores excitare, quibus partus expelli queat, quam ipsam digitis prehensis extrahere. Cui sententiæ suæ quamvis pondus addere hoc voluit, quod ex gravidis, uteri hæmorrhagiam expertis, plures mori posuit, quibus partus extractus, quam vi dolorum expulsus, sit, tamen, quod hoc observationibus firmare neglexit, videtur suæ sententiæ parum prospexisse. Ut enim concedamus, quando levior hæmorrhagia & uteri orificium perparum apertum est, satius esse, dolores provocare, quam, manu quasi intrusa, gravidæ vim inferre, experti potius scimus, ubi sanguinis quasi effusio est, vires gravidæ, a quibus dolorum efficacia pendet, omni momento imminui, esseque a natura nullum, ab arte omne, auxilium expectandum. Adhæc cum omnis uteri extensio a

partu pendeat, super quo exeunte, etiam uterus se absque mora contrahere observatur, quæ causa est, cur hoc minus cito fiat, partu extracto, quam vi dolorum expulso? aut quis non videt, si, quasi oculi iectu, omnis sanguinis fluxus sisteretur, esse hoc sine dubio hunc effectum habiturum, ut gravida, sicut in omni vacuatione subito suppressa, gravissime lædatur? Fortassis autem Cl. *Puzos* hic non omnem immaturi partus extractionem vituperat, sed quæ sine debita cautione, & cum nimis violenta orificii uteri extensione, fit, in quo ipsi omnes adstipulabuntur. In decima tertia Commentatione Cl. *Petitus* observationes de aliquot speciebus ani, in pueris recens natis, oclusi, affert, præcipue de hac, qua sphincter in extremo concretus, & nullum ani vestigium est. Ex quibus cum Cl. *Petitus*, difficillimum esse, cognoverit, anum ita oclusum obfirmatumque cum scalpello feliciter aperire, tum maxime apertum servare, novam ad hunc finem acum triquetram excogitavit, super qua in locum intestini aperti demissa, scalpellum immitti possit, & sphincter tuto recludi. Pueri vero, quorum hac methodo sectorum exempla afferuntur, omnes mortui sunt. Post hanc tractationem alia sequitur de abscessibus, circa anum ortis. In hoc *Fagetus*, natu major, ostendere annititur, debere non abscessus tantum, verum etiam intestinum, aperiri; clarumque ex eo exemplo esse videtur, quod allegavit, posse omnem propemodum sphincterem sectione auferri, præterquam quod fæces, etsi fluidissimæ, præter voluntatem emittantur. Huic Observationi amplius *Hufetii* Commentarius de calculis, ad vesicam adhærescentibus, subjectus est. Quod cum non uno modo fiat; Cl. *Hufetus* quamplurimas observationes attulit, ex quibus hæc patent: 1) in vesica interdum cellulas & vacuas, & 2) calculos continentes, reperiri; 3) calculos etiam per fungosam substantiam vesicæ adhærere, aut aliter quasi adglutinosos esse; 4) eosdem, etsi sæpe in sinu, qui post ligamentum transversum ureterum est, cujus descriptio Cl. *Morgagno* debetur, hæreant, tamen non raro etiam in anteriore vesicæ parte, & in ipso ureterum orificio, retineri; 5) posse etiam capsas sine noxa aperiri, modo eam sedem habeant, ad quam & digitus,

gitus, & super eo scalpellum, tuto demitti possit; 6) si calculi non membrana velati, sed tantum accreti, sint, utile esse ad suppurationem excitandam, idoneas medicinas in apertam vesicam conjicere. Ut *Hufstet* etiam autoritate medentium confirmaret, calculos interdum vere ad vesicam adherere, plures veteres recentioresque Medicos Chirurgoque excitavit, qui de hoc morbi genere locuti sunt. In quo tamen & hoc dolemus, nomina & libros eorum, maxime qui Latine scripserunt, hic æque negligenter, ac in omnibus fere reliquis Commentariis hujus *Voluminis*, adductos fuisse, & plures etiam omissos. Potuissent enim & hi facile addi: *Petrus Francus de Herniis Cap. XXXI pag. 117, Th. Willisus de Urinis, Theoph. Bonetus in Sepulchreto Lib. III Sect. XXXII Observat. IV, Chr. Lud. Rose Dissert. de Calculo Vesicæ, Argent. 1713, Denysius in Obs. de Calculo Cap. V, Cl. Vaterus in Diss. de Observ. rariss. calculorum in corpore generationem illustrantibus, Witteb. 1726, Cel. Platnerus de Calculo ad vesicam adhaerente, Lips. 1737, & Cl. Teichmeyerus in Diss. ejusdem argumenti, imo ex antiquissimis Celsus Lib. VII Cap. 26.* Inter ea mala, quæ minus recte curatos morbos venereos consequuntur, impedita etiam feminis emissio est. Ejus mali causas potissimum has esse, de la *Peyronie* deprehendit, directionem aperturæ utriusque vasis ejaculatorii, per cicatricem, mutatam, ac tumores duros in corporibus cavernosis residentes, a quibus etiam erectio membri sic impeditur, ut in illud latus curvetur, a quo tumor percipitur. Etsi vero hujus vitii a *Cel. Astruccio* in libris de Morbis veneriis mentio facta est, tamen hæc nova esse observatio videtur, contra illos tumores, Mercurii usum nihil valere, omne vero auxilium ab aquis Baregianis, etsi tum demum, expectandum esse, quando venereum virus per Mercurii usum profligatum sit. His impeditæ feminis emissionis causis *Cl. Petitus* hanc addidit, nempe urethræ angustationem per cicatrices. Eam, si magna atque dura cicatrix sit, per sectionem tolli, si levior, & glandi propinqua, sit, per cereos ex linteo factos, & pulvere Sabinæ conspersos, curari debere existimat. Proximo loco *Cl. le Dran* observatio de Palpebra inferiore

riore sequitur, primum per male tractatam fistulam lachrymalem, deinde per tumorem, in ejus interna facie natum, inversa. Huic morbo hanc medelam adhibuit, ut primum tumorem tolleret, deinde vero novo & triangulari vulnere in angulo majori facto, & oras plagæ, & nimium distantes palpebras, sutura facta, conjungeret, cui utrique curationi successus respondit. Hanc observationem amplissimus *Hevini* Commentarius excipit, de variis rebus sive in stomachum, sive in asperam arteriam, delapsis, deque variis eas educendi modis. Ex iis, quæ in œsophago hærent, cum aliæ dimoveri, aliæ non possint, illas vel in ventriculum detrudere oportet, vel apto instrumento protrahere. Quæ tuto detrudi possunt, debent ejus naturæ esse, ut ventriculum & intestina non lædant, ex quo patet, debere ipsas leves atque æquales, ac, si duræ sint, rotundæ figuræ, esse. Solent tamen & levia corpora non sine noxa deorsum urgeri, si nimis magna, vel ejus naturæ, sunt, ut pylorum aut intestina obturent, aut corrupta in his viis, putredine noceant. Cum vero hæc possint summe noxia esse, *Hevinus* recte jubet, ipsa pariter ac ea omnia protrahere, quæ, quod acuta, angularia, & secantia, sunt, eo certius ventriculum & intestina lædere debent, neque addere neglexit hoc, Chirugos sibi cavere debere, ne, quando ipsa extrahere volunt, œsophagum lædant. Hinc primum inter media, quibus Chirugi ad protrahendum peregrina corpora, utuntur, digitos & breves forcipes, uncos, annulos, ac spongiam, deque hujus usu novas aliquas utilesque observationes, proponit. Spongia enim, ut commode, vel infra peregrinum corpus, demitti possit, debet parva & quasi contracta esse, utque per eam corpus peregrinum extrahatur, in œsophago dilatari. Quis ergo *Hevinum* non laudet, quod spongiam sive tenuissima quadam pelle involvere, sive serico filo ita constringere, docet, ut, ubi ad destinatum locum delata est, & pellis & filum laxari possit, spongiæque, ut se dilatare queat, permitti? Altera *Hevini* observatio ad fila pertinet, quibus spongia firmari solet, quæ, cum putrefacta facile rumpi possint, spongiæque in ventriculum deferri, *Cl. Hevinus* ex argento facere præcipit. Ut vero hæc
media

media tuta fatisque certa esse, ita tussim, sternutationem, vomitum, aliaque, quibus olim ūti consueverunt, prorsus incerta esse, recte affirmat. Tamen & his, & illis, protrahere sæpe ea corpora non licet, quæ propter metum læsionis ventriculi & intestinorum, etsi possint, detrudi tamen non debent. In quo casu quid faciendum sit, *Hevinus* per observationes exposuit. Ex quibus cum gravius malum sequi cognoscatur, si peregrina corpora in œsophago hærent, quam si in ventriculum deferuntur; nemo facile *Hevina* sese opponet, qui ea detrudere jubet, imo laudabit potius de hoc, quod, quibus ita detrusa corpora vel cito propelli, vel ad anum delata eximi, queant, quæque ad hæc utilissima auxilia sint, indicavit. Quarta hujus Commentarii pars plures observationes de ejusmodi corporibus continet, quæ cum neque protrahi, aut detrudi, neque detrusa cum fæcibus reddi, potuerint, sibi vel vario modo viam fecerunt, vel post mortem in remotis etiam corporis locis inventa sunt. Quarum observationum ut plurimas in *dubias vocamus*, etsi permultum abest, tamen non omnes fidem mereri, eo minus affirmare dubitamus, quo certius est, plura deesse, quæ possunt, ut mira quædam historia pro vera habeatur, efficere. His observationibus quædam juncta sunt de bronchotomia in hunc finem facta, ut, quæ in asperam arteriam delapsa sunt, extrahantur. Eamque, ex allatis exemplis patet, etiam sic fieri interdum debere, ut aspera arteria longa sectione patefiat. Longe audacius *Hevini* consilium de ipso ventriculo intestinisque aperiendis est. Tamen operam dedit, ut multis, etiam novis, observationibus de vulneribus earum partium sanatis, hanc suam sententiam corroboraret. Superiore aliquo loco vidimus, *Cl. Petitum* de eo infantum recens natorum vitio observationes proposuisse, quod anum clausum nominant. Alius eorum, si non æque periculosus, tamen molestus, morbus est, qui labrum leporinum nominatur. De hoc observationes aliquot *Cl. de la Faye* dedit, sic, ut simul, quo modo corrigi hoc vitium deberet, exposuerit. Is, etsi labra a nativitate fissa, ut plurimum cum palati offsei mobilisque divisione juncta sunt tamen ab eo, quo ad aliud quod-

quodcunque labium leporinum curandum utimur, parum diversus est, nisi vel dentes, vel ossis aliqua pars, promineat, quæ, cum orarum vulneris unionem impediunt, tolli oportet. Hoc enim Autori per varias observationes constitit, quas eodem hoc loco allegavit, labio unito, etiam os sensim jungi, palatumque undique clausum atque æquale fieri. Alia inde observatio Cl. *Petisi* sequitur de fistula in perinæo, quæ ex neglecta leviori urinæ retentione orta est. Postquam ipsa bis, sed sine fructu, ab aliis secta fuerat, atque *Petitus* in ægro signa luis veneræ se invenisse opinabatur, recte Mercurii usum adhibebat ante, quam tertiam sectionem tentabat. Eo vero & venereum virus tollebatur, & callus fistulæ magnam partem quasi solutus esse reperiebatur. Hinc, ubi sectio facienda erat, eam usque ad corpus vesicæ, ultra collum hujus visceris, extendebat, quod tam alto loco orificium fistulæ esse debere, ex perpetua & involuntaria urinæ per fistulam excretionem certissime cognoverat. Quo cum ægrum pristinæ sanitati restitutum fuisse dicat, vere inde collegisse videtur, nisi fistula & intus patefiat, etiam a sectione nullum auxilium expectari debere. Huic observationi *Simonis* disquisitiones de partu Cæsareo in matre viva, subjectæ sunt. Earumque prior pars historiam hujus operationis & argumenta continet, quæ, posse hanc sectionem institui, evincunt, in altera, quando ad eam confugere oporteat, olim declarabitur. Cl. *Simon* antiquiora hujus partus exempla, si a *Julio Cæsare* recesseris, quam quæ a *Baubino* data fuerunt, reperire non potuit. Quæ cum nemo fortassis nesciat, tamen plura scripta allegat, quibus se multi *Rouffeti* ausibus opposuerunt, quosve *Rouffetus* ad suam sententiam tuendam edidit, & quorum cognitio videtur ad externos vix pervenisse. Qui hanc operationem vituperarunt, ex his in primis *Pareus* est, *Guillemau*, & *Marchant*. *Rouffetus*, præter Apologiam, quæ A. 1590 prodiit, eodem anno aleram Latinam, novisque exemplis auctiorem, sui libri editionem paravit, cujus an ullus eorum, qui de libris medicis scripserunt, clare mentionem fecerit, dubitamus. Adhæc *Lindenius* forte alique errorem commiserunt hoc, quod *Theoph. Raynaldi* librum

de

de ortu infantium contra naturam A. 1647 prodiisse scripserunt. Quæ enim editio a Cl. Simone allegatur, A. 1637 parata est. Ex his libris nova quædam, aut potius parum cognita, exempla collegit, quæ tamen minus notatu digna sunt, quam octo alia prorsus nova, quorum aliqua ad minimum accurate exposuit, præter hæc unum, quod, quæ sint, sectione facta, in deliganda plaga observata, omisit. Proximo loco methodi *Fulbertianæ* calculum secandi expositio legitur. *Fulbertus*, postquam & *Celsi* & *Albucasis* loca, *Meryique* observationes de partibus, a fratre *Jacobo* sectis, adduxit, prima sua tentamina refert, quæ A. 1727 in cadavere fecit, & quæ ipsum facile docuerunt, si satis longus scalpellus super acu triquetra adhiberetur, solis musculis triangulari, ac levatore ani, & pubis ligamento, præter integumenta, ex parte sectis, vesicam a latere colli, super, aut potius ante, ureteris insertionem, tantum patefieri, quantum ad calculum protrahendum requiritur. In vivo se A. 1731 demum scribit hanc novam curandi viam iniisse. Quam, cum eadem sit, quæ ante octo fere annos a Cl. *Kesselringio*, & ante sex circiter annos, a Professore nostro *Günzjo*, exposita fuit, repetere hic non volumus. Maximum fere incommodum, quod cum hac medendi ratione conjunctum est, a vesicæ repletionem provenit; igitur de hoc leniendo Cl. *Fulbertus* inprimis sollicitus fuit. Si æger urinam retineat, quod non sine ratione optimum esse existimat, vel altera manu hypogastrio illius imposita, alterius vero digitis in anum immisissis, vel ex modo urinæ, quam æger post longissimam retentionem mittit, disjudicandum esse proponit, an vesica satis distenta sit. Sufficere vero, si unum alterumque urinæ calicem continere possit. Quem cognoscendi modum, metuimus, ut multi eorum esse certumque credant; quia, non omnis urinæ eadem mensuram in vesica retineri posse, nemini ignotum est. Alia duo incommoda sunt, quæ *Fulbertianam* methodum consequuntur. Horum alterum, quod scilicet gangrenosi abscessus in vulnere oriuntur, se ultimis temporibus hoc evitasse scribit, quod cannulam flexilem, ex argento factam, vulneri imponeret, ad alterum vero tollendum, quod in

D

infimo

infimo levatoris ac triangularis musculi fibrarum fasciculo consistit, qui se magnorum calculorum extractioni opponit, scapellum curvum, & globulo in apice munitum, excogitavit, quo inter forcipis laminas demisso, ille fibrarum fasciculus discedi possit. Sequenti tractationi, quæ *Fagetum* Autorem habet, tumor canerosus occasionem dedit, quem ex mamma virginis, quadraginta circiter annorum, excidit. Examinatus tumor apparuit lymphaticus esse, & resolvendis medicinis vinci non posse. Brevis, sed utilis, est sequens *Cel. de la Peyronie* observatio, quam in hernioso fecit. Is, cum casu aliquo intestini devoluti constrictionem experiretur, durities quidem tumoris idoneis medicinis ita cedebat, ut reponi posset, symptomata vero omnia adeo augebantur, ut brevi post moreretur. Ventre inde aperto, intestinum fuit per epiploï in superiore annuli parte adhesionem constrictum inventum. Post hanc observationem tabula sequitur, quæ bracherii elastici speciem repræsentat, a *Cl. de Launay* excogitam, sed figura præcipue directioneque parum ad continendas hernias aptam. De herniis deinde, quæ minus notæ sunt, longior *Garengeotii* Commentatio sequitur. Hæ herniæ sunt, primo ventriculi a latere cartilaginis xiphoideæ, secundo intestini in vaginam uteri, tertio ejusdem per foramen ovale pubis devoluti. Quæ partim non novæ sunt, partim quoque ita descriptæ inveniuntur, ut multa & contradici possent, si locus permitteret, & magna illa de anatomica scientia opinio, qua rana *Æsopiæ* ad modum inflatus Autor est, comprimi. Postrema observatio *Fulberti* est. Eamque in homine triginta circiter annorum fecit, qui, postquam pectoris aliquo interno morbo male curatus erat, sputo sanguineo cum tussi ac febre quasi continua laboravit, tandemque in dextro latere inter cartilagineam ensiformem & septimæ octavæque costæ cartilagineam, tumorem percepit, qui inter tussendum eminentior fiebat. Eum *Fulbertus* post mortem invenit pulmonis undique adnati abscessum esse, quales, si ægri vires permittant, sectione aperiri, & sanitatem restitui, posse existimat. In tabulis adjectis elevatorium *Petiti*, vesicæ aliquot cum calculis membranæ inclusis,

vicia,

vicia, seminis emissionem impediencia, palpebræ inferioris inver-
sio; instrumenta aliquot *Petiti* ad corpora peregrina ex cæso-
phago protrahenda, labium leporinum peculiaris figuræ, in in-
fante quatuor annorum, intestini per omenti ac peritonæi coa-
litionem constrictio, & bracherium *de Lannay*, exhibentur.
Omnium utilissimæ illæ sunt, quæ ad *Fouberti* Commentarium
de calculi curatione pertinent, & quæ, præter instrumenta, po-
tissimum partes ante oculos ponunt, quæ in hac curandi ra-
tione discindi debent.

**THEORIA MOTUUM PLANETARUM ET CO-
metarum, continens methodum facilem, ex aliquot ob-
servationibus Orbitas cum Planetarum, tum Cometa-
rum, determinandi; Autore LEONHARDO
EULERO.**

Berolini, sumptibus Ambrosii Haude, 1744, 4.

Alph. I, Tab. æn. 4.

Postquam studio eximii *Newtoni* explicatæ sunt leges, se-
cundum quas motus cum Planetarum, tum Cometarum, in
systemate nostro diriguntur; conjunctis viribus defudarunt
summi tam Geometræ, quam Astronomi, illi quidem in eo,
ut ex principiis geometricis atque analyticis perfectam virium
centripetarum atque motuum, exinde consequentium, theo-
riam conderent; hi vero in eo, ut theoriam hanc cum ipsius
motuum cœlestium phænomenis compararent, atque mirabi-
lem inter duo ista consensum, qui illam magis magisque ex-
tra omne dubium ponit, elicerent. Quamvis autem, quod
quidem Planetarum motum attinet, ope theoriæ hujus, cum
innumera observationibus conjunctæ, res ad tantum perfectio-
nis gradum deducta sit, ut omnia, huc pertinentia, & satis fa-
cile, & perquam exacte, computari possint; tamen, in motu Co-
metarum, istius theoriæ adjumento, perficiendo permultas
atque in Planetis haud obvias difficultates sese manifestare, ne-
mo est in Astronomicis vel paululum versatus, qui ignoret.
Hæc impedimenta remedium afferre animi sunt permulti, at-
que

que inter hos præclari viri; alii quidem, rigorem conservare conantes, methodos dederunt valde intricatas, atque in exequendo operosissimas, ita, ut quivis enormem calculi molestiam abhorreat; alii contra his deterriti, approximationibus contenti fuerunt, & rem, fictionibus pluribus assumtis, exequi tentarunt; sed quæ via vel profus secum eandem fert molestiam, si exacti quid desideretur, vel admodum est incerta atque lubrica. Equidem methodus maxime naturalis esset pure analytica, qualem in aliis vel maxime intricatis Problematis cum successu adhiberi constat. Cum enim elementa illa, quæ ad determinandam Cometæ orbitam requiruntur, spectari possint cœu totidem incognita; si ex assumtis istis incognitis determinarentur loca aliquot Cometæ observata, haberentur totidem æquationes, ex quibus ipsæ incognitæ reperiri posse videntur. Sed, hac via rem aggrediendo, deveniretur ad æquationes, ex quibus tot incognitas invicem permixtas elicere, intellectus humani vim profus superare videatur. His perpensis, quilibet perspicit, methodum optimam atque maxime expeditam restare eam, quæ rem ope Analyseos eo deducat, ut, una tantum fictione adhibita, omnes illæ incognitæ exinde determinari possint. Hoc vero primus felicissime executus est Celeberrimus hujus Tractatus Autor, de cujus in rem mathematicam meritis præstat filere, quam pauca dicere. Is quidem theoriam motuum cœlestium ope Analyseos aggressus jam est in incomparabili *Mechanices* opere, & in *Commentar. Petrop. Tomo VII*, atque, quod Cometæ spectat, in *Miscellan. Berolinens. Tomo VII*; nunc vero non solum, quod præcipuum est, Cometarum theoriam insigniter perfecit, sed etiam ob horum cum Planetis affinitatem, præcipua, ad Planetarum theoriam spectantia, simul addidit. Nimirum, posita ea lege, qua corpora omnia in hoc systemate solari tendunt ad Solem viribus, quæ sunt in reciproca duplicata distantiarum, clarum est, omnes Sectionum Conicarum species posse describi; ideoque Planetas a Cometis tantum in eo differre, quod illi describantur Ellipses, haud multum a circulis abludentes, hi vero Ellipses valde excentricas, imo Parabolas, vel Hyperbolas. Igitur utri-

que

que eadem theoria comprehendendi poterunt, si anomalia vera generatim computetur a Perihelio (cum id in Planetis communiter ab Aphelio fiat,) atque pro anomalia media adhibeatur ipsum tempus verum a Perihelio. Ut vero distincte pateat, ad quænam quæsitæ in theoria hac perficienda potissimum respiciendum sit, attendendum est, duo requiri, alterum, *determinationem Orbitæ* Planetæ, vel Cometæ, alterum, *inventionem motus* in hac Orbita. Primum quidem sex primaria deponit elementa: 1) requiritur distantia Perihelii a Sole; 2) latus rectum Orbitæ, quibus duobus ipsa Orbita specie datur; ut jam referatur hæc ad Eclipticam, quæritur 3) interseccio plani utriusque, seu linea nodorum; & 4) inclinatio Orbitæ ad Eclipticam; nec non in ipsa Orbita 5) distantia lineæ nodorum a Perihelio; & denique, ut locus quivis in Orbita ad tempus referri possit, 6) momentum, quo sidus versatur in Perihelio. Hisce sex primariis elementis pro Orbita sideris datis, ipse motus in ea determinabitur, si pro tempore quovis inveniatur tum angulus ad Solem inter Perihelium & sidus, seu anomalia vera, tum distantia sideris a Sole. His præmissis, licebit nunc ideam distinctam sibi formare de methodo, qua Cel. Autor utitur, quamque ita explicabimus, ut, in quo totius rei cardo vertatur, possit hæud difficulter perspici.

Problemate igitur *I* ostendit, quomodo, data area, quam sidus dato tempore circa Solem descripsit, inveniatur latus rectum Orbitæ, quod quidem ex assumpta Terræ distantia a Sole media = 100000, & tempore ejus periodico, fiet, ope legis, quæ in systemate nostro obtinet, vi cujus latera recta sunt in composita ratione ex duplicata arearum directa & duplicata temporum inversa. Dein *Probl. II* docet, quænam in Sectione conica, cujus distantia verticis a foco & latus rectum dantur, sit relatio inter distantiam cujusvis puncti a foco, & angulum cum vertice, seu anomalam veram. Hujus ope conficitur *Analysis Probl. III*, quo, dato Orbitæ latere recto, ex datis duabus sideris a Sole, seu foco, distantis & angulo incluso, quæritur ipsa Orbita positione. Cum enim hæc sint due incognitæ, distantia Perihelii, seu verticis, a Sole, & positio ejus,

seu angulus, quem cum una datarum rectarum facit; patet ex *Probl. præc.* propter data duo loca fieri posse duas æquationes, ex quibus incognitæ more solito determinantur. Sequens *Probl. IV* pertinet ad motum in orbita data, cujus inventio ipsi Orbitæ inventioni quammaxime inservit. Ostendit nempe pro data quavis anomalia vera invenire tempus, quo ipsa conficitur; quod cum ab area pendeat, facile patet, ejus expressionem in Parabola esse algebraicam, in Ellipsi ad Quadraturam Circuli, seu resolutionem angularem, in Hyperbola ad Logarithmos, redire. Pro casu primo adjecta est in fine Tabula motus in Parabola, pro duobus reliquis ostenduntur modi in praxi faciliores. Jam *Probl. V* docet ex datis duabus distantis a Sole, & angulo incluso, qui debet esse haud adeo magnus, nec non tempore, quo spatium interjacens descriptum est, invenire quam proxime aream inclusam, atque per *Probl. I* latus rectum Orbitæ; unde porro ope *Probl. III* dabitur Perihelii a Sole distantia atque positio, hinc ipsa Orbita. Simul etiam ex *Probl. IV* datur tempus, quo angulus inter Perihelium & unum datorum locorum describi potest, ideoque ipsum momentum, quo sidus in Perihelio versatum est. Tempus autem illud, quod ex *Probl. IV* determinatur, ita comparatum est, ut, si Orbita sit Parabola, ipsum etiam exacte & algebraice definiiri possit; sin autem Orbita tantum proxime ad Parabolam accedat, tum expressio ejus, vel per sinus, vel per logarithmos, facta, commisso errore minimo, quammaxime a vero aberrare possit. Huic incommodò occurrit *Probl. VI*, quod in Orbita elliptica, vel hyperbolica, Parabolæ proxima, ex data anomalia vera tempus definire docet; idque per seriem infinitam quidem, sed valde convergentem. Solvit deinde Cel. Autor Problema conversum, atque pro motu Planetæ, vel Cometæ, definiendo summe necessarium, quo nempe pro dato tempore anomalia vera quaeritur, idque tribus sequentibus. Igitur *Probl. VII* docet in Orbita vel Parabolica, vel Parabolæ proxima, pro dato tempore anomaliam veram, atque ope *Probl. II* distantiam a Sole, assignare; quod in casu priori fit ex *Probl. IV* per resolutionem æquationis cubice,

hæc, in posteriori vero per reversionem seriei *Probl. præced.* In *Probl. vero VIII & IX* idem expeditur pro Ellipsi & Hyperbola quavis, per conversionem formularum *Probl. IV* inventarum. Sequens *Probl. X* ostendit, quomodo, datis duobus sideris locis, a se invicem non multum remotis, & tempore, quo spatium interjacens confectum est, inveniatur locus ejus pro tempore quovis intermedio quam proxime; dum nempe ex natura virium centripetarum, & ex comparatione cum motu terræ, definitur sagitta, quam in loco medio ex vi centripeta Solem versus descripsit; idque eo propius vero, quo magis intervalla temporum inter locum medium duosque extremos ad æqualitatem accedunt.

Hæc *Problematis*, tanquam principiis, præmissis, aggredditur Cel. Autor duo *Problemata* primaria, atque methodum hanc peculiarem inprimis absolventia. Igitur *Probl. XI* docet, ex datis tribus Planetæ, vel Cometæ, locis geocentricis, a se invicem non nimis remotis, si insuper cognita sit distantia ejus vera a Terra in loco e tribus illis medio, definire omnia illa elementa, quæ ad Orbitam determinandam requiri, supra monuimus. Nempe ex datis invenitur pro loco medio distantia sideris a Sole; hinc, cum ex *Probl. X* detur sagitta inter orbitam & chordam intercepta, dantur exinde duo reliqua loca ad planum Eclipticæ reducta, atque inde 1) linea nodorum, & 2) inclinatio Orbitæ ad Eclipticam; nec non duæ distantia a Sole in locis reliquis, & angulus ab iis inclusus; ex his vero ope *Probl. V* datur 3) latus rectum Orbitæ, & 4) Perihelii distantia a Sole, ejusque 5) angulus cum linea nodorum, item ex hoc & *Probl. IV* 6) momentum, quo sidus per Perihelium transit. Jam vero in *Probl. XII* Orbita cujusvis Cometæ ex observationibus aliquot per unius tantum rei fictionem sequenti modo determinabitur: Sumantur tres observationes, non nimis a se invicem remotæ, & fingatur pro lubitu distantia Cometæ a Terra in loco medio, unde per *Probl. præc.* tota Orbita determinabitur. Jam, ut tentetur, an illa sit exacta, sumatur Observatio, ab illis maxime remota, & ope *Probl. VII, VIII, IX*, computetur in Orbita modo inventa ad hoc tempus

pus locus Cometæ, qui, si cum observato congruat, orbita erit justa. Si vero non congruat, fingenda erit alia distantia in loco medio, &, resumendo opus simili modo, vel vera eruetur Orbita, vel saltem facis prope ad eam accedetur, ita ut dein interpolatio in usum vocari possit, atque tandem habeatur quæsitum.

Hac itaque theoria explicata, exemplis eam Cel. Autor illustrat. Primum Cometa ille famosus anni 1680 præbet, de cujus Orbita summi viri, *Newtonus* & *Hallejus*, laborarunt; quorum etiam observationes adhibens, Orbitam invenit ab illorum quidem determinationibus paululum abludentem, quod vero haud adeo mirum esse potest, cum *Newtonus* tantum constructione geometrica usus sit, *Hallejus* autem calculo quidem arithmetico, sed tamen retentis præcipuis *Newtoni* elementis, rem executus sit. Ceterum ex Orbita Autoris nostri prodit tempus periodicum 170 annorum. Secundum exemplum Cometam nuperrimum anni 1744 respicit, cujus Orbita determinatur ex observationibus Parisiis missis, sed quæ emendatior in *Additamento* sequenti exhibetur.

Additamentum hoc, quod superiori tractationi jam absolute accessit, continet adhuc quædam, ad theoriam præcedentem magis perficiendam apprime utilia. Nimirum methodus præcedens quidem Orbitam Cometæ proxime invenire docet, sed, cum propter approximationes plures, in Problematicis præcedentibus usurpatis, pro accurata nondum haberi queat, necessario requiritur, ut jam inventa Orbita ope plurius observationum denuo corrigatur. Huic vero correctioni illa methodus haud adeo inservire potest, cum semper requiratur tria tantum loca proxima, ita, ut multæ & a se invicem remotæ observationes subsidium, ab ipsis tamen merito sperandum, afferre nequeant; cui accedit, quod etiam per se valde sit operosa. Addit igitur Cel. Autor novam methodum, qua Orbita ope præcedentis circiter cognita corrigi, atque, quantum lubet, exactissime assignari, potest. Hoc autem fit assumendo lineam nodorum Orbitæ, & inclinationem ad Eclipticam, tanquam prope cognitæ, atque ex reliqua definiendo.

niendo. Itaque *Probl. I* ex datis linea nodorum & inclinatione ad Eclipticam, ex quovis loco geocentrico docet invenire locum heliocentricum & distantiam a Sole. Hujus ope in *Probl. II* ex datis tribus observationibus, si quidem nodus & inclinatio sint cognita, inveniri possunt omnia, ad Cometæ Orbitam pertinentia. Nam per præc. inveniuntur tria loca heliocentrica & distantia a Sole; unde ope trium æquationum eliciuntur tres incognitæ, nempe latus rectum, perihelii a Sole distantia, ejusque positio; unde ex data hac Orbita ope *Probl. IV & VI* computari possunt tria tempora a Perihelio ad tria loca data, ideoque duo intervalla temporum inter tres observationes. His præmissis, poterit nunc Orbita prope inventa corrigi methodo sequenti: Ex methodo priori inveniatur proxime linea nodorum & inclinatio ad Eclipticam; sumtis nunc tribus observationibus quibusvis, computentur per *Probl. præc.* duo temporum intervalla inter eas, quæ si cum observatis congruant, Orbita erit *justè assignata*; sin minus, in *Probl. III* docetur, quomodo ex ipsa aberrationum quantitate possint veri valores pro linea nodorum & inclinatione inveniri, atque ita per *Probl. præc.* omnia, ad theoriam Cometæ spectantia, quam exactissime determinari.

Posteriorem methodum adhibet exempli loco ad Orbitam Cometæ anni 1744 exacte invenendam. Usus est hac in re elegantissima observationum serie, a Cel. *Cassino* communicata, ex quibus tam accurate determinata est Orbita, ut, computato loco pro observatione quadam, longitudo non nisi 2', 35'', latitudo 12'', ab observatis discrepent, quam quidem convenientiam adeo magnam esse, ut eam vix in Planetarum theoria majorem deprehendere liceat, omnes calculorum astronomicorum gnari facile judicabunt. Prodit vero Orbita, ad Parabolam proxime accedens, ita, ut Cometæ tempus periodicum plurium seculorum sit, cujus respectu mora in Hemisphærio boreali est admodum exigua, quippe quæ tantum 209 dierum reperitur.

Explicata igitur methodo Cel. Autoris, qua Orbita Cometæ tam inveniri, quam etiam pro lubitu corrigi, possit, decerpemus

cernemus adhuc duo ex elegantissimo Opere, quorum alterum *reversionem Cometarum*, alterum eorundem *effectus in Systema nostrum planetarium*, respicit. Quod ad primum atinet, occasione Cometæ, A. 1680 observati, *pag. 95 seq.* ostenditur, ex apparentia Cometarum nihil ad eorum reversionem concludi posse. Non enim solum apparentia tam corporis, quam caudæ, Cometæ pendet maxime a loco terræ in orbita sua, & utriusque magnitudo ex situ relativo respectu nostrum æstimatur; sed etiam terra talem habere potest situm tunc, cum Cometa ad Solem accedit, ut ille semper remotior a Terra, quam Sol, maneat, ideoque prorsus conspici nequeat. Unde idem Cometa diversis temporibus diversissima specie apparere potest, ita, ut e terra visus nullo modo pro eodem haberi possit; quin imo sæpius ad Solem reverti, nec tamen a nobis observari, potest, adeo, ut numerus Cometarum, systema solare exornantium, longe major esse possit, quam quidem ille huc usque observatus est. Quod vero ad effectum Cometarum in Planetas spectat, Cel. Autor non dubitat *pag. 97* mutationem obliquitatis Eclipticæ, nec non variationem in motu punctorum æquinoctialium, attractioni Cometarum adscribere. Etsi enim attractio juxta planum Eclipticæ evanescat præ vi Solis in Terram, nisi Cometa huic quam proximus sit, tamen attractio Eclipticæ normalis omnino effectum habere poterit, ita, ut, pro diverso loco Terræ, tunc, cum Cometa in Perigæo versatur, vel obliquitas Eclipticæ afficiatur, vel puncta æquinoctialia promoveantur, vel regrediantur. Eadem ratione suspicatur *pag. 135*, Cometam postremum anni 1744 in transitu suo prope Mercurium, a quo tantum 11° absuit, notabilem perturbationem in motu ejus effecisse. Monet itaque Astronomos, ut observationes tam de obliquitate Eclipticæ, quam de motu Mercurii, instituunt, ut de quantitate perturbationis judicari possit, an illa sensibilis fuerit.

Ceterum nostrum non est, scriptum, quod ab *Eulero* proficiscitur, elogiis comitari; hoc tantum monebimus, neminem in theoria Cometarum aliquid vel solidi, vel concinui, desiderare posse, cui non hocce Opusculum evolendum, æque

atque vestigia methodi, ibi traditæ, premenda ante omnia commendemus.

COMMERCII EPISTOLICI LEIBNITIANI TOMUS
*prodromus. Recensuit JO. DANIEL
 GRUBER. Partes duæ.*

Hanoveræ & Gottingæ, apud fratres Schmidios, 1745, 8.

Alph. 4 plag. 6.

Amplissimum cum fuerit *Leibnitio* literarum commercium cum viris suæ ætatis eruditissimis, hæque mutæ epistolæ sint varii generis argumentis refertæ; magnam inierunt a nostra ætate gratiam ii, qui suis e scriniis non exiguum earum numerum protulerunt in lucem publicam. Nec dubium nobis est, quia & Illustris *Gruberus*, Regis M. Britannicæ & Electoris Brunsvic. Consiliarius Justitiæ intimus, Bibliothecarius, & Historiographus, (quæ munera item obiit *Leibnitius*,) gratissimum faciat orbi literato, epistolas *Leibnitii* ad alios, aliorum ad ipsam, *nondum editas*, e locuplete penu promens, & omnium exponens oculis. Præmittit nunc *Prodromum*, exhibens *Boineburgii* & *Conringii* epistolas mutuas; quibus aliorum epistolæ sunt intermixtæ, lectu omnes dignissimæ. Reperit scilicet has in *Leibnitii* scriniis, qui, cum *Boineburgium* nactus esset fortunæ suæ fabrum, occasione non caruit, eas faciendi suas. Nec vero id solum operam dedit Celeberrimus Editor, ut ex sine mendis exscriberentur, sed etiam suum cuique argumentum præfixit, prætereaque annotationes adjecit, non qualescunque, sed rariores, sed necessarias. In *Prefatione* quoque, postquam de *Conringii* *Boineburgii*que ingeniis studiisque accuratum protulit judicium, tria potissimum esse docet harum epistolarum argumenta. Aliæ scilicet potiora Juris publici tractant capita; aliæ Historiam illustrent literariam; aliæ denique continent controversias religiosas, *Boineburgio* eam Theologiam, ad quam transgressus erat, tuente acriter, *Conringio* eam impugnannte majori fere vehementia. Quanquam

id non obstat, quo minus literatam colere amicitiam pergerent per omnem vitam.

Ex hoc thesauro epistolico nunc nonnulla libet proferre speciminis in modum. Statim *pag. 1 seq.* exhibentur literæ Electoris Moguntini, ab Imperatore petentis, ut consentiat, *Boineburgium* creati Procancelarium Imperii. Sed id quidem non successit; quod illo ipso tempore jam prævidebat *pag. 312 Conringius*. *Pag. 14* infortunatus *Bæcleri* in Academia Upsaliensi casus describitur. *Pag. 23 seq.* petit a Principe suo *Conringius* dimissionem ex Academia Julia, iturus in Sueciam, & futurus tum Archiater, tum Consiliarius politicus Regiæ. *Pag. 35 seq.* amice adhortatur *Boineburgium*, ne transeat in castra Papæ, inter alia sic scribens: *Mihi facilis persuasus & verosimilius videtur, Mahometem esse prophetam, quam Papam esse Dei vicariam.* Paulo post ait, *facile ostendi posse, inter omnes totius mundi ecclesias nullam Romana magis esse contemnendam.* Ac subsequentes quoque sex epistolæ ad *Boineburgianam* religionis mutationem pertinent. *Pag. 41* memoratur *Henr. Julius Blumius*, designatus Theologiæ Professor in Academia Julia, paulo post & ipse factus Pontificius. De hoc homine multa in toto hoc Tomo mentio; quem tandem Baronem fuisse creatum; constitutumque supremi Appellationum tribunalis Pragensis Propræsidem, e *pag. 978* discimus. *Pag. 80 seq.* scripta *Conringii* commemorantur pro jure Electoris Moguntini, coronandi Regem Romanorum; quo de argumento & sequentes epistolæ plures. *Pag. 222 seq.* de Vicariatu Imperii Rhenensi disputatur, *rum* Palatini, an Bavari, jus sit potius. *Pag. 274* novam profert *Conringius* de origine Electorum sententiam; cui cur non sit assentiendum, ex annotatione Editoris facile cognoscetur. *Pag. 245 seq. & 298 seq.* multa inter se disputant de electione *Leopoldi*, præscribendaque ipsi Capitulatione Cæsarea. *Pag. 382 seq.* de *Pallavicini Historia Concilii Tridentini* suam sententiam distincte dicit *Conringius*, præter alia sic censens: *Pallavicinus & de Romana curia præclare est meritus, & Protestantium rebus famæque Sarpii bene consuluit, adeoque meruit, ut ab utraque parte ipsi agantur gratia.*

tie. Pag. 404 de *Rufendorffii Elementis Jurisprudentiæ universalis* ita judicat idem: *Liber ille superavit meam expectationem. Est enim dictione elegans, argumento præclarus, tractandi ratione nervosus quidem & brevis, at tamen, quæ isthuc pertinent, attingens omnia, & hæcenus sic satis diffusus. Post Grotium nihil vidi simile.* Sciant autem Lectores nostri, talium de Autoribus recentioribus judiciorum *Conringii* plenas esse has epistolas. Pag. 411 seq. exhibetur consilium aliquod, in concordiam redigendi Pontificiam & Protestantem ecclesiam; quod A. 1660 ex aula Moguntina emanasse creditum est. Pag. 543 seq. disputant *Boineburgius* & *Conringius* de Pontificia religione, uterque acriter & ingeniose. Apparet tamen, *Conringium* esse acutum & justæ eruditionis Theologum, *Boineburgium* non esse instructum eo judicio, quo opus est in tanti momenti controversia. Pag. 627 seq. de *Vorburgii* opere historico suam judicium exprimit *Conringius*, multisque & magnis id ornat laudibus. Pag. 643 seq. singularia memorat *Boineburgius* de libris *Scioppii*; quem pag. 657 inter fanaticos, vel certe divinationibus deditos, refert *Conringius*. Postremæ prioris hujus *Partis* epistolæ rursus sunt polemicæ, *Conringio* & hic se præstante Theologum acutissimum.

Perlustremus, age, & alteram *Partem*. Hic pag. 738 seq. exhibetur *Salmasii* epistola, in qua *Grotium* comparat cum *Vossio* patre, &, hunc illo majorem doctrina & ingenio esse, contendit. Sequitur pag. 742 seq. *Hottingeri* de hac censura judicium, arbitrati, invicem impellente ita judicasse *Salmasium*, qui, cum, ipsum *Vossio* majorem esse, dubitaret nemo, hoc pacto fore sperabat, ut etiam anteponeretur *Grotio*. Observat præterea, hoc vitio laborasse *Salmasium*, ut parem non agnosceret, &, quibus eruditionis palmam non auderet eripere palmam, eos clandestinis aggredere artibus. Pag. 753 indicat *Boineburgius*, *Judicii theologi de pace Westphalica*, sub nomine *Ernesti Eusebii* editi, autorem esse *Wangnerium*, Jesuitam; idque repetit pag. 780 & 815. Pag. 761 ita *Conringius* *Boineburgio*, qui ipsam, ut in Papæ castra transfireret, adhortatus erat, respondet: *Ut ego accedam vestris partibus, non est,*

est, quod speres. Nimis pellucide mihi perspecta est dogmatum vestrorum vanitas & impietas. Reliqua ejus verba, quæ Editor noster non exhibuit integra, pag. 770 & 781 repetit Boineburgius, ita super his exclamans: *Terribilis isthac judicatio est, qualem ego ferre reformidem de vestrate ecclesia; tametsi vitio & originis & multo alio evidenter infamis sit.* Conringius vero pag. 787 suum de ecclesia Papæa judicium repetit aliis verbis, sed non minus acribus. Pag. 792 seq. describit Lyprandus, Jesuita Ingolstadiensis, collegæ sui, Bartholomæi, vaticinia de Anglia & alia, eaque divino instinctui tribuere non dubitat; ut scilicet nec prophetæ desint sacra huic Societati. Pag. 859 seq. exhibetur Anonymi cujusdam Galli disputatio, in qua contenditur, Ducem Carolum jus habere vendendi Regi Gallia Lotharingiam; id quod superioribus in epistolis negarant Boineburgius & Conringius. Hic pag. 870 & 1019 docet, Isaacum Vossium esse atheum. Quam arduum sit, scribere *Historiam Recessuum Imperii*, idem docet pag. 889. Boineburgius igitur pag. 890 ei narrat, Baclerum in eo esse, ut historiam istam concinnet; quem simul confidit multa hujus argumenti monumenta esse accepturum tum e Moguntino, tum e Viennensi, Archivo, quæ alio tempore impetraturus nemo sit. Optat autem pag. 897 Conringius, ut laborem hunc suscipiat Christoph. Forstnerus. Nemo sane, inquit, illi rei fuerit aptior. At vero pag. 1006 seq. pluribus ostendit Forstnerus, hunc laborem esse & longe difficillimum, & valde periculosum. Pag. 911 seq. exhibentur Gronovii & Hottingeri epistolæ de criteriis ætatis MStorum Codicum. Pag. 930 seq. & 936 seq. recenset Boineburgius magno numero libros politicos, eoque censuræ suæ subjicit. Idem pag. 957 docet, in Archivo Moguntino parum inesse magni & rari, nec id continere monumenta ducentis, vel ad summum trecentis, annis antiquiora. Pag. 977 profert Conringius causam, cur Lambecius Hamburgo discesserit, Romamque se contulerit. Cur Hippoliti a Lapide liber ab aliis ad alium autorem fuerit relatus, si quis nosse avet, facile id cognoscet ex iis, quæ pag. 981 scribit Boineburgius. Pag. 1000 refert Conringius, se lauta satis conditione

A. 1662 evocatum esse in Sueciam, ut esset ibi Confiliarius Status; sed se vitam Academicam prætulisse, quod natus sibi videatur ad studia Academica. *Pag. 113 seq.* in epistola ad *Conringium Capellanus*, clarissimi illius de puella Aurelianensi poematis conditor, vitam suam describit satis luculenter. Idem *pag. 122* narrat, *Joannem Bodinum* ideo favisse religioni Judaicæ, quod natus esset matre Judæa. De hujus Colloquio inreligioso MSto crebra in his epistolis mentio. *Martinum Schoeckium* ita *pag. 1145* laudat *Conringius*, ut eum omnibus Belgii foederati eruditus variæ & accuratæ doctrinæ nomine longe anteferat. Diversum vero de eo profert judicium *pag. 1216*. Idem *pag. 1147* supernationem sagarum putat cerum esse indicium pacti cum dæmonum aliquo initi; deque hac re singularem promittit libellum. *Pag. 1153 seq.* relatum legimus e *Pufendorfio*, cur *Boineburgius* ab Electore, domino suo, fuerit coniectus in carcerem. *Pag. 1190* *eximium scriptorem* vocat *Monzambanum Conringius*, addens, suis (*Conringii*) libris eum usum esse cum judicio. Edoçeri simul cupit a *Boineburgio*, quis sub *Monzambani* nomine lateat. Eundem scriptorem studiose laudat *Boineburgius pag. 1194*, & iterum *Conringius pag. 1196*. Hic vero aperit *pag. 1198* *Boineburgius*, sub *Monzambani* persona latere duos fratres *Pufendorfos*, auspiciis *Electoris Palatini* jutos. Tamen *pag. 1207* soli *Samueli Pufendorfo* tribuit libellum *Monzambani*; cumque *pag. 1216* id non satis persuasisset *Conringio*, eum ea de re *pag. 1220* certum esse jubet. Hic vero *pag. 1440* docet *Boineburgium*, e suis de *Republica Imperii Germanici Exercitationibus* pleraque sua mutatum esse *Monzambanum*. *Pag. 1229 seq.* exhibetur testamentum *Joannis Casimiri*, Principis Poloniæ, & *pag. 1237 seq.* authentica narratio de ejus ingressu in Societatem Jesu, denique *pag. 1243 seq.* epistola ejus ad Poloniæ Regem, fratrem suum; quem rogat impense, ut sibi permittat manere in Societate Jesu. *Pag. 1303 seq.* jucunde leguntur *Erici Mauriti* & *Joannis Fabricii* ad *Boineburgium* epistolæ, in quibus exponuntur, quæ quisque observarat in itinere suo Batavico, memorabilia literaria. Similis relatio *Morbosii* de Belgico pariter & Anglico suo itinere

nete pag. 134 seq. reperitur. Hic tamen cum narrentur multa de metamorphosi aliorum metallorum in aurum; recte acutissimus Editor notat credulitatem *Morbosii*. Pag. 1370 seq. per digna lectu occurrit epistola Capucini cujusdam monachi *Benedicti Leodii*, condemnantis noxios Jesuitæ cujusdam abusus exorcismorum in diocesi Paderbornensi. Quæ occasione cum magnus numerus nasceretur obsessarum a diabolo mulierum; noster monachus profert artem, qua ipse sit quondam usus, cum in urbe Colonienfi esset exorcista. Cum, inquit, uno die plures ad me tanquam energumena confluxerant; respondi illis, Archiepiscopum & Electorem Coloniensem decrevisse, ut omnes ejusmodi persone, antequam exorcizarentur a sacerdote, per dimidium annum, in carcerem intruderentur, & alternis diebus virgis caderentur. Quo audito, omnes evanuerunt, & nunquam redierunt. Et sic liber fui, hoc est, nulla postea venit ad me energumena, sive obsessa mulier. Pag. 1477 seq. proferuntur excerpta e *Conringii* ad Gallos epistolis, in quibus Galliz Regi usque adeo adductum se præbet, ut profiteatur, se optare, ut, cum Imp. *Leopoldus* careat filio, post ejus obitum Imperator Germaniæ fiat Rex Galliz, vel ejus filius.

Sufficiant e tanto lectu dignarum rerum cumulo hæc pauca. Superest, ut e doctissimis Editoris annotationibus nonnulla proferamus. Hic scilicet pag. 19 docet, sub *Hippoliti a Lapide* nomine latere *Bogislaum Philippum Chemnitium*, cujus duo Tomi existant de bello *Suecico*; ac simul refert, tertium hujus operis Tomum, a se nuper in septentrione repertum; inter MStas cimelia nunc esse Bibliothecæ Regiæ Hannoveranæ. Pag. 656 refert *Scioppium* inter doctos impostores ob confictas genealogias illustres; quarum exemplum aliquod indicat. Pag. 814 docet, se possidere MStas epistolas *Grotii* ad *Joannem Oxenfirmam*. Pag. 1288 docet, *Boineburgium* diem supremum obiisse A. 1672 mense Decembri; id quod *Struvius*, cum vitam *Boineburgii* componeret, ignorabat. Pag. 1326 refert, *Leibnitium* Principi cuidam Catholico promisisse demonstrationem transubstantiationis in S. Coena mathematicam. Pag. 1449 seq. singularem exhibet *Illustris Edm. Dissertationem* de plagio literario,

terario, quod vulgo tribuitur *Conrado Urspergenfi*. Negat scilicet argumento valde probabili, *Chronici* hujus autorem esse *Conradum* hunc, &, magno errore factum esse, putat, ut hujus libri haberetur compositor. Scilicet, cum *Chronicon* hoc in usum Urspergenfis monasterii tum coemtum fuisset, cum *Conradus* hic ejus esset Abbas, inscriptum ei fuit ejus nomen, non tanquam autoris, sed tanquam emtoris. *Pag. 1455* de re diplomatica critice disserit, &, quam arduum sit, vera *Diplomata* discernere a subditiis, præclare docet.

Ultimo loco e *secunda Partis* Præfatione docemus, se-
cuturis in *Tomis* productum iri, præter *Löbnitii* epistolas, re-
sponiones ad eum *Spizelii*, *Boineburgii*, *Francisci de Lana*,
Henr. Oldenburgii, *Kochanskii*, *Speneri*, *Conringii*, *Otonis*
Gerikii, *Grævii*, *Ezech. Spanhemii*, *Huetii*, *Ferdin. Furslen-*
bergii, *Bossueti*, *Andr. Mulleri*, *Ernesti*, (*Hassæ Landgra-*
vii,) *Seckendorfsii*, *Jobi Ludolphi*, *Henr. Justelli*, *Thoma Smi-*
thi, *Helmontii*, *Juan. Wallisii*, aliorumque; quas cupide ex-
spectamus, &, ut Vir Illustris quamprimum eas exhibeat, toto
pectore optamus.

JACOBI ELSNER SCHEDIASMA CRITICUM,
quo Autores, aliaque antiquitatis monumenta, Inscri-
ptiones item & Numismata, emendantur, vindicantur,
& exponuntur; ad continuationem Tomi VII Miscel-
laneorum Regiæ Societatis Scientiarum
Berolinensis.

Berolini, typis J. G. Michaelis, 1744, 4.
Alph. I.

Dudum est, quod Summe Reverendus *Elsnerus*, Serenissimo
Borufforum Regi a sacris & ecclesiasticis consiliis, &
orientali Regiæ Societatis classi præfectus, lætum ad famam &
immortalitatem iter ingressus est, editis in Novum Fœdus Obser-
vationibus, magno opere, quo difficillima & obscurissima loca,
Græcorum præcipue & Latinorum scriptorum ope, admiran-
dam in modum illustrari cœpere. Cujus dum novam editio-
nem,

nete pag. 134 seq. reperitur. Hic tamen cum narrentur multa de metamorphosi aliorum metallorum in aurum; recte acutissimus Editor notat credulitatem *Marbostii*. Pag. 1370 seq. perdigna lectu occurrit epistola Capucini cujusdam monachi, *Benedicti Leodii*, condemnantis noxios Jesuitæ cujusdam abusus exorcismorum in diocesi Paderbornensi. Quæ occasione cum magnus numerus nasceretur obsessarum a diabolo mulierum; noster monachus profert artem, qua ipse sit quondam usus, cum in urbe Colonienſi eſſet exorcista. Cum, inquit, uno die plures ad me tanquam *energumena* confluxerant, respondi illis, *Archiepiscopum & Electorem Colonienſem* decreviſſe, ut omnes ejusmodi persona, antequam exorcizarentur a sacerdote, per dimidium annum, in carcerem intruderentur, & alternis diebus virgis caderentur. Quo audito, omnes convenerunt, & nunquam redierunt. Et sic liber fui, hoc est, nulla postea venit ad me *energumena*, sive obſeſſa mulier. Pag. 1429 seq. proferuntur excerpta e *Gouringii* ad Gallos epistolis, in quibus Galliz Regi usque adeo adductum se præbet, ut profiteatur, se optare, ut, cum Imp. *Leopoldus* careat filio, post ejus obitum Imperator Germaniæ fiat Rex Galliz, vel ejus filius.

Sufficiant e tanto lectu dignarum rerum, cumulo hæc pauca. Superest, ut e doctissimis Editoris annotationibus nonnulla proferamus. Hic scilicet pag. 19 docet, sub *Hippolite a Lapide* nomine latere *Bogislaum Philippum Chemnitium*, cujus duo Tomi exstant de bello *Suecico*; ac simul refert, tertium hujus operis Tomum, a se nuper in septentrione repertum; inter MStæ cimelia nunc esse Bibliothecæ Regiæ Hannoveranz. Pag. 656 refert *Scioppium* inter doctos impostores ab consulas genealogias illustres; quarum exemplum aliquod indicat. Pag. 814 docet, se possidere MStas epistolas *Grotii* ad *Joannem Oxenſternam*. Pag. 1388 docet, *Boineburgium* diem supremum obiisse A. 1672 mense Decembri; id quod *Struvius*, cum vitam *Boineburgii* componeret, ignorabat. Pag. 1326 refert, *Leibnitium* Principi cuidam Catholico promiſſiſſe demonstrationem transubstantiationis in S. Coena mathematicam. Pag. 1449 seq. singularem exhibet Illustris Edm. Dissertationem de plagio literario,

terario, quod vulgo tribuitur *Conrado Urspergenfi*. Negat scilicet argumento valde probabili, *Chronici* hujus autorem esse *Conradum* hunc, & magno errore factum esse, putat, ut hujus libri haberetur compositor. Scilicet, cum *Chronicon* hoc in usum Urspergenfis monasterii tum coemtum fuisset, cum *Conradus* hic ejus esset Abbas, inscriptum ei fuit ejus nomen, non tanquam autoris, sed tanquam emtoris. *Pag. 1455* de re diplomatica critice disserit, & quam arduum sit, vera *Diplomata* discernere a subditiis, præclare docet.

Ultimo loco e *secundæ Partis* Præfatione docemus, secuturis in *Tomis* productum iri, præter *Löbnitii* epistolas, responsiones ad eum *Spizelii*, *Boineburgii*, *Francisci de Lana*, *Henr. Oldenburgii*, *Kochanskii*, *Speneri*, *Conringii*, *Ottonis Gerikii*, *Gravii*, *Ezech. Spanhemii*, *Huetii*, *Ferdin. Furstenbergii*, *Bossueti*, *Andr. Mulleri*, *Ernesti*, (*Hassæ Landgraviæ*,) *Seckendorffii*, *Jobi Ludolphi*, *Henr. Justelli*, *Thoma Smithi*, *Helmontii*, *Juan. Wallisii*, aliorumque; quas cupide expectamus, & ut Vir Illustris quamprimum eas exhibeat, toto pectore optamus.

JACOBI ELSNER SCHEDIASMA CRITICUM,
quo Autores, aliaque antiquitatis monumenta, Inscriptio-
nes item & Numismata, emendantur, vindicantur,
& exponuntur; ad continuationem Tomi VII Miscel-
laneorum Regiæ Societatis Scientiarum
Berolinensis.

Berolini, typis J. G. Michaelis, 1744, 4.

Alph. 1.

Dudum est, quod Summe Reverendus *Elsnerus*, Serenissimo Borussorum Regi a sacris & ecclesiasticis consiliis, & orientali Regiæ Societatis classi præfectus, lætum ad famam & immortalitatem iter ingressus est, editis in Novum Fœdus Observationibus, magno opere, quo difficillima & obscurissima loca, Græcorum præcipue & Latinorum scriptorum ope, admirandam in modum illustrari cœpere. Cujus dum novam editionem,

nem, passim auctam & locupletatam, molitur, varias Græcorum Autorum, *Luciani* præcipue, *Lysia*, *Æliani*, emendationes, in adversaria congestas, eruditorem judicio submittendas duxit, quas omnium plausus laturas esse, nulli dubitamus. Universum opus in *XIII Capita* digessit, in quibus Græcæ & Romanæ antiquitates illustrantur, ac summorum virorum consuetudine, non tam sanandis, quam corrupendis, scriptoribus natæ, modeste refelluntur. *Capite primo Lucianum* in *Prometheus es in verbis Tom. I pag. 18* emendat, loco: κλεπτικῆς ὁ Θεός, substituens: κλέπτῃς ὁ Θεός, ut ipse *Prometheus* intelligatur. In *Hermotimo pag. 569*, ubi *Lucianus*, *Æsopum* hominem fluctus numerantem in fabulis inducere, ait, pro: ἐπὶ τὴν κυματώδη, ἐπὶ τὴν κυματώγην reponit, eaque voce non *listus* modo, sed *æstantis etiam maris fluctuationem*, significari, eumque sensum huic loco aptum & convenientem esse, docet. *Pag. 521, 522*, ubi *Lucianus* viam & rationem, ad civitatis, quam fingit, beatæ jus & prærogativas enitendi, ostendit, τὸ ἀλιπαρὲς nullo jure a *Grævio*, λιπαρὲς ex *MSto* afferente, sollicitatur, cum non *nitidum* significet, ut apud *Xenophontem* in *Memorabil. Socratis*, ubi λιπαρὲς ἀνυχμηρὲς opponuntur, & τὸ ἀλιπαρὲς, neglecta formæ & cutis cura, ad beatam illam civitatem omnino pertineat. *Capite secundo* in *Luciano* emendando, & a pravis correctionibus vindicando, pergit. In *Toxari pag. 55* *Grævius* verba: τῶν κλοιῶν τὶς ἀλύσιμ διαερμένων, non intellexit, κλοιὸς *compedes* reddens, cum non pedum, sed colli, vinculum fuerint, ut *Cl. Autor* ex *Aristophanis* Scholiaste probat, eumque locum rectius ab *Erasmo*, quam a *Grævio*, conversum esse, ostendit. In libro *de conscrib. histor. pag. 617* verbi ἐπάγειν veram significationem, in aciem educere, contra *Lambertum Bosium*, qui in *Animadvers. ad Script. quosdam Græcos Cap. 14* alium sensum commentus erat, vindicat. In *Gallo pag. 184* verborum: μὴ καταφωροῖσθαι παρόντας ἡμᾶς, versionem inconcinnam & obicuram esse monet. *Pag. 185* ὁ τῆς δακτύλου κατασκευαῖς non est: *cujus digiti contabuerit*, ut *Grævio* placuit, sed interpunctione locus is restituendus, & legendum, videtur: ὁρᾶς ἀ:αλογιζόμενοι τὰς τόκας κατὰ τὰς δακτύλους

ἀπειλάς, κατὰσκληρία, *vides usuras numerantem ad digitus contabescentem*. In *Icaromen. pag. 186* Lucianus recte junxit ταύ-
 ρις καὶ παρασάγγας, nec opus erat, cum *Gravio* τὰδὲ intru-
 dere; deinde *Φορτικὰ*, in eodem loco, non sunt *ridicula*, sed
 potius *insolentia, gravia, vix ferenda*. Capite tertio *Ælianus*
 explicatur, qui *Lib. IX Cap. 21 Hist. Animal.* Helenii herbe
 mentione injecta, ait: Καὶ μὲν τὰ καὶ ἐν τῇ Φέρῳ θηρίον
 τοιόνδε γενέσθαι. *Lamb. Bosius* mavult *θηριακόν, medicamen-*
tum contra iclus morsusve venenatorum animalium; sed *Cel.*
Elsnerus post τοιόνδε excidisse putat ἕδδ, & vertit: *quin & in*
Pharo tale animal ne esse, & ne inveniri quidem. Non feliciter
Æliani Varias uno atque altero loco eruditus *Britannus* in
Miscell. Observ. Vol. II pag. 249 tentavit, ut optimorum Auto-
 rum testimoniis, *Ælianum* illustrantibus, accurate ostenditur.
 Obiit *Gratiani a S. Bavone, in Epistola ad Hebræos Cap. XI*
 pro ἐπεραιώθῃσιν, ἐσπεραιώθῃσιν reponentis, sententia refelli-
 tur, quod *Suide* & aliorum loca, in medium allata, aut huc
 non pertineant, aut minimum non probent, ἐσπεραιώθῃσιν
 significare *extruciari, rota torqueri, ruta contundi*. In *Æliani*
Lib. VII Cap. 33, ubi, Athenienses *Cephistum* fluvium viri spe-
 cie, sed cornua ostentantis, repræsentare, narrat, verba: ἄνδρα
 μὲν δεκνύσιν ἐν τιμῇ, κέρατα δ' ὑποφαίνοντα, varie ab inter-
 pretibus accepta sunt, qui, quo pertineat illud ἐν τιμῇ, assequi
 non potuerunt. *Cel.* Autor *Perizonii* sententiam, hæc verba de
statue honore exponentis, sequi, quam viri docti, qui in *Miscell.*
Observ. Vol. III pag. 88 vertit: *vir honoratus, conjecturam pro-*
bare, mavult. Capite quarto *Gratiani de S. Bavone* stricturæ in
Xenophonis Ephesiaca ad examen vocantur, & *Barnab. Brisso-*
nus, qui in libro de Regno *Persarum* ex *Xenophonte* Atheniensi
 docuerat, *Persas*, in conspectum Regis venientes, manus infe-
 risse, contra eundem defenditur, eamque morem adhuc hodie
 apud *Turcos Persasque* obtinere, ex *Chardino* comprobatur.
Alciphronis *Epistolæ* a Viro docto in *Miscell. Observ. Vol. IV*
pag. 446 non satis faventibus *Musis* tractantur. Sic, quod *Lib.*
I Epist. 8 pag. 30 legitur: τρέφει ἕδδν ἢ θάλασσα, bene se
 habet, nec τὸ τρέφει in *Φέρες* mutandum erat. Piscator enim
 hic,

hic, sui ratione mare nihil alere, quæritum quod nihil ad capiendum præbebat. *Capite sexto Aristides*, contra *Lamb. Bosium*, ac ceteros, vulgatas lectiones frustra emendantes, ex præstantissimis Autoribus explicatur, *Luciano* præcipue, quem nocturna ac diurna opera a se versatum esse, S. R. *Elsnerus* omnibus paginis prodit. Elegans præ ceteris observatio est, qua locum obscurum & difficilem in *Orat. in Minervam*: *οἷα δὲ ἐν αὐλῇ θαυμαστοῦσαν ἅμα τοῖς αὐτοῖς ὁ, τε Ζεὺς, καὶ ἡ θεὸς χρῆται*, illustrat. Vir doctus in *Miscell. Observ.* converterat: *Prorsus ut in triclinio præstigiaticem artem exercens Jupiter simul atque Minerva iisdem armis utuntur. Sed Jupiter & Minerva parum honorifice præstigiatores appellarentur, nec αὐλῆ simpliciter positum triclinium significat. Retinendum videtur ἐν αὐλῇ, quo Jovis aula designatur, ut apud Homerum, quem se ea in re sequi, Aristides alibi profitetur. Inanis quoque correctio est alterius Aristidis loci, quam Vir doctus in *Miscell. pag. 241* proposuit, ubi pro *Ἀθηναῖς νόμος ἱερός*, substituit *νομός*, & de præfectura Saitica exponit. Sed lex illa sacra ex *Platonis Timæo* eruenta erat, qui, *Minervam* Ægyptios militares leges & armorum usum docuisse, tradit. *Capite sexto* S. Rev. Autor in *Xenophonte* emendando & illustrando pergit, eaque occasione sententiam de proverbio: *ἐπὶ κατὰ Σάγγραν τὸ λεχθέντα*, olim in *Observat. sacris* prolata, defendit. In *Arriani* verbis, ubi de comæ *Achillis*: *ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς ἔ κάλλιον καὶ τὸ ξανθόν*, illud ἔ κάλλιον non temere in *χρυσὴ κάλλιον* commutandum esse, optimorum scriptorum locis probat. *Tacroscon*, qua voce Græcos quoddam scribendi genus designare, *Festus* testatur, in *Tarpebanum* mutat, ut scriptura, qua olim *Tarpebanitz* usi sunt, intelligatur. Porro doctissimum *Arnaldum*, in *Specimine Animadversf. ad Scriptores Græcos*, *Herodotum Lib. I Cap. 47* corruptum esse, censentem, notat. Tradit ibi, *Cræsum*, oracula tentantem, *Lydis*, ad *Apolinem* ablegatis, præcepisse: *ἀπ' ἧς ἂν ἡμέρης ὀρηθεύωσιν ἐκ Σαρδίων ἀπὸ ταύτης ἡμερολογέοντος τὸν λοιπὸν χρόνον ἕκαστον. τῇ ἡμέρῃ χρῆσθαι τοῖσι χρησησίοισιν*. Pro τῇ ἡμέρῃ, quod tensum nullum habere, *Arnaldus* putat, *μὴ* substituit; sed, cum idem vulgata lectio exprimat, ab ea discedendum non videtur. Præterea Doctiss. *Elsnerus* animadvertit,*

Mura-

Muratorium frustra se torfisse, dum in inscriptionibus oraculum *Craſo* datum inepti nebulonis obſcurum commentum vocat, quem *Muratorii* errorem in *Miſcellan. Lipſi. Nov. Tom. I P. III* Cl. *Jo. Henr. Leichius* etiam notavit. Idem *Arnaldus* male *Xenophonem Lib. I Cap. 2 de Cyri expedit.* interpretatur, ubi ὁ δὲ ἐλπίδας λέγων διήγε, a *Leunclavio* vertitur: non, niſi ſpe propoſita, conſolabatur, ſed ille, διάγεſν hic potius ducere, fallere, eſſe, contendit; perperam omnino, nam διάγεſν non cum ἐλπίδας, ſed cum ὁ δὲ, conjungitur: ille perrexit, ſpem oſtentans, quo ſenſu διάγεſν ab Autoribus uſurpari oſtenditur. *Capite ſeptimo Pausanias* in *Atticis* reſtituitur, cujus verba hæc ſunt: Καὶ ἀπόδεικτες εἰσιν ἐντὸς οἷς ἐμαντεύετο τολμῖδῃ καὶ αὐτὸς τολμῖδῃς. *Kuhnii* ſupplet: *Ευδοῖος ὃς ἐμαντεύετο.* Sed, cum nemo veterum *Eudæum* vatem commemoraverit, S. Rev. *Elsnerus* *Θαιῆτος* ſupplet, cujus apud *Thucydidem Lib. III* mentio occurrit. Apud *Ariſtaneum Lib. II Epist. 1* pro: ἐκ ἕσασ τιτρώσκεις, rejectis aliorum correctionibus, legere jubet: ἀκῆσα τιτρώσκεις, etiam invita vulneras, quod ſenſum admodum elegantem habere, facile apparet. A *Diogene Laertio Lib. VI Segm. 79* *Diogenes Cynicus* in *Eliffum* fluvium ſe præcipitaſſe narratur, quem interpretes locum varie acceperunt, ut *Menagius*, qui pro: εἰς τὸν *Ελισσὸν*, εἰς τὸν *Ἐλειον* reponit, & *Cel. Trillerus*, εἰς τὸν *αλισμὸν* reſcribens; uterque male. Nam genuina eſt *lethio*, & *Eliffus* fluvius apud *Ælianum* in eadem hiſtoria occurrit. Idem *Diogenes Lib. I Segm. 59* de *Solone*, *tragoedias* vetante: *Θέσπιν ἐκάλυσε τραγωδίας ἀγειν*, quod non ſatis recte *Casaubonus* intellexit, cum ſenſus ſatis apertus ſit, & *tragoedias agere* etiam apud *Latinos* *Scriptores*, *Quintilianum*, alioſque, reperiat. *Ælianus Lib. I Var. Hiſt. Cap. 20*: Τὸ ἀγάλμα τῆ *Ἀπόλλωνος* ἔχον καὶ αὐτὸ χρυσοῦς βοσκηρῆς. Hoc αὐτὸ reſtundare *Perizonius* cenſet, *Trillerus* in αὐτῆς convertit. Sed non eſt ſollicitandum, cum *Ælianus* ejusmodi repetitionibus non raro gaudeat. In alio *Æliani* loco *Lib. XII Cap. 52* περιφρονεῖν *Trillerus* in παραφρονεῖν mutat, quod etiam *Kuhnii* conjecerat; ſed, cum præcedens ἐντελῶς τὸ περιφρονεῖν omnino requirat, ut ſit: nemo tam eſt exiguo judicio &c. locus certe non erat commutandus. Simili ſolertia Cl. Au-

τοῦ *Diogenem Laertium* ab emendationibus haud necessariis locis aliquot vindicat. *Capite octavo Aelianum* in *Var. Hist. Lib. XIV Cap. 32* exanimat. Narratur ibi *Timandridas* Lacedæmonius nimium opum amplificandarum studium, quod in Deos potius ac homines converti debuisset, graviter in filio reprehendisse: τὰ γὰρ περιττὰ τῶν εἰς ἐκείνας ἀναλίσκεσθαι. Τῶν, quoniam numerus nullus multitudinis antecedit, mendosum visum est; sed Autor, τὰ περιττὰ divitias esse, eoque sensu apud præstantissimos Autores occurrere, exemplis docet. Non majori jure idem *Lib. III* tentatur, ubi *Pindarum* tyrannum *Φιλοπαῖδα* appellat, quam vocem manu medica indigere, Commentatores arbitrantur. Autor, rejectis *Trilleri* & aliorum conjecturis, *Φιλόπατρις*, aut *Φιλόπολις*, quod beneficia in patriam Ephesum magna & memoranda contulerat, reponit. In *Athenæo Lib. XII Cap. 7*, ubi *Sardanapoli* effeminosos mores describit, verbis ὑπογέγραπτο τοῖς ὀφθαλμοῖς, quæ immerito mendosa dixerant interpretes, sensum elegantissimum restituit, vetustum morem, supercilia pingendi, & acu producendi, cujus in sacro Codice vestigia supersunt, clarissime illustrans. In *Arriano de Exped. Alexandri Lib. VI Cap. 13* pro καθάπερ εἰ ἄλλης τινὸς ἐξήπτωμέης, substituit ὀλιγῆς, quasi vi quadam majori superatos, quæ quidem lectio longe planior est, quam si aut ὀλιγῆς cum *Clerico*, aut ἀέλλης cum *Trillero*, substitueris, & se præterea optimorum Autorum similibus locis tuetur. In *Alciphrone Lib. III Ep. 44*, ubi de *Gryllione*, qui se veneficarum ope in omnium animos & amorem insinuare poterat, pro *Ακαρνίδας*, *Ακαρνανίδας* Cl. Autor legit, & *Acaranidas* mulieres, de quo dubitaverat *Berglerus*, veneficiis claras fuisse, ex *Herodoto*, *Pbilostrato*, atque aliis, opportune docet. In fine *Capitis Taciti* loca, quæ *Cel. Trillerus* mendosa ac dubia esse pronuntiaverat, iterum ad examen vocat, & doctissimi Viri emendationes partim violentas, partim non valde necessarias, esse, demonstrat. *Capite sequente Heliodoro Lib. II pag. 117* vera lectio asseritur, & usus particulæ ἢ μὴν, re vera, Autorum testimoniis confirmatur. Apud *Aelianum Lib. II Cap. 11*, ubi de more tragicædorum, horrendos tyrannorum exitus post scenam & velum exhibentium, loquitur, aut ἐγκαλύπτουσαν legendum, ut sit: post velum & scenam occiduntur,

*αδυνταρ, & nefurias illas canas canant, aut vulgatum ἐπαλω-
 πτοῦται* retinendum, arbitratur. *Luciani locus vexatissimus*
exstat in Apol. pro mercede conuclis pag. 482, ubi inter-
pretibus τὰ σφίγγια καὶ τὰ κεράλια crucem fixere. Autor
 doctissimus *σφίγγια* non animalcula, sed vincula, cervicem,
 manus, ac pedes, constringentia, *κέραλια*, seu potius *κολλάρια*,
 (quod etiam *Almeloveenio* placuit) vincula collo injecta, esse, ex
Heliodoro, Aeliano, aliisque, ostendit. In ejusdem Autoris *Navi-*
gio, quid *παρὰσεν* sit, eruditi ignorarunt, sed, *παρὰσειρον* ex
Athenaeo restituendum, & vel funes purpureos, vel *pratextam*,
 ad oras veli appensam, intelligendam esse, contendit. Simili
 diligentia *Lucianum Dial. XXVIII Mortuor.* ubi *ἡ γὰρ μάσδι*
ἠπετάκησαν, mammae emarcuerunt, etiam nuperis Editoribus
 scrupulum injecerant, exponit. *Capite decimo Dionis Chryso-*
stemi emendationes, a Cl. *Wolfio Tom. I Anecdor. Graecorum*
vulgatas, expendit, easque vix publica dignas luce, sed
 fuitiles maximam partem esse, & a *Casaubono* jam dudum oc-
 cupatas, judicat. Hac occasione nonnulla ejus scriptoris loca
 illustrans, scolium & præna diversa carminum genera, *Ἀττικὸς*
ἐπαίνος accuratius carminum, quo laudes fortium ac bene me-
 ritorum virorum inter convivas tripules decantabantur, esse
 ostendit; præterea de emendationibus *Dionis*, in *Miscell. Ob-*
servat. Vol. IX editis, judicium suum candide & modeste ex-
 promit. *Capite undecimo Ciceronem de Deorum natura Lib. I*
Cap. 34 emendat, pro: *Apollo-dorum, Syllum, ceteros, figebat ma-*
ledictis, rescribens: *Syllis, ceteros figebat maledictis*. Eandem
 vocem in *Epist. ad Attic. Lib. XVI Epist. II* restituit, & pro:
fræ vallo Lucilliano, legit: *Syllo Lucilliano. Libro II, remittere &*
continere appetitus, probum ac *Ciceronianum* esse, contra *Lam-*
binum ac *Davisionem* docet; *Cap. 58 canorum & fuscum* recte
 ad sonos a coloribus transferri, contra eundem *Davisionem* pro-
 bat. *Ciceronem in Orat. pro Flacco Cap. 78* gentem *Judai-*
cam Pompeji temporibus *elocatum & servatam* recte dicere,
 observat, quod *Pompejus* captam Hierosolymam, *Josepho* teste,
 vestigalem fecerit. *Servata* autem est, in suos terminos
 redacta, multis firmisque præfidiis obfessa & circumclusa. *Mi-*
ntii Felicis difficilem locum: *Dispicce Isidis ad birundinem*
fistrum,

fftrum, ingeniose declarat, ut sit: vocem hirundinis exprimens; posset etiam *hirundinum* legi, sensu eodem manente. *Ipsa* ipsa, occisi mariti vicem lamentata, in hirundinem conversa dicitur, nomenque ab Hebraico חִרְוֹן , *hirundo*, traxit, ut *Bochartus* monuit. *Despicere* hoc loco est obiter adspicere, aut cum contemptu, quamvis etiam *dispicere* pro videre, considerare, non incongruum sit. *Capite duodecimo*, *Platonem in Menexemo* a *Wesselingio*, doctissimo ac celeberrimo Viro, non satis dextre emendari, & ἀναστρέφειν ἐν θαλάττης non esse, ad sepulturam tollere corpora, sed simpliciter tollere naufragos in mari periclitantes, contendit. In eundem locum ante verba κῆρυκα ἐνθάδε non satis commode negandi particula inseritur, cum sensus sit: quod & illi, qui ad sepulturam inveniri non potuerant, monumento tamen Atheniensium publico conditi censerentur, cum cista, aut lectus eorum, quorum corpora reperiri non poterant, publica pompa inferebatur. *Hegesippi* locus apud *Eusebium*, *Hist. Eccles. Lib. II Cap. 23* existat, ubi *Jacobum*, fratrem Domini, a Judæis interrogatum: τίς ἡ θύρα τῆ Ἰησοῦ; respondisse ait: τῆτον εἶναι τὸν σωτήρα. Θύρα hoc loco est *doctrina*, quem sensum si admittas, apertissima responsio est, cum Christus certo sit princeps & fundamentalis doctrinæ Christianæ articulus. Locum *Deuteron. XXVI, 5*, a *Wesselingio* tractatum, examinat, verbaque, quæ in controversiam venerant: *Syrus erat periens, aut periturus, pater meus*, convertit. Queritur deinde, observationes nonnullas ex iis, quas in Nov. Test. dederat, ab ultimo *Variarum Æliani* editore sibi furtim sublectas esse; in fine autem *Capitis Plutarchum de Iside & Osiride*, *Diodori* item & *Cyrilli* loca, docte & acute exponit. *Capite ultimo* insignem *Thyatirenam* Inscriptionem, a *Ricotio*, *Sponio*, *Van Dalen*, *Bimardo*, *Muratorio*, relata, nova versione & uberrimo commentario illustrat, de Pontifice maximo, & ejus dignitate, deque Pontificatu, *diu Bis* multa non protracta docet, emendato, præter cetera, *Dionis Cassii* loco, in quo summi viri hactenus hæsitaverant. Porro, an duo imperiæ collegæ simul Pontifices maximi fuerint, disquirat, & *Ampliff. Buberii* de Pontificatu maximo Romanorum Imp.

Dissertationem ad examen vocat.

* * *

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Februarii Anno MDCCXLVI.

HOMERI ODYSSEA, GRÆCE ET LATINE, item *Batrachomyomachia*, *Hymni*, et *Epigrammata*, Homero vulgo adscripta. Edidit, annotationesque, ex notis nonnullis MStis, a SAMUELE CLARKE, S. T. P. defuncto relictis, partim collectas, adjecit, SAMUEL CLARKE, S. R. S.

Volumina II.

Londini, impensis Joannis & Pauli Knapton, 1740, 4 maj.
Alph. 4 plag. 12.

Quæ de altero *Iliados Volumine* in *Actis nostris A. 1733* *Mense Martio* diximus, ea omnia de universa hac *Odyssæa* editione usque adeo dici posse videntur, ut, qui illius recensionem bene perspectam habuerit, de labore illo, qui edendæ *Odyssæa* impensus est, facile judicium possit facere. Quamobrem licebit nobis idem, quod tunc observavimus, institutum hic servare, & quoniam de patris separatim & filii, Virorum Clarissimorum, *Clarkiorum*, meritis in hanc *Homericæ Poesios* partem nobis non datur commemorare, propterea, quod nullam Cl. Editori visum est Prefationem præmittere, quæ hac de re nos faceret certiores, generatim de præstantia hujus editionis pauca docendi gratia monebimus. Id sane accurata nos perlustratio docuit, hanc *Odyssæa* editionem æque, atque ultimos *Iliados* libros, a patre *Samuele Clarkio* institutam jam fuisse, & post hujus obitum a filio demum absolutam. Unde factum est, ut eadem,

G

qua

qua in *Iliade*, assiduitate & accurazione ū sunt loci Antorum veterum adducti, in quibus verba quaedam, aut integri versus, ex *Homeri Odyssea* laudati reperiuntur, & istz Poetarum Latinorum particulz annotatz, in quibus imitationis *Homericæ* vestigia sane clarissima conspiciuntur. Et, quemadmodum in *Iliade* Cel. Editor *Barnesii* editionem in verbis Poetz exhibendis imprimis sibi sequendam sumserat, sic idem in *Odyssea* observatam esse usque eo videmus, ut non raro *Barnesii* lectio reliquis legendi rationibus præferatur. Sic *A. vers. 403* vulgati antea libri legerunt ὄσις αἰένωτος βίηφι, pro quo *Barnesius* ex uno MSto edidit ὄσις σ' αἰένωτος βίηφι, a novissimo Editore bene probatus. Ibidem *vers. 406* pro vulgari ἰξείχετο, prævante *Barnesio*, Editor dat ἐξ ἔυχεται. *Lib. Δ. vers. 534*, quando vulgati habuerunt, ἐμὲ δὲ χρεῖω γίγερ' αὐτῆς, ex nonnullis editionibus, quarum lectionem Codex, a *Thoma Bentlejo* collatus, confirmat, restituit *Barnesius* ἐμὲ δὲ χρεῖω γίγεται αὐτῆς. Quem prout in hac scriptura suo loco reddenda laudat Cel. Editor, sic parum propter temporum rationem probat ejusdem ad hunc locum *Barnesii* conjectura, qua putat legi posse, ἐμὲ δὲ χρεῖω γίγερ' αὐτῆς. *Lib. E. vers. 79* pro vulgato Οὐ γὰρ τ' ἀγνώτες γε θεοί, ex *Eustathio* dedit *Barnesius* Οὐ γὰρ τ' ἀγνώτες θεοί. Quam quia lectionem & Codices nonnulli, a *Thom. Bentlejo* collati, firmant, exprimendam curavit etiam *Clarkius. Lib. H. vers. 207* vulgati plane corrupte legunt ἐπτακείδεια, quod recte jam *Barnesius*, cui fidem facit Codex, a *Bentlejo* collatus, per ἐπτακείδεια emendavit, quem non minus recte secutus est Editor. Sic *Lib. Δ. vers. 771* vulgo legitur, ἀπύρως σὸς τ' αἰδὲν, pro quo ex duobus MStis jam restituit *Barnesius* ἀπύρως, quem vel ideo sequendum sibi putavit Editor, quod & ita habent Codices, a *Bentlejo* collati, & verbum ἀπύρως apud *Homerum* semper mediam producit syllabam. *Lib. Δ. vers. 67* Cl. Editor recte existimat *Barnesium* restituisse α' σ' ἐρπεθε τυτθὲν εἰόντα, pro vulgari ὄσ ἐρπεθε, cum & eadem phrasis *Iliad. X, 480*, & eadem lectio in Codice, occurrat, a *Bentlejo* collato. *Lib. O. vers. 146* αἰδύσσης ἐργυδένσς vulgares exhibi-

exhibent editiones. Quoniam autem editiones veteres præ se ferunt αἰθέσης ἐριδύσης, hanc recipit *Barnesius* scripturam, quem hoc minus dubitavit hac in parte *Cl. Clarkius* sequi, quod et ita legitur constanter *Iliad. Ω. 323, & Odyss. Γ. 399 & 493, & sic hic quoque habet Codex, quem contulit Bentleyus, præsertim cum illud ἐργυδύσης versum plane perimat. Sed, licet in his & aliis compluribus locis scripturam, quam Barnesio cumprimis debemus, Editor doctissimus in hac nova editione retinuerit, non raro tamen, suis adductus rationibus, a lectione *Barnesiana* discedit idem, & veriore omnino nobis representat. Sic *Lib. Θ. vers. 299* ὄτ' ἐκ ἔτι Φουκτὰ πέλονται rationibus haud satis idoneis edidisse censet *Barnesium*. Unde ipse præfert ὄτ' ἐκ ἔτι Φουκτὰ πέλονται. Ibidem *vers. 408*, quando *Barnesius* edidit, χαῖρε, πατήρ ὦ Ζεῦ, id præter rem factum videtur Editori, qui exhibet χαῖρε, πάτερ ὦ Ζεῦ, quin et, satis inficete, pronuntiat, eundem *Barnesium* hic loci legendum coniecisse χαῖρε, πατήρ ὦ Ζεῦνος. *Lib. I. vers. 126 Barnesium* minus recte ait dedisse οἱ κεκάμοιεν, pro quo ipse dat οἱ κα κάμοιεν. *Lib. K. vers. 244*, quando *Barnesius* edidit *Ευρύλοχος δ' αἰψ' ἦλθε*, id de suo edidisse videtur *Clarkius*, rationibus, ut opinatur, haud satis idoneis, qui præfert, *Ευρύλοχος δ' αἰψ' ἦλθε. Lib. A. vers. 513* similiter *Barnesium* ex *Eustathio* parum accurate edidisse iudicat, Ὅυτε πότ' ἐς πληθὺν μένευ ἀνδρῶν. Ac, licet *Codex*, quem consuluit *Bentleyus*, referat, Ὅυποτ' ἐνὶ πληθὺν μένευ ἀνδρῶν, eamque lectionem vocet *Cl. Editor* optimam, quod & sequenti ἔδ' ἐν ὁμίλῳ ante responderet, & ex *Iliad. X. vers. 458*, ubi eandem phrasin usurpat *Poeta*, firmetur, exscribendum tamen in hac editione curavit Ὅυποτ' ἐς πληθὺν μένευ ἀνδρῶν. *Lib. M. vers. 157* vulgati libri legunt, καὶ κῆρα Φύγοιμεν, pro quo ex *Eustathio* dedit *Barnesius* Φύγοιμεν. Verum, etsi in editionibus *Eustathii* scriptum sit Φύγοιμεν, tamen, quoniam ipse in *Commentario* citat Φύγοιμεν, vulgatam sibi lectionem, relicta *Barnesiana*, retinendam duxit *Clarkius. Lib. Σ. vers. 165* sistit *Barnesiana*, παιδοὶ δὲ καὶ εἶποιμι, quam & hic relictam videmus, et sic editum, παιδοὶ δὲ κεν εἶποιμι. Quin usque*

adeo reliquit *Barnesius* in sua editione Cl. *Clarkius*, ut religioni sibi haud duxerit, integrós plane versus, quos sua illi editioni inseruerat, quasi obelo notandos, omittere, et loco suo movere. Sic, quando *Barnesius Lib. A.* post *versum 92 ex Eustathio* hunc versum inseruerat:

Διωγνὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεύ,

id perperam factum videtur Editori nostro, qui hunc versum ex editione sua plane exulare iussit. Pari ratione *Barnesius*, nullis allatis Codicibus, inseruit *Lib. P.* post *versum 58*, istum:

Εἰς ὑπερῶ' ἀναθῶρα, σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξίν,

qui jam in antecedenti *versu 49* adfuerat. Sed, cum nec *Codex*, a *Bentlejo* collatus, nec *Eustathius*, hunc versum agnoscant, nec ipsi locum esse voluit in sua editione *Clarkius*, quin potius eundem plane proscripsit, licet *versum 49* retinuerit. Neque tamen a solo *Barnesio* in textu exhibendo Cl. Editor fecit discessionem. Nam & interdum a reliquis dissentit editionibus, et ex manuscriptis Codicibus, vñ etiam ingenio usus, lectionem nobis novam commendat. Quam in rem hæc afferre nobis liceat. *Lib. Δ. vers. 485* vulgati habent: τὰυτα μὲν δὴ ἔτω τέλει. Atque ita etiam edidit *Barnesius*, & in annotationibus, *Amphimacer*, inquit, in primo loco. Sed recte credit *Doctiff. Editor*, hoc in ejusmodi carmine ferri non posse, &, quamvis *Vir laudatus* in partes vocet *Lib. Σ. vers. 246*, ubi in vulgatis legitur, πλείονες κεν κνηστῆρες ἐν ὑμετέροισι δόμοισιν, tamen non immerito credit Cl. *Clarkius* mendam aliquod & ibi irrepisse. Hinc ex *Codice MSto Collegii Corporis Christi Cantabrig.* in sua editione legi voluit: τὰυτα μὲν ἔτω δὴ τέλει. *Lib. K. vers. 166* vulgo visitur, εἶασα' αὐτὰρ ἔγώ. Ad quem locum *Henricus Stephanus* in annotationibus, legitur, inquit, Ἔ εἶασ', cum qua lectione stare potest versus, cum hoc α' producatur Ἔ alibi. Ubi recte monet *Clarkius*, nisi ita legatur, versum stare non posse, quod εἶασω mediam necessario producat. Quare, cum accedat autoritas *Codicis*, a *Bentlejo* collati, qui legit εἶασ'. αὐτὰρ, sic omnino typis excrubi iussit, qui hanc nobis editionem paravit. Ex eodem *Codice* veram quoque lectionem revocavit in ejusdem *Libri vers. 320*, μὲν' ἄλλων λέξο

λέξο ἐτραίγων, cum vulgati male hic legant *λέξον*, quia hæc vox non *cuba*, sed *subare fac*, significat. Minus etiam recte hic *Barnesius* legendum contendit *λέξαι*, quod & *Eustathius* habet, & in editione Florentina scriptum reperitur, quam tamen vocem nusquam alibi apud *Homerum* inveneris. *Lib. O. vers. 47* in vulgatis editum est, ὄφρα πρήσωμεν ὁδοιο. Sed, cum in omnibus editionibus legatur *πρήσωμεν*, *πρήσσησιν*, *Iliad. Ω. 264*, *Odyss. Γ. 476*, & *O. 219*, & hic *πρήσωμεν* est editum. *Lib. Π. vers. 2* vulgati, eosque securus *Barnesius*, legunt: Ἐντύοντο ἄρισον ἐμ' ἡοῖ. Quoniam autem *Eustathius* & *Athenæus*, qui hunc locum laudavit, legunt, ἐντύοντο ἄρισον, recte hanc lectionem textui inseruit Editor propterea, quod *ἄρισον* hoc in sensu primam producit. Male vero *Dionysius Halicarnassensis* hunc locum legit, ἐντύοντες ἄρισον, quam lectionem ne sententia quidem loci admittit. Cumque interpretatio *Homeri* Latina, quam editio *Wetsteniana* in lucem protulit, omnium habeatur accuratissima, eandem nonnunquam a sententia Poetæ aberrasse, Doctissimus Editor iterum iterumque demonstravit. Sit *Lib. Ζ. vers. 193* participium ἀντιώσαντες modo laudata editio, quacum & *Barnesius* facit, vertit *occurrentem*; sed, quoniam de supplicibus est sermo Poetæ, suo jure potius vertendum censuit noster Editor per compotem factum. *Lib. Π. vers. 297* verba, Ὡς ἂν ἐπιθύσαντες ἰδοίμεθα pessime reddit interpretatio *Wetsteniana*, ut *facta re divina sumamus*. Nam, cum verbum ἐπιθύω apud ipsum *Homerum* *Iliad. Σ. vers. 174*, ubi illa interpretatio recte per irruere exponit, occurrat, tunc hoc potiore jure huc facere ea norio videtur, quod verbum hoc ἐπιθύω non tam ab ἐπι & θύω, quam ab ἐπι & ἰθύω, componatur. Unde & antepenultima recte hic producitur. *Lib. Τ. vers. 171* verba, εἰδ' αἰδέε μοῖραν ἔχουσιν, varie explicantur. Scholiastes exponit, εἰδ' ὀλίγον αἰδέντα. Similiter reddit verbo *Wetsteniana*, neque pudoris vel particulam habent, *Barnesius* vero eodem tendit, qui vertit, neque pudoris partem, id est, cantillum, habent. Sed recte monet *Cl. Clarkius*, vocem μοῖραe isto sensu vix usquam reperiri, qui etiam bene

reddidit, neque pudoris portionem, qualis nimirum ceteris hominibus inesse solet, habent. Ceterum eadem, qua *Odyssa* ipsa, ratione quoque illustrantur *Batrachomyomachia* & *Hymni*, quamvis hæc carmina vix genuina *Homerici* ingenii monumenta Editori videantur; quibus subjiciuntur Epigrammata & fragmenta quædam. Tandem totum Opus clauditur Indice verborum Græco & rerum Latino.

DECAS EPISTOLARUM, QUAS, SUB
prelo sudante FRANCISCI BARBARI Episto-
larum collectione, harum Editor & Illustrator in
lucem emisit.

Brixie, typis Ioannis Maria Rizzardi, 1742, 4 maj.

Alph. 1 plag. 6.

AD REVERENDISSIMUM PATREM D. RE-
NUM L'ANEAU, Superiorem Genera-
lem Congregationis S. Mauri, Epistola.

Ibidem, 1743, 4 maj.

Plag. 9.

Qui haud ignorant, quanta gravitas, cum venustate conjuncta, quanta stili jucunditas, & quanta eruditio, paginam utramque faciat in Epistolis Emin. Purpurati *Angeli Mariae Quirini*, Vaticanæ Præfetti, & Episcopi Brixienfis, illi non possunt, quin bonis literis gratulentur, quarum quippe splendor & dignitas beneficio earum mirifice amplificatur. Epistolæ ipsæ ad Viros, summis honoribus fulgentes, scriptæ fuerunt anno 1741 & 1742, datæque in Episcopali Brixie urbe. In Præfatione Emin. Musarum coryphæus docet, studia & literas optimas jam ope *Cosmi* Medicei ante Synodum Florentinam in Italia revixisse, qui celeberrimam Græcarum literarum Academiam Florentiæ aperuerit. Prædicat præterea indidem *Cosmi III*, Ducis quondam Magni, animum erga sese beneficentissimum. Nec dicere omittit, se Florentiæ tirocinium vitæ magnificæ

missæ & selectiorum studiorum posuisse, nec non deinde per 14 annos traxisse moram. *Epistolarum prima ac secunda ad Benedictum XIV*, Pontificem ecclesiæ Romanæ Maximum, datæ sunt. *Tertia* missa fuit ad Emin. & Rev. Cardinalem *Andream Herculem de Fleury*. *Quarta* data est ad Emin. & Rev. Cardinalem *Nerum Cosinum*. Ad ejus calcem apparet *Sylloge Epistolarum Apostolicarum Clementis XII*, Pont. Max. de Vaticanæ Bibliothecæ incremento, de nova S. *Ephraem Syri* editione, ex ejus Codicibus adornata, atque una simul, qua *icbno-graphia* aulae, ab eodem Summo Pontifice ad Vaticanam Bibliothecam adjunctæ, exhibetur. *Quinta* ad eundem tendit. Accessit ejus calci *Sermo Italicus*, ab Emin. Autore habitus in nova cathedrali ecclesia, inter Missarum solemniam, die Assumptionis B. M. V. anno 1741. Ad eundem data fuit æque *sexta*. Adjecta est calci ejus *Oratio de Mosæica historia præstantia*, habita Florentiæ A. 1705, iterum excusa Veronæ A. 1741. *Septima* missa fuit ad Ill. & Exc. *Marcum Fuscarenum*, Equitem & Procuratorem D. *Marci*, data Brixia A. 1742, 19 Mart. *Octava* Epistola data est ad Illustriß. & Excell. *Joannem Emo*, Procuratorem D. *Marci*. *Nona* fuit data ad Reverendiss. Patrem D. *Cyprionum Benaglia*, Præsidentem generalem Congregationis Casinensis, alias S. *Justina de S. Padua*. Ad ejus calcem apparet Epistola pastoralis, Italico sermone ad Clerum Populumque Brixianum data, qua ad gratiarum actiones singulari cultu tribuendas Sanctis Brixia Patronis, *Faustino & Jovite*, ob eorum singulare tutamen, binis documentis recens detectis certo comprobatur, excitantur. *Decima* Epistola spectat denuo ad Pont. Max. *Benedictum XIV*. Inferitur ei Opusculum, cui titulus: *Monumenta literaræ Episcoporum Venetæ ditionis, qui Francisci Barbari atate floruerunt*. Recensentur inibi Præsules, qui ab A. 1430 usque ad A. 1455 Episcopales insulas in Venetorum terris gestarunt, duobus tantum exceptis, nempe *Gregorio Corvario & Theodoro Lelio*, qui tamen intra illud temporis intervallum honore gradus ecclesiastici effulserunt, ex quo hic Tarvisinam, hic Vicentinam primum, deinde Venetam, Cathedram conscendit.

- scendit. Non omittenda est præter illas mentio Epistolæ, quam Eminentiss. Autor A. 1743 ad Reverendiss. Patræm D. *Renatum l'Aneau*, superiorem Generalem Congregationis S. *Maura*, dedit, duodeviginti plagulas complexæ. In hac describitur *de Hymnis quadragesimalibus Græcorum, eorumque autoribus*. Lucubraverat hoc opus jam ante 25 circiter annos, & illa, quæ hic exhibentur, complexus fuerat eo opere, quo
- Pag. 3. orthodoxa Græcæ Ecclesiæ officia ad veterum MStorum Codicum fidem edenda susceperat sub auspiciis *Clementis XI*, Pont. Max. id magnopere curantis, ut ea officia a deliramentis Schismaticorum Græcorum expurgarentur. Dolemus, nullam amplius spem superesse, nanciscendi librum *de Melodis Græcorum*, a *Leone Allatio* compositum. Pollicitus fuerat olim nostras *Urbanus Godofredus Siberus* eorundem *Melodorum* historiam. At edidit de eis nihil, nisi schediasma, paucis pagellis comprehensum, A. 1714 Lipsiæ vulgatum. Minus probantur Eminentissimo Autori, quæ *Siberus* §. 35 de irritis *Allatii* promissis pronuntiavit, ratus, verba illa adversus literarios *Allatii* labores et adversus puriorem tam Græcorum, quam Romanorum, doctrinam spirare aliquid obtrusionis. Sub finem huius Epistolæ ipse ad illa *Siberi* nonnihil reposuit, vel potius, sese repositurum esse, indicavit hoc modo: *Calamus mihi modo distringendus foret in Godofredum Siberum, Allatii laborum, ut vidimus, obtrusorem. At hoc alterius loci erit.*
45. 6. Laodiceam Synodum sub finem Seculi quarti habitam fuisse, idem contendit. Morem apud Græcos fuisse antiquissimum, decantandi hymnos inter ecclesiasticas preces, ostendit, addens tamen, 1) incertum esse, quinam primis illis temporibus fuerint hujuscemodi hymni, quibusve autoribus fuerint conscripti, 2) Hymnographos Græcos, quos non edita modo Græcorum Officiorum exemplaria, sed antiquiores etiam MSti Codices, exhibent, non nisi post Seculum VII plerosque omnes florere cœpisse. Sacri Græcorum hymni ex Odis componuntur seu novem, seu quatuor, seu tribus, seu nunquam duabus tantum. Et ex ea varietate diversum quoque nomen sortiuntur. Canon enim dicitur hymnus, qui novem

novem; Tetraodium, qui quatuor; Triodium, qui tribus; Diodium, qui duabus Odis, constat. Singulis Hirmus præfigitur, veluti regula cantus, & præterea certus in hymni fronte tonus notatur. Odæ ex pluribus coalescunt Tropariis, quorum postrema plerumque Trinitatis & Deiparæ laudes continent, indeque Triatica & Theotocica nuncupantur. Primæ Tropariorum literæ, in unum conjunctæ, acrostichidem hæud raro effingunt. Omnibus hisce vocabulis Eminentiss. Purpuratus explicationem adjicit, cui non parum conducit Commentarius *Ioannis Zonare* in *Anastasimos Canones Ioannis Damasceni* ex Bibliotheca Bavarica, a *Gretsero Lib. V Tom. III de Cruce* in Prooemio laudatus. Lucem verbis *Zonare* idem ex *Jacobi Goari Eucologio pag. 435* affundit. Hirmus, ἑρμῶς, est canon modulationis, seu regula cantus, in aliis postea tropariis concinendis servanda. Præter hirmos, quibus, iisque variis, singulæ Odæ prænotantur, apponitur etiam in principio totius Canonis, seu Cantici, certus quidam tonus, qui non unius tantum, sed subsequantium omnium Odarum, modulationi præest. Ocho autem sunt toni, quibus Græcorum Musica constat, quatuor simplices, reliqui obliqui. Triodium primus in figuram sanctæ Trinitatis excogitasse fertur *Cosmas Hierosolymitanus* pro Dominicæ Passionis hebdomade. In Quadragesimali Græcorum officio cantiones hujusmodi, tribus Odis constantes, frequentissimæ sunt, utpote quæ omnibus, exceptis Sabbatis & Dominicis, adhibentur. Hinc est, quod integrum ejusmodi Officii volumen generali vocabulo *Triodium* appellatur. Triodiorum aliorumve Quadragesimalium *Hymnorum inter autores excelluerunt Cosmas* ille ac duo celeberrimi *Studita*, ita a Byzantino *Studii* cœnobio, ubi monasticis institutis vacarunt, dicti, *Theodorus* & *Josephus*, quorum nomina iisdem hymnis in MStis præfatis ac exemplaribus editis inscripta apparent. *Theodorus* sub finem Seculi VIII varia fortuna claruit. Menzæ Græcorum succincte vitam ejus ad Nov. XI recensent. Ex professo eam suppeditavit *Michael, Monachus Studita, Theodori* discipulus, quam *Sirmondus Tomo V Operum* edidit. *Urbanus VIII, Pont. Max.* nomen ejus

H

Marty-

- Pag. 15. Martyrologio Romano inscribi iussit. Addit Noster: *Detestabile prorsus Græci Schismatici admiserunt scelus, dum inter vera, & tunc iam annis usui ecclesiasticarum precum consecrata, Theodori scripta, qua sibi et posteris omnino a maculis innoxia servare debebant, compacta ab ipsismet nugamenta inferere ausi sunt, Synaxaria nimirum, & alia hujusmodi, quorum vicinia sanctiora pia antiquitatis monumenta, cum quadam contagione, quodammodo inficerentur. Theodorum Romanæ ecclesiæ adhæsisse, constat ex Anastasii Bibliothecarii Præfatione ad Theodori Studite Sermonem de S. Bartholomæo Apostolo apud Dacherium in Spicilegio Tom. III, ex ipsiusmet ad Leonem Pontificem Epistola n. 33, nec non ex literis ad Basilium, Archimandritam S. Sabæ, n. 35. Catalogus scriptorum Theodori, mortui A. 826, legitur apud Sirmondum Tom. V Operum. Eminent inter ea Epistolarum volumen. Optavit*
17. *Baronius*, ut inveniatur vir doctus, qui ea colligat edatque. Frater *Theodori, Josephus*, institutis, doctrina, & fide, illi fuit par & germanus. Defendit imaginum cultum contra Iconomachos, & Thessalonicensi tandem insula decoratus fuit, *Josephus*. Vitam ejus exhibent Menzæ ad Jul. XV. *Josephus* alius, circiter 40 annis junior, æque inter Hymnographos enituit sacros. Menzæ ad III Apr. percelebratur ipse. Vitam hujus scripsit *Joannes Diaconus*, ex quo *Maracius* in suo *Josephi* Hymnographi Mariali eam recitat. Quantum utrique in Triodiis sit tribuendum, dispicit Emin. Autor. Floruit inter Hymnographos ipse *Joannes Damascenus*, cujus elogium Menzæ ad IV Dec. exhibent, & copiosius executus fuit in vita ejus *Joannes Hierosolymitanus*. *Damascenus* ex ea in cationibus ecclesiasticis conscribendis excellentia nomen indeptus est *Melodi*, sive *Cantoris*, testibus *Cedreno* & *Suida*. Sæpius ipsum vocari nude *Joannem Monachum*, Noster ostendit. Addit utrique huic *Joanni* tertium cognominem, æque Hymnographum sacrum, qui, *Μαυρόπους* a *nigris pedibus* dictus, primum fuit Monachus, deinde Euchaitarum Metropolitæ. Prodierunt hujus Poemata Ætonæ prope Vindeforam in lucem opera *Matthæi Busti*. Plura ejus cantica sacra latent recondita
- 19.
- 23.

condita in Bibliotheca Vindobonensi. Triodii cantica, quæ nuda *Joannis Monachi* nomen præferunt, cur *Joanni*, Euchairarum Metropolitæ, afferere recuset, complures Emin. Purpuratus producit rationes. *Michaelem Psellum* omni studio schisma inter Latinam & Græcam Ecclesiam fovisse & promovisse, monet. Hymnographis deinde inserit *Theophanem*, in *Palæstina* natum, post Iconomachicæ incommoda Episcopum ecclesiæ Nicænz, ejusque fratrem, *Theodorum*, in quorum frontibus inusti fuerunt jambi, unde uterque appellatus fuit *γγοῦρτός*. *Andream Cretensem* medio Seculo octavo claruisse, conjectat. *Cosmam* Hierosolymitanum albo Hymnographorum ut insereret, effecit Menæorum autoritas, in quibus tamen pro *ῥῆμα τῶν Ἀουγκείτων* legendum censet *ῥῆμα τῶν Ἀουγκείτων*, siquidem *Cosmas* fuerit de secta philosophica, quæ judicium de rebus plerumque solet suspendere, & secta *αὐουγκείτων* dicta est. Distinguendum esse monet hunc *Cosmam* a magistro *Cosimo*. Sabbati Tetradium a *Cosma* illo fuit inchoatum, a *Marco* autem completum, qui Monasteriū *S. Mocii* Oeconomus, ac *Leoni* Imperatori circa annum 900 ætate suppar, extitit. Addit hinc tandem Auctor *Casiam*, seu *Icasiam*, Poetiam, quæ, imperio repulsa a *Theophilo* Imperatore, monasterium Constantinopoli condidit *Studiano* proximum, hymnisque sacris pangendis sese addixit. Hæc de Hymnographis *Triodii Barberini* copiose exposuit Emin. Purpuratus, hoc pacto feliciter partem jacturæ reparans, quam orbis eruditus ægre patitur, nondum invento *Leonis Allatii* libro MSæo de *Melodis Græcorum*, nec in lucem emissâ *Melodorum Græcorum historia*, quam *B. Urbanus Godofredus Siberus* noster olim promissit. In eadem hanc denuo tundet Emin. Vir, simulque *Siberi* monita, ad *Leonis Allatii* & aliorum labores, Hymnographis Græcis propius noscendis impensos, obelo passim notabit. Fuimus jure nostro longi in hoc argumento rariori, ardentes continuationem ejus videre. Hæc ad Epistolam separatim edicam. Avet fortassis Lector ex Decade, tanquam epulo saluari, nonnihil delibare. Annuendum desiderio tam iusto. *Epistola prima* Emin. Cardinalis Pontificem Romanum

33

37

num certiore facit de sua Epistolarum *Francisci Barbari* editione, ac speciminis loco unam offert, qua *Barbarus Nicolaus V* dignitatem Papalem fuit gratulatus. *Secunda* nonnullas *Francisci Barbari* necessitudines & amicitias reddit notiores. Comparat simul *Nicolaum V* cum *Benedicto XIV*. *Epistola tertia* memorat itinera sua, olim in Gallias & ad ipsos Britannos instituta, suamque Parisiis cum *Andrea Hercule de Fleury*, Galliarum regni administro, excultam amicitiam. Monet ex *Epistolis Barbari* sui, caute omnino esse belligerandum, &, quamvis majoris animi sit, inferre arma, quam propulsare, tutiora tamen consilia speciosioribus & celerioribus esse anteponenda. Addit Epistolam *Francisci Barbari* ad *Gentilem*, A. 1453 extinctum ex sagitta, Venetarum olim copiarum Ducem. Addit, probari Summo Pontifici suum Brixianæ Ecclesiæ non deserendæ propositum. *Epistola quarta* præmittit epigraphen, quam, a Præsule *Carolo Majella* compositam, marmoreæ tabulæ incidi, & in fronte aulæ, a se constructæ, *Clemens XII* collocari jussit. En illam: *Clemens XII P. M. Corfinus excipiens & asservandis impressis Codicibus, tam Pontificia liberalitate comparatis, quam ab Angelo Maria Quirino, S. R. E. Cardinali Bibliothecario, dono datis, insigni aulæ hujus accessione Vaticana Bibliotheca spatia laxavit, armaria pluteosque construxit, anno Domini 1732*. Indicat simul, Syllogen literarum Apostolicarum *Clementis XII*, a sese in præsens vulgandam, Cardinali *Nereo*, ex fratre nepoti *Clementis* ejusdem, dedicatum iri. Præconiis summis litat famæ *Clementis*, ejusque beneficia, in ipsum collata, mente memori grataque recognoscit. Succedunt *Clementis* illius literæ Apostolicæ, ad Card. *Quirinum* datæ, de Vaticanæ Bibliothecæ incremento, de nova *S. Ebraem Syri* editione, ex ejus Codicibus adornata, atque simul de pastoralis sollicitudinis laudibus. Subjicitur ichnographia illius aulæ, ad Bibliothecam adjunctæ, ære expressa. *Epistola quinta*, vel potius Sermoni inaugurali, subjicitur novum templum Brixianse cathedrale, æri incisum, & Epigrammate addito celebratum. *Epistola sexta* recenset Cardinales Vaticanæ Bibliothecarios, ortus ab *Hieronyma Aleandro*, ac anno 1519. Excipit eam Oratio

tio de *Historia Mosaica præstantia*, qua Emin. Vir pronuntiat, sibi sacrarum literarum studia in amore semper atque in deliciis fuisse. Memoratu digna hæc ejusdem sunt verba: *Quo-* Pag. 15.
niam doctissimorum virorum judicio & communi etiam experi-
mento sine linguarum ope, Hebraica præsertim & Græca, perfe-
cta plana que sacrarum literarum intelligentia comparari nequit;
nam, quemadmodum ad Hieronymum egregie scribit Augustinus,
ut veterum librorum fides de Hebræis voluminibus examinanda
est, ita novorum veritas Græci sermonis normam desiderat; ne
hoc adjumento indigeremus, in Græca quidem, cujus latior utili-
tas atque necessitas, opera plurimum laborisque consumsi; He-
braicam vero paucis tantum abhinc mensibus attigi, efficiam ta-
men, ut in posterum neque in hujus addiscende studio diligen-
tiam meam desideretis. Commendamus hæc eis verba, qui
 Vulgæ principatum præ Codicibus Hebræis Ver. Test. & Græcis Nov. Test. passim deferunt. In *Epistola octava* idem significat, detectas in Vaticano Codice MSto literas quasdam *Georgii Trapezuntii*, ad *Andream* filium A. 1454 datas, testantesque *Epistolam Mabometis*, Turcorum Imperatoris, ad *Nicolaum V* Pontificem, quæ germana non sit, sed a *Poggio*, Florentino, supposita. Suppetunt nobis præterea ex hac coena non contemnendæ dapes. At cancelli, quibus institutum nostrum nos circumsepsit, jubent invitum tacere, locumque facere aliis orbis eruditi monumentis. Nunquam tamen de Emin. Purpurati summa eruditione ingeniique gloria tacebimus. Nec ulla erit tam ingrata posteritas, quæ in decus ac speculum immortalis doctrinæ hoc luculentissimum lubente animo *intueri recuset.*

7.

HISTOIRE DE L' ACADEMIE ROYALE DES INSCRIPTIONS & belles lettres, &c.

hoc est,

HISTORIA ACADEMIÆ REGIÆ INSCRIPTIONUM & elegantiorum literarum, & simul

H 3

MEMOI-

hoc est,

DISSERTATIONES, IN ISTA ACADEMIA PUBLICATAE AB ANNO 1726 USQUE AD ANNI 1730. EXITUM.

TOMUS VII.

Lutetiz, in typographia Regia, 1733, 4 maj.

Alph. 5 plag. 2, cum Fig. æneis.

Redimus jam alacres ad intermissam diu operam, dicendi de Commentariis Regiæ Inscriptionum Academiæ, bonæ frugis, ut inter omnes constat, plenissimis. *Sextum Volumen* eorum, quæ olim nos occuparunt, ultimum fuit. Nunc igitur ad *septimum* progredimur, prioribus illis, quod ad doctrinæ elegantiam, profus simillimum. Præmissis eorum sodalium indice, quos inde ab A. 1726 usque ad 1730 aut amisit, aut accepit, hæc Academia, exhibetur historia operum, ab Academicis eodem temporis spatio elaboratorum. Ac initio recensetur Abbatis *de Fontenu* liber de altaribus, vero Deo sacratiss, inde ab ortu mundi usque ad natalem Christi; in quo non solum docet, dilutis adversariæ sententiæ argumentis, *Bileamum* veri Dei fuisse Prophetam, sed etiam, non obstante lege illa, quam *Deut. XII, 5*, reperimus, pluribus occasionibus licuisse singulares extruere aras, iisque victimas imponere. Recensetur 2) *Bonamici* Dissertatio de paganæ Theologiæ essentiali parte, Magia, profluenti quippe ex illius Theologiæ principiis ac doctrinis; 3) *Gedoyni* de origine equitationis in Græcia Dissertatio; 4) *Ferrest* Explicatio fabulæ de *Bellerophonte*, putantis, *Pegaso*, ejus equo, significari navem, *Chimera* classem navium; 5) *Banierii* Dissertatio de itinere *Persei*, ejusque pugna cum *Pbineæ*, describi existimantis expeditionem *Persei* maritimam in mari mediterraneo adversus Gorgones, id est, Libyæ incolas; 6) *Blanchardi* Dissertatio de tribunalibus, in Athenarum urbe ad conservandas leges constitutis; 7) ejusdem Dissertatio de *Pritaneorum* origine, deque *Pritanum* officiis; ubi, rejectis aliorum conjecturis etymologicis, docetur, *Prytanea* nomen accepisse a *Pritane* quodam, regiæ familiæ viro; 8) Dissertatio ejusdem de

de *Heliastis*, quod Athenis erat certum genus iudicum; 9) *Mabudeli* Dissertatio de *Hero & Leandro*; quam esse meram fabulam, contenditur, ab Abydenis fictam, quorum gloriose mentiendi licentia peperit proverbium; 10) *Parisi* Dissertatio, in qua vestigiis *Huetii* insistent, demonstrat lucidius, jam olim cognitae fuisse partes Africae meridionales; 11) *Nauzii* historiae regni *Seleuci Nicatoris*, quod ultra quinquaginta annos durasse contendit; 12) *Mabudeli* Dissertatio de *Cornelio Celsa*, & librorum ejus de *Medicina* editionibus, deque ceteris ejus scriptis; 13) *Bonamici* Dissertatio de Imp. *Juliano*; in qua docetur, eum non minori dignum esse laude, quam *Trajanum & Antoninum Philosophum*, reprehenditurque *Gregorius Nazianzenus*, scripta ejus plane contemnens, cum tamen ex ipsis clarissime agnoscamus summum hujus Principis ingenium. Putat etiam Vir doctissimus, nunquam, nisi simulate, Christianum fuisse *Julianum*, nec tamen rudem fuisse ethnicum, sed Philosophorum ethnicorum coluisse religionem. 14) *Gedoyni*, qui Gallicum in sermonem transtulit *Pausania Graciam*, Dissertatio de vitis versionum librorum Graecorum; in qua multa proferuntur eorum vitiorum exempla, singularem demonstrantia *Gedoyni* perspicaciam; 15) *Curnei* de *Romulo* Dissertatio, multos notantis errores *Plutarchi*, in ejus Vita commissos; 16) 17) 18) 19) 20) 21) ejusdem Dissertationes similes de vita *Craffi*, (ubi etiam diligenter disputatur de causa, ob quam cognomine *Magni* affectus fuerit *Pompejus*,) de *Catone Uticensi*, de *Casare*, de *Cicerone*, de *Bruto*, de *Antonio*; 22) *Sallierii* Examen correctionum aliquot criticarum; 23) *Vatryi* Emendatio & illustratio loci cujusdam in Rhetorica *Aristotelis*; 24) *Hardionii* Emendatio loci cujusdam *Euripidis*; 25) *Sallierii* Dissertatio, in qua docet, quid significet in veterum libris ἄριστος μνηστὴρ; 26) & 27) ejusdem Dissertationes de notione vocabuli ἄριστος apud *Euripidem*; 28) *Barrii* Emendatio trium locorum *Plinii*, *Lib. VII Cap. 23*, & *Lib. IV Cap. 12*, & *Lib. V Cap. 32*; 29) *Banierii* Critica Dissertatio ad locum quendam *Pausaniae*; 30) *Furmontii* Demonstratio utilitatis linguarum orientalium in historia veteris Graeciae. Ingeniosa admodum est, lectuque dignissima, haec Dissertatio, speciminis causa

exhi-

hoc est,

DISSERTATIONES, IN ISTA ACADEMIA PUBLI-
citate ab anno 1726 usque ad anni 1730 exitum.

Tomus VII.

Lutetiz, in typographia Regia, 1733, 4 maj.

Alph. 5 plag. 2, cum Fig. æneis.

Redimus jam alacres ad intermissam diu operam, dicendi de Commentariis Regiæ Inscriptionum Academiæ, bonæ frugis, ut inter omnes constat, plenissimis. *Sextum Volumen* eorum, quæ olim nos occuparunt, ultimum fuit. Nunc igitur ad *septimum* progredimur, prioribus illis, quod ad doctrinæ elegantiam, profus simillimum. Præmissis eorum sodalium indice, quos inde ab A. 1726 usque ad 1730 aut amisit, aut accepit, hæc Academia, exhibetur historia operum, ab Academicis eodem temporis spatio elaboratorum. Ac initio recensetur Abbatis *de Fontenu* liber de altaribus, vero Deo sacrafis, inde ab ortu mundi usque ad natalem Christi; in quo non solum docet, dilutis adversariæ sententiæ argumentis, *Bileamum* veri Dei fuisse Prophetam, sed etiam, non obstante lege illa, quam *Deut. XII, 5*, reperimus, pluribus occasionibus licuisse singulares extruere aras, iisque victimas imponere. Recensetur 2) *Bonamici* Dissertatio de paganæ Theologiæ essentiali parte, Magia, profluenti quippe ex illius Theologiæ principiis ac doctrinis; 3) *Gedoyni* de origine equitationis in Græcia Dissertatio; 4) *Ferreti* Explicatio fabulæ de *Bellerophonte*, putantis, *Pegaso*, ejus equo, significari navem, *Chimera* classem navium; 5) *Banierii* Dissertatio de itinere *Persei*, ejusque pugna cum *Phinea*, describi existimantis expeditionem *Persei* maritimam in mari mediterraneo adversus Gorgones, id est, Libyæ incolas; 6) *Blanchardi* Dissertatio de tribunalibus, in Athenarum urbe ad conservandas leges constitutis; 7) ejusdem Dissertatio de Pritaneorum origine, deque Pritanum officiis; ubi, rejectis aliorum conjecturis etymologicis, docetur, *Prytanea* nomen accepisse a *Pritane* quodam, regiæ familiæ viro; 8) Dissertatio ejusdem de

de *Heliastis*, quod Athenis erat certum genus judicum; 9) *Mabudeli* Dissertatio de *Hero & Leandro*; quam esse meram fabulam, contenditur, ab Abydenis fidam, quorum gloriose mentiendi licentia peperit proverbium; 10) *Parisi* Dissertatio, in qua vestigiis *Huetii* insistentes, demonstrat lucidius, jam olim cognitae fuisse partes Africae meridionales; 11) *Nauzii* historiae regni *Seleuci Nicatoris*, quod ultra quinquaginta annos durasse contendit; 12) *Mabudeli* Dissertatio de *Cornelio Celso*, & librorum ejus de *Medicina* editionibus, deque ceteris ejus scriptis; 13) *Bonamici* Dissertatio de Imp. *Juliano*; in qua docetur, eum non minori dignum esse laude, quam *Trajanum & Antoninum Philosophum*, reprehenditurque *Gregorius Nazianzenus*, scripta ejus plane contemnens, cum tamen ex ipsis clarissime agnoscamus summum hujus Principis ingenium. Putat etiam Vir doctissimus, nunquam, nisi simulate, Christianum fuisse *Julianum*, nec tamen rudem fuisse ethnicum, sed Philosophorum ethnicorum coluisse religionem. 14) *Gedoyni*, qui Gallicum in sermonem transtulit *Pausania Graeciam*, Dissertatio de vitis versionum librorum Graecorum; in qua multa proferuntur eorum vitiorum exempla, singularem demonstrantia *Gedoyni* perspicaciam; 15) *Curnei* de *Romulo* Dissertatio, multos notantis errores *Plutarchi*, in ejus Vita commissos; 16) 17) 18) 19) 20) 21) ejusdem Dissertationes similes de vita *Crassi*, (ubi etiam diligenter disputatur de causa, ob quam cognomine *Magni* affectus fuerit *Pompejus*,) de *Catone Uticensi*, de *Cæsare*, de *Cicerone*, de *Bruto*, de *Antonio*; 22) *Sallierii* Examen correctionum aliquot criticarum; 23) *Vatryi* Emendatio & illustratio loci cujusdam in *Rhetorica Aristotelis*; 24) *Hardionii* Emendatio loci cujusdam *Euripidis*; 25) *Sallierii* Dissertatio, in qua docet, quid significet in veterum libris ἡνίκω μνήμα; 26) & 27) ejusdem Dissertationes de notione vocabuli ἔργον apud *Euripidem*; 28) *Barrii* Emendatio trium locorum *Plinii*, *Lib. VII Cap. 23*, & *Lib. IV Cap. 12*, & *Lib. V Cap. 32*; 29) *Banierii* Critica Dissertatio ad locum quendam *Pausaniae*; 30) *Furmontii* Demonstratio utilitatis linguarum orientalium in historia veteris Graeciae. Ingeniosa admodum est, lectuque dignissima, haec Dissertatio, speciminis causa exhi-

exhibens explicationem fabulæ de *Perseo & Gorgonibus*, itemque interpretationem epitaphii *Sardanapali*; 31) *Lanceloti* Commentatio de aliquot Inscriptionibus; 32) *Mahudeli* Dissertatio de antiquis Medallionibus; 33) *Sallierii* Observatio de aliquot libris Bibliothecæ Regiæ, quibus annotationes suas adscripserunt primi possessores eruditissimi; 34) *Foncemagnii* Demonstratio, quod *Vitæ Avidii* autor non sit *Gregorius Turo-nensis*; 35) *Curnei* Dissertatio de *MStâ Vitæ Caroli M. jussu Imp. Friderici Barbarossæ conscripta*; 36) *Lanceloti* Dissertatio de libro *MSto de la Court amoureuse, & des Rois de l'Epuiette*. Prior scilicet fuit Societas quædam illustris, in aula Regia Gal-liæ instituta Seculi decimi quinti initio. Posterius erat festum jocularè Insulis, urbe Flandriæ, celebrari solitum Seculo de-cimo tertio ac duobus proxime secutis; 37) *Falconeti* Dissertatio de vetustissimis versionibus Gallicis, una cum specimine *Bibliothecæ Gallicæ*; 38) *Foncemagnii* Observatio critica ad *Va-lesii Notitiam Gallia*; 39) *Secussii* Specimen novæ *Notitiæ Gal-lia* inde ab ortu monarchiæ; 40) *Foncemagnii* Dissertatio, *Maittairio* opposita, in qua probat, primum librum in Gallia excusum fuisse Lutetiæ a typographo *Ulrico Geringio*, Con-stantiensis. Recordamur, hoc etiam narrari in *Bulai Historia Universitatis Parisiensis Tom. V pag. 918 seq.*; 41) *Sallierii* Examen criticum *Vitæ Castrucii*, a *Machiavello* scriptæ; quam descriptionem ostenditur esse fabulosissimam; 42) *Furmontii* Relatio, e *MSto Turcico* hausta, de quadam regni Persici per-turbatione, Seculo sexto facta; 43) *Historia itineris literarii*, jussu Regis per Orientis terras facti a *Sevino* A. 1729 & 1730, qui secum attulit Lutetiam sexcentos circiter *MStos libros*; 44) *Historia itineris literarii*, per easdem terras eodem temporis tractu facti a *Furmontio*, qui Lutetiam ter mille & amplius In-scriptiones antiquas, nondum editas, secum attulit; quarum pu-blicam editionem, iusta ornatam illustratione; quis elegantior non exspectet avide? Hactenus recensio Dissertationum Aca-demicarum. Excipiunt eam pag. 361 seq. *Elogia Academi-corum*, ab anno 1726 usque ad annum 1730 extinctorum, *Hieronymi Bignonii*, (qui nepos erat celebratissimi illius *Hie-ronymi Bignonii*;) m. 1726 d. 5 Dec. *Mich. Peletierii de Souzy*,

m. 1726 anno vitæ octogesimo sexto d. 10 Dec. *Joannis Boivini*, junioris, m. 1727 d. 29 Oct. *Philippi Antonii Gualterii*, Cardinalis, m. 1728 d. 21 Aprilis, *Claudii Francisci Fraguierii*, m. 1728 d. 3 Maji, *Jacobi Quienii de la Neufville*, m. 1728 d. 20 Maji octogesimo secundo ætatis anno, *Couturii*, (prænomine carentis, cum, an & ubi baptizatus fuerit, non satis certo constaret,) m. 1729 d. 16 Aug. *Francisci Butardi*, m. 1729 d. 9 Dec. *Simonis Louberii*, Legati quondam Regis Galliæ ad Regem Siamensem, m. 1729 d. 26 Maji exacto anas vitæ octogesimo septimo, *Joannis Baptista Thiauderii de Boissy*, m. 1729 d. 27 Junii, denique *Joannis Petri Moreti de Bourcbeny*, Marchionis *de Valbonnays*, m. 1730 d. 2 Dec. anno ætatis septuagesimo nono.

Nunc exhibentur uberiores diductioresque Academicorum Dissertationes, novas complexæ, sed pristinis & adhuc usitatis meliores, sententias. *Prima est Furmontii*, junioris, errare eos, docentis, qui, plures fuisse, credant, *Mercurios*, simulque, unum duntaxat fuisse *Jovem*, demonstrantis. In *altera pag. 14 seq.* idem docet, unam tantummodo *Venerem* habuisse veteres, errorisque communis aperit originem. In *tertia pag. 34 Banierius* de *Deabus matribus* agit, eorumque, qui antea de iis scripserunt, rejectis conjecturis, probat, non in sola Gallia & Germania eas, sed in Occidente & Oriente, cultas fuisse, nec propinquiori demum ævo, sed jam antiquissimo tempore. Ipsas, docet, nihil aliud fuisse, quam *Junones*, quæ pro una *Junone* in veterum scriptis occurrunt. In *quarta pag. 51 Fontenuus*, de *Hercule Musageta* disserens, producit adversus eos, qui indignum hoc titulo judicant *Herculem*, testimonia veterum, e quibus lucidissime apparet, heroem hunc militem etiam laude maximæ eruditionis, summique erga literas favoris, olim floruisse. In *quinta pag. 69* historiam *Bellerophontis* interpretatur *Banierius*, sublatis fabularum involucris veritatem eruens ope vetustissimorum monumentorum. In *sexta pag. 83 Freretus*, *Homero* duce, probat, *Bellerophontem* duobus Seclis antiquiorem esse bello Trojano. In *septima pag. 113* disserit de *Hyperboreis Gedoynus*, contenditque, certam gentem olim

exhibens explicationem fabulæ de *Perseo & Gorgonibus*, itemque interpretationem epitaphii *Sardanapali*; 31) *Lanceloti* Commentatio de aliquot Inscriptionibus; 32) *Mabudeli* Dissertatio de antiquis Medallionibus; 33) *Sallierii* Observatio de aliquot libris Bibliothecæ Regiæ, quibus annotationes suas adscripserunt primi possessores eruditissimi; 34) *Foncemagnii* Demonstratio, quod *Vitæ Aridii* autor non sit *Gregorius Turo-nensis*; 35) *Curnei* Dissertatio de *MSto Vita Caroli M. jussu Imp. Friderici Barbarossæ conscripta*; 36) *Lanceloti* Dissertatio de libro *MSto de la Court amoureuse, & des Rois de l'Epinette*. Prior scilicet fuit Societas quædam illustis, in aula Regia Gal-liæ instituta Seculi decimi quinti initio. Posterius erat festum jocularè Insulis, urbe Flandriæ, celebrari solitum Seculo de-cimo tertio ac duobus proxime secutis; 37) *Falconeti* Dissertatio de vetustissimis versionibus Gallicis, una cum specimine *Bibliothecæ Gallicæ*; 38) *Foncemagnii* Observatio critica ad *Valesii Notitiam Gallicæ*; 39) *Secussii* Specimen novæ *Notitiæ Gal-liæ* inde ab ortu monarchiæ; 40) *Foncemagnii* Dissertatio, *Maittairio* opposita, in qua probat, primum librum in Gallia excusum fuisse Lutetiæ a typographo *Ulrico Geringio*, Con-stantiensis. Recordamur, hoc etiam narrari in *Bulæ Historia Universitatis Parisiensis Tom. V pag. 918 seq.*; 41) *Sallierii* Examen criticum *Vitæ Castrucci*, a *Machiavello* scriptæ; quam descriptionem ostenditur esse fabulosissimam; 42) *Furmontii* Relatio, e *MSto Turcico* hausta, de quadam regni *Perfici* per-turbatione, Seculo sexto facta; 43) *Historia itineris literarii*, jussu Regis per Orientis terras facti a *Sevino* A. 1729 & 1730, qui secum attulit Lutetiam sexcentos circiter *MStos* libros; 44) *Historia itineris literarii*, per easdem terras eodem temporis tractu facti a *Furmontio*, qui Lutetiam ter mille & amplius In-scriptiones antiquas, nondum editas, secum attulit; quarum pu-blicam editionem, iusta ornatam illustratione; quis elegantior non expectet avide? Hactenus recensio Dissertationum Aca-demicarum. Excipiunt eam *pag. 361 seq.* *Elogia* *Academi-corum*, ab anno 1726 usque ad annum 1730 extinctorum, *Hieronymi Bignonii*, (qui nepos erat celebratissimi illius *Hie-ronymi Bignonii*;) m. 1726 d. 5 Dec. *Mich. Peletierii de Souzy*, m. 1726

m. 1726 anno vitæ octogesimo sexto d. 10 Dec. *Joannis Boivini*, junioris, m. 1727 d. 29 Oct. *Philippi Antonii Gualterii*, Cardinalis, m. 1728 d. 21 Aprilis, *Claudii Francisci Fraguierii*, m. 1728 d. 3 Maji, *Jacobi Quienii de la Neufville*, m. 1728 d. 20 Maji octogesimo secundo ætatis anno, *Couturii*, (prænomine parentis, cum, an & ubi baptizatus fuerit, non satis certo constaret,) m. 1729 d. 16 Aug. *Francisci Butardi*, m. 1729 d. 9 Dec. *Simonis Louberii*, Legati quondam Regis Galliæ ad Regem Siamensem, m. 1729 d. 26 Maji exacto anno vitæ octogesimo septimo, *Joannis Baptiste Thiauderii de Boissy*, m. 1729 d. 27 Junii, denique *Joannis Petri Moreti de Bourcbeny*, Marchionis *de Valbonnays*, m. 1730 d. 2 Dec. anno ætatis septuagesimo nono.

Nunc exhibentur uberiores diductioresque Academicorum Dissertationes, novas complexæ, sed pristinis & adhuc usitatis meliores, sententias. *Prima est Furmontii*, junioris, errare eos, docentes, qui, plures fuisse, credant, *Mercurios*, simulque, unum duntaxat fuisse *Jovem*, demonstrantis. In altera pag. 14 seq. idem docet, unam tantummodo *Venerem* habuisse veteres, errorisque communis aperit originem. In tertia pag. 34 *Banierius* de *Deabus matribus* agit, eorumque, qui antea de iis scripserunt, rejectis conjecturis, probat, non in sola Gallia & Germania eas, sed in Occidente & Oriente, cultas fuisse, nec propinquiori demum ævo, sed jam antiquissimo tempore. Ipsas, docet, nihil aliud fuisse, quam *Junones*, quæ pro una *Junone* in veterum scriptis occurrunt. In quarta pag. 51 *Fontenus*, de *Hercule Musageta* disserens, producit adversus eos, qui indignum hoc titulo judicant *Herculem*, testimonia veterum, e quibus lucidissime apparet, heroem hunc militem etiam laude maximæ eruditionis, summique erga literas favoris, olim floruisse. In quinta pag. 69 historiam *Bellerophontis* interpretatur *Banierius*, sublatis fabularum involucris veritatem eruens ope vetustissimorum monumentorum. In sexta pag. 83 *Freretus*, *Homero* duce, probat, *Bellerophontem* duobus Seclis antiquiorem esse bello Trojano. In septima pag. 113 *disserit de Hyperboreis Gedoyus*, contenditque, certam gentem olim

olim hoc nomen gessisse, eamque habitasse inter paludem Mæotidem & Euxinum pontum. Disputans vero de eodem populo in *oſtava pag. 117 Banierius*, longius eum removet, atque in Colchide collocat. Hic simul fabulas, de Hyperboreis (quod nomen putat esse synonymum *Scytharum*,) olim frequentatas, traducit in sensum commodissimum, ut emergat historia, nihil monstri ælens, &, cui fides habeatur, dignissima. In *nona pag. 151* agit *Nauzius* de populis, in Epiro habitantibus ante bellum Trojanum, Chaoniis, Thesprotiis, Æthicibus, Athamanibus, Perrhæbis, & Ambraciis. In *decima pag. 174* de Areopago curatissime agit *Canajus*. In *undecima pag. 201* eruditissime pertractat *Valesius* historiam primi belli sacri. Dicit autem illud bellum, quod Amphictyones intulerunt Crisensibus, templum qui expilarant Delphicum. In *duodecima pag. 240* contendit *Nauzius*, quæ veteres narrant de *Herus & Leandri* amore, ea accidisse verissime, nec adscribi oportere (id quod factum est a nonnullis,) lepidis merisque fabellis. In *decima tertia pag. 250* disserit *Hardionius* de saltu *Leucadio*, certissimo scilicet amoris remedio. In *decima quarta pag. 262 Barrius Lycurgi* historiam & chronologicum & historicum in ordinem redigit studiosissime. In *decima quinta pag. 273* de *Pfyllorum* miraculis ita disserit *Sucbajus*, ut, prolatis veterum narrationibus, vera discernat a falsis, doceatque, scientiam & virtutem medicam *Pfyllorum* fuisse naturalem. In *decima sexta pag. 286* artis equitandi in Græcia antiquitatem & originem solerter eruit *Freretus*. In *decima septima pag. 335* de *Elegia* disputat *Sucbajus*, ejusque & originem indicat, & genium veramque indolem describit. In *decima oſtava pag. 352* idem fert sententiam de veteris ævi Poetis elegiacis, Græcis pariter ac Latinis. Postponit hic *Tibullo Propertium*, utrique *Ovidium*. In *decima nona pag. 398* disserit *Sallierius* de parodia, ejusque origine ac virtutibus. In *vigesima pag. 411* *Homericæ* systematis Olympi montis explicationem exhibet junior *Boivinius*. In *extrema Dissertatione pag. 427 seq.* ad *Xenophontis Cyropediam* animadversiones profert *Freretus* subtilissimas. Postquam videlicet in *Tomo quarto horum Commentariorum*

pag.

pag. 588 seq. aliquot difficultates geographicas ex hocce *Xenophontis* opere sustulerat, nunc, eodem in stadio pergens, docet, quas sedes habuerint commemorati ab illo *Grylli* filio *Saca* & *Cadufi*. Qua investigatione ad colophonem perducta, disquirat etiam, quam longe, quamque late, regnarit magnus ille *Cyrus*, suisque ejus imperium circumscribit ex omni parte terminis. Imo etiam appendicem annectit, in qua probare conatur adversus *Banierium*, *Cyropædiam* non esse veri nominis historiam, sed fictionibus refertissimam. Objicit scilicet *Xenophonti* primum vitia chronologica, deinde omissionem belli, cum *Astyage* gesti a *Cyro*, tandemque fictionem Regis *Cyaxaris*, quippe qui sub sole fuerit nunquam. Præterea docet pluribus, *Xenophontem* hoc in libro multa tradere historiæ *Biblicæ* contraria. Quapropter merito sibi videtur concludere, *Ciceronis* de *Cyropædia* judicium esse verissimum justissimumque.

MEMOIRES POUR SERVIR A L'HISTOIRE NATURELLE des Petrifications dans les quatre parties du monde, avec Figures, & divers Indices, aussi methodiques, que nécessaires.

hûc est,

COMMENTARII, HISTORIAM NATURALEM corporum, in lapides conversorum, illustrantes, per quatuor mundi partes; cum Figuris, & variis Indicibus, tam accuratis, quam necessariis.

Hagæ Comitum, apud Joannem Neaulme, 1742, 4 maj.

Alph. 1 plag. 11, cum Tab. 21. 60.

Disquisitio corporum naturalium, inter strata terræ dispositorum, & in lapideam substantiam mutatorum, non ultimus Physicorum labor est. Hic eo magis necessarius videtur, quod in definiendis & explicandis Globi terraquei mutationibus eo carere nobis vix licet. Hunc igitur nonnulli rerum naturalium indagatores, in Principatu Neocomensi habitantes, maximo cum studio susceperunt, & paucis abhinc annis multa corpora, in lapideam substantiam mutata, *Scheuchzero* & *Lan-*

gio, Viris in hoc studiorum genere versatissimis, incognita, detexerunt. Hæc igitur æri incisa nunc in publicum emiserrunt, simulque ea, quæ a modo laudatis Viris inventa sunt, addere non dubitarunt. Cum vero hæc collectio nimium excrefcere videretur; non omnia fossilia petrefacta, sed marina tantum, hoc in Opere exhibuerunt. Hinc etiã factum est, ut scriptorum *Scheuchzeri & Langii* versionem Gallicam non simul elaboraverint, sed potius varia scripta, hanc doctrinam illustrantia, collegerint. Exponamus præcipua momenta tractationis primæ de origine lapidum, cujus autorem *Cel. Bourguetum* esse conjicimus. Lapidés dicit corpora insipida, dura, non ductilia, neque in aqua dissolubilia. Horum duæ potissimum constituuntur classés, quarum prima comprehendit 1) lapidés pretiosos transparentes, vel opacos angulosos; 2) lapidés pretiosos minus transparentes, vel opacos, marmora, silicem culinarem, lapidés calcareos; altera vero complectitur 1) lapidés lamellatos, splendescente superficie præditos; 2) lapidés arenosos, & alios aggregatos. Hac divisione præmissa, quotidiana lapidum genesis exemplis variis ostenditur, & in primis Stalactitis formatio uberius declaratur. Primo quidem intuitu videntur omnes lapidés per cohæsióem variarum particularum crySTALLinarum, terrestrium, &c. producti fuisse. Sed, si ulterius disquiratur, quomodo flumina, fontes, & aliæ aquæ, his partibus imprægnatæ, ad tam alta sæpius & dissita loca penetrare potuerint, tunc assertum maxime dubium redditur. Ad mutationes superficièi terræ insignes hoc quidem in casu provocari, statuique, posset, easdem per terræ motus, rapidissima flumina, et torrentes, ex præcipiti delapsos, indutas fuisse; Autor tamen multis exemplis declarat, globum nostrum per aquas non ita mutari posse, ut ea, quæ in variis terrarum stratis observantur, inde explicari queant. Porro monet, in mutua arenæ & lapidum formatione circulum vix explicandum observari. Tandem ipsam quoque figuram montium huic formationi contrariam judicat. Novum itaque systema, quod originem lapidum primitivam & generalem explicat, proponit.

Parti-

Particulæ variaz indolis, per motus impressos retilineos motuz, ob resistantiam vicinarum tandem ad circula rem motum disponuntur, hinc vortices producuntur, quibus varii globi in systemate universi constituti fuerunt. Materia enim omnis, ad centrum mota, per vortices tales ad proprios globos constituendos deducta fuit. Hinc etiam in globi nostri terra quei prima productione particulæ, in vorticoso motu constitutz, varia strata, variosque lapides, pro ratione pressionis corporum vicinorum effecerunt, & prima globi nostri fundamenta posuerunt. Sed hæc compositio ob homogeneas particulas non diu durare poterat. Aquæ enim se illis immiscebant, & motum terræ lentio rem reddebant, ita ut, dissolutione facta, alia corpora, mineralia, animalia, & vegetabilia, simul abriperentur, & in nova stratorum formatione in interiora eorundem penetrarent, ibidemque duriora redderentur. Hac ratione igitur & originem lapidum, cum origine terræ convenientem, & stratorum variorum, in dissolutione sequenti, vel paulo post eandem, ortorum, dijudicare valemus, quod Cel. Autor plurimis exemplis illustrat, & simul rationem figurarum diversarum in lapidibus particularibus exponit. Hanc enim ex motu globi ipsius, & circulatione aquarum, et ex diversa resistantia corporum, circa lapides, in genesi constitutos, positorum, deducit. In genesin crystallorum imprimis sollicitè inquirat, figurarum dispositiones studiose describit, & crystalli montanz generatione exposita, ad reliquas etiam crystallationes lapidum pretiosorum progreditur. Ex omnibus his, fusius pertractatis, tres modos primarios genesos lapidum deducit. Primus in formatione globi nostri observatur; alter in restitutione terræ in eum statum, in quo nunc deprehenditur; tertius vero, qui localis appellari posset, in hodiernum usque diem observatur. Difficilis quidem est disquisitio, ad quam classera ratione originis pertineant lapides; in ea tamen ad rupes vicinas respiciendum est, ex quibus per torrentium impetum separari potuerunt. Si partes diffractæ ejusdem substantiæ cum rupibus vicinis sunt, ad novam formationem pertinent;

si tamen diversæ sunt, tunc ad primigeniam formationem pertinere videntur. Tandem Autor genesis lapidum in corporibus humanis & animantium brutorum disquirat. Lapidem hos ad tres classes reducat, tophaceos nimirum, bezoardicos, & crystallinos. Tophacei ex materia terrestri compositi sunt, bezoardici aliquam portionem materię lapideę continent, quę tamen in crystallinis magis abundat. Cum hæ particule cum alimentis ingerantur, ulterius in genesis calculorum in animalibus inquirat, & differentias inde declarat. In tota hac tractatione Autor quidem maximam ingenii vim demonstrat, ea tamen, quę proponit, semper ex phænomenis naturę declarare annititur.

Tractatio *altera* accurate & evidenter ostendit: primo, lapides figuratos, marinis corporibus similes, esse conchas & alia corpora, ex mari producta, quę, antequam huc adducta fuerunt, jam formata erant; secundo, hanc mutationem loci non nisi per diluvium universale fieri potuisse.

Tractatio *tertia* assertum Cel. *Newtoni*, quod aqua, in terram mutata, & vapores cometarum, superficiem terrę auferent, & globo nostro aliquid adderent, destruit, & potissimum observationem allegat, quod strata superiora montis Jurę multa petrefacta marina ostendant, quę nulla accessione testata sunt. Has tractationes excipiunt nonnullę Epistolę de petrefactione cancellorum, *Crabbe* dictorum, litoris Coromandel; de piscibus petrefactis, qui in Europa & Asia inveniuntur; de Sceleto Elephantis petrefacto; de silice culinari.

Hęc omnia in *prima Parte* continentur; *altera* vero complectitur 1) Catalogum fossilium, proprie sic dictorum, in quo terrę, lapides, salia, bitumina, mineralia, & metalla, brevissime recensentur, methodico tamen ordine usque ad genera sibi invicem subordinata non perducto; 2) Indicem Autorum, qui de lapidibus, inprimis figuratis, scripserunt. Hic forsitan variis locis augeri, & emendari, possiet. Miramur inprimis, *Kleiniana* varia neglecta esse. 3) Indicem locorum in quatuor orbis partibus, in quibus corpora petrefacta inveniuntur; 4) Indicem, qui figuras corporum petrefactorum,

rum,

rum, in hoc Opere delineatorum, illustrat, & nomina apponit.

Non negare possumus, in his Commentariis varias novas observationes, nonnullasque meditationes, expositas esse, quæ mineralium, & imprimis fossilium figuratorum, indagatoribus placere poterunt, imprimis cum multa, theoriam telluris illustrantia, passim immixta inveniantur.

METHODUS INVENIENDI LINEAS CURVAS,
maximi minimive proprietate gaudentes, sive Solu-
tio Problematis Isoperimetrici, latissimo sensu acce-
pti; Autore LEONHARDO EULERO, Prof. Reg.
& Acad. Imp. Scient. Petrop. Socio.

Lausannæ et Genevæ, apud Marcum-Michaellem Bousquet
 & Socios, 1744, 4.

Alph. 1 plag. 18, cum Tab. æn. 4.

Inter tot inventa, eademque præclarissima, quibus rem mathematicam hodierni ditaverunt Geometræ, analyseos infinitorum ope adjuti, methodum *de maximis & minimis* caput fere super cetera efferre, & præcipuum quendam sibi locum vindicare, nemo est peritiorum, qui dubitare possit. Quemadmodum vero, quæ pulchra, eadem ut plurimum difficilia solent esse: ita hac in re præsertim usû venit, ut Problemata, maximi minimive conditionem secum ferentia, tantis sæpe numero spinis oblecta sint, ut non nisi impeditissimus ad ea aditus pateat, a summis duntaxat hujus artis magistris tentandus. *Quam ob causam animo facile præcipimus, impensè gavisuros, quicumque sublimioris scientiæ ornamentum & profectum amant, cum perceperint, doctrinæ huic poliendæ, ornandæ, amplificandæ, sese accinxisse Virum laude nostra majorem, Eulerum, cujus in rem analyticam merita dudum in lucem posita atque confirmata sunt. Non impeditum, non salebrosum, sed facile posthac, & planum, per hosce iter erit; non contortis illis nodis ejusmodi Problemata amplius laborabunt,*

bunt, quos adeo feliciter dissolvit secuitque Vir eruditissimus, ut, qui plura desideret, ingrati animi suspicionem vix effugere nobis quidem videatur. Nostrum jam est, elegantissimi Opusculi rationem curatius exprimere nostra legentibus, eisdemque salivam movere. Principio quidem monendum est, methodum de maximis & minimis hoc loco non adhiberi ad solvendas ejusmodi quæstiones, ubi, exposita quadam linea curva, quæritur maximus, vel minimus, valor quantitatis cujusdam variabilis, ad illam pertinentis, veluti maxima, vel minima, ordinata, maximus, vel minimus, radius curvaturæ, & quæ alia sunt, ex Analyti infinite parvorum, vel aliis hujus generis libris, facile haurienda. Hæc enim non nisi infantia quædam atque gradus methodi infimus est. Quia inversa potius ratione hoc loco dantur formulæ maximi, vel minimi, & quærentur lineæ curvæ, quibus illæ competant. Diu autem est, quod Geometræ ad Problemata hujusmodi enucleanda animum appulerunt. Primum omnium nobis quidem videtur fuisse, quod circa solidum minimæ resistantiæ versatur, a *Newtono* in *Principiis Phil. math.* solutum. Secundum in primis est Problema de invenienda Curvâ Brachystochrona, quod, ab inclyto in hisce castris heroe, *Jo. Bernoullio*, sub finem Seculi superioris propositum, summus totius Europæ Geometras exercuit. Successit tandem quæstio omnium celeberrima, de figuris isoperimetris, inter nobile par fratrum *Bernoulliorum* non mediocri quondam animorum motu agitata. Antea vero, quam ulterius progrediamur, ipsam methodi definitionem distinctius considerasse juvat. Primo quidem, cum ad plenam linearum curvarum cognitionem maxime necessarium sit, eas ad axem quendam positionis datum, idque ope coordinatarum, referre, ita, ut, determinatæ cuidam Curvæ porzioni determinata quoque abscissâ atque ordinata respondeant, facile intelligitur, in hac methodo de eo agi, ut inter omnes Curvas, ad eundem axem relatas, atque eidem abscissæ respondentes, ea detegatur, in qua formula quædam data maximum minimumve valorem sortiatur. Nisi enim hanc addas restrictionem, quæstio plane erit vaga atque nulla. Qua-

la. Quacunque enim Curva oblata, in qua formula quædam utlibet magnum valorem nanciscatur, semper infinitæ aliæ duci possunt, in quibus valor iste adhucdum evadat major. Secundo aliæ etiam conditiones ad Problema perfecte determinandum sæpenumero aut in ipsa ejusdem enuntiatione esse ferendæ sunt, aut per ipsam demum solutionem inferri debent, id quod ex natura et gradu æquationum, ad quas pervenitur, non difficulter intelligi potest. Ascendat v. g. æquatio differentialis Curvæ quæsitæ ad gradum tertium; quo factò, triplici integratione opus est, adeoque tres quantitates constantes ordinatim in æquationem introducendæ. Unde consequitur, ad Problema plene determinandum tribus conditionibus, præter quantitatem Abscissæ, opus esse, atque tria puncta, per quæ Curva transeat, dari oportere; secus enim solutio iterum vaga nimis foret, cum innumerabiles dentur Curvæ, æquationi differentiali satisfaciennes, prout innumeris modis quantitates illæ constantes definiri possunt. Loco punctorum vero, quæ Curva trajicere debet, aliæ conditiones, ut libuerit, proponi possunt, modo inserviant definiendis constantibus, quæ per successivas integrationes in æquationem introducantur. Hisce quidem in genere prælibatis, apprime tenendum est, methodum de maximis & minimis a Cel. Autore in *absolutam & relativam* dispesci. Absoluta quidem est, quæ inter omnes omnino Curvas possibiles, ad eandem axis portionem relatas, eam determinare docet, in qua formula quædam maximum minimumve obtineat valorem. Ad hanc methodum pertinet e. g. Problema de Brachystochrona, de *solido minimæ resistantiæ, &c.* ubi inter omnes omnino Curvas, in plano quodam verticali per data duo puncta, non in recta verticali posita, ductas, ea quærebat, super qua mobile citissime descenderet: vel, ubi inter omnes Curvas, ad eandem Abscissam-relatas, ea desiderabatur, quæ conversione circa axem gigneret solidum, quod in fluido juxta directionem axis motum, minimam ab eo resistantiam pateretur. Relativa autem methodus in eo versatur, ut inter omnes Curvas, una vel pluribus proprietatibus communibus prædi-

K tas,

tas, hæc eruatur, in qua formula quædam præscripta maximum minimumve valorem nanciscatur. In hac Problematum classe sine ullo dubio primas tenet Problema *Isoperimetricum*, a *Jacobo Bernoullio* quondam in scenam productum, atque in *Actis nostris Anni 1701* felicissime solutum: Ubi nempe non inter omnes omnino Curvas possibile, sed inter eas duntaxat, quæ, ad eandem axis portionem relatæ, ejusdem sunt perimetri, sive longitudinis, ea quærebatur, quæ præscripta quadam maximi minimive proprietate gauderet. Eidem nodo solvendo sese accinxit *Jo. Bernoullius*, in arenam a Fratre præcipue provocatus, ejusque primam solutionem legere est in *Commentar. Acad. Paris. A. 1706*, quam vero deinceps mirum quantum perfecit in iisdem *Commentar. A. 1718*, & in *Actis* quoque nostris ejusdem *Anni*. Præcipue vero hac in re notandum, loco *Isoperimetrismi* aliam quoque proponi posse proprietatem quamvis communem. Ita e. g. quæri potest Curva, quæ inter omnes, ad eandem Abcissam relatæ, & æquales areas comprehendentes, conversione circa axem, producat solidum maximum minimumve; vel talis, quæ inter omnes Curvas, conversione circa eandem Abcissam solida æqualia gignentis, faciat solidum, quod, in fluido juxta directionem axis motum, minimam excipiat resistantiam, & quæ alia hujusmodi longe plurima excogitari possunt. Quin etiam numerus proprietatum communium ad libitum augeri potest. Ita e. g. inter omnes Curvas, ad eandem Abcissam relatæ, quæ tam longitudine æquales sint, quam æquales areas comprehendant, ea quæri potest, quæ rotatione circa axem solidum procreet maximum minimumve; vel generaliter, inter omnes Curvas, quibus proprietates A, B, C, D, &c. communes sint, eam investigare licet, quæ data maximi, vel minimi, affectione gaudeat. Quæ quidem Problemata, ut naturali pulchritudine conspicua sunt, ita ingentem in solvendo difficultatem pariunt, atque solutorem, nisi scopulos dextre evitet, in calculi labyrinthum quendam atque abyssum immergunt. Quamobrem jam ante aliquot annos in enodandis hisce quæstionibus, atque ad tractationis formam expeditiorem reducendis, laboravit

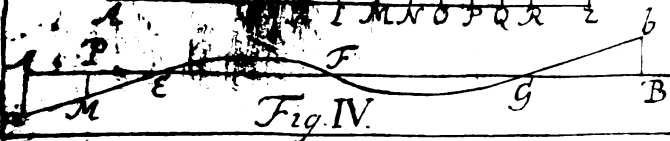
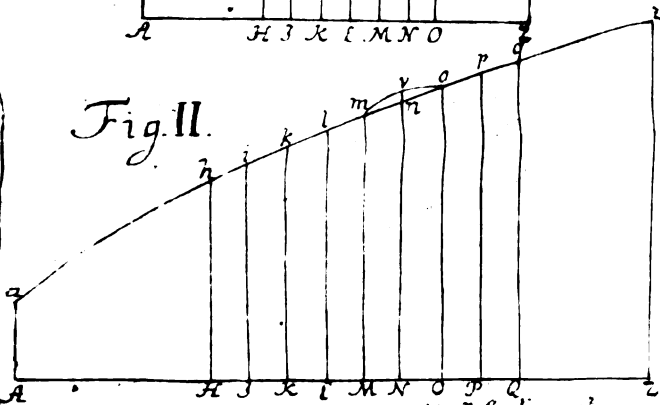
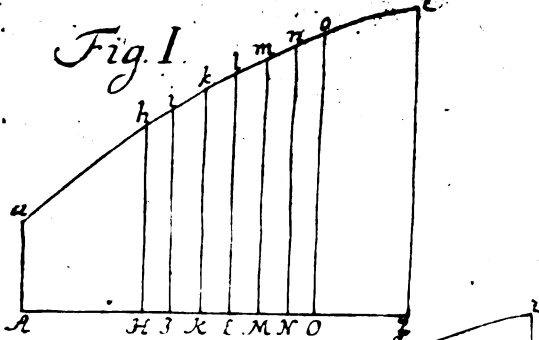
ravit Cel. Autor, & methodi, qua usus est, specimina minime vulgaria in *sexto* atque *octavo Petropol. Comment. Volumine* exhibuit. Postea tamen, quod usu venire solet, secundis curis omnia denuo elimavit, planiora reddidit, multisque accessionibus adauxit, ut in hoc, quod nunc recensemus, justæ magnitudinis opusculum, a scientiæ peritis deosculandum, excreverint. Perplacuerit diligentia non minus, quam *αξιόβητος*, Viri Clarissimi, in notionibus, quæ toti huic doctrinæ fundamenti loco substernendæ sunt, enucleandis, quo labore defunctus est *Capite primo*, quod quidem introductionis loco in universam tractationem esse potest. Principio de ipsa formularum, maximum minimumve complectentium, indole accurate differit. Eam vero in eo poni ostendit, ut formula *W*, maximum minimumve præbitura, sit quantitas quædam integralis, in genere integrationem haud admittens, ita ut *integralis*, sive fluens, non nisi determinata quadam inter Abscissam *x* & ordinatam *y* relatione assumpta exhiberi queat. Oportet igitur esse $W = \int Z dx$, ita ut fluens $\int Z dx$ exhiberi in genere nequeat; secus enim per formulam *W* Curva non poterit determinari. Sic enim *W* functio quævis algebraica coordinatarum *x* & *y*; manifestum est, valorem ejus pendere a sola ultima ordinata *y*, adeoque pro infinitis Curvis, communem Abscissam *x* & ordinatam *y* habentibus, fore eundem. Si sit ulterius $p dx = dy$, $q dx = dp$, $r dx = dq$, &c. sitque *W* functio algebraica τῶν *x*, *y*, *p*, *q*, &c. perspicuum est, præter punctum Curvæ ultimum, ad quod pertinet ordinata *y*, positionem unius, vel duorum, &c. elementorum Curvæ determinatum iri, nihil adeo ultra, præter portionem Curvæ infinite exiguam, quo posito, valor ipsius *W* idem erit pro omnibus Curvis, quæ in eandem extremitatem desinunt. Per talem itaque functionem, loco formulæ maximi minimive assumptam, cum Curva minime determinetur; patet, assumendam $W = \int Z dx$, quæ integralis exhiberi nequeat, nisi certa inter *x* & *y* relatione concessa. Simile iudicium esto de functionibus, re quidem vera transcendenti- bus, sed quæ hæc consideratione algebraicis æquipollent, e. g.

K 2

$(xx + yy)$

$l(xx + yy)$, $e\sqrt{(xx + yy)}$, & similibus, denotante e numerum, cujus logarithmus hyperbolicus est unitas. Cujus rei ratio est, quod valor ejusmodi functionum per valorem coordinatarum x & y , eo loco, quo sunt, determinentur, nullo respectu ad valores earundem præcedaneos habito. Sic ultro patet, valorem ipsius $l(x^m + y^m)$ per hos ipsos valores, quos x & y in locis suis obtinent, immediate, nulla præcedentium ratione habita, definiri. Quibus prælibatis, jam secundo loco cum Cel. Autore advertendum, ipsam quantitatis Z indolem, quæ in formulam W , sive $\int Z dx$, ingreditur, ingens omnino discrimen in quæstiones maximi & minimi invenire. Triplicis quippe generis potest esse Z . Aut enim est functio $\tau\omega v$ x , y , p , q , &c. *determinata*, hoc est, vel algebraica, vel transcendens ejusmodi, ut in hac consideratione æquo cum algebraicis passu ambulet, ceu modo diximus; aut est functio earundem quantitatum *indeterminata*, hoc est, talis, quæ per valores $\tau\omega v$ x , y , p , q , r , &c. quos in loco suo habent, non determinatur, sed valores præcedentes, eodemque omnes, conjunctim involvit. Talis est v. g. $Z = f.y dx$, quæ totam aream præcedentem, vel $f.\sqrt{dx^2 + dy^2} = f.dx\sqrt{(1 + pp)}$, quæ totum arcum Curvæ præcedentem involvit, vel $f.y dx\sqrt{(1 + pp)}$, & similia; ut adeo hisce casibus sit $W = \int dx f.y dx$, vel $W = \int dx f(dx)\sqrt{(1 + pp)}$, vel $W = \int dx f.y dx\sqrt{(1 + pp)}$ &c. Vel tandem Z potest dari in x , y , p , q , &c. per æquationem quamvis differentialem, cujus integratio ne quidem exhiberi potest, ut si sit $W = \int Z dx$, existente nimirum $dZ = y dx + ZZ dx$. Jam, si Z sit functio *determinata* $\tau\omega v$ x , y , p , q , &c. Linea Curva, in qua pro certa Abscissa x valor $\int Z dx$ fit maximus minimusve, ita erit comparata, ut pro omni ejusdem portione, adeoque & pro omni alia Abscissa, idem obtineat; quo pacto non opus est quæstionem ad certam Abscissæ magnitudinem alligare; plane secus quam accidit, si pro Z functio dictarum quantitatum *indeterminata* accipiatur. His enim casibus quæstio ad datam Abscissæ magnitudinem adstringitur, pro eaque sola $\int Z dx$ maximum minimumve

TAB. I ad Nov. Act. Erud. A. 1746
 Mens. Febr. pag. 77. 78. 85. et 91.

mumve valorem, non autem pro aliis, præbet, nisi forsan peculiari ratione, ex speciali quæstionis indole oriunda, acciderit, ut data Abscissæ magnitudo calculo excedat. Quod ita pariter se habet, ubi Z datur in $x, y, p,$ &c. per æquationem differentialem haud integrabilem. His ita leviter adumbratis, ipsam nunc Methodi rationem, qua totum opus absolvit Cel. Autor, paulo propius inspiciamus. Statim vero consideremus, quomodo calculos, qui prolixissimi alias forent, in hoc negotio contrahere satagat. Exposita itaque Curva quavis $amz,$ sit pro data Abscissæ magnitudine $AZ,$ valor formulæ $\int Z dx$ exprimendus. Capiatur Abscissa quævis intermedia $AH=x,$ cui respondeat ordinata $Hb,$ reliqua vero pars HZ dissecta concipiatur in particulas numero infinitas & inter se æquales, $HI, IK, KL, LM,$ &c. ductæque intelligantur ordinatæ $Ii, Kk, Ll, Mm,$ &c. Jam pertineat $\int Z dx$ ad Abscissam $x,$ pro qua congruentem sortiatur valorem; manifestum utique est, valorem hujus formulæ, quatenus ad Abscissam AZ pertinet, æquari $\int Z dx$ una cum omnibus incrementis, quæ ad $\int Z dx$ in transitu ex H in Z accedunt. Ita incrementum, quod $\int Z dx$ capit in transitu ex H in $I,$ est $Z dx;$ in transitu ex I in K est $Z dx + d.Z dx;$ ex K in L est $Z dx + 2d.Z dx + dd.Z dx,$ & sic porro. Hanc vero notationem, idque percommode, sic contrahit Cl. *Eulerus,* ut loco $Z dx + d.Z dx.$ loco $Z dx + 2d.Z dx + dd.Z dx,$ loco $Z dx + 3d.Z dx + 3dd.Z dx + ddd.Z dx.$ &c. respective scribat $Z' dx, Z'' dx, Z''' dx,$ &c. Quamobrem, si $\int Z dx$ debeat exhiberi pro Abscissa $AZ,$ erit utique illud $= \int Z dx + Z dx + Z' dx + Z'' dx + Z''' dx + \&c.$ donec perveniatur ad ultimum punctum $Z.$ Quod porro maximum calculi subsidium parit, est similis denotatio ordinarum, quæ assumptam Hb vel sequuntur, vel præcedunt. Ita, si Hb sit $y,$ erunt sequentes $Ii, Kk, Ll,$ &c. respective $y', y'', y''',$ ut adeo sit $y' = y + dy,$ $y'' = y' + dy' = y + 2dy + ddy,$ $y''' = y'' + dy'' = y + 3dy + 3ddy + dddy,$ &c. præcedentes autem signantur per $y, y, y,$ &c. ut adeo sit $y + dy = y, y + dy = y$ &c. Quin

TAB. I
Fig. 1.

etiam, si F designet functionem quamvis variabilem ad punctum Axis H relatam, valores ejusdem antecedentes erunt $F, F', F'', \&c.$ sequentes autem $F', F'', F''', \&c.$ Quodsi jam

$$\text{statuatur } p \, dx = dy, \text{ five } p = \frac{dy}{dx}; q = \frac{dp}{dx}; r = \frac{dq}{dx};$$

$$s = \frac{dr}{dx}; t = \frac{ds}{dx}; \&c. \text{ erit } p = \frac{y' - y}{dx}; p' = \frac{y'' - y'}{dx};$$

$$p'' = \frac{y''' - y''}{dx} \&c. \text{ porro, } q = \frac{p' - p}{dx^2}; q' = \frac{p'' - p'}{dx^2}; q'' = \frac{p''' - p''}{dx^2}$$

$$\&c. \text{ hoc est, } q = \frac{y'' - 2y' + y}{dx^2}; q' = \frac{y''' - 2y'' + y'}{dx^2} \&c.$$

$$\text{ita quoque est } r = \frac{q' - q}{dx} = \frac{y''' - 3y'' + 3y' - y}{dx^3}; r' =$$

$$\frac{q'' - q'}{dx} = \frac{y^{iv} - 3y''' + 3y'' - y'}{dx^3} \& \text{ sic deinceps. Pariter}$$

$$\text{est } p = \frac{y - y'}{dx}; p' = \frac{y' - y''}{dx}; p'' = \frac{y'' - y'''}{dx} \&c. \text{ unde judicium}$$

de aliis facile patet. Longe autem praestat hic notandi modus vulgari, atque in enodandis quaestionibus hujus generis lucem non mediocrem affert, cum praesertim in earundem solutione differentialia alterius generis, de quibus mox, occurrant, cum naturalibus alioqui facile confundenda. Quibus sic expositis, jam ad ipsam maximi, vel minimi, considerationem provehimur. Sit itaque Curva $amnz$ hujusmodi, ut pro Abscissa AZ formula $\int Z \, dx$ maximum nanciscatur minimumve valorem. Per eosdem terminos a & z ducta concipiatur alia Curva $amvZ$, quae a priori infinite parum discrepet. Oportet igitur valorem $\tau \int Z \, dx$ pro Curva $amnz$ aequae ac pro immutata $amvZ$ prodire eundem, vel, quod idem est, horum valorum differentiam evanescere. Dum enim quantitas variabilis proxime circa maximum minimumve valorem suum versatur, fit quasi stationaria, incrementis

TAB. I
Fig. 2.

mentis ejus, vel decrementis, ad nihilam redactis. Unde perspicitur, universam methodi vim in eo poni, ut differentia valoris $\int Z dx$ pro Curva $amnZ$ fiat nihilo æqualis; exinde enim æquatio, naturam Curvæ $amnZ$ definiens, resultat. Mutatio quidem in tot curvæ $amnZ$ punctis, quot volueris, tacta concipi potest; ad calculum vero promte subducendum necesse est, eandem fieri locis, quantum fieri potest, paucissimis. Ut vero ad totam Curvam pertineat, in loco quodam indefinito fieri debet, veluti in puncto n , cujus ordinatim applicata Nn augeri supponitur particula infinite exigua nv , ita ut Curva $amnZ$ transeat in $amvZ$. Debet vero nv quoque infinite parva esse respectu elementi mn , vel no , ne scilicet angulus curvedinis in v magnitudinem finitam sortiatur, utque mutatio adeo infinite exigua accidat. Quibus ita factis, negotii cardinem in eo verti intelligitur, ut differentia inter binos valores ipsius $\int Z dx$, quatenus ad binas Curvas, infinite partim a se invicem discrepantes, puta $amnZ$ & $amvZ$ pertinent, commode exprimi queat. Quem in finem summopere necessarium est, mutationes, quas quantitates determinatæ, ad Curvam pertinentes, a translatione puncti n in v subeunt, expiscari. Ponamus, (id enim per se arbitrarium est,) ordinatæ Nn , quæ quinta est ab Hb , adeoque juxta hunc signandi modum $= y^v$, particulam nv accrescere. Quoniam igitur est $t = \frac{y^v - 5y^{1v} + 10y^{2v} - 10y^{3v} + 5y^{4v} - y^v}{dx^5}$, hæc quantitas

exinde augebitur particula $\frac{n^v}{dx}$, quia nempe ordinatæ anteriores y^{1v} , y^{2v} , y^{3v} &c. a translatione puncti n in v hand afficiuntur. Porro, cum sit $s' = \frac{y^v - 4y^{1v} + 6y^{2v} - 4y^{3v} + y^v}{dx^4}$, hæc augebitur particula $\frac{n^v}{dx^4}$

iterum, quia $r'' = \frac{y^v - 3y^{1v} + \dots}{dx^3}$ augebitur hæc pariter

pariter particula $\frac{n v}{dx^3}$. Rurfus, quia $t' =$
 $\frac{y^{vi} - 5y^v + 10y^{iv} - 10y^{iii} + 5y^{ii} - y^i}{dx^5}$, hæc minuetur

particula $\frac{5 n v}{dx^5}$, vel incrementum ejus erit $= -\frac{5 n v}{dx^5}$;

et sic de ceteris; formulis nempe omnibus mutationem patientibus, in quibus inest y^n . Exinde facili opera colliguntur incrementa infinite exigua, quæ quantitibus, ad Curvam pertinentibus, puta y, p, q, r, s, t , &c. imo quibuscunque aliis, exinde formatis, accedunt. Quod ut appareat, quærendum sit incrementum quantitatis $\sqrt{(1 + tt)}$, ex translatione n in v oriundum. Differentietur hæc formula, prodibit-

que $\frac{t dt}{\sqrt{(1 + tt)}}$; jam loco dt scribatur incrementum $\frac{n v}{dx}$,

erit adeo incrementum ipsius $\frac{t dt}{\sqrt{(1 + tt)}} = \frac{n v}{dx} \times \frac{t}{\sqrt{(1 + tt)}}$;

atque ita pariter in reliquis, scribendo nempe loco differentialium consuetorum dp, dq, dr, ds, dt , &c. incrementa, ex transitu puncti n in v oriunda, ceu attendemi facile patet. Quibus ita peractis, facilis jam patet aditus ad investigandum formulæ cujusvis, maximi minimive conditionem secum ferentis, *valorem differentialem*, quo nomine Cel. Autor appellat differentiam inter valores formulæ $\int Z dx$, quos tum in curva $am n Z$, tum in eadem infinite parum immutata $am v Z$, obtinet. Quo facto, valor iste differentialis, nihilo factus æqualis, pariet æquationem pro Curva quæsitâ. Quæ quidem notiones, uti conceptu faciles, ita quoque generalissimæ, nec ulli unquam exceptioni obnoxia, sunt, atque adeo pro basi & firmamento universæ tractationis reputari debent. Sola jam quæstionum diversitas ex indole functionis Z fluit, ceu jam diximus. Quamobrem in *Capite secundo* Doctissimus Eulerus methodum maximorum & minimorum ad eas primum quæstiones applicat, ubi Z statuitur functio determinata quantitatum, ad Curvam pertinentium. Incipiendo autem a simpli-

simplicioribus, ad casus magis compositos progreditur, tandemque rem generalissime concipit, determinando Curvam $amvZ$, in qua pro Abscissa AZ maximum minimumve præbeat formula $\int Z dx$, existente $dZ = M dx + N dy + P dp + Q dq + R dr + S ds + T dt + \&c.$ Licet enim solutio ad terminum $T dt$ duntaxat extendatur; ad plures tamen, in infinitum, manifesta inductione, eandem valere, colligitur. Posita Abscissa $AH = x$, $Hh = y$, vi eorum, quæ supra adduximus, valor ipsius $\int Z dx$, ad Abscissam AZ relatus, est $= \int Z dx + Z dx + Z' dx + Z'' dx + Z''' dx + \&c.$ donec perveniat ad punctum Z . Jam concipiatur punctum n fluere in v , ut Curva infinite parum immutata sit $amvZ$; patet igitur, per ea, quæ modo ante explicavimus, quærendos esse valores differentiales singulorum terminorum $Z dx$, $Z' dx$, $Z'' dx$, &c. (cum $\int Z dx$ nullam mutationem patiat,ur,) eorundemque summam ponendam $= 0$, unde resultabit æquatio pro Curva quæsitâ. Quod quomodo perficiendum sit, unico exemplo ostendemus. Ad inveniendum itaque valorem ipsius $Z'' dx$, vel solius Z'' , quia dx ponitur constans, differentiale ejusdem capiendum, atque loco differentialium, sive fluxionum consuetarum, quæ in illo insunt, ponenda incrementa, ex transitu puncti n in v oriunda. Est vero $dZ'' = M'' dx + N'' dy'' + P'' dp'' + Q'' dq'' + R'' dr'' + S'' ds'' + T'' dt''$. Jam, quia est $t'' = \frac{y^{vII} - 5y^{vI} + 10y^{v} - 10y^{v} + 5y^{vIII} - y^{vII}}{dx^5}$,

patet, ordinata $N n$, sive y^v , ex translatione puncti n in v accrescere particulam nv , adeoque ipsi t'' accrescere $= \frac{+ 10nv}{dx^5}$, quod adeo est $= dt''$. Quia $s'' = \frac{y^{vI} - 4y^v + 6y^{vIII} - \&c.}{dx^4}$

eodem decrescet particula $\frac{4nv}{dx^4}$, adeoque $ds'' = - \frac{4nv}{dx^4}$.

L Quia

Quia porro $r'' = \frac{y^v - 3y^{iv} + \&c.}{dx^3}$ hoc iterum augebitur

particula $\frac{ny^v}{dx^3}$, ergo $dr'' = \frac{ny^v}{dx^3}$. In reliquis, q'' , p'' , y'' , non ingreditur y^v ; adeoque dy'' , dp'' , dq'' , sunt omnes $= 0$. Quare valor differentialis ipsius $Z'' dx$ est $= ny + dx$

$\left(\frac{R''}{dx^3} - \frac{4S''}{dx^4} + \frac{10T''}{dx^5} \right)$. Pari ratione valores differentiales reliquorum terminorum venari licet, qui deinceps in unam summam coniecti, nihiloque æquales positi, dant æquationem Curvæ quæsitæ. Hæc autem summa, monfrante Cl. Autore, concinne exprimitur per $ny + dx$

$\left(N - \frac{dP}{dx} + \frac{ddQ}{dx^2} - \frac{d^3R}{dx^3} + \frac{d^4S}{dx^4} - \frac{d^5T}{dx^5} + \&c. \right)$ quæ igitur nihilo æquata, præbet æquationem pro Curva quæsitæ

$0 = N - \frac{dP}{dx} + \frac{ddQ}{dx^2} - \frac{d^3R}{dx^3} + \frac{d^4S}{dx^4} - \frac{d^5T}{dx^5} + \&c.$

Hujus formulæ usum unico exemplo *Brachystochronæ* declarare liceat. Sit Curvæ hujus Abscissa verticalis $= x$, eritque, posito $dy = p dx$, elementum arcus respondentis $= dx \sqrt{(1 + pp)}$; velocitas autem corporis in hoc loco per demonstrata *Galilæi* erit ut \sqrt{x} , adeoque tempusculum, quo elementum Curvæ percurritur, ut $\frac{dx \sqrt{(1 + pp)}}{\sqrt{x}}$. Hoc itaque casu est $Z =$

$\frac{\sqrt{(1 + pp)}}{\sqrt{x}}$, adeoque $dZ = \frac{p dp}{\sqrt{(1 + pp)x}} - \frac{dx \sqrt{(1 + pp)}}{2x \sqrt{x}}$;

hincque $N = 0$, $P = \frac{p}{\sqrt{(1 + pp)x}}$, $Q = 0$, $R = 0$, &c. Ergo

$N - \frac{dP}{dx} = 0$, five $\frac{dP}{dx}$ atque $dP = 0$ unde $P = \text{Constanti}$,

quam homogeneitatis ergo vocemus, $\frac{1}{\sqrt{a}}$; unde sequitur

$pp(a -$

$pp(a-x) = x$, & p hoc est $\frac{dy}{dx} = \sqrt{\frac{x}{a-x}}$, atque

$dy = dx \sqrt{\frac{x}{a-x}}$, quæ æquatio est ad Cycloidem, hoc no-

mine dudum inter Geometras celeberrimam; hæcque proprietas Curvæ ad quamlibet Abscissam convenit, prout supra in genere monuimus.

His ita expeditis, Cel. Autor ad eas maximi minimive formulas *Capite* sequenti progreditur, in quibus quantitas Z functio quomodocunque indeterminata est quantitatam, ad Curvam pertinentium. Res denuo ad valores, quos diximus, differentiales inveniendos redit. Quem in finem Autor formulam quamvis Π contemplatur, quæ sit signo summatório affecta, indefinitam vero integrationem, nisi relatio inter x & y statuatur, haud admittens. Posita igitur $\Pi = \int \mathfrak{Z} dx$, adeoque $\int Z dx = \int \Pi dx = \int dx \int \mathfrak{Z} dx$, ubi sit \mathfrak{Z} functio rãv x, y, p, q , &c. existente nimirum $d\mathfrak{Z} = M dx + N dy + P dp + Q dq + R dr + \&c.$ inquiri in incrementa, quæ singulis hisce terminis ex transitu puncti n in v accedunt, eum prorsus in modum, quem antea attigimus. Reperit autem, omnes ipsius Π valores successive $\Pi', \Pi'', \Pi''', \Pi''''$, &c. post locum Abscissæ N , quo ordinata Nn mutari ponitur, usque ad punctum ultimum Z , mutationem subire, una cum aliquot anterioribus, quorum numerus a gradu *differentiæ*, qui in Π inest, dependet. Unde confit, quod supra notavimus, hisce casibus Abscissam, pro qua formula proposita maximum minimumve valorem *nancisci debet, determinandam esse*, Curvamque pro aliis Abscissis hæc proprietate non amplius gavisuram. Porro ejusmodi quæstiones plurimum variari possunt pro varia indole ipsius Z in forma $\int Z dx$. Nam Z vel est functio tantum ipsius Π , vel insuper quantitates x, y, p, q , &c. involvit. Rursus in Z inesse poterunt plures ejusmodi formulæ integrales, a se invicem diversæ. Præcipuum autem momentum est in ipsa Π , sive $\int \mathfrak{Z} dx$, positum. Potest enim pro \mathfrak{Z} accipi functio quædam determinata; aut hæc ipsa \mathfrak{Z} iterum integralia

indefinita complecti. Quin etiam ista formularum indeterminatarum complicatio in infinitum produci, vel potius recurrere, potest, si nempe \mathfrak{Z} iterum involvat Π , existente $d\mathfrak{Z} = \mathfrak{L}d\Pi + \mathfrak{M}dx + \mathfrak{N}dy + \mathfrak{P}dp + \&c.$ Tunc enim, quia $d\Pi = \mathfrak{Z}dx$, iterum considerare oportebit $d\mathfrak{Z} = \mathfrak{L}d\Pi + \mathfrak{M}dx + \&c.$ & sic in infinitum. Quibus ita generaliter expeditis, ad ipsam Problematum enodationem Vir Eruditissimus provehitur, quæ autem singula percensere, spatii angustia nos prohibet. Ad quantam vero rerum complicationem pertigerit, judicet Lector ex Problemate, ejus solutio existat *pag. 106 seq.* Sic nimirum $\pi = \int \mathfrak{z} dx$, & $d\mathfrak{z} = m dx + n dy + p dp + q dq$; atque \mathfrak{Z} ita involvat π , ut sit $d\mathfrak{Z} = Z d\pi + \mathfrak{M} dx + \mathfrak{N} dy + \mathfrak{P} dp + \mathfrak{Q} dq$. Jam ponatur $\Pi = \int \mathfrak{Z} dx$, sitque Z functio ipsius Π , atque $r\omega x, y, p, q$, existente nimirum $dZ = L d\Pi + M dx + N dy + P dp + Q dq$. Queritur Curva, in qua valor $\int Z dx$ datæ Abscissæ $AZ = a$ respondens fiat maximus minimusve. Ulro intelligitur, casum hunc latissime patere, & qua ratione solutio ad casus adhuc magis complicatos accommodanda sit, ab Autore ostenditur, ita ut ne ulla quidem maximi minimive formula excogitari queat, ad quam non pertingeret. Qua vero ratione solutio quæstionis instituat, animo non difficulter præcipere licet. Sumta nimirum quavis Abscissa intermedia $AH = x$, valor $\int Z dx$, ad Abscissam ultimam AZ relatus, erit $= \int Z dx + Z dx + Z' dx + Z'' dx + Z''' dx + \&c.$ donec perveniat ad ultimum punctum Z . Cum igitur $\int Z dx$, quod Abscissæ x respondet, a particula xv haud afficiatur, quærendi sunt valores differentiales terminorum $Z dx, Z' dx, Z'' dx, \&c.$ quorum summa nihilo æqualis posita, æquationem pro Curva desiderata exhibebit. Cum vero in $dZ, dZ', dZ'', \&c.$ involvantur $d\Pi, d\Pi', d\Pi'', \&c.$ hoc est, valores differentiales $r\omega \Pi, \Pi', \Pi'', \&c.$ porro, cum in hisce includantur valores differentiales $r\omega \mathfrak{Z}, \mathfrak{Z}', \mathfrak{Z}'', \&c.$ tandemque hæc complectantur valores differentiales $r\omega \pi, \pi', \pi'', \&c.$ obscurum esse non potest, quanto cum labore inventio valoris differentialis formæ $\int Z dx$ conjuncta sit. Eum nihilo minus

minus superavit Noster, ejusque expressionem, ut natura rei fert, satis concinnam, artificii quibusdam adscitis, condidit. Quibus subsidiis instructus, Problemata, alias sane inaccessa, expugnavit, ea præcipue, quibus Π in x & y per æquationem differentialem, cujus integratio lateat, dari ponitur; quem in finem duo specimina, eaque oppido elegantia, protulit. Primum est, ut inveniatur Curva, in qua maximum sit Π , existente $d\Pi = g dx - a\Pi^n dx \sqrt{1 + pp}$; quæ Curva ejus est indolis, ut grave, super ea descendens, in medio, quod refertur in ratione celeritatum $2n - 1$ plicata, maximam acquirat celeritatem; hocque casu Π maximum erit pro quavis Abscissa x . Denotant autem, Π quadratum celeritatis, & g vim gravitatis, cujus directio axi verticali parallela est. Alterum ita habet, ut quaeratur Curva, in qua pro data Abscissa a , minimum sit $\frac{\int dx \sqrt{1 + pp}}{\Pi}$, existente $d\Pi$, quod prius. Su-

per hac Curva descendens corpus, positis iisdem, quæ prius, brevissimo tempore absolvit arcum, Abscissæ a respondentem. Sequenti autem Capite IV non solum omnium formularum valores differentiales in conspectu exhibentur, ut prompte excipi queant, sed ipsa quoque methodus ad solvendas varii generis quæstiones ulterius applicatur, tandemque ostenditur, quid factu opus sit, si expressio, maximum minimumve valorem habitura, non simplex est formula integralis, sed ex pluribus ejusmodi utcumque composita; quæ omnia cum voluptate insigni percipient, quibus ad talia legenda & intelligenda satis facultatis est; ut adeo pluribus superfedeamus.

Jam vero quid circa methodum maximorum & minimorum relativam præstiterit Vir acutissimus, paucis adhuc dispiciendum erit, de quibus agitur Cap. V & VI. Sit itaque $amnoz$ Curva, ad datam Abscissam $AZ = a$ relata, talis indolis, ut inter omnes alias Curvas, ad eandem Abscissam relatas, quæ proprietatem quandam communem habent, formula indefinita W designatam, valor expressionis V sit maximus, vel minimus. Ponatur Abscissa quævis $Al = x$, & $li = y$. Sit $V = A$, & $W = B$, posita $x = a$.

TAB. I
Fig. 3.

Nunc mutetur Curva $amnoZ$ in aliam $amv\omega Z$, infinite parum a priore discrepantem; mutatio autem in duabus ordinatis contiguis, veluti Nn & Oo , fieri debet, aucta nempe Nn particula nv , & Oo particula $o\omega$, ut utrique expressionum A & B satisfieri possit. Quoniam enim B communis est utrique Curvarum, necesse est, ut valor differentialis ipsius W evanescat, quia nempe W est utrobique idem: deinceps valor differentialis ipsius V pariter erit $= 0$, idque ex consideratione maximi, vel minimi. Igitur, conditione utrique ut satisfiat, ad binas ordinatas increments accedere debent. Facile nunc perspicitur, atque etiam a Cl. Autore demonstratur, valorem differentialem ipsius A , ex nv resultantem, habiturum formam $nv \times dA$; & ex $o\omega$ hanc: $o\omega \times dA'$, conjunctimque $nv \times dA + o\omega \times dA'$, qui cum sit $= 0$, erit, introducta constante arbitraria, $nv \times \alpha dA + nv \times \alpha dA' = 0$. Pari modo valor differentialis ipsius B erit $= nv \times dB + o\omega \times dB'$. Quare, adscita arbitraria β , per alteram conditionem est $nv \times \beta dB + o\omega \times \beta dB' = 0$. Eliminatis jam nv & $o\omega$, prodit $\frac{dA'}{dA} = \frac{dB'}{dB}$, hoc est, quia $dA' = dA + ddA$, &

$$dB' = dB + ddB, \text{ erit } \frac{ddA}{dA} = \frac{ddB}{dB}, \text{ unde } dA = dB$$

$$+ IC, \text{ atque } dA = CdB; \text{ ponatur constans } AC = -\frac{\beta}{\alpha},$$

eritque $\alpha dA + \beta dB = 0$, qua æquatione solutio Problematis continetur. Cumque non amplius in ea sint dA' & dB' , particulam $o\omega$ respicientes; jam intelligitur, in ipsa solutione ne amplius quidem consideratione eius opus esse. Quodsi enim investigentur dA & dB , hoc est, valores differentiales v & w ad AZ relatarum, ex sola nv oriundi, & uterque in constantem quandam arbitrariam ducatur; factorum summa, nihilo æqualis posita, exhibebit æquationem pro Curva desiderata. Ex his, quæ adduximus, præcipuam quandam harum questionum affectionem cum Cl. Autore derivamus; nempe expressiones V & W posse inter se commutari, hoc est, unam eandem-

eandemque Curvam prodire, si inter omnes proprietate W præditas ea quærat, in qua V præbeat maximum, vel si ordine inverso V sit communis & W maxima. Nihil enim refert, an v. g. valor differentialis, ex o oriundus, ob maximi minimive naturam, vel ex conditione proprietatis communis, evanescat; sufficit, eundem evanescere; parique modo de altero, ex sv oriundo, pronuntiandum. Quod autem in hoc negotio ulterius maximi momenti est, in eo ponitur, ut methodus max. & min. relativæ ad absolutam reduci possit. Jam perspicitur, si quæreretur Curva, in qua maximum minimumve valorem habeat $\alpha A + \beta B$, pro ea fore æquationem $\alpha dA + \beta dB = 0$, omnino eandem, ac prius. Generaliter autem notandum, si inter omnes Curvas, communi proprietate A præditas, ea quærat, in qua B sit maximum minimumve: idem omnino est, ac si inter omnes omnino Curvas possibiles ea quærat, in qua sit $\alpha A + \beta B$ maximum, vel minimum. Nam Curva, quæ inter omnes possibiles valorem formulæ $\alpha A + \beta B$ habet maximum, vel minimum, eadem simul inter omnes Curvas, eadem proprietate A gaudentes, habebit B maximum minimumve; quod quidem facile perspicitur. Unde, convertendo propositionem, Curva M , quæ inter omnes, proprietatem A communem habentes, B maximo minime gaudet, una eademque est cum illa, in qua $\alpha A + \beta B$ est maximum, vel minimum. Cujus conversionis probitas apogogice potest ostendi. Si enim negas: sit Curva K , in qua sit $\alpha A + \beta B$ maximum, vel minimum, ab M diversa. Quoniam igitur in Curva K est $\alpha A + \beta B$; hæc Curva K inter omnes, communi A gaudentes, habebit B maximum, vel minimum; quod est absurdum, quippe contra hypothesin, cum M sit ejusmodi Curva. Ergo in Curva M est $\alpha A + \beta B$ maximum, vel minimum; quod intenditur. Quæ gravissima veritas hunc plane usum præstat, ut methodus relativa vertatur in absolutam. Facile autem intelligitur progressus: nempe si e. g. quærat, Curva, inter omnes, proprietatibus communibus A & B præditas, C maximum habens, idem est, ac si quæreretur inter omnes possibiles Curvas ista, in qua

$$\alpha A +$$

$\alpha A + \beta B + \gamma C$ fiat maximum. Unde simul perspicuum est, eandem Curvam prodituram, quodcunque par proprietatum communium assumatur. His præfidiis instructus Cel. Autor, ad feracissimam Problematum segetem viam pandit, quæ alias intricatissimam, & cum labore summo conjunctam, solutionem requirerent. Specimina nolimus transcribere, ne nimii simus. Notamus in transitu elegantem Curvæ elasticæ proprietatem, quod inter omnes Curvas, ad eandem Abscissam relatas, quæ ejusdem sunt longitudinis, atque æquales areas comprehendunt, solidum maximæ, vel minimæ, capacitatis, rotatione circa axem producat. Vid. p. 239.

Ita quidem speciem quandam Operis oppido elegantis, rudi licet penicillo, effinximus; quo tamen minus hic subsistamus, Additamentum, quod tractationem continuo excipit, idque duplex, in causa est. Quæ in eo continentur, singularis, Autoribusque suis digna, esse, nemo, opinamur, inficias ibit, qui animo secum reputaverit, quanta vis sit hujus methodi in abstrusioribus naturæ effectibus rimandis, atque ad numeros & mensuras revocandis. Dubium quippe nullum est, quin natura rerum, utpote a divino opifice sapientissime ita condita, ut mirabilis harmonia inter causas efficientes & finales nusquam non eluceat, in omni operationum genere ad *ἐπιπέλασμα* quoddam, in quo maximi quædam minimive ratio insit, jugiter contendat. Quæ si penitus introspicere naturæ scrutatoribus liceret; eadem omnino facilitate per causas finales, hoc est, per methodum de maximis & minimis, Problemata physica resolvi possent, qua in iisdem a priori, hoc est, ex consideratione causarum efficientiam, dilucidandis Geometræ huc usque versati sunt. Cujus quidem rei cum insignia jam specimina habeantur, a Cel. *Bernoulliis* exhibita; maximum huic sententiæ robur exinde accedit. Interim, ut natura varietate rerum infinita abundat, ita negari nequit, hoc ipsum, quod in effectibus certi generis maximi minimive rationem habet, sæpenumero adeo involutum esse, tamque alce jacere, ut internosci vix ac ne vix quidem possit, si vel maxime a priori aditus ad solvendum pateat. Maximopere igitur hortandi

hortandi sunt Philosophi & Mathematici, ut in hisce eruendis qua fieri potest, contentione laborent, atque *Teleologiam*, hoc est, causarum finalium scientiam, maximo Philosophiæ naturalis incremento, pulchre promoveant. Videant autem, qui cum *Cartesio* causas finales ex Physica proscribunt, qua ratione sententiæ suæ amplius patrocinari liceat. Quibus ita præmissis, duplex, idque egregium, hujus doctrinæ specimen in hac Mantissa videre est. *Primum* debetur *Danieli Bernoullio*, Geometræ insigni, atque in hac naturam scrutandi methodo admodum felici, circaque figuram laminæ elasticæ incurvatæ versatur; *alterum*, de motu projectorum in vacuo, ipsum *Eulerum* habet autorem. Neminem fugit, figuram laminæ elasticæ incurvatæ jam longo abhinc tempore a summis Geometris a priori esse determinatam; sed, qui ejus natura ex consideratione maximi, vel minimi, indaganda sit, id quidem, præter *Bernoullium*, nemo ad hunc diem assecutus est; qui *Cel. Eulero* significavit, se universam vim laminæ elasticæ incurvatæ, quam *potentialem* appellat, una formula complecti posse, eandemque in Curva elastica minimam esse debere. Hæc autem

formula est $\int \frac{ds}{RR}$, significante s arcum laminæ incurvatæ

quemcunque, & R radium curvedinis ad extremitatem arcus s . Cum vero inter duos terminos datos A & B infinitæ laminæ elasticæ isoperimetrix inflecti queant; ad quæstionem penitus determinandam positionem tangentium in A & B dari oportet. Unde Problema a *Cl. Eulero* ita enuntiatur: Inter omnes Curvas ejusdem longitudinis, quæ non solum per puncta A & B transeant, sed etiam in iisdem a rectis positione datis tan-

gantur, eam definire, in qua valor formulæ $\int \frac{ds}{RR}$ sit maxi-

mus, vel minimus. Cui Problemati solvendo continuo formulas admovent, & reliqua etiam, qua pollet, calculi virtute usus, in eandem pro Curva quæsitæ æquationem incidit, quam a priori dudum pro Elastica ubique æqualiter crassa inventam constat, sicque assertum *Bernoullianum* extra dubitationis aleam

M

ponit.

ponit. Quod cum non possit non impense placere scientiæ sublimioris æstimatoribus; solutionem quoque Problematis directam continuo subjicit, quo consensus utriusque methodi eo melius in oculos incurrat. Ut vero ferax esse solet in re mathematica ingenium *Eulerianum*; ita hanc quoque de Curvis elasticis materiam, a summis licet Geometris, & a se ipso quoque, tantopere excultam, ut nihil amplius desiderari posse videretur, multis accessionibus ditavit, facta imprimis enumeratione specierum *novem*, quas Curva elastica induere potest, quarum tertiam constituit vulgaris, a *Jac. Bernoullio* olim in *Actis Erud.*

A. 1694 eruta, quæ definitur æquatione $dy = \frac{x \kappa dx}{\sqrt{(a^4 - x^4)}}$,

vel $ds = \frac{a dx}{\sqrt{(a^4 - x^4)}}$, nonam vero circulus absolvit.

Mittimus pulchras observationes, quibus omnia scitent, ne in immensum excrescat narratio, unicamque attingimus, de robore columnarum ad perpendicularum erectarum, quæ *pag. 276* exstat, ubi demonstratur, (quæ quidem veritas in re præcipue signaria momenti haud vulgaris est,) data crassitie columnæ, adeoque elasticitate ejusdem, pondus, quod absque periculo incurvationis sustinere potest, esse reciproce ut quadratum altitudinis. Mittimus, inquam, quæ de curvatura, laminæ elasticæ naturaliter haud rectæ, inæquabilis, proprio pondere gravatæ, quin a potentiis quibuscunque inflexæ, Vir ingeniosissimus adduxit. Non possumus autem, quin de iis paucula referamus, quæ de motu oscillatorio laminarum elasticarum subneçit. Quamquam enim argumentum hocce in *Tomo VII Comment. Petrop.* jam excoluit; idem tamen commodius postea tractare didicit, inventa cum primis methodo integrandi æquationes differentiales altioris gradus, quam in *Tomo VII Miscell. Berol.* fuscè descripsit. Præterea per commercium cum laudatissimo *Dan. Bernoullio* variæ adhuc considerationes accesserunt. Primo omnium invenire docet figuram, quam lamina elastica, altero termino in murum firmissime infixæ, inter oscillandum, induit, suppositis excursionibus quam minimis. Quo facto,

hæc, infinitos oscillandi modos æque possibiles laminæ com-
petere, per calculum detexit, & qua ratione determinandi
sunt, luculenter demonstrat, prout nempe lamina inter oscil-
landum uno, duobus, pluribusve, punctis axem interfecat.
De velocitatibus quoque oscillationum definiendis sollicitus
fuit Vir eximius, de longitudine penduli isochroni, deque so-
nis, a lamina oscillante editis, adstruendo Theoremate, quod
soni, a diversis laminis elasticis, altero terminorum muro infi-
xis, sunt in ratione composita ex subduplicata elasticitatum ab-
solutarum directe, inversa duplicata longitudinum, & inversa
subduplicata gravitatum specificarum. Quibus ita pertractatis,
contemplatur quoque vibrationes laminæ elasticæ, nusquam
fixæ, vel, quod idem est, seposita gravitate, in vacuo oscil-
lantis, iterumque modos oscillandi innumerabiles eruit, pro
diverso numero intersectionum laminæ vibrantis cum axe.
Interim tamen, non nisi eos ad institutum facere casus, qui-
bus numerus intersectionem cum axe est par, principio exi-
stimavit, adeoque semissem casuum possibilium exclusit.
Monitus autem ea de re a Cel. Bernoullio, ἀβλεψίαν non mo-
do statim agnovit, sed peculiari scheda, nobiscum communi-
cata, & mox subjienda, eandem reparavit, quod quidem
ingeni, qualis magna ingenia decet, candoris specimen est.

Cum vero ad finem properandum sit; de altero quoque
Additamento dicamus brevissime. Venit aliquando Viro Cl. in
mentem, in lineis curvis, quas corpora projecta, & a viribus
quibusvis sollicitata, describunt, maximi minimive cujuspiam
proprietaem inesse debere. Cum vero in his potissimum spe-
dari debeat effectus, a viribus oriundus, qui in motu corporis
genito consistit; visum est, aggregatum omnium motuum, qui in
corpore projecto insunt, minimum esse debere. Hanc proprie-
tatem ad calculum revocans, perfectissimum consensum cum iis,
quæ methodo directa erui solent, detexit, ut adeo de memora-
bili hac veritate vix amplius sit dubitandum. Nempe, si massa
corporis sit M , spatiolum, sive elementum projectoriæ = ds ,
velocitas in eo loco = \sqrt{v} , debet projectoria hanc proprieta-
tem habere, ut $Msd\sqrt{v}$ in ea sit minimum. Jam, adscitis

M. 2

formulis

formulis suis, ex hac affectione omnia plane elicit, quæ a scriptoribus Mechanicæ traduntur, quin etiam Problema virium centralium inversum hac methodo solvit. Quo autem distinctius amplitudo hujus principii cognoscatur, ejusdemque usus tuto fieri possit, motum projectorum in duo genera dispescit; quorum altero celeritas, quam corpus habet, a solo situ pendet, quod usu venit, si corpus ad quocunque centra fixa attrahatur a viribus; functioni cuilibet distantiarum a centro proportionalibus; altero autem celeritas corporis per situm ejusdem non determinatur, prout accidit in medio resistente, vel si centra virium concipiuntur mobilia. Priori casu proprietas memorata generalissime valet; ut adeo solus posterior excipiendus videatur. Quin imo, si plura corpora, in medio non resistente, quomodo cunque in se invicem agant, summa motuum elementarium semper erit minima, cujus quidem ratio ex natura inertie corporum, qua omni status mutationi, quantum possunt, reluctantur, non difficile perspicitur potest. Sed manum de tabula.

*LEONH. EULERI ANIMADVERSIO AD LIBRUM
precedentis §. 83 & seq. de Curvis elasticis.*

Cum Vir Celeberrimus, *Daniel Bernoulli*, (qui hoc argumentum de oscillationibus laminæ elasticæ diligentissime est perscrutatus, suasque meditationes jam ante complures annos cum Academia Scientiarum Petropolitana communicavit, in cujus Commentariis ea mox comparebunt,) hanc meam translationem jam ante impressionem evolvisset; in isto loco errorem deprehendit, meque de eo benevole est hortatus. Cum autem exemplar meum manuscriptum non amplius esset in mea potestate, eum corrigere non licuit; quamobrem hanc occasionem arripio, illum emendandi.

Quanquam scilicet investiganti mihi omnes modos, quibus lamina elastica libera, seu nusquam fixa, sese ad motum oscillatorium componere potest, calculus innumerabiles modos suppeditavit, prouti lamina inter oscillandum axem, seu rectam directricem, qua status laminæ quietis repræsentatur, vel in uno, vel duobus, vel tribus, pluribusve, punctis intersectat; tamen horum

rum modorum semissem tantum, scilicet eos, in quibus interfectionum numerus esset par, ad institutum aptos esse putavi. Causa, quæ me in hac opinione confirmare videbatur, hæc erat, quod pro interfectionum numero impari summam omnium momentorum virium sollicitantium non evanescere arbitratus essem, cum ea pro numero pari evidenter evanescat. Ut enim motus oscillatorius laminæ liberæ subsistere possit, non solum requiritur, ut omnes vires, quibus lamina inter oscillandum sollicitari concipitur, se mutuo destruant, quod quidem pro omni interfectionum numero æque usu venit, sed etiam necesse est, ut quoque earum virium momenta se mutuo destruant. Nisi enim hoc fieret, lamina circa suum centrum gravitatis motum gyrationis impetraret, quo motus oscillatorius perturbaretur & tolleretur.

At vero perpetuo, sive interfectionum numerus sit par, sive impar, summa omnium momentorum pro tota lamina æque evanescit, ac summa ipsarum virium. Repræsentet enim *a EFGb* figuram laminæ, quam inter oscillandum induit, existente *AB* ejus situ naturali, in singulis punctis *M* ipsi applicatæ concipi debent vires, secundum perpendiculara *MP* ad axem urgentes, quæ sint his ipsis distantis *MP* proportionales. Positis ergo Abscissa *AP* = *x*, & applicata *PM* = *y*, quæ ubique minima consideratur, ita ut elementa Curvæ *a M* ab elementis Abscissæ *AP* non discrepent, erit vis in *M* applicata ut *y*, & summa omnium virium = $\int y dx$. Erat vero ex æquatione pro Curva

TAB. I
Fig. 4.

$\int y dx = \frac{c^4 d^3 y}{dx^3}$, atque Curva ita comparata esse debere

ostensa est, ut in extremitate *b* formula $\frac{d^3 y}{dx^3}$ evanescat. Posi-

nam enim tota longitudine *AB* = *a*, æquatio pro Curva inventa $y dx^4 = c^4 d^3 y$, ita quater integrari debebat, ut primo posito *x* = 0, fieret $y = Aa = b$; secundo ut posito *x* = 0 fieret

$\frac{d^2 y}{dx^2} = 0$, tertio ut posito *x* = 0, fieret quoque $\frac{d^3 y}{dx^3} = 0$;

M 3

quarto

quarto ut posito $x = a$, fieret $\frac{ddy}{dx^2} = 0$, & quinto ut posito

$x = a$, fieret $\frac{d^3y}{dx^3} = 0$. Ex æquatione autem differentiali est

$$fy dx = \frac{c^4 d^3y}{dx^3} \text{ \& } f dx fy dx = \frac{c^4 ddy}{dx^2}; \text{ unde apparet, sum-$$

nam omnium virium $fy dx$ pro tota Curva evanescere. Quod jam ad summam omnium momentorum attinet, quoniam vis y in M applicatæ momentum est $= xy$, erit summa omnium momentorum $= \int xy dx$, quam pro tota Curva non nisi iis casibus, quibus intersectionum numerus E, F, G , &c. esset par, evanescere opinatus eram. Hac de re autem monitus, perspexi quoque, hanc expressionem $\int xy dx$ pro tota Curva evanescere debere. Est namque $\int xy dx = x \int y dx - \int dx fy dx$, & quoniam pro tota laminæ extensione tam $\int y dx$, quam $\int dx fy dx$, evanescunt, perspicuum est quoque, summam momentorum $\int xy dx$ in nihilum abire. Hoc ergo animadverso, omnes oscillationum modi, his æquationibus contenti :

I. $\frac{a}{c} = \frac{1}{2} \pi - \varphi = l. \cot \frac{1}{2} \varphi$

II. $\frac{a}{c} = \frac{1}{2} \pi + \varphi = l. \cot \frac{1}{2} \varphi$

III. $\frac{a}{c} = \frac{3}{2} \pi - \varphi = l. \cot \frac{1}{2} \varphi$

IV. $\frac{a}{c} = \frac{3}{2} \pi + \varphi = l. \cot \frac{1}{2} \varphi$ &c.

ad oscillationes perficiendas æque sunt apti, etiamsi ordine tantum pares ad hoc idoneos judicavisssem. Prima igitur æquatio

dat $\varphi = \pi = 90^\circ$, ac propterea $\frac{a}{c} = 0$, unde nullus motus

oscillatorius resultat; secundus modus duas habet interseccio-

nes, fitque $\varphi = 1. 0'. 39 \frac{7576''}{10000}$ & $\frac{a}{c} = 4, 7300350232$.

Tertius

Tertius modus inservit pro tribus interfectionibus, estque, cum angulus ϕ fiat valde parvus, proxime $\frac{a}{c} = \frac{1}{2}\pi - 2e^{-\frac{1}{2}\pi}$

$- 4e^{-5\pi}$ denotante e numerum, cujus logarithmus hyperbolicus = 1. Quartus modus præbet quatuor interfectiones, &c, quia ϕ est angulus multo minor, quam ante, erit adhuc propius $\frac{a}{c} = \frac{7}{2}\pi + 2e^{-\frac{7}{2}\pi} - 4e^{-7\pi}$ atque ita porro.

His igitur monitis, in §. 96 perfectus consensus inter oscillationum modos laminæ, utroque termino parieti infixæ, & laminæ liberæ deprehendetur, neque exceptiones casuum hoc loco factæ locum habent. Dum igitur lamina utrinque fixa ita oscillatur, ut inter oscillandum axem vel nusquam, vel semel, vel bis, vel ter, &c. intersecet, tum ejus motus oscillatorius idem erit, ac si eadem lamina libera ita oscillaretur, ut axem vel in duobus, vel tribus, vel quatuor, vel quinque, punctis &c. intersecaret.

NOVA LITERARIA.

Quas nuper publice proposuit *Hesychii* duobus Voluminibus majoribus edendi leges & conditiones *Samuel Luchsmannsus*, Lugdunensis Typographus, cum Lectore nostro, illarum cognoscendarum fortasse cupido, en communicamus:

Operis illius, diu desiderati, duo erunt Volumina, quorum alterum nuper demum prodit, sic inscriptum: ΗΕΣΥΧΙΟΥ ΛΕΞΙΚΟΝ, Hesychii Lexicon, cum Notis doctorum Virorum integris, vel editis antebac, nunc auctis & emendatis, Hadr. Junii, Henr. Stephani, Jos. Scaligeri, Claud. Salmasii, Jac. Palmerii, Franc. Guyeti, Godefr. Sopingii, Jo. Fungeri, Jo. Cocceji, Jo. Fred. Gronovii, Jo. Casp. Suiceri, Tanaq. Fabri, Corn. Schrevelii, Ed. Bernardi, &c. vel ineditis Henr. Valesii, Dan. Heinsii, Phil. Jac. Maussiaci, Thom. Brunonis, Isaaci Vossii, Jo. Vitiæ Pegeri, Thom. Munckeri, Marci Meibomii, Jo. Verweji, &c. inprimis Ludolphi Kusteri, Tiber. Hemsterhusii, Jo. Christiani Biel, &c. Ex Auctographis partim recensuit, partim nunc primum edidit, suasque Animadversiones perpetuas adjecit, Joannes Alberti, Theol. Doct. & Prof. Ord. in Academia Lugduno-Batava, cum ejusdem Prolegomenis, & Apparatu
Hesychii

Hefychianb. Alterum prelo subjecitur. Prior Tomus, qui nunc venalis proponitur, typorum elegantia chartaque nitore facile se omnibus commendabit. Adhibiti sunt typi novi tam ad textum, qui Græcos tantum est, quam ad Notas, quæ plurimæ sunt, maximam partem inedita, & quod vel ex inspecto titulo patet, (cui Rich. Bentleji, Lamberti Bos, aliorumque nomina addi potuissent,) uberiores, quam vulgo ad ejusmodi Auctores conferri solent. Constat hic Tomus prior foliis 253. Pro quolibet folio solventur $1\frac{1}{2}$ Scufertus; unde surgunt floreni Hollandici 18--19--8. Accedit Effigies Editoris

: -- 15 -- :

f. 19-14--8

Qui libros Græcos typis aliquando mandarunt, non ignorant, quanto majores sumtus requirant hi typi, eorumque dispositio, & imprimendi corrigendique merces; immo videbunt, minus huic libro pretium statui, quam ceteris impositum est libris Græcis, quorum dimidia pars Latinam præterea versionem continet, minus utique sumtusam. Prior ille Tomus ab hoc ipso tempore usque ad finem Anni 1746 venalis erit florenis Hollandicis 20, ea tamen lege, ut, qui 1747 ante Calendas Martias anni hunc emerit, Tomi posterioris pretio deducturus sit florenos 2, quo jure ceteri, qui tempus illud præscriptum neglexerint, destituti erunt. Alter Tomus, qui reliquam totius Operis partem, una cum Indicibus necessariis, complectetur, magnitudine priorem non excedet, quin potius mole minor erit, eadem charta, &c. imprimendus; & pro ratione prioris Tomi postea venalis iis, qui nunc suum dederint nomen. Illius quoque editionem, quantum pote, adornat & urgebit Cl. Editor, qui totus in eo est, ut optatam tandem metam attingat: etiamsi tempus ipsum, per plurimas ejus occupationes, certo quidem desuare nondum liceat; alias commodius in Novellis literariis indicandum. Interim, dum omnia ad manus sunt, (etiamsi quid humanitus Cl. Editori accideret,) quæ ad absolvendum librum pertinent, per triennium consuata diligentia universo operi finem, uti spes est, quam proxime imponet, ad quem nimis non esse festinandum, norunt satis harum rerum periti. Ceterum, ut quorundam desiderio satisfaceret, exemplaria quadam charta majori, sive regia, sunt impressa, quorum non nisi triginta venalia prostabant, idque pretio, ut moris est, singula (hujus prioris) florenorum Hollandicorum 30. Qui vero ante finem anni 1746 nomen suum dederint, Tomo sequenti (chartæ majoris) detrahent florenos 3. Cujuscunque autem chartæ, sive majoris, sive ordinaria, exemplar quis elegerit, a Typographi officina illud ad se deferri quisque curabit. Qui diebus conditionibus hujus Operis copiam sibi fieri velint, Bibliopolis ex quaque urbe nobilissimis ante Calendas Martias anni 1747 nomina dare rogantur; quo temporis spatio elapso, pretii detrahendi prærogativa, superius expressa, cessabit.

* * *

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Martii Anno MDCCXLVI.

Pars I.

NUMISMATA QUÆDAM, CUFUSCUN-
que formæ & metalli, Musei HONORII ARI-
GONI, Veneti, ad usum juventutis rei
numariæ studiosæ.

Tarvisii, sumibus Autoris, apud Eusebium Bergamum,

1741, fol.

• Constat Tabulis æn. 119.

Non sunt vituperandi, sed laudandi, qui, nostris quo-
que temporibus, operam scientiæ numismaticæ peri-
te navantes, prisca orbis numismata, sicut sunt, in
vulgus emittunt, haud adjuncta illorum explicatione. Ea res
quantum boni utilitatisque habeat, & quantum iis commodi af-
ferat, qui vel erudiendi his studiis sunt, vel jam instituti, fa-
cile apparebit accurate id ipsum meditant. Tali enim
modo sapienter eruditorum crumenæ consulitur, cum con-
tra, explicatione adjecta, liber plerumque in magnum volu-
men crescat, cujus mole sit, ut doctos emtores, qui usum
librorum non magnitudine, sed bonitate, metiri solent, pretii
tam ingentis sæpe poeniteat, hique ipsi, pretium internum non
respondere externo, conquerantur. Præterea, in quo multum
omnino situm est, juvenum negligentia ac desidia occurritur,
quorum animus, demta explicatione omni, tanto vehementius
impellitur, ut, in tentandis experiundisque numis ipsis, &
excutiant intelligentiam suam, & ingenium acuant, & confirmant

N

judi-

judicandi facultatem. Sunt denique plerique numi, certe horum magna pars, qui nostra ætate e Cimeliis pronuntur, ab aliis jam expositi, adeo ut nihil opus sit repetito labore, nisi tot jam cognita atque trita denuo velis protrudere. Quodsi Latinæ interpretationes, quas Græcis scriptoribus antiquis citerior ætas subjicere cœpit, parum commoditatis, ut mollissime dicamus, in eruditam civitatem importarunt, cur copiosas priscorum numismatum explanationes, quarum quidem numerus satis amplus est, tantopere expetamus, quibus, haud ignorat optimus quisque, magis impediri juventutem, quam juvari? Quare & *Prosperi Parisii rariora magna Græciæ Numismata*, & *Jacobi Bizi Numismata Imperatorum Romanorum*, & *Numismata moduli maximi ex Cimeliarcho Ludovici XIV, & Pauli Patavii Numismata vetera atque nova*, & *Philippi Parutæ Numismata Sicilia*, & *Laurentii Begeri Herculem Ethnicorum*, & *Hermolai Pisani rariora Romanorum Imperatorum Numismata maximi moduli*, & alias denique numerorum collectiones, sine ulla divulgatas explicatione, valde prodesse iis posse, qui aliqua cupiditate studii numismatici tenentur, extra dubitationem positum est.

His, quorum est a nobis facta mentio, jure atque merito aggregamus Clarissimum Eruditissimumque Venetum, *Honorium Arigonum*, hocque jucundius aggregamus, quod hoc certissimo documento admonemur, eum gloriam Itolorum antiquam, quos principes excolendæ antiquitatis, in numismatibus sitæ, exstitisse, nemo negat, suo quoque, tam bono & præclaro, exemplo egregie tueri. Hic, quantum emolumentum ex Museo suo amplissimo, pretiosisque ac rarioribus eruditæ vetustatis spoliis quantumvis onusto, expectandum sit curiosis harum deliciarum amatoribus, ipse accurate eleganterque declarat, editis his, quos in manibus habemus, cujuscunque formæ & metalli Numis elegantissimis, tanquam parte aliqua grandioris operis, quod molitur. Qualis hic sit liber, quale præterea institutum Cl. Autoris, quantoque cum fructu liberalioris disciplinæ junctum, age, percipiamus jam ex per-
erudita, quam huic suo libro præmisit, Præfatione.

Aperit

Aperit nobis Mystagogus Museum, quod Numis antiquis totum refulget, non brevi adeo tempore, nec mediocri labore, comparatis, sed assidua plurium annorum cura, & ingenti pretio, congestis, institutis 25 per Italiam peregrinationibus, quas idem venerandus Senex, cum septuaginta, amplius, annos jam habeat, nova inveniendi acquirendique cupiditate inflammatus, nondum intermittit. Quibus quidem fructuosissimis, iisque repetitis, per Italiam itineribus, quæ *isopias* *etna* ingressus fuerat, fit, ut ingentem sibi thesaurum deponat veteris ævi numismatum, qualem sibi plures optent, quam acquirant. Diu secum deliberavit, num hæc sint edenda, dubius de publica doctorum hominum approbatione. Noverat enim fastidiosum hujus seculi palatum, nec ignorabat, numerum numorum tam grandem, si edendi sint, plus exigere pecuniz, quam ferre privatæ fortunæ possint facultates. Moverunt eum tandem partim preces amicorum, partim sua ipsius cupiditas adjuvandi augendique rem numariam. Sic illud nunc agit, quod optimus ac prudentissimus quisque, ut non sibi solum, sed publicis eruditorum commodis, velit consultum. Neque tamen omnes suos numos, quorum amplius viginti millia possidet, conjunctim unoque velut adpectu in hoc volumine spectandos præbet, maxima horum parte jam ab aliis divulgata. Ex multis aliquos selegit, qui apud editores numorum fortasse non inveniuntur. Hos, si raritate non commendentur omnes, tales tamen esse contendit, qui usui esse possint. Neque eos, ait, convenire cum his, quos alii dederunt. Possent multa ex eisdem cognosci, quæ ceteri Numographi prætermiserint. *Diversa genera Numorum hic collecta dari, quos apud alios sparsim reperias. Sistitur autem sola prima Pars, quæ si non displicuerit justis harum rerum censoribus, sequentur posthac Numi Imperatorum, alique forte mille, in Colonia Græcisque Urbibus cusi. Adjungentur Consulares Numi. Qui omnes nequicquam apud Vaillantium quærentur. Nec desiderabuntur Ægyptiaci Numi, ex quibus possit contexi omnium fere Imperatorum Romanorum Chronologia usque ad Constantinum & Maximianum, Cæsares, quorum sub imperio cudi numismata*

4.

5.

in *Ægypto* defierunt. Potro spectabuntur Numi Imperatorum Romanorum, a *Mediobarbo* atque *Bandurio* non expositi. Neque omittentur post *Anastasium* percussi, quamlibet invenuste. Scenam claudet Numisma, unicum & singulare, *Constantini XI Paleologi*. Adjicientur, velut per lancem faturam, plures alii Numi, ut *Conturniati*, omissi ab *Havercampo*, etiam Regum, Urbium, Populorum, quos nullusdum edidit; præterea Phœnicii, Punici, Hispanici, Arabici, alii incerti. Rari etiam comparebunt, iique selecti, raro, aut nunquam, obvii in eruditis Cimeliis. Elegantiæ Numismatum typi formarumque nitor respondebit, quibus in exprimendis ut accuratissime singula observentur, summa cura a Clariss. Autore adhibebitur. Totum illud Opus, quod, solo virtutis amore, literisque serviendi studio, susceptum ab se, Doctiss. *Arignus* prædicat, hunc ad modum instruetur, ut, appositis literis, singulorum numorum indicetur magnitudo, literæ, non bene apparentes, punctis demonstrantur, quæ desint, non exprimantur. Animadversiones, quæ universo labori lumen afferant, Autor promittit, qui fidem etiam horum Numismatum, optimorum judicio Antiquariorum exploratam confirmatamque, præstat, ceterum, benignam correctionem sibi non ingratham futuram, significat. Sperat idem, fore, ut alii fortasse, suo hoc exemplo, excitentur, ut, quæ in gazis condita adhuc servant, patiantur aliquando lucem adspicere, jurisque publici fieri. Optat ergo vehementer, ut *Petrus Marcellus*, ut *Marcus Antonius Diedo*, ut *Petrus Garzonus*, ut *Antonius Savorgnanus*, ut *Apostolus Zenus*, ut alia denique Italiæ lumina, Numophylacia sua in lucem prodire jubeant. Summam dedimus Præfationis, quæ scriptorem prodit, non modo doctum & limatum, sed etiam ingenuum, candidum, sincerum, modestum, eum denique, cujus similes multos nobis valde optemus. Certe, quam egregio conatu promovere integram Numorum veterum cognitionem & velit, & possit, indicio est tam ea, quam enarravimus, Præfatio, quam illa ipsa *prima Pars* Numismatum, de qua nunc est exponendum.

Liber est omnis divisus in Ordines octo, quorum *primus*,
Tabu-

Tabulis XII æneis constans, Numos continet *Urbium & Populorum antiquissimos*, conflatos ex ære gravi, quibus vetustissimi Romani, ceterique Italiæ sessorum, in negotiationibus loco numerorum usi sunt, ut Asses, Semisses, Trientes, Quadrantes, Sextantes, Uncias, cum antiquis aliis numis æneis, ante primum bellum Punicum cufis, Sextantariis, Uncialibus, Semuncialibus, etiam minoris ponderis numeralibus notis impressis. Ex quo judicari posse, Cl. Autor ostendit Præfationis pag. 6, Asses librales, ac Semisses, priscis etiam temporibus existisse, & ad nostram permanisse memoriam, quod utrumque tamen Doctiss. Vaillantius, in Familiarum Numos præfatus, adduxerat in dubitationem. Nolumus multos ex his Numis describere, qui antiquam produnt simplicitatem, & plerumque caput *Jani Bisfrontis*, in averfa navem, præferunt, eam videlicet notam, quam, inde a Regibus, veteres Romanorum numos gestasse, ex *Plinio*, *Ovidio*, atque aliis, tritum est. Tantum attingimus numum *quintum & sextum Tabula XVI*, cujus utriusque aspectus erudire nos potest, quem ad modum cætus fuerit manibus athletarum alligatus. Unum præterea observamus, numos hos ea quoque nota vetustatis suæ luculentum indicium dare, quod omnes fere inscriptione carent.

Jam transitur ad *secundum* Ordinem, qui *antiqua Urbium & Populorum Numismata*, cum notis numeralibus, *Tabulis XII* complectitur. Hæc quidem prioribus illis non valde sunt absumilia, sed tamen præterea quiddam elegantiae atque varietatis habent. *Priima* ac *secunda Tabula*, cum parte *tertiæ*, Janum eundem, cum navi, in assibus monstrant. In *Tab. VIII num. 6* aquila exhibetur, leporem unguibus tenens atque dilanians, in *Agrigentinarum* numismate, quod devictæ gentis est symbolum. *Tab. IX num. 2* Romæ caput galeatum, in averfa noctua cum ramo oleæ, *συμβολαῖος*, ut, *Minervam Pasiferam*, intelligas, cultam a Teatensibus fuisse, quorum hic est numus. *Quintus* ejusdem *Tabula Vulcanum* dat, cum insignibus ejus in averfa, malleo ac forcipe, addita etiam voce *ATMNOC*. Lemnii enim, sicut accepimus, *Vulcanum* maxime, quod is eam in insulam caelo deturbatus ab irato *Jove* sin-

gitor, sunt venerati. *Tab. XII num. 1* Cælinenses tropæum ponunt, quod ad *Herculem* pertinere, adjecta clava significat.

Sequuntur, Ordine tertio, *Numismata Urbium & Populorum sine numeralibus notis, Tabulis XXIII*, quæ selectissima sunt, rariora etiam, suæque nitore atque elegantia valde nos trahentia. Dabimus quædam ex his quoque specimen. Exstat *Tab. I num. 6* præclarus numus Ægiensium, isque perrarus, ceterum in titulo, quod venia Cl. *Arigoni* sit dictum, paulisper mutilus. Cernitur *Jupiter*, juvenili ac viridi forma, nudus etiam, fulmen dextra vibrans, læva aquilam sustinens. Scribitur in ambitu: ΘΕΟΣΙΟΣ ΚΑΝΤΑΙΟC. At enim, refigenda hæc esse, scribendo ΘΕΟΣΙΟΣ ΚΡΗΤΑΙΟC, tam *Jovis* imberbis effigies suadet, quam inprimis numus Ægiensium Græcus, cum eodem titulo, quem *Ez. Spanhemius*, ad *Callimachum*, commemorat. Intelligitur *Jupiter Crescens Crescentis*, quod *Jovis* epitheton numi Romanorum haud ignorant. Verum hæc mittimus, quæ sine dubio Cl. Autoris solertia multo luculentius, in Animadversionibus, expediet. In eadem *prima* Tabula numus *nonus*, qui est Albiopolitanorum, *scepterum* effingit, non rudi expressum Minerva, sed elaboratiore forma, quod aliquanto rarum in numis. In *decimo* numo *Apollo* stat, radiato capite, pharetra a dextro humero surrecta. Sinistra manu lyram tangit, repositam in Parnasso monte, sicut videtur. *Tab. III num. 6* est Apolloniarum Siciliae. Lyra hic spectatur pentechordos, ut, ad *Apollinem* retulisse illos originem suam, appareat. *Tab. IV num. 7* Atheniensium. Senex in sella, seminudus, macilentus, barbatus, pileatusque, cum libello in sinistra. Vide, num sit *Pythagoras*. *Tab. VII num. 3* numus Chiorum, sane elegans. *Homerus*, tanquam meditabundus, sedens, capite nudus, tectus amiculo, & in libro legens. Titulus, ΟΜΗΡΟC. *Tab. XI num. 1* Gortynæorum. Vir nudus in arbore insidet, quæ multos se diffundit in ramos, in averfa *Europa* cum velo, tauro vecta, adscripta voce ΓΟΡΤ. Hic, si per Doctiss. *Arigoni* humanitatem licet, dicemus, *Jovem* spectari, quem cum *Europa*, in agro Gortynensi, sub platano arbore, concubuisse, *Theophrastus* atque *Plinius* referunt. De quo

quo differit, ad Cyrenaicum Vatem, *Spanhemius*. *Tab. XII num. 4* Lacedæmoniorum. Sunt duo capita *Castoris & Pollucis*, laureata & pileata, cum stellis impositis. Hi nimirum Lacedæmone oriundi putantur, ob eamque causam *Λακεδαιμόνιος* a *Callimacho Theocritoque* usurpantur. Numus *sextus* illius *Tabula* habet caput laureatum, cum epigraphe ΕΦΟΡΩΝ. Ex altera parte *Diana* venatrix, cum voce ΛΑ. ut continuo *Ephores* agnoscas, summum *Lacedæmoniorum* magistratum. *Tab. XVI num. 2* Milesiorum. *Homerus*, isque sedens, legit in libro, sicuti supra in Chiorum numo, hic tamen præterea baculus adjicitur. In ejusdem *Tabula* numo *sexto* cernitur aquila, in averfa ΜΥΛΑΣΣΩΝ, cum tridentis superiore parte. Spectat aquila ad *Jovem*, cujus magnam apud Mylasenses fuisse venerationem, *Septimii Geta*, atque *Hecatomni*, Regis Cariae, numi, apud *Buonarrotam*, *Spanhemium*, *Seguinum*, *Petisum*, *Begerum*, luculenter demonstrant, qui *Jovem* effingunt, stantem in templo, cum hasta, quæ interdum ad tridentis formam accedit, & titulo ΜΥΛΑΣΣΩΝ. Quod ideo etiam monemus, ut appareat, rectius in *Arigoniano* numo ΜΥΛΑΣΣΩΝ scribi, quam ΜΥΛΑΣΣΩΝ. Quæ quidem scriptio utrum in ipso archetypo existet, an vitio Chalcographi inducta sit, nemo judicare melius potest, quam ipse Possessor Clarissimus. *Tab. XIX num. 2* Remensium, cum tribus capitibus, & in averfa, cum bigis. Qui numus in rarissimis omnino numerandus est, quod, quo plura numus habet capita, eo rarior ponitur, ut Antiquarii sciunt. *Tabula XX numus 7* prorsus elegans. Manum ostendit, cæstu armatam, cum ramo palmæ, qui subjacet, ut, luctatione præmium acquirendum esse, declaretur. *Tab. XXI num. 10* Thessalorum, cum equo, simbolo illorum numismatum frequentissimo. Thessali enim maxime equis, quos optimos eorum terra alebat, delectari sunt soliti, unde eis Ἰππικὴν, tanquam proprium studium, *Maximus Tyrius* tribuit.

Sed hæc satis sint. Veniamus ad *Numismata Deorum, Heroum, Dea Roma, Populi & Senatus*, quæ in Ordine *quarto*, *VIII Tabulis* comprehensa, cernuntur. *Tab. I num. 1* caput

put *Serapidis*, cum calatho, DEO SARAPIDI. In averſa *Iſis*, velum navis expandens, ob inventum velorum uſum. Numo ſecundo ejusdem *Tabula* caput *Æſculapii* apparet, laureatum, &, quod rarius, *cornutum*. In altera parte ſerpens, perpetuus *Æſculapii* comes, cui, revoluto in ſpiras, inſidet noſtra, id eſt, *Minerva*, quam veteres, ob repertæ Medicinæ opinionem, *Medicam* dicunt, cumque ſerpente pingunt, atque *Æſculapio* ipſi, etiam in numis, ideo adjungunt. *Quintus Numus Tabula I* a Theſſalonicenſibus cuſus eſt. Stat KA-BEIPOC, ut titulus habet, qui malleum ſiniſtra tenet, dextra, neſcimus quale, animal, quod in caudam piſcis exit. Cabiris autem, ut alibi locorum, ſic Theſſalonicæ inprimis, cultos fuiſſe, notum eſt. Sed monſtrum illud marinum, quod in *Arigoniano* numo additur, num ad tutelam navigantium, Cabiris adſcriptam a veteribus, commode referri poſſit, exſpectandum potius ex Animadverſionibus Cl. Autoris, quam a nobis certo deſiniendum. Haud prætereundus videtur numus *ſextus*, ideo potiffimum, quod multo eſt expreſſior ceteris numi ejusdem eſt ypis. Cernitur caput cornutum, circumſcriptis literis ΘΕΟΤ ΠΑΝΟC. *Graverollus* atque *Rigordus*, quorum de hoc numo controverſiam in *Actis* noſtris, *Suppl. Tom. II pag. 369, 372*, expoſuimus, in id conſentiant, *Iſidis* eſſe caput, idque partim glabra facie, partim mammis protuberantibus, partim etiam ipſis cornibus, confirmari cenſent. *Panis* autem nomen quomodo eidem Deæ poſſit attribui, id quoque probare ſtudent. At vero, tametſi conſtet, veteres, non modo *Ægyptios*, ſed *Aſſyrios* etiam, atque alios populos, *Iſidi* cornua dediffe, quod tam ex *Herodoto*, quam *Libanio*, pervulgatum eſt, & priſca piçtura *Iſidis Begeriana* luculentius demonſtrat, hoc tamen in numiſmate *Panem* potius ipſum effingi, non ſolum titulus eſt indicio, verum inprimis etiam icon *Arigoniani* numi, quæ faciem oſtendit minime muliebrem, ut apud *Graverollum*, ſed caput ſenis, barbaturum rugoſumque, & cornutum, ut Deum *Arcadiæ* quaſi vivum adſpicias. Gratulamur ergo Cl. Poſſeſſori hunc egregium numum. *Tab. IV num. 10* caput comatum barbaturumque,

CIIIIAOC.

ΚΙΤΤΑΟC. Hunc Sipylum Cl. *Arigonus* in viris illustribus numerat. Possis tamen cogitare forsitan de Genio montis Sipyli, quem *Begerus* ad *Florin*; aut de *Jove* ipso, culto a Sipylenfibus, quem *Nonnius* ad *Goltzium*, in numis hujus populi iuenerunt. Nihil definimus.

Expectant nos, in quinto Ordine, *Numismata*, in *Coloniis percussa*, eaque elegantissima, quæ XII *Tabulis* constant, neque a *Vaillantio* sunt exhibita. Quorum quidem plurima ad Corinthum Coloniam pertinent. Ex his quoque, age, videamus quædam. *Tab. II num. 3* caput *Tiberii*, corona radiata, cum stella atque fulmine, symbolis Ἀπὸ Θεῶν. *Tab. III num. 15* Corinthiorum. Mons, in eo templum tetrastylon, cum imagine *Veneris*. Hic est ille mons, quem *Acrocorinthum* appellatum, *Venerisque* fano fuisse celebrem, *Strabo* atque *Pausanias* memoriæ prodiderunt. *Tab. IV num. 3* *Minerva*, cum hasta & scuto, insistit in navi, comite noctua, addito etiam tropæo. Ita victoria navalis celebratur in hoc numo. Nam res nautica, sicut *Maximus Tyrius* atque *Aristides* testantur, *Minerva* putatur esse inventum. Quare etiam Athenienses *Palladis* imaginem navibus suis, loco tutelæ, imponunt, ut partim veteres Græci ad *Aristophanem*, partim numi Attici, declarant. Eiusdem *Tabula* numus decimus tertius, qui Corinthius est, templum habet, in quo *Neptunus*, Numen Corinthiorum, in delphino recumbit. Cernitur, in testro templi, ab utraque parte, delphinus. Solent enim insignia Deorum fanis adjungi, ut aquila, vel fulmen, in *Jovis*, gallus, vulpes, caduceus, in *Mercurii*, & sic in aliis denique. *Tab. V num. 12* rursus *Neptunus* cum delphino, inter duas arbores; ad pedes jacent palma & corona. Indicantur *Isthmia*, seu ludii, quos huic rectori maris instituit CLI COR. *Colonia Julia Corinthus*, ut titulus monet. *Tab. XII numus 12* insignis est, & plane aureolus. Cernitur arbor, inter duas rupes, non ita procul canis, ante conchylium. Titulus numi: COL TYRO MET. Arbor, licet minus accurate hic expressa, palma est, quam in Tyriorum numis crebro spectamus, quod ille tractus adeo magno hujus arboris pro-

ventu fecundus fuit, ut Epigramma *Meleagri ἀνένδορον* ipsam patriam palmarum in Tyro reperiatur. *Dua rupes* situm Tyri informant, quam in rupibus, quæ *Scala Tyria* usurpantur, & quo ipsum urbis nomen *Ἄρα* respectum habet, excitatam fuisse, accepimus. *Canis* autem, qui, *conchylio* adstant, usum purpuræ, ab *Heroulis* Tyrii cane patefactum, designat, argumentum dat judicandi de pretio numismatis *Arigoniani*, cum canis quam rarissime, ut *Jobertus* monet, in numis Tyriis exstet.

Jam succedat Ordo *sextus*, qui nobis ostendit, *XV Tabulis, Numismata Imperatoria, in Græcis Urbibus percussa, & a Vaillantio non edita. Tab. I num. 10 ΣΑΜΩΝ*. Pavo, cum gladio, id est, *Juno* regina, in Samo insula religiose culta. Unum hic, in numismate cetera nitidissimo, summonemus, quod, credimus, non moleste feret humanissimus *Arigonus*. *Sceptrum*, non gladium, veteres numi, apud *Goltzium* atque alios, *Junoni* dant, tanquam reginæ. Quod quidem scēptrum cum in eo numo, de quo loquimur, sit in gladium commutatum, error ille sitne ipsius archetypi, an sculptoris, non facile est judicatu. Exspectat ea res limam judicii *Arigoniani*. *Tab. IV num. 5 mensa bipes*, in qua jacet fulmen, *ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ ΠΙΕΠΙΑC*. Est hæc mensa ex earum numero, quæ ararum vicem usumque olim obtinuerunt, sterniturque *Jovi τῷ Κεραυνώ*, seu Fulminatori, qui cultus in Seleucia est, teste *Hesychio*. Cujus generis mensas, *Jovis* honori dicatas, alii quoque Seleucensium numi, apud *Spanhemium Norisiumque*, modo cum duobus, modo cum quatuor, pedibus, ostendunt. *Tab. XII, 10, numisma Philippi senioris*, valde rarum. Cernitur, in averfa parte, Mars, galeatus, nudus, & gradivus, dextra hastam, sinistra clypeum, &, quod animadvertendum maxime, *scalam* in ulnis, gestans, pede in colliculum nixus. Titulus hic est: *ΒΙΖΥΗΝΩΝ*, *Bizyenorum*, populi Thraciæ. Numum, hujus similem, sed *L. Sept. Severi*, edidit e Cimeiliis Schwarzburgicis, ac singulari, ad Illustriss. *Jo. Henr. a Tîmas*, Epistola descripsit, *Joannes Christoph. Olearius*, Jenæ A. 1696, ubi eum dicit rarissimum, nec adhuc a quoquam editum.

tum. Credit idem, latere sub-scala singularem *Marris* appellationem, videlicet *Expugnatoris*, quod urbes atque mœnia, scalis admotis, expugnentur. Hinc autem apparet, quantum, in hoc numo, cimelium Cl. *Arignonus* in Museo suo fervet.

Properamus ad *Numismata* alia, in *Coloniis cusa*, nec relata a *Vaillantio*, quæ, XIII delineata *Tabulis*, dat Ordo *ſt-primus*. Hic Cl. Autor præmittit aliquod Antelogium, seu, ut ipse vocat, *Monitum*, ubi occurrit dubitationi, si quis putet, numos eosdem apud *Vaillantium* spectari. Ostendit, cuncta, quæ hic edantur, numismata non semper esse omnino a *Vaillantianis* diversa, ea tamen, adjungit, aut non habere *Vaillantium*, aut non ita habere. Quædam horum esse diversa typo, quædam titulo, alia in adversa parte differre, alia in averſa. In nonnullis caput effingi laureatum, radiatum, nudum, rursus in aliis cerni literas, numeros, titulos, Tribunitias Potestates, Consulatus, nomina Cæsaris, Imperatoris, Augusti, & complura alia generis ejusdem discrimina. Quæ quidem cuncta tanta animi moderatione a Peritiss. Antiquario nostro dicuntur, quanta virum decet sapientem, studiisque perpolitum humanissimis. Verum numos quosdam ex his adspiciamus, delectu habito. *Tab. II, 2*, numus *Augusti*, cum Siglis PSSC. Dubium, quomodo legas. *Vaillantius* ita: *Posuere Suffetes Carthaginenses*. *Harduinus* autem: *Poni Sui Sumtu Curavere*. De quo numo, atque alio *Tiberii*, eisdem literis signato, scripsit nuper aliquis *Vitembergæ*, qui rationem Suserum explicavit. Nec vero Cl. *Arignonus* suam hac de re sententiam erudito orbi invidet. *Decimum* ejusdem *Tabula* pumilima, a *Corinthiis* percussum, *Jovem* habet nudum, cum hasta & aquila, eumque stantem. Adscriptum est: JUPITER LIBERATOR. Hic nimirum ille est, qui in *Græcorum* Numis dicitur ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ. *Tab. V num. 3* *Dioscuri*, stantes cum hastis, sedet aquila in medio, qui horum ortum a *Jove* designat, quo etiam alii numi valent, qui modo *Jovi* sedenti adstantes faciunt *Dioscuros*, modo eisdem fulmen *Jovis* apponunt. *Tab. VII num. 2* *Antiochenſium*, in *Servi* honore cusa. Cernitur *Deus Lunus*, id est, figura virilis,

ris, feminuda, dextra hastam, læva globum cum Victoriola, tenens, testa pileo Phrygio. Dorso adhæret luna falcata, cujus cornua eminent utrumque humerum. Ad pedes conspicitur gallus a dextra, & a sinistra columna. Egregius sane numus, multisque aliis in hoc genere anteferendus. Quamquam enim etiam apud *Spanbemium*, *Sequinum*, *Patinum*, *David*, *Milium*, *Vaillantium*, *Norifium*, Deus *Lunus* in numis exprimitur; non tamen hi symbola illa omnia ostendunt, quæ in *Arigoniano* simul apparent, nec seminudum dant, sed vestitum, ommissa etiam columna. Ut ergo hic numus haud mediocre decus addat *Arigoniano* Museo. *Tab. XI num. 7* Berytiensium. Imago Deæ *Astartes*, quæ in Numinibus Berytieorum numeratur, in templo cernitur. Sed, in aditu fani cum actuaria navis effingatur, templum fuisse ad oram fluvii situm, facile cognoscitur.

Superest, ut *octavum* Ordinem breviter perlustremus, quo *Numismata alia Imperatoria*, in *Græcis Urbibus cusa*, *XV Tabulis* exhibentur, eaque diversa a *Vaillantianis*. Sunt hi quoque numi egregii, quorum e multitudine paucos tantummodo, pro instituti nostri ratione, seligemus. *Tab. I, 4*, numus *Augusti*, cum epigraphe: ΑΠΟΛΛΟΝΙΟΣ ΑΦΡΟΔΙΣΙΕΟΥ ΤΙΟΣ. Animadvertendum, suppleri ellipsin nominis 'Τιός, quod in ceteris numis plerumque omitti solet. Sic unus numus, ut sæpe fit, potest alios plures explicare. *Tab. III num. 9* *Diana*, cum hasta, arcu, pharetra, ceterum *cervino capite*, cum quatuor *cornibus*, quod singulare & rarum. *Tab. XIII, 9*, numus *Philippi senioris*, sane elegans. Sedit, cum hasta & aquila, *Jupiter* in templo sex columnarum, circumscriptis his literis: ΔΙΟΣ ΚΑΤΕΒΑΤΟΥ. Infra legitur: ΚΥΡΡΗΚΤΩΝ. Nempe *Jupiter* cum fulmine, cognomento *Καυβάτης*, de quo singularem scripsit *Petrus Burmannus* Dissertationem, in *Cyrrhestensium* numis, apud *Patinum*, *Vaillantium*, *Bogerum*, & alios, obvius est, videturque illud nomen *Jovi*, per *καυοζήλιον*, adscriptum, ex pervulgata fama de *Jehova*, descendente cum tonitribus in montem *Sinai*. *Tab. XV num. 5* *Salonine*. Templum, in quo stat persona virilis. Titulus numi aliquantum detritus, ex quo hæc legi possunt:

CTP

CTP ACIAPX A. *Sub Magistratu Asiarcha primum.* CAIT-
THNQN subscriptio habet, quæ quidem nobis suspecta vi-
deatur. Haud moleste, opinamur, Cl. Autor feret, si de alia
lectione cogitandum putemus. Nam, cum Asia sola Procon-
sularis Asiarchas habuerit, nec antiquum æs, præter Smyr-
nensium, Sardianorum, Pergamenorum, Trallianorum, Cy-
zicenorum, Laodicensium, Hypæpanorumque, Asiarchas, quos-
quam commemoret, nullo negotio assequimur, non posse Sai-
tenses, populum Ægyptiacum, in hoc numo tolerari. Ita-
que expediet, revocasse veram, ut nos quidem arbitramur,
scriptionem, ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ.

Possunt hæc, quæ attulimus, specimina sufficere, ad ex-
citandam, in eruditis harum mercium æstimatoribus, cupidi-
tatem evolvendi has Tabulas Numismatum, quæ quidem ut
nos (non est enim celandum,) incredibiliter delectarunt, sic non
possimus easdem illas omnibus atque singulis, qui literis fa-
vent, majorem in modum non commendare. Dignus est li-
ber, qui a studiosis artis numismaticæ cupide diligenterque
teratur. Sed ex eodem facile est judicare de præstantia *Ari-
goniani* Musei, quod haud vulgaribus est refertum opibus, sed
rariora maxime numismata, & non obvia, condit in pen-
tralibus suis, eoque in principibus Museis Italorum privatis il-
lustrem locum obtinet. Diximus interdum, in his recensendis
numis, quid nobis videretur. Quod factum haud fuisset,
nisi de Doctiss. *Arigoni* singulari humanitate, cui non displicet
amica correctio, satis nobis, ex Præfatione, constaret. Quem-
admodum autem Cl. Autor, edito hoc Volumine, magnam a
doctis viris gratiam inibit; sic, idem ut de Museis suis numariis
ceteri faciant Itali, & optandum vehementer, & sperandum, est.
Ceterum septuagenario Seni, qui, ut diximus, plura molitur, ut
inter nobilissimos conatus adsint aptæ commodæque vires, re-
spondeat prospera valetudo, faveat fortuna, id quidem nos cum
optimo quoque habemus in votis, qui, toto absoluto Opere,
numadversionibusque illustrato, amplissimum ejus in omni ele-
gantiorum literarum studio usum futurum, spe certa augu-
ramur.

hoc est,

DISSERTATIONES, IN ACADEMIA INSCRIPTIONUM & LITERARUM HUMANIORUM PUBLICATAE INDE
ab anno 1726 usque ad finem anni 1730.

Tomus VIII.

Lutetiæ, in typographia Regia, 1733, 4 maj.

Alph. 4 plag. 2.

Offeruntur hic nobis quadraginta Dissertationes eruditissimorum hominum eruditissimæ de argumentis & cognitu utilibus, & lectu per jucundis. In primis, qui antiquissimam amant Historiam literariam, & multas & delicatas hic sibi apponi dapes gaudebunt, seque incendi sentient similia conandi cupiditate maxima. Et in prima quidem, Bougeantio potissimum Jesuitæ opposita, Burettius sententiam fert de pluribus recentiorum libris, Musicam veterum describentium. In secunda pag. 27 seq. idem Plutarchi librum de Musica (quem a se ait in linguam Gallicam traductum esse,) suo subjicit examini, summoque studio contendit, verum hunc esse Plutarchi factum, non subditium. Idem in tertia pag. 44 historiam hujus libri literariam persequitur, docens, quando primum & quoties deinceps typis exscriptus fuerit hic liber, quæ & quot ejus essent versiones, & quanti quæque sit pretii, qui denique annotatis eum & qualibus illustrarint. Idem, in quarta pag. 63 de symphonia Musicorum veterum disputans, cuidam respondet Societatis Jesu monacho, qui contra se acriorem strinxerat stilum in Commentariis Trivoltiensibus. In quinta idem Auctor pag. 80 libri Plutarchi, quem modo laudavimus, exhibet analysin. In sexta pag. 97 differit Sallierius de pictura veterum & Sculptura perspectiva, utramque prisca ætati fuisse cognitam, copiose docens contra Perraltum. In septima pag. 109 de vita & scriptis Eubemeri differit Sevinus, inque octava pag. 118 de Phylarchi vita scriptisque; quem vix mediocres inter Græciæ scriptores referendum esse, existimat. Idem in

nona

nona pag. 126 de *Callisthenis*, & in decima pag. 144 de *Tyrtaei*, vita & scriptis commentatur. Ac, hunc fuisse Athenis natum, docet initio. Tum, quo tempore vixerit, constituit. Hinc in ejus historia, a veris sejungit falsa, multasque eliminat fabulas. Tandem ita, ut Critico dignum est, de *Tyrtaei* disputat scriptis, ac praecipue de carminibus ipsius bellicis, tanti olim aestimatis Lacedaemone. In undecima pag. 157 vitam *Demetrii Phalerei* describit *Bonamicus* accuratissime. In duodecima pag. 178, an duo fuerint *Zoili* Homeromastiges, disquiri *Hardionius*. Docet, vulgo confundi *Zoillum* cum alio *Zoilo* antiquiore; alterum *Platoni* fuisse aequalem, alterum *Ptolemaeo Philadelpho*; priorem, eloquentiae laude conspicuum, censorum fuisse *Homeri* justum ac moderatum; posteriorem autem imperitum & stulti fastus plenum summi Poetae contemptorem. In decima tertia pag. 188 hanc quaestionem excutit *Vatryus*, an tragœdiam constare quinque actibus necesse sit. Hic, praemisso de natura tragœdiae sermone, negantem ruetur sententiam, causasque suppetere posse contendit, cur alia tragœdia plures, quam quinque, habeat actus, alia pauciores. In decima quarta Dissertatione idem pag. 199 de veteris tragœdiae choris agit, eorumque utilitate, eamque tragœdiae nostrae aetatis, choris carenti, praefert. Idem in subsequenti pag. 211 de tragœdiarum apud veteres recitatione, sive pronuntiatione, agit, docens, recitatas olim fuisse in theatris tragœdias non usitato sermone, sed vero cantu. In decima sexta pag. 224 de *Agamemnone*, tragœdia *Aeschyli* obscurissima, disserit *Sakierius*; ac notas *Casauboni* ad hanc tragœdiam promittit, quae conservantur in Bibliotheca Regia. In decima septima pag. 243 *Euripidis Medeam* contemplatur *Hardionius*, ita ejus patrocinium suscipiens adversus *Petrum Cornelium* ac *Daceryum*, ut contendat, hanc *Euripidis* tragœdiam omnibus esse numeris perfectam, eique nullam veterum tragœdiarum, quae quidem supersunt, jure praeferti. In decima octava pag. 264 idem disserit de *Euripidis Andromache*, deque ea aliam exspectare nos jubet. Dissertationem, habituram & animadversiones exegeticas & correctiones e pervetusto quodam Regiae Bibliothecae

theæ MSto Codice. In *undevigesima pag. 276* disputat idem de choro hujus *Andromaches*; ubi ipsi occurrit occasio, accurate confutandi vulgarem de bigamia *Socratis* fabulam. In *vigesima pag. 288* comparat *Racinius Ipbigeniam Euripideam* cum *Raciniãna*, longèque præfert *Euripidis* tragœdiam tragœdiæ Poetæ sibi cognominis. Idem in *vigesima prima pag. 300 Euripideum Hippolytum* cum *Raciniãno* confert, laudeque *Euripidi* tributa maximã, *Raciniãnam* adscribit sociam tragœdiis præstantissimis. In *vigesima secunda pag. 314* de cursibus equorum & curruum in ludis Olympicis præclare disputat *Geodynus*. In *vigesima tertia pag. 341* observationes exhibet *Barrius* ad *Herodotum* de intervallo Sardiũ & Sufæ urbium, deque fluminibus Haly, Euphrate, Araxe, & Phaside. In *vigesima quarta pag. 363* ad *secundi Libri Livii Caput 18, 19, 20, & 21*, annotationes exhibet *Curneus*. In hac historiæ Romanæ parte cum *Livio* vehementer adversari videatur *Dionysius Halicarnassensis*; Noster viam invenit, eos redigendi in concordiam. Illud tamen addit, meliori ordine majorique cura, quam *Livium*, enarrasse hanc historiã *Dionysium*. In *vigesima quinta pag. 372* de *libra* veterum Romanorum disputat *Barrius*, itemque de aliquot veterum mensuris, in primis de *chanice*. Quibusdam, autore *Budeo*, arbitratis, libram Romanam habuisse centum dênarios, aliis nonaginta sex, aliis denique octoginta quatuor, mediam Noster amplexatur sententiam, nec eam solum munit gravibus argumentis, sed etiam a quibusvis objectionibus defendit. In *vigesima sexta pag. 403* idem disputat distincte de Romanorum Imperatorum diversis Galliæ in provincias divisionibus, cum aliorum, tum præcipue *Antonii Pagii*, errores notans ac refellens. In *vigesima septima pag. 430* de limitibus regnorum Francici & Gothici suam exponit stabilitque sententiam *Mandagorsina*. In subsequenti *Lancelotus pag. 450*, excussis eorum argumentis, qui *Genabum*, veterum Carnutum oppidum, habent pro hodierna urbe *Gien*, docet perspicue, *Genabum* esse *Aurelianum*, *Orleans*. In *undetrigesima pag. 464* demonstrat *Foncemagnius*, regnum Franciæ primam stirpem Regiam habuisse hæreditarium

rium pariter & successivum. Jam in *sexto* horum *Commentariorum* Tomo publicata est ejus de hoc argumento Dissertatio. Cum autem ibi simpliciter demonstratam exhibuerit suam sententiam; nunc ad *Vertutii* respondet argumenta, contrariam tui opinionem. In *trigesima* pag. 476 idem disserit de divisione, sive partitione, Franciæ sub stirpis primæ Regibus. Idem in *trigesima prima* pag. 490 ad quæstionem illam, an femina vi legis alienius Salicæ fuerint a successione in regnum Francicum exclusæ, respondet, non vi legis ullius, sed ex consuetudine, primæ stirpis imperantibus Regibus exclusum fuisse sexum muliebrem. In *trigesima secunda* pag. 505 eundem habet sollicitum amplitudo regni Francici sub stirpe Regum prima. In subsequenti pag. 528 disserit *Curneus* de vita scriptisque *Rigordi & Guilielmi Britonis*, qui est prioris Historici continuator. Horum priorem, qui maximam vitæ partem transegit in duodecimo Seculo, & monachus in S. *Dionysii* Cœnobio, itemque Regis Historicus, fuit, ait, bonum esse Historicum in describendis rebus *Philippi Augusti*, etsi superstitionibus ætatis suæ summa credulitate addictissimum; ac simul docet, editionem ejus historiæ posteriorem esse priori multo emendatiorem. Ad *Guilielmum* quod attinet, qui natus circa annum 1170 in Britannia minore, sive Armorica, creatus fuit Regis *Philippi Augusti* Capellanus, Noster eum prolixè laudat tum ut Historicum, tum ut Poetam, atque etiam de editionibus ejus disserit, præferens, magnificeque commendans, *Berthianam*. Idem in *trigesima quarta* pag. 549 de vita scriptisque *Radulphi Glabri* disserit, Historici Seculi undecimi, & *Cluniacensis* monachi. Etsi autem hunc refert inter levioris notæ Historicos; aliquot tamen exemplis docet, ex ejus historia quædam cognosci, alibi locorum haud occurrentia. Pari utitur *ampius* in Dissertatione sequenti pag. 560, ubi de vita & scriptis *Guilielmi de Nangis*, Seculi XIII Historici, agit, deque historiæ ejus continuatoribus. In *trigesima sexta* *Lancelotus* exhibet pag. 579, subjunctis suis annotationibus, *Poema* Gallicum in laudem *Anna*, *Caroli VIII* sororis. Fuit hæc *Anna* fratri socia consiliorum in administrando regno, mulier

P

quippe

quippe prudentiæ plenissima. Etsi vero hujus carminis conditor incognitus, qui id A. 1489 pepigit, haud multum valet arte poetica; dignum tamen omnino est lectione ob materiam historicam. Idem in Dissertatione *trigesima septima pag. 602* monumentum interpretatur *Guilielmi Conquestoris*. Exhibuit id quidem jam *Montefalconius* in *Monumentis suis Monarchiæ Francicæ*; at Noster novam ei curam adhibuit, clarioremque ejus promit descriptionem, atque ex illius temporis historia illustrationem. In *trigesima octava pag. 669* idem defendit *Philippum* Valesium in controversiâ cum *Roberto Arthesio*, concitore belli inter illum *Philippum & Eduardum III*, Angliæ Regem. Refutat igitur multos Historicos Gallos, etiam novissimum illum, *Danielem*, Jesuitam, contrariam pronuntiantes sententiam, *Robertum*que laudantes, *Philippum* accusantes. In *trigesima nona pag. 682* idem refellit fabulam, magnis multisque munitam autoritatibus, quæ tradit, cum Magistro ordinis Templarii combustum una fuisse *Guidonem*, fratrem *Delphini* Viennensis, Equitem Templarium. Manifestum igitur facit Noster, *Guidonem* illum non fuisse hujus Ordinis Equitem, prætereaque omnem ejus *Guidonis* historiam persequens, eum A. 1318 demum vita excessisse, demonstrat. Ut autem erroris tam late sparsi ne lateat occasio atque origo, docet, illum, qui combustus fuit, alium *Guidonem Dalphinum* fuisse, filium *Roberti II*, Comitis Alvernæ. Deserimur tandem ad postremam hujus *Voluminis* Dissertationem, ab eodem *Lanceloto* compositam, in qua *pag. 709 seq.* primorum annorum regni *Caroli VIII* historia singulari studio illustratur, notatis potissimum erroribus, qui multi sunt, Jesuitæ *Danielis*.

MEMOIRES POUR SERVIR A L' HISTOIRE
des Insectes, &c.

hoc est,

COMMENTATIONES, AD ILLUSTRANDAM
Insectorum historiam pertinentes, Autore DE REAUMUR, Academiæ Regiæ Scientiarum, Societatis Regiæ
Britau-

Britannicæ, Academiæ Petropolitane & Instituti Bononiensis, Sodale, Ordinis Regii & militaris Sancti Ludovici Præfectorum & Inspectorum. Tomus quintus, continuatio historię Muscarum bipennium, & plurimarum quadripennium, ferras pro aculeo habentium, Tettigarum etiam & Apum.

Parisiis, ex Typographia Regia, 1740, 4 maj.

Alph. 4, cum Tab. zn. 38.

Non dubitamus, fore plerosque rerum naturalium studiosiores, quibus jucundum fuerit, elegantissimas perspicacis *Reaumurii* de Insectorum genesi & œconomia narrationes in his *Actis* legere, & quid industrius Observator de Muscis bipennibus & quadripennibus, amplissima certe Insectorum gente, propositurus sit, percipere. *Quartus Tomus* expositione Muscarum quadripennium, quas Culices appellamus, exspiravit, cupidique lectoris non tam legendi desiderium explevit, quam excitavit. Habemus nunc reliqua. *Prima Observatio* Tipulas exponit, Muscarum quadripennium familiam, Culicibus affinem, sed in quamplurimis ab ista classe recedentem. Culices enim tubo sugunt animalium sanguinem, inficito aculeis vulnere. Inermes sunt Tipulæ, ore gaudentes edentulo; quare nec mordent, nec ova pariunt in perniciem aliorum insectorum & animalium, sed pratis locisque uliginosis volitant pedibus sex prælongis, quibus perinde ac alis progredi, & limo vagari, discunt. Magna est Tipularum diversitas, quam & locus natalis & color varians constituit. Aliæ verme nascuntur subterraneo. Ponit enim Tipula, forma reliquis major, ovula innumera, terra limosiore nidificat, & apte prope litora lacuum ripasque fluminum foeturam alta tellure desigere novit. Nascitur vermis, quem etiam in cavis arborum truncis & terra, intra eosdem stabulante, reperire possis. Hic, postquam radiculis plantarum satur est, Nymphæ formam induit. Vermem deprehendit Observator stigmatibus carere, nisi quæ sunt ad anum gemella, quibus respirat, quorum etiam vestigia partim in vermibus exuvia,

antequam nympham fubeat, deposita, partim in nympha ipsa, clare videinus. Aliz Tipulæ tubere terreno, quod *Truffel* dicitur, vel agaricis arborum, vel fungis & boletis, ova deponunt, quæ vermem emittunt, vegetabilis sui destructorem. Hic, dum nympha fit, circa se coccum struit, in quo leges metamorphoseos subire solet. Differunt omnes multum coloribus. Videas luteas, nigras, cinereas, colore variantes. Aliz Tipulæ sunt aquaticæ, majores, mediæ, minimæ, ex quarum classe esse debent invisibilia ista animalcula aerea, quæ guttam aquæ, quam Observator sub lente vermibus scatentem vidit, foetura complect, positis momentaneo partu ovulis, quæ subito vermes, brevique transitu per statum medium nymphæ, iterum muscæ fiunt. Tipulæ istæ aquaticæ immensum ovorum numerum in superficie stagnantis aquæ ponunt. His vermes prodeunt, quos in vase, aquam putridam habente, innumerabiles conspicimus. Vermes appellat polypos Observator, ideo, quod polyporum instar flagellis procedant, natentque in aqua. Modo enim fundum petunt, modo stigmatibus, quæ prope anum sunt, dum ad superficiem aquarum emergunt, aerem hauriunt. Deinde in fundo vasis, fibris ex putrida aqua carptis, nidificant, nympha fiunt mobilis, quod novum & in omni muscarum historia inauditum est, seu, si cum *Swammerdamio* loqui velis, Nympha animal. Nympha ista alarum rudimenta habet. Pinnae appellare satius est. Hæc prodit ornatissima & cristata Tipula, elegantiore tamen coma, si mas est. Altera Commentatio supplet historiam Muscarum bipennium, observationibus admodum variis. Describitur Muscæ genesis, quam a Divo *Marco* appellat Observator. Hæc aliam videtur habere unam, ideo quod utraque non sit juxta se invicem posita, sed altera alteram tegat, prout incedere solent stercoreariz vulgatiores, a quibus forte parum discrepant. Proboscide destituuntur, os habent sine dentibus, ova deponunt in terra, ibi vermis excluditur, qui tuberibus terrestribus radicibusque plantarum vescitur, tandemque per medium statum nymphæ musca prodit, alis corpore longioribus, quod huic generi muscarum terrigenarum, stercoreariis etiam, aut lutariis, solemne est. Ad Musca-

Muscarum bipennium historiam explendam, adduntur quædam de *Muscis* minimæ mensuræ, quæ foliis ulmi, caulibus sambuci, aliisque plantarum caulibus, circumvolitant, quas, viviparæ sint, an oviparæ, arduum est definire. Videas inter illas quasdam pennatas, quasdam involucres, nymphas forte priorum. Nam, & has quibusdam insectis ambulatorias esse, novimus. Curiosissima præterea est observatio de *Musca* cervaria, quæ patentes narium hiatus cervi intrat, ovula figit prope velum palatinum animalis, vel in tonsillis, vel prope laryngem; unde fiunt tubera, similia illis, quæ in vervecum naribus a simili musca, vel in cute ruminantium variorum, ab *Ichnevmonis* muscæ ovulo & verme fieri, alibi *Observator* exposuerat. His tuberebus nascitur vermis, a venatoris rei peritis haud semel visus, sed fabulose descriptus. Putant enim venatores, hunc vermem rodere cornuum radices, unde illa defluant. *Princeps Comæus* *Observatori* nostro truncum cervi caput transmisit, in quo vermes invenit, nec aliter evenire posse putat, quam ut vermes isti, quos cervi sæpe tussiendo projiciunt, vel naribus emungunt, in muscam, sub terra, bipennem, *Bombylo similem* per medium statum nymphæ, permutentur. Vero etiam simile est, in ipsa carnea isthac theca, qua vermis nidificat, transmutationem fieri, habuitque nympham *Observator*, quam dolet muscæ habitum non induisse; quapropter experimentum opportunitate data repetere non intermitteret. *Tertia* *Commentatio* agit de *Pseudo-Erucarum* muscis. *Regulæ* & legis constantis loco est, *Erucas*, si quæ veræ sunt & legitimæ, omnes in papiliones permutari. Videas tamen reptilia, quæ parum versato in historia insectorum ex erucarum gente esse videbuntur, cum tamen toto genere discrepent, muscam in viscere gerant, nec papilionem. Pedibus incedunt, prout erucæ, odo decem, viginti, viginti & uno, viginti & quatuor. *Sericea fila* componunt in coccum, quo clausæ, chrysalidem ex cute indurata concipiunt, hinc transmutantur. Characteres tamen sunt distincti, quibus veram erucam a spuria dignoscas. Pedes habent sine uncis posteriores omnes. Anterioribus binis tenentur folio, reliquo corpore fluctuant, & illud mirifice fle-

Sunt in formas varias, spiraliter contorquentur, rigent, iterumque contorquentur, quasi convulsæ. Tales sunt, quæ scrophulariæ foliis vescuntur, & plures aliæ. Musca exit, postquam chrysalis averfa folii parte facta est, quadripennium more os habens sine dentibus, nec proboscide instructa. Singulare id est huic muscarum familiæ, quod pro aculeo ferram ano gerant, quam artificiosissime in contrarios sensus ducere norunt. Non autem utrique sexui familiare est, ferram habere, sed foemineo id competit. Musca enim foemina, ovis gravida, hoc instrumento utitur, ad stationem aliquam ovulis in fruticum cortice construendam. Vidit Observator muscam foeminam, quæ in rosetis frequentissima est, opus facientem, & intellexit, quam operose ista ferram inter corticem fruticis externum sensim sensimque defigere, educamque iterare, noverit, quo id effectum est, ut ovum matris efflueret ovario, & inter corticem externum mediumque constitueretur. Singulum vulnusculum, unum capit ovulum, quorum longæ series constituuntur in uno ramulo. Non aliter rem perficit musca, quam hortalanus, dum gemmam cortice defigit; imo etiam incrementum cepisse ovula visâ sunt. Habent enim quædam insecta id, quo ovula cum foetu sensim augeantur. Clarum id est in formicæ & pediculi exemplo. Ovum etiam hujus muscæ crescit, dum cortex in tuber elevatur, id quod num succi vegetabilis accessu, num sponte, fiat, dubium esse videtur. *Quarta* Commentatio luci admoveat decantatissimam antiquissimis temporibus canoram muscam, quam *Tettigam* & *Ichetam* a sono musico *Aristoteles* appellavit. *Cingalam* vocant Galli. Nec tamen ore sonum movet, nec, prout locustæ, grylli, vel muscæ, faciunt, alis & subtensa his chorda contremiscit, sed sub ventre duplicem membranam cavo prætensam habet, qua, musculorum actione, acuti quid sonat. Foemina ferram habet juxta anum, qua cortices arborum exsculpit, & ova ponit, lege prioribus simili, unde vermis nascitur pedatus. Sex scilicet pedibus incedit iæstar pulicis, hinc terra absconditus, aliquo post tempore, apparet tanquam nympha, quæ non, prout aliis muscis est, quiescit, sed ambulat, & per arborum folia divagatur. Sub hoc habitu olim gulis Græcorum suavissimus

viffimus cibus fuit. Scribit enim *Aristoteles*: Quo tempore sua-
 viffimæ funt, antequam cortex rumpatur. Ova fcilicet fub hac
 forma concipit, quibus alvo protractis vefci mos fuit. Tetti-
 gometram appellant veteres. Educta tandem exuvia, prodit
 Mufca quadripennis, omnium maxima & elegantiffima, nec
 omnibus terris frequens. Frequentius eveniunt Pſeudo-Tetti-
 gæ, Pro-Cingalæ Observatori dictæ, parvæ rofarum mufcæ,
 a quibus mores majorum edifcere poſſis, quas naſcendi con-
 ditione, more ovum ferra defigendi nympha ambulante, &
 corporis, dum mufcæ fiunt, habitu, imitantur. Describitur
 hac Commentatione Noctiluca Braſilienfis, quæ & Laternigera
 dicitur, mufca magnam lucem tenebris fundens, quamvis, quod
 ad metamorphoſin ejus attinet, certi quidpiam affirmari haud
 poſſit, cum *Sibylla Meriana*, quæ prima infectum inter Suri-
 namenſes deſcripſit, brevis admodum in expoſitione fuerit.
 Reliquæ, quæ hoc Opere continentur, Commentationes a quin-
 ta ad decimam tertium, Muſcæ mellificæ, apis, induſtriam &
 mores, ingenio humano ſæpe mirabiliores, exponunt. Continuo
 ſermone potiora iſtius jucundiffimæ enarraſionis attingere li-
 ceat. Omni ætate Autorum animos in ſe converterunt ani-
 malia, corpore parva, ingenio magna, quorum leges & una vi-
 vendi conſuetudinem multi rationi, deliberato animo, & le-
 gum præſtabilitarum normæ, hinc imperio unius principis fœ-
 minæ, adjudicaverunt. Admiranda autem omnia, quæ ple-
 rumque de iſta republica prodi ſolent, fabulam ſapiunt, dum
 verus animalculorum inſtinctus ignoratur a quamplurimis. Ob-
 ſervator curioſiſſimus non tantum ante ſe ab aliis tradita ſedulo
 comparavit, ſed ſua potiffimum experimenta etiam adjecit, nec
 quidquam ſuperſeſſe paſſus eſt eorum omnium, quæ ad con-
 dendam gentis iſtius hiftoriam facere poſſe videbantur. Plu-
 rima, quæ ad vitam ſociam apum ſpectant, momenta ſimplici
 obſervatione eventuum & motuum quotidianorum, quos vel
 ad ſingulam, vel ad plures, vel ad omnes, pertinere videmus,
 declarari poſſunt. Dum evolant, dum in florum calyce ſedent,
 & organis utuntur, dum redeunt, dum opus faciunt, dum cellu-
 las ſtruunt, dum mella condiunt, dum ex verme intra cellulam,
 nympha,

nympha, deinde musca fiunt quadripennis, dum bella gerunt, aculeum figunt cute humana & animalium, icu nocent, dum hostes profligant, & internecione delent, vel intestina bella gerunt, funera efferunt, dum, tempestate oborta, subito dominum convertuntur, dum emigrat, dum unius apis obsequio omnes moventur, dum una statione, diversa familia geniti, manere recusant, & si quæ alia sunt facta, œconomis, aut plebejis, cognita, jam habent, quo ingenium spectatorum exercere possint. Ast longe alia & his superiora sunt laboris exempla, & vitæ gregariæ inauditi mores, quos a fabula vix abesse putares, nisi experimenta pro veritate loquerentur. Quod regina materque populi sui una duodecim mille ovula ventre gerat, quod eadem vacuis cellulis ovum, singula unum, pariat, quod vermes ex ovo, per medium statum nymphæ, muscæ fiant, quod istæ partim novæ migrationi, novoque populo condendo, destinentur, partim in civium defunctorum stationem succedant, quod masculæ apes plurimæ, tercentum putatæ, unius foeminae concubitus petant, quod apes operariæ omnes nullius sint sexus, & si quæ alia sunt curiosissima vitæ apis momenta, omnia habent aliquid novi, inauditi, & prorsus admirandi. Matrem apum facile cognoscas magnitudine corporis, & alarum brevitate. Hæc simili modo, quo apes reliquæ, ex ovo nata est, perque medium statum nymphæ ivit, tunc musca facta est. Quapropter fieri solet, ut una mater inter innumera ovula non unum, sed plura ovula regia, pariat, ut adeoque uni populo plures sæpe sint dominæ. Hinc divisio nascitur & examen reginæ ductu, unum alterumque pro dominarum numero novam stationem quærit. Ut obsequium, quo dominam & matrem omnes colunt, certis experimentis constaret, tentavit varia Observator. Reginam aliquam peregrinam apibus dedit, & intellexit, eodem amore ab omnibus cultam fuisse, ac si simul nata fuisset. Adoptant enim apes, quam primam inveniunt, dominam, dummodo habeant spem fertilitatis. Plures reginæ in eodem apiario rarius existunt; duas simul esse posse, expertus est Observator; plures impatienter ferunt; imo videas reginas & matres occisas, & parricidias.

parricidium quietis publicæ causa commissum. Colunt apes reginam suam nondum natam in statu nymphæ. Obtulit Observator talem nympham, quæ mater apum futura erat apibus, & vidit, illas magno amore amplexas infantem fuisse, quam scirent propediem mulcæ regiam fore. Similiter mares apes habitu externo ab operariis differunt. Majores sunt, & fucos forma referunt, aculeis tamen destituuntur. Hos ad opus faciendum ineptos, nec evolantes, sed otiosos, postquam fecunda mater facta est, occidunt apes, siquidem mense Augusto & reliquis interesse apibus haud observantur, quorum cadavera mense Junio apiariis prope adjacentem observamus, sive fato suo defuncta, sive crudeli morte occisa. Triplex iste apum ordo, fœmineus, masculus, hermaphroditicus, eadem matre nascitur. Hæc, ovulis fœta, foeturam cellula singula ponit. Quapropter, ex quo examen novum suam stationem subiit, hoc primum est, condere ex cera cellulas, quæ ovula matris recipere possint. Hinc triplex est cellularum, quas apes struunt, ordo: alter, quo mella conduntur, alter, quo ceracea materies, apibus esca, reponitur, tertius, quo ova cubant. Cum autem triplex sit apum familia, regia, mascula, & plebeja, diversæ etiam magnitudinis cellulas oviferas apes struunt, regiam unam vel alteram, quæ forma & ambitu eminent reliquis, ovulum regium habituram, plures masculas, ambitu itidem majores, & reliquas omnes mensuræ minoris. Sic singulo anno, prout in civitate quadam, defunctorum apum locum occupant neogenitæ; quæ autem multitudine societatem gravant, excedunt patriam, & examen faciunt. Ut autem mellificæ apibus industria clarior esset, anatomen omnium curiosissimus Observator instituit. Id commune habent omnes, ut sint ex illa classe mulcæ, quæ promuscidem & os dentatum simul habent. Thorax abdomini tenui filo committitur, quatuor respirant stigmatibus, abdomen sex annulis dividitur. Oculi duo prægrandes, pilis distincti, in capite eminent. Præterea etiam tres minores ocellos in fronte gerunt, nec dubium est, oculorum titulum his organis deberi, dum, postquam gluten his inductum est, excæcatæ errant apes, incerto volatu, vel in

Q

terram

nympha, deinde musca fiunt quadripennis, dum bella gerunt, aculeum figunt cute humana & animalium, icu nocent, dum hostes profligant, & internecione delent, vel intestina bella gerunt, funera efferunt, dum, tempestate oborta, subito domum convertuntur, dum emigrant, dum unius apis obsequio omnes moventur, dum una statione, diversa familia geniti, manere recusant, & si quæ alia sunt facta, œconomis, aut plebejis, cognita, jam habent, quo ingenium spectatorum exercere possint. Ast longe alia & his superiora sunt laboris exempla, & vitæ gregariæ inauditi mores, quos a fabula vix abesse putares, nisi experimenta pro veritate loquerentur. Quod regina materque populi sui una duodecim mille ovula ventre gerat, quod eadem vacuis cellulis ovum, singula unum, pariat, quod vermes ex ovo, per medium statum nymphæ, muscæ fiant, quod istæ partim novæ migrationi, novoque populo condendo, destinantur, partim in civium defunctorum stationem succedant, quod masculæ apes plurimæ, tercentum putatæ, unius fœminæ concubicum petant, quod apes operariæ omnes nullius sint sexus, & si quæ alia sunt curiosissima vitæ apis momenta, omnia habent aliquid novi, inauditi, & prorsus admirandi. Matrem apum facile cognoscas magnitudine corporis, & alarum brevitate. Hæc simili modo, quo apes reliquæ, ex ovo nata est, perque medium statum nymphæ ivit, tunc musca facta est. Quapropter fieri solet, ut una mater inter innumera ovula non unum, sed plura ovula regia, pariat, ut adeoque uni populo plures sæpe sint dominæ. Hinc divisio nascitur & examen reginæ ductu, unum alterumque pro dominarum numero novam stationem quærit. Ut obsequium, quo dominam & matrem omnes colunt, certis experimentis constaret, tentavit varia Observator. Reginam aliquam peregrinam apibus dedit, & intellexit, eodem amore ab omnibus cultam fuisse, ac si simul nata fuisset. Adoptant enim apes, quam primam inveniunt, dominam, dummodo habeant spem fertilitatis. Plures reginæ in eodem apiario rarius existunt; duas simul esse posse, expertus est Observator; plures impatienter ferunt; imo videas reginas & matres occisas, & parri-

parricidium quietis publicæ causâ commissum. Colunt apes reginam suam nondum natam in statu nymphæ. Obtulit Observator talem nympham, quæ mater apum futura erat apibus, & vidit, illas magno amore amplexas infantem fuisse, quam scirent propediem muscam regiam fore. Similiter mares apes habitu externo ab operariis differunt. Majores sunt, & fucos forma referunt, aculeis tamen destituuntur. Hos ad opus faciendum ineptos, nec evolantes, sed otiosos, postquam fecunda mater facta est, occidunt apes, siquidem mense Augusto & reliquis interesse apibus haud observantur, quorum cadavera mense Junio apiariis prope adjacentia observamus, sive fato suo defuncta, sive crudeli morte occisa. Triplex iste apum ordo, fœmineus, masculus, hermaphroditicus, eadem matre nascitur. Hæc, ovulis fœta, fœturam cellula singula ponit. Quapropter, ex quo examen novum suam stationem subiit, hoc primum est, condere ex cera cellulas, quæ ovula matris recipere possint. Hinc triplex est cellularum, quas apes struunt, ordo: alter, quo mella conduntur, alter, quo ceracea materies, apibus esca, reponitur, tertius, quo ova cubant. Cum autem triplex sit apum familia, regia, mascula, & plebeja, diversæ etiam magnitudinis cellulas oviferas apes struunt, regiam unam vel alteram, quæ forma & ambitu eminent reliquis, ovulum regium habituram, plures masculas, ambitu itidem majores, & reliquas omnes mensuræ minoris. Sic singulo anno, prout in civitate quadam, defunctorum apum locum occupant neogenitæ; quæ autem multitudine societatem gravant, excedunt patriam, & examen faciunt. Ut autem mellificæ apibus industria clarior esset, anatonem omnium curiosissimus Observator instituit. Id commune habent omnes, ut sint ex illa classe muscarum, quæ promuscidem & os dentatum simul habent. Thorax abdomini tenui filo committitur, quatuor respirant stigmatibus, abdomen sex annulis dividitur. Oculi duo prægrandes, pilis distincti, in capite eminent. Præterea etiam tres minores ocellos in fronte gerunt, nec dubium est, oculorum ticulum his organis deberi, dum, postquam gluten his aductum est, excæcatæ errant apes, incerto volatu, vel in terram

Q

terram præcipientes feruntur. Tribus incedunt pedum partibus. Singulos quinque dividunt articuli, inter quos notabilis est tertii paris articulus ab infimo primus, utpote qui ceræ colligendæ potissimum destinatur. Cochlearis in modum excavatus est, quo pulverem vegetabilem, ex florum atheris corrasum, sensim colligunt, tanquam ceræ materiam. Quapropter, si redeuntes domum apes conspicias, diversi coloris tibialibus induti postremi pedes videbuntur, ast id, quod domum comportant, non cera est, sed ceracea materies, ex qua mandendo ceram admirabili arte conficiunt. Experimentum institutum est, ut constaret, num ceram ex flore absolutam obtineat apes. Apibus enim pluribus, domum revertentibus, quod pedibus circum est pulverulenti, ablatum est, id quod nec odoris quidpiam ex cera habuit, nec potuit inter digitos in massam ducilem condensari, nec carbonibus arsit. Hanc materiam apes & ceræ rudimentum & escam insimul habent; imo vero aliter cera non fit, quam digestionem ventriculi primi, ex quo deglutitam materiam ruminando repetunt, quod clare admodum videre licet eo tempore, quando examen ramo arboris adhæret. Tunc enim, quæ primæ adhærent apes, cellularum rudimenta ceracea condunt, pro stabilimento totius, quem omnes formant, glomeris, nec nisi ore apes ista cera exire potuit. Singulare illud est, quod apes ceraceam materiam in futuros usus cellulis reponant, unde eam repetunt, quando ab opere vacant, & domi sedent. Frugalitatis memorabile exemplum est, quod operariæ apes mel non comedant, nisi dum penuria est, sed ceracea materia tantum nutriantur, prout anatomæ docuit. Nam ceræ rudimenta in ventriculo reperta sunt, quæ etiam carbonibus usta ceram redolebant, mellis autem nihil. Mares autem, fruges consumere nati, mella avidi deglutiunt. Quare etiam, ex quo fertilitate utiles esse desierunt, internecione delentur. Paucos superesse patiuntur apes, si mellis parum est. Mellis autem officina tantum est os apes operariæ, quod pro volumine corporis capax & gulosum est. Hoc, quod proboscide ex nectario plantarum educum fuit, mel avide reconduunt. Neque enim sugunt, prout muscæ bipennes, aut papilionæ, sed saltem

saltem arripiunt; quo tempore lingua ap̄is operis hujus sociā est, ut mellis globulus fiat. Clarum illud fit experimento. Dum enim comprimitur caput ap̄is, non ex proboscide guttula mellis, sed ex ore glomus integer & magnus, prodit, unde discitur, mel non proboscide fugi; sed ore carpi. Jucundissimum est spectaculum, apem, dum domū repetit, obvis vacisque melle ap̄ibus osculum offerre, quod vel amoris argumentum est, vel diligentīæ. Nam, quæ accepit, revertitur, quæ dedit, ad flores redit, utraque autem viæ compendium habet. Proboscis ista sub collo deflexa jacet, & inter laborem saltem prominet. Hac & calyces florum aperiunt, & mella congerunt. Dentes autem, quos geminos habent, tunc maxime serviunt, quando cera ad cellulas struendas dividitur, vel quando dura corpora incidenda sunt. Chartam enim oblatam in partes discindere mandando valent, bella etiam dentibus gerunt, sed maxime aculeo. Hic juxta anum est, non simplici fabrica, sed artificiosissimo opere, effectus. Duo aculei simul sunt & conjunctissimi, unum faciunt, qui præterea in capsula movetur, sicut forte acus triquetra Chirurgorum intra cannulam latet, & junctim cum cannula vulnus facit; sic etiam, dum pungit ap̄is, aculeum cum theca simul defigit; hæc autem ferræ in modum dentibus horret; quare defixus aculeus ex vulnere raro redit, sed in eo manet, id quod ipsi ap̄i exitiale est. Desluit cum ictu in vulnus humor acris, veneni virus-habens, quod experti sunt, qui succum, ex vesicula *venenifera* ap̄is depromptum, vulnere, acu facto, indiderunt. Acutissimus enim dolor, rubor, & tumor, subsecutus est. Raro utuntur aculeo apes, nec homines facile injuriam passæ invadunt, sed pro re publica irascuntur, insectis insensæ, quæ haud raro apiarium hostiliter invadere solent. Non enim tantum crabrones & vespæ & fuci irruunt, sed limaces etiam & pseudo-erucæ, aut tineæ, cum quibus omnibus bello decernendum est. Hinc domestica etiam bella gerunt, mares otiosos occidunt, peregrini examinis apes domicilio pellunt. Inermes sunt masculæ; regina, corpore eminens, aculeo armatur, dignitatis magis, quam iræ, instrumento. Hanc semel visam non facile confundas cum aliis. Præter eadem, quæ api operariæ

Q 2

infunt,

infunt, organa, ovarium gestat, innumeris ovulis foetum, quæ, postquam mares passa est, luculenta, infanti reginæ & virgini minuta, sunt, matura tandem ovi ductu, qui inter aculeum & anum est, facili partu eduntur. Postquam enim mater apum partui propinqua est, abdomen cellula mergit, nec ante, nisi ovo posito, recedit. Hac industria, brevi tempore, plurimas cellulas foetura replet. Hic obstupescit spectatoris animus, dum architectonicas cellularum mensuras seculum reputat, hexagonas, inæquilateras, rhomboideas, in se conversas. Nam duplex semper series una est. Spatio parvo plurimas dum condere oportuit, ita quidem anguli respondent angulis, ut vacuum non supersit. Inter singula strata intersunt plateæ, quibus ambulare possint apes, dum opus faciunt. Portæ etiam construuntur, quæ ambulacris apte respondent. Nec autem omnium cellularum eadem est mensura, sicut nec eadem utilitas. Thalamus reginæ unus est aut alter plurium cellularum amplitudine. Nam ovulum regium quandoque est gemellum. Masculi apes majusculi incunabula itidem majora habent, reliquæ cellulæ apibus operariis destinantur. Hinc triplex est cellularum, cera constructarum, series: altera pro vermibus, unde apes, metamorphosi, fiunt; altera pro melle, altera pro ceracea materia. Hanc enim in primo apis ventriculo elaborari, dictum est, hinc apes, operi intenta, specie vomitus, ruminando ceram ventre egerit, dentibus masticat & disponit. Dentes enim primum laboris hujus instrumentum esse putantur. Præterea etiam gluten quoddam est a cera diversum, quod apes in alios usus ano egerunt, tanquam facem ab alimentis residuam. Hac multis prospicitur commodis. Rimæ, quæ apiario infunt, oppilantur, cadavera, quæ hyeme cadunt, obducuntur, & a putredine præservantur. Dum limaces apiarium casu intrant, crudeliter occiduntur ab apibus, sed, dum apis una efferendo cadaveri impar sit, obducitur limax glutine, &, quæ a foetore oriri posset, pestilentia avertitur. Hoc gluten *Erithace*, *Sandaraça*, *Cerintbe*, *Merys*, *Pissoceron*, *Propolis*, antiquis Græcis & Latinis dictum est. Immensa est unius apes reginæ fertilitas, ut non tantum præsentis temporis cives, sed futuro etiam posteros, & novum

vum examen, impertiri possit. Alveoli aliquando non sufficiunt, Quare sæpe eodem tria quatuorque ovula ponuntur. Cum autem uni nymphæ saltem par sit alveolus, apes operariæ, quibus istud officium demandatum est, destruunt supernumeraria ova, & unicum superesse patiuntur. Visæ etiam sunt apes interea, dum metamorphosin subeunt ova, solerti intuitu prospexisse futuræ apis necessitatibus, cumque crescat vermis, nec tamen habeat, unde alimentum capere possit, præterea etiam omnium vermium, quæ muscæ fiunt, mos sit, liberalius comedere, sunt ex nostratibus, qui putent, apes operarias vermi mel offerre, & eundem nutrire. Unde autem ovula matris foecunda fiant, una penes omnes haud stetit sententia. Masculorum numerus, luxuriare visus multis, opinionem fecit, ac si mares seminali aura conspergerent ova, jam cellulis recondita, sicut piscis masculus lacte plastico ova piscium foeminarum, postquam ovario exferunt, conspergere solet. Ast non tantum coitum, quem regina cum maribus celebrat, sed & maris organa, testiculos, vasa feminalia & tortuosa, hinc & penem, detexit Observator curiosissimus. Conclisit enim tubo vitreo reginam cum maribus, & vidit, blanditiis reginæ excitatum marem, desiderium explevisse. Vidit quosdam a coitu viribus exhaustos & defunctos, nec tamen, num illud amoris præmium omnes referant, satis perspexit. Ovarium foeminæ 2550 ovula continuisse visum est, quæ primo partu edenda sunt, unde, quantus populus in viscere unius matris sint reconditus, iudicatu haud est difficile. Quo autem instinctu mater pariens præsciat, num regium, num masculum, num plebejum, ovulum partui instet, arduum est exponere. Debet enim singulum alveolo conveniente deponi, sed, cum magnitudo ovulorum discrepet, nixu & dolore, quem a grandiore foetura habet, sine dubio compellitur mater illuc, quorsum opus est. Id autem singulare, dum ova parit mater, nullos conspici mares. Mares interficiuntur mense Julio; hinc a coitus tempore ad partum intercedunt novem menses, quo termino graviditas matris apum describitur. Nam proxime a migratione examinis, postquam illud sua statione reconditum est, ova ponit mater juvenula, examinis dux,

quam adeoque oportet gravidam apiario evolasse, quod per experimenta etiam constitit. Methodus, qua Observator ad notitiam rerum pervenit, quæ ad apes sexum & œconomiam spectant, singularis est, ast innoxia. Demersit apiarium aqua, edidit autem ante, quamdiu apes sub aqua salva esse possit. Hinc stupidas ab immersione apes in tabula reposuit, numeravit & masculas, & operarias, & matres accurate perspexit, deinde moderato calore suscitavit omnes, & apiario reddidit. Quæ methodus etiam in usum pertrahi debet eo tempore, quando apes melle spoliamus. Impium enim est, laboriosam gentem, quod multi ita peragunt, destruere, dissipare, fumo enecare, quam posses servare salvam, & ejus labore non minus perfrui. Continuant enim apes generationum series, ita ut apiarium decem annis subsistat, utut apes anno elapso eadem, quæ superiore, haud supersint. Nam vitam annuam omnes habent, sed fertilitas matris rempublicam quotidie novis civibus auget, qui ex ovulis quotidie repullulant. Metamorphoseos istius singularia admodum momenta sunt. Vermis ex ovulo nascitur sine pedibus, qui subito incremento sex diebus excrescit, aliturque gelatina quadam, quam apes singulæ cellulæ, ovulum habituræ, induunt. Officium illud est apes, quæ fovere ovula dicitur; Germani *Brutbienen* appellant. Hæc enim cellulas, in quibus vermis nidificat, operculo ceraceo claudit. Hinc tribus septimanis in statu nymphæ perdurat, deinde, relicto bis exuviis, exit musca, perrupto operculo, quod cellulæ obdutum antea fuerat. Vermis sericea fila ante mutationem suam parietibus cellulæ inducit. Vix exiit musca, cum apes operaria alveolum sordibus purgat. Nam novo partui aptandum est incunabulum, quod paulo post ovulo novo a matre replebitur. Idem regio ovo accidit. Habuit Autor nympham regiam, dedit eandem apibus, quas vidit magna sollicitudine infantem coluisse, & nascentem pro regina agnovisse. Singularis est cultus, quo omnes reginam excipiunt. Hac absente, populus opere vacuus sine ordine fertur, dissipatur, & vicinis gregibus associatur. Hac evolante, omnes sequuntur, & stationem deserunt. Fuerunt, qui imperium & vocem augustam reginæ adfinxe-

*sdin*xerunt, qua desiderium exponat, vel classicum canat. Certum est, exaudiri strepitum insuetum, quando examen migrationem parat, quem ala reginæ edit. Nam hæc, sicut apes, ala susurrat, vocis omnis expers. Plures una reginas unus populus haud fert. Dividuntur animi subditorum, videasque ex una societate duas, quarum singulâ reginæ suæ vestigia legit. Cum autem singularis sit apum utilitas, qua ceram, qua mel, curam apum gerere debent non patres tantum familias, sed & principes. Sunt, quæ apes internecone delent, frigus summum, multo autem magis tepida hyems. Nam frigore obstupescunt apes, & fruges non consumunt; ast, tepente aere, consumitur mel, & fames populum opprimit. Quare male consulunt, qui apiaria fovent. Satius est, frigus circum esse, quam aerem mitiorem. Interea tamen arcendum est frigus palearum, quibus apiaria farciuntur, usu, & aliis, quæ apes ab aeris contactu remouent. Adluntur multa de morbis apum, diarrhœa, pediculis, temulentia, quam florum stupefacientium, vel venenatorum, prout de Chamærhododendro *Tournefortius* refert, succo contrahunt, de hostibus eorum, bufonibus, crabronibus, vespis, muribus, pseudo-erucis, ranis, lacertis. Maximum promotæ salutis publicæ, dum apes colere docuit, laudem refert, & qui præcedentibus Commentationibus ingenii tantum scripsit, nunc rei domesticæ utiliter scripsisse censetur, immortalis *Reaumurius*.

JOANNIS GEORGII HENRICI KRAMER, PHILOSOPH. & MED. DOCTORIS, Tentamen botanicum emendatum & auctum, sive Methodus Rivino-Tournefortiana emendata & aucta.

Viennæ Austriæ, apud Leopoldum Joannem Kaliwoda, Universitatis Typographum, 1744, fol.

Alph. 2 plag. 8, Tab. æn. 3.

Tentamen botanicum, sive Methodum *Rivino-Tournefortianam* in Tabulas digestam, jam A. 1728 libello, forma, quam octavam vocant, edito, Cl. Autor publicavit,

vit, in opusculo hoc amplificando & emendando ab illo tempore occupatus, quo tandem id ad illam perfectionem duceret, ut plantæ omnes facillime ad sua genera & species reduci, & ex characteribus, in Tabulis expressis, cognosci, possent. Amplissimam præmisit Præfationem, in qua introductionem generalem ad Botanicam exhibet. Pauca de historia Botanices profert, &, præter *Gesnerum*, *Cesalpinum*, & fratres *Bauginos*, quos nominat, de Triumviris illis Botanicis, *Rajo*, *Tournefortio*, *Rivino*, & eorum æscholis, differit. *Rivini* vero methodum reliquis præstantiorem esse judicat, quod ad claram & distinctam cognitionem & diagnosis congenerum plantarum ducat. Omnes plantas in completas atque incompletas distinguit. Illæ omnibus plantæ partibus, aut saltem pluribus, instructæ sunt, ut herbæ, frutices, & arbores; hæ vel omnibus, vel pluribus, destituuntur, ut lichenes, fungi, &c. A *Rivino* recedit, quod herbas separatim primo loco, & arbores & frutices deinde, pertractat, id quod cum *Tournefortio* & aliis commune habet. Plantæ completæ flores vel perfectos, vel imperfectos, obtinent, quam rationem, a *Rivino* inventam, Autor defendit. *Rivini*ana methodo porro insistit, dum florem perfectum in simplicem & compositum dividit, regularitatis & irregularitatis characterem subjungit, & petalorum numerum assumit. Postea vero figuram petalorum cum *Tournefortio*, ad distinguenda genera, addit. Ipse tandem, situm floris, sive modum florendi, ad distinguenda genera aptum esse, judicat. Considerationi vero florum in methodo tandem quoque fructum subnectit, & in ejus diversitate essentiali plantarum differentiam ponit. Ad hanc normam omnia plantarum genera, a *Tournefortio* descripta, nec non alia, quæ *Rivinus*, *Ruppius*, *Dillenius*, *Micbellius*, *Bærhaavius*, & *Linnaeus*, addiderunt, in Tabulis suis ita digessit, ut facile ex characteribus suis inveniri queant. Qua de causa etiam nonnullas plantas in diversis Tabulis repetiit, ut certo a Botanophilo inveniantur. Non solum autem flores perfectos simplices, sed & compositos, & postea imperfectos, nec non plantas flore tantum, sed & flore & fructu, carentes, subnectit, & ex fundamentis methodi *Rivini*anae judicat.

judicat. Addit postea nonnulla de usu plantarum, inprimis ea, quæ recentioribus temporibus inventa sunt. E. g. Phellandrii feminum efficaciam contra quaslibet febres intermittentes cum *Ernsingio* extollit, quem effectum etiam resinosa & aromatica radici Cervariæ adscribit. Radicem Pruni silvestris verum esse calculi renalis remedium curativum & præservativum, Illustris *Houëberus* detexit, & Autor, repetita experientia, cognovit. Radicem Valerianæ hortensis, collo epileptici appetam, morbum curare asserit, & alios plures vegetabilium virtutes recenset. His pertractatis, methodum, a staminum numero, situ, & proportione, desumptam, & sexum plantarum stabilientem, rejicit, quoniam 1) minimarum partium disquisitio difficilis sit, & sine microscopio suscipi haud possit, 2) plantæ ad pauciora genera reducantur, 3) lasciva & Christianæ reipublicæ contraria videantur. Quæ objectiones, ab aliis jam prolata, methodum sexualem non profus inuilem reddere potuerunt. Quinque vero sunt momenta, quæ a Botanicis contra editionem primam hujus Tentaminis prolata fuerunt, & quæ, cum, nostro quidem judicio, ad hanc quoque editionem spectent, commemoranda sunt: 1) Tabulas menstruas in tabulam generalem contrahendas fuisse, quo omnes plantæ in una serie subdividerentur; menstruas enim esse obscuras & difficiles, neque climati supra 60 gradus elevationis poli constituto congruere. His permotus, generales in hoc Tentamine proposuit Tabulas, monens, quomodo & priores, paucis observatis circa climatam differentiam, assumi possint. 2) Petalorum numerum esse inconstantem, nec signa certa præbere; ubi ostendit, *monopetalum* in *polypetalum*, sed non vice versa, mutari, & in *polypetalis* non omnes flores unius plantæ, sed paucos tantum a reliquis differre, ad quod accedit, quod aliæ quoque plantarum partes numero variant. 3) Autorem plantarum species disjunxisse, & nova genera, ab aliis non accepta, statuisse; ubi optime monet, se ex assumtis methodi suæ characteribus plantas non aliter disponere potuisse, nec naturæ, sed aliis assumtis plantarum methodis, contraria proposuisse, se etiam pauca nova genera formasse. 4)

R

Tabu-

Tabularum methodum alii rejiciunt, quos adhortatur Noster, ut suas Tabulas crebrius perquirant, cum inde in plantis disquirendis exercitati evadant. 5) Terminos Tabularum technicos, sive vocabula, quibus characteres plantarum expressit, alii rejecerunt, quos tamen suam ignorantiam proderere affirmat Autor, quod plurimos Botanicos, quibus hæc vocabula in usu fuerunt, non evoluerint. Quo vero plantarum icones & characteres Botanophilis semper ob oculos versentur, suadet, ut herbarium vivum instruant, cujus methodum brevibus tradit, & simul totum apparatus Botanici in itineribus instituendis describit. Sequitur Catalogus terminorum botanico-technicorum, ordine alphabetico digestus, cui Tabulas de differentia foliorum & radicum inseruit, & cum verbis solis non omnia accurate explicari possint, cuncta, quæ ad florum structuram, modum florendi, fructuum, foliorum, & radicum, figuram, spectant, iconibus declaravit. Tandem ad vegetationem plantarum explicandam accedit, & ad evitendam generationem plantarum, ex sexu demonstratam, plurima phænomena adducit. Vegetationem non ab anima quadam vegetativa, sed ab interna plantarum structura & mechanismo, dependere, ait. A semine incipit, & ostendit, quomodo illud post macerationem & emissionem radiculae aquam, massulis gelatinosis, ex terra solutis, turgidam, accipiat, & plantulam producat. Novem vero modis plantæ se propagare solent: 1) per radices, 2) per bulbillos, quos in summitate, in foliorum alis, & circa radicem, gerunt, ut Cæpa, Dentaria, & Saxifraga, 3) per vimina ramosque arborum & fruticum juniorum, 4) ab lactatione, quæ a præcedenti modo partim differt; 5) infectione, sive inoculatione, 6) annulatione, qua annulus corticis ad laburnum, (sive alburnum,) aut librum, usque incisus deglutitur, & alius arboris ramo ejusdem crassitie inducitur, 7) transplantatione, quæ cum lactatione convenit, 8) per folia terræ immissa, 9) per semina. Hinc concludit, quod non solum per semina, vel sexus differentiam, propagatio plantarum perficiatur. Variis præterea argumentis ostendere annicitur, sexum plantarum accidentalem, non essentialem, esse. *Vaillantii* fertilitatem Palmarum foeminarum

narum ex floribus masculis impetrandam, nec non experientia alia, circa Mays & Cucumeres facta, aut plane negat, aut universales non esse ostendit. Scrutinium virium plantarum, licet probabile, tantum ex sequentibus petendum esse asserit: 1) ex plantarum signatura, antiquis magni æstimata, a recentioribus plane neglecta; 2) a plantarum climate, regionibus nimirum, in quibus copiosius, quam alibi, crescunt; 3) a loco speciali, in quo vegetant; 4) a charactere vegetationis & fructificationis, quibus plantæ plures inter se conveniunt; 5) a sapore plantarum, earumque partium; 6) ab odore earundem; 7) a colore & facie, sive habitu, plantarum; 8) a plantarum insectis, similibus aliarum plantarum insectis; 9) a plantarum usu & effectu in brutis; 10) per analysin physico-chemicam; 11) casu fortuito & fato; 12) per observationes accuratas ponderis specifici singulæ plantæ; 13) ratiocinio & æquatione virium & qualitatum notarum in brutis insectis. Hos vero omnes modos, a priori desumptos, nullos esse, nisi a posteriore per experientiam confirmentur, in fine monet. Appendicis loco addit tractationem de vitis speciebus, vinorumque varietate & differentia, præcipue in Austria. Tabularum ipsarum ideam pleniorẽ exponere haud possumus. Credimus, Cel. Autorem iis optime uti posse, & admiramur insigne ejus in his elaborandis studium; an vero methodus in disquirendis plantis adeo facilis sit, ut tyrones ipsa uti possint, non sine ratione dubitamus, cum subdivisionum & characterum disquisitio summe tædiosa sit, & copia omnino confundat.

*NOVÆ ET CORRECTÆ TABULÆ AD
loca Lunæ computanda.*

Berolini, ære Michaelis, 1745, 4.

Plag. 2.

Tabulas lunares, motuum legibus innixas, quibus systema mundanum ex sententia Ill. *Newtoni* regitur, antefendas esse iis, quæ fictis contra rei naturam, ad calculum solum faciliorem reddendum, hypothesebus adstrictæ sunt, & veri-

tas physica, & eximius istarum præ ceteris cum cœlo consensu, suadent. Leges autem istæ, licet in lunæ motu irregularitatum fontes recte aperiant, ad perfectionis tamen fastigium ejusmodi Tabulas nondum perduxerunt. Deficiunt ex parte observationes fundamentales, in quibus lunæ motus a plerisque aberrationibus liber requiritur, ut quæsitæ variationes eo certius innotescant; partim vero leges ipsæ motum lunæ in orbita tot irregularitatibus obnoxium pronuntiant, ut, ad calculum exactum istas revocare, huc usque vix possibile visum sit. Quamobrem quoque hypotheses omnes nondum excludere licuit, quæ computum dirigere solent, ad correctiones motus lunaris sub datis circumstantiis proxime indicandas. Conditioni, quæ computum tractabilem, & quantum fieri potuit, hypothesibus liberum, huc usque desideravit, optime nunc satisfactum esse, lectores mathematici sibi facile persuadebunt, si intelligant, Tabularum, quas annuntiamus, conditorem esse summum illum Mathematicum, *Eulerum*. Hic tandem, superatis gravibus difficultatibus, fructum theoriæ suæ lunaris exoptatissimum in Tabulis istis orbi erudito largitur. Solæ quidem Tabulæ comparent, ast prænuntiæ operis eximii, quo Cel. Autor theoriam suam exponet. Nostrium erit, Tabularum conditionem paucis indicare. Constructæ sunt istæ ad tempus medium currens stili veteris in meridiano Londinensi, sic quidem, ut Tabulæ mediorum motuum, longitudinem lunæ mediam, anomaliam mediam, & nodum ascendentem, respicientium, una cum radicibus istorum aliunde supponantur, superstructæ tamen elementis, a *Newtono* traditis. Reliquæ Tabulæ Cel. *Eulerum* autorem solum agnoscunt, & definiunt æquationes septem pro loco lunæ medio corrigendo, ut tandem habeatur verus in orbita; æquationes quinque pro loco nodi emendando; sex pro correctione distantie lunæ a terra in partibus ejusmodi expositæ, quarum 100000 conficiunt mediam lunæ a terra distantiam; duas pro inclinatione orbitæ ad eclipticam a mutationibus liberanda; quibus adhibitis, vera longitudo, latitudo, diameter apparentis horizontalis, & parallaxis horizontalis lunæ, facile determi-

termin-

terminantur. Utitur autem Cel. Autor-Solis anomalia media, anomalia eccentrica, longitudine vera; lunæ anomalia media, anomalia eccentrica, et locis lunæ in orbita nodique inventis, partim instar argumentorum, partim ad argumenta invenienda, quorum ope æquationes istas ex Tabulis excerptere licet. Deficiunt hic quidem Tabulæ Solis pro argumentis solaribus invenendis; ast in hoc negotio quævis aliæ adhiberi possunt, dummodo pro eccentrica anomalia Solis (pariter ac Lunæ) proxime cognoscenda, mediæ ejus anomaliam applicetur dimidia æquatio centri subtrahendo, vel addendo, prout fert titulus æquationis; istam enim hic prope nosse sufficit. Fundamenta, quibus Tabulæ æquationum superstructæ sunt, ipsa Cel. Autoris theoria suo tempore aperiet, quæ, ut propediem in lucem prodeat, pro certissimo Astronomiæ incremento, ardentè optamus. Sequentia monete sufficiet. Orbita lunæ tum magnitudine, posita ratione semiaxis majoris ad eccentricitatem ut 100000 : 5445, tum positione per anomalias, constans assumitur; variatio autem eccentricitatis & apogæi, quam alii Tabularum conditores fingunt, per alias æquationes theoriæ magis conformes explicatur; ita ut hoc modo non solum certiozem correctionum deductionem, verum etiam faciliorem calculi pro loco lunæ indagando executionem, non possimus non prædicere. Omnes autem æquationes, supposita orbitæ eccentricitate, & sumta parallaxi Solis horiz. = $12\frac{1}{2}$ sec. sola nituntur theoria, prout id a Cel. Autore compertum accepimus; ideoque æquationes, elementis illis non superstructæ, ulteriore quoque correctione non indigent. Ex tantum, quæ ab eccentricitate & motu lunæ anomalistico pendent, correctionem, si qua opus sit, admittunt, ex observationibus eclipsium lunarium explorandam. Præterea Cel. Autor quandam omisit æquationem, sinui differentiæ proportionalem, quæ emergit, si a dupla distantia Solis a Luna subtrahatur anomalia lunæ eccentrica, bis sumta. Hanc enim, quam, si maxima est, 4 minut. esse suspicatur, ex observationibus potius, quam calculo laboriosissimo, definiendam esse censuit, cui negotio satisfacere possent eclipses lunares, in quibus ano-

malia lunæ eccentrica circiter est 45 graduum. Denique etiam observationes, si opus esse judicetur, de æquationum annuarum certitudine decidere valent, quæ ab assumpta Solis parallaxi pendent; imo hæc observationum comparatio cum theoria novam monstrat viam, ad parallaxis Solis cognitionem perveniendi. Satis exinde constare arbitramur, quibus nunc subsidiis, quæ indefesso Cel. Autoris studio debemus, ad perfectionem theoriæ lunaris certe accedere liceat.

SOLUTIO PROBLEMATIS OPTICO - ANALYTICI, in Novorum Actorum Erud. A. 1745 Mense Septembri P. I pag. 523 propositi, Autore CHRISTIANO FRIDERICO OECHLITZ, Lipsiensi, A. M.

Quantum ad incrementa scientiarum mathematicarum faciat, Problemata publicæ eruditorum investigationi proponere, id experientia adeo comprobatum est, ut nemo, leviter modo in recentiorum inventorum historia versatus, illud ignorare possit; cum vel sola illa insignia Problemata, quæ in his *Actis* a summis Viris, *Leibnitio*, *Bernoulliis*, aliisque, fuerit proposita, mirum quantum ad perficiendam divulgandamque recentiore Analytin contulerint. Quapropter nullum est dubium, quin omnes, quibus solidiora in Mathesi studia, imprimis analytica, curæ cordique sunt, conspecto Problemate, quod in horum *Actorum Annis* superioris *Mense Septembri* propositum exstat, illud ita comparatum esse fateantur, ut singulare prorsus apud Geometras attentionem sibi conciliare possit. Non enim solum proficiscitur illud a Celeberrimo *Eulero*, quem nominasse suffecerit, sed etiam ipsa methodus, quam sibi deposcit, ejus est indolis, ut ab ejus perfectione singularia, tam in Analyti, quam in applicatione ad partes Matheseos physicas, incrementa sperare liceat. Cum igitur Problematum hujus solutionem adeptus sim, eamque Celeberrimo Problematum Autori approbatione sua dignari placuerit, eam publico erudi-

eruditorum conspectui jam submittere non dubito. Cum autem nobilissimum hoc Problema mereatur, ut methodis diversis tentetur, atque alii etiam alia via ad idem perveniant; ejus solam saltem solutionem primo exhibere constitui, ipsam Analysis, quæ in Cel. Euleri est manibus, alio tempore tractaturus.

Est vero Problema tale: Dato puncto radiante, invenire Curvam talem, ut, si radius aliquis in punctum eius quodvis incidat, radius reflexus, Curvæ in secundo puncto occurrens, ex hoc denuo reflectatur in punctum radians. Sit abscissa, a puncto radiante computata = x , ordinata = y , distantia concursus radii reflexi cum axe = u , & v alia indeterminata, per quam definiuntur xy ; ponaturque $dx = -p dy$. Natura Problematis præbebit sequentem Æquationem differentialem:

$(p^2 u - p v u) dv = (v^2 u + u) dp + (p^2 v - p v^2 + p - v) du$, a cujus integratione pendet determinatio omnium Curvarum possibilium, Problemati satisfacentium. Pater vero, ob tres indeterminatas, inter quarum duas quas æquatio infinitis modis assumi potest, infinitas quoque Curvas Problemati posse satisfacere. Quoties itaque, assumta tali æquatione, integratio procedit, & æquatio inter ipsas $u p v$ certas habet conditiones, ex natura Problematis definiendas, toties invenientur Curvæ algebraicæ, ut ex exemplis sequentibus patebit.

Exempl. I. Si ponatur $u = a$, æquatio generalis induet

formam integrabilem; sicut nempe summa $\frac{pv + 1}{p \sqrt{(v^2 + 1)}} = C$,

seu $dy = v dx - C dx \sqrt{(v^2 + 1)}$; æquatio vero inter ipsas xy tunc est $vy + x - a = 0$, unde substituendo habetur æquatio differentialis inter xy , quæ integrata dat $\sqrt{(a - x^2 + y^2)} = b - cx$; quæ est æquatio generalis professionibus conicæ, ubi abscissæ a foco computantur, quales sub Problemate nostro contineri, a priori constat.

Exempl. II. Si ponatur $u = cv(v^2 + m)$, æquatio iterum est integrabilis, & valores prodeuntes conditionibus requisitis

quisitis satisfaciunt; fit vero tunc $y = o(v^2 + m)(3v^2 - 2 + 2\sqrt{v^2 + 1})v^2$, & $x = cv(v^2 + m) - vy$. Ideoque, eliminando v , æquatio inter ipsas xy haberi potest. Cum autem cm sint indeterminatæ, quarum utraque pro lubitu variari potest; patet, has æquationes præbere jam infinitas Curvas ex defideratis; speciem autem simplicissimam prodire, si $m = o$, & tunc etiam constructionem Curvæ statim esse in promptu. Ut altiores Curvæ, præter allatas, prodeant, tota res redit ad resolutionem æquationis differentialis primariæ.

Hujus Problematis casus, specialis quidem, sed tamen infinita Curvarum genera complectens, est, si punctum radicans ponatur in infinito, hoc est, si radii omnes incidentes sint inter se paralleli, & quæratür Curva, quæ eos post duplam reflexionem iterum reddat parallelos. Hoc vero in casu Problema solutionem valde simplicem admittit, simulque adeo generalem, ut omnes Curvæ possibiles sint vel algebraicæ, vel per datas Quadraturas construibiles. Ponatur nempe $Z =$ functioni ipsius $\frac{p^2 - 1}{p}$, & capiatur $y = \int \frac{dZ}{p^2 + 1}$, & $x = \int p dy$.

Dico, xy fore coordinatas Curvæ quæsitæ. Harum igitur valores si prodeant algebraici, eliminando indeterminatam p , prodibit æquatio quæsitæ Curvæ; reliquis vero in casibus constructio semper manifesta est.

Exempl. I. Sit $Z = a(p^2 - 1):p$, unde $\int dz:(p^2 + 1) = c - \frac{e}{p}$ & $y = cp - a$, & $x = \frac{1}{2}cp^2 + b$, unde $y = -a + \sqrt{2c(x - b)}$, æquatio Parabolæ, ad diametrum quamvis relatæ, qualis etiam a priori requiritur.

Exempl. II. Sit $Z = a(p^2 - 1)^3:p^3$, & fiunt coordinate $3ap^2 - a:p^2$, & $2ap^3 - 2a:p$. Ex quibus prodit Curva quarti ordinis valde simplex, & duabus Paraboloidibus, se decussantibus, constans.

Exempl. III. Si sumatur $Z = ap^2:(p^2 - 1)^2$, fiet Curva quarti ordinis in se rediens.

Si sit generatim $Z = a:(p^2 - 1)^n:p^n$, fiet Curva alge-

algebraica, si $n =$ integro affirmativo impari, vel negativo pari, reliquis casibus transcendens.

Præter solutionem istam analyticam datur etiam Methodus generalis, infinitas Curvas, Problemati generali satisfaciētes, ope simplicis constructionis geometricæ inveniendi, quarum aliæ sunt algebraicæ, aliæ transcendentes, & hæc quidem omnes per rectificationem construibiles. Inter priores existunt infinitæ ex genere Epicycloidum, inter posteriores vero ipsa Cyclois vulgaris, quippe quæ, sibi ipsi situ contrario superimposita, pro casu radiorum parallelorum inservit.

CHRISTOPHORI AUGUSTI HEUMAN-
NI *Dissertationum Sylloge.*

Tomi I Pars III.

Göttingæ, apud J. P. Schmid, 1745, 8.

Plag. 16.

Prima Dissertatio voluminis hujus est de *Peccatis clamantibus*. De his cum justa & plena tractatio desideretur in Systematibus pariter & Compendiis theologicis, laborem hunc suscipere Nostro placuit. Initio igitur loca Biblica, in quibus sit mentio peccatorum ejus generis, exhibet singula. Tum informat definitionem peccati clamantis, ejusque genera describit, & simul falsas plurium Theologorum definitiones rejicit. Imò, ipsum nomen *peccati clamantis*, docet, non esse Biblicum, cum vocanda fuerint *peccata, clamorem ad cælum excitantia*. Inter hæc ad has duas quæstiones respondet: an Christiano homine digna sit ad cœlestem judicem appellatio, & an recte vulgo referatur sodomia inter peccata clamantia. Secunda in Dissertatione adversus *Antonium van Dale* demonstratur, Chrestum, a *Suetonio* in *Vita Imp. Claudii* memoratum, esse Christum Salvatorem, ac singula *Dalei* argumenta refelluntur. In *tertia* illustratur *Athalarici*, Regis Italici Gothici, edictum de eligendo Papa, Romæ in tabula marmorea ante atrium S. *Petri* omnium oculis expositum. Cum nec *Flacius*, nec *Spanhemius*,

S nec

nec *Heideggerus*, nec *Basnagius*, hanc historię ecclesiasticę particulam considerarint & illustrarint, hoc labore defungens Noster, primo epistolam longiorem *Athalarici* ad Papam *Joannem II* exhibet, multisque partim criticis, partim exegeticis, annotationibus lucidiorē reddit. Deinde de hujus Regis mandato agit ad Præfectum urbis, ut *edictum de electione Papæ* proponat publice. Laudat hinc & prudentiam Regum Italię Gothicorum ecclesiasticam, & Paparum sub regno Gothico modestiam. Nec hanc occasionem neglexit, tradendi certiora de primis tredecim Romanę ecclesię Episcopis, & notissimo illi *Irenæi* loco de *principalitate ecclesię Romanę* verum suum asserendi sensum. *Quarta* Dissertatio est theologica moralis *de Zelo*. Hic, & homonymia & definitione zeli explicata, propositisque exemplis pii zeli Biblicis, exhibet extraordinarios, adeoque non ad imitandum propositos in sacra historia, zeli effectus. Tum varia zeli genera persequitur, cum veri, tum falsi, singula illustrans studiosissime. In *quinta* considerat *ecstasim Hieronymi anticiceronianam*, diversisque de ea prolatis judiciis, manifestum facit, hoc fuisse pium, quod vocant, sancti viri mendacium. *Sexta* Dissertatio est *de Cruce Criticorum nummaria*, *CONOB*. Recitatis refutatisque aliorum interpretationibus, putat, eo verborum compendio indicari *Constantinopolin, olim Byzantium*. Quam sententiam cum amicis aliquot exhibuisset considerandam, hiquē ei nonnihil objecissent, in appendice ad singula respondet breviter. *Septima* Dissertatio inscripta est *de Psalmis medicis, sive foteriis*, hoc est, de iis *Psalterii* odis, quibus componendis occasionem præbuerat morbus, vel recuperata sanitas. Hac noticia omnino opus est ad verum inveniendum talis *Psalmi* sensum, ne forte, quod multis accidit interpretibus, longe alium ei sensum affingas. Hujus generis *Psalmos* esse hic docetur *sextum, decimum tertium, trigessimum, trigessimum octavum, & nonum, quadragesimum primum, octogesimum octavum, nonagesimum*, cum subsequenti, *centessimum secundum, & tertium, & decimum sextum*. Horum alios ad sensum metaphoricum de morbis mentis, alios ad mysticum de Christo aliisque N. T. rebus, sensum traxere & veteres multi & recentiores;

id quod

id quod indocte factum esse, hic loci ostenditur. Unum duntaxat *Psalium* intuebimur, *quadragesimum primum*; quem *Augustinus*, *Seb. Schmidius*, aliique multi, totum capiunt de Christo. Noster, ægrotum *Davidem* hic canere, docet, folique *decimo versui* duplicem inesse censet sensum, literalem & mysticum: cum, quod de aliquo *Davidis* servo verum erat, id etiam filio *Davidis*, Christo, eventurum esse, Spiritus S. in *Davide* loquens, præviderit. *Octava* Dissertatio exhibet *defensionem Loti a crimine oblatarum ad stuprum filiarum*. Communiter quidem certe id fecisse *Lotus* creditur. Verum Noster, id ab eo fieri non potuisse, multis argumentis contendens, aposiopesein hic agnoscit, & hunc verbis *Loti* sensum tribuit: *Jubete, queso, a me tradi vobis filias meas, ut vestra obsecundetis libidini. Facile vero intelligetis, id a me vos non esse impetraturos. Sciatis proinde, quam facere non possum, ut vestro furori filias exponam meas, tam nec futurum esse, ut meos vobis tradam hospites.* Hujus generis aposiopeses cum plures habeat sacer Codex, quid dubitemus, inquit Noster, hoc sensu interpretari sermonem *Loti*, qui & *Hebrææ* lingua conveniens est, & viro summa pietate conspicuo dignus? In Dissertatione nona exhibetur *Specimen Germanismorum Thoma a Kempis*, ad redarguendum eorum errorem, qui laudatissimum illum de *imitatione Christi* librum Italo alicui, vel Gallo, tribuerunt. *Decima* Dissertatio piam de Paschatis Christiani celebratione vera & falsa meditationem continet. *Undecima*, quæ eadem postrema est, in Dissertatione de *vaticiniis casu veris* disputatur. Scilicet, uti miracula dantur falsa, sic & falsi nominis prædictiones. Hunc in censum referri oportet non solum divinationes politicas, sed etiam prædictiones quasdam mere fortuitas; quarum exempla hic proferuntur satis multa, cognituque jucunda.

DE DIPTYCHIS VETERUM, ET DE
 Diptycho Eminentissimi QUIRINI, S. R. E. Cardinalis,
 Bibliothecarii Apostolici, Episcopi Bri-
 xiensis, Diatribe.

Lipsiæ, apud Joh. Frid. Gleditschium, 1743, 4 maj.

Plag. 7.

Ita vero habent etiam Germani, quos cum Italis comparent, antiquitatum pervestigatores. Præsentis lucubrationis, id ipsum testantis, hæc est ratio, hoc argumentum. Cum Eminentissimi Purpurati *Quirini* Epistola ad *Claudium de Boze*, qua doctorum virorum de Diptycho eburneo, quod *Pauli II* fuit, jam vero in Vaticana custoditur, sententiæ proponuntur, Lipsiam ad *Menckenium* nostrum missa, cum eruditis, in Bibliotheca urbis publica de rebus literariis inter se conferentibus, communicata esset, & variis in utramque partem disputatis, tandem in eo conveniretur, has tabulas neque Consulare Diptychum esse, neque ad remotam illam ætatem forsitan pertinere; hæc apud animum perpendens suum doctissimus *Leichius*, lætis, quæ de veterum Diptychis *Wiltbenius* & *Buonarotta* diligentissime commentati sunt, illorum observationes largissima manu locupletavit, sicque hanc Commentationem, lectu plane dignissimam, elaboravit, quam nunc acutissimi *Quirini* iudicio submittit. Dividitur autem opus hoc in *Sectiones tres*, quarum *prima* de Diptychis Consularibus analecta proponit, *altera* de *Brixiano Boetii* Col. & de ecclesiasticis Diptychis agit, ac *Sec. I n. I. tertia* demum in eburneum *Quirini* inquit. *Prima* quinque summa *Capita* complectitur. Initium facit varia ipsius vocabuli acceptio, ubi duplicia præsertim veterum διπτύχα nominantur. Sacra facientes excisas e victimis coxas, et omento involutas, cum imponerent aris, διπτύχα ποιῶν, *Eustabio* teste, dicebantur. Porro, vestem stragulam duplicem διπτύχον vocari, e *Suida* discimus. Deinde a Græcis & Latinis, non optimorum tamen temporum, ad pugillares, binis tabulis, filo connexis, constantes, illud nomen translatum est, sicut, qui plura folia continebant, τριπτύχα, πολίπτύχα, dicebantur. Eorum figuram antiquus lapis, a *Cel. Boldetto* editus, omnium optime exhibet. Erat autem apud veteres usu receptum, ut Diptycha, ex ebore, aut buxo, eleganter cælata, anno ineunte, cum aliis strenis ad amicos mitterentur. Certe Consulium, qui novum annum aperiebant, mos, eburneas tabulas, vultu ac titulis suis splendentes, senatui aliisque offerendi, non aliunde traxisse originem

originem videtur; licet, qua primum coeperit, ætatem, veterum scriptorum præsidio destituti, indicare nequeamus. Ejusmodi in tabulis Consulem omnibus ornamentis, quæ amplissimæ dignitati tributa sunt, excultum videmus. Palmatæ & pictæ Consulium in Diptychis fascia acu variata superjicitur, & quæ sunt alia ornamenta, quæ *Constantini Porphyrogeniti* opus de Cerimoniis aulae Constantinopolitanæ ineditum, unde locus, eo spectans, hic excerptur, uberius proponit. Talia Consulium uxoribus, forte quoque liberis, pariter concedebantur. Præterea largitionis, ludorum, apparitorum, indicium fiebat. Cui impositus cernitur Consul, sella curulis est. Eburnea ista sella ab ea, quæ in florentis reipublicæ monumentis conspicitur, longe fuit diversa, quippe gradibus ad eam ascendebatur. Hoc idem tum ex omnibus Diptychis, tum e *Cassiodoro*, apparet, qui, *sellam*, inquit, *curulem pro sua magnitudine, multis gradibus enisus, adscende*. Sed ad alteram Sectionem progredimur. Diptychum Brixianum vultum exhibet *Boetii*. Et quis, quæsumus, paulo saltem humanior, tanti viri, qui, perturbatis rebus, unus ab interitu literas vindicavit, cujus scripta ex penetrabilibus disciplinarum hausta, cujus divina Consolatio cum omnibus antiquorum operibus comparari meruit, ad spectum non delectaretur? Literas autem, quibus nomina & dignitates illius indicantur, ita exprimit Noster: *Anicius Manlius Boethius V. C. Et Illustris Expressæfæctus Prætorio, Præfæctus Urbi secundum Consul ordinarius, & Patricius*. Inde de Consulatu *Boethii* agitur. Cumque nomen illud ter in Fastis occurrat, *Sirmondi & Pagii* sententiis relatis, ex anno, quo *Boethius Philosophus* occisus est, ostenditur, ipsum anno 487 Consulem non fuisse, fastique anni 488 emendantur. Primus quippe Philosophi Consulatus in annum 510, secundus in annum 522, incidit, quem cum *Symmacho* socero administravit. Hinc disquiritur, utrum ab Imperatoribus, an a Gothorum Regibus, Occidentis Consules creati sint; qua iterum occasione *Valesii & Pagii* sententia sub examen vocatur, *Procopii*que & *Cassiodori* loca illustrantur. Ita vero ad tractationem de Diptychis ecclesiasticis fit accessus, quibus Sanctorum

n. 2.

3.

4.

5.

Sect. II

n. 1.

2.

3.

4.

& Antistitum nomina inscripta fuerunt. Eadem occasione Rambonense Diptychum aſſertur, & a *Montfauconii* opinione diſceditur. Ipſe uideꝛe Clar. Autor iſtiusmodi Diptychi fragmentum, ex muſeo reipublicæ Lipſienſis depromptum, attulit, ærique incidendum curavit. In eo S. *Michael*, erectum ad cœlum caput tollens, & draconem lancea perfodiens, cernitur. Nec minus aliud antiquum pietatis Chriſtianæ monumentum, beatæ ſcilicet Virginis, Seruatoreꝛe infantem, & ſacrum uolumen manu tenentem, brachio geſtantis, effigies, tabellæ eburneæ inſculpta, commemoratur, & notitia ueteris Evangelii Bibliothecæ Lipſienſis adijcitur. Denique, quod fere caput rei eſt, de Diptycho Eminentiff. patris purpurati *Quirini* uerba ſunt, quorum hoc eſt argumentum. Primum locum Diptychi deſcriptio tenet, ſimulque varia Academix Gallicæ & eruditorum Italiæ de eodem iudicia expenduntur. Poſt, ad Diptycha Conſularia, uel amantium, referenda non uideri, oſtenditur, nonnullaque de forma tunicæ & pallii antiqui referuntur. Hinc, renatis demum artibus ſeculo XV ab egregio quodam ſculptore Italo elaboratum eſſe, conijcitur, deque pictura & ſculptura, his temporibus reſtituta, & de ſculptoribus eximiis ac præſtantiffimis, non contentenda memorantur, ac denique, *Paulum II*, P. M. elegantiorum artium ſtatoreꝛe fuiſſe, ex numis ejus oſtenditur.

M. ANTONII MURETI OPERUM, IN USUM Scholarum ſelectorum, Tomi tres. Acceſſerunt nunc in ualce Tomi III quædam ejusdem Autoris, partim edita quidem olim, ſed mox propemodum obliterata, partim producta nunquam in lucem antehac. Præſatio præmittitur, de his Operibus, & potiffimum Additamentis, accurate diſputans, atque inſuper nouus in quemque Tomum Index, non mediocri diligentia contextus.

Patavii, apud Joſephum Cominum, 1741, 8 maj.

T. I Alph. 1 plag. 15 $\frac{1}{2}$, T. II Alph. 1 pl. 6, T. III Alph. 1 pl. 3.
Non

Non sine causa *Muretus* Oratorum recentiorum principibus annumeratur; nec mirum est, ipsius Orationes, Epistolas, lucubrations, cupidissime expeti, nec raro prela exterorum exercere. Duas annis paucis pæne conterraneas editiones Operum, imprimis rhetoricorum, Veronensem unam, & hanc Patavinam, accepimus. In posteriore, præter alia, maxime Præfatio, a *Comino*, vel ejus nomine, scripta, florida illa satis & longa, (constat enim paginis 75,) notari meretur. Agitur ibi præsertim de laudibus laudandi maxime Oratoris, deque aliis rebus, ad illum, & ad institutum, spectantibus. Ingenium *Mureti* ad quandam Atticisismi normam effectum esse, Autor contendit. Accuratus autem leporis Romani laudem ipsi tribuit *Barnabas Brissonus*. Hunc & admirati sunt, præter Italos & Gallos, Germani, atque inter illos singulatim *Jacobus Thomafus*, cujus editionem Operum *Mureti* sequitur Noster. Adhæc *Antonius Fredericus Segbetius* ex ipso Autoris autographo, quod apud ipsum asservabatur, nonnulla, quæ nunc primum lucem adspiciunt, liberæ manu subjunxit; nec alia rariora, quanquam olim edita, negliguntur. Priorem locum hæc inter additamenta Oratio tenet, qua *Mularum Isocraticarum* fontes sese penitus effudisse dicuntur; secunda, nimirum de studiis humanitatis, Venetiis habitata est, non multo postquam in Italiam ex Gallia esset advectus Orator. Eo hæc est accuratius scripta, quod malevolis invidisque tum erat expositus peregrinus; quod & periculum ante ipsum Romæ adierat. *Christophorus Longolius*, Belga. Æque lectu dignum videtur, quod jam primum comparet, Orationis parentalis in honorem *Zeni*, purpurati patris, fragmentum. Epistolarum tres sunt adjectæ; quarum una in sylloge quadam Carminum inventa est, a *Scipione de Montibus* curata; reliquas *αὐτόγραφον* de integro suppeditavit. In his etiam, ut in reliquis tantum non omnibus, varietas sese conspicuam præbet ac pulchritudo. Sed ad Carmina veniamus, quorum foetu feraciorrem habemus hanc editionem; idque propter has causas. Editus in Gallia jam fuerat, ab juvene tum quidem *Mureto*, libellus carminum. His carminibus Autor ipse *Juvenilium* titulum

lum fecit. Sed, cum idem post annos aliquot in Italia suos in lucem efferret versus, isthæc, ceu ingenio essent illiberali, prætermissa, neglecta, exposita sunt. Neque in aliis editionibus eorum vestigium apparet. Hic vero iterum, post paucas Juvenilium peculiare editiones, in idem nonnulla seliguntur, quæ gustum præbeant lectori *Mureti* studiorum veluti pubescentium. Alii sequuntur versus, recens nunc editi, non autem ejusdem cum juvenilibus naturæ, quique multo caput altius efferunt. Sunt omnino tres Elegiæ, quæ repertæ sunt eadem ipsa scriptæ *Mureti* manu. Illæ pariter, ut reliqua Poemata, quam arctum sit inter Musarum occupationes, eloquentiam sigillatim ac poesin, commercium, ostendunt. Quo de argumento inter utiliores *παρεμβόλαις* præfatur Editor. Inter reliquas inveniuntur, quas ibi vix quæsieris. Nominari debent ideo de *Hercule Gallico*, de quæstione: num *Plotio* magistro *Cicero* sit usus, de loco quodam in *Cicerone ad Div. Lib. IX Ep. 18 ad Papirium Patum* emendando, de versus cujusdam *Luciliani* emendatione, de Venetorum reipublicæ laudibus, de librorum indices elaborandi modo, de notarum quarundam in lectionibus Domini perpeffionum explicatione, de annotationibus in subsidium memoriæ factis, de quorundam librorum *Origenis* inscriptione, & si qua sunt alia, disputata. Potius autem, nec decepti, quæsimus eloquentiæ *Mureti* laudes, de *Mureti* asperitate tractationem, de *Mureti* ingenio magno, judicio acerrimo, criticam exquisitionem, de senilibus *Mureti* Orationibus, deque Epistolis, de summa *Mureti* & *Pauli Manutii* familiaritate, de *Ciceronis* ad *Atticum* Epistolarum a *Mureto* facta imitatione, observationes, quæque sunt aliæ, de quibus etiam vita *Mureti*, ex scriptis ejus & funebri Oratione *Francisci Benecii* ab *Andrea Schotto* collecta, consuli potest, & quibus non minus de *Mureto* carmina & testimonia, superiorumque editionum Dedicaciones ac Præfationes, diligenter subjunctæ, inserviunt.

* * *

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Martii Anno MDCCXLVI.

Pars II.

T. LIVII PATAVINI HISTORIÆ, ET SUPPLEMENTA, a JO. FREINSHEMIO concinnata. Recensuit J. B. L. CREVIER, emeritus Rhetoricæ Professor in Collegio Dormano-Bellovaco Universitatis Parisiensis.

Tomus V & VI.

Parisiis, apud Gabr. Francisc. Quillau & Joannem Desaint,

1741 & 1742, 4.

Tom. V Alph. 4 plag. 3, Tom. VI Alph. 1 plag. 17.

His duobus Voluminibus clauditur *Creverianus Livius*. Et prius quidem complectitur *Supplementa Freinsheimiana* inde a libro *CI*, alterum Indices rerum & sententiarum. *Supplementa* illa diligenter recensita sunt, passim adspersis notulis, quibus vel res subobscuræ explicantur, vel errores *Freinsheimiani* indicantur, cum ille aut non-optimos Autores secutus, aut bonos non satis accurate interpretatus, aut alia aliqua in re lapsus est. Ad calcem *Supplementorum* additur quoddam quasi spicilegium notarum, ad superiora *Volumina* pertinentium. Quod ad Indices attinet, primus est rerum, in quo conficiendo usus ille quidem est eo, qui in *Clerici* editione reperitur, sed ita, ut diligenter corrigeret peccata, eumque locupletaret. Est enim ille *Clericana* editionis Index ita negligenter confectus, ut mirari satis non possis incitiam Autoris. Alter Index sententiarum acutarum, ad rem civilem pertinentium, est ille quidem dudum a *Corbinello* confectus, sed is librorum ordinem retinuit; *Creverias* autem eas ad al-

T

phabe-

phabeticum revocavit. Geographicum Indicem addere non necessarium visum est in tanta libellorum geographicorum copia; ab Indice latinitatis autem, qui utilissimus futurus erat, laboris magnitudo ipsum deterruit. Sed facilis erat futurus labor, si Indice locupletissimo, qui in Anglicana editione a *Maittaire* confectus exstat, uti voluisset.

HISTOIRE DE L'EGLISE GALLICANE.

id est,

*HISTORIA ECCLESIAE GALLICAE, AUTORE
JACOBO DE LONGUEVAL, e Societate Jesu.
Tomus VII ab A. 987 usque ad A. 1086, Tomus VIII
ab A. 1086 usque ad A. 1137.*

Lutetiz, apud Franc. Montalantium & socios, 1734, 4 maj.

Alph. 7 plag. 5.

Eadem, qua superioribus in libris usus fuerat, methodo persequens hic Rever. Autor Ecclesiae Gallicae historiam, inde ab anno 987 progreditur ad annum duodecimi Seculi trigessimum septimum. Nostrum est, lectoribus nostris exhibere potiora cujusque *Libri* argumenta. Complectitur autem quisque *Tomus Libros tres*; ut hic sistantur totius operis *Libri sex*, ab *undeagesimo* videlicet ad *vigesimum quartum*, qui est ultimus. *Libri XIX* initio docetur, quomodo *Hugo Capetus*, superatis adversariis, sibi confirmavit regnum Galliae. Hinc *pag. 18 seq.* Rhemense Concilium describitur; in quo exauctoratus fuit *Arnoldus*, Archiepiscopus Rhemensis, qui, sacramento, quod *Capeto* praestiterat, violato, ejus aemulum, *Carolus Lotharingum*, callide pariter ac strenue adjuverat. De ejus successore, *Gerberto*, qui postea Papa fuit *Sylvestri II* adscito nomine, *pag. 34 seq.* agitur, quem Noster vocat virum eruditum, sed eundem ambitiosum, & artibus politicis instructissimum. Hujus & vitam enarrat, ante, quam Rhemensis creatus est Archiepiscopus, aclam, itemque res ab eo gestas in hoc Archiepiscopatu; quo non ita multo post exurus est jussu Papae, qui *Arnoldum* restituit. Brevis autem fuit hic *Gerberti* dolor, ab Imp.

Ottone

Ottone III, cujus præceptor fuerat, constituti Archiepiscopi Ravennæ. Imo A. 999 creatus est Papa in locum *Gregorii V*, qui Regem Galliæ *Robertum* adegerat ad uxorem dimittendam, propinqua secum conjunctam cognatione. Hunc *Sylvestrum II* primum fuisse Papam natione Gallum, Noster observat, adjiciens, inter prima ejus acta fuisse confirmationem *Arnoldi* in recuperato Archiepiscopatu Rhemenfi. *Pag. 119 seq.* vita exponitur & funestum fatum *Abbonis*, Floriacensis Abbatis, cujus & scripta commemorantur. Vita *Fulberti*, Episcopi Carnotensis clarissimi, occurrit *pag. 142 seq.* de quo pergitur *pag. 158 & 162*, itemque *Lib. XX pag. 213 - 222*. Secta Manichæorum Seculo XI in urbe Aurelianensi prognata, *pag. 165 seq.* ita describitur, ut ex eo, quod Sanctorum invocationem damnarunt, ac præsentiam corporis & sanguinis Christi in S. Cœna negarunt, nonnulli videantur collecturi, eos fuisse vindices veritatis contra errores, illo ævo regnantes, ceterosque & errores, & mores, iis fuisse affictos, e. g. negationem resurrectionis Christi, promiscuum extinctis lucernis concubitum, combustionem infantis in suis congregationibus. Noster etiam Concilium Aurelianense describit, cujus e decreto tredecim hujus generis hæretici, inter quos fuit Regiæ confessorarius, rogo fuerunt impositi, & quidem alacres hilaresque. Paulo post *pag. 176 seq.* mentio fit. Selingstadiensis Concilii, A. 1022 ab Archiepiscopo Moguntino habiti, in quo inter alia sancitum fuit, ut sacerdoti, qui per noctem compotor fuit usque ad gallicinium, non liceat postero die celebrare Missam. Nec cetera octodecim Synodi hujus decreta sunt multo gravioris momenti. Paris pretii est controversia, *pag. 187 seq.* recensita, quæ orta fuerat in Gallia de S. *Martiale*, aliis numero Apostolorum eum adscribentibus, aliis pro Confessore duntaxat eum habentibus. Sequenti in *Libro pag. 231* relatum legimus, Papam *Joannem XIX* finem imposuisse huic liti, & *Martialem* fecisse Apostolum; id quod & A. 1031 confirmatum fuit in Concilio Bituricensi.

Libri XX pag. 193 seq. hæretici commemorantur *Atrebatenses*, qui, in Synodo A. 1025 ab Episcopo examinati, profiteban-

sitabantur, soli sese addictos esse doctrinæ Apostolicæ, eique adungere mores pios; præterea rejicientes fiduciam in baptismo sub initium vitæ accepto, negantesque transsubstantiationem. Dicitur tamen ille Episcopus, nomine *Gerbardus*, hosce hæreticos, homines illiteratos, & ne arte quidem scribendi præditos, revocasse a suis erroribus, suamque traduxisse in sententiam. *Pag. 208 seq.* legimus, A. 1026 quendam Galliarum Comitum in monte juxta urbem Rothomagum sito institutum monachi cujusdam e monte Sinai, tum in Galliam delati, monasterium exstruxisse in honorem S. *Catharinae*; cujus Sanctæ nomen tum primum auditum fuisse, Noster observat. *Pag. 224 seq.* res gestæ exhibentur laudesque *Brunonis*, Tullonensis Episcopi, qui deinceps factus fuit Papa, *Leonis IX* nomen gerens. Hujus Papæ res gestæ, habitaque ab eo Concilia, Rhemensis, Moguntinum, & Lateranense, copiosius enarrantur *pag. 307 - 380*. Hoc temporis tractu perfrequentes fuisse Gallorum peregrinationes ad urbem Hierosolymitanam, etiam virorum matronarumque illustrium, discimus e *pag. 264*, itemque e sequentis *Libri pag. 448 seq.* Quam flagitiosam egerint vitam plures Galliarum Episcopi, palam alentes concubinas, docetur *pag. 266 seq.* ubi & *Orscandi*, Episcopi Quimperienfis; fit mentio, qui publice uxorem duxerat. *Simeonis* Trevirensis canonizationem cum Noster *pag. 274 seq.* commemorat, simul animadvertit, secundam omnium hanc fuisse canonizationem, primum hoc honore affecto *Udalrico* Augustanae *Canonicos regulares* primum A. 1039 institutos fuisse, docetur *pag. 282*. Nec omitti hic poterat *Berengarius*, cujus contra errorem de S. Cœna primus scripsisse dicitur *pag. 331* *Hugo*, Lingonensis Episcopus, munere hoc suo exutus ob extrema flagitia, sed pessimis tamen suis moribus adjungens piam in hæreticos odium. Cetera *Berengarii* historia exhibetur *pag. 336 - 359*, & *Lib. XXI pag. 391 seq. 416 seq. 453 seq. & 568 seq.*

In *Libro XXI pag. 394* refertur, Seculo hoc undecimo in Gallia, maxime in Normannia, multos sacerdotes vixisse in conjugio, secutos exemplum duorum illius temporis Archi-

Archiepiscoporum Rothomagensium, solenni ritu cum uxori-
 bus consociatorum. *Pag. 442 seq.* recensetur historia *Thri-*
baldi, juvenis illustri stirpe orti, pietatem colentis superstitio-
 sissimam, quæ tamen illo ævo idonea erat ad comparandum
Sancti titulum. Similem historiam de Comite quodam, *Ebrar-*
do, reperimus *pag. 447*. De *Guimundo* monacho, qui de *Eu-*
charistia libros tres composuit adversus *Berengarium*, *pag. 479*
seq. agitur, ac ipsi hi libri recensentur. Factus iste *Guimun-*
do postea est Cardinalis a *Gregorio VII*, cujus Papæ hanc *pag.*
500 exhibet Noster imaginem: *Erat corpore pusillus, stirpe*
ortus haud nobili, sed heroico præditus animo, vasto ingenio,
moribus honestissimis, zeli plenus, pragmaticus, intrepidus.
Sola ei deerat moderatio, quæ consiliis ipsius data erat majore-
rem successum. Nec intra fines potestatis spiritualis se conti-
nuit, sed in regimen Principum civile etiam ausus est exerce-
re judicium, qui tamen soli Deo coronam suam referunt acce-
ptam. Quare, quæ hic Papa fecit adversus Imp. *Henricum*
IV, Noster nequaquam approbat. Idem Papa cum Regi Gal-
 lia, Episcopi cujusdã electioni adversanti, statim minatus
 esset anathema; Noster laudat Gallos, qui Regem hunc postea
 excommunicatum habere pro suo Rege non deserint. Non
 enim, inquit, ea vis est excommunicationis, ut Reges, illo
 fulmine tactos, suo privet imperio. Hinc Papæ hujus iras de-
 scribit erga Regem Gallia, eo usque inflammatas, ut juberet
 Gallicos Episcopos totam Galliam *interdicto*, quod vocant,
 subicere, ipseque profiteretur, se Regem esse exutorum im-
 perio. In quo quidem peccasse Papam, & fines potestatis suæ
 transiisse, Noster *pag. 508* ingenue agnoscit. *Pag. 514* oc-
 currit Concilium, in Anglia a *Lanfranco* habitum, in quo per-
 missæ sunt sacerdotibus ruralibus suæ uxores, adjecto tamen,
 nemini posthac demandatum iri sacerdotium, nisi qui cœliba-
 tum promiserit perpetuum. De *Brunone*, Carthusiani Ordinis
 conditore, ac primis hujus Ordinis monachorum moribus,
 disseritur *pag. 585 seq.* Ubi tamen *pag. 588*, ob silentium scri-
 ptorum *συρρηγόων*, inter fabulas rejicit Noster vulgarem tradi-
 tionem de Canonico quodam, sua e feretro exclamatione:

Damnatus sum, impellente *Brunonem* ad subeundum tam austerum vivendi genus. Fatetur igitur Noster, se non subscribere socio sui Ordinis, Jesuitæ *Colombio*, qui longa Dissertatione probare studuit, historiam hanc esse verissimam.

Libri XXII initio facta a *Victoris III* successione in locum *Gregorii VII*, aperitur pag. 15 seq. origo instituti in Gallia Ordinis *S. Antonii*. Hinc *Brunonis*, patris Ordinis Carthusiani, transitus in Italiam pag. 17 seq. commemoratur, ubi is novum condidit monasterium, in quo vita excessit A. 1101. Observat hic Noster, inter scripta, sub ipsius nomine edita, plerumque autoream esse *Brunonem Astensem*. De illicito Régis *Philippi* cum *Bertrada* conjugio, propterea excommunicati, agit pag. 37 seq. de *Roscelini* hæresi, habitoque ob eam Concilio, pag. 59 seq. de *Roberto Arbrissellensi*, quem contra famam maledicam defendit, pag. 72 seq. itemque pag. 130 seq. & *Lib. XXIII* pag. 313 seq. ac pag. 328 seq. Concilium *Clarmontanum*, A. 1095 a Papa *Urbano II* eo potissimum consilio habitum, ut indiceretur expeditio sacra in *Palæstinam*, describitur pag. 76 seq. itemque itinera hujus Papæ per Galliam, habitaque tum plura Concilia, inter quæ *Nemaufense* eminent. Hinc pag. 101 seq. repræsentat Noster fervorem, seu potius furorem, quo agitati omnis ordinis homines constituerunt in bello illo sacro militare; cujus belli fax & tuba erat *Petrus* eremita. Ac totam hanc expeditionem Noster copiose describit usque ad expugnationem urbis *Hierosolymæ*. Pag. 126 seq. institutio Ordinis monachorum *Gisterciensis* exponitur, & pag. 138 seq. vita *Hildeberti*, *Cenomanensis* Episcopi, ante Episcopatum gesta, cujus cetera quoque vita sparsim enarratur, idque satis copiose, e subjecto *Indice* facile colligenda. Nec perfunctorie de eruditione ejus scriptisque disseritur. Pag. 181 docetur, in *Parisiensi* Concilio A. 1104 excommunicationis vinculo solutos esse *Philippum* Regem, & concubinam ejus, *Bertradam*. De hæretico *Tanquelino* pag. 187 seq. disseritur, & pag. 192 seq. de *Henrico Brusio*, hæretico fortunæ prosperæ; de quo & inspicienda *Libri XXIV* pagina 560.

Libri

Libri XXIII pag. 204 seq. describitur iter Papæ *Paschalis* per Galliam, cujus Regis auxilium imploravit adversus *Henricum V* Imperatorem, qui illuc legatos miserat, impetraturos a Papa perpetuitatem juris investituræ. Verum renuit Papa, & illo ipso tempore in Trecenti Concilio solenniter damnavit investituras Principum Episcopales. Interjecta *pag. 228 seq.* recensione trium librorum *Udalrici*, monachi Cluniacensis, de illius monasterii ritibus & consuetudinibus, *pag. 247 seq.* describit Imp. *Henrici V* iter Romanum, qui tum Papam coniecit in vincula, eique jus investituræ extorsit. Ac tum consentiens Papa coronavit Imperatorem, sed paulo post habito Romæ A. 1112 Concilio promissum elusit. — Quæ *pag. 278 seq.* traduntur de secta Manichæa, id temporis in diœcesi Sueffionensi exorta, & Comitem Sueffionensem, *Joannem*, nacta patronum, similia sunt iis, quæ supra *Lib. XIX pag. 165 seq.* de Aurelianensibus hæreticis cognovimus. Mirari hic libet sapientiam Sueffionensis Episcopi, qui *Clementium*, horum hæreticorum principem, aquæ injecit, cumque ei supernataret, contrario elemento sustulit e medio. *Pag. 283 seq.* origo indicatur *Equitum sacrorum S. Joannis*, eorumque exhibentur Statuta, cumque & Carthusianus Ordo, qui antea scriptis vitæ regulis caruerat, A. 1213 sua Statuta acceperit, hæc quoque recensentur *pag. 291 seq.* *S. Bernardi* vitæ prima pars hinc exponitur *pag. 298 - 312*, & quidem ita, ut superstitionis illi seculo, quo vixit hic Sanctus, convenit. Qui enim sacrarum literarum satis periti sunt, non possunt non mirari sanctitatem illius ævi, diversissimam quippe ab ea sanctitate, quam Christus ejusque Apostoli descriperunt, præscriperuntque. *Pag. 319 - 328* laudes prædicantur *Ivonis*, A. 1116 d. 13 Dec. extincti, cujus & scripta recensentur accuratius. *Pag. 358 seq.* Papæ *Gelasii* exilium Gallicum describitur, vita excedentis in monasterio Cluniacensi A. 1119 d. 24 Januarii. Cujus in locum cum statim successisset *Calixtus II*, hujus Tolosæ habiti Concilii Canones *pag. 363 seq.* exhibentur, subjecta mentione Rhemensis Concilii, in quo Imp. *Henricus V* excommunicatus fuit ob assertionem sui juris investituræ.

Libri

Damnatus sum, impellente *Brunonem* ad subeundum tam austerum vivendi genus. Fateatur igitur Noster, se non subscribere socio sui Ordinis, Jesuitæ *Colombio*, qui longa Dissertatione probare studuit, historiam hanc esse verissimam.

Libri XXII initio facta a *Victoris III* successione in locum *Gregorii VII*, aperitur pag. 15 seq. origo instituti in Gallia Ordinis *S. Antonii*. Hinc *Brunonis*, patris Ordinis Carthusiani, transitus in Italiam pag. 17 seq. commemoratur, ubi is novum condidit monasterium, in quo vita excessit A. 1101. Observat hic Noster, inter scripta, sub ipsius nomine edita, plerorumque autorem esse *Brunonem* Astensem. De illicito Régis *Philippi* cum *Bertrada* conjugio, propterea excommunicati, agit pag. 37 seq. de *Roscelini* hæresi, habitoque ob eam Concilio, pag. 59 seq. de *Roberto* Arbrisselleni, quem contra famam maledicam defendit, pag. 72 seq. itemque pag. 130 seq. & *Lib. XXIII* pag. 313 seq. ac pag. 328 seq. Concilium *Clarmontanum*, A. 1095 a Papa *Urbano II* eo potissimum consilio habitum, ut indiceretur expeditio sacra in *Palæstinam*, describitur pag. 76 seq. itemque itinera hujus Papæ per Galliam, habitaque tum plura Concilia, inter quæ *Nemausense* eminent. Hinc pag. 101 seq. repræsentat Noster fervorem, seu potius furorē, quo agitati omnis ordinis homines constituerunt in bello illo sacro militare; cujus belli fax & tuba erat *Petrus* eremita. Ac totam hanc expeditionem Noster copiose describit usque ad expugnationem urbis *Hierosolymæ*. Pag. 126 seq. institutio Ordinis monachorum *Gisterciensis* exponitur, & pag. 138 seq. vita *Hildeberti*, *Cenomanensis* Episcopi, ante Episcopatum gesta, cujus cetera quoque vita sparsim enarratur, idque satis copiose, e subjecto *Indice* facile colligenda. Nec perfunctorie de eruditione ejus scriptisque disseritur. Pag. 181 docetur, in *Parisiensi* Concilio A. 1104 excommunicationis vinculo solutos esse *Philippum* Regem, & concubinam ejus, *Bertradam*. De hæretico *Tanquelino* pag. 187 seq. disseritur, & pag. 192 seq. de *Henrico* *Brufio*, hæretico fortunæ prosperæ; de quo & inspicienda *Libri XXIV* pagina 560.

Libri

Libri XXIII pag. 204 seq. describitur iter Papæ *Paschalis* per Galliam, cujus Regis auxilium imploravit adversus *Henricum V* Imperatorem, qui illuc legatos miserat, imperaturos a Papa perpetuitatem juris investituræ. Verum renuit Papa, & illo ipso tempore in Trecensi Concilio solenniter damnavit investuras Principum Episcopales. Interjecta *pag. 228 seq.* recensione trium librorum *Udalrici*, monachi Cluniacensis, de illius monasterii ritibus & consuetudinibus, *pag. 247 seq.* describit Imp. *Henrici V* iter Romanum, qui tum Papam coniecit in vincula, eique jus investituræ extorsit. Ac tum consentiens Papa coronavit Imperatorem, sed paulo post habito Romæ A. 1112 Concilio promissum elusit. - Quæ *pag. 278 seq.* traduntur de secta Manichæa, id temporis in diœcesi Sueffionensi exorta, & Comitem Sueffionensem, *Joannem*, nacta patronum, similia sunt iis, quæ supra *Lib. XIX pag. 165 seq.* de Aurelianensibus hæreticis cognovimus. Mirari hic libet sapientiam Sueffionensis Episcopi, qui *Clementium*, horum hæreticorum principem, aquæ injecit, cumque ei supernataret, contrario elemento sustulit e medio. *Pag. 283 seq.* origo indicatur *Equitum sacrorum S. Joannis*, eorumque exhibentur Statuta, cumque & Carthusianus Ordo, qui antea scriptis vitæ regulis caruerat, A. 1213 sua Statuta acceperit, hæc quoque recensentur *pag. 291 seq.* *S. Bernhardi* vitæ prima pars hinc exponitur *pag. 298 - 312*, & quidem ita, ut superstitionis illi seculo, quo vixit hic Sanctus, convenit. Qui enim sacrarum literarum satis periti sunt, non possunt non mirari sanctitatem illius ævi, diversissimam quippe ab ea sanctitate, quam Christus ejusque Apostoli descriperunt, præscriperuntque. *Pag. 319 - 328* laudes prædicantur *Ivonis*, A. 1116 d. 13 Dec. extincti, cujus & scripta recensentur accuratius. *Pag. 358 seq.* Papæ *Gelasii* exilium Gallicum describitur, vita excedentis in monasterio Cluniacensi A. 1119 d. 24 Januarii. Cujus in locum cum statim successus esset *Calixtus II*, hujus Tolosæ habiti Concilii Canones *pag. 363 seq.* exhibentur, subjecta mentione Rhemensis Concilii, in quo Imp. *Henricus V* excommunicatus fuit ob assertionem sui juris investituræ.

Libri

Libri XXIV in exordio prodit *S. Norbertus*, Præmonstratensium Ordinis autor. Hujus viri historiam pluribus Noster persequitur, multa habentem mirabilia, imo & miracula, ex more Historicorum illius ævi. Etiam *Bernardi* primum miraculum pag. 442 seq. commemoratur, illo jam tempore falsitatis suspectum, sed pluribus miraculis subsequens inter vera referri coeptum. Hujus viri historiam texere pergit Noster, non tamen pag. 409 silentio præteriens, ab *Abalardo* & *Bernbardum* & *Norbertum* habitos esse pro hypocritis, miracula mentientibus. Ac hanc Noster arripit occasionem continuandi historiam *Abalardi* pag. 410 - 421. Plura vero *Bernardi* miracula recensentur pag. 474 seq. inter quæ eminent *excommunicatio muscarum*. Ac rursus alia ejus miracula pag. 505 seq. laudantur; imo per totum hunc librum sparsim describuntur res gestæ clarissimi hujus *Bernardi*. Pag. 495 seq. exhibentur Templariorum Statuta, A. 1128 edita in Concilio Trecenti. Denique pag. 505 seq. schisma Papale describitur inter *Innocentium II* & *Anacletum*; quorum ille pervagabatur Galliam summa cum autoritate, hic et ipse per diu retinebat & nomen & autoritatem summi Pontificis.

HISTOIRE DE L'ACADEMIE ROYALE DES INSCRIPTIONS & belles lettres, &c.

hoc est,

HISTORIA ACADEMIÆ REGIÆ INSCRIPTIONUM & elegantiorum literarum. Accedunt Dissertationes, in ista Academia publicatæ annis

1731, 1732, & 1733.

TOMUS IX.

Lutetiæ, in Typographia Regia, 1736, 4 maj.

Alph. 3 plag. 22½, cum multis Fig. æn.

Præmissa hujus Academiæ historia trienni, recensentur scripta Academicorum, illo temporis spatio elaborata, hoc ordine. *Manturii* Dissertatio de nummis, *Pavorem* & *Pallorem*, Romanorum

norum Deos, exhibentibus; *Banierii* Diff. de incendiis Vesuvii, quod videlicet jam olim ea acciderint, non *Plinii* demum ætate; ejusdem demonstratio, quod *stadium* Olympicorum ludorum Romano circo fuerit simillimum; *Chambortii* emendatio atque interpretatio primi versus *scuti Herculis Hesiodæi*, itemque loci cujusdam obscurissimi in *Ciceronis Libri primi ad Atticum Epistola XVIII*; *Hardionii* emendationes aliquot *Euripidis*; *Sallierii* Analysis Dialogi *Platonis* illius, qui *Phædrus* inscribitur; ejusdem Sermo de libris aliquot Bibliothecæ Regiæ, quorum marginibus inscriptæ sunt a prioribus dominis annotationes doctissimæ: e quarum numero plures hic referuntur in lucem publicam; Dissertatio de fragmento quodam *Livii*, centum abhinc annis reperto in quodam Sueviæ monasterio. Miserat id Lutetiam clarissimus Argentoratensium Professor, *Schæpffinus*, ac, genuinum esse, judicabat. At Academicorum horum quidam causas attulerat, cur habendum sit pro suppositio; cumque has doctè diluisset *Schæpffinus*, ei ille novas objectiones exhibuit. Nos quidem optamus, ut accuratius excutiat hoc fragmentum a Criticis, ne forte aut *Livio*, quod suum est, eripiat, aut partus ipsi subdatur alienus. Sequitur *Martialis Lib. X Epigrammatis 24* explicatio; *Nauzei* Commentatio de annis Christi, in qua statuit, æram vulgarem carere sex annis, adeoque hodie, quo numeramus annum 1741, fluere annum 1747; *Barrii* de eodem argumento Disputatio; *Valesii* Dissertatio, in qua docet, olim virgines, monasterio se dicentes, eo ipso tempore, quo intrarint monasterium, statim (non aliquo tempore post, uti sit hodie,) indutas fuisse vestem monasticam; *Boubierii* Dissertatio, qua probat, plerosque Imperatores, simul regnantes, etiam simul fuisse Pontifices maximos; *Maururii* Disputatio, demonstrantis, *Maxentiani* exercitus ducem supremum fuisse *Ruricium* Pompejanum, eosque errare, qui alium faciunt *Ruricium*, alium Pompejanum; *Lanceloti* de nomine *Argentorati* disquisitio, quod non Latinum esse, sed Celticum, sive Germanicum, contendit; *Mandagorrii* Emendatio loci cujusdam in *Gregorii Turonensis Lib.*

Lib. II Cap. 20; Mabudeli interpretatio duodecim veterarum Inscriptionum, in urbe Lingonum repertarum; *Bozii* Observationes ad plura monumenta antiqua: quorum & effigies hic exhibentur; *Lanceloti* Descriptio figurarum, adhuc conspiciuarum in fronte templi cujusdam Gallici; *Maurii* Representatio præcipuorum monumentorum Abbatiae Cisterciensis. Hic cum sit sepultus etiam *Alanus, doctoris universalis* titulo quondam ornatus, pag. 229 seq. ejus exhibetur epitaphium. Ultimum hic locum occupat *Lanceloti* Explicatio veteris cujusdam Calendarii. Sequuntur nunc Elogia duorum Academicorum, hoc triennio extinctorum; *Henrici Caroli du Cambout, Ducis Coislunii, Episcopi Metensis, A. 1664 nati, A. 1733 d. 28 Nov. rebus humanis erepti; & Joannis Francisci Pauli Fabri de Caumartin, Episcopi Blesensis, qui inter vivos esse coepit A. 1668, desit d. 30 Aug. A. 1733. Prior est ille Coislinius, cujus Bibliothecarum MSS. tam erudite descripsit Montefalconius.*

Recensendæ nunc nobis veniunt, quæ subsequuntur, Dissertationes majores; quas quidem ita deprehendimus elaboratas, ut cavisse videantur Autores, ne, quod ad caput rei attinet, quidquam proferant, quod jam dictum sit prius. Prima est *Bonamici* de veterum Philosophorum de pluralitate mundi sententiis. Sunt hujus Dissertationis tria argumenta. Initio scilicet nominantur ii veterum Philosophorum, qui plures statuerunt mundos; deinde, qui innumerabiles crediderunt esse mundos; tum denique, qui, unum duntaxat statuentes mundum, lunam tamen habitari ab hominibus, sibi persuaserunt. Ipse nullam harum sententiarum defendit, minus historici obiisse contentus. Sequitur pag. 20 *Blanchardi* Dissertatio de animantibus, olim in Ægypto superstitione cultis. Hic inprimis de bove *Api* diligenter agitur. Pag. 37 seq. de origine Cabbalæ differit *Nauzeus*, eam pro doctrina habens vana & superstitione, nugarumque refertissima; ac, Seculo demum decimo Christiano natam eam fuisse, pronuntians. Eodem Seculo compositum esse docet librum *Jezira*. Liber autem *Sebar* ipsi adhuc junior habetur, Illud planè novum est,

est, quod docet, Judæos a Saracenis, sive Arabibus, quorum studia æmulabantur, accepisse Cabbalam. *Pag. 54 seq.* de Argonautis, & aurei velleris occupatione, differens *Banierius*, veritatem historicam, tanquam margaritam, eruere conatur e fumo fabularum, illamque Argonauticæ expeditionis historiam perducere ad liquidum. *Pag. 97 seq.* secundi belli sacri, in veteri Græcia gesti, historia exponitur a *Valesio*. *Pag. 113 seq.* historiam Cariz diligentissime illustrat *Sevinus*. De Sybaritis differit *pag. 163 seq.* *Blanchardus*, eorumque historiam, multis hucusque tenebris involutam, certum redigit in ordinem. *Pag. 177 seq.* fabulis de *Dadalo* velum detrahit *Gedoynus*, perspicueque res, ab eo gestas, describit. Idem *pag. 189 seq.* pari diligentia persequitur historiam *Pbidia*. *Hardionius*, de artis rhetoricæ in Græcia ortu progressuque *pag. 200 seq.* differens, docet, diu ante *Homerum* in Græcia floruisse & Rhetoricæ, & Grammaticæ, & Poeseos, studium. *Pag. 228 - 304* longa fuit disputatio *Vatryi* & *Barrii* de Poemate 'epico, ejusque natura & constitutione. *Pag. 305 seq.* de origine & natura epithalamii dislerit *Souchaius*, qui & *Psalium Davidis quadragesimum quintum* inter epithalamia refert, itemque *Canticum Canticorum*, eos, qui aliter censent, negans, esse Criticos. Ac in exitu hujus Dissertationis docet, *Psalium* illum omnes & singulas partes cotesque habere epithalamii. Subsequitur *pag. 320 seq.* *Nauzei* Observatio de Canticis veteris Græciæ, de convivalibus, de pastoralibus, de messoriis, de amatoriiis, & nuptialibus, de funebribus, & aliis cationum generibus. *Pag. 360 seq.* tertiam (prioris enim duas superior *Tomus* continet,) exhibet *Gedoynus* Dissertationem de cursibus equorum & currum in ludis Olympicis. *Pag. 376 seq.* de locis, ad ludos publicos in Græcia destinatis, disputat *Barrius*, deque habitis ibi curriculum. *Pag. 397 seq.* accurate compositam a *Bonamico* deprehendimus Bibliothecæ Alexandrinæ historiam. Idem *pag. 416 seq.* illum urbis Alexandriae statum ponit ob oculos, qui fuit *Strabonis* tempore; & *pag. 432 seq.* bellum, a *Julio Cesare* post *Pompeji* necem in urbe Alexandria gestum, describit topographice.

POMPONII MELÆ DE SITU ORBIS LI-
bri III, ad veterum exemplarium fidem
castigati.

Luduni Batavorum, ex officina Luchtmanniana, 1743, 12.

Plag. 10.

Inter plurimas hujus laude dignissimi Scriptoris lucubrati-
onum editiones, si quæ communi, atque inprimis scholarum,
usui, cui perquam commendabiles sunt tres illi libri, accom-
modatæ esse videntur; hæc nobis videtur *Abrabami Gronovii*.
Exigua libri moles, accuratio contextus, annotationes reci-
tæ, copiosissimus Index, istud nobis iudicium expriment.
Præfationis locum, de qua vel sola superest agendum, occu-
pat Epistola, *Joanni Wurdo*, in Collegio Greshamiensi eloquen-
tiæ Professori, dedicata. Ibi quidem duo tractat breviter Ce-
leberrimus Editor. Alterum hic minime speraveramus. Re-
cordatus adolescentiæ apud Britannos literarum ergo trans-
actæ *Gronovius*, in memoriam simul revocat, quod, summa
Jo. Hudsoni humanitate admissus ad fontes omnigenæ erudi-
tionis limpidissimos & fragrantissimos, Græcii, Latii, Syriæ,
latices magna copia propinantes, sitim maxime levarit ver-
sando Codice MSto versionis Syræ quatuor vitæ Christi, & ge-
storum divinissimo spiritu impellente, consignatarum descri-
ptionum, omnibus *παραφράσεις* notis viduæ, & contextum
Græcum curiosissime exprimentis. Hoc postquam ex aliquot
locis *Matthæi* didicerat; impetus eum deduxit protinus ad
istam pericopam, a qua *D. Joannes* auspicatur, quamquæ, co-
ram *Simpliciano*, Mediolanensium olim in rebus sacris antistite,
aureis literis conscribendam, & in locis ubique Christiano-
rum eminentissimis proponendam, esse ajebat Platonicus qui-
dam. Illam igitur postquam ad exemplar versionis Syræ ty-
pis exaratum compararat, reliquam *primi Capitis* partem ex-
cussit, & citra ulla verborum ambages, mutilationes, & trans-
positiones, fidem atque auctoritatem contextus Græci caste re-
præsentari, dum lætus invenit, hujus rei veluti specimina ex
multis Græcæ, Syriacæ, Latine, in medium hic profert *v. 18,*

27, 41, 46,

27, 41, 46, quæ simul effata cum versione Syriaca vulgari comparat, manuque scriptæ, qua tunc usus est, prærogativam ostendit. Ideo autem hic illa proferuntur, quod, cum ante meridiem eadem didicisset, post meridiem in cognitionem atque amicitiam venit, cui jure Dedicationem inscripsit, *Jo. Wardi*. Is nimirum commercium literariam cum Nostro, etiam apud Belgas iterum versante, amicitiam continuandi gratia, instituens, inter alia munuscula, editionem aliquando misit *Pomponii*, Londini A. 1719, ut titulus habet, publicatam, deque eadem sequentia in Epistola subjuncta notavit, quæ & hic legi ac repeti merentur: *Edicio hæc primum lucem adspexit anno 1171, Isæ, haud Londini, impressa; neque Londini venalis exponitur, quicquid in contrarium mentiatur inscriptio. Cum Editor autem, nec quis ipse sit, nec operis sui institutum, aperiat; de utroque, ut ex amici epistola intellexi, pauca accipies. Nomen editoris est Joannes Reynoldus, vir non indoctus, scholæque publicæ apud Iscanos moderator. Melam autem in discipulorum præcipue usum edidit; quorum causa etiam chartis geographicis adornavit; in quibus conficiendis adjutorem habuit Guilielmum Musgrave, medendi arte, dum viveret, inter suos celeberrimum, & apud posteros eruditis scriptis suis haud obscuri nominis. In contextu sine MSS. auctoritate nihil se mutasse, Autor affirmat. Quod ad Codices autem attinet, quorum ope adjutus fuit, dicit, se impressum exemplar nactum fuisse, in cujus margine clarissimus Bernardus, apud Oxonienses olim Astronomiæ Professor, multorum MSS. variantes lectiones, dum peregre esset, adscripserat. MS. autem ex Collegio nostro Greshamiensi; alterum ex Archiepiscopi Cantuariensis Bibliotheca, quem Vossius præ omnibus, quos viderat, aliis commendat; tertium ex novo Collegio Oxonii; quartum denique apud Hibernos se contulisse ait. His accesserunt tria exemplaria typis edita, unum ex prima omnium editione, ac duo altera ex nostro Collegio, ante annum MD. publicata. Hoc apparatu instructus, opus suscepit; nec contextum solummodo ad MSS. fidem emendare, sed etiam tria alia ad calcem libri adjicere, proposuit, quorum nullum*

adhuc ibi compares. Unum fuit Synopsis Pomponiana, Index scilicet omnium locorum apud Melam, cum novis eorum appellatationibus, quantum licuerit, ex adverso collocatis. Alterum, Dissertatio de Ariane. Tertium, Notæ & variantes lectiones. Nec a proposito destitit. Singula enim hæc apud se confecta habet, brevi, ut promittit, publici juris facturus. Istam igitur editionem postquam cum suis in Melam collectaneis contulerat Gronovius; plurima, e MSS. a Cl. Reynoldo emendata, MSS. aliorum, quibus usus fuit, autoritate confirmari lubens animadvertit. Ita vero cum instruxerit hanc ipsam editionem indefessi laboris Vir, simul promittit, cui deinceps insudavit, Æliani de animalium natura novam atque elegantem editionem. Quam utramque ipsi occupationem, boni publici causa, gratulamur.

PERSPIRATIO DICTA HIPPOCRATI
per universum corpus, anatomice illustrata, Autore
ABRAHAMO KAAU, Med. Doct. Cui accedit
ejusdem Declamatio Academica de gaudiis Al-
chemistarum.

Lugduni Batavorum, apud Sam. Luchtmanns, 1738, 8.

Alph. I plag. 7 $\frac{1}{2}$.

Cl. Autor, juvenis adhuc Medicus, sed quem magno suo avunculo *Barbaavenio* dignum esse, vel ex hoc libro intelligas, sedulo cadavera secuit, ut magis magisque in detegenda corporis fabrica progredereetur. Quemadmodum igitur hac via varia detexit, quæ olim non adeo erant cognita; ita præcipue crebris experimentis comperit, in omni parte corporis, imo & in quolibet fere puncto, perpetuam fieri perspirationem, quam hac Commentatione clarius exponit. Cujus rei causa ubique fabricam partis etiam minimæ, cujus perspirationem enucleare instituit, accurate diligenterque ex præstantissimorum Anatomicorum libris, atque suis etiam observationibus, enarrat, experimenta anatomica, eo fine instituta, imprimis injectiones, candidè expromit, ceterum aliis quoque argumentis

gumentis sententiam suam tuetur, eaque occasione principum
 artis anatomicæ opiniones vel confirmat, vel modeste notat,
 ubique autem ad *Hippocratis* consensum provocat, ejusque
 placitis passim allegatis, hæc omnia sedulo & incomparabili
 naturæ scrutatori atque observatori haud constituisse tantum,
 sed & ab eodem ubique fere explicari, ostendit. Notum est
 enim, *Hippocratem* ὡς ἔκπνοον καὶ εἰσπνοον ὅλον τὸ σῶμα
 descripsisse, adeoque intimarum æque partium, ac exti-
 marum, perspirationem non ignorasse. Ceterum hinc inde &
 alia admiscet, quæ hic reperisse neminem forte pœnitebit.
 Atque utinam ejus hic observationes & experimenta anatomi-
 ca repetere nobis liceret! Sed brevitatis atque instituti ratio
 constringunt nos, ut ipsam tantum, quæ exinde demonstratur,
 perspirationem breviter perfequamur. Justa methodo pro-
 cessurus, primo perspirationem partium extimarum, quæ ab
 ære externo attinguntur, deinde intimarum, quæ abscondun-
 tur cavitatibus, persequitur, & primo de exhalatione, dein-
 cept de inhalatione, agit, partium etiam ordine nunquam ne-
 glecto. Ut igitur totum corpus exhalat; ita epidermis quo-
 que atque epithelium, & illa quidem humorem invisibilem,
 hæc vero notabilem. Quamvis vero epidermis & reticulum
 nervis careant, nec felicissima injectione in iis detegantur vasa
 sanguifera; ob nutritionem tamen suam atque incrementa non
 videtur destitui ejusmodi vasculis, quæ tamen non evehunt fe-
 rum, sed ex iis emergentia minora vascula, quorum subtilitas
 a *Leurwenbæckio* definitur. Ob crassitiem humoris mucosi, qui
 inter separandum inter cutem & cuticulam reperitur, Nostro
 videtur emitti simul *smegma* cryptarum tenuius, dum, quod
 crassius est, in ruptis emissariis manet. Eodem modo & epi-
 thelium perspirat, per arterias scilicet maxime subtiles. Ne-
 que minus per respirationis organa fit perspiratio. Humor il-
 lorum vel ex cryptis, vel ex arteriis ultimis, manat, & aerem
 siccum inspiratum humidat. Postquam multa eum in finem
 de pulmonis structura, & experimentorum quorundam caute-
 lis, commemoravit; redit Cl. Autor ad perspirationem reli-
 quarum partium. Per membranam, quæ primas vias succin-
 git,

Cap. 1.

2.

3. 4.

5.

6.

7.

8.

9.

*adhuc ibi comparet. Unum fuit Synopsis Pomponiana, Index scilicet omnium locorum apud Melam, cum novis eorum appellationibus, quantum licuerit, ex adverso collocatis. Alterum, Dissertatio de Ariane. Tertium, Notæ & variantes lectiones. Nec a proposito destitit. Singula enim hæc apud se confecta habet, brevis, ut promittit, publici juris facturus. Istam igitur editionem postquam cum suis in Melam collectaneis contulerat Gronovius; plurima, e MSS. a Cl. Reynoldo emendata, MSS. aliorum, quibus usus fuit, autoritate confirmari lubens animadvertit. Ita vero cum instruxerit hanc ipsam editionem indefessi laboris Vir, simul promittit, cui deinceps insudavit, *Æliani* de animalium natura novam atque elegantem editionem. Quam utramque ipsi occupationem, boni publici causa, gratulamur.*

PERSPIRATIO DICTA HIPPOCRATI
per universum corpus, anatomice illustrata, Autore
ABRAHAMO KAAU, Med. Doct. Cui accedit
ejusdem Declamatio Academica de gaudiis Al-
chemistarum.

Lugduni Batavorum, apud Sam. Luchtmanns, 1738, 8.

Alph. 1 plag. 7 $\frac{1}{2}$.

Cl. Autor, juvenis adhuc Medicus, sed quem magno suo avunculo *Barbaavenio* dignum esse, vel ex hoc libro intelligas, sedulo cadavera secuit, ut magis magisque in detegenda corporis fabrica progredereetur. Quemadmodum igitur hac via varia detexit, quæ olim non adeo erant cognita; ita præcipue crebris experimentis comperit, in omni parte corporis, imo & in quolibet fere puncto, perpetuam fieri perspirationem, quam hac Commentatione clarius exponit. Cujus rei causa ubique fabricam partis etiam minimæ, cujus perspirationem enucleare instituit, accurate diligenterque ex præstantissimorum Anatomicorum libris, atque suis etiam observationibus, enarrat, experimenta anatomica, eo fine instituta, imprimis injectiones, candidè expromit, ceterum aliis quoque argumentis

gmentis sententiam suam tuetur, eaque occasione principum artis anatomicæ opiniones vel confirmat, vel modeste notat, ubique autem ad Hippocratis consensum provocat, ejusque placitis passim allegatis, hæc omnia sedulo & incomparabili naturæ scrutatori atque observatori haud constitisse tantum, sed & ab eodem ubique fere explicari, ostendit. Notum est enim, Hippocratem ὡς ἐκπνοον καὶ εἰσπνοον ὅλον τὸ σῶμα descripsisse, adeoque intimarum æque partium, ac extimarum, perspirationem non ignorasse. Ceterum hinc inde & alia admiscet, quæ hic reperisse neminem forte poenitebit. Atque utinam ejus hic observationes & experimenta anatomica repetere nobis liceret! Sed brevitatis atque instituti ratio constringunt nos, ut ipsam tantum, quæ exinde demonstratur, perspirationem breviter persequamur. Justa methodo processurus, primo perspirationem partium extimarum, quæ ab ære externo attinguntur, deinde intimarum, quæ absconduntur cavitatibus, persequitur, & primo de exhalatione, deinceps de inhalatione, agit, partium etiam ordine nunquam neglecto. Ut igitur totum corpus exhalat; ita epidermis quoque atque epithelium, & illa quidem humorem invisibilem, hæc vero notabilem. Quamvis vero epidermis & reticulum nervis careant, nec felicissima injectione in iis detegantur vasa sanguifera; ob nutritionem tamen suam atque incrementa non videtur destitui ejusmodi vasculis, quæ tamen non evehunt ferum, sed ex iis emergentia minora vascula, quorum subtilitas a *Lewwenbæckio* definitur. Ob crassitiam humoris mucosi, qui inter separandum inter cutem & cuticulam reperitur, Nostro videtur emitti simul *smegma* cryptarum tenuius, dum, quod crassius est, in ruptis emissariis manet. Eodem modo & epithelium perspirat, per arterias scilicet maxime subtiles. Neque minus per respirationis organa fit perspiratio. Humor illorum vel ex cryptis, vel ex arteriis ultimis, manat, & aerem siccum inspiratum humectat. Postquam multa eum in finem de pulmonis structura, & experimentorum quorundam cautelis, commemoravit; redit Cl. Autor ad perspirationem reliquarum partium. Per membranam, quæ primas vias succin-

- Cap. 1.
- 2.
- 3. 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.

git, eadem ratione, ac superius dictum est, humor transpirat. Humor, quo œsophagus madet, ab arteria œsophagæ præparatur, tenuis per vascula ultima, lubricos per folliculos. Idem fit in ventriculo-atque intestinis, qui multo humore, ex
 Cap. 10. innumeris arterioliis in eorum cavum eructato, irrorantur. Uterus quoque & pudendum totam sudat in fœminis blandum humidum. Vesica urinaria interne humore blando mucoso oblinitur, ad acredinem urinae mitigandam. Præterea aliud est exsudationis genus, quod æque obtinet eo in loco, quo cuticula pergit supra papillas, ac ubi cutim investit, quod scilicet fit ope folliculorum, qui ubique in cute hærent, excepta interiori parte manuum pedumque, & digitis. Et cryptæ quidem *Barbaaviana* constant membrana & emissario, quam membranam innumerabiles arteriolaræ perforant, & humorem effundunt, qui initio blandus est, stagnando autem & resorptu crassior evadit. Cryptæ ejusmodi basi inhærent cuti, ex qua emergit emissarium, quod in epidermide patet. Materies, quamdiu in folliculis continetur, nullum præstat usum; expressa inungit cutem, maximeque est in partibus, aeri, vel motui, expositis. Exsiccata sub furfurum specie decedit. Frigore a defectu ejus materiæ, labiorum fissuræ, perniones oriuntur. Eadem materia stigmata efficit. In cryptis sedes est omnis generis tumorum cutaneorum. Facile laxata cute delentur. Quando inter digitos comprimuntur, materies vermis specie exit, servans tenacitate sua figuram emissarii. Pars ejus prima nigra, vel flava, quod aeri fuit exposita, caput, reliqua corpus & caudam vermis, refert. Hinc plurimi vermes cutaneops putaverunt. Cryptæ hæc inveniuntur sub epithelio, & sub epidermide, ubi partes aerem attingunt, & eadem ratione exhalant. In areolis mammarum utriusque sexus humorem expriment. In limbo palpebrarum glandulæ *Meibomiana* sudant smegma. Ceruminosæ glandulæ oleum deponunt blandum, quod stagnando incrassatur, flavescit, & cerumen fit. In naso cryptæ in tunica *Schneideriana* mucum secernunt. In oris totius interna superficie, excepta anteriori parte, fundunt humorem lubricum, in deglutitione utilem. Tonsillæ pariter

pariter a bolo deglutiendo pressæ eructant mucum. Arite-
noideæ glandulæ, ad laryngem positæ, hærent in trachea, sub
membrana intima, ibique humorem suum deponunt, a qua
madet semper interior trachea. In tunica œsophagi glandu-
losa cryptæ inveniuntur, quæ lubricum eructant humorem, ad
illinendam gulam. In ventriculo exstant folliculi *Brunneri*, vel
Peyeri, qui evomunt tenacem mucum, quo obducitur ventri-
culus internus, ne detrimentum capiat, vel tenacia ipsi adhæ-
rescant. Similes folliculi in intestinis, ex textura vasorum, orti,
mucum deponunt. In glande penis ejusmodi cryptæ vel nul-
læ, vel rariores, non eodem in omnibus numero observan-
tur, quas *Ruysschius* pro papillulis potius habet, in quibus vo-
luptatis dolorisque sensus excitetur. In urethra virili interna
foraminula in recta linea disposita conspiciuntur, ex quibus
emitti solet humor, ad obtundendam urinæ & seminis acrimo-
niam. In muliebribus, alis nymphis, circa meatum urina-
rium, sub glande clitoridis, sub fossa muliebri mucus item se-
cernitur, neque minus in vesica urinaria, quo præcipue urina
acris temperatur. Exsudationi ab interioribus extrorsum an-
numeratur saliva, sex locis e glandulis suis per ductus in os ex-
creta, humor pancreaticus in pancreate, & bilis in hepate, se-
gregati, qui succi, officio suo functi, novo circuitu emendan-
tur. Præter exhalationem corpori communem singularis est
in epidermide per ductus adiposos, seu pinguisferos, qui ex-
halant *omni in parte*, qua cutis est, pingue quoddam, quod
ex ipso oleo membranæ adiposæ ortum ducere videtur, &
*nunquam in homine sebi instar indurescit, sed molle & flui-
dum est, nec stagnat, sed resorbetur, & sanguini miscetur.*
Exsudat perspiratque corpus per pilos. etiam, quos non putat
Autor extremitates nervorum esse cum Malpighio & Ruysschio, sed
*singularia esse corpora, orta ex folliculis cutaneis, vel ex mem-
brana cellulosa. Neque minus fit per unguis perspiratio, quos*
videm non cum Malpighio & Ruysschio pro induratis papillis
habet, sed cum Albino potius pro epidermide indurata. Quem-
admodum igitur ex his, tum quod totum corpus exhalet, tum
modus & differentia vasorum atque humorum, patent; ita plura

Cap. 13.

14.

15.

16.

17.

18.

- jam earum rerum vestigia in scriptis *Hippocratis* exstant.
- Cap. 19. Haftenus de exhalatione. Inhalat vero etiam totum corpus per venas, non secus ac homo per nares & os inspirat. Inspirationem hanc comprobant balnea, pediluvia, affricatio medicamenti purgantis, epithemata, terebinthina, manibus tractata, affricatio mercurii, cantharidum, penetratio ad partes internas, externa applicatio sudoriferorum, diureticorum, vomitoriolorum, supernatio animalium mortuorum in aqua.
20. Epithelium quoque inspirare evincit Auto continua humiditas, hic secreti, evanescencia, & refectio momentanea ex pane vinoso in chylum manducato, quoniam ita patentem venulam vinum imbibunt, & ad venas majores, hinc ad jugulares, quae cum subclaviis venam descendentem efficiunt, transmittere solent. Inde reficiens statim vis in corde sentitur. Nares quoque per venulas inspirant. Venulae in trachea, bronchiis, & vesiculis *Malpighianis*, humidum resorbent, videturque aer etiam omni momento in bronchiis novus simul a venis recipi, & una ex causis esse, quae sanguinis venosam indolem in arteriosam mutant. Eadem inspiratio fit per venas oesophagi, ventriculi, & intestinorum, ubi lacteae etiam venae imbibere aliquid solent. Vesica urinaria partesque genitales itidem per venas inhalantes inspirare observantur. Fortassis autem inspiratio ista non per solas fit venas; sed cryptas etiam, pingui-feros ductus, et nervos, eaque nunc salutaris est, nunc mala & noxia, prout corpus vel reficit, vel in deterius mutat. Inspiratio ipsa pariter atque ea, quae exterius applicata illam promovent, *Hippocrates* jam cognovit, ut ex variis ejus locis, hic explicatis, facile comprobatur. Verum, ut corpus extime, ita intime quoque, in cavitatibus nimirum internis, exhalat, inhalatque, ut jam *Hippocrates* egregie notavit, in cujus scriptis quid per *σείρας* intelligatur, Noster copiose disquirat.
26. Ut vero partes antiquitus in continentas & contentas dividuntur; ita de utrisque ea perspiratio recte dicitur. Partes enim continentas in capite, thorace, & abdomine, non secus ac partes contentae in tribus his regionibus, id quod de cerebro
27. *in* *ipsis* *mediastino*, *pericardio*, *pulmonum* *externa* *superficie* *copio-*

copiosissime demonstratur, exhalant, fitque id in conti- Cap. 28.
 nentibus æque ac contentis abdominis partibus per vascula ul-
 tima arteriosa in membranis extimis, quas omnes peritonæi
 esse processus, fusc comprobatur, posita & patula. Eodem 29.
 modo venulæ in tribus his ventribus, eorumque partibus, hu-
 midum resorbent, ut *Hippocrates* jam notavit. Sigillatim 30.
 minutissimi rami arteriarum feruntur ad omne pericardii pun-
 ctum, humoremque pericardii emittunt partim, altera ejus
 liquoris parte ex cordis vasculis exeunte, arteriis scilicet 31.
 omnium minimis, in superficie cordis & vasorum majorum co-
 ronariorum, hiante osculo apertis, ex quibus humidum de-
 stillat, quod necessario brevi colligitur, in vivis vero parum
 ejus, vel nihil, adest. Quanta enim ex arteriis emittitur hu-
 moris copia, tanta resorbetur a venulis, quæ tum in cordis
 superficie, tum in pericardio, patent. Alias enim morbus
 emergit. Nisi vero ros exhalat, cor atque pericardium con-
 crescunt. Tunica quoque vaginalis in teste expirat, in ocu- 32.
 li vero cameram anteriorem humor aqueus exhalat & resorbe-
 tur. Adest semper in omnibus his partibus, epithelio tectis,
 humor quidam, ubique autem diversus. Atque inde etiam
 rationem reddere licet, cur post mortem humor in cavitati-
 bus, & fudor in moribundis, colligatur. Omnes arteriæ vi-
 dentur simul & exhalare & resorbere. Vascula etiam inter 33.
 cutem & cuticulam exhalant, idemque humor resorbetur.
 In panniculo adiposo arteriæ oleum deponunt in cellulas, quod
 secretum consistit, sed venulæ illud tenuissimum recipiunt, in-
 de incrassatur, & sanguinem temperat. Olei hujus motus qui-
 dam est per cellulosam membranam, idque præterea a tran-
 sudatione, tanquam altera causa etiam incrassatur. Cellula-
 rum tenuitas requirit fortiorem membranam coercentem, quæ
 forte oleum propellit. Musculi & tendines expirant mucum, 34.
 qui motum expedit, & cum humore in ligamentis ossium in-
 veniendo convenit, excretus autem pariter resorbetur. Hu-
 mor in articulis ex triplici fonte oritur, vel ex glandulis *He-*
rsianis, quas tamen *Ruyfchius* vascula exilissima esse affirmat, 35.
 isque tenuis manat, vel ex vesicis membranarum cavarum,

- qui crassior prodit, vel ex ipso osse, quandoquidem in cavum articuli transfudare videtur humor ossium medullofus. Idem vero humor attenuatus in articulis resorbetur. Forte etiam ligamenta, quæ ossa retinent, sudant humorem quendam. Ex duris cartilago plus humidæ habet, quam os. In fibris ossium puncta reperiuntur, non concrefcentia cava, atque inter illa oleum, quod ossa etiam exsulant, cum in cava, tum in propriam substantiam. Ceterum Doctiss. Autoris conjectura est, subtilissima illa cellulosa involucria, quibus forsitan invisibilis & omnium minima ultima fibra involvitur, tenuissimo liquore repleri, idque ultimum liquidum forte *πνεῦμα* esse *Hippocratis*, eundemque ultimum spiritum forsitan etiam insinuari inter fibras, cavum constituentes, earumque elementa ex ipso cavo, pariterque per venulas, resorberi. Ut adultus ita foetus quoque a primo conceptu, quando ovum foecundatur, usque ad partum perspirat. Ovum scilicet foecundatum in humido & calido clausi uteri innatans, & per dilatatos membranarum poros, tenuissimas ex humore particulas inspirans, augetur. Inspirat autem per cuticulam, & ea quidem parte maxime, quæ ante conceptum ovario adhæserat. Major fit perspiratio, facta per placentam uterinam cum utero coactione. Humor in cavo amnii non videtur stagnare, sed a matre resorbetur. Simul atque natus est homo, in aerem spirat, & quo magis increfcit, eo minus perspirat. Senes quoque non admodum exhalant. Illa igitur perspiratio toto in corpore & omni fere in puncto, eadem in genere per universum corpus communicat & confluit. Id quod a conceptu ad natum hominem, ab edito eo ad mortem usque, ortus incrementa & decrementum comprobant, morbiq; & ipsa perspiratio declarant. Ut igitur *Hippocrates* conspirantia una, confluentia una, recte pronuntiaverit. Ad extremum existentia & possibilitas vasorum, in partibus exterioribus resorbentium, experimentis hydraulicis confirmatur. Quamvis vero Doctiss. Autor magna cura & diligentia ea, quæ novissime summi Anatomici detexerunt, ubique enarrare data occasione solet; nonnulla tamen, ut fere cum rebus subtilissimis fit, ejus se oculis

oculis subdlexerunt. Et miramur nos, quando *Cap. XII* foraminis cœci in lingua mentionem injicit, & *Cap. XIV* ductus salivales commemorat, ipsi prætervisa esse, quæ ex nostratibus de foramine isto *Vaterus, Coschwizius, & Hallerus*, de novisque glandularum sublingualium ductibus *Waltherus*, litterarum monumentis prodiderunt. Quæ in calce opusculi existat Oratio, magnos quidem & laboriosos Alchemistarum conatus, irritos tamen, & vanam ipsorum spem, esse declarat.

AD PUBLICAM CHIRURGICARUM
operationum in cadaveribus ostensionem Oratio, Au-
tore PETRO PAULO MOLINELLIO,
Philosopho & Medico Bononiensi.

Bononiæ, apud Lælium a Vulpe, 1742, 4 maj.

Plag. 5.

Dolent jam diu omnes boni, in permultis regionibus, in quibus pleræque artes in magno honore sunt, tamen chirurgicam negligi, æque, ac medicam, reipublicæ utilem, præcipueque ad eam rite discendam opportunitates deesse. Quam enim pauci ex Principibus sunt, qui, etsi aliarum artium amarissimi, erga Chirurgicam eo animo sunt, quo a ducentis, & ultra, annis, Reges Galliarum fuerunt? Adeo in Italia, illa olim bonarum artium sede, præter Sardinia Regem, vix ullus Princeps existit, qui Chirurgiæ addiscendæ opportuna adjumenta constitueret. Eique rei cum hæc *Molinellii* Oratio, tum ad *Benedictum XIV*, Pontif. Max. præmissa Epistola, argumento est. Nam hic primus, ubi *Molinellius* rem proposuerat, pro summo erga bonas literas, utilesque Reipublicæ artes, amore, constituit, ut Bononiæ aliquis esset, qui Chirurgis rationem, artis secure exercendæ, publice in cadaveribus ostenderet. Fuit autem hæc provincia ipsi *Molinellio*, tanquam primo hujus instituti auctori, demandata, quam cum susciperet, Orationem habuit, de qua nunc breviter exponendum est. Ducit autem ejus principium a laude patriæ, quam præcipue eo nomine fortunatam prædicat, quod eum

Principem in *Benedicto XIV* nacta sit, qui beneficiis prævenire patriæ voces & vota malit, quam exspectare. Quod præter alia & hoc demonstraverit, quod locum, cum amplissima suppellestile feramentorum, daret, in quo Professor, ad hunc finem constitutus, & lauto stipendio donatus, operationes chirurgicas publice ostenderet. Utque hujus novi instituti præstantia & necessitas appareret, *Molinellius* ad Gallo-Francos potissimum & Anglos provocat, apud quos jam pridem hoc institutum ita valuerit, ut, qui jam Chirurgorum societati adscribi velint, cunctas operationes, coram aliquot ex Chirurgis, in mortuorum corporibus, perficere teneantur. Debere vero ad rationem præcipue instituti hujus respici. Nam, cum artificem usus faciat, chirurgicæque operationes, imperite factæ, & sanitati & vitæ ipsi periculum inferant, quæ est, quæsumus, ars, præter Chirurgicam, quæ tantum necesse habet, ut prius in viliori, sed apta, materia, quam in vivo humano corpore, exerceatur? Corpore autem humano mortuo, quæ potest aptior materia inveniri? In hoc institutis chirurgicis exercitationibus debetur sane ea artis perfectio, quæ in operationibus, partim plane novis, partim emendatis, consistit. Nam hæ, etsi pulchre excogitatæ, si ad actionem deferuntur, quam sæpe expectationem fallunt, ægrumque in vitæ periculum adducunt? Tentatæ in cadaveribus mutari perficique certo possunt. Neque vero alia est hujus rei ratio, si tradenda Chirurgice tironibus est. Quam si quis, maxime quantum ad operationes attinet, quam accuratissime enarraret, utrum species actionum tam vivida in tironibus excitabitur, quam si actiones ipsæ oculis subjiciantur? Utque ii, qui bellicam disciplinam in umbra didicerunt, veris pugnis gerendis apti fiunt, sic, qui chirurgica opera volunt in vivis administrare, debent se prius in mortuis exercere. Neque ad hanc ipsam rem tantam vim habet, vel centum vivorum curationibus adfuisse, quam ipsam decies in mortuis tentasse, præcipue cum & feramentorum, & his utendi rationum, permagna diversitas sit. His aliisque ad ostendendam rei utilitatem expositis, *Molinellius*

linus

ius dicit, se in instituendis operationibus ita versaturum esse, ut, præter ferramenta; etiam partes ostendat, circa quas opus chirurgicum versatur, & qui velit operationes in cadaveribus repetere, adjuvet, quod certe in his rebus summam utilitatem habeat. Hinc in eo laborat, ut cum argumentis, tum exemplis quoque, ostendat, cum ad Chirurgiam anatomicæ facultatis peritia necessaria sit, tamen, qui eam habeat, Chirurgum perfectum non esse. Qua occasione & *Valsæ* chirurgica scientia laudatur, & *Morandi* singulare studium discendi a *Cheseldenio* calculosus curandi rationem, commemoratur, erroribusque meritis ornatur. Hinc *Molinellius* iis respondet, qui, ut non omnem ostensionum operationum in cadaveribus utilitatem denegent, tamen plane modicam deferant, eo, quod, cum morbi, qui vulgo iidem putantur, tamen plerique natura dissimiles, diversam curationem requirant, communem aliquam normam præscribi non posse sibi persuadeant. Ac vere, si tale valeret iudicium, etiam de medica arte actum esset, cujus instrumenta pariter ac chirurgica varie pro morbi varietate applicari debent. Neque est ullum ex ceteris Chirurgiæ addiscendæ adjumentis, a quo expectari possit, ut, quæcunque in vivis mala occurrunt, in eo demonstrari queant. Neque hoc intactum relinquit *Molinellius*, quod objiciebant, novum hoc institutum esse. Quæ justa vituperatio esset, si id mollitudinem crearet, luxum foveret, pecuniam exhauriret, Italica gravitate sapientiaque indignum esset; jam, cum potius ad servandos cives excogitatum sit, injustissima est. Neque est hoc vere novum Italiæ, quoniam ipsa quasi stipes & radix est, a qua & hic literarum fructus, qui jam ab exteris repetitur, primitus provenit. Quod si vero etiam novum esset, tamen, modo utilitatem habent, deest utique cives, id, contemptis vulgi judiciis, vel a barbaris repetitum, in patriam transferre, quod *Molinellius Marsili* exemplo comprobat. Tandem rerum chirurgicarum studiosos cohortatur, ut hanc occasionem sedulo arripiant, tantquam præcipuum aliquod subsidium ad facultatem chirurgicam expeditius percipiendam, securiusque exercendam. His

omnibus hoc unum addamus, *Molinellium* inter vindices pri-
stinæ gloriæ non postremum locum mereri, quam scilicet
Medici sibi bonarum literarum scientia, & Latine dicendi scri-
bendique facultate olim compararunt.

Naturlehre zweyter Theil, 2c.

ad est,

**JOANNIS GOTTLÖBI KRÜGERI PHY-
sices Pars secunda, quæ Physiologiam, seu doctrinam
de vita & commoda hominum valetudine, com-
plectitur, cum Indice copiosa.**

Halæ, impensis Caroli Hermanni Hemmerde, 1743, 8.

Alph. 1 plag. 13½.

Sectionem hujus Partis priorem jam attigimus in *Supplem.
ad Nova hæc Acta Tom. V Sect. VII p. 316*. Restat, ut jam de
Sectione posteriori etiam nonnihil exponamus, qua *Capita*
9 - 24 exhibentur. *Nono* Cel. Autori visum est e re com-
muni, doctrinam, quæ respirationem edisserit, persequi. *De-
cimo* pertractat separationem eorum, quæ in corpore huma-
no sunt fluida. De splene *Caput undecimum* inscriptum est.
De omento traditur *Capite 12*. *Decimo tertio* de hepate ex-
ponitur. Renibus pervestigandis *Caput 14* est dicatum. *Ca-
pite 15* exponitur de vesica. *Capite 16* de sensione generatim
agitur. Visum oculosque Autor perlustrat *Capite 17*. Auditum *Ca-
pite 18* contemplationi suæ subjicit. Olfactum *Capite undevi-
gesimo* complexus fuit. De gustu philosophatur *Capite vige-
simo*. Tactum explanat *Capite 21*. De sensionibus internis
commentatur *Capite 22*. *Caput 23* de musculorum operationi-
bus inscripsit. *Vigesimo quarto* de generatione & nutritione
exposuit. Adjecit tractationi Tabulas æri incisas decem. *Duo-
decima* vesicam urinariam, ureteres, testiculos, vasa deferen-
tia, & vasa spermatica, repræsentat. *Decima tertia* exhibet si-
militudinem animalium spermaticorum, palpebras, cilia supe-
riora ac inferiora, testiculi tunicam albugineam, tenerrima va-
sa, in quibus semen perficitur, & nervum acusticum, ejusque
in testu-

in testudinis meandros procedentem divisionem, vestibulum, & canales semicirculares. *Decima quarta* exhibet nasum, partem ossis frontalis, tubum in alterum narium insertum, ductum lachrymalem in naso desinentem, vesicas majores nasi, orbem oculorum cum glandulis lachrymalibus, glandulam lachrymalem, glandulam innominatam, meatus excretorios, ad extrema oculi desinentes, pilos ciliares, & nervum ophthalmicum, nec non partes oculi microscopio amplificatas, cutem redactam, glandulam superiorem, ductus excretorios, glandulas interjacentes, marginem cartilagineum, cutes ejus, cilia, glandulam denuo lachrymalem, meatum naso & tegumento oculi accedentem. *Decima quinta* sistit spectandam oculi orbitam, processum utrumque, & duo editiora loca versus tempora. *Decima sexta* repræsentat oculum una cum muscularibus, speciatim cum musculo attollente, deprimente, abducente, adducente, trochleari, & amatorio, tendinam instar cutis expansam, nervum ophthalmicum, oculum ex transverso positum, pelles oculi, & quidem scleroticam, choroideam, & retinam, corneam tunicam, pupillam, lentem cristallinam, humorem vitreum, ac denuo nervum visorium. *Tabula 17 & 18* illustrent modum, quo fit visio. *Undevigesima* supeditat auriculam, meatum auditorium, tubam *Eustachianam*, tympanum, malleum, incudem, stapedem, ossiculum rotundum, tres canales semicirculares, testudinem, ossaque auditoria secundum magnitudinis accessiones. *Tabula vigesima* exhibet testudinem auris una cum meatibus suis, in quibus deprehenditur zona sonora, atque præterea musculum cum fibrillis ac ambobus tendinibus suis. *Tabula prima & vigesima* repræsentat membra utriusque sexus genitalia, ac ipsum hymena, e quo disrupto earunculae myrtiformes oriuntur. Hisce præmissis, Cl. Autori visum fuit de spiritu, quem e pulmonibus ducimus, exponere, & *Capitis noni* argumentum jucunde pertractare. Partes structuramque pulmonum edisserit. Celebrat D. *Liberkühni* artem construendi microscopia, & injiciendi liquores notabiles in minimos corporis humani meatus. Ostendit, sanguinem circulari per pulmo-

- nes equali corpore, quo illud per universum corporis hu-
 mani ambitum gyratur. Ideo sanguinem in pulmonibus tar-
 dius moveri, addit, ratus, illum frictione calefieri intra tun-
 nicas meatuum, ideoque subtilitatem intra pulmones induere
 majorem, simul tamen in minus spatium cogi. Coactionis
 hujus origo ex aere frigido, in pulmones demisso inter respi-
 randum, est repetenda. Utrumque proinde est verum: San-
 guis intra pulmones & calefit & refrigeratur. Nolumus ea,
 quæ Cl. Vir de usu respirationis significavit, repetere. Cur
 402. embryones citra respirationem possint vitam agitare, assert
 rationem solidam. Dispicit causam, cur pisces & amphibia
 413. sine respiratione vitam exigant. Docet, sanguinem intra pul-
 mones reddi spissiore ac solidiore, ibique ex chylo gene-
 rari. De respirationis legibus mechanicis exponit curate.
 Pulmones infantis recens nati, at, antequam excluderetur,
 426. extincti, in aquam si conjiciuntur, subsidunt. Rationem
 hujus phaenomeni Autor more suo, id est, solide & plane,
 enodat. Nec tamen cautiones simul proferre omittit, siqui-
 dem pulmones jam putrescentes & cadaverosi phaenomenon
 mutant. Nam sanguis, putere incipiens, extenditur, ac in
 materiam admodum elasticam abit. Si infantis, recens nati, ac
 post partum vivi, deinceps autem enecati, pulmones sint indu-
 rati, calloque obducti, ipsi procul dubio subsident, aquæ in-
 jecti. Cur sanguinem homines, in sublimes montes enisi, ex-
 433. spuant, causam Noster indagat. Queritur, an aer ex pulmo-
 nibus se in sanguinem insinuet. Sponte sua ac sine admoto
 aeris extrinsecus impulsu id fieri, negat Cl. Vir ita, ut haud
 liceat contra hiscere. Rationem vero, cur argenti vivi partes
 linteum haud penetrent, aqua autem hoc pervadat, veremur
 437. cum ipso ex vi linteï attractivæ deducere. Frictionem, in ve-
 nis arterijsque ad tunicas fieri solitam, in causa esse, cur fa-
 lia fixa, quæ una cum cibus capimus edimusque, in corpore
 442. nostro in salia volatilia abeant, ipsi facile credimus. Jucunda
 & meditata est ejus doctrina, dum, respirationis scopum esse
 loquelam, ostendit. De sono, ejusque varietate, de vocis hu-
 manæ mutationibus, de tonorum terminis limitibusque, de
 usu,

ūm, quem natus præstat loquelæ, de loquela ipsa, de can-
 tione, de risu, de tussi, de sternutatione, & de oscitatione, Pag. 449.
 ita commentatur, ut *Fabio* vel *judice* vincat. *Capite decimo*
 differit de fluidarum partium separatione. De liene *Caput 11* 458.
 inscriptum est. Infervire eum sanguini attenuando, ut fluen-
 do reddatur accommodatior, dubitandum haud videtur. Nec
 tamen is, cui splen exsectus est, eas propter vita privatur, quin 481.
 potius ipse ad venerem fit pronior. Morbum hypochondria-
 cum a corrupto motu peristaltico, non admodum a splene,
 derivat & arcessit. Cur hypochondriaci sæpius præter con- 483.
 suetudinem & rationem voluptatis rideant, luculentam tradit
 rationem. *Capite autem 12* de peritonæo exponit. Sequenti
 hepar, ejusque usum, perpendit. Eo, quod sequitur, de re- 490.
 nibus commentatur. De vesica differit *Capite 14*. Momen-
 tum trahit *Caput 16*, de sensione inscriptum. Visus naturam
 considerat *Capite 17*, ibique permulta theoremata, quibus in
 Optica est locus, curate dispicit & probat. *Capite 18* de au- 709.
 ditu exponit, ac de odoratu *Capite* agit *undevigesimo*. Ad
 gustus rationem & naturam edifferendam ipse animum conver-
 tit *Capite 20*. Tactui consecratum est *Caput 21*. De
 sensibus internis tractationem suscepit *Capite 22*. De effe- 741.
 ctibus musculorum differit *Capite 23*. Ad generationem & nu-
 tritionem exponendam spectat *Caput 24*. Nisi chorus erudito-
 rum de eruditione solidissima scientiisque cultissima, quæ in
 Cl. *Viro eminent*, esset persuasissimus, compendiarie enarra-
 tio nostra latius excrevisset. Instat tamen id temporis mo-
 mentum, quo exteri physicas hæc expositiones, insigni ea-
 rum pretio allecti, suscipient, & in gratiam conterraneorum
 suorum in linguas suas transire vertique jubebunt. Erit nobis
 tunc occasio recensendi & *unum & alterum Caput* fusius ac
dilucidius, quod jam carptim & in modum canis e Nilo bi-
 bentis attrigimus. Et quis est, quin physicas hæc doctrinas
 jam lectione sua prosequatur, eisque incipiat favere? Favet
 profecto lectioni stilus & planus, & facilis, & a rugis Mathemati-
 corum seclusus. Id vero inficiandum haud est, frustra ad pe-
 netralia hujus libri illos aditum moliri, qui Matheseos profusus

sunt imperiti. Quoties Cl. Autor *naturam* nobis fuit instar dominæ omniscie, ac sapientissimæ, toties nostrum est meminisse, ipsum ab Hylotheismo esse remotissimum, ibique magis agere Oratorem, quam Philosophum.

JO. NICOLAI FUNCCII DE IMMINENTI Latine lingue senectute Tractatus.

Marburgi, apud P. C. Mullerum, 1736. 4.

Alph. 4 plag. 5½.

Cum in his *Actis* nuper A. 1745 Mense Aprili pag. 213 seq. recenseremus eam *Historia critica lingue Latine* Partem, quam Celeberrimus *Funccius* emisit novissime, non recordabamur, a nobis nondum eam Partem fuisse recensitam, quæ præcesserat proxime. Nunc igitur Lectorum nostrorum in gratiam et hoc facere aggredimur. Præfenti igitur in libro describitur historia Latine lingue inde a morte *Cæsaris Augusti* usque ad *Hadriani* principatum. Quo temporis spatio decrevisse ac senescere cœpisse lingue Latine gloriam, & ætati eius aureæ successisse argenteam, Noster docet. Cujus rei causas in primo profert *Capite*. Reprimebat videlicet eloquentiæ studium hoc temporis tractu primum vita priori luxuriosior, ac simul literarum contemtrix. Deerant etiam subinde Principes, qui honoribus artes liberales, & inprimis eloquentiæ studium, alerent. Succedebant item prioribus dicendi magistris declamatores ineptissimi, qui, cum elegantiorum reddere sibi viderentur eloquentiam, eam depravabant quam maxime. Quod cum Noster demonstrasset liquido et *Seneca* & *Quintiliani* testimonio, luculentius hoc argumentum ac distinctius persequitur. Accedebat Imperatorum nonnullorum in literas odium, & acrius belli, quam pacis, studium. Nec tamen omnis his temporibus exulavit vera eloquentia; cujus & ipsius rei causas Noster affert probabiles. Nam fuerunt Principes, qui rei literariæ conservandæ se præberent admodum studiosos; quorum merita dignis laudibus Noster in *secundo Capite* profequitur. Ipse *Tiberius* & *Nero* in partem hujus laudis veniunt.

nunt. Majori vero præconio celebrantur *Vespasianus*, *Titus*,
 & *Trajanus*. Ac *Trajanus* quidem vita hic luculenter expo-
 nitur. Progreditur hinc Noster ad singula eloquentiæ studio-
 forum virorum hujus ævi genera. Et in *Capite* quidem ter-
 tio *Poetas* recenset, & ita recenset, ut de cujusque ætate, vita,
 scriptis, horumque tum virtutibus, tum vitiis, & scriptorum
 singulorum editionibus, adjectisque recentiorum annotationi-
 bus, summo studio differens, egregie locupletet Historiam lite-
 rariam. Hæc igitur, quæ modo diximus, nosse qui cupit
 de *Pædro*, de *Persio*, de *Lucano*, de *Seneca*, filio, de *Petro-
 bio*, de *Valerio Flacco*, de *Silio Italico*, de *Statio*, de *Mur-
 tiale*, de *Terentiano Mauro*, de *Juvenale*, de *Sulpicia*, Poe-
 tria, famem suam satis expleri sentiet. Implet enim *Caput*
 hoc centum quinquaginta tres paginas; ut hinc facile appa-
 reat, nihil fere, quod ad hosce *Poetas* pertineat, sive in ve-
 tustiorum, sive in recentiorum, libris occurrens, effugisse ocu-
 los Viri in quorumcunque hujus generis librorum lectione assi-
 dui. Cum autem multorum hujus ævi *Poetarum* monumenta
 perierint; memoriæ eorum conservandæ *Caput quartum* dica-
 tum est. Horum triginta hic memorantur, &, quicquid de
 iis relatam legitur apud veteres, producit. *Quinto* in *Ca-
 pite* clariores exhibentur ævi hujus *Grammatici*; in quibus
 cum emineant *Hymnius* & *Asconius Pedianus*, de duobus his
 ita luculenter differitur, ut nec hic jure desideres Clarissimi
 Autoris diligentiam. *Sextum Caput* implet æque copiosa &
 accurata *Rhetorum* mentio. Hic postquam, quam corrupta
 hoc seculo fuerit eloquentia, manifestum fecit, & quæ *Rhetor-
 um* orta sint schismata, melioris notæ *Rhetoras* laudat, de eo-
 rumque & meritis in dicendi artem & scriptis diligenter disse-
 rit. Qui igitur *M. Annæ Seneca* & *Quintiliani* literariam hi-
 storiam perillustrare gestiunt, huc a nobis delegantur merito.
 Eundem in modum *Oratores* hujus ævi exhibet *Caput septi-
 mum*. Quorum cum plerorumque *Orationes* perierint; No-
 ster de superstite *Plinii Panegyrico*, itemque de *Epistolis* ejus,
 disputat uberius, editiones etiam utriusque operis recensens
 singulas. In *octavo Capite* nobiliores hujus ævi *Jurisconsulti*
 laudan-

laudantur, &, quorum fragmenta supersunt in *Digestis*, et indicantur singula. Deprehendimus itaque hic *Massurium Sabinum*, *Coccejum Nervam*, *Proculum*, a quo secta *Proculiana*, *Cassium Longinum*, a quo schola *Cassiana* nomen accepit, *Cælium Sabinum*, *Pegasus*, *Juventium Celsum*, *Priscum Favolenum*. Longiusculum nunc sequitur *Caput nonum*, in quo hujus ætatis *Historici* describuntur a pag. 474 usque ad pag. 613. Habuit enim hoc ævum *Historicos* præstantissimos, quorum scripta nostram ad ætatem pervenerunt, ac diurnis nocturnisque teruntur manibus, *Vellejum Paterculum*, *Valerium Maximum*, *Curtium*, *Pomponium Melam*, *Suetonium*, *Tacitum*, *Florum*, *Frontinum*. Quam merito Noster hæsit in contemplatione tam pulchri *Historicorum* chori, & non suam solius, sed aliorum etiam, sententiam exposuit de cujusque stilo & fide *historica* & virtutibus vitiisque, & editionibus singulorum ab ortu artis typographicæ *Seculorum*, & memorabilibus ceteris! Ac, de *Curtii* ætate cum sit magnus eruditorum dissensus, Noster esse credit *Curtium Rufum*, quem *Tacitus Annal. XI, 21*, laudat, adeoque sub *Tiberii* & *Claudii* imperium eum refert. Nos quidem aliam fatemur nobis esse sententiam, & iis subscribimus, qui, *Vespasiano* regnante, hunc fuisse putant *Rhetorem* nulla dignitate publica conspicuum; id quod pluribus demonstrare hujus loci non est. In *decimo Capite Philosphi* hujus ævi commemorantur eodem, quo superiores scriptores, modo ac pari diligentia. Prodeunt igitur hic *Cornelius Celsus*, *Scribonius Largus*, *L. Anneus Seneca*, *Apicius*, *Columella*, *Palladius*. Ac *Seneca* quidem vitam laudesque singulari prosequitur studio; etsi nec ceterorum descriptio justo brevior haberi poterit. Claudit doctissimum hunc librum, quem recte appellaveris *Bibliothecam Latinam ætatis argenteæ, Caput undecimum*, in quo senescentis, quam vocat Autor, *Latinæ Linguae* idiotissimos contemplatur, studiosè docens, linguam *Romanorum* auctam hoc temporis tractu fuisse vocabulis adulationis erga *Imperatores* plenis, multis item novis *Græcismis*, poetiis multis dictionibus, multis *Archaismis*, multis recons factis ficitisque verbis ac phrasibus; novos item multis aureæ

auræ ætatis vocabulis tribui cœpisse sensus; ut ceteras hujus generis observationes grammaticas prætereamus silentio.

JOANNIS ANTONII VULPII CARMINUM
Libri quinque. Editio altera, nonnullis ejusdem animadversionibus illustrata. Accefferunt JOANNIS ANTONII VULPII, antiquioris, Patricii & Episcopi Novocomensis, ac HIERONYMI, ejus fratris, Carmina, quæ supersunt.

Patavii, excudebat Josephus Cominus, 1742, 8 maj.

Plag. 19.

Cum anno ante volumen Carminum Italicorum *Jo. Ant. Vulpium* enchiridii formæ ex officina *Cominiana* in lucem prodisset, quod studiosi poeticarum deliciarum libenter acceperant; gratum iisdem fore, non injuria putavit eidem officinæ præfectus, si & Latina *Vulpium* Carmina, cultu ac specie non dissimili, publicam ederet in lucem. Illa igitur, ex duobus Voluminibus, antea editis, collecta, & in *quinque Libros* distributa, rursus evulgavit. Omissit autem opuscula, libero stilo consignata, aut alienos versus, quod, experientia edoctus, laudabiliter cognovit, minus placere nonnullis libros, ex diversi generis lucubrationibus confectos, & præstare omnino, suas digeri quælibet in classes, ac separatim collocata in medium proferri. Nihilominus editio hæc nova, præter aliquot Poëmata, non ita pridem ab Autore conscripta, animadversiones etiam ipsius legendas proponit, quæ in veteribus editionibus non comparebant. His additus libellus est Carminum, quibus docti amici *Vulpium* honorarunt, una cum veterum *Vulpiorum* Poëmatibus. Ita & tunc se sententiæ servire putat Editor, & editionibus prioribus pretium servare suum, cum in illis multa contineantur, ad alias disciplinas, Rhetoricam, Historiam literariam, Philosophiam, pertinentia. Digna vero plane fuerunt etiam sapius repetita publicatione Carmina ista; quippe quorum Auctor, ut ipse profiteretur, in elegia scribenda, quod genus poëmatis jam inde a pueritia maxime adamavit, *Tibulli* vene-

ies,

res, candorem, incorruptamque Latinitatem, potissimum fecutus, neque *Propertii* nervos, eruditionem, peregrinos colores, aut *Ovidii* copiam, ingeniumque, adspernatus est; ut & in ceteris carminibus optimum quemque Romanum Poetam imitandum sibi proposuit. Adfunt præterea *Jo. Ant. Vulpii*, antiquioris, Patricii rerumque sacrarum Antifistis Novocomenfis, qui Seculo decimo sexto Latinam Poësim frequentavit, satiræque *Horatiana* formam imitatione sua satis diligenter expressit, carmina. Sed quid multa laudum repetitione hinc opus, cum easdem prorsus meritas jam in *Actis* nostris, editionem anni 1725 percententes, largiti fuerimus? Continentur autem, secundum ordinem novum, in *Libro primo* Carminum *Joannis Ant. Vulpii* Carmina VII laudatoria & gratulatoria, quorum primum laudes Divi *Rainerii*, Pifarum patroni, cantat, sextum tamen locum habet *Choridemas*, ecloga. *Altero* Elegiæ octo, quarum quinque priores hoc nomen sensa strictiore, posteriores laxiori, merentur. Eodem ita dicuntur XI illæ, quæ *Librum* sequentem constituunt, quarum e. g. tribus prioribus navigationem detestatur, rusticam tranquillamque vitam optat, itemque paupertatem divitiis præfert Poeta. *Libro IV* septendecim, *quinto* undetriginta, varii argumenti carmina insunt. Carmina Italicorum eruditione insignium ad *Vulpium* nostrum, aut de ipso, sunt XVI, inter quæ & duo Disticha Græca *Blasii Sclavi* reperiuntur; ut antiquioris *Vulpii* Poemata, quorum itidem unum atque alterum antes ineditum fuerat, silentio involvamus. Ceterum, quod unum restat, mirabile nonnullis videri possit, amplis ipsum Nostrum Poemata sua notis instruxisse; mirari tamen iidem desinent, si bonæ frugis, non autem jactantiæ, plenas animadverterint. Imitatus est Nostrer sæpissime antiquos & recentiores, eosdemque principes, sed ita, ut nihil servum habeat hæc imitatio. Inter antiquos non Latinorum solum Poetas principes æmulari, sed ex ipsis pariter Græcorum fontibus haurit. Ita e. g. illa *Lib. I* *Carmine IV* v. 33:

Plura dedit gelido Turcarum corpora leto
Alitibus canibusque cibos,

exprimunt

exprimit *Homericum* illud initio *Iliados* :

Πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς ἄϊδι προΐαψεν
 Ἑρώων, αὐτὰρ ὃ' ἔλαϊστα τεύχεα κύνεσσιν
 Ὀϊωνῶσι τε πάσῃ·

Carm. VII v. 36:

- - *merita victima pulla cadet,*

consentit cum *Euripidis Iphig.* in *Aulide v. 113:*

μόσχοι τε πρὸ γάμων αἶς θεῶν πεσὲν χρεῶν.

Lib. II & III v. 12:

Sæpe etiam duros mens anxia fertur in agros;

Nam celeres pennas commodat ales Amor,

accommodat se ad *Homeri Odyss. Lib. VII v. 36, Theognidis in Γνώμῃς v. 977, Nonni Panop. Lib. VII Dionys. v. 315, ubi Homerum* is expressit. *El. VI v. 16:*

Meque vocet balbo filius ore patrem,

confertur meretur cum *Homeri Il. V, 408, Euripidis Iphig. in Aulide v. 1220, atque aliis locis. Ad El. VIII v. 74:*

Commendat totum scilicet una genus,

evolvatur *Homerus Odyss. XI, 432, Seneca Hipp. v. 237. In eadem El. v. 142:*

Omnis enim cupidos mulier spe lætat amantes

Interdum,

locutio est *Terentiana* in *Andr. IV, I, 24*, quam is hausit ex fonte omnis elegantiae, quem Noster vocat, *Homero, Il. XXI, 276 & 604*. Porro conferantur *Lib. IV Carm. I v. 1: Si possent lacrymas effundere Numina, cum Euripidis Hippol. v. 1395; ejusdem Carminis v. 6: Imbutus quamvis cadibus innumeris, cum Homeris Il. V, 844; porro Carm. XI v. 45: Percussus interim, ut solet vento mare, circum popellus fluctuat, cum Homeris Il. II, 144; ejusdem Carminis v. 51: Nam vocetur ad tribunal Curius, aut Fabricius, aut ficcus Caso, Quis tunc figuris usus, aut coloribus? Patrovis esto qui libet &c. cum Euripidis Phæn. v. 472; denique Carm. XII v. 3 seq.: Quem cruor & fædi morientum pulvere vultus - - Perculsaque juvant acies, clamorque minæque, cum Homeris Il. I, 177, & Siliis Ital. Lib. IX Punic. v. 553. Quin & Philosophorum atque aliorum pedestris stili scriptorum sententias exprimere nonnunquam laboravit. Unus prodeat Plato. Cum Noster Lib. II & III v. 32:*

Z

Aureus

res, candorem, incorruptamque Latinitatem, potissimum secutus, neque *Propertii* nervos, eruditionem, peregrinos colores, aut *Ovidii* copiam, ingeniumque, adspersus est; ut & in ceteris carminibus optimum quemque Romanum Poetam imitandum sibi proposuit. Ad sunt præterea *Jo. Ant. Vulpii*, antiquioris, Patricii rerumque sacrarum Antistitis Novocomensis, qui Seculo decimo sexto Latinam Poesin frequentavit, satiræque *Horatiana* formam imitatione sua satis diligenter expressit, carmina. Sed quid multa laudum repetitione hic opus, cum easdem prorsus meritas jam in *Actis* nostris, editionem anni 1725 percensentes, largiti fuerimus? Continentur autem, secundum ordinem novum, in *Libro primo Carminum Joannis Ant. Vulpii* Carmina VII laudatoria & gratulatoria, quorum primum laudes Divi *Rainerii*, Pisarum patroni, cantat, sextum tamen locum habet *Choridemus*, ecloga. *Altero* Elegiæ octo, quarum quinque priores hoc nomen sensu strictiore, posteriores latiori, merentur. Eodem ita dicuntur XI illæ, quæ *Librum* sequentem constituunt, quarum e. g. tribus prioribus navigationem detestatur, rusticam tranquillamque vitam optat, itemque paupertatem divitiis præfert Poeta. *Libro IV* septendecim, quinto undetriginta, varii argumenti carmina insunt. Carmina Italicorum eruditione insignium ad *Vulpium* nostrum, aut de ipso, sunt XVI, inter quæ & duo Disticha Græca *Blasii Sclavi* reperiuntur; ut antiquioris *Vulpii* Poemata, quorum itidem unum atque alterum antea ineditum fuerat, silentio involvamus. Ceterum, quod unum restat, mirabile nonnullis videri posset, amplis ipsum Nostrum Poemata sua notis instruxisse; mirari tamen iidem desinent, si bonæ frugis, non autem jactantiæ, plenas animadverterint. Imitatus est Nostrer sæpissime antiquos & recentiores, eosdemque principes, sed ita, ut nihil servum habeat hæc imitatio. Inter antiquos non Latinorum solum Poetas principes æmulatur, sed ex ipsis pariter Græcorum fontibus haurit. Ita e. g. illa *Lib. I Carmine IV v. 33*:

*Plura dedit gelido Turcarum corpora leto
Alisibus canibusque cibus,*

exprimunt

exprimit *Homericum* illud initio *Iliados*:

Πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς αἰδὶ προΐαψεν
 Ἡρώων, αὐτὰς δ' ἑλώρια τεύχε κύνεσσιν
 Ὀϊωνοῖσι τε πάσσι

Carm. VII v. 36:

- - *merita victima pulla cadet,*

consentit cum *Euripidis Iphig. in Aulide v. 113:*

μόσχοι τε πρὸ γάμων ἄς θεᾶ πεσῶν χρεῶν.

Lib. II & III v. 12:

Sæpe etiam duros mens anxia fertur in agros;

Nam celeres pennas commodat ales Amor,

accommodat se ad *Homeri Odyss. Lib. VII v. 36, Theognidis in Γνώμῃς v. 977, Nonni Panop. Lib. VII Dionys. v. 315, ubi Homerum is expressit. El. VI v. 16:*

Meque vocet balbo filius ore patrem,

conferri meretur cum *Homeri Il. V, 408, Euripidis Iphig. in Aulide v. 1220, atque aliis locis. Ad El. VIII v. 74:*

Commendat totum scilicet una genus,

evolvatur *Homerus Odyss. XI, 432, Seneca Hipp. v. 237. In eadem El. v. 142:*

Omnis enim cupidos mulier spe lætat amantes

Interdum,

locutio est *Terentiana* in *Andr. IV, I, 24*, quam is hausit ex fonte omnis elegantiae, quem Noster vocat, *Homero, Il. XXI, 276 & 604*. Porro conferantur *Lib. IV Carm. I v. 1: Si possent labrymas effundere Numina, cum Euripidis Hippol. v. 1395; ejusdem Carminis v. 6: Imbutus quamvis cadibus innumeris, cum Homeris Il. V, 844; porro Carm. XI v. 45: Percussus interim, ut solet vento mare, circum popellus fluctuat, cum Homeris Il. II, 144; ejusdem Carminis v. 51: Nam vocetur ad tribunal Curius, aut Fabricius, aut ficcus Caco, Quis tunc figuris usus, aut coloribus? Patromus esto qui libet &c. cum Euripidis Phœn. v. 472; denique Carm. XII v. 3 seq.: Quem cruor & fœdi morientum pulvere vultus - - Perculsaque juvant acies, clamorque minaque, cum Homeris Il. I, 177, & Siliis Ital. Lib. IX Punic. v. 553. Quin & Philosophorum atque aliorum pedestris stili scriptorum sententias exprimere nonnunquam laboravit. Unus prodeat *Plato. Cum Noster Lib. II & III v. 32:**

Z

Aureus

Aureus excipiat corde micante puer, hic in *Phaed.*: Φίλτατος ἔσσι, καὶ ὡς ἀληθῶς, χρυσῶς ὡ Φαῖδρε. Cum ille *Eleg. VIII v. 31*: *Quique Helenæ turpi temerarat carmine formam, Mutavit stultum lumine captus opus*, hausit ex eodem Dialogo, ubi *Stesichori*, lyrici Poetæ nobilissimi, παλινωδία ista exponitur. Neque alium respexit *Lib. V Carm. II v. 20*: *Nuper ceperat hic* -- *Exspectare avide tui parentis Discessum*, πατρός γάρ, inquit in *Phædro* Philosophus, καὶ μητρός καὶ συγγενῶν καὶ φίλων στέρησιν ἀν' αὐτὸν (ἐρώμενον) δεῖξαιτο (ἐραστῆς) διακωλυτάς καὶ ἐπιτιμητάς ἠγόμενος τῆς ἠδίστης πρὸς αὐτὸν ὀμιλίας. Tandem, ubi *Vulpius Lib. V Carm. IV v. 34*: *At me cubantem graminis molli toro Juvat palestra praeliantes trospulos videre*, simillima sunt verba *Theodori* geometræ apud *Platonem* in *Theæteto*: Ὅμοια ὑμᾶς πείσεν, ἐμὲ μὲν εἶαν θεῶσθαι καὶ μὴ ἔλκεν πρὸς τὸ γυμνάσιον, σκληρὸν ἤδη ὄντα τῷ δὲ δὴ νεωτέρῳ τε καὶ ὑγροτέρῳ ὄντι προσπαλαίειν, ut alia taceamus.

Das wesentliche in der Religion, Vernunft, und Schriftmäßigkeit untersucht, ic.

hoc est,

ID, QUOD IN RELIGIONE TRAHIT
momentum præcipuum, lumini rationis sacrique
Codicis congruenter demonstratum.

Francofurti & Lipsiæ, apud Fridericum Hekelium, 1744, 8.
Plag. 13.

Id, quod religionis vocant *essentiale*, hic in censum venit. Autorem haud licuit huc usque expiscari. Pium, moderatum, solidumque, esse ipsum, hoc ingenii monumentum testis est locupletissimus. Distribuit idem Commentationem hanc in *Capita octo*. *Primo* de religione generatim sumpta exposuit. *Secundo* disseruit de eo, quod in religione momentum trahit generatim. *Tertio* egit de eo, quod religionis continet caput præcipuum, cui *essentia* vulgo est nomen, secundum palmariam notionem. *Quartum* proprium est edisserendæ

rendæ religionis naturæ intimæ, habito ad Deum respectu. *Quinto* adjunxit religionis momentum præcipuum, ratione naturæ hominum habita. *Sexto* addidit testimonia Codicis sacri, quibus medulla religionis exhibetur. *Septimo* sese convertit ad revelationem Jesu Christi. *Octavo* adjecit usum necessarium, qui ex eo, quod in religione præcipuum trahit momentum, emanat. Tandem subjunxit de differentia vitæ humanæ mantissam, seu appendicem. Hæc est libelli summa. Occasio & anfa ei conscribendo subnata fuit ex libro illo, quem *Religion essentielle* inscriptum esse, universi norunt, & de quo disseruimus in *Supplementis ad hæc Nova Acta Tom. IV Sess. XI pag. 501 seq.* Refellerunt famosum illum librum Autores haud uni. Exiit Anonymi liber Amstelodami in lucem A. 1741, 12, cui est titulus: *Lettres sur les vrais principes de la Religion.* In eodem clivo sudavit *Franciscus de Roches*, Genevensis Ecclesiastes, in libro, cui est index: *Defensé du Christianisme, ou Préservatif contre un ouvrage intitulé Lettres sur la religion essentielle à l'homme, Tomis duobus* Lausannæ ac Genevæ edito, 1740, 8. Nonnihil monuit B. *Joannes Gustavus Reinbeccius* in Præfatione ad *Partem quartam Meletematum in Augustanam Confessionem*, nec non Cel. *Canzius* in *Continuatione* eorundem *Meletematum Medit. 56 §. 3 p. 555 seq.* Nec omittenda est Cel. *Joannis Jacobi Breisingeri* de *Principiis in examinanda & definienda religionis essentia ex mente nuperi scriptoris Galli adhibendis, amica disputatio*, quæ Tiguri Helvetiorum A. 1741, 8, prodiit in lucem. Noster arcem causæ ipsius invadit; in refutando haud est occupatus, existimans, eos, qui religionis Christianæ ordinem, & verbis, & animo, & opere, expressum, sequuntur, omnium esse multo fortunatissimos, nec egere jaculis, vel pharetra, nisi ad adversarios animæ profligandos. Religionis eam prædicat indolem, quæ in consociatione hominis cum Deo ac Christo consistit. Qui vim viæ Dei ac salutis suæ potissimæ jam obtinuerunt ac degustant, eis hic liber erit ad palatum; illi contra, qui philosophicas amant catenas, nec simul animo exfatiando student, monebunt, multa hic poni, quibus

Pag. 8.

- demonstrationum nervi fuissent præmittendi. Id ipsum, quo posito ponitur religio, & quo demto destructoque cessat religio, appellat Noster religionis *essentiam ac formam internam*. Hanc vero medullam expetimus, quærimus, & exosculamur, tum ob Deum, felicitatis ac veritatis justitiæque autorem, tum ob salutem & requiem mentium nostrarum, tum ob præstantiam medullæ, quam ipsa complectitur, & qua sublata tollitur ipsa vis & ipsum nomen religionis. Inertiæ nostræ, levitati-
que innatæ, per illam formam religionis potissimum obicem ponimus. Per eam resistimus eis, qui genuinam religionis excellentiam vel lacerare & torquere, vel confundere & obscurare, vel prorsus proturbare & expellere, audent; eisque, qui nugis & pannis ei assuendis dant operam, auroque scorias jungere laborant. Considerandi tamen perpetuo sunt limites, ne id, quod religionis est caput, dilatemus plus justo, neu immoderatus coarctemus. Id vero in religione debet esse palmarium, ut ipsa homini cognitionem Dei, ejusque certâ ratione honorandi ac colendi, exhibeat, ut hanc cognitionem in homine reddat actuosam & salubrem, ut in ipso doctrinam fidei stabiliat & firmet, ut ipsum præparet ac adducat ad genuinam in Deum & Servatorem fidem fiduciamque, ad confessionem & exercitationem fidei, ac, interventu illuminationis divinæ, ad sanctitatem, justitiam, ac beatitudinem. Scopus itaque primarius religionis in eo versatur, ut inscitæ cœcitatique mentium humanarum ipsa medeatur, ac ut has reddat puras sanctasque, & beatitudinis habiles. Societas & copulatio mentis humanæ cum Deo ac Christo est fons & caput religionis genuinæ, ejusque Christo dignæ. Copula externa & communio, illi societati adversa, est vinculum repudiandum
24. *2 Cor. VI 17 seq.* licet alioqui concordia cum vera Christi, eaque adspectabili, ecclesia religionem reddat firmiorem ac amabiliorem. Id, quod religionis Christianæ est nucleus, spectat ad ea, quæ minus sunt adspectabilia, *2 Cor. IV, 18, Ps. XLV. 14, Luc. XVII, 20 seq. 1 Petr. III, 3, 4.* Sufficientissimus sibi est Deus, nec nobis, vel cultu nostro, indiget. Id largitur Noster. At nihilo minus exinde rationem deducit, cur Deum colere, & ex eo felici-
- 15.
- 32.

eo felicitatem derivare oporteat nostram. Non sibi tantum sufficit Deus; sufficit ipse haud minus desiderii omnium mentium, ab ipso creatarum. Sufficere omnino eis voluit, siquidem eas condidit, ac felicitatis expetendæ stimulis instruxit. Explevit eas bonis caducis & adspectabilibus; quidni majoribus, quæ visum sensusque externos fugiunt? Si Deus omni-
 bus, ab ipso creatis, sufficit; nostrum est, amare ipsum, considerare ipsi, & ab ipso quævis bona, eaque necessaria & optanda, exspectare atque petere. Mytheria ipsa religionis in piis
 augent religionis genuinæ stirpem & fructus. Doctrina, quæ
 Trinitatem divinam tractat, a potissimo religionis cardine sejungit
 haud potest, siquidem in ea situs est & modus & ordo hominis
 cum Deo reconciliandi. Versatur præterea religionis apex respectu
 hominum in eo, ut ipsa naturæ hominis congruat, hæc
 secundum Dei sapientiam emendet, ac homini veram in Deo
 beatitudinem conciliet. Natura hominis primo loco denotat
 ejus essentiam & id, quod in eo restat, boni. In secundo loco ipsa designat statum hominis corruptum. Ad essentiam
 quadret religio oportet, essentiam puta & Dei & hominis. Medicinam qui expetit, vel adhibiturus est, is expendit
 potissime, an ea indoli corporis sui sit consentanea. Signum religionis genuinæ est 1) defæcatio mentis a
 superpositione, & 2) examen veritatum, cuicumque permissum, 1 Cor. X, 15, 16, Murc. XII, 34, 1 Theff. V, 21, Act. XVII, 11, Prov. XIII, 10, nec non 3) voluntaria erga id, quod bonum est ac
 cognitum, propensio, violentiæ & coactionis experta; 4) tranquillandæ conscientiæ adminiculatio, divinitus approbata; 5)
 corporis humani cura, & adductus ad cultum Dei status. Perplacuit illud, cur vita corporis sit tuenda, nec præcipitanda,
 argumentum, quod Autor a perfectione mentium, in corporibus perficienda in dies, desumit. Id ipsum efficit, ut
 factum occupare nemini mortalium liceat. Signum veræ religionis est præterea illud, si homines per eam docentur vivere
 congruenter beatitudini sempiternæ consequendæ, ac sentiunt in ipsa morte intra mentis penetralia solatium verum & tranquillitatem. Et quoddam est id, quod ponderosus est ipsis doctrinis,

Pag. 35.

41.

43.

52.

55.

73.

- demonstrationum nervi fuissent præmittendi. Id ipsum, quo posito ponitur religio, & quo demto destructoque cessat religio, appellat Noster religionis *essentiam ac formam internam*. Hanc vero medullam expetimus, quærimus, & exosculamur, tum ob Deum, felicitatis ac veritatis justitiæque autorem, tum ob salutem & requiem mentium nostrarum, tum ob præstantiam medullæ, quam ipsa complectitur, & qua sublata tollitur ipsa vis & ipsam nomen religionis. Inertiæ nostræ, levitati- que innatæ, per illam formam religionis potissimum obicem ponimus. Per eam resistimus eis, qui genuinam religionis excellentiam vel lacerare & torquere, vel confundere & obscurare, vel prorsus proturbare & expellere, audent; eisque, qui nugis & pannis ei assuendis dant operam, auroque scorias jungere laborant. Considerandi tamen perpetuo sunt limites, ne id, quod religionis est caput, dilatemus plus justo, neu immoderatus coarctemus. Id vero in religione debet esse palmarium, ut ipsa homini cognitionem Dei, ejusque certa ratione honorandi ac colendi, exhibeat, ut hanc cognitionem in homine reddat actuosam & salubrem, ut in ipso doctrinam fidei stabiliat & firmet, ut ipsum præparet ac adducat ad genuinam in Deum & Servatorem fidem fiduciamque, ad confessionem & exercitationem fidei, ac, interventu illuminationis divinæ, ad sanctitatem, justitiam, ac beatitudinem. Scopus itaque primarius religionis in eo versatur, ut inscitæ cœcitatique mentium humanarum ipsa medeatur, ac ut has reddat puras sanctasque, & beatitudinis habiles. Societas & copulatio mentis humanæ cum Deo ac Christo est fons & caput religionis genuinæ, ejusque Christo dignæ. Copula externa & communio, illi societati adversa, est vinculum repudiandum *2 Cor. VI 17 seq.* licet alioqui concordia cum vera Christi, eaque adspectabili, ecclesia religionem reddat firmiorem ac amabiliorem. Id, quod religionis Christianæ est nucleus, spectat ad ea, quæ minus sunt adspectabilia, *2 Cor. IV, 18, Ps. XLV. 14, Luc. XVII, 20 seq. 1 Petr. III, 3, 4.* Sufficientissimus sibi est Deus, nec nobis, vel cultu nostro, indiget. Id largitur Noster. At nihilo minus exinde rationem deducit, cur Deum colere, & ex eo feli-

eo felicitatem derivare oporteat nostram. Non sibi tantum sufficit Deus; sufficit ipse haud minus desiderii omnium mentium, ab ipso creaturarum. Sufficere omnino eis voluit, siquidem eas condidit, ac felicitatis expetendæ stimulis instruxit. Explevit eas bonis caducis & adspectabilibus; quidni majoribus, quæ visum sensusque externos fugiunt? Si Deus omnibus, ab ipso creatis, sufficit; nostrum est, amare ipsum, confidere ipsi, & ab ipso quævis bona, eaque necessaria & optanda, expectare atque petere. Mytheria ipsa religionis in piis augent religionis genuinæ stirpem & fructus. Doctrina, quæ Trinitatem divinam tractat, a potissimo religionis cardine sejangi haud potest, siquidem in ea situs est & modus & ordo hominis cum Deo reconciliandi. Versatur præterea religionis apex respectu hominum in eo, ut ipsa naturæ hominis congruat, hæc secundum Dei sapientiam emendet, ac homini veram in Deo beatitudinem concilier. Natura hominis primo loco denotat ejus essentiam & id, quod in eo restat, boni. In secundo loco ipsa designat statum hominis corruptum. Ad essentiam quadret religio oportet, essentiam puta & Dei & hominis. Medicinam qui expetit, vel adhibiturus est, is expendit potissime, an ea indoli corporis sui sit consentanea. Signum religionis genuinæ est 1) defæcatio mentis a superstitione, & 2) examen veritatum, cuicumque permissum, 1 Cor. X, 15, 16, Murc. XII, 34, 1 Theff. V, 21, Act. XVII, 11, Prov. XIII, 10, nec non 3) voluntaria erga id, quod bonum est ac cognitum, propensio, violentiæ & coactionis expers; 4) tranquillandæ conscientiæ adminiculatio, divinitus approbata; 5) corporis humani cura, & adductus ad cultum Dei status. Perplacuit illud, cur vita corporis sit tuenda, nec præcipitanda, argumentum, quod Autor a perfectione mentium, in corporibus perficienda in dies, desumfit. Id ipsum efficit, ut factum occupare nemini mortalium liceat. Signum veræ religionis est præterea illud, si homines per eam docentur vivere congruenter beatitudini sempiternæ consequendæ, ac sentiunt in ipsa morte intra mentis penetralia solatium verum & tranquillitatem. Et quoddam est id, quod ponderosius est ipsis doctrinis,

Pag. 35.

41.

43.

52.

55.

73.

- Arinis, quas & rationis & oraculorum divinitus patefactorum lumen ostendit, ac in ipsum religionis apicem attollit? In censum hic venit pedagogicus prioris luminis usus, & in altero hoc proxime noscendo expendenda est œconomia foederis,
- Pag. 120. per typos illustrati, ac tandem eis liberati. Adde, quod Jesus ipse luculente declaravit, quid in religione sit palmarium & momenti plenum, & quid, ea salva ac inviolata, inde nequeat demi, vel auferri. Consideranda hic est gratia Dei, in Jesu Christo reclusa & demonstrata. Excellit hic, & punctum omne fert, *systema substitutionis*, solidissime evolutum & demonstratum. Commendat hic sese illa, quæ de fide justificatione exponit, doctrina. Enitent fundamenta ministerii doctorum ecclesiæ, unici sacrificii, vere ac sua natura expiantis peccata, doctrinæ, sacramentis duobus ad finem mundi stabilibus propriæ, unici sacerdotii, quod Jesus adhuc gerit, ac ipsius viæ calamitosæ, per quam Jesu duce Christianis ad æterna est eundum, quibus mors pios admovet. *Capite octavo* traduntur ea, quæ ex cognitione illius excellentiæ, quam *religionis essentialis* vocant recentiores, in usus affectatorum doctrinæ vitæque Jesu redundant. Excellentiam illam constantia fidei ac professionis exprimere, omnino est Christianorum. Adjungitur appendix, qua de differentia & gradibus vitæ humanæ exponit. Ingratissimi essemus mortaliū, nisi publice profiteremur, nos in Autore, quem haud novimus, prædicare perspicuitatem elocutionis, ordinem tractationis, sponte perfluentem, soliditatem, eruditionem exegeticam, pietatem & animum cœlesti gratia illuminatum, atque serio in ecclesiam Jesu amore flagrantem. Quam vellemus, legeretur liber ab omnibus, qui vel Indifferentismo, vel Deismo, vel religione prudentum, laborant! Deus certe præmia haud denegabit labori, tam pie, tamque solide & cordate, suscepto, feliciterque exantlato.

DISSERTATIO DE AUGUSTISSIMO EUCHARISTIAE SACRAMENTO & SACRIFICIO, Auctore M. ANTONIO TRIVELLATO, S. Theol. Doct. & Prof.

Patavii,

Patavii, apud Joannem Manfré, 1742, 8.

Plag. 16.

Erat in eo S. Rev. Autor, ut longum opus, de septem Sa-
 cramentis inscriptum, in publicam emitteret lucem. Mu-
 tavit eam tantisper sententiam, certe prorogavit. Nostrum
 est, ex specimine hoc decerpere nonnihil, ut de reliquis ope-
 ris partibus quodammodo judicium liceat antecapere. Opu-
 sculum in *Capita 56* est distributum. Id inprimis operose in-
 tendit agitque Autor, ut tradat, Christum vere & physice
 esse in Eucharistiæ Sacramento; in Eucharistia contingere per-
 fectam panis & vini in corpus & sanguinem Christi conversio-
 nem; accidentia eucharistica non esse fucata, sed vera; aquam
 consecrando vino esse admiscendam, & hanc æque in sangui-
 nem Christi commutari; sola verba: *hic est calix sanguinis mei*,
 esse formam consecrationis calicis; eucharistiæ Sacramentum
 haud esse formam consecrationis calicis; eucharistiæ Sacramen-
 tum haud esse infantibus ad salutem æternam obtinendam ne-
 cessarium; Christum non præcepisse laicis utriusque speciei
 eucharisticæ usum; Sacramento eucharistico peccata mortalia
 haud deleri. Addit *Capite 16* pauca, quæ de antiquitate &
 constantia usus panis azymi in ecclesia Latina sunt inscripta, ra-
 tus, nihil nostra referre, panis eucharisticus, an azymus, sit, an
 fermentatus, vinone admisceatur aqua; nec ne. *Jacobus Sir-
 mondus* sibi persuaserat, Latinam Ecclesiam per octingentos
 & amplius annos fermentatum panem consecravisse, postea au-
 tem ob schisma, Græcos inter & Latinos ortum, azymum cœ-
 pisse adhibere. *Joannes Mabillonius, Christianus Lupus*, alii-
 que, in omnia alia ierunt, ac, azymum in Latina Ecclesia inde
 ab exordio rei Christianæ adhibitum fuisse in sacra synaxi, ar-
 bitrati sunt. Cardinalis *Bona* divisit sententiam utranque, ra-
 tus, Latinos primis Ecclesie Sæculis pane utriusque generis,
 nunc fermentato, nunc fermenti experte, usos. *Sir-
 mondo* accedit Noster. En ejus rationes. *Leo X*, P. R. *Michaeli Cerulario*
 circa annum 1053 respondit, Latinam ec-
 clesiam semper & jam inde ab Apostolorum institutione azy-
 mo pane usam fuisse. Idem sentit P. R. *Innocentius III*, de
 Missa

Pag. 37.

83.

114.

64.

74.

66.

Missæ IV, 4. Rabanus Maurus de Institutione Clericorum I, 31, plane prorsus: Panem in fermentatum & vinum aqua mixtum in sacramentis corporis & sanguinis Christi sanctificari oportet. Si quid nobis in re obscura cernere licet, Bonæ subscribendum esse, existimamus. In præsens haud licet testimonia, quibus opinionem eam licet communire, in medium proferre. Pergimus potius ad ea, quæ Rev. Autor nobiscum communicat.

- Pag. 107. Credibile ipsi videtur, Christum in ultima cœna eucharistiam consecravisse his verbis: *Hoc est, hic est. Sacerdotes, 168. hoc iudicæ, possunt solos illos Christianos ab altari arcere, quorum improbitas est in propatulo. Addit idem, solos presbyteros, seu sacerdotes, esse hujus Sacramenti ministros, quippe quibus solis sit conficiendæ Eucharistiæ potestas. Nec 194. a sese putat alienum, credere, eucharistiam, seu missam, esse verum sacrificium, eoque juvari eos admodum, qui in igne purgatorio excoquantur. Subjungit tandem de purgatorio hoc potiores ecclesiæ suæ opiniones & sententias, ac illud more consueto ex 2 Mac. XII it ambabus vindicatum. Poterat ad luculentiora *Homeri* ac *Virgilii* loca cum *Bellarmino* provocare. *Judæ* enim *Maccabei* sententia singularis & privata non videtur omnibus æque universalis. Confugit præterea Autor ad illa 1 Cor. III: *Sic tamen quasi per ignem*, atque *Matth. XII, 32. Solet Cel. Vir* more suo adjicere adversariorum argumenta, eisque responsiones jungere, quas ex maxima parte nec novas, nec recenti ratione instructas, esse, existimamus. Nostrum vero non est, hoc loco disputare. Operæ potius nostræ fecimus satis, cum summam & argumenta libri potiora indicavimus.*

Jon Thomas von Höckdorf gründliche Betrachtungen über die in des Herrn von Pufendorfs Buche von der Verhältniß der Christlichen Religion gegen den Staat enthaltenen, und damit verknüpften, göttlichen Wahrheiten, 2c. —

id est,

JONÆ THOMÆ DE HOECKDORF SOLI
de Me-

da Meletemata in doctrinas veritati conformes, quæ in L. B. de Pufendorf libro de Habitu Christianæ religionis ad rem publicam civilem deprehenduntur, ac in veritates, quæ cum illis sunt copulatæ.

Lipsiæ, impensis Theodori Schwan, 1744, 8.

Alph. 1.

Meditationes octo complectitur hæc tractatio. *Prima* spectat ad indolem religionis, quæ ante rerum publicarum origines exstitit. *Secunda* significat modum, quo Deus a quocunque privatim & seorsim est colendus. *Tertia* monstrat, qua ratione religio intra hominis libertatem naturalem sit affecta. *Quarta* limites exhibet, intra quos oportet parentes de liberorum suorum religione esse sollicitos. *Quinta*, urbes non religionis causa conditas esse, tradit. *Sexta* docet, eos, qui Regibus Principibusque parent, primoribus respectu religionis sese obnoxios haud reddidisse. *Septima* exponit, quid potestatis ex indole reipublicæ civilis tribuendum sit magistratibus supremis. *Octava*, eaque postrema, indolem religionis divinitus revelatæ evolvit ac pandit. Oramus Autorem publico nomine, ut reliqua capita addere, ac laborem optime collocatum continuare, dignetur. Perplacuerunt nobis ea, quæ ipse de jure Principis circa sacra in hoc Tomo edisseruit. Sed descendere juvat ad momenta magis specialia. Generosiss. Autor primam de Deo notionem ita format, ut, illum re vera existere, & rationem sui sufficientem in semet continere, præmonendum statuatur. Religio est, ipso judice, complexus actionum liberarum, earumque moralium, quas secundum Dei voluntatem conformare debemus. Existentiam Dei demonstrari posse a priori, ipse negat, atque *Cartesianorum*, qui secus docuere, discutit argumentum. Præfert argumenta metaphysica physicis, moralibus, ac historicis, solide, existere Deum, comprobaturus. Rationes, cur ita sentiat, addit luculentas. Id, quod a consensu gentium desumitur, argumentum præcipue convellit & denudat. Miratur admodum, quid fuerit rationis, cur Cel. *Feuerlinus* ac *Langhanssen* principiam rationis sufficientis in dubium revocare conati sint, quod omnino ex sententia *Joachimi Langii* est universi generis

Pag. 3.

6.

9.

13.

Aa

ris

- ris humani principium commune. *Spinoza* fundamenta No-
 ster denuo demolitur. Cur homo non valeat volare, disqui-
 rit. Testimonia *Seneca*, *Ciceronis*, *Luciani*, *Galenii*, laudat,
 quibus, existere Deum, traditur. Nec *Strabonis* omittit
 egregie cogitata, qui ex distributione aquæ, in telluris ambi-
 tu obviæ, providentiam Dei agnovit. Dari gentem in terrarum
 orbe, quæ, Deum esse, neget, ac omni religione vacet,
 strenue & solide inficiatur. Res publicas existere religionis
 causa, ex omni parte verum esse negat. Fundamentum reli-
 gionis genuinæ ex fine ultimo, cujus gratia Deus mundum
 exstruxit, solide constabit ac firmat. Unum locò alterius
 posse pietatem colere, ac nihil agendo quemquam ex homi-
 nis alterius religione salvum beatumque fieri posse, negat.
 De satisfactione *ἱκανότητις* vicaria hic non est sermo. At
 nec hac frui licet, nisi vivere, Deoque vivere, incipias.
 Herrenhutianorum, qui, hominem renatum peccare amplius
 posse in hac vita, negant, errorem refellit. *Tindalii* errorem
 recenset, ac late destruit. Fidei carbonariæ tectoria radit ac
 tollit. Præscientiam Dei, ad universa & singula patentem,
 propugnat; modum præsciendi haud definit, tutissima secu-
 tus. Voluntatis, quæ Deo inest, naturam ratione *Ablward-
 tiana* exponit. Si quid judicando pollemus, in vo-
 luntate Dei credimus ad physicum non modo, sed ad mo-
 rale etiam, seu spirituale, esse respiciendum. De mysteriis
 Christianæ religionis differit Autor admodum solide & acute,
 eaque in duas distribuit classes. Ad posteriorem refert myste-
 rium satisfactionis vicariæ ac fidei justificantis, atque, illud lu-
 mini rationis esse accommodatissimum, ostendit. Eadem ra-
 tione doctrinam, de resurrectione hominum inscriptam, dijudi-
 cat. De propagatione religionis, & hujus cum aliis & verbo
 & re communicatione, differit perpulchre. Amor, quem aliis
 debemus exhibere, ab eo ad originem sui revocatur, ut recta
 procedat definitio. Immortalitatem mentium humanarum fir-
 mo imponit talo. Enthusiasmum, & verbi interni araneas, fe-
 liciter profligat. Sacrificia divino præcepto niti, evincit. Vio-
 lentam, religionis causa susceptam, coactionem ac infectionem
 rationibus ac Patrum Ecclesiæ sententiis proscribit. Argu-
 menta,

menta, in contrarium afferri solita, solvit & expedit. De obligatione conscientiae erroneae hypothetica solide exponit. De atheorum classibus, & quatenus ipsi possint tolerari, differit. Et quid non praeterea hic liber complectitur optimae frugis & selectissimi argumenti?

GEOGRAFIA IN DIALOGO, &c.

id est,

GEOGRAPHIA, PER MODUM DIALOGI SCRIPTA, cum permultis notitiis historicis ac chronologicis, Autore MARCO ANTONIO CAZZAITI, Nobili Corcyrensi, Zazynthi, ac Cephaleniæ, inscripta Serenissimo Venetorum Duci, ALOYSIO PISANO.

Venetis, typis Joannis Mariæ Lazzaroni, 1738, 8.

Plag. 21.

Divisus est libellus pro ratione partium, in quas orbis terrarum solet dispelci, in *Libros quatuor*. In *primum Librum* conjecta fuit definitio Geographiæ & ea, quæ ad globum terraqueum, ejusque divisionem mathematicam physicamque, spectant. *Capite quarto* deinde exponitur de Lusitania, *quinto* de Hispania, *sexto* de Gallia, *septimo* de Britannia magna, Scotia, & Hibernia, *octavo* de Italia, *nono* de Germania secundum 12 circulos, *decimo* de Hungaria, Slavonia, Croatia, Transilvania, Walachia, Servia, Bosnia, Dalmatia, Morlachia, Dalmatia Veneta, Republica Ragusa, & Albania Veneta, *undecimo* de Scandiuavia & Dania, *duodecimo* de Ducatu Slesvicensi, Norvegia, ac Islandia, *decimo tertio* de Suecia, *decimo quarto* de Polonia, Lithuania, Prussia, & Curlandia, *decimo quinto* de Moscovia Europæa, *decimo sexto* de Tartaria Europæa, Moldavia, Bessarabia, Croatia, Serisia, Bulgaria, Romania, Græcia, Græciæque adjectis insulis. Germaniæ annumeravit Belgium & Helvetiam. Terras Tartariæ majoris accuratius descripsit B. Jo. Matthias Haafsus. De reliquo exquisitam ubique diligentiam Autor tractationi impendit. Notabimus pauca, quibus in posterum lima est addenda. Credibile

bile non est, *Tuisconem*, seu *Ascanen*, fuisse regni Germaniæ conditorem, licet Autor ita statuerit *pag. 135*. *Gregorio V* attribuit originem Electorum Germaniæ, qui Seculo demum XIII ineunte fuerunt exorti. Sedes Francorum primas ad mare Balthicum haud attigit. Istævones minus recte pro Germaniæ populis habuit. Tacitus audivit vocem eam, qua *incole ad orientem reducti* indicantur, nec satis intellexit. Peucini, nunc Bosni & Pizini, a Germania fuerunt olim disjunctissimi, ad ostia Istri habitantes, appellati ab insula Peuce. Hæc ad *pag. 136* erant notanda. *Speneri Germania antiqua* hic est conferenda. Electorem Hannoveranum esse Archivexilliferum, Autor docet *pag. 138*. Verum hæc dignitas hæreditaria fuit illi ab initio destinata, nequaquam collata. Archithesaurariatum inde ab A. 1708 ei collatum esse, nemo inficiatur. Duci Lotharingiæ esse in comitiis Ratisbonensibus suffragium imperiale, prouti *pag. 139* docetur, dudum dici haud debet, præcipue ex quo Lotharingia Regi Gallorum cessit. Monasterium *Neuburg*, Viennæ proximum, Autor vocavit *pag. 144 Haynburg*. Propugnaculum Stiriciæ *Czakenturn* hic vocatur *pag. 145 Czakatum*. Comitatus *Ortenburg pag. 145* Carinthiæ annumeratur. *Botzen*, urbs Tirolica, vocatur *pag. 146 Bolzan*. Sanctionem pragmaticam *Caroli VI* credit *pag. 147* orbi Christiano universo probari. Urbs Baviariæ *Burkbausen pag. 148* vocatur *Aurkbausen*. Comites *Ortenburgi pag. 149* vocantur *d'Oltemburg*. Credit Autor *pag. 150*, incolas circuli Bavarici ad unum omnes esse Pontificios, excepta Ratisbona. Gibellinos ab urbe Wirtembergica *Weibling* appellatos, *pag. 151* existimat, quæ opinio quidem est vulgo tritissima, neque tamen ideo satis vera. *Stollhofen*, castellum Badense, vocat ibidem *Stollhofeti*. Principem *Oettingensem* esse Lutheranum, Comites *Oettingenses* Pontifici addictos, memorat ibidem. *Montfort* Comitatum appellat *pag. 152 Momfory*. *Aichstadium* ibi circulo Suevico assignat. Comites *Pappenheimenses* credit esse Imperii Mareschallos *pag. 153*, volens dicere *Vicemarschallos*. Pro *Strasbira* rescribendum est *pag. 157 Strasburg*, pro *Zierenberg pag. 158 Ziegenberg*, pro *Hirschfeld* vero *Hirschfeld*, pro *Vansuid pag. 159 Vanfrid*, pro *Laiugen Lainingen*, pro *Landen-
denburg*

denburg pag. 160 Ladenburg, &c. Pro Dettelbach pag. 166 rescribere *Dernbach*; pro *Rappin pag. 172 Ruppin. Gandersheim* dividenda est *pag. 174* in Abbatiam, præfecturam, & urbem. Singulis dominatur Princeps Wölferbuttelanus. Ad *Gottingam pag. 175* notanda est Academia, A. 1737 fundata. Cerevisia Goslariensis non vocatur Breihan, sed Gose. Omitimus alia complura. Si lima opusculo accefferit, confici inde potest præstantissimum compendium Geographiæ recentioris.

CONRADI IKENII, S. S. THEOL. DOCT.
 & Prof. Publ. Ord. ad Ædem Div. Stephani Past. Primar. Oratio de illustri Bremensium schola; magnorum ingeniorum, summorumque in omni scientia virorum, alma atque fecunda matre, dicta pro felicibus Re-
 storatus auspiciis A. 1741, 2 Febr.

Bremæ, typis viduæ B. Hermanni Christophori Jani, 1742, 4. Plag. 17.

Constituerunt A. 1584 scholam oppidanam Bremensem illustrem Consules *Daniel Burenus & Christianus Stedingius*, suavoribus ac impulsoribus *Christophoro Pezelio*, Superagente, & *Joanne Erwichio*, Medico, præcipuis ævi sui viris. Ex ea inde ætate floruit Gymnasium illud non solum Professoribus scientiarum & linguarum, sed etiam variis Musarum cultoribus, passim undecunque eo confluentibus. Magistros & Theologos, & Jurisprudentiæ, & Medicinæ, & Philosophiæ, atque Philologiæ, illos ad hanc fere ætatem edisseruit, eorumque merita exposuit, Cel. Autor hac limatissima & facundissima Oratione. Subjunxit ei observationes, e monumentis literarum epistolisque, partim ineditis, depromptas, ad amussim factas, quibus vitas eruditorum, quas breviter attigerat ob orationis cancellos, præclare exposuit, præmisitque nonnihil de schola veteri Bremensi, jam Seculo decimo admodum illustrata. Bremenses in Livoniam ipsam primos doctrinam Christianam intulisse, solide monuit. Eos, qui Bremam literatam memoriæ prodiderunt, recensuit succincte. Exposuit vitas *Danielis a Büren, Joachimi Meisteri*, primi Rectoris in illustri Ly-

Pag. 7.

36.

38.

- Pag. 48. ceo, *Nathanis Chytrai, Thomæ Gephyrandri, Christophori Pezelii, Andrea Widmarii, Joannis Esyebii, Matthiæ Martinii*, quanti viri, atque *Ludovici Crocii*. Succedunt his *Henricus Iffelburgius, Urbanus Pierius, Joannes Lampadius, Brunsvicensis, Philippus Cæsar*, qui ad Pontificios transiit, *Conradus Bergius, Joannes Combachius, Balhasar Willius, Hermannus Hildebrandus, Joannes Schildius, Gerhardus Meierus, Henricus Flöckenius, Joannes Jacobus Thurmius, Franciscus Kæhne, Cornelius Hasæus, & Matthias Boot*. Hosce excipiunt *Franciscus Baringius, Nicolaus Gurtlerus, Hieronymus Guilielmus Snabellius, Wolfgangus Crellius, Joannes Hofmeisterus, Joannes Coccejus*, cujus famam resonant *Tagus & Indus, Michael Wolfers, Henricus Dusingius, Jo. Rießelmannus, Herm. Hildebrandus* denuo, *Abdias Widmarius, Christophorus Wittichius, Caspar Alteneichius, Eberhardus Bornborstius & Flenningius Bießerfeldius, Joannes Linius, Henricus a Cappeln, Justus Reiffenbergius, Franc. Pirenius, Gerb. Coccejus, Jo. Angelius Werdnabagen, Lüderus Cæperus, Joannes Wachmannus, Conradus Schnellius, & Georgius Cæperus*. Nec omittendos *Cel. Autor* judicavit *Christianum Schæneum, Joannem Cæperum, Herm. Schæneum, Ottonem Phil. Zepperum, Joannem Bake, Frid. Casimir. Tilemannum, Jac. Hunekenium, Henr. Meierum, Nicol. Heerdenium, Joannem a Rbeden, Jo. Eberh. Schweltingium, Gerb. Meierum, Conr. Ikenium, patrem Cel. Autoris, Alb. Meierum, Henr. Coccejum, Henr. Krestingium, Eberh. Speckhanium, Theod. Esyebium*, pluresque alios. *Constantinum I^o Empereur* *Bremæ* fuisse natum, docuit, monens præterea, *Ottonem Menckenium, Aflorum* horum conditorem primum, *Musas* coluisse aliquando *Bremenses*. In calce commemorantur *Theologi, Jcti, Medici, ac Philosophi*, qui nunc *Gymnasium* ibi illustre doctrina nobilitant, & fulgore implent. *Deus* illis fervet vitam perdiu! De reliquo varios passim errores aliorum feliciter notavit *Cel. Autor*.

NOVA LITERARIA.

Quam nuper Celeberrimus *Gesnerus*, *Gottingensis* *Academia*, aut *Germaniæ* potius *universæ*, ornamentum, *Epistolam*

lam publicavit, novi *Linguae Latinae Thesauri* talem præconem, qualem a modestia præstantissimi Viri expectare licet, hic, tum quod polita sit & venusta, tum quod rem literis valde salutarem annuntiet, iis omnibus, qui *Gesnerianæ* elegantiae amantes sunt, legendam damus. Est igitur hæc: *Jo. Matthias Gesnerus Lecturis S. Eluctatus tandem, majori quidem ex parte, videtur Thesaurus, quem paramus, Linguae Latinae difficultates, quibus illi consistendum per hosce aliquot annos fuit maximis, quasque hic enarrare nec jucundum nobis, neque cuiquam opus, est. Postremum impedimentorum fuit intempestiva nobis mors Caspari Fritschii, qui et suscipiendi operis mihi autor, & deinde inter multas difficultates ἐγγοδιώκων, fuerat. Sed, ut fit, quæ res securim injecisse quibusdam videbatur toti operi nostro, eadem fuit occasio, ut nunc demum illud tanto feliciter celeriusque, Deo bene juvante, expediri possit. Nempe prudenti, ut equidem arbitror, consilio in societatem perficiendi operis assumpsit Fritschia vidua Bernhardum Christophorum Breilkopffium, qui ea bonæ fidei et servatorum promissorum dedit specimina, ut nemo sit eorum, quibus innotuit, quin optima quæque de illius fide atque integritate expectet. Ceterum mora longior, quæ nemini profecto majoris, quam mihi, constat, hanc vim habuit, tanto ut cumulatius ea, quæ priori Programmate promissa sunt, præstari potuerint, possint. Illud quidem sperare certo jubemus emtores, quæ non perfunctoria plurium annorum industria perfici ab homine in hoc genere laboris non novo, sed tertium hoc curriculum emenso, potuere, ea diligenter esse præstita, ut jam linguae Latinae copia, quantæ ex omnibus libris hujus generis, conjunctis inter se & comparatis, hauriri possunt, tantæ ex uno thesauro nostro peti queant in posterum, ea insuper accessione facta, atque emendatione, quam æstimare posuerunt, quibus depositos in Fritschiana taberna labores nostros toto hoc anno inspiciendi copia facta est. Apparebit quidem cerse, ubi in manus hominum veniet Thesaurus noster, non impudenter a nobis factum, quod nomen nostrum solum in titulo operis, quod tanto nobis labore constat, exprimi certa de causa patimur. Ceterum insignis opera a nobis data est, ut quam plurima quam angustiissimis spatiis, quam paucissimis chartis, exhibean-*

tur;

tur, nec tamen distinctionis luci, & commoditati lectorum, quidquam decedat; quod melius intelligent, qui hoc Opus comparare cum Thesauris Rob. Stephani Anglicano, vel Basileae, splendide sane, nec sine utilissima accessione, recusato, voluerint. Itaque apparebit, in pari, vel minore adeo, chartarum numero tantam accessionem exemplorum, observationumque, & emendationum, factam esse, ut, aliorum etiam librorum possessores, si iidem hoc genere veterarum delectentur, non male pecuniam huic insuper comparando thesauro impendi, fassuros esse, auguremur. Quorsum utiles esse possint paginarum & versuum numeri in marginibus positi, in Praefatione suo tempore indicabitur. Poterunt itaque, qui adhuc & nomina & pecuniam dedere, securi esse, nihil se perdidisse, vel perdituros, & mora praemium non contemnendum, meliorem multis partibus librum, accipiens, quam accipere per rei naturam poterant, nisi mora inevitabilis differre nos promissa coegissent. Alii, qui nunc demum molientes sumtuosum opus bibliopolas, & cum maximis nixibus velut parturientes, nec sine commodo suo, juvare voluerint, his legibus invitantur: 1) Tomus primus Operis, Deo bene juvante, prodibit mercatu ipso autumnali A. 1746, alter verno 1747, tertius autumnali ejusdem anni, quartus, hoc est, ultimus, verno 1748; 2) qui praenumerare Ducatum unum voluerit, habebit dicto tempore Tomum primum; is cum tradetur, dabit pro altero Tomo tantundem, & cum hic exhibebitur, Ducatum pro tertio, &c. ut totum opus Ducatis quatuor, hoc est, undecim imperialibus, ipsi constaturum sit; 3) reliqui, qui exspectare finem operis maluerint, equo & ipsi pretio, suo tempore constituendo, sed aliquanto majori, illud redimere non gravabuntur; 4) praenumerantibus operam rogatu nostro dabunt nobilissimi quique per Germaniam Belgiumque Bibliopola. Cum hac Epistola conjunctum est totius Operis specimen, elementi A aliquot voces vocolasque continens, unde intelligere cuique intelligenti rerum lectori licet, de opere universo magna & egregia omnia exspectari jure posse, idque proditurum tale esse, quale in hoc genere adhuc orbis literatus non vidit. Coepita haec praecleara prosperet & secundet Deus!

* * *

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Aprilis Anno MDCCXLVI.

*MUSEUM FLORENTINUM, EXHIBENS AN-
tiqua Numismata maximi moduli, quæ in Regio the-
sauro magni Ducis Etruriæ asservantur; cum obser-
vationibus ANTONII FRANCISCI
GORII.*

Volumina III.

Florentiæ, ex typographia Francisci Moucke, 1740-1742,
fol. maj.

Vol. I plag. 6, cum Tab. æn. 115, Vol. II Alph. 2 plag. 12,
Vol. III Alph. 3 plag. 14.

Novo igitur diligentia specimen Cel. *Gorius*, Italiæ suæ
decus præcipuum, & nostra laude multo major, or-
bem literatum sibi devinxit, qui aureos & argenteos
nummos præstantiores, æreos etiam maximi moduli, qui in
thesauro magni Ducis Etruriæ, ad Imperiale jam fastigium
summo omnium applausu eveci, asservantur, exhibuit, doctis-
simisque observationibus illustravit. Quo majora autem sunt
præstantissimi *Gorii* in rem antiquariam merita, eo acriori desi-
derio hoc ipsum Opus, splendore non magis, quam doctrina, ad-
mirabile, expectarunt omnes, quotquot harum rerum delicias
ducuntur; cum præsertim ex prioribus, quæ jam in lucem data
sunt, *Musei Florentini*, & ex illis *Musei Etrusci*, Volumi-
nibus, quid de *Gorio* sperari debeat, cognoverint. At do-
lent iidem, justo ferius tanti thesauri sibi copiam fieri, id
quod non sua, sed aliorum, culpa factum, ipse in Prefatio-

Bb

no

ne *Gorius* significat. Nimirum, secundum ordinem, quem in Musei Florentini delineatione *Gorio* præscripserat *Philippus Bonarrotius*, vir doctissimus, post *tria* jam edita *Volumina*, in lucem proferendæ erant vetusti operis protomæ Cæsarum Augustorum Augustarumque, Philosophorum item, & virorum illustrium, quibus instructum esset *quartum Volumen*. *Quintum* deinceps, ex ejusdem *Bonarrotii* instituto & consilio, athenis Deorum signis, quæ veterum superstitione colenda hominibus proposuit, erat exornandum. His tandem absolutis omnibus, *tria Volumina* collectioni Numismatum rarissimorum maximi moduli, adjectis Cel. Autoris observationibus, erant assignanda, sique postea quid otii superesset, in altero ex his Voluminibus descriptio omnium cujusque generis Numismatum Medicei Cimeliarchii erat exhibenda, atque inedita tantum, æreis tabulis incisa, in lucem mittenda. In reliquis Voluminibus postmodum exponendæ fuerant icones pictorum celeberrimorum, qui se ipsos pinxerunt, cujus collectionis præclarissimæ jam plures tabulas æri incisas esse, & adhuc quotidie incidi, Cel. Autor nuntiat. Hic igitur operis ordo, a *Bonarrotio* præscriptus, causa fuit, ut paulo serius prodiret illa, de qua jam agitur, Numismatum collectio. Rectissime autem rationes suas ad *Bonarrotii* consilium composuit Cel. Autor. Non solum enim ducem in eo habebat & studiorum moderatorem peritissimum, qui editione Numismatum Musei *Carpinei* nominis immortalitatem jam erat assecutus; verum etiam ipsa res loquebatur, optime sibi consulturum esse, si explicationem nummorum ultimo demum loco institueret, ut interim veteris ævi scriptores, sine quorum ope nihil laude dignum hoc in genere quispiam potest præstare, sibi redderet familiares. Institutum tamen hunc Musei Florentini ordinem inopinatus *Bonarrotii* obitus subito disturbavit. Hinc tempori inserviendum erat. Cumque Vir Clariss. *Sebastianus Blanchius*, thesauri Florentini Cimeliarcha, cui Numismata in singulas tabulas ordine disponenda erant, senectutis incommodis jam valde laborare inciperet, ejusque ultima imminere viderentur fata, neglectis legibus ordinis, qui primo placuerat, sancitum est, ut, post *tria* jam edita *Volumina*,
 Nummi

Nammi antiqui succederent, quibus delineandis egregius pictor, *Joannes Dominicus Campiglia*, manus admovit. Prope finem anni 1736, incio Autore, hæ delineationes, cum archetypis tamen nondum collatæ, & eam ob causam haud paucis in rebus emendatione indigentes, Chalcographo peritissimo, *Vincenzio Franceschini*, sunt traditæ. Deinceps incisarum tabularum schemata ipsimet Autori data sunt observationibus illustranda. Negavit autem Cel. *Garius*, pro incomparabili sua & prorsus indefessa, quam hisce rebus impendere consuevit, diligentia, hoc se facturum esse, nisi prius expressa schemata cum archetypis contulisset, cum tanta cura vulgare hos nummos apud animum contulisset, ut ne minimum quidem a fide archetyporum differrent. In hac vero collatione, stupendi sane laboris opere, Cel. Autori assuerunt, consiliisque ipsum juverunt, Reverendus Abbas *Antonius Nicolinius*, nec non *Sebastianus Blanchius*, *Joannes Lamius*, in Florentino Athenæo Historiæ Ecclesiasticæ Professor, Abbas item *Philippus Venustus*, Cortonenfis, quorum omnium in se humanitatem ipse prædicat. Maximus tamen labor ipsimet Cel. Autori subeundus fuit, qui Pag. 17.
ærugine exesa numismata perspicilli orbicularis ministerio operosissime contemplatus est, & cum figuris æri incisis summa cum cura contulit, quæque prototypis non optime respondebant, eo monente, *Josephus Menabonius*, pictor Florentinus, diligenter emendavit. Hoc pacto opus absolutissimum atque emendatissimum reddidit, oculorum vero aciem, uti ipsimet queritur, haud parum labefactavit. Florentiæ tunc temporis commorabatur *Carolus Fridericus*, Anglus, rei nummarie peritissimus. Is, cum Numismata Medicea maximi moduli diligentissime tractasset, suarum observationum, quæ ad eorum sinceritatem & fidem probandam spectant, symbolam cum Cel. Autore humanissime communicavit. Centum tabulis Cl. *Blanchinus* in ordinem digesserat, sed, cum reliquisset bene multa numismata, quæ vel in paucis differebant, vel non satis integra erant, ea tamen ne prætermitteret, Cel. Autori suasit Abbas *Antonius Nicolinius*, ut hoc pacto numismatum Mediceorum sylloge in lucem quam absolutissima

prodiret. Labore igitur hoc, summo certe, & tædii plenissimo, Cel. Autor post sedecim & amplius mensium spatium feliciter defunctus, ad explicanda, quæ his in tabulis visuntur, Numismata se contulit. Ut omnia notatu digna studiosissime observarentur, nihilo tamen secius brevitati etiam consulere-tur, *Bonarrotium & Vaillantium* duces, quorum exempla se-queretur, sibi delegit. Obvia, & satis jam ab aliis explicata, recte omisit, ad illos etiam, qui ante ipsum aliquem nummum explicarunt, lectorem ablegavit. Autorum locos ad calcem uniuscujusque paginæ curiose indicavit. Inter cetera etiam diligentissime inquisivit, quo tempore, quave occasione, in honorem Cæsarum nummi percussi sint. Utque temporum se-ries accurate observaretur, interpolata numismata, quæ noniusto ordine disposita erant, in meliorem redigere ordinem studiosissime laboravit. In singulis paginis ad marginem suis quibusque locis tabularum & numismatum numeros adjecit, ut eò facilius reperiri possint. Singuli nummi in medio quadam tessera copulantur, in qua museum, ex quo depromti sunt, & metallum declarantur. Præpositæ semper sunt literæ, ab *A* usque ad *I*, quæ nummorum modulos designant, prout ad cal-cem Præfationis in æs incisos lector inveniet. Singulorum metalli genus & pondus, in eorum etiam descriptione & ex-plicatione, quæ posteriores Operis hujus *Tomos* absolvit, addi-dit. Prior numerus, ibi positus, uncias, alter scriptula, seu, ut vulgo, quanquam minus recte, loquuntur, scrupula, ultimus grana, denotat. Hac igitur ratione Numismata 360, maximam partem rarissima, tam ex insigni Marchionum *Nicoliniorum* museo, quam inprimis ex magni Ducis Etruriæ, hodierni Imperatoris invidiosissimi, thesauro, qui Florentiæ asservatur, de-prompsit, atque eruditissime illustravit. *Primus* præstantissimi hujus Operis *Tomus* figuras Numismatum, tabulis æneis *Cl. Fran-cescbinii* artificii manu incisas, exhibet. In *altero Tomo* præ-mittitur index Numismatum maximi moduli ex ære, & præ-stantiorum ex argento, quæ postea observationibus illustran-tur. Quamvis incio Cel. Autore, & fortassis præter ordinem, quem sequi constituerat, aurea Numismata sint præposita. Ut autem

autem in horum Numismatum explicacione & memoriæ prospiceret, & temporum ordinem servaret, diligenter cavuit. Alphabeticum vero ordinem in nummis aureis Regum, urbium, populorum, itemque Imperatorum, recensendis ante oculos habuit. Hinc, ut exemplum hujus rationis afferamus, in Classe I agmen ducit *Arfinoe*, *Ptolemæi Philadelphæ uxore*, quam excipit *Alexander M.*, *Perseus*, Macedoniæ Regum ultimus, *Pharnaces*, *Seleucus Νικότωρ*, *Antiochus Θεός*, *Demetrius Σωτήρ*, & *Lysimachus*. Ipsa nummorum explicatio ita est comparata, ut nec sagacitatem, nec doctrinam, nec modestiam, in ea desideres.

Tom. II
pag. 7.

Ubi enim nummum invenerat aureum, qui in adversa *Achillis* caput galeatum, in averfa autem *Thetidis*, simulacrum exhibet, hoc ipsum numisma ad *Alexandrum M.* pertinere, acute conjicit, quod vel ipse, vel Macedones, quo plus dignitatis & gloriæ prona in obsequium adulatio haberet, cudi jussurint. Gloriatum vero esse *Alexandrum*, se jure materni generis *Achillem* agnoscere autorem, *Vellejus* memorat. *Thetis* vero arma quædam ostendens in altera nummi parte ideo est efficta, quia cassidem & thoracem filio *Achilli* impetrasse, apud *Homerum* dicitur. Ita & alium nummum, caput *Palladis*, galea, cui serpens insculptus, ornatum, exhibentem, in cujus altera parte *Victoria* stans, dextra coronam, læva tridentem, & pone fulmen, gerens, visitur, ad eundem *Alexandrum* referre, nullus dubitat; cum ille ipse *Alexander Minervam* impensissime coluerit, eidemque omnes victorias adscripserit. In Cilicia enim constitutus, eidem sub *Magarsitis* cognomine sacra fecisse, *Arriano* dicitur. Serpens, galeæ *Minervæ* insculptus, prudentiæ symbolum est. *Victoria* in altera nummi parte coronam Regi victori offert, ac tridentem præfert, quasi terræ marisque dominum *Alexandrum* designet. Fulmen esse additum, ad celeritatem tanti Regis in victoriis reportandis celebrandam, prudentissime *Cel. Autor* conjicit. Cum nummus ipsi occurreret, caput *Minervæ* galeatum præ se ferens, in altera autem parte *Victoriam* gradientem, quæ dextra coronam, sinistra palmam, infra autem vasculum, habet, ostendens, nullam vero habens nec in antica, nec postica, parte

11.

12.

epigraphen, illum tamen in *Seleuci*, Syriæ Regis, qui præclara victoria *Lyfimachum* superavit, honorem cuius esse, hariolatur. Pag. 15. *Alexandrum* enim imitatus hic *Seleucus*, non suam, sed *Palladis*, effigiem nummo curavit insculpendam, cum, eam sibi quæ in bello propiciam fuisse, arbitraretur, id quod locus *Iustini*, a Cel. Autore adscriptus, satis corroborat. Vasculum, quod in nummo visitur, ludos, a *Seleuco* victore celebratos, indicare videtur. Erant enim vasa, tripodes, & patere, victorum in certaminibus illustria præmia, uti ex antiquis scriptoribus loci bene multi declarant, & vetera monumenta, quæ passim in Bibliothecis deprehenduntur, & athletas victores, vasculum ostentantes, præferunt, clare indicant. Alius nummus, cui *Lyfimachi* caput, ornatum regio diademate & cornibus arietinis, insculptum est, sed in cuius altera parte *Minerva*, clypeo innixa, in throno sedens, dextra Victoriolam, quæ coronam offert, læva hastam, gerens, visitur, Cel. Autori cuius videtur, postquam *Lyfimachus Antigonum*, *Demetrii* filium, & *Pyrrhum* ingenti prælio superavit, totaque Macedonia, teste *Pausania* in *Atticis Lib. I Cap. 10*, potitus est. Hoc ipsi declarare videtur *Minerva νικηφόρος*, Macedonum tutelare nummen, quæ Victoriolam, volanti similem, & coronam, quam manu gerit, *Lyfimacho* offert, indicatque, eum animi magnitudine, philosophia ipsa, uti narrat *Iustinus Lib. XV Cap. 3*, viciumque gloria, omnes, per quos Oriens domitus est, devicisse. Arietinis autem cornibus *Lyfimachus* ornatur, quia, diviso *Alexandri M.* imperio, Macedonia videtur esse potitus, utque *Alexandri* divinæ originis & gloriæ se ostenderet hæredem, præter diadema, arietina etiam cornua adscivisse. Est quidem hæc sententia plurimorum, cui, uti videmus, & Cel. Autor calculum suum adjecit. Cum vero alii dissentiant, & in hisce nummis non *Lyfimachi*, sed ipsius *Alexandri*, vultum expressum esse, contendant, eo, quod nullus *Alexandri* successorum hunc capitis ornatum in nummis usurpavit, non injucundum lectoribus fore arbitramur, si, quæ Vir Cl. *Joannes Georgius Wachterus*, qui, ob singularem harum rerum peritiam, mirifice Lipsiam nostram illustrat, in *Archeologia num-*
maria

maria pag. 67 in contrarium assert, contulerint. Nummum, qui caput muliebre, diademate & velo ornatum, cum epigraphe PIETAS, in altera autem parte *Vestam* sedentem velato capite, dextraque palladium, læva sceptrum, sive hastam, tenentem, exhibet, ad *Liviam* Augustam ideo refert, quia alia Pag. 21.
ex ære confata numismata exstant, in quibus eadem *Livia* cultu Dearum, Pietatis, Justitiæ, & Salutis, expressa est. P. *Licinii Gallieni* imaginem armatam, in auro expressam, post bellum cum Persis A. C. 275 confectum effictam esse, con- 24.
jicit. Visitur enim *Gallienus* specie proficiscentis ad bellum, capite dextrorsum converso, armis insignis. *Gallienum* vero de Persis triumphasse, & equestri statua ornatum esse, *Trebellius Pollio* in ejus vita commemorat. Baltheo gemmato hunc Imperatorem esse usum, quo cinctus in nummo comparet, idem *Trebellius* autor est. In Romæ antiquæ nummis haud raro occurrere caput *Herculis* juvenis, Nemeæi leonis exuviis contestum, in altera autem parte ratem cum epigraphe *Roma*, additis utrobique tribus globulis, qui quadrantes, seu quartam assis partem, valere declarant, observat. Hanc observationem ad nummi ærei, qui caput *Herculis*, contestum apri exuviis, & pone tres notas, seu globulos, in altera autem parte taurum, & sub eò serpentem, ocyssime currentes, superne tres itidem globulos, infra epigraphen: ROMA, exhibet, ingeniose transfert. Taurum videlicet Italiæ originem, & *Herculis* genus, respicere, contendit. Italiam enim dici ferunt vel ab *Italo* duce, vel ab uno taurorum *Geryonis*, quos *Hercules* abegit. Taurum nempe Tyrrheni, seu, ut alii scribunt, Græci, *ἰταλὸν* dixere. Serpens etiam, qui in illo nummo visitur, peculiarem aliquam fabulam, quæ ad *Herculem* spectat, indicat. Condito enim *Jovis* templo in Capitolio, cum *Tarquinius Superbus*, coloniis mittendis, occupare latius imperii fines vellet, & Signiam Circeiosque coloniam misisset, memorat *Livius*, anguem, ex lignea columna prolapsum, fugam in regiam ejus fecisse. Memoræ quoque proditum, *Romam*, *Æsculapii* filiam, Romæ urbi nomen imposuisse. Nummus autem, de quo jam agitur, eò fortassis tempore cusus est, quo 37.
validæ

validæ Romanorum vires erant, deviçis potissimum Etruscis & Carthaginensibus, id quod taurus & serpens videntur indicare. Nummum *Hadriani*, in quo iste Imperator, præter morem, ægide, quam *Gorgonis* caput & gryphus ornat, eique *Minerva* jaculum, seu hastam inversam, præferens, deprehenditur, cusum esse censet, postquam Sarmatarum, Roxolanorum, vel Mauro-
 rum, tumultus Imperator ille repressit. Sinistrorsum enim apparet barbarus miles, sculptus in clypeo. *Minerva*, armorum Dea, bellicam *Hadriani* designat virtutem, cum, *Spartiano* teste, armorum peritissimus, & rei militaris scientissimus, fuerit. Cum in Mediceo thesauro nummum *Hadriani* inveniret Cel. Autor, in averfa adeo temporis injuria corruptum, ut, præter nudam figuram stantem, & mensam cum vasculo, nihil in eo posset videri; eum ex alio numismate, eximio atque integerrimo, cum typo assimili, quod Romæ in Cimeliarchio Principis *Chisii* asservatur, supplet. Figuram nimirum, in nummo comparentem, *Apollinem* denotare, existimat, qui dextra, ut videtur, duplicem ramusculum gerit, sinistra vero arcum. Infima nummi pars notam Consulatus *Hadrianei* exhibet. Vasculum, quod ante *Apollinem* positum est, non esse diotum, contra *Vaillantium* contendit. In antica Medicei numismatis deest nota *P. P.* quæ *patrem patriæ* indigitat, quæ tamen in *Chisiano* habetur. *Apollinem* vero Musarum principem ac ducem sculptum ideo arbitratur, uti declaretur, *Hadrianum* disciplinas omnes complexum esse, præstantesque doctrina atque artibus viros mirifice fovisse. Præmia etiam, quæ in eruditis *Apollinis* certaminibus, qualia instituere solebat, vel accepit, vel subinde dedit, indicare Cel. Autori videtur mensa, cum lebe superimposito. Duplex lauri ramus, quem *Apollo* in manibus gerit, auguratorium innuit, quod *Hadrianus* pecunia sua Romæ restituit, & cujus etiam mentio in vetusto marmore, a *Grutero* evulgato, injicitur. Probabile etiam est, cum nummus Romæ percussus sit, *Apollinem* innuere vaticinium, quod *Hadriano* de futuro imperio factum est in *Mœsia* inferiore, extremis *Domitiani* temporibus, uti *Spartianus* prodidit memoriæ. Hæ igitur, quas speciminis loco attulimus, con-

conjecturæ utique declarant, quanto ingenio polleat *Gorius*, qui non sine fundamento, uti quorundam mos est, hæc iactatur, & somnia leætoribus obtrudit, sed multis antiquorum locis ea, quæ tradit, ita confirmat, ut summum probabilicatis gradum attingant. Plenum est & refertum torum ejus Opus ingeniosissimis ejusmodi conjecturis, & nummorum interpretationibus, quibus non sine summa voluptate omnes antiquitatum studiosi utentur. Sed maximam idem etiam in omni antiquitatis & historiarum genere doctrinam prodit. Occasione nummi aurei summæ raritatis, in *Joannis Paleologi*, cum Florentiæ, Concilii celebrandi causa, ageret, honorem cusi, de Concilio illo Florentino, anno Seculi decimi quinti tricesimo nono consummato, summa eruditione disputat. Oecumenicum illud vocat, in eoque cum de præscriptis fidei dogmatibus diu disceptatum esset, Ecclesiam tandem Græcam & Latinam in unam eandemque doctrinam conspirasse, statuit. Existat memorandi hujus consensus monumentum egregium, tabula marmorea basilicæ Florentinæ, quæ cum multum ad ejus historiam cognoscendam faciat, integram ejus inscriptionem Cel. Autor exhibuit. *Josepbum*, Patriarcham Constantinopolitanum, Florentiam pridie Idus Januarias ejusdem anni venisse, & cum sancitis dogmatibus propria manu subscripsisset, paulo post ibidem decessisse, observat. Honorifico is sepulchro in templo *S. Mariæ Novellæ* donatus est, ejusque imago integra, picta in area marmorei sepulcri, quo conditus est, visitur. Legitur & in ea area Latinis Græcisque verbis conceptum epitaphium, quod, cum nondum fuerit editum, totum Cel. Autor nobis legendum dedit. Chartam authenticam, in qua solennis ille Græcæ cum Romana Ecclesiæ consensus publice declaratus est, cuique manu sua summus Pontifex *Eugenius IV*, Imperator *Joannes Paleologus*, (& hic quidem rubro caractere,) itemque Latini & Græci patres, subscripsere, in argentea theca asservatur in gazophylacio magni Ducis Etruriæ. Ex ima chartæ istius parte annexum pendet aureum sigillum, quod Cel. Autor *Tab. VI n. 2* primus ari incisum exhibuit. Celebratissimi sunt in antiquitate nummi, qui *cistophori*

Pag. 29.

30.

valide Romanorum vires erant, devictis potissimum Etruscis & Carthaginensibus, id quod taurus & serpens videntur indicare. Nummum *Hadriani*, in quo iste Imperator, præter morem, ægide, quam *Gorgonis* caput & gryphus ornat, eique *Minerva* jaculum, seu hastam inversam, præferens, deprehenditur, eusum esse censet, postquam Sarmatarum, Roxolanorum, vel Mauro-
 rum, tumultus Imperator ille repressit. Sinistrorsum enim apparet barbarus miles, sculptus in clypeo. *Minerva*, armorum Dea, bellicam *Hadriani* designat virtutem, cum, *Spartiano* teste, armorum peritissimus, & rei militaris scientissimus, fuerit. Cum in Mediceo thesauro nummum *Hadriani* inveniret Cel. Autor, in averfa adeo temporis injuria corruptum, ut, præter nudam figuram stantem, & mensam cum vasculo, nihil in eo posset videri; eum ex alio numismate, eximio atque integerrimo, cum typo affimili, quod Romæ in Cimeliarchio Principis *Chisii* asservatur, supplet. Figuram nimirum, in nummo comparentem, *Apollinem* denotare, existimat, qui dextra, ut videtur, duplicem ramusculum gerit, sinistra vero arcum. Infima nummi pars notam Consulatus *Hadrianei* exhibet. Vasculum, quod ante *Apollinem* positum est, non esse diotum, contra *Vaillantium* contendit. In antica Medicei numismatis deest nota P. P. quæ *patrem patriæ* indigitat, quæ tamen in *Chisiano* habetur. *Apollinem* vero Musarum principem ac ducem sculptum ideo arbitratur, uti declaretur, *Hadrianum* disciplinas omnes complexum esse, præstantesque doctrina atque artibus viros mirifice fovisse. Præmia etiam, quæ in eruditis *Apollinis* certaminibus, qualia instituere solebat, vel accepit, vel subinde dedit, indicare Cel. Autori videtur mensa, cum lebeate superimposito. Duplex lauri ramus, quem *Apollo* in manibus gerit, auguratorium innuit, quod *Hadrianus* pecunia sua Romæ restituit, & cujus etiam mentio in vetusto marmore, a *Grutero* evulgato, injicitur. Probabile etiam est, cum nummus Romæ percussus sit, *Apollinem* innuere vaticinium, quod *Hadriano* de futuro imperio factum est in *Mœsia* inferiore, extremis *Domitiani* temporibus, uti *Spartianus* prodidit memoris. Hæ igitur, quas speciminis loco attulimus, con-

con-

conjecturæ utique declarant, quanto ingenio polleat *Gorius*, qui non sine fundamento, uti quorundam mos est, hæriolatur, & somnia lectoribus obtrudit, sed multis antiquorum locis ea, quæ tradit, ita confirmat, ut summum probabilitatis gradum attingant. Plenum est & refertum totum ejus Opus ingeniosissimis ejusmodi conjecturis, & nummorum interpretationibus, quibus non sine summa voluptate omnes antiquitatum studiosi utentur. Sed maximam idem etiam in omni antiquitatis & historiarum genere doctrinam prodir. Occasione nummi aurei summæ raritatis, in *Joannis Palæologi*, cum Florentiæ, Concilii celebrandi causa, ageret, honorem cusi, de Concilio illo Florentino, anno Seculi decimi quinti tricesimo nono consummato, summa eruditione disputat. Oecumenicum illud vocat, in eoque cum de præscriptis fidei dogmatibus diu disceptatum esset, Ecclesiam tandem Græcam & Latinam in unam eandemque doctrinam conspirasse, statuit. Existat memorandi hujus consensus monumentum egregium, tabula marmorea basilicæ Florentinæ, quæ cum multum ad ejus historiam cognoscendam faciat, integram ejus inscriptionem Cel. Autor exhibuit. *Josephum*, Patriarcham Constantinopolitanum, Florentiam pridie Idus Januariæ ejusdem anni venisse, & cum sancitis dogmatibus propria manu subscripsisset, paulo post ibidem decessisse, observat. Honorifico is sepulchro in templo *S. Mariæ Novellæ* donatus est, ejusque imago integra, picta in area marmorei sepulcri, quo conditus est, visitur. Legitur & in ea area Latinis Græcisque versibus conceptum epitaphium, quod, cum nondum fuerit editum, totam Cel. Autor nobis legendum dedit. Chartam authentiam, in qua solennis ille Græcæ cum Romana Ecclesiæ consensus publice declaratus est, cuique manu sua summus Pontifex *Eugenius IV*, Imperator *Joannes Palæologus*, (& hic quidem rubro caractere,) itemque Latini & Græci patres, subscripsere, in argentea theca asservatur in gazophylacio magni Ducis Etruriæ. Ex ima chartæ istius parte annexum pender aureum sigillum, quod Cel. Autor *Tab. VI n. 2* primus ari incisum exhibuit. Celebratissimi sunt in antiquitate nummi, qui *cistophori*

Pag. 29.

30.

phori vocantur, & a cista Liberi patris, e qua serpens profilit, in illis comparente, nomen acceperunt. In honorem Proconsulum Romanorum in Asia minore tales Cistophoros subinde percussos fuisse, constat, eorumque haud paucos viri de re antiquaria valde promeriti, *Vaillantius*, *Seguinus*, *Patinus*, *Liebius*, *Haymius*, & *Pamelius*, evulgarunt. Cel. Autor vero eorum numerum insigniter jam adauxit, quando tria hujus generis numismata, quæ nullus antiquariorum hucdum vidit, primus lectorum conspectui stitit. Prior ex illis ad *C. Claudium*, sive *Clodium Pulcrum*, quem *Appii Claudii Pulcri* patrem fuisse, ex *Cicerone* discimus, pertinet. Hic cum *M. Perperna* Consul fuit anno U. C. 623. Quo vero anno Proconsul Ciliciam administravit, veterum testimoniis deficientibus, certo constitui non potest, quamvis Cel. Autori post Consulatum eam provinciam cum imperio administrasse videatur *Clodius*. Sigla, dextrorsum addita, ΠΕ, Asiæ principem urbem, atque imperii caput, *Pergamum*, denotat. Baculus, sinistrorsum propositus, cui serpens circumvolvitur, Asiæ, & in primis Pergami, insigne videtur, cum in aliis etiam Pergamenorum nummis hæc figura deprehendatur, & Pergamēnos *Æsculapium* summa religione coluisse, ex *Pausaniæ* variis locis constat. Subditum est in nummo *Menophanti* nomen, qui, ex Cel. Autoris sententia, *Prytanæi* princeps fuit. Alter cistophorus semiapertam cistam, ex qua serpens profilit, in medio coronam ex hederæ foliis & baccis, absque inscriptione, exhibet. In altera parte duo serpentes, invicem implexi, aplustrum & aspergillum complectuntur. In area tria sigla comparent, levorsum sceptrum, seu baculus, cui advolutus serpens. Prænomen nimirum, nomen, & cognomen, *Appii Claudii Pulcri*, per siglam priorum literarum A. C. P. expressa sunt, cum alius Cistophorus, a *Seguino* editus, nomen hoc integre scriptum proferat. Altera, quæ in nummo comparet, sigla ipsam *Prytanæum* denotat, &, tertiam Pergamēnos indicare, non obscurum est. Is ipse *Appius Claudius*, *C. Claudii Pulcri* nepos, anno 700, uti *Dio Cassius Hist. Rom. Lib. XLVIII* autor est, cum *L. Domitio Abenobarbo* Col. magistratu exiens, Ciliciæ præfuit, resque

resque per triennium tam præclare gessit, ut Imperatoris nomen susceperit, id quod & ejus nummi, & *Ciceronis* auctoritas, evincunt. In tertii Cistophori antica parte cista femi-
 aperta, in quam insilit serpens, visitur. Positæ in medio corona, hederæ foliis & baccis insignes, absque inscriptione. In altera nummi parte, serpentes, simul implexi, templum tetra-
 stylon utrinque complectuntur, cujus fastigio simulacrum Deæ, dextra pateram, sinistra hastam, seu sceptrum, tenentis, superimpositum est. Dextrorsum sigla PA. sinistrorsum aquilla, fulmini insistens, cernitur. In inscriptione legitur *C. Fannius Pont.* Anceps igitur hæret Cel. Autor, cui ex *Fanniorum* gente, plebeja, an consulari, eximium ac singularem hunc Cistophorum tribuat. Complures ex *Fanniis*, ab Autoribus antiquis laudantur, sed eorum cognomina non indicantur. Cum cognomine duntaxat memoratur *L. Fannius Strabo*, qui A. U. C. 593 cum *Valerio Messala* Consul fuit. Cistophorus noster exhibet *C. Fannium Pont.* quam siglam per Ponticum Proconsulem interpretatur. Assignat ergo nummum *C. Fannio*, qui cum *M. Nonio Suffenate Cn. Pompejum* in Græciam anno U. C. 404, vel 405, secutus est, eumque paulo post proconsulare imperium in Asia minore obtinuisse, conjicit. Sigla PA Pamphyliam provinciam ipsi indicare videtur, in qua fortassis nummus iste cusus est. Dea, templo superimposita, aut *Junonem*, aut *Minervam*, indicat, quæ templum ibi habuisse videtur, ejusque sacerdos dictus est *Menander*, cujus nomen in una nummi parte legitur, ubi in spatio, temporis injuria detricto, vox *inæds* dubio procul fuit apposita. *Cæsar Augustæ* in Hispania incolas divinis honoribus *Tiberium Cæsarem* vivum adhuc coluisse, varii nummi docent. Templum vero ab illis *Pietati Augustæ Tiberii* dedicatum fuisse, primus Cel. Autor observavit, quando nummum æneum, ad hoc tempus ignotum, evulgavit, quem inter sua cimelia recondidit præstantissimus veterum elegantiarum æstimator, *Marchio & Eques Josephus Nicolinius*. Elegantem etiam nummum, in *Hadriani* Imperatoris honorem cusum, in quo sus, lactans succulos sub ilice, compareret, rectissime interpretatur, &, suem, succulos.

Pag. 55.

75.

pberi vocantur, & a cista Liberi patris, e qua serpens profilit, in illis comparente, nomen acceperunt. In honorem Proconsulum Romanorum in Asia minore tales Cistophoros subinde percussos fuisse, constat, eorumque haud paucos viri de re antiquaria valde promeriti, *Vaillantius*, *Seguinus*, *Patinus*, *Liebius*, *Haymius*, & *Pamelius*, evulgarunt. Cel. Autor vero eorum numerum insigniter jam adauxit, quando tria hujus generis numismata, quæ nullus antiquariorum hucdum vidit, primus lectorum conspectui stitit. Prior ex illis ad *C. Claudium*, sive *Clodium Pulcrum*, quem *Appii Claudii Pulcri* patrem fuisse, ex *Cicerone* discimus, pertinet. Hic cum *M. Perperna* Consul fuit anno U. C. 623. Quo vero anno Proconsul Ciliciam administravit, veterum testimoniis deficientibus, certo constitui non potest, quamvis Cel. Autori post Consulatum eam provinciam cum imperio administrasse videatur *Clodius*. Sigla, dextrorsum addita, ΠΕ, Asiæ principem urbem, atque imperii caput, *Pergamum*, denotat. Baculus, sinistrorsum propositus, cui serpens circumvolvitur, Asiæ, & imprimis Pergami, insigne videtur, cum in aliis etiam Pergamenorum nummis hæc figura deprehendatur, & Pergamēnos *Æsculapium* summa religione coluisse, ex *Pausania* variis locis constat. Subditum est in nummo *Menophanti* nomen, qui, ex Cel. Autoris sententia, *Prytanæi* princeps fuit. Alter cistophorus semiapertam cistam, ex qua serpens profilit, in medio coronam ex hederæ foliis & baccis, absque inscriptione, exhibet. In altera parte duo serpentes, invicem implexi, aplustrum & aspergillum complectuntur. In area tria sigla comparent, laevorsum sceptrum, seu baculus, cui advolutus serpens. Prænomen nimirum, nomen, & cognomen, *Appii Claudii Pulcri*, per siglam priorum literarum A. C. P. expressa sunt, cum alius Cistophorus, a *Seguino* editus, nomen hoc integre scriptum proferat. Altera, quæ in nummo comparet, sigla ipsum *Prytanæum* denotat, & tertiam Pergamēnos indicare, non obscurum est. Is ipse *Appius Claudius*, *C. Claudii Pulcri* nepos, anno 700, uti *Dio Cassius Hist. Rom. Lib. XLVIII* autor est, cum *L. Donatio Abenobarbo* Col. magistratu exiens, Ciliciæ præfuit, resque

resque per triennium tam præclare gessit, ut Imperatoris nomen susceperit, id quod & ejus nummi, & *Ciceronis* auctoritas, evincunt. In tertii Cistophori antica parte cista femi-
 aperta, in quam insilit serpens, visitur. Positæ in medio corona, hederæ foliis & baccis insignes, absque inscriptione. In altera nummi parte, serpentes, simul implexi, templum tetra-
 sty-
 lon utrinque complectuntur, cujus fastigio simulacrum Deæ, dextra pateram, sinistra hastam, seu sceptrum, tenentis, superimpositum est. Dextrorsum sigla PA. sinistrorsum aquila, falmini insistentes, cernitur. In inscriptione legitur *C. Fannius Pont.* Anceps igitur hæret Cel. Autor, cui ex *Fanniorum* gente, plebeja, an consulari, eximium ac singularem hunc Cistophorum tribuat. Complures ex *Fanniis* ab Autoribus antiquis laudantur, sed eorum cognomina non indicantur. Cum cognomine duntaxat memoratur *L. Fannius Strabo*, qui A. U. C. 593 cum *Valerio Messala* Consul fuit. Cistophorus noster exhibet *C. Fannium Pont.* quam siglam per Ponticum Proconsulem interpretatur. Assignat ergo nummum *C. Fannio*, qui cum *M. Nonio Suffenate Cn. Pompejum* in Græciam anno U. C. 404, vel 405, securus est, eumque paulo post proconsulare imperium in Asia minore obtinuisse, conjicit. Sigla PA Pamphyliam provinciam ipsi indicare videtur, in qua fortassis nummus iste cusus est. Dea, templo superimposita, aut *Junonem*, aut *Minervam*, indicat, quæ templum ibi habuisse videtur, ejusque sacerdos dictus est *Menander*, cujus nomen in una nummi parte legitur, ubi in spatio, temporis injuria detricto, vox *inædæ* dubio procul fuit apposita. *Cæsar Augustæ* in Hispania incolas divinis honoribus *Tiberium Cæsarem* vivum adhuc coluisse, varii nummi docent. Templum vero ab illis *Pietati Augustæ Tiberii* dedicatum fuisse, primus Cel. Autor observavit, quando nummum æneum, ad hoc tempus ignotum, evulgavit, quem inter sua cimelia recondidit præstantissimus veterum elegantiarum æstimator, *Marchio & Eques Josephus Nicolinius*. Elegantem etiam nummum, in *Hædriani* Imperatoris honorem cusum, in quo sus, lactans succulos sub ilice, compareret, rectissime interpretatur, &, suem,

Pag. 55.

75.

fuuculos laetantem, primos urbis Romæ natales denotare, obser-
 vat, cum apud *Virgilium Æneid. VIII, 43*, faustum dicatur &
 auspiciatum *Ænea & Ascanio* ea res fuisse omen. Quamvis
 igitur vel ea, quæ jam in medium protulimus, Cel. Autoris
 summam eruditionem affatim loquantur, omnesque merito in
 ejus admirationem rapiant, eo pluris tamen prudentibus re-
 rum æstimatoribus Vir ille faciendus erit, quo majorem ipse
 cum amplissima eruditione modestiam conjungit. Neminem
 eruditorum laude sua privat, nec, uti perversus quorundam
 mos est, se solam sapere existimat. Dissidentes modeste
 semper confutat, & si qui errores a nonnullis commissi sunt,
 (hæc enim in re tam difficili & lubrica vix evitari possunt,) ea
 non nisi comiter & amice corrigit. Neque, omnia se, quæ-
 cunque demum in nummis occurrant, ad liquidum posse per-
 ducere & interpretari, jactitat, longissime remotus ab eorum
 arrogantia, qui, inanem gloriolam captaturi, nihil inveniri
 posse, quod ingenii aciem fugiat, nugantur. Certe, ubi No-
 ster nummum aureum *Persei*, Macedonum Regis, invenerat,
 non solum *Begerum*, qui numisma argenteum huic simile,
 Pag. 13. evulgarat & illustraverat, summis maectat laudibus, verum et-
 iam, palantes in illo nummo literas se non intelligere, & aliis
 earum explicationem relinquere, candide profiteretur. In num-
 mo *Pbarnacis* Regis illustrando cum facem ei prætulisset Ill.
 14. *Spanhemius*, ejus etiam explicationem, non sine honoris præ-
 22. famine, adducit. Eodem cultu eminentissimum *Norifum* pro-
 sequitur, quando de nummo aureo *Diocletiani & Maximiani*
 Aug. disputat. In nummo *Augusti* æreo inscriptionem, quam
 vetustas exedit, nec non literas M. A. quæ lyram circumstant,
 53. se non intelligere, profiteri nullus dubitat. Supererant adhuc
 quædam numismata, quæ in *tertio* hujus Operis *Volumine* illu-
 strantur. Præfatus est ei verbis modestissimis. Cum nimirum
 Operis editio avidissime ab eruditis flagitaretur, viginti mensium
 spatio hoc *Volumen* erat conficiendum. Eo facilius ergo veniam
 se ab æquis lectoribus impetraturum esse, Cel. Autor sperat, sic-
 ubi offenderit; cum præsertim illos, qui consilio & opera olim
 eum adjuverant, morte sibi ereptos doléat, & Indices ipse-
 met

met conficere fuerit coactus. Investigavit autem potissimum tempus & occasionem, qua in honorem Augustorum Augustarumque excusa fuerint hæc numismata. Ad pleniorum eorum explicationem alios frequenter nummos ex ære maximo descripsit, & illustravit, ut exinde illi, quos adducit, lucem caperent. Cujus rei ut specimina quædam demus, explicanti nummum *Severi*, in quo Imperator iste laureatus, pectore dextrorsum nudo, lævorsum squamata ægide armato, cernitur, altera vero pars Romam galeatam stantem ostendit, visum est ad similes nummos, qui in aliis Museis existant, provocare. In illis enim omnibus herois specie insignis visitur *Severus*, in nonnullis etiam thorace munitum habet pectus, cum *Gorgone* in medio. *Jovi* nimirum assimilatur, quem ægide armari solitum, ex *Homero* constat, propterea quod, superatis tribus Imperatoribus, solus tandem Romano imperio potius est. Aversam nummi faciem Romam exhibere, Cel. Autori certissime persuasum est. Quamvis enim in aliis quibusdam *Severi* nummis, eundem cum nostro typum habentibus, *Martis* imago in aversa parte deprehendatur, inque nostro, valde jam detrito, Roma exsertam nudamque papillam non bene ostendat, differre tamen censet a *Martis* specie cultum vestium, qui Romæ tribuitur. Immo, re vera Romam hic exhiberi, non *Martem*, ex alio nummo, qui in Regis Christianissimi thesauro asservatur, comprobari posse, contendit. Neque improbabili hæc ipsi videtur opinio, cum, uti variis exemplis illustrat, non solum sedens, verum etiam stans nonnunquam, in antiquis nummis effingatur Roma. Eadem ratione nummum ex ære flavo illustrat. Visitur in eo Imperator *Severus* laureato capite, & pectore lorica armato. In altera parte corona laurea, sex radiis ornata, comparet, & ex inscriptione intelligitur, eum a Tarsensibus esse percussum, quando solennia ἐπιπέχεια, quæ & Σεβαστεία dicta sunt, in honorem Imperatoris Tarsi celebrata sunt. Duos adeo alios hujus generis nummos adducit. Prior enim, ex thesauro Galliarum Regis depromptus, ab *Andrea Morelio* primum editus, & ab *Ez. Spanhemio* peculiari Dissertatione illustratus est. Alterum *Vaillantius* descripsit, & apud se asser-

Tom. III
pag. 8.

12.

vari testatus est; sed ejus schema nec ipse, nec alii, evalga-
 runt. Horum igitur nummorum explicationes, a viris doctis
 prolatas, studiose adducit, & deinde ad Mediceum nummum
 accedens, eum ab homine quodam vaserrimo pro genuino, qui
 Pag. 16. in gaza asservabatur, suppositum hariolatur. Corona enim, in
 eo comparens, & laurea est, & radiata, cum tamen in nummo
 Regis Galliarum eadem corona radiata, non vero lauri foliis com-
 posita, sed solida, appareat. Insuper etiam non sex radiis, ut
 in Mediceo, sed septem, nobilitatur, quorum quatuor in acu-
 men desinunt, reliqui vero tres intorti abeunt, & quasi flam-
 mas imitantur. Accedunt alia adhuc argumenta. Nempe
 utriusque faciei numismatis opificium *υδρ* aposphragisma
 exhibet, neque ejusdem nummi pondus æquum est & con-
 veniens. Cum typo insuper aliorum numismatum non con-
 gruit corona, quæ laurea simul est, & radiata. Coronæ enim
 laureæ, aut quernæ, quæ in nummis visuntur, nunquam ra-
 dios habent, &, ubi radiatæ coronæ comparent, solidæ sunt,
 neque foliis constant. Nummum *Severi*, temporis injuria
 adeo corruptum, ut epigraphe in ambitu alterius faciei, ex-
 ceptis duntaxat quibusdam literulis, legi non possit, ex num-
 mis thesauri Gallicani & Pisani restituit, atque illustrat, lite-
 ras in eo obvias *CTPA. KA. ΠΟΥΦΙΝΟΥ ΚΟΦΙ.* sub
 35. Prætor *Claudio Rufino* Sophista denotare, contendens. Ille
 enim *Claudius Rufinus* Sophista, Smyræorum Prætor, carus
 inprimis fuit *Severo*, & *Antonino*, ejus filio, quorum permissu
 vacationem ab aliis muneribus integram assecutus est a Smyr-
 næis civibus suis, uti honorifica de eo inscriptio, quam *Sponius*
in Itiner. Asben. affert, declarat. Nummus quidam Mytilen-
 zorum, in honorem *Antonini* Imperatoris cufus, figuras qui-
 dem integras ostendit; at epigraphe præsertim averse par-
 tis injuria temporis ita labefactata est, ut & viri oculatissi-
 mi in ejus explicatione hallucinati sint. Et, cum quamplurimæ
 sint & diversæ hoc de nummo eruditorum conjecturæ, lucem
 in tantis tenebris accendit immortalis vir gloriæ, *Vaillantius*,
 qui, integrum aliquem Mytilenæorum nummum, eidem *Anto-
 nino* dedicatum, eundemque typum præferentem, describens,
 veram

veram ejus epigraphen constituit. Cel. Autor vero, *Vaillantii* circa hunc nummum merita superaturus, ut extra omnem difficultatem & dubitationem ejus sententiam poneret, operam dedit. Usus nimirum est ope & consilio Abbatis *Antonii Nicolini*, qui, cum sciret, Ericorum numismata in cimeliarchium *Theupole* gentis transtulisse, a *Barbonio Morosinio* idem numisma, ad fidem ejus, quod *Vaillantius* se descripsisse affirmat, diligenter delineatum, accepit, permittente *Laurentio Theupole*, equite, qui hunc ipsum nummum in gazophylacio, quod possidet, exquisitissimo asservat. Ope istius nummi, Medicei numismatis epigraphæ, pæne deleta, feliciter restituta est; & hoc pacto res, quæ tot difficultatibus fuerat implicita, egregie dilucidata. Hujus generis vero explicationes Cel. Autor innumerabiles profecto attulit, & si nos omnes veneres, quas hoc in Opere lector deprehendet, hic enarrare vellemus, tempus & charta prius, quam materia scribendi, nos deficeret. Quamplurimas enim difficultates sublatas, multa ultimæ antiquitatis argumenta egregie pertractata, quamplurimos nummos, qui hucdum eruditis incogniti fuerant, evulgatos, reperias. Unde certissime & ex vero affirmari potest, nobilissimam artem, quæ in illustrandis veteribus nummis occupatur, per has *Cel. Gorii* lucubrationes insigne incrementum accepturam esse. Ut vero nihil profus in opere absolvendo desideraretur, & eo commodius illo uterentur eruditi, Indices locupletissimi additi sunt. Eorum prior inscriptiones, quæ in postica nummorum parte deprehenduntur, indicat. Hunc Index Geographicus, quo urbes & populi, qui numismata in honorem Imperatorum percusserunt, declarantur, excipit. Tertius Index typorum est, quibus nummi ornati sunt. Quartus viros, urbium magistratu, & dignitate sacra, vel civili, ornatos, alphabetico ordine recenset. Ultimo loco Index rerum, quæ in antiquis nummis observantur, sequitur. Emendanda denique leviuscula quædam coronidis loco adjiciuntur. Fruere igitur, benevole Lector, hisce amoenitatibus eruditæ antiquitatis, quas *Cel. Gorius* tibi proposuit, utque propediem & reliqua antiquitatum cimelia, quæ in Florentino thesauro profant,

Pag. 48.

stant, ejus opera perpolita & illustrata evulgentur, nobiscum precare.

SIMONIS BALLARINI, PRESBYTERI ROMANI, J. U. D. & Bibliothecarii, Archiepiscopi, Episcopi Carpentoracii, Animadversiones in Museum Florentinum Antonii Francisci Gorii.

Carpentoracii, 1743, 4 maj.

Plag. 2.

Quo consilio brevem hunc libellum, qui *Museum Gorianum* vocat sub censuram, Cl. Autor scripserit, ipse in Epistola, ad *Prosperum Petronium*, Interpretem Græcæ linguæ Vaticanum, data, & huic scripto præmissa, declarat. Laudat principio *Museum* illud *Florentinum*, quod tam scite elaboratum *Goriano* studio profitetur, pauci ut hac ætate, tot obscurissima vetustatis arcana explicandi dexteritate pares, reperiantur. Neque eo secius animadvertit, non modo leviter ab eo quædam attingi, quæ explicatius accuratiusque *Ballarinus* vellet, tradita, sed ea etiam, quæ certissima *Gorius* posuerit, haud semper esse ejusmodi, ut accredi penitus possint. Quid ergo? *Ballarinus*, dum grande Opus perulustrat, tumultuaria quædam opera schedis suis committit, ex quibus deinceps prodierunt, quas hic vides, annotatiunculæ, perbreves illæ quidem, sed quas latius explicare, polliciusque formare, Autor Clarissimus, quamvis vellet, pluribus districtus laboribus, non potuit. Satis ergo habet, annotasse nonnulla, quæ quo sint loco habenda, expectat *Petronii* sui sententiam.

His ex Notulis quædam ut seligamus, illud minus probatur *Ballarino*, quod *Gorius*, in tertia Classe *Tomii I*, Philosophorum, Poetarum, aliorum illustrium virorum, imaginibus nomina adscripserit, idque ad fidem figurarum *Fulcii Ursini*. Capita enim, probat, ab *Ursino* plerumque ex ingenio, vel conjectura, ad hunc, vel illum, referri, quædam ex
numis

numis esse depromta. Ex his autem numis multos, ait Noster, nunquam visos, eoque fidem haud mereri, alios, cum titulo careant, qualis adsit effigies, dubios nos incertosque dimittere. In gemmis nunquam nomina, nisi interdum artificum, capitibus apponi, contendit, ut *Fulvii* sola autoritas hic nihil efficiat. Faterur etiam, protomas marmoreas, apud eundem *Urfinum* obvias, antiquitatem quidem habere, harum tamen epigraphas omnino recentioremanum ostendere. Pleraque tandem horum monumentorum, subjungit, multis annis post mortem eorum, quorum exprimant icones, elaborata fuisse, tantoque studiosius cavendum antiquario, ne talia, ut sit, literato orbi pro certis obtrudat. Pag. 16 ejusdem *primi Voluminis* mentio fit *Antoniae, Drusi Caesaris* conjugis. Hic Noster negligentiae inscitiaeque *Varronem* Tuscorum postulat. Negligentiae, quod *minor* haec dici debeat, ut discernatur ab sorore, *Antonia majore*, quae nupsit *L. Domitio Abenobarbo*. Inscitiae, quod illius *Antonia* maritus minime fuerit *Drusus Caesar*, id est, filius *Tiberii Augusti*, sed *Nero Claudius Drusus*, hujusce frater. Negat idem Noster, *Agrippinam*, neptem *Augusti*, recte *Juliam* pag. 21 a *Gorio* appellari, cum ejus pater, *M. Agrippa*, nunquam in familiam *Juliam* adoptione transferit, ac potius *Vipsaniam* (quidni *Vipsaniam*?) esse eam, a patre, vocandam. Caput Hyacinthi, quod *Tab. XXXII n. 3* effingi, dixerat *Gorius*, Noster non agnoscit. Ex diademate, quod ibi cernitur, Regem potius indicari, quam regium juvenem, colligit. Pag. 81 *Gorius* signum *Herculis* ΟΠΛΟΣΜΕΝΟΥ adducit. At *Ballarinus*: *Lege* ΟΠΛΑΙΣΜΕΝΟΥ. Quod leviculum. Dixerat pag. 86 *Mythagogus Florentinus*, *Herculem* esse inter *Deos ἐπιφανῆς connumeratum*. *Ballarinus* primum: *Lege* ἐπιφανῆς. Bene. Sed deinde idem: *Nullum vero peculiare fuit Θεῶν ἐπιφανῶν collegium*. At nescimus, cur non, sicut *Diis Συνοῖς, Συνοῖσι, Συμῶσι*, hic vel ille dicitur connumerari, quorum haud peculiare fuit Collegium, pari modo possit idem valere de *Diis ἐπιφανῆσι*. Nec conceptis ille verbis Collegium nominat, sed tantummodo connumeratum,

D d

tum,

tum dicit. *Vitam autem Scipionis*, quam Auctor Musei pag. 62 not. 4 *Plutarcho* tribuit, nos nullam habere, Noster monet. Ostendit etiam ex *Critica Pagiana*, *Hadrianum*, cujus mortem *Gorius* pag. 33 in *quadagesimum secundum* annum ætatis posuerat, annos sexaginta duos potius vixisse. Nec concedit, *Macrinum* se modo *Severum*, modo *Antoninum*, nuncupasse. Namque in numis sæpe quidem *Severum*, sed nunquam *Antoninum*, eum vocari. *Tab. XLIII*, in *Gemma 7 & 10*, doctus Animadversor minime *Virgilium*, ut *Gorius*, sed *Dramatum Poetam*, propter larvam additam, agnoscit. *Alter Tomus Musei Florentini* commemorat, in *Præfatione*, *Cannas*, Romanorum quondam clade nobilitatas, quæ nunc *Canusum*. Sic *Gorius*. *Ballarinus* contra erudite probat, nec veterem urbem *Canusum*, lanæ præstantissimæ proventu valde celebrem, nec hodiernam *Canusum*, quæ & *Canosa*, & *Canossa*, cum antiquis *Cannis*, vico Apuliæ *Peucetiae*, esse confundendam. Neminem etiam Geographorum veteres *Cannas* cum recentiore commiscuisse *Canusio*. Caput, quod in *XII Tabula Sarda* præfert, non, cum *Gorio*, ad *Herculem* refert, sed ad *Jovem*, cumque recentiores artifices nomina *Gemmis* antiquis sint inscribere soliti, idem etiam de altera *Gemma*, in qua *HANNIBAL*, posse existimari. *Victorem Olympiæ*, in ejusdem *Tabula Gemma tertia*, perinde ac *Gorius*, Noster quidem agnoscit; inscriptionem tamen, monet, sine hæsitatione legendam, *MNHG — HT, OAYM-IIAC*, *Memineris Olympia*, ubi nempe victor coronam es adeptus. Formulam loquendi, *missum facere*, gladiatoriam esse, idemque sonare, quod, victum se fateri, *Gorio*, ad *Tab. XVII, 4*, id affirmanti, minime dat *Ballarinus*, præfidiumque, in quo hæc nitatur opinio, desiderat. Quæ num recte notentur, viderint doctiores. *Missio*, vox gladiatoria, cum victi liberarentur ab imminente mortis periculo. Hanc autem missionem cum suis a victoribus implorarent læsi gladiatores, quod *Quintiliano* est, *rogare missionem*, & *Martiali*, *petere missionem*, ut *Justus Lipsius Saturn. Serm. II, 21*, observat, eamquam aliam, quæsumus, fuisse, putes, formulam rogationis, quam

quam hanc: *Fac me missum.* Præterea *Ballarinus* monet, *Ursum togatum*, in *Gruteriano* marmore, minime feram bestiam indicare, ut *Gorio* visum, sed esse nomen viri. *Tab. C n. 2 vultum senilem & barbatum* ideo non posse, cum *Gorio*, ad *Augustum* referri, quod *Hadrianus*, primus omnium Imperatorum, barbam alere cœperit, fatis quidem perite *Cl. Autor* annotat; utrum tamen ejusdem *Hadriani* vultus hac in *Sarda*, de quo ipse non dubitat, exprimatur, id vero firmiorem desiderat probationem, si, ejusdem quoque successores, idem institutum secutos, bene barbatos incessisse, meminervis. Ad *tertium Volumen Musei Etrusci* duo notat *Animadversor*, sed non ita magni momenti. Alterum respicit verba Præfationis: *Pancreatistarum, sive, ut ajunt, Lucistarum.* Hæc *Ballarino* videntur cera miniatula digna esse, propterea, quod confundantur *πάλη & παγκράτιον*, quæ tamen differant sicut pars & totum, composito ex *Lucatione & Pugillatu Pancratio.* *Gorium* ergo deceptum cum vulgo. At, quomodo id doctissimo *Antiquario* vitio dari possit, nos haud intelligimus. Videtur potius ille caute locutus, seque voluisse segregare a vulgo. Nam non ipse hoc affirmat, sed tantum ex vulgi loquitur opinione, *ut ajunt.* Alterum illud est, male *Gorium*, ad *Tab. II*, scribere, *Magna Deum Mater Juno.* Nunquam enim *Junonem* a veteribus ita dici, sed *Terram*, quæ & *Rhea*, & *Cybele.* Quis autem dubitet, voluisse *Gorium* ponere *Idæam*, pro *Junone*, cum nihil crebrius in literatis lapidibus occurrat hinc Siglis: *M. D. M. I. Magna Deum Mater Idæa.* Quare cum hoc *μνημονικὸν ἀμείρητες*, tum alios quosdam levioris notæ errores, *Goriano* thesauro nonnunquam adspersos, facile excusabit is, qui secum reputet, vix sperandum esse, posse, in tam vasto Opere, unius, quamlibet docti, viri cura & industria, cuncta sic limari perpoliri que, nihil ut omnino errorum, etiam invito Autore, clanculum irrepant.

MEMOIRES DE LITERATURE, &c.

hoc est,

D d 2

DISSER-

DISSERTATIONES, IN ACADEMIA IN-
 scriptionum & literarum humaniorum publi-
 catae annis 1731, 1732, & 1733.

Tomus X.

Lutetiæ, in typographia Regia, 1736, 4 maj.

Alph. 4 plag. 3.

Dissertationum, hic exhibiturum, pleræque Historiam illu-
 strant literariam, multaque in apicum proferunt, an-
 tea nondum satis perspecta. Lectoribus itaque nostris gra-
 tissimum erit, cognoscere, quæ argumenta hic occurrant stu-
 diosissime excussa; quanquam & de nonnullis dicemus copio-
 sius, cum, singularum tractationem exponere, brevitati nostræ
 haud conveniat. *Prima* in Dissertatione pag. 1-20 de *Thale-
 tis* philosophia ita agit *Canajus*, ut non solum philosophicas
 ejus opiniones examinet, sed ipsius quoque vitam & fata de-
 scribat. Docet hic, *Thaletem* non habuisse Deum pro crea-
 tore mundi, sed materiæ tribuisse & æternitatem & originem
 entium omnium. In *secunda* idem pag. 21-35 de *Anaximan-
 dri* philosophia disserit. In *tertia* de vita & scriptis *Archilo-
 chi* verba facit *Sevinus* pag. 36-53; in *quarta* de *Empedoclis* vita
 scriptisque *Bonamicus* pag. 54-74; in *quinta* pag. 75-88 rur-
 sus *Sevinus* de *Panæti* vita & libris. Hic idem in *sexta* pag.
 89-97 *Thrasylli*, Astrologi Imp. *Tiberio* familiaris, historiam
 accurate persequitur. In *septima* pag. 98-110 disserit *Cham-
 bortus* de *Tito Labieno*, fortissimo libertatis Romanæ patrono.
 Hinc longum spatium occupat (pag. 112-310) *Plutarchi* de *Mu-
 sica* Dialogus, adjunctam habens versionem Gallicam *Burettii*,
 ac notas ejusdem eruditissimas. In his enim non solum noti-
 tia panditur laudatorum a *Plutarcho* Musicorum, sed plurima
 quoque hujus Dialogi loca emendantur; prætereaque ars ve-
 terum musica solerter describitur, adjecta etiam vocabulorum
 musicorum interpretatione. Nunc igitur Dialogum hunc, ha-
 bitum huc usque obscurissimum, intelligi omni ex parte, suaque
 luce radiare, merito confidit acutissimus *Burettius*; qui accu-
 ratius,

ratius, quam quisquam, pag. 189 seq. agit de *Heraclide Pontico*; pag. 195 seq. de *Lino*; pag. 201 seq. de *Philammonis*; pag. 209 seq. de *Stefichori*; pag. 213 seq. de *Terpandri*; pag. 235 seq. de *Timosbei*; pag. 239 seq. de *Archilochi*; pag. 262 seq. de *Orphei*; pag. 274 seq. de *Hipponactis*; pag. 309 seq. de *Aristoxeni* vita scriptisque. Perdocte etiam pag. 258 seq. vitam exponit *Marsyæ*, ac pag. 268 seq. *Phrynidis*, in *Fabricii Bibliotheca Græca* non memorati Musici. Nec illaudatam dimittimus Orationem de *Dithyrambis*, eorumque & origine & natura, pag. 306 seq.

Nono loco *Racinius Andromachen Euripidis* cum *Racini* senioris *Andromache* comparat pag. 311-322, ostendens, utrumque Poetam mores geniumque sui populi secutum esse; adeoque *Racinium*, si olim vixisset Athenis, compositurum fuisse eam *Andromachen*, quæ nunc est *Euripidis*; *Euripidem* contra, si fuisset nostri ævi *Gallus*, eam daturum fuisse, quam a *Racinio* accepimus. In decima Dissertatione pag. 323-337 docte & acute contemplatur *Hardionius* veterem illam de *Rheso* tragediam; quam cum alii *Euripidis*, alii *Sophoclis*, esse contendunt, ipse neutrum agnoscit autorem, satisque lucide demonstrat, esse hunc Poetam utroque aliquanto juniorem. In undecima exhibet *Sallivius* pag. 338-346 observationes criticas in *Plutarchi de Fortuna* librum, itemque in aliquot *Platonis* loca. Idem in duodecima pag. 347-356 exhibet *Odarum Pindari* quartæ & quintæ versionem suam Gallicam, suis committatam annotationibus. In decima tertia pag. 357-376 iudicium suum profert *Ferretus* de cœlesti quodam phænomeno, antiquissimis observato temporibus. Scriptum scilicet reliquit *Varro*, regnante *Ogyge* stellam *Veneris* & colorem & magnitudinem & figuram & cursum mutasse. *Hevelianam* hujus phænomeni explicationem rejicit Noster, ac valde probabiliter opinatur, fuisse cometam. Imo suspicatur, ipsum illam cometam fuisse, qui visus est a patribus nostris A. 1680; idque rationibus quibusdam subductis ostendit a vero non abhorre-re. Simul tamen refutat *Whistoni* opinionem, statuentis, illum ipsam anni 1680 cometam produxisse olim diluvium

illud univerſale, quod deſcripſit *Mofes*. In *decima quarta* idem de antiquitate ac certitudine Chronologiæ Sinenſis diſputat pag. 377-402, fabulas a vero diſcernere ſtudens. In *decima quinta* pag. 403-456 de occurrentibus in Gallia *campis Caſaris* diſſerens Abbas *de Fontenu*, docet, non fuiſſe ibi locorum caſtra *Julii Caſaris*, ſed longe juniorum belli ducum. In *decima ſexta* pag. 457-464 illuſtrat *Schappſinus* monumentum aliquod octavæ legionis Auguſtæ, nuper Argento-rati effoſſum, eaque occasione illius legionis pertractat hiſtoriam. In *decima ſeptima* pag. 465-506 lucem infert Abbas *de Fontenu* nummo cuidam, ex Oriente nuper allato, qui caput laureatum exhibet, hoc ſolo nomine circumdatum: GORDIANUS. Altera nummi hujus facies virum habet togatum eundem & laureatum, qui dextra ſiſciculum aliquem, ſiniſtra ſcipionem, tenet, circumſcriptis hiſ literis: C. R. I. F. S. AN. CCGXI. Interpretæ noſter docet, cerni hoc in nummo Imp. *Gordianum*, natu minimum, cognomento *Pium*; & altera in facie *Serapidem* Deum; ac ita legi oportere circumpoſitas literas: *Colonia Romana Julia Felix Sinope*. Haſ igitur explicaturus, univerſam initio urbis Sinopes hiſtoriam diligentiffime perſequitur; deinde docet, cur *coloniam Romanam*, cur *Juliam*, cur *Felicem*, ſe appellarit urbs iſta. Denique annum CCGXI numerari oſtendit ab eo tempore, quo libertatem huic urbi *Lucullus* reddidit. Diſſerit item de magna *Gordiani* hujus eruditione, ac de cultu *Serapidis*. In *decima octava* Diſſertatione *Reſnelius* agit pag. 507-524 de more, Poetas laureandi, initio demonſtrans, non fuiſſe *Petrarcham* primum recentioris ævi Poetam coronatum, ſed *Albertinum Muſſatum*. Poſt *Petrarcham* ornatos hoc titulo eſſe docet *Franciſcum Philoſophum*, *Fauſtum Andrelinum*, ac *Torquatam Taſſum*, quanquam huic pridie, quam coronaturus eum erat Cardinalis *Aldobrandinus*, mori contigit. Ex eo tempore neminem putat in Italia coronatum eſſe Poetam ante annum 1725, quo magna & *Petrarchica* ſimili cum pompa coronam poeticam Romæ accepit *Bernardinus Perſectus*, Eques, Poeta extemporalis. In Germania primum docet hoc honore affectum fuiſſe *Conradum Col-*
tem;

tem; quam occasione arripit, dicendi de frequenti hujus tituli & usu & abusu in Germania. In Hispania laurum hanc *Ariæ Montano* impositam fuisse, in Anglia *Joanni Cajo & Joanni Skeltono*, adjicit. Ad ultimum duos actus coronationis poeticæ, Argentorati A. 1616 & 1621 habitos, describit. Accedimus ad Dissertationem *undevigesimam*, in qua pag. 525-542 examini suo subjicit *Foncemagnius* sententiam Comitum de *Boulainvilliers* de prisco Franciæ regimine. In *vigesima pag. 541-552* de Chronico monasterii Morigniacensis, cujus autor est *Teulfus*, Seculi XII scriptor, continuatores plures sunt, disse-rit *Carneus de S. Palaye*; qui & in subsequenti pag. 553-562 vitam exponit *Helgaldi*, sive *Helgaudi*, Floriacensis monachi, scriptoris Vitæ *Rogis Roberti*. Ac idem pag. 563-570 in *vigesima secunda* disquirat, a quibus autoribus profecta sint *Gesta Ludovici VII Regis, filii Ludovici Grossi, & Historia gloriosi Regis* ejusdem *ab anno 1137 usque ad annum 1165*. Docet autem, utriusque scripti autorem esse Abbatem *Sugerium*, cujus *Historiam* non ita pridem scripsit *Gervasius*, in his etiam *Actis* recensitam A. 1722 *Mens. Jul. pag. 285 seq.* In *vigesima tertia pag. 571-663* diligentissime illustrat *Lancelotus* historiam *Roberti Artesii*, vulgo minus ex vero traditam. In sequenti *Carneus* modo laudatus pag. 664-690 vitam *Joannis Frossardi*, summo studio compositam, exhibet. Circa annum 1337 natum eum esse putat; quo anno mortuus sit, ignorare se, fatetur. Postrema Dissertatio, quæ *Lanceloti* est, vitam moresque *Francisci Philelphi*, A. 1398 nati, A. 1481 d. 31 Julii extincti, tam copiose, tamque accurate, enarrat, ut, *Catone* hoc & *Varone* contentos fore lectores, facile credamus.

CORN. VALERII VONCK SPECIMEN CRITICUM in varios Autores. Accedunt Observationes miscellaneæ.

Trajecti ad Rhenum, apud Henr. Spruit, 1744, 8 maj. Plag. 10.

Laudanda omnino est industria nobilissimi & ultra ætatem suam docti, quippe annorum vix jam viginti, Juvenis, qui

qui in hoc *Critico Specimine*, quam præclare olim sperare de ipso liceat, satis & abunde prodidit. Quot, quæsumus, is Auctores, quove judicio, jam perlegit! Atque in his multos sibi familiares reddidit, quos subinde vix de nomine vel tricenarii noscunt. Vix ullus sane liber ab eo intactus est, qui ad pleniorum humanitatis & literaturæ cultum pertinet. Poetæ, Historici, Philosophi, Oratores, adducti sunt. Nec ipsæ S. Literæ silentio omiſſæ. Habent omnino Dæumviri Celeberrimi, quibus Opusculum inscriptum est, *Abrab. Wielingius & Petrus Wesselingius*, quod tam erudito & præstantissimo discipulo sincere gaudeant. Præterea judicio utitur non profectio juvenili, sed in plerisque jam satis maturo, neque se imperitum in aliis disciplinis, præsertim in elegantiori Jurisprudentia, exhibet. In duas veluti partes libellum suam descripsit. Cujus in priore *Observata ad Antonii Carmen adversus gentes*, dein *Animadversiones in Corippum*, denique *Conjectanea in Auctorem Collationis Legum Mosaicarum & Romanarum*, occurrunt. In posteriori autem *Observationes miscellaneæ*, eæque in selectiora ac difficiliora optimorum Auctorum loca, exhibentur. Non ultimæ sane voluptati nobis erit, varia ex hoc nobilissimo specimine in medium nunc producere. In quibus tamen proferendis, si pace Cl. Autoris fieri poterit, quædam de nostris conjecturis immiscebimus. Igitur in *Antonii Carmine adversus gentes*, quod exstat in *Cel. Muratorii Anecdotorum Libro I*, Autor Cl. cum in vocibus ac dictione, tum in cæsura, quædam corrigit. Et primo omnium, *Muratorium* falli, affirmat, quando is Carminis autorem *Paulinum* fecit, ad *Fabricium* provocans, qui in *Syllabo Script. de Relig. Christ. Cap. IV §. II*, hos versus ab *Antonio* compositos esse, evicit. Deinde ad ipsum Carmen accedit, in quo ait *Antonius versu 6*:

David ipse chelym modulata voce rogavit.

Durum est, regerit Autor, *chelyn rogavit*, & transmutat in *Deum modulata voce rogavit*. Sed ferenda durities in hoc scriptore est. *Chelyn rogavit*, omnino pro *lyram, plectrum, sollicitavit*, hoc loco ponitur. Quin durius est, mutare *chelyn* in *Deum*. In priore *versu 5*, quando reponit Vir Cl.: quod

talia

tabia carmine pando, elegantius hoc quidem dictum est, sed veremur plane, ne tamen scripserit *Antonius*: quod talia carmina pando. Versu 13 habet *Antonius*:

Cum duce, qui mergi infestos vidit equestres.

Cel. *Muratorius*, ut laboranti metro succurreret, pro *mergi* reponerat *mersos*. Noster: *qui mergi funestos vidit equestres*. Non opus tamen utraque emendatione. Nam sic *Virgilius* etiam per hiatus talem:

Et succus pecori & lac subducitur ignis.

Atque ita optimi Poetae saepissime. *Antonius* mox denuo similiter:

Manna cui e caelo, & fons de rupe cucurrit.

Eleganter transponit quidem duo verba Autor: *fons & de rupe cucurrit*. Sed nihil hoc loco mutandum ob Poetae licentiam videtur. De *Jano* dicit versu 66 *Antonius*:

— — *prudens homo, qui cum multa futura*

Posses respicere, hunc duplici pinxere figura.

Quos versus sic emendat Noster:

— — *prudens homo, scivit multa futura,*

Post se & respicere, hinc duplici pinxere figura.

At haec emendatio nimia videtur. Laudandum quidem est, quod hinc posuit pro *hunc*; sed reliqua *Antonii* ferri possunt. Cur enim dici non posset *respicere futura*? Elegans potius locutio est. Versu 125 legitur:

Nunc homo, nunc panis, nunc corpore languidus agro.

Sed rectissime Cl. Vir reponit *sanus pro panis*. Hoc enim vult *Antonius*, Deum *Serapidem* sub *hominis* figura representari, qui nunc *sanus* sit, nunc *morbo languidus*. Vide etiam *Marsbami Can. Chron. Sec. XI pag. 319*. Versu 151 Autor *Carminis* habet:

Hac ego cuncta prius, clarum cum lumen adeptus,

Noster mallet, aut *clarum sum lumen adeptus*, aut *lumen adeptum*. Quid? si legeres *clarum quam lumen adeptus*. Sic omnia bene fluere. Dicit *Antonius*: Haec ego cuncta prius cogitavi, quam clarum lumen adeptus eram, sanctaque Ecclesia me recipiebat. In versu 248, qui locus nec a *Murato-*

E e

rio

Pag. 3.

6. 8.

9.

10.

- ria plane, nec a *Fabricio* recte, correctus est, optime nobis placuit emendatio, in qua pro *vita potestas*, quæ verba sensum non habent, Noster *visa potestas* reponit; quod omnem contextum planum reddit. In *Animadversionibus ad Corippum Africanum* varia etiam industriæ & bonæ *xplogews* specimina reperiuntur. Cel. quidem *Barthius*, in *Adversariorum* libris suis, non uno in loco *Corippum* illustravit & emendavit; at hæc loca non repetiit Cl. Autor, sed de suo collegit, quæ explicari merebantur. In hujus igitur *Corippi Lib. I in laudem Justini versu 8* legitur ex MStis Codicibus:

Vos Diva date verba, atque Vigilantia mater.

Mich. Ruizius, probante *Barthio Lib. XXI Cap. 2*, restituit & quæ *Vigilantia mater*. Sed sensus his nullus inest. Noster itaque sic putat:

Vos Diva date verba dua, Sapientia, Mater;
ut per *Sapientiam* intelligeretur *Sophia Augusta*, & per matrem Imperatoris *Vigilantia*. Ni ductus literarum nimis abiret, conjectura non contemnenda foret hæc:

Vos Diva date verba, Sophia & Vigilantia mater:

- Et sic *Sophia* dissyllabum fuerit, quo modo optimi sæpe Poetæ loquuntur. At, quomocumque legeris, durum est. *Versu 109* ait *Corippus*: - - unde solebant *Undivagum spectare ferum*. Perbelle Cl. Autor conjectat, forte ex seculi sui genio Poetam scripsisse: *Undivagum spectare ferum*. Dubitat quidem ô πόντος *Burmannus* ad *Lucani Lib. I vers. 412*, an *fera* de belluis marinis recte dicantur. Sed salva res est. *Ovidius* belluam marinam, a qua devoranda ad scopulum alligata *Andromeda* erat, *feram* appellavit in *Metam. Lib. IV. vers. 706, 712, 718*, & *Pedo Albinovanus* in *Fragm. de Navig. German. vers. 101* sic est locutus:

Seque feris credunt per inertia fata marinis.

17. *Versu 161* sic habet *Africanus Corippus*:

— — *largoque rigabas*

Imbre genas, fletusque viri vestesque mædebant.

Dempsterus reposuit pro *fletus, vultus*. Sic *Rissugrius* quoque, putamus. Et *Ruizius* in margine editionis suæ notarat: *forte pectus,*

pectus, aut vultus. Noster subscribit τῷ *vultus*, nisi illo *Virgilitii* *Æn. Lib. I, 469*:

Multa gemens, largoque humectat flumine vultum.

At sic ταυτολογία laboraret contextus. Nam *genas imbre rigare*, & *vultus madere*, parum inter se differunt. Quid? si igitur legeres:

— — *fletuque viri vestesque maderant.*

Hoc est, fletuque viri vestes adeo ipse humectabantur. Pag. 20,
21. *Ferenda est in Corippo hæc significatio particulæ que.* In *versu 332* nulla certior est lectio hac, quam *Savaro ad Sidonii Carm. XXIII pag. 198* in *Corippi* locum invenit, probante *Cl. Perizonio ad Ælian. V. H. Lib. III Cap. 38*:

Oenomaum referam primum junxisse quadrigas.

Hinc vix vocari in dubium a Viro docto poterit. *Lib. II vers. 43* *divinarum trium personarum Corippus* mentionem facit, quibus *Iustini* preces placuerant. Emendat tamen *Cl. Autor* sic, ut *duæ* tantum personæ maneant, Christianis, ajens, in more esse, ubi de personis divinis loquerentur, *non semper omnes tres* afferre. Verba *Corippi* hæc sunt:

— — *placere Parenti*

*Orantis pia verba viri, Genitusque precanti
Annuit, & Sanctus regnator Spiritus inquit.*

Corrigit Noster:

*Orantis pia verba viri gemitusque, precanti
Annuit, & Sanctus &c.*

Sed mutatione tali opus non est. Nam, utut verum est, quod ait *Vir doctus*; tamen etiam in more est positum Christianis, *omnes tres personas*, & id quidem *sapius*, adducere. Deia *Editionum & Codicum consensus* vetat. *Dempsterus* ex veteri exemplari refert *Genitoque precanti*. Non male. Et ceterum ubique est *Genitus*. Confirmant etiam vulgatam lectionem, quæ *Corippus* dixit *Lib. IV vers. 316*:

*Utque Pater Deus est, Genitus Deus æquus honore,
Spiritus & Sanctus. pariter Deus.*

Libro III vers. 73 occurrit:

Mille voluptatum species, convivium mille.

- Demopsterus tuetur convicia.* Et probat Noster. Sed elegantior est hæc nova lectio, quam ut a *Corippo* ita dici potuisset. Vir Gl. ipse tam intelligens est, ut tale quid in simili *Corippi* loco ad *vers. 102* perspiciat. Conf. *Burmamnus* ad *Calpurnii Eclog. III vers. 69*. Sic elegantius quoque *Munckerus*, ad *Hygini Fab. 64*, locum *Corippi* emendat in *Lib. IV vers. 48*: *tonat atbere pulsans Malcus*. Doctiss. *Munckerus* legit *atbera*. *Rege*, ut *puro*, ait Noster. Recte quidem omnino, regerimus; ni *Corippus* sic emendatus esset. At optime correxit Vir doctus in *versu 324*, qui olim habebat:

Consimilis Deitate Patris, omnique profecto

Consimilis: sine peccato peccata relaxans.

- Nam quid certius est, quam legi debere: *hominique profecto Consimilis*? Ex compendio enim scripturæ error factus est.
33. Pergimus ad Cl. Viri *Conjectanea in Autorem Collationis Legam Mosaicarum & Romanarum*, in quibus plena omnia bonæ frugis sunt. Nos quidem jam *Pitbæi* ac *Schultingii*, virorum celeberrimorum, labores ad hunc librum habemus, ubi multa loca illustrata & emendata sunt; sed penes Nostrum æqueprehendimus utilia atque elegantissima. Statim arrisit mirifice emendatio loci in *Tit. I §. 6*, in quo sic erat: *Ergo hoc exquirite: & si voluntas occidendi fuit, ut homicidam servum supplicio cum jure jubete affici*. Sensus prorsus incommodus, nullusque. At ut recte omnia fluunt, postquam ita correxit Vir doctus: *Ergo hoc exquirite, & si voluntas occidendi fuit, ut homicidam certum supplicio eum jubeto affici*. Porro in *Tit. II §. 5* legitur: *Generaliter dicitur injuria omne, quod non jure fit, specialiter alia est contumelia, quam Græci ἀδίκηον vocant*. Sed hunc locum Noster corruptum judicat, & sic refingit: *specialiter contumelia: alia est, quam Græci ἀδίκηον vocant*. Quæ emendatio paulo obscurior est. Nec opus illa, quod prior lectio satis patet. Sensus hic est: *Specialiter alia (injuria) est (id est, dicitur,) contumelia, quam Græci ἀδίκηον vocant*. Scilicet ἡ ἀδίκηον, seu contumelia, continetur genere injuriæ. Sequitur: *Unde apparet, verum non esse, quod Labeo putabat, injuriam ἄδικον duntaxat significare. Commune omnibus enim injuriis*

injuriis est &c. Sic optime legitur ex emendatione Viri Cl. Nam absonum plane & sine sensu erat: *communem omnibus enim juris est*. Ceterum, quæ ex *Apollodori Biblioth. Lib. XI Cap. Pag. 39.* s, ac *Petiti Legibus Atticis*, de voce ὕβρις adducit Noster, recte se habent. Sed ex *Luciani Solacista, & Achillis Tatii Lib. II pag. 121*, facile alia loca his addi possent. Alius locus est *Tit. XV §. 3*, quem Doctiss. *Vonck* bene restituit. Auctor Collationis inquit: *Hi enim, qui novellas & inauditas sectas veterioribus religionibus opponunt. In vulgatis exhibetur deterioribus religionibus. Pro quo malebat Pitheus: deterioribus.* Sed quis non videt, hoc loco veteriores religiones novellis sectis opponi? Conferatur *Schultingius* in Notis ad hanc Collationem. Deinde pro, *bi enim, qui novellas*, simpliciter legendum est, *bi enim novellas &c.* Pergit Auctor Anonymus: *Quoniam nobis, de quibus solertia tua Serenitati nostra retulit, Manichæos audivimus eos nuperrime velut nova prodigia, de Persica gente in hunc mundum orta esse.* Illud quoniam nobis, de quibus dubiam sententiam reddit. Tentat Noster: *Quoniam etiam novis de quibus solertia tua &c.* At hæc emendatio & sensum valde obscurum relinquit, & intrudit *etiam*. Altera autem correctio Viri docti: *quoniam nocivos, de quibus*, bono quidem sensu est, sed genuina non videtur. Quid igitur? Si illud *nobis* in constructione verborum velis ad commatis exitum protrahere, ut hic sit sensus: *Quoniam Manichæos, de quibus solertia tua Serenitati nostra retulit, veluti nova prodigia, in hunc mundum, de Persica gente, nobis orta esse, audivimus;* sic locus integer medicina non indigeret. Paulò post ita denuo legitur: *Et verendum est, ne forte conentur execrandas consuetudines & isthas leges Persarum innocentiores naturæ homines Romana gente modesta atque tranquilla - - infringere.* Pro inani sono, *isthas*, No-

47.

48.

49. 50.

- Dempsterus tuetur convicia. Et probat Noster. Sed elegantior est hæc nova lectio, quam ut a Corippo ita dici potuisset. Vir Cl. ipse tam intelligens est, ut tale quid in simili Corippi loco ad vers. 102 perspiciat. Conf. Burmannus ad Calpurnii*
28. *Eclog. III vers. 69. Sic elegantius quoque Munckerus, ad Hygini Fab. 64, locum Corippi emendat in Lib. IV vers. 48: tonat atbere pulsans Maheus. Doctiss. Munckerus legit atbera. Recte, ut puto, ait Noster. Recte quidem omnino, regerimus, ai Corippus sic emendatus esset. At optime correxit Vir doctus in versu 324, qui olim habebat:*

Consimilis Deitate Patris, omnique profecto

Consimilis: sine peccato peccata relaxans.

- Nam quid certius est, quam legi debere: *hominique profecto Consimilis?* Ex compendio enim scripturæ error factus est.
33. Pergimus ad Cl. Viri *Conjectanea in Autorem Collationis Legum Mosaicarum & Romanarum*, in quibus plena omnia bonæ frugis sunt. Nos quidem jam *Pitbai* ac *Schultingii*, virorum celeberrimorum, labores ad hunc librum habemus, ubi multa loca illustrata & emendata sunt; sed penes Nostrum æque deprehendimus utilia atque elegantissima. Statim arrisit mirifice emendatio loci in *Tit. I §. 6*, in quo sic erat: *Ergo hoc exquirite: & si voluntas occidendi fuit, ut homicidam servum supplicio cum jure jubete affici.* Sensus prorsus incommodus, nullusque. At ut recte omnia fluunt, postquam ita correxit Vir doctus: *Ergo hoc exquirite, & si voluntas occidendi fuit, ut homicidam certum supplicio eum jubeto affici.* Porro in *Tit. II §. 5* legitur: *Generaliter dicitur injuria omne, quod non jure fit, specialiter alia est contumelia, quam Græci ἀδύκτιον vocant.* Sed hunc locum Noster corruptum judicat, & sic refingit: *specialiter contumelia: alia est, quam Græci ἀδύκτιον vocant.* Quæ emendatio paulo obscurior est. Nec opus illa, quod prior lectio satis patet. Sensus hic est: *Specialiter alia (injuria) est (id est, dicitur,) contumelia, quam Græci ἀδύκτιον vocant.* Scilicet ἡ ἀδύκτιον, seu contumelia, continetur genere injuriæ. Sequitur: *Unde apparet, verum non esse, quod Labeo putabat, injuriam ἀδύκτιον duntaxat significare. Commune omnibus enim injuriis*

injuriis est &c. Sic optime legitur ex emendatione Viri Cl. Nam absonum plane & sine sensu erat: *communem omnibus enim juris est*. Ceterum, quæ ex *Apollodori Biblioth. Lib. XI Cap. Pag. 39.* s, ac *Petiti Legibus Atticis*, de voce *Ἰβρις* adducit Noster, recte se habent. Sed ex *Luciani Solæcista*, & *Achillis Tatii Lib. II pag. 121*, facile alia loca his addi possent. Alius locus est *Tit. XV §. 3*, quem Doctiss. *Vonck* bene restituit. Auctor Collationis inquit: *Hi enim, qui novellas & inauditas sectas veterioribus religionibus opponunt*. In vulgatis exhibebetur *deterioribus religionibus*. Pro quo malebat *Pitbaeus: deterioribus*. Sed quis non videt, hoc loco *veteriores religiones novellis sectis opponi*? Conferatur *Schultingius* in Notis ad hanc Collationem. Deinde pro, *bi enim, qui novellas*, simpliciter legendum est, *bi enim novellas* &c. Pergit Autor Anonymus: *Quoniam nobis, de quibus solertia tua Serenitati nostra retulit, Manichæos audivimus eos nuperrime velut nova prodigia, de Persica gente in hunc mundum orta esse*. Illud quoniam nobis, de quibus dubiam sententiam reddit. Tentat Noster: *Quoniam etiam novis de quibus solertia tua* &c.

47.

At hæc emendatio & sensum valde obscurum relinquit, & intrudit *τὸ etiam*. Altera autem correctio Viri docti: *quoniam nocivos, de quibus*, bono quidem sensu est, sed genuina non videtur. Quid igitur? Si illud *nobis* in constructione verborum velis ad commatis exitum protrahere, ut hic sit sensus: *Quoniam Manichæos, de quibus solertia tua Serenitati nostra retulit, veluti nova prodigia, in hunc mundum, de Persica gente, nobis orta esse, audivimus*; sic locus integer medicina non indigeret. Paulo post ita denuo legitur: *Et verendum est, ne forte conentur execrandas consuetudines & istebas leges Persarum innocentiores natura homines Romana gente modesta atque tranquilla - - infigere*. Pro inani sono, *istebas*, Noster ingeniose reponit *scavas*, id est, *infames & nefandas*, leges de licitis parentum ac liberorum nuptiis, quas apud Persas in usu fuisse, *Brissonus de Regio Pers. Principatu* nos edocet. In his autem & similibus rebus proprium vocabulum *scavum* est. Vide *Leg. 9 & 43 Cod. Theodof. de Hæretic.*

48.

Ee 3 & con-

49. 50.

& confer *Leg. 19 Cod. Justin. de Episcopis & Cler.* qui locus sic habet: *In his enim nihil scævi criminis existimari sædus naturale permittit.* Reliqua in contextu, non minus depravata, integritati sic restituuntur: *& scævas leges Persarum, in innocentes naturæ homines, Romanam gentem modestam atque tranquillam infigere.* Sed de Manichæorum communi cum Persis & scævo more conf. *Burtonus in Veteris Linguæ Pers. λεγόμενοι pag. 84, Jac. Tollius, in Insign. Itinerar. Ital. Pag. 42. pag. 126, & Cel. Muratorius Anecdotor. Tomo II.* Ceterum, sub exitum horum Conjectaneorum Autoris nostri *Lamb. Dænum in Ethices Christian. Lib. II* excitasse suffecerit, qui, instituta simili Legis Divinæ cum Jure Civili collatione, varios ritus explicat atque illustrat. Sic habebunt nonnulli, quem cum hujus Collationis Autore quodammodo conferre poterunt. Hæc de *prima* libelli parte sufficiant. Jam in *altera* parte *miscellanea* diversorum Autorum loca explicantur atque corriguntur, ritus etiam nonnulli perquiruntur, & cum aliis conciliantur locis. Ex omnibus elegans Autoris nostri delectus & σοφισμὸς perspicitur. Sed pauca dabimus ex longe plurimis. *Capite I* Vir Cl. in *circumcisionis Ægyptiorum originem* sat fuse inquirat, nec ab Israelitis hunc ritum deduci posse, satis idoneis rationibus probat. Causæ præcipuæ hæc sunt. Hebræi, in Ægypto advenæ, summa incolis abominatione erant, quibus vel vesci cum Judæis nefas habebatur. Vide *Genes. XLIII.* Post eorum, duce *Mosè*, ex Ægypto excessum, augebatur in dies odium, multaque calumniose dicta contra eos fangebantur. Testatur hoc *Origenes contra Celsum Lib. I Sect. 1, 2*, atque figmentum peculiare de *Typhone* *Plutarchus* enarrat in libello *de Iside & Osiride.* Gentem itaque liberam sacra sua a servili, & summo odio habita, summisse, non videtur verisimile. Instat quidem *Morinus in Diss. II de Cognat. Lacedæm. & Hebr. pag. 78, 79*, derivandam esse, ajens, hanc originem a tempore *Salomonis*, quod ille *Pharæonis* Ægypti Regis, filiam in matrimonium sibi adscivisse, *1 Reg. XI, 1*, legitur. Sed perperam plane. Ægyptiacæ enim circumcisionis superstitio non *Salomonis* tantum, sed jam

jam *Josephi*, ætatem excedit. Et quis crederet, a sacro Scriptore rem tam memorabilem omiffam esse? Nam tali modo vel ab *Ismaele* deduci hæc consuetudo posset, ut qui patre quidem Hebræo, sed *Hagare*, matre Ægyptia, fuit; uxorem vero, Ægyptiam, duxisse memoratur *Genes. XVII, 23, & XXI, 21*. Igitur ritus ille circumcisionis Ægyptiorum ad solos *Sacerdotes* restringendus est. Cujus rei causam *Pbilo*, Judæus, in peculiari libro hanc affert, ut illorum corpus partim purius, partim ad sacerdotalia officia aptius, redderetur. Sed plerique Scriptores, nimis generaliter loquentes, vulgari errori ansam dederunt; quorum adeo loca de solis Sacerdotibus intelligenda sunt. Et hoc sensu Ægyptii etiam inter circumcisas gentes a *Jeremia* vate referuntur *Cap. IX comm. 25, 26*. Sic multa a Scriptoribus generaliter Ægyptiis attribuntur, quæ a *Josepho*, *Plutarcho*, *Horapolline*, aliisque, ad solos unice *Sacerdotes* dicuntur pertinuisse. Bene hæc cuncta, & eleganter! Ceterum nova, quæ ab Autore Cl. in eam rem conjectura profertur, ingeniosa quidem est, sed dubio suo non caret; præsertim quando in Oriente, nominatim apud Ægyptios, difficiliorem fuisse venerem, sibi persuadet, ob *properata illorum connubia*. Nam bene *Horatius*: *nec dulces amores sperne puer - - Donec virenti canities abest Morosa*. Sed ad alia veniamus. Quæ *Capite III* ad locum *Pauli ad Ephef. IV, comm. 22-24*, ab Autore dicuntur, nempe Divum *Apostolum* his verbis: ἀπαθέσθαι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐνδύσασθαι τὸν καινόν, *manumissos veterum, & Jus Civile Romanorum*, respexisse, admitti non possunt. Res longe sanctior & diviniore est; quam Vir *θεόπνευστος* commemorat, quam ut ad *Juris Civilis* tricas digitus intendi queat. De *renovatione* potius ac *Ἀγιασμῶ*, qui ex *justificatione*, ut Theologi loquuntur, venit, hoc loco sermo est. Nec *servus* hic opponitur *libero*, ut *Noster* putat, sed ἡ Σάρξ τῷ Πνεύματι. Satis id indicant verba *versus 23*: ἀνανεῶσθαι δὲ τῷ πνεύματι τῷ νοῦς ὑμῶν. Confer *2 Corintb. V, comm. 16, 17*: ὡς εἴ τις ἐν Χριστῷ, καινὴ κτίσις τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονα καινὰ τὰ πάντα. Et statim ante: ὡς ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ νῦν

Pag. 65,
66.

Pag. 67. *οὐκ ἔδραμεν κατὰ σοφία.* Dein pergit Autor noster: *Fortè etiam Paulus hās locutiones a Judeorum Profelytis mutuatus est.* Non urgemus τὸ *forte*, quod Autor habet, aut sola, quæ addūcit, *Seldeni & van Dale* testimonia. Rem plane negamus. Mutuatus est *Paulus* hanc locutionem, *Φερόμενος ὑπὸ πνεύματος αἰγῆς.* Vid. 2 *Petr. I, 20, 21.* Sed nollemus, Virò docto tales observationes excidisse. Qui, si velit, legat *Cel. Moshemii Cogitationes de eo, quod justum est circa S. Literas, & earum ex Græcis & Latinis Scriptoribus interpretatione*, quæ habentur in eius *Observationibus sacris*, Amstelodami editis A. 1721. Capite IX ad aliquem *Paulinè Nolant* locum in *Natal. Lib. XI vers. 29 seq.* Noster commentatur. Is olim corrupte sic habebat:

*Ergo Dea est Isis, mulier Dea, si Dea corpus,
Non habet, & sexus sine corpore, aut sine sexu
Pars habet. Unde ergo illi quem querat Osiris,
Atque ubi querat eum nescit Dea?*

Jam ante *Cel. Muratorius Anecdotorum Tomo I* emendationem tentaverat, quæ tamen nimis a veteri Scriptura recedit. Hinc valde nobis placuit *Cl. Autoris* crisis:

*Ergo Dea est Isis? mulier Dea? Si Dea corpus
Non habet & sexum; sine corpore, nec sine sexu,
Naturam habet; unde ergo illi quem querat Osiris,
Atque ubi querat eum, nescit Dea?*

Sed quid, si versus ultimos ita interpungeres:

- - - *unde ergo illi, quem querat, Osiris?
Atque ubi querat eum? nescit Dea?*

Et, si elisionem ante *illi* evitare vis, inferere: *unde ergo est illi quem.* Sed sine dubio elisin neglexit *Paulinus*, ut solene Poetæ recentiores. Ita quoque *Antonius* supra. Mallemus etiam legerè: *quem querat Osiris?* Jam loco *Silii Italici Lib. II. vers. 372* medicas manus Noster admovet. Poeta inquit: *Dì procul, o, (merita est si nunquam talia plecti Karthago,) prohibere nefas!*

Sic habent vulgatæ editiones. Ecce autem, urit & secat *Vir doctus.* Nam legendum putat:

Di

*Di procul, o, meritis qui numquam talia, plebsi
Karthago prohibete nefas.*

Hæc verba sic interpretatur, (interpretatione certe opus habent,) *Dii, tuque Karthago, tantum prohibete nefas, eo modo plebsi, qui talia nunquam est promeritus.* Quibus ultimis ad *Hannibalem* ait respici. Nodum in scirpo. Sana erant atque integra omnia. Planiora etiam, quam uti Auctor correxit. Et quare *Hannibalis* jam mentio fieri debebat, ubi Poeta statim adjicit

nostrique solutas

Ductoris servate manus.

Nec parenthesis omittenda, quæ elegans est hoc loco. Similiter *Virgilius* passim loquitur. Et inter alia *Æneid. II, 536*:

*Di, (si qua est cælo pietas, quæ talia curet),
Persolvant grates &c.*

Ad *Plinii junioris Epist. Lib. X pag. 782* sic habent editio- Pag. 91.
nes *Cel. Gesæri & Longolii: Nolo, existimet quisquam, quæ alio Principe vel privatim, vel publice, consecutus, ideo saltem a me rescindi, ut potius mihi debeat, si illa rata & certa, nec gratulatio ullius instauratis eget precibus.* Noster, verba: *si illa rata & certa*, putat, sensu carere, atque sic constituit: *ut potius mihi debeat. Sint illa rata & certa.* Dein pergit emendando, & novum plane vocabulum procedit: *nec ratilatio ullius instauratis egit precibus.* Ait, *ratilatio*, simili modo dici posse, quo *acceptilatio*, aut *expensilatio*. At recte se hæc cuncta habeant; nullibi tamen vox *ratilatio* legitur, neque sic *Plinius* emendari debet. Præterea commodam interpretationem locus admittit, absque correctione. In Præfatione *Libri II Distichor. moral.* quæ *Dionysio Catoni* tribuuntur, legitur:

*Si Romana cupis & Punica noscere bella,
Lucanum queras.*

Sed nesciuntur *Lucani* bella *Punica*. Interpretes itaque *civica* reposuere. At probat Noster ex Codice MSto, qui apud se est, *Lucani* clarissime ibi in Indice scriptum esse:

Ff

Lucani

Lucani liber de Bellis Punicis. Titulus nempe primitus fuerat *Lucani liber de Bellis Civicis.* Inde facile sciolus effingere *de Bellis Punicis* potuit. Atque ita vitium in alios deinceps libros irrepsit. In *Iustini Lib. XXXII cap. 2* bene transmutat Noster *fugare* in *figere.* *Assuetus feras,* Epitomator de *Mithridate* ait, *cursum aut figere,* (legebatur *fugare,*) *aut persequi, cum quibusdam etiam viribus congregari.* Nam *fugare* & *persequi* vix sibi recte opponuntur. Nec res est tanti *fugare feras.* Longe majus est *cursum feras figere.* Apud *Virgilium* in *Eclogis,* ut meminimus, est & *figere cervos.*

103-107. Quæ Auctor *de Jure Quiritium* disputat in *Cap. XXIV,* docta sunt, atque satis accurate exposita. Bene enim *Jus Quiritium* a *Jure Civitatis* separavit. *Jus Quiritium* explicat per *jus Civitatis, omnibus privilegiis, Quiritibus, sive civibus ingenuis, id est, Romæ natis & domicilium habentibus, tantum propriis, munitum.* Sed clare *Sigonius* ac *Spanhemius* ostenderunt, non omnes, qui cives Romani fuerunt, eodem jure gavisos esse. Nam, qui in *Coloniis Romanis* erant, deteriori civitatis jure fruebantur, quam reliqui Quirites. Qui autem *Municipiorum* vivebant legibus, idem jus non habebant cum his, qui in urbe habitabant. Atque hæc causa est, quare *Municipiorum* & *Coloniarum* juribus utentes, nomine *Peregrinorum* contineantur. Vide *Cl. Jo. Henr. Mylii Diss. de Pretore Peregrino §. 5.* Optimum itaque & plenissimum Civitatis jus, *Quiritium* erat. Hoc *jus Quiritium* re vera quidem comprehendit jus Civitatis, sed non vicissim omne jus Civitatis etiam *Quiritium* continet. Ac sic jus illud cum Civitate & confundi, & ab eadem distingui, potuit. Ita v. g. servi manumissi fiebant quidem Cives Romani, sed non poterant dici jus Quiritium habere, quoniam in multis a reliquis civibus discrepabant. Si vero ab Imperatore jura Civium legitimorum impetraverant, ut nempe natalibus restituerentur, jam fiebant Quirites, & Civitatem plenam, adeoque & *Quiritium* jus, adipiscabantur. Pertinet ad hoc *jus Quiritium,* inter alia, *jus Cognationum;* quod nisi quis habebat, Civis quidem Romanus erat, sed non *optimo jure,* neque

neque *Quiris Romanus*; nam sic dicitur apud *Lucanum Lib. II vers. 386*. Et *Theophilus ad §. ult. Instit. de Liberis*. conjungit *jus Quiritium Romanorum*. Apud *Gellium Noct. Att. Lib. I cap. 12* habetur *Populus Romanus Quirites*. Male autem omnino *jus Quiritium* cum *jure Romano* confundunt *Ulpianus in l. 1 §. 2 de Rei vindic.* atque alii. Nam, quicumque quolibet *jure Civis* erat, *jus Civitatis* quidem habebat; at, qui *optimo & plenissimo*, *jus* demum *Quiritium*. Seu, omnis *jure Quiritium* gaudens, *Civitatem*, sed non omnis *Civitate* gaudens, *jus Quiritium*, habebat. Bene hæc omnia a *Viro Doctiss.* distincta sunt. Unicum modo restat, ut nominatim ostendisset, quonam *modo optimum & plenissimum jus* constiterit. His enim ex dictis ejus generatim quidem, *jus Quiritium*, constat, *melius jure Peregrinorum* fuisse, sed, quibus *speciatim prærogativis* fuerit absolutum, nemo hinc exculpere poterit. Nec nostrum est jamjam, eas adjicere. In Pag. 110. loco *Eutropii Lib. IX cap. 24* hujus lectionis: *Galerius Maximianus primo adversus Narseum adversum prælium, exin secundum, habuit*; in hoc igitur loco *Cellarius & Havercampus* *modo exin secundum* delent, veluti spuria, & a Glossatore adjecta. At *Vir Cl. secutus Vinetum*, verba ista retinenda esse, studet contendere. Enimvero, quoniam illa sequentibus nullo modo adhærent, evidens est, omnino abjicienda esse, præsertim ubi *Capite XXV* alterum ac fortunatum *Galerii Maximiani* bellum ex instituto enarratur. Frigidum plane contextum reddit, quando *exin secundum* retinetur. Apud *Valerium Flaccum Lib. I vers. 149* legitur:

Hæc quanquam miranda viris stupet Æson: natus;

Et secum: Heu miseros nostrum notosque patresque.

Sententia prorsus nulla. Nec ipsi *Broukhusius & Burmannus* quidquam extricant. Noster itaque sic tentat:

Hæc quanquam miranda viri stupet Æsone natus,

Sic secum? Heu - -

Viri, id est, *Argi*, qui navi, a se fabricatæ, & toti expeditioni, nomen indidit. Optime. Pro *natosque patresque legendum cum Burmanno: matresque patresque*. Tantum sufficiat.

ficiat. Plura enim afferre, nobis quidem jucundum t, sed verendum, ne nimium longi simus. Nos itaque, i-
lissimo Juveni præclarum hoc doctrinæ ac elegantis in ii
specimen gratulantes, eum, ad scribenda suo tempore ii-
lia, excitatissimum cupimus.

*DE AMBIGUE PROLATIS IN JUDICI M
criminationibus Consultationes physico-medica
nonnullæ.*

Bononiæ, ex typographia D. Thomæ Aquinatis, 1742, .
Plag. 10.

Ex Consultationibus his physico-medicis, quæ ad forei sem-
tantum Medicinam pertinent, duæ priores jam olim edi-
tæ fuerunt, sed, cum iterum prelo submitteudæ essent, bi-
næ aliæ his sunt additæ. Priores de infantis nece accusatam
matrem spectant, quæ, appropinquantibus partus dolori-
bus, nocte, hyemali tempore, sine auxilio & lumine, in pa-
vimentum prostrata, foetum expressit, eumque manibus per-
tentans, & motus obscuros percipiens, cingulo vestis avulso
circa collum strinxit, & in latrinam una cum secundinis de-
jecit. Quæsitores foetum inveniebant perfectum, umbilico pen-
dulo soluto, collo sulcato livido, lingua extra os protrusa,
pulmonibus incorruptis aquæ innatantibus. In *prima* Consul-
tatione matrem contra accusatores defendit *Matthæus Bazzani*.
Hic quidem controversiæ caput in eo ponit, utrum filiæ re
ipsa vivæ, an mortuæ, laqueum injecerit mater. Posterius ex
partu summe laborioso ostendere annitur. Præter reliquas
circumstantias inprimis situm incommodum matris adducit,
& funiculum circa collum ductum, & postea disruptum, assa-
mit, quod foetui lethale esse, ex testimoniis Autorum com-
probat. Non ejulasse infantem, dicit, quoniam mater, ejula-
tum timens, laqueum collo injecerit. Tumores etiam colli &
faciei, nec non linguam extra os emissam, ex aliis causis oriri
posse, contendit. Motus infantis, quem mater sensit, prorsus
erat obscurus, & nocte, hyemali tempore, vix certo de-
finier

finiendus. Tandem ostendit, pulmones, aquæ innatantes, incertum infanticidii signum esse. In altera Consultatione eandem matrem defendit *Joseph. Pozzi, Jacobi filius*. Is signa illa, quæ criminationi locum dederunt, expendit, & controversa & incerta esse, ex testimoniis Auctorum affirmat, tandem ex confessione matris defensionem suscipiens. Ipse vero ea, quæ in præcedenti Consultatione alio ordine agitata fuerunt, ulterius perpendit, & novis argumentis & Auctorum testimoniis demonstrat. Ostendit itaque, matrem viventi foetui vim non intulisse, nec homicidium perpetrasse. Ergo illam, capitis absolutam, perpetuo carceri judicum urna condemnavit. Consultatio tertia virum de intentato uxoris veneficio accusatum sistit. Hic uxori veneni, probabiliter arsenici, copiam, quantum summis digitis capere poterat, pulcullæ inspersam, exhibuerat; inde symptomata veneni assumti eandem ita quidem corripuerant, ut certo diem obiisset supremum, nisi auxilio Medici sublevata & conservata fuisset. Virum tamen in iudicium vocatum defendit *Matthæus Bazzani*. Defensionem vero non eo animo suscepit, ut reus ab omni pœna absolveretur, sed ne capite plecteretur. Primum monet, disquisitionem veneni attentiores suscipiendam fuisse, nec sufficere, reum affirmare, se venenum dedisse, nec ei pro arsenico venditum fuisse, sed ipsum venenum examini subijciendum esse. Monet porro, non certo ex illo veneno symptomata foemina derivanda esse, cum vel foeniculo dulci, quod antea assumerat, inhærere posset, vel aliunde ex causa morbosa in corpore excitari, quod exemplis variis illustrat. Sed, si ponatur etiam, arsenicum fuisse, quod foemina assumerat, quoniam copulatum fuit cum farris pulmento; frænum certe illius actioni injectum fuit, & præterea minima erat arsenici copia, quæ summis digitis stringi poterat, quam, licet alii Medici ad scrupulos duos æstimaverint, ipse tamen vix ad scrupulum semis reducit. Et, cum Medici medicamenta altero post assumptum pulmentum die exhibuerint, foemina ex assumpto veneno non in periculo vitæ posita esse potuit, cum jam die præcedenti per vomitum & alvum rejecerit. Ex his omnibus con-

cludit, peccandi voluntate deliquisse virum, a malitiæ autem consiliis desertum, re vera uxori suæ vitæ ac valetudinis liberum jus usumque integrum reliquisse, unde etiam capitis absolutus, ad triremes reus ablegatus fuit. Consultatio *quarta*, quæ ab eodem Autore Italico sermone elaborata fuit, ostendit casum de infante cum umbilico non ligato sub acervo rudera ædificii mortuo reperto. Fœmina junior gravida latere impingit in scalam, post octo dies puerum mortuum partu elidit, quem sub æervum rudera ædificii condit, ubi quidem inventus est. Ad iudicium delata res fuit. Sectione itaque legali instituta, pulmones, fundum aquarum petentes, inventi fuerunt. Cum tamen huic phænomeno, post undecimum a morte diem observato, non considerent iudices; Autor ostendit, fœminam, utpote maritatam, non opprobrii causa partum suppressere debuisse; & porro monet, quanta mala in gravidis a casu & contusione abdominis oriri queant; umbilici ligaturam non necessariam esse, &, lac in mammis non fœtum vivum indicare, urget. Tandem, pulmones, in hoc casu fundum petentes, fœtus, docet, in utero mortui signum certum esse, cum post corruptionem potius in aquis eleventur; ex quibus omnibus concludit, fœtum mortuum in lucem editum fuisse. Iudices igitur & fœminam & maritum ex carcere dimiserunt.

L. E. SOLUTIO PROBLEMATIS CATOPTRICI, in his Actis A. 1745 Mense Septembri P. I pag. 523
*propositi.

Problema hoc, quo quæritur curva circa datum punctum lucidum describenda, ut singuli radii post geminam reflexionem ad curvæ perimetrum passi in ipsum punctum lucidum revertantur, ad id genus pertinet, ut ex data relatione, quæ in bina curvæ puncta æqualiter competat, eruantur lineæ curvæ continuæ, hac ipsa proprietate præditæ. Ex quo genere jam plura exstant Problemata in his Actis proposita & soluta; inter quæ imprimis numerandum est Problema trajectoriarum
recipro-

Fig. I.

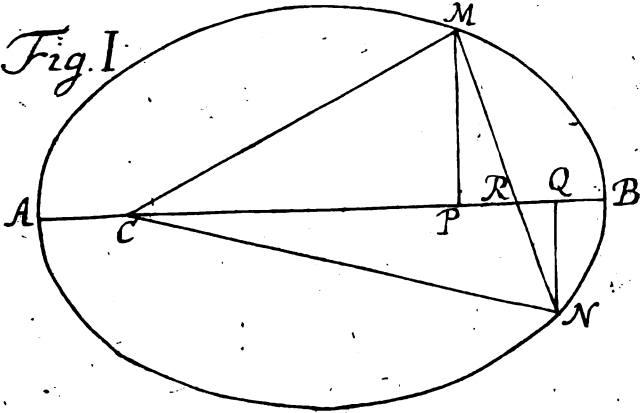
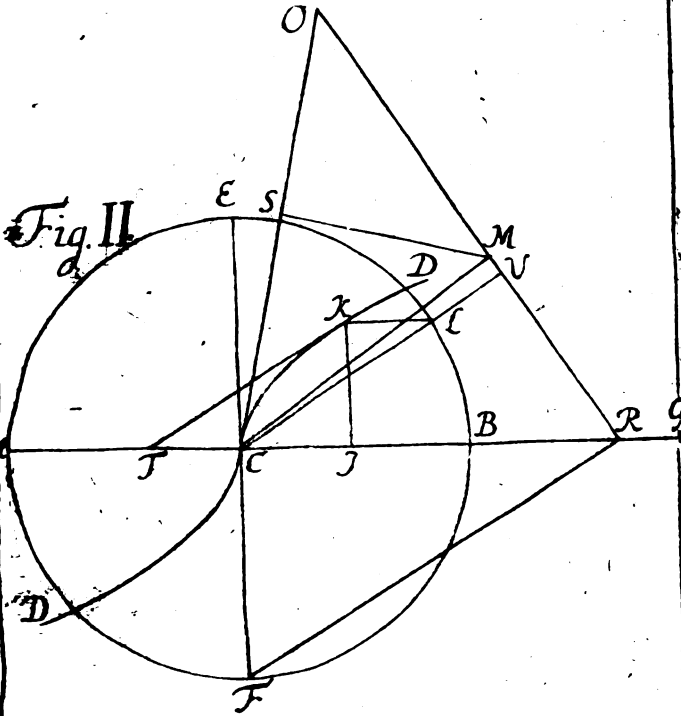

Fig. II.

reciprocarum, cujus plurimæ solutiones his *Alis* reperiuntur insertæ; ex quibus *Analyſis* non contemnenda augmenta accepisse jure videtur. Plures autem in solutione hujusmodi Problematum occurrunt difficultates; quarum præcipua in constitutione continuitatis versatur; cui etiamsi satisfiat, tamen plerumque ad æquationes differentiales adeo complicatas pervenitur, ut difficillimum sit, ex iis curvas simpliciores, Problemati satisfaciennes, atque in primis algebraicas, elicere; quæ difficultas altera potissimum in Problemate trajectoriarum reciprocarum sese obtulit. Quodsi autem præsens Problema catoptricum cum illo conferatur, hoc multo magis absconditum videtur, cum formulæ analyticæ, quas natura reflexionis pro binis illis reflexionum punctis suppeditat, admodum fiant intricatæ, elementisque differentialibus inquinatæ, ut vix via patere videatur, eas ad aliquam curvæ continuitatem accommodandi; unde longe magis arduum videri debet, curvas algebraicas, quæ Problemati satisfaciant, exhibere. Interim tamen peculiaris methodus, qua hoc Problema sum aggressus, non solum me ad cognitionem omnium curvarum satisfaciennium manu duxit, sed etiam curvas algebraicas omnes, quibus Problema solvi potest, formulis analyticis non nimis complicatis involutas, suggestit; quas hic, celata tamen *Analyſi*, communicabo, ne aliis occasionem adimam, vires suas in hoc Problemate elegantissimo, & cujus enodatio plurimum utilitatis *Analyſi* polliceri videtur, exercendi, suamque tesseram ad augmentum scientiæ conferendi.

Quaruntur ergo curvæ *AMBN* (Fig. 1) circa punctum radians *C* describenda, ut singuli radii *CM*, ex *C* emanantes, postquam in *M* & *N* duplicem reflexionem sint passi, in idem punctum *C* revertantur. Ad has curvas inveniendas sumta variabili *u* capiatur ejus functio quæcunque *v* ita comparata, ut, si loco *u* ponatur $-u$, functio *v* abeat in $-v$, cujusmodi

functiones sunt au ; au^3 ; au^5 ; &c. item $\frac{\alpha + \beta uu}{u}$,

$\frac{\alpha u + \beta u^3}{\gamma + \delta uu}$ &c. quas functiones impares appellare soleo: atque

ex

TAB. II
Fig. 1.

ex his quantitibus u & v sumtis pro lubitu duabus constantibus a & c coordinatæ orthogonales $CP = x$, & $PM = y$, curvæ satisfaciens cujuscunque ita experimentur, ut sit :

$$CP = x \frac{-u(a-v)}{c} + \frac{2dv(cc-uu)}{cdu} + \frac{udv^2(cc-uu)}{cdu^2(a-v)}$$

$$PM = y = \left(a-v + \frac{2udv}{du} + \frac{dv^2(cc-uu)}{du^2(a-v)} \right) \frac{\sqrt{(cc-uu)}}{c}$$

eritque $CM = a-v + \frac{dv^2(cc-uu)}{du^2(a-v)}$.

Factis autem u & v negativis, hæ eadem formulæ exhibebunt coordinatas CQ & QN , alteri puncto reflexionis N respondentes, siquidem & ipsi $\sqrt{(cc-uu)}$ valor negativus tribuatur; unde simul intelligitur, hæc bina puncta M et N in eadem curva continua esse posita. Si igitur pro v accipiatu r functio algebraica ipsius u , curvæ prodibunt algebraicæ, transcendentes vero habebuntur, si v capiatur functio transcendens ipsius u . Notandum hic est, si ponatur $v = u$, curvam quaesitam fieri ellipsin, alterum focum in puncto C habentem, quæ est solutio obviâ & simplicissima, hocque casu radius reflexus MN axem AB constanter in eodem puncto R interfecabit; reliquis vero casibus hi radii reflexi MN causticam quandam formabunt, cujus figuram assignasse, operæ pretium est, quoniam vicissim ex idonea harum causticarum forma ipsas curvas, Problemati satisfaciens, definire licet.

Omnes quoque has curvas, quibus quaestioni satisfit, generatim per constructionem geometricam describere licet, sequenti modo: Construat ur (*Fig. 2*) curva quæcunque DCD , circa punctum C habens ramos, alternatim oppositos, CD , CD' similes & æquales, cujusmodi est parabola cubicalis $y^3 = ax^2$ vel linea recta $y = nx$, vel etiam sectio conica quæcunque centrum in C habens, in hunc finem adhiberi poterit. Tum centro C radio arbitrario describatur circulus $AEBF$, ductaque ad quodvis curvæ assumtæ punctum K tangente KT , huic per F recta parallela agatur FR axi AB occurrens in R . Deinde per K ducatur axi AB parallela KL , circulum in L secans,

secans, per quod punctum L producat radius CL , in eumque ex R perpendicularis demittatur RV , quæ producat in O , ut sit recta $RO = GT$, existente G puncto constante in axe AB pro lubitu assumto; denique constituatur angulus $OCM = \text{ang. } O$, ut sit $CM = OM$, erit M punctum in curva quæsitâ, cujus cum recta AB futura sit diameter orthogonalis, sufficet, ejus portionem ad alteram tantum axis AB partem descripsisse. Si loco curvæ DCD sumatur linea recta quæcunque per C ducta, punctum T perpetuo in ipso puncto C erit positum, ideoque recta GT erit constans, cui recta $RO = RM + CM$ erit æqualis. At punctum R ob FR ipsi KT parallelam pariter erit fixum, unde hoc modo formabitur ellipsis, focus habens in C & R & axem transversum $= GC$. Ceterum hic in genere monendum, per hanc constructionem, qua curvæ punctum M determinavimus, rectam RM simul definire positionem radii reflexi, qui radio CM respondeat; sicque rectam, angulum CMR bisecantem, fore normalem ad curvam in puncto M . Demonstrationem hujus constructionis tum facilis dabo, quando totius solutionis meæ analysin communicabo.

Constructio superior sequenti modo concinnior reddi potest. Postquam tangenti KT parallela est ducta FR , & ex R ad CL perpendiculariter acta $RVO = GT$, Junctâ recta CO bisecetur in S ad eamque ex S normalis ducatur SM , rectam RO in M intersectans, erit cum M punctum in curva quæsitâ, tum recta SM tangens hujus curvæ in M ; sicque non solum singula curvæ puncta M , sed etiam tangentes curvæ, ubique determinantur. Unde perspicitur, si curva assumta DCD fuerit algebraica, curvam, hoc modo descriptam, quoque fore algebraicam. Deinde ex eadem curva DCD , pro lubitu assumta, ob quantitates CA & CG arbitrarias infinitæ curvæ satisfaciens elici possunt, quin etiam, manente positione curvæ DCD , rectam quamvis, per C ductam, pro axe assumere licet. Unde denuo infinita varietas nascitur.

ACTII SYNCERI SANNAZARII, NEAPOLITANI
Gg

politani Patricii, de partu Virginitis Libri tres, Etrusco carmine redditi a Comite JO. BARTHOLOMÆO GESAREGIO, nunc primum collati cum Vaticano & Mediceo Codice, adjectis eorum Notis; cum observationibus in quatuor veterum Christianorum monumenta, quæ exhibent nati Domini præsepe, cura & studio
ANTONII FRANC. GORII.

Florentiæ, ex typographia Cajetani Albizinii, 1740, 4.

Alph. 1 plag. 12, cum Fig. æn. 1.

Divinum Poema, quod *Sannazarius Clementi VII*, Pontifici Maximo inscriptum ediderat olim in lucem, nunc denuo prodit, & Latino, quo prima scriptura constat, & Etrusco interpretis, stilo augustum. *Erasmii* censuram, in id emissam in *Ciceroniano*, *Franciscus Floridus Sabinus Lib. III Lætionum* suarum *Cap. 6* castigavit. Inficiari quidem nolumus, fictionibus poeticis ac appellationibus Numinum extraneorum *Sannazarium* fuisse usum, nec munus historici in carmine illo explese. Illud tamen præ nobis ferimus, Poetam muneri suo pro ætatis illius indole omnino fecisse satis, ac *Gregorii Nazianzeni* vestigia pressisse. Carmen id, manu Autoris scriptum, *Alphonfus Cambius*, Importunus, Bibliothecæ Ducis *Cosmi Medicei* Florentinæ intulit, defunctus A. 1549 id. Jan. Viginti annorum lima *Sannazarius* Poema istud perpolivit, judice *Paulo Jovio*, cui *Crispus* in *Vita Sannazarii* consentit. In Vaticana æque illud manu Autoris in folii forma scriptum existat. Non ubique congruit Codex uterque. Cel. Autori eapropter libuit discrimen id in annotationibus subjectis significare. In tribus monumentis, quæ Cel. Editor æri incidenda curavit, suisque commentariis perfudit, apparet Jesus recens natus, fasciis involutus, ac super mensa ac præsepi jacens, adstante bove asinoque. In Carminis editione hac recentissima legitur *v. 6 ab origine pro ab origine*. De reliquo splendent in ea universi pulchritudinum & ornamentorum radii. Dabimus specimen translationis Etruscæ, præmissis versiculis Latinis, ut Lector ex hac simbria possit de texto judicare. En illud:

Nascere.

*Nascere, magne Puer: nostros quem solvere nexus
Et tantos Genitor voluit perferre labores.
Magne Puer, cui se hac tandem spolianda reservans
Regna, tot beu miseris hominum ditata ruinis;
Nascere, venturum si te mortalibus olim
Pectore veridico promissimus.*

Pag. 28.

Italica metaphrasis:

*Nasci, o gran Figlio, che disciorre i nostri
Legami, e tanti soffervir travagli
Per le voler del Genitor dovrai;
Gran Figlio, a cui da spopolare al fine
Serbansi questi regni, abimè, da tante
Fatti ricchi dell' uomo alte ruine;
Nasci, se già con veritieri accenti,
Noi promettemmo all' uom la tua venuta.*

Adjunxit Poemati verficulorum 513 Editor Carmen *Sannazarii* lyricum in villam Mergillinam, *Horatianam* odorum indolem referens, eique subjecit hoc, quod *Sannazarii* marmoreo tumulo inscripsit *Bembus*, epitaphium:

158.

*Da sacro cineri flores, hic ille Maroni
Syncerus Musa proximus, us tumulo.
Vixit annis LXXII, obiit anno MDXXX.*

REFLEXIONS POLITIQUES SUR LES FINANCES & le Commerce.

id est,

COGITATA POLITICA DE FISCO REDITIBUS & commercio.

Tomii II.

Hagæ Comitum, apud Antonium de Dole, 1740, 8.

Alph. 1 plag. 14.

Prædicavimus loco suo libellum Anonymi, cui index est præfixus: *Essai politique sur le Commerce*. Autori illi placuit contendere, ex usu Regis rei publicæ esse, si pretium

Gg 2

mone-

monetæ eiusdem evehatur, ampliusque statuatur. Sententiam adeo haud probat Autor *Cogitatorum*, ut potius in alia est omnia. Utriusque Auctoris & existimatio & accurata status publici Galliarum noticia est tanta, ut iudicium ipsis nostrum haud interponere debeamus. Si quid tamen suspicando assequimur, *Cogitatorum* Autor nobis persuasisse videtur, variationes monetæ pretiique consueti amplificationem obesse salutis Regum rei que publicæ, ac tributi incrementa, urgente necessitatis telo, illis vicissitudinibus esse præferendâ. Illustrat sententiam hic Autor suam ex historia regni Gallici tam luculentæ, ut nihil supra. Demonstrat mentem suam tabulis calculorum accuratis. Reditus eorum, qui Regibus sunt subjecti, re vera decrescunt variationibus illis, commercioque vis inferitur exinde. Quo ipso non potest non ærarium publicum, quod in bonis subditorum consistit, decrescere. Nec ea, quæ ad tempus videntur utilia, successu ipso talia deprehenduntur. Id ipsum, ni fallimur, evidentissimis in hoc argumento Autor argumentis comprobavit. Non possumus libri summam dare copiosam, argumento eam respuente. Dimittimus itaque lectores, quorum interest hæc accuratius nosse, ad Auctorem ipsum, qui solide & copiose tractationi suæ fecit satis.

*EVERHARDI FEITHII ANTIQUITATUM
HOMERICARUM LIBRI IV. EDITIO NOVA, PRIORIBUS
MULTUM EMENDATIO, NOTIS & INDICIBUS AUCTA, ATQUE
FIGURIS ILLUSTRATA.*

Argentorati, impensis Henrici Leonardi Steinii, 1743, 8.
Alph. 1 plag. 22.

Licet Poeseos Græcæ studium satis hodie frigere videatur; de Poetis tamen Græcis, non desunt, qui bene mereantur. Et quidem horum principis, *Homeri*, inde a perpaucis annis vitam apud Scotos consignavit *Blakwellus*, carmina ediderunt *Clarkius* & *Hagerus*, disputationes *Homericas* publicæ luci donavit *Angelus Maria Riccius*; neque deest, qui, in Germania,

mania, eodem tales tempore promisit, ut alias aliorum occupationes literarias taceamus. Inter hos jure quoque suo, quamquam jam diu scriptum librum ad publicam lucem revocat, Cl. *Elias Staberus* numerari meretur. Non enim revocat solum, sed & emendat, amplificat, exornat. Autores igitur, quos ad concinnandum hoc opus sibi familiares reddiderat, quorumve testimoniis in opere ipso usus est, *Feithius*, sedulo evolvit, & loca, quibus emendatione opus erat, correxit. Quæ ex Græcis allegata sunt, ea Latine reddidit, & characterum forma a reliquis diversa, in gratiam eorum, qui linguæ illius non admodum gnari sunt, adjecit. Locorum ultra duo millia investigavit, & capitibus, in quibus eorum sedes est, accurate notavit. Capita cujusque libri in segmenta minora distinxit, eorumque ordinem & argumentum, in ipsa capitum fronte, exhibuit. Accessit insuper animadversionum specimen, earum maxime, quibus hæc editio, perfectior & emendatior, carere non poterat. Paucæ sunt, ob compendii cancellos. Sunt tamen, in quibus quædam antiquæ Græciæ monumenta vel clarius indicata, vel descripta, reperiamus. Maximam hærum partem studio & operæ celeberrimi in Argentoratensi quondam Academia Philologi, ac præceptoris sui, *Jo. Isaaci Heupelii*, se debere, ingenue profitetur. Indices adhæc subjunxit locupletissimos, alterum locorum, tum ab ipso *Feithio*, tum in notis, illustratorum, & passim allegatorum, alterum vero maxime notabilium verborum & rerum. Nec minus antecedentium editionum Præfationes ac Dedicaciones hic reperiuntur, & temporis quidem habitatione. Notabilis hic est ea potissimum, quæ, a *Jacobo Gronovio* lucubrata, in Præfatione *Theauri Antiqu. Gr. Vol. VI pag. 15 seq.* legitur; ubi quædam simul obscuritatis arguuntur, a Nostro ex parte inventa atque emendata. Annotationes, ut ad illas vel tantisper revertamur, dum, excerpere quasdam, vel inutile foret extra contextum, vel difficile propter æquale pretium, sive potissimum fontes aperiunt, ex quibus, plura qui cupiunt, sitim levare queant, sive sunt paulo fusiores, simulque inprimis antiquitatum quædam capita exponunt, e. g. ad

monetæ eiusdem evehatur, ampliusque statuatur. Sententiam adeo haud probat Autor *Cogitatorum*, ut potius in alia est omnia. Utriusque Autoris & existimatio & accurata status publici Galliarum noticia est tanta, ut iudicium ipsis nostrum haud interponere debeamus. Si quid tamen suspicando assequimur, *Cogitatorum* Autor nobis persuasisse videtur, variationes monetæ pretiique consueti amplificationem obesse saluti Regum rei que publicæ, ac tributi incrementa, urgente necessitatis telo, illis vicissitudinibus esse præferendâ. Illustrat sententiam hic Autor suam ex historia regni Gallici tam luculente, ut nihil supra. Demonstrat mentem suam tabulis calculorum accuratis. Reditus eorum, qui Regibus sunt subiecti, re vera decrescunt variationibus illis, commercioque vis inferitur exinde. Quo ipso non potest non ærarium publicum, quod in bonis subditorum consistit, decrescere. Nec ea, quæ ad tempus videntur utilia, successu ipso talia deprehenduntur. Id ipsum, ni fallimur, evidentissimis in hoc argumento Autor argumentis comprobavit. Non possumus libri summam dare copiosam, argumento eam respuente. Dimittimus itaque lectores, quorum interest hæc accuratius nosse, ad Autorem ipsum, qui solide & copiose tractationi suæ fecit satis.

EVERHARDI FEITHII ANTIQUITATUM
Homericarum Libri IV. Editio nova, prioribus multum emendatior, Notis & Indicibus aucta, atque figuris illustrata.

Argentorati, impensis Henrici Leonardi Steinii, 1743, 8.
 Alph. 1 plag. 22.

Licet Poeseos Græcæ studium satis hodie frigere videatur; de Poetis tamen Græcis, non desunt, qui bene mereantur. Et quidem horum principis, *Homeri*, inde a perpauca annis vitam apud Scotos consignavit *Blakwellus*, carmina ediderunt *Clarkius* & *Hagerus*, disputationes *Homericas* publicæ luci donavit *Angelus Maria Riccius*; neque deest, qui, in Germania,

mania, eodem tempore promisit, ut alias aliorum occupationes literarias taceamus. Inter hos jure quoque suo, quamquam jam diu scriptum librum ad publicam lucem revocat, Cl. *Elias Staberus* numerari meretur. Non enim revocat solum, sed & emendat, amplificat, exornat. Autores igitur, quos ad concinnandum hoc opus sibi familiares reddiderat, quorumve testimoniis in opere ipso usus est, *Feithius*, sedulo evolvit, & loca, quibus emendatione opus erat, correxit. Quæ ex Græcis allegata sunt, ea Latine reddidit, & characterum forma a reliquis diversa, in gratiam eorum, qui linguæ illius non admodum gnari sunt, adjecit. Locorum ultra duo millia investigavit, & capitibus, in quibus eorum sedes est, accurate notavit. Capita cujusque libri in segmenta minora distinxit, eorumque ordinem & argumentum, in ipsa capitum fronte, exhibuit. Accessit insuper animadversionum specimen, earum maxime, quibus hæc editio, perfectior & emendatior, carere non poterat. Paucæ sunt, ob compendii cancellos. Sunt tamen, in quibus quædam antiquæ Græciæ monumenta vel clarius indicata, vel descripta, reperiamus. Maximam hærum partem studio & operæ celeberrimi in Argentoratensi quondam Academia Philologi, ac præceptoris sui, *Jo. Isaaci Heupelii*, se debere, ingenue profitetur. Indices adhæc subjunxit locupletissimos, alterum locorum, tum ab ipso *Feithio*, tum in notis, illustratorum, & passim allegatorum, alterum vero maxime notabilium verborum & rerum. Nec minus antecedentium editionum Præfationes ac Dedications hic reperiuntur, & temporis quidem habita ratione. Notabilis hic est ea potissimum, quæ, a *Jacobo Gronovio* lucubrata, in Præfatione *Thesauri Antiqu. Gr. Vol. VI pag. 15 seq.* legitur; ubi quædam simul obscuritatis arguuntur, a Nostro ex parte inventa atque emendata. Annotationes, ut ad illas vel tantisper revertamur, dum, excerpere quasdam, vel inutile foret extra contextum, vel difficile propter æquale pretium, sive potissimum fontes aperiunt, ex quibus, plura qui cupiunt, sitim levare queant, sive sunt paulo fusiores, simulque inprimis antiquitatum quædam capita exponunt, e. g. ad

pag. 37 de lustrationibus, ad pag. 39 de vasis usui sacro destinatis, ad pag. 66 de aris, ut alias, alibi obvias, nunc taceamus.

OBSERVATIONUM PHILOLOGICARUM
in Palæphatum περί Απιστων periculum. Accedunt alię
animadversiones in nonnulla Musei. & Achillis
Tatii loca.

Lipsiæ, apud hæredes Lankisianos, 1743, 8,

Plag. 11 $\frac{1}{2}$.

Doctissimus harum observationum Autor, *Jo. Ben. Carpovius*, A. M. non jam primum, licet adhuc junioribus annis, eruditionis periculum facit, libellum edens doctum & bonæ frugis plenum. Neque parum merita ipsius auget hoc opus, quippe quo lectissimæ varii generis annotationes veluti per lancem saturam proponuntur. Fidem nobis faciet ipsa summorum capitum eorum, quæ observationibus illis concluduntur, vel exigua percensio. Ita primæ, ad Præfationem *Palæphati*, inest potissimum consideratio differentię atque oppositionis verborum *ὄνομα & λόγος*, quorum illud est nudum vocabulum sine re subiecta, vel significatione, hoc semper significans designat, atque etiam *ἀπὸ θεῶν* opponitur, qua occasione varia sanctissimarum literarum loca, ut & placita Stoicorum & *Platonis*, ad istorum verborum vim ac sensum quod attinet, expenduntur. Secunda observatione refutatur temeraria sententia: *Quicquid hodie non est, nec olim fuit*. Tertia docetur, *Melissum Palæphati* non esse Euboicum, sed Eleaticum, Philosophum, ut & quo modo Deus cum mundo fuerit confusus, nec minus quid de opinione sentiendum: *Quod olim fuit, erit in sequentibus denuo*; qua occasione *κύκλωσις, ἐνωδὸς δρόμος, περιοδικὴ παλινγενεσία* veterum Philosophorum, Judæorumque rotæ circumvolutio in rebus humanis, expenduntur. Ad *Caput primum*, Centaurorum origines & historiam cōplectens, observatur primo, quid fuerint Centauri, simulque *Clerici* etymologia, *Luciani* descriptio, variæque de monstris

Pag. 5
seq.

13 seq.
16 seq.

23.

monstris istis tartareis opimiones, exponuntur. Hinc ipsum **Pag. 32.**
Palaphati argumentum, *Galenii* item, qui pro figmento Centau-
 ros habuit, *Maimonidis*, & aliorum, loca super ea re confide-
 rantur. Inde de montibus, hic notabilibus, *Ossa*, *Pelio*, *Olym-* 38.
po, *Pelethronio*, atque aliis, agitur. Postea vocabula *καρπός*, 39.
ζῶγες, ut & grex & armentum, non semel commutata, indi-
 cantur. Observatione quinta non nisi variam lectionem, ut alias 42.
 sæpe, acute satis perpendit. At sexta sistuntur *Κέλητες* pluri- 44.
 bus verbis atque accurate, simulque indicatur, quis artem
 equitandi docuerit primus, esse incertum, quis victor primus
 in equo singulari, quis scriptor primus de re equestri, quo
 modo *ταυροκαθάψιας* historia ex marmore Arundelliano sit
 explicanda; item quod *Celeres*, seu *Celetes*, equestris sint ordo,
Gerani autem equorum domitores. Octava dicata est tauro- 54.
 rum furori, subigendorumque modo. Illum esse libidinem, do-
 cetur, & quatuor, *Plato* quæ statuit, furoris genera conferun-
 tur; hoc per stimulos factum dicitur, verbaque *ἀκονίζειν*, *κέν-* 64.
τρειν, *κεντρίζειν*, *κεντρίδασι*, explicantur. Sequens considerat
 vocabula *ἔργον* & *ἰδέα*, quorum illud prælium pariter atque
 ingenium; hoc faciem, vultum, os, designat. Decima confir- 68.
 matur, superbiam plerumque cum felicitate esse conjunctam,
 quidque sit *ὑβρις* cum suis derivatis, præter alia, docetur: e.
 g. *ὑβριν* & stuprum indicare, *ὑβρίζειν* esse petulanter & libidi-
 nose se gerere, contumelia afficere, *ὑβρισην* maritum, qui no-
 de *τὴν χάριν* nimis flagitet, item quæ sacra fuerint *Hybristica*
Argivorum, quale fanum *τῆς ὑβριως καὶ ἀναυδαίας* *Athenis*,
 quale discrimen inter *τὸ ὑβρίζειν τινὰ* & *ὑβρίζειν εἰς τινὰ* con- 78.
 stituat *Lucianus*, &c. Larissa urbs argumentum præcipuam
 exhibet sequenti, quippe cujus origo, nomen *Lapithe*, autor
 munitionis *Acrisius*, ejusdemque natales, quam magna & po-
 tens fuerit *Larissa*, quod indidem *Jupiter Larisseus*, *Apollo La-*
rissensis, *Achilles Larisseus*, *Timolaus*, *Philo Larissenfes*, quod-
 que *Thessali* & *Larissenfes* antiquissimis temporibus *Ἕλληνες*
 dicti, indicatur. Excipit hanc de Centauris agens *vinosis*, ju- 82.
 giosis, mulierum inter nuptias raptoribus, insolentibusque,
 unde & *Larissenfes* & *Lapithæ* ob eosdem formidabiles. Ter-
 tia

Pag. 87. tia super decimam occupatur bello Lapitharum & Centauro-
 rum, cujus tempus, theatrum, conditio, definiuntur. Postre-
 ma Centauroꝝ alia nomina spectat. Dicebantur enim Gi-
 gantes, Titanes, ac prius Nephilæi, cujus nominis Ebraica origo
 93. a, cadere quod notat, verbo affertur, vel ob stupra, vel quod
 latrones fuerint, aut venatores, cum laus veterum heroum ex
 occisis feris nominatim esset insignis, unde & γίγας sit homo
 audax, bellicosus, fortis. Porro sonus vocabuli Nephilim
 νεφέλην, nebulam, peperit, ex qua Centauros ortos esse, opinio
 ferat; nubes autem cælum apud antiquos idem valere. Quo
 ostenso, quis δικαιότατος κενταύρων, inquiritur, scriptoresque de
 Nephilæis laudantur. Sequuntur animadversiones in *Musei &*
Achillis Tatii quædam loca. Quamvis enim, anno vix ante, in-
 tegro *Museus* Commentario a *Jo. Schradero* illustratus, & paucis
 ante præclaram *Matthie Roveri* diligentiam fuerit expertus;
 largissimam tamen messem & hic sibi relictam habuit *Cl. Carp-*
zovius. Loca selegit ea, in quibus vel ab horum interpreta-
 tionibus, vel a lectione ipsius *Kromayeri*, atque aliorum, disces-
 sit. *Kromayeriana* enim editio a sola *Roveriana*, uti per se, ita
 per stramineum ante Scholiasten ineditum, & elegantissima
Cel. Dorvillii, licet pauca sint, observata, vincitur. *Schraderi*
 autem illam ptisanarium orizæ cum rapulis assis appellat. Ad
Achillem porro *Tatium* quod attinet, ante centum annos, &
 quod excurrit, a *Salmasio* editum, hunc illis Noster inprimis
 locis, in quibus sive interpretem Latinum anonymum correxit,
 sive ad quæ ex præcis Autoribus similia invenire potuit, ex-
 plicavit. Præsertim ex aliis eroticis scriptoribus loca non pau-
 ca adduxit, quæ cum *Achille Tatii* communia loquuntur.
 Ista reliquorum fabulas manibus terere hoc etiam propter ju-
 vat, quod doctissimus periculi Autor, de quo jam *Salmasius*
 olim, *Gilbertus Gaulminus*, atque alii, cogitarunt, scriptores
 eroticos omnes, omnium cum notis, suisque, in unum ali-
 quando corpus redigere apud se constituit. Cui instituto,
 quod omni commendatione dignum est, successus preca-
 mur exoptatissimos.

* * *

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ.

Calendis Maji Anno MDCCXLVI.

DE ASTRONOMICA SPECULA, DOMESTICO & organico apparatu Astronomico, Libri duo, Regiæ dicati a JO. FAC. MARINONIO, Patrio Utinensi, Cæsareo antebac, nunc Regio, Mathematico & Consiliario, inclytorum Statuum inferioris Austriæ Mathematico, Scientiarum Academiis, Bononiensi & Neapolitanæ, adscripto.

Viennæ Austriæ, 1745, fol.
Alph. 2 plag. 9, Tab. æn. 43.

Illustre jam inter Observatores nomen adeptus Cel. *Marinonius*, in egregio hoc Opere, quo observatorio, quibusque organis, utatur, tam plene luculenterque exponit, ut pateat, posse eum cum instructissimis in exteris regionibus astrorum consulis de palma contendere. Qua de re ne dubitare quis possit, jam, quantum instituti nostri ratio permittit, operis æque ac observatorii contenta sumus enarraturi. Dividitur vero Opus hoc insigne in *duos Libros*, quorum singuli quid contineant, titulus jam indicavit. *Alter* enim speculam ipsam, *alter* organa, describit. Itaque *primo primi Libri Capite* de illis agit Autor, quæ ante constructionem speculæ consideranda fuerunt. Non omnibus impedimentis, liberum cæli prospectum adimentibus, caret Metropolis Vindobonensis. Amplitudinem solis ortivam patentem habet, atque potentia etiam bina fere integra illius ad orientalem semicirculum

Hh

culum

culum supplementa. Ad austrum eminet clivus, vulgo *Wienerberg* dictus, ab extremo suburbio leniter ascendens, cujus fastigium vix editiores urbis turres altitudine æquant. Majus adhuc occidentale plagæ impedimentum afferunt montes, ultra terminos occidentæ solis amplitudinis hinc ad Vindobonam amnem, illinc ad Danubium, protensi. Insignis inter hos Cetus (*Kalenberg*), Pannoniam olim a Norico dirimens, in varia fastigia elatus, cœlum obteggit ad altitudinem graduum duorum. Prospectum denique borealem alius mons limitat, *Bisenberg* dictus infimumque cœli gradum operiens. Itaque integro horizonte præditus locus Vindobonæ non occurrebat, præter montem Cetium, in quo templum existat, cum mansionibus sacerdotum secularium, quos posset loci opportunitas ad Astronomiam excolendam allicere, si aliis requisitis essent instructi. Aurori vero in urbe degendum erat, consultumque, ut maneret in area, nuper acquisita, quam *Leander Comes Anguisola*, egregius Mathematicus & urbis Vindobonensis Architecturæ militaris præfectus, ad ædificandam sibi domum elegerat A. 1690, quando fere vacua adhuc erat statio vularis. Favebat altitudo hujus areæ, tum propugnaculo, tum suggestui superstructo, dominantis, adeoque secundam contignationem plerarumque domuum excedentis. Favebat & locus in angulo urbis, ab ædificiis altioribus haud parum remoto, & a suburbanis omnibus plane dissito, ita ut non multa opus esset altitudine, ut idonea specula fieret. Hujus itaque pavementum satis elevatum iri judicabat, si æquaretur domestici tecti fastigio, ex quo videbat pauca ædificia magis existantia, eaque parum obstare, præter turres & templa, non evitanda, nisi per aliam turrim, qualem, utut intra vetusta mœnia civitatis, in vicinia tamen valli, erigere non licebat. Nec subibat animum causa ulla, cur de altiori pavimento esset sollicitus, nisi levis quædam suspicio cujuspian phænomeni raro contingentis, & dubiæ observationis, cujus modici fructus spes incerta remotaque manebat. Fenestris autem speculæ nulla inveniebatur in muris lateralibus altitudo sufficiens, nisi per alias, inclinato in tecto patentes. Data itaque erat positio domus,

domus, in declinatione graduum 45, cui specula octogona apte poterat accommodari, ut Bononiæ in Instituti scientiarum palatio optimo successu factum Autor viderat. Jam plaga meridiani, quæ uranicæ ditionis primaria est, peculiariter sibi exigebat speculam, in tota communi sectione simul, aut successive, patentem, sol autem, nec non planetæ & fixæ insigniores, interdium culminantes, obscuram postulabant, & quædam insuper instrumenta majora atque fixa requirebantur, parietibusque firmata. Sed has condiciones, præter universalem observationum usum, & organa mobilia, una eademque specula non patiebatur. Itaque in ejusdem vestibulo exigua camera erigenda fuit, (in dato spatio, quod veteres muri concedebant,) & aliorum more a Meridiano nuncupanda. Denique, cum oporteret etiam interdum sub dio esse, ad majorem cœli partem conspiciendam, ad distinguenda loca & nomina stellarum, & similia, spatium, huic negotio quoque aptum, addendum fuit, instar pergulæ externæ. His igitur partibus, specula ipsa, camera meridiana, & pergula, Observatorium absolvitur. Pavimentum firmum speculæ substrui curavit Autor, in cuius medio hiatus est, hieme aperiendus, ut per eum tantum calor adscendat, quantum ad speculæ aerem tepesciendum, & oscillatorium horologium a nimio frigore præservandum, sufficiat. Neque enim licebat hiemalem fornacem speculæ addere, ne scilicet calidi vapores, tubos opticos perreptantes, & ad superficies lentium, frigori expositarum, perverientes, ipsarum usum adimerent, vel infirmarent. Fenestræ verticales, altitudinibus usque ad 60 gr. inclinatæ, in tecto, usque ad zenith & ultra, capiendis sufficiunt. Spatium, sub tecto speculæ inter fenestras inclinatas residuum, occupatur a circulo, horizontem referente, nominibusque ventorum insignito, qui ope indicis nomen plagamque venti flantis ostendit. Sunt præterea appendices hujus speculæ; quo spectant observatorium inferius, cum duobus quadrantibus, muro affixis, altero borealibus sideribus, altero australibus, destinato, item camera obscura, meridianæ contigua. His absolvitur, quod de ipso ædificio dici potest. Jam ex altero Libro organa recens-

Hh 2

febimus,

sebum, initium facturi a linea meridiana, de qua Autor *Sectione I* hujus *Libri* agit. Adhibet autem meridianam filarem, cujus umbra speciem solis in meridie bifariam secat. Cum enim antiqui vel umbra uterentur, vel radio solis, in ductam jam lineam meridianam incidente; animadversum deinde est, neutram methodum perfecte sufficere, quia umbra non distincte fati terminatur, radius solis per rotundum foramen transmissus, si plano horizontali, aut verticali, oblique secetur, ellipsin exhibet. Primus radii & umbræ usum conjunxit *Nicolaus de l' Isle* in præclara sua methodo, quam legimus in *Commentar. A. R. S. Anni 1719 pag. 59* ed. Paris. quam, cum ab Astronomis quoque Bononiensibus adhibitam A. 1729 vidisset Autor, in usum suum traduxit, hicque dilucide, additis etiam exemplis, descripsit. Deinde explicat, quibus artibus positio lineæ meridianæ examinetur, &, si opus fuerit, corrigatur, praxinque adeo, altitudines, quas correspondentes vocant, capiendi, exhibet. Observantur autem singulis fere diebus serenis in specula hac plerumque decem, vel duodecim, solis altitudines mane, totidemque vespere, tum ut plurium correspondentium habeatur consensus, tum ut, si forte nubes, quod sæpius accidere solet, aliquam ex vespertinis impediunt, reliquarum usum sperare liceat. Deinde meridiæ corrigendæ ex his altitudinibus methodum *Hireanam*, geometricis demonstrationibus munitam, tradit, tabulas, illi negotio expedite perficiendo necessarias, subjiciens. Sequitur hæc *altera Sessio* de Instrumento a culminationibus, sive de tubis dioptrico telescopicis in plano Meridiani mobilibus. His olim *Ræmerus* usus est, & post eum utitur *Cel. Horrebovius*, addito circulo, cujus ope possit simul declinatio haberi. Idem *Marinonius* initio fecit, sed, cum res non apte succederet, melius censuit cum *Manfredio*, declinationes ex altitudinibus quadrante observatis deducere, multum jam præstitum existimans, si illo instrumento culminationes saltem exacte obtineantur. Unico autem tubo, quem olim Astronomi ad hoc negotium adhibuerunt, addidit alium, sed situ inverso, pro illis sideribus, quæ, fere simul meridianum attingunt, sed in partibus, eis oppositis. Erant autem plurimæ con-
 ditiones

diciones combinandæ; difficillimum Problema in hæc organica praxi reddentes. Requirebatur enim, ut lineæ dioptricæ utriusque telescopii uni plano, vel duobus contiguis, inter se parallelis, adhererent, ut ambæ normales essent ad axem rotationis, ut hic axis horizontalis esset, quo planum dioptricarum linearum, revolutione genitum, fiat verticale, ipsi meridiano congruens, denique ut posset machina in ipso loco, ubi usus ejus est, examinari atque reëtificari. Hæc omnia quibus artibus obtinuerit, Autor luculenter exponit. *Sectio tertia* describit quadrantem fixum, pro altitudinibus meridianis capiendis radii 9 ped. *Sectio quarta* alium quadrantem australem fixum, aliumque adhuc borealem; *quinta* quadrantem ampliatum mobilem, præcipue describit. Is azimuthalis est, vel potius azimathali similis. Volvitur enim super circulo horizontali, ad modum azimuthalium, sed magis tamen ad faciliorem quadrantis motum, quam ad usum azimuthalium angularum, comparato, qui jam, commodioribus methodis inventis, rarius observari cœperunt, quanquam & usui esse possint, ad stellas diurno tempore inveniendas. Quadrans ipse radium habet 30 unciar. pedis Vindobonensis, ampliatiusque est addito alio arcu, albidæ prælongæ conjuncti. Deinde in eadem *Sectio*ne agitur adhuc de quadrante paullo minore, radii unciar. 20, sed similis cum priore structuræ, de verticali majore itidem ampliato, denique de aliis adhuc hujusmodi minoribus & mobilibus organis, puta de alio adhuc quadrante, semicirculari, sectoribus, & similibus. *Sexta Sectio* micrometrum contemplatur. Lineæ, quibus in eo opus est, aptissimæ videntur primo intuitu, quæ adamante in tabula vitrea ducuntur. Tunc vero, ut hæ lineæ perquam exiles & nitidæ prodeant, non manu ducendus est cuspis adamantinus, sed tenui chorda trahendus, ope cursoris inter duas parallelas crassiusculas regulas mobilis, & ab iisdem in eadem continuo directione detenti, utque linea pro lubitu crassior evadat, ipsi cursori superadditur aliquod pondus, quod sulcum adamantinæ cuspidis profundiorē efficiat. Ambæ regulæ, inter se quidem fixæ, motum tamen habent simul, utrinque in accessum

sebum, initium facturi a linea meridiana, de qua Autor *Sectione I hujus Libri* agit. Adhibet autem meridianam filarem, cujus umbra speciem solis in meridie bifariam secat. Cum enim antiqui vel umbra uterentur, vel radio solis, in ductam jam lineam meridianam incidente; animadversum deinde est, neutram methodum perfecte sufficere, quia umbra non distincte fatis terminatur, radius solis per rotundum foramen transmissus, si plano horizontali, aut verticali, oblique secetur, ellipsin exhibet. Primus radii & umbræ usum conjunxit *Nicolaus de l' Isle* in præclara sua methodo, quam legimus in *Commentar. A. R. S. Anni 1719 pag. 59* ed. Paris. quam, cum ab Astronomis quoque Bononiensibus adhibitam A. 1729 vidisset Autor, in usum suum traduxit, hicque dilucide, additis etiam exemplis, descripsit. Deinde explicat, quibus artibus positio lineæ meridianæ examinetur, & si opus fuerit, corrigatur, praxinque adeo, altitudines, quas correspondentes vocant, capiendi, exhibet. Observantur autem singulis fere diebus serenis in specula hac plerumque decem, vel duodecim, solis altitudines mane, totidemque vespere, tum ut plurimum correspondentium habeatur consensus, tum ut, si forte nubes, quod sæpius accidere solet, aliquam ex vespertinis impediunt, reliquarum usum sperare liceat. Deinde meridiei corrigendæ ex his altitudinibus methodum *Hireanam*, geometricis demonstrationibus munitam, tradit, tabulas, illi negotio expedite perficiendo necessarias, subjiciens. Sequitur hæc *altera Sectio* de Instrumento a culminationibus, sive de tubis dioptrico telescopicis in plano Meridiani mobilibus. His olim *Ræmerus* usus est, & post eum utitur *Cel. Horrebovius*, addito circulo, cujus ope possit simul declinatio haberi. Idem *Marinonius* initio fecit, sed, cum res non apte succederet, melius censuit cum *Manfredio*, declinationes ex altitudinibus quadrante observatis deducere, multum jam præstitum existimans, si illo instrumento culminationes saltem exacte obtineantur. Unico autem tubo, quem olim Astronomi ad hoc negotium adhibuerunt, addidit alium, sed situ inverso, pro illis sideribus, quæ, fere simul meridianum attingunt, sed in partibus, eis oppositis. Erant autem plurimæ conditiones

diciones combinandæ; difficillimum Problema in hæc organica praxi reddentes. Requirebatur enim, ut lineæ dioptricæ utriusque telescopii uni plano, vel duobus contiguis, inter se parallelis, adhærerent, ut ambæ normales essent ad axem rotationis, ut hic axis horizontalis esset, quo planum dioptricarum linearum, revolutione genitum, fiat verticale, ipsi meridiano congruens, denique ut posset machina in ipso loco, ubi usus ejus est, examinari atque rectificari. Hæc omnia quibus artibus obtinuerit, Autor luculenter exponit. *Seçtio tertiã* describit quadrantem fixum, pro altitudinibus meridianis capiendis radii 9 ped. *Seçtio quarta* alium quadrantem australem fixum, aliumque adhuc borealem; *quinta* quadrantem ampliatum mobilem, præcipue describit. Is azimuthalis est, vel potius azimuthali similis. Volvitur enim super circulo horizontali, ad modum azimuthalium, sed magis tamen ad faciliorem quadrantis motum, quam ad usum azimuthalium angulorum, comparato, qui jam, commodioribus methodis inventis, rarius observari cœperunt, quanquam & usui esse possint, ad stellas diurno tempore inveniendas. Quadrans ipse radium habet 30 unciar. pedis Vindobonensis, ampliatusque est addito alio arcu, alhidatæ prælongæ conjuncti. Deinde in eadem *Seçtione* agitur adhuc de quadrante paullo minore, radii unciar. 20, sed similis cum priore structuræ, de verticali majore itidem ampliato, denique de aliis adhuc hujusmodi minoribus & mobilibus organis, puta de alio adhuc quadrante, semicirculis, sectoribus, & similibus. *Sexta Seçtio* micrometrum contempletur. Lineæ, quibus in eo opus est, aptissimæ videntur primo intuitu, quæ adamante in tabula vitrea ducuntur. Tunc vero, ut hæ lineæ perquam exiles & nitidæ prodeant, non manu ducendus est cuspis adamantinus, sed tenui chorda trahendus, ope cursoris inter duas parallelas crassiusculas regulas mobilis, & ab iisdem in eadem continuo directione detenti, utque linea pro lubitu crassior evadat, ipsi cursori superadditur aliquod pondus, quod sulcum adamantinæ cuspidis profundiorefficiat. Ambæ regulæ, inter se quidem fixæ, motum tamen habent sinul, utrinque in accessum

& recessum, ab alia quadam regula prius in apta positione firmanda, ut per certam cochlearum circumvolutionem ipsæ parallelæ regulæ, respectu fixæ, promoveantur, aut retrahantur, donec cuspis adamantina utrique puncto ducendæ lineæ congruat. Hoc artificio, ad longiores regulas extenso, utuntur jam artifices Autoris in scalis conficiendis, radiis lineisque ducendis per puncta data. Nævi autem ejusmodi vitrorum hi sunt, quod nunquam satis munda, etsi deterfa, sed sæculenta semper, inveniuntur, ob pulvisculos, ipsis adhærentes, & a lente oculari, cujus in foco constituuntur, enormiter auctos, &, licet possint haud difficulter extrahi atque purgari, id tamen non fit absque tædio & molestia remedii sæpius applicandi. Proinde *Marinonius* non nisi unum ex micrometris suis vitris ejusmodi instruxit, reliquis vero crines argenteaque fila opposuit, quæ sericis præferri merentur. Crinibus quidem objicitur crassities, qua partem objecti haud exiguam, pluribus nempe minutis secundis æquivalentem obtegant, tensio ob mutationes aeris inconstans, denique insultus vermium, crines corrodentium, ut ipsi Autori, præcipue equinis uso, contigit. Sed hæc dilui existimat acuminis oculi, discernentis genuinum punctum contactus, aut intersectionis, etsi lineæ, se secantes, vel tangentes, fuerint crassiusculæ; deinde, non semper constare, dicit, an crinis curvaturam ipsi ceræ, qua plerumque firmatur, vel crini sicciore in aere staccescenti, adscribi debeat. In capillis humanis, ante octennium priori suo micrometro aptatis, nullam unquam variationem se invenisse, testatur. Itaque glutini, aut ceræ, quibus ad firmandos tendendosque crines utuntur, substituit in aliquibus micrometris clavos cylindricos exiles, quadri lateribus insitos, & externe re-percussos, vi tamen huc vel illuc tantillum convertibiles. Argentea fila crinibus adhuc præfert, quod & tentiora sint, vel saltem æque tenuia, & a vermium insultibus plane immunia. In tendendis illis laudat artificium *Grabami*, qui elasticam vim applicuit, Mathematicis Parisiensibus in libello, *la Figure de la terre* inscripto, editoque Parisiis A. 1738, *Cap. V pag. 9* descriptum, Neque vero unica forma micrometrorum contentus fuit

Autor,

Autor, sed earum plures enumerat, alia fixa, quorum partes fixæ, vel stabiles, manent, tubo telescopico constanter adstrictæ, nec nisi cum ipso tubo moventur, alia mobilia, quæ ita tubis aptantur, ut circa eorum axes moveri possint, & singulis horariis successive applicari, quorum omnium constructionem usumque docet. *Septima Sectio* agit de fixis dioptris telescopicis, ad inerrantia sidera, eaque culminantia, directis. Prælonga telescopia fixa utilia esse ad collocanda, examinanda, stabiliendaque organa, ad eliciendam mensuram temporis medii, nec non horologii motum explorandum, notum est; neque dubium existit, ea multum conferre posse ad nobilissimam hodiernam indaginem, quæ annuas stellarum inerrantium aberrationes prosequitur. Itaque, fixum verticale telescopium eximie utilitatis fore, præviderat Autor, neque tamen ad unicum zenith respiciendum censebat, sed & ad alia quædam puncta, in ejus vicinia & in nostro meridiano jacentia, ut non simplex verticalis linea prodeat, sed exiguus quidam verticalis sector meridiani. Nullam enim inveniebat stellam præcise in vertice culminantem, & si qua inveniretur, præsertim ex agmine minorum, non nisi nocte per aliquot menses, perque dies aliquot in crepusculis ob diurnam accelerationem in hoc tubo appareret, ipsaque post paucos annos mutata declinatione se a verticali culminatione subduceret. Nulla quoque primi ordinis reperiebatur prope verticem culminans, siquidem α capræ reliquarum proxima distat adhuc $2^{\circ} 31'$. Itaque inter alias 2. 3. 4. magnitud. eligebat lucidam Persei, cujus alt. bor. $89^{\circ} 18'$, aliasque in eadem constellatione propinquas, duas in anteriore pede sinistro arse; majoris, quarum australior non nisi $4'$ distat a vertice, unam lacertæ in educt. caudæ, ita ut toto fere anno duæ, vel plures, observari possint, noctu, vel in alterutro crepusculo, culminantes, & quidem in arcu meridiani, semialterum gradum non excedente. Talem itaque sectorem obtinuit tubo verticali, cujus positum, aliaque, huc spectantia, describit. Præterea utitur aliis telescopiis oblique fixis, ad Capram, Sirium, lucidam Lyræ, & Fomahand, directis, pro observandis illorum culminationibus. Post hæc, vix operæ pretium, monere, quam instru-

instructus sit Autor tubis mobilibus, tum communibus 8. 10. usque ad long. 18. ped. tum telescopiis Anglicanis catadioptricis, 3, 4, 5, ped. Hæc autem & omnia a se visa catadioptrica, structuræ artificio, claritatisque & imaginis augmento superare longissime dicit, quod Augustissima Romanorum Imperatrix, *Elisabetta Christina*, scientiarum præsidium & columen, custodiæ Autoris commisit. Appendix hujus *Capitis* lignea fulcra tuborum prægrandium describit; *octava* vero *Sectio* horologia, quorum aliqua Vindobonæ constructa sunt stilo Londinensibus simillimo, unum Parisiense est. *Nona*, eaque ultima, fructum aliquem observatorii hujus apparatusque exhibet, observatis transitibus siderum per Merid. Vindobonensem diebus 13, 14, 15, Dec. anni 1741. Ad imitationem enim *Rameri* triduum astronomicis laboribus exigere voluit Autor. Notæ in hoc triduum, cum plerarumque fixarum ordine transituum per meridian. Vindobonens. & altitudinibus visis, colophonem imponunt libro. Ex hoc, quem Lectoribus dedimus, præclari Operis gustu facile quivis perspiciet, quantum deceat de conatibus illustris Autoris gratulari ipsi, prætereaque Germaniæ nostræ, quæ ea felicitate fruitur, ut tantum Astronomum in sua veluti metropoli jam detineat.

DISSERTATIONES HOMERICÆ, HABITÆ in Florentino Lyceo ab ANGELO MARIA RICCIO, Græcarum Literarum Professore; quibus accedunt ejusdem Orationes pro solenni instauratione studiorum.

Volumina III.

Florentiæ, ex Typographia Cajetani Albizini, 1740, 4.
Vol. I Alph. 1 plag. 21, Vol. II Alph. 1 plag. 21, Vol. III
Alph. 2 plag. 1.

Semper hoc fuit de *Homero* judicium, hæc existimatio, ut omnes, non solum Classicorum principatum ei concedendum, existimarent, sed etiam totum *Homericum* opus quasi Palladium aliquod de cœlo delapsum, & tam diu literas apud nos remanuras, arbitrarentur, donec illud Palladium nobis superesset, eique sua laus, suusque honos, constaret. Itaque, etiam plurimi semper fuerunt, qui ejus explicandi, illustrandique

dique laborem in se susceperunt, & felici etiam successu perfecerunt, tamen rem faciunt etiam nunc maximopere laudandam, qui sua eum opera vindicandum, aut explicandum, illustrandumque, ducunt. Inprimis vero utile erat, maximeque e re literaria, futurum, si quis, quæ alii sparsim *Homeri* illustrandi vindicandique causa dixerunt, ea conferret in unum locum, & de suis quoque adderet ea, quæ adhuc deessent. Vidit hoc *Angelus Maria Riccius*, Vir doctissimus, & Græcarum literarum Professor Florentinus. Itaque Dissertationes suas *Homericas*, hortatore inter alios multos & autore *Muratorio*, Viro in his literis primario, sub certa capita redactas, & in unum corpus collectas, in lucem emisit; in quibus nunc, quid præstitum sit, quantum quidem ratio nostra patietur, commemorabimus.

In his igitur Dissertationibus eam rationem secutus est, ut multa loca insignia ex *Homero* illustraret, difficilia & impedita expediret, *Homerum* a criminibus atque adeo calumniis defenderet, & inprimis de moribus antiquis ageret, quibus exponendis hoc sciebat fieri posse, uti homines melius & magnificentius de *Homerico* ingenio sentire inciperent. In quibus omnibus ita versatus est, ut cum *Homericis* locis interdum alia similia, tum ex sacris, tum ex profanis, scriptoribus desumpta, compararet, eodem consilio, quo usus erat antea *Huetius* & *Calmetius*. Inprimis etiam, quantum sacræ literæ ex *Homero* lucis capere, & vicissim huic afferre, possint, documentis luculentis ostendit. Sed, quo omnibus etiam Græcæ linguæ ignavis hæ Dissertationes prodesse & placere, fecit, ut a Græcis verbis pæne semper abstineret, sed interpretatione Latina uteretur. Antequam vero eas luci committeret homo sui laboris non nimis amans, sed modestus & humanitatis suæ memor, communicavit eas cum Viris duobus celeberrimis ac doctissimis, *Ant. Fr. Gorio* & *Thoma Monelia*, ut, in quo offensum a se titubatumque reperissent, illud corrigerent, atque emendarent; id quod fecisse eos prædicat. Ceterum, cum *Jo. Lamius*, Vir Clariss. eum admonuisset, ut indicem historiamque *Homeri* Codicum scriptorum, qui in Bibliothecis Florentinis asservantur, adjungeret, id consilium eximium, & rationibus

eruditorum accommodatum, ratus, eum in Præfatione exhibuit; præsertim cum sciret, quanta Florentinæ civitatis in *Homero* demerendo opera fuisset, & quanta ei laus sit & gratia tribuenda; quod paucis in Præfatione persequitur. Adjecit quoque quasdam Orationes, a se habitas pro solenni studiorum instauratione, sed ita tamen, ut, cum totum suum opus *tribus Voluminibus* comprehendi vellet, singulis Voluminibus aliquot Orationes adjungeret. Deinde Cl. Autor dicit, se lætari, quod reperisset, se interdum cum acutissimo *Popio* consentire, quo nemo unquam feliciter *Homerum* illustravit, explicavit, aut vindicavit, cujus interpretationem *Homericam* & animadversiones demum post expressas has Dissertationes ab amico aliquo legendas acceperit. Denique *imago Homeri*, in fronte operis expressa, depromta est ex inedita antiqua ænea protoma Musei Medicei, quæ paucis abhinc annis in littore parvæ insulæ Meloriæ, prope portum Labronis, recedente mari, reperta est.

In *primo Volumine* continentur XX Dissertationes & Narratio de studio Græco, & Orationes IV. Ac Dissertatio quidem *prima* veluti ceterarum proœmium est; 2) de *Homericæ* apud *Virgilium* & *Tassum* imitatione; 3) de *Homero* totius antiquitatis omniumque doctrinarum parente; 4) de *Julii Cæsaris* in *Homerum* censura; 5) de *Platone*, *Homerum* e republica sua dimittente; 6) de repetitionibus *Homero* familiaribus; 7) de *Iliadis* exordio, *Achillis* ira, Deique voluntate, hominibus mala immittentis; 8) de causa iræ *Achillis*, de somniis, & de periculosa Regis increpatione; 9) de Heroibus *Homericis*; 10) de *Achillis* conviciis, & Latina *Homeri* ad verbum versione; 11) de iisdem conviciis, Latinisque *Homeri* versionibus, tum ad sententias, tum ad singula verba, conflatis; 12) iterum de *Homeri* versionibus; 13) de Heroum, ac præsertim *Achillis*, lachrymis; 14) de Heroum mendaciis; 15) de laudatione, qua *Homericis* heroes interdum se ipsi extollunt; 16) de armis æreis; 17) de cibo potuque heroum; 18) de statura ac robore præscorum heroum; 19) de voce stentoris; 20) summam totius *Iliadis* nonnullis animadversionibus illustratam exhibet.

exhibet. Narratio autem de studio Græco duobus *discours* continetur, desumptis illis ex Commentariis, ad V. C. Gabrieleum Riccardinum scriptis, uno A. 1730, 1739 altero; in quibus primo ostendit suorum discipulorum exemplis, quam operam ipse in docendis Græcis literis navaverit, quos alumnos habuerit, qui denique quantusque juvenum, Græcæ linguæ studia æmulantium, in Italia & favor & concursus existat. Unde apparet, ex ejus schola, tanquam ex equo Trojano, multos in literarum scientia egregios viros existisse. Præterea quoque commemorat, quo consilio, quibus artibus, juvenes ad Græcæ linguæ studium alliciat, & allectos teneat.

Oratio prima, pro solenni studiorum instauratione habita, ostendit, eos, qui literas Græcas calleant, longe ampliolem sibi jucundiolemque sapientiam comparare, quam qui Græcæ ne-scientes aliunde eam expetere necesse habeant; *secunda*, discipulorum fœcordia optimorum præceptorum virtutem frangi, studio vero eorum ac sedulitate mediocribus addi virtutem, ut optimi fiant; *tertia* profanarum doctrinarum studiosis necessariam esse sacram doctrinam, contraque sacræ doctrinæ cultoribus necessarias esse profanas literas. Ultimo loco reperitur Epistola ad *Petrum Franc. Fogginium*; in qua cum multa ad Historiam litterariam, tum inprimis de studio Græco Florentiæ, & literarum Græcarum studiosis, commemorantur.

In altero Volumine reperiuntur primum Vita *Homeri*, ab ipso *Riccio* ad *Scipionem Maffæum* scripta; inde Dissertatio 21), seu potius Cohortatio ad Græcæ linguæ studium; 22) de *Achillis* aliorumque memorabili velocitate; 23) de *Achillis* cithara canente, veterique Græcorum Musica virili, & effeminata, nonnullisque aliis, ad cognitionem Musicæ pertinentibus; 25) an Musica curentur inorbi; 26) de Diis; 27) de physicis allegoriis, in Deorum fabulis abditis; 28) de allegoriis, ad mores pertinentibus, sub Deorum fabulis contentis; 29) in qua ea loca expenduntur, ubi Poetam theologum se præbet *Homerus*, sed sub figuris & ænigmatibus; 30) 31) 32) de eodem argumento; 33) in qua ea loca expenduntur, in quibus luculentissime Theologus est; 34) de vestibus,

hincque corporis ornatu, de lectis, & de conviviis ritibus; 35) in qua (quæstione illa expensa, utrum e bonis strenuisque parentibus consimiles sæpius progredientur filii, an deteriores,) Florentini adolescentes ad Græcum studium excitantur; 36) de Sacrificiis; 37) de ritu, cornua victimæ inaurandi, eorumque honore atque ignominia apud veteres; 38) in qua quidam ex *Iliade* sermones a criminationibus vindicantur; 39) de nonnullis *Homericis* comparationibus, & similitudinibus, a Censoribus temere improbatis, & quomodo Olympus cum catena *Jovis*, ex eo dependente, intelligendus sit; 40) an, quæ de *Helena* *Homerus* habet, sint fabulosa; an advenerit in Italiam *Æneas*; & alia quædam ad examen revocata; 41) in qua plura simul ex *Iliade* collecta breviter explicantur; 42) de *Eustathiana* Cl. *Politi* editione, ac versione; 43) de funærum antiquorum ritibus, cadaverum combustione, ac sepultura. Orationes autem, pro solenni studiorum instauratione habitæ, sunt hæ: 4) Florentinos adolescentes tum ingenii dexteritate, tum majorum exemplis, in literarum studium impelli; 5) studiosis adolescentibus non multa volumina, sed scriptores doctrinarum principes legendos esse; 6) conducaturne, an officiat, doctrinarum adeptioni Latine lingue studium, quomodo nunc in plerisque Gymnasiorum pertractatur; Epistola ad *Muratorium*; Dissertatio 44) *de labore Græci studii emolliendo*; quæ Dissertatio ideo sejuncta a ceteris hic locatur, quod præcedentis Orationis veluti est appendix.

Tertium Volumen ad *Odyssæam* proprie pertinet; in qua brevior esse potuit, quod multa cum *Iliade* communia habet, quæ occupata sunt prioribus *Voluminibus*. Itaque hoc *Volumen XVII* Dissertationibus absolvitur. Prima est numero 45) *de Odyssæa propositione: & an sit peregrinandum*; 46) *de Penelope adversus Gravinam*; 47) *de Telemachi præfatione ad Nestorem ac Menelaum; de criminibus in eum conjectis; deque Odyssæa Chronologia*; 48) *de equo Trojano; de Helena, alienarum vocum imitatrice, & de Nepenthe*; 49) *de Ulyssis ab Insula Cætypsu discessu, naufragio, & ad Phæacas appulsu*; 50) *de Ciconibus*

nibus & Lotophagis; 51) de Polyphemo, aliisque Cyclopihus; 52) de Insula Æolia; 53) de Lastrigonibus; 54) de Circe; 55) de Cicumneriis; 56) 57) de Sirenibus, Planetis, Scylla, & Churybdi, bobusque, solis; 58) de Telemacho, fontes puellas in ædibus regis suspendente; 59) de patris in filios lenitate; & an pueri cadendi sint; 60) de puellis, hospites lavantibus, aliisque mulierum exercitiis; 61) complura selecta & lectu necessaria ex *Odyssæa*. His accesserunt Orationes, quibus *Josephi Averanii, Ant. Casp. Francii, Alb. Ughetti, & Jos. Clarii*, laudationes continentur; Appendix porro *Homericarum* Dissertationum, Epistola ad *Picciantum* cum Epilogo Operis totius.

Sed, quo magis ratio *Riccianarum* Dissertationum constet, age, unum & item alterum specimen ex iis proponemus. Sæpe multaque *Homero* crimen *ταυτολογίας* objectum est, quod multos frequentissime repetit versus; magnamque in hoc crimine contemtores *Homeri* spem & fiduciam ponunt. *Riccus* igitur, V. C. non alienum duxit ab suo consilio esse, si, hoc crimen in *Homero* hæere non posse, & repetitionem istam non tam vitii numero, quam laudis, ponendam ostenderet. *Ταυτολογίας* vitium est in eo, si quod verbum, aut si qua *ἔησις*, sine omni idonea ratione, atque insulse, repetitur. Quod vitium, cum sit valde ridiculum, quomodo in *Homero*, brevitatis studiosissimo, & elegantissimo, hæere possit? Sunt sane, (negari enim non potest,) multa in *Homero* sæpius repetita. Quid igitur? Repetitiones illas esse concinnas, aut temporibus *Homericis* consentaneas, demonstrat Vir Cel. Ac primo quidem, sive linguæ ingenio, sive priscae consuetudini, attribuendas esse, neque adeo sine magna venustate ac lepore adhibitas, censet, propterea quod nemo veterum reprehendere eas sit ausus. Reprehenderint vero? Immo laudarint. *Macrobius* enim, *Nescio quomodo*, inquit, *Homerum repetitio ista nunce decet, & est antiquo Poeta digna*. Et, vetustis temporibus hanc repetitionem non invenistam habitam fuisse, vel ipsas sacras literas, inprimisque a *Mose* relictas, docere, in quibus frequens istarum repetitionum numerus appareat. Neque profecto ipsos Romanos abhorruisse, ut ex *Cicerone* autor sit

Quintilianus Libro VIII. Virgiliana porro illa nota sunt: *Vix ea factus erat; talia fatatur; talia dicta dabit*; ut integræ *Græcis Virgiliana*, bis positæ, taceantur. Nisi, elegantiam afferre, existimasset, aut usitata ista repetitio fuisset, *Homerum* non tam studiose eandem formam retenturum fuisse, qui maxima dicendi varietate & copia abundaret, & Græca lingua, una omnium locupletissima, uteretur. Huic argumento addit hoc, ut, veteres, tamquam *Homerum* & *Mosen*, iteratione verborum ac sententiarum diligentius rem lectoribus suis inculcare voluissent, dicat. *Homerum* & varietatis & repetitionum plenum esse; quorum illud laudatur, hoc reprehenditur. Utrumque vero bonum esse dicit, modo utriusque rei quædam ratio modusque sit. Cavendum, ne simplicitatis affectatio ad iteranda sæpius eadem, sine ulla venustate, rapiat, aut immoderata variandi cura in ineptam ac putidam diligentiam, omnia, vel maxime communia, semper diversa ratione exprimendi, injiciat. Nihil enim Poeseos impetum magis cohibere, æstum ingenii refrigerare, aciem mentis retundere, orationisque sublimitati officere, quam tam exilem omnium rerum diligentiam, nemo est, qui nesciat. Piorem nemo reprehendit propter parvarum rerum repetitionem; modo rem principalem omni studio elaboraverit. Quid igitur? Cum poesis ut pictura esse debeat, *Homerum*ne adeo reprehendi oportere, qui, grata quadam negligentia, utatur repetitione, non tamen in locis præcipuis & insignibus, qui summam *Homerica* laudem poeseos continent, sed in parvis ac tenuibus, in transitionibus, in communibus quibusdam rerum affectionibus, in familiaribus quibusdam assiduisque imaginibus, tanquam sacrificiis, conviviis, multisque aliis describendis, quæ, cum semper eadem ratione fiant, natura sua videntur nolle alia ratione efferi, & enuntiari. Displicent vulgo hominibus delicatulis iterationes *Homeri* in nuntiis perferendis; quod ad voluptatem humani ingenii non adhærescunt. Verum antiquissimis temporibus legationem aliquam, nullo pæne verbo mutato repetitam, concinnam elegantemque habitam esse, etiam ex sacris literis constare

stare posse, contendit. Neque vero eas repetitiones displicere, quas amplexa sit consuetudo, tanquam in carminibus bucolicis, & in cantilenis musicis. Denique epitheta, Deorum, aut heroum, tam sæpe repetita, quædam velut affixa attributa esse, aut agnomina, aut titulos, docet, tanquam apud *Virgilium Æneas pius* appelletur; qui mos recentiorum temporum consuetudinem non deficiat, quando Reges ac Principes per epitheta notari soleant, tanquam *Philippus Pulcher, Carolus Crassus, Carolus Calvus*, velut suis cognominibus notabiles perpetuo distinguunt.

Non minus in reprehensiones recentiorum incurrere solet robur ac statura heroum *Homericorum*; quod non verisimile ullo modo sit, terram nunc quidem homines educare tam pusillos, tanquam effœta virtute parentium, cum antea tam robustos ac magnos produxerit. *Homerus Il. V* de *Diomedis* robore ait:

Diff.
XVIII.

ὁ δὲ χειρμάδιον λάβε χειρὶ
 Τυδείδης μέγα ἔργον, ὃ ἐ' δινύγ' ἀνδρῶν φέρειεν
 Ὅιοι ἰὺν βροτῶν εἰσι.

Atque hoc multis locis dicit, Trojanis temporibus homines multo majores fuisse, quam suis essent. Hoc itaque fabulis annumerandum censent plerique. Sed, non omnia, quæ fabulis similia sunt, falsa esse, docet Vir Cl. quod probabile sit, multa verisimilia non esse, quæ vera sint. Nam primo, antiquis temporibus gigantes fuisse, sine dubio cum sacrarum literarum autoritate, tum aliis exemplis, docet; tanquam *Phlegontis, Adriani* liberti, *de reb. mirab. Cap. 12* ex *Apollonii* exemplo desumpto, ex *Thoma Faceho*, Historico Siculo, *Dec. I Lib. 1 Cap. 6*, pluribus ex *Plinii H. N. VII, 16*, *Jac. Phil. Bergōmensis Suppl. Chron. Lib. III*, & denique *Augustini de Civ. D. XV, 23*, quibus omnibus egregie confirmari *Homericorum* heroum robur magnitudinemque putat. Sed, cum tamen dubitari possit, qui factum, ut statura hominum tam in angustum redierit, ut jam *Homeri* ætate longe a proceritate superiori defecerit; ita occurrit, ut dicat, verisimile esse, victum frugalem, laboris studium, vitam a vitiis integram, corpus ita affecisse,

fecisse, ut cum sanius, tum procerius, ac robustius, existeret, quam quod sequens ætas luxurie intemperantiaque debilitaverit, cum his vitiis non corpora solum frangi, sed etiam morbis implicari, soleant, quos veteres, ut apud *Homerum* aliosque, nisi a Deo ob iram immisos, ignorarent. Autorem hujus rationis etiam *Celsum Lib. I* citat. Quid? quod senescens rerum natura forte corpora debilitat. Si quis tamen instet & urgeat, non credibile esse, tam brevi vix centum annorum spatio tantopere decrevisse magnitudinem hominum; dandum esse aliquid exaggerationi poeticae fatetur; qua suis heroibus, ut majorem admirabilitatem dignitatemque faceret *Homerus*, staturam sui temporis maximam ac fortissimam induendam putaverit.

Scriptores antiquos a calumniis criminibusque defendendi, cum multæ aliæ viæ patent, tum maxime hæc, ut locum, quo de agitur, aliter interpretetur, si quidem facultatem habere res videatur. Hac igitur ratione usus est *Cel. Riccius* in defendendo illo *Homeri* loco:

Diff.
XXXVIII.

Πολλάκι μοι κατίδυσσες ἐπὶ στήθεσσι χιτῶνα
Οἶνε ἀποβλύζων ἐν νηπιῇ ἀλεγεινῇ.

Quod ad verbum Latini Interpretes verterant:

*Sæpe mihi rigasti in pectoribus vestem
Ex vino evomens in infantia, quæ cura indiget.*

Hic visus est *Homerus* tam indecoram rem commemorare, ut nullo modo absolvi possit. Verum tamen videbimus, quomodo eum Vir doctiss. tueatur. De industria *Homerum* arbitratur voluisse rei naturam assimulare simplicitate illa, qua maxime veteres oblectabantur, & rem tanquam in tabula quadam proponere. Jam, si tabula ea placere possit, in qua pictor eximius Phœnicem, genibus gestantem puerulum, eique potum ac cibum præbentem, exhibeat; neque reprehendatur pictor, si quid epoti liquoris faciat ex ore pueri in sinum senis effluere; quomodo tandem *Homerum* posse reprehendi, qui præclara imagine naturam exhibuerit ipsam? Sed, inquiet aliquis, *evomere* vocabulum tamen est turpe, indecorum, & indignum poetæ

Poesi heroica. Etiam huic respondet Vir Cel. vocem ἀποβλήξεν non significare *evomere*, sed *effundere*, *emittere*, aut etiam *effluere*, *lenique murmure exilire*, quod nullam speciem fordidam, aut indecoram, afferre putat. Ita locum hunc liberare calumnia conatus est.

Omnium autem amplissime & nova ratione Vir Clariss. tractavit locum de theologia *Homeri* Dissertationibus octo, lectu sane dignissimis. *Daciera* putabat, loca *Homeri* de Diis omnia revocari ad tria genera posse. Primum genus esse eorum, ubi de rebus naturalibus sub allego-riarum ambagibus disserat, alterum, ubi documenta, ad mores pertinentia, tradat; tertium denique, ubi serio theologum agat. Hanc rationem secutus Vir Cl. omnem de theologia *Homeri* disputationem ad ista tria capita retulit. Perplacuit etiam nobis Dissertatio XVI, quæ opposita est iis, qui in *Homero arma ærea* aut reprehendunt, aut pro ferreis habent, ut alias taceamus.

Ex his igitur speciminibus, a nobis allatis, quivis facili negotio cognoscet, quod pretium his Dissertationibus statuendum sit. Ceterum scribendi ratio Latina, si a paucis non satis castigatis verbis & dicendi formis recesseris, ita elegans est & enucleata, ut ea quoque legentem suavitate sua facile tenere possit.

Nos quidem harum Dissertationum lectionem studiosi Græcæ linguæ, imprimisque *Homerica* poeseos, vehementer commendatam cupimus, etsi non negamus, Virum Cl. interdum studio *Homeri* defendendi ad interpretationes eas delabi, quæ vix probari posse videantur: ut cum *Lib. V Iliad. v. 388* καὶ νύ κεν ἐνθ' ἀπόλοιστο Ἀρης &c. verbum ἀπόλοιστο interpretatur metaphorice, ne accusatio in *Homero* hæreat, quasi ille Deos mortales fecerit; cum tamen in eodem *Libro v. 311* eadem verba de *Ænea* dicantur, καὶ νύ κεν ἐνθ' ἀπόλοιστο ἄναξ ἄνδρῶν Ἀνεΐας, neque in altero loco aliter explicari possint: item cum *Lib. VI v. 274* ἐνθ' αὐτῆ Γλαυκῶ Κρονίδης Φρένας ἐξέλαστο Ζεὺς verbum ἐξέλαστο, post *Porphyrum* & alios, interpretatur, *extulit*, *ad magnificentiam evexit*, ut se *Bellerophonis* iustaret, ne *Jupiter* videatur induci minime decoram Deo rem

K k

faciens:

faciens: cum tamen, quoties *Homerus* verbo ἐξέλετο utitur in simili contextu, ut: χόλον ἐξέλετο Ζεὺς, *exemit* significet, nunquam *extulit*; quo loco, miramur, Virum doctum non ea potius ratione usum esse ad defendendum *Homerum*, qua ipse in aliis similibus locis usus est, ut diceret, Deo tribui poetica ratione, quod non impedivit. Humani aliquid passus est etiam Vir doctissimus & in *Homero* versatissimus, cum *Diff. XLI* scripsit, sibi jam displicere, quod ante *Diff. XVII* posuerit post *Feithium*, aurea & argentea vasa in conviviis heroum Græcorum passim adhibita fuisse; nam *Athenæum Lib. VI* autorem esse, ditissimos tum æneis poculis bibisse propter raritatem auri. Itaque, quod *Iliad. Lib. IV v. 3* dicantur convivæ se χρυσέοις δευάσσει excepisse, id forte non de solido auro, sed poculis aurea bractea inductis, capiendum. Nempe Vir doctus non cogitabat, ibi de Diis sermonem esse, quorum omnia apud Poetas aurea sunt. Commemorandum potius erat *Achillis* & *Hecubæ* aureum poculum ex *II. Ψ & Ω*, quæ tamen singula sunt, neque huc magnopere spectant.

VITA NICOLAI V, PONTIFICIS MAXIMI, AD fidem veterum monumentorum a DOMINICO GEORGIO conscripta. Accedit ejusdem Disquisitio de Nicolai V erga literas & literatos viros patrocinio.

Romæ, ex typographia Palcarinorum, 1742, 4.
Alph. 1 plag. 10½.

Discimus cum e Dedicacione, tum e Præfatione, Cl. Autorem, pluribus jam scriptis inclytum, qui nunc unus est e Papæ Sacellanis intimis, ejus jussu conscripsisse hanc historiam, multasque ejus partes hausisse e Bibliothecâ Vaticanâ MStis Codicibus. *Nicolaus* hic, de quo agitur, dictus quondam *Thomas Sarzanensis*, ac postea *Cardinalis Bononiensis*, ea felicitate usus est, ut anno suæ ætatis 48, qui seculi quadragesimus septimus erat, præter opinionem suam Pontifex crearetur Maximus, cum paucis diebus antea orationem habuis-

habuisset de futuro eligendo Pontifice. Natus videlicet erat Sarzanæ, quod Thuseiæ oppidum est, patre Medico rei familiaris perangustæ. Bononiæ literis, maxime sacris, operam navavit strenuam; ac ibi quoque *Magister* creatus fuit *Theologiae*. Conciliarat sibi hic loci summam benevolentiam *Nicolai Albergati*, Episcopi Bononiensis, ac paulo post Cardinalis; a quo comes & simul omnium consiliorum particeps adscitus est in variis legationibus, iisque omnibus, per annos prope viginti. Cujus post mortem *Eugenius IV* eum fecit Sedis Apostolicæ Subdiaconum, quod magnæ dignitatis tum erat munus, itemque Canonicum Bononiensem, nec ita multo post Vicecamerarium suum, tandemque A. 1444 Bononiensem Episcopum. Postea idem Papa in Germaniam eum ablegavit, & sub finem anni 1446 creavit Cardinalem. Subsequenti anno ipse noster *Nicolaus* Papa factus, ante omnia id egit, ut Basileensis Papa *Felix* suo exueretur titulo; eaque in re fautores nactus est Imperatorem & Galliæ Regem. Acta reliqua hujus Papæ tanta brevitate describit Noster, ut fere dici possit exhibuisse eorum diarium ordine chronologico. Nec enim ipsas vel epistolas, vel diplomata, exhibet, sed tantummodo, qua de re agant, edisserit; id tamen operam dans sedulo, ut errores superiorum scriptorum indicet, atque e justis veritatis fontibus, quos & ipsos diligenter nominat, refutet. Illud ex toto opere apparet, præstitisse se hunc Papam non solum initio, sed toto tractu, sacri sui regni clementem erga omnes, pacificum, placabilem, benignum, & simul virum prudentissimum. Ex actis ejus, nostrum est, decerpere quædam singularia. *Pag. 62* legimus, cum Bosniæ regnum hæreticorum plenum esset, quos Manichæos vocabant, adversus hos ad arma vocasse *Nicolaum* Catholicos, adjecto promisso largarum indulgentiarum. *Pag. 63 seq.* describitur, quem in modum Antipapa Basileensis, *Felix V*, autoritate sua exutus fuerit, & postea ornatus dignitate Cardinalis primi. Ex ipsius *Nicolai V* Regestis, sive commentariis, hoc describitur, adeoque paulo aliter, quam a ceteris scriptoribus. *Pag. 95 seq.* memoratur Jubilæum magnum, A. 1450 celebratum splendide; & *pag. 89* refertur,

refertur, Papam tunc remotarum gentium hanc rationem habuisse, ut Jubilæas indulgentias, sive plenissimam peccatorum veniam, pœnitentibus largiretur omnibus, qui domi per tri-duum visitarent aliquot ecclesias, & simul pecuniam exhiberent, quam infumturi fuissent, si Romam essent profecti, atque ibi per quindecim dies commorati. *Pag. 92 docet, Nicolaum de Cusa* Cardinalem, tanquam Legatum Apostolicum, habuisse A. 1451 Moguntia Concilium, cujus acta perierint. Quod A. 1452 ab eodem habitum est Colonia & Bambergæ Concilium, de eo inferius differit suo loco. *Pag. 93 seq.* memorat, etiam *Joannem Capistranum* A. 1451 missum esse in Germaniam, titulo *Commissarii Pontificii & Inquisitoris generalis* insignitum, data ipsi potestate absolvendi eos, qui sub utraque specie communicassent ejuratis hæresibus; sed non receptum fuisse in Bohemia. Qua occasione & eorum adjicit brevem mentionem, quæ eodem tempore in Bohemia egit *Æneas Sylvius*. *Pag. 102 seq.* describit adventum Imp. *Friederici* in Italiam ad suscipiendam a Papa coronam; non tacens *pag. 101*, Pontifici injectum fuisse metum, ne Imperator urbem Romam suæ ditionis faceret, Papamque in captivitatem daret. Quomodo exceptus fuerit a Papa Imperator cum sponsa sua, satis fuse exponitur; dumque etiam docetur, Papam indulgisse Imperatori preces primarias, laudat Noster *pag. 117* *Conradi Oligenii, JCSI*, librum, Romæ A. 1706 editum, *de primariis precibus Imperialibus*, ac simul docet, isto sub nomine latere *Petrum Marcellinum Conradinum*, Cardinalem adhuc superstitem. Quæ A. 1453 nata est *Stephani Porcarii* in Papam conspiratio, ea *pag. 128 seq.* describitur. Ceperat is consilium, Papam una cum Cardinalibus in templo obtruncandi, Romanumque populum vindicandi in libertatem. At non successit scelerati hominis consilium, quippe capti a Papa, & supplicio affecti. Postea morosiores factum esse Papam erga omnes Romanos, nec facile quemquam eorum ad alloquium admisisse, refertur *pag. 131*. Superest, ut e *pag. 162* doceamus, extinctum esse hunc Papam A. 1455 d. 24 Maji, ætatis anno quinquagesimo septimo. Laudandus & hoc nomine Noster est, quod

quod *pag. 171* non præterit silentio, Papam hunc proum fuisse ad iram, natura quippe biliosum; quanquam, eum facile rediisse ad benevolentiam, adjicit. Nec tacet, tradi eum, nimio vini amore captum, undique conquisivisse selecta vinorum genera. Ac supra quoque *pag. 155* quendam Italum illius ævi scriptorem nominat, a quo accusatus fuit hic Papa temulentia. *Ceterum* (ita pergit Noster,) *mores ejus per omnem vitam castigatissimi fuerunt, & præterea literas & viros doctos ita coluit & fovit, ut nullus antea Pontificum maximorum majorem sit gloriam consecutus.* Ac sane nec Protestantes plura, quam duo illa, in eo notarunt vitia, ejusque libenter laudant studia, literarum studiis præstita, præsertim cum hac via cordatissimus quisque postea pervenerit ad agnitionem errorum, tam longa ingeniorum nocte invectorum in Ecclesiam. Sed redimus cum Cl. *Georgio* nostro ad insignia *Nicolai V* in literas merita, quæ singulari Dissertatione prosequitur *pag. 175-204.*

Narrat initio, quot viros doctos excitarit hic Pontifex ad Græcorum libros Latine reddendos, & ad sui quoque ipsorum ingenii fœtus edendos: *Poggium*, (quo jam ante Pontificatum familiariter usus erat,) *Flavium Blondum*, *Trapezuntium*, *Joannem Tortellium*, *Aretinum*, *Janottum Manettum*, *Nic. Perottum*, *Franc. Philelphum*, *Vallam*, (& hos quidem omnes fecit scribas, sive Secretarios, Apostolicos,) *Guarinum*, *Gregorium Tifernatem*, *Petrum Candidum Decembrium*, *Theod. Gazam*, *Lilium Ægidium Libellium*. Ac fide dignissimo constat testimonio, Papam hunc *Francisco Philelpho*, si *Iliada* & *Odyssæam* traduxisset Latinam in linguam, promisisse non solum domum in urbe Romana pulcherrimam, sed etiam prædium in agro Romano, quod satis esset ad opipare & pro dignitate alendam universam ipsius familiam, prætereaque aureorum nummorum, sive ducatorum, decem millia. Ab eodem Papa hic legimus *Rinutium Aretinum* jussu esse Latine reddere *Æsopi vitam & fabulas*, itemque *Hippocratis Epistolas*; & *Joannem Aurispam* Commentarium *Hieroclis in carmen Pythagore aureum*. *Janotto* vero *Manetto*, viro Græcæ, Latine, & Hebraicæ,

braicæ, linguæ peritissimo, mandavit, ut libros viginti scriberet adversus Judæorum & ethnicorum religiones, itemque totum sacrum Codicem ex Hebræa & Græca in Latinam transferret linguam: qui quidem id etiam præstitit in *Psalterio Davidis*, inque toto *Novo Testamento*. Ejusdem Papæ impulsu *Joannes Turrecremata*, Cardinalis, *Gratiani Decretum* illustravit commentariis, iisque eruditissimis. Ejus item jussu *Antonius Allius*, Presbyter Florentinus, *Acta Sanctorum* composuit; quod opus adhuc asservatur in Bibliotheca Vaticana. Omittimus *Rodericum Zamorensen* & *Petrum de Monte*, qui & ipsi hoc impulsore nonnullos emisere libros; & ad merita ejus properamus bibliothecaria. Ac hic quidem Noster eum appellat *conditorem & parentem Bibliotheca Vaticana*; docetque, ad eam locupletandam missos ab eo fuisse in Græciam & in omnes Occidentis terras, qui & Græcos & Latinos coemerent Codices, nulli parcentes sumtui. Hactenus hæc Dissertatio. Accedunt pag. 205 - 215 monumenta aliquot inedita ejus ævi, historiam hujus Papæ illustratura, maxime literariam.

TRAITE' DES OPÉRATIONS. DE CHIRURGIE, &c.

hoc est,

TRACTATUS DE OPERATIONIBUS CHIRURGICIS, Autore HENRICO FRANCISCO LE DRAN, Chirurgo jurato S. Cosmi, Præposito Societatis suæ, Chirurgo primario nosocomii, la Charité dicti, Academiæ Chirurgorum Socio, & Consiliario thirurgico Exercitus Regii.

Bruxellis, apud Georgium Frick, 1745, 8.

Alph. 1 plag. 1.

In operationibus chirurgicis dextre administrandis Cel. Auctor tantam famam assecutus est, ut ejus libellus, cum Parisiis in lucem prodiret, magno cum applausu exceptus fuerit. Tum temporis vero nullam ejus mentionem in *Actis nostris*

stris fecimus, ideoque, nova jam Bruxellis editione publicata, non possumus, quin pauca de egregio hoc Tractatu commemoremus. Postquam Cl. Autor quatuor modos generales, quibus Chirurgia suas operationes perficit, scilicet Synthefin, Diærefin, Exærefin, & Prothesin, explicavit, regulas quasdam generales, ad quamlibet operationem perficiendam necessarias, præmittit. E.g. Chirurgus morbum, quem curare suscepit, cognoscat, & si cûratio non nisi operatione manuali perfici potest, accurate perpendat, an non inde post operationem pejus malum oriri possit; ægri ætatem, vires vitæ, animi dispositionem, & reliqua, perpendat Chirurgus, antequam ad operationem se accingat; ante operationem suscipiendam Chirurgus situm partium naturalem, circa quas operatio versatur, & simul casus fortuitos possibiles, qui ipsi in operatione perficienda remoras injicere possent, examinet, quo illos evitare, vel corrigere, discat; præparatio apparatus chirurgici, dispositio ægri, & eorum, qui Chirurgo adsunt, apte sunt instruenda, quo in operatione ipsa promte & accurate versari queat. In ipsa tractatione Autor noster agit 1) de inflammatione, ejusque mutationibus; 2) de futuris chirurgicis; 3) de Herniis; 4) de operationibus, in diversis Hydropis speciebus occurrentibus; 5) de operationibus circa pudenda sexus potioris; 6) de fistula ani & hæmorrhoidibus; 7) de calculo, in diversis partibus viarum urinarum hærente, ejusque extractione; 8) de Cancro; 9) de operationibus, in pectoris cavo suscipiendis; 10) de Angina; 11) de Labio leporino; 12) de Polypo narium; 13) de fistula lachrymali; 14) de vulneribus capitis; 15) de Aneurismate; 16) de Panaritiõ; 17) de amputatione membrorum in genere & in specie. Hæc cuncta ab Autore adeo concinne & eleganter pertractantur, ut, Compendium hoc integrum perlegere, præstet, quam de eo particulatim dicere. Selegimus itaque ex pluribus, quæ hic proponuntur, Calculi historiam, quæ a pag. 158 ad 245 accuratius proponitur, ita ut quartam ferme totius libelli partem constituat. Plurima sunt loca corporis nostri, in quibus calculi generantur, formatio vero calculi fit, quando particule solidæ, speciatim salinæ, sulphuræ, & terre-

terrestres, propius se attingunt & conjunguntur, quod non fieri potest in canalibus, per quos liquor rapidissimo flumine transit, sed in iis, qui lentum fluidi motum tantum admittunt. Calculi vero initia successive incrustantur, ita, ut lamina laminæ inducatur; si calculus unicus invenitur, superficies nunquam polita est; si vero bini sunt, superficies alterantur, & quasdam partes politas ostendunt; si quilibet quasdam superficies politas habet, maxima cum probabilitate concludere possumus, plures dari calculos. His præmissis, calculos vesiculae felleæ, pulmonum, sacci lachrymalis, præputii, juncturarum in podagricis, & glandularum quarundam, breviter recenset, & tandem ad calculum renum accedit. Urinam, jam in tubulis excretoriis substantiæ renum interioris motam, lentius fluere, quam ipsum sanguinem arteriæ emulgentis, probabile est; hinc & calculi in his se generare possunt, quod experientia confirmatur. Tales calculi minimi sæpius impetu urinæ copiosioris in pelvim renum expelluntur; sæpius vero hærent, & inflammationem aliaque mala causantur. Calculus, in uretere hærens, spasticam ejus contractionem efficit, & inflammationem, aliaque incommoda, producit. Dissuadentur itaque hoc in casu fortiora diuretica, sed potius post venæsectionem, ad avertenda inflammationis incommoda præmissam, cataplasmata, & alia medicamenta emollientia, lumbis imponenda sunt. Sabulum & calculi minores, ex renibus per ureteres ad vesicam ducti, si concrevant, calculum vesicæ formant. Nephriticis ideo suadendum est, ut, si, tale quid in vesicam intusse, sentiant, urinam quodammodo retineant, donec tanto impetu effluere possit, ut calculosas partes secum rapiat, quod optime fit, si genubus insistentes, abdomine antrorsum pendente lotium emittunt. Calculos vesicæ adhærere, ex observationibus constat; hæc vero adhæsiō nunquam ita comparata est, ut extractionem ejusdem impediatur, quod non tantum in levioribus casibus, sed in calculo, late & fortiter adhærente, cognovit Cl. Autor, & ideo ejusdem calculi delineationem addidit. Figura vesicæ in diversis hominibus diversa est, ita, ut sæpius quædam cavernæ laterales in ea inveniantur. Hinc evenire solet, ut calculus, in tali parte

parte hærens, intus orificium vesicæ in emissione urinæ urgere nequeat. Positus igitur calculi ad orificium vesicæ est primaria doloris causa in calculosis. Signa hujus rei partim incerta, partim certa, sunt. Si urina effluit, & subito retinetur, sed tamen iterum effluit, signum est minoris calculi, quod non amplius observatur, si moles calculi augetur. Imitationes & titillationes urethræ sunt signum aut morbi vesicæ, aut calculi præsentis viscidum cum urina excretum, continuus urinam reddendi conatus, & pus cum urina effluens, signa quoque incerta sunt calculi, cum sæpius etiam ab aliis morbis viarum urinarum dependeat. Qui, equo & curru vestij, sanguinem cum urina mingunt, calculum in vesica continent. Hoc inprimis fit, si calculus asperior est; si vero adhæret, vel in cavo laterali includitur, tunc hoc phænomenon non observatur. Dolores acuti in exprimendis ultimis urinæ guttis signum satis certum calculi vesicæ inveniuntur, sed exceptiones indicatæ hic quoque valent. Cum vero & alii vesicæ morbi & calculi similia signa producant, observationibus crebrius & accurate institutis, Chirurgus in signis colligendis certior reddetur. Talem observationem, quæ Chirurghum ad hæc attentum instruit, Autor annexuit. De Catheterismo, sive methodo inquirendi in præsentiam calculi, fusius disserit, lithotomiam in viris & foeminis administrandi rationem amplius describit, & fistulas, quæ lithotomiz succedunt, nec non incontinentiam urinæ, considerat, & curationis vias ostendit. Nos vero, qui hæc brevibus non indicare possumus verbis, pauca adhuc de calculo urethræ addimus. Causæ, quæ calculum, ex vesica expulsum, in urethra subsistere faciunt, sunt volumen calculi majus diametro urethræ, & figura ejus irregularis & angulosa; in utroque casu, aut in collo vesicæ, aut in cavitate moniculari, eidem proxima, aut in canali urethræ, hæret. Quomodo vel instrumento, vel incisione facta, educi debeat, longius describit Autor, qui in toto hoc Tractatu inprimis quidem ob concinnam & accuratam operationum manu perficiendarum descriptionem laudandus est, sed præterea quoque in causis, symptomatibus, & signis morborum accurate recensendis, haud contemnenda proponit.

Neue Grundsätze der Artillerie, 2c.

id est,

PRINCIPIA NOVA REI TORMENTARIAE, continentia determinationem vis pulveris pyrii, cum disquisitione de differentia resistentiæ aeris in motibus celerioribus atque tardioribus; ex Anglico sermone **BENJAMINI ROBINS** in Germanicum translata, pluribusque annotationibus aucta, a **LEONHARDO EULERO**, Professore Regio.

Berolini, apud A. Haude, 1745, 8.

Alph. 2, Tabb. æn. 8.

Scientia rei tormentariæ, prout vulgo tractari solet, ita comparata est, ut vix ac ne vix quidem scientiæ mathematicæ nomen mereatur. Quemadmodum enim omnia fere, paucissimis exceptis, sola experientia duce ibi determinantur; ita contra de eo, quod primum est, vi nempe pulveris pyrii, celeritate globi, inde resultante, ejusque vero motu in aere resistente, altum est silentium; quippe quæ omnia haud vulgarem sublimioris Matheseos cognitionem requirunt. Cum igitur inter paucos, qui hisce enodandis sese accinxerunt, emineat Cl. Anglus, *Benjamin Robins*, isque theoriam ulterius, quam ab ullo huc usque factum, protulerit, plurimisque egregiis inventis auxerit; ansam hoc præbuit Cel. *Eulero*, ad promovendam hanc etiam cognitionis mathematicæ partem, *Tractatum* illum Autoris ex Anglico sermone in Germanicum convertendi, in quo quidem ita versatus est, ut non solum Annotationibus plurimis mentem Autoris distincte explicaverit, atque, omnibus ad expressiones analyticas reducis, egregie illustraverit, sed etiam quamplurima, quibus theoria latius promoveretur, de suo addiderit, variosque interdum, ab Autore admissos, errores emendaverit, id quod semper fecit insigni cum modestia, qualis decet viros vere magnos. In Præfatione refutare conatur Cel. *Eulerus* præjudicium quoddam, nostris diebus communissimum, quasi *Mathesis sublimior non nisi circa*
subtiles

subtiles inutilesque speculationes versetur, totiusque Mathe-
seos, si quæ sit, utilitas tantum ad vulgares ejus partes esset re-
ferenda. Ostendit igitur, eam perfectionem, quæ in Mecha-
nica, imprimis machinarum scientia, in Hydrostatica & Hydraulica,
item in Astronomia, desiderari possit, ita esse comparatam,
ut non nisi a sublimioris Matheoseos cognitione expectanda sit.
Sequitur Præfatio Autoris Angli sat longa, quæ de origine munimentorum recentiorum, eorumque variis emendationibus & usibus, de optimis artis muniendi autoribus, de inventione rei tormentariæ, de inventis Autorum circa motum globorum, agit, & imprimis ostendit, quantos errores ob neglectam aeris resistentiam admiserint; plurimasque solidas atque utilissimas observationes continet.

Tractatus ipse in *duo Capita* distinguitur, quorum *primum* de vi pulveris pyrii, *alterum* de motu globi in aere, agit. In *primo Capite*, *Prop. I & II*, indubiis experimentis evincit Autor, ex pulvere pyrio ope inflammationis produci materiam subtilem, elasticam, permanentem, atque generatim ita comparatam, ut omnibus proprietatibus aeris gaudeat, adeoque haud dubie pro ipso aere haberi possit. Cum igitur omnis vis pulveris pyrii a subitanea expansione istius materię elasticę oriatur; in *Prop. III & IV* tam quantitas ipsius, quam leges elasticitatis, accurate examinantur. Elasticitates quidem inveniuntur ceteris paribus densitatibus proportionales, (quod tamen non nisi in compressione haud adeo magna exacte locum habere monet Cel. *Eulerus*, crescentibus elasticitatibus in majori ratione, quam densitatibus,) ipsa vero quantitas materię elasticę tanta, ut, si in eandem densitatem cum aere communi expansa sit, occupet spatium circiter 244 vicibus majus spatio pulveris, in quo contenta fuit, ejusque pondus sit $\frac{2}{3}$ ponderis pulveris æquale. Quamvis itaque elasticitas istius materię, in eodem spatio cum pulvere inclusę, sit circiter 244 vicibus major elasticitate aeris; hæc tamen elasticitas propter insignem caloris gradum, quem facta inflammatione recipit, admodum augetur. In hoc augmentum inquitur Autor *Prop. V & VI*. Instituit nimirum cum aere communi

L 1 a experi-

experimentis, invenit, elasticitatem ejus, ad calorem ejusdem gradus cum ferro candente redacti, fere quadruplo majorem fieri, quam est in statu naturali. Cum igitur materia illa ejusdem sit naturæ cum aere; sequitur, elasticitatem ejus in ipso inflammationis momento circiter 1000 vicibus majorem fieri elasticitate aeris naturalis, seu pressione atmosphæræ; quam tamen multo majorem esse posse, ex monito Cel. *Euleri* jam allato patet. Hisce principiis præmissis, aggreditur Autor determinationem motus globi, ex cognita vi pulveris resultantis, & primo *Prop. VII* ex datis tormenti longitudine & diametro, quantitate pulveris, & elasticitate materiæ inclusæ in primo inflammationis momento, invenire docet celeritatem, quacum globus e tormento propellitur. Hoc Problema analyticis expressionibus solutum dedit Cel. *Eulerus*, simulque varias circumstantias, ab Autore neglectas, accuratius consideravit, quibus solutio ejus paulum immutatur; qualia sunt reactio & resistentia aeris, a globo propulsi, frictio globi contra interiorem tormenti superficiem, egressus materiæ elasticæ inter globum & superficiem istam, diversa celeritas particularum hujus materiæ, earumque mutua reactio; maxime autem inflammatio pulveris successiva, quam etsi Autor in solutione sua tanquam momentaneam supposuerit, talemque re vera existere evincere voluerit, ostendit tamen Cel. *Eulerus* tam ratiociniis, quam experimentis, Petropoli institutis, tempus, quo pulvis successive incenditur, nequaquam negligendum esse; ex quibus omnibus simul concludit, vim elasticam pulveris primo inflammationis momento pluribus, quam 1000, vicibus, imo forsitan secundum Cel. *Dan. Bernoullium* in *Hydrodynamica Sect. X*, 10000 vicibus, majorem esse pressione atmosphæræ. Ut vero solutionem præcedentem etiam cum experientia congruere ostendat Autor, describit *Prop. VIII* instrumentum, cujus ope experiundo determinari potest celeritas globi in data a sclopeto distantia. Constat illud ex pendulo ligneo, ab una parte lamina ferrea valida munito, fulcro firmo innitente, intra quod libere oscillari possit, cujusque elevatio determinatur longitudine lori, ei affixi, & per retinaculum

tinaculum transeuntis, atque intra illud mobilis. Quodsi enim globus dati ponderis ex sclopeto contra partem ejus inferiorem lineam explodatur, & mensuretur longitudo lori, ex retinaculo extracti, dabitur exinde elevatio penduli, seu angulus, quo facta collisione extra-verticalem dimotum est, atque ex hoc porro per principia mechanica invenietur celeritas, quacum globus contra illud irruit. Hanc ipsam inveniendi methodum, ab Autore absque demonstratione ostensam, adhibita Analyfi perspicue exposuit Cel. *Eulerus*. Quærantur enim primo centra gravitatis & oscillationis penduli, ex quibus invenietur pondus, in ipso collisionis puncto substituendum, tale, ut a reliqua totius penduli massa possit abstrahi; quo facto, per regulas collisionis corporum non elasticorum, ex dato adscensu penduli, seu velocitate ejus in momento collisionis, invenietur ipsius globi celeritas. Hac occasione etiam *Eulerus* errorem quendam, ab Autore in motu penduli determinando commissum, emendavit, simulque aliam circumstantiam, ab eo neglectam, resistantiam nempe aeris, consideravit, qua fit, ut celeritas globi paulo major prodeat. Descripta igitur hujus instrumenti constructione & usu, enumerat Autor sequenti *Prop. IX* experimenta, cum eo instituta, tabulasque exhibet, quibus adscensus penduli pro variis tam ponderibus globi, & pulveris, quam sclopeti longitudinibus, cum theoria comparatur, atque aberrationes non nisi perexiguæ deprehenduntur. In adjectis vero Annotationibus Cel. *Eulerus* hæc experimenta paulo accuratius examinat, & tam in ipsa (ut jam monuimus) theoria, quam in ejus ad experimenta applicatione, admissos errores, multo majorem aberrationem producturos, ostendit, nisi hi cum aliis erroribus, in *Prop. VII* allatis, se mutuo compensarent; simul etiam de usu hujus doctrinæ ad inveniendam tormentorum firmitatem vi pulveris sustinendæ necessariam, & de figura cameræ tormenti, cui pulvis immittitur, egregia quædam affert. Hisce principiis primariis ad determinandam globi velocitatem excussis, pergit Autor ad considerationem variarum circumstantiarum, ad quas in perficienda hac theoria necessario attendendum est. In *Prop. X* disquirat, quidnam

diversus atmosphære status ad variandam pulveris vim conferre possit, ibique ostendit, humiditatem aeris vim pulveris, eam in se recipientis, permultum imminuere, ita quidem, ut globus, tempestate sicca per 1700 pedes 1'' do propulsus, eadem quantitate pulveris, sed tempestate humida tantum per 1200 pedes, prolatus sit. In *Prop. XI* consideratur, quanta velocitate ipsa flamma in tormento moveatur, si nec globus, nec aliud impedimentum externum, ipsi applicetur. Nimirum celeritas globi non a sola vi materiæ inflammatæ elastica, sed insuper ab ipsa flammæ insequentis velocitate, pendet, quod facile exinde potest colligi, quod, quantacunque supponatur vis illa, celeritas globi tamen nunquam major esse possit eâ, qua movetur flamma insequens. Hanc igitur ex theoria determinari posse, desperans Autor, ex experimentis ope machinæ supra descriptæ elicere conatur, eamque invenit tantam, ut flamma motu libero tempore 1'' di 7000 pedes describere possit. Ista vero altius repetiit *Eulerus* in annotationibus, atque ex principiis motus fluidorum determinavit velocitatem flammæ tantum circiter 3200 pedibus 1'' do æqualem, considerata simul aeris resistentia, adeoque etiam velocitatem globi multo minorem, quam ex Autoris experimentis prodierat; quæ omnia arguunt vim pulveris multo majorem, quam Autor invenit eam ex hypothesi, elasticitates densitatibus esse proportionales; quapropter *Eulerus* ex theoria sua aeris (in *Comment. Petrop. Tom. VII* tradita) rem aliter deduxit, atque tam vim pulveris flammæque celeritatem, quam motum globi inde consequentem, elicit, simul etiam quantitatem pulveris, pro dato tormento requisitam, ut maxima inde globi velocitas prodeat, determinavit; denique duas circumstantias notabiles, inflammationem flammæ successivam, atque egressum materiæ elasticæ per lumen accensorium & inter superficiem tormenti internam & globum, in computum duxit, & quantitatem effectus, ex ipsis prodeuntis, quam proxime definivit, ita ut, consideratis his omnibus circumstantiis, tandem motus globi determinari possit. Sequens *Prop. XII* considerat casum, quo spatium admodum notabile inter pulverem & globum reliquitur, quoque celeritas

celeritas globi a collisione materiæ elasticæ, continuo se expandentis, atque in singulis partibus diversa velocitate præditæ, pendet, quam igitur subtilissimam quæstionem tantum quam proxime resolvere licuit. Denique in *Prop. XIII* varia pulveris pyrii genera, eaque examinandi modus, ostenduntur, plurimæque observationes hanc in rem utilissimæ afferuntur.

Pergimus ad *Caput Secundum*, quo motus globi, e tormento egressi, in aere, accuratius, quam unquam hætenus factum, consideratur. *Prima* igitur *Prop.* Autor generatim de legibus resistentiæ, quam corpora in fluidis mora experiuntur, disquirat. Considerat primo casum facillimum, si nempe fluidi partes ponantur a se invicem sejunctæ, nec in se mutuo agentes, quo itaque motus corporis ex sola doctrina de collisione corporum determinari potest. Cum vero casus ille in rerum natura locum habere nequeat, sed fluida omnia constant partibus, sibi invicem adjacentibus, ac in se agentibus; patet, huic resistentiæ longe aliam ex motu partium istarum pendentem accedere. Offerunt autem hic sese duo casus, probe a se invicem distinguendi. Vel enim corpus movetur in fluido, cujus partes sibi invicem apprimuntur, idque celeritate minori, quam est ea, qua partes hæ in spatium vacuum, a corpore relictum, irruere conantur; hoc ergo casu clarum est, æquilibrium restitui a partibus, hoc spatium implentibus, partemque corporis posteriorem continuo urgentibus, ideoque resistentiam corporis multo minorem fieri; vel contra corpus movetur tanta celeritate, ut partes fluidi vacuum, a corpore relictum, haud statim implere possint, unde a pressione partium harum contra anteriorem ejus superficiem multo major oritur resistentia; ex quibus patet, quam notabilis sit differentia inter resistentiam corporum, vel tarde, vel celeriter, motorum, quantoque errore ea in consideratione motus globorum in aere neglecta sit. Hæc omnia ulterius prosecutus est *Cel. Eulerus*, ostenditque primo, omnem mutationem in motu corporum, ac in specie resistentiam, quam in fluidis patiuntur, ex vi ipsorum inertæ proficisci; dein considerat casum simplicissimum de fluido, cujus partes a se invicem separatæ existant, posito fluido vel elastico, vel

vel non elastico, & superficie corporis quavis; inprimis vero de resistentia aeris disquirat, & ea quidem duplici, altera ex allisione corporis ad partes aeris, altera ex diversa pressione partium aeris, corpus ambientium, oriunda, quæ omnia subtilissimæ motus fluidorum theoriæ haud parvam lucem accendunt. In *Prop. II* Autor in resistentiam aeris, experimentorum, per machinam, supra descriptam, institutorum, ope, inquirat, & ostendat, resistentiam pro motibus celerrimis quam maxime aberrare a theoria pro motibus tardioribus, qua resistentia quadratis celeritatum proportionalis ponitur, ita quidem, ut, posita celeritate globi 1700 pedum 1° do, resistentia deprehendatur circiter triplo major ea, quæ juxta theoriæ hanc prodire debuisset. Hæc tamen omnia nequiquam impediunt, quo minus theoria ista in motibus tardioribus satis exacte locum habeat, prout ex comparatione ipsius cum experimentis accuratissimis, circa lapsum corporum gravium institutis, *Eulerus* demonstrat. In *Prop. III* exhibetur regula, qua ex data resistentia pro velocitate parva, de qua per theoriæ satis constat, aliaque pro velocitate maxima, (quam 1700 pedibus 1° do non majorem pro globis ponit Autor,) per experientiam cognita, inveniri poterit resistentia pro gradu quovis velocitatis intermedio quam proxime, quamque ideo methodo interpolandi tantum niti, facile patet. In *Prop. IV* Autor theoriæ suam, in *Cap. 1* pro globis minoribus sclopetorum traditam, & experimentis penduli confirmatam, applicat ad globos majores tormentorum, atque e. g. celeritatem globi 24 \mathfrak{H} , ex tormento 10 pedum, quantitate pulveris = 16 \mathfrak{H} propulsi, ponit 1650 pedum 1° do, eandem vero pro quantitate pulveris = 12 \mathfrak{H} tantum 1490 pedum eodem tempore. Hæc omnia latius exposuit, adhibita methodo analytica, *Capite* præcedente tradita, *Eulerus*, addiditque tabulam, qua pro omnibus tormentorum generibus, & pro quantitate pulveris æquali $\frac{1}{2}$, $\frac{2}{3}$, $\frac{3}{4}$, vel toti ponderi globi, quam proxime reperiri potest celeritas globi primo momento; ex qua patet, posita eadem ratione pulveris ad pondus globi, globum eo minori velocitate propelli, quo majus est tormentum, quod paradoxum videri

videri posset, nisi resistentia aeris non tam e quantitate ipsius absoluta, quam potius ex relatione ad pondus globi, dijudicanda esset, quo fit, ut globus tormenti majoris minori quidem velocitate moveatur, sed contra minorem resistentiam respective experiatur, ideoque multo longius propellatur. Hanc tabulam, considerato spatio inter superficiem tormenti & globum, emendatiorem & ampliorem reddidit, simulque, quid longitudo tormenti ad augendam minuendamve globi celeritatem faciat, disquisivit, tabulamque exhibuit, qua pro data celeritate globi inveniri potest expeditissima cum tormenti longitudo, tum pulveris quantitas, ad imprimendum globo tantum celeritatis gradum. Porro de firmitate tormenti in quovis loco requisita ad pressionem pulveris sustinendam egit; denique quaestionem de invenienda quantitate pulveris, qua ex dato tormento globus maxima cum celeritate propelli possit, resolvit, & hanc quantitatem pro longitudine tormenti a 2 usque ad 60 diam. globi tabula repraesentavit. In *Prop. V* Autor ostendit ipsam quantitatem resistentiae, quam globi in aere experiuntur, eamque tantam esse demonstrat, ut globus 24 lb, quantitate pulveris 16 lb explosus, atque inde celeritatem 1650 pedum 1" do acquirens, patiatur ab aere resistentiam ad minimum 23 (quin imo fere ultra 25) vicibus majorem pondere ipsius globi; ex quo nunc abunde patet, quam insigni cum errore haecce resistentia respectu ponderis globi pro nihilo reputetur. Pergit Autor ad considerationem viae, quam globus, posita aeris resistentia, describere debet, antea autem, ut melius aberratio ejus a sententia communi de motu globi in Parabola pateat, praecipuas motus parabolici proprietates enarrat; quas ex primis motus principiis perspicue & concinne eruit, & analyticis expressionibus complexus est, *Eulerus*. His positis, in sequenti *Prop. VI* per experimenta plurima Autor ostendit, motum globi in aere aberrare mirum quantum a motu in Parabola, nisi celeritas ejus sit perquam exigua. Dabimus hujus rei exempla quaedam, eo notabiliora, quo minus haec resistentia aeris a plerisque in computum ducitur, & quo magis motus globorum in Parabola a scripto-

M m ribus

ribus artis balisticae in vulgus notis pro vero atque indubio venditari solet. Globus diametri $\frac{3}{4}$ poll. ex sclopeto propulsus est ex calculo Auctoris velocitate 1700 pedum 1° do, ex quo prodiret, posito motu parabolico, amplitudo iactus pro angulo 45° circiter 17 mill. Angl., quae autem tantum $\frac{1}{2}$ mill. Angl. deprehensa est, unde vera amplitudo tantum $\frac{1}{4}$ est ejus, quam motus parabolicus requirit; quod eo minus mirum videri debet, quod resistentia aeris sit hoc casu 120 vicibus major pondere corporis. Dein globus 24 ℥ e tormento explosus acquirat velocitatem 1650 pedum 1° do, unde in Parabola pro angulo 45° fieret amplitudo circiter 16 mill. Angl. quae vero ab Auctoribus inventa tantum est 3 mill. Angl. unde vix $\frac{1}{2}$ est ejus, quae ex hypothesi communi prodiret. Eodem modo globi alii, quorum amplitudines ex hypothesi parabolica prodire debuissent 1050, 566, 1400 pedum Anglic., dederunt tantum amplitudines 448, 320, 690, pedum respective. Quamvis autem Auctor hoc modo ostenderit aberrationem motus veri globorum a motu parabolico; tamen eo non processit, ut ipsam Curvam, quam ex legibus resistentiae aeris globus describere debet, definiret, sed hanc disquisitionem in aliud tempus reservavit. Quod cum hactenus executus non sit; defectum hunc supplere conatur *Eulerus* in Annotationibus. Primo considerat iactus horizontales, ibique tam deviationem globi ab horizontali, quam celeritatem pro quavis distantia, determinat. E. g. globus 24 ℥ celeritate 1500 pedum 1° do explosus in distantia 900 pedum aberrat ab horizontali $\frac{1}{2}$ gradu, globus diam. $5\frac{1}{2}$ poll. celeritate 1600 pedum propulsus in distantia 1000 pedum aberrat 27' 37", ex quibus patet, in ejusmodi distantii hanc deviationem in praxi vix considerari posse. Dein iactus verticales pertractat, & altitudinem, ad quam globus ascendit, velocitatem ejus in puncto quovis, tempusque totius iactus, definit. Ita e. g. globus diam. circiter $\frac{3}{4}$ ped. Anglic. verticaliter explosus in terram recidit tempore 34", & ascendit ad altitudinem 4478 pedum Rhen. (cum in spatio vacuo ad 26014 pedes ascendisset,) tempusque ascensus invenitur $13\frac{3}{4}$ ", descensus

scensus 20th circiter. Denique jaclus horizonti obliquos considerat; quo vero casu ob æquationes differentiales intricatissimas, quæ haud aliter, quam pluribus approximationibus, resolvi possant, vix ac ne vix quidem certi quidpiam elici potest. In *Prop. VII* Autor mentionem facit singularis circumstantiæ; in motu globorum obviæ, qua fiat, ut non solum in directione verticali deorsum trahantur, sed etiam extra ipsam planam verticale versus dextram sinistramve declinent; quam vero non ex motu globi rotatorio circa axem, sed tantum ex figura ejus non perfecte spherica, oriri, *Cel. Eulerus* perspicue demonstrat. Denique in *Prop. VIII* determinatur effectus percussionis, quem globi in corpora solida, in quæ impelluntur, edunt. Quippe, cum globus, in corpus non elasticum intrans, resistantiam patiatur constantem a firmitate particularum, poterit motus ejus haud aliter considerari, quam corporis, contra directionem gravium adscendentis; ex quo elicitur, profunditates, quibus globi in corpora firma intrant, esse in ratione composita ex directa simplici pondere globorum, & duplicata velocitatum, nec non reciproca duplicata diametrorum, & simplici firmitatis corporum; quod institutis circa lignum experimentis Autor confirmat, atque unde simili modo experiundo firmitates aliorum corporum, ideoque effectus percussionis in iis, determinari possent.

Ceterum ex iis, quæ attulimus, patet, quam multa nova, & a nemine hæcenus excussa, in hoc Tractatu reperiantur, quæ, ut generatim Mechanicam, præsertim haud adeo excultam theoriam motus fluidorum, atque resistantiæ corporum, in fluidis motorum, egregie illustrent atque promoveant; ita imprimis rei tormentariæ novam lucem accendunt, tam ob præcipua ejus capita, hæcenus fere neglecta, hic exposita, quam etiam propter permultas observationes solidas, hinc inde interspersas, quas exponere, per instituti nostri rationem non licuit, quæque iis etiam, quibus omnia, ad theoriam spectantia adire non datur, subsidia in praxi utilissima afferre possunt. Fatendum est quidem, in theoria sæpius approximationes plures adhibitas esse, quæ conjunctim sumptæ aberrationes quasdam notabiles producere possent, sed cuivis, ea

M m 2 propius

propius inspicienti, patebit, rei naturam id aliter non permittere, quin potius, rem, tot difficultatibus, tot circumstantiis perplexis, involutam, extricasse, atque plurima ad tantam perspicuitatis gradum perduxisse, id ipsum insignem laudem mereatur. Hoc tantum imprimis optamus, ut ii, quibus hujus scientiæ perfectio curæ cordique est, institutis pluribus cum cura experimentis, qualia exequendi satis expedita hic via aperta est, rem eo deducant, ut ex eorum cum præsentia theoria comparatione hæc ipsa magis emendari, ejusque usus expeditior reddi, possit.

**DAN. WILHELMI TRILLERI, PHILOS.
& Medic. Doct. Archiatri Nassav. Observationum criticarum in varios Græcos & Latinos Autores
Libri IV.**

Francofurti ad Mœnum, apud Franc. Varrentrapp, 1742, 8.
Alph. 1 plag. 16.

EJUSDEM HESYCHIANARUM EMENDATIONUM Specimen novum, sive Appendix Observationum criticarum ad Virum Summe Reverendum atque Celebrerrimum JOANNEM ALBERTI, Lexici Hesychiani editorem & restitutorem dignissimum, Theologum atque Philologum apud Batavos præstantissimum.

Francofurti ad Mœnum, apud eundem, 1742, 8.
Plag. 3.

Ea est doctrina Cel. Trilleri nostri, ea literarum interiorum peritia, ea judicandi & conjectandi felicitas, diversis, iisque elimatissimis, lucubrationibus comprobata, ut non vulgare quid ab eo expectari posse videatur. Has virtutes Observationibus, quas in præsentia manibus nostris versamus, ita testatas fecit, ut haud exigua accessio gloriæ, quam sibi jamdum in hoc literarum genere conciliavit, ei accedat, & orbem lite-

literatum ipse sibi de novo obstringat. Ingressus opusculum hoc, (de diversis enim Græcis & Latinis Autoribus optime meretur,) videaris tibi in amœnissimo viridario, pulcherrimis floribus ubique ornato & distincto, versari, ut, quo oculos flectas, quosque præ aliis decerpas, in ambiguo hæreas. Faciemus nostra industria, ut observationes, quæ præ aliis notatu dignæ sunt visæ, in arcum compulsæ, Lectoris nostri judicio exhibeantur.

In Præfatione docet Autor, literarum elegantiorum studium cum virtute ac moderatione conjungendum esse, quam ipse Vir egregius, ut verbis dilaudat, ita ipso opere sectatur. Non fecat, non urit pro lubitu, non in alios, a sententia sua alienos, quod multis Criticis est solenne, debacchatur, non illis cum imperio suas hariolationes obtrudit. Sed agite, in ipsum elegantissimum hoc opus, variis, iisque eruditissimis, observationibus distinctum, nos immittamus. In *Vopisci Aureliano Cap. 36* pro *timore* legi vult *tumore*, quæ vox apud probæ notæ scriptores sæpe *iram & indignationem* significet. In locum *παντοράκτας*, quod nomen de Cynicis adhibet *Julianus Imp. Orat. VI fol. 369*, reponi vult *παντορέκτας*, *omnia appetentes*, ab *ὀρέγεσθαι*. *Æl. Lampridius* in *Antonino Elagabalo* verbis illis: *Cum eadem terra & venena ferat, & frumentum, atque alia salutaria, alia contraria*, respicere videtur ad illa *Homeri Odysf. IV. 230*:

Πλείστα Φέροι ζείδωρος ἄρερος

Φάρμακα πολλά μὲν ἐδάτῃ μεμιγμένα, πολλά δὲ λυγρὰ.
Aristaneni verba *Ep. 1 Lib. I*: Σὺ δὲ ὀφθεῖσαι Φλέγεις, καὶ ἐκ ἕσσαι τιτρώσκεις, mendosa jamdum visa sunt *Mercero*. Noster pro *ἐκ ἕσσαι* reponit: καὶ ἀκτίσι τιτρώσκεις. Sed forte cuidam facilius censeatur emendatio *Cl. de Pauw*, qui legit: καὶ ἐκ ἡτσον τιτρώσκεις. Lectionem *Dionigenis Lib. I segm. 59*: Θέσπιν ἐκάλυσε τραγωδίας ἄγειν, sollicitaverat *Casaubonus*, & qui ei pollicem presserat, *Menagius*, pro ἄγειν, ἄδειν legentes. Noster, nullum mendum loco inesse, ex *Horatio*, & quidem rectissime, quantum nos judicare possumus, ostendit. *Athenæus* affert locum *Menandri*: ἐπιθυμῆσας τῷ βορέα ἦδιον ὀψάριον, εἰδὲν λαβῶν, ἐψήσω Φαιήν, *εὐπε*

Pag. 4.

5, 6.

11-13.

19.

23, 24.

- cum cuperem, borea flante, suavius obsonium, nihil nactus elixabo lentem.* Trillerus, rejecta emendatione Casauboni ac aliorum, legendum censet: ἐπιθυμῆσαι τῇ βορᾷ ἥδιον ὀψάριον, id est, cum desiderarem ego esu suave & jucundum obsonium. Verba Ennii, *edes phagitica*, nullius sunt sensus. Substituit igitur *addephagia*, vel *addephagica*. Ἀδδηφαγία enim, vel ἀδδηφαγικὰ, vel ἀδδηφαγία, interprete Hesychio ac aliis, notat *gulositatem*, sive voracitatem, modum tenere nesciam, & gula luxuriantis furorem. Nisi quis legi malit *hedypathia*, aut *bedypathica*, quo titulo librum insignitum scripsit Arcestratus,
28. 29. Poeta luxuriosissimus. Isidorus in Glossis habet *Dufus demon*; quem locum tentarunt Reinesius & Bodinus, sed minus feliciter. Noster retinere vult *Dufus*, aut *Dasus, demon*, ex Græco δαυός, *birfutus, villosus*, quales nonnulli demones dicuntur
- 31, 32. Ebrais מַרְרָעָם. Emendationem Acidalii, in Curtii Lib. V Cap. 12, pro *velut a rege*, legentis, *velut a tergo*, longe præferendam esse judicat illi *Modii, velut a rogo*, quam pariter approbat Gronovius *Obs. Lib. II Cap. 12 pag. 307*; arbitratur tamen, commode etiam legi posse, *vultu irriguo*, vel *riguo*,
- 35-37. intueretur. Michaelis Apostolii locus *Cent. XIX, 99*: ὑπνέμια ὄνειρατα καὶ ἐπαυῶν σκιαί, *ventosa somnia & laudum umbra*, feliciter ex Luciano T. I pag. 589 edit. Græviane restituitur, ubi hæc leguntur: πάντα ἐκεῖνα ὑπνέμια ὄνειρατα καὶ ἐπῶν σκιαί, *omnia illa subventanea somnia & verborum umbra*. Locus Ciceronis de *Nat. Deor. Lib. III Cap. 35*, ubi sermo est de Dionysio patre, Siciliæ tyranno, in quo habentur verba, *in tympanidis rogam*, pro insanabili fere adhuc est reputatus, qui ita refingitur: *vita impunitus, in rogam est illatus*. Vox *impunitus* Ciceroni est usitata, & convenit lætio intentioni ipsius. Discutiendum quippe sibi sumserat hoc, cur, si datur providentia, bonis in hac vita male, malis contra bene,
- 47-51. sit. Tangit locos aliquot ex *Phile de proprietate animalium*, a Doctiss. Paww in postrema editione sollicitatos, quos vel sanos esse ostendit, vel alia quadam via vulnera illorum obliganda esse demonstrat. Antiphronis loco *Lib. II Ep. IV pag. 266*, in quo nominantur ἀγρία φύλλα ἀνθρώπων, & in quo emendando
- 62-70. 102-106.

dando jamdum *la Crozius* & *Berglerus* occupati fuerunt, ita medetur: ἄγρια Φύλλα τῶν ἀνθερίων, *agrestia folia Anthberia*, sive *Asphodeli*. Ἀνθερῆος enim & caulis & ipsa sæpius herba est *Asphodeli*. Hic *anthbericus*, sive *asphodelus*, sacris faciendis olim destinabatur, quod ex *Luciano*, illiusque explanatore, speciatim *Homero Odyss. Ω, 13*, ac inde *Luciano de Luctu pag. 301*, probat. Defunctorum tumuli ipso illo conferebantur, & *Proserpina* imagines eodem coronabantur, quod testatur *Suidas*, & alii. *Quintilianus Instit. Orat. Lib. VIII Cap. 2 pag. 364* hæc habet: *sicut in his, quæ homonyma dicuntur, ut, Taurus - an radix arboris*. Illud *radix* homonymum tauri minus esse posse, quisque intelligit. Igitur sanare locum tentarunt viri eruditi, in quorum tamen emendatione non acquiescit Vir egregius. Quare legit *radius amoris*, vel *ardoris*. In *Iustini Martyri Apol. II* hæc 151-156. occurrunt verba: ἔστι δὲ ἡμῶν - ἐὶ δὲ μὴ, καὶ σατωαδείος, καὶ Φιλαμειδοῦς, καὶ ὄρχηστικῶς, καὶ ἐπιμυρῆοις κ. τ. λ. in quibus quoniam illud ὄρχηστικῶς cum antecedentibus & consequentibus non bene consistere potest, Ἀρχεστρατικῶς, vel Ἀρχεστρατίοις, reponit. Fuit autem *Archestratus* lascivus & impudicus, omnisque luxuriæ magister, qualis nobis describitur ab *Arbenæo Lib. VIII Cap. 3 pag. 335*. Pro ποιητικῶς legi contendit γοητικῶς, quam vocem *Hesychius* interpretatur per ἀπατηλὸν, μαυγικόν, id est, quod *seducit*, *allicit*, & *fascinat*, nisi quis vocem ποιῆν eo sensu capiat, ut rei venereæ exercitium exprimat. Locum *Æliani H. V. Lib. XIII Cap. 11157-164. pag. 848*: κακοὶ μνηστῆρες σὺν ὕβρει καὶ ἀντρω τὰ ἴδνα τῶν γυμνῶν προεκταλόντες, in mendo cubare, omnes eruditiores censuerunt, nescientes, quid illud ἀντρω sibi velit. Post aliorum igitur curas locum aggressus Autor, voci ἀντρω supponit ἀραΐδω, hoc sensu: σὺν ὕβρει καὶ ἀραΐδω: notat enim tumultum, strepitum; vel etiam emendari hunc in modum putat: σὺν ὕβρει καὶ ἐν θρω, vel ἄμα θρω, cum contumelia, & in, vel cum, tumultu, clamore, & strepitu. Locum *Laertii Lib. 169-172. IX segm. 84* in *Pyrrhon.*: καὶ τὸ ἡμέτερον χρωμα ἀλλοῖον ἐπὶ τῇ μεσημβρίᾳ φαίνεται, καὶ ὁ ἥλιος, quem *Mericus Casaubonus* pro depravatissimo habet, levi additione ita refingit: καὶ

- καὶ τὸ ἡμέτερον χροῶμα αἰλλοῖον ὑπὸ τῆ μεσημβρίας φαίνε-
ται, ὡς καὶ ὁ ἥλιος, hoc est, *Et noster color diversus sub meridiem*
apparet, quem ad modum etiam ipse sol. Habere autem solem
alium colorem in ortu, alium in meridie, alium denique in occasu,
Pag. 188. experientia constat. Apud *Ælianum de Nat. anim. Lib. II Cap.*
189. 26 hæc occurrunt: ἐπεὶ αὐτῶ πῦρ τὸ ἐραίνιον ἢ τῆ γένεος
αἰδέκατος τε καὶ ἀπρακτος ἀληθῶς ἐγγραφή ἐσιν. Vocem
ἀπρακτος jamdum corruptionis insimulaverat Cl. Pauw in No-
tis ad *Philen pag. 12*, quem ita legendum esse conjectaverat:
πρακτικὸς ἀληθῶς ἐγγραφεὺς, vel ἀτάρακτος ἀληθῶς ἐγ-
γραφεὺς, vel denique ἀπρακτος ἀληθῶς ἐγγραφή. Sed,
quoniam hæc suspiciones textum nimium mutant, longius præ-
terea sunt petitæ, ita lectionem constituit *Trillerus* noster:
αἰδέκατος καὶ ἀπλάκτος, vel ἀπλάκτος ἀληθῶς ἐγγραφή,
ut sic indicetur, esse *argumentum & indicium incorruptum & vere*
sincereum & falli nescium. Ἀπλάκτος enim, ἀμπλόκτος, vel ἀμ-
πλάκιος, notat non fallendum, peccare & errare nescium, nullis er-
roribus obnoxium, justum. Quæ vox ubi per scribendi compen-
dium ἀπλακτος, vel ἀμπλακτος, fuit exarata, facile inde
per errorem librarii, vel Criticorum importunam correctio-
231-235. nem, ἀπρακτος enasci potuit. Versum illum *Virgilianum*
Ecl. I, 60: Ante leves ergo pascuntur in æthere cervi, quo-
niam αἰδύνατον non æque appareat, cum cervi omnino in æ-
there, sive aura, pascantur, & absque æthere vitam trahere
non possint, ita legit: *Ante leves ergo pascuntur in aquore cer-
vi.* Æquor autem pro mari passim sumi, est notissimum, & le-
ctionem hanc cum sequentibus optime stare posse, declarat Au-
276-278. tor. In verbis *Phædri Fab. Lib. III Fab. 8: Tu (filia) faciem ut*
istam moribus vincas bonis, illud vincas durum & minus appo-
situm esse videtur. Quare levi mutatione legit: *Tu faciem ut*
istam moribus pingas bonis. Sumitur autem vox καταγράφειν
apud *Epictetum*, cujus verba *Stobæus Serm.-V pag. 74* refert,
& pingere apud scriptores Latinos, pro ornare. Qua occasione
de virtute, scæminarum præcipuo ornamento, quædam in me-
278-283. dium adducit, & ad *1 Tim. II, 9*, accommodat. Τερίβινθος,
πόλις Ἰωβ, reperitur apud *Hesychium pag. 901.* Quoniam
autem

autem nulla urbs *Jobi* hoc nomine est cognita, locus vero, vel oppidum, Palæstinae a terebinthi arbore, sub qua *Jacobus* idola *Labanis* occultavit, nominatur, ita verba exhibet: Τερεβινθος πόλις Ἰακώβ. Locum *Æliani H. V. Lib. Pag. 295, XII-Cap 57*, his conceptum verbis: Ἡ μὲν γὰρ ἐν Ὀρχησιῶ 296. λίμνῃ Φοβερόν ἦχον ἀνέδωκε, καὶ συνεχῆ καὶ τὰ ὄρμηματα ἔωκει, corruptissimum, nec syntaxeos regulas servantem, nec sanum sensum fundentem, *Janus Rutgersius*, fultus loco *Diodoti Siculi Lib. XVII*: τὴν ἐν Ὀρχησιῶ λίμνην μυκήματι παραπλήσιον Φωνὴν ἀφείκει, ita restituerat: τὰ ὄρμηματα ἔωκει, vel ταῦτα μυκήματι ἔωκει. Conjectura hæc adeo felix est visa viris summis, ut eam communi consensione comprobaret, imo *Jac. Perizonius*, & post eum *Abrah. Gronovius*, in ipsum textum receperint. Monet tamen Noster, si ita legantur, verba reddi hiulca, nec cum antecedentibus coherere. Igitur verba ita exhibet: ἡ μὲν γὰρ ἐν Ὀρχησιῶ λίμνῃ Φοβερόν ἦχον ἀνέδωκε καὶ συνεχῆ καὶ τὰ ὄρμηματα ἔωκε. Ταῦτα in emendatione *Rutgersiana* supervacuum ducit, quia μύκημα non boam solum mugitum, sed & reliquorum animalium terribilem, vel mugientem, sonum, designet, ὄρμημα autem idem significet. Ἦκε, *emisit, extulit*, positum est pro ἀφῆκε, vel ἐπαφῆκε, quod, *Hesychio* interprete, respondet simplici ἦκε. *Seneca Lib. III Cap. 18 Quest. natural.* verba sunt de 299-311. nullo morituro: ubi multum diuque laudatus est. *Gronovius* in ea est opinione, verba, *laudatus est*, bene se habere. Aliter videtur Nostro, qui, legendum esse, pertendit, *laudatus est*, quod tum ex ipsa vocis indole, quæ speciatim de morientibus fumitur, ac verbo Græco ἀγωνίζεσθαι respondet, tum ex contextu, accurate ostendit. In *Apuleji Apol. pag. 98* ad versum-Co- 316, 317. mici cujusdam provocatur, qui tamen in vulgari editionibus desideratur, unde viri quidam eruditi aliquem ex *Menandra*, vel *Philemone*, substituerunt; sed inventus ille tandem est in Codice Florentino, corruptus tamen admodum: Ποαῶν Σπαρογοῖνι ΗΙCΙΟΝε ΗΙCΝΟΡεΙ, quem ita refingit: Ποαῶν ΕΠ' ΑΓΡῶ Η ΗΑΟΝΗ CΚΗΝΟΠΟΙΕΙ, h. e. Ποαῶν ἐπ' ἀγρῶ ἡ ἡδονὴ σκηνοποιεῖ, in agro herbarum, seu herbaso, us-

- Pag. 318. *luptas tabernaculum facit. De Calphurnia Trebellius Pollio in de XXX Tyrannis Cap. XXX habet: Cujus statuam in templo Veneris ad huc videmus Argolicam; sed auratam. Vocem Argolicam sanam non esse, quisque videt. Salmasius legit acrolitham; Dairvallius argolitham. Utriusque conjecturam examinat sagacissimus Criticus noster, nec locum tueri suum posse, accurate docet. Levi igitur mutatione legit argillaceam, five argillosam. Statuas autem Deorum antiquitas ex argilla confectas, post auro obductas, fuisse, priscorum autoritate confirmat. Vocem Phallonicroboli apud Jul. Capitolinum in Vit. Pertinacis Cap. 8 quidam pro conclamata, cui medela nulla parari queat, pronuntiarunt. Nostro, diversas emendandi vias circumspicienti, præ aliis placet phiala e vitro Beli. Erat autem Belus fluvius Syriæ, vel Palæstinæ, qui arenas volutabat, ex quibus purissima olim ac præstantissima vitra confabantur,*
- 338-352. quod idoneis testimoniis firmatur. Jul. Pollux Onom. Lib. II Cap. 4 hæc profert: Χυμῆς, δυσχερεῖς, ἀηδέις, γλυκεῖς, ἠδύις, εὐμενεῖς, ἐκλυσῶντας, h. e. saporis molestos, insuaves, dulces, suaves, mites, & dissolutos. Vocem ἐκλυσῶντας minus recte se habere, ex Criticorum familia plures judicant; quæ vero eidem vox subroganda, variant multum. Noster, legendum esse, conjectat, ἐκ δυσοῶν ὄντας, succos ex duplîci sapore constantes. Rationem hujus suæ divinationis dat ex ipso contextu. In proxime enim superioribus recensuerat saporis simplices. His igitur subjicit compositos, &, ubi vox ΕΚΔΙΣΣΩΝΤΑΣ majusculis literis fuit scripta, in ΕΚΑΤΣΩΝΤΑΣ facile converti potuit. Hesychius ad vocem Ἀρδανία sub finem notat, οἱ πρὸς ἐμφανισμὸν ἐξίοντες. Mendum voci ἐμφανισμὸν subesse, subodorati sunt multi; Trillerus noster legi vult
- 393-394. ἐπιφημισμῶς, lamentatio, luctus, ejulatus. Athenæus Deipnos. Lib. XII Cap. 7 pag. 529 Sardapanulum describit, μετὰ πικρακίδων ζαίνοντα πορφύραν, ἀναβαδῆν τε μετ' αὐτῶν καὶ θήμενον τοῖς ὀφθαλμοῖς, γυναικείαν δὲ γολὴν ἔχοντα, cum pellicibus carminantem purpuram, ac cum illis sedentem pedibus porrectis, in altumque sublatis, supercilia, muliebrem vero stolam habentem. Locum jam tractaverat Casaubonus, sed hujus conjectura

jectura non arridet Nostro. Loco igitur ἰφρῦς legit ὄφεις, *armillas muliebres, dracunculorum, sive serpentium, in speciem formatas, quas describit Hesychius, alii. Aelianus H. V. Lib. Pag. 410-XII Cap. 41 de Apelle, in Protogenis tabulam mente attentata & defixa intuente, hæc commemorat: Ἀπολλῆς ἰδὼν, τὸ μὲν πρῶτον ἔση ἄφρωνος, ἐκπλαγεῖς ἐπὶ τῇ παραδόξῳ θεῖα, εἰτα ἀπιδὼν ἔφη, κ. τ. λ.* Illud ἀπιδὼν Schæfferus mutaverat in ἀπιὼν, quem securus Jac. Perizonius. Contra senferat Kühnius. Trillerus in ea est sententia, locum suum commode tueri posse, cum significet, *attente aliquid atque acute inspicere, quem significatum ex aliorum probatorum scriptorum luculentis locis comprobat.* 447-450.

Hæc igitur sunt, quæ ex his *Observationum*, bonæ frugis plenarum, libris enotare fuit visum. In *Hesychii Lexicon* emendationes passim interspererat. Jam vero Appendicis loco adjicit congeriem locorum aliquot corruptorum, quibus suspicionibus ac conjecturis suis medelam affert, ex quibus aliquas tantum speciminis loco afferemus. Verba, quæ leguntur *pag. 613 edit. Schreveliana*, omnium depravatissima & deploratissima censentur. Illa hujus sunt tenoris: Λῶτ. ἐτυμπακνῖθησαν, ἐπρῖθησαν, ὑπερον, μεμαρῆς θυῖακη, ἐμφρε ωμένος, ἀντισήκωσις, ἀσπάλαξ, ἄσβετος μοιχαλῖς. μῦς. τυφλὸς ὁ τὴν γῆν τρυπᾶν. Quæ ita emendat: Λῶτ, ὑπερών, ὅταν τὰ Γομόρρας, vel Γομόρρα, ἐτυμπακνῖθησαν, ἐπρῖθησαν, ἐκ μέθης ἀφραϊνόμενος, vel ἐκφρων γενόμενος, ἀντισήκωσις ἄσβετος μοιχαλῖς (aut μάχλης, sive μάχλος.) (Λῶτ) ἀσπάλαξ, μῦς, τυφλὸς, ὁ τὴν γῆν τρυπᾶν. *Lot, superstes adhuc, cum Gomorrhæ regio severe puniretur, & ultricibus flammis exurereetur, ex temulentia demens factus, quam mox secuta retributiois, vel compensationis, pœna, nempe indelebile & inexpiabile adulterium. Lot autem secundum etymologiam idem est, ac talpa, seu mus caecus, qui terram perfodit.* Ubi autem Hesychius vocem *Lot* interpretatur *talpam*, vult respexisse Ebraicam vocis originem *לֶחַי*, *abscondit, operuit, occultavit*, unde *לֶחַי*, *absconditio*, item *לַחְשׁוֹל*, *lacerta, stellio, sive salamandra*, ita dicta, quod terrene adhæreat, & latibula atque cavernas petat. *Pag. 646* legitur 23-26.

Μολοβόβαρ, ὃ τῆ Διὸς ἀστὴρ παρὰ Χαλδαίους. Locum corruptum esse, jamdum vidit *Sopringius*; quare sufficit Μολοχ-
βιαὶλ. Noster legi vult Μολοχκόαβ, quasi כוכב ׀הא א ׀הס,
Molech, rex, Jupiter, & supremus Deorum, & כוכב, stella,
astrum; vel, quod magis ipsi placere videtur, Μολοχβιαρ,
vel Μολοχβιαρ. *Cabar enim, Cubar, & Chubar, Arabibus*
idem esse ac *stellam Veneris luciferam, seu phosphorum,* accu-
rate ostendit *Seldenus de Diis Syris Syntagm. II Cap. 4 pag. 285,*
Jof. Scaliger de emendat. temp. Lib. V pag. 530.

LIBELLUS DE ELLIPSIBUS LATINIS,
ad ductum Sanctii in Minerva, ejusque Commentatorum,
Perizonii potissimum, politioris Latinitatis studiofo-
rum usui faciliori accommodatus, & Præfatione du-
pliciæque Indice instructus a JOANNE FRID.
GRIMM, Gymnasii Isenacensis
Conrectore.

Francofurti & Lipsiæ, impensis Mich. Gottl. Griesbachii,
Bibliopolæ Isenacensis, 1743, 8.

Plag. 20.

Tria in eleganti hoc atque utili libro digna, quæ commemoren-
tur, videntur, Præfatio, prodromus, ipsa tractatio. In Præ-
fatione confirmatur, dari ellipses, sive grammaticas, sive logi-
cas, easque esse observatu necessarias. Prius, quod & *San-*
ctius subtilius tractat, si quis negare voluerit, is naturæ vocabulo-
rum loquendique modorum plurimorum contrarius esset.
Quod si dantur omissiones, jejuna atque imperfecta sine studio
illarum lingua foret, cujus plenior ac solidior cognitio decet
eruditos. Prodromus agit tam de natura & regulis, quam de
locis & fontibus, ellipsium. Ad illud pertinet quoque defi-
nitio, *ellipsis* esse *defectionem, sive omissionem, dictionis, genio*
lingue convenientem. Id autem genio lingue convenire cense-
tur, quod lectoris, lingue quidem non imperiti, animo sese of-
fert supplendum: dum vel conjunctionis ratio plenius docet;
vel

vel alibi expresse legitur; vel structura sermonis; vel denique symbolum, seu imago, quod desideratur, exhibet. Regulæ autem, tanquam omissionum characteres, habentur potissimum sequentes: Nominativus ante verbum finitum sæpe omittitur; idem statuendum de accusativo verbi infiniti, pronomen personale sæpe respicientis; genitivus partitivorum est ellipticus, formatus a vocabulis *unus ex numero* etc.; substantivum, per appositionem alteri substantivo aptandum, omittitur ante genitivum nominis proprii; substantivum, præpositioni debitum, omittitur; omittitur itidem accusativus post verbum finitum activum; omittitur substantivum, adjectivo aptandum, sequente genitivo; adjectivum, pronomen, & participium, absolute positum, substantivum respicit, ex contextu, vel re nata, supplendum; verba occurrunt, quæ nomen, & nomina, quæ verbum, respiciunt, sensu cognatum; non unum, sed plura interdum verba, atque integrum orationis membrum, seu propositio, est repetenda; quinque reliquas ut taceamus. Quemadmodum igitur, ubi characterum ejusmodi nullus apparet, ellipsis non est; sic etiam hujus figuræ nomine indignum est, quicquid probatæ latinæ Autoribus non est probatum. Nec agitur hic de occultis in oratione, quæ olim quidem perspicua, quorum autem hodie pervestigatio caret successu. Istiusmodi ignorantia minime turpis tot habentur exempla, quot in Comicorum scenis personæ prodeunt. Quis enim sapientes istos auditores suos incertos & indoctos reliquisse credat, cum vel hodie videas, quibus ista commode applicentur? Sic & certos homines Autoribus illis occasionem dicendi dedisse, creditur. Itaque æqualium affectus, quia, quæ volebant, non audebant dicere, tecto nomine eluserunt. Inter fontes omissionum refert doctissimus Autor noster primo brevitatis studium, *Horatio* quondam laudatum, non solum ad vitandam *nauseam*, sed & ut tempori parcat. Ut autem, hunc fontem de laconico quorundam dicendi genere accipi, non vult, ita nec Asiaticum sermonem cupit impugnatum. Non enim, ex ipsius opinione, elliptice semper loquitur, quæ Laconicæ, nec Asiaticæ ellipses ubique negligunt. Alterum illi fontem

metrum

metrum poeticum præbet, unde & apud Poetas ellipses frequentissimæ existunt. Non paucæ porro tribuendæ sunt affectuum vehementiæ, qua supprimuntur modo, modo cumulantur sua sponte, partes orationis. Interdum nec minus, quæ est prudentia oratoris, signum modo sermonis edunt, vel aliqua parte propositionis, vel sibilo duntaxat, paucis multa in memoriam revocando, ubi, rem clarius exponere, minus consultum erat. Lapsus tandem memoriæ sequitur, quem, qui imbecillitate hujus facultatis laborant, non soli experiuntur, etiam tenaciori præditi, quorum mens, dum rerum ferrei intenta est, verborum compagem obliviscitur. Nos, nihil his immorantes, tractationem ipsam tangamus. In duas hæc Partes dispescitur. Altera de ellipsis grammaticis agit, de logicis altera. Illa tribus constat Capitibus, prout nomina, vel verba, vel particulae, desunt; hæc habet quatuor, cum vel subjectum, vel prædicatum, vel objectum, vel propositiones, omittantur. Ad primum pertinent formulæ: oderint, dum metuunt; sero sapiunt; ferendum ac sperandum; aut miles, aut monachus, aut mendicus; procul a Jove, procul a fulmine; de plano & simplici; aliis inserviando consumor; semper idem; dum spiro, spero; vires acquirit eundo; abiit, excessit, evasit, erupit; tolluntur in altum, ut lapsu graviore ruant; spectatum veniunt, veniunt, spectentur ut ipsæ; veni, vidi, vici; non ita complebant Ephyreæ Laidos ædes; etc. Ad alterum referuntur: fulgur ex pelvi; sus Minervam; asinus ad lyram; hinc illæ lachrymæ; mali corvi, malum ovum; unus pro multis; multorum manus, paucorum consilia; aut mors, aut vita decora; post nubila Phœbus! ne sutor ultra crepidam; sapienti sat; ne Hercules adversus duos; lucri bonus odor ex re qualibet; figulus figulum; ad corvos; ex ungue Leonem; solus cum sola; pacem cum hominibus, cum vitiis bellum. Ad tertium caput spectare putantur Nepos in *Art. XVIII, 4*: *Pari modo Marcelli Claudii de Marcellorum, id est, Marcelli Claudii familiam enumeravit de Marcellorum origine; Apulejus: Hic ei summa cum voluptate visenti (scil. regiam domum) offert. sese uxor; item Curtius IV, 1, 3, & 19, IV, 22, Cicero ad Div. VII, 13.*

Postre-

Postremo denique capiti subjunguntur exempla: plus ultra; sursum corda; ad astra, ad rastra; in nomine Jesu; a capite ad calcem; ab ovo usque ad mala; ad lectum; sat cito, si sat bene; candore & amore; quantum satis; bono cum Deo; ne quid nimis; ad calendæ Græcæ; ne γῆρ' quidem; pedetentim, paulatim; quod tibi, hoc alteri; non acerba, sed blanda; prope ad summum, prope ad exitum; non mihi, sed populo; non quam diu, sed quam bene; pauca cum aliis, tecum multa; consilio & industria; amore & timore; ut reliqua taceamus, plura enim huc referri symbola poterunt. Ideo nec interpretationem ac supplementum addere volumus, quippe quæ partim per se patent, partim ambiguitate laborant, partim & pro re nata, proque contextu, possunt mutari ac variari. Id igitur solum sub finem monemus, duplicem adjectum esse Indicem, tam luculentum, quam utilem, alterum Auctorum secundum loca, accuratius allegata, dictionum alterum ellipticarum.

MISCELLANEA GRONINGANA

Tomus III.

Groningæ, apud HAJON Spandaw, 1740 & 1742, 8,
Alph. 2 plag. 2.

Pergit Maxime Reverendus Academiæ Groninganz Theologus, D. *Daniel Gerdesius*, exhibere orbi literato, ac potissimum theologico, doctissima *Miscellanea*. Hoc in Tomo, quatuor & ipso habenti *Fasciculos*, quæ insunt meditationes, paucis docebimus. In primo scilicet exhibentur pag. 1-12 *F. A. Lampii Notæ exegetica ad Psalmum primum*; pag. 12-23 *Petri Zornii Diss. de Baptismo Judæi per arenam, ejusque causis*; pag. 24 - 42 *H. Bruyningii Observationes in Jes. XXXVI, 16, & XLIV, 11*; pag. 43 - 57 *Henrici Antonidis van der Linden, primi Theologi Archipalatini, Epistola ad Consulem Groninganum, Mensonem Altingium*; in qua docet, se paratum esse reverti in Academiam Groninganam, in quam iterum evocatus erat; pag. 60-64 *Joannis Frobenii, typographi, Epistola ad Lutherum, A. 1519 scripta*; in qua narrat, se *Lutheri* librorum plurima exemplaria misisse in Galliam, Hispaniam,

niam, Italiam, Brabantiam, & Angliam, eaque ubique excipi applausu maximo. Illustravit eam Editor aliquot annotationibus. Ignoravit autem, hanc Epistolam jam exhibitam esse in *Lutheri Operum Latinorum* editione Jenensi *T. I f. 883 seq.* Sequitur *pag. 65 - 123* Continuatio *Spicilegii librorum rariorum*. Qua occasione multa de allatis libris proferuntur singularia, & *pag. 80 seq.* *Joannis a Lasco* libri, qui rari sunt omnes, ordine enumerantur chronologico. *Pag. 123 - 147* recensentur monumenta, quæ a fratribus *Puteanis* exhibita sunt in *Actis Gallicanis Concilii Tridentini*, opere rarissimo. Subnequitur *pag. 147 - 155* catalogus eorum ad Historiam Concilii Tridentini pertinentium scriptorum, quæ possidebat & edere parabat *Struvius*. *Pag. 156 - 172* exhibetur *Jac. Christoph. Iselii*, Theologi Basileensis, liber, nunc primum editus, de *Canone Novi Testamenti*.

In *Fasciculo secundo* prima Dissertatio est *pag. 173 - 194* *Seb. Mangeri* de angelo, aquam *Bethesda* commoventi, *Joan. V, 4*. Hanc *pag. 194 - 219* excipit *Petri Zornii* disquisitionis, cur *Numina falsa in sacris literis vocentur גלגלים*; *pag. 220 - 236* *F. A. Lampii* *Notæ ad Psalmum secundum*; *pag. 237 - 285* Continuatio libri *Iseliani* de *N. T. Canone*; *pag. 285 - 309* *C. A. Heumanni* *Explicatio testimonii Paulini 1 Cor. XV, 5, 6, 7, de resurrectionis Christi testibus*; *pag. 310 - 316* *Dan. Gerdesii* *Observationes ad Phil. I, 19, & II, 15, & 30*; *pag. 317 - 352* *Jacobi Gillosi* ad *Jos. Scaligerum* *Epistola*.

Tertio in *Fasciculo* hæc sunt: *Pag. 353 - 365* *F. A. Lampii* *Notæ ad Psalmum tertium*; *pag. 363 - 374* Continuatio libri *Iseliani* de *N. T. Canone*; *pag. 374 - 382* *Danielis a Buren*, Consulis Bremensis, *Epistola*, nunc primum edita, ad *Melanchthonem* de *Alb. Hardenbergio*; *pag. 383 - 454* Continuatio *Epistolarum Gillosi* ad *Scaligerum*; *pag. 454 - 538* *Nova literaria theologica*.

In *Fasciculo quarto* primum occupant locum *F. A. Lampii* *Notæ ad Psalmos quartum, quintum, & sextum*, *pag. 539 - 555*. Tum sequitur *Iseliani* libri de *Canone N. T.* Continuatio, *pag. 555 - 598*; *C. A. Heumanni* *Diss. de vero sensu nominis Iscariotes, cognovinis Jude proditoris*, *pag. 598 - 608*; *Danielis Gerdesii* *Historia nuperi Crypto-Socinismi Frifci*, *pag. 609 - 642*; *Petri Zornii* *Diss. de Cinadis sacris Phœnicum, קרשים*, ad illustrationem sacri Codicis, *pag. 643 - 662*; *Nova literaria theologica* *pag. 662 - 707*; *Decas Observationum, ex Jo. Lud. Freyi, Basileensis Theologi, Notis ad Clementis Epistolam ad Corinthios* excerptarum, *pag. 708 - 724*.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ
Calendis Junii Anno M DCC XLVI.
Pars I.

ORIENTIS CHRISTIANUS, IN QUATUOR
Patriarchatus digestus, quo exhibentur Ecclesiæ Pa-
triarchæ ceterique Præsules totius Orientis, studio &
opera R. P. F. MICHAELIS LE QUIEN,
Morino Boloniensis, Ordinis Fratrum Predica-
torum. Opus posthumum.

Tomi III.

Parisiis, ex Typographia Regia, 1740, fol.

Alph. 24.

Egregium sane & insigni eruditione refertum hoc Opus est, quod Reverendo P. *Quienio*, variis doctrinæ speciminibus, & imprimis præstantissima *Operum Jo. Damasceni* editione, de qua fuscè in his *Actis* diximus A. 1713 *Mens. Jan. pag. 1 seq.* celeberrimo, orbis literatus debet. Cum enim ad constitutionem primitivæ ecclesiæ cognoscendam quamplurimum faciat, ejus directionem & inspectionem, quæ Episcopis, Exarchis, & Patriarchis, incumberebat, nosse; summa profecto eorum omnium, qui sunt harum rerum periti, laude dignus judicandus est Rev. Autor, qui, orientalis ecclesiæ hierarchiam illustraturus, quotquot hinc inde in libris, sive editis, sive ineditis, aliove quovis modo, reperire posset orientalis ecclesiæ Antiquitates, colligere, singulosque in dioceses, provincias, sedesque, suas distribuere, aggressus est. Magno quidem literarum commo accidisset, si ipsemet Rev. Autor opus, quod omnibus eruditis applaudentibus suscepit, ad umbilicum perducere

Pag. 1.

Oo

potuif-

potuisset; sed inviderunt fata tantam literis felicitatem, cum summo Musarum detrimento, 4 idus Martii A. 1733 Parisius vitam cum morte commutaverit. Et hæc etiam causa est, cur Africa Christiana, quam una cum Oriente evulgaturum se spondederat Autor indefessus, tanquam nondum satis elaborata, adhuc desideretur ab eruditis. Multas interim grates doctissimo hujus Operis Editori, cui nomen suum reticere placuit, habemus, quod tanti thesauri, in tenebris hucdum latentis, copiam nobis facere nullus dubitavit. Ut autem Lectoribus eo melius constet, quale pretium huic Operi statuendum sit, ejus nunc conspectum more nostro dabimus. Constitutum erat Rev. Autori, Patriarchatum, in quos orientalis ecclesia descripta erat, accuratorem, quam hucdum habebamus, notitiam suppeditare. Hinc unicuique diœcesi ejus descriptionem præmisit, qua primordia illius, accessiones, appendices, primariæ sedis dignitatem, potestatem, jurisdictionis rationem, usum, consuetudinemque, enarravit. In *tres Tomos* universum Opus dispescuit. *Primus* diœceses Thracicam, Asianam, & Ponticam, Patriarchæ Constantinopolitano subjectas, complectitur. Decebat enim Constantinopolin primum obtinere locum, quæ pro regis illius urbis, quæ nova Roma appellabatur, dignitate, primum & præcipuum inter Orientis urbes locum sibi vindicavit, & obtinuit. Prius vero, quam de illius primordiis & institutione ageret, de vocabulo Patriarchæ nonnulla præmisit. Vocem illam a Judæis Hellenistis ad Christianos derivatam esse, rectissime observat, cum Græci sacrarum literarum interpretes, ad significandum familiæ cujusdam, vel tribus, Israeliticæ caput, ea voce usi sint. Postea, inde ab Hierosolymorum excidio usque ad quintum post C. N. Seculum, Synagogarum apud Judæos præfecti idem nominis tulerunt. Episcopi tandem Christianorum, Patriarchæ nomine nonnunquam καὶ ὑπερβόλην insigniti sunt, cujus rei varia ex veterum Patrum scriptis exempla adducit, qualia etiam a *Suicero* in *Thesauro ecclesiastico* jamjam allata Lector deprehendet. Propria tamen Patriarcharum compellatio Seculo V demum invaluit, quales dici consueverunt, qui multarum sedium & Metropolitanarum curam gerebant,

sive

Pag. 3.

4.

five hæc in perpetuum, five ad tempus, illis esset concedita. In Occidente tamen aliquamdiu a quinto Seculo ad ulto Metropolitans quosvis Patriarchas fuisse dictos, observat. Longe aliter primis post G. N. Seculis res se habuit, ubi quarumcunque sedium Præsules æquali omnes nomine Episcopi, imo etiam Papa, dicebantur. Quarto Seculo Alexandrinus Præsul *Archiepiscopi* nomine ab Ægyptiis cohonestatus est, quam compellationem honorificam subsequenti Seculo & primatui gentium quarundam antistites, qui Patriarchæ nulli suberant, nacti sunt. Seculo quarto omnes provinciarum ecclesias gubernantium Episcopos *metropolitanos* esse dictos, cum Latinis *primates* dicerentur, observat, variaque adhuc notata digniora de Archiepiscopis adstruit. Quod speciatim ad Constantinopolitanam Patriarcham attinet, urbis istius Præsulem, cui multæ jam Metropoles subiectæ erant, Patriarcham inde a Seculo quarto esse dictum, loco *Socratis* fretus, statuit, imo eodem tempore Hierosolymitanum Præsulem, excussa Metropolitæ Cæsareensis autoritate, hoc cognomen sibi vindicasse, contendit. Seculo quinto Romanum Præsulem hoc nominis tulisse, comprobat. In Canone autem 18 Concilii Chalcedonensis, Alexandrino, Antiocheno, Hierosolymitano, Constantinopolitano, quin etiam Romano, Patriarchæ compellatio, quamvis non sine discrimine quodam, concessa est, id quod locus *Balsamonis*, a Rev. Autore adscriptus, omnium optime declarat. Byzantinorum Præsulum primus, *Acacius*, per Imperatoris *Basilisii* literas, quibus ei inspectio trium, dicecesum commissa est, hoc nomine cohonestatus apprehenditur. Harum vero trium dicecesum, Ponticæ nimirum, Asiæ, & Thracicæ, præfides, Constantinopolitano Patriarchæ nunc subiecti, *Exarchorum* nomine decorati sunt, quamvis ipsa nullæ gauderent in illas diceceses inspectione. Constantinopolitanum Antistitem iniço simplicem Episcopum fuisse, Hætaeensi subiectum, ubi verò secundus ei locus post Romanum assignatus est, in Archiepiscopum & *ἁγιοπάστορον* crevisse, ostendit, & Græcorum quorundam de hoc Episcopo somnia eleganter discutit. Astæ tempora *Sotiri* nullos fuisse peculiare Regentium Episcopos, variis argu-

Pag. 5.

7.

8.

9.

potuisset; sed inviderunt fata tantam literis felicitatem, cum summo Musarum detrimento, 4to Idus Martii A. 1733 Parisiis vitam cum morte commutaverit. Et hæc etiam causa est, cur Africa Christiana, quam una cum Oriente evulgaturum se sponderat Auctor indefessus, tanquam nondum satis elaborata, adhuc desideretur ab eruditis. Multas interim grates dōctissimo hujus Operis Editori, cui nomen suum reticere placuit, habemus, quod tanti thesauri, in tenebris hucdum latentis, copiam nobis facere nullus dubitavit. Ut autem Lectoribus eo melius cōstet, quale pretium huic Operi statuendum sit, ejus nunc conspectum more nostro debimus. Constitutum erat Rev. Autori Patriarchatum, in quo orientalis ecclesia descripta erat, accuratiorē, quam hucdum habebamus, noticiam suppeditare. Hinc unicuique diocesi ejus descriptionem præmisit, qua primordia illius, accessiones, appendices, primariæ sedis dignitatem, potestatem, jurisdictionis rationem, usum, consuetudinemque, enarravit. In tres Tomos universum Opus dispescuit. *Primus* dioceses Thracicam, Asianam, & Ponticam, Patriarchæ Constantinopolitano subjectas, complectitur. Decebat enim Constantinopolin primum obtinere locum, quæ pro regni illius urbis, quæ nova Roma appellabatur, dignitate, primum & præcipuum inter Orientis urbes locum sibi vindicavit, & obtinuit. Prius vero, quam de illius primordiis & institutione ageret, de vocabulo Patriarchæ nonnulla præmisit. Vocem illam a Judæis Hellenistis ad Christianos derivatam esse, rectissime observat, cum Græci sacrarum literarum interpretes, ad significandum familiæ cujusdam, vel tribus, Israeliticæ caput, ea voce usi sint. Postea, inde ab Hierosolymorum excidio usque ad quintum post C. N. Seculum, Synagogarum apud Judæos præfeti idem nominis tulerunt. Episcopi tandem Christianorum, Patriarchæ nomine nonnunquam καθ' ὑπερβολὴν insigniti sunt, cujus rei varia ex veterum Patrum scriptis exempla adducit, qualia etiam a *Suicero* in *Thesaurō ecclesiastico* jamjam allata Lector deprehendet. Propria tamen Patriarcharum compellatio Seculo V demum invaluit, quales dici consueverunt, qui multarum sedium & Metropolitanarum curam gerebant, sive

Pag. 3.

4.

sive hæc in perpetuum, sive ad tempus, illis esset concedita. In Occidente tamen aliquamdiu a quinto Seculo adulto Metropolitanas quosvis Patriarchas fuisse dictos, observat. Longe aliter primis post G. N. Seculis res se habuit, ubi quarumcunque sedium Præsules æquali omnes nomine Episcopi, imo etiam Papa, dicebantur. Quarto Seculo Alexandrinus Præsul *Archiepiscopi* nomine ab Ægyptiis cohonestatus est, quam compellationem honorificam subsequenti Seculo & primasii gentium quarundam Antifites, qui Patriarchæ nulli suberant, nacti sunt. Seculo quarto omnes provinciarum ecclesias gubernantium Episcopos *metropolitanos* esse dictos, cum Latinis *primates* dicerentur, observat, variaque adhuc notata digniora de Archiepiscopis adstruit. Quod speciatim ad Constantinopolitanam Patriarcham attinet, urbis istius Præsulem, cui multæ jam Metropoles subiectæ erant, Patriarcham inde a Seculo quarto esse dictum, loco *Socratis* fretus, statuit, imo eodem tempore Hierosolymitanum Præsulem, excussa Metropolitanæ Cæsareensis autoritate, hoc cognomen sibi vindicasse, contendit. Seculo quinto Romanum Præsulem hoc nominis tulisse, comprobat. In Canone autem 18 Concilii Chalcedonensis, Alexandrino, Antiocheno, Hierosolymitano, Constantinopolitano, quin etiam Romano, Patriarchæ compellatio, quamvis non sine discrimine quodam, concessa est, id quod locus *Balsamonis*, a Rev. Autore adscriptus, omnium optime declarat. Byzantinorum Præsulum primus, *Acacius*, per Imperatoris *Basilisii* literas, quibus ei inspectio trium, diocesium commissa est, hoc nomine cohonestatus apprehenditur. Harum vero trium diocesium, Ponticæ nimirum, Asiæ, & Thracicæ, præfides, Constantinopolitano Patriarchæ nunc subiecti, *Exarchorum* nomine decorati sunt, quamvis ipsa nulla gauderent in illas dioceses inspectione. Constantinopolitanum Antifitem initio simplicem Episcopum fuisse, Hætaeleensi subiectum, ubi verò secundus ei locus post Romanum assignatus est, in Archiepiscopum & *ἡγεμόνα* crevisse, ostendit, & Græcorum quorundam de hoc Episcopo somnia eleganter discutit. Ante tempora *Servi* nullos fuisse peculiare Regentium Episcopos, variis argu-

Pag. 5.

7.

8.

9.

- Pag. 12. mentis demonstrat, ejusque rei rationem hanc fuisse, quod in Europa Thraciæque provinciis olim duo, vel tres, Episcopatus ab uno administrari soliti fuerint, ostendit. Occasiones deinde, quæ Constantinopolitanæ sedi Patriarchatus honorem attulerunt, summa eruditione edisserit, & hoc factò, ipsa Patriarchatus initia exponit. *Joannem Chrysostrum* nempe non urbem duntaxat, quæ imperii sedes erat, administrasse, verum etiam totius Thraciæ, Asiæ, & Ponticæ, dioceseos curam in se suscepisse,
- 13-17. *Theodoretus* autor est. Ea res successoribus occasionem dedit, ut in Asia & Ponto ordinationes Episcoporum tentarent, & hoc pacto viam sibi ad illas dioceses regimini suo adaptandas sternerent; cujus quidem rei quamplurima exempla Rev. Autor suppeditat. Tandem in Concilii Chalcedonenfis Canone 28 Constantinopolitani Præsulis jura in hosce tres amplissimos tractus confirmata sunt. Hunc ipsum Canonem integrum adscripsit, longisque ac eruditissimis commentariis illustravit, atque, post multas turbas hac de causa excitatas, Imperatorum *Zenonis* & *Basilisci* beneficio Constantinopolitanum hoc jure quiete frui cœpisse, ostendit. Sed ne quidem hoc honore contentus, Antiochenam quoque & Alexandrinam sedem sibi subicere tentavit *Aca-cius*, Antiochenum certe Patriarcham, *Calendionem*, ordinavit, id quod multis dissidiis ansam præbuit. *Petrum Mongum* etiam pro legitime ordinato in fraudem *Joannis Talajæ* declaravit. *Paulum Tabennesiotam Menna* Constantinopolitanus Alexandrinum Præsulem consecravit, & multa alia hujus generis fecit, quæ Rev. Autor recenset. Turgidi autem fastu tanta potentia Constantinopoleos Præsules, *Episcopi œcumenici* compellationem, quæ Pontifici Romano hucdum tributa erat, usurparunt. Circa medium enim Seculi sexti *Mennas* œcumenicus Patriarcha dictus apprehenditur. Immo *Joannes Jejunator*, qui eam sedem sub *Tiberio II* cepellivit, potestatem, Synodos universales totius potissimum Orientis Constantinopolin convocandi, sibi arrogavit. Hoc cum Illyrici Præsules, a Romanæ curiæ partibus stantes, ægerrime ferrent, multæ & graves contentiones inter Romæ & Constantinopoleos Præsules natæ sunt, inprimisque contra œcumenici Episcopi compellationem *Gregorius M.* vehementer detonuit. Sed
- 19.
- 23-30.
- 60.
- 61-63.
- 68.

his

his omnibus iris nihil actum, usque dum *Phocas*, ad imperiale fastigium admotus, solenni lege statueret, uti Constantinopolitanus ab hoc titulo in posterum abstineret, quemadmodum *Paulus Diaconus de gestis Longobardorum Lib. IV Cap. 2* prodidit memoriz. Post *Phocæ* obitum tamen, illi Præsules & obedienciam Romano Pontifici, quam ipsis *Phocas* injunxerat, iterum denegarunt, & œcumenici titulum veluti postliminio subinde in usum revocarunt. Eam rem schismati inter ecclesiam orientalem & occidentalem, quod Seculo undecimo recruduit, occasionem inprimis dedisse, Rev. Autor asseverare & demonstrare annititur, multaque notatu digna de Episcopi œcumenici appellatione subjungit. In Chalcedonenſis Concilii Canone 28 ecclesie etiam, inter barbaras nationes instituta, urbis regie præſidi ſubditæ fuerunt; quod de illis intelligendum veniebat, quæ Thraciæ vicinæ eſſent, puta Scythiæ cis Iſtrum, quæ hodiè Bulgaria audit, & complurium aliarum, quas recenset *Evagrius*. Quando controversia de imaginum cultu agebatur, Calabriam, Siciliam, Illyricique provincias, quæ Romano hæcudum ſubfuerant, ditioni ſuæ, *Leonis* Imperatoris beneficio, ſubjecit. Seculo decimo varias adhuc alias eccleſias, Romanis ereptas, ſibi adjudicaſſe Constantinopolitanum, ex *Luitprando* ostenditur. Sub *Leone Iſauro* etiam Seleuciam, Pamphylia, imo Iſauria, caput & metropolin, cum viginti tribus ejusdem provinciæ Episcopatibus, a diceceſi orientali Antiochena avulſam eſſe, Rev. Autori videtur veriſimile. Hujus rei cauſam fuiſſe putat, quia Antiochia, cui Iſauria antehac parebat, cum majore diceceſeos ſuæ parte, Saracenorum imperio tunc ſubdita erat. Cum omnia poteſtatis Constantinopolitani Præſulis incrementa fuſe & accurate recoſuiſſet, jura ejus & privilegia perſequitur. Ejus nimirum erat, uniuſcujuſque provinciæ ſui tractus Metropolis ordinare, aut ſaltem electionum decreta approbare & confirmare. Ordinationes neutiſquam gratis faciebat, ſed inſignis pecuniæ ſumma tributi loco ipſi erat exſolvenda. Quæ de re cum multa lites exiſterent, quibusdam Episcopis in hanc tributi oblationem, veluti ſimoniam, invehentibus, *Juſtinianus* in *Nov. 23 Cap. 3* contentiones illas compoſuit. Cauſas gra-

- Pag. 113. viiores omnes Constantinopolitanus Præful ad se evocabat, & componebat. *Stauropegii*, id est, crucis in templis, ubi altare fieri debebat, ponendæ, jure gaudebat, de quo erudita multa Rev. Autor præfert in medium. Extructas extra urbem stauropegio suo ecclesias, per *lustratores*, seu *exarchos*, suos lustrabat. Unguenta sacra, uti & reliqui Orientis Patriarchæ, solus conficiebat & consecrabat, ac per omnes ecclesiæ diciones distribuebat. A clero, uti & alii Episcopi, eligebatur Constantinopolitanus Patriarcha. Ob dignitatem loci & muneris tamen invaluit, ut Episcopi, qui in urbe agerent, pariter ac vicinarum regionum Metropolitæ atque Archiepiscopi, in ejus constitutione partes suas haberent. Quocirca, mortuo, aut amoto, Patriarcha, Imperatoris literis, annuente clero, duodecim ad minimum Episcoporum Synodus cogebatur, ut ecclesiæ de novo provideretur antistite. Ritus electionis ex
122. *Codino* edisserit, & quæ Imperatorum fuerit in tali constitutione autoritas, commonstrat. Ritus etiam *promotionis*, seu, ut nostro more loquamur, *investituræ*, nec non Patriarchæ insignia, accuratissime & doctissime exponit. Jura Imperatorum Constantinopolitanorum in Patriarchas etiam edisserit, sed tamen studio nonnihil indulgens, non satis dextre de juribus Principum circa sacra opinatur. His vero absolutis, statum quoque hodiernorum Patriarcharum, post captam a Turcis urbem, exponit. *Mahomedes II* nempe, cum eam vi expugnasset, & occisis tantum non omnibus, qui eam inhabitarent, vacuum fere reddidisset, ne incolis urbs destituta maneret, multos ad eam inhabitandam accessivit colonos, quos inter & Christiani fuerunt. Ut igitur sibi eorum favorem conciliaret, solennes conventus sacros de more pristino agi permisit. Cumque rescisceret, a multo jam tempore sedem patriarchalem vacare, magnæ ecclesiæ Clero & Episcopis facultatem eligendi Patriarchæ indulgit. More ergo antiquitus recepto, *Gennadius* quidam, monachus, invitus & reluctans eligitur, quo ad Sultanum perducto, cum quæsitus, quænam olim Imperatorum in electione Patriarchæ partes fuerint, debito modo respondisset, ex more recepto inauguratus est. Literas etiam

etiam securitatis a Sultano accepit, quas ex *Georgia Phranza* integras Rev. Autor apposuit. Rebus ita compositis, *Gen-* Pag. 147.
nadius, ejusque successores, pristino more ecclesiastica negotia gesserunt, omnesque Episcopi, qui Turcicæ dominationis jugum subierant, consuetas, ut olim, celebrarunt Synodos. Vocatio tamen ad ejusmodi ecclesiasticos conventus, quæ quondam ab Imperatoribus fiebat, a solis Patriarchis, aut, ubi sedes vacabat, a clero Constantinopolitano, suscepta est. Expositis hisce omnibus, de decrementis ejusdem Patriarchatus verba facit Rev. Autor. Ob incurSIONES nimirum barbarorum, quæ ultra Propontidem Orientem versus sæpissime accidebant, ecclesiæ, Ponticæ quondam & Asiaticæ diocesium, penitus interierunt. Nihil melior etiam fuit occidui tractus, Thraciæ, Macedonia, Græciæ, vicinarumque illis ecclesiarum, conditio, atque Byzantini imperii imminutione & decremento, Patriarchatus etiam decrevit. Bulgari insuper & Servii se Byzantini Pontificis inspectioni subdixerunt. Russia major & minor, quæ uni Principi Moschorum parebat, perinde a Byzantiæ sedis jurisdictione immunis evasit. Ut vero ea, quæ de Constantinopolitano Patriarcha Rev. Autor dixerat, eo firmius probaret, excerpta ex quibusdam scriptoribus Græcis, huc facientia, apposuit, & vitas Patriarcharum usque ad eum, qui A. 1732 sedit, quantum potuit, accuratissime enarravit. His autem absolutis, Orientis dioceses exponit. Primo loco de Pontica agens, eam ideo hoc nominis tulisse, tradit, quod omni illa regione, quæ Pontus dicebatur, ad Euxinum mare posita, finiretur. Ea vero a Bosphoro ad Colchos usque pertinebat, ubi Bithynia, Paphlagonia, Helenopontus, Pemoniacusque pontus, provinciæ numerabantur. Facta nova a *Constantino M.* orientalis imperii divisione, Pontica diocesis instituta est, cui provinciæ Galatia, Bithynia, Cappadocia, Armenia minor, Pontus uterque, & Paphlagonia, assignatæ sunt, & ad hanc civilem provinciarum partitionem ecclesiastica est composita. Inde de Cappadocia, ejusque metropoli Cæsarea, disserit, & quando religio Christiana ibi introducta fuerit, exponit. Ponticæ, ut & Asiaticæ, dioceseos mentionem

152.

161.

204 seq.

351.

353.

- hem primum fecisse *Constantinum M.* comprobat. Pro variâ etiam temporibus diversam fuisse Ponticæ diocèseos divisionem, demonstrat, cum *Theodoreti* ævo undecim comprehenderet provincias, quæ tandem post tempora Concilii Chalcédonensis, Cæsarensi nequicquam refragante, Constantinopolitanæ Patriarchæ subiectæ sunt, ita ut *Gregorii Nazianzeni* tempore, probè ipsemet in carmine de vita sua testis est, non nisi quinquaginta Chorepiscopi, qui primi generis pagos administrabant, Cæsarensi subessent. Cæsaream hodie non amplius existare, monstrat, & in proximo loco aliam quandam, quæ *Tsaria* Turcis audit, constructam esse, in qua perpauci Christiani comparent, vulgoque Constantinopoli moratur Archi-Episcopus. Præsulum jam Cæsarensium catalogus sequitur, qui a *Primiano*, quem primum loci istius Præsulem fuisse, ex *Gregorio Nysseno* comparet, ad recentissima usque tempora deductus, vitas horum Antistitum exhibet. Cuique etiam urbs, *Tberma basilitæ* dicta, & in Cappadocia prima sita, in notitis Episcopatum Græciæ obvia sit, ejus etiam loci Episcopos apposuit. Excipiunt eos Episcopi Nyssæ, Camuthanorum, & Circissi, de quibus etiam urbibus docte præfatus est. Immo, omnium hujus diocèseos Præsulum vitas, maximo sane labore descripsit. Catalogo hoc satis operoso ad finem perducto, ad Asiânâ diocèsin pedem promovit. Ejus Metropolin Ephesum quondam post Romanam, Alexandriam, & Hierosolymitanam sedem, quintum obtinuisse locum, demonstrare amittitur. Eximia autem Ephesinæ urbis præcellentiam, ejusque in varias Asiæ provincias auctoritatem, non ex hoc solummodo natam esse putat, quod *Johannes*, Apostolus & Evangelista, specialem ecclesiæ istius curam regimenque in se susceperit, sed etiam, quod Apostolus gentium *Paulus*, qui eam primus fundaverat, & per integrum biennium instituerat, eam quoque minorum, quæ per regiones illas erectæ erant, ecclesiarum caput esse voluerit, ad cujus rei probationem locum ex *Actis Apostol. Cap. 19* excitat. Ephesum sub primis Imperatoribus alterum præter Smyrnam Asiæ lumen fuisse, *Plinius V, 29*, jam tradidit. Post Christianæ religionis
- initia

initia Proconsulis Afræ sedes fuit, & Asiæ metropoleos instar habebatur. Ad dioecesin Asianam quod attinet, *Onuphrius Panvinus*, qui imperium Romanum, uti ante *Constantini* tempora dispositum erat, descripsit, Asiano tractui Lydiam, Ioniam, Cariam, Mysiam majorem, Phrygiam, & Hellespontum, assignat. Has tamen provincias in plures alias a *Constantino*, ejusque successoribus, divisas esse, Rev. Autor contendit, ita, ut sub *Constantio*, ejusque filio, decem essent, sub *Theodosio* seniore undecim, imo duodecim sub juniore. Harum regionum ecclesias Ephesus gubernabat. Hoc ideo factum esse, Rev. Autor censet, quod *Paulus*, Ephesi per biennium agens, Asiam omnem celesti doctrina imbuerit, quod bis fecisse fertur *Act. XVIII, 19, & XIX, 1*, eoque postea ad alias provincias profecto, *Joannes* Apostolus, eandem in urbem veniens, ibique ad obitum usque commoratus, cunctas, ut *Hieronymus* loquitur, Asiæ fundaverit ecclesias, easque Ephesini Præfulis dispositioni reliquerit. Non igitur Ephesiorum duntaxat ecclesia, verum integra nationis Asiæ inspectio, ad eum pertinebat, prout loca *Chrysostrami* & *Palladii*, a Rev. Autore adducta, declarant. Quomodo autem postea Constantinopolitanæ sedis omnes illæ ecclesiæ fuerint subjectæ, similiter exponit. Cumque Cæsarensis Præful, prior Ephesino, Constantinopolitani Patriarchæ in se suamque dioecesin inspectionem admiserit; ea ipsa ratio videtur, cur apud Byzantinos Ephesus Episcopus Cæsarensis prælatus sit, id quod ex imperii orientalis dispositione, qualem notitia *Hieroclis* nobis exhibet, intelligitur. Ne tamen Ephesinæ sedis dignitatem in totum depressisse viderentur Constantinopolitani Præfules, ejus metropolitæ *Exarchi* compellationem indiderunt, cujus nominis quænam significatio et vis fuerit, succincte declaratur. Historiam Ephesinæ ecclesiæ 668. ~~et~~ *Hierocli* tempore Rev. Autor exhibet, & Episcopos illius loci, ut & omnium Asiæ dioeceseos, vitas subjungit. De Thracica dioecesi non tam multa, quam de aliis, dicenda suppetebant, cum rari scriptores apparerent, qui res illius tractus ~~et~~ *Hierocli*, primi præsertim Christianæ religionis ævi, narraverunt. Quia imo, ex quo Byzantium, Constantinopolis factum, 668.

orientalis imperii caput evasit, regiz hujus urbis antistite, vicinarum, Thracizque adeo, ecclesiarum ordinationem regimenque sibi vindicante, prisca illarum gerendarum rationis vestigia fere omnia sensim oblitterata deletaque fuerunt. Quod ad Thraciz dioceseos statum & administrationem civilem attinet, in divisione imperii Romani, quam *Hadrianus* instituit, Thraciz nomine designabatur tractus, sex provinciis minoribus constans. Illæ erant Thracia, provincia Hæmimontis, Mœsia inferior, Scythia, Rhodope, & provincia Byzantium. Sub *Constantino* idem provinciarum numerus, ordine duntaxat, uniusque earum vocabulo immutato, ita, ut provincia Byzantium Europa audiret, retentus est, uti ex *Hieroclis* notitia Rev. Autor ostendit. *Severi* Imperatoris tempore Heracleam istius dioceseos fuisse metropolin, locus *Amiani Marcellini*, qui totus hic appositus est, declarat. Ejus loci Præful Archiepiscopi nomine insignitus est. Post *Constantini* adhuc tempora Constantinopolitani Præfules ab Heracleensibus ordinari sueverunt. De ipsa autem Heraclea curatius disserens, ejus situm ex *Plinio* & *Diodoro Siculo* exponit. Quamobrem Heraclea dicta fuerit, & quo tempore hoc nominis tulerit, non satis liquere profectur. Quodsi tamen conjecturis aliquid dandum, eam a *Maximiano Herculeo*, dum in illis partibus ageret, ita dictam esse, **1100.** conjicit. More deinceps suo, omnium ecclesiarum et Præfulum Thraciz dioceseos catalogum exhibet, cui & Russicæ **1257.** atque Moscoviticæ ecclesiz descriptionem adjecit. Ad Illyricum orientale postea accedens, geographicam primo ejus notitiam suppeditat. Illyrici veteris partes regiones, versus Orientem positæ, erant, Mœsia utraque, Macedonia, atque Thessalia, id quod locus *Strabonis Lib. VII*, quem totum apposuit, declarat. In nova imperii Romani divisione, ab *Hadriano* facta, quam *Onuphrius Patavinus* in sua imperii istius descriptione refert, quot provincias comprehenderit, etiam observat. Postremas tamen septem ex illis in ditione Macedoniz fuisse, idem monuit *Onuphrius*, quem hac in re *Sexti Rusti* **T. II** *Breviarium* excerpisse, Rev. Autor observat. Thraciam *Sextus* **Pag. 1.** pariter ac *Onuphrius* omisit, quæ tamen Seculo Christi tertio Illyrici

Illyrici præfecto suberat. Quo ordine in præfecturæ Illyricianæ notitia istæ provinciæ fuerint recensitæ, subjungit. Erat autem hæc præfectura inde a *Constantini* tempore in duos vicaristatus, Macedoniæ et Daciæ, descripta. Antequam hoc modo divideretur, caput ejus & metropolis Sirmium fuit. Post *Attila* in Illyricum invasionem, sedem præfecti prætorio Thessalonicam fuisse translata, *Justinianus Novella XI* statuit; quam tamen sententiam falsam esse, & longe antea hæc tempora hoc accidisse, ex loco quodam *Theodoret* Rev. Autor ostendit. *Paulum* Apostolum religionem Christianam per Illyricum prædicasse et disseminasse, ex *Rom. XV, 19*, probare fatigat. Hunc ipsum quoque Apostolorum principem, Romam profectum, ecclesias illas, a se fundatas, Romanæ sedi administrandas tradidisse, censet, variosque veterum locos in partes suas pertrahere laborat, immo subjectionis erga Pontificem Romanum vestigia bene multa se invenisse putat, de quibus quid sentiendum, ipsimet eruditi lectores judicent. Illyricum quidem, etiam Græcum, antiquitus ad Occidentem pertinuisse, *Socrates & Sozomenus* docuerunt. Thessalonicensem vero Præfulem non nisi ex delegata a Romano Antistite potestate jurisdictionem sacram per Illyricum exercuisse, multis verbis commonstrare annicitur. Negare tamen non potest, Seculo quinto Constantinopolitanos Præfules hanc curiæ Romanæ arrogatam autoritatem detestatos esse, & *Theodosium* juniorem fanxisse, ut non nisi a novæ Romæ Episcopo de dubiis, per Illyricum existentibus, judicaretur. Male habuit, uti facile est ad existimandum, ea res Romanos, qui *Honorium*, cui Occidens parebat, ad literas ea de re ad *Theodosium* dandas instigarunt, quas ipsas literas ex *Holstenii Collectione Romana* integras apposuit. Commotus his literis Imperator, constitutionem, quam fecerat, antiquavit, a quo tempore Romanus in quietâ juris sui per Illyricum possessione remansit, ad cujus rei probationem quamplurima collegit Rev. Autor documenta. Post Concilii Chalcedonensis celebrationem, Romanum adhuc Antistitem jura sua in Illyricum conservasse, contendit. Durasse hoc, ait, usque ad *Leonis Isauri* tempora, qui, ubi *Gregorium*

Pag. 4

12.

Ep 2

gorium

Pag. 24.

gorium primum & secundum, Romanos Pontifices, imaginum cultui deditos esse videret, regiones Illyrici orientalis, quæ ipsi parebant, ab Apostolica sedis jurisdictione avulserit, & Constantinopolitanæ attribuerit. Tandem etiam observat, Macedoniam dudum jam antea in duas abiisse partes, ac secundæ caput *Philippus* civitatem fuisse. Ceterum, non solum in notitia *Hieroclis*, cum ea divisio nondum extaret, *Philippus* sub Thessalonica censerit, sed etiam Ephesini Concilii temporibus introducta jam illa partitione, Philippensem ecclesiam Thessalonicensi obnoxiam mansisse, dicitur. Paulo post vero, cum Bulgari, transmissio Danubio, multas Illyrici provincias occupassent, ac subinde tandem Christianæ religioni nomen dedissent, factum esse, ut Archiepiscopo ipsorum Achridensi omnes illæ regiones subditæ fuerint. Quin & de Macedonia atque Thessalia, ut & de Thracica diocesi, quamplurimæ civitates episcopales ditionis illius evaserunt, illeque primarius Bulgariae Præful, excusso tum Romanorum, tum Byzantinorum, jugo, *αυτονομία* sibi vindicavit. Sequiori tamen ævo magna pars illarum urbium ad Byzantinum imperium rediit, ex quo *Basilis* Imperator, vulgo *Bulgaricida* dictus, gentem illam Byzantinis gravissimam delevit, & intra parvos limites coercuit. Historia deinde ecclesiarum & Præfulum Illyrici, ex more addita, illam tractationem claudit. Excipit eam Patriarchatus Alexandrini descriptio, de cujus metropoli, Alexandria, ut & Ægypto, generatim quædam præmittit Rev. Autor. *Alexandriam* ab *Alexandro M.* fuisse conditam, gratitium est. Situm ejus *Strabo Lib. XVII*, nec non *Ammianus Marcellinus XXII, 16*, descriperunt. Ab *Augusto* Romanorum imperis adjecta Ægyptus, a præfecto Augustali administrata est, cum eam Augustorum & Cæsarum, non senatus Romani, nomine regeret. De hoc ipso præfecto erudita multa ex Autoribus antiquis hac occasione afferuntur. Ægyptum antiquitus in tres provincias fuisse divisam, *Ammianus Marcellinus* narrat. Post *Marcellini* ætatem alia iterum facta est Ægyptiacæ, quam vocant, dioceseos divisio, ut subinde novem ejus numeratæ sint provinciæ, a qua *Hieroclis* notitia, *Ammiano* recentior, in eoduntaxat

330.

duntaxat recedit, quod secundam Ægyptum a prima non discernat, unicamque provinciam, Ægyptum dictam, recenscat. Religionem Christianam inde ab ejus primordiis statim in Ægyptum & Alexandriam penetrasse, Rev. Autor pro certo affirmat. Certe, ipsis Pentecostes solennitatibus, ubi Spiritus S. in Apostolos effusus est, Christo nomen Hierosolymis Judæos Ægypti & Cyrenaicæ dedisse, ex *D. Luca Actis Apostolorum* discimus. Quod ad Cyrenaicam regionem speciatim attinet, *Simonem* illum, qui Christi crucem portabat, ex illo loco oriundum, & *Alexandri ac Ruffi*, Christianorum, patrem fuisse, ex *Marci Evangelio* comparet. Multa præter hæc alia documenta, quæ, religionem Christianam primis statim temporibus per dioecesin Ægyptiam floruisse, evincunt, Rev. Autor affert. Extra Alexandriam, ad Nili partem Libycam, sive occidentale litus, montem Nitriæ, in eoque Therapeutarum, de quibus *Philo de vita contemplativa* scripsit, domicilium fuisse, observat. Hos Therapeutas Christianos fuisse, contendit. *Marcum* primum Alexandrinæ ecclesiæ pastorem & Episcopum fuisse, statuit. Eum vero *Petri* Apostoli nutu atque jussu Christi religionem Ægyptiis tradidisse, negat, et locum *1 Petr. V, 13*, ad quem dissentientes provocare solent, aliter capiendum esse, ita nempe, ut ibi per *Babylonem Roma* denotetur, existimat. Secundum a Romana ecclesia locum tenuisse Alexandrinam sedem, affirmat. Autoritatem etiam ejus Præsulis admodum fuisse insignem, statuit. *Athanasium* enim, e Galliis ad ecclesiam suam redeuntem, per omnes Asiæ & Orientis provincias Episcopos ordinasse, tanquam secundæ sedis antistitem, quamvis hoc facinus ei ab adversariis crimini versum sit. *Petrus II, Timothei* Alexandrini decessor & frater, *Gregorium Nazianzenum* Constantinopolitanæ ecclesiæ, missis ad eum præsulatus insignibus, præfecit, quæ Alexandrini præsulatus jura Canon 2 Concilii Constantinopolitani nequicquam labefactatum ivit. Aliquot annis post illam Synodum coactam, *Theophilus* Alexandrinus, *Joannem Chrysostomum* suis ipse manibus consecravit; quod certum argumentum fuit illius in eam sedem potestatis, cujus rei varia adhuc alia specimina

336.

mina afferuntur. Conservasse illos Præsules hæc jura, usque dum nonnulli eorum, a catholica fide desciscentes, hæretica alebant dogmata, statuit, & hoc factò, Pontificum Rom. decretis sancitum esse, ut Byzantinus Patriarcha proximum a Romano Papa locum teneret, & Alexandrinus duntaxat tertium, leioribus

Pag. 340. persuadere laborat. Neutiquam vero ad normam dispositionis imperii Romani Alexandrinam sedem dignitate hac, & totius Ægypti administratione, ornatam fuisse, affirmat. Inferiorem enim inter imperii præfectos locum obtinebat Augustalis Ægypti. Insuper, cum Ægyptus omnis ab Imperatore regeretur, atque provincia Cyrenaica a senatu Romano per Græcæ insulæ procuratorem administraretur, utramque nihilo minus provinciam Alexandrinus Episcopus ecclesiastica jurisdictione sua continebat. Falsum proinde existimat, priscis illis temporibus in Oriente & per Romanum orbem ad formam secularis status ecclesiarum ordinem & distributionem fuisse compositam. Certe, talem conformationem non prius, quam Concilio generali secundo A. C. 381 celebrato, accidisse, ei videtur certissimum. Regionem Cyrenaicam, Lybiam utramque, præter Ægyptum omnem, Alexandrino Præsuli obnoxiam fuisse, affirmat, & hoc ideo factum esse, censet, quod *S. Marcus*, Alexandriam profectus, curam earum gesserit. Quomodo ille ipse *D. Marcus* res ecclesiarum per illas regiones ordinaverit, ex Actis Sanctorum, variisque veterum monumentis, Rev. Autor docet. Quomodo Alexandrinus Patriarcha eligi consueverit, exponit, atque, a solo clero Alexandrinæ urbis talem electionem factam esse, contendit. Quanta fuerit Presbyterorum in illa urbe autoritas, exponit. Solum vero Alexandrinum Præsulem metropolitico jure per Ægyptum esse usum, demonstrat.

349. Ejus autoritatem etiam in civilibus maximam fuisse, statuit,

352. quam tamen postea Alexandrinæ ecclesiæ noxiam & exitialem extitisse, observat. Varius etenim fuit hujus ecclesiæ pro variis temporibus status. Orthodoxæ doctrinæ, quam *D. Marcus* suggererat, tenacissima fuit, usque ad *Timoshei Eluri* præfulatum, quippe a quo tempore Monophysitarum successio perseveravit continua, nec nisi *Justiniano I* imperium tenente ortho-

orthodoxus Patriarcha Alexandria sedere coepit, promotum nimirum *Paulo*, ex Tabennensium monasterio, cui sex alii successere, ad *Cyrum* usque, qui, Monophysitas secum conciliandi vana spe delusus, Monotheliticum errorem in Ægyptum induxit, quem ejus successor, *Petrus*, mordicus quoque tenuit. Is, decessoris exemplum secutus, Constantinopolim secessit, utpote Saracenis, qui Ægypti provincias omnes occupaverant, suspectus. Hi Jacobitis, qui Byzantinis Imperatoribus infensissimi erant, cunctas Alexandria ecclesias, exceptis dumtaxat paucis minoribus, tradiderunt, immo etiam prohibuerunt, ne, qui Melchitæ audiebant, & catholicam Chalcedonenfis Synodi fidem amplectebantur, Patriarcham eligerent. *Athanasio* sedem Alexandrinam tenente, in Abyssinos etiam, *S. Frumentii* beneficio ad sacra Christiana perductos, ejus potestatem protensam fuisse, observat. De Homeritarum quoque, aliarumque gentium, Ægypto vicinarum, ad Christum conversione varia adjungit. Palæstinam, Cyprum, & Africam, Alexandrinæ sedi obnoxiam olim fuisse, negat, & dissentientes erudite convellit. Alexandrini Patriarchæ jura singularia & prærogativas, quas nondum recensuerat, adstruit. Hac etiam occasione data, de schola illa Alexandrina disputat, & fragmentum *Philippi Sidetæ*, quod *Dodwellus* jam evulgavit, cum eruditis annotationibus integrum Græce & Latine cum lecloribus communicat. Tandem accuratam Patriarcharum istius loci notitiam, quam ecclesiarum atque Præfulum universi istius tractus longa descriptio comitatur, adjungit. Antiochenus Patriarchatus ab Antiochia urbe nomen fortitus est. Ut hæc civitas ab aliis, idem nomen habentibus, discerneretur, vel ab Oronte fluvio, cui adjacet, vel a vicina sylva, *Daphne* dicta, cognominari consuevit. Inter præcipuas orbis civitates eam olim fuisse numeratam, loca veterum, a Rev. Autore adducta, declarant. Conditorem ejus *Seleucum Nicatorum* fuisse, qui eam ex *Antiochi* patris nomine Antiochiam vocavit, & campos vicinos (*Daphnen* scilicet) *Apollini* consecravit, *Justinus* autor est. Alia quamplurima adhuc notatu digna ex *Strabone*, aliisque scriptoribus antiquis, de Antiochia profert in medium

Pag. 365.

378.

383.

669.

medium Rev. Autor. Cum *Pompejus*, *Rochani* exercitus per Syriam imperator, illam regionem in provinciz formam redigeret, Antiochiæ tamen *ἀυτονομίαν* concessit, quod privilegium postea *Julius Cæsar*, *Pompejo* devicto, confirmavit. Ex insigni Judæorum multitudine, quæ illam urbem incolebat, quamplurimi sub ipsis ecclesiæ initiis Christiana sacra amplexi sunt. *Petrum*, *Paulum*, atque *Barnabam*, Evangelium de

Pag. 672. Christo illis in locis prædicasse, Rev. Autor fufe declarat, quin imo, *Petrum* primum Antiochiæ Episcopum fuisse, evincere laborat. Christianam religionem maxima tunc temporis in hoc loco cepisse incrementa, affirmat, quamvis eos, qui, *Ignatii* tempore ducenta millia Christianorum ibi existisse, dicitant, confutet. Antiochia tertium inter Patriarchas Orientis locum obtinebat, quamvis sæpe jura illa ab aliis violarentur.

677.

Curabat Antiochenus Præsul Syriam omnem, Phœnicen, atque Ciliciam, uti vel ex Concilii Hierosolymitani, quod ab Apostolis celebratum est, epistola compertum fit. Ciliciam Antiochenæ ecclesiæ plane non ideo subjectam fuisse, quod ea provincia sub præfecti Syriæ dispositione fuerit, Rev. Autor censet, sed quod, cum *Paulus* Tarfi, in patria sua, Ciliciæ metropoli, multos ad Christianam fidem perduxisset, deindeque Antiochiam reversus, hac in urbe diutissime versatus esset, fideles Ciliciæ, Apostolis Antiochenæ ecclesiæ, quibus quidem valde abundabat, utpote vicinos, tradiderit. Præter hæc provincias, Syriam nempe omnem, Phœnicen maritimam & mediterraneam, atque Ciliciam, Arabiam quoque, Mesopotamiam, & Isauriam, ad hunc Patriarchatum spectasse, contendit. Cyprum etiam sibi Antiocheni quondam vindicant, quæ tamen posthac libera & sui juris declarata est. An etiam in Persidem, ubi Christiani quamplurimi fuerunt, jus aliquod Antiochenis competierit, cum admodum obscurum sit, in suspenso Rev. Autor relinquit. In Iberiam sibi nonnullam jurisdictionem vindicasse eos, ex *Balsamonis* quodam loco ostendit.

686.

Palæstinam omnem Antiochenæ sedis dispositioni subfuisse, nonnulli statuerunt. Quod falsum esse, & nullo fundamento niti, ostendit. Antiocheni autem Patriarchæ in ecclesiis,

clesias, suæ ditioni subjectas, non eadem fuit, atque Alexandri-
 ndrini, potestas. Ad Alexandria enim antistitem omnes & sin-
 gularæ dioceseos suæ ordinationes spectabant, cum contra An-
 tiocheni Patriarchæ ditio, uti confertissimis provinciis consta-
 bat quamplurimis, ita singuli metropolitæ singulis præerant,
 qui, cum essent ab Antiocheno Archiepiscopo ordinati, sub-
 jectarum sibi civitatum Episcopos consecrabant. Post tempo-
 ra tamen Ephesini Concilii, Antiochenos etiam Præsules, in frau-
 dem metropolitanorum, Episcopos in provinciis ordinasse,
Joannis Antiocheni exemplo Rev. Autor docet, & illud ideo Pag. 689.
 factum esse, quia metropolitani partium *Nestorianarum* stu-
 diofiores erant, inculcat. Inter alios antistitis Antiocheni sin-
 gulares honores numerari meretur, quod κατ' ἐξοχήν Patriar-
 cha fuerit dictus, uti ex loco *Balsamonis* docetur. Et, quam-
 vis *Theodoretus*, alique ditionis Antiochenæ Præsules, nunquam
 Patriarchæ, sed Archiepiscopi semper, nomine eum insignivé-
 rint, in scriptis tamen atque monumentis, Seculo VI confectis,
 illum perinde, ac Hierosolymitanum, Patriarcham dici, in propa-
 tulo est. De calamitatibus, quas ecclesia Antiochena quondam
 perpeffa est, quædam adjecit Rev. Autor. Tyrum a Romanis
 Pontificibus Antiocheno antistiti ereptam, & Hierosolymitano
 Patriarchatui addictam, fuisse, eo tempore, quo Franci Palæ-
 stinam occupaverant, docet. Tyrum etiam Hierosolymitanæ
 dioceseos metropolin deinceps evasisse, ex *Wilhelmo Tyrio*
 ostendit. Antiochiæ Patriarchas pallium a Romanis Pontifici-
 bus accepisse, ubi a Latinis ea urbs capta esset, declarat.
 Hodiernum istius ecclesiæ statum ex *Martini Crusii Turco-*
Græcia depingit, & Antiochiâ hodie fere totam vastatam esse,
 exceptis quibusdam pagis, inter quos unus Christianorum est,
 observat. Patriarcham Damasci sedere, monet. Cùmque Epi-
 scopi Syriæ alii sedi Romanæ addicti sint, alii nequaquam,
 hinc factum esse censet, ut, quem Romanæ communionis so-
 cii eligi curaverant, a schismaticis Damasco secedere, atque
 Halepum se recipere, coactus fuerit, cum illi alterum habeant,
 qui Damasci commoratur. Patriarcharum Antiochenorum
 deinceps notitiam subjungit, eaque ad finem perducta, de
 omnibus

691.

696.

697.

699.

Qq

medium Rev. Autor. Cuzt *Pompejus*, Romanus exercitus per Syriam imperator, illam regionem in provincie formam redigeret, Antiochie tamen *αὐτονομίαν* concessit, quod privilegium postea *Julius Cesar*, *Pompejo* devicto, confirmavit. Ex insigni Judaeorum multitudine, quae illam urbem incolebat, quamplurimi sub ipsis ecclesiae initiis Christiana sacra amplexi sunt. *Petrum*, *Paulum*, atque *Barnabam*, Evangelium de

672. Christo illis in locis praedicasse, Rev. Autor fufe declarat, quin imo, *Petrum* primum Antiochie Episcopum fuisse, evincere laborat. Christianam religionem maxima tunc temporis in hoc loco cepisse incrementa, affirmat, quamvis eos, qui *Ignatii* tempore ducenta millia Christianorum ibi existisse, dicunt, confutet. Antiochia tertium inter Patriarchas Orientis locum obtinebat, quamvis saepe jura illa ab aliis violarentur.

677.

Curabat Antiochenus Praesul Syriam omnem, Phoenicem, atque Ciliciam, uti vel ex Concilii Hierosolymitani, quod ab Apostolis celebratum est, epistola compertum fit. Ciliciam Antiochensae ecclesiae plane non ideo subjectam fuisse, quod ea provincia sub praefecti Syriae dispositione fuerit, Rev. Autor censet, sed quod, cum *Paulus* Tarfi, in patria sua, Ciliciae metropoli, multos ad Christianam fidem perduxisset, deindeque Antiochiam reversus, hac in urbe diutissime versatus esset, fideles Ciliciae, Apostolis Antiochensae ecclesiae, quibus quidem valde abundabat, utpote vicinos, tradiderit. Praeter hasce provincias, Syriam nempe omnem, Phoenicem maritimam & mediterraneam, atque Ciliciam, Arabiam quoque, Mesopotamiam, & Isauriam, ad hunc Patriarchatum spectasse, contendit. Cyprum etiam sibi Antiocheni quondam vindicant, quae tamen posthac libera & sui juris declarata est. An etiam in Persidem, ubi Christiani quamplurimi fuerunt, jus aliquod Antiochenis competierit, cum admodum obscurum sit, in suspenso Rev. Autor relinquit. In Iberiam sibi nonnullam jurisdictionem vindicasse eos, ex *Balsamonis* quodam loco ostendit.

.686.

Palaestinam omnem Antiochensae sedis dispositioni subfuisse, nonnulli statuerunt. Quod falsum esse, & nullo fundamento niti, ostendit. Antiocheni autem Patriarchae in ecclesias,

clesias, suæ ditioni subjectas, non eadem fuit, atque Alexandrini, potestas. Ad Alexandriæ enim antistitem omnes & singulæ dioceseos suæ ordinationes spectabant, cum contra Antiocheni Patriarchæ ditio, uti confertissimis provinciis constabat quamplurimis, ita singuli metropolitæ singulis præerant, qui, cum essent ab Antiocheno Archiepiscopo ordinati, subsecratarum sibi civitatum Episcopos consecrabant. Post tempora tamen Ephesini Concilii, Antiochenos etiam Præsules, in fraudem metropolitanorum, Episcopos in provinciis ordinasse, *Joannis Antiocheni* exemplo Rev. Autor docet, & illud ideo Pag. 689. factum esse, quia metropolitani partium *Nestorianarum* studiosiores erant, inculcat. Inter alios antistitis Antiocheni singulares honores numerari meretur, quod κατ' ἐξουσίαν Patriarcha fuerit dictus, uti ex loco *Balsamonis* docetur. Et, quamvis *Theodoretus*, alique ditionis Antiochenæ Præsules, nunquam Patriarchæ, sed Archiepiscopi semper, nomine eum insigniverint, in scriptis tamen atque monumentis, Seculo VI confectis, illum perinde, ac Hierosolymitanum, Patriarcham dici, in proptulo est. De calamitatibus, quas ecclesia Antiochena quondam perpeffa est, quædam adjecit Rev. Autor. Tyrum a Romanis Pontificibus Antiocheno antistiti ereptam, & Hierosolymitano Patriarchatui addictam, fuisse, eo tempore, quo Franci Palestinam occupaverant, docet. Tyrum etiam Hierosolymitanæ dioceseos metropolin deinceps evasisse, ex *Wilhelmo Tyrio* ostendit. Antiochiæ Patriarchas pallium a Romanis Pontificibus accepisse, ubi a Latinis ea urbs capta esset, declarat. Hodiernum istius ecclesiæ statum ex *Martini Crusii Turco-Græcia* depingit, & Antiochiam hodie fere totam vastatam esse, exceptis quibusdam pagis, inter quos unus Christianorum est, observat. Patriarcham Damasci sedere, monet. Cumque Episcopi Syriæ alii sedi Romanæ addicti sint, alii nequaquam, hinc factum esse censet, ut, quem Romanæ communionis socii eligi curaverant, a schismaticis Damasco secedere, atque Halepum se recipere, coactus fuerit, cum illi alterum habeant, qui Damasci commoratur. Patriarcharum Antiochenorum deinceps notitiam subjungit, eaque ad finem perducta, de omnibus

691.

696.

697.

699.

Qq

Pag. 649. omnibus reliquis istius dioeceseos ecclesiis, nec non de Epi-
 777 seq. scopis, qui ibi florauerunt, disserit, atque etiam de Cypri eccle-
 sia, ejusque Præsulibus, quos olim Antiocheni jurisdictioni
 suæ subijcere, quamvis nequicquam, studuerunt, verba facit.
 1038. Sedis Antiochenæ veluti appendicem fuisse Chaldæorum dioe-
 cesin, observat, quippe cujus sedis olim ordinationi primates
 illius sese obnoxios ultro profitebantur. Dioecesis *Chaldæorum*
 ideo nominata est, quod in regione Chaldæorum & Babylo-
 nia primordia illius fuerunt, ubi & primaria numerosæ hujus
 ecclesiæ sedes constituta est. Christianæ religionis semina in
 illis locis *Thaddæum*, ejusque socios, *Marim* & *Achim*, quos am-
 bos Chaldaicæ ecclesiæ Apostolorum appellatione donaverunt
 Christiani, sparsisse, contendit. Christi cultum posthac esse
 auctum, cum Reges Persidis, Romanorum arvis Antiochiam
 usque vastatis, complures inde Christianos captivos in Per-
 siam abduxissent, iique per varias istius regni provinciis di-
 spersi, gentes illas verum Dei colendi ritum docuissent, ex
 scriptoribus antiquis patescere ostendit. Primos in illis regio-
 nibus Præsules Antiochiæ ordinatorum fuisse, observat. Non
 tamen diu hic mos perseveravit. Cum enim *Abad-Abonius*
 quidam ea in urbe ordinatus fuisset, *Demetrius*, sive *De-
 metrianus*, Antiochenus Præsul, apud Romanum Syriæ Præ-
 sèctum delatus fuit ut reipublice proditor. *Abad-Abo-
 nia* quidem saluti suæ fuga consultavit, sed, ne Christiani
 amplius ejusmodi calumniam tolerarent, ab Episcopis Antio-
 chensæ dioeceseos indultum est, ut Seleuciensis antistes in po-
 steriorum apud suos ordinaretur, remotioresque orientalis tra-
 ctus ecclesiis Antiocheni Pontificis vice curaret. Propter
 quam delegationem Catholicum eum vocatum esse, quæ
 vox procuratorem generalem significat, observat. Seleuciæ
 Præsules *Archiepiscopi* a *Sozomeno* dicti sunt, quæ quidem
 compellatio quarto quintoque Seculis, illis duntaxat, quorum
 sollicitudini ac regimini commissæ plurimarum regionum ec-
 clesiæ erant, tribuebatur. Persidis universæ ecclesiis Antio-
 chensæ sedi, tanquam Orientis totius primariæ, fuisse obnoxias,
 Rev. Autor probare annititur. Seleuciæ & Ctesiphontis sigil-
 latim

facim antistites *αυτοκεφάλως* & sui juris ab initio non fuisse, vel ex eorum compellatione, quando catholici constanter dicuntur, colligi posse, existimat. In more autem fuisse apud illas gentes, ut metropolitæ ibi ex ipsarum indigenis non eligerentur, sed in illo loco, ubi Catholicus sedebat, consecrati, ad illas mitterentur, observat. In quibusdam illarum regionum unus duntaxat Episcopus erat, ipse scilicet metropolitæ. Propter Christianorum Præsulum paucitatem, cum illi ecclesias, sibi creditas, rarissime inviserent, ne religio hoc pacto apud illas gentes obsolesceret, moribus invaluisse, Rev. Autor observat, ut ad Diaconatus, nec non sacerdotii gradum, cuiuslibet ætatis homines, immo pueri etiam, admoverentur, quamvis ante annum ætatis vigesimum eis, officiis sacris fungi, haud liceret. Hinc etiam factum esse contendit, ut Christiani Principes atque Reges sacerdotio initiarentur, quem morem hodiernum apud Malabaricos Christianos vigere, Lusitani, qui inter eos versati sunt, declarant. De disciplina, in illis ecclesiis recepta, deinceps agit, eamque sæpe mutatam esse observat. Connubia Clericorum ibi fuisse licita, tradit. Ritus electionis & ordinationis Catholicorum depingit, eorumque in subditos potestatem enarrat. Diœceseos Chaldæorum quasdam notitias haberi quidem, profitetur, eas tamen veterem ejus amplitudinem, vel integrum sedium ejus numerum, non satis referre, queritur. Proinde ex earum monumentis, quæ Rev. Autori delibare contigit, præter duas, quas doctissimus *Assmannus*, *Maronita*, ipsi suppeditavit, longiorem alteram se exhibituram esse, spondet, etsi omnibus numeris nondum absolutam. Caput diœceseos Chaldæorum Seleucia fuit, quæ, quoniam proxima Ctesiphonti erat, in unam urbem cum ipsa coaruit, quam, cum Caliphæ Arabes obtinissent, *Ab-Modam* vocitarunt, qua voce duæ urbes significantur. Babylone scilicet vastata, *Seleucus Nicator* ex illius rudibus in confluenta Euphratis, quem fossa deduxerat, & Tigris, civitatem amplissimam condidit, deque suo nomine Seleuciam appellavit. Cumque ea urbs ad occidentale Tigris latus posita esset, ad orientale paulo infra stabat urbs altera

Pag. 1089.

1092.

Qq 2

Ctesiphon,

- Ctesiphon, quæ postea cum Seleucia ita unita est, ut una urbs haberetur. Ubi autem deinceps *Almansor*, de Abbasidarum genere Chalifa, urbem alteram haud procul ædificans, Bagdadam nominavit, Seleuciam dein dirui curavit. In hanc noviter conditam urbem Chaldæorum Catholicus, exstructo ibidem monasterio, transit. Indivuliam mansisse illam diœcesin usque ad Seculi decimi sexti medium, observat. Eo autem tempore partem ejus, catholica fide suscepta, se Pontifici *Julio*
- Pag. 1095. III subjecisse, pronuntiat. Quod qua occasione factum sit, & quinam Catholici Romæ a Papa ordinati fuerint, fuse edisserit. Reliqua pars diœceseos *Nestorianis* erroribus infecta erat, quæque eorum hodie fata sint, Rev. Autor enarrat. Scripturam S. & quidem veteris Instrumenti libros, a *Tbaddæo* in Syriacam linguam conversos, eos accepisse, & ea versione adhuc hodie uti, asseverat. Tandem catalogum & vitas Catholicorum magnæ Seleuciæ adjungit. Quem enarratio Præsulum istarum provinciarum, qui Seleuciensi Catholico suberant, excipit.
1101. De Jacobitarum etiam diœcesi, hac occasione data, disserit. Non quidem horum hominum Ecclesia orientalis diœceseos appendix fuit, sed hæreticorum secta, quorum Episcopi primarium sibi antistitem præstituerunt, atque Antiocheni Patriarchæ titulo honorarunt. Proscripto nimirum in Concilio Ephesino priori errore, *Nestorianarum* nonnulli, in alterum extremum prolapsi, unicam duntaxat in Christo naturam esse, somniarunt. Quorum imbutus errore *Eutyches*, Constantinopolitanæ monasterii præfectus, eo usque progressus est, ut Christum Deo patri quidem consubstantialem profiteretur, ac non item matri, & nobis, ac si sola divinitas, & nequiquam humanitas, ejus natura esset. Ex quo errore quædam turbæ in Ecclesia natæ sint, erudite Rev. Autor exponit. Inter præcipuos autem istius asseclas *Severus* fuit, monachus, acophalorum Ægypti quondam antesignanus, qui *Anastasi* jussu Antiochenam sedem *Flaviano III*, legitimo Patriarchæ, eripuit, qui tamen postea, ubi *Justinus*, orthodoxus Princeps, post *Anastasi* facti summam rerum adeptus erat, poenas gravissimas veritus, in Ægyptum fugis, ibique latuit. *Socri* sectator
- 1344.

secūtor & discipulus præcipuus *Jacobus* quidam fuit, natio-
 ne Syrus, cœnobii Phasiltæ prope Nisibin monachus. Is cum
 omnes Orientis plagas circumcursetet, factum est, ut hæreti-
 ci illi ab orthodoxis *Jacobitarum* nomine insignirentur. *Jaco-*
bum illum Edessenz Ecclesiæ Episcopum dederat *Severus*,
 Cum autem ab illo loco abesse Imperatorum edictis cogeretur,
 œcumenicum Archiepiscopum agens, passim alios sui generis,
 Episcopos, Sacerdotes, Diaconos, aliosque ministros, ordina-
 vit. *Severo* Alexandria, ubi delituerat, extincto, ei *Sergium*
 quendam successorem dedit, & consecravit, qui titulo Pa-
 triarchæ usus est, & a quo *Jacobitarum* Patriarcharum series
 ad hunc usque diem propagata, perseverat. Cum autem isti
 Patriarchæ Antiochiæ per interdicta Imperatorum morari non
 possent, Amidæ, quæ urbs hodie *Diarbechir* audit, sederunt.
 Italia tamen in monasterio Zapharensi, sive *S. Ananiæ*, haud
 procul ab urbe *Marde* eos ut plurimum morari, Rev. Autor
 monet. Episcopatus, hæc Patriarchis subiectos, non quidem
 figillatim recensuit; monuit tamen, omnes, quotquot a Meso-
 potamia & Osroene, Occidentem versus, per omnem Syriam &
 Ciliciam sedebant, illis subfuisse. Ubi statum ecclesiasticum
Jacobitarum omnem accuratissime delineaverat, vitas etiam
 horum ipsorum Patriarcharum usque ad illum, qui A. 1721
 fedit, nec non reliquorum istius sectæ metropolitanorum, mo-
 re suo subjungit, & nonnulla, quæ adhuc supererant, notatu di-
 gna, circa Episcopos *Jacobitas* addit. Excipiunt illos *Maro-*
nitæ de monte Libano, qui Syriam mari mediterraneæ conter-
 minam incolunt. Varii Autores varios illis errores attribue-
 runt, diversaque eorum conversionis tempora statuerunt.
 Monophysitarum & monothelismi errores eos fovisse, nonnulli,
 a Rev. Autore citati, existimarunt. Nomen Maronitarum
 hæc hominibus hæsisse a *S. Marone*, Abbate, *Chrysoptomi* coz-
 vo, ex *Fuusti Naironi Dissertatione de origine Maronitarum*
 ostendit. Multa notatu digna, dummodo non fabulosa sint,
 de hoc *S. Marone* profert in medium. Maronitarum voca-
 bulum hæreticos non denotasse, *Assemanno* duce affirmat,
 Seculo septimo, & initio sequentis, *Joannem* quendam, mo-
 nachum

Pag. 1348.

1357 seq.

T. III
 pag. 1.

4.

nachum cœnobii *S. Maronis*, qui & ideo *S. Maro* dicebatur, floruisse, observat. Illum *Joannem*, ex castello Sirimi, quod in territorio Antiocheno situm est, oriundum, & in *S. Maronis* monasterio summa sanctitatis laude florentem, continuo adiisse Francos, qui etiam *Latini* scriptoribus nonnullis audiunt, &, uti notum est, inde ab *Hieronymi* ævo in Syria & Palæstina domicilium fixerunt, dicitur. Illos igitur Latinos, Antiochiæ commorantes, Romanæ sedis Cardinali legato *Joannem* præsentasse, eumque postea Botrensem, Phœnices regionis Episcopum creatum fuisse, ut Libanotas in Romana fide retineret, affirmat, eamque rem, adducta insigni testimoniorum copia, comprobare annititur. De *S. Maronis* scriptis, tam genuinis, quam quæ falso sub ejus nomine circumferuntur, fuscè etiam disputat. A Monothelismi labe, Maronitis impacta, eos absolvit, orthodoxis eos accenset, & argumenta, ab aliis in contrarium prolata, operosissime discutit. Disciplinam & ritus ecclesiasticos eorum recenset, ipsorumque horum Patriarcharum ac Præsulum vitas tandem subjungit. Ad Hierosolymitanum deinceps Patriarchatum accedens, ejus metropolin, *Hierosolyms*, ceteras Ecclesias per Palæstinam omnes ob loci sanctitatem sibi subjectas habuisse, observat, quamvis Christiani vulgo apud Judæos *Nazaræi* a Christi patria dicerentur. Eversis Hierosolymis, eorum etiam ecclesia alio demigravit. Occiso nimirum pro Christi nomine a Judæis *Jacobo* minore, primo Hierosolymorum Episcopo, cum tota natio adversus Romanos arma sumeret, conjicientes Christiani, istius urbis obsidionem instare, in montana trans Jordanem cum *Simone*, suo Præsule, qui *Jacobo* successerat, se contulerunt. Dirutis tandem Hierosolymis, & super illorum rudera, uti Rev. Autor, nescimus tamen, quo fundamento, statuit, ducto aratro, Christianorum cœtus in Peræa regione, ac Pessæ præsertim, constitit. Priores quindecim ejus loci Episcopi natione Hebræi fuerunt, quoniam ex Hebræis solis, ad Christum conversis, Ecclesia illa eo usque coaluerat. Certe, ubi ab Imperatore *Hadriano* nova urbs, *Ælia*, in Hierosolymorum locum extructa est, trede-

Pag. 7.

17.

49.

101.

tredecim post *Simonem* Episcopos ibi sedisse, ex *Eusebio* & *Epiphano* constat, quos ἐκ περιτομῆς, id est, non tantum genere, sed & vivendi ratione, quippe qui legum *Mosaicarum* quarundam, & imprimis circumcisionis, se tenaces præbebant, fuisse, idem scriptores affirmant. In hac autem Episcoporum successione definienda, dubia quædam occurrunt, quæ Rev. Autor non intacta prætermisit. Judæos, qui fidem Christianam amplexi erant, post Hierosolymorum interitum eo reversos esse; rudera dirutæ urbis incoluisse, ibique vitæ sanctimonialia ita inclaruisse, ut inde motus *Aquilas* Ponticus, Christianæ religioni nomen dederit, *Epiphanius* tradidit. Quæ *Epiphani* narratio quamvis quibusdam non arrideat; eam tamen Rev. Autor, variis argumentis in medium prolatis, respiciendam non esse, constituit. Judæos civitatem novam juxta Hierosolymorum rudera extruxisse, postea ab *Hadriano* everfam, contra *Scaligerum* evincit. De originibus etiam *Æliæ* Capitolinæ, quam *Hadrianus* extrui curavit, hac data occasione, erudita multa affert. Eam urbem a Judæis & Christianis Hierosolyma dictam fuisse, statuit, immo promiscue *sæpius* & *Æliam*, & Hierosolyma, dici, acta Synodi Hierosolymitanæ, A. 536. habitæ, evincunt. Cum autem ea urbs ab initio a gentilibus solis incoleretur, Judæis penitus ab illa exulare jussis, ad Christiana sacra a paganismo conversi, Episcopum, *Marcum* nomine, sibi elegerunt, qui adeo primus fuit *Æliæ* Præsul, ab illis, qui Judæorum conversorum curam gerebant, & aliunde commigrarant, diversissimus, Judæis, qui ecclesiam specialem Hierosolymorum antea composuerant, horum deinceps gubernationi sese subjicientibus. Post Hierosolymorum interitum, *Cæsarea*, quæ antea *surreis Stratonis* dicebatur, Judææ & Palæstinæ metropolis facta est. Per quatuor fere Secula *Ælienses* Cæsareensibus paruerunt, quamvis, ob loci creditam sanctitatem, quibusdam præ illis juribus gauderent. Antiochenis Patriarchis Palæstinam paruisse, uti *Hieronymo* visum est, Rev. Autor negat, Cæsareensem metropolitam ab *Æliensi* antistite ordinari consuevisse, observans. Quanta fuerit erga hanc sedem veneratio, multis exemplis ostendit,

pag. 103.

105.

108.

nachum cœnobii *S. Maronis*, qui & ideo *S. Maro* dicebatur, floruisse, observat. Illum *Joannem*, ex castello Sirimi, quod in territorio Antiocheno situm est, oriundum, & in *S. Maronis* monasterio summa sanctitatis laude florentem, continuo adiisse Francos, qui etiam *Latini* scriptoribus nonnullis audiunt, &, uti notum est, inde ab *Hieronymi* ævo in Syria & Palæstina domicilium fixerunt, dicitur. Illos igitur Latinos, Antiochiæ commorantes, Romanæ sedis Cardinali legato *Joannem* præsentasse, eumque postea Botrensem, Phœnicæ regionis Episcopum creatum fuisse, ut Libanotas in Romanâ fide retineret, affirmat, eamque rem, adducta insigni testimoniorum copia, comprobare annititur. De *S. Maronis* scriptis, tam genuinis, quam quæ falso sub ejus nomine circumferuntur, fusc etiam disputat. A Monothelismi labe, Maronitis impacta, eos absolvit, orthodoxis eos accenset, & argumenta, ab aliis in contrarium prolata, operosissime discutit. Disciplinam & ritus ecclesiasticos eorum recenset, ipsorumque horum Patriarcharum ac Præfulum vitas tandem subjungit. Ad Hierosolymitanum deinceps Patriarchatum accedens, ejus metropolin, *Hierosolymâ*, ceteras Ecclesias per Palæstinam omnes ob loci sanctitatem sibi subjectas habuisse, observat, quamvis Christiani vulgo apud Judæos *Nazaræi* a Christi patria dicerentur. Eversis Hierosolymis, eorum etiam ecclesia alio demigravit. Occiso nimirum pro Christi nomine a Judæis *Jacobo* minore, primo Hierosolymorum Episcopo, cum tota natio adversus Romanos arma sumeret, conjicientes Christiani, istius urbis obsidionem instare, in montana trans Jordanem cum *Simione*, suo Præsule, qui *Jacobo* successerat, se contulerunt. Dirutis tandem Hierosolymis, & super illorum rudera, uti Rev. Autor, nescimus tamen, quo fundamento, statuit, ducto aratro, Christianorum cœtus in Peræa regione, ac Pellæ præsertim, constitit. Priores quindecim ejus loci Episcopi natione Hebræi fuerunt, quoniam ex Hebræis solis, ad Christum conversis, Ecclesia illa eo usque coaluerat. Certe, ubi ab Imperatore *Hadriano* nova urbs, *Ælia*, in Hierosolymorum locum extructa est, trede-

tredecim post *Simonem* Episcopus ibi sedisse, ex *Eusebio* & *Epiphano* constat, quos ἐκ περιεργῆς, id est, non tantum genere, sed & vivendi ratione, quippe qui legum *Mosaicarum* quarundam, & imprimis circumcissionis, se tenaces præbebant, fuisse, idem scriptores affirmant. In hac autem Episcoporum successione definienda, dubia quædam occurrunt, quæ Rev. Autor non intacta prætermisit. Judæos, qui fidem Christianam amplexi erant, post Hierosolymorum interitum eo reversos esse; rudera dirutæ urbis incoluisse, ibique vitæ sanctimonia ita inclaruisse, ut inde motus *Aquilas* Ponticus, Christianæ religioni nomen dederit, *Epiphanius* tradidit. Quæ *Epiphani*i narratio quamvis quibusdam non arrideat; eam tamen Rev. Autor, variis argumentis in medium prolatis, respiciendam non esse, constituit. Judæos civitatem novam juxta Hierosolymorum rudera extruxisse, postea ab *Hadriano* everfam, contra *Scaligerum* evincit. De originibus etiam *Æliæ* Capitolinæ, quam *Hadrianus* extrui curavit, hac data occasione, erudita multa assert: Eam urbem a Judæis & Christianis Hierosolyma dictam fuisse, statuit, immo promiscue *sapius* & *Æliam*, & Hierosolyma, dici, acta Synodi Hierosolymitanæ, A. 536. habitæ; evincunt. Cum autem ea urbs ab initio a gentilibus solis incoleretur, Judæis penitus ab illa exulare jussis, ad Christiana sacra a paganismo conversi, Episcopum, *Marcum* nomine, sibi elegerunt, qui adeo primus fuit *Æliæ* Præsul, ab illis, qui Judæorum conversorum curam gerebant, & aliunde commigrarant, diversissimus, Judæis, qui ecclesiam specialem Hierosolymorum antea composuerant, horum deinceps gubernationi sese subjicientibus. Post Hierosolymorum interitum, *Cæsarea*, quæ antea *turris Stratonis* dicebatur, Judææ & Palæstinæ metropolis facta est. Per quatuor fere Secula *Ælienses* Cæsareensibus paruerunt, quamvis, ob loci creditam sanctitatem, quibusdam præ illis juribus gauderent. Antiochenis Patriarchis Palæstinam paruisse, uti *Hieronymo* visum est, Rev. Autor negat, Cæsareensem metropolitam ab *Æliensi* antistite ordinari consuevisse, observans. Quanta fuerit erga hanc sedem veneratio, multis exemplis ostendit,

pag. 103.

105.

108.

- ostendit, eamque rem ansam præbuisse, ut de primatu cum
 Pag. 109. Cæsarensi Metropolita contenderet Æliensis; observat. *Ju-*
venalis inde primus omnem dedit operam, ut, posthabita Cæ-
 sarensis jurisdictione, sedis suæ autoritatem amplificaret, bre-
 vique universam Palæstinam sibi subjecit. Qua ratione votorum
 compos evaserit, in communi scriptorum silentio haud facile
 explicare liceat. Infusa sane plurimorum mentibus opinio,
 Æliam sedem vere Apostolicam esse, quia urbi Hierosolymit-
 tanæ successerit, *Juvenali* permultum profuit. Rationi enim
 consentaneum videbatur, jura antiquioris ecclesiæ in Æliam
 transfundi, quam, non ut civitatem de novo exstructam, sed
 ut veterem restitutam, spectabant. Summam igitur autorita-
 tem Æliensis antistitis erudite & ample Rev. Autor exponit,
 atque turbas, quæ ideo per ecclesiam exortæ sunt, recenset.
- 112 seq. Territorium, Patriarchatui Hierosolymitano subditum, Palæstina
 nuncupabatur. Ejus terminos, *Carolo a S. Paulo* duce, Rev.
117. Autor definit. Ante *Theodosii* imperium in duas iste tractus
 provincias jamjam erat divisus, postea in tres abiit, & unicui-
 que sua metropolis assignata est, scilicet Cæsarea primæ, *Scy-*
thopolis secundæ, ac *Petra* tertiæ. De Palæstinæ antiqua di-
 visione & statu erudita multa in medium profert, & hac occa-
 sione de ejus urbe præcipua, Hierosolymis, pariter, ac de Ælia
 Capitolina, in ejus locum exstructa, disputat, multosque num-
 mos coloniarum hujus Æliensis adducit. Ordinem civitatum &
 regionum, quem tres Palæstinæ, prout sedi patriarchali Hie-
 rusalem suberant, servarunt, a priori Palæstinæ divisione di-
 versum, diligentissime exponit. Episcopus Hierosolymitanus
 nullis, vel paucissimis, exceptis, fidei catholice tenaces fuisse,
 usque ad schisma illud, quo orientales a sede Romana divisi
 sunt, asseverat. Patriarcham Hierosolymitanum non solum in
 Episcopos Palæstinarum, sed & in ipsos cœnobiorum mona-
 chos, immediatam jurisdictionem exercuisse, Rev. Autori per-
 suasum est. Seriem etiam Patriarcharum constituere laborat,
 quamvis, eam multis tenebris involutam esse, queratur. Cum
 omnem historiam hujus Patriarchatus operosissime exposuisset;
 129. vitas etiam horum Præfulum more suo addit, & prius varia
 137. adhuc

adhuc de Hierosolymis atque Ælia, quæ superius prætermiffa erant, hic loci fupplet. Præfules etiam Palæftinæ omnes eadem ratione recenfer, tandemque de ecclefiis minus notis, vel recentius additis, nonnulla difputat. Cum autem inde a Seculo XI. exitu, & deinceps per aliquot Secula, occasione bellorum facrorum, Patriarchæ Latini ritus variis Orientis ecclefiis præfuerint; de illis etiam data opera difputavit Rev. Autor. Patriarchæ nimirum Latini ritus in Orientis partibus, post expugnatam a Francis A. 1098 Antiochiam, creati cœperunt. Præerat tunc temporis huic ecclefiæ *Joannes III*, Græci ritus Patriarcha, qui, cum Latinorum mores & cerimonie ipfi non arriderent, eam fedem intra biennium reliquit, & Constantinopoliu feceffit. Ipsi igitur Principes, expeditionis cruciatæ autores, Latinum Patriarcham in ejus locum fuffecerunt, quod item & Hierosolymis, Constantinopoli, multisque aliis in locis, eandem ob caufam factitatum eft. Non autem eadem fuit sub Latinis ecclefiarum difpofitio in Patriarchatibus Antiocheno & Hierosolymitano, quæ antea sub Græcis obtinuerat. Ab antiquo enim Tyrus, cum omni Phœnice prima, cujus hæc metropolis erat, Antiochenæ diocefeos prima fedes numerabatur. At, ubi hæc a *Balduino II*, Hierosolymorum Rege, Venetæ claffis auxilio Latinis ceffit, Hierosolymitanæ fedis eft fubdita, *Innocentio II* Pontifice ea conditione affenfum præbente, uti tres Epifcopatus, Byblus nempe, Anterodus, & Tripolis Syriæ, Antiocheno Patriarchæ & in pofterum manerent fubjectæ. Constantinopoli A. 1204 a cruce fignatis capta, Latini fui ritus Patriarchatum ibi constituerunt, cujus jurisdictioni, regionum, quæ tunc eorum armis fubactæ fuerunt, ecclefiæ assignatæ funt, exceptis duntaxat illis, quæ antea non fuerant fedis Constantinopolitanæ fubjectæ, & quæ Rev. Autor ex Chronico *Alberici* exhibet. Duravit hæc Latini Patriarchæ jurifdictio ad annum ufque 1261, quo *Michael Paleologus* regiam hanc urbem recuperavit. Achajam vero, Peloponnefum, & infulas Ægæi maris, Latini nihilo focius ufque ad *Tamerlani* tempora retinuerunt. Jura horum Patriarcharum multo minora fuiffe, quam olim Græcorum

Pag. 529.
774.

785.

788.

R r fuerant,

fuerant, ostendit. Pallium à Pontifice Romano petere tenebantur. Præcipuum eorum jus in eo consistebat, ut suarum diocesium Metropolitanos & Archiepiscopos ordinarent, & pallio donarent, accepto prius ab illis sacramento, quo sponderent, non Patriarchæ duntaxat suo, sed Romanæ inprimis sedi, se futuros obedientes. Episcoporum adeo & Metropolitanorum electio ad ecclesiarum capitula de præso jure spectabat, cum contra confirmandi & consecrandi eos potestas Metropolitanis esset propria. Duravit hæc consuetudo, quamdiu Patriarchæ singuli suarum regionum ecclesias reliquiasque tenuerunt. Post Syriam atque Palæstinam Turcorum armis subactam, atque Latinos ejectos, Antiochenæ atque Hierosolymitanæ ecclesiæ Canonicos Latini ritus alio se recepisse, atque, ut apparet, in insula Cypro consedisse, Patriarcharum ejusdem ritus, qui nuper occubuerant, successores more pristino eligentes, Rev. Autor monet. *Bonifacius* vero *VIII*, A. 1301 cavendum ducens, ne aliqui minus habiles Patriarchæ fierent, & Patriarchatus munus hoc pacto vilesceret, illorum electionem Capitulis ademit, sibi que & successoribus, quamdiu illæ regiones in infidelium & schismaticorum potestate manerent, unice reservavit. *Innocentius III* etiam potestatem transferendi Episcopos ab una sede ad aliam Patriarchis Latini ritus negavit. Quando complures Orientis regiones in Francorum potestatem veniebant, multos Græcorum Præfules, Latini nominis odio, suas ultro sedes reliquisse, Rev. Autor observat. Nonnulli tamen, solum vertere nolentes, Archiepiscopis Latini ritus sese subjecerunt, & communionem Romanam amplexi sunt. Quid de unctionibus eorum præceperint Pontifices Romani, etiam subjungit. Patriarchas denique pariter ac inferiores Episcopos Latini ritus recenset, qui vel re ipsa Episcopales orientalium regionum sedes occuparunt, vel ad eas aliquando regendas destinati erant, quamdiu spes, eas iterum Latinorum armis subigendas fore, aderat. Indices enim tot Episcoporum, qui hodie sine clero & populo sub ecclesiarum orientalium titulis ordinati, in aliorum Præsulum Occidentis diocesisbus vice ipsorum pontificali munera obire solent, scribere, super-

vacuum

vacuum ipsi videbatur. Cum Seculo XIII res Christianorum in Syria & Palestina in dies pessum irent, viri Apostolici, quos inter complures exstiterunt Ordinis Prædicatorum & Minorum alumni, in terras infidelium per Orientem Evangelium Christi invexerunt, novasque condiderunt ecclesias, quas sub beneplacito Romani Pontificis gubernarunt. De his igitur ecclesiis Appendicis loco Rev. Autor disputavit. Literas Pontificum, eam ob causam scriptas, apposuit, illisque etiam temporibus, in utroque ordine, Prædicatorum & Minorum, congregationes Missionariorum institutas esse, qui *fratres peregrinantes propter Christum* dicebantur, observat. Inter illos Missionarios etiam Archiepiscopos & Episcopos fuisse, ex *Joannis XXII* Epistola colligi posse, contendit. Metropolitanos harum regionum Romanos Pontifices renuntiasse, & illis simul potestatem fecisse, ob distantiam locorum subditos sibi Præsules ordinandi, & episcopales sedes erigendi, ubi sufficiens Christianæ plebis multitudo reperiretur, statuit. Ecclesiarum, hoc pacto per Orientis quasdam regiones conditarum, descriptionem & catalogum, tanquam coronidem hujus Operis, suppeditat. Singula ejus *Volumina* Indicibus locupletissimis instructa sunt, ut eo commodius illis uti possint lectores. Neque opus est, has ipsas Rev. Autoris lucubrationes multis exornari laudibus, cum, omnes omnino antiquitatum Christianarum studiosos, quando illis utentur, de earum dignitate & præstantia, spes sit, certissimos futuros. Et, si quidem a nonnullis capitibus, ubi nimia proditur erga Romanos Pontifices reverentia, & partium studio plus, quam veritati, tribuitur, discesseris, huncce librum inter optimos, quos hoc seculum vidit, numerare, & pro absolutissimo historiæ Christianæ per Orientis tractus thesauro habere, nulli dubitamus.

Pag.
1341.

LEXICON DIPLOMATICUM, ABBREVIATIONES syllabarum & vocum, in Diplomatis & Codicibus a Seculo VIII ad XVI usque occurrentes, exponens, junctis Alphabetis & scripturæ speciminibus integris; studio JOANNIS LUDOLPHI WALTHERI,

Rr 2

THERI, S. R. Majest. M. Britann. in Archivo Electorali a Secretis. Cum Præfatione JOANNIS DAVIDIS KOELERI, in Georgia Augusta Historiarum Professoris.

Pars I.

Gottingæ, apud Jo. Pet. & Jo. Wilh. Schmideos, fratres,
1745, fol. maj.
Alph. 1 plag. 6.

Ingens in rem criticam beneficium, præclarumque prorsus meritum, existit Viri amplissimi, *Jo. Ludolphi Waltheri*, quod quidem tanto pluris faciendum putamus, quanto longius a consimili aliorum instituto discedit, quantoque majori cum utilitate, in viros etiam doctissimos redundante, est conjunctum. In id enim omnes ingenii animique vires contulit Vir eruditissimus, ut insolentissima illa scriptionis compendia, quæ vel in Diplomatis, vel Codicibus antiquioribus, cernuntur, suæ feliciter integritati restitueret, & vocibus, multa obscuritate ob ductuum perplexitatem laborantibus, eam, quam expetunt, lucem afferret. Atque in *Diplomatibus* quidem *Chartarumque* numero habentur genuina illa, fideque non indigna, Imperatorum Autographa, Diplomata Regum, Bullæ Pontificum, Romani processus Rotæ, præterea & Episcoporum, Principum, Comitum, Monasteriorum, chartæ, quales in omnibus Europæ regnis conspiciuntur. Codicum vero ac librorum alii chartacei sunt, alii membranacei, alii theologici, alii juridici, alii medici, alii philosophici, atque astronomici, argumenti. Eadem Codicum classe comprehenduntur & Liturgiæ, Missalia, Calendaria, Rationumque libri, ut vulgo dicuntur. Hæc omnia antiquitatis monumenta, sive Codicum, sive Diplomatum, nomen mereantur; temporibus, Seculum VIII ac XVI intercedentibus, exarata fuerunt, exceptis Notariorum Instrumentis, quorum ætas in Seculum XVI incidit. Incredibili igitur labore, atque assiduitate plane mirabili, chartas illas diurna nocturnaque manu versavit Vir doctissimus, ex iisque primùm voces, compendiaria ratione insolenter scriptas, excerptit, postea earum se interpretem, quo

quo doctiorem ac sagaciorem, hæc profecto felicior, exhibuit. *Ætatem* tam Codicum, quam Diplomatum, explorandam hic sibi esse, recte duxit *Waltherus*. Quod quidem negotium, si Diplomata spectentur, cum magna adeo difficultate conjunctum non est, cum annus adscribi iisdem consueverit, quæ tamen major existit in Codicibus. Hic enim vel scriba Codicis, vel alia manus antiquior, *ætatem* quidem adjecit ad finem Codicis, sed, quod scite indicat *Noster*, sæpenumero ita, ut non tam anni, quam seculi, ratio fuerit habita, solis duntaxat literis discriminis causa adjunctis, *i. m.* vel *f.* quibus, Codicem vel in medio Seculi, vel in fine ejus, exaratum esse, indicare scriba voluit. Ubi autem, Codices se versare, *Waltherus* intellexit, omni temporis nota destitutos, tum critica opus esse sagacitate judicavit, idque divinando assequi eundem oportuit, quod a descriptore Codicis prætermisum erat. Nil suo tantum excogitavit ingenio, aut mente præcipitata, aut calamo, mentem præcurrente, cum interpretem ageret, scripsit; sed sensim pedetentimque, atque observatis prudentiæ legibus, in investigandis literarum ductibus, vocumque significatu eruendo, processit, nec facile quid definire prius ausus est, quam, aliquod scriptionis compendium, repetita vice, eodem in Codice, vel Diplomate, occurrere, intellexit, aut serie totius orationis, aliisque mediis, quibus hic Viri eruditissimi uti solent, ad veri sensus cognitionem perductus fuit. Neque tamen persequi omnia voluit, sed facilioris investigationis voces plures prætermisit, ne liber præter necessitatem mole gravaretur. Potiores autem comprehensas ab eo fuisse, docuit ipsum, confecto jam Opere, aliorum quorundam Diplomatum collatio, quorum ex siglis pauca occurrerunt, quæ non in libro apertæ jam ab ipso solutæque fuissent. Ordine usus est alphabetico, ut liber Codices hujus generis terentium usui hoc rectius inserviret. Compositus est ex Tabulis, nitidissime in æs incisus, quarum quælibet quatuor columnas sistit. Earum prima vocem ipsam compendiariam oculis subjicit, accuratissime descriptam. Altera literas, quæ in insolentibus figuræ ductibus reconduntur, exprimit. Sequens vo-

THERI, S. R. Majest. M. Britann. in Archivo Electorali a Secretis. Cum Præfatione JOANNIS DAVIDIS KOELERI, in Georgia Augusta Historiarum Professoris.

Pars I.

Gottingæ, apud Jo. Pet. & Jo. Wilh. Schmidios, fratres,

1745, fol. maj.

Alph. 1 plag. 6.

Ingens in rem criticam beneficium, præclarumque profusum meritum, existit Viri amplissimi, *Jo. Ludolphi Walkberi*, quod quidem tanto pluris faciendum putamus, quanto longius a consimili aliorum instituto discedit, quantoque majori cum utilitate, in viros etiam doctissimos redundante, est conjunctum. In id enim omnes ingenii animique vires contulit Vir eruditissimus, ut insolentissima illa scriptionis compendia, quæ vel in Diplomatum, vel Codicibus antiquioribus, cernuntur, suæ feliciter integritati restitueret, & vocibus, multa obscuritate ob ductuum perplexitatem laborantibus, eam, quam experunt, lucem afferret. Atque in *Diplomatum* quidem *Chartarumque* numero habentur genuina illa, fideque non indigna, Imperatorum Autographa, Diplomata Regum, Bullæ Pontificum, Romani processus Rotæ, præterea & Episcoporum, Principum, Comitum, Monasteriorum, chartæ, quales in omnibus Europæ regnis conspiciuntur. Codicum vero ac librorum alii chartacei sunt, alii membranacei, alii theologici, alii juridici, alii medici, alii philosophici, atque astronomici, argumenti. Eadem Codicum classe comprehenduntur & Liturgiæ, Missalia, Calendaria, Rationumque libri, ut vulgo dicuntur. Hæc omnia antiquitatis monumenta, sive Codicum, sive Diplomatum, nomen mereantur, temporibus, Seculum VIII ac XVI intercedentibus, exarata fuerunt, exceptis Notariorum Instrumentis, quorum ætas in Seculum XVI incidit. Incredibili igitur labore, atque assiduitate plane mirabili, chartas illas diurna nocturnaque manu versavit Vir doctissimus, ex iisque primùm voces, compendiarîa ratione insolenter scriptas, excerptis, postea earum se interpretem, quo

quo doctiorem ac sagaciorem, hoc profecto feliciorem, exhibuit. Ætatem tam Codicum, quam Diplomatum, explorandam hic sibi esse, recte duxit *Waltherus*. Quod quidem negotium, si Diplomata spectentur, cum magna adeo difficultate conjunctum non est, cum annus adscribi iisdem consueverit, quæ tamen major existit in Codicibus. Hic enim vel scriba Codicis, vel alia manus antiquior, ætatem quidem adjecit ad finem Codicis, sed, quod scite indicat Noster, sæpenumerò ita, ut non tam anni, quam seculi, ratio fuerit habita, solis duntaxat literis discriminis causa adjectis, *i. m.* vel *f.* quibus, Codicem vel in medio Seculi, vel in fine ejus, exaratum esse, indicare scriba voluit. Ubi autem, Codices se versare, *Waltherus* intellexit, omni temporis nota destitutos, tum critica opus esse sagacitate judicavit, idque divinando assequi eundem oportuit, quod a descriptore Codicis prætermisum erat. Nil suo tantum excogitavit ingenio, aut mente præcipitata, aut calamo, mentem præcurrente, cum interpretem ageret, scripsit, sed sensim pedetentimque, atque observatis prudentiæ legibus, in investigandis literarum ductibus, vocumque significatu eruendo, processit, nec facile quid definire prius ausus est, quam, aliquod scriptionis compendium, repetita vice, eodem in Codice, vel Diplomate, occurrere, intellexit, aut serie totius orationis, aliisque mediis, quibus hic Viri eruditissimi uti solent, ad veri sensus cognitionem perductus fuit. Neque tamen persequi omnia voluit, sed facilioris investigationis voces plures prætermisit, ne liber præter necessitatem mole gravaretur. Potiores autem comprehensas ab eo fuisse, docuit ipsum, confecto jam Opere, aliorum quorundam Diplomatum collatio, quorum ex siglis pauca occurrerunt, quæ non in libro apertæ jam ab ipso solutæque fuissent. Ordine usus est alphabetico, ut liber Codices hujus generis terentium usui hoc rectius inserviret. Compositus est ex Tabulis, nitidissime in æs incisus, quarum quælibet quatuor columnas sistit. Earum prima vocem ipsam compendiarum oculis subjicit, accuratissime descriptam. Altera literas, quæ in insolentibus figuræ ductibus reconduntur, exprimit. Sequens vo-

cem ipsam, de qua controversia existit, exhibet. Ultima temporis aperit intervallum, quo scriptio illa recepta fuit. Literarum series ubi sic ad finem decurrit, signa quædam obscuriora panduntur, quibus voces *con*, *contra*, *est*, *esse*, consimilesque aliæ, non literas inflexas, sed singulares plane figuras, exhibentes, olim latuerunt. Exhibentur etiam characteres numerorum, signaque Calendariorum, interpunctionum, punctorum, & hujus generis alia. Adjunguntur notæ musicæ, prout earum usus in Ecclesia vetere inde a temporibus Seculi XI conspicuus fuit, quæ quidem primum sine lineis, per solos characteres, vocibus earumque syllabis adscriptos, postea cum quatuor, aut quinque, lineis, scribi solebant. Et, tametsi hæc in parte multa jam præstiterit *Nicol. Staphorstius*, tantum tamen abest, ut is argumentum illud exhauferit, ut potius, spicilegium insigne, *Waltherus* viderit, sibi esse relictum. Hæc ita se habere, quemadmodum a nobis jam relata sunt, intelligent, quotquot librum hunc, insigni laude dignissimum, adire voluerint, & luculentissimam Præfationem, a fratribus *Schmidtiis*, Bibliopolis Academix Gœttingensis florentissimis, præmissam, excusserint, in qua non tantum instituti præsentis rationem, verum etiam, observationes quasdam, in evolvendo libro necessarias, offendent. Huic alteram illam Celeberrimi *Kæleri* Præfationem, vel nobis haud monentibus, aut commendantibus eam, sponte sua adjungent. Nihil jam superest, quam ut Amplissimo *Walthero*, ad telam, quam orsus est, eximiam feliciter pertexendam, constantem virium usum, prosperosque laboris, multis difficultatibus septi, successus, ex imo pectore comprecemur.

SEPULCRALIA CARMINA, EX ANTHOLOGIA M^{sta} Græcorum Epigrammatum delecta, cum Versione Latina & Notis. Accedunt ad Græcas M^URATORII Inscriptiones, in Miscell. Lips.
T. I P. III explicatas, Curæ secundæ
& novæ Emendationes.

Lipsiæ,

Lipsiæ, in taberna J. F. Gleditschii, 1745, 4 maj.

Plag. 13.

Est in Bibliotheca Amplissimi Senatus Lipsiensis Codex MStus *Anthologia* papyraceus, ex *Uffenbachiano* emtus, qui e *Palatino* quondam, nunc Vaticano, Codice ductus creditur, descriptus autem est e *Salmasii* apographo, *Isaaci Gruteri* manu. Ejus libri inspiciendi, & inde, quæ luberet, excerpendi, facultas cum data esset *Leichio*, Viro Clariss. a Bibliothecæ illius Præfecto, Ill. *Mascovio*, inde is delegit XXII Epigrammata e sepulcralium numero, nondum, quoad tum sciebat, edita, quæ suis observationibus illustrata publicaret. In illo delectu rationem habuit duorum, nempe XI & XII, quæ, postea intellexit, jam a *Dorvillio*, V. C. in *Vanno Critica* edita, & doctissimis observationibus illustrata esse. Interpretationem Latinam addidit duplicem, alteram prosaicam, alteram poeticam. Notæ sunt breves plerumque, multum bonæ frugis habentes, & ad intelligenda Græca satis idoneæ. In iis interdum etiam proponuntur conjecturæ de textu Græco emendando, non usquequaque felices. Sed Lectores in rem præsentem deducemus, propositis duobus Epigrammatis. *Ep. XIII* versus primus hic est :

Μαρέτω τις εὐαγής ἐπὶ σωλήτιδι πέτρα. &c.

Ad hunc versum nihil annotationis dedit Vir doctus. Atqui numeros suos non habet, neque quisquam, ad numeros revocans, hexametrum agnoscat. Erat itaque emendandus. *V. 4* *Gallus Tanaëraus* vocatur *Θῆρος*, *ἐγερεσιμάχος*, quod est monstruosum verbum. *Εγερεμάχος*, & *εγερεσιμάχος*, aut *ἐγερεσιμάχος*, novimus, non autem illud. Et tamen explicatur in versione, quasi esset nominativi casus adjectivum. Neque regulæ grammaticæ patiuntur, *v. 5* legi *ὑπαροφίωσι γυναῖξιν*, sed *ὑπαροφίωσι*. Nam, etsi in quibusdam talibus etiam fœminina forma occurrit, tamen ea sine autoritate non est admittenda; & videtur sane hic Vir Clar. ut in superiori versu lectionem Codicis MSti non affectus esse, in quo forte τὸ ο ita scriptum est, ut cum ω confundi possit. Tum versus sequens: *ἀλλὰ τὰδ' ἠλακώτατ' ἔργα, τὰδ' ἰσοπόδων*, non erat vertendus:

scil

sed colus illis & lanificium unum opus sunt; sed sic potius i sed lanificium & textura, int. ex antecedente versu ἐπέοικαν, decet foeminas. In notis autem ad hoc Epigramma male reprehendit *Salmasium*, quod pro πανάγρου legerit πανάγρου, in reti, cum non sit Græcum, sed πανάγρω: quod miramur, cum Lexica utrumque habeant, & πανάγρου eadem analogia dicatur, qua γαλακώγρου & alia huic similia. Ep. XVI est *Antipatri*, & sic se habet:

Ἐἰς νυμφίον τινὰ ἐπὶ τῆς πασάδος τελευτήσασσα.
 Δυστονος Ηγερίε με λέγω νέκυν, ὃ μετίοντι
 Νύμφην ὀφθαλμὸς ἀμβλύ κάτεχε νέφος.
 Ὅμμασι δὲ πνοιὴν συναπέσβεσε μένον ἰδόντος
 Κῆρον· Φεῦ κέρης, ἦλιε, θαυμορίης
 Ἐγγὺ δὴ κένο φθονερόν σέλας, εἴθ' ὑμέναιος
 Ἡψί μιν ἐκ ἐθέλων, ἄτ' αἰδῆς ἐθέλων.

Hæc Latine sic versa sunt:

*In sponsam quendam in thalamo exstinctam.
 Ausonis Egerii corpus sum, cui relinquenti
 Sponsam oculos atra caligo occupavit.
 Cum oculis vero simul spiritum exstinxit, unum videntis
 Natum. Væ miserum, O! sol, fatum
 Perit certe cum invidia splendor ille: seu hymeneus
 Invitus ipsum exstinxit, seu volens Pluto.*

Hanc versionem facile vitiosam intelligat, qui cum titulo contulerit. Primo μετίοντι νύμφην vertitur relinquenti, pro adstanti. Porro μένον ἰδόντος κῆρον vertitur, unum videntis natum. Quomodo autem hoc cadit in eum, qui in nuptiis ipsis in thalamo est exstinctus? Non videbat Vir doctus, legendum esse κέρην, & vertendum: cum tantum vidisset sponsam, seu puellam; quod est sane miserum amanti. Ultimum Distichon autem plane non intellexit, quod sic vertere debebat:

Percant sane invidiose ille (nuptiales) faces: sive hymeneus

Illas accendit invitus, sive labens orcus.

Si orcus accendit facem, aut Hymeneus invitus, intelligi potest, quare tam miserum exitum nuptiæ habuerint.

Ceterum

Ceterum Vir doctus adjecit primum *Secundas Curas* ad Græcas *Muratorii* Inscriptiones quasdam, in *Miscellaneis Lips. Novis* nuper vel emendatas, vel explicatas, quibus locum fecere *P. Wesselingius*, Vir Cel. literis ad Autorem scriptis, & *J. C. Hagenbuchius*, Vir doctissimus, in Diatribe de Græcis *Theauri Muratoriani* marmoribus quibusdam; deinde etiam *novas emendationes* Græcarum Inscriptionum *Muratorianarum*, in quarum nonnullis non male successit Viro docto. Sunt tamen & hic quædam, in quibus non satis attendisse videtur. Sic *pag. 57* in *Inscr. sexta pagina CCXXVIII*, quam recte aliquot locis e facili supplevit, reliquit ὁ τμητής, cum illud ὁ quod ex antecedente τὸ repetitum est, delendum sit, & scribendum τμητής. *Pag. 64* πωλήση pro πωλήση, & *pag. 66* ex αλεξανδροπολιτης fecit αλεξανδροπολιτης. Neque videmus, quare *pag. 69* in Inscriptione Catanensi e σαββάτοις faciat σαββάτω, & e χρίσιον, χρίριζε. Sine causa etiam *pag. 65*, αιεξοδιασον, dicit, difficile esse interpretari. Male porro interpretatur, *nec aditum, nec egressum, habens*, quod, nemo intelligat, quale sit, *vel, cui, præter expressos in titulo, inferre neminem licet*; cum & sequentia: ὡς δ' ἂν πωλήση &c. & ipsum verbum, planissime ostendant, αιεξοδιασον esse, *quod vendere non liceat*. Nam ὀδᾶν & ἐξοδᾶν est *vendere*, (vid. *Barnes. ad Eurip. Cycl. pag. 266*) & ἐξοδιασον, pecuniæ, omninoque rei suæ, ad alium quacunque ratione transferendæ vim habet, adeoque etiam vendendi æque ac impendendi.

EPISTOLA AD EMINENTISSIMUM AC
 Reverendissimum D. D. ANGELUM MARIAM
 tituli S. Marci Cardinalem QUIRINUM, Brixie Episcopum,
 & Bibliothecarium Vaticanum, &c. qua, occasione edendi Dionis Cassii, ad Nicolai Carminii Falconis,
 J. U. & S. T. D. & Proton. Apost. editionem trium ultimorum Dionis Librorum, ex antiquissimo Codice restitutorum, animadversiones nonnullas summi Viri judicio
 submittit. HERMANNUS SAMUEL REI-
 MARUS, P. P. Hamb.

Hamburgi, apud Jo. Carolum Bohonium, 1746, 4.

Plag. 5 $\frac{1}{2}$.

Excellentissimus Jo. Alb. Fabricius, non unius quondam Hamburgi, sed universæ Germaniæ literatæ, magnum ornamentum, præter immortalia alia munera, quibus auxit omnæ fere eruditionis genus, etiam ad novam *Dionis Cassii* editionem applicaverat animum. At vero parantem hanc, uniceque in ea occupatum, mors repentina oppressit, maximo, ut tum existimabant omnes, reipublicæ literariæ damno. Sed inanis hæc fuit, quod merito nunc triumphamus, suspicio, & motus. Suscepit enim has in se partes eruditissimus *Reimarus*, gener, socero suo hoc in literarum genere non minor, sed par, omnino censendus, quemadmodum præsens testatur Epistola, missa ad Eminentissimum Cardinalem *Quirinum*; cujus argumentum his *Actis* nostris propterea inserere volumus, quod & causas retardati laboris ostendit, & gustum dat exquisitissimarum epularum, in *Dione Cassio Reimariano* futurarum. Purpuratus Vir, ad literas augendas natus, Cel. Autorem non tantum muneribus eruditis variis ornavit, sed varietate etiam lectionum ex duobus Bibliothecæ Vaticanæ Codicibus humanissime instruxit, & deinceps literis sæpe ad edendum *Dionem* excitavit suis. Tanta humanitas, eaque in tam excelso collocata fastigio, stimulos addidit Cl. Autori, ut apud eum potissimum universam laboris institutique rationem publice disputaret. Injecerant autem frænum ad finem properanti duæ potissimum causæ, quarum una est valetudo, qua utitur, quod vehementer dolemus, plurimum adversa, altera vero in progrediendo objectarum salebrarum fere infinita multitudo, quas neque socer optimus, neque *Falco* diligentissimus, superassent. In exemplum affert extrema *Dionis*, in quibus superioribus annis *Falconis*, Viri doctissimi, industria versata erat. Hujus prædicat diligentiam, qua *Dionem* ex vetustissimo Codice accessionibus nonnullis, *Ursino* neglectis, voluisset auctiorem dare; fatetur tamen, non tam occasionem sibi relictam esse, quam impostam necessitatem, resingendi & rescribendi quamplurima. Examinat igitur ponderibus suis potiores *Falconis* animadversiones; in quo omni ex parte se egregium omnibus & singulis haud du-

Pag. 3.

4.

5.

bie

bie probavit Criticum atque editorem. Versionem enim Græco contextui accuratius aptat, loca corrupta feliciter emendat, vocum veras eruit notiones, lectionem receptam aptamque defendit, atque antiquos evolvit ritus, de quibus singulis pauca afferre, ut doctis fidem faciamus, animus est. Sic contra *Falconem* recte monet, illa (*Wechel. pag. 881, A.*) ὅτι ἐκ ἠθέλησάν αὐτῷ ὁ Ἀρτάβανος τὴν θυγατέρα μνηστευσάμενος συνοικίσει, ita esse transferenda: quod *Artabanus ei filiam, quam ambiverat, vellet uxorem dare.* Μνηστεύειν quidem utrumque significat, & desponsari & præcare; atque *Herodianus Lib. IV* autor est, *Artabanum Antonino* filiam promississe. Verum contendenti *Xiphilinam* cum *Herodiano* facile apparet, posterius *Artabani* promissum esse omissum a *Xiphilino*. Rursus non multa tantum tollit menda forte typographorum, sed etiam lacunas supplet. Sic, cum *Falco pag. 5* post init. fugientibus literis sui Codicis hanc lacunam reliquisset: ἐν παντὶ θεο ντο, ipseque ita reddidisset: in omnibus, quæ opus erant; recte *Cl. Autor* suspicatur legendum: ἐν παντὶ θεός ἐγένοντο, in summo metu versabantur. Est enim hæc & *Dioni* familiaris formula, & huic loco perapta. Conferri hic multæ aliæ possunt emendationes fere singulis in paginis. Similiter vocum veras sistit notiones. Sic, cum superiores *Dionis* Autores χλαμύδα μεσόλευκον & μεσοπόρφυρον confundissent, ostendit utriusque discrimen. Μεσόλευκος simul addito πορφυρῆς designatur. Erat autem chlamys primum ὀλοπόρφυρος, tota purpurea, & ὀλόλευκος, tota alba. Μεσόλευκος autem ex utroque colore tenens aliquid purpura, simbriam habens in circuitu albam; quales simbrias describit *Pollux*, & a pellibus ovium ὅα quoque dictas esse ostendit. Μεσοπόρφυρος denique est chlamys; sive alba, sive auro intexta, sive alterius coloris, quæ purpura ambitur, quæ & παραπόρφυρος, περιπόρφυρος, & πλατυπόρφυρος, item παρυφίς & ἐνπαρυφίς vocatur apud *Pollucem*. Ἄς τῷ ἥπατος πύλαι cum a *Falcone* per alas jecoris essent redditz; Noster accuratius ad veterum morem, ipsiusque *Ciceronis de N. D. Lib. II Cap. 55*, per portas jecoris reddit. Eadem quoque pagina bene observat, Ἄγαλμα πομπῆων non esse simularum habitu triaθρηβῆν, sed in pompa ductum. Non enim in

Pag. 7.
8.
9.
10.
11.
12.
14.

triumphali tantum pompa, sed & in supplicationibus, funeribus, ludis, circensibus maxime, Deorum statuae in thesis suis traducebantur. Porro, cum Falco in illo difficili loco pag. 883 *Wechel. C.*, qui agit de prasinis militibus, vel potius aurigis, ter sine necessitate a recepta idoneaque recesserat lectione, ostendit ex ipsa rerum natura, & ἡττημένοι pro ἡττήμενοι, & σφαισιώται pro σφαισιώται, & κρείζοντα pro κρείζοντα, reponendum esse. Sequentem locum putat mutilum pag. 872 in *Wechel. D.*, quae fertur *Anton. Caracalla* ad Senatum dixisse, πάντες οἱ Φυγάδες, οἱ καὶ ἐφ' ὁταῶν ἐγκλήματι καὶ ὁπωσῶν καταδεδουραμένοι κατελθέτωσαν. Ταῖς μὲν ἐν ἡῶσι ἔσω τῶν Φυγάδων κινώσας, καὶ τοῖς κεινῶσι τῶν καταδεδουραμένων αἰδεσθῶν δαδωκὼς, ἔστ' ἔ' πολλῶ ὕπερον ἀνεπλήρωσε. Omnes exules, cujuscunque criminis & quomodocunque damnati, restituantur. Quo pacto cum insulas exulibus evacuasset, & sceleratissimis quibusque damnatorum impunitatem concessisset, eas non ita impleo post replevi. Existimat, vocem κραιτίσις excidisse, atque ita esse ultima ponenda: ἔστ' ἔ' πολλῶ ὕπερον κραιτίσις ἀ' ἐπλήρωσε, quod ex *Plinii Panegyrico Cap. 35* illustrat. Nam, cum insulas, inquit elegantissimus Autor, exulibus, iisque sceleratissimis, κεινῶσι, evacuatas dixisset, poteratne simpliciter eas iterum repletas dicere? Nonne sceleratissimis etiam, quibus liberatae sunt insulae, viros optimos, quibus repletas fuerint, opponeret? Haecenus Cl. Editor. Commendatur haec emendatio ab ingenio, sed necessaria admodum, nostro judicio, non videtur. Dio enim *Cassius* non tantum nihil dicit de *Caracalla*, optimum quemque in insulas deportari curante, sed e contraria parte autor est, crudelissimum imperatorem potius clarissimos illustresque viros occidi illico jussisse. Sic pag. 873, B, ipse Dio fatetur, infinitam occisorum virorum, eorumque optimorum, fuisse multitudinem, adeo, ut urbs Roma privata bonis viris, comminuta, & mutilata, fuerit. Rursus pag. 884, B, Dio addit, mortuo *Caracalla* cognitum, hunc magnum numerum veneni cujusvis generis ab iis, qui superiorem Asiam incolant, partim adduci curasse, partim emisse ingenti pretio, ut quamplurimos, quos collibitum fuisset, variis modis venenis tolleret, eaque omnia reperta igni fuisse exu-

exulta. Ex hoc *Dionis* loco apparet, *Caracallam* suspiciosissimum, bonosque inprimis metuentem, hos celeri extinxisse potissimum morte, in huncque usum parasse venena. Quid igitur? Nobis adeo nihil mutandum in hoc *Dionis* loco videtur; sed potius ἀπὸ κοινῆ, quod Critici dicunt, explicanda ἦσις: quæ figura una omnium frequentissima est tum in omnibus Græcis Autoribus, tum præsertim in *Dione*. Nimirum subintelligit *Dio* in posterioribus nonnulla verba, quæ in prioribus posuerat hunc in modum: ἔστ' ἔ' πολλῶ ὕστερον τοῖς κακίσις ἀνεπλήρωσε. *Caracalla* nimirum, imperio admotus, ex insulis redierat exules sceleratissimos, ut socios forte haberet crudelitatis; rursus hos, nimium ferocientes, tanquam malorum autores, vel serio, vel ad speciem, in insulas reduci curaverat. Sed nihil hac nostra explicatione detractum volumus præstantissimis laboribus doctissimi Auctoris, qui excellentissimam Græcæ linguæ cognitionem, incredibilemque diligentiam, omnibus in aliis rebus ante oculos lektorum exponunt. Sic *Falconis* multas emendationes, sine necessitate factas, recte rejicit, ut *Wechel. 895, D, τὸν ἀγκλητον*, ubi ipse sensus τῷ ἀγκλητον & *MStorum* ratio exigat, uti jam vidit *Ursinus*. Cum idem *Falco* verba *Wechel. pag. 897, G, ὥστε καὶ ἐκείνες*, Pag. 20. μηδ' ἀρχὴν ἔτι εἶναι, λ. vertisset: non putarent amplius esse *Principes*; recte monet, μὴ εἶναι ἔτι, uti aliis in locis, sic & hic, quin pluribus in linguis, esse non vivere amplius, ἀρχὴν vero sive τὴν ἀρχὴν, particulæ instar usurpari. Hujus verus ulus latuit multos & fefellerit interpretes, ut vel ad magistratus notionem confugerent, vel statim, aut ab initio, vel primum, interpretarentur. Significat autem, ut recte monet Cl. Auctor, non tantum statim, & ab initio, sed etiam plane & omnino. Idque exemplis nonnullis ex ipso *Dione* comprobatur. Quamquam verò *Falconis* ausus ingenii æstu sæpe extra verisimilitudinis fines vagantur, atque interdum insignem Græcæ linguæ ignorantiam produunt; tamen in animadvertendo & corrigendo humanitatis leges minime negligit Cl. Auctor. Sic in sequentibus verbis *Wechel. 901, A: καὶ σφῶς, ἥτε τῆς μιθοφορῶς συντομή, καὶ ἡ τῶν γεῶν, τῶν τε ἀτελειῶν τῶν ἐν τοῖς στρατιωτικῶς ὑπηρετήμασι, ἀπαρὰ τῆ Ταρώντε ἔρηγο, τέρεσις καίπερ*

Pag. 28.

καίπερ μηδὲν αὐτὸς μέλλοντας ἀπολαύσειν ἐπιπαροῦζοντι.
Ad hæc Falco, quod nemo a Græcæ linguæ perito expectasset,
ἔφητο, inquit, ita recte Codex, non ut Urfsinus, qui fal-
so legit ἔφητο, immemor, neutra pluralia verborum regere
singularia. Recte igitur Cl. Autor: Nonne bonus Falco ipse
hic videbitur immemor fuisse, ἔφητο non esse passiva signifi-
cationis, ut αὐτὸς ἔφητο, singularis numeri verbo, dici debeat:
sed activa, ut intelligantur milites, αὐτοὶ οἱ στρατιῶται ἔφητο,
quo sensu singulare ἔφητο plane ineptum est. Elegans porro
est observatio Cl. Autoris, ubi ostendit, Δέπων Imperatorem in
ΑΟΥΤΟΝ, id est, Δείπον, esse mutandum. Pro A enim sæ-
pissime in Latinis Græcisque monumentis occurrit Δ, evane-
scente ductu transverso; & IT archius conjunctæ, præsertim
linea transversa literæ T longius ad I præcedens producta, spe-
ciem literæ Π mentitur. Sæpe porro interpunctiones felici-
ter sistit. His enim defuiti sunt, uti inter omnes constat,
antiquissimi Codices. Sequens locus solius interpunctionis
beneficio, & levi alia mutatione, luci redditus est. Falco (Exc.
Urfsini 435) ita pag. 55 fin. & seq. curaverat exprimenda: αὐτὸς
δὲ ἀπολεμήσας περαιτέρω χωρὶς, τῷ Μακρίνῳ προχωρήσας
μετεπέψατο αὐτόν, καὶ ὅς ἐς τὴν Ἀπαμειαν ἐς τὰς Ἀλ-
βανίως στρατιῶτας διὰ τευχῶν ἦλθε, καὶ ὅν αὐτοκράτορα
καίπερ τὸ δέκατον ἔτος ἄγοντα ἀπέδειξεν: atque ita reddide-
rat: Ipse vero hostiliter ulterius & seorsim progressus, Gannym
contra Macrinum misit, qui, ubi Apameam inter Albanios mili-
tes per ipsa mania inductus est, Imperatorem filium, etsi deci-
mum annum ageret, renuntiavit. Hæc, adeo pugnantia,
interpunctionis opæ emendat ita: αὐτὸς δὲ ἐ τολμήσας
περαιτέρω, χωρὶς τῷ Μακρίνῳ, προχωρήσας, μετεπέ-
ψατο αὐτόν. καὶ ὅς ἐς τὴν Ἀπαμειαν ἐς τὰς Ἀλβανίως
στρατιῶτας διαταχῶν ἦλθε, καὶ τὸν ὅν αὐτοκράτορα, καί-
περ τὸ δέκατον ἔτος ἄγοντα, ἀπέδειξεν, meliusque sequen-
tem reddit in modum: Ipse vero, absque Macrino alterius pro-
gredi non ausus, illum arcessivit: qui, ubi Apameam ad milites
Albanios confestim venit, filium Imperatorem, etsi decimum pro-
do annum agentem, renuntiavit. Adjicit deinde Cl. Autor
nonnulla loca, quæ ipsi in mendo cubare videntur. His expo-
fitis,

30.

31.

32.

fitis, pergit ad *Falconem*, atque ejus Latinam *Dionis* primum reprehendit versionem, idque non injuria, uti jam supra comprobavit, & porro comprobat, atque inter alia observat ex *Dione*, apud hunc sæpe *αὐτὸν* esse *accusare*, sicut *εἰπεῖν* & *ἀγὼν* defendere. Rursus ostendit exempla, ubi *Falco*, quæ alii bene, præpòstero emendandi studio male convertit. Alia ejus peccata his exprimit verbis: *Vellem, ad Græcæ recte edenda plus Gracitatis attulisset; vellem, Dionis stylum sibi ante reddisset magis familiarem; vellem, Codici suo non subscripisset supersticiosus; vellem, in ejus lectione exhibenda plus judicii adhibuisset, & magis sibi constaret; vellem, Xiphilinum non tam temere & frequenter deseruisset, aut doctas & probas emendationes virorum eruditorum sprevisset; vellem, non tam multa, sine ratione & necessitate, ex suo ingenio, præter indolem linguæ Græcæ, & præter nexum ac scopum Dionis, mutasset. Sed ohe! satis est desideriorum, quorum unum Critici conatus infringere potest. In sequentibus Cl. Autor dicta a se, & *Falconi* objecta, uberius comprobat.*

Pag.
39, 40.
41, 42.
43.

Ad finem Epistolæ gratias agit Cl. Autor Eminentissimo Cardinali, magno omnino literatorum Macenati, pro transmis-
sis variis lectionibus Vaticanis, & excellentissimo politissimo-
que nostro *Friderico Meuzio*, quod editionem *Dionis Robertinæ* ad ipsum miserit, quæ fuisset quondam *Adriani Turnebi*, non paucis elegantibus in margine emendationibus insignem, & elegantissimo *Abrabamo Gronovio*, Viro non majorum magis, quam suis, in literas meritis clarissimo, quod cum ipso communicare cœperit varias lectiones ex Codice Mediceo; rogatque ceteros doctissimos viros, ut ne dedignentur ea conferre ad exornandam Autorem, variis in locis mutilatum & corruptum, quæ ipsis forte ad manus essent, atque ex Bibliothecæ publicis privatisque ad perficiendam *Dionem* subministrare possent. Tam justo desiderio, Cl. Autoris & nostra jungimus vota, & pro eo ac debemus compellamus eadem de causâ tantis possessionibus divites viros, ut excellentissimus Autor Græcæ tandem aliquando pristino splendori restituatur.

44-47,
48-49.

DISSERTATION PRATIQUE SUR LES MAUX

Veneriens, &c.

id est,

id est,

DISSERTATIO PRACTICA, EPISTOLARI
 scribendi genere concepta, de Morbis venereis, Au-
 tore GUIARD, Med. Doct. in Academia
 Montis Pessulani. Editio altera, correctâ
 & auctâ.

Parisiis, apud de Bure, le Breton, & Durandum, Bi-
 bliopolas, 1743, 8.

Alph. 1 plag. 7.

Non semper nova tantum, sed etiam jam nota, cum applausu excipiuntur, si ordo doctrinæ, & aptum scribendi genus, scripta, ad incrementum scientiarum evulgata, ornat atque commendat. Placuit Auctori nostro, epistolare scribendi genus eligere, & ita suas de morbis venereis observationes & meditationes cum erudito orbe communicare. Licet vero hoc a vera docendi ratione alienum esse videatur; cum tamen methodus proponendi cuilibet Auctori libera relinquenda sit, nos ea, quæ in ficto hoc commercio literario proposita sunt, breviter recensimus. In *Epistola 1* junior quidam Medicus Londinensis ab Auctore nostro exigit, ut sibi veram ideam mali Neapolitani, seu luis venereæ, exhibeat. In responsoria itaque, nullam hujus mali completam definitionem dari posse, asserit Noster, cum tantos morbos, tantaque symptomata, comprehendat, ut varia sub forma se sistat, id quod cum multis morbis complicatis & variantibus commune habet. Lues vero venerea, licet in quibusdam tantum partibus sedem figat, e. g. in ulcusculis cancrois præputii & glandis, tamen & in hoc statu non negligenda est, cum non raro virulenta labe inficiat, quæ licet ægrotos non adeo afficiat, tamen in progenitis infantibus satius apparet, quale malum parentibus adhæreat. *Epistola 2* hoc quod in præcedenti dictum erat, confirmat, sed tamen observationem adducit de foemina octavo mense gravida, cujus vagina ulcusculis cancrois scatebat, & quæ gonorrhœa virulenta infecta erat, quæ tamen prolem sanam edidit, & paulo post convalescit. Responsoria signa luis venereæ recenset, & primo quidem genitalia morbo affecta, & ficus, aliaque circa

anum posita recenser, addit dolores graviores & inprimis capitis nocturnos, ulcera, passim in corpore orta, tandem cariem veneream. Hæc morbo quasi propria sunt; sæpius tamen sub specie aliorum morborum se sistit, ut e. g. in ulceribus nasi & ophthalmiis, ubi mali indoles majori attentione disquirenda est, inprimis cum ægri sæpius veras morbi causas reticeant. Cujus rei exemplum in *Epistola 3* recenseretur. Responsoriorum de symptomatibus luis venereæ ulterius disserit, & ulcera, optimo cum regimine non consolidantia, macilentiam sine manifesta causa, defectum somni, & dolores nocturnos, ad primaria symptomata referit, quæ virus venereum delitescens indicant, & explicationis ergo ulcera venerea, morbum viginti annorum amentia, in observatione proponit. Responsoriorum ad *Epistolam 4* de fluore albo mulierum, tum benigno, tum maligno venereo, disserit, & simul docet, quatenus abortus ad signa mali venerei referri possit. Varia tandem de variis excrescentiis circa anum & pudenda annectit, quæ signa omnia tamen adeo dubia pronuntiantur, ut, nisi propria confessio ægrotantis, vel successus iustus curationis, suspicionem augeant, nihil certi ex his concludi possit. *Epistola 5* in causam proximam luis venereæ inquirat. Virus quidem vel coagulum & causticum, vel verminosum, vel acidum salinum fixum, videtur, sed nulla prostant indicia, quæ unum alterumque adeo evidenter prodant, remedium tamen mercuriale adeo certum est, ut in praxi cum successu exhibeatur, licet nesciamus, quomodo suam efficaciam præstet. Responsoriorum non contradicit, sed exemplo febrium acutarum declarat, Medicum optime curationem absolvere posse, licet causa proxima eum lateat. Qua de causa *Epistola 6*, & responsoriorum addita, de præceos excellentia & disquisitione symptomatum in morbis acutis porro disserunt. *Epistola 7* & responsoriorum ad prognosin luis venereæ accedunt, quæ pro ægrorum differentia, & inprimis symptomatum gravitate, diversissima est. *Epistola 8*, & responsoriorum, methodum, morbum venereum per mercurium curandi, qua in urbe, Mons pessulanus dicta, utuntur, explicat. Venæsectio & purgatio consueta præcedit, postea balnea maturino & vespertino tempore, vel semel tantum de die, adhibentur, & juscula vel hac superbibuntur, numerus balnearum a duodecim ad

viginti usque variat, quo facto, iterum venæsectio & purgatio instituitur, & accuratius diætæ regimen præscribitur. Usus carnis vel plenarie interdicitur, vel parcior conceditur. Decoctum herbarum capillorum Veneris, vel florum papaveris erratici, cum praxillo mihi pro usu diuretico exhibetur. Viscus ex lacte ovium & pane bis coctus, & quidem parcior, injungatur, ut Mercurius melius per corpus distribuatur, nec febris gravis superveniat. Unguentum mercuriale applicandum ex una parte mercurii therebinthina extincti, & duabus pinguedinis porcine, constat, per triduum, ut bene misceatur, in mortario vitreo agitandum. Ager a ministro eo in loco corporis, ubi unguentum applicari debet, quodammodo fricatur, postea Medicus adstans ministro eam copiam unguenti, quæ necessaria est, ut frictione, per quartam horæ partem continuanda, applicetur, donec pars injuncta sicca fiat. Numerus frictionum & copia unguenti pro differentia ægrorum definiatur. Prima frictio a planta pedis supra malleolos in uno pede, altera simili ratione in altero pede, tertia & quarta supra genua; quinta & sexta ad media femora, ascendit. Antequam septima & octava, quæ crura ad anum usque tangit, instituantur, per aliquot dies acquiescendum, ne quotidiana frictio incommoda excitentur. Nona frictio natibus applicatur, decima ad mediam spinam, undecima ad nuquam usque, ascendit, duodecima vero & decima tertia brachia inungunt. Indusium, femoralia, & tibialia linea, quibus æger in tota curatione utitur, non mutantur, quo id mercurii, quod adhæret corpori, demum applicetur, & minister unguentum, quod forte manibus adhæserit, his linteis affricat, quo illud, dum æger post frictionem in tutelo quiescit, a corpore tubulo resorbeatur. Abdomen & thaux non tanguntur, reliquis tamen partibus, in quibus dolor observatur, pauillum unguenti affricatur. *Epistola 9*, & responsoria, varia symptomata, quæ hisce morbis accidere possunt, imprimis salivationem, perpendit, & hanc parciori usu unguenti, vel mercurii, in eo contenti, præcaveri posse, docet, nisi forte in alio casu venæsectio & purgatio requiratur. *Epistola 10, 11, 12*, & responsoria, de gonorrhœa agunt, & reliquæ usque ad 17 varias res, quæ ad morbos venereos spectant, pertractant, quibus passim observationes

vationes de morbis singularibus inspersæ sunt, quæ tamen imperfectas tantum morborum historias sistunt.

MISCELLANEA LIPSIENSIA NOVA,
ad incrementum scientiarum, ab his, qui sunt in colligendis Eruditorum Novis Actis occupati, per partes publicata.

Voluminis III Pars IV.

Lipsiæ, apud Jo. Frid. Gleditschii hæredes, 1745, 8.

Plag. 12.

Exhibere consuevimus ex hoc opusculo, quod vires acquirit eundo, potiora argumenta, ne exteri, quid apud nos agatur, ignorent. Judicium Lectoribus permittere solemus, ratione haud una adducti. Hanc consuetudinem in præsens conservabimus illibatam. In fronte hujus *Partis* prodit Viri Pl. Rev. *Gottlobii Friderici Gudii de Christo, & discipulis ejus, decori studiosis, Commentatio philosophico-historica.* Cynici & Quackeri, hominesque mentis minus defæcatæ, aliis placere haud student, decori rationem habent nullam, ac societati humanæ sese præbent inimicos. *Decorum est externarum actionum, naturalis lege non definitarum, & ab usu excellentiorum ac bene moratorum hominum profecta, forma, ad aliis placendum, & ad felicitatem nostram non repugnantem voluntate divina promovendam, composita.* Seponenda est aliorum imitatio perversa. Decorum alii dividunt in politicum, quod legibus est magistratuum circumscriptum, & in liberum; in publicum & privatum; in generale & loco adstrictum. Datur etiam imputatio neglecti, decori in foro divino. Jesus non neglexit decorum in celebrandis festis, quæ antistites sacrorum serius invexerunt. Ipse encæniam Judæorum observavit, eisque interfuit, *Jo. X, 22.* Interfuit solenni aquæ effusioni, in festo tabernaculorum fieri solitæ, *Jo. VII, 37 seq.* Ad vestitum Judæorum, ad civiles ritus, sese accommodavit. Decorum eadem elegantia plurimi fecerunt Jesu legati. *Paulus jubet Episcopum esse κόσμιον, 1 Tim. III, 2.* Præcepit idem, ut mulieres interessent sacris concionibus velatæ, *1 Cor. XI, 8-15.* Nec

pag. 565.

568.

570.

574.

- obstat huic decoro locus *Rom. XII, 2*. Hæc hujus Commem-
 Pag. 576. tationis est summa. Succedit ei Cl. *Caroli Henrici Zeibichii*
Dissertatio historico-theologica de Porticu Salomonis ad Jo. X, 23,
Act. III, 11, V, 12. Exponit Autor de natura & partibus por-
 581. ticus, & de piscina Bethesda, quinque porticus habente, prope
 585. ovariam portam sita, *Jo. V, 2*. Addit, porticui *Salomonis*
 a Rege hoc adhæsisse nomen, eamque non tam ad modum,
 formam, structuram porticus, quam *Salomo* in priori templo
 construxerat, fuisse ædificatam, quam ex deflagratione tem-
 pli prioris superstitem mansisse. Partes templi enumerat &
 594. recenset. Situm hujus porticus describit. Non modo *Tal-*
itudinorum magistrorum, sed etiam *Josephi*, doctrinam de
 partibus templi, literis commendatam, exponit. Porticus sin-
 gulas edisserit, & de eis commentatur. Porticum *Salomonis*
 quærit in *1 Reg. VI, 3*. Eam olim dictam fuisse *דלן*, osten-
 dere studet. Sita erat ipsa in facie templi, id est, in plaga
 orientali. In hac porticu, olim atria cingente, *Salomo* duas
 illustres collocavit columnas. Pars porticus per *Nebusar-Ada-*
nem fuit destructa, pars remansit. Caruit templum posterius
 columnis. Porticus *Salomonis* profundæ incubuit valli, ac ex-
 teriorem templi aditum firmavit & coercuit. Ipsa fuit admo-
 607. dum pulchra, spatiosa, multoque populo repleta. In ea 40
 annis ante templi excidium consistere collegium LXX Senio-
 rum consuevit. Locum Judæi vocant *בתינין*, in tabernis, id
 est, prope mercatorum & nummulariorum tabernas. Ovium
 balatu, columbarum pipitu, mugitu boum, ementium ven-
 609. dentiumque garritu, locus ille personabat. Inde *Jesus* mer-
 cantes vendentesque proturbavit & ejecit *Luc. XIX, 45, Marc.*
 611. *XI, 15, Matth. XXI, 12*. Porta, ad porticum *Salomonis* fe-
 rens, orienti soli obversa, vocabatur *Susan* & *πύλη ὀψιμα*, *Act.*
 614. *III, 2, 10*. Alii, portam *Nicanoris* designari per *ὀψιμα*, existi-
 mant. Ab hisce sententiam Cl. Autor suam sejungit. Sedit
 enim claudus ille, mirifico effectu sanatus, ad portam *ὀψιμα*,
 ipsamque porticum *Salomonis*. Sanatus est a *Petro*, portam
 616. nondum ingresso. Postea demum ipse cum utroque Apосто-
 lorum porticum *Salomonis* intravit. Succincte & parce summa
 saltem *Dissertationis*, per sese commendabilis, delibavimus ca-
 pita.

pita. Progrediendum enim est ad *Petri Zornii Diss. de Superstitiosa plagarum caeli antiquitas apud varias gentes observatione in sepeliendis mortuis*. Ex hac, more nostro, nonnihil decerptum dabimus. Athenienses cadavera ad orientem solem conversa humarunt. Judæi direxere sepeliendorum in tumulo facies pedesque versus Hierosolymam. Muhammedani, facie Meccam versa, terra teguntur. Græci Christiani corpora demortua, facie ad Orientem conversa, tumulare solent. De situ corporis Christi in sepulcro ea afferuntur plerumque, quæ sunt incerta. Succedunt *J. C. Havenbergii Emendationes in Julii Cæsaris libros critica, iterum continuata*. Eæ sunt argumenti satis minuti, ac e particulis compositi, quod a compendiaria recensione abhorret. *J. C. Schwarzii, præstantissimi Collegæ nostri, cura produxit eam, quæ sequitur, brevioris Dissertationem*. Exhibetur hic *Explanatio verborum Nepotis: T. Pomponius Atticus ab ultima origine stirpis Romana generatus, &c. Adduntur nonnulla ad Cæsaris Germanici Arati vers. 38*. Sunt, qui verbo *Romana* sine ulla MSti Codicis autoritate substituerunt vocem *regia*. Fallidiebant Romani ætate *Nepotis*, quicquid *regium* vocabatur. *Ostroviani* considerantiam in sumendo *Principis* nomine ipsi fuerant mirati. Gloriosum ipsis erat, habuisse progenitores, jam olim Romæ commoratos ac florentes. *Nepos* significavit, *Atticum* fuisse stirpis Romanæ, & quidem tam antiquæ, quam ipsa erat Roma. Legitur vulgo versus *Arat. 38* ita: *Dictæi texere Atydis famuli Corybantes*. Hunc ex MSto sic restituit Noster: *Dictæi texere Attis famuli Corybantes*. Posthæc suppeditantur amatoribus Latinitatis selectæ *Voces aliquot Latina, quæ in vulgaribus Latina lingua Lexicis frustra queruntur, ex priscais Autoribus collectæ a Frid. Osone Menckenio*, quarum nunc missus *ostrovus* sistitur. En illas! *Tragacanthum*, plantha, Medicis nota, *tranquillum*, Subst. *triangulum*, Subst. *triennia*, festum, *Baccho* sacrum, ac tertio quoque anno recurrens, *trietericus*, Adj. *trieteris*, spatium *triam* annorum, *tryphera*, medicamentum compositum, idque delicatum, *Troglodytis*, Troglodytarum regioni propria, *vicinus*, vici incolæ, *violatrix*, *umbratice*, *Cassiodori* adverbium, *utrinsecus*, *xylocinnamum*. Epistolis *Gisberti Cuperi*,

650.

689.

671

673.

- Pag. 690. *peri*, ad *Theodorum Janssonium ab Almeloveen* scr ptis, denique locus est relictus. Numerantur earum octo, a decima computandarum. Veteres in lectis, vel grabatis, a pertis recubasse, novis *Cuperus* comprobat argumentis. Stragula eis fuisse, quibus tori sternebantur, pretiosissima, significat idem. In *toralia*
692. veterum inquiri. De *conopeis* exponit, hoc est, de tegminibus, ad arcendos culices reticulato opere confectis. Miniaturas ceras locis nonnullis *Dissertationis de Poculis veterum Almeloveeniana* apponit. Vestem *fulguritam*, qua sacra celebraturi minime consueverant uti, illustrat. *Fulguritum* est *fulmine tactum*.
695. Literæ AA in statua *Ægyptia* quid notent, disquiri. Latere in eis nomen *Αληθεια*, *veritas*, negat, causatus, veritatem ab antiquis pro Dea cultam haud esse. Putat, scorpium a Christo opponi ovo, quia ille mortifer, hoc saluberrimum, est. Literas AA *Alexandrum* notare, conjectat. De voce *Medioximis* in antiqua Inscriptione agit. Deam *Diam* in veteri Inscriptione esse *Junonem*, docet. Varias Inscriptiones antiquas explicat.
725. Fastos consulares auget & emendat. *Pomponii de Origine Juris* loca duo exponit. An duæ Tragediæ, *Medea* inscriptæ, ab *Ovidio* sint compositæ, inquiri. In variis Inscriptionibus antiquis unum duntaxat Consularem nominari, docet. In Fastis consularibus augendis, aut emendandis, multum operæ ponit. Questiones passim varias amico suo proponit. Ad Fastos consulares eruditas animadversiones subministrat. *Caracallam* chlamyde usum semialba & semipurpurea, notat. Tandem *Cuperi* Epistolis succedunt *Addenda ad Christophori Saxii Stritarum in nuperum Franci cujusdam de Incerto Historiæ Romanorum antiquissima libellum Sectionem tertiam, quæ legitur in Miscell. Lips. nov. Vol. IIIP. II pag. 235 seq.* Suffiguntur huic *Parti* Indices duo, ac errores nonnulli operarum, accurate emendati. Propediem ad *Volumen IV* delibandum accedemus.

NOVA LITERARIA.

Non injucundum fortasse fuerit Lectori, ea hic legere, quæ nuper publico Programmate de conjunctim a se edendis *Cel. Jo. Gottlieb Heineccii* Operibus nos docuerunt, & pographi in Genevensi urbe nobiles, *Cramerii* hæredes & fratres *Pbiliber-ti*. Ea hæc sunt:

Doctorum

Doctorum virorum opera in unum cogi, utilis non minus, quam gratus, labor dici meretur, nec, nisi inepte stultus, vocabitur in dubium. Quam facile pereunt Opuscula minora, vel in alia regna non vebuntur, quae ab omnibus legi, quam maxime interest rei publicae literariae. Historia literaria nobis enarrare solent vel libros deperditos, vel rariores; utrumque vero caput vel plane non, vel saltem minutissimum, appareret, si ita cum doctorum hominum scriptis ageretur. Inmo ipse eventus haecenus nostram sententiam firmavit satis, atque, speramus, in posterum firmabit amplius. Quodsi, quae diximus, vera sunt, nemo facile vituperabit institutum nostrum, quod cepimus, in unum quasi cogere, & conjunctim exhibere, Viri tota orbe celeberrimi, Jo. Gottlieb Heineccii, Pot. Pruss. Regis nuper a Consil. sanctior. Jurium ac Philos. in ill. Frideric. Profess. Publ. Ord. jam vero immatura morte nobis erepti, Opera omnia, ad universam Jurisprudentiam, Philosophiam, atque literas humaniores, pertinentia, de quibus pauca in praesentia monebimus. Ad formam quod attinet, elegimus commodissimam tractantibus libros, nempe quartam, quam vocare solemus; quae vero res effecit, ut plures Tomi fiant, quorum primus jam tibi, honoratissime Lector, sistitur. Id vero incommodum maximum habet commodum, ut, qui unum emere velit, non necesse babeat, reliquos simul sibi comparare, eaque re apud multos magnam gratiam nos inituros confidimus. Ex eadem causa, quae Praefationis loco esse debebat, Commentatio de vita ac scriptis divi Viri separatim excudetur, eadem tamen forma, ut vel Tomo alicui jungi, vel separatim legi, possit. Chartae nitentior, typorum elegantia, atque impressio emendatissima, diligentiam nostram adhibitam, & ipsum opus adeo, commendabunt quocumque maxime. Ad primum huncce Tomum quod attinet, in eo comparent Fundamenta stili cultioris, quorum undecima impressio indicium luculentissimum est, avide ea emtores reperisse. Retinimus annotationes celeberrimi Gættingensium Professoris, Jo. Matthiae Gesneri, ut & Praefationem, quam Lipsiensis biobishopale nomine scripserat juvenis doctissimus, Georgius Guilielmus Oederus. Additas praeterea hinc vides notulas quasdam, quas debemus benevolentiae amici cujusdam nostri, cujus nomen

nomen apponere non licet. Insequuntur Historia philosophica, atque Elementa Philosophiæ rationalis ac moralis, sæpius itidem recusa; ac denique Juris naturæ ac gentium elementa, tertium impressa, de quibus omnibus in laudata Commentatione plura dicta reperies notatu digna. Tu interim vale, benevole Lector, atque alterum Tomum propediem a nobis expecta. Scribamus Genevæ Cal. Jul. 1744. Ut emtoribus, vel subscriptoribus, innotescat hujus nostræ editionis pretium, hæc adjungenda censemus. Scilicet in omnium arbitrio reliquimus, vel integra opera, vel singulos Tomos, aut Tractatus, suo quemque cum Indice emere; dummodo subscriptionis pretium solverint, cum in lucem prodibunt Volumina, hoc modo: charta maxima pro centum foliis, L. 5 Genev. vel L. 3, 5 Gall. charta ordinaria scriptoria pro 100 fol. L. 4 Genev. vel L. 6, 12 f. Gall. Charta ordinaria non-scriptoria, 100 fol. L. 3 Genev. seu L. 5 Gall. At, postquam confectum erit & editum opus integrum, non minus, quam tertia parte, augebuntur pretia superius dicta, adeoque pro L. 3 solvenda erunt L. 4. Et eadem erit ratio chartarum omnium. Liber constabit octo Tomis & octingentis foliis circiter, a Clar. quodam Viro auctis, nempe Tom. I. 1) Fundamenta Stili cultioris, 2) Elementa Philosophiæ ration. & moral. 3) Elementa Juris Naturæ & Gentium; Tom. II. 1) Antiquit. Roman. Jurisprud. illustrant. Syntagma; 2) Historia Juris Civilis Romani ac Germanici; Tom. III. 1) Elementa Juris Civilis secundum ordinem Institutionum; 2) idem secundum ordinem Pandectarum; Tom. IV. 1) Elementa Juris Germanici, tum veteris, tum hodierni; 2) Elementa Juris Cambialis; Tom. V Opusculorum variorum Sylloge I; Tom. VI eorundem Sylloge II; Tom. VII Opuscula minora varii argumenti, Præfationes, & Dissertationes Academicæ; Tom. VIII. 1) Comment. ad Legem Juliam & Papiam Poppæam; 2) Opuscula posthuma, scilicet a) Historia Edictorum usque ad Edictum perpetuum, b) Vita Salvii Juliani J. C. conditoris Edicti perpetui, c) Specimina Edicti perpetui restituti, cum notis & probationibus, d) Trias responsoforum illustrium, e) Notæ in Vinnium; Commentarius de Vita ac scriptis Heineccii.

* * *

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Junii Anno MDCC XLVI.

Pars II.

FRANCISCI ARISII, PATRIÆ SUE ORDINUM Conservatoris jubilati, Cremona literata.

Tomus tertius, ab anno 1601 ad 1741.

Cremonæ, apud Petrum Ricchini, 1741, fol.

Alph. 4 plag. 8.

Autor hic (cujus A. 1743 d. 24 Junii ætatis anno octogesimo sexto defuncti, vita nuper exhibita est in *Tomo XXXI* Sylloges illius, quæ *Raccolta d' Opuscoli scientifici e filologici* inscribitur,) jam A. 1702 duos *Cremona literata* Tomos, Patris excusos, ediderat; quorum *primum* in his *Actis Mens. Mart. A. 1706 pag. 134* recensuimus. Ex eo tempore cum *Tomum tertium*, itemque *quartum*, composuisset, accidit A. 1727, ut ii absumerentur incendio. Nec tamen gravatus est, se iterum accingere ad hunc laborem. Quæ tum congestis, in hoc uno *Tomo* exhibet omnia. Non quidem placebit elegantibus lectoribus ejus scribendi genus; iisdemque gratius futurum erat, si vitam cujusque scriptoris exposuisset diligentius, nec ipsos emortuales annos plerumque præterisset silentio. Tamen, cupide exceptum iri, credimus, hoc opus, cum, ut *Plinius* ait, *historia quoquo modo scripta deletet*. Ceterum, cum superioribus in *Tomis* ordinem secutus sit chronologicum, merito ei nunc placuit alphabeticus, & quidem secundum prænomina, quod si quibus incommodum est, ii subjunctum *Indicem nominum* inspiciant. Nos quidem e tanto doctorum

Uu

Cremonæ

Cremonensium numero eos duntaxat commemorabimus, quorum notitia exteris quoque jucunda est atque utilis. En horum plerosque: *Alexander Capra*, cujus libri *de Architectura* omnes A. 1717 in *duobus Tomis* recusi sunt; *Alexander Sicutus*, qui edidit *Hymnodiam ecclesiasticam*; *Antonius Agellius*, scriptor *Commentariorum in Psalmos*, in *Jeremia threnos*, in *Habacucum*, in *Proverbia Salomonis*; *Augustinus Romanus de Floribus*, qui præter alia edidit (in folio) *Ecclesiam in triplici statu, legis naturalis, legis veteris, & legis novæ*; *Bartholomæus Platina*, de quo cum jam primo in *Tomo* egisset, hic nonnihil adjicitur; *Carolus Felix Matta*, m. A. 1701, qui opus quinque librorum *de Canonizatione* emisit; *Carolus Franciscus Cogrossus*, Medicus adhuc Cremonæ, qui multos edidit medici argumenti libros; *Cæsar Carena*, qui A. 1655 magnum opus edidit *de officio sanctissimæ Inquisitionis*; *Cæsar Cremoninus*, cujus scriptorum catalogus exhibetur, prætereaque docetur, falso tradi, eum sepulcro suo inscribi jussisse hæc verba: *Hic jacet totus Cremoninus*; *Desiderius Arisus*, Nostri frater, m. A. 1725, qui A. 1695 denuo excudi curavit *Andree Guarne Bellum grammaticale*, & opus nondum editum reliquit, ducentos triginta quinque Cremonenses pictores, sculptores, & architectos, exhibens; *Desiderius Scalea*, m. A. 1639, qui *Seriem* edidit *causarum, ad S. Officium spectantium*, itemque *Institutionem de modo formandi processus in causis stry-gum*; *Dominicus Pueronus*, qui A. 1666 in *Bullam Canæ Domini* Commentarium edidit, & cujus *Institutionum de Regularium aristocratiâ Tomi IV* A. 1632 prodierunt; *Franciscus Arisus*, noster Autor, qui ne suam quidem vitam satis bene descripsit, quippe nec illud indicans, quo fuerit anno natus. Illud tantum ex eo, quod jam A. 1677 & 1678 edita carmina sua memorat, colligere possunt lectores, grandævorum eum esse in numero. Quæ scripsit, sunt vel Carmina Italica, vel libri, historiam Italiæ literariam illustrantes. *Franciscus Rederafcus*, ICTus, cujus *Consilia & Responsa* A. 1652 emissâ sunt. *Gabrielis Faerni*, de quo jam in *Tomo I* actum, historiæ aliquid adjicitur. *Gaspar Afellius*, Anatomicus celeberrimus,

berrimus, m. A. 1626, cujus hic scripta recensentur studiose; *Gberardus Cremonensis*, Medicus, multorum librorum editor; *Guido Grandus*, Mathematicus Academix Pisane longe clarissimus, de quo multa docemur pag. 87-95. Exhibetur enim perfectus eorum, quæ scripsit, catalogus. *Hieronymus Capredonus*, qui initio Seculi XVII tres publicavit libros de *Theologia Aristotelis*. *Hieronymus de Novellis*, & Italus & Latinus Poeta egregius, m. A. 1623; *Homobonus de Bonis*, qui A. 1618 de *Casibus reservatis* edidit *Commentarium*, A. 1623 tres *Tomos de examine ecclesiasticorum*, A. 1632 *Responsa questionum moralium*; *Homobonus Piso*, Medicus Academix Patavinx, qui circulationem sanguinis impugnavit, pluraque suæ professionis scripta emisit; *Horatius Guarguantus*, qui A. 1613 edidit *Responsa medica*; *Jo. Baptista de Raymondis*, linguarum Orientis, & præcipue Arabicæ, peritissimus; *Jo. Paulus Melius*, Jctus multis scriptis clarus; *Jo. Paulus Nazarius*, cujus opera, partim philosophica, partim theologica, in sex maximæ formæ Voluminibus Coloniae prodierunt A. 1621; *Josephus Bressianus*, urbis Cremonæ Historiographus, qui multa conscripsit historica, sed magnam partem nondum edita; *Josephus Hieronymus Sementius*, Orator & Poeta percelebris, m. A. 1706, de quo plura infra in *Appendice pag. 373 seq.*; *Josephus Maria Bressianus*, m. A. 1737, qui multis scriptis illustravit Jus Civile; *Laurentius Legatus*, m. A. 1737, in Academia Bononiensi Græcarum literarum Professor, Poeta & Latinus & Græcus; *Eucretia Vidalenga Campana*, mulier doctissima, m. A. 1630, quæ publica e cathedra defendit theses theologicas, & postea *septem Tomos* operum suorum spiritualium edidit sermone patrio; *Ludovicus Rodolphinus*, Jctus, multorum Autor librorum; *Manaritanus Chilaemenus*, quo sub nomine *ἀντιγράμματα* latet *Antonius Maria Leo Macchius*, adhuc vivens, qui omnes *Euripidis* Tragedias traduxit in linguam Italicam; *Marcus Hieronymus Vida*, de quo proferuntur, quæ in *Tomo secundo* fuerunt omissa; *Octavianus Picenardus*, Academix Ticinensis Jctus, m. A. 1646; *Paulus Aresius*, qui *Libros quatuor* edidit *de arte concinnandi, Velitationes de*

Cantici Canticorum sensu, Velitationes item in Apocalypsin, quibus præmissa est vita ejus, a *Paulo Sfondrato* scripta; *Paulus Musconius*, eximius Poeta, qui *Parthenomachia* Libros octo edidit, in quibus laudat virgines, Martyrum in numero claras; *Paulus Valcovengus*, Medicus nunc Cremonæ, qui A. 1737 edidit *Medicinam rationalem*, posteaque alia, suam disciplinam illustrantia; *Petrus Cannerus*, m. A. 1730, Poeta & Orator Latinus laudatissimus, cultor item Historiæ literariæ studiosissimus. Exhibetur hic pag. 264—273 ejus Apologia pro *M. Hieronymo Vida*. *Petrus Antonius Bosellus Vitalengus*, m. A. 1672, qui librum edidit *de potestate Pontificis in temporalibus*, multosque reliquit libros, nondum publicatos, partim philosophicos, partim theologicos, quorum hic profertur catalogus; *Petrus Maria Passerinus*, cujus multa scripta theologica Romæ sunt edita; *Theodorus Baronius*, Medicus; *Thomas Maria Botta*, m. A. 1728, qui multa patrio sermone edidit, & philosophica, & theologica; *Vincentius Gallus*, Mediolani quondam doctor literarum humaniorum, qui edidit A. 1610 *Libros tres de institutione grammatica*, A. 1618 librum *de elocutione oratoria*, ac postea singulos libros *de Poemate lyrico*, *de Epigrammate*, *de Oda*, *de Elegia*. Annexa est pag. 325 seq. Appendix ad tres *Cremonæ literate Tomos*. Ex hac duos viros producemus, antea non memoratos. Scilicet pag. 338 seq. exhibetur narratio de *Janello Turriano*, Cremonensi, qui, quam turpis facie, tam præstans fuit ingenio. Nulla data literis opera, tamen artium mathematicarum erat peritissimus. Fabricabat aves, quæ non solum alas quatiebant, sed sonum etiam edebant. Imperatori *Carolo V* horologium obtulit, a se confectum, quod omnes planetarum motus repræsentabat. Plures de hoc insigni artifice hic producuntur scriptores. Alter, quem silentio non ducimus prætereundum, est, qui Romæ adhuc vivit, *Joannes Franciscus a Sorexina*; qui præter alia *Corpus* edidit *Juris Seraphici*, in *CLXXX titulos distributum*. Est Minorita monachus, cujus lectu jucunda vita hic satis copiose enarratur.

DE CULTU SANCTORUM DISSERTATIONES

decem,

decem, quibus accessit Appendix de Cruce, Autore D. JOANNE CHRYSOSTOMO TROMBELLI, Bononiensi, Canonico regulari Congregationis Rhenanæ & Sanctissimi Salvatoris Bononiæ Abbate, S. D. N. BENEDICTO XIV, P. O. M. dicatæ. Tomi I Pars prior, complectens Dissertationes IV.

Bononiæ, ex typographia Laurentii Martelli, 1740, 4.

Alph. 2.

Verfatur Rev. Autoris diligentia in ea, quam Romana ecclesia profitetur, doctrina non solum stabilienda, sed etiam adversus dissentientes vindicanda. *Dissertatio I* quatuor abit in *Capita*. Primo traditur, quid sit cultus Sanctorum, & quomodo differant latria, hyperdulia, & dulia. Secundo occurrere studet Autor sententiis, quæ a Protestantibus objectari solent. Tertio exponitur de originatione *adorationis* ac *venerationis*. Quarto commemoratur summa controversiæ, quæ Pontificios inter & Protestantes agitur. *Dissertatio II* occupatur in ecclesiasticis antiquitatibus excutiendis. Enumerantur *Cap. 1* ii, qui extra ecclesiam Christianam cultum Sanctis denegandum existimarunt, nominatim gentiles, Mahomedani, & Judæi. Pag. 32. Recensentur *Cap. 2* ii, qui, Christianam fidem professi, cultui Sanctorum obstiterent. Inquiritur simul in sententiæ hujus auctorem. Persuadet sibi Cel. Autor *Cap. 3*, neque *Basilidem*, neque eos Gnosticos, quos *Irenæus XX, 3*, reprehendit, neque Manichæos denique omnes, a cultu Sanctis exhibendo penitus abhorruisse. *Dissertatio Cap. 4* de *Eustabio*, cujus in Concilio Gangrensi damnati sunt errores; quique omnium primus cultum Sanctorum fertur improbasse. Quærit Autor, quisnam ille exstiterit, & an re vera primus omnium venerationem Sanctis adhibitam luculente oppugnarit. Edisserit *Cap. 5* suam opinionem de *Eunomio*, de *Arianis*, de *Joviniano*, & de *Vigilantio*. Subtextit tandem *Cap. 6* seriem eorum, qui illum Sanctorum cultum post *Vigilantium* ad nostra usque tempora repudiaverunt. *Dissertatio tertia* est dogmatica, ac pro

35.

39.

42.

52.

Uu 3

cultu,

- Pag. 91. *rit destinationem confirmaret. Notum est illud Ambrosii e Lib. VIII in Lucam n. 96 : Sicut Angeli presunt, ita & hi, qui vitam meruerint Angelorum. Inde Autor, nos Angelorum & beatorum precibus apud Deum iuari, nostrumque esse, eos invocare, colligit. Beatos pro vivis fundere preces, it comprobatum ex 2 Pet. I, 15, ubi docet Petrus, sese, quam diu vitam hanc victurus sit, omni ope contenturum, ut memores essent ipsi emendati, sese etiam mortuo doctrinarum, ab ipso traditarum, ut*
93. *perspicitur ex collatione v. 13 & 11. Leo M. Petrum pro ipso Deum orare, existimavit. Autori quoque illa coelitum deprecatio, pro nobis fieri solita, videtur illustrari posse ex Apoc. V, 8. Mentis defunctorum pro sese Deum laudant, & aliquid expetunt, Apoc. V, 8, 9, 10, VI, 10, VII, 15, &c. Inde autem cum Cel. Autore colligere velle, preces illas coelitum pro aliis fieri, inconueniens videtur, licet, coelites generatim pro ecclesia militante Deum orare, nemo facile sit negaturus. Augustinus XXII, 10, de C. D. : Faciunt ista miracula Martyres, vel potius Deus, vel orantibus, aut cooperantibus eis, ut fides illa proficiat, qua, eos non Deos esse nostros, sed unum Deum habere nobiscum, credamus. Augustinus de modo, quo Martyres succurrere nonnulli putabant ecclesiae, prorsus hic est incertus, ut e Cap. 9 etiam patescit. Id quoque incertum, XXIV illi Seniores Apoc. V, 8, 9, an preces suas, an aliorum, an pro sese, an pro aliis, visi fuerint Deo offerre. Mirandum sane, locum hunc a Cel. Autore inter praesidia doctrinae afferri, quae faueant deprecationi mentium disjunctarum, pro terricollis instituta. Legitur Epistola inter Ambrosianas de Passione Martyrum Gervasii & Protasii, ac in ea exstat n. 18 Astorum. haec commemoratio: Ego Philippus abstuli cum filio meo furtim nocte Sanctorum istorum corpora & — sepelivi, credens, me orationibus eorum consequi misericordiam Domini nostri Jesu Christi. Tillemontius negat, Ambrosii hanc esse Epistolam, licet Damascenus, ita esse, crediderit. Ex Actis S. Ignatii evincere studet, orare Deum pro ecclesia militante sancte defunctorum. Idem sibi videtur colligere ex cura, quam gesserunt fideles sacri cadaveris S. Pabysarpi. Quae quidem ratio argu-*
- 100.
- mentan-

mentandi est obscurior. Ex *Irenæo V, 19*, idem ita comprobatur. Pag. 102.
 tum, ubi *virgo Maria* vocatur *virginis Evæ advocata*, in translatione Latina. Unicum dari mediatorem homines inter & Deum, & illum quidem paracletum, & expiationem pro peccatis omnium, norunt Christiani omnes. *Maria* non potuit patrocinari, antequam existeret, *Evæ*. *Evæ* vero ætate *Maria* Virginis nondum fuisse in cœlos receptam, quis sacramento contendere ausit? *Virgo Evæ* pro posteris & progenie per metonymiam ponitur æque ac *virgo Maria* pro ejus progenie, seu Christo ipso. Id enim contextus orationis significat. Et quis negat, *Mariam*, qua cœlitibus adscriptam, ecclesiæ militanti sperere, precibusque generationum esse adjumento? Profert posthæc Autor ad idem comprobandum loca ex Actis Martyrum Scillitanorum, *Origene*, *Eusebio*, & Actis *Maximi Martyris*. Miram sane, conquiri loca ab Autore oporositissime, quæ, cœlites pro ecclesiâ militante Deum orare, docent, ac ipsam isthæc Protestantibus opponere. At hi in Apologia Confessionis Augustinæ aperte largiuntur, Sanctos in cœlis in genere pro ecclesiâ orare. Ideo autem, quod defuncti pro ecclesiâ militante Deum orant, nondum consequitur, eos esse invocandos, fatente ipso *Bellarmino Lib. II de Purgatorio §. 15*. Re vera a sanctis cœlitibus nostras actiones conspici ipsosque inspicere vitam nostram, Rev. Autor testimoniis Patrum, quorum antiquissimus est *Ambrosius*, ita comprobatur. *Prudentium* quoque citat suffragantem. *Gregorium M.* prædicat, qui trêdidit, eos nil nescire, qui scientem omnia sciant, & claritatem omnipotentis intus videant, *Lib. XII Moralium Cap. 14* & *Lib. IV Dialogorum Cap. 33* in fine. An vero omniscientiam cum homine non *Secundum Deum* communicetur, vel communicari possit, quæstio est, quæ prius distincte est expedienda. Autor libri *de Vita contemplativa Gregorio* assentitur *Lib. I Cap. 4* hæc in modum: *Nec latebit jam perfecte beatos aliquid secretorum, qui, quod est longe præstantius, ipsam visuri sunt mundis cordibus Deum*. Nec tamen hæc in ecclesiâ Romana huc usque decisâ fuit quæstio. Quare Cel. Autor explicare studeat probabiles modos, quibus sancti cœlites res nostras nosse

104.

216.

218.

225.

- facile possint. Ostendit præterea, coelitis ad suffragationem atque opem ferendam nobis, ut ipsi certo sciant res nostras quaslibet, necessum haud esse. Persuadet sibi, Sanctos ab Angelis & animis, a terra in coelos deductis, discere posse multa. Et quis inficiabitur, Deum utrisque multa posse patefacere? Adjungit, miracula edi posse, ac edita fuisse,
230. ad coelitem desideria & preces. Tandem vero *Dissertatione quarta* arcem causæ invadere studet, operam datur, ut intelligatur, religiosam in coelitem universos observantiam esse antiquissimam, perpetuo in ecclesia retentam, piam, ac fructuosam.
240. Contendit statim, sanctis hominibus *vita* functis inter Ebraeos venerationem redditam fuisse. Provocat eo sine ad *Jos. II, 27*, ubi filius Dei, princeps exercitus Domini, a *Josua* legitur observantissime honoratus. Idem plerique pronuntiant de loco *Exod. III, 5*, quem Rev. Autor laudat. Salubriter idem monet, pro discrimine personarum capiendum esse *adorationis* vocabulum. Dum vero sibi persuadet, filium Dei non dici potuisse principem exercitus Domini, sententiam fovet singularem. Nonne enim Messias vocatur *princeps pacis Es. IX, 6*? Hinc ad verba ex *Justini* Apologia deflecit, ubi Latini sic legunt: *Sed & Deum patrem, & ejus filium, & exercitum Angelorum, & spiritum propheticum, colimus & adoramus.* *Eusebius* quoque *Dem. Evang. III, 3, pag. 106* ed. Colon. 1688 ita: *Angelos & cognoscere & venerari pro ratione gradus dignitatis edocui sumus, ut soli Deo, qui Rex est universi, adorationis honorem tribuamus.* Martyres colit, perhibet *Eusebius* idem *Præp. Ev. XIII, 11*, alias 7. *Theodoretus, de curandis Graecorum affectionibus* commentatus, a Christianis Angelos honorari, scripsit. Ad *Justini* locum *Petavius* ostendit *Tom. II de Incarnat. Lib. XV Cap. 5 §. 5*, eum ad adorationem Angelorum in Græco penitus haud quadrare. Ipse Rev. Autor ita concludit: *Fateor, posse aliter verti ea Justini verba, sed verba si etiam commode possunt, ut Pontificii & vetusta editiones proponunt. Gregorius Nazianzenus Or. 38 hortatur suos, ut adorent præsepe Domini, ac idem fecit Hieronymus, quemadmodum docet ipse in Apol. II adversus Ruffinum.* Respondet porro

porro Autor ad ea sacri Codicis loca, quibus unicuique Deum jubemur adorare, sed cultus Angelis distincte demtus fuisse videtur, e. g. *Col. II, 18, Apoc. XIX, 10, XXII, 9*, apud *Origenem contra Celsum V §. 4, VIII §. 5, 6*. Responsione interposita locis illis mederi studet, ac nil inexpertum omittit, ut scopo suo fecisse satis videatur. Celebramus merito Autoris diligentiam, ordinem, & moderationem, ingenue fatentes, haud facile deprehensum iri quemquam inter Pontificios, qui telam propositam tam plene & tam temperanter detexuisse sit existimandus. Id unum notamus, secus sentientes haud nominatum esse designatos, nec scripta eorum distincte indicata.

Pag. 253.

262.

ANIMADVERSIONES IN HEBRAICUM *Exodi Librum, & in Græcam LXX interpretationem.*

Veronæ, typis Seminarii, 1744, 8.

Plag. 2.

Vix in manus nostras venerat hic libellus, Autore *Josepho Torellio* confectus, & *Scipioni Maffejo*, Marchioni, inscriptus, cum varia in eo offenderemus, minus expectata, quibus movebamur, ut, penitus libelli examen institueret, operæ pretium duceremus. Non contradicendi pruritu, non famam aliorum læcessendi libidine quadam, sed solo veritatem divinitam vindicandi ardore, agitantur. Quamobrem, hac causæ nostræ bonitate nixi, censuram Autoris doctissimi iniquiorem haud nobis metuendam ducimus. Id agit *Clariss. Torellius*, ut cum textu *Exodi* originali Versionem *LXX Alexandrinorum* componat. Nec singula, quæ ab eo disputata sunt, a nobis reprehendi, ex eo facile apparet, quod magnam libelli partem, ubi recte sentit Autor, intactam relinquitur. Ea tamen, veritatis ducti studio, prætermittere haudquaquam possumus, in quibus de Versione Græca nimis gloriose loquitur, auctoritatem textus originalis extenuat, & varia hujus oracula, velut mendosa & depravata, ad normam illius emendari jubet. Huc summa dicendorum, redit.

XX 2

Princi-

Principio textui Alexandrinorum majus, quam par est, a *Torellio* statuitur pretium. Eum enim non confert solum cum idiomate Hebraico, quod in interpretibus non culpandum, sed laude dignum, est, verum ita confert, ut eundem textui sacro multum anteferat, voces *Mosaicas* ad illius aorismam, veluti vitiosas, emendet, omnesque interpretandi rationes hujus solum autoritate fulciat. Non inficiamur, multa laude dignam esse Græcorum illam interpretationem. Ea tamen merito habetur inferior, qua a *Torellio* ornatior. Versio est, omnium, quotquot exstant, translationum V. T. antiquissima, eaque a multis viris doctissimis composita, majorique studio recognita, emendata, atque examinata. Nihil tamen secius manet versio, quæ nunquam assurgit ad auctoritatem textus authentici, multo minus eidem ab ullo sapientiorum antefertur. Non ipsa Deo autore gaudet, sed ab hominibus proficitur, nec divino quodam afflatu in conficienda illa Senes gavisi sunt, sed vel jussu *Ptolemæi* Regis, ut vulgaris fert opinio, vel proprio instinctu, ad opus illud compulsi. Quamobrem in componenda illa sexnumero humani quid potuerunt perpeti, variosque in errores, etiam gravissimos, incidere, qui nostris adhuc temporibus supersunt. Hos ne in medium afferamus, amplitudo dicendorum nos prohibet. Non possumus tamen, quin septem illas classes *Lebori* erudito commendemus, ad quas revocantur omnes illi errores a *Celeb. Carpovio Crit. Sacr. V. T. pag. 517 seq.* Magno honore translationem illam Christus ipse atque Apostoli dignati sunt, quando in transferendis oraculis V. T. eam in medium attulerunt. Id quod tamen ea mente factum non est, ut tantam ei conferret auctoritatem, quanta tribuitur a *Torellio*, sed hoc solum finem, ut se ad genium gentis, ad quæ loquendum, accommodarent. Ut lingua Græca dominans eo tempore fuit in toto fere terrarum orbe, sic multi etiam Judæorum, in Ægypto asque alibi degentes, eadem usi sunt. Ab his cum pretium haud exiguum tribueretur Versioni illi, nec Christus eandem respuit. Denique nec Patrum auctoritas quidquam hic efficit, cum *Carpovio*, neque *Origenem*, neque

que *Hieronymum*, tam magnifice de LXX Senibus locutum esse, docuerit, ut in autoritate eorum inniti aliquis commode possit. Sed nolumus hanc rem copiose persequi, tum quod *Torellius* sua strictim breviterque edisserat, tum quod *campus* hic, quem ingressi videmur, latius multo patet, quam ut a nobis peragrari possit. Progrediamur igitur ad alia. Quantum extollit pluribus inquinatam sordibus Alexandrinorum interpretationem *Torellius*, tantum deprimit autoritatem Codicis Hebræi, ubi in opinionem delabitur, qua nullæ violentior pestilentiorque existimari potest, *mensura*, horrenda dictu voce, superesse ratus in Codice hodierno. Non constitutum nobis est, integritatem Hebræi Codicis, a pluribus jam dextre satis copioseque demonstratam, sed a *Torellio* perquam infeliciter fugillatam ac sollicitatam, *denno* vindicare, quo quidem in argumento nemo vel accuratius, vel elegantius, versatus est. S. Rev. *Carpovio*, qui, ut nostra ætate in Criticorum sacrorum principibus recte numeratur, ita & hujus capituli examen tam solidum, quam circumspexit, instituit. Acquiescimus potius in hujus aliorumque virorum doctorum sententiis, in quibus nihil inesse videmus, quod culpam ullo jure possit. Nec miramur, *Torellium* eam tueri sententiam, cum partim a Pseudocriticorum castris minus remotus sit, quibus mos, textum sollicitandi sacrum, proprius est, partim ipsa confessione Romanæ fidei, cui addictus est, adigatur, ut a corruptione Codicis Hebræi alienum se minus profiteatur. Quid *Mariana* & *Jacobus de Valentia*, de peculiari Judæorum Synodo, ad depravandum Codicem Hebræum convocata, confuxerint, eorum ex libris accepimus. Quam expeditus fuerit *Lamius* in ejusmodi colligendis erroribus, quibus nostri conspurcati sunt Codices, pariter exploratum non sine dolore est. Largiamur iis, qui a nobis in capite Criticæ sacræ palmario dissident, errores quosdam particulares quibusdam adhæsisse Codicibus, universales tamen, qui & Judæorum & Christianorum Codices omnes invaserint, constanter negamus. Cui quidem rei & Judæorum religio, cui non sine causis gravissimis tradita

sunt τα λόγια τῆ βίβλ, & Masoretharum imprimis, tam Ti-beriensium, quam adhuc antiquiorum, incredibilis industria, & Ecclesie veteris Christianae cura, fortiter obtulit. Transimus pervulgatum dudum, sed clarissimum nihilo secius, Christi testimonium, de depravatione, ab omnibus legis literis, omnibusque apicibus, removenda. Mittimus silentium Patrum, qui nihil obijciunt Christianis, quo factum fuerit, ut vel ex malitia, vel negligentia, Codex fuerit conspurcatus. Voces, anomalice scriptae, menda nondum constituunt. Nec latent ea in Keri & Kethib, in lectionibus ben Ascher & ben Naphtali, in lectionibus Babyloniorum & Palaestinarum. His enim in lectionibus cum vera adhuc & genuina supersit, quid inde contra nos evincatur, non perspicimus. Ex quo, menda illa sine omni necessitate confingi, apparet. Adeantur Codices vetustissimi, in Bibliothecis, maxime Anglicanis, latentes, atque ad normam primorum descripti, sique examinentur, utrum menda, quae Codicem nostro interdum affinguntur, confirment. Apparebit tum, plura dici ab iis, qui suae servantur hypothese, versionumque humanarum amore nimium decipiuntur, quam quae probari ulla ratione possunt. Cumque gloriatur Romana Ecclesia avtographo *Efrz*, sibi adhuc supersite, optandum, ut ad hunc exigerentur menda Codicis nostri, vel, quod praestantius foret, integer aliquando Codex ad fidem avtographi describeretur. Sed, ut hic nunquam produceretur in medium, sic facile dici possunt multa, pauca probari. Conqueritur *Toralius*, Codices Hebraeos, quibus nostra aetate utimur, discrepare multam ab iis, quorum ad exemplar suam confecerint interpretationem LXX Alexandrini. Quod quidem sine multa difficultate largimur. Namque hi interpretes, tametsi non Codice *laced* uti sint, vel *pugione confosso*, in quo multa per lituram abacta, ut incommoda sonat *Ludov. Vivis* sententia, habuerunt tamen ante oculos Codicem, punctorum vocalium signis & characteribus accentuum destitutum, quod ex mendosa veterum lectione, & suppositione vocalium plane aliarum, recte conficiunt nostrates. Quantum igitur Codex non punctatus differat ab

eo, qui punctis insudatus est, tantum distabat Codex Alexandrinorum a Codice hodierno. Nunc vero examinabimus loca quaedam, in quibus *Torellius* & textum Hebræum plus, quam par est, sub censuram vocat, &, errante Versione LXX Senum, eidem antelata, ad horum metaphrasin emendationem instruit. Quamobrem locum *Exod. XIV, 25*, sollicitet *To- Pag. 5, 6-
rellius*, nos quidem hæc assequi fatemur. Emendari vult רַוּר , & *removis*, ut inde fiat רַוּר , & *ligavit*, quia videt, Alexandrinos reddidisse: *συνέδησεν τὰς ἀξένας*. Cui lectioni refragatur oppido consensus antiquarum versionum *Onkelos*; *Targumistarum princeps*, ad normam textus originalis exprimit: רַוּר , & *removis*. *Symniachus*, Græcorum interpretum non postremus, eodem modo: *μυτένησεν, ever-
tit*. Addimus textum *vulgatum*, a quo conferendo facile temperaremus nobis, nisi adversus *Torellium* disputandum es-
set. Sed is reddit: *Subvertit*. LXX sic interpretatos esse, ut refert *Torellius*, inficiari nolumus, quod verba clarissima sunt. Certissime tamen convicti sumus, eos graviter esse hallucinatos; quod jam animadvertit *Cartwright* ad *Exod. pag. 179*. Intelligitur jam, LXX sequentium rationem habuisse: *Et duxerunt eos (currus) cum difficultate*, id quod *alligatis* secundum LXX rotis fieri necesse erat, ad quas ideo rotas hæc verba per vocem *ἀντὶς* referunt. Sed quid, si ad currus referatur, quicquid hic dicitur? Remotis rotis & avulsis, currus ipsi difficulter traherentur. Sic recte *Cartwright* loc. cit. *Clericus* item ad h. l. aliique. Et, quamquam R. *Salomo* rotas igne fabuletur combustas, curruum tamen, ob rotarum absentiam difficulter eunquum, rationem simul habuit. Unde neque is nobis adversatur. In loco *Exod. XXVII, 18*, *Torellius* pro פַּנּוּב פַּנּוּב , *centum in cubito*, rescribi vult פַּנּוּב פַּנּוּב , *centum pro centum*, quia Alexandrini reddunt: *ἑκατὸν ἐξ ἑκατὸν*. Sed ecce tibi MStum Oxoniense, ad quod *Lamb. Bos* provocat: *ἑκατὸν πηχέων*. Neque hoc ignoravit *Torellius*, dum illud excitat, nihilo minus tamen discedit. LXX Senum versionem ex sequente phrasi dimanasse, *Clericus* conjicit ad h. l. *pag. 136*. Provocat ad *Samaritanum* textum subscribentem, quod etiam

6.

etiam *Torellium* non præterit. Sed, uti *Samaritanus* flatim וַיִּשְׁמַח falso transfert per פָּנֵי, ita & hic autoritas illius exigui ponderis erit. Quomodo locus *Genes. XLIX, 5*, irreplevit inter *Exodi* oraçula, nos latere, fatendum est. Transeat tamen hoc, & res ipsa tangatur. Hic pro כִּלְיָא, *Torellius* legit כָּלְיָא, *consummarunt*, quia Alexandrini vertunt *συνετέλειον*. Non movetur *Hieronymi* interpretatione, quæ verbum *Mosis* *vasa* expressit, quamque adducit. Nos quidem nihil sic incongrui cernimus. Quid sit כִּלְיָא, omnes norunt. Sponte etiam sensus fluit. Sive כִּלְיָא veritas gladii, sive *passio*. Profecto instrumentum violentiæ utrobique prædicatum, subjecto conveniens, sunt, priorique in sensu proprio conveniunt, posteriori in figurato. *Exod. XIX, 8*, *Moses*, Deo in montem *Sinai* descendente, totam illam montem motu fuisse agitatum, graviter testatus est. וַיִּרְדּוּ כָּל הַהָר, *tremuit totus iste mons*. Alexandrini, *ἕλκεν πᾶς ὁ λόφος*, quod, calamo mentem præcurrente, reddit *Torellius*, *obstupuit omnis mons*. Amplectitur autem significatum τῷ λαῷ, & hic pro וַיִּרְדּוּ legi vult וַיִּעַן, ut de populo tremente intelligatur. Rationem addit: *Nam quis unquam audivit, mentes obstupescere?* Quæ profecto multum incommodi locum ferunt. Tollitur sic vis miraculi. *Populum obstupescere*, admirandum dictum non est. Montes titubare, præsentissimus *Naminis* effectus est. Rationem, quam addit, nullam esse, putamus. Commotio enim, tanquam præsentis divinæ testis, aliis etiam locis compluribus tribuitur. Et quem fugit, anthropopathias figuram scriptoribus sacris receptam esse, quæ inanitata naturam induunt animatorum? Hoc sensu *trepidare montes*, crebro testatur Scriptura. Neque hoc præterit *Torellium*. Legit enim apud *Davidem*: *Et exultarunt montes*. Quod tamen *Poeta* convenire putat, qualis *David*, non vero *Historico*, qualis *Moses*. At nonne characteres frequentius permixtantur? Nonne libris historicis & hymni *Deborah*, *Barraci*, aliorum, inserti sunt? Nonne ipse *Moses* cecinit ob mare rubrum, atque ante obitum? Quæ affert effata *Codicis de pavore hominum*, de pavore cordis, non adversantur nobis.

Ut

Ut enim *pavor* proprie dicitur de *hominibus*, sic *montibus* non obstat *pavor* tralatitius. Et, quanquam homines trepidasse dicantur, ob legem in Sinai latam, cum ipso tamen *pavore hominum* commotio *montis* nulla ratione pugnat. *Gen. XX, 10*, pro *חַי רַחֵם*, *quid vidisti?* legi vult *Torellius*: *חַי רַחֵם*, *quid timuisti?* Textum Græcum expriment LXX, præter hos etiam *Aquila* ac *Theodotion*, quos tantum indicat. Addeamus lectionem eorum: LXX: *ἐνιδών*. *Aquila*: *εἶδες*. *Symmachus*: *ἰδών*. *Theodotion*: *εἰσρακάς*. Idem et *Hieronymus* egit. Nihilominus miratur *Torellius*, neminem adhuc eum produxisse sensum, qui sibi succurrat. Absque omni causa. *Quid vidisti* sensum parit perquam commodum, quem nec aliæ respiciunt linguæ, nec *Torellii* assequitur interpretatio nova. Verba *Exod. XII, 41*, non ita verti vult *Torellius*, ut nostri interperungunt interpretes, sed ea ratione, qua Alexandrini expresserunt, *ἐξῆλθε πᾶσα ἡ δύναμις Κυρίου ἐκ γῆς Αἰγύπτου νυκτός*. *Προφυλακὴ ἐστὶ τῶ Κυρίου*. In quo multa incommoda. Primum vox *לַיְלָה* legenda *לַיְלָה*. Deinde ea a sequentibus divellenda, & prioribus verbis accensenda. Sic ordo turbatur accentuum et sedes Silluki. Quod violentum. At, qui literas, qui vocales & voces, mutat, illum accentuum curam non habere, haud est admirandum. Non poenitebit tamen, ad h. l. legisse *Montfauconium* in Hexaplis, et *Cartwrightum* ad Exodum, qui lectionem receptam tuentur, &, veteres Codices Græcos ab hac minime alienos esse, liquidum reddunt. Sed satis de *Torellianis*, iisque juvenilibus, conatibus.

Pag. 9.

10.

Biblischer Archivarius der Heiligen Schrifft Neuen Testaments, &c.
id est,

INDEX UNIVERSALIS OMNIUM AU-
torum, libros Novi Testamenti recensentium, suisque ob-
servationibus dilucidantium, Autore M. MICHAELE
LILIENTHALIO, V. D. M. Regiomontano, &
Bibliothecario.

Yy

Regio-

Regiomonti, impensis Christ. Godofr. Eckhardti, 1745, 4.

Alph. 4 plag. 14.

Cum multa quidem præclara ingenia operam atque laborem impenderint omnem, ut, ad explicandam sacram Scripturam quæ pertinere videbantur, sedulo conferrent, & undique conquirerent; ingenue tamen est fatendum, in suscipiendo atque conficiendo hujusmodi opere non unam eandemque omnes ingressos esse viam, sed alium aliis vestigiis instituisse, &, modo Auctorum, tabulas sanctiores illustrantium, nomina recensendo, modo varias variorum ex viris doctis cogitationes in singulas oraculorum divinarum sectiones colligendo, ad commoda publica afferre quidpiam studuisse. Ex eo factum est, ut multi in lucem prodierint libri, quorum Auctores id sibi animo conceptum atque constitutum tantum habuerunt, ut nomina scriptorum cum orbe literato communicarent, qui de literis sanctioribus bene fuerunt meriti. Constat inter omnes, quantum operæ, studii, atque diligentiæ, in conficiendis *Bibliis numeratis* suis quondam *Dorschaus* adhibuerit, &, qui continua quadam serie istud opus perficere elaboravit, quantum ipsi tribuerit diligentissimus *Grambfus*. Sed illud unum ab omnibus, rerum sanctiorum peritioribus, in istis desiderabatur laboribus, quod maximam partem Auctorum excitatorum, ecclesiæ antiquæ doctores, Patres vulgo nominati, tum Scholastici, quin imo alii Theologi, conficerent, quorum studia in explicandis tabulis sacris minus erant probata; ita, ut ne minimum quidem ad explicandum sacrum Codicem illorum excitatio conferre videretur. Mederi quidem huic rei cœptum est ab iis, qui introductiones in Scripturam sacram, & singulorum librorum Commentarios, in vulgus ediderunt, in quibus id præcipue viri docti annisi fuere, ut eorum, qui lucem oraculis divinis qualicunque sua opera offuderunt, diligenter mentionem injicerent. Sed, ut diffusa ac dispersa maxime hæc dicenda est industria, ita & incommoda ac difficilis usu animadvertitur. Hinc omnis doctrinæ suæ elegantiam, Auctorum copiam, ingeniique præstantiam, Cel. *Wolffius* ad literarum sacrarum explanationem promovendam, atque in illustriori

illustriori loco sententias vocesque, quæ sua claritate prima specie destitutæ videbantur, constituendas, in præclaris suis voluminibus, quorum inscriptio *Curas Philologicas* ostendit, præ omnibus reliquis contulisse, & rei sacræ publicæ optime inserviisse, recte censetur. Cum vero conscribendorum librorum nullus sit finis, nec modus in enarrandis recentioribus Autorum sacrorum sententiis facile habendus; non potuit non fieri, quin multa adhuc superessent addenda, quæ vel oculos tanti viri effugerunt, vel post ejus demum fata lucem aspexerunt. Quod de suo quoque libro sibi in futura tempora prædixit eruditissimus hujus *Archivarii* Autor. Quo vero in præsentia saltem aliquid ad publica commoda in medium afferret, aliorumque conatus pro virili juvaret, recensionem scriptorum, tabulas sacras illustrantium, denuo suscepit, eamque, si verum dicere licet, ad pleniorum perfectiorumque gradum, ut nunc quidem sunt tempora, evexit, omniumque eorum, qui olim hanc spartam ornavunt, diligentiam superavit, dum, laboribus illorum usus, haud sufficientem & mancam Autorum sanctiorum enarrationem mirifice supplevit. Instituti sui rationes has sibi ipse ineundas esse voluit, ut in universum primo sub initiis singulorum librorum nomina eorum in tabulas suas referret, qui vel de integro quodam libello sanctiore, vel de eximia saltem ejusdem parte, præclare meriti fuere. Tum ad singula librorum capita, & incisa, recensenda pari diligentia pergit, & singulares uniuscujusque commatis nobiscum communicat Autorum commentationes, ita quidem, ut primum locum in recensione omni isti occupent scriptores, qui sacræ Hermeneuticæ, Criticæ, Philologiæ, Historiæ, aliisque Theologiæ acroamaticæ partibus, assiduam navarunt operam; isti vero, qui in usum atque exercitationes publicas veritates sacras converterunt, ultima subsellia sibi vindicent. In prioribus enarrandis scriptoribus, præter eos, quos jam nominavimus, insignem Autorum attulit copiam, qui Disputationibus, aliisque exercitationibus, ad rem sacram pertinentibus, clauerunt, quorumque ingentem ipse collegit, sibi que conservat, thesaurum. Nec, temere ipsum Autores excitasse, censendum

dum est, sed, diligenter electionem eorum indicuisse, videmus, cum probe sciverit, quantum distent æra lupinis, nec singulis eadem pretia statuenda esse, cognoverit. Tacemus *Mentenii & Ikenii Thesaurum; Wilderhaufenii, Schwendelii, Scheetzii*, Indices Disputationum, quæ haud spernenda ipsius recensione ceperunt incrementa, magnam molem *Observationum, Animadversionum, Annotationum, Meditationum, Exercitationum, Questionum, Miscellaneorum, Selectarum, Parergorum, Opusculorum, Analectorum, Otiorum, Musæarum, Bibliothecarum, Conjecturarum, Decimarum*; aliorumque, a viris doctis editorum, spicilegiorum, quæ omnia largam messem Autori præbuerunt, indices suos locupletandi, & ea ex his decerpenti, quæ publice prodessent. Quæ omnia ita comparata sunt, ut unicuique facile de toto horum Indicium ambitu, utilitate, & usu, satis abundeque constare possit. Eandem diligentiam operamque in enarrandis Autoribus sacris, qui prædici, & homiletici, vulgo dicuntur, adhibuit, & ita hunc laborem exornavit, ut optima modo & utilissima quæque nominaret, reliqua vero, quæ minus conducere videbantur, lubens præteriret, nec sine causa nomina Autorum excitaret. In evolvendis hisce paginis etiam observavimus, recentiorum imprimis industriam fuisse laudatam, & eorum quidem Scriptorum, quos ultima hæc ætas, & superius Seculum, tulit. Nec vitio Autori vertendum est, inter Evangelicæ purioris doctrinæ sectatores etiam magnam turbam doctorum, qui a Reformatorum, ut dicuntur, stant partibus, & præclaris suis operibus Angliam imprimis & Belgium illustrarunt, esse adductam, cum Romanæ ecclesiæ doctorum rara admodum conspiciatur copia. Ceterum Celeberrimus Autor noster etiam Indices Autorum, qui in recensendis V. T. libris, iisdemque explicandis, versati fuere, proxime se confecturum, & cum orbe literato communicaturum, promisit, nec vanum hoc fuisse promissum, nuper, delato ad nos hoc ipso Indicium volumine novo, gaudentes cognovimus. Denique moleste haud ferendum est, si vilioris interdum, ex quorundam sententia, pretii adducantur libri, cum id probe tenendum sit, Autorem omnibus

omnis

omnis generis hominibus inservire voluisse, qui rei sacræ operam qualemcunque navant, & quorum maxima saepe pars non minutis delectatur sententiis, sed auream tantum praxin in deliciis habet. Ceterum fieri non potuit, ut specimen hujus laboris hic exprimeremus, nec ea re opus videbatur, postquam totius plane libri faciem jam depictam dederamus.

PETRI ZORNII, IN GYMNASIO THORUNENSI Rectoris, Professoris primarii, & Bibliothecæ publicæ præfæcti, Historia Bibliorum pictorum, ex antiquitatibus Ebræorum & Christianorum illustrata.

Lipsiæ, apud Jo. Christianum Langenhemium, 1743, 4.

Alph. I plag. I.

Qui adhuc in enarranda Historia literaria Codicis sacri laudabili cum industria versatus erat Gel. Autor, in præsentia ex divite penu lectionis suæ cum erudito orbe communicat ea, quæ de externo habitu, ornatu, ac effigierum luminibus, quibus vel integer Codex sacer, vel ejus libri aliquot speciatim, in membranis ac chartis decorati apparent, apud optimos quosque scriptores sparsa reperiuntur. Opusculum XII absolvitur *Capitibus*, quorum argumentum pro instituto nostro breviter exhibebimus.

In Præfatione Autor declarat sensum verborum *Constantini Magni*, quibus, teste *Eusebio de Vita Constantini Lib. IV Cap. 24*, de ecclesiarum antistitibus pronuntiat, *ipsorum esse, agere ea, quæ intus sunt in ecclesia*, de se vero, *quæ extus*. Priora accipit de verbi divini præconio, Baptismi & sacræ Coenæ exhibitione, impositione manuum, sive ministrorum initiatione, & usu clavium; posteriora de defensione ecclesiæ, custodia disciplinæ ecclesiasticæ recte ac ordine administrandæ, Conciliorum indicatione, & quæ hujus generis sunt alia; eaque de causa *Augustum* ex vero pronuntiare, se esse *τινα κοινὴν ἐπίσκοπον ἐκ θεῶ καὶ διαζόμενον*. Quam suam curam sigillatim testatam fecit, ubi Codices sacros, Novi cum primis Testamenti, per *καλλυγῶ-*

dum est, sed, diligenter electionem eorum instituisse, videmus, cum probe sciverit, quantum distent æra lupinis, nec singulis eadem pretia statuenda esse, cognoverit. Tacemus *Mentemii & Ikenii Thesaurum*; *Wildeshausenii, Schwendelii, Schettelii*, Indices Disputationum, quæ haud spernenda ipsius recensione ceperunt incrementa, magnam molem *Observationum, Animadversionum, Annotationum, Meditationum, Exercitationum, Quæstionum, Miscellaneorum, Selectorum, Parergorum, Opusculorum, Analektorum, Otiorum, Museorum, Bibliothecarum, Conjecturarum, Decimarum*, aliorumque, a viris doctis editorum, spicilegiorum, quæ omnia largam messem Autori præbuerunt, indices suos locupletandi, & ea ex his decerpenti, quæ publice prodesse. Quæ omnia ita comparata sunt, ut unicuique facile de toto horum Indicum ambitu, utilitate, & usu, satis abundeque constare possit. Eandem diligentiam operamque in enarrandis Autoribus sacris, qui practici, & homiletici, vulgo dicuntur, adhibuit, & ita hunc laborem exornavit, ut optima modo & utilissima quæque nominaret, reliqua vero, quæ minus conducere videbantur, lubens præteriret, nec sine causa nomina Autorum excitarer. In evolvendis hisce paginis etiam observavimus, recentiorum inprimis industriam fuisse laudatam, & eorum quidem Scriptorum, quos ultima hæc ætas, & superius Seculum, tulit. Nec vitio Autori vertendum est, inter Evangelicæ purioris doctrinæ sectatores etiam magnam turbam doctorum, qui a Reformatorum, ut dicuntur, stant partibus, & præclaris suis operibus Angliam inprimis & Belgiam illustrarunt, esse adductam, cum Romanæ ecclesiæ doctorum rara admodum conspiciatur copia. Ceterum Celeberrimus Autor noster etiam Indices Autorum, qui in recensendis V. T. libris, iisdemque explicandis, versati fuere, proxime se confecturum, & cum orbe literato communicaturum, promisit, nec vanum hoc fuisse promissum, nuper, delato ad nos hoc ipso Indicum volumine novo, gaudentes cognovimus. Denique moleste hæud ferendum est, si villioris interdum, ex quorundam sententia, pretii adducantur libri, cum id probe tenendum sit, Autorem omnibus

omnis

omnis generis hominibus infervire voluisse, qui rei sacre operam qualemcunque navant, & quorum maxima saepe pars non minutis delēctatur sententiis, sed auream tantum praxin in deliciis habet. Ceterum fieri non potuit, ut specimen hujus laboris hic exprimeremus, nec ea re opus videbatur, postquam totius plane libri faciem jam depictam dederamus.

PETRI ZORNII, IN GYMNASIO THORUNENSI Rectoris, Professoris primarii, & Bibliothecae publicae praefecti, Historia Bibliorum pictorum, ex antiquitatibus Ebraeorum & Christianorum illustrata.

Lipsiæ, apud Jo. Christianum Langenhemium, 1743, 4.

Alph. I plag. I.

Qui adhuc in enarranda Historia literaria Codicis sacri laudabili cum industria versatus erat Cel. Autor, in praesentia ex divite penu lectionis suae cum erudito orbe communicat ea, quae de externo habitu, ornatu, ac effigierum luminibus, quibus vel integer Codex sacer, vel ejus libri aliquot speciatim, in membranis ac chartis decorati apparent, apud optimos quosque scriptores sparsa reperiuntur. Opusculum XII absolvitur *Capitibus*, quorum argumentum pro instituto nostro breviter exhibebimus.

In Praefatione Autor declarat sensum verborum *Constantini Magni*, quibus, teste *Eusebio de Vita Constantini Lib. IV Cap. 24*, de ecclesiarum antistitibus pronuntiat, *ipsorum esse, agere ea, quae intus sunt in ecclesia*, de se vero, *quae extus*. Priora accipit de verbi divini praeconio, Baptismi & sacrae Coenae exhibitione, impositione manuum, sive ministrorum initiatione, & usu clavium; posteriora de defensione ecclesiae, custodia disciplinae ecclesiasticae recte ac ordine administrandae, Conciliorum indicatione, & quae hujus generis sunt alia; eaque de causa *Augustum* ex vero pronuntiare, se esse *τινα κοινον επισκοπον εκ θεου καθεσταμενον*. Quam suam curam sigillatim testatam fecit, ubi Codices sacros, Novi cum primis Testamenti, per *καλλυγασ-*

Quæ elegantissime describendos curavit. *Cap. I* quærit, an anti-
 quis Ebraeis Scriptura Codicis sacri coloribus variis, auro im-
 primis, exornata, in usu fuerit. Præmissis pauculis de distin-
 ctione chalcanti, sive atramenti sutorii, & atramenti scriptorii,
 lucem aliquam infert verbis *Clementis Alexandrini Strom. Lib. VI.*
 Inter instrumenta scriptionis refert καίονα, pro quo *Carolus du Fresne*,
 approbante *Montfauconio*, legi vult κένιον, vasculum, in quo
 atramentum scriptorium, & σχοῖνον, calatium, ex junco Nilotico aptatum.
 Græci vocem μέλαν, & Latini atramentum, non de alio, quam quidem nigro,
 liquore usarunt. Judæis præcepto, ore tenus inde a majoribus ad ipsos
 transmissio, interdicitur, ne Codex sacer alio liquore, quam qui-
 dem atro, scribatur, *Sopher. Cap. I §. 1, Maimon. Hilch. tbepill. Cap. I §. 4.*
 Quare, quod ex *Aristæa Josephus A. J. XII, 2*, de codice legis, aureis
 literis exarato, ad Regem *Ptolemaum* ab *Eleazare*, Pont. Max. trans-
 missio, habet, de codice in privatum, non publicum, Synagogæ usum
 confecto, interpretandum esse censet. Sed, cum, iudicibus eruditissimis
 viris, tota illa narratio de interpretatione Græca LXX hominum, ab
Eleazaro submissorum, sublestæ sit fidei, etiam hæc de codice aureis
 literis scripto locum suum tueri nequit, quod nec ipse Cl. Autor diffiteri
 audeat *pag. 132. Κεράκια Matth. V, 18*, est ipsi lineola, literæ im-
 posita, quales in codicibus, quorum usus in Synagogis est, con-
 spiciuntur. *Cap. II ὁμοιώματα τῶν εἰδῶν 1 Macc. III, 48*,
 explicat de *Deorum imaginibus*, quas libris Judæorum inscri-
 bebant, quo illos ad usum ineptos redderent. Nec tamen Judæis
 defuerunt homines, qui variis figuris libros sacros ornarent,
 quos imitati Mohammedani. Scriptura *Dan. V, 5*, fuit quidem
 Chaldaica, sed characteres fuerunt in se ducti, ac ita intricati,
 ut ab invicem nec dignosci, nec legi, possent. *Caput III*
 de aureis & argenteis literis Bibliorum apud primos Christianos
 agit. Liquorem aureum atque argenteum antiquos Christianos in
 describendis libris, divino adflatu consignatis, adhibuisse, testis
 est *Hieronymus Præf. in Job. & Ep. ad Eusebium*, idque invaluit
 usum non in Latina solum, verum etiam Græca, ecclesia, qui ipsi,
 superstitione cum tempore crescente, inter

inter *λείψαναι* sacra reponerentur. Ornatus hic etiam scriptis Pag. 25-
ὑποβολιμαίοις & ἀποκρύφους est additus. *Carolus M.* litera- 37.
rum ita rudis, ex Autoris sententia, fuit, ut ne nomen quidem
suum scribere noverit, quod tamen aliis, rationibus non con-
temnendis subnixis, non ita videbitur. *Cap. IV* expenditur 37-39.
Hieronymi iudicium de Bibliis aureis & argenteis. Observat
is in *Præf. ad Job.* veteres libros, & in membranis purpu-
reis auro argentoque, literis uncialibus, pulchre quidem, sed
non satis emendate, fuisse descriptos, quod comprobatur testi-
monio *P. Lambecii*, qui notat, in Codice Bibliothecæ Vindobo-
nensis, eleganter scripto, *Luc. XXIV, 13*, pro *ἔξηκοντα* legi *ἑκα-*
τον ἔξηκοντα. Inde autem nemo inferat, MStorum Codicum in 40, 41.
vera ac genuina lectione determinanda usum esse exiguum,
cum in bene constitutis ecclesiis essent & *periti antiquarii*, &
circumspecti correctores; hinc passim *manuscripta Bibliorum cor-*
rectoria nominantur. *Cap. V* examinatur iudicium *Cbryso-* 41-44.
stomi de Bibliis aureis, qui *Homil. XIII in Jo.* non tam monet,
ut libri sacri auro ornentur, quam cordi insculpantur. Ho-
rum autem alii integri literis aureis consignabantur, alii hujus 44-50.
generis literas in initiis suis locatas habebant, in aliis denique
notæ criticæ, aureis coloribus decoratæ, erant. Idem *Cbry-*
sostomus perhibet, pueros pariter atque puellas suo tempore
Evangelia de collo suspendisse; qui mos forsitan a Judæis flu- 51-55.
xit, qui *Psalms* aliquos, pergamento porro inscriptos, de
collo gestant, addito nomine angeli peculiari, qui cabbalisti-
ce ex *Psalmo* eruitur. *Cap. VI* disserit de origine *Bibliorum* 55, 56.
pictorum in ecclesiis antiquis ex mente Nicephori, Patriarchæ
Constantinopolitani. Existimavit ille, per effigies res, in Scri-
ptura contentas, altius atque vividius animo insigi, a qua sen-
tentia non alienus fuit *Carolus M.* in *Capitulari de non adoran-*
dis imaginibus, quem librum graves in ecclesia Romana viri ei-
dem adscribunt. Ab VIII inde Seculo in MStis Græcis in libro- 57-65.
rum initiis observantur literæ prægrandes, calligraphorum ar-
bitratu confictæ, quæ varias hominum, serpentum, avium,
pisicium, aliarumque rerum, figuras repræsentant. *Cap. VII* 65-68,
quæstio ista disceptatur, *an imagines pictæ hominibus plebejis*
sacrorum

- sacrorum Codicum loco sint.* Agitata est illa in Concilio Nicæno II, contra iconomachus circa A. 785 indicto, in quo nonnulli statuebant, conversationes Apostolorum, Prophetarum, ac Martyrum, imaginibus repræsentari posse, quo sic rudiores informarentur, ac ad virtutis exercitium atque imitationem extimularentur, aliis contrarium asseverantibus, lectionem potius Scripturæ sacræ commendandam esse, ex qua unusquisque ad vitam & virtutis studium abunde instrui queat. *Cap. VIII*
- Pag. 68-79. docetur, quod *προσωποποιήσας* Oratorum ac Poetarum primam occasionem librariis dederint, Codices sacros picturis ornandi. Ita v. c. in Cod. Regio n. 1878 picturæ bene multæ, a petita manu delineatæ, cum frequentibus prosopopœiis occurrunt. Hujus generis Codices Græcis etiam in usu fuisse, *Cap. IX* demonstrat ex *Lambecio*, qui copiose satis Codicem Biblicum vetustissimum, qui in Bibliotheca Vindobonensi asservatur, describit. Illam satis antiquum esse, non negatur, sed, ad ævum *Constantini M.* ascendere, a veritate abludivit, cum talis orpatus illa tempestate a Codicibus sacris abesset. Imagines etiam, Christum cruci affixum repræsentantes, in nonnullis Græcorum libris sacris conspiciuntur. *Cap. X* agit de *cognitione antiquitatum sacrarum & profanarum ex imaginibus Codicum sacrorum apud veteres magis magisque amplificanda.* Cum multa sint in antiquis scriptoribus, quæ non æque clare intelligantur, nisi certis quibusdam figuris oculis subjiciantur, id ipsum etiam librarii in Codicibus sacris tantaverunt. Illustrat hoc, et usum imaginum monstrat, exemplis, petitis a tunica Christi inconsutili, *Jo. XIX, 23*, cruce Christi, cui num tribus, an quatuor, clavus fuerit affixus, immersione, an adspersione, aquis sacris lustrandorum, convivio *Pharaonis*, die ejus natali, *Gen. 90-108. XL, 19*, celebrato. *Cap. XI* commentatur de *imaginibus sacrorum Codicum in ecclesiis occidentalibus, sive Latinis, sive Germanicis.* Agit de Codicibus sacris, variis imaginibus insignitis, passim in Occidente obviis, quarum tamen haud paucæ offendiculi potius materiam præbent, quam ut rudem plebeculam erudiant. A tempore *Caroli M.* si non libri sacri omnes, saltem illorum aliqui, vel partes quædam, in linguam Germanicam sunt

sunt conversæ. Autoritate etiam *Ludovici Pii* Imp. Vetus ac Novum Testamentum in Germanicam linguam oratione ligata transferri est coeptum. Cui ipsi etiam debetur *Tatiani*, Syri, Harmonia IV Evangeliorum, lingua Teutonica veteri expressa. *Caput XII* complectitur varia additamenta. Adduntur hic aliqua de *sanaliculi presello, encausto*, Imperatoribus tantum, illorumque conjugibus, proprio, Ebræorum imaginibus, summa veneratione, qua Mohammedani Alcoranum prosequuntur, quem a suis, manibus non lotis, contrari nolunt, a Christianis nullo modo tangi permittunt, de literis *uncialibus*, a *Dav. Casley* perperam in literas *initiales* conversis, de Patribus, ex memoria multa allegantibus, (unde lectiones variantes, ex iisdem collectæ, concident,) de Codice antiquissimo, sic dicto *Cantabrigiensi*, quem in multis a vulgaribus libris discrepare Autor asseverat, de veterum solertia in Codicibus sacris emendandis, de libris Vet. & Nov. Test. tectis omnino argento deaurato, ornatisque lapillis pretiosis, superstitionibus adhuc in Bibliotheca Imperatoris Turcici, de Evangelio *Matthæi*, a *Barnaba* reperto, de Mohammedanis, primum Evangelii *Joannis* Caput, Græce conscriptum, amuleti instar de collo gestantibus, de imaginibus, tempore *Constantini M.* nondum cultis, de inventionis crucis Christi falsitate, de numo *Constantini M.* incurvum serpentem pertica transfixum præferente. Subjectus est Index rerum præcipuarum, in erudita hac Commentatione pertractatarum. 126. 126-130. 136-169.

WILHELMI CHRISTIANI JUSTI CHRYSANDRI, Philos. & Liberal. Art. Magistri, Commentatio philologico-theologica de Sapientia Dei in connubio Josephi & Mariæ admiranda.

Helmstadii, 1744, 4.

Plag. 19.

Elegantissima hæc Commentatio enata est ex Dissertatione, de ipso hoc argumento in Academia Helmstadiensi publice ventilata, cujus exemplaribus distractis, quo multorum desiderii feret satis, illam Cl. Autor, qui aliis jamdum eruditis scriptis

Zz

- de re literaria bene meruit, multis accessionibus, theologicis potissimum observationibus, locupletatam, recudendam curavit; maxime quod argumentum hoc alii interpretum levi brachio tractarint, alii multa, quæ ad illius accuratiorem cognitionem spectant, sicco pede transferint. Absolvitur *Prologo*, *tractatione* in *Capita III* divisa, & *Epilogo*. In *Prologo* docet Autor, verum inter *Mariam* & *Josephum* matrimonium intercessisse, licet hic cum illa neque ante Jesum natum, neque post, consueverit, eo tendens, ut Jesum educarent, mutuamque sibi auxilium præstarent, qui jure ad reliquos conjugii fines destituti haudquaquam fuerint, sed quibus conspirante voluntate libenter ces-
- Pag. 1-7. serint. Sententiæ hujus suæ rationes affert *Cap. I Sect. 1* alias a parte *Josephi*, a parte *Mariæ* alias, porro a parte utriusque, denique a parte *Jesu*. 1) A parte *Josephi*, quia genealogia Christi *Matth. I* ad *Josephum* refertur. Apud Judæos quippe uxores familiis maritorum innectebantur, quo ipso verum matrimonium inter *Josephum* & *Mariam* pro certo ponitur. Ne quis autem in illam ingrederetur opinionem, *Josephum* verum patrem Jesu fuisse, non dicit scriptor sacer, Ἰωσήφ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰησοῦν, quam loquendi formulam de superioribus adhibuerat, sed τὸν Ἰωσήφ τὸν ἀνδρα Μαριάμ, ἐξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς κ. τ. λ. 2) Ex desponsatione per remotionem obstaculorum, quæ consummationem pacti conjugalis impedire poterant *Matth. I, 18*. 3) Angelus Domini suavitè παραλαβὴν Μαριάμ v. 20. Notat autem hoc verbum apud scriptores Græcos *fæminam, a parente, vel illo, qui loco parentis est, in manus traditam, & accipere, & domum ducere*, cujus oppositum est verbum ἀπολύειν, vinculi connubialis dissolutionem designans.
- 9-13. 4) Quia v. 25 dicitur: καὶ Ἰωσήφ ἐκ ἐγκύωσεν αὐτὴν, cujus abstinentiæ mentione opus non fuisset, nisi per matrimonii confociationem jus ipsi competiisset. 5) Quia *Lucæ II, 22, Josephus* pater Jesu vocatur, καὶ ἦν ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, quam lectionem, multorum Codicum consensu firmatam, præfert vulgata, καὶ ἦν Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ, &, qua ratione in nonnullis libris mutatio fuerit facta, ostendit. Sive igitur *Josephus* dicatur pater Jesu, vitricus, sive naturalis κατὰ δίκην,

nomen

nomen hoc ipsi tribui minus potuisset, nisi verum matrimonium inter ipsum & Mariam constitisset. 6) *Maria* appellat *Josephum* patrem *Jesu* *Luc. II, 48*, cujus appellationis ratio pariter in utriusque conjugio quaerenda. Additur, *Josephum* nominari *ἀνδρα Μαριας Matth. I, 16*, quæ notio tum apud Græcos, tum Nov. Test. scriptores maritum haud raro notat. *Sectio II* sistit rationes, II) *Mariam* spectantes, quia 7) *Maria* nunquam scortationis insimulatur, quod Judæi, infensissimi hostes Christi, fecissent, nisi communis persuasio fuisset, legitimum matrimonium inter *Josephum* & *Mariam* conciliatum fuisse. 8) Quia *Maria* sacrificium piaculare ad se purificandum obtulit. Sed *Jesus* nulla peccati labe sordidatus fuit; fecit igitur hoc propter opinionem hominum, putantium, *Jesum* naturali lege ex *Josepho* & *Maria* procreatum esse. At vero hoc nobis propterea factum fuisse videtur, quo sic constaret, *Jesum* inde a prima ætate se legi submisisse. *Sectio III* exhibet III) rationes, *Josephum* & *Mariam* respicientes. *Josephus* 9) in societate *Mariae* non solum *Bethlehemum*, *Luc. II, 4, 5*, sed post ad festum paschale, quotannis profectus est, & id in duodecimum annum continuavit. Societas igitur conjugalis inter ipsos non est dissoluta, sed perduravit. 10) Ipsi communia studia, occupationes, & actiones, quæ conjugii constantis leges postulant, adscribuntur *Luc. II, 33, 41, 51*. 11) Dicuntur *γερῆς Luc. II, 41*. *Josephus* nomine parentis insignitur, sive fuerit vitricus, sive vulgo habitus pater naturalis *Jesu*. 12) *Christus* dicitur *Josepho* & *Mariae* ad 12 usque annum obediens fuisse *Luc. II, 51*; igitur societatem conjugalem coluerunt. Subjicitur illud *Matth. I, 18*: *πρὶν ἢ συνελθεῖν*, quod verbum *συνερχεσθαι*, sive accipiatur de ipsa confociatione, die nuptiarum facta, sive de jure, actus matrimoniales exercendi, pugnat pro utriusque connubio. *Sectio IV* profert rationes, quæ IV) ad *Jesum* speciatim referuntur, quia 13) *Jesu* nunquam hoc est exprobratum, extra torum legitimum ipsum prognatum esse; quod certissimo est argumento, illius ævi Judæos minime dubitasse, *Mariam* atque *Josephum* solennibus nuptiarum vinculis confociatos fuisse. Equidem in spurcissimo libello *תורה ודבר*

Pag. 20-21.

21-22.

23. 24.

24.

25. 26.

26. 27.

27.

28-30.

- edit. *Wagenfeil*. p. 5 appellatur טמור, *notbus*, & בן הזרה, *filius mulieris, menstrua patientis*, nominatur porro סרר (potius נטמור) *filius adultera*. Sed (α) seriori tempore hoc convicium in Christum conjici est cœprum, quod historiæ evangelicæ præjudicium creare non potest. (β) Ipsi Judæi sunt incerti, num criminatio hæc in Jesum Nazarenum sit directa.
- V) Scatet liber iste pestilentissimus apertissimis mendaciis. 14) **Pag. 31-** *Luc. III, 23*, diserte memoratur, *Jesum filium Josephi reputatum esse*. Præstruitur igitur *Josephi & Mariæ* conjugium. Denique 15) passim *filium Josephi* expresse nominatur *Jo. I, 46, VI, 42, Luc. IV, 22*, quod universalem Judæorum, tum temporis viventium, consensionem clamitat, ipsos de vero *Josephi & Mariæ* conjugio minime dubitasse. *Cap. II* inquiritur in tempus, quo *Josephus* ac *Maria* connubium inierunt. Matrimonio junctos Autor tertio fere a conceptione Christi mense affererat. Quod probat, (α) quia *Maria* dicitur *gravida inventa fuisse* ante, quam illam solennibus nuptialibus factis domum duxisset, *Matth. I, 18*; sed experientia constat, *graviditatis indicia* mense a conceptione fœtus tertio se prodere solere.
- 43 48. (β) Quia tempus hoc secundum sapientiam divinam opportunissimum fuit ad conjugium hoc consummandum, tum ut miraculosa Christi ex Spiritu sancto conceptio omnibus indubitata evaderet, quæ, si ante illum articulum nuptias contraxissent, dubitationi obnoxia esse potuisset, tum, si ulterius tractatæ fuissent, non absque diceriis ac maximo dedecore hominum malignorum celebrari potuissent. Sed, objici sibi posse, videbat, (a) si matrimonium illud hoc tempore fuerit initum, sequi, Christum sexto mense ab illius consummatione in lucem esse editum, sicque offendiculum fuisse apertum. Quod posterius ut removeat, observat, tempus illud non æque accurate sciri potuisse propter iter, Bethlehemum institutum, quod fuerit necessarium, longum, diuturnum, susceptum ab illis, quorum probitas dudum spectatissima, nativitatem noctu in loco secreto contigisse, a *Maria* paupercula non magni quid expectatum fuisse, proindeque ad illam non ita diligenter etiam
- 52-54. attendisse. (b) *Maria* brevi ante puerperium vocatur *μνηστρίς*

Ἐπίστα *Josepbo Luc. II, 5*; igitur non mense tertio conceptionis illius conjux facta. Respondet 1), dici talem per *ἁγιότητα*, 2) per declarationem illius, quod antecesserat, & quidem hunc in sensum: *Ascendit cum Maria* (marita utique sua) *quam supra scripsimus Josepbo desponsatam fuisse*; 3), quod ipsi vel maxime placet, quia, licet maritata, desponsata tamen similis erat, intacta adhuc, quod ipsum jamdum visum *Matth. Polo.* c) Si sub conjugio natus est Jesus, eventus contrarius est vaticinio *Jes. VI, 13-17*. Respondet, *Jesaiam* innuere *virginem formalem, virum nunquam expertam, non civilem, personam perpetuo calibem.* Si cui vero videatur, per hoc conjugium saltem miraculi *ἑνοικηώσεως* gloriam paululum obfuscata esse; regeritur, ignorance, sive obfuscationem, miraculi illius non fuisse effectum conjugii hujus *necessarium*, sed *accidentale* quid; quæ autem per sapientiam divinam cum lapsu temporis fuerit discussa, & in pleniore luce locata. *Caput III* est de finibus, per conjugium *Josephi & Mariæ* intentis. Cura Dei versatur circa singulorum hominum vitæ rationes; igitur etiam circa vitam Christi *Act. II, 23, IV, 28, Jo. XIV, 31, Matth. XXVI, 39.* Illa æstimatur ex utilitatibus, inde promanantibus, &, quoniam Christus vel qua persona *publica*, vel qua *privata*, considerari potest, fines intentos Autor in duos dispescit ordines. *Sectio I* explicat *utilitatem conjugii Josepbo-Mariani publicam.* Proximus illius finis fuit *temporaria & particularis* occultatio miraculi nativitatis Jesu, ut & offendiculum ex inaudita nativitatis conditione impediretur, & irrisiones atque calumniæ hostium Christi excluderentur. Hanc Deus a) *permittere potuit*, quia 1) nulla perfectio Dei efflagitat, ut universæ veritates uno eodemque tempore manifestentur; 2) sapientia divina, quæ veracitatem ipsius temperat, diversos revelationis gradus requirit, & miraculum conceptionis hujus, quo tempore obscurius significatum erat, ignorari potuit. b) *Debit* dissimulare, ne sine suo excideret, quia 1) isto tempore tenuis admodum erat cognitio rationum Messia plurimis, aliquibus nulla. 2) Res erat *propræ nova*, & ab hominum memoria prorsus inaudita. 3) *Miraculi*

Pag. 54-59.

59-62.

62-63.

67-68.

68-69.

- raculi hujus veritas in sensus haud incurrebat, nec quisquam facile *Mariae & Josepho* asseverantibus fidem substrinxisset.
- Pag. 70-78. 4) Præjudicium Judæorum erat inveteratum de matre Messiae conjugata ad similitudinem *Mosis Deut. XVIII, 15*, ex conjugio legitimo procreati. 5) Tabulæ gentilium, homines ex Diis conceptos & editos fuisse fingentium, ipsis ignotæ haud erant. Quin imo, si justo maturius in vulgi notitiam dimanasset, non intermisissent illam exagitare, doctrinam Christianam perstrinxissent, sicque illius cursui obex positus fuisset, quod ipsum specialius per partes deinde Autor profequitur. Concludit hinc, sapientiæ divinæ minus convenisse, veritatem hanc illa tempestate publicare, eum, illius publicationem frustraneam fore, prævideret, suisque finibus impedimento futuram esse.
- 78-86. c) Reservata est publicatio hujus veritatis in id tempus, quo Deus, pulsus ignorantiae tenebris, decreverat uberrimam veritatum divinarum lucem orbi concedere. Probatur hoc, 1) quia, quamdiu in statu humili fuit, noluit, ut ortus sui gloriosi ratio statim inter omnes divulgaretur; 2) quia, quamdiu in statu *κατακρυφίας* exstitit, voluit, ut aliæ gravissimæ veritates, personam ipsius spectantes, premerentur, alio tempore in publicum proferendæ, v. c. quod Messias esset, *Matth. XVI, 20, Luc. IX, 21, 22*. Potuit rejici in aliud tempus, a) quia finis miraculosæ conceptionis Christi non proxime fuit convitiatio hominum de divinitate ipsius, sed quod a peccati originarii labe immunis sit progenitus. β) Quia miraculum hoc ejus erat indolis, ut nec in conspectu omnium fieri, nec indubitatis argumentis demonstrari, potuerit, quare prudentiæ fuit, illius notitiam in aliud commodius tempus differre.
- 86-90. 91, 92. Sed fuit illius occultatio a) *temporaria*, b) *particularis*. *Temporaria*, quia, ubi causæ, superius memoratæ, cessaverunt, multo cum commoda fieri potuit. *Particularis*, quod a priori a sapientia & bonitate Dei probatur, a posteriori testimoniis & exemplis, in libris N. T. exstantibus, adstruitur.
- 93-107. Quæ occultatio temporaria & partialis præstari bene poterat colore conjugii *Josephi* atque *Mariæ* tam formaliter, quam moraliter. *Formaliter*, 1) quia homines, sensibus dediti, facillime

cillime hoc in animum suum induxerunt, connubium utriusque per usum jurium tori continere rationem ortus Jesu legitimi. 2) Ad hoc credendum eo procliviores erant, quia norant, se hoc modo existere cœpisse. *Moraliter*, quia perfectionibus divinis non adversabatur, quod permisit a) conjugalem *Josephi* ac *Mariæ* consociationem, quam tamen cum specie conjunctam fore præviderit, Jesum a *Josepho* factum esse. ß) Falsam hominum de ortu Jesu, e connubio isto elicitam, opinionem non statim apertiori veræ doctrinæ promulgatione convellerit. Potuit hoc connubium moraliter permittere, Pag. 107-109. quia, inde multa bona profectura esse, prævidit, 1) ne *Maria* puerpera scortationis rea, atque Jesus impuræ originis labe inquinatus, putaretur. 2) Ne imbecilliores extraordinariam Jesu generationem pro re incerta haberent, sicque dubitationem suam ad res, quæ ad Jesum attingebant, transferrent. 3) Quæ sic veritatis cupidi extimularentur, ut rationem nati- 109-110. vitatis per testes indubios cognoscerent. 4) Hac ratione, quæ ad victum, amicum, cultum, & alias necessitates, spectabant, Jesu via ordinaria procurarentur. Et, si quidem error aliquis ex ista consociatione matrimoniali est exortus, fuit tamen ille evitabilis, quia ratio erroris fuit a) *insufficiens*, dum *Josephus* & *Maria* connubio juncti essent, non propterea rō *Dei* originis Jesu negandum erat; b) sufficientibus adminiculis Deus homines instruxerat, ad futilitatem erroris perspicendam. Adstruit hoc a conspectu angeli Domini & exercitus 110-112. angelorum, testimonio *Simeonis* de Jesu, magorum ex oriente, cæde Bethlehemitica, prædicatione Messæ, miraculis, a Jesu succedente tempore patris. Quæ omnia animos ipsorum arrigere potuissent, ut in ipsius conditionem & rationem originis inquirerent, quam, si *Mariam* percontati essent, cognoscere potuissent, indeque certi fieri, ipsum esse illibatæ virginis sobolem, *Jes. VII, 13, 14*. Contra incommoda multa secuta fuissent, si Deus illam obscuracionem veræ conditionis ortus Jesu non permisisset, quæ ordine hic explanantur. Alias finis publicus, 113-115. in quem connubium istud collineavit, fuit, quo *major certitudo* 115-117. *historica* plurimorum casuum memorabilium, qui circa Jesum, cum

- cum nasceretur, & in infantia, contigerunt, constaret, cum ad
 certam testimonii fidem apud Judæos ad minimum duo re-
 quirentur. Speciatim in eo habemus *emolumentum publi-*
 cum, quod ad satisfactionem Christi pro peccatis. Restituit
 1) societati conjugali honorem, quam primi conjuges per
 abusum turpiter deformaverant, 2) matrimonia humana san-
 ctificavit, 3) vanitatem illorum, qui ob natalium splendorem
 superbiunt, luit, 4) sanavit *παραπτώματα* parentum, 5) sa-
 tisfecit pro neglectu officiorum in parentes, & qui parentum
 loco sunt, & consanguineos, admissio, & quæ hujus generis
 sunt alia. *Sectio II de utilitate conjugii Josepho-Mariani privata*
 agit. Illa se protendit ad *Josephum, Mariam, & Jesum*, quatenus
 in privato statu considerantur. *Ad Josephum*, ne desponsatio
 facta cum *Maria* frustranea esset, & ut sic occasionem nancisce-
 retur, plura officia præstandi, atque adeo præmiorum æter-
 norum majores gradus expectandi. *Ad Mariam*, præter alia,
 partim ut pudoris fama conservaretur, partim ut præsidium
 in *Josepho* haberet. Speciatim, ut is esset α) domesticæ virgi-
 nitatis custos & familiaris partus testis, β) nunquam læsæ pu-
 dicitæ testis & custos, γ) ipsius & Jesu nutritor, comes, socius,
 consolator. *Ad Jesum*, tum ut eo honestius & commodius,
 rebus *Mariæ* attritis & accisis, educaretur, tum ut probrum
 conspurcatorum natalium ab ipso depelleretur. In subjecto
 duplici Indice locorum Scripturæ, vel excitatorum, vel brevi-
 ter illustratorum, rerum item atque hominum memorabilio-
 rum, ratio habetur. Tota hæc Commentatio ita est adornata,
 ut concinnum ubique sequatur ordinem Vir eruditissimus,
 sententiam suam validis communiat rationibus, ingenium, sa-
 gacitatem, & acumen, satis prodat; quem, ut hujus generis
 foetus, adeo scite elaboratos, nobis dare pergat, publico nomine
 rogamus.

JO. TOB. KREBSII DE USU ET PRÆ-
 stantia Romanæ Historiæ in Novi Testamenti
 interpretatione libellus.

Lipsiæ,

Lipsiæ, ex officina Langenhemiana, 1745, 8.

Plag. II.

Eos, qui Historiæ Romanæ peritia parum imbuti fuerunt, in literarum sacrarum interpretatione lapsos esse gravissime, viri docti jam dudum docuerunt. Melius itaque suo se satisfacturos officio, literarumque sacrarum interpretationi sapientius consulturos, eruditi ætatis nostræ crediderunt, qui, ad exponendum Codicis sacri complexum, eumque Novo Fœdere comprehensum, accedentes, omnem rei Romanæ veteris apparatus secum attulerunt. In horum numero ponendus est Noster, Cel. *Joannis Augusti Ernesti* discipulus quondam assiduus, monitis magistri sui congruenter versatus in historia ac elegantia Romanæ studioque non mediocri eam perscrutatus. Specimine id ipsum declaravit, ne quis dubitet, magnum usum, magnam præstantiam, esse Romanæ historiæ in N. T. interpretatione. *Sectionem primam* hic testem vademque ejus rei exhibuit. Constituit partes illius duas. Priorem in eo occupavit, ut rationes afferret, quibus ductus, contendit, N. T. libros intellectu, aliisque interpretatu, accuratam historiæ Romanæ cognitionem non utilem solum, sed necessariam etiam, esse. Posterioris verò cardo in eo vertitur, ut intelligat lector, illas rationes autoritate locorum, e N. T. petitorum, & non nisi ex historiæ Romanæ cognitione illustrandorum, confirmari, firmiterque stabiliri. Quantum ad priorem attinet partem, id ad unum omnes facile largientur, Judæos tempore scriptorum N. T. Romanis paruisse, ritusque & constitutiones Romanorum in ipsam Judæam transiisse. Ipsi Apostoli & Christiani primi ditionis erant Romanorum. Horum ipsi jura servabant, horum mores in permultis actionibus sequebantur. Initia Romanorum in Judæos imperii reperenda sunt eo tempore, quo *Pompejus Magnus* a populo Romano A. U. C. 690 in Asiæ est eo consilio missus, ut contra Regem *Mithridatem* debellaret. Quem cum confecisset, aggressus est *Tigranem*. Hic etsi, diademate in *Pompej* manus tradito, sese dederat, tamen Armeniam recospit, grand-

Pag. 2.

4.

Aaa

di pecunia & regni parte, Syria, Phœnice, & Sophone, multatus. Mox *Pompejus*, devictis Iuræis & Arabibus, in Syriam descendit, eamque, ditioni Romanæ adjectam, in provinciæ formam redegit. *Hyrceanum Maccabaum*, a fratre *Aristobulo* pulsum, libens suscepit supplicem, ductuque ejus Judæos aggressus est. Urbe Hierosolyma capta atque arce, *Pompejus* templo pepercit. *Aristobulum* vincum Romanam misit, *Hyrceano* jus Pontificatus restituit, impositoque Judæis stipendio, Procuratorem eis *Antipatrum Ascalonitem* præposuit. *Herodes* a Romanis pependit. Cetera haud sunt incognita.

- Pag. 13. Transeamus ad partem posteriorem. Cui minus notæ sunt voces *πραΐτωριον*, (*habitationem* indicans *Præsidum Romanorum in provincia*, & alibi *cohortium prætorianarum corpus Pbil. I, 23*.) *speculator*, (*hemerodromus & observator perniciosissimus eorum, quæ apud hostes agebantur, simulque fatelles, salutæ heri invigilans,*) *publicanus*, *ἀρχιτελώνης*, *λειτουργῶν*, *βήται*, & aliæ, eorum sciendi cupiditati hic egregie a Cl. Autore factum est satis: *Pilatus* vocatur *ἡγεμῶν*, id est, *procurator*. 55. *Sergius Paulus* Cypri erat *ἀνθύπατος*, id est, *Proconsul*, ab universo senatu forte captus, eoque missus. *Augustus* dicitur 77. *τὴν οἰκωμένην*, id est, orbem Romanum, describi jussisse, ut capita nosset, non facultates. *Census hic fuit actus, antequam Quirinus Præfes Syria esset*. Sic verba *Luce* Noster interpretanda esse docet. Idem illustrat locum *Act. XXII, 28*, qui agit de *Paulo* virgis cadendo, ejusque civitate Romana, cujus autoritate expeditas virgas a se removere studuit. *Χιλιάρχος* dicitur ibi jussisse *Paulum μάστιξιν ἀνοτάξιδου*. 91. *Τὸ προτελεῖν* ibi est *extendere*, siquidem ille jussit corpus *Pauli*, equuleo impositum, fidiculis extendere, idque ob eam causam, ut criminis confessio a reo exprimeretur & extorqueretur. Nam & ii, qui fidiculis distendebantur, verberibus affici solebant. *Υμῶντες* sunt loca, quibus equuleum intendere mos erat. Instrumentum vocabatur *τύμπανον*, cui illigati sunt rei, adstricti, suspensique virgis casti. Unde lucem illa fœnerantur *Ebr. XI, 35*: *ἄλλοι δ' ἐτυμπανίσθησαν*. Undenam verò *Paulo* jus civitatis Romanæ paratum fuit? Noster

κα

ita rationes putat, ut *Paulus* acceperit illud cum nomine *Pauli*, cum commendatione & opera *Sergii Pauli* id ipsum in insula Cypro obtinuit, licet fluctuari paululum videatur. Si dixerimus, *Paulum* a *Sergio* adoptatum fuisse, res in vado est. Nam adoptatus dici potest *πρεσβυτηνικος*. Majori tamen res indiget argumentorum apparatus. Appellationem *Paulus ad Casarem* fecit *Act. XXV, 11*. Originem ejus rei ad *Augustum* refert, *Dionis* autoritate munitus *Lib. LII pag. 487*. *Messalinus* ad *Tiberium* Imperatorem provocavit, teste *Tacito Ann. VI, 5*. *Cajus* quidem *Caligula* magistratibus liberam jurisdictionem & sine sui appellatione concessit, *Suetonio* teste *Cap. 16*. At paulo post ille mos ab eo ipso fuit revocatus, indice *Dione Lib. LIX pag. 654*. *Hadrianus* demum senatui id juris concessit, ut ab eo nulla ad Principem valeret provocatio. *Ulpianus Lib. 1 de Appellat.* nos de eo dubitare haud sinit. Ad *Neronem* homines reos provocasse, patet ex *Taciti Ann. XVI, 8*. Subjicit tandem Cl. Vir egregie dictis *Jacobi Gronovii* de modo, quo majores *Pauli* jus civitatis Romanæ fuerint consecuti, sententiam, discutantis, majores *Pauli* id jus pecunia sibi ab aliquo Romano comparasse, ut, quacunque urbe vellet, tranquille vivere, & sacra patrio ritu secure peragere, possent. Salivam nobis hæc, a Cl. Autore disputata moverunt, evolvendi eas, quæ sunt insecuturæ, ejusdem argumenti tractationes. Gratulamur Cl. Autori hoc specimen, e quo de his, quæ porro ab ipsius eruditione expectanda sunt, judicium ferre benignum & boni ominis plenum omnino debemus.

Pag. 99.

110.

112.

124.

CHRISTIANI AVGVSTI CRUSII, Philos.
in Acad. Lips. P. P. Entwurf der nothwendigen Ver-
nunfswahrheiten, wiesern sie den zufälligen entgegen
gesetzt werden.

hoc est

EPITOME VERITATUM RATIONIS
necessariarum, quatenus opponuntur
contingentibus.

Aaa 2

Lipsiæ,

Lipsiæ, impensis Jo. Frid. Gleditschii, 1745, 8.

Alph. 2 plag. 19.

Qui præterito anno in Institutionibus vitæ rationi convenienter agendæ, in his *Novis Actis Erudit. A. 1745 Mensis Mart. P. II* ex merito laudatis, theoriam voluntatis humanæ & omnem Philosophiam practicam distincte & solide exposuerat, multisque novis incrementis egregie locupletaverat, idem Cl. Autor in hoc libro, non minus accurate conscripto, studium suum ad Metaphysicam transtulit. Haec enim titulo hoc, paulo generalius concepto, innuit, ejusque rei rationem in Præfatione reddit uberius, Ad Metaphysicam scilicet illas res, quæposito mundo aliter comparatæ esse possent, quasque veritates contingentes appellat, pertinere negat, & de limitibus hujus disciplinæ id ante omnia tenendum esse inculcat, nihil ad eam referendum esse, nisi quod aut perpetuo & necessario sit, aut saltem in quolibet mundo necessario reperitur, aut ex iis, quæ ejus generis sunt, a priori intelligatur. Alioquin enim omnibus limitibus determinatis eam caritram esse, sibi persuadet. Attamen omnes veritates necessarias Metaphysicæ neutiquam adjudicat. Mathematicas enim, quia latissime patent, suis disciplinis relinquendas esse censet. Practicas etiam veritates determinatas, quantumvis ad officia necessaria spectent, ideo Philosophiæ practicæ attribuendas judicat, quia, eas separate ab officiis contingentibus pertractare, molestum esset, & præterea parum utile, propterea quod sine necessariis ne contingentia quidem officia recte percipi possint. Utraque tamen scientia, tum mathematica, tum ea, quæ de officiis præcipit, in Metaphysica principia sua summa deprehendere, & exinde repetere, debet. Definit igitur Metaphysicam ejusmodi scientiam theoreticam, quæ agat de illis veritatibus necessariis, quæ non consistunt in quantitativis extensivis. Hac potestate vocabulo data, sententias doctorum, quæ primo intuitu in alia omnia abire videntur, conciliari posse, judicat, quanquam in recte applicanda hac notione quidam non satis solliciti fuerint. Quemadmodum vero Metaphysica sublimi-

tate

tate sua & fructus ubertate animos omnium, qui solidiora amant, facile allicit, ideoque ab acutissimis viris diligenter exulta fuit; ita neminem latere potest, eam olim tricus & subtilissimis nugis passim scaterere cœpisse, recentiori autem ætate ita exultam esse, ut, — quanquam ex contemptu protraheretur, suæque assereretur dignitati, a notionibus tamen communibus non parum abhorreret, ideoque motus fatis magnos excitaret. Quanquam autem, subito conversa specie, uti fere accidit in omnibus, quæ nova videntur, permultos sibi sectatores conciliaret; plerisque tamen iterum displicere cœpit, quippe quæ ita comparata sit, ut celebratissimi ejus instauratores non modo præcipua capita posteris suis accuratius explicanda, aut demum aggredienda, reliquerint, verum etiam commentis illepidis eam passim ita onerarint, ut vel tollendis hisce magnam partem novum ornamentum impetrare possint. Utramque igitur provinciam occupavit Cl. Autor, modeste tamen, nec infeliciter, cum in eo totus sit, ut, incipiendo a notionibus communibus, quas a posteriori ipsa natura nobis offert, ad constituendas rerum possibilium notionem, & demonstrandam entium, vere existentium, necessariam naturam & indolem, ascendat, & ex iis veritates necessarias, quæ sunt, aut esse possunt, a priori inferat, atque hac via, abstinendo a qualibet definitione, vel sumptione, arbitraria, naturam ipsam ducem sequendo, systema conficiat, quod iis, qui veritatem amant, vel ob hoc solum calculum extorsetit, quod, quæ ipsos natura obscuriuscule & velut minus sensu interno docet, ea accurate exposta, demonstrata, & inter se juncta, reperiant, atque ita explanata, ut in exemplis facile & cum fructu applicari possint. Porro, quia Christianæ religionis hostes metaphysicis sive veritatibus, sive commentis, ad oppugnandam & lacerandam eam plerumque abuti solent, digressiones concinnas abivis reperimus, quibus dogmata præcipua religionis revelatæ tam evidentem in luce posita sunt, ut, quanquam utraque lux, revelationis scilicet & rationis, non confundatur, vix tamen ullum dogma Theologiæ superesse videatur, quod

non ab hac Metaphysica illustrationem petere possit, eo majoris faciendam, quia veritates, illuc pertinentes, antea in suo nexu acutissime demonstratae fuerunt.

- Divisa est hæc Metaphysica, recentiorum more, in disciplinas quatuor, *Ontologiam*, *Theologiam naturalem theoreticam*, *Cosmologiam*, denique *Pneumatologiam*. Ex singulis excerpemus quædam speciminis loco, quæ aut nova, aut maxime notatu digna, videntur. In *Ontologia Cap. II criteria entis*, quibus a non ente discernitur, ita constituuntur, ut possibile fit, cujus aliqua datur cogitatio, *falsum*, quod non cogitari potest, *existens* autem, quod non aliter, nisi tanquam existens, datis conditionibus cogitari potest. Inde tria summa cognitionis humane principia constituuntur. Primum est *principium contradictionis*, quod notum est. Secundum vocatur *principium inseparabilem*, & ita se habet: Quæ non separari possunt cogitatione, ea etiam re ipsa conjuncta sunt. Cui additur tertium, quod *principium inconjugalibilem* dicitur: Quæ non conjungi possunt cogitatione, ea etiam re ipsa conjuncta non sunt. Scilicet duo posteriora ita accipiuntur, ut secundum ea tunc judicetur quoque, ubi repugnantia inter notiones oritura ostendi non potest. Attamen ob finitatem nostram respectu principii inseparabilium & inconjugalibilium **25.** *quatuor restrictiones demonstrantur*: 1) ea non valere, ubi colliduntur cum principio contradictionis, quia, si aut contradictorium, aut incomprehensibile, ponendum est, sine dubio posterius eligi debet; 2) non valere ea, ubi a spiritu perfectiori, qui fallere aut nequit, aut non vult, de re nobis incomprehensibili edocemur; 3) ubi obligatio ad amplectenda ea, quæ determinate a nobis cogitari nequeunt, probari potest; **100.** 4) ubi ob finitatem nostram tanquam notum summi potest, absentiam cogitationis alicujus rei æque a limitibus nostri intellectus, atque ab impossibilitate, in rei natura fundata, pendere posse, id quod præcipue locum habet, ubi res inter se contenduntur, quarum alterutra est negativum quiddam, vel ubi de entibus immaterialibus sermo est. **27.** *Speciatim criterium existentie ultimato semper constituitur sensu, sive*

sive externa, sive interna. Contendit igitur Cl. Autor, non omnem probationem duci ex solo principio contradictionis, sed reliquis etiam principiis, quæ subsurguntur ex summo principio falsitatis incogitabilem, opus esse, præcipue ad constituendas reales notiones, quibus contemplandis deinceps contradictionis principium applicari possit. In Mathesi pura autem sufficere solum repugnantiam principium, quia ibi non nisi hypotheticæ conclusiones de sumtis quantitativis possibilibus querantur. *Caput III*, quod de essentia entis in genere agit, subiecta metaphysica dividit in *subiecta subsistentia completa & incompleta*. *Essentia* notionem triplicem constituit, ut *essentia metaphysica* complectatur omne id, per quod ens aliquod cogitatur, & opponatur existentiam, *essentia logica* comprehendat ea, quæ rei semper competunt, & opponatur accidentibus prædicabilibus, *essentia fundamentalis* consistat in eo, quod primum est in ente, & in quo reliqua fundantur, quatenus scilicet fundamentum internum agnoscunt, & non forsitan a principiis externis simul pendeat, & opponatur attributis. Essentiam fundamentalem demonstrat aut necessariam, aut contingentem, esse posse. Ex essentia metaphysica conceptus omnes, qui in ente discernuntur, v. g. qualitatem, determinationem, statum, facultatem, & sic porro, ita abstrahere docet, ut ex quolibet ante completo universa Ontologia abstrahi possit. Ubi de facultatibus præcipit & *causis*, constituit *principium sufficientis causa*; quod, quicquid oritur, oriatur a causa efficiente & sufficiente, nec non *principium contingentiam*, quod, quicquid cogitari potest, aliquando non existisse, etiam re vera sit contingens. Principia, seu rationes, dividit in *principia cognoscendi*, seu *idealiam*, & *principia essendi*, seu *realiam*. Circa posteriora observat aliquid, quod maximi momenti est, scilicet quod sint aut *principia existentialiter determinantia*, aut *causæ activæ*, quorum illa aliud quid possibile reddunt, vel determinant, per ipsam sui existentiam, hæc verò operantur aliquid per facultatem activam. *Cap. IV*, ubi de existentia & annexis notionibus dissertitur, *existentiam* definit, quod sit illud prædicatum entis,

Pag. 35.

49.

50.

51.

75-

entis, vi cuius præter id, quod cogitetur, ponatur quoque illi extra cogitationem aliquod *ubi* & *quando* competere. Substantiæ, quando existunt, *tò ubi* insunt immediate. Accidentia autem existere dicuntur, quando insunt substantiis existentibus. *Abstracta existentiæ* sunt *ubi*, *quando*, & *possibilitas*.

- Pag. 77. *Spátium*, seu *tò ubi*, asseritur esse id, cui inesse cogitamus substantias duce natura, quodque, omiſſa substantia, in cogitatione superest, & ad omnes substantias se indifferenter habet. *Tò quando*, seu *tempus*, latissime sumtum, est id, in quo successiõnem entium cogitamus, sive talis vere fiat, sive minus. Utrumque tamen est ens incompletum, quod, sublatis omnibus substantiis, evanescit, & tantummodo circumstantias entium completorum constituit, eas scilicet, quæ ad existentiam spectant, id quod copiose explanatur & vindicatur. *Possibilitas* est illud prædicatum entis, vi cuius cogitatur, sed aut nondum existit, aut ad existentiam ejus jam non attenditur. Quare essentia; possibilitatis entium contingentium in eo consistit, quod aliqua causa existat, quæ ea efficere possit. Alioquin possibilitas nihil habet reale. Cogitabilitas autem possibilitatis criterium est, unde etiam concluditur, notionem existentie natura & intellectu priorem esse notionem possibilitatis. His & comparibus aliis appositis, *Cap. V* causæ efficientes speciatim retractantur, & abstracta, illuc pertinentia, traduntur. Ibi quidem nova videntur *criteria facultatum primitivarum*, & differentia inter *actiones primas & non primas*. *Criteria facultatis primitivæ* sunt, 1) ut rei semper competat, 2) ut, quæ tribuuntur illi, *causaliter* exinde deduci possint, neque tantum tanquam species, aut, docente experientia, connexa, subsumantur & eliciantur; 3) si finita est, occupatur semper circa idem consequens proximum, ex cuius varlis gradibus & directionibus reliqua debent intelligi posse. Si vero infinita est, sola ad omnes actiones in se una possibilis sufficiens esse debet. 4) Si ejus agendi possibilitas conditionibus adstricta est, conditiones in eodem subiecto latere debent. 5) Etiam consequens proximum, per quod cogitatur vis primitivæ, aliquid in eodem subiecto esse, necesse est. 6) Vis primitivæ non ex alia vi in eodem subiecto causaliter debet deduci posse; 7) neque etiam abstractum existen-

94.

123.

existentiale, videlicet pars, species, aut determinatio, alius sum-
 te facultatis, esse debet. 8) Attamen pro determinatione fa-
 cultatis, quæ nova vi non egeat, habendum non est id, quod
 ad effectum alicujus facultatis adjungitur quidem, sed ex illa
 non potest tanquam ex causa sufficiente intelligi, nisi alia quæ-
 dam & distincta facultas in subsidium vocetur. Statuit igitur
 Cl. Autor, etiam in ente simplici finito plures vires primitivas
 inesse posse, & necessario inesse debere, si ad edendos effe-
 ctus, essentia inter se diversos, idoneum esse debet. *Actiones* Pag. 139.
primas dividit in *perpetuas* & *non perpetuas*, quarum illæ per-
 durantem essentiam actuosam substantiarum constituunt. Illæ
 vero, quæ non sunt perpetuæ, iterum duplicis generis sunt.
 Aut enim, positis conditionibus requisitis, necessario subsequun-
 tur, aut, positis omnibus conditionibus, quæ ad suscipiendas
 illas requirantur, nihilo minus non nisi perfecte possibiles red-
 duntur. Has igitur, quia non nisi in spiritu ratione utente
 dari posse, & in eo libertatem constituere, demonstrat, *liberas*
 appellat, earumque possibilitatem ab objectionibus solide vin-
 dicat. *Criteria actionum primarum* hæc sunt: 1) fieri debent
 in ipso subjecto agente; 2) non producti debent ab alia actio-
 ne antegressa, tanquam a causa sufficiente; 3) nullus motus
 est actio prima; 4) quicquid non, positis iisdem circumstan-
 tiis, omitti potuit, illud non est actio prima libera. Jam igitur
principium rationis determinantis aliter, quam vulgo, con-
 stituitur, & ita se habet: Quicquid non est actio prima libera,
 illud, si oritur, ex ejusmodi proficiscitur ratione, qua pos-
 ta, non fieri, aut aliter fieri, non potuit. *Cap. VI* prin-
 cipit Cl. Autor de unitate, identitate, & diversitate, & condi-
 tiones expouit, quibus identitas entium completorum tolli-
 tur. Et, quia hæcenus *notiones*, quæ vere *simplices* sunt,
 quæque ideo non per partes, sed per modum, quomodo
 ad eas perveniatur, definiiri debent, sparsim suo quoque
 loco tradiderat, jam eas junctim, velut in tabula, exhibet,
 quas enumerare operæ pretium est. Sunt vero 1) notio, quæ
 subsistere, 2) rō extra se invicem esse localiter, 3) successivo,
 4) causalitas, seu rō efficere, 5) extra se invicem esse illorū li-
 ter,

ter, 6) unitas, 7) negatio, 8) τὸ inesse, quod non sumitur substantialiter, aut pro circumscriptione entis ab aliis entibus, quale est τὸ inesse in ubi & quando. His accurata *cognitionis intuitiva & symbolica* explicatio subjungitur. *Cap. VII, VIII, IX*, progreditur Cl. Autor ad attributa entis disjunctiva. *Cap. VII* de simplici & composito agitur, ubi simplicitas substantiæ & essentiæ, mathematica & physica, compositio idealis & realis, discernitur. Longus hic est Autor in exponenda contemplationum mathematicarum & philosophicarum differentia, eumque, qui, aliquid compositum, vel corpus, effici, clamat, quia extensio mathematica competit spatio, quod ab illo repletur, non minus, ait, præpostere agere, quam qui Rhetores accusaret, quod, quasdam loquendi formulas corpora esse, statuerent, propterea quod eas figuras vocent, scilicet quia figura in Rhetorica aliud quid, quam apud Physicos & Mathematicos, denoter. *Cap. VIII* tractat de necessario & contingenti. Dupliciter dividitur *necessitas*. Primo est vel *existentia*, vel *essentia*. Prior iterum est vel *necessitas independentia*, si quid ab aeterno existit, vel *consecutionis*, si ob causas determinantes consequitur. Porro *necessitas existentia* est vel *absoluta*, vel *hypothetica*. *Absoluta* est vel *immediata*, si oppositum ne cogitari quidem possit, vel *mediata*, ubi quid ob indefinentem seriem causarum determinantium, a quibus oriri suo tempore necesse habet, necessarium dicitur. *Necessitas hypothetica* est, ubi quid proxime quidem a causis determinantibus proficiscitur, sed ubi, si in causarum serie retrogrediendo ascenderis, devenitur aliquando ad causam, quæ vere libere egerit. Simili ratione etiam *contingentia* dividitur, estque vel *essentia*, vel *existentia*. Et, ubi *contingentia existentia* statuitur, conceditur vel sola *contingentia dependentia*, ut scilicet aliquid non sit ab aeterno, vel etiam *contingentia consecutionis*, ut fundamentum habeat aliquando in actione vere libera, a qua sive mediate, sive immediate, pendere potest. Sequitur *Caput IX* de finito & infinito. Bene distinguuntur *infinitas progressiva & simultanea*, & in infinitate substantiæ *simultanea* iterum tria, quanquam inseparabiliter

liter juncta, nimirum *aternitas & immensitas*, quæ constituant *infinitatem existentie*, & *infinitas facultatis*, qua *essentia infinitas* absolvitur. De natura facultatis infinite multa non Pag. 235.
vulgaria demonstrantur. De possibilitate *serierum infinitarum* singulari acumine copiose disputat Cl. Autor. Sententia

ejus fere huc redit: 1) numerum infinitum, qui constet unitatibus realibus entibusque completis, dari non posse; 2) substantiarum finitarum non dari posse multitudinem infinitam; 3) neque etiam mutationum; 4) posse tamen numerum eum esse infinitum, cujus unitates neque entia completa, neque mutationes entium finitorum, sint, quanquam a nobis positive cogitari nequeat; 5) quamlibet seriem infinitam causarum & effectuum contradictionem implicare. *Cap. X*

de quantitate, ejusque abstractis & mensuratione, subtilissime disputatur, eaque mensura, quam *Leibniti*us pro viribus motricibus vivis reperit, a priori ex natura actionis & reactionis demonstratur. Generalissimis de mensuranda quantitate regulis subjungitur applicatio ad *mensurandum motum*, cujus regulæ fere hæc sunt: 1) si ponatur actio virium motricium fieri in materia non resistente, æstimatur ex massa, in celeritatem ducta; 2) si vero in materia resistente ponatur, æstimanda est ex massa, in quadratum celeritatis ducta; 3) si in duobus exemplis resistentia sit inæqualis, ad æstimandam quantitatem illius actionis, quæ majorem habebat resistentiam, factum ex massa in quadratum celeritatis ulterius per quotum resistentiarum multiplicandum est; 4) nisus, qui differunt celeritate absoluta, æstimantur ex quadrato celeritatis in massam, sed, qui differunt tantummodo celeritate relativa, id quod accidit in potentiis mechanicis, æstimantur ex celeritate, in massam ducta. Claudis Ontologiam *Caput XI* de perfectione & bonitate, in quo præcipue, quod ad perfectionem attinet, quamplurima, si distinctam spectes explicationem, nova, & ita conformata, sunt, ut in quaestionibus maxime impeditis faciliorem applicationem offerant, sed quæ, nisi obscuranda sunt, in compendium mitti vix possunt.

274.

281.

Verbosiores fuimus in percensenda Cl. Autoris Ontologia,

Bbb 2

partim

partim quia hæc disciplina omnis eruditionis philosophicæ arx est, quam uberius coli ita quisque exoptat, uti profundæ cognitionis amans est, partim quia ex hac, velut speciminis loco, exhibita quemlibet prævidere posse existimamus, quid in reliquis disciplinis a Cl. Autore sibi polliceri possit, in quibus nunc breviores esse cogimur.

Ontologiam statim excipit *Theologia naturalis*, propterea quod, nobilissima Cosmologiæ theoremata ex attributis divinis demonstrari debere, Autor contendit. *Caput I* circa existentiam Dei occupatur, ubi omnis argumentationis, eo spectantis, fontes ante omnia exquiruntur, & deinde, monstrata via, quomodo innumeræ probationes erui possint, veluti exempli loco decem argumenta subjunguntur, quorum septem priora demonstrativa, tria posteriora autem probabilia, sunt. *Cap. II* de natura & attributis Dei docetur, quæ novo ordine explanantur. Operam dedit Cl. Autor, ut ea potissimum attributa, quæ ad vitam moresque componendos fructuosissima sunt, scilicet sapientiam, sanctitatem, justitiam, benignitatemque, acerrime vindicaret, & ab omni objectione liberaret. *Cap. III* opera Dei, creationem, conservationem mundi duplicem, alteram, quæ annihilationi, alteram, quæ interitus periculo, opponitur, denique providentiam, complectitur. In explicanda vindicandaque postrema Cl. Autor de lectoribus suis præcipue præclare meretur.

Cosmologia *Capita* duo sunt, quorum *alterum* de mundo in genere, *alterum* de motu, exponit. In priori placuere præcipue, quæ de mundi finitate, de ejus essentia, et de iis, quæ mundi identitatem tollant, vel relinquunt, de rerum actione, spirituum quoque & materiæ, in se invicem mutua, de principiis cohesionis corporum, nec non de miraculis, eorumque tum fundamentis, tum criteriis, disputantur. Appendicis loco accedunt quæstiones cosmologicæ, de quibus nuper disputatum est, v. c. de essentia mundi, de principio indiscernibilem, de machina mundi, de hypothesi mundi optimi, quæ accurate diluuntur, fontibus quoque aberrationum detestis. *Cap. II* natura & varietas motuum, quæque eo pertinent,

nent, inertia varii generis, reactio, & sic porro, exponuntur, & deinde leges motus necessariæ, quas contingentibus opponit Cl. Autor, a priori demonstrantur, v. c. quod actioni reactio æqualis sit; quod vis movens plurimum valeat sub angulo recto, ideoque elongatio virium in vecte æstimetur ex linea ex hypomochlio, quæ ad lineam directionis perpendicularis est; quod angulus reflexionis æqualis sit angulo incidentiæ, & complures aliæ, potissimum quæ ad corpora elastica spectant, quo facto, iterum quæstiones quædam, in controversiam vocatæ, discutuntur.

Quamquam, doctrinam de spiritibus nihil aliud, quam Cosmologiæ partem, esse, fateatur Cl. Autor; nobilitati tamen argummenti pariter ac consuetudini danðum esse duxit, ut peculiaris disciplina ipsi assignaretur, quam *Pneumatologiam* dixit. Ppsychologiam enim vocare noluit, quia in doctrina de anima humana permulta plane contingentia, & ad Metaphysicam non trahenda, occurrant, cum e contrario Pneumatologia metaphysica generalissimam & necessariam spirituum naturam contempletur. Telam suam ita persequitur, ut in re tam ardua, &, uti multis videtur, desperata, multa præclara, & quæ nova dici merentur, protulerit. *Tria* constituit *Capita*, quorum *primum* notionem spiritus, resecis omnibus, quæ assui solent, lætius arbitrariis, operose exquirat, & existentiam spirituum variis modis demonstrat, præcipue vero ad confundendos Materialistas argumenta eximia copiose affert, & vix ullam eorum dubium intactum relinquit. *Cap. II* de attributis spirituum agit, & lectoris attentionem præcipue in se convertit. Etenim, quid in intellectu & voluntate spirituum necessarium, quid contingens, sit, quid sit primitivum, & peculiare facultates primitivas poscat, quid vero derivativum, profunde rimatur. Viram vindicat solis spiritibus, ejusque leges detegit, & ex sententia sua, argumenta idoneis adstruenda, quod una spirituum vis a Deo conditio constituatur, sub qua altera agere possit, vel necesse habeat, sensationem, externam & internam, vitæ propagationem, mortem, aliaque, quæ vulgo inexplicabilia putantur, a priori dilucide exponit. Denique,

quot spirituum classes posibles sint, disputat. *Tertium* denique *Caput* speciatim de iis spirituum, ratione utentium, attributis præcipit, quæ fundantur in summi Numinis attributis moralibus; tanquam quod legi necessario subfit, quod ad virtutem & felicitatem condantur, imprimis quod immortales sint, id quod fuse demonstratur, simulque de variis animarum post mortem statibus possibiliis accurate & subtiliter docetur.

MEMORIARUM HAMBURGENSIVM
*Volumen octavum, varia, ad rem sacram & civilem
 hujus reipublicæ spectantia, monumenta continens.*
Collegit, affectumque reliquit, B. JOACHIMUS
DIET. EVERS, J. U. D. Comes Pal. Cæs. &
Philosophiæ moralis in Gymnasio Hamb. P. P.
Præfationis loco præmissum est Programmata, præ- u.
maturam Viri mortem lægens:

Hamburgi, apud Joannem Carolum Bohn, 1745, 8.

Alph. 1 plag. 8.

Dignæ sunt hæ historiæ gravissimarum personarum & rerum, quæ & publice in Actis literariis commemorentur, & latentur. Magnum jam ante talibus conscribendis honorem consecutus erat immortalis *Fabricius*; nec minor est fama generi *Fabriciani, Everfii*, A. 1741 defuncti, & acerbis fati funere, cum nondum sex & quadraginta vitæ annos compleisset, elati. Vitam illius, huic operi præfixam, literis consignavit *Christophorus Henr. Dornemannus*, Mathematicarum Professor, & tunc temporis Gymnasii Rector. Istiusmodi Commentariis *Eversus* memoriam foreeri continuare laboravit; præterea potius ore, quam plurimis scriptis, utilem se literariæ civitatis socium exhibuit. Primum in his Commentariis locum dedit relationi breviori de A. 1737 cœpta, & biennio post feliciter consummata; ædificatione templi in *Billwerder*, deque solennibus, hac occasione celebratis, ab ipso consignatæ. *Remedificationem illud est*
 ad

ad Billam annem, jussu & autoritate magnifici Hamburgensium Senatus, munere sacro fungente *Jo. Andrea Geisner*. Carmina musica, cum inauguraretur, dulcissimos inter concertus decantata, & hic simul exhibita, composuit *Mich. Richey*, celeberrimus Gymnasii Professor. Adjuncta legitur narratio de Sacello S. *Gerdruthis* Hamburgensi, quam *M. Lucas de Colonia*, Pastor templi Jacobei, cujus antistites bis per hebdomada ibi simul sacra solent administrare, A. 1607 sermone sacro, biennio post publici juris facta, inseruit; Nosterque, Saxoniae inferioris e dialecto conversam, hic recudendam curavit. Sequuntur exempla varia munificentiae Hamburgensis. Et quidem agitur de A. 1683 in nova, quae dicitur, civitate instituta schola pauperum; 2) de publicis nonnullis collectionibus sacris, & donis, quae varias calamitates perpeffis oblata fuerunt. Additur index praefectorum, tribunorum, centurionum, reipublicae Hamburgensis, ab A. 1619 usque ad annum Seculi nostri 40, perductus, publicique juris iterum tunc redditus a *Jo. Dieterico Wetkenio*. Sed nos imprimis nunc ad se trahunt vitarum curricula summorum ac doctissimorum hominum, a quibus liber hic plurimum accepit ornamentum. Eminent hic, velut sol inter stellas minores, quae in memoriam invictissimi Imperatoris *Caroli VI*, pietatem Joannei significans, elegantissime cecinit *Jo. Sam. Mullerus*, ejus Rector. Sed, cum, facem accendere soli, non sit nostrum, malumus nos ad reliquos demittere. Sunt illi *Garlib. Sillers*, J. U. L. inclutae reipublicae Hamburgensis Consul senior, & cum maxime Praeses, cujus memoriam conservare laboravit, cum A. 1733 ad plures abisset, *Jo. Albertus Fabricius*; *Dan. Stockflethus*, isidem per annos fere decem Consul, A. 1739 defunctus, quem laudavit *Joach. Dieter. Evers*, & carmine musico Germanico, simul adjecto, *Cel. Richey* cohonestavit; *Jo. Frid. Wincklerus*, ad aedem *Nicolai* Pastor supra 26 annos, Scholarcha, & ordinis sacri senior, ab eodem *Everso* suprema pietate affectus anno, quo mortuus est, 1738; *Sebastianus Edzardus*, Logices & Metaphysices in Gymnasio Professor per 37 annos celeberrimus

rimus, atque ordinis sui senior, cujus funus A. 1736 defuncti Professorum nomine indixit *Herm. Samuel Reimarus*, Lingu. Or. Prof.; *Jo. Alb. Fabricius*, cui, socero simul suo, idem ille *Reimarus* iusta percolvit; *Jo. Hübnerus*, Joannei per annos 20 Rector, cui, A. 1731 mortuo, elogium funebre scripsit, qui & antea eandem provinciam administrarat, *J. A. Fabricius*. Quibus subjungimus diu ante defunctos, ideoque & ante commemoratos, *Bernbårdum Anckelmannum*, S. Theol. Licent. Or. Lingu. Prof. Collegii seniore, cui A. 1703 elogium funebre scripsit *Ge. El. Edzardus*, Gr. Lingu. & Hist. P. P. & *Giohofredum Voigtium*, itidem S. S. Lit. Lic. & Joannei Rectorem, cui A. 1682 salve & vale tristissimum scripsit *L. Ant. Reiferus*, Augustanus, Pastor tunc ad ædem S. *Jacobi* apud *Hamburgenses*. Istis de omnibus dicere, nunc nostrum foret. Id autem spatium prohibet; ut delectum ipsa nominum celebritas difficillimum reddit. Eminere tamen nobis videntur in ordine sacro *Wincklerus*, in gymnastico *Fabricius*. Sed & horum vitæ toties, ac ex parte seorsim, jam sunt expositæ, ut actum ageremus, & cramben apponeremus bis ac sapius totam, hic si illas repetere vellemus. Tot sunt ac tanti hominis scripta *Fabricii*, ut vix fore putemus inter Europæ literatos, eum qui nesciat, qui non veneretur. *Wincklerus* autem inprimis nunc in præclaræ famæ filio, venerabili illo *Hildesienſium* antistite, vivit ac spirat. Magnum igitur & hic de tabula removentes, id solum monemus, sub finem, dum a laudibus ad calamitates descenditur, adjungi *Francisci Jacobi Helmii* descriptionem, ut & monumentum poetæ cum, inundationis insignis, quæ A. 1741 magnum *Hamburgensium* tractum obruit, & maxime eum, qui *Kirchwerder* dicitur, cuique verbi divini minister is tunc præfectus erat; vastavit. Summa votorum nostrorum est, ut Deus rempublicam *Hamburgensem*, beneficentissimam & *Mercurii* & *Musarum* alicem, ab omnibus calamitatibus clementissime defendat, atque exquisitis felicitatum generibus, talibus inprimis, quales hic nominavimus, antistitibus & doctoribus, fortunet.

*

*

*

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Julii Anno M DCC XLVI.

SCRIPTORES HISTORIÆ ROMANÆ LATINI
veteres, qui exstant, omnes, variis Notis illustrati
a CAROLO HENR. DE KLETTENBERG
& WILDECK, e Bibliotheca Perill. & Gen. Do-
mini BERNARDI FRANCISCI L. B. DE HALL-
BERG, &c. in unum redacti corpus, tribus Tomis
distinctum; edente & accurante BENNONE
CASPARO HAURISIO.

Tomus II.

Heidelbergæ, ex typographeo Academico, per Jo. Jac.

Hæner, 1743, fol. maj.

Alph. 8 plag. 19, cum Tab. æn. 69.

Cum ante duos, & quod excutrit, annos splendidissi-
mæ Collectionis *Klettenbergio-Haurisiana* mentionem
faceremus in his *Actis*, postquam meritas illius lau-
des ac insignem præstantiam demonstravimus, in vo-
tis esse diximus orbi literato, ut faustis ominibus cœptum
præstantissimum Opus, feliciter etiam absolveretur. Itaque
mirum in modum exultamus, quod Cel. *Haurisius* indefessa
sua, quam adhibuit, & pertinaci diligentia effecit, ut jam *se-
cundus* Historiæ Romanæ Scriptorum, qui exstant, omnium
Tomus, neque minore quidem, quam *prior*, splendore ac or-
natu, prodierit. Unus tum erat, & non alius præter eum,
Scriptor, *Titus Livius*, qui antecedente *Tomo* exhibebatur.

C c c

obser-

observationibus varii generis numismaticis illustratus. Nam, cum mellitus is Patavinus, qui de eodem rerum Romanarum argumento exposuere, Scriptores, tum rerum copia & ubertate, tum sermonis etiam elegantia ac iudicii ~~capacitate~~, vicisse universos censendus sit, mereri recte visus erat, ut integro penitus volumine solus comprehenderetur, diligentia summa exornandus. Sed honorifice factum est cum his reliquis minorum gentium Diis, quando illorum vel *tredecim* una, quod fecit presenti Volumine Vir eruditissimus, in unicam ædem inclusi sunt, siquidem *Livianam* illam gloriam nec ditione sua, nec copia, nec reliquis virtutibus, ullo modo attingant. Hoc igitur Scriptores, una cum libris suis, quos adduxit Editor præstantissimus, paucissimis nunc recensibimus, ubi ante omnia de ordine, quo positi omnes ab Ill. Viro sunt, Lectores nostros monuerimus, illud nos latere adhuc *Cel. Haurisum* voluisse, nec nisi ultimo *Tomo* causam, quare sic a se sint collocati, explicaturum esse. Nos quidem, etsi istum Viri doctissimi ordinem, qui ab illo, huc usque in collectionibus Historiæ Romanæ observato, plane abit, divinare aliquantum poteramus; quia tamen hinc inde desunt, quæ nondum recte inter se conciliaveris, expectabimus potius, ne inutiliter tempus consumamus. Totius autem instituti ratio ex *priori Volumine* jam patet, quod quoniam curate fuisse a nobis suo tempore enarratum est, in hoc *secundo Tomo* recensendo breviores esse volumus, cum prior illa enarratio facile conferri possit. Primus igitur comparet in hoc *secundo Volumine* *M. Valerius Messalla Corvinus*, e familia *Valeria* oriundus, qui sibi & familiæ suæ ex prodigio a *corvo* cognomen peperit, quoniam cum gallo conferenti manus corvus auxilio fuerat. Ex scriptis disertissimi hujus Oratoris, qui tempore *Cæsaris Augusti* vixit, quocum, secundum *Cassiodorum*, anno U. C. 722 Consulatum gesserat, servamus adhuc ad *Octavianum Augustum*, de progenie sua (*Augustum* ipsum intellige,) libellum, in quo & prima Urbis regimina, a *Latino* inde, Aboriginum Rege, exposuit, & quæ sub Regibus, Consulibus, Tribunis plebis, Decemviris, Tribunis Militum Consulari

fulari potestate, & iteram Consulibus, sunt gesta, ad *Augustum* Imperatorem usque enarravit. Alter hujus Collectionis Scriptor *L. Annaeus Florus* est, plebejus quidem homo, ut ex verbis *Adriani ex Ælio Spartiano* intelligitur, sat doctus tamen, & Historiæ Reipublicæ Romanæ non plane imperitus. Cujus *Epitomen rerum Romanarum* cum ex editionibus *Grævi* & *Begeri* Perill. de *Klettenberg* exhibuerit, uterque vero *Flori* editor hunc Scriptorem criticis atque historicis Notis, ex foliis Numis desumptis, illustraverit, communeque adeo cum *Gen. de Klettenberg* habuerit institutum, quid præ his viris duobus præstiterit Vir Illustris, paulo post videbimus. Celebrerrimus autem *Haurifus*, quoniam *Florus* Reipublicæ Romanæ res gestas promiscue, & nullo habito ordine, retulerat, serie chronologica annua, quicquid ab illo perscriptum est, accuratissime in Præfatione recensuit. Ex qua tabula videre possumus, historiam *Lucii Annaei a Romuli* inde & *Romi* natalibus usque ad cladem *Varianam* in Germania, quæ accidit *Augusto* anno U. C. 760, & post C. N. 8, calamitas, se extendere. Et sic universam tantorum temporum periodum uno veluti oculorum obtutu perspicimus. Postea in reliquis etiam Scripto-ribus morem eundem servavit, & si qua ex chronologicis patenter & ex genealogicis occurrebant, sicuti fecit *priore Tomo*, & hic adjecit, atque sic facilitatem memoriæ mirum in modum adjuvit. Tertio loco *C. Vellejus Paternulus* conspicitur, qui suam ipse familiam a *Decio Magio*, *Minucii Magii* nepote, deducit *Lib. II Cap. 16 pag. 67*, simulque in *Historia* sua *Romana*, quæ inter reliquos Historiæ hujus Scriptores hoc loco sistitur, honorum suorum gradus, ad quos virtute sua ascendit, recensere non erubuit. Secundum quam, non quidem dubiam, ut videtur, relationem, primo Tribunus militum, mox Equitum præfectus, dein Quæstor, & Legatus *Tiberii*, Prætor denique, & Proprætor in Thracia, factus est. Ceterum, Historiæ *Vellejane* initium *ἀνεΨαλον* ac plane mancum esse, injuria etiam temporum usque ad finem belli Macedonici secundi amissum, & a *Lucio* demum *Æmilio Paulo*, qui *Perseum* vicit, usque ad mortem *Augusti* serie continua pro-

gredi, perquam notissimum est. Succedit quarto *Sextus Aurelius Victor*, ex gente *Aurelia* plebeja, quem *Constantii* Imperatoris ætate floruisse, ex variis, nec contemnendis quidem locis; Cel. Editor evicit. De cujus postquam & vita & gestis honoribus, quod satis esse possit, exposuerat, librum quoque ejusdem, qui inter reliquos hoc loco conspicitur, attingit, hujus indicis: *Origo gentis Romanae*. Cujus quidem libri varias editiones *Sam. Pitiscus* in propria sua, A. 1696 Trajecti ad Rhenum pag. 434 publicata, fusius recensuit; cum contra ea falsus sit in enarrando argumento *Aurelii Victoris* Doctiss. Editor in Præfatione sua, in qua multa cum diligentia & summa acuratione ordinem chronologicum in *Aurelio Victore*, cum in dicto libro, tum in illo *de Viris illustribus Urbis Roma*, pro instituti sui ratione recenset, & dextre perficit. Quintus ordine, illo nimirum, qui Ill. Editori libuit, *Sextus Rufus* est, qui *Valentiniani* ætate vixit, & in *Breviario* suo, (nam sic inscribitur præfens liber,) *quantum Roma profecerit*, (ipsius hæc *Rufi* verba sunt,) *sub tribus imperandi generibus, hoc est, Regio, Consulari, & Imperatorio*, utcunque exposuit. Quare in ipsius *Breviario* vix ulla provincia, devicta a Romanis sub hoc triplici imperio, in Europa, Asia, & Africa, prætermissa deprehenditur; illudque institutum ab Urbe inde condita usque ad Imp. *Jovianum* perfecit. Nolumus autem ex *Breviario* hoc septem paginarum breviariolum unius pagine congerere. *Rufum* excipiat potius *Eutropius*, Epistolographus *Constantini* & Sophista, qui, teste *Cassiodoro*, sub *Valentiniano* Imperatore Consul, ad hujus fratrem *Valentem*, itidem Imperatorem, *Breviarium* suum *Historiæ Romanae* scripsit, quod *Generosiss. de Klettenberg* hoc Tomo, uti per *Etiam Vinetum* integritati suæ restitutum, atque Amstelodami A. 1625 editum fuit, orbi erudito denuo exhibetur. Incipit hoc *Breviarium* ab Urbe condita, & in recensione Regum Romanorum a *Sexto Aurelii Victore* differre omnino non videtur; in serie autem chronologica Imperatorum Romanorum ab *Octaviano Augusto* ad *Jovianum* usque se extendit. Ubi vero pedem hic sistit *Eutropius*, ibi *Paulus Diaconus* pergit *de Gestis Romanorum*,

rum, in libris, ad *Eutropii Historiam* adjectis, comtoque inde ordine post *Eutropium* statim collocari potest. De cujus hominis libris, quos, præter commemoratos ad *Eutropium*, conscripfit, Cel. *Muratorius* evolvendus est in *Scriptor. Rer. Italicar. Tom. I pag. 395 seq.* qui genealogiam quoque ejus enarrat, eumque, quod illius pater hoc nomen gesserat, *Warnfridum* appellat, aitque, eum Casinatibus Monachis se adjuxisse, atque anno circiter 799 in hoc monasterio vitam finiisse. Ex eo igitur *Eutropio* doctissimus *Haurisius* genealogicam partim, partim chronologicam, seriem Imperatorum Romanorum, tum Orientis, tum Occidentis, recensuit, & quidem a *Valentiniano I* inde ab A. C. 364, usque ad *Leonem*, qui A. C. 717 vixit; cum quo *Leone* Appendicem hanc suam ad *Eutropium* abrumpit. Series jam tangit *Magnum Aurelium Cassiodorum*, qui, spretis omnibus honorum, quos fuit emensus, titulis, Monachus tandem, ex nimia & alta pietate, factus est. In cujus *Chronico*, quod ad *Theodericum* scripsit, & in hac Collectione sistitur, Reges Assyriorum, Latinorum, ac Romanorum, Consules etiam Romanos & Imperatores, usque ad *Anastasium*, in ordinem digessit, notanda varia inseruit, &, ut ipsius verbis in Præfatione utamur, *blando compendio longissimam mundi ætatem percucurrit.* Dignus est subinde Sanctulus, qui nonnunquam conferatur. Sed ad alios, age, Scriptores tendamus. *Jordanes* igitur, seu *Jordanes*, Gothicum sine dubio nomen, inter alia scripta, Historiam quoque, ad *Vigilium* fratrem, *de Regnorum & temporum successione*, quæ huic pariter Collectioni inserta cernitur, cont. xiv. Magno hic promissor hiatus est. Qui, postquam rem omnem ab ovo & a diluvio inde inceperat, multamque de Monarchia Assyrico-Medica, Persica, & Græca, loquacitatem effuderat, de Romanorum quoque imperio differere conatus est. In qua tamen enarratione *L. Ann. Florum* totum expilavit, eumque innominatum inurbano profecto silentio dimisit. Meliores longe sunt & eruditiores sex illi Scriptores, qui sub *Historie Augustæ Scriptorum* nomine venire solent, *Ailius Spartianus*, *Julius Capitolinus*, *Vulcatius Gallicanus*,

vanus, *Ælius Lampridius, Trebellius Pollio, & Flav. Vopiscus Syracusus*. De quorum scriptis, quoniam cognitissima esse debent, ex brevitatis amore, & ne in describendis Scriptoribus longiores simus, quam ipsi Scriptores in vitis Principum, nihil dicemus. Quæ de *Ammiano Marcellino*, qui nunc sequitur, notatu digniora sunt, Cel. Editor ex *Adr. Valesii* Præfatione ad hunc Scriptorem desumpsit, ubi *Valesius* de patria *Ammiani*, de ejus literis ac studiis, de *Historia* etiam *Romana*, ab eo conscripta, quæ ab exortu *Nerva* usque ad *Valentem* progreditur, cum magno elegantioris doctrinæ apparatu differuit. Denique in recensione *Justini, Trogi Pompeji* Epitomatoris, Doctiss. *Haurisus* ad *Gerard. Jo. Vossium* refugit, integrumque & satis copiosum locum ex *Libro I de Historicis Latinis* suum fecit. Quemadmodum vicissim, quæ de *Cajo Sallustio Crispo* observanda fuerunt, ex *Petri Criniti* libro *de Historicis ac Oratoribus Latinis* huc transcriptis. In recensendis autem his Scriptoribus fusiores esse data opera jam nolumus, partim quoniam, quæ ad illorum vitas & scripta faciunt, copiosiora legi in *Fabricii, vñ μανασσίου, Bibliotheca Latina*, ac aliorum libris, possunt, partim vero, quia nostri jam non esse debet muneris, de hisce Scriptoribus, bonine sint an mali, aut quo scribendi genere usi, judicium ferre. Unice enim id agendum est, ut nostris Lectoribus ostendamus, qua ratione *Generosiss. de Klettenberg* institutum suum, quod, opera *Livii* explicando, tam præclare incepit, ulterius executus fuerit, cum in scribendis ad hos omnes, quos enarravimus, Scriptores annotationibus loca difficiliora ex solis *Numis*, autoritate publica & ex *SCto* signatis, explicaverit. Nam in prioris *Tomi* recensione vidimus, Perillustrem Virum ex omnibus, quæ in antiquis his Scriptoribus notanda venire possunt, *Begeri* sibi exemplum in *Flori* Historiam, atque *Patini* in *Cæsares Suetonii*, elegerit, qui pari uterque instituto Scriptorem suum ex *Numis* illustrarunt. Pauca autem dabimus, speciminis loco, ex hoc *secundo Voluntine*. Sic statim *pag. II* ad *Flori* verba in Prologo: *Si quis ergo populum Romanum quasi hominem consideret*, observat *III. de*

de Klettenberg, Populum Romanum in Numismatibus non modo ut hominem, sed &, si unam infantiam exciperes, secundum diversos ætatis gradus, adumbrari. Hujus rei causa triplicem Numum ex *Mediobarbo & Begeri Floro*, in *Tab. II, num. 4, 5, 6*, protulit, ubi in priore Numo *Juventus Populi Romani* expressa est, adjecta epigraphæ: POP. ROMANUS, qui Numus a *Constantino M.* percussus esse, a *Mediobarbo* in *Numism. Imp. Rom. pag. 469* dicitur, quod ille Populo Romano veluti juventutem restituerit. Addit tamen *Ill. de Klettenberg* hoc loco, Genium hunc Populi Romani sub *Crispi Cætaris* effigie repræsentatum esse. In secundo Numo, in quo *robusta* Populi Romani *maturitas* denotatur, verba ΙΕΡΟΣ ΔΗΜΟΣ leguntur. In tertio denique *senilis vultus* cum diademate exhibetur, imperiique symbolum, quod erat penes Romanos, & non apud Antiocheneses, qui Numum hunc cuderunt, præ se fert. Ei adjectum est vocabulum unicum ΔΗΜΟΣ . *Pagina 12* ad *Flori* locum, ubi de intercessione *Sabinarum* in bello agitur, ab Autore doctissimo Numisma maximi moduli ex *Cimeliario Ludovici XIV, Regis Galliæ*, in *Tab. IX num. 2* profertur, in quo illud admodum singulare est, quod non tantum, ut *Livius Dec. II Lib. I Cap. 12* habet; crinibus passis raptæ inter medias acies se intulerint, sed & partus suos viris obtulerint. *Pag. 45* duo de *Cleopatra* Numi elegantissimi exhibentur, quorum prior, ab *Antonio, Armenia devicta*, percussus, *Cleopatræ* effigiem, diademate exornatam, habet, cum epigraphæ: REGINÆ REGUM FILIORUMQUE REGUM; cujus inscriptionis causam eo ponit *Vir Illustris*, quod *Antonius*, capto *Artavasde*, post reditum in *Ægyptum*, filiis *Cleopatræ* *Cyprum*, *Syriam*; *Africam*, & *Armeniam*, largitus est. Posterior Numus ex *Patini Numism. Imp. Roman pag. 17* depromptus est, in quo *Cleopatra* sub habitu *Dianæ* comparet, adjectis verbis: ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ. Vide *Tab. X num. 4*, & *Tab. XI num. 1*, & confer alium Numum in *Tab. XXII num. 6* ad *Aurelium Victorem*, ex thesauro Nobiliss. *Wren* in *Anglia* desumptum, ut restatur *Cl. Haym* in *Tesoro Britannico Part. I Vol. II. pag. 27 seq.*

Ad

Ad *Velleji Paterculi Lib. II Cap. 102 pag. 87* ex *Cimeliarchio Klettenbergiano* duo rarioris notæ Numismata apponuntur, quæ ad gentem *Lolliam*, ejusque aliquam illustrationem, faciunt. *Cönf. Tab. XVII. num. 283.* Plebejam quidem hanc gentem *Lolliam* fuisse, nemo ignorat. Sed de Autoribus modo horum Numorum multum inter Antiquarios disceptatur. Nam in priore Numo nullum plane cognomen apparet, & in sola postica ponitur ΛΟΛΛΙΟΥ, remque igitur omnem dubiam plane & perobscuram relinquit. In Numo autem posteriori, quoad anticam, *Diane* effigies, sed in adversa parte sacratu ei cervus, cernitur, cum nomine LLOLLIUS. Hinc arbitratur præstantissimus Numi possessor, cervum propterea Numo adjectum esse, quod *L. Lollius Diana* vel templum ædificaverit, vel ludos ediderit, ac præfuerit Secularibus. In qua sententia etiam *Begerum* videmus, in *Thef. Brandeb. Tom. III pag. 80*, & *Patinum* in *Famil. Rom. pag. 158, 159*. Ad *Sex. Aurelium Victorem*, ejusque 7 *Caput pag. III*, ubi de famosa illa *Tullia* agitur, quæ supra patris sui corpus carpentum agi præcepit, Ill. de *Klettenberg* in *Tabula XX & XXI* admirandum antiquitatis monumentum, Urceum, sive Cantharum, artificiosissimum, delineati curavit, qui A. 1736 terra effossus, & ex omnibus argumentis ac indiciiis vere antiquus, est, in quo historia hujus *Tullie* vivis quasi & spirantibus affectibus representatur. De quo Cantharo Vir antiquitatum haud leviter peritus, *Lud. Fr. Wagner*, Aulicum Electoralis Colonienfis, & Ducalis Turrianæ, Consiliarius, in gratiam maximi cujusdam apud exteros Principis, qui desiderio flagrabat, cimelium istud justo sibi pretio comparandi, peculiaris Diatriba pertractavit. In eodem *Aurelio Cap. 39 pag. 138* cum *Juliani* mentio injicitur, Numum commemorat Ill. de *Klettenberg* rarissimum & præstantissimum, atque a nemine adhuc unquam publicatum. Cujus aversa duas representat figuras stantes, cum inscriptione: PANNONIÆ AUG. Quibus verbis vel patriam *Juliani*, vel provinciæ erga ipsum devotionem, denotari conjicit. Elegantissimum hunc Numum, atque huc usque *Windorov*, Vis Generosus precibus Nobiliss

Equitis

Equitis Angli, *Andrew Fountain*, concessit, qui eum in The-
saurio suo Numorum eximio asservat. Ad verba *Eutropii*
Lib. VII Cap. 8 pag. 187, quæ sic habent: *Drusi, qui apud Mo-*
gontiacum monumentum habet, monumenti hujus rudera, quæ
adhuc Moguntia in Castello S. *Jacobi* visuntur, in *Tab. XXXVI*
num. 2 exhibentur. Quod monumentum, quia glandis figu-
ram præ se ferre videtur, vulgo *der Eichelstein* appellatur.
Pluribus de eo egit *Serrarius* in *Rer. Moguntiacar. Lib. I*
Cap. 15 pag. 57 seq. Hac autem occasione Nobiliss. *de Kletten-*
berg urnam quoque Musei sui, ex terra sigillata rubra fa-
ctam, ac figuris ornata, una cum duabus patellis atque ur-
ceolo ex eadem terra sinit, quæ omnia Moguntia in eodem
S. *Jacobi* monte non procul a monumento *Drusi* reperta sunt,
atque multam antiquarum rerum peritis voluptatem excitare
possunt. Vid. *Tab. XXXVII n. 7*, & *Tab. XXXVIII n. 1*.
Narrat *Jul. Capitolinus* in *Vita M. Antonini Cap. 6*, Imperato-
rem hunc, post excessum *Divi Pii*, a Senatu coactum esse
ad regimen publicum capiendum, illum autem consortem sibi
fecisse imperii fratrem suum, *L. Aurel. Verum Commodum*, ut
is rempublicam una cum eo regeret. Cujus consortii in im-
perio memoriæ causa, elegantissimus Numophylacii Possessor
Numi alicujus mentionem facit, in quo ab una parte Impera-
tores *Marcus Aurelius* & *Lucius Verus* apparent, ab altera ve-
ro, quippe ad designandam conjunctionem fraternam,
Lædæa sidera, *Castor* & *Pollux*, habentur, cum inscriptione,
ΚΑΒΙ ΣΥΡΙΩΝ, *Cabirorum Syriorum*, quo vocabulo Phœnic-
es & Syri Deos suos appellabant. In eodem *Antonino Capi-*
tolini Cap. 24 pag. 297 refertur de Imperatore Philosopho, ful-
men de cælo precibus suis contra hostium machinamenta illum
extorsisse, impetrata suis pluvia, cum siti laborarent. Istud igitur
Θάυμα Φοβερὸν quoniam Cyrrhestenses, Syriarum provin-
ciarum incolæ, certe factum crediderunt, & Christianorum
militum precibus a Deo impetratum; ideo Numum honori
M. Aurelii dedicarunt, in *Tab. LIV n. 3* representatum, in
quo ΖΕΥΣ ΚΑΤΑΒΑΤΟΣ ΚΥΡΡΗΣΤΩΝ ostenditur, *Jupi-*
ter Descensor Cyrrhestensium, & dextra fulmen præferens.

D d d'

De

De qua historia ulterius conferri *Natalis Alexander* potest in *Histor. Eccles. Sec. II Cap. 5 pag. 310.* Cui addendus est *Begerus* in *Tbes. Brandeb. Tom. II pag. 672,* & peculiaris *Herm. Witsii* Diatribe *de Legione Christianorum fulminatrice.* In vita *Pescennii Nigri*, ab *Ælio Spartiano* conscripta, magnus ille Populi & Senatus favor erga *Pescennium*, propter detestationem *Juliani*, commemoratur. Igitur Numus plane elegantissimus, & a solo *Guil. a Pfau*, Consiliario Status domus Württembergicæ intimo, edente ipso *Celeb. Haurisfo* nostro, vulgatus, in *Tab. LVIII n. 3* adductus est; cujus in adversa parte IMP. CÆS. C. PESC. NIGER. AUG. legitur, in averſa autem *Spes Dea* cernitur, cum emblemate *ſpei firmæ.* Quod cimelium vere antiquum est, veterisque rei numariæ amatoribus acceptissimum. Ad *Trebellii Pollionis Zenobiam* *Cap. 30* exhibetur in *Tab. LXIII n. 4* vultus hujus *Zenobiæ*, ex delineatione ipsius *Generof. de Klettenberg*, cum iucriptione: ΣΕΠΤ. ΖΗΝΟΒΙΑ. ΣΕΒ. quæ ab ordinario *Zenobiæ* vultu, in Numis occurrente, abire aliquantulum videtur. Locus est apud *Ammianum Marcellinum Lib. XIV Cap. 8 pag. 438*, hujus commatis: *Claudiopolin Cæsar Claudius Coloniam deduxit.* Cujus deductæ ab Imperatore coloniz causa, Numus egregius, & ab Autore *Cel.* valde laudatus, in *Tab. LXIV num. 4* cernitur, in quo, præter vocabula COL. CL., colonus, boves agens, veluti deductæ coloniz symbolum, adest; quinque autem, quæ præterea conspiciuntur, signa militaria, ex opinione *Nobiliss. Viri*, veteranos significant, qui ex quinque legionibus simul transmissi fuissent. Quæ conjectura admodum ingeniosa, nec verisimilitudine destituta, videtur. Sed unicum adhuc est, quod his omnibus adjiciamus: nimirum ad *Amm. Marcellini Lib. XVII Cap. 4 pag. 465* obeliscum *Rbamesteum*, (non *Rameſſæum*,) a *Rbameſte* Rege sic nominatum, in *Tabula XLV* exhiberi ex *Gronovii* editione *Marcellini pag. 176*, *Cel.* Editor curavit, ut non solum Græcus *Ammiani* contextus, sed & ipsæ notæ hieroglyphicæ, adsint; in quo præſcum hoc scribendi genus, nec incommoda subinde figurarum explicatio, satis perspicitur. Atque

ea

ea quidem, prouti adducta sunt, sufficient. Quamvis enim in his observationibus non deessent, quæ ad Numorum quondam accuratiorem cognitionem & explicationem afferre possemus; quoniam tamen ex his speciminibus internus Notarum valor atque pretium satis cognosci potest, claudere jam rivos volumus. Optassemus omnino, dictorum in hac collectione præstantia allesti, ut plura subinde adessent, quæ ad locorum nonnullorum illustrationem a Generos. de Klettenberg allata fuissent, cum sæpissime in integris Scriptoribus, & nominatim in toto *Messalla Corvino*, in *Sexto Rufo*, in *Cassiodoro*, *Jornande*, & aliis, ne unica quidem hujus generis observatio conspiciatur; in quibus tamen Autoribus Numos varios explicandi materies neutiquam desiderari potest. Alia etiam, si modo licet, adjiciamus. In quibusdam Scriptoribus nihil profertur Numorum, nisi quod ab aliis jam illustratum fuerit. Numi, qui in *Aurelio Victore* occurrunt, ex *Medio-barbo* omnes desumpti, & qui habentur in *Paulo Diacono*, jam a *Begero* sunt explicati. In *Ammiano Marcellino*, qui in hac Collectione prolixissimus & copia & materia scriptor est, nihil ferme occurrit, præter id, quod in his paginis a nobis adductum est. Præterea ex toto etiam *Justino*, ac ex toto *Sallustio*, proferre nihil potuimus; in quibus tamen vastus est campus in numismaticam historiam progrediendi. Observavimus etiam, Numos subinde quosdam adjectos esse, qui jam in *priori* collectionis *Tomo* locum habuerunt, & explicati sunt. Sic in unico *Floro* vidimus *pag. 13* Palladium, *Janum* geminum, & *focum Vesta*; *pag. 27* Numum, in *Pauli Macedonici* victoriam cusum; *pag. 102* Deos *Penates*, & *pag. 123* *Julii Cesaris* vultum, repetitum. In aliis Scriptoribus alios Numos iterata vice conspeximus. Interdum etiam ratio non paruit, quare Numi quidam ad aliquem locum producti fuerint. In *Vopischi Probo pag. 49* ad hæc verba: *Si unquam eveniat salutare reipublica, brevi milites necessarios non futuros,* adjicit doctissimus Autor: *Hoc dictum Probi illustrat Numus, in quo Hercules, ramum olæa pretendens, Comes Augusti vocatur.* Qui numus nisi in honorem *Probi* percussus est, nemo

videbit, quare adductus sit. Quæsitivum porro, nec invenimus in universo Opere, Criticæ numismaticæ, quæ in *priore Tomo* non erat penitus neglecta. In hoc enim *Volume* historice cuncta enarrantur, & num quid ab aliis Autoribus, qui eundem Numum habent, peccatum sit, aut recte actum, aut quomodo prave dictum emendari ac corrigi possit, plane omissum est. At hoc præcipuum ferme munus Numographorum est. Concisa etiam sunt pleraque, & nimia brevitate laborant; & voluptas videtur suscepti operis suffocata esse Illustri Observationum Scriptori. Nec male actum fuisset cum eruditis lectoribus, si Autorum editiones, quas secutus est in recensendis Scriptoribus, Cel. *Haurisus* adduxisset. Illud enim penes unicum saltem *Florum* & *Eutropium* non neglexit. Nam, licet magna quidem Variantium Lectionum copia paginis omnibus subjecta sit, optimam tamen contextui ipsi lectionem non semper inesse, eamque ne in adjectis quidem Variantibus subinde inveniri posse, observasse nobis nonnunquam visi sumus. Nonne vero sic omnes, in probationis locum adducti, Numi, si contextus in mendo jacet, pondere suo & effectu destituuntur? His vero & paucis, quas excepimus, & minutis rebus Operis hujus præclarissimi præstantiæ nihil omnino derogatum cupimus. Ad aliud potius, quod in hoc iterum *Tomo* longe pulcherrimum est, mentem convertimus. Nam, sicut Celeb. *Haurisus* *priorem Tomam*, sculptis iconibus, ex antiquitate desumptis, & singulis libris ab initio & fine appositis, exornari curaverat, sic non minori studio summum splendorem huic *secundo* addidit, imaginibus ab ingenioso & perquam nobili in hac arte *Egellio* inventis, & excellenter æri incisis cum ab aliis, tum imprimis a *Tyroffio*. Sistunt hæc ornamenta res Romanorum civiles, literarias, & militares, ac repræsentant inter alia Curiam Hostilium, confessumque Senatorum, deinde Celeres exhibent & Consullem Romanum, præterea Censorem, Prætorem, Dictatorem, ac Magistrum Equitum, suo quemque ornatu indutum, Decemviros etiam, ac Tribunos plebis. Postea, ad bellicas res illustrandas, *Feciales* habent ac *Patrem patratum*, militum

litum conscriptionem per Consules & Tribunos militum in Campo Martio, Velites, Hastatos, (adjicere Principes & Triarios potuisset,) & multos alios. In alia figura cernitur, ut militibus urbes circumdatæ coronis sunt, pedites præmittendo, sequentibus equitibus, deinde succedendo muris sub testudine, a qua scalas applicabant. Et, quoniam mari etiam Romani claruere, prælia quoque navalia & Naumachia adductæ sunt. Denique Ovationis & Triumphii solennitates sequuntur, &, loco ultimo, Consecratio *Augusti* ac Mausolea. Sed de his & longe pluribus iconibus, artificiosissime sculptis, *Cel. Haurisius* ipse in Præfationis suæ, Collectioni huic adjectæ, *Sectione 2* copiose pertractavit; quem ad verbum describi, nostrum institutum non patitur. Nam satis nos fecisse arbitramur, quod de elegantissimo hoc ac præstantissimo instituto cognitionem non omnino superficialiam suppeditavimus. Unicum est, quod dato observationum specimini, veluti postliminio, adjiciamus. In *Ammiani Marcellini Lib. XXIX Capite ultimo* porticus alicujus, lavacro *Agrippæ* contiguae, fit mentio, quæ, quod templum hujus nominis prope visitur, *Eventus Boni* porticus cognominatur. Elegantissimus igitur observationum Autor Numorum quorundam meminit, in quibus *Bonus Eventus*, a Romanis Dei instar cultus, conspicuus est. Inter quos valde nobis placuit is, in quo *Eventus bonus* ut matrona exhibetur, patera frugibus plena in dextra, & spicis in sinistra manu. Vide *Tab. LXVI num. 7*, & confer *Oisellum in Tbes. Numism. antiqu. pag. 205*, & *Patinum in Famil. Rom. pag. 249*. Nos vero, in hac Scriptorum Historiæ Romanæ Collectione, quemcunque in locum convertimur, pateram frugibus plenam in dextra, & spicis ac papavere sesamoque in sinistra, pagina deprehendimus, & nihil inde cupidius desideramus, ac votis nobis magis expetimus, quam ut affecti hujus præclarissimi Operis, & Editorem suum oblivioni omni eripientis, felix ille eodem modo, & *Bonus*, qui in Numis est, *Eventus* respondeat.

PISANÆ ACADEMIÆ PRIMA ÆTAS,
quatuor Dissertationibus illustrata.

Florentiæ, 1739-1742, 12 maj.

Plag. 9.

Ut eruditorum, ita & officinarum eruditionis, nosse fata, multum habet jucunditatis, neque utilitatís parum. Gratum itaque non Pisanis solum, non Italis, sed exteris pariter, facit, accuratiores illas tractationes unum in fasciculum qui colligendas curavit, *Stephanus Maria Fabbrucci*, Florentinus in Academia Pisana civilium legum Professor. Primum inter eas locum occupat, aliunde excerpta, *Dissertatio historico critica, qua certius, quam antea, Pisane Universitatis initium constituitur*, & universæ historiæ præluditur, quam adornat, occasione faustissimi in Pisanam urbem adventus gloriosissimi nunc Imperatoris *Francisci*, A. 1739 facti. Narratis hic & confutatis diversis diverforum opinionibus, decimo quarto Seculo jam adulto, præsertim anno rationis Pisane 1339, publice, & in formam Universitatis, institutam Pisis Academiam, dotatam, referatamque, contendit. Confirmatur illud ex scriptore ejusdem ætatis Anonymo apud *Muratorium Tom. XV Rer. Ital. Script.* atque ex permultis fide item dignissimis documentis. Quin ipse, ut certi quidquam atque explorati conscribere posset, antiquarum rationum libros evolvit, ac sedulo lustravit. Invenit ibi nominatim in domo quadam, conducta a Patribus *S. Catharina*, Ordinis Prædicatorum, A. 1340 posita in diocesi *S. Simeonis*, quam etiam nunc *ad Parlasium* vocant, & quæ parum a Lucensi porta distat, adapertas utcunque Medicinæ scholas. Ad juridicas quod attinet, nihil adeo certi potuit reperire. Probabile ei videtur, domi istos suæ docuisse, vel finitimas aliquas superioribus ædes habuisse sibi concessas. Adjungitur his expositis ejusdem Autoris *Excursio historica per subsequens vicennium ab eo primum tempore, quo certior Pisane Universitatis epocha constituta fuit, exhibens, in anterioris Dissertationis augmentum, hæc duo potissimum capita: 1.) de prima dote Pisani publici Gynnasii, ejusdemque privilegiis; 2.)*

de

de primis conductionibus memoratu dignioribus. In priore duo Pontificis illorum temporum decreta simul exhibentur. Alterum est *Clementis VI* de anno 1343; alterum paulo post ab eodem concessum, atque his potissimum tunc privilegia fundabantur. Multo autem notabilius est posterius, quod habemus, caput. Agmen hic jure ducit suo *Bartolus a Saxa Ferrato*, qui, A. 1313 natus, ad nascentem Pisanam hanc Academiam arcessitus fuit Professor Publ. & Facultatis suæ Assessor, eodemque loco annos 11 docuit. Fufius ejus vita exponitur, quam & apud *Trithemium*, *Jovianum*, *Morerium*, *Pope-Blountium*, aliosque, reperimus. In Perusino templo Fratrum minorum, longi carminis instar, hæc duo verba leguntur: *Ossa Bartoli*. Inter reliquos eminent *Guido de Prato*, *Rainerius de Forolivio*, *Joannes Andrea*, origine *Mugellanus*, *Franciscus Tigrini*, Pisanus civis, *Baldus Ubaldius*, Perusinus, *M. Ligus*, *M. Petrus*, vel, ut ea tempestate scribi solebat, *Pierus Dom. Albisi de Vico*, *Bartholomæus Scarfi*, civis Pisanus, *Franciscus Dagmiani*, Fr. *Leo de Ravenna*, Ordinis Eremitarum S. *Augustini*, de quorum singulis, ac verbosius nonnunquam, pro nominum celebritate, agitur. Tertia ejusdem Commentatio est *de nonnullis, quæ constitutæ recens Pisanae Universitati sinistra contigerunt, vel incommoda, & quænam interim fuerit Academicæ doctrinæ umbratilis forma*, exponit. Ut celebres doctores, ut prospera multa, habuit; sic & adversa sæpius experiebatur, vel ab ipsa origine, Academia Pisana. Anno post publicam institutionem, magna statim rei frumentariæ inopia inaccessam commode studentibus urbem reddidit. Eadem postea Seculi anno 47 & 75 durior aliquanto facta est. Cædes, bella, contagio, nonnunquam, velut agmine facta, pacificas Musas fugarunt, earundemque circulos turbarunt. Attamen neque inter luctuosa illa tempora defuerunt bonæ mentis retores. Occurrunt inter illos *Franciscus de Cremona* sub ætate 1362, *Bonincontrus*, senior, de *Bonincontris*, Mimatensis, quem *Cl. Fabbrucc.* autoritate Actorum nostrorum, A. 1733 pag. 443 factus, in ordinem istum redegit, *Joannes*, *Gittalebraccia*, Pisanus civis, *Franciscus Bartoli de Buti*, *Petrus*, Medicus,

Bene-

Benedictus de Plumbino, alias *Barzius*, seu *Bargius*, *Plumbinensis*, *Franciscus Raimundi de Ramponis*, *Cion de S. Gervasio*, *Blanci filius*, *Hugutionis nepos*, *Thomas*, alias *Thomasius*, civis *Pisanus*, quorum vitas ex parte enarrat; ut alii taceantur, quos inter *Philippum de Pistorio* & *Franciscum de Senis* nominat, spemque facit horum singulari libello propediem describendorum. Finem imponit collectioni lucubratio quarta de *fato Pisanae Universitatis decurrente Seculo decimo quinto*, deque viris eruditione præstantioribus, qui in ea profitendo, studendo, etc. floruerunt. Ab initio Seculi usque ad annum 73 pertinet hæc Dissertatio. Laudat in ea ac percenset Auctor nobilissimos doctores, *Ugolinum* (vel *Hugolinum*) de *Monte Catino*, in cujus factis enarrandis factis copiosus est, *Benedictum Henrici de Barzis*, *Plumbinensem*, *Troncium*, *Petrum Sermonetam*, *Februm* (alibi *Fabium*) & *Andream*, filios, *Nicolaum Pacis de Pergula*, *Carolus*, origine *Arretinum*, e *Marsuppinis*, *Bartholomæum Petri del Lante*, nobilem *Pisanum*, *Lapum Petri de Putignano*, *Franciscum Guillelmi della Barba de Pisis*, *Hugutionem de Rolandinis de Perusio*, *Antonium de Silico*, *Franciscum Nicolai de Ragonesibus*, nobilem *Pisanum* civem, *Joannem de Vecchiano*, *Leopardi filium*, *Samminiatum Nicolai de Riccis*, filium, *Patricium Florentinum*, *Gabrielem Petri de Maschianis*, *Andream Laurentii de Gambacurtis*, *Patricium Pisanum*, *Michaelem de Grassutinis*, *Canonicum Pisanum*, *Christophorum Jo. Antonii de Masis*, *Ordinis Prædicatorum*, *Florentinum*, *Michaelem Cardis*, *Pisanum*, *Simonem de Papia*, *Ordinis S. Dominici*, ac denique *Julianum Philippi*, *Florentinum*, quorum indicem ideo suppeditamur, ut vel inde pateat, quam multa exiguæ molis in libro reperiantur conjuncta.

JO. ZACHARIÆ PLATNERI, D. ET PROF.
*Lips. Institutiones Chirurgiæ rationalis, tum medicæ,
 tum manualis, in usus discentium. Adjectæ sunt Icones*
 nes

*res nonnullorum ferramentorum, aliarumque rerum,
que ad Chirurgi officinam pertinent.*

Lipsiæ, apud viduam B. Casp. Fritschii, 1745, 8.

Alph. 3, cum Tab. æn. 6.

Quo magis a nostris hominibus, & a Medicis ipsi, jam inde a multis annis, neglecta fuit ea artis medendi pars, quæ extus incidentia mala curat, & quo minor proinde honor ipsi habitus est, eo majori cum voluptate has Cel. *Platneri* Institutiones eruditè exponimus. Est enim hic liber is, per quem Medicos ac Chirurgos ad excolendam hanc utilissimam artem quam maxime excitari posse, existimamus; tum etiam eos, qui illam juvare queunt, moneri, ut de idoneis ejus discendæ exercendæque adminiculis cogitent, eoque servatorum civium gloriam adipisci studeant. Quod, ut valetudinariis, & amplioribus, & magis instructis, vere obtineri posse non negamus, magis tamen eo effectum iri certissima spes est, si non cuivis jus exercendæ artis tam facile concederetur. Ut enim facere aliquis cum fructu civium ac laude Chirurgiam possit, tum in omnibus artis medicæ partibus non mediocriter versatum esse oportet, tum ipsam artem per crebra experimenta didicisse. Superest apud nos nomen artis chirurgicæ, ipsam vero perdidimus. Quod effecit etiam, ut, quæ internis morbis medetur, ars manca fallacissimaque facta sit. Quam sæpe enim interna mala occurrunt, quorum natura vulgo Medicorum incognita est, & quibus, a symptomatibus potissimum, nova nomina imponunt, & de aucto morborum numero gloriantur, ipsos vero nunquam curare sciunt? Scirent vero, aut certe sibi aliisque novis illis nominibus non imponerent, si, quæ in externis partibus accidere solent, præcipue ratione inflammationis, diligentius observarent, eaque intus non solum fieri posse, sed etiam debere, cogitarent. Morbi enim externi internique, non natura, sed sede, differunt. Ac nemo facile tam parum artis medicæ gnarus est, quin et intus conditas partes sæpius inflammari sciat. Tamen adeo multum esse non videntur, qui abscessus etiam, ulcera, fistulas, scirrhus,

hos, gangrænam, intus ex inflammatione nasci, non dicimus, sciant, verum, quando fiant & adfint, & qua ratione curari debeant, intelligant. Possunt autem hæc per externarum inflammationum, & cum his ut plurimum conjunctæ febris, diligentem observationem discere, ad quam ipsis per has præcipue Institutiones via monstratur. Primæ lineæ harum Institutionum jam eo tempore ductæ sunt, quo Cel. Autor cœpit chirurgicam disciplinam Medicinæ cultoribus exponere. Desuit enim libellus, qui utramque Chirurgiam dilucide & in compendio exponeret. Neque vero admodum manca videri debet tradita in hoc libro doctrina, præcipue quantum ad manualementem Chirurgiam attinet, quoniam exercendæ ejus in hac urbe satis idonea facultas non datur. - Nam præter hoc, quod inter mala, quæ Chirurgi auxilium desiderant, plurima sunt, quibus medicinis potius, quam scalpello, medendum est, gravissime errant, qui etiam in iis, quæ sine scapelli opera curare non licet, sufficere existimant, curationem dextre perficere nosse. Quam multi enim sublati sunt, a Chirurgo secti, qui in secando dexterrimus, eorum vero, quæ ad medicinas & victum pertinent, parum gnarus, erat? Sectione enim non tam morbus tollitur, quam quæ se curationi per medicinas opponebant; interdum etiam per sectionem ipsam morbus concitatur, cui variis medicinis prospiciendum est. Est etiam tantum inter manuales curationes discrimen, ut cum alia non, nisi usu & longa exercitatione, discantur, alia, etiam nullo præeunte magistro, ægrotis adhiberi possint. Neque ad illarum curationes, quæ manu & ferramenti perficiuntur, satis est magistrum imitatum esse, seque exercuisse, sed vel maxime necessaria est notitia ipsius noxæ, quam tollere volumus, & causarum ejus, omniumque, quæ incidere possunt. Itaque parum quoque proficiunt tirones, si eos magistros adæunt, qui multo usu, ac fere quotidiana exercitatione, permagnam in secando dexteritatem consecuti sunt, nisi animum afferant earum rerum, quæ ad morbi naturam causasque, tum ad victus rationem, ac medicinarum facultates, pertinent, notitia præparatum atque præculturum. Præter hæc in

Præfa-

Prefatione ordinis etiam, in conscribendis his Institutionibus observati, & post longas moras tandem in lucem editi libelli, rationes exponuntur. Cœperunt enim primæ plagæ jam A. 1739 typis exscribi, & quamvis operæ non citius deberent, quam, quas eo tempore habebat Cel. Autor, chirurgicæ prælectiones, procedere, tamen ægrotantium curationes, aliæque negotia, interdum quoque incidens adversa valetudo, effecerunt, ut plurimum sæpe mensium mora inferretur, ac finis superiori demum anno libello imponeretur. Est autem ordo omnium tractationum hic: Post aliqua de Chirurgiæ definitione, nexu cum Medicina, Medici & Chirurgi in casibus chirurgicis officio, variaque Chirurgi suppellectile, primum locum habet doctrina de inflammatione, ejusque speciebus, Phlegmone, Abscessu, Furunculo, Væris, Carbunculo, illaque, quæ in mammis, parotidibus, glandulis, sub axillis & in inguinibus sitis, testiculis, tonsillis, & uva, incidunt; quibus subiungitur tractatio de Angina, de Paronychia, & Erysipelate. Hanc excipiunt illæ de Gangræna, de Sphacelo, de Pernionibus, de Aduftis, de Membrorum amputatione, de Scirrho & Cancro, de Ophthalmia, de Ulceribus corneæ & Cicatricibus, de Ungue, de Hypopyo, de Pterygio & Panniculo, deque Ancyloblepharo, quæ vitia solent ex Ophthalmiis oriri. Hæc quasi *primam* Institutionum *Partem* constituunt. In *altera* occurrunt Vulnera, cum præcipuis eorum symptomatibus, sanguinis profusione, Aneurysmate, dolore, ac nervorum distentione. Sigillatim deinde agitur de Tendinis luctura, & vulneribus Sclopetorum, Articulorum, & quæ virus habent. Accuratus etiam pertractantur vulnera capitis & faciei, ad quæ relata fuerunt, casus superioris palpebræ, Lagophthalmus, Ectropium, vulnera Oculorum, Staphyloma, Nasi, Malarum & Labiorum vulnera, & inter hæc Labrum Leporinum, deinde Lingue vulnera, ejus resolutio, & qui sub ea interdum concresecunt, Calculi. Ab his ad Cervicis & Colli vulnera transitus fit, simulque Bronchoromia & Stomachi vulnera exponuntur. Persequitur deinde Cel. Autor vulnera Pectoris, & inter hæc Empyema, tumque Abdominis

minis vulnera, quorum occasione de Enteroraphia & Gastro-raphia agitur. Ultima tractatio de vulneribus illa de Vexatis est. Tertium locum Cel. Autor Tumoribus dedit, suntque hoc ordine expositi: Oedema, Hydrocephalum, Hydrophthalmia, quibus additur de Paracentesi expositio, tumores, qui tunica sua includuntur, χαλάζιον, πλαδαρότης, Ganglion, Polypus narium, Hernia, ejusque species, Exomphalos, Hernia ventris, Bubonocoele, Oscheocoele, Hernia cruralis, & Vesicæ, ὑδρόμφολος, σαρκόμφολος, Sarcocoele, Hydrocele, Hydrops Scroti, & Cirfocele. Omnibus his subjuncta sunt Phimosis, Paraphimosis, Oedema præputii, Veruca, & Clavus. Quarto loco Ulcerum natura accurate exposita habetur, sigillatim Herpetis, Porriginis, Aphtharum, eorum, quæ arte fiunt, item Fistulæ, & cum illius, quæ in lachrymarum viis, tum quæ circa anum est, cujus expositioni quatuor hæc vitia subjiciuntur: Hæmorrhoides, Condylomata, procidentia Ani, & Anus præclusus. Hæcenus de vitiiis, quæ solent mollibus partibus insidere. De illis vero, quibus Ossâ afficiuntur, sic agitur, ut primo, quæ omnium ossium & sigillatim dentium, internam structuram lædunt, deinde Luxationes, & Fracturæ, exponantur. Superfunt aliquot manu & ferramenti perficiendæ curationes, quibus hoc ordine ultimus locus datus est. Sanguinis detractio per venas, Scarificatio, Suffusio, Amaurosis, Strabismus, Urinæ reddendæ difficultas, Sectio & Fistula Perinæi, variæ, quæ calculosis adhibentur, curationes, Partus secundum naturam, & Embryulcia, Atretæ & Uteri procidentia. Ex hac quasi specie libelli, quantum is a reliquis differat, qui in compendio de Chirurgia exponunt, facile apparebit. Neque vero arduas illas curationes, ut Cranii per modiolum excisionem, aliasque, quæ hic nominatæ non sunt, omissas fuisse, existimandum est. Sic potius facta est morborum singulorum expositio, ut mitiori curationi, quæ per medicinas fit, altera, si habetur, efficacior subjungeretur. Qua exponendi morbos ratione & memoriæ discentium optime succurritur, eorumque animi hac doctrinæ varietate quasi reficiuntur, & ad majorem attentionem excitantur.

tantur. Quare de mammarum refectione in *Capite* de Scirrho & Cancro, de Modioli usu in illo de Capitis vulneribus, de Castratione in *Capite* de Sarcocoele, de Fonticulo & Setaceo faciendo ibi, ubi ulcera exponuntur, quæ arte fiunt; de dentium evulsione in tractatione de eorum morbis; de Vesicæ Paracentesi in illa de urinæ reddendæ difficultate agitur. Ex quibus, quo ordine Cel. Autor singulos morbos executus sit, patere potest; omnis autem, quem in singulis tractationibus securus est, ordo hic est: Primo loco cujusque morbi natura, ratione sedis, symptomatum, & causarum, exponitur, ut possit facile ab aliis omnibus distingui; post hæc prognosis sequitur, eamque curatio excipit, causis singulis ac tempori morbi accommodata. Multis in locis etiam neglectum non fuit, varias ad curationem utilissimas regulas ultimo loco addere. Ne autem Institutionum fines transgrederetur, non longus Cel. Autor fuit in omnibus medendi rationibus recensendis, quæ inde a condita arte vel excogitatæ tantum, vel etiam adhibitæ, fuerunt. Contra satius esse existimavit, quæ morbi naturæ respondere, singulisque ejus causis tollendis, idonea auxilia esse invenerat, ac per experimenta certa ipse cognoverat, proponere. Neque tamen tam auxilia alia, quorum efficaciam experiri fortasse ipse non poterat, tum præcipue manu ferramentisque perficiendas curationes, quarum imitandarum occasio hic vix datur, prorsus omisit. Quas enim hinc inde in thesibus brevi admodum oratione exposuit, eas in annotationibus subjectis indicavit, in quibus libris accurate expositæ habeantur. In iisdem annotationibus & alia quædam inveniuntur, quibus in thesibus commode locus dari non poterat. Inter hæc sunt, quæ non tam artificem, quam eleganter doctum Chirurgum, faciunt, commemoratio optimorum Autorum, præcipueque eorum, qui de morbis quibusdam singulari studio commentati sunt, & Observationum rariorum expositio, inter quas etiam aliquot sunt, ab ipso Cel. Autore factæ, & inter illa specimina referendæ, quæ nunc demum exhibebimus. Utque ab inflammatione ordiamur, quæ in aucto sanguinis motu consistit, in ea non tam naturalis roboris, quo sanguis movetur, quam vitalis virtutis,

- aut avtocratix naturæ, ratio habenda est, cui potissimum at-
 -tus in inflammatione sanguinis motus debetur, & quæ tum
 corpus tuetur, tum morbis permixtis sola medetur. Esti ve-
 §. 35, 36. ro inflammatio ex obstructione nascitur, quæ in omni corpo-
 ris parte incidere potest; solæ tamen molles partes, nunquam
 ossa, inflammantur. In adipè frequentius inflammatio nasci-
 tur, quoniam sanguis, ibi facile stagnans, oleoque mistus,
 brevi putrescit. Ad felicem inflammationis curationem febris
 49. observatio requiritur, quæ, ut supprimi prorsus non debet, sic
 quoque curari, ut non nimium urgeat. Ab initio averten-
 62. dus sanguinis aditus est; si vero inflammationis incrementum
 65. jam consiluit, eo potius dirigendum medentis consilium est,
 67. ut tumor discutiat, ad quorum utrumque plurimum victus
 76 79. valet. Utraque medendi ratio etiam in phlegmone obtinet,
 in qua præcipue pro rigiditate, inollitieve, tumoris variari ali-
 80. qua in medicinis debent, ut in hac sola roborantia; in illa et-
 iam ex mollientibus quædam, superhabeantur. In quovis Ab-
 82. fcessu metus Cacoehymix, Phtiseos, ac Hæcticæ, oriri potest,
 si per longas, aut cohibitas, suppurationes, vel pus non ju-
 sto tempore emissum, mala materia aliis corporis succis ad-
 91, 92. miscetur. Ex pus moventibus alia fibras tantum laxant, ex-
 spirationemque ex cute cohibent, ut Althea, Malva, farina,
 & olea, alia puris concurrentis internum motum augent, ut-
 que fibræ humoresque liquecant, efficiunt, qualia gummata
 94. sunt, sapo, mel, fermentum panis, alia. Si per refrigeratio-
 nem inflammatio sine integritate deficit, primum medicinarum
 96. genus convenit. Raro majus malum, quod timeatur, requi-
 98. rit, ut ex crudo tumore pus evocetur. Tumor in summa,
 100. humorum vitia data, sanguinem nimis agitant, pariter atque
 111. ab initio data purgantia. Intempestiva curatio est, quæ cru-
 dus carbunculus protinus exciditur, vel aduritur, commo-
 116. dum tamen ferrum eminus admovere, si is parum levatur.
 Cum mammarum in puerperis inflammatio sæpe a contracta al-
 vo, aut quod lochia non proveniunt, si non oriatur, saltem
 augeatur, pestiferæ tamen medicinx calidæ sunt, nocentque,
 etiam excus impostus spiritus vini cum camphora, atque

Bubo

Bubo, si ex gonorrhœa cohibita ortus est, tollitur, si hoc hu- §. 124.
 moris profluvium, datis emulsionibus, revocatur; ubi vero
 bubo adolevit, illum resolvere, adeo tutum non est, sed, pu-
 re moto, ulcus post longam suppurationem glutinandum. Te- 125, 126.
 sticulorum inflammationi extrinsecus opiculantur cataplasma- 131.
 ta, quæ tamen minime humida esse oportet. In paronychia,
 si humor in vagina tendinum flexorum hæret, hujusque se- 153.
 ctio, etiam supra ligamentum, quod in carpo est, in cubito
 facta non proficit, commodum magis auxilium est, muscoli,
 ubi tendo educitur, refectio, quam ligamenti annularis disse-
 ctio. In Erysipelate farinæ profunt, flores sambuci cum pau- 163.
 ca camphora, si vero phlegmonodes est, & corpus laxum, 164.
 vel bolus, cerassa, &c. illis admiscenda; vel Mynsichti compo-
 sitione utendum est. Nocent autem hæc, si vitium cum ma- 165.
 la febre est, ubi permitti oportet, ut summa cutis exulcere- 166.
 tur. Erysipelatis species Zona est. In omni vero Erysipelate
 male plerumque sanguis mittitur, & ulcera, inde orta, sine 167, 168.
 quiete fasciaque adstringente curationem non recipiunt. Si in
 parte aliqua corporis vitalis humorum circuitus tolli cœpit, &
 mors atque putredo imminet, malum gangræna dicitur, spha- 169.
 celas vero, ubi membrum ad os usque sine sensu ac motu est,
 atque emortuum. Solent vero humores in vivo corpore pu-
 trefcere, propter quietem, aut languidum nimis motum,
 item propter valentio rem motum atque æstum, ob cohibitam
 seri, urinæ, secum, excretionem, ob novi chyli defectum,
 aut si is crudus ex corpore expellitur, in cœliaca, diabe-
 te, &c. His causis varia venenorum genera, sales volatiles, sapes
 rancidaque omnia, addi debent. Ab initio non alia gangræne
 curatio adhibenda, quam quæ vehementissimæ inflammationi
 convenit. Ex medicinis tamen ægris, sanguine redundantibus, 191.
 danda sunt acida, corporibus siccis nitrum cum absorbenti-
 bus, & iis, quæ multum phlegma habent, decocta ex resol-
 ventibus. Aliena sunt in gangræne curatione alcohol, lixivium 194.
 acriora, sapo, therebinthina, aliaque balsama. Ubi sub crusta, 201.
 qua in gangræna sit, pus moveri incipit, non facile ad ea ve-
 niendum, quæ vehementius erodunt, atque adurunt. Acci-
 dit,

- dit, ut ex frigore gangræna nascatur, in quo casu vel præcidi
- §. 211. membrum oportet, vel, si gelu ossibus circa articulos vitium
attulit, id, quod gelu adustum est, tolli. Ubi a ferulis fasciis-
que compressum membrum aridum factum est, sanescit ali-
212. quando, si digerente unguento superinungitur, & perfricatur;
si vero sphacelo jam occupatum est, sæpe sponte ab integro sol-
213. vitur, quod emortuum est. In gangræna, a scorbuto orta, pa-
rum proficiunt medicinæ, nisi adhibeatur victus conveniens,
214. & aeris mutatio fiat. Si sphacelus sedes carnosas occupat,
membrum autem præcidi nequit, crusta ad vivum usque con-
cidenda est, & acre lixivium immittendum, quod ex calce vi-
va & cineribus clavellatis paratur, aut spiritus salis ammoniaci
238. cum calce viva, liquor Bellostii; butyrum antimonii. Ubi
membro aliquo refecto, sanguinis cursus sistendus est, nec ferra-
mentis candentibus opus est, nec glebis ex vitriolo, nec pulve-
ribus, nec liquoribus valentioribus, oportet autem in am-
240. putatione primum cutim & adipem, dein iterata sectione
carnem ad os usque circumsecari, ac periostium subsecando
rodendoque reduci, osque nudari. Ut linum eo valentius
242. hæreat, non solum arteriam comprehendere debet, sed etiam
aliquid ex carne. Scirrhi frequentiores sunt in orphanotro-
257. phiis pueris, & in monasteriis monialibus virginibus, cu-
jus rei causa in victu, mœrore quotidiano, & exercitationis
264. defectu querenda est. Scirrhus velamento comprehenditur;
quod si vitiosus humor cum cute exest, cancer apertus fit. In
265. eoque humor ex putri, qualis in sphacelo emortuis esse solet,
& rodente, qualis ex malis ulceribus exit, quasi compositus
268. est. Si in scirrhi exsectione velamentum eximi non potuit,
hoc concidendum, & adurentia cum pus moventibus super-
166. danda sunt. Neque vero ferro tollendus scirrhus, vel cancer,
est, si a vitio succorum ortus est, aut subjectis, vel vicinis, par-
tibus adhæret, si corpus mali habitus, & jam semel frustra
scalpellum admotum fuit. Ut vero ad ophthalmiam progred-
276. diamur, *χημωσις* est, si albuginea etiam, quæ a musculis ve-
277. nit, valde inflammata est, atque intumuit, lippitudo, si ex
281. oculo inflammato lachryma calida & actris ferrur, phlegmone,
si in-

¶ Inflammatio interiores oculi membranas occupat. Ophthalmia etiam alia acuta est, alia longa, eaque præcipue diuturna fit, si in humidis corporis aliquod vitium est, ut scorbutus, venerea lues, etc. Non raro mala materia ex externo vitio in oculos vertitur, & lippitudinem movet. Eaque & sæpe ex variolis nascitur, si iis, ubi oculos infestant, intempestiva curatio adhibetur. Ex levi inflammatione phlegmone fieri potest, si frigida & spiriturosa oculo superdantur. Purgantia valentiora corneæ membranæ mucosam exulcerationem afferunt. In acuta & humida ophthalmia Medicus uti febre ad remedium debet, quo ad externas partes evocetur humor, & cutis, pustulis in ea natis, exasperetur. Contra in ea lippitudine, quæ sine febre est, ubi & cantharides nihil efficiunt, ad scarificationem oculorum veniendum est, quæ etiam in phlegmone valet & in ulceribus corneæ, quæ cum inflammatione conjuncta sunt. Præstat, si collyria unguenti formam habent, quam aquæ, & si vesica, quæ iis repleta est, & inferius acu pertusa, super oculo premitur, quo collyrium in oculum injiciatur. In vocabulis *ὄνυξ*, *πτερόγιον*, & *ὑπόπυον*, permagna videtur ambiguitas esse. *ὄνυξ* tamen, vel unguis, dicitur, si pus inter corneæ lamellas hæret, *ὑπόπυον*, si sub cornea, qui locus camera oculi anterior vocatur, *πτερόγιον*, si membranula super corneam excrevit. His ex doctrina devulneribus aliqua subjicienda sunt. Vulnere non accipiunt ossa & cartilagines, fieri vero vulnere possunt, etiam si membra nimium adducuntur, ut rumpantur membranæ, vel vasa. Ad omne vulnus necessaria est & inflammatio & febris, sic tamen, ut certus utriusque modus sit. Quod ad vulnere letalitate attinet, quæ per se letalia dicuntur, paria habentur absolute letalibus, si sententia ferenda est. In simplicis vulneris curatione nihil Chirurgus agendum, nisi ut, quæ curationi obesse possent, tollat. Si pars quædam dependet, ut fascia contineri satis nequeat, vulnus etiam collisum sui oportet. Essentia balsamica, quarum in vulnere usus est, quæ parum collisa sunt, parari debent cum alcohol, quod sal tartari non habet, idque etiam majorem partem iterum distillandum est. Pessima mala, quæ sæpius vulnere consequuntur, averti possunt,

Fff

sunt,

- sunt, si diligentius observatur inflammatio, & si suppuratio non impeditur, quod facere solem compressio vulneris, sive per intrusa, sive per imposita, frigida, acria, adstringentia, pus relictum & acre factum, purgantia, animi graviore affectus, cibi valentioris generis, & quæ febrem nimiam movere queunt. Supervacua, imo & noxia, sunt traumatica decocta,
- §. 400. quæ ex adstringentibus parantur. In sanguinis profusione, 408. quæ vasa comprimere debent, his non adversum obijcienda sunt, 409. sed a latere imponenda. Ex medicinis, quæ dicuntur sanguinem sistere posse, quædam parum valent, vehementiora etiam 410. veneni vim habent. Optimum inter illa est alcohol, sine sale 417. paratum. Ad avertendam novam sanguinis profusionem, plurimum valet quies, abstinencia, frigidorum usus, conclave obscurum, venæsectio. Nocent adstringentia, si ore sumuntur. Ubi vis 418. omnis cum sanguine effusa est, conveniunt quies, & juscula juniorum carniū crebrius & paulatim data, nocent somnus a primo 422. initio, calor & omnia cardiaca. Aneurysmatis, in primis veri, pathognomonicum signum pulsus vix est. Verum autem aneurysma in 419. tumore consistit, quem arteria integra, sed dilatata, facit, spurium 420. in eo, quem sanguis facit, ex pertusa arteria sub cute effusus. In 436. brachio, si arteria brachialis læsa est, nisi certa est desperatio, experienda aneurysmatis chirurgia, in qua arteria vincienda 444. est. Minus enim tutum est, glebam, ex vitriolo paratam, arteriæ 453. objicere. Si in vulneribus, quod aliquando fit, dolor movetur a succis corruptis, parum proficiunt, quæ imponuntur, 476, 477. nisi humores purgentur. In sclopetorum vulneribus semper ampliari plagam oportet, tum ut, quæ intus hærent, ejici 478. possint, tum etiam propter inflammationis metum. Debent etiam, quæ penetrant, transversa vulnera, vel tota aperiri, 480. vel lino injecto purgari. Cumque omnia sclopetorum vulnera ita collisa sint, ut, quod putre est, procedat, pus moventes medicinas desiderant, quibus tamen aliæ adjiciendæ, quæ putre evincunt. Protinus ut plurimum membrum refecari 484. oportet, si os totum, in primis circa articulos, glandis plumbeæ ictu perfractum est. In nullo vulnerum genere signa future salutis & mortis tam incerta sunt, quam in iis, quæ in capite

pite sunt. Nam sæpe, qui ab initio ab omni periculo abesse videtur, post plures dies, nec opinato, moritur, aut, quibus & cerebrum vulneratum fuit, etsi nullæ se diætæ adstrinxerint, servantur. Accidit etiam, ut, si, capite percusso, os integrum sit, tamen in dura matre inflammatio excitetur. Si exteriores membranæ telo obtuso læsæ sunt, in pericranio inflammatio, in cute ut plurimum erysipelas, nascitur. Tumor sine mora incidendus est, si multus sanguis concretus sub pericranio hæret. Si ossis aliqua pars nudata, necesse est, ut ejus minimum summa pars emoriatur. In diploe etiam a graviore ictu pessima caries oritur. Calvaria tribus potissimum modis percussa violari potest. Nam vel ense acuto inciditur, vel ex ictu desidit, vel finditur, & rimas agit. Inter contrassuræ genera ea læsio est, qua exterior calvarie lamina integra, interior frangitur. Hujus exemplum Cel. Autor se in valetudinario Lipsiensi aliquando vidisse, sic scribit: Homo ante novem annos, casu ab alto facto, caput graviter offenderat, a quo tempore desipuerat ita, ut ejus audacia atque libido aliquando asperioribus coercionibus reprimenda esset. Levato tamen accessionis impetu, variis domesticis operibus perfungi solitus, tandem, cum aquam haurire vellet, in flumen immerfus periit. In hujus calvaria, cum pericranium cum cute avulsum, illaque tota deoperta, esset, extrinsecus nihil violatum, vel alienatum, deprehendi potuit. Ablata vero calvaria, in dextri bregmatis suprema parte, hujusque lamina interna, rima hiabat satis ampla, cujus oræ, velut aculeis, exasperatæ erant. Ab his pungentibus & dura meninx, & cerebrum, graviter læsum & exulceratum erat. Si sub cranio aliquis humor hæret, vel cerebrum premit; vel corruptus febre atque inflammationem incendit, aut tenuior duram matrem rodit, ac nervorum distentionem movet. De cerebelli vulneribus Cel. Autor ait: Argentoratensium Chirurgus *Le Maire* mihi olim retulit, se aliquando ægrum curasse, cui non minima occipitis pars cum notabili corticis cerebelli portione ense ablata erat. Non in omni fissa calvaria necessarius modiolus usus est; protinus tamen sanguinis plurimum detrahen-

§. 514.
520.

522.

523.

526.

527.

531.

535.

547.

552.

- §. 553. dum, & valentiora alvum ducentia danda sunt. Ubi rimæ ad diploen tantum transeunt, satius est, totum os excidere, quam, donec integrum sit, radere. Supervacua autem omnis sæpe curatio est, si os sine fractura desedit, &, accidit mihi ali-
556. quando, dicit Cel. Autor, ut in homine, qui ex tertia ædium contignatione delapsus erat, derasis capillis, profundior sinus & depressa calvaria apparet, sine cute imposita vexata. Quod dum miramur, expergestus homo, & sectionem metuens, nihil ibi subesse alieni dixit, sibi a teneris hunc sinum fuisse; is etiam sine noxa convaluit. Si ex fracto osse aliquid desedit, semper veste utendum est. Hactenus de capitis vulneribus. Si in mala vulnus est, sæpe ductus *Stenonianus* discissus est, in quo casu nova via salivæ in os aperienda est, Mihi notum est exemplum, inquit Cel. Autor, ubi vulnus recens scalpello tenui acuto illatum, & ex quo copiosior saliva exiit, impositis pannis, & adstrictiori fascia, brevi fuit curatum. Opinor, ductum salivalem fuisse non discissum, sed incisum. Ut vero ad pectoris vulnera veniamus, cavere sibi Chirurgus debet, ne spirandi difficultatem, quæ a dolore est, confundat cum ea, quæ ab emissio in pectus cruore proficiscitur. Si ensis ad pleuram usque penetravit, metus esse solet, ne, inflammatione mota, pus pleuram perrumpat. Satis facile spirat æger, si, qua parte pulmo pleuræ adhæret, in ea vulnus est, etsi pulmonem lædens. In vulnus, quo pectus patefactum est, quamdiu glutinari non debet, conjicitur linteolum, cujus oræ in fila resolutæ sunt. Convenit enim, & turundas, & cannulas, omitti, & plagam, si necesse est, ampliari.
646. Utilis est pectoris perforatio, quibus vel sanguis, vel pus, intus confluit; quibus vero hydrops est, iis raro opitulatur. Ex vulneribus, quæ abdomini infliguntur, latius aperienda ea sunt, in quibus mucro teli in aponevroses musculorum desedit. Curationem recipere possunt intestinorum vulnera, etiam vehementiora. In omnibus abdominis vulneribus nihil magis proficit, quam si alvus crebrius levi lotionem ex mollientibus composita ducitur. In angusta plaga, si omentum solum prolapsum est, compressum ab oris vulneribus, emoritur, neque

neque præcidi debet. Æger tamen inter curationem erecto capite supinus cubare non debet. Omentum enim, cum peritonæo concrefcens, ventriculum adducit, & vomitum facit. Cavendum est, ne intestina, vel omentum, quæ reponi debent, inter musculos condantur. In ampliacione vulnerum abdominalis vitanda sunt epigastrica vasa, umbilicus, ejusque ligamenta, & linea alba. Plurimum ad curationem vulnerum, quæ in intestinis sunt, confert victus, qui a fame propior est. Turunda etiam in gastraphia nocet. Vexata a fluidis quoque fiunt, si magna vi in corpus aguntur, atque a succu. *Εκχύματος* non solum ex vexatis oritur, verum etiam ex aliis curvis & obliquis vulneribus, quæ sanguinem in adipis cellulas urgent. Contuso pectore, vel abdomine, homo cito tollitur, certe alia insequuntur, quæ eum lenta morte consumunt. Oedema frequentius a vitatis in corpore succis proficiscitur, vel chronicis morbis supervenit, prætereaque ex multis aliis causis fit; ad quas is, qui curaturus est, semper respicere debet. Inter tumores, qui tunica sua includuntur, nonnunquam inveniuntur ex atheromate & steatomate compositi. *Talem* Cel. Auctor scribit se in juvene sedecim circiter annorum vidisse, qui, etsi omnis fere humor expressus fuerit, nihilo minus pondus undecim librarum habuerit, & totum fere tergum occupaverit. Mortis causa juveni fuit, cum empiricus cum emollientibus diu tractatum majori cultro aperuisset. Atheromatis & hydatidis sedes est in venis lymphaticis, quæ valvulis distinctæ sunt, & in glandulis; quas, sub cute positas, ubi corpus frigore inhorret, oculis distinguere licet, meliceridis in glandulis sebaceis, steatomatis in adiposis cellulis. Ganglia, quæ in tendinibus sedem habent, oriuntur, si musculi nimium adducuntur, & receptacula axungiaz rumpuntur, quæ deinde super tendines, vel inter hunc, atque ejus vaginam, effusa concrefcit. Et hujus vitii memorabile exemplum a Cel. Autore affertur. Ortum est sub tendine Achillis, quo loco homo, dum ante annum circiter ex rheda desiliebat, acutum dolorem sensit. Tumor ab utroque tendinis latere protuberabat, &, quamvis gressum non prohiberet, tamen adeo increverat, ut discuti non posset, neque etiam

§. 685.

637.

692.

698.

704.

708.

712.

717.

731.

735.

760.

761.

773.

- scalpello attingi. Æger, moræ impatiens, varia adhibuit, quibus effiebat, ut tumor, qui ad capitis magnitudinem increverat, multis in locis rumperetur. Ex eo, febre accedente, per quatuor fere menses, incredibilis vis humoris acrioris & foetidioris effluxit, & æger, emaciatus, exstinctus fuit. §. 790. Herniæ aliquod genus est, quod a ventre nomen accipit. Oritur hæc hernia in iis locis, ubi in musculis transversis abdominis fibræ a se invicem diducæ sunt. In Omphalocele, si omentum solum per circulum umbilici erupit, raro inflammatio oritur, frequentius, si intestinum. Ubi ea, quæ ex intestinis prolapsa sunt, & inflammationem conceperunt, reduci in suas sedes nequeunt, in alvum immitti debent lotiones etiam acriores, & ipse fumus peti, ore autem oleum amygdalarum dulcium sumi, cum cerevisia mistum, adjecto semine cumini bene trito. 803. Observatio docuit, sarcocele m ori- ri posse, si, retento spiritu, vel sub gravi fasce, homo valentius & diutius nititur, vel si is præcipiti saltu in terram fertur. Fit autem hoc, quia sub fortiori nisu adducto musculo obliquo externo, & contracto annulo, vasorum spermaticorum fasciculus comprimitur, sub præcipiti autem saltu peritonæum super annulum a colo, fecibus durioribus pleno, ictum, atque inflammationem accipit. 854. Efficiunt enim hæc, ut sanguis per venas minores permanere non queat. Sarcocele autem ut plurimum amputationem testiculi desiderat. In ea curatione etiam annulus abdominis ampliari sectione debet, ne vasa spermatica, inflammatione superveniente, tumentia, a strictiore annulo strangulentur. 887. Verrucæ ex papillis nerveis nasci solent, si illarum radices ita premuntur, ut humor, quo illæ aluntur, reverti nequeat. In ulcerum curatione plura diligenter observanda sunt. Quæ ex malo corporis habitu orta sunt, non nisi hoc mutato sanescunt. Difficiliter etiam, nec sine periculo, in sano corpore ad cicatricem perduntur, quorum jam consuetudo facta est. Nec tutum est, iis mederi, quæ in omni senili corpore & in sæminis sunt, 901. quibus menstrua non proveniunt. Ore autem sumendæ medicinæ non omnibus ulcere laborantibus eadem conveniunt.

Debent

Debent illis vitiiis profigandis idoneæ esse, ex quibus ulcus ortum. Nocent, quæ nimis calida sunt, neque purgantium tutus semper usus est, ac præstat, abstinentia & quiete uti, quæ & sola in ulcere, ex abcessu orto, utilia sunt. Neque raro valentiores ex medicinis, quæ extrinsecus superdantur, ulcera irritant. Debet vis medicinæ pro impuritate ulceris vel intendi, vel minui. Etiam sciri necessarium est, quomodo misceantur medicinæ. Nam multum interest, si relinquuntur super ulcus, vel per breve tempus super id tenentur, præcipue cum aliæ aquosæ, aliæ spissiores, aut oleo, aut axungia, exceptæ, vel etiam siccæ, sint. Ad quæ & illud discrimen accedit, quod in ipsis locis est. Neque non super totum locum affectum aliqua imponere juvat, quæ pariter variari debent. Nam, si locus laxior ac fere resolutus est, præter roborantia, fasciæ magna utilitas est; si vero strictior, emplastrorum mollientium. Contra ea ulcera, quæ in cruribus fiunt, magnum ex quiete præsidium petitur. Quæ vero sanari tutum non est, illa tamen quotidie purganda sunt, & si arida fiunt, exasperanda. Si ulcus altum, angustum, callosum, fit, fistula dicitur. Callus autem ex humore nascitur, ex quo, si non abstergitur, quasi limus subsidit, qui, ulceri adhærescens, crassior duriorque factus, in callum vertitur. Ubi fistula ad nervosum locum tendit, aliena rodentia sunt, & magis proficiunt, quæ ulcus aridum reddunt. Vulgo omnis exulceratio receptaculi lachrymarum fistula lachrymalis nominatur, sed male. Huic vitio tollendo satis idonea est, quæ ab *Acellio* nomen habet, medendi ratio. Immittitur liquor, qui ex sale theriacum & aqua verbenæ fit. Isque satis valet, nisi ulcera fordida sunt, contra quæ aqua calcis immittitur cum pauxillo nistri, camphoræ, & sacchari. Aliud malum est, si receptaculum lachrymarum in tumorem levatur, qui, si a conflente humore est, hydrops sacci lachrymalis appellatur, si vero inflammatio conjuncta, anchilops. Si tumor ab infirmitate receptaculi ortus est, neque compressione tolli potest, ipsum incidere oportet, & vulnus ad cicatricem perducere, quo receptaculum coarctetur. Nec alia curatio, si intus aliquid se opposuit,

§. 902.

903.

904.

911.

912.

913.

942.

943.

952.

964.

967.

969.

961.

972.

quod

- §. 974. quod tolli debet, ut via ad nares speriatur. Ubi vera fistula est, oportet, forato osse, nova ad nares via
975. paretur. Inciditur receptaculum a nasi radice, ubi tendit: musculi orbicularis est, usque ad medium inferioris palpebræ, parcendo cuti, quæ palpebræ inter se committuntur. Omne autem receptaculum præcidendum, aut excidendum, est, aut etiam erodendum; osque forari potest quovis ferramento, quod cuspidem exacutam habet. In numero morborum, quibus ossa vitiantur, spina ventosa est, quæ ex corrupta medulla nascitur. Quod vitii genus etiam ex osse transverse fracto, neque recte commisso, oriri posse, Cel.
1072. Autor aliquo exemplo confirmat. Contra rhachitidem præsidium est in victu, qui facile concoquitur, & aromate abundat, in potione meraca, multis valentioribusque corporis frictionibus, præcipue in dorsi spina, & cum suffitu ex thure, benzoe, similibusque, in unguento nervino, quo musculi pertractari possunt, & balneis frigidis potius, quam calidis. Satis notum est, articulos etiam ab interna causa, ut vulgo ajunt, suis sedibus expelli. Fit hoc resolutorum & emacrescentium musculorum vitio. Ligamenta enim pondere membrorum infirmantur. Infirmantur etiam, ubi membra nimium intenta fuerunt. Interdum & humor in articulos confluit, quod incidit, si ex febre, veluti ex variolis, mala materia eo inclinata fuit, vel si ligamenta horumque glandulæ percussæ. Si post curationem luxati ossis major infirmitas superest, conveniunt emplastra, præcipue oxycroceum, & saponatum Barbette, fricatio cum spiritibus, si corpus plenum & juvenile est, cum unguento nervino, si gracile & senectute emaceratum. Interdum, reposito osse, tumor & inflammatio manent. Tunc timeri debet gangræna, quod rupta est arteria, vel vena, quæ sanguinem fundit. Idque aliquando brachium nimis extendentis Chirurgi culpa factum esse, Celeberrimus Autor scribit. Præter hoc,
1143. quod pueri gibberosi fiunt, si nutrices, eos lavantes, violenter invadunt, & spinam potissimum adducunt, vel si corpus puerorum sub variis exercitationibus continenter multumque in aliquam partem flectitur, non raro & carie exesæ vertebræ spinam

non inflecti faciunt, quod fit, ubi mala quædam materia in
 ligamenta vertebrarum inclinata fuit. In omni vero casu nocent
 rigida & ferrea lorica, quibus ossa valentius premuntur, §. 1146.
 ex quo funesti sæpe morbi nascuntur, præcipue si pectus atque
 abdomen simul multo oleo ac pingui materia quotidie perungitur.
 Os femoris raro ex acetabulo expelli, frequentius 1197.
 ejus cervicem frangi, recentiores per multa exempla ostenderunt.
 Nonnunquam tamen ejus caput vi quadam ex sua sede pellitur;
 quod vero, Cel. Autor aliqua observatione probat, fieri non posse,
 nisi & interno & capsulari ligamento disrupto. 1193.
 Frequentius excidit caput femoris, si humor in articulum
 confluit. Hunc *Senffius*, Berolinensis Chirurgus, aliquando
 evocavit, scalpello altius demisso, & ligamento capsulari
 inciso; cui medendi rationi locus esse potest in corpore sicco
 & macilento. Ossa ut plurimum franguntur, rarius finduntur.
 1201.
 Ubi vero hujus vitii suspicio est, protinus plurimum sanguinis
 ex vena subtrahi debet. Imperanda est quies & abstinentia,
 pro vi corporis, longissima. Neque, nisi sublata inflammatione,
 & conquiescente dolore, victus plenior, & valentioris generis
 potio, concedi debet. Sanguis mittitur propter evacuationem,
 derivationem, & revulsionem. Hæc & derivatio potest utique
 cum sanguinis circuitu consistere, qui non solum a corde, verum
 etiam ab illo vitali fibrarum robore, proficiscitur, quod vasa
 & muscoli habent, & quo aucto in aliqua parte plus humoris
 per unam arteriam ac per aliam, fertur. Suffusio dicitur, si vel
 lens chrySTALLINA, vel ejus velamenta, opaca facta, se luci
 opponunt. Lentem veram suffusionis sedem esse, primus contra
 veteres demonstrasse videtur *Fr. Quarreus*, Medicus & Chirurgus
 Parisiensis, nostra vero ætate *Brisseau*, *Maitre Jean*, & *Heisterus*,
 qui nempe id, incisis post mortem oculis cataracta laborantium,
 invenerunt. Cumque huic sententiæ se plures, præcipueque
Woolbusius, opponerent; *Morandus* & *Petitus*, Medicus, novam
 diligentiam investigandis his rebus adhibuerunt. Quorum ille non
 quidem, tunicam se interdum pupillæ opponere, negavit, sed
 illam non ex aqueo humore concretam, verum velamentum
 1238.
 1282.
 1301.
 lentis,

lentis, esse ostendit. Contra *Petitus*, sedem cataractæ in lente esse, non in velamento, contendit, quod aliquando opacum videatur, si, qui subest, humor corruptus velamento inhærescat. Sunt tamen, qui, se hoc velamentum vere opacum invenisse, scribunt. *Petitus* vero ex observationibus suis ostendit, in cataractæ curatione lentem sine velamento deprimi debere; quam medendi rationem imitatus est, & fuscæ, et si fere obscurius, exposuit, *Taylorus*, qui addit, veram cataractam esse, si lens, spuriam, si cum ea velamentum, obscuretur, glaucoma vero esse, si lens cum velamento ita intumescat, ut pupilla dilatetur. Ab inflammatione etiam humorem mutari, qui circa lentem in velamento est, & a quo lactææ, vel purulentæ, aut etiam cysticæ, cataractæ nominentur. His addit *Morgagnus*, suffusionem etiam ex vitiata posteriore capsulæ lentis parte oriri. A vero propius est, facilius curari, quæ in lentis vitio consistunt, & quæ vel non deprimi possunt, vel depressæ iterum redeunt, in illis cum lentem, tum velamentum, opacum esse.

- §. 1306. Lens vitari videtur, si ille succus, qui
 1307. inter ipsam ejusque velamentum est, deficit, velamentum au-
 1308. tem, si in ipso inflammatio movetur, ex qua etiam, pariter
 1309. ac ex lente liquecente, cataracta purulenta, vel lactea, nasci-
 1312. tur. Glaucoma vero interdum in lentis tumore, interdum in
 vitrei vel tumore, vel solutione, consistit. Manus curatio non
 nisi primo suffusionis generi satis idonea est, cujus etiam quæ-
 1314. dam maturitas est. Acu utendum est, cuius mucro paululum
 tenuatur, latior, non vero nimis acutus, est, & quæ ex auro
 fit, crebrioribus mallei-ictibus durato. Quæ deinde ad variam
 calculosorum curationem, & hujus historiam, attinent, debentur
 Clariss. *Justo Godofredo Günzio*, Anat. & Chirurg. in hac Academia Prof. Publ. Extr. Antiquissima calculosis medendi ratio
 1456. est, quam hodie parvum apparatus vocant, & qua omnes
 ab *Hippocrate* usque ad *Joannem de Romanis* videntur usi
 esse. Ejusque in vesicæ calculo tutus usus non est. Curatio
 cum magno apparatu ad Italos, non vero ad Gallos, tanquam
 inventores, pertinet. Apud hos autem diu Colotorum fami-
 liæ propria fuit, & nunc aliqua fuerunt in instrumentis, &
 ipsa

ipsa eam perficiendi ratione, mutata. Jam olim quoque *Petrus Franco* eam ita faciendam voluit, ut, patefacta vesica, calculus non statim, sed, nisi sponte exciderit, post plures dies, protrahatur. Ab eodem *Francone* reperta fuit curatio, quæ hodie cum apparatu alio nominatur. Alia denique est lateralis, quæ comprehendit Fratris *Jacobi* curationem, *Ravianam*, *Chefeldenianam*, *Le Catianam* duplicem, & *Fulbertianam*. Igitur calculosorum curationis duo summa genera sunt. Promitur enim calculus, vesica vel super ossibus pubis incisa, vel sub illis. Sed hoc quidem tribus modis fit. Iter enim urinæ vel recta plaga aperitur, quod in antiqua *Mariana* fit, vel obliqua, qualem recentiores faciunt, qui tamen recedere a *Mariana* non volunt, vel transversa a latere. Hæc antiquissima est, & quæ aliqua in ferramentis variant, quæ sine itinertario fit, *Celsica* nominatur, quæ cum ipso, quamvis vulgo *Jacobiana* dicatur, deberet utique *Franconica* appellari. Hæc tamen in eo potissimum a prioribus differt, quod, cum in hac cervix vesicæ & hæc ipsa aperiatur, in illis iter urinæ solum. Ardui operis curatio est, neque sine magno ægri periculo fit *Nephrothomia*. Ubi vero ex calculo tumor ortus, qui pus concepit, non expectandum, donec rumpatur, sed suberudus etiam aperiendus est. Ex variis autem calculosorum curationibus, quæ hic proponuntur, satis jam notæ sunt *Mariana*, *Raviana*, *Chefeldeniana*, *Fulbertiana*, a *Le Dran* inventa, *Celsica*, & quæ alto apparatu fit. Hæc autem nova quadam ratione a *Le Cat* sic perficitur. Scalpello rigido, quem ipse reperit, primum cutis, post vesica, sic inciditur, ut, cultro per inferiorem vulneris angulum demisso, sursum versus aperiatur. Tum scalpellus invertitur, ut, eminente dorso, sustineri vesica possit. A latere scalpelli immittitur extrema incurva suspensorii pars, qua vesica ad externam plagam apprimatur, scalpello recepto. Sub suspensorio duo alia fere similia demittuntur, quibus vesica diducitur, ut vel digito, vel forcipe, vel peculiari cochleari, in vesicam coniecto, eximi tuto calculus possit. His omnibus subjecta aliqua sunt de calculo ex itinere urinæ extrahendo, & de calculo femina-

- §. 1406. rum. Superfunt aliqua de partu, & Embryulcia. Gravidis igitur
 1415. nihil nocentius est, quam si in secunda valetudine adverte
 præsidia consumunt, & thoracibus, præcipue rigidioribus, ami-
 cæ, ventrem comprimunt. Confert modicus victus, diluta
 potio, diligens, sed moderata, exercitatio, cui alvum ducen-
 tia substitui possunt, &, quibus sanguis abundat, his vena fe-
 1422. canda est, & aliquid sanguinis detrahendum. Fascia, quæ ven-
 tri puerperæ post partum injicitur, supervacanea est in ea,
 quæ primum partum enixa est, & nocitura, si arctius circum-
 1427. datur. In partu vero manus admoveri non debet mulieri, quæ
 plurium dierum laboribus vigiliisque exhausta confecta
 est, quæ febricitat, cujus arteriæ æquis intervallis non moven-
 tur, sed subeunt, atque interdum quiescunt, quæ somno, ul-
 tra debitum, urgetur; cujus venter atque genitalia, quod in-
 1444. flammationem conceperunt, intumuerunt. Ex partu infelici
 non raro uteri procidentia oritur, vel, quod frequentius est,
 1446. vaginæ, cujus rei varius modus atque figura est. Si recens
 vitium est, recondi debet, quod procidit, & fomenta ac suffi-
 1447. tus, quibus reprimendi facultas est, admoveri. Quæ si nihil
 ad curationem proficiunt, fascia involvendum est, ne exaspere-
 retur. Si autem magnus tumor est, & ad radicem tenuior,
 vel secundo, vel, quod magis tutum est, vinciendo, tolli pot-
 est. Et ante plures annos, inquit Cel. Autor, magnus ejusmo-
 di tumor, ex naturalibus propendens, ligatura prius injecta,
 post scalpello etiam adhibito, ablatu fuit, & mulier conva-
 luit. Facile erit, ex his speciminibus colligere, quanta debeat
 harum Institutionum utilitas esse, & quantum ceteris libris
 omnibus præstent, qui de arte chirurgica præcepta conti-
 nent. Neque vero Cel. Autor dubitavit in Præfatione mo-
 nere, tum aliqua esse in his Institutionibus, quæ emendatione
 egeant, tum etiam nonnulla omissa esse. Fuitque hujus rei
 præcipua causa hæc, quod maxima hujus libri pars jam
 ante aliquot annos typis expressa fuit, a quo tempore multa
 in Chirurgia recens inventa, in Commentariis Academiæ Chirur-
 gorum Parisiænsis, in Tentaminum Edimburgensium postre-
 mo Tomo, aliisque libris, prodita sunt. Fatetur etiam Cel. Au-
 tor,

TAB. III ad

tor, se, quo loco de curatione aneurysmatis, per fascias, cochleæ in modum, sursum repentes, dixit, ad quem inventorem hæc medendi ratio referri debeat, addere neglexisse. Fuit autem olim a *Bernardino Genga* in *Anat. Cbir. dell' ossa e muscoli del Corpo umano Lib. II Cap. XXIV pag. 219* edit. Bonon. 1687 proposita, & ante aliquot annos *Verna*, clarus Regis Sardinie Chirurgus, nonnullos hac via ad sanitatem perduxit, quod Cel. Autor in peculiari scriptione *de Fascia, infirmitatem adjuvante*, nuper declaravit. Eodem tempore etiam Dissertationem emisit *de Hydracole*, in qua multa, olim in his Institutionibus de hoc morbi genere proposita, correxit, & aliquot curationum exemplis ostendit, inciso tumore, inflammatione superveniente, ita utendum esse, ut, cataplasmatibus mollientibus impositis, pus in scroto moveatur. Hæc, quæ Cel. Autori sub finem libelli addere tum propter festinantem typographum, tum propter gravem morbum, non licuit, facile addi poterant, ubi, quod fortassis brevi fiet, hic liber iterum typis exprimetur. Tandem de *Tabulis* adjectis aliqua monenda sunt. *Prima* continet icones turundæ, quæ Gallis *le meche*, pilæ, quæ ipsis *Pelotte*, glomi majoris, Gallis *le Gateau*, minorum glomerum, Gallis *tampons*, linteoli cæstitii, cujus ora in fila resoluta est, & scarifatorii *Woolbushii* ad extenuanda leucomata & cicatrices cornæ. Horum omnium usus habetur in §§. 1009, 239, 563, 2, & 571, 639 & 319, 320. *Secunda Tabula* machinam *Senssii* exhibet, pro aneurysmate comprimendo. Constat quatuor ferreis uncis, cum loris, quæ & brachium & cubitum comprehendunt, ut vacillare machina non possit. In *tertia Tabula* occurrit lanceola, cujus 228-310. cuius incurva est; torcular, quod Lipsiæ *Hagemeyerus* 237. construxit, & acus major, ad aneurysmatis curationem a *Peitio* 438. inventa. *Quarta* exhibet forcipem, a *Sharpio* delineatam, fer- 562. ramentum, quod scalpello excisorio, Gallis *couteau lenticulaire*, substitui potest; & tyringotomum *Senssii*. In *quinta* 954. *Tabula* cernuntur duo ferra, linguæ frenulo incidendo 607. apta, quorum alteri scalpellus, a latere movendus, affixus est, & scalpellus anceps, ampliandis pectoris vulneribus idoneus. 637.

Sexta Tabula, præter instrumentum, quo uterque oculus com. 589-754.

§. 1175. primi potest, figuram machinæ sistit, reponendo humero accommodatæ, perfectioris, quam quæ olim a *Purmanno* adhibita fuit. Longe plura ferramenta addi potuissent, a recentioribus reperta, sed cura habenda fuit, ut a discentibus minori sumtu libellus parari posset.

FRID. OTTONIS MÛCKENII OBSERVATIONUM Latine Linguae Liber, ad emendandum inprimis & augendum Basiliæ Fabri Thesaurum Latine Linguae composuit.

Lipsiæ, apud Jo. Frid. Gleditschium, 1745, 8 maj.

Alph. 2 plag. 19.

Cum a primis juventutis suæ annis summo studio & pari diligentia in legendis antiquis Latine linguæ Autoribus versaretur *Mœckenius* noster, multa ille observavit, & in commentarios retulit, quæ in vulgaribus Lexicis aut omnino non, aut non satis diligenter & accurate, notata essent. In ea re autem hanc rationem habuit, ut, quæ in *Fabriano Lexico*, *Gesnerianis* curis & emendato & locupletato, non invenirentur, ea inprimis colligeret; & aliquando ad id opus augendum emendandumque proferret. Talium observationum cum magnam copiam haberet, cœpit cum separatim, tum in *Miscellaneis Novis Lipsiensibus*, quædam earum specimina proponere, ut, si ea doctis hominibus probarentur, largiori deinde manu daret. In quo cum eum spes non fefellisset, instituit hoc *Observationum Latinarum* volumen edere; ex quo intelligi potest, nondum exhaustam esse hanc materiam, sed, quicumque paulo diligentius in legendis Latinis scriptoribus versari velit, ei magnum, post tantam messem, spicilegium restare, quo colligendo utilem operam præstare Latine linguæ studiosis possit. Quo magis gratum Lectoribus nostris nos speramus facturos, si nonnullis speciminibus proponendis gustum quendam operis dederimus, adpersis nostris, si res tulerit, observatiunculis. Primum suppeditabunt ea, quæ de *collationis* verbo dicta sunt. Ejus in *Lexico Fabriano* nulla alia, nisi pecuniaria, significatio commemoratur. Noster autem primo propriam affert, quæ *collectionis & con-*
gestio-

gestions, vim habet, & in eo utitur loco *Ciceronis Tusc. II.*, 38: *Cum Philosophia ex rationum collatione constet*; post significationem *comparationis*, quæ, satis nota, tamen in Lexico illo prætermittitur; tertio *concessionis* e *Cic. in Tog.*; quarto *prelii* e *Cic. Orat. I*, 48; denique eam, quæ Rhetoribus frequentatur maxime. In qua tamen duo diversa genera pro uno accepit. Alia enim est *collatio* ea, quæ a *Cicerone de Inv. I*, 30, dicitur oratio, rem cum re e similitudine conferens; alia altera illa, quæ *ad Herenn. IV*, 4, commemoratur; in qua non res cum re, propter similitudinem, confertur, sed reus cum aliis, ita, ut ostendatur, reum solum facinus patrare potuisse, causam patranda habuisse, &c. Neque satis videtur nobis intellexisse *collationem rationis*, qua bis usus est, modo ad *congestionis*, modo ad *comparationis*, notionem illustrandam, ut facile appareat, eum in isto loco se non satis expedire potuisse. Alia autem est *collatio rationis*, per quam, e *Dialecticæ Stoicæ præceptis*, notionem sunt, *ἀναλογία*, seu *proportio*, ut cum e notionem hominis, proportionem quadam, sit, vel augendo *Gigantis*, vel minuendo, *Pygmaei*, notitia; alia *collatio rationum*, e qua *Philosophia* constat.

Alterum petemus e voce *contingere*; quo loco maxime illustrantur *Cæsaris B. G. I*, 38, verba, quæ sic proferuntur in *Lexico Fabri*: *Radices montis ripæ fluminis contingunt*, atque explicantur ita, ut *ripæ* dativus casus dicatur pendere a verbo *contingunt*. *Rob. Stephanus*, propter insolentiam constructionis, addidit in *Thesaurio* suo: Nisi forte quis contendat, *ripæ* esse nominativum, *radices* accusativum. Noster autem aliam rationem iniit. Eocus *Cæsaris* integer hic est: *Reliquum spatium mons continet magna altitudine, ita, ut radices montis ex utraque parte ripæ fluminis contingant*. Ordinem autem verborum hunc facit, *ut radices montis (se) contingant ex utraque parte ripæ fluminis*. Ac primo *se* ellipsin in hoc verbo non inusitatam Latinis fuisse, probat sane loco *Columelle R. R. V*, 10: *Caroto, ne inter sese contingant*, comparato cum altero *Plinii H. N. XVII*, 10: *Ne se inter se contingant*. Deinde, nihil inesse huic explicationi, dicit, quod rei naturæ repugnet, quod ita esse, probasset lectoribus, si ei libuisset ostendere,

dere, quid esset, & quomodo intelligi deberet; cum unius ejusdemque montis radices se contingere dicerentur; deinde quomodo fieri posset, ut ejusdem montis radices se ab utraque ripa contingerent.

Inprimis multa de verbo *efferre* observata reperiuntur, *Pabriani Lexici* locupletatoribus vel ignorata, vel neglecta. Primo enim docet, non de *superbia* tantum hoc verbum dici, sed de *quacunque vehementiori animi commotione, latitia, voluptate, dolore, ira, ceteris; deinde* habere vim *erigendi, & in meliorem statum restituendi*, ex loco *Ciceronis Sull. 31: Patriam demersam exsuli; tertio dicendi* notionem ei asserit exemplis quamplurimis; *quarto, de turforibus* dici, observat; eosque *ad finem usque efferrī velocitate ad Heren. IV, 47; quinto* habet significationem *exferendi & proferendi*, inprimisque de agris dicitur, eo sensu, quo *simplex ferre, aut proferre*, a quo deinde *variae metaphoraē* ducuntur.

In Voc. *eximo* primo mitatur, nil notatum esse in *Lexico* de exquisita illa ratione, cum usurpatur de *tempore*, & significat, *temere, consumere, impedire, ne quid possit agi, quasi eripere tempus rebus necessariis; cujus formae multa exempla afferuntur; in quibus nonnulla sunt, in quibus interpretationes istae locum habent, quaedam autem, in quibus non item: ut in Liviano XXV, 3, concilio diem eximere; ex quo, ut quibusdam aliis, apparet, eximere in his formulis esse tollere, eripere, Senatus ac populo, ut nihil decerni juberive possit. Atque sic Cicero Leg. III, 19, pro eximere habet diem tollere. Disputatur hoc loco etiam super lectione loci Ciceroniani in Phil. III, 3: exhibere nullam in tali civē liberando sine scelere non possumus. Damnat lectionem *Victorii, exhibere*, & unice probat *Manutianam, eximere*, qua recepta, etiam vel *ultam* cum *Manutio* legendum, vel *to non delendum est*, ut placet *Oliveto, Viro Clariss.* Quod autem putat, *exhibere horam* non esse Latine dictum, nec intelligi posse, in eo non habebit omnes consentientes. Nam quid impedit, quo minus *exhibere horam* sit *adhibere? Imperium* quidem *exhibere*, pro *adhibere*, sive, ut *Cicero & Livius* interdum loquuntur, *inhibere*, est apud *Plautum Casin. II, 6, 57.* Potest etiam videri loquendi hic modus a foro petitus*

petitus esse, in quo *exhibere* sæpe dicitur, qui, postulante altero, sistit aliquem, ut interrogare testimonii dicendi causa, torquere, eoque uti ad causam suam, possit. Ita sensus loci *Ciceroniani* hic esset: nullam omnino horam non possumus tribuere ac concedere postulanti reipublicæ in tanto cive liberando. Sed post disputationem de illa verbi hujus significatione notantur quædam construendi formæ, prætermisæ in *Lexico*, primò notissima illa cum præpositione *ex*; deinde cum præpositione *in* & casu quarto e *Liv. XXXI, 29, eximere in libertatem*; porro cum *de* & *a*. Quæ bene se habent omnia. Recte etiam reprehenditur *Lexicon*, cum præcipit, in formula *jubere legem* intelligendum esse *τὸ ferri*, quod sane prorsus repugnat rei ipsi. Sed, an recte Autor noster *τὸ jubere* interpretetur *ferre*, seu *perferre*, (nisi quidem latiori sensu hoc *ferre* acceptum velit, destitutus nempe alia voce, qua illud *jubere* explicaret lectoribus,) valde dubitamus. Nam *τὸ ferre* ac *perferre* semper est magistratus, qui legem rogat, populo proponit, suadet, &c. *jubere* autem semper populi, legem accipientis. *Jubere* autem populus *legem* dicitur, quod magistratus hoc formula utitur: *rogo vos, velitis jubeatis*, &c. Cum igitur populus in suffragiis respondet: *uti rogas*, dicitur rogationem, sive legem, *jussisse*. Unum addemus de verbo *respondere*. Hujus igitur verbi prætermisam in *Lexico* affert significationem primum hanc, quæ proprie de debitore dicitur, cum solvit justo tempore; unde ad alia eleganter transfertur; cujus generis exempla collegit *Gronovius* in *Observationibus*. Sequitur notio forensis, cum *respondere* dicuntur, qui præsto sunt: quam multis exemplis declarat, eamque, probabili conjectura, existimat e delectu militari petitam, in quo *citari juventus*, & *ad nomina respondere*, dicitur, ut notum est e *Livio*. Sed dissentit in hoc a *Clævis Ciceroniane* Autore, quod ille, cum in rebus forensibus *reus citari* & *respondere* dicitur, existimat, non id hanc vim habere, ut *citare* sit *edicere*; ut *adsit aliquis*, & *respondere*, deinde *venire in judicium*, quod Nostro placet, sed tantum hanc, ut in ipso judicio præco nomine citet, vel vocet, reum, reus autem ad nomen respondeat, seque adesse declarat. Illum quidem pro se suaque sententia dicturum putamus hæc: *Citare* fieri semper viva voce per præconem, nunquam edicto; per præconem

Hhh

conem

conem autem vocatos interdum senatores in senatum, nunquam reos in iudicium; si *citare* & *respondere* e delectu militari ducta sint, id ipsum pro se esse: nam iuventutem citari, non ut adsit; id fieri per edictum; sed die per edictum constituta a præcone citari, ut intelligatur, ex edicto an adsit, qui debebat; remque adeo pluribus locis manifestam esse: v. c. *Liv. XXV, 4: Si Postumius ante Cal. Majas non prodisset, citatusque eo die non respondisset, neque excusatus esset, &c.* In quo loco primum est *prodisset*, id est, præsto fuisset in iudicio; sequitur *citatio* solennis per præconem ipso die iudicii & in iudicio. Sic apud *Cic. Verr. I, 1: Præsto est: (citatus) respondet: defenditur.* Clarissimus est locus *Verr. II, 37, 38. Ibi Verres Sthenium reum paratum ad causam dicendam venire hora nona jubet. Verres hora illa præsto est ad causam cognoscendam; quid ergo fit? Sthenium citari jubet: quem postquam videt non adesse; quia non respondet, &c.* Idem repetitur *Cap. 40: Citat reum, non respondet* (scil. Sthenius); *citat accusatorem; citatus accusator M. Pacilius, nescio quo casu, non respondit, non affuit.*

ELOGE DE M. LE CARDINAL DE POLIGNAC, &c.

hoc est,

ELOGIUM POLINACII, PATRIS PURPURATI,
lectum publice in congregatione publica Academia Regiæ
Scientiarum die 4 Aprilis A. 1742.

Parisiis, 1742, 12 maj.

Plag. 2 $\frac{1}{4}$.

Inter causas, cur publicatum sit hoc Viri magni Elogium, refert *Remairanus*, Academia Regiæ Scientiarum a secretis, atque Elogii Autor, diversum, quo exceptum ab auditoribus fuerit, iudicium, quorum pars imperfectionum Herôis sui commemorationes, pars nimias laudes, vituperavit. Noster autem illinc sinceram fidem suam confirmat, hinc vero sumit occasionem indicanti; quorum autoritate fulciatur. Eminent hic, præter commentarios, tam evulgatos, quam manu scriptos, eosdemque supra omnè dubium eVectos, & examinationem scripti sui a summo quodam, inque ministerio tunc versato, viro factam, ad vitam publicam quod attinet, ad vitam privatam quod spectat, ipse Pater ille purpuratus, cujus Noster ex ore hausit, *Blondius*, Abbas venerabilis, qui ultra

triginta annos cum defuncto vixerat, *Læoncurtius*, ejusdem per duodecim annos mimister nobilis, cui præcipue debet, atque alii. Istitis auxiliis fulvus nobilissimus ac doctissimus *Remairanus*, non potuit non dignum aliquid asserre, quod & a nobis excerptatur. *Melchior* itaque *de Polignac*, Pater purpuratus, coetus Romani Sacerdos titulo S. *Mariae* angelorum, antiquæ Corbejæ, Aquiscincti, Boniportus, Mofomi, & Begardiæ, Abbas, primarius antistes Auchenfis, Novempopulaniæ Primas, Ordinumque regionum præfædus, natus est in urbe Podio, quæ est caput regionis Vellatorum in Occitania, d. 11 Octobris A. 1741. Secundus erat filiorum *Ludovici Armandi* Vicecomitis *de Polignac*, Marchionis *de Gbalengon*, gubernatoris dictæ urbis, Ordinumque Regionum Equitis. Matri, quæ tertia patris conjux erat, nomen fuit *Jacobine de Beauvoir Grimoard-de Roure*. Literis operam navavit Luteriæ Parisiorum, seque *Cartesiana* præsertim Philosophiæ, nondum tunc in scholis receptæ, addixit. *Buillonius*, Pater purpuratus, Romam illum duxit A. 1689 post *Innocentiæ XI* mortem. Is non solum in conclave eum recepit, cum *Alexander VIII* Pontifex Maximus eligeretur, sed etiam componendis litibus inter Galliam sedemque Romanam, quod in negotiis datum erat *Buillonio*, adhibuit. In Galliam redux, quadriennio post mittebatur Legatus Regius ad *Joannem Sobieski*, Regem Polonorum, quo A. 1696, Junio mense, defuncto, in Gallicum Principem aliquem coronam devolvere laborabat, sed ita, ut optatum ad finem pertingere non valeret. Depulsus ab hoc instituto, ut Princeps *de Conti*, cujus a partibus steterat, cedere regno cogebatur, atque aliquod tempus in Pomerania citeriore vivebat, triennio ante Seculum nostrum omnibus supellectilibus a Gedanensibus privatus, in Galliam rediit, ubi & præterea Bonum portum, cujus Abbas erat, relegabatur. Hoc in secessu *Anti-Lucretum*, celebre Poema, nondum typis exscriptum, composuit, eodemque doctrinæ naturalis, *κοσμογραφίας*, Historiæ naturalis, primaria capita non sine sapientissimo selectu inclusit; pariterque spiritum poeticum, sublimitatem illustrem, elegantiam incomparabilem, felicissime conjunxit. Inde revocatus in aulam fuit anno Seculi præsentis secundo, cumque *Tremouillis* anno sexto purpuram accepisset a Pontifice, Noster auditor rotæ in locum illius constabatur a Rege. Gravissimo illo munere apud Romanos per

aliquod temporis spatium functus, adhuc gravioribus destinabatur a Rege, potestateque concessa in Galliam redeundi, ut rem privatam admodum collapsam instauraret, anno decimo ad Belgas cum plena potestate simul mittebatur, ad bellum, quoad fieri posset, componendum, quanquam iterum successu minus prospero. Inde sub initium anni duodecimi fuit inter illos, qui Ultrajectum eundem in finem cum plena potestate mittebantur, simulque *Jacobo III*, illi infortunato coronæ Britannicæ candidato, cujus suffragio Pater purpuratus crearetur, commendabatur. Creatus igitur fuit d. 18 Maji A. 1712, sed in scrinio pectoris Pontificii servatus usque ad d. 30 Januarii sequentis anni. Post mortem *Ludovici XIV*, A. 1718 die 28 Decembris iterum Aquisinctum, ubi Abbas erat, relegabatur, sed & hinc revocabatur sub finem anni 1721. Post obitum *Innocentii XIII*, *Benedicti XIII* electioni adfuit, perque octo annos Romæ mansit ad res Gallicæ curandas. Denique A. 1732 in Galliam rediit, novisque in dies honoribus ex merito ornatus fuit Sed hic plurima spectant ad statum Gallicæ publicum. Nos, cum in actis eruditorum eruendis versemur, literarias præsertim magni Viri illius occupationes vel momento lustrare debemus. Eo spectant, præter eximium, quod jam laudavimus, Poema didacticum Latinum, insignia in Academiam præsertim Gallicam, cui adscriptus erat dignissime, merita. Accedunt plurima alia scripta poetica, philosophica, oratoria, epistolica, quæ vero non enarranda duxit Noster, collectionem saltem antiquitatum, quibus palatium ornat suum, laudatu dignissimam, laudans. Et potuit sane plurima cum eruditis communicare, colligere plurima, tam eruditis literarum Mecænas, qui vegetus senex, annum ætatis octogesimum attingit. Nec vero in illo vitia inveniebantur, eruditos non paucos alioquin comitata. Quin potius conversatio ipsius erat dulcis æque ac utilis, quæque humanitatem cum dignitate eleganter admodum misceret. Eloquentia erat felix, vox suavis, purissima pronuntiatio ac lingua, in primis autem non solum philosopha sententia, sed & vita.

MISCELLANEA LIPSIENSIA NOVA, ad incrementum Scientiarum ab his, qui sunt in colligendis Eruditorum Novis Actis occupati, per Partes publicata. Edendi consilium suscepit, sua nonnulla addi-

addidit, *Præfationem præmisit*, FRIDER. OTTO
 MENCKENIUS, *Phil. & Jur. Utr. Doctor, Pot.
 Pol. Regis & Elect. Sax. Consiliarius aulae, urbis pa-
 triæ Senator, Societ. Scient. Reg. Boruff. Sodalis.*

Voluminis IV Pars I.

Lipsiæ, in officina Hæredum Lanckifianorum, 1745, 8.

Plag. 12 $\frac{1}{2}$.

In instituto prædicabili cursum persequuntur strenue ii, qui
 incremento scientiarum atque literarum favent, novisque so-
 dalibus aucti sunt. Scenam aperit *Joannes Christophorus Ha-
 renbergius*, a Duce Serenissimo Brunsvico-Luneburgensi re-
 nuntiatus Præpositus Cœnobii S. Laurentii ad Scheningam, ex-
 hibens *Dissertationem de Ebræis, ad quos Paulus eam, qua in
 N. T. extat, dedit Epistolam.* Persuaserat sibi *Joannes Brau-
 nius in Selectis socris*, Ebræos hosce Hierosolymis fuisse com-
 prehensos. In Commentario ad Epistolam, Ebræis inscriptam,
 mutaverat sententiam, ratus, universos designari Judæos. *Ha-
 renbergius* in *Indiciis literariis Brunsvicensibus* ineunte anno
 1745 substituerat hisce Judæis solos illos, qui Hierosolymis
 ac in Judæa procuratoria morati sunt olim, Judæos, seu Ebræos.
 Paulo post *M. Ritterus*, *Wolferbuttelanus*, in arenam indidem
 provolavit, *Braunianam* opinionem posteriorem jumentis suis
 revocaturus. Denuo igitur *Harenbergius* suam emuntiat sen-
 tentiam, eamque novis ac copiosis munit argumentis. Præmit-
 tit requisita interpretationis ac expositionis ex Epistola *Pauli*,
 ad Ebræos data, undique conquisita. Cum eis comparat opi-
 nionem *Braunianam* posteriorem, eamque illis minus satisfacere
 ostendit. *Ludovicus Capellus* designari crediderat solos Hierosoly-
 mæ incolas. Hisce adjungit Noster incolas Judææ procuratoriæ.
 Pertinet ejus tractatio ad eorum usus, qui Epistolam ad Ebraos
 scriptam penitus introspicere, ac ex proximis Autoris rationibus
 atque invitamentis scribendi explicare aggrediuntur. Excipit
 illam *Dissertationem Dissertatio Petri Zornii de Resurrectione
 Jesu Christi, ex Psalmo XVI, 9, 10, & probata, & vindicata. Vox*
 ☩ denotat substantiam animatam. *Anima mea & ego* Ebræis
 tantundem denotant. Pressius ☩ designat, judice hoc, ca-
 daver Num. XIX, 11; 13. Suffragatur ei *Pearsonius* in *Exposi-
 tione*

Pag. 2.

36.

Hhh 3

tione

aliquod temporis spatium functus, adhuc gravioribus destinabatur a Rege, potestateque concessa in Galliam redeundi, ut rem privatam admodum collapsam instauraret, anno decimo ad Belgas cum plena potestate simul mittebatur, ad bellum, quoad fieri posset, componendum, quanquam iterum successu minus prospero. Inde sub initium anni duodecimi fuit inter illos, qui Ultrajectum eundem in finem cum plena potestate mittebantur, simulque *Jacobo III*, illi infortunato coronæ Britannicæ candidato, cuius suffragio Pater purpuratus crearetur, commendabatur. Creatus igitur fuit d. 18 Maji A. 1712, sed in scrinio pectoris Pontificii servatus usque ad d. 30 Januarii sequentis anni. Post mortem *Ludovici XIV*, A. 1718 die 28 Decembris iterum Aquiscinctum, ubi Abbas erat, relegabatur, sed & hinc revocabatur sub finem anni 1721. Post obitum *Innocentii XIII*, *Benedicti XIII* electioni adfuit, perque octo annos Romæ mansit ad res Galliæ curandas. Denique A. 1732 in Galliam rediit, novisque in dies honoribus ex merito ornatus fuit Sed hic plurima spectant ad statum Galliæ publicum. Nos, cum in actis eruditorum eruendis versemur, literarias præsertim magni Viri illius occupationes vel momento lustrare debemus. Eo spectant, præter eximium, quod jam laudavimus, Poema didacticum Latinum, insignia in Academiam præsertim Gallicam, cui adscriptus erat dignissime, merita. Accedunt plurima alia scripta poetica, philosophica, oratoria, epistolica, quæ vero non enarranda duxit Noster, collectionem saltem antiquitatum, quibus palatium ornatum suum, laudatu dignissimam, laudans. Et potuit sane plurima cum eruditis communicare, colligere plurima, tam eruditus literarum Mæcenas, qui vegetus senex, annum ætatis octogesium attigit. Nec vero in illo vitia inveniebantur, eruditos non paucos alioquin comitata. Quin potius conversatio ipsius erat dulcis æque ac utilis, quæque humanitatem cum dignitate eleganter admodum misceret. Eloquentia erat felix, vox suavis, purissima pronuntiatio ac lingua, in primis autem non solum philosopha sententia, sed & vita.

MISCELLANEA LIPSIENSIA NOVA, ad incrementum Scientiarum ab his, qui sunt in colligendis Eruditorum Novis Actis occupati, per Partes publicata. Edendi consilium suscepit, sua nonnulla

addi-

addidit, *Præfationem præmisit*, FRIDER. OTTO
MENCKENIUS, *Pbil. & Jur. Utr. Doctor, Pot.*

*Pol. Regis & Elect. Sax. Consiliarius aulae, urbis pa-
triae Senator, Societ. Scient. Reg. Boruff. Sodalis.*

Voluminis IV Pars I.

Lipsiæ, in officina Hæredum Lanckhianorum, 1745, 8.

Plag. 12 $\frac{1}{4}$.

In instituto prædicabili cursum persequuntur strenue ii, qui
incremento scientiarum atque literarum favent, novisque so-
dalibus aucti suat. Scenam aperit *Joannes Christophorus Ha-
renbergius*, a Duce Serenissimo Brunsvico-Luneburgensi re-
nuntiatius Præpositus Cœnobii S. Laurentii ad Scheningam, ex-
hibens *Dissertationem de Ebræis*, ad quos *Paulus eam, qua in
N. T. extat, dedit Epistolam*. Persuaserat sibi *Joannes Brau-
nius* in *Selectis sacris*, Ebræos hosce Hierosolymis fuisse com-
prehensos. In Commentario ad Epistolam, Ebræis inscriptam,
mutaverat sententiam, ratus, universos designari Judæos. *Ha-
renbergius* in *Indiciis literariis Brunsvicensibus* ineunte anno
1745 substituerat hisce Judæis solos illos, qui Hierosolymis
ac in Judæa procuratoria morati sunt olim, Judæos, seu Ebræos.
Paulo post *M. Ritterus*, *Wolferbuttelanus*, in arenam indidem
provolavit, *Braunianam* opinionem posteriorem jumentis suis
revocaturus. Denuo igitur *Harenbergius* suam emuntiat sen-
tentiam, eamque novis ac copiosis munit argumentis. Præmit-
tit requisita interpretationis ac expositionis ex Epistola *Pauli*,
ad Ebræos data, undique conquisita. Cum eis comparat opi-
nionem *Braunianam* posteriorem, eamque illis minus satisfacere
ostendit. *Ludovicus Capellus* designari crediderat solos Hierosoly-
mæ incolæ. Hisce adjungit Noster incolæ Judææ procuratoriz.
Pertinet ejus tractatio ad eorum usus, qui Epistolam ad Ebræos
scriptam penitus introspicere, ac ex proximis Autoris rationibus
atque invitamentis scribendi explicare aggrediuntur. Excipit
illam *Dissertationem Dissertatio Petri Zornii de Resurrectione
Jesu Christi, ex Psalmo XVI, 9, 10, & probata, & vindicata. Vox
VBI* denotat substantiam animatam. *Anima mea & ego* Ebræis
tantundem denotant. Pressius *VBI* designat, judice hoc, *ca-
daver Num. XIX, 11, 13*. Suffragatur ei *Pearsonius* in *Exposi-
tione*

Pag. 2.

36.

Hhh 3

- tione *Symboli Apostolici* pag. 411. Hoc autem loco anima, apud in-
 feros subsistens, corpori opponitur. Corruptionem corporis
 haud vidit Jesus. Succedit M. *Joannis Michaelis Dissertatio*,
 ex notione Principis ac Domini, Romanis usitata, quadam com-
 munita Biblica illustrans. Præsides Reipublicæ a Romanis vocati
 sunt olim *Principes ac Domini*. Regis nomen ipsis post Reges
 ejectos erat odiosum. *Caligula*, sibi nomen *regium* asserturus,
 pro monstro fuit reputatus. *Principes senatus* sunt dicti, qui
 primi sententiâs rogabantur. Principes a Regibus fuerunt se-
 creti. Posthæc Cl. Vir illustrat locum *Marc. X, 42*. Τὰς δὲ
 κέντρας ἀρχῶν habet pro eis, qui specie tenus rempublicanâ
 moderantur, & Regis Dominiq[ue] titulo abstinent, re vera ta-
 men erant inter Romanos imperiosi & crudeles. Notat Serva-
 tor rectores, non populi, sed gentium, Romanos primariosque
 senatores. *Tiberius* ex horum ore pendeat, teste *Suetonio* in
Tiberio Cap. 24, 27, 28, 29, 30, 31 seq. Κατακυριεύειν est acerba exer-
 cere dominia. Populus Romanus vocatur apposite *Dan. IX, 26*, *po-*
pulus principis. *Augustus* si inter cives versaretur, vocabatur
Princeps; si inter milites erat, appellabatur *Imperator*. Jesus
 vocatur *Apoc. I, 5*, ὁ ἀρχὼν τῶν βασιλείων τῆς γῆς, respiciens
 ad Augustos, qui *Principes* sunt dicti. Cæsares vocantur ἀρ-
 χῆται, præsides provinciarum ἐξουσία *Tit. III, 1*. Conf. *Eph.*
I, 21, *Col. I, 15*. Imperator Romanus vocatur βασιλεὺς, i *Pet.*
II, 17, *Jo. XIX, 15*, ob nomen illud Græcis honorificum. Per-
 gere juvat ad *Pauli Ernesti Jablonski de Alexandro Severo Imp.*
Romano, Christianorum sacris per Gnosticos initiato, Ex-
ercitationem. Fautorem fuisse *Severum* religionis Chri-
 stianæ, autor est *Ælius Lampridius Cap. 22*. De *Valeriano*
 id affirmavit *Eusebius H. E. VII, 10*. *Alexander* Christianis per-
 misit ædes habere, cultui suo peragendo dicatas, & vulgo notas.
 Ante hanc ætatem Christiani templis caruere. At quibusnam
 argumentis Noster sese commoveri passus est, ut, *Alexandrum*
 a Gnosticis religioni Christianæ initiatum esse, sibi persuadeat?
 Monet ipse ex *Lampridii* testimonio, *Alexandrum*, Christi, ut
 Dei, cultui deditum, imaginem hujus in larario suo collocasse.
 Christiani Catholici certe ea ætate nullas habebant imagines.
 Gnostici autem eas consueverant in deliciis habere, teste *Ire-*
neo I, 24, §. 6, immo Carpocratiani, teste *Epiphania* in *Hæresi*
 27 §. 6.

27 §. 6. Coniunxit Severus imaginem Christi cum imaginibus Abrahami, Apollonii, & Orphei. Gnosticorum ita mos ferebat, Irenæo teste I, 25, §. 6. Potissimum tamen Cel. Autoris argumentum est illud, quod gemma elegans thesauri Wildiani suppeditat. In hac enim totum hujus rei mysterium aperitur. Apparet in ea monogramma Christi, eique addita litera Λ & Ω , nec non inscriptio: SAL DON ALEX FIL MA LUCE, id est, *Salus donata Alexandro filio Mamae, Luce*

Pag. 68.

et \times , id est, Christi. Alpha illud & Omega, monogrammati

79.

additum, indicio est, Severum Christianæ religioni fuisse initiatum. Nam eo ipso Christum coluit, qua primum & ultimum, ob *Apoc. I, 8, II, XXI, 6, XXII, 13*. Veteres Christiani jam omnino ante Severum gemmis, quæ signatæ erant signo piscis, vel columbæ, utebantur. Gnosticorum dies erat sollemnissima illa 6 Jan. Et hanc in gemma Cel. Autor *lucem Christi*, scil. natalem, dictam fuisse existimat. Elidit tandem ipse objectiones, quæ professionem Christianam Severi labefactare videntur. Et libet ingenue fateri, hanc Dissertationem diligentissime solideque esse elaboratam. Dolemus saltem, egregio huic & prorsus amabili Viro, per invidiam & malum in nos animum hominum quorundam, qui ore religionem profitentur, re ipsa autem a virtutibus Christi alienissimi sunt, nec aliam habent, odio nos prosequendi, causam, quam quod in re levi olim experti sunt dissensum nostrum, non licere, etsi lubenter ipse veller, pluribus hæc *Miscellanea* ingenii & doctrinæ suæ monumentis exornare. Excipit hanc Dissertationem *J. C. S. Explanatio Epigrammatum quorundam Græcorum, a Jo. Jensio (A. 1742 Roterodami) pro avandoteis editorum*. Jensus ediderat Epigrammata nonnulla Græca, a versione Latina notisque pæne nuda, ac propter verborum quorundam corruptionem horridula, quæ Cel. Vis

79.

81.

hic, ope divini & artis criticæ subsidio fretus, debitæ restituit integritati, tum demum in Latinum convertit, & annotatione succincta illustrat. Mythologiam veterum sacram fuisse physiologiam, ac primis mortalibus vacationem & otii perpetuitatem temere affingi, monet Cel. Autor, quem esse *Jean-
neou Conradum Schwarzium*, Collegam nostrum honoratissimum, nemo non intelligit. Antiquitatis notitiam ac linguæ Græcæ in-

94.

79.

timos

- timos recessus omnia hic spirant. Ejusdem generis elegantiam fundunt *Ezechielis Spanhemii Animadversiones ad Eduardum*
 Pag. 138. *Herberti de Cberbury librum de Religione gentilium*, nunc primum editæ. Lector eas debet *Jo. Ludovico Ublis*, clarissimo Jurium in Academia Viadrina Doctori, cum hoc a Perillustri *Jordano*, nuper ex hac vita evocato, communicatas. Animadversiones hæc pæne omnes sunt e numis depromptæ, quorum in *Spanhemio* divina quædam erat intelligentia. Post has in lucem prodit *Frid. Ottonis Menckenii Symbola critica ad Livii Lib. XXVII Cap. 8, & Lib. XLII Cap. 32*. Integritatem verborum talium *Livii*, in quibus maculam inesse, *Jo. Frid. Gronovius* ac *Arn. Drakenborgius* haudquaquam dubitarunt, tuetur ipse, qui plura ejusmodi specimina jam lance satuta dedit. In priori loco lector adhæret, veluti scopulo, verbis illis: *Tribuni appellati ad senatum rejecerunt*. Redeunt illa *Lib. XLII, 32 ac 33. Rem ad aliquem rejicere* formula loquendi est, *Livio* admodum familiaris. At pax sit rebus. *Cicero* etiam dixit absolute, *ad Pontifices rejicietur*, in *Or. de Harusp. responsis Cap. 7*. Dixit idem *Romam rejicias*, citra verbum additum, *Lib. III in Verrem Cap. 60*. Dicitur itaque Latine *rejicere* pro *rem*, vel *homines, rejicere*. Retrahenda est itaque a *Livio* omnis emendandi in loco utroque cura. Tandem subjiciuntur *Gisberti Cuperi ad Theodorum Janssonium ab Almeloveen Epistola, tertium continuata. Epistola*, primo quæ apparet loco, est numero *XVIII*, in exponendis antiquitatibus Fastorum Consularium ac rei numariæ occupata. Succedit ei *Epistola XIX*, in qua de Fastis Consularibus bene mereri pergit. Excitat *Almeloveenium*, ne vitam *Is. Casauboni*, elaborari cœptam, de manibus deponat. *Furium Placidianum* substituendum esse *Furio Placido* apud *Vopiscum Cap. 16 Aureliani*, annuit. *Vopiscum*, qui *Aureliani* vitam scripsit, ostendit, esse *Juniorem*, & ob *Cap. 44, sub Constantio Chloro* vitam *Aureliani* concinnasse, definit. *Chlorus* obiit A. 306; *Diocletianus* imperio sese abdicavit A. 304. Illo medio tempore vitam *Aureliani* conscriptam esse, pronuntiat. *Tiberianus*, urbis præfectus, hunc *Vopiscum*, ut *Aureliani* vitam scriberet, impulit, teste *Cap. 1. Tiberianus* verò fuit urbi præfectus A. 291, & iterum A. 303, ut ex Anonymo, quem *Almeloveenius* publicavit, patet. Omittimus reliqua, ne Lectori simus impedimento, quo minus ipse arcem causæ invadat, & ad fontes progrediatur salutandos.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Augusti Anno MDCC XLVI.

SCULPTURE E PITTURE SAGRE ESTRATTE DAI
Cimiteri di Roma; &c.

hoc est,

SCULPTURÆ ET PICTURÆ SACRÆ, EX
*Cœmeteriis Romanis extractæ, publicatæ jam ab Auto-
ribus Romæ subterraneæ, nunc iterum cum explicatio-
nibus in lucem datæ, jussu CLEMENTIS
XII, Pont. Max.*

Tomus I.

Romæ, ex typographia Vaticana, apud Joannem Mariam Sal-
vioni, 1737, fol. maj.

Alph. i plag. 5, cum Tab. æn. 48.

Quod de cloaca illa maxima, receptaculo omnium purga-
mentorum urbis, opere subterraneo, *Tarquini Superbi*
autoritate constructo, *Livius* tradit, *ei vix novam magnificen-
tiam quidquam adæquare potuisse*; illud de Cœmeteriis, qui
Romæ sub terra hodie deprehenduntur, verissime dici potest.
Non enim sine summa admiratione quispiam videat, novam
veluti urbem, ipsi Romæ non valde minorem, sub terra condi-
tam, plateis, cameris, templis, atque capellis, exornatam, in-
que tot areas, innumeris sepulcris, inscriptionibus, atque pictu-
ris, insignes, distributam. Hæc igitur tanti laboris atque artis
opera non solum singulos, quibus ea oculis usurpare contigit,
in admirationem rapiunt, verum etiam eruditos veterum mo-
numen-

numentorum illustratores, quibus Roma valde abundat, ad res in illis obvias doctis commentariis edisserendas impulerunt. Primus talem laborem in se suscepit *Onuphrius Panvinus*, vir de antiquitatibus Romanis immortaliter promeritus, in libro *de ritu sepeliendi mortuos apud veteres Christianos, & de eorundem Cœmeteriis*. Quo tamen in opere nihil nisi ritus sepulturæ, quæ in illis Cœmeteriis fieri assolebant, recenset, & insignem eorum catalogum contexit, deque aliis quibusdam ejusmodi locis, quæ extra Romam deprehenduntur, quamvis brevissime, disputat. Post eum, *Antonius Bosius*, natione Maltenensis, Jurium Doctor, & curiæ Romanæ Advocatus, omnem vitam in indagandis hisce Cœmeteriis contrivit; unde præstantissimum ejusdem librum, cui *Romæ subterranea* inscriptio est, enatum scimus. Quanto præditus fuerit ingenio atque eruditione *Bosius*, quantam laudem ejus conatus mereantur, *Joannes Victor Roscius*, sub ficto *Juni Nicli Erybraei* nomine, in *Pinacotheca T. I n. 29* omnium optime docuit. Quamvis autem morte præventus *Bosius*, librum, quem prelo paraverat, edere non posset; post Autoris tamen fata, *Joanne Severano*, Congregationis Oratorii Romani Presbytero, curante, A. 1632 splendidissime est excusus. Addidit ei *Severanus* ultimum librum, in quo potissimum figuras monumentorum illorum, æri incisas, explicare annisus est. Recudendum postea librum, omissis tamen plurimis figuris, in forma, quam vulgo quartam vocant, A. 1650 curavit *Ludovicus Grignonius*. *Paulus Aringhius* postea, Oratorii Romani Sacerdos, opus hoc latinitate donavit (Etrusco enim idiomate usus erat *Bosius*), inque duos Tomos divisum, Romæ A. 1651 prelo subjecit. Cumque ab eruditis summo applausu exciperetur, neque vero ab omnibus propter splendorem & raritatem comparari posset; successu temporis in linguam Germanicam transfusum, inque compendium redactum, Arnheimæ A. 1668 in forma minima est editum, Tabulis etiam æneis, in forma tamen minore, adjectis, A. 1671 Latine typis repetitum. Major autem illa editio *Aringhiana*, ob singulare, quod libro statuebatur, pretium, Parisiis A. 1659 in duobus Voluminibus in folio recusa est. Cum vero

ideo

adeo frequenti typorum repetitione Tabulae aeneae, quibus figuræ insculptae erant, admodum essent corruptae; *Clemens XII*, Pont. Max. pro insigni, quo erga bonas literas pariter ac illa monumenta ferebatur, studio, subterranea hæc antiquitatis cimelia denuo cum eruditis communicari, editis eorundem explanationibus, præcepit. Cumque in *Bosiano* opere multa aut superflua, aut ab aliis Autoribus postmodum fufius & curatius explicata, depræhenderentur; ea hic omnia rescindenda & prætereunda esse, Pontifex Maximus voluit, ita, ut nihil nisi figurarum, quæ æri incisæ comparent, explanationes proponerentur. Hanc ergo rationem cum iniisset literatissimus Operis hujus Autor, cui tamen nomen reticere placuit, occasione priorum Tabularum, quo, nihil præter Cœmeteriorum areas exhibent, in genere de illis locis subterraneis præfatur. Compellationes eo- rum primo loco adducit, & explicat. Dicitur nimirum sunt *area*, seu *area sepulcrarum*, *crypta*, *arenaria*, sive *arenaria crypta*, aut simpliciter *ad arenas*, nec non *concordia Martyrum*. Nunquam tamen veteribus *catacumba* audiunt, uti quibusdam eruditis est visum, quos eo nomine Cl. Autor reprehendit. Nomen certe *catacubarum* quarto Seculo non antiquius esse, statuit, & loca subterranea, infra templum *S. Sebastiani* juxta Cœmeteria viæ Ardeatinæ posita, denotasse, declarat. Confutat idcirco *Carolus du Fresne*, qui, hanc vocem explicaturus, Cœmeteria publica tertio ab urbe milliari ita dicta fuisse, existimavit. Cœmeteria etenim publica non solum tertio ab urbe milliari fuisse, verum sub ipsis Romæ pomeriis cœpisse, & usque ad trium milliarium spatia et *S. Sebastiani* templum protensa fuisse, monet. Adhæsisse his Cœmeteriis *catacubarum* appellationem saltem usque ad decimum tertium a nativitate Christi Seculum, ex loco *Anonymi de mirabilibus Romæ*, quem doctissimus Autor apposuit, intelligitur. Nonnullos vocem illam *catacumbas*, ita, ut locum juxta sepulcra denoter, scribere, observat. Hoc inter alios *Cæsar Baronius* fecit, qui tamen eo nomine a *Joanne Bona*, quem *Mabiltonius* secutus est, reprehenditur. Cl. Autor horum duumvirorum sententiæ accedit, eam potissimum ob causam, quod *cumba* locum subterraneum

Pag. 2.

atque concavum denotet, prout *Cangius* in Glossario notavit. *Jacobus Basnagius* & *Wilhelmus Burnetus*, *Gronovium* secuti, Cœmeteria hæc nihil discrepasse, statuerunt, a publicis illis locis, quæ Latini *puticulos*, sive etiam *culinas*, dixerunt, in quæ videlicet pauperum demortuorum corpora subinde projiciebantur. Cum vero exinde collegerint, corpora, in catacumbis sepulta, gentilium esse, saltem Christianis ea esse permixta, injuria hæc opinio in ecclesiam catholicam Cl. Autori videtur. Qui adeo, eam confutaturus, *puticulos* non nisi ante portam Esquilinam fuisse, cum contra Cœmeteria per omnes Romani agri fines protenderentur, ex *Varrone* & *Festo* constare, dicitur. Insuper, veteres mortuorum sepeliendorum cadavera prius in cineres redegisse, quod apud Christianos secus erat, demonstrare annititur.

- Pag. 4. *Mabillonius* quidem aliter hac de re sentit *Musei Italici Tom. I P. I pag. 75*, & *Syllæ* cadaver omnium primum Romæ flammis esse traditum, statuit; quod tamen falsum esse, & *Syllam* duntaxat ex *Corneliorum* familia primum esse crematum, ex *Ciceronis* &
5. *Plinii* locis Cl. Autor ostendit. Certe, ritum, cadavera flammis tradendi, longe antiquissimum fuisse, ex duodecim Tabularum legibus, multisque veterum locis, comprobatur. *Durasse* illam consuetudinem usque ad *Theodosii* junioris tempora, statuit, &, exinde satis certo efficit, contendit, gentilium & Christianorum corpora non promiscue Cœmeteriis fuisse illata. Quibus, &
7. aliis, argumentis hanc in rem prolatis, ea, quæ *Mabillonius* in Epistola, quam sub ficto *Eusebii Romani* nomine ad *Theophilum Gallum* scripsit, hac de materia disputat, non sine utilitate quispiam addiderit. Quod ad horum Cœmeteriorum opifices attinet, primi, qui ea ædificare cœperunt, Cl. Autori antiquissimi Romanorum fuisse videntur, materiam, qua in ædificiis exstruendis utimur, extracturi. Illi enim, ne superficiem telluris corrumpere & fœdarent, tanto ordine terram excavarunt, ut neque laborantibus ibi aditus præcluderetur, neque, solo excavato, inter laborandum terra obruerentur, quam etiam ob causam in plateas & vias hæc Cœmeteria videntur esse distributa. Eandem ob rationem curarunt, ut exitus illarum specuum semper vicinus esset, unde non recta via specus iste
8. proce-

procedunt, sed ubique anfractus habent, labyrinthum quasi exhibentes, uti ex primis decem æneis Tabulis, a Cl. Autore appositis, potest intelligi. Quando etiam terræ fossores cognoscebant, se longius a specus ingressu abesse, in superficie telluris foramen fodiebant, ut ejus auxilio per machinas nonnullas materiem, ibi inventam, eo facilius extraherent. Hæcæ foramina nihil differre a *luminaribus crypta*, quorum mentio in Actis quorundam Sanctorum injicitur, Cl. Autor censet. Talia tamen foramina ad lucem specubus, inferendam facta esse, uti nonnulli, & inter hos *Prudentius*, credidisse videntur, varias ob causas dubitat. Hodie ea maximam partem iterum impleta & occlusa esse, ne homines & bestiae in illa loca incautæ præcipitentur, monet, pauca tamen in confiniis Romæ adhuc deprehendi, observans. Hisce foraminibus Christianos, quando persecutionum tempore per illas specus subterraneas orationum causa coibant, lucernas nonnunquam appendisse, (claudi enim pro lubitu poterant,) docet. Hinc etiam, varias veterum Christianorum lucernas, catenis alligatas, in museis eruditorum deprehendi, monet. In nonnullis Cœmeteriis, supra loca, ubi Christiani convenire precum causa sunt soliti, foramina quædam fuisse, per quæ solis radii penetrare, & ea loca illustrare, potuerint, concedit quidem; ea tamen rarissima fuisse, & non a Christianis, sed jam a gentilibus, materiem ædificiorum hoc pacto eo commodius extraheris, facta, contendit, cum præsertim eorum mentio jam in locis Autorum veterum, quos ipse apposuit, injiciatur. Certo tamen modo specus illas a Christianis constructas dici posse, concedit. Excavata enim loca, quæ in lateribus platearum, nec non pavimentis capellarum, deprehenduntur ad cadavera mortuorum eo collocanda, Christianos agnoscere opifices, existimat. Inde enim esse, uti nonnulla eorum terra repleta sint, cum Christiani paganorum metu terram efferre non auderent, sed eam locis, cadaveribus jam repletis, injicerent. Dicebantur hæc loca excavata *loculi*, vel, si tria, aut quatuor, corpora in uno eorum condita erant, *bisoma*, *trisoma*, aut *quatrifoma*. Hoc mortuos sepeliendi modo Christianos effecisse, ut cadave-

Pag. 9.

11.

rum sepulcorum odor hæc in loca pervenientibus nec incom-
 Pag. 12. modus, nec noxius, évaderet, credit, atque ex eo capite *Bur-*
neti sententiam confutat, qui, vivos ibi convenire potuisse,
 negavit, quod cadaverum fætor omnes, eo accessuros, repule-
 rit. Sed & alia, utque nobis videtur, commodiori ratione ad
Burnesi objectionem respondet, quando, Cœmeteria illa adeo
 magna, spatiosa, & invicem longe satis distantibus locis con-
 stituta, fuisse, dicitur, ut Christiani facile locum a cadaveribus
 longe remotum conventibus suis præstituere potuerint. Insu-
 per, loca illa, de quibus diximus, vere a Christianis exstructa
 fuisse, ex eo intelligitur, quod in tegulis marmoreis, quibus
 tecta sunt, inscriptiones Christianæ leguntur, & picturæ
 sacræ in vitro muris inhærentes visuntur. A Sanctis Martyribus
 nonnulla horum locorum fuisse constructa, ex hoc etiam pro-
 13. bari posse, Cl. Autor statuit, quod multi Christianorum pœnæ
 loco ad arenas fodiendas fuerint a paganis damnati, id quod,
 adductis variis veterum locis, ostendit. Addit huic argumento
 aliud. In cameris nimirum, quæ ibi deprehenduntur, picturæ
 sunt, certissime a Christianis confectæ, uti v. c. sunt sedilia, in
 morem cathedrarum Episcopaliū excavata, qualia bene mul-
 ta in tabulis æneis exhibenda Cl. Autor curavit. Nonnullas
 ex subterraneis plateis Christianos amplificasse, quia fortassis
 majori spatio illis opus erat, reliquis plateis per cadavera jam
 repletis, asseverat. Immo, nonnulla ex minoribus Cœmeteriis a
 Christianis integra fuisse ædificata dicitur. Utque huic sen-
 tentiæ fidem apud lectores conciliaret, ad nonnulla Cœmete-
 riorum monumenta *Tub. 99 & 101* æri incisa, quæ fortassis
 aliquando cum eruditis communicabit, provocat. In illis vi-
 delicet, ut & quamplurimis aliis, homines, terram rastris fo-
 dientes, & canonibus architectonicis instructi, tanquam cap-
 pellis, aut plateis, ædificandis modum præscribentes, visuntur.
 Has vero operarum species a Christianis esse confectas, & ipsos
 operas Christianos fuisse, pro certo habet. Non enim verissi-
 mile ipsi videtur, Christianos, si soli gentiles hæc Cœmete-
 riis operam suam addixissent, tales picturas in sacris locis inter
 historias sacræ collocasse. Quapropter ita hac de re tenendum
 suadet,

suadet, Cœmeteria a gentilibus inchoata, & primum constructa, a Christianis vero postmodum in meliorem statum redacta, variis picturis exornata, atque ad usus sacros & fidelium sepulchras accommodata, fuisse. His præmissis, ipsa, quæ in Cœmeteriis visuntur, monumenta, quæ scite delineata æri incidenda curaverat, illustrat. Priores undecim Tabulæ ichnographias Cœmeteriorum exhibent, numeris adjectis, qui, qualia indicentur loca, ostendunt. Quid ergo unusquisque numerus indicet, explicationes adjectæ declarant. In subsequentiis monumenta, picturæ, & inscriptiones, ibi obviæ, explicantur. Ut ergo, quanti pretii hæc dilucidationes sint, appareat, unum itemque alterum earum specimen afferemus. In duodecima Tabula exhibetur humatio corporis *D. Petri*, quando *S. Sylvester* recondidit corpus ejus ex porticu veteris Vaticanæ Basilicæ. Hinc, in monte Vaticano *Petrum* martyrium subisse, Autor affirmat. Alii aliter hac de re statuerunt, *Petrum* in monte Janiculo, ubi hodie locus *fratrum minorum in monte Aurelio* dictorum deprehenditur, interfectum fuisse, dictitantes. *Aringhius*, variis conjecturis, & inprimis *Damasi* Papæ & *Petri Comestoris* testimonio, fretus, in colle Vaticano hoc accidisse, defendit. *Baronius*, diversas hæc sententias inter se conciliaturus, statuit, Vaticanum montem non solum eum locum, in quo hodie Basilica *S. Petri* posita est, occupasse, verum etiam illam Janiculi partem, quam fratres minores nunc inhabitant, ambitu suo comprehendisse. In hoc ipso monte Janiculo, in memoriam hujus celeberrimi martyrii, oratorium ibi, ubi crux fuerit defixa, ædificatum esse, *Mabillonius* in *Itinerario Italico* declarat. Sententiam *Baronii* veram esse, ex *Horatii* aliorumque veterum locis Cl. Autor comprobare annititur. Nihil tamen fecius hisce conciliationibus opus non esse, et *Petrum* re vera in illo loco, qui hodie Basilicæ *Petrinæ* insertus est, martyrium subisse, testimonio libri pontificalis, qui ab *Anastasio* Bibliothecario conscriptus creditur, ostendit, & aliter sententiarum opiniones erudite confutat. Sepulchrum etiam eodem in loco fuisse *Petrum*, adductis quamplurimum numerum locis, declarat. *S. Anacleum* primum sepulchrum

Pag. 15-
22.

23.

24.

27.

D. Petri

D. Petri exornasse, contendit, eum tamen templum in honorem ejus edificasse, id quod nonnulli crediderunt, negat, cum, *Anastasio* teste, ante *Constantinum M.* hoc nemo facere ob persecutiones paganorum ausus sit. Is nempe Imperator primus rogatu *Sylvestri* Papæ Basilicam **D. Petro** in templo *Apollinis* fecit, loculum una cum corpore **S. Petri** recondidit, ipsum loculum undique ex ære Cyprio conclusit, uti idem *Anastasius* commemorat. Factum hoc *Constantini* in Tabula duodecima exhibetur, quam ideo hoc in opus migrasse *Cl. Autor* dicit, quod eam *Bosius* quoque & *Aringhius* scriptis suis inseruerint. In Tabula decima quinta arca sepulcralis marmorea, in subterraneis Vaticanis reperta, deprehenditur. Elegantissimam sculpturam in hac arca conspici, & optime eam conservatam esse, *Cl. Autor* testatur. Inscriptio, quæ in illa est, indicat, eam sepulcro *Junii Bassi* cujusdam, præfecti urbi, inservisse. Ipsa inscriptio ita se habet:

IVN. BASSVS. V. C. QVI. VIXIT ANNIS XLII.
MEN. II. IN IPSA PRAEFECTVRA VRBI NEO-
FITVS IIT ADDEVM VIII KAL. SEPT. EVSE-
BIO ET YPATIO COSS.

Hanc Inscriptionem sepulcralem eruditis animadversionibus *Cl. Autor* illustrat. Alios jam eam evulgasse, & sigillatim *Valesium* (quem perperam *Arrigum Valesium* nominat, eum *Henricus* dicatur,) in suis ad *Ammianum Marcellinum* observationibus *Lib. XVII Cap. 11* observat. Quinam *Junius Bassus* ille fuerit, operose disquirat. Eum ex gente *Junia* oriundum fuisse, quæ in patriciam et plebejam distincta fuit, de qua fuse disseruit *Antonius Augustinus* & *Fulvius Ursinus*, contendit. In nummis istius gentis *Junia* familiæ *Brutorum* & *Silanorum* duntaxat deprehenduntur, prout *Fulvio Ursino* & aliis scriptoribus, qui de familiis Romanorum egerunt, observatum est. Varia isti Autores afferunt gentis *Junia* cognomina, cognominis tamen *Bassi* nullam prorsus mentionem injiciunt. *Aringhius* igitur in *Roma subterranea*, nec non *P. Chamillard* in *Notis ad Prudentium*, eam ob causam censuerunt, nomen hoc *Bassorum* peculiaris familiæ fuisse. Falso ex sententia *Cl. Autoris*. Veteres ni-
mirum

mirum Romani, uti omnibus notum est, fere semper tribus nominibus, nempe prænomine, nomine familiæ, & cognomine, insigniri sueverunt. In hac Inscriptione prænomen omissum est, & familiæ nomen primo loco est positum, quod ex eo intelligitur, quia in *ius* definit, qua forma nomina familiarum communiter solent terminari. Hinc *Bassus* nomen familiæ hic loci non est. Quamvis ergo in *Juniorum* familia, aut, si accurate loqui velis, gente, *Bassi* nulli inveniuntur; Cl. Autor tamen, ut dubiis, quæ hic existere possent, occurreret, ingeniose conjicit, *Bassum* illum ad antiquam *Juniorum* gentem, de restituta Romanis libertate adeo celebrem, non pertinuisse. Sed, cum *Antoninus Caracalla* omnibus imperii Romani incolis civitatibus jura concederet, multi nomen aliquod gentis, quale ipsis placebat, assumerunt, uti jam *Panvinus* de nominibus Romanis monuit, id quod & *Bassum* hunc fecisse, seque *Junium* hac ratione compellasse, a veritate non alienum videtur. Ab eo etiam tempore mos, tria nomina sibi adscribendi, ab usu recessit, uti idem monuit *Panvinus*. De aliis, *Bassi* nomine insignibus, deinceps quædam adjungit, & nostrum illum præfectum urbis fuisse, sub initium statim istius muneris mortuum, & *Artemium* quendam in ejus locum successisse, ex *Ammiano Marcellino* ostendit. Dicitur autem *Bassus* noster *Vir Clarissimus*, quæ compellatio præfectis urbi propria fuit, uti ex *Isidori* Etymologico declaratur. Is nempe *Isidorus* tres Senatorum gradus constituit, primi ordinis *illustres*, secundi *spectabiles*, tertii *clarissimos*, compellari solitos fuisse, dicitans. De præfectura urbana non quidem ex instituto Cl. Autor disputat, sed *Dionis Cassio*, *Tacito*, titulo *Digestorum de Officio Præf. urbi*, & *Notitia dignitatum Codicis Theodosiani*, quæ in fine *Tomii sexti pag. 321* edit. *Gothofredi* legitur, testimonium denuntiât. *Neofitum* in hac Inscriptione appellari *Bassum* ideo, dicit, quod ex more, inter recens ad Christum conversos tunc temporis recepto, brevi ante mortem sacro baptismi fonte tinctus videatur. Talis baptismus *Clinicorum*, aut *Grabatariorum*, dicebatur, contra quem varii Canones in diversis Synodis conditi sunt, quos Cl. Autor adducit. Ad Deum ivisse *Bassus*,

Kkk

sus, ex more loquendi antiquorum Christianorum, dicitur. Sperantes enim illi, defunctum beatorum sedibus insertum esse, quæ spes de *Basso*, tanquam neophyto, inprimis poterat concipi, hac formula frequentissime usi sunt, uti exempla, quæ Cl. Autor attulit, satis declarant. *Eusebio* & *Ypatio* *Coll.* hoc in monumento mortuus *Bassus* dicitur. Consules fuerunt illi Duumviri, secundum *Jacobi Gotbofredi Chronologiam Codicis Theodosiani*, & *Almelovénii Fastos*, anno Christi 359. In antiqua Inscriptione apud *Gruterum* per errorem *Lippatius* nominatur. Conjectura jam *Gruterus* assecutus erat, *Hyppatius* rescribendum esse, cujus adeo sententiæ firmum satis per hanc Inscriptionem robur additur. In serie Præfectorum urbi varii occurrunt, *Bassi* nomine insignes, in quibus tamen nostrum invenire hæud licet, quia nullus eorum *Junius*, omnes autem *Septimius*, aut *Julius*, appellantur. Quodsi vero Cl. Autor seriem Præfectorum urbi, ab *Almeloveenio* contextam pag. 494, inspexisset, *Junium* nostrum ibi occurrere, non amplius dubitasset. Nomen Consulis *Ypatii* cum præfixo *H* rectius scribi, monet, cum apud Græcos semper cum spiritu aspero exprimitur. *Sozomenus Hist. Eccl. III, 19*, Consules hos inverso ordine ponit, Ἰπατίου καὶ Εὐσεβίου ὑπατεύοντων dicens. At enim, vero, ordinem, quem hæc Inscriptio servat, præferendum esse, Cl. Autor statuit. Tredecim enim textibus *Theodosiani* Codicis est conformis, ubi constanter *Eusebius* primum locum occupat, & hoc etiam ordine in Chronico Alexandrino, Fastis consularibus, imo apud ipsum *Sozomenum* alio in loco, recensentur. Fratres eos fuisse, *Ammianus Marcellinus XXI, 6*, narrat. Arca, cui hæc Inscriptio insculpta est, tempore *Clementis VII A. 1595* effossa, in conspectum prodiit. Quamplurimæ hujus generis explicationes hoc in libro comparent. Multa antiquitatis & sacræ & profanæ argumenta egregie sunt excussa, *Aringhii* & aliorum, qui ante Cl. Autorem hoc saxum volutarunt, errores correcti, &, ut uno verbo omnia complectamur, totum Opus ita comparatum est, ut & voluptatem & utilitatem lectoribus eruditis sit allaturum.

DELL' IMPIEGO DEL DANARO LIBRI TRE.

id est,

DE USURIS PECUNIARIIS LIBRI TRES.

Veronæ, apud Joannem Albertum Tumermani, cum licentia
Superiorum, 1744, 4.

Alph. I.

Ill. *Scipioni Maffeo* visum est eam, quæ in Romana ecclesia variis adhuc obnoxia est controversiis, materiem disquirere, & locum veritati pro viribus aperire. Inscriptit hoc Opus, elogiis dignissimum, Summo Ecclesiæ suæ Pontifici, *Benedicto XIV*, cujus lumine ac benignitate sese sub finem anni 1698 Romæ gavifum esse, docet. Operi, præter Introductionem, tres partes palmarias prædefinit. *Libro primo* exponit de autoritate sacri Codicis in hoc argumento. *Secundo* recenset doctrinam sanctorum Patrum, Juris Canonici, ac scriptorum recentissimæ ætatis. *Tertio* enarrat rationes, in utramque partem solitas afferri. Fœnus ab usura statim in limine tractationis solemter discernit. Laicos pro suggestu sacro docere publice vetuit *Gregorius IX* Papa. In scriptis tamen tractare controversias & argumenta Juris Canonici licet, Cardinalis *de Luca* jam optavit, ut *ad usurarias questiones dirimendas nova & generalis declaratio Apostolica de consensu Principum Catholicorum ac prævio concordati tractatu emanet*. Concilia tantum condemnant usuram in genere, qua de re omnes Catholici consentiunt; sed non condemnant hoc & illud lucrum in particulari, quod cum mutuo conjunctum est. Hinc liberum est, salva fidei compage mutua, disputare in utramque partem. Hæc est sententia *Ludovici Bailii*. Eandem opinionem propugnat *P. Maiguan*, Provincialis Patrum Minimorum, ac Professor Theologiæ insignis, in libro *de usu licito pecuniæ*. Propugnat eandem *P. Eusebius Amort*, Canonicus secularis, in *Controversiis novis moralibus*. Idem sentiunt *Lucius Abellius*, Episcopus Rodarum, ac *Mutius Dandini*, Sinigalliæ Episcopus. Horum libri sunt publice approbati, ac promiscuæ lectioni traditi.

passimque distributi. Utrum Ebraicæ linguæ III. *Marchio Capiti*
 Pag. 21. *primo* elaborando adhibuit, quam anno ætatis demum 68 pe-
 nitus addidicit, leviter ea olim imburus. Contendit dextre
 idem, non solis translationes Codicis sacri affectandas, sed ad con-
 textus authenticos esse confugiendum, siquidem voces authen-
 ticæ Hebraicæ & Græcæ cum securitate exhibeant verum ver-
 borum sensum & comprehendant, qui in interpretationibus ma-
 nere ac restare possit incertus, licet sæpius, ni recurratur ad LXX
 & vulgatum, significatus complurium vocum Hebraicarum
 certus desideretur. Hæc ad introductionem. *Liber primus*
 in *Capita sex* apparet distributus. *Primo Capite* eruntur si-
 gnificatus vocabulorum, in hoc argumento adhiberi solito-
 rum. *Secundo* colliguntur sacri Codicis dicta, huc spectantia,
Capite tertio examinantur verba *Levitici*: nec amplius, quam de-
 disti. *Quarto* disquisitio in verba *Jesu*: *Motuum date, nihil*
inde sperantes, instituitur. *Quinto* ostenditur, pronuntiatas
 sacri Codicis singulis verba fieri *de usuris voracibus, seu devo-*
rantibus, quæ pauperibus imponuntur. *Capite sexto* monstra-
 tur, usuras dextre, nec tamen pauperibus, injunctas, sacris
 literis haud everti. *Libri secundi* summa vertitur in recensio-
 ne sententiarum, quæ de usuris pecuniariis in Sanctis Patribus,
 in Jure Canonico, ac Scriptoribus recentissimæ ætatis, legun-
 tur. *Capite primo*, Patres Græcos non nisi usuras enormes,
 pauperibusve extortas, reprobare, ostenditur. *Secundo* traditur,
 Latinis Patribus in eo cuni Græcis convenire. *Tertio* Cano-
 num ac Decretalium in hoc argumento habetur ratio. *Quarto*
 Summistarum ac Casuistarum opiniones exhibentur. *Libro*
tertio sententiæ in utramque partem contenduntur. Præmit-
 tuntur *Capite primo* rationes, quæ usuris haud permittendis
 videntur favere. *Secundo* exponuntur rationes, quibus usuræ
 permissio innititur. *Tertio* plura exhibentur eodem fine ar-
 gumenta. *Quarto* adduntur novæ aliquot rationes, & tractatio
 finitur per cautionum aliquarum momenta, quæ ad conscien-
 tiam debite confirmandam in hoc negotio faciunt. Multa &
 perquam eximia Philologiæ sacræ, Philosophiæ, & Juris, speci-
 mina in hac tractatione prodeunt sub lucem. *Dammavit*

jam

jam Poeta *Lucanus usuram voracem avidumque sanus*. Usuram pecuniariam *Horatius* appellavit *mercedem*. In *Satira secunda* leguntur hæc: *Quinas hic capiti exsecat*. Ac in *tertia: Mercedem, aut numos, undeunde extricat*. Pœnus Latini sæpius, usuram pecuniariam denotaturi, posuerunt. *Fœnerare* est in usuram commodare; *fœnerari* est in usuram accipere. Posterior vox sensim utrumque induit significatum. Unde legitur *l. 11 D. de Usuris: Fœneravit pecuniam publicam sub usuris solitis*. In vulgata verbum *fœnerari* sæpius idem designat, ac *mutuum dare*. Mutuum vero datur sine spe usuræ. Unde *Plautus* in *Pseud. A. I Sc. 3: Nomen quoque interiit jam Mutuum*. In Corpore Juris civilis persæpe *pecuniam mutuam accipere* idem est ac sumere pecunias ab aliis sub usura; id vero, quod antea dicebatur *mutuum*, ibi dispescitur in commodatum & depositum, quod recipiatur idem numero, autore *Paulo D. de Reb. cred. l. 2. Commodare, mutuum commodare*, sunt verba, quæ solent debitum reddendi id, quod tantundem est, indicare. *Cambire* dicebantur, qui erant mensarii, numularii, argentarii, trapezytæ, campsores, ac ex nummis permutatis lucra capiebant. Horum sedes exstitit olim Romæ *ad medium Janum*, ubi multorum res omnis frangebatur, *Horatio* teste. Usuram Græci vocant *τόκον*. Unde *in usuram dare* est *ἐντοκίζεν*. At *anatocismus* est usura, excedens modum. Usuram Græci vocarunt etiam *δάνειον, δάνεισμα, δάνεισµόν, δάνειον*. Sæpius tamen *τὸ δάνειον* est *ἀρχαῖον, fors, das Capital*, nonnunquam *debiti* habet significatum, e. g. *Matth. XVIII, 27. Δανείζεν* est *in usuram dare*. *Πλεονασµός* est *usura, modum excedens*. *Ægyptii ἔχρησαν* Israelitis *Exod. XII, 36*, quemadmodum *Hanna Samuelem ἔχρησε τῷ κρείῳ 1 Sam. II, 20*. Spes usuræ, vel redditionis, hic absuit in casu utroque. Ill. Autor bene monuit, voci *חָשַׁב* inesse aliquid vorax & mordens, siquidem ipsa profiliit ex verbo *חָשַׁב*, *mordendi* notionem habente. Legitur vox prior *Deut. XXII, 19, Ez. XVIII, 12*, posterior *Deut. XXII, 19. חָשַׁב* est *in usuram dare, Jer. XV, 10, Deut. XV, 2, XXIV, 10, Nehem. V, 7. חָשַׁב* ibi est in *LXX δάνειον*. Inest voci *exactionis* quiddam, uti intelligitur ex *Pf. LXXXVIII, 23*.

Pag. 4.

6.

9.

11.

13.

- 2 Par. VI, 23. Usurarius vocatur נוֹשֵׂה *Exod. XXII, 25, Pf. CVIII, 11*. לָוֶה est *commodare*, חָבַל in *pignus recipere*, עָבַט *sumere pignoris loco*, עָרַב in *pignus dare*, unde est עֲרֹבוֹן ἀρροτοβιον, pignus datum securitatis causa, ne promissor deficiat.
16. stat promisso. הַרְבִּיבִית & מְרִבִּיבִית denotant *multiplicationem ac excessum* segetis frugumque nonnunquam, hoc loco *usurarum*, seu *foenus*. Accurate in hisce perquirendis versatus fuit Auctor Illustris. Appellit deinde studium suum ad contemplandum nonnullorum sacri Codicis pronuntiatorum sensum. Dispicit loca *Exod. XXII, 25, Lev. XXV, 15, 36, 37, Deut. XV, 6, XXVIII, 12, 44, XV, 7, XXIII, 19, 2 Reg. IV, 1, Pf. XV, 5*. Vocis תָּרַר significatum alterum, qui *fraudem* indicat, haud ignoravit. Evolvit dicta *Prov. XIX, 17, XXII, 7, XXVIII, 8, Ef. XXIV, 2, LVIII, 6, Jer. XV, 10, Ezech. XVIII, 4, 12, 16, Amos VIII, 4, 5, 6, Eccles. VIII, 15, Ef. XXIV, 2, Eccles. XXIX, 4*. Vocis *opponere* significatum, quo *oppignoratio* indicatur, & qui legitur in 2 *Esr. V, 2*, vindicat, eumque jam monstravit in *Istoria diplomatica pag. 165*. Usurarum permissionem Jesus videtur approbasse *Matth. XXV, 31, Luc, XIX, 17, 23*, improbasse tamen severius *Luc. VI, 32*. Voluit scilicet Deus, ut *Israëlitæ* viverent veluti *domestici, familiares, & fratres*, ne gens dissiparetur, vel potentiores ipsi *invalidos* deglutirent. Ea ratio ad universum genus humanum adeo haud spectat, ut *Judæis* indulserit Deus *facultatem & jus*, *usuras* ab extraneis *sumendi*. Leguntur hæc in *Vulgata Lev. XXV, 16: Nec accipias usuras ab eo, nec amplius, quam dedisti*. Agitur in eo loco de fratre, eoque ad *angustias* redacto, *infirmoque, & imparato* ab opibus. Ab hoc *usuræ* haud erant *recipiendæ*, non a quocunque alio. Præterea in fonte *Hebraico* leguntur hæc modo: אַל תִּקַח מֵאֵתוֹ נִשְׁךְ וְתַרְבִּיבִית, *ne accipe ab eo usuram voracem, seu usuram, in dies cum capite, seu sorte, crescentem*. Recte *Augustinus de Civ. Dei XV, 14: Rerum gestarum fides ab ea lingua repetenda est, ex qua interpretatum est, quod habemus*. *Sixtus quintus* idem docuit hoc modo: *Laudabile est, ubicunque nostri Codices ipsi per se aut conciliari, aut intelligi, non possunt, linguarum externarum præsidia querere*. Approbat hæc
- 23.
- 25.
- 27.
- 31.
- Marchio

Marchio, addens hæc Bellarmini: *Patres Tridentini Vulgatam fontibus anteponeere noluerunt, sed solum ex tot Latinis versionibus, quæ nunc circumferuntur, unam delegerunt, quam ceteris anteponeverunt.* LXX locum, paulo ante allatum, sic reddidere: *ὃν ἀλήθεια παρ' αὐτῶν τόκον, ἐδὲ ἐπὶ πλῆθει.* Conferri debent loca *Prov. XXVIII, 8, Ez. XVIII, 17, XXII, 12, Deut. XXIII, 19.*

Illud תרביח Hieronymus exposuit de exactione usuræ immo-
dicæ ex frugibus, e. g. vicenæ & quinæ ex portionibus cen-
tum. In Vulgata expresserunt Autores vocem תרביח per am-
plius obscure satis. Illud additum quam dedisti in errorum
numero est deputandum. *Augustinus de Doctrina Christ. II, 18,*

Pag. 34-

confimile de errore alio fecit iudicium: *Qui error tam multos Codices præoccupavit, ut vix inveniat aliter scriptum; & ta-
men sententia manifestissima est, quia clarescit consequentibus
verbis.* Additum esse passim aliquid in sacris literis ex descri-
ptorum vitio, docuit Hieronymus in *Matth. Com. VII col. 17*

edit. *Veron. Severi Alexandri lex est l. 12 C. de Usuris: Frumenti, vel bordei, mutuo dati, accessio etiam ex nudo pacto
prestanda est.* In Canone XVII Nicæno leguntur hæc: *Ne
quis Clericus aut usuras accipiat, aut frumenti, vel vini, amplia-
tionem.* Illa accessio, illa ampliatio, vocatur תרביח.

36.

Amplius nude in Vulgata legitur *Deut. VI, 3, Num. III, 49, Hagg.
I, 9.* Illud quam dedisti spectat ad librarii glossema & intru-
sionem. *Luce VI, 35,* legitur hoc: *δανείζετε, μηδὲν ἀπελπί-
ζοντες.* Quærendum inprimis est, an ad Christianos univer-
sos hæc spectent, an ad discipulos primos, primæque conscede-
ratæ disciplinæ consortes. Ita & Christus hisce præcepit, *ne*

47.

jurare omnino, Matth. V, 34, Jac. V, 12, scilicet intra privatam
illam consœderatam societatem, seu frivole; nam de reliquo ju-
ravit ipse Apostolus Paulus, monente *Augustino de Mendacio*

6. 28. Egena erat maxima primorum Christianorum pars.
Iniquum proinde erat, ut alter alterum usuris premeret. *Ari-
stoteles Eth. VIII, 15,* docuit: *καλὸν τὸ ἐνποιεῖν, μὴ ἢ αὐτῶν
πρόσθη.* Seneca de *Benef. III, 14: Interitura est tanta rei digni-
tas, si beneficium mercem facimus.* Et *IV, 3: Beneficium vir-
tutis est; & turpissimum, id causa alius rei dare, quam ut da-*

44-

1477

- Spes recipiendi plerumque tendebat ad ampliora iura. Spes recipiendi metienda facultatibus accipientis; si hic est indigus, spes sola in Dei benignitate est collocanda, Judæi exigebant singulis mensibus usuras, *Am. VIII, 5*, ac, teste Hieronymo in *Am. III, 8*, usuras augebant de usuris. Conf. *Jes. LVIII, 6*, *Ezech. XXII, 25*, *Neb. V, 5*, *2 Reg. IV, 1, 7*, *Ezech. XXIII, 12*, *Philo de Humanis pag. 702*, *Joseph. Ant. Græc. IV, 8*, *Deut. XV, 22*. Vetita est usura vorax & fœnus avidum
- Pag. 57. in literis divinius, ut fratres cum fratribus vitam possent transigere. Usura modica & iusta, qua soluta, frater redditur fortunator, haud damnatur. Notandum est præterea, leges forenses Judaicas non nisi ex usu civitatis ac consensu magistratus temporibus Nov. Test. valere, docente ipso *Augustino de Lib. arb. I, 14*. Leges forenses Judaicæ propriæ adstrictæ fuerunt ad terram promissam, *Deut. IV, 5, V, 31*. *Thomas Aquinas* veritatem hujus sententiæ agnovit. Vendere poterant Judæi filios filiasque, urgente necessitatis telo, *Exod. XXI, 7*, *Nebem. V, Lev. XXV, 19, 29*. Quidni itaque usuris promissis poterant se in feliciorum transferre vivendi conditionem? Ejecit e templo Jesus numularios. At exire iussit etiam venditores. Non res ipsa displicuit ei, sed momentum loci. Licuit omnino Judæis ab exteris sumere usuras, easque ampliores, *Deut. XXIII, 19*. Sin vero usura acceptio est per sese injusta, ne id quidem facere licuit. De reliquo advenis quoque beneficia erant impertienda, *Deut. XXIV, 19, 20*, *Exod. XXII, 21*, *Lev. XIX, 34*. Florentissimus Judæorum status aliquando ita tulit, ut ipsi ne quidem ab exteris fœnus recipiendi potestatem haberent, *Deut. XVIII, 12*. Patrum sententiæ sic sunt comparatæ, ut usurariam pravitatem ipsi horreant, usuram legitimam pro licita & inter Christianos probata reputent. Scholasticos, Canonistas, Casuistas, & ipsorum opiniones, jam prætervehimur. Ea autem cautione Ill. Auctor hoc argumentum pertraxit, ut nemini sententiam suam obrudat, sed ut opiniones, in utramque partem afferri solitas, invicem contendat, decisionem ipsam in medio reliquat. Academia Lovaniensis putavit, non videri hos redditus, maxime inter
- 62.
- 63.
- 69.
- 81.
- 317.

inter mercatores, & per supremam potestatem approbatos, seu admissos, posse tanquam usurarios generaliter reprobari. P. Ken-ny, Carmelitanus Hibernus, A. 1734 Dublino scripsit: *Episcopi nostri simul congregati convenerunt, licitum esse, rationabilem retributionem supra sortem recipere, id est, secundum acta Parlamenti sex pro centum supra sortem.* Prætermittimus plura Pontificiorum testimonia, e quibus, usuras, a magistratibus determinatas, esse licitas, facile est intellectu. Spirat integrum Opus incredibilem diligentiam, lectionem multijugam, amplitudinem rationum, undique collectarum, ac modum disputandi, qui Ecclesiæ Romano-catholicæ, ejusque doctoribus, est accommodatus. Speramus, fore, ut lectores pondera ratio-num sentiant, eisque locum relinquunt, siquidem commerciiis clades non una infertur, nisi usuras, a magistratibus constitutas, liceat accipere. Quis enim obstrictus est jure, ut ditioribus, periculo amittendæ pecuniæ non penitus excluso, facultatum suarum usum indulgeat ac tradat?

IL FIORENO, D' ORO ANTICO ILLUSTRATO &c.

id est,

FLORENUS AUREUS ANTIQUUS ILLU-
stratus Commentatione Academici Etruscæ, inscripta
ANTONIO FRANCISCO GORI, Prof. Hi-
storiarum, tum sacræ, tum civilis, in
Academia Florentina.

Florentiæ, ex typographeo Regiæ Celsitudinis, per Tartinos
& Francos, 1739, 4.

Alph. 3.

Cum annis superioribus complura Numismata antiqua, atque etiam Numi Principum, qui multum eruditionis spirant, ac valde illustrent Historiam, in Museum *Victorium* Romæ inferrentur; accidit, ut id Florenis aliquot aureis augetetur. Illustrare aggressus est hosce, in Tabula æri incisos, Academicus quidam Etruscus Italico sermone. Ejus lucubrationes viris doctis, quibuscum ipse familiariter Romæ agebat, jam pridem innotuerunt, quibus eas obtulerat legendas. Paulo post eas

LII

prodire

prodire Florentiæ voluerunt ii, qui typographiæ Serenissimi Magni Ducis præfunt. Iidem *Joannis Meursii Opera* formis publicis describenda curant splendidissime. *Florenus aureus* a Florentina republica A. 1252 primum cusus est. Formam ejus, quippe egregiam, publicisque commerciis aptiorem, ceteri propemodum Europæi Principes imitati sunt percutiundo. Tabula Florenos aureos antiquissimos æri incisos exhibet, huic Operi præfixa. *Primus* in ea repræsentat Florentinum illum primum aureum. *Secundus & tertius* spectant ad *Joannem XXII*, Papam Romanum, cujus regnum duabus tantum coronis est conspicuum. *Quartus* a Florentinis percussus esse perhibetur, favente occasione insignis victoriæ, a Pisânis relatæ A. 1256. *Quintus & sextus* cusi fuerunt a *Carolo Humberto*, filioque *Ludovico*, Regibus Hungariæ. *Septimus Humberto II*, Delphinati, tribuendus est, qui stirpem *Turrianam Du Pin* clausit. *Octavus & nonus Gerlaco*, Archiepiscopo, Moguntino adscribendi sunt, prout indicant inscriptæ per gyrum literæ, atque Electoralia insignia. *Decimus* tribuendus est Arelateni Archiepiscopo, *Guilielmo* scilicet *de la Garde*. *Undecimus* est Lubecensis civitatis imperialis. *Duodecimus* recentior formam præfert, *Roberto* Bavaro assignandus, Palatino Rheni, filio *Roberti Adolphi*. Hi Floreni sunt ad normam monetæ aureæ, qualem Respublica Florentina prævit, cusi, omnesque Romæ in Museo Victorio asservantur. Subjecit illis Autor *Ducatum aureum Romanum*, aureo Ducato, a Veneta Republica percussio, antiquiorem. Sequens Numus ad *Joannem XXIII* referendus est, qui dignitatem Pontificalem in Concilio Constantiensi sponte dimisit. Is, qui illum excipit, est *scutum aureum Sixti IV*, Pontificis, quod primum exstitit, quo symbolum naviculæ ac *Petri* piscatoris, naviculam gubernantis, expressum est. Addidit Autor Numos hosce Florenis, eo quod pro temporum vicissitudine *Ducatus & Scutum* nomine Floreni, licet perperam, venerunt. Pondus utique admodum disconvenit. Opere ipso, in *Partes quatuor* distributo, plures Numi exquisiti delineati, plerique ex eodem Museo, exhibentur. De *Floreni aurei* pretio inibi ordine exponitur chronologico. Egregiæ passim

passim adsparguntur annotationes eis, quæ tractationi sunt propria, ornamentis. Luculente ibi disseritur de *Joanne Baptista*, de *lilio*, de *regno Pontificio*, de *orthographia numerorum*, de *signis ac insignibus gentilitiis*. A. 1252 primum Florenum aureum Florentiæ esse cœsum, tradit *Joannes Villani VI*, 54, applaudente *Vincenzio Borghini* in libro, inscripto: *Trattato della moneta Fiorentina pag. 220*. Complectebatur pondus nummum 24 caratos. Unum latus ostentabat liliū florens, alterum *Joannem Baptistam*. Octo Floreni æquabant pondus uncie unius. Antea Florentini argenteos modo feriundos curarunt numos. Nomen his a floribus liliū, ad Florentiam alludentibus, fuit *florenorum*. Concinit hisce *Marquardus Freherus de re nummaria Germanici imperii*, II, 3. Vulgus Florenos tempore labente appellavit *gigliati*, *fiorini gigliati*, liliatos, florenos liliatos. Florentia jam olim lilio usa fuit argenteo in area rubra pro insigni; anno autem 1251 ei substituit liliū rubrum in area argentea, Fasulis destructis.

DE ANTIQUITATE ECCLESIE HISPANÆ
Dissertationes, in duos Tomos distributæ. His præmittitur Codex veterum Canonum Ecclesie Hispanæ ex genuina Conciliorum & decretalium Epistolarum collectione S. ISIDORI Hispalensis, quo illustratur antiquitas ecclesie, præsertim occidentalis. Opera & studio CAJETANI CENNI, Sacros. Basil. Vatic.

Presbyteri benef.

Tomus II.

Romæ, apud fratres Palearinos, 1741, 4.

Tom. I Alph. 2 plag. 4 $\frac{1}{2}$, Tom. II Alph 2 plag. 5.

Opus præsens in duas dispescitur Partes. Prior Canonas, ab *Isidoro Hispalensi* collectos, complectitur, posterior *Dif-*
 LII 2 ferta-

fertationes, ortum; progressum, atque incrementum, Ecclesie Hispanæ spectantes. Nuncupatus est *Tomus I Petro, Apostolorum Principi, Pontifici Romanorum primo*, ut loqui amat Autor, quod a *Clemente XII*, ad quem per longam Romanorum Antistitum seriem suprema illa dignitas pervenerit, munere sacro ornatus esset. Canones se longe sincerius, quam quidem ante ab *Aguirrio*, Ecclesie Romanæ Purpurato, ac *Petro Coustant*, famulitii Benedictini socio, factum erat, ex antiquo Codice exhibere, testatur, nec dubitat, quin Collectio hæc ab ipso *Isidoro* sit profecta. In subjectis Dissertationibus res ecclesie Hispanæ explanare est aggressus, quoniam illa, si quis ab Romana discesserit, antiquissima sit, & a multis male habita, spurcisque conspersa fabulis. Codex Canonum in *X* distributus est *Libros*, quorum singuli in suos rursus digesti sunt titulos, ex quibus ut aliquid enotemus, cum necesse non sit, ad Dissertationes; quarum *IV* numero in hoc *Tomo* exhibentur, progrediemur, potissima illarum momenta brevibus proposituri.

Diss. I de Ecclesia Hispana priorum trium Seculorum a S. Petro ad tempora S. Silvestri exponit. Illius *Cap. I* sistit statum civilem Hispaniæ, qualis ante *Constantini M.* tempora fuit. Hispania ab Romanis perdomita, *Augustus ceteriorem*, utpote valentiorum, non sine arte sibi servavit, in quam Prætor nomine ipsius, *ulteriorem* Senatui reliquit, in quam Proconsul jussu Senatus, mittebatur. Sequenti tempore Hispania in tres partes, provinciam scilicet *Tarraconensem, Lusitaniam, ac Baticam*, est divisa, quæ ad imperium usque *Constantini M.* perduravit.

Pag. 1 - 9. His de civili Hispaniæ statu præmissis, *Cap. II* primordia religionis Christianæ, inter Hispanos sparsæ, declarare occipit. *Jacobo* majori hæc gloria datur, quod primus sapientiam divinitus manifestatam Hispaniæ intulerit. Testem citant partim *Isidorum*, magnæ inter suos autoritatis virum, partim ad Hymnum Breviarii antiqui Toletani provocant. Equidem, qua est ingenuitate & candore, Ven. Autor fatetur, opusculum de vita & morte Sanctorum *Isidoro* profus esse indignum, Seculo *IX*, aut ad summum exeunte *VIII*, confictum, nec hymnos *Jacobi* anti-

antiquitate vincere inventionem corporis Sancti hujus; quoniam tamen in veritatem hujus relationis integrum regnum confesserit, & hanc ipsam Pontifices confirmarint, ab illa ut quis fidem se-
 jungat, tutum non esse, arbitratur. Distinguit inter primam Pag. 19-
 Evangelii prædicationem & ecclesiæ institutionem, quam a 39.
Jacobo fieri potuisse, antequam Hierosolymis capite trunca-
 retur, judicat. Tantum igitur valent præjudicatæ opiniones,
 ut veritati, quam tamen ubique se sequi velle receperat Vir
 doctissimus, certo demonstratæ tergum obvertere, quam illis
 nuntium mittere, maluerit. *Cap. III* foundationem & progres-
 sum ecclesiæ Hispaniæ edisserit, quam adscribit septem Episco-
 pis, a *Petro* ac *Paulo* Romæ initiatis, eo directis. Factum hoc
 esse opinatur ante annum P. N. C. 64, cum *Paulus* ante eo com-
 migrasset. Hi cum septem constituisent ecclesias, *Nerone* sæ-
 viente, doctrinam suo sanguine obsignasse dicuntur omnes. In 49.
 citeriorem Hispaniam *S. Eugenium*, discipulum, vel, ut aliis
 videtur, socium, *S. Dionysii* Parisiensis, ablegatum fuisse, illum-
 que sedem suam Toleti collocasse, affirmat, circa medium Seculi
 II. Hinc publicum Christianorum cultum describit, quem
 clanculum in privatis ædibus; Codicibus sacris diligentissime
 occultatis, Episcopis, ac aliis sacrorum ministris, nullo vesti-
 tus genere se discernentibus, ob hostium metum celebratum
 esse docet. *Cap. IV* percentet disciplinam ecclesiæ ante *Con-*
stantinum M. quæ in Concilio Illiberitano, habito, uti arbitra-
 tur, sub initium Seculi IV, fuerit ordinata, quæ tamen jam-
 dum ante illud tempus fuerit introducta. De Episcopis
 pronuntiat, illos in obsequio Pontificis Romani semper fuisse,
 ordinatos a vicinis Episcopis, quos inter nulla prærogativa ob-
 tinuerit, nisi quam ætas dederit. Si quis illorum in manifesto 64.
 crimine deprehendebatur, causæ cognitio ad vicinos Episcopos
 spectabat, qui, ubi res manifesta esset, ipsum munere suo exue-
 re poterant, nec solatii, vel auxilii, aliquid ipsi relinquebatur,
 nisi ut ad sedem Romanam provocaret. Interspergit quæ-
 dam de suprema *Petri* in universam ecclesiam potestate, & in-
 de ad Pontifices derivata monarchia. 73.

Diff. II de Ecclesia Hispana Sec. IV agit, ubi *Cap. I*, mutatio- 84.

- nem, quam orbi Romano *Constantinus M.* A. 332 induxit, quatuor Præfectos prætorio, cum ante duo tantum essent, constituendo, non admodum salutarem fuisse, censet. Cui data erat Hispania, illi simul Gallia & Britannia suberant. Hinc Hispania divisa in septem provincias, *Baticam, Lusitaniam, Galliciam, Tarraconensem, Carthaginiensem, Insulas Baleares, Mauritaniam Tingitanam.* Constitutio hæc duravit ab A. 336 ad 401, quo, barbaris gentibus in Hispanias irrupentibus, Romani Imperii politia pessum est data. Hac occasione quædam adversus *Pancirollum* & alios de dignitate Præfecti prætorio & Vicariis monet. *Cap. II* disserit de *statu Ecclesiæ Hispaniæ per IV Seculum*, cujus disciplina ex Canonibus, in Conciliis sancitis, in unum Codicem post relatis, cognosci queat. A. 311, confecto *Galerio*, pax ecclesiis Hispanicis est data, templa passim extructa, non in urbibus solum celebrioribus, verum etiam vicis & oppidis. Monachos ac sacras virgines nulla habuisse privata oratoria & templa, asseverat, has in ædibus paternis, sed sub regula, contentas fuisse, illos seorsim habitasse; ab A. 320 ædes episcopales, quæ *cathedrales* dicuntur, mirum in modum fuisse auctas, parochiales post A. 380 cœpisse. *Cap. III* agit de *metropolitanis Episcopis*, qui jamdum agniti fuerint ante ordinationem *Constantini*, sed post illorum quinque constitutos fuisse, ex quibus *Tarraconensis* pristinam suam dignitatem præ reliquis retinuerit. Hi ab Episcopis, in Concilio congregatis, inconsulta sede Romana, eligebantur, nec hæc electionem improbavit. Ante *Constantini* ætatem Episcopi omnes dignitate æquales habebantur; qui diutius munere sacro functi erant, illis major autoritas tribuebatur. Subjicit quædam de disciplina, quæ illo ævo fuit, exercita. *Cap. IV* commentatur de *judiciis Ecclesiæ Hispaniæ per Seculum IV.* Ubi Clericus, vel laicus, ob delictum sacris excludendus fuit id, ante pacem datam factum fuit in Presbyterorum confesso, præsentem plebem sacram, post in Conciliis, ita tamen, ut Pontifici Romano semper primæ partes, ob potestatem, ordinatione divina ipsi concessam, fuerint daturæ, quod contra *Dupinium* non sine animi motu disputat. Probat hoc exemplo Ecclesiæ Hispaniæ, quæ omni tempore sedi
- Romani

Romane fuerit devota, in qua minores quidem causæ arbitrio Episcoporum fuerint relictae, in majoribus semper Pontificis Pag. 166. Romani definitionem expectaverint.

Diff. III de Ecclesia Hispaniarum Sec. V & VI differit. Hic, *Suevos, Vandalos*, atque *Alanos*, anno æræ *Dionysiacæ* 409 impressionem in Hispaniam fecisse, illamque sibi subjecisse, docet, sola *Taraconenſi* provincia cum parte provinciæ *Carthaginienſis* in fide Romanorum remanente. *Vandali* atque *Alani*, a Regibus *Italiæ* laceſſiti, tandem coacti fuerunt *Hispania* excedere, inque *Africam* trajicere. *Gothi & Suevi*, qui remanserant, variis vastationibus *Hispaniam* infestaverunt, quorum illi sedem in *Galliis* habuerunt, nec nisi bellorum causa in *Hispania* refederunt, *Suevis* suis deprædationibus *Gothos* provocantibus, quorum regnum ad A. 586 viguit. Utrique religione fuerunt *Ariani*, quorum illi *Arianam* impietatem secum in *Hispaniam* intulerunt. hi eandem in *Hispania* sunt amplexi. *Gothi*, ut *Valenti* velificarentur, *Arii* exitialia dogmata adoptarunt, *Ulphila* operam suam ad id accommodante. Moribus fuerunt horridis & barbaris, qui *Catholicos* omni ratione afflixerunt, *Arianismum* contra disseminare sunt annisi. In *Galliis* habuerunt regnum bipartitum, quorum alterum ab A. 411 ad 506 ab *Athaulpho* ad *Alaricum*, alterum 65 tantum annos ad annum usque 570, duravit. Per *Gothos & Suevos* factum est, ut ordinatio *Constantiniana* prorsus fuerit immutata, quæ qualis in provincia *Carthaginienſi* obtinuerit, speciatim docet. Subdit recensionem Regum *Gothorum & Suevorum*. *Cap. II* delineat *Ecclesiam Hispanicam Sec. V & VI a S. Innocentio I ad S. Gregorium M.* In *Seculum V* conjicit originem *Vicariatus Apostolici*, qui jura *Metropolitaram* non subverterit. Habuisse *Vicarium* cum *Primatis* dignitate affinitatis multum, non tamen *Primum* & *Vicarium* unam eandemque dignitatem esse, contra *Jo. Morinum & Lud. Thomassinum* pertendit. De *Notariis* observat, non hos unius fuisse generis, alios fuisse *regionarios*, alios *sacrae sedis*, alios nominari *pontificios*. Ex illis primum appellari *S. Turibium Asturicensem*, quanquam merus suffraganeus *Metropolitæ Bracarenſis* fuerit; qui, *Apostolica* munitus autoritate, jurisdictionem aliquam

171.

172.

174.

175.

177.

185.

197.

aliquam in alienis provinciis exercuerit, quod proprium fue-
 rit Patriarcharum, Primatum, ac Vicariorum sacrae sedis. Ma-
 nifestum hoc fuit factum in negotio Priscillianistarum. *Cap.*
III de disciplina Ecclesiae Hispaniarum a S. Innocentio I ad S.
Gregorium M. exponit. Quaedam adhuc de Vicariatus dignitate
 adjungit, quam absque discrimine Pontifex Episcopis pro meritis
 suis contulerit, unde tamen sedibus suis non dignitas aliqua ac-
 cesserit, quod exemplo *Turibii & Joannis*, Illicitanae ecclesiae
 Episcoporum, comprobatur. Pro *Illicitanus Isidorum Mercato-*
rem minus recte legisse *Melicitanus*, & *Harduinum Malacita-*
mus, notat. Qualis disciplina Seculo V vigerit, non facile desi-
 niri posse, fatetur, cum post Arianorum impressionem toto illo
 Seculo nullum Concilium celebratum fuisse legatur, nisi quod
 in causa Priscillianistarum fuerit convocatum. Post id tempus De-
 cretis Pontificum atque Conciliorum Canonibus omnem disci-
 plinam circumscriptam fuisse, per singulas Hispaniae provincias
 eundo, sigillatim docet. *Cap. IV de judiciis Ecclesiae Hispan-*
narum Sec. V & VI agit. Totus in eo est Autor, ut doceat, Hispan-
 nam per illam tempestatem supremam Pontificis Rom. autorita-
 tem circa doctrinam fidei, Episcopos, & disciplinam, agnovisse;
 qua occasione calamum stringit in *Dupinium*, & alios Romanae
 ecclesiae doctores, qui jus hoc supremum & absolutum, nec
 ulli errori obnoxium, Pontifici ereptum eunt.

Tonus II, inscriptus Eminentissimo Ecclesiae Romanae Pur-
 purato, *Armando Gastoni de Roban*, cujus etiam effigies praemissa, *IV* absolvitur *Dissertationibus*.

Diff. IV est de *Ecclesia Hispana Sec. VII sub Catholicis*
Gothorum Regibus. Cap. I de Regibus Gothorum Catholicis disserit.
 Initium facit Autor a *Reccaredo*, qui primus ex Gothicis Regibus
 religionis Catholicae regnum Hispaniae adiit A. 586 mense Aprili.
 Regnum erat electivum, unde crebriores motus exorti. Eli-
 gebantur ex gente Gothorum, & quidem nobilitatis habebatur
 ratio. Electi solenni ritu in urbe Toletana inaugurabantur,
 oleo sacro in ipsorum caput ab urbis illius Episcopo infuso,
 edita ante confessione de praesidio ac patrocinio religioni Ca-
 tholicae praestando. Riturum inungendi Reges Hispanos anti-
 quorem

quiorem esse illo Gallorum, ad quos hic mos a Gothis, Hispanis, & aliis populis, demigravit, statuit. Episcopos summam in Reges dignitatem contulisse, contendit; quare ipsi etiam, ubi legibus non steterant, & quædam contra jura populi, potissimum ecclesiæ, moliti essent, exauctorari, & populus a jurisjurandi religione exsolvi, potuerit, quod Seculo VII *Suintilani* & *Wambani* evenisse probat. Regibus multum deferri honoris solebat, Episcopi & omnis Clerus jurejurando se obstringebant illis, quorum mutuis officiis regni incolumitas stabat. *Caput II de officiis palatinis Regum Catholicorum Sec. VII* inscriptum est. Illa non colligit ex *Petro Pantino*, Belga, qui in *Commentario de officiis* his multa inutilia, multa etiam falsa, congestit, sed ex lege Wisigothorum, quæ dicitur *forum judicii*. Has leges primus tulit *Chindesuintus* A. 643, publicatæ sunt A. 647; si quis vero casus incidisset, qui lege definitus non esset, coram Principe disceptatio instituebatur, qui legem novam prioribus adjungebat. In his declarantur officia *primi*, sive *majoris*, *inferioris*, & denique *infimi*, *ordinis*. *Primum ordinem* absolutebat flos nobilitatis, ex qua etiam Rex eligi poterat, & veniebant nomine *Procerum*, *Ducum*, & *Comitum*, ex quibus Duces provinciis, Comites uni præficiebantur urbi, quorum tamen jurisdictionem & auctoritatem moderabantur Episcopi, nec Rex legem publicabat, quam non ante cum Episcopis communicasset. *Gardingi*, qui etiam ad *primorum* ordinem spectabant, erant Comitibus & Ducibus dignitate inferiores, poterant tamen cum tempore ad Comitum & Ducum dignitatem ascendere. *Inferioris* ordinis Princeps erat *Tyuphadus*, cujus munus pariter domi & bello insigne erat, in minoribus oppidis jurisdictionem exercebat, subordinatus Comiti. Paucis hinc delibatis de *millenariis* & *quingentariis*, quorum illi manum millium, hi quingentorum, ductabant, disserit de *pacis assertoribus*, *defensore civitatis*, *numerario*, & *villico*, quodque munus obierint, breviter declarat. *Cap. III de Ecclesia Hispaniarum Seculi VII* exponit.

Pag.
10-16.

17-25.

25-30.

30-36.

36-40.

41-44.

M m m

bant.

- bant. Decretis sedis Romanæ se libentes submittebant, & quoties in confirmationem sententiæ plures citabant doctores, Pontificis singularem rationem habebant. Toto Seculo VII nullas vicarias Pontificis ecclesiæ Hispanicæ præfuit. Archiepiscopus Tole-
 45-62. tanus omnibus Episcopis dignitate erat superior, nec tamen is, vel alius Metropolitanarum, ullum ab Romano Pontifice privilegium accepit. Metropolitanæ dignitate omnes erant æquales, quale quid obtinuit etiam Sec. VIII in Galliarum regno. Vicario Pontificis opus non erat, quia in obsequio Canonum & legum ecclesiæ persistebant Rex, Proceres, & Episcopi. *Caput IV Concilia, tum nationalia, tum provincialia, Hispaniarum per Sec. VII* persequitur. Præmissa distinctione inter Concilia *universalia*, sive *nationalia*, & *provincialia*, describit rationem, qua ingressi templum, confederint, & Concilium inter preces aperuerint, collatis inter se diversis descriptionibus, quæ a se invicem differre videntur.
 69-81. Priores tres dies impendebant definiendis fidei dogmatibus, & illis, quæ ad disciplinam ecclesiasticam spectabant, quibus laicis interesse integrum non erat, reliquis diebus tractabant negotia tum Clericorum, tum laicorum. Conyocabantur a Regibus, quos tamen hoc ipso potestatem a Pontifice concessam effectui dedisse, opinatur, quod ab omni tempore obtinuisse, ex Conciliorum historia adstruere laborat.
 89-95. Illa subscriptione confirmarunt Palatini officii proceres, non quo ab ipsis autoritas Canonibus accederet, sed ut viderent, quo illi observarentur. Concilia Hispaniensia non ad modum comitiorum in Gallis habitorum componenda esse, contra *Thomassinum* demonstrat, & quæ inter utraque differentia fuerit, copiose ostendit. *Caput V disciplinam Ecclesiæ Hispaniarum per Sec. VII* describit. Antequam ad descriptionem disciplinæ ecclesiæ accedat, agit de ordinationibus Clericorum, quales inde ab antiquissimis ecclesiæ temporibus locum habuisse, & inde
 98-108. in ecclesiam Hispaniensem introductas fuisse, pronuntiat. Lector ante Sec. VII Evangelium & Epistolam legebat, cui apud Afros lectio Evangelii tantum concedebatur. Subdiaconos in Ecclesia Romana uxoribus abstinere oportebat, vel calibes manere, qui ad Sec. XII inter minores Clericorum referebantur,

tur, quo loco etiam in ecclesia Hispana habebantur, & a matrimonio abstinere cogebantur. Ad Sec. IV usque lex continentiae Subdiaconis scripta non erat. Inde ab A. 653 Subdiaconi ordine minorum Clericorum sunt exempti. Describit inde electionem, consecrationem, & officium, Episcoporum, qui & doctrina & vitae integritate se commendare debebant. Eligebantur a Clero & populo, sed postea illud jus sibi vindicavit Rex, qui totam hanc rem cum Metropolita transegit, quod Autor improbat. Consecratio peragebatur die dominica, praevia promissione, se velle Catholicam religionem sincero animo custodire, & cautione praestita Metropolita, de qua incertum, num scripto eam fiat complexi. Progreditur Autor ad declaranda officia Episcoporum, quae, cum ante per ignorationem male administrarentur, *Leander* & *Isidorus* ad antiquam regulam revocavit. *Chorepiscopi* in vicis & villis gubernabant ecclesias, & constituere poterant Lectores, Subdiaconos, & Exorcistas; Presbyteros & Subdiaconos ordinare, integrum ipsis non erat. *Psalmista*, sive cantor, ex minoribus ordinibus legebatur, qui sola iussione Presbyteri absque Episcopi conscientia poterat constitui. *Caput VI mores atque judicia Clericorum Hispaniae per Sec. VI* exponit. Mores Clericorum quales esse debuerint, definitur in Canonibus. Potissimum requirebatur castimonia, ne quod commercium cum foeminis haberent; qui contra veniebant, vel in monasterium detrudebantur, vel muneribus suis exuebantur. Formam judiciorum ab ecclesia Africana ad Hispaniam transisse, contra *Thomassinum* negat, vivo scilicet *Gregorio M.* formam judicandi in ecclesiis Hispanicis accommodatam fuisse decretis Sardicenis, post illum omne commercium inter Hispanos Praesules & Pontificem Romanum fuisse interruptum, exemplis & ex Canonibus probatum reddens. In Conciliis causae omnes tum Clericorum, tum laicorum, disceptabantur. Ab Episcopo suo poterat quis provocare ad Metropolitam, imo a Metropolita, antequam Primatus Toletanus est institutus, recursus dabatur ad Regem, qui hoc in mandatis dabat Episcopis, ut toti negotio finem imponerent. A minoribus causis ad majores Autor pedem promovet. Pag.
114-122.
125, 126.
127-134.
135-140.
140-149.
143-150.
150, 155.

- bant. Decretis sedis Romanæ se libentes submittebant, & quoties in confirmationem sententiæ plures citabant doctores, Pontificis singularem rationem habebant. Toto Seculo VII nullus vicarius Pontificis ecclesiæ Hispanicæ præfuit. Archiepiscopus Tole-
 45-62. tanus omnibus Episcopis dignitate erat superior, nec tamen is, vel alius Metropolitanarum, ullum ab Romano Pontifice privilegium accepit. Metropolitanæ dignitate omnes erant æquales, quale quid obtinuit etiam Sec. VIII in Galliarum regno. Vicario Pontificis opus non erat, quia in obsequio Canonum & legum ecclesiæ persistebant Rex, Proceres, & Episcopi. *Caput IV Concilia, tum nationalia, tum provincialia, Hispaniarum per Sec. VII* persequitur. Præmissa distinctione inter Concilia *universalia*, sive *nationalia*, & *provincialia*, describit rationem, qua ingressi templum, confederint, & Concilium inter preces aperuerint, collatis inter se diversis descriptionibus, quæ a se invicem differre videntur. Priores tres dies impendebant definiendis fidei dogmatibus, & illis, quæ ad disciplinam ecclesiasticam spectabant, quibus laicis interesse integrum non erat, reliquis diebus tractabant negotia tum Clericorum, tum laicorum. Convocabantur a Regibus, quos tamen hoc ipso potestatem a Pontifice concessam effectui dedisse, opinatur, quod ab omni tempore obtinuisse, ex Conciliorum historia adstruere laborat.
 69-81. Illa subscriptione confirmarunt Palatini officii proceres, non quo ab ipsis autoritas Canonibus accederet, sed ut viderent, quo illi observarentur. Concilia Hispaniensia non ad modum comitorum in Gallis habitorum componenda esse, contra *Thomassinum* demonstrat, & quæ inter utraque differentia fuerit, copiose ostendit. *Caput V disciplinam Ecclesiæ Hispaniarum per Sec. VII* describit. Antequam ad descriptionem disciplinæ ecclesiæ accedat, agit de ordinationibus Clericorum, quales inde ab antiquissimis ecclesiæ temporibus locum habuisse, & inde
 81-89. in ecclesiam Hispaniensem introductas fuisse, pronuntiat. Lector ante Sec. VII Evangelium & Epistolam legebat, cui apud Afros lectio Evangelii tantum concedebatur. Subdiaconos in Ecclesia Romana uxoribus abstinere oportebat, vel calibes manere, qui ad Sec. XII inter minores Clericorum referebantur,
 89-95. 95-98. 98-108. 108-114.

cur, quo loco etiam in ecclesia Hispana habebantur, & a matrimonio abstinere cogebantur. Ad Sec. IV usque lex continentiae Subdiaconis scripta non erat. Inde ab A. 653 Subdiaconi ordine minorum Clericorum sunt exempti. Describit inde electionem, consecrationem, & officium, Episcoporum, qui & doctrina & vitae integritate se commendare debebant. Eligebantur a Clero & populo, sed postea illud jus sibi vindicavit Rex, qui totam hanc rem cum Metropolita transegit, quod Autor improbat. Consecratio peragebatur die dominica, praevia promissione, se velle Catholicam religionem sincero animo custodire, & cautione praestita Metropolita, de qua incertum, num scripto eam sint complexi. Progređitur Autor ad declaranda officia Episcoporum, quae, cum ante per ignorationem male administrarentur, *Leander & Isidorus* ad antiquam regulam revocavit. *Chorepiscopi* in vicis & villis gubernabant ecclesias, & constituere poterant Lectores, Subdiaconos, & Exorcistas; Presbyteros & Subdiaconos ordinare, integrum ipsis non erat. *Psalmista*, sive cantor, ex minoribus ordinibus legebatur, qui sola iussione Presbyteri absque Episcopi conscientia poterat constitui. *Caput VI mores atque judicia Clericorum Hispaniae per Sec. VI* exponit. Mores Clericorum quales esse debuerint, definitur in Canonibus. Potissimum requirebatur castimonia, ne quod commercium cum foeminis haberent; qui contra veniebant, vel in monasterium detrudebantur, vel muneribus suis exuebantur. Formam judiciorum ab ecclesia Africana ad Hispanam transisse, contra *Thomassinum* negat, vivo scilicet *Gregorio M.* formam judicandi in ecclesiis Hispanicis accommodatam fuisse decretis Sardicensibus, post illum omne commercium inter Hispanos Praesules & Pontificem Romanum fuisse interruptum, exemplis & ex Canonibus probatum reddens. In Conciliis causae omnes tum Clericorum, tum laicorum, disceptabantur. Ab Episcopo suo poterat quis provocare ad Metropolitanam, imo a Metropolita, antequam Primatus Toletanus est institutus, recursus dabatur ad Regem, qui hoc in mandatis dabat Episcopis, ut toti negotio finem imponerent. A minoribus causis ad majores Autor pedem promovet. Episcopi

Pag.

114-122.

125, 126.

127-135.

135-140.

140-148.

143-150.

150, 155.

Mmm 2

- scopi abdicabantur in Concilio a Metropolitanis & Episcopis, minus a Presbyteris. In alias sedes Episcopi transferebantur, qua in re aliquantulum a priscis Canonibus discesserunt, & auctoritati sedis Romanæ, cum illius auctoritas non intercesserit, multum eos derogasse, indignatur. *Caput VII ecclesiastica beneficia Hispaniarum eodem ævo* persequitur. Horum originem repetit a Concilio Toletano II, in cujus Can. 4 præcipitur, si quis Clerico agellos, vel incolas, donaverit sustentandæ vitæ causâ, posse eum possidere ad obitum usque, illo vero decedente, jus ad ecclesiam redire; cujus vero constitutionis vestigia jamdum quædam in Canonibus superiorum Conciliorum deprehenduntur. Harum partem aliquam Clericis suis assignabant Episcopi, ad quos dispensatio & administratio spectabat. Quorum incuria cum bona illa minus recte administrarentur, fundatores, quamdiu superstites erant, id efficere poterant, ut rectores idonei præficerentur, & Episcopis ordinandi offerrentur, unde tamen jus patronatus elicere non liceat. Dicebantur illi *Oeconomi*, ex Clericis lecti, qui jussu & arbitrio Episcopi sui beneficia illa in constructionem & reparationem Basilicarum, inque sustentationem Clericorum, impendere debebant, tertia pars fructuum spectabat ad Episcopum, qui tamen aliquid inde in reparationem vel propriæ, vel alienæ, ecclesiæ dabat, quædam pauperibus laicis accidebant. Bona hæc immunitate a vectigalibus regii gaudebant. Episcopi, quorum opes exeunte Sec. VII nimium excreverant, sponte sua Regibus aliquid contribuebant. Canones, contra simoniam in diversis Conciliis lati, proferuntur. *Caput VIII de Primatu ecclesiæ Toletanae* agit. Hujus instauratio repetenda ab *Urbano II*, Seculo XI inclinante, postquam *Alphonsi* Regis virtute urbs Toletum barbaris erepta esset, quod ægre admodum tulit Archiepiscopus Narbonensis, contra nitentibus pariter Metropolitanis Tarraconensi & Bracarensi. Cujus rationem ut dilucidius declararet, illum confert cum Patriarchatu Constantinopolitano & Primatu Carthaginensi. De prioris origine, progressu, & contentionibus cum ecclesia Romana, ex sententia societatis suæ differit. Posterior circumscriptus erat, pendebat, ex Ven. Autoris mente ab sed

ab fede Romana, avtocephalus non erat, ipsi tamen insignia competebant privilegia, ipsius nutu Concilia in Africa instituebantur, & jus in omnes Africæ provincias exercebat. A quo tempore Toletum sedes regia totius regni Hispanici evasit, dignitas etiam metropolitani Toletani, qui ante æquali jure cum reliquis Metropolitans gaudebat, est aucta, ut ipsum reliqui Episcopi omnes respicere debuerint. Quæ ubi per Sarcenorum violentiam nimium quantum imminuta erat, illis ejectis, pristino nitore est restituta, confirmata tandem auctoritate Pontificis Romani.

Pag.

190-193.

194-208.

208-210.

Diff. V de sacri pallii antiqua & nova disciplina disputat.

Cap. I de pallio missio ad S. Leandrum, Hispanensem Episcopum, a S. Gregorio M. agit. Voluit in eo Gregorius testimonium amicitie exhibere, quam, cum Leandro Constantinopoli contractam, post per omnem vitam continuavit. Gregorius urbem Constantinopolim adiit A. 581, rediisse videtur circa A. 587. Leander, Episcopus factus, evitaturus Arianorum furores, Constantinopolin concessit A. 584, in Hispaniam rediit A. 587. Recaredo ad regni solium evecto, qui Catholicis favebat. Gregorius igitur, cui in isto secessu innotuerat Leander, cum sedem Pontificiam conscendisset, illi, non rogatus, testificandi amoris sui ergo, misit pallium, cujus usus ante in Hispania erat ignotus, nec delatum est eo, nisi A. 599, mense Julio, ad summum Augusto, cum Leander, exeunte Febuario ejus anni, vivis ereptus esset. Cop. II de sacro pallio, tum occidentali, tum orientali, differit. Pallium Pontificis designabat supremam in ecclesiam potestatem; ubi illud Episcopis concedebatur, deus sacerdotalis officii atque conjunctio cum D. Petro significabatur. Illius usum inde a Petri temporibus obtinuisse, maxime a quo tempore persecutiones desævierunt, asseverat. Pallium orientalium idem habet cum Romano, pariter profectum a Petro, qui sedem Antiochenam & Alexandrinam per Marcum fundaverit; hoc tamen discrimen intercessisse addit, ut pallium occidentale argumentum esset potestatis in universam ecclesiam, orientale vero signum esset, quod in aliquam tantum partem sollicitudinis & auctoritatis ecclesiæ veniret. Ex mente Gregorii pallium

211-216.

219-226.

231, 232.

232-239.

M. m. 3

erat

- erat humilitatis & justitiæ quædam velut tessera; origo igitur illius ab imperatoria veste non est petenda, quod, ubi Episcopis, vel Metropolitanis, est transmissum, fuit signum unitatis ipsorum cum ecclesia Romana. Non tribuebatur nisi perentibus, & quidem illis ecclesiis, quibus jus pallii jamdum ante fuerat, vel quarum Præsules insignibus meritis eminebant. Ad *Leandrum* ut pallium transmitteretur, in causa fuerunt ingentia merita, quibus ob extirpatos Arianos sedem Romanam sibi obstrinxerat. *Cap. III de disciplina veteri & nova sacri pallii*
- Pag. 236-250. nos docet. Commentatur hic Autor de disciplina pallii ante & post Sec. VIII, quam *Gregorius M.* cum primis invexit, de illius transmissione ad Metropolitanos Italos & extra Italiam, illius usu, & annexis beneficiis.
- 250-272. *Diff. VI de origine, fundatione, & institutis, monasteriorum Hispaniæ* commemorat. *Caput I est de origine monasteriorum Hispaniæ.* Ante Sec. VI nulla monasteria in Hispania fuisse, demonstrat. Primum *Dumiense* constituit *Martinus Turonensis*, primum 273 277. Turonensis, inde *Bracarenis*, Episcopus, A. 560, quo de monasterio & Episcopatu *Dumiensi* aliqua afferuntur. Monasterii & Episcopatus arcta erat conjunctio, & Monachi muniis sacris in æde Cathedraliungebantur. Loquitur hinc Autor de monasterio *Servitano*, a *Donato Afro* A. 570 condito, *Biclarensi*, & aliis, 277 279. ab eo tempore excitatis. *Cap. II de fundatione monasteriorum Hispaniæ* disserit. Licet monasteria originem suam non debeant Episcopis; nihilo tamen minus illa post in eorum potestatem concesserunt, ut ab illorum arbitrio non solum opes, verum etiam monachi, penderent; cavere autem sibi debebant, ne facultates in usum suum converterent, vel illis per ipsorum culpam detrimenti aliquid inferretur. Monachi a reliquis Clericis non differebant, nisi strictioris regulæ observatione, & toti 298, 299. in Episcoporum potestate erant. Laicis, qui ex suis opibus monasteria locupletarant, vel struxerant, jus patronatus in illa non competeat, quod contra *Thomassinum* adstruitur; saltem tale quid prioribus Seculis VII non obtinuit, licet post 299-203. in more esse cœperit. Jus patronatus in monasterio laici sunt nacti a tempore expulsionis Saracenorum, sive Maurorum,

quod

quod tandem a Romanis Pontificibus est confirmatum, quibus tamen ullum jus in bona monasteriorum, quæ in perpetua ecclesiastica potestate erant, sibi vindicare integrum non erat. Reges Hispaniæ, templa & monasteria ex Saracenorum manibus eripientes, eademque in pristinum statum restituentes, peculiare jus sibi acquisiverunt. *Cap. III de institutis, sive regulis, monasteriorum Hispaniæ ante Saracenos* exponit. Instituta monachorum in Hispania ante Saracenorum irruptionem ad regulam *Benedicti* minus composita fuisse, disputat adversus *Mabillonium*, docendo, ipsos ante Sec. VIII in seculari habitu vitæ contemplativæ, & virtutum studio, ad ductum institutorum primorum, aut Episcoporum, qui vivendi regulas ex antiquis Patrum decretis collegerint, se dedisse. In Hispaniam nec ullum discipulorum *Benedicti* profectum esse, nec illius regulam eo esse missam. In Galliarum regno regula *Benedicti* passim introducta Sec. VIII, in Hispania demum Sec. IX, quam tamen non integram sunt amplexi, sed ex aliis regulis, vel antiquorum Canonibus, aliquid adjecerunt, ita tamen, ut omnes omnibus præscriperint, sed rationem profectuum in studio virtutis habuerint. Componit hinc regulam *Donati*, quam dedit monasterio Servitano, quo sic appareat, illam cum *Benedictina* commune aliquid non habuisse; confert item regulam *Dumiensis & Biclariensis* monasterii, itemque *Isidorianam*. Qui primi monasteria in Hispania erexerunt, institutum illud aliunde adixerunt; *Martinus Dumiensis & Joannes Biclariensis* ex Oriente, *Donatus* ex Africa, venerunt. Neque *Leander* Constantinopoli quidquam, quod ad institutum monasticum attinet, detulit.

Pag.
303-307.
309.

311-317.

318-322.

322-327.

327-329.

329-331.

Diff. VII de antiqua Ecclesiæ Hispanæ liturgia agit. In illa differit tantum de liturgia, quæ per VII Seculum obtinuit in Hispania, & *Isidoriana*, sive Gothica, dicitur. Hanc sequitur *Dissertatio VIII de Missa Hispana tum catechumenorum, tum sacrificii per septimum Seculum*. Describit officia Archidiaconi, Primicerii, & Thesaurarii, ex *Isidoro*, quæ ea de causâ enarrat, quo appareat, liturgiam Gothicam a vulgata Moz-arabum diversam esse. Exponit rationem liturgiæ *Isidoriana* ex ipsius illius libris, Conciliorum-

332.

333-335.

- liorumque gentis Hispanæ decretis. Et, quoniam Missa illis temporibus dividebatur in missam catechumenorum & sacrificii, utriusque rationem secundum ritum *Isidorianum* declarat. Post Saracenicam invasionem ritus is depravatus est in Galliis, mistusque cum Gallico, alius ad *Ximenii* ætatem est servatus, qui, plurima accessione facta, typis vulgavit Moz-arabicum, falso creditum *Isidorianum*. Purum putum rituale *Isidorianum* adhuc non est editum. Rituale *Moz-arabum* distinctum esse ab *Isidoriano*, inde probat, quia secundum illud hostia in novem partes dividenda, qui mos discedit a consuetudine Latinorum, qui in tres, Græcorum & reliquorum orientalium, qui in quatuor, partes dividunt. Scopus ipse fuit, ut Catholicorum Regum Sec. VII pietatem, religionem, summanque in sacerdotes Dei reverentiam, palam faceret; sacerdotum Hispanorum doctrinam, sanctimoniam, suosque in Reges obsequium, vindicaret, corruptam denique disciplinam, ritusque, ab ecclesiæ Romanæ, qua Hispani usi sunt magistra, abhorrentes ingenio, inde ablegaret.
354. Sequitur Ecclesiæ Hispanæ chronologia, tum civiles, tum sacras, res Hispanas VII priorum Ecclesiæ Seculorum dirigens, & illustrans. Utrique *Tomo* Index rerum præcipuarum est subiectus, mendæ sollicitè sunt sublata, typi & charta suo se nitore commendant.
- 355-376.

DE S. ALBERTO, CONFESSORE BERGOMENSI, CREMONÆ DENATO, TERTIO ORDINI S. DOMINICI ADJUDICANDO, DISSERTATIO HISTORICA.

Bononiæ, ex typographia S. Thomæ Aquinatis, 1741, 8.

Plag. 3½.

Confecerat Rev. Pater *Emenegillus Todeschini*, Mantuanus, Magister Ordinis Prædicatorum, opusculum aliquod, quod tum epocham S. *Alberti* emortualem ab inveterato errore, qui eam ad Seculum post C. N. XII refert, emendare, tum, quod *Albertus* tertio S. *Dominici* Ordini nomen dederit, demonstrare, studuerat. Hujus laboris specimen Romam ab Auctore

tore

tore missum fuerat, quod hic, veste Latina tecum, comparet, et ad id in publicum prodit, ut *Albertus* tandem aliquando Prædicatorum Ordini vindicetur. *Caput I* rationem vitæ *S. Alberti* in compendio tradit. Oriundus is fuit loco haud ignobili, oppido agri Bergomensis, quod pagi Aonii nomine plerumque saluatur. Id factum sub initium Seculi XIII. Parentibus usus est agriculturæ studiosis, cui vitæ generi & ipse assuetus, a pæro ruri colendo vacavit. Quo tamen a labore abstinet, cum, pietatis stimulis agitated, domum linquens paternam, Cremonam discederet. Hic Fratribus Ordinis Prædicatorum in Cœnobio *Guilielmi* se commisit, ab iisque habitum Fratrum de Pœnitentiâ, qui tertii Ordinis *S. Dominici* Patres dicuntur, accepit. Lucrum, quod ex laboribus ipsius assiduis provenerat, omne fere in pauperes, pietate ductus, contulit. Peregrinationibus sacris, religionis causa susceptis, sæpius vacavit, ex quibus indicari merentur Romana, Compostellana, atque Hierosolymitana. His aliisque pluribus transactis, Cremonæ in morbum letalem incidens, Nonis Maji anni 1279 diem obiit supremum. Exanime corpus in chorum Ecclesiæ *S. Matthiæ* illatum fuit. *Caput II*, epocham *Alberti* emortualem anno 1279 assignandam esse, docet. Cum enim plerisque, ut queritur Auctor, annum mortis 1190 constituendum esse, persuasum sit, quo nullum adhuc Ordinis *Dominici* vestigium compareat; communem hanc plerorumque sententiam repudiat, allatis scriptoribus synchronis, supparibus, aliisque optimæ notæ. Subjiciuntur igitur oculis testimonia scriptoris *Chronici Parmensis*, *Petri Mariæ Campi*, *Dominici Bordigali*, *Jacobi Gaddii*, plura aliorum, ex iisque error emendatur ac profligatur. *Capite III* argumenta succedunt negativa. Provoctur ad altum de anno 1190, velut emortuali *Alberti*, silentium apud *Sicardum*, Episcopum, autorem *Chronici Cremonensis*, ac *Martyrologium Capituli Cremonensis*. *Capite IV* Auctor investigatur epochæ, falso constitutæ, subnexa occasione ipsius erroris. Auctor dicitur *Marcus Antonius Benaleus*, cujus incertis vestigiis alii institerint. Causam vero Noster inde rependendam existimat, quod sequiores Historici apud *Matium* ac

Nna

Belle-

Bellegrinum legerint, S. *Homobonum* funeri interfuisse S. *Alberti*, ajusque socium extitisse. Quam tamen proscribi, atque ad Græcas amandari fabulas, jubet. *Caput V* copiose docet, S. *Albertum* Fratrem extitisse de Pœnitentia, seu tertii Ordinis *Dominici*. Confirmatur hæc res testimonio *Chronici Parmensis*, trium *Statutorum Cremonensium*, *Bullarii magni*, pluriumque scriptorum. *Capite VI* continuatur ejusdem rei probatio, advocatis antiquis S. *Alberti* imaginibus, de quibus plures iterum scriptores excitantur. *Caput VII* cultus *Alberti* originem indagat, & progressum ejus docet. Hunc derivandum non esse, Noster indicat, ex decreto Sedis Apostolicæ, sed ex sola populorum consensione. Cultum probat *Sancti* nomen, quo ornatur *Albertus* in *Statutis Cremonensibus*. Idem docet *Calendarium* Ecclesiæ, cui *Festum Alberti* insertum. Ad idem caput refertur etiam translatio corporis *Alberti*, eaque gemina, altera A. 1481, altera A. 1652. Additur veneratio apud incolas pagi Aonii, Vallisque Serianæ. Denique de templo, *Alberto* sacro, A. 1608 erecto, quædam commemorantur. Vini bajulos hunc præsertim Patronum venerari, adjicitur. His transactis, tum Index succedit Alphabeticus Scriptorum, a quibus de vita rebusque *Alberti* exponitur, tum summarium documentorum, quæ ipsa in Dissertatione laudantur.

RECHERCHES SUR LES VERTUS DE L'EAU
de Goudron, &c.

hoc est,

DISQUISITIO VIRTUTUM AQUÆ PICIS
*liquidæ, cui meditationes philosophicæ de aliis rebus
annexæ sunt. Ex Anglico opusculo Doctoris GEORGII
BERKELEY, Episcopi Cloynensis, in Gallicam linguam
translata, additis duabus Autoris*

Epistolis.

Amstelodami, apud Petrum Mortier, 1745, 8.

Alph. 1.

Medicamentorum vires disquirere, ardua omnino res est, quam Cel. Autor non suscepisset, nisi casu quodam ad aquam

aquam picis liquidæ deductus, ejus virtutes experientia iterata cognovisset. Observata igitur sua proponens, inspersis aliis meditationibus, historiam picis liquidæ, & medicamenti, inde præparati, solide & nitide exposuit. In quibusdam Americæ locis aquam picis liquidæ conficiunt, libras aliquot aquæ frigidæ æquali parti picis liquidæ affundentes, tumque vas commoventes, & iterum reponentes, donec pix liquida, & quæ eidem inhærent, subsideant. Cum aquæ hujus partem in usus suos impendunt, æqualem iterum addunt, quousque aqua vires per odorem & saporem cognoscendas suscipere valet. Quoniam vero gradus virium sub hoc præparationis modo differunt; Autor noster sequentem exhibet: Octo libras circiter (4 *pinte*) aquæ frigidæ tribus circiter libris (1 *pinte*) picis liquidæ affundantur, & baculo ligneo fortiter commoveantur; subsideant omnia per octo & quadraginta horas, spuma cochleari removeatur, & aqua picis liquidæ in lagenis puris suscipiatur. Cognoverat Autor noster in quibusdam provinciis Anglorum, in America sitis, infusum hoc frigidum ad corpora a variolis præservanda adhiberi; inde simili modo periculum fecit, & multos a nimia variolarum efflorescentia, & aliis symptomatibus malignis, immunes reddidit. Bibitur vero matutino & vespertino tempore libra una (*demè pinte*) aquæ, & dosis pro ratione ætatis & indolis ægroti immittitur, vel augetur, ita ut ventriculi inprimis habeatur ratio. Cum autem usus aquæ in variolis adeo salutaris esset; illam quoque in aliis & diversis morbis cum successu exhibuit, e. g. in impuritatibus omnibus massæ sanguinæ, in exulceratione intestinorum, pleuritide, peripnevmonia, febre erysipelatode habituali, &c. Quo vero natura hujus medicamenti magis pateat, præparationem picis liquidæ, apud veteres & recentiores usitatam, describit. Arbores semper virentes resinosa, si oleo suo & sale acido abundant, per corticem inprimis sauciarum, plus minus spissum & coagulatum liquorem effundunt, qui, licet non ex terebintho tantum, sed ex aliis quoque arboribus, fluat, terebinthina vulgo dicitur, & inspissata & sicca resina appellatur, gummosis tamen & resinosis particulis æque abundat.

Quodsi vero tales arbores igne suppresso comburantur, pix liquida inde effluit. Quantum igitur hæc omnia natura sua inter se convenient, ex præparatione & ortu satis apparet. Aqua frigida affusa non oleosam & calefacientem partem, sed acidam salinam, & huic junctam aliquam volatilem & subtilissimam, partem, quæ balsamica dici posset, educit, quam ob rem ejus vis ab oleo terebinthine & similibus medicamentis calidioribus longe aliena est. Autor postea diversa arborum genera, ex quibus hic liquor exsudat, describit, & porro ostendit, chemicum ignem, educendo partes, easdem non ita elicere, ut natura, quæ mitiores & corpori humano magis amicas per corticem expellit. Qua occasione de succorum in plantis motu & præparatione multa, a Physicis huc usque declarata, repetit, & ad suum argumentum applicat. Pergit postea in viribus aquæ picis liquidæ considerandis, stomachales & cordiales vires, elixirio proprietatis adscriptas, in nostra aqua eminentiores esse, ostendens. Obstructiones quoque sine capillarum vasorum ulla læsione resolvit, & cum debilitas & rigor fibrarum causæ plurimorum morborum inveniantur, ubique aquam hanc mederi asserit. Sapo, opium, & mercurius, sunt medicamenta, quæ forsitan præ reliquis omnibus universalia dici possent; hæc tamen perversos effectus sæpius producunt, cum e contrario aqua nostra non tantum innoxia, sed & salutaria, inveniat. In febribus quoque acutis, tertianis & malignis ardentibus, in usum duci potest, quoniam, quicquid alii in contrarium moneant, calorem præternaturalem magis extinguit, quam excitat. Scorbutus est morbus in locis maritimis, & inter illos, qui itinera maritima instituunt, ferme universalis; aquam picis liquidæ non tantum huic morbo, sed & hysterico & hypochondriaco malo, immo omnis generis cachexiæ, mederi, affirmat. Vitæ sedentariæ dediti digestionem depravatæ & flatibus, inde ortis, obnoxii sunt; his magis, quam alia calidiora medicamenta, aqua picis liquidæ convenit. Omnes vero morbos, in quibus hoc medicamenti genus levamen affert, recensere, longum nimis foret. Id tamen urgetur Autor; ut usus ad minimum per aliquot menses continetur, quod

quod eo commodius fieri potest, cum, si longius quoque protrahatur, effectus malignos non excitet. Nos quidem vires per experientiam assertas & comprobatas, aquæ huic adscriptas, in dubium vocare haud possumus; id tamen monemus, quod experientiæ dubiæ, & diagnoses morborum falsæ, Autorem, in Medicina practica non satis versatum, fallere sæpius poterint. Interim tamen, cum ea, quæ Autor de hoc medicamento proposuit, probabilitate sua non destituantur, ulterioribus observationibus & experimentis accuratior virium descriptarum disquisitio relinquenda erit. Ea etiam, quæ breviter indicavimus, & copiosius in libello explicantur, non tantum Medici attentione sunt digna, sed multa etiam ex physicis continent. Agit enim Autor de salium inprimis acidorum indole, quousque in vegetatione concurrant, de acido universali aereo, de æthere, igne, & lumine, sublimes etiam quasdam meditationes de anima mundi ex veteri Philosophia subnectit.

*HISTORIÆ HUNGARICÆ LITERARIÆ
antiqui, medii, atque recentioris, ævi Lineamenta, quorum
prolegomena, generalem in universam Historiam
Hungariæ literariam introductionem continentia,
prodeunt studio ac sumtu H. M. Hungari.*

Altonaviæ & Servestæ, 1745, 4.

Alph. 1 plag. 7.

Seculum literarium, ad Historiam quod attinet, id, quo vivimus, merito nominabitur. Nulla propemodum gens est, quæ non peculiarem artium, scientiarum, eruditorum, ibi florentium, commemorationem, publicis literis consignatam, habeat. Et sane, quo talis accuratior, eo majorem delectationem atque utilitatem comparabit. Gaudet inprimis hac prærogativa doctissimi Viri institutum, qui sub nomine *H. M.* latere voluit. Ex ungue leonem cognoscimus. Ita sunt comparata prolegomena, ut omne merito punctum ferant, ac totius operis sicut quasi excitent vehementissimam, Fultus ac

Hungariæ literaria scripserunt, ut & alia, eo spectantia, adminicula, prorsus intacta relinquuntur. Ultimo loco addit eruditorum querelas, censurasque nonnullorum justo rigidiores, atque ita integram Historiam Hungariæ literatæ, breviter adumbratæ, & momentorum, quæ generatim afferri debebant, translationem, *XVII Sectionibus* minoribus absolvit. Antecessorem, idem qui omnino institutum servavit, agnoscit nullum. Sunt tamen, qui aliquatenus possunt nominari. Antiquissimi jam harum regionum incolæ facta virorum illustrium, carmine patrio, publicis in conventibus recitare, atque ita alios oblectare, alios ad similia heroum facinora incitare, consueverant. Quod in aula quoque *Attile* regia usitatum fuisse, vel ex Rhetore *Prisco*, teste oculato, patebit. Huic addamus *Matth. Belii Juvencum Calanum*, Dalmatam, A. 1736 fol. Posonii in *Apparatu Scriptorum Hungaricorum* recusum. Notandum eadem occasione, Hunnos, horumque posteros, Hungaros, usque ad tempora *Geysæ* illud memoriæ atque annalium genus retinuisse. Sub *Attile* prope tempora *Hieronimus*, Stridonio-Pannonius, Polyhistor suæ ætatis eximius, cum ad alia, tum ad Historiam literariam illustrandam, animus adjecit, primusque fuit, quantum constat, qui de viris sanctioris rei publicæ illustribus, & quidem ordine chronologico, commentatus est. *Stephanus Benczedi*, vulgo *Szekely*, vel Siculus, Göncciensium antistes, in Chronico memorabilium mundi, lingua Hungarica scripto, & A. 1459, 4, Cracoviæ publicato, multos eruditorem recensuit, remque literariam non raro illustravit. *Matthias Frankowicz*, cognomine *Flacius Illyricus*, in Centuriis Magdeburgicis, cum sociis quibusdam scriptis, de eadem meruit. Initio Seculi XVII *Petrus Besödnerus* Bibliothecam theologicam scripsit. Hinc *Dan. Lani* in ignea veritatis Evangelicæ columna egregium indicem Scriptorum, ad rem sacram spectantium, exhibuit. Inprimis autem *Mart. Schmeizelius*, Corona-Transilvanus, Professor Halensis, in universam Historiam literariam, lingua Germanica, introductionem dedit A. 1728. Maxime ad singulares Historiæ Hungariæ scriptores spectant, qui *Sectione X* recensentur, *Chartviti* in *Legenda de S. Stephano*, *Thomas Spala-*

Spalatenfis in Historia Salonitanorum ac Spalatenſium Pontificum; *Janus Pannonius* in poematibus ſuis, ut alios multos taceamus. Nominatim vero præſenti Seculo eminent *Mart. Szentivany*, S. J. ob vaſtum illud curiosorum & ſelectiorum ex variis ſcientiis miſcellaneorum tripartitum opus, Diſſertationem paralipomenicam rerum memorabilium Hungariæ, hujusque continuationem; qui melius illo fontes eruditæ antiquitatis ipſiusque eruditionis norat, *Franciſcus Foris Otrokoſi*; item *Franciſcus Pariz Papai*, in primis ob rudus redivivum, ſeu breves rerum eccleſiaſticarum Hungaricarum juxta & Tranſilvanicarum inde a prima reformatione Commentarios; *Georgius Haſnerus* ob Hiſtoriam Eccleſiarum Tranſilvanicarum; *Paulus Emſer Debrecezeni* ob hiſtoriam eccleſiæ reformatæ in Hungaria & Tranſilvania. *Præcipuam denique laudem meretur *Matthias Belius*. Vel inde patet, quo jure ſcribere poterit *Jac. Frid. Reimannus*: nullum unquam de re Hungarorum literaria, quantum ſibi conſtaret, aliquid ſcripiſſe, aut ſcribere etiam quidpiam memoria dignum potuiſſe. Sed vel indidem non minus patebit, nequaquam temere, vel imparatum, ad occupationem illam deſcendiſſe nobiliſſimum hujus inſtituti Autorem; præſertim cum & plurimos Codices manuſcriptos, *ſeſſione XVI* commemoratos, inſpiciendi atque adhibendi gaviſus fuerit occasione.

Jacob Friedrich Reimanns eigene Lebens-Beschreibung u.
hoc eſt,

**JACOBI FRIDERICI REIMANNI, MERITISSIMI ante Cætus apud Hildesienſes, puriora ſacra ſequentus, Antiftitis, Senatus ſacri Aſſeſſoris, Gymnaſii Inſpectoris, ſuæ ipſius vitæ deſcriptio, vel hiſtorica de ſemet narratio, nominatim de perſona, deque ſcriptis ſuis, ex ipſius manu conſignato Codice communicata, ejusdem ad mortem continuata, notisque ac breviori Præſatione inſtructa, a FRIDERICO HENRICO THEU-
NIO,**

*NIO, Regio Prussico Inspectore Coetuum sacrorum &
Scholarumtractus silvestris in-ditione Magdeburgensi,
& Pastore Arzendorfsium.*

Brunsuigæ, in taberna libraria Schrœderiana, 1745, 8.

Plag. 18.

Sæpius jam *Reimanni* vita literis consignata legitur, sed brevius semper atque imperfectius, ut hujus, ab ipso consignatæ, narrationis desiderium facile moveri lectori possit. Jam *Jo. Ge. Leukfeldius* Antiquitatibus Grœningensibus, A. 1710 publicatis, pag. 200 nonnihil de rebus *Reimanni* immiscuit. *Leonh. Christoph Rühlus*, Corrector Ascherslebiensis, A. 1717, sub nomine latens *Renati Christophori Leonardi*, Schediasma de doctis *Reimannis* publicavit, ubi, Nostro munus sacrum apud Hildesienfes gratulaturus, ejusdem vitam exposuit. A. 1726 apparuit *Clerus Mauritanus M. Fr. Gottlibii Kettneri*, quo in libello etiam *Reimanni* in æm sacram & literatam merita commemorantur. Nec *Gættenius* ejus oblitus est in *Europâ erudita jam vivente P. I pag. 785*. Sed hæc omnia ita sunt comparata, ut haberet *Reimannus*, cur hujus libri editionem moriturus *Theuntio* injungeret. Talem illius spem, tantum abest, ut hic falleret, ut superasse propemodum videatur. Sane non abs re, cum de *Peirescio* lectum legerat in *Menagianis Tom. I pag. 2*, illum epistolis erudito um variis, ad ipsum exaratis, duo habuisse conclavia impleta, quibus deinceps fornacibus calefaciendis abusi fuerint hæredes, tanto ille studiosus ista cimelia literaria fervavit, indidemque occasionem accepit, locupletissimas passim annotationes verbis *Reimannianis* adjungendi. Nos autem ad rem ipsam accingimur. Natus est *Reimannus* A. 1668, die 22 Januarii, Grœningæ in Principatu Halberstadiensi, patre *Andræo Reimanno*, scholæ tunc ejus loci Rectore, ac deinceps ab anno 1674 usque ad A. 1694 Schwanebergensium in Ducatu Magdeburgico Pastore. A patre domi antea doctus, Eglam, Ascherslebiam, Magdeburgum, iterum Alcherslebiam, Islebiam, ac denique Altenburgum, studiorum humaniorum causa, se contulit De postremo loco memorat, quod tunc temporis invitis doctoribus juvenes contemserint *Ciceronem*, qui abundet dulcibus

O o o

virtuti-

tibus, seque adjunxerint *Seneca*, dulcibus qui vitiis in eloquen-
 do abundet. Ad altiora tractanda A. 1688 Jenam Noster discessit,
 ibique audivit in Ebraicis *Dantziū*, in philosophicis *Jo.*
Andr. Schmidium & *Jo. Phil. Treunerum*, quo & Præside A. 1689
 de Pædagogia Philosophiæ ad revelationem ex ignorantia or-
 tus linguarum primi disputavit. Theologos secutus est *Jo. Guil.*
Bayerum, *Fridem. Bechinannum*, & *Georgium Gætzium*. Postquam
 duobus in locis magister fuerat privatus constitutus, commen-
 dante *Jo. Wolfio*, tunc Antistite Wernigerodano, A. 1692 Rector
 scholæ Osterwicensis vocatus fuit. Uxorem duxit A. 1693 *Conra-*
di Hævekeri, Pastoris Brumbiensis, filiam, *Annam Margaretham*.
 Eodem anno ad Halberstadienses, ut scholam regeret Joanneam,
 accitus est. A. 1698 ibidem scholæ *Martinianæ* præficietur. Eo-
 dem in loco in consuetudinem, quem summe prædicat, *Leibnitii*
 venit, qui & ipsum deinde Ermslebiæ aliquoties honoris er-
 go accessit. Nimirum A. 1704 Pastor primarius Ermslebien-
 sis factus, cathedram scholasticam cum sacra commutavit.
 Ibidem maximam Bibliothecæ partem anno Seculi præsentis de-
 cimo igne amisit. A. 1714 ad Magdeburgenses abiit Diaco-
 nus, & paulo post etiam Canonico Bibliothecæ præfectus
 fuit. Inde in gravem ac diuturnum morbum incidit, quo
 ita affligebatur, ut, mortuum esse, non fama solum, sed &
 Novis publici juris factis, passim innotesceret. Denique
 A. 1717. Hildesiam vocatus est. Quæ vocatio cum sexta
 esset, in memoriam sibi revocat *Nicolai Selneckeri*, quon-
 dam in munere Hildesiensi antecessoris, versum: *Septima*
me læto civem assignabit olympo. Interim non solum rem sa-
 cram juvit instituendo suos, atque inprimis veritatis fun-
 damenta ponendo, & secus sentientes ac litigantes calamo re-
 darguendo, sed etiam elegantiores literas fulsit Introductio-
 ne in historiam linguæ Latinæ, Iliade post *Homerum*, sive in-
 cunabulis omnium scientiarum, ex *Homero* erutis, & systema-
 tice descriptis, atque aliis lucubrationibus. Jam potius de
 ipso Viro loquamur. Optimam is medicinam, qua semper
 usus est, frugalitatem appellat. Singulis diebus Mercurii &
 Saturni citra votum mansit jejunus; ceteroquin victum adhi-
 buit maxime vulgarem, potum vel omnino calidum, vel tepidum.

Motio-

Motioni corporis tam parce vacavit, ut intra quindecim annos suum ipsius hortum in suburbio non intraret, & per integrum triennium ei calcei sufficerent. Studiis operam stando semper dedit, nec unquam ideo pedes habuit tumidiores. Neque tamen morbis omnino liber fuit, nimio forsitan literarum studio contractis. Quibus cum aliquando affligeretur, nomine ipsi *Leibnitii* dictum fuit: *minus agendo, peragi posse plura*. Sermones, quos habuit, sacros ad verbum antea literis consignavit omnes, idque labore, si fieri poterat, continuo, istud *Quintilianii* probans *Lib. X Cap. 7: Bene concepti affectus & recentes rerum imagines continuo impetu feruntur, quæ nonnunquam mora sibi refrigescunt, & dilata non revertuntur*. Ibidem plures Autores, varia que interpretum sententias, non allegavit, neque controversias tractavit, quas oppressit potius ac restinxit. Ad res domesticas quod attinet, genuit 13 liberos eadem ex conjugē, quæ uno partu A. 1706 tres vivos filios, *Joannem, Andream, & Christianum*, edidit, paulo post defunctos. Nepotes habuit 21, pronepotes 4. Inter singularia, de quibus sapientissimæ divini Numinis providentiæ gratias agit, est etiam illud, quod scholasticus doctor, antequam sacer, fuerit constitutus, dum centum scholastici ad sacrum munus sint apti potius, quam unus sacer ad scholam, propter tot, quæ hic requirantur, animi dotes, idoneus invenitur. Quæ de impedimentis & adjumentis studiorum profert, ledione digna, quæ de libris suis itidem, fusiora, videntur; dum vel index eruditissimi Viri scriptorum spatium excederet nostrum. Nota sunt, quæ consignavit, æternumque ipsi condent monumentum, ita ut vere scripsisse videatur, & hoc respectu, Editor: *JaCobVs FrIDerICVs RelMannVs VIVet qVletVs sine fine*. Diem nimirum placide, ac medias velut inter occupationes sacras, obiit postremum, fortunatus, felix, beatus senex, anno 1743 Cal. Febr. cum annos vixisset 75, ipso natali die, si stilum antiquum cum novo compares, ante Jubilæum gamicum diebus paucissimis.

ELOGIUM PIIS MANIBUS VIRI SUMME

000 2

Vene-

Venerabilis Domini Hermanni von der Hardt, Cœnobii Mariæbergensis Præpositi, Orient. Lingu. Prof. totius Academiæ Senioris, summi Philologi & Polyhistoris, publico Academiæ Juliæ Carolinæ nomine consecratum, interprete CHRISTIANO BREITHAUPTO, Acad. Orat. & P. P.

Helmstadii, ex officina Schnorrii, 1746, 4.

Plag. 6.

Non æmulatione modo, teste *Paterculo*, sed gloria etiam, atque immortalis post fata fama superstes, iudice *Tullio*, summi ingenia alit, ut laborum quæcunque in se suscipiant genera rebusque, tam publicis, quam privatis, ex omnibus animi doctrinæque suæ facultatibus inserviant, noctesque atque dies Musis januas aperire laborent. Summi tamen etiam ingenii viri fuere, qui tam vano ad laudem & gloriam stimulo non indigerunt, sed virtutis tantum exercendæ ergo vitam honestissimo otio transegerunt, famam non alto supercilio, sed modestissimo vultu, spernentes. Referatur merito in eorum numerum nuper Helmstadii defunctus *Hermannus* noster, ex gente *Hardtiana*, qui per LVI annos in Academia illa floruit, & domicilium istud bonarum artium vita, doctrina, omnibusque virtutibus, quæ in bonum civem cadunt, illustre quasi reddidit. Severe quidem de orbe literato meritissimus ille senex cavet, ne publica quadam laude post fata maculetur: quam ob causam vitam suam autem aliquot annos, occasione ita ferente, breviter atque sincere exposuit; sed, quandoquidem gloria hos, qui ea digni sunt, etiam non appetentes, sequi solet, idem etiam patri huic Philologiæ accidit. Est igitur non solum Academiæ Helmstadiensis, sed *Breitbaupti* inprimis, studium laudandum, qui memoriam tanti Viri conservare nobis studuit. Ne itaque nefas committamus in manes *Hardtianos*, summam hic attingere juvat eorum, quæ de origine & vita ejus sunt commemoranda. Natus erat *Nesser* noster Mellæ, Westphaliæ oppido; prope Osnabrugam sito, ubi tunc temporis, anno scilicet sexagesimo

Pag. 6.

supe-

superioris Seculi, pater ejusdem nominis, rei monetariæ præfatus in Comitatu Tecklenburgensi, habitabat, cum d. 15 mensis Novembris filiolus vitam auramque caperet. Gens hæc *Hardtiana* omnis, quod silentio præterire non possumus, ex provincia Geldria secessit ante annos fere ducentos, cum *Ferdinandus Alvarez*, Albæ Dux, igni ferroque in eos sevirè juberetur, qui a purioribus sacris discedere nolebant. Novas itaque sedes, exulum more, majores *Hardtii* quærentes, Lubecam navim appulerant, sedesque ibi suas & domicilium constituerunt, ut hodierno etiam die ex gente ista non pauci nobilissimi atque clarissimi viri ibi adhuc superstites floreat. Ad maternam stirpem quod attinet, origines illa duxit a *Pecksteinio*, rei monetariæ apud Mindenses prope Visurgim præfecto, cujus filia, *Anna*, mater hunc puerum enixa est. Ab hac majorum suorum gloria non degeneravit Noster, sed, per ardua semper incedens, augere illam tentavit. Divinum pater ingenium pueri animadvertens, omnem curam eo impendebat, ut artibus ingenuis, optimisque literarum studiis, quibus puerilis ætas formari debet, *Hermannum* nostrum imbueret. *Peckmannus*, *Meierus*, & *Kugelmannus*, intra privatos parietes primo pueritiam moderabantur ejus, usque dum fundamentis solidioris doctrinæ domi rite initiatus, e paternis ædibus discederet, & majores ludos frequentaret. Hinc primum anno septuagesimo primo Hervordiam se contulit, ubi sub *Manzio* Rectore usque ad sequentem annum ruentem meruit. Ex quo tempore Gymnasium Osnabrugense salutavit, & post breve intervallum *Manzium* suum, Bilefeldam evocatum, per integrum biennium iterum secutus est. Transacto hoc tempore, illustre Coburgense Athenæum petiit, & in disciplinam *Stempelii*, *Schubarti*, *Wolffingii*, & *Clauderii*, se tradidit, quos etiam duces in velitationibus literariis, & eloquentiæ exercitiis, sequebatur, publica horum specimina edere non erubescens. Anno ejusdem Seculi octogesimo Jenam contendit, ut doctores Academiae illius, & præcepta eorum, audiendo terciperet. *Frischmuthio* imprimis ad perdiscendas linguas orientales adhærebat, quarum amore jam tunc temporis detineba-

Pag. 8.

9.

10.

11.

- cur, & hic fortasse illi autor suaviorque fuit, ut anno post Hamburgum, ingruente in Saxonicos agros morbo pestilenti, videret, & celeberrimo *Edzardo*, Rabbinicæ atque Ebraicæ doctrinæ oraculo, docenti adesset. Subsequenti anno Jenam re-
12. **Pag.** versus, per quatuor fere annos ita ibi vitam degebat, ut scholas suas ipse aperire, habita *de genuino Judæorum Messia* Disputatione, non dubitaret. Postea in Academiam Lipsiensem, tanquam ad mercaturam bonarum artium, se contulit, & facultate docendi prævia Disputatione impetrata, bonis omnibus ludum literarium constituit, quin imo *Collegii Philobiblici*, duce *Alberti* & sociis *Antonio* & *Franckio*, fundamenta ponere incepit, quia studio sacrarum literarum mirifice ardebat. Quod etiam in causa fuit, cur *Spenerum*, Theologum olim celeberrimum, Dresdæ, & *Sandbagenium* Lüneburgi, per aliquod temporis spatium adierit, eorumque præceptionibus usus fuerit. Rebus sic comparatis, ingenioque ejus tanta doctrinarum copia referto, fieri non poterat, quin fructus diligentæ suæ quam proxime caperet. Contingebat etiam, quod non ultima laus est, ut Serenissimo Brunsvicentium & Lüneburgensium Duci, *Rudolpho Augusto*, placeret, cujus singularem erga Musas clementiam nulla ætas conticescet. Ab isto, anno octogesimo octavo, muneri Bibliothecarum Principis ornandarum admovebatur, quod tanta diligentia administrabat, ut maxime se tanto Principi probatum daret. Ex quo fiebat, ut ad gravissima quæque negotia expedienda adhiberetur, & a Principe ipso dilectus amicus salutaretur. Biennio post, statione sua decedente *Buysmanno*, nemo erat, qui orientales linguas docendi spartam melius in se, arbitris Principibus, suscipere posset, quam *Hardtius*. Vocatus itaque ad hanc provinciam administrandam, doctissima Oratione *de Luthero, fontium Ebraicorum interprete*, istud muneris auspiciatus est. Hisce primitiis statim succedebant *Elementa exegeseos universalis*, & *Ephemerides philologicae*. Non attinet pluribus verbis alienis hic commemorare, quantæ ipsi curæ fuerit commodum publicum, cum ipse ingenuè de se ita scripserit: *Quinquaginta & pluribus annis servivi publico in hac Academia. Multos sumtus impendi in adificia publica pro commodis & juribus*

*bus Academiae. Templum collegiale novum in urbis foro triennio suscitavi, & multis acceitis locupletavi. Bibliothecam novam Rudolphæam cum preciosis cimeliis originalibus in Collegio sitam advexi & adornavi. Jurisdictionem Academiae criminales, cruce in foro Julio solenniter erecta, statuminavi. Et paulo post: Neminem in officio & societate laesi, injurias & damna tuli, dissimulando. Fidem præstare Deo, Principibus, Academiae, & Cænobio, præsentis animo allaboravi. Inanem non quæsi gloriam, mea contentus sorte. Nec opus Programmatibus, & concionibus funebribus, præstitis præstandis. Sufficit, corpus meum in cænobiali monumento tacite condi. Verissime hæc omnia esse scripta, omnis Academia loquitur, omnesque cives testes sunt. Tullit etiam insignes pietatis & industriæ fructus, cum anno hujus Seculi nono Præpositura in Cænobio Mariæbergensi munificentissime donaretur, & Principe adjutore, ex Bibliotheca Vindobonensi multas manu exaratas tabulas ad conficiendam Concilii Constantiensis historiam acciperet. Polyhyistoris & πολυγράφου eum floruisse laude, inter omnes reipublicæ literariæ cives constat; hinc non æque facile numerum libellorum omnium hic inire possumus, cum multitudo eorum chartam exsuperet. Majora saltem, quæ exstant & latent, proferemus opera, inter quæ 1) referatur *Historia Concilii Constantiensis*, duobus Voluminibus A. 1700 edita; 2) *Ænigmata Judeorum religiosissima maxime recondita* A. 1705; 3) *Historia literaria Reformationis* in honorem Jubilæi A. 1717; 4) *Ænigmata præscî orbis, seu Jonas in luce*, A. 1723; 5) *Collectio scriptorum quorundam minorum, titulo Tomi I in Jobum insignita*, A. 1728; 6) quibus novissime adjunxit inde ab anno trigesimo septimo hujus Seculi ad præsentem usque *VII Tomos mythorum in sacros fontes*. Posterioribus sumtus maximos impendit. Latet nunc in Bibliotheca Regia opus diligentissimum Reformationis Evangelicæ, quod ad sedecim *Tomos* excrevit, & prelum exspectat. Quemadmodum vero *Hardtius* noster clementiam Principum juvenis expertus erat; ita ad summam usque senectutem illam retinuit. Ingravescente enim ætate, eo curam intendebant Principes moderatores hujus Academiae, ut decrepirus Noster vacatione ætatis uteretur, & in otio, quicquid reliquum esset, viveret. De*

Pag. 29.

28.

24.

29.

man

mandatæ hinc muneris, quod olim gesserunt, vices fuerunt anno vigesimo septimo, quod nunc decurrit, Seculi, primum *Sprechero*, & post eum *Lackemachero*, quo publicis Noster exueretur curis.

Fig. 32. Quam late fama atque nominis ejus celebratio diffusa fuerit, vel ex eo facile cognoscitur, quod non solum omnibus doctioribus harum terrarum viris innotuerit, sed cum *Sophia* quoque, Principe Electricæ Hannoverana, commercium literarum aluerit, Recte hinc judicat *Breithauptus*, fuisse beate defunctum *Virum profunde eruditum, divino ingenio præditum, ad præclara quævis præstanda a natura quasi formatum, valde laboriosum, prudentem, ingenuum, omni ambitione vacuum, ultra modum liberalem & beneficum, justitiæ amantem, pacificum, suavem, auctoritate pollentem, vere probum atque pium, talem, qualem majores nostri paucos viderunt, posteri autem raro, vel nunquam, rursus videbunt.* Tantum de ingenii & virtutum ejus laudibus. Ad corporis vires, formamque,

34. quod attinet, erat *Hardtio* venustæ proceritatis statura, frons hilaris, & decora facies, vox mascula & candida. Oculi, instar solis radiantes, unicuique admirationem injiciebant. Octogesimo annum agens, sine perspicillis acutius vidit, in senio perspicacior, quam juvenis & vir. Id quoque bonitate naturæ erat consecutus, ut firma usque ad summam senectutem uteretur valetudine. At quatuor abhinc annis pedum tumore laborare cœpit, qui eum impedivit, quo minus commode ire posset. Hinc legendo, scribendo, & meditando, tempus usque ad extremum vitæ halitum consumpsit, perpetuo affixus lecto. Invasit debile corpus denique vehemens intestinorum dolor, & obstructionis gravitas, quæ, vi morbi in diem crescente, ac præsentissima remedia eludente, triduo post animam e vita migrare, & corpus vitæculis suis laxare, cogebat. Sic d. 28 Februarii tonno obrutus, circa horam 10 vespertinam ex hac vita discessit, cum vixisset annos 85, menses 3, dies 13. Exuviæ corporis sine pompa & splendidis cerimoniis, uti ipse vivus præceperat, elatæ sunt, ut in monumento, quod clementi Principum suorum consensu in Cœnobio Mariæbergenfi propriis sumptibus sibi parari curaverat, sepelirentur, quibus ut terra sit levis, & molliter ossa cubent, optamus.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Septembris Anno M DCC XLVI.

Pars I.

CORNELII PAULI HOYNCK VAN PA-
PENDRECHT, *Archipresbyteri Mechliniensis,*
Analeſta Belgica, in ſex Partes diviſa.

Volumina III.

Hagæ Comitum, apud Gerardum Block, 1743, 4.

Vol. I Alph. 4 plag. 18, Vol. II Alph. 4 plag. 14, Vol. III
Alph. 5 plag. 9.

Variis hæc Collectio Opusculis concluditur, ad Historiam Belgii, civilem, literariam, & ecclesiasticam, inprimis vero ejus temporis, quo Hispanorum jugum excussit, sibi que libertatem asseruit, pertinentia. In *ſex* autem *Partes* universa Collectio divisa est. *Parte prima* exstat descriptione vitæ *Viglii ab Aytta, Zuichemi*, Equitis sanctioris consilii, & alterius, quod rerum status vocant, Bruxellæ, Præsidis, & Gandavi, ecclesiæ, tunc collegiæ, nunc cathedralis, S. *Bavonis* præpositi, Cancellarii Ordinis aurei velleris, fundatoris Collegii sui nominis in Universitate Lovaniensi; additis ad illius vitæ descriptionem annotationibus, nec non *Viglii* testamento, notis itidem illustrato. Leguntur etiam hic Inventaria duo, ad testamentum *Viglii* spectantia, atque indulta testandi, a Pontifice, Cæsare, & Rege, concessa, atque ex Archivo Collegii Lovaniensis edita, genealogia itidem *Ayttana*; foundationis do-

PPP

mus

mus Dei ab *Aytta* in pago *Zuychem* instrumentum, nec non *Viglii* Commentarii rerum actarum super impositione decimi denarii. *Secundam Partem Viglii* ejusdem Epistolæ ad *Joachimum Hopperum* constituunt. *Tertia Pars* Epistolas *Viglii* selectas complectitur. *Parte quarta* comparat *Joachimi Hopperi* Commentarius de tumultibus Belgicis, Gallico sermone conscriptus, cum *Joannis Baptista de Tassis* de tumultibus Belgicis sui temporis Commentariis. *Quintam Partem* occupant Tractatus translationis, seu cessionis, ditionis Ultrajectinæ in *Carolus quintus* Imperatorem; *Cornelii Pauli Hoyneck van Papendrecht* Catalogus historico-chronologicus Præpositorum & Decanorum quinque ecclesiarum Ultrajectensium a Seculo VII usque ad finem Seculi XVI; Catalogus Abbatum *S. Pauli*, Ord. *S. Benedicti* in civitate Ultrajectina; *Gisberti Lappii a Waveren*, Jcti, disquisitio de Jure ditionis Amstelii, atque neerologium ecclesiæ *B. Mariæ* semper virginis, oppidi de Breda, Leodienfis diœcesis. *Sexta Pars* exhibet Chartulare Capituli Canonico-rum ecclesiæ *B. V. Mariæ*, oppidi Geerulierenfis diœcesis Trajectensis; Neerologium Capituli ejusdem ecclesiæ collegiate *B. M. V. Tholensis*, diœcesis Middelburgensis, olim Leodienfis, nec non *Joannis ab Hollander* Historiam rebellionis civitatis Gandavenfis, quæ A. 1539 contra *Carolus V* excitata est. Ut igitur paulo accuratiorem noticiam horum scriptorum suppeditemus, de singulis, quantum ad institutum nostrum pertinet, nonnulla disserere est consilium. *Vite Viglii Zuibemi* descriptio, quæ hic exhibetur, ab ipso *Viglio* est composita, atque ex Codice manuscripto, qui hodie in Bibliotheca Archiepiscopali Mechliniensis affervatur, edita. De hoc ipso Codice nonnulla *S. Rev. Editor* in Præfatione disputat, autographum esse, negans, verum, *Viglio* dictante, ab amanuensi, & quidem eodem, qui ejus ad *Hopperum* Epistolas exaravit, conscriptam esse, contendens. Paucis ante obitum mensibus, hanc vitæ suæ descriptionem in calamum dictasse *Viglium*, variis argumentis comprobatur. Scripta autem ea est sine titulo & conclusione, in forma, quæ vulgo quarta dicitur, implens paginas quinquaginta & septem, prima alteraque hinc & inde excisis,

exesis, unde & eam lacunatam sub initium Lector deprehendet. Tumuluaria scriptione in chartam fuisse coniectam, S. Rev. Editor observat, atque exinde conjicit, ab ipso *Viglio* eam nunquam relectam fuisse. Alios insuper, præter hunc, de vita *Viglii* Commentarios, circumferri, observat, quorum Codicem cum a Viro humanissimo, *Joanne de Witt*, Dordraceno, Consiliario Senatus rerum status, ac Præside Cameræ rationum Belgarum Bruxellis, nactus esset, & de illis accuratam notitiam suppeditat, & Codicem illum maximopere sibi in hac hujus Operis editione profuisse fatetur, cum quod prioris characteres difficiles, & lurido nimis atramento pictos, pluribus in locis assequi nequiverit sine alterius auxilio, tum quod bina folia, quæ in priore desiderantur, ex priore suppleverit. Opus aliquod, a nonnullis *Viglio* adscriptum, cui titulus est: *La source & commencement des troubles suscités aux Pais bas, sous le gouvernement de la Duchesse de Parme*, ei abjudicat, cum neque stilus illorum temporum sit, neque in inventario lucubrationum *Viglii*, neque in ejus Epistolis, vel levissimum istius scripti vestigium reperiatur, neque insuper *Viglius* Gallicæ linguæ peritus fuerit, id quod ex ejus Epistola ad *Carolus Boisfortum* intelligitur. Quocirca illud scriptum pro rhapsodia quadam, *Viglio* prorsus indigna, habere, S. Rev. Editor nullus dubitat. Eruditas etiam vitæ *Viglii* adjecit animadversiones. Rebus obiter duntaxat commemoratis lucem aliunde addidit. Quæ ad personam & familiam ejus pertinent, attexuit. Eruditorum hominum, quibuscum ei aut contubernium, aut studiorum similitudo, aut commercium fuit, præsertim quibuscum potiores habuit necessitudines, acta & scripta retulit, illud tamen diligenter simul curans, ne extra oleas (uti in proverbio est) vagaretur, quod vitium in viris quibusdam doctis merito reprehendit. Elogia nonnullorum de *Viglio Zuicbemo* addit, ex quorum etiam effatis, ut & aliis testimoniis, vitæ ejus synopsis confecit, ex qua omnia, quæ ad eum pertinent, legi & cognosci eo facilius possunt. Testamentum & codicillus *Viglii* ex museo *Joannis de Witt* editus, & variis animadversionibus, quæ ad ejus illustrationem pertinent, instructus est.

Ex inventariis duobus, ad *Viglii* testamentum spectantibus, alterum, Belgico sermone confectum, utensilia, quæ *Viglius* possederat, continet, cui in margine S. Rev. Editor notulas quasdam illustrationis ergo allevit. Alterum, Latine compositum, scripta, a *Viglio* elaborata, complectitur. Indultum testandi primum a *Carolo V Viglio* concessum est, Gallica lingua conscriptum, & A. 1554 publicatum. Alterum Pontificem *Pium IV* autorem agnoscit, Latine A. 1563 confectum. Tertium *Philippo II*, Hispaniarum Regi, *Viglius* debuit, quod, Belgico sermone conceptum, anno insequente 1564 prodit. Quartum denique, ab eodem Hispaniarum Rege *Philippo II* profectum, & Belgica itidem lingua confectum, A. 1570 *Viglio* concessum est. Genealogia *Ayttana* ex MSto Collegii *Vigliani*, quod Lovanii est, edita, admodum obscura atque confusa est, quamvis monumenta & epitaphia quædam, in honorem gentis istius erecta, contineat. Fundatio domus Dei ab *Aytta*, in pago *Zuichem*, pauperibus alendis inservitura, de pietate pariter ac caritate *Viglii* erga egenos illustre præbet testimonium. Latino autem sermone est composita, unde non præter rem S. Rev. Editori suspecta videbatur. Postea enim certior est factus, interpretationem duntaxat, & quidem non adeo accuratam, esse, ipsam foundationem vero Belgico idiomate conscriptam. Verum igitur foundationis textum, a Cl. *Wielingio*, Jcto Ultrajectino, ipsi transmissum, sub finem *primæ Partis* apposuit. Nihilo tamen secius, & hoc exemplar vitio non carere, nec ab avtographo descriptum esse, conqueritur, cum, ut avtographum fide publica sumtibus suis describeretur, frustra hucdum petierit, qua occasione inhumanos Frisiorum secum agendi modos jure suo accusat. *Commentarius Viglii rerum actarum super impositione decimi denarii vitæ* ejus in eo Codice subjunctus est. Neque eum esse avtographum, sed *Viglio* dicente ab eodem scriba, qui vitam exaravit, in chartam conjectum, S. Rev. Editor existimat. Titulum aliena manu recentiore adscriptum esse, nec nomen *Viglii* præferre, quod tamen tuto addi potuisset, observat. Quamvis autem iste *Commentarius eodem, quo vitæ*, id est,

id est, tumultuario, sermone dictatus sit, neque a *Viglio* relectus videatur; non tamen sine voluptate legitur, cum insignem utique notitiam historiae temporis istius suppeditet. Idem quoque dicendum de *Viglii Zuichemi ad Joachimum Hopperum*, Equitem, & rerum statusque Germaniae inferioris apud *Philippum II*, Hispaniarum Regem, Consiliarium, *Epistolis politicis atque historicis*, quae 267 numero comparent. Ediderat eas jam *Simon Abbesius Gabhema* Leovardiae A. 1661. Cum autem illa editio mendis erratisque quamplurimis scateat, imo in ea Epistolae tres ac triginta integrae, una cum permultis aliarum fragmentis, desiderentur; valde laudanda est S. Rev. Editoris diligentia, qui novam hanc adornavit harum Epistolarum editionem, ad Codicem Collegii *Vigliani* Lovaniensis diligenter collatam. Quem laborem ideo potissimum a se susceptum testatur, quod haec Epistolae *Viglii* res gestas tempore tumultuum Belgicorum, ejusque consilia, labores, & pericula, eo certius complectantur, quo securius ab eo in amici sinum consignata sint. Justo etiam ordine has Epistolas disposuit, qui in priori pariter editione, quam in ipso hoc, quo usus est, manuscripto Codice, erat perturbatio. Cum autem hinc inde Epistolis pluribus nunc annus, nunc mensis, & subinde dies, desit, ne divinando potius, quam certis signis, ordo constitueretur, & ex turbato turbatio fieret, praestare nonnunquam judicavit, sequi eum, quem Codex tenet, quamvis certissime male servatum, ordinem, inprimis quod adscripti dies & anni, dubium, an librarii, an amanuensis, incuria, saepius vitiosi sint. Primam insuper, quae in priori editione legebatur, Epistolam, quia & in Codice ipsius exulabat, & ad Epistolas politicas & historicas, quae omnes post *Hopperi* professionem in Hispaniam, ut in ipso Codice enotatur, scriptae sunt, non pertinet, ab hac collectione rescidit, & inter selectas potius *Viglii* Epistolas collocavit. Quod denique ad Notas, huic Epistolis a S. Rev. Editore adjectas, attinet, singulis argumenta, seu summaria, adjecit, ac res gestas, a *Viglio* relatas, subinde illustravit. Praecipue vero curavit, ut lector cognosceret, homines seu aulicos, seu literatos & eccle-

fiasticos, quorum mentio his in literis injicitur. *Epistola Viglii selectæ* ad diversos scriptæ sunt. Argumenta varia, tam quæ familiari colloquio tractari solent, quam etiam literaria, complectuntur. Ex inventario Gallico, quod opera *Viglii* complectitur, & de quo supra diximus, novem omnino Epistolarum *Viglii* volumina existisse, intelligitur. Hodie tamen in Collegio *Vigliano* non nisi octo Volumina in folio inveniuntur, quæ tamen nec diversa esse ab illis, quæ inventarium exhibet, & quæ sint eadem, non eodem ordine, quo in inventario notantur, signata esse, S. Rev. Editor observat. Omnes igitur, quotquot in dicto Collegio supererant, Epistolas edere secum constituerat, cum, eas ob stili elegantiam, variamque eruditionem, omnibus literatis oblectationi futuras, crederet. Cum autem typographus intercederet, non nisi selectas aliquot huic operi inseruit. Non quidem, quod, reliquas lucem haud mereri, crederet, verum quod seculum nostrum ejusmodi res fastidire videatur. Ne autem hoc pacto reliquæ ultimum conflictum cum tineis blattisque sustinerent, pluribus earum in notis ad *Viglii* vitam frequenter usus est. Præmisit Epistolis alphabeticum indicem, unde, ad quos Epistolas scripserit *Viglius*, uno intuitu potest cognosci. Immo in notis, unicuique Epistolæ adjectis, de eorum, ad quos data est, vitis omnia scitu digniora apponit, aliaque, ad earum interpretationem facientia, more suo adspersit, S. Rev. Editor. Subjecit huic Epistolarum collectioni Tractatum *de Camera variationum publicarum & tribunalibus justitiæ, per Duces Burgundia in Belgio erectis*. Ante hos triginta annos de ætate institutionis Consilii istius, quod, Haga Comitum sedem stabilem habens, juris dicendi autoritatem super Hollandia, Zelandia, ac occidentali Frisia, obtinet, disputatum esse, occasione acris contentionis, inter jam dictum Consilium, magistratumque Hagaganum, super jure & jurisdictione in quosdam vicos, & loca in pago Hagano sita, excitate, monet. Qui Consilii istius amplissimi causam cum defenderunt, corpus illud ætatem Comitum Hollandiæ adæquare, & A. 1250 a Rege *Wilhelmo XVIII*, Comite Hollandiæ, sedem fixam in palatio Hagano, quia-

quinimo in eodem conclavi, quo hodie jus dicant, accepisse, contenderunt. Iidem, Hagam illo Senatu recentiore esse, & occasione Senatus, ibi congregati, conditam esse, diciturunt. Exinde sequi statuerunt, certissimum esse, quod primis illis temporibus nulla alia, quam Consilii, jurisdictio Hagæ obtinuerit, donec ignobiles loci incolæ in vicinia creverint, quando, ne Consilium nimis obrueretur causis minoribus, excitata fuerit sedes Scabinalis, vicinis negotiatoribus. Magistratus Haganus contra contendit, Consilii provincialis institutionem *Philippum*, Burgundiæ Ducem, autorem agnoscere, qui illud anno vicesimo nono supra millesimum quadringentesimum condiderit, & conjecturis, quas Senatus provincialis in contrarium offert, adductis, respondit: illas non solum nullo niti fundamento, sed etiam a veritate alienum esse, quod excitatus sit ille locus opportunitate erecti in palatio Consilii, quasi ante fuisset horridus, agrestis, incultus, atque desertus. Imo, si hoc verum esset, non potuisset magis ineprum locum seligi, in quo sederet Consilium provinciale, ad quod totius regionis incolæ accedere, & sedes ibi figere ea occasione, debuissent, in vico, ubi diversorium nullum fuisset, quo advenæ reciperentur. Quid? concessa tantisper hypothese de invecto per *Wilhelmum* Regem Consilio in palatium noviter exstructum, statuendum esse, Hagæ originem certissime priorem esse institutione Consilii, & locum, seu vicum, seu etiam oppidum, non adeo misellum, inops, & inane, fuisse. Cum igitur hoc pacto illa controversia satis diuque agitata esset; tandem scripta quædam de hoc argumento evulgata esse, S. Rev. Editor observat. Nimirum A. 1711 Anonymus scriptor unus, & A. 1740 Anonymus alter, in arenam descenderunt, & systemata contraria duo multo cum labore & sudore, & non sine laude ingenii elegantis & politi, fabricarunt. S. Rev. Editor ergo, sententiis utriusque partis erudite expensis, pro magistratu Hagano judicat, sententiam suam egregiis argumentis confirmans, atque Tabulas conciliationis inter *Philippum Bonum* & *Jacobum Bavarum*, quæ hac in controversia utramque paginam faciunt, apponens. His absolutis, vitam *Joachimi Hopperi*, ex *Suffrido Petri*, *Auberro Miræo*, *Pierio Winsenio*,
Vale-

Valerio Andrea, aliisque, enarrat. Discimus exinde, *Hopperum* die 11 Novembris A. 1523 Suecæ natum esse; parentem ejus loci Istius Consulem fuisse, & *Hoppero* nondum ex ephebis egresso, vitam cum morte commutasse; *Hopperum* & elegantioribus literis, & Jurisprudentiæ, operam indefessam dedisse; hanc ipsam postea artem, ubi Licentiatum Juris creatus erat, magno applausu concursuque auditorum, publice, sed nullo stipendio statuto, docuisse, & postea A. 1553 una cum *Wamefo*, *Vendevillio*, & *Peckio*, Doctoris honores, in summa celeberrimorum hominum frequentia, quos inter & *Viglius Zuichemus* fuerit, esse consecutum; paulo post Pandectarum Professorem creatum esse, & hoc munere ornatum, prima vice Paratitla Digestorum methodo nova & facili, triennio, aut ad summum quadriennio, absolvenda, prælegisse. Non tamen prælectiones hæc absolvit *Hopperus*, lautiori fori destinatus, cum, anno isto nondum elapso, a *Margaretha*, Duce Parmensi, quæ tum Belgis, *Philippi II*, Hispaniarum Regis, fratris sui, nomine præerat, in Mechliniensem supremum senatum cooptaretur. Ibi cum officio demandato singulari dexteritate ac prudentia fungeretur; Gubernatrici visus est idoneus, qui in secretiorem senatum, ac deinde in Consilium, quod rerum statusque vocant, adscisceretur. Ab eo tempore propinquieribus Regi negotiis est adhibitus, imò postea in Hispaniam vocatus, ut ibi res Belgicas in ipsa Regis aula curaret, quem ejus in Hispaniam adventum motus Belgici statim insécuti sunt. Tanta autem gratia apud Regem floruit; ut, præter alia dona quamplurima, equestrem dignitatem consequeretur, & usque ad obitum, qui Mantuæ Carpetanorum A. 1576 contigit, summo semper honore effulgeret. Cum igitur *Hopperus* consiliis eo tempore interfuerit, & idcirco motuum Belgicorum optimam notitiam necessario habuerit; facile intelligitur, quale pretium ejusdem Commentarii, hac de re scriptis, quos S. Rev. Editor jam in publicum emisit, statui debeat. Gallico sermone conscripti sunt, stilo tamen verusto & obsoleto. Dolendum quidem est, quæ *Viglius Zuichemus* huic Operi adjungere volebat, nunquam

nunquam fuisse adjuncta, quandoquidem ei cum *Hoppero* de rebus hisce familiaribus colloqui, morte hujus interveniente, non licuit. Neque etiam ex avtographo publicare hos Commentarios S. Rev. Editor potuit, verum exemplari duntaxat, per Fratrem *Dionysium van Herthos*, Monachum Affigeniensem, descripto, usus est, unde verba in textu subinde desunt, immo nonnunquam & phrasæ integræ, id quod sensum sæpe & inconcinnum, & obscurem, facit. Interim tamen hoc *Carone* contenti esse possumus, cum, hisce non obstantibus, egregiam lucem historię horum motuum hi Commentarii fœnerentur. Idem de *Joannis Baptiste Tassii Commentariorum sui temporis octo Libris*, Latino sermone conscriptis, dici potest. Fuit enim *Tassius*, prout ex vitæ ejus descriptione, quam ex *Joannis Francisci Foppens Bibliotheca Belgica*, A. 1739. editius emissa, S. Rev. Editor docet, *Joanni Austriaco*, dum in Belgio Proregem ageret, a secretioribus consiliis, & *Philippi II* ad *Henricum III*, nec non *Philippi III* ad *Henricum IV*, legatus, & a legationibus redux, bellici, quod apud Regem erat, Consilii Senator. Historiam hanc tumukuum Belgicorum manuscriptam existisse in Bibliotheca Regia Scorialensi ad S. *Laurentium*, S. Rev. Editor observat. Fuisse etiam apud Clarissimum *Lucam Torrium*, Cameræ rationalis Infulis Flandrorum Assessorem, usque ad annum 1609 deductam, *Valerii Andreae* testimonio fretus, idem disticit. Hodie in Eminentissimi Cardinalis *de Alsatia*, Archiepiscopi Mechliniensis, Bibliotheca, quam donatio ne inter vivos Capitulo suo A. 1738 transmisit, asservari testatur. Duo priores Libri non sunt nisi quædam velut summaria historica rerum gestarum, ubi confusa multa, etiam non distinctis annis, deprehendantur. Libro octavo, & magna septimi parte, fuscè prosequitur *Tassius* res Gallicas, sive Ligæ contra *Henricum IV*, quod illæ legationis suæ successus complectantur. Ceterum non nisi res bellicas enarrat, a civilibus profusè abstinens. Varia brevius tractat, ab aliis fuscè adducta. Nonnulla etiam silentio præterit, quod a se visa non sint, aut non satis comperita. Hæc tamen qualiacunque vicia *Tassium* compensare, quando

nonnulla afferat, quæ apud editos scriptores frustra requiras, S. Rev. Editori persuasum est. Miram idem in *Tassio* sinceritatem laudat, & quamplurima, ad turbati scissique Belgii historiam facientia, egregie ex eo confirmari posse, contendit. Ubi hunc laborem *Tassius* ad finem perduxerat, eum Regi *Philippo III* obtulit, qui cum liber non videretur per id temporis evulgandus, forte quod non considerate & circumspecte satis scripsisset Autor de Duce *Albano*, & consilio turbarum, quod & sanguinis audiebat, eum in Bibliotheca Palatii Scorialensis curavit reponendum. Fertur *Humbertus Wilbelmus a Precipiano*, Archiepiscopus Mechliniensis, dum ante Episcopatum consilio status rerum Belgicarum Madriti assideret, eum describi curasse, secumque in Belgium asportasse, ex quo tempore in Bibliothecam Archiepiscopalem illatus sit, ut ejus libri, quos moriens reliquit, omnes. Certe in ista Bibliotheca illum deprehendit S. Rev. Editor. Scriptum eum esse in folio, scripturam esse Hispanicam, & notas nonnullas idiomatis Hispanici margini adjectas esse, observat, quas quidem notas, latinitate donatas, apposuit. Cumque hæc ita sint, ex avtographo hanc editionem non esse expressam, palam est. Vero enim est simile, avtographum aut adhuc hodie in arce Scorialensi latere, aut in magno illo incendio, quod A. 1671 ibi exstitit, simul in fumos abiisse. Imo Codex, quo S. Rev. Editor usus est, innumeris scæter vitiis, a negligentiore scriba dubio procul admisis. Correxit adeo hæc vitia, quantum potuit, ipsum vero textum absque omni mutatione exhibuit, emendationibus duntaxat ad oras paginarum notatis. Cumque octo Libri, in quos opus hoc divisum est, continuo sermone, sine ulla sectione, aut articulo- rum subdivisione, producti sint, & eorum seu argumenta, seu summaria, desint, eaque commode, & quanta oporteret perspicuitate, confici non possint; S. Rev. Editor notas numericas Romanas adjecit, ut eo commodius hoc opere lector posset uti. Breves insuper ac paucas explicationes nominum, quæ aut male enuntiata, aut obsoleta, aut prorsus incognita, erant, adjecit. Varia dein documenta sequuntur, quæ pacta super translatione patriæ (id est, dictionis: ita enim istius avi

scri-

scriptores loquuntur,) Trajectinæ in *Carolus V* Imperatorem, tanquam Comitum Flandriæ, illustrant, ex quibus simul intelligitur, jurisdictionem ecclesiasticam per universam illam diocesin Episcopo Trajectensi fuisse reservatam. Excipit hæc Tabula *Catalogus historico-chronologicus Præpositorum & Decanorum quinque Ecclesiarum Ultrajectensium*, ab ipso S. Rev. Editore confectus. In Præfatione, eidem præmissa, observat, quinque olim ecclesias collegiatas Ultrajecti fuisse, nimirum *S. Martini*, Episcopi & Confessoris, *S. Salvatoris*, *S. Petri*, *S. Joannis*, & *S. Mariæ*. Primam a Seculo VIII cathedralis, & a Seculo XVI metropolitanam, fuisse, dicitur. Omnes etiam hodiernum existere, excepta æde *S. Salvatoris*, A. 1587, decreto magistratus, destructa, restatur. Centum & quadraginta præbendas in illis Capitulis esse, & hodie Protestantibus illis frui, contendit. Episcopo Trajectensi ante Concilium Tridentinum, & erectionem sedis in Archiepiscopatum, nullam jurisdictionem & potestatem in civitate competuisse, a Capitulorum vero sententia ad ipsum provocari potuisse, observat. Insignia & compellationes Præpositorum & Decanorum in hisce Capitulis deinceps edisserit; sede vacante, jurisdictionem omnem ad quinque Capitula conjunctim devolvi consuevisse, atque ab eis successorem electum esse, statuit. Seculares quinque Capitulorum prærogativas recenset. Postea ab anno 1566 collabi cœpisse jurisdictionem ecclesiasticam, & per unionem Ultrajectinam prorsus esse persum datam, & A. 1585 primam concionem Protestantium in templo *S. Mariæ* esse recitatam, queritur, quam rem peculiari Dissertatione, quæ *Historia Ecclesie Ultrajectinæ* inscribitur, A. 1725 emissâ, latius exposuit S. Rev. Editor. Quando igitur hac ratione statum Ecclesie Ultrajectinæ delineat, Catalogum Præpositorum & Decanorum istius loci subjicit. *Antonius Marthæi* jam olim Catalogum Præpositorum majoris Ecclesie, (ita enim *κατ' ἐξοχήν* vocabatur ecclesia *S. Martini*), nec non *S. Joannis*, & *B. Mariæ*, non vero itidem Decanorum, attulit. *Heussenius* & hos & illos omnium quinque ecclesiarum dedit, sed non omnes. Ejus errata & plurima, &

gravia, esse, S. Rev. Editor observat. Accuratioꝛ ei visus est *Arnoldus Drackenborchius*, Professor Ultrajectinus, cujus opus novæ editionis Edictorum provincie & civitatis Ultrajectinæ, quæ *Joannes van de Water*, Jctus, tribus Voluminibus in folio A. 1729 vulgavit, insertum est. Eadem, quæ *Drackenborchius*, via inessit, numerosa *Matthæi* Volumina percurrens, adhibitis *Beka*, *Heda*, eorumque commentatore, *Buchelio*. Ab ejus tamen sententia nonnunquam abiit, maxime quando folius *Heussenii* Chronologia nititur *Drackenborchius*, qui, utur diligens patriæ ecclesiæ antiquitatum scrutator, tamen, dum, quæcunque reperit, evulgavit, subinde est lapsus, quod aliud agens, & institutum ab hoc diversum securus, necesse non habuit investigare, quæ hic loci potissimum examinanda veniunt. Primum igitur locum hoc in Catalogo occupant Præpositi majoris ecclesiæ, seu *S. Martini*, quos ejusdem ecclesiæ Decanorum series excipit. Illos sequuntur Præpositi, & postea Decani, ecclesiæ *S. Salvatoris*. Post illos ecclesiarum *S. Petri*, dein *S. Joannis*, & beatæ *Mariæ*, Præpositi ac Decani recensentur. Utque horum Præfulum notitiam, et quæ de illis notari digna sunt, cognoscere posset lector, Indices, in quibus ordine alphabetico eorum nomina exhibentur, ad calcem istius enarrationis apponi curavit S. Rev. Editor. His absolutis, Catalogum quoque Abbatum *S. Pauli* Ordinis *S. Benedicti* in civitate Ultrajectina ex Codice manuscripto, quem Bibliotheca ipsius servat, edidit. Existimavit ab initio, eum & integrum esse, & vetustum. Postea autem, re curatius perpenſa, eum verustum non esse, ex eo intellexit, quod probationes adducat eadem, quæ in *Antonii Matthæi* Catalogo, quem in libro *de fundatione & fatiſ ecclesiarum* exhibet, deprehenduntur. De ipsius autem Abbatie origine & fatiſ fusius hic loci disſerere, congruum ei haud est visum, cum *Ant. Matthæi* in libro citato, nec non alii scriptores, hoc in se susceperint negotium. *Gisberti Lappii a Waveren*, Jcti, disquisitionem *de jure ditionis Amstelii* ex avtographo, quod asservatur in scriniis Collegii Hollandici Lovaniensis, evulgavit. Dominium nempe Amstelii Comites Hollandie quondam usurparunt, frustra reclamantibus

Episcopis.

Episcopis. Repetit illud *Henricus Bavarus* in conventu *Schoonhoviano*, A. 1525 instituto. Cum igitur quæstionem de jure hoc in controversia constituto probe examinasset hujus scripti Autor; variis documentis adductis, Episcopos dominium directum in ditionem illam constanter tenuisse, & Comites non nisi sub nexu clientelæ nonnunquam ab illis accepisse, stabilit. Ex sine scripti apparet, Autorem illud suastu *Marii* cujusdam composuisse. Ita enim verba ibi fluunt: *Ex his, que adduxi, Magnifice Domine Mari, sufficienter a me puto satisfactum quæstioni tuæ; quam in mensali discursu aliquoties movisti; cui ego tum ex tempore minus copiose respondi. Omnium enim meminisse, non humanitatis, sed divinitatis, quoddam opus est, ut Imperator noster loquitur. Quinam fuerit iste Marius, certo constituere S. Rev. Editor dubitavit. Leonardum vero Marium, Gœlano-Zeelandum, intelligi debere, conjicit. Necrologium Bredanum ex manuscripto membranaceo in folio, quod apud ipsum servatur, evulgavit. Complectitur illud enarrationem, cujus Decani, aut Canonici, istius ecclesiæ, demortui, memoria, singulis diebus celebretur. In Præfatione, eidem præmissa de Capitulo B. *Mariæ*, in oppido Bredano fundato, breviter disputatur, cum hoc argumentum Autor *Historiæ Episcopatus Antwerpiensis*, A. 1717 Bruxellis evulgatæ, fufius exposuerit. Fundatorem ejus *Jacobum* quendam, Presbyterum, fuisse, & usque ad annum 1637, quando, occupata a fœderatis Belgii ordinibus Breda, ecclesiastici simul omnes ac religiosi viri dimissi sint, præscripto cultu Catholico, hoc Capitulum stetisse docetur. Seriem quoque Decanorum Bredanensium, quam, correctiorem ea, quam ante octo annos paraverat, esse profitetur, Necrologio præmisit S. Rev. Editor. Chartulare Capituli Geerulietensis varias chartas, seu documenta publica, continet, ad foundationem istius Capituli, concessionem privilegiorum, institutiones Canonicorum, aliaque id genus, pertinentia. Capitulum Geerulietense perpetuo in oppido istius nominis remanere debere, *Carolus, Dux Burgundiæ*, promiserat, uti ex charta 361 apparet. Postea autem, mutatis rebus, aliud visum est *Philippo II, Hispaniarum**

Ex inventariis duobus, ad *Viglii* testamentum spectantibus, alterum, Belgico sermone confectum, utensilia, quæ *Viglius* possederat, continet, cui in margine S. Rev. Editor notulas quasdam illustrationis ergo allevit. Alterum, Latine compositum, scripta, a *Viglio* elaborata, complectitur. Indultum testandi primum a *Carolo V Viglio* concessum est, Gallica lingua conscriptum, & A. 1554 publicatum. Alterum Pontificem *Pium IV* autorem agnoscit, Latine A. 1563 confectum. Tertium *Philippo II*, Hispaniarum Regi, *Viglius* debuit, quod, Belgico sermone conceptum, anno insequente 1564 prodiit. Quartum denique, ab eodem Hispaniarum Rege *Philippo II* profectum, & Belgica itidem lingua confectum, A. 1570 *Viglio* concessum est. Genealogia *Ayttana* ex MSto Collegii *Vigliani*, quod Lovanii est, edita, admodum obscura atque confusa est, quamvis monumenta & epitaphia quædam, in honorem gentis istius erecta, contineat. Fundatio domus Dei ab *Aytta*, in pago *Zuichem*, pauperibus alendis inservitura, de pietate pariter ac caritate *Viglii* erga egenos illustre præbet testimonium. Latino autem sermone est composita, unde non præter rem S. Rev. Editori suspecta videbatur. Postea enim certior est factus, interpretationem duntaxat, & quidem non adeo accuratam, esse, ipsam foundationem vero Belgico idiomate conscriptam. Verum igitur foundationis textum, a Cl. *Wielingio*, Jcto Ultrajectino, ipsi transmissum, sub finem *primæ Partis* apposuit. Nihilo tamen secius & hoc exemplar vitio non carere, nec ab autographo descriptum esse, conqueritur, cum, ut autographum fide publica sumptibus suis describeretur, frustra hucdum petierit, qua occasione inhumanos Frisorum secum agendi modos jure suo accusat. *Commentarius Viglii rerum actarum super impositione decimi denarii vitæ* ejus in eo Codice subjunctus est. Neque eum esse autographum, sed *Viglio* disante ab eodem scriba, qui vitam exaravit, in chartam conjectum, S. Rev. Editor existimat. Titulum aliena manu recentiore adscriptum esse, nec nomen *Viglii* præferre, quod tamen tuto addi potuisset, observat. Quamvis autem iste *Commentarius* eodem, quo *vitz*, id est,

id est, tumultuario, sermone dictatus sit, neque a *Viglio* relectus videatur; non tamen sine voluptate legitur, cum insignem utique notitiam historiae temporis istius suppeditet. Idem quoque dicendum de *Viglii Zuicbemi ad Joachimum Hopperum*, Equitem, & rerum statusque Germaniae inferioris apud *Philippum II*, Hispaniarum Regem, Consiliarium, *Epistolis politicis atque historicis*, quae 267 numero comparent. Ediderat eas jam *Simon Abbesius Gabbema* Leovardiae A. 1661. Cum autem illa editio mendis erratisque quamplurimis scateat, imo in ea Epistolae tres ac triginta integrae, una cum permultis aliarum fragmentis, desiderentur; valde laudanda est S. Rev. Editoris diligentia, qui novam hanc adornavit harum Epistolarum editionem, ad Codicem Collegii *Vigliani* Lovaniensis diligenter collatam. Quem laborem ideo potissimum a se susceptum testatur, quod hae Epistolae *Viglii* res gestas tempore tumultuum Belgicorum, ejusque consilia, labores, & pericula, eo certius complectantur, quo securius ab eo in amici sinum consignata sint. Justo etiam ordine has Epistolas disposuit, qui in priori pariter editione, quam in ipso hoc, quo usus est, manuscripto Codice, erat perturbatio. Cum autem hinc inde Epistolis pluribus nunc annus, nunc mensis, & subinde dies, desit, ne divinando potius, quam certis signis, ordo constitueretur, & ex turbato turbatior fieret, praestare nonnunquam judicavit, sequi eum, quem Codex tenet, quamvis certissime male servatum, ordinem, inprimis quod adscripti dies & anni, dubium, an librarii, an amanuensis, incuria, saepius vitiosi sint. Primam insuper, quae in priori editione legebatur, Epistolam, quia & in Codice ipsius exulabat, & ad Epistolas politicas & historicas, quae omnes post *Hopperi* professionem in Hispaniam, ut in ipso Codice enotatur, scriptae sunt, non pertinet, ab hac collectione rescidit, & inter selectas potius *Viglii* Epistolas collocavit. Quod denique ad Notas, hisce Epistolis a S. Rev. Editore adjectas, attinet, singulis argumenta, seu summaria, adjecit, ac res gestas, a *Viglio* relatas, subinde illustravit. Praecipue vero curavit, ut lector cognosceret, homines seu aulicos, seu literatos & eccle-

fasticos, quorum mentio his in literis injicitur. *Epistole Viglii selecte* ad diversos scriptæ sunt. Argumenta varia, tam quæ familiari colloquio tractari solent, quam etiam literaria, complectuntur. Ex inventario Gallico, quod opera *Viglii* complectitur, & de quo supra diximus, novem omnino Epistolarum *Viglii* volumina existisse, intelligitur. Hodie tamen in Collegio *Vigliano* non nisi octo Volumina in folio inveniuntur, quæ tamen nec diversa esse ab illis, quæ inventarium exhibet, & quæ sint eadem, non eodem ordine, quo in inventario notantur, signata esse, S. Rev. Editor observat. Omnes igitur, quotquot in dicto Collegio supererant, Epistolas edere secum constituerat, cum, eas ob stili elegantiam, variamque eruditionem, omnibus literatis oblectationi futuras, crederet. Cum autem typographus intercederet, non nisi selectas aliquot huic operi inseruit. Non quidem, quod, reliquas lucem haud mereri, crederet, verum quod seculum nostrum ejusmodi res fastidire videatur. Ne autem hoc pacto reliquæ ultimum consilium cum tineis blattisque sustinerent, pluribus earum in notis ad *Viglii* vitam frequenter usus est. Præmisit Epistolis alphabeticum indicem, unde, ad quos Epistolas scripserit *Viglius*, uno intuitu potest cognosci. Immo in notis, unicuique Epistolæ adjectis, de eorum, ad quos data est, vitis omnia scitu digniora apponit, aliaque, ad earum interpretationem facientia, more suo adspersit, S. Rev. Editor. Subjecit huic Epistolarum collectioni *Tractatum de Cameris rationum publicarum & tribunalibus justitiæ, per Duces Burgundiæ in Belgio erectis*. Ante hos triginta annos de ætate institutionis Consilii istius, quod, *Hagæ-Comitum* sedem stabilem habens, juris dicendi autoritatem super Hollandia, Zelandia, ac occidentali Frisia, obtinet, disputatum esse, occasione acris contentionis, inter jam dictum Consilium, magistratumque *Haganum*, super jure & jurisdictione in quosdam vicus, & loca in pago *Hagano* sita, excitatæ, monet. Qui Consilii istius amplissimi causam tum defenderunt, corpus illud ætatem Comitum *Hollandiæ* adæquare, & A. 1250 a Rege *Wilhelmo XVIII*, Comite *Hollandiæ*, sedem fixam in palatio *Hagano*, quia-

quinimo in eodem conclavi, quo hodie jus dicant, accepisse, contenderunt. Iidem, Hagam illo Senatu recentiore esse, & occasione Senatus, ibi congregati, conditam esse, dicitarunt. Exinde sequi statuerunt, certissimum esse, quod primis illis temporibus nulla alia, quam Consilii, jurisdictio Hagæ obtinuerit, donec ignobiles loci incolæ in vicinia creverint, quando, ne Consilium nimis obrueretur causis minoribus, excitata fuerit sedes Scabinalis, vicinis negotiatoribus. Magistratus Haganus contra contendit, Consilii provincialis institutionem *Philippum*, Burgundiæ Ducem, autorem agnoscere, qui illud anno vicelesimo nono supra millesimum quadringentesimum condiderit, & conjecturis, quas Senatus provincialis in contrarium affert, adductis, respondit: illas non solum nullo niti fundamento, sed etiam a veritate alienum esse, quod excitatus sit ille locus opportunitate erecti in palatio Consilii, quasi ante fuisset horridus, agrestis, incultus, atque desertus. Imo, si hoc verum esset, non potuisse magis ineptum locum seligi, in quo sederet Consilium provinciale, ad quod totius regionis incolæ accedere, & sedes ibi figere ea occasione, debuissent, in vico, ubi diversorium nullum fuisset, quo advenæ reciperentur. Quid? concessa tantisper hypothese de investo per *Wilhelmum* Regem Consilio in palatium noviter exstructum, statuendum esse, Hagæ originem certissime priorem esse institutione Consilii, & locum, seu vicum, seu etiam oppidum, non adeo misellum, inops, & inane, fuisse. Cum igitur hoc pacto illa controversia satis diuque agitata esset; tandem scripta quædam de hoc argumento evulgata esse, S. Rev. Editor observat. Nimirum A. 1711 Anonymus scriptor unus, & A. 1740 Anonymus alter, in arenam descenderunt, & systemata contraria duo multo cum labore & sudore, & non sine laude ingenii elegantis & politi, fabricarunt. S. Rev. Editor ergo, sententiis utriusque partis erudite expensis, pro magistratu Hagano judicat, sententiam suam egregiis argumentis confirmans, atque Tabulas conciliationis inter *Philippum Bonum* & *Jacobum Bavaram*, quæ hac in controversia utramque paginam faciunt, apponens. His absolutis, vitam *Joachimi Hopperi*, ex *Suffrido Petri*, *Auberto Miræo*, *Pierio Winsenio*,
Vale-

Valerio Andrea, aliisque, enarrat. Discimus exinde, *Hopperum* die 11 Novembris A. 1523 Suecæ natum esse; parentem ejus loci istius Consulem fuisse, & *Hoppero* nondum ex ephebis egresso, vitam cum morte commutasse; *Hopperum* & elegantioribus literis, & Jurisprudentiæ, operam indefessam dedisse; hanc ipsam postea artem, ubi Licentiatum Juris creatus erat, magno applausu concursuque auditorum, publice, sed nullo stipendio statuto, docuisse, & postea A. 1553 una cum *Wamesio*, *Vendevillio*, & *Peckio*, Doctoris honores, in summa celeberrimorum hominum frequentia, quos inter & *Viglius Zuichemus* fuerit, esse consecutum; paulo post Pandectarum Professorem creatum esse, & hoc munere ornatum, prima vice Paratista Digestorum methodo nova & facili, triennio, aut ad summum quadriennio, absolvenda, prælegisse. Non tamen prælectiones hæc absolvit *Hopperus*, lautiori sorti destinatus, cum, anno illo nondum elapso, a *Margaretha*, Duce Parmensi, quæ tum Belgis, *Philippi II*, Hispaniarum Regis, fratris sui, nomine præerat, in Mechliniensem supremum senatum cooptaretur. Ibi cum officio demandato singulari dexteritate ac prudentia fungeretur; Gubernatrici visus est idoneus, qui in secretiorem senatum, ac deinde in Consilium, quod rerum statusque vocant, adscisceretur. Ab eo tempore propinquieribus Regi negotiis est adhibitus, imq; postea in Hispaniam vocatus, ut ibi res Belgicas in ipsa Regis aula curaret, quem ejus in Hispaniam adventum motus Belgici statim insēcuti sunt. Tanta autem gratia apud Regem floruit, ut, præter alia dona quamplurima, equestrem dignitatem consequeretur, & usque ad obitum, qui Mantuæ Carpetanorum A. 1576 contigit, summo semper honore effulgeret. Cum igitur *Hopperus* consiliis eo tempore interfuerit, & idcirco motuum Belgicorum optimam notitiam necessario habuerit; facile intelligitur, quale pretium ejusdem Commentariis, hac de re scriptis, quos S. Rev. Editor jam in publicum emisit, statui debeat. Gallico sermone conscripti sunt, stilo tamen vetusto & obsoleto. Dolendum quidem est, quæ *Viglius Zuichemus* huic Operi adjungere volebat, nunquam

nunquam fuisse adjuncta, quandoquidem ei cum *Hoppero* de rebus hisce familiaribus colloqui, morte hujus interveniente, non licuit. Neque etiam ex avtographo publicare hos Commentarios S. Rev. Editor potuit, verum exemplari duntaxat, per Fratrem *Dionysium van Hertbos*, Monachum Affligeniensem, descripto, usus est, unde verba in textu subinde desunt, immo nonnunquam & phrasæ integræ, id quod sensum sæpe & inconcinnum, & obscurum, facit. Interim tamen hoc Catone contenti esse possumus, cum, hisce non obstantibus, egregiam lucem historiæ horum motuum hi Commentarii fœnerentur. Idem de *Joannis Baptiste Tassii Commentariorum sui temporis octo Libris*, Latino sermone conscriptis, dici potest. Fuit enim *Tassius*, prout ex vitæ ejus descriptione, quam ex *Joannis Francisci Foppens Bibliotheca Belgica*, A. 1739 audiùs emissa, S. Rev. Editor docet, *Joanni Austria-co*, dum in Belgio Proregem ageret, a secretioribus consiliis, & *Philippi II* ad *Henricum III*, nec non *Philippi III* ad *Henricum IV*, legatus, &, a legationibus redux, bellici, quod apud Regem erat, Consilii Senator. Historiam hanc tumultuum Belgicorum manuscriptam existisse in Bibliotheca Regia Scorialensi ad *S. Laurentium*, S. Rev. Editor observat. Fuisse etiam apud Clarissimum *Lucam Torvium*, Cameræ rationalis Infulis Flandrorum Assessorem, usque ad annum 1609 deductam, *Valerii Andreae* testimonio fretus, idem dicitur. Hodie in Eminentissimi Cardinalis *de Alsatia*, Archiepiscopi Mechliniensis, Bibliotheca, quam donatio ne inter vivos Capitulo suo A. 1738 transmisit, asservari testatur. Duo priores Libri non sunt nisi quædam velut summaria historica rerum gestarum, ubi confusa multa, etiam non distinctis annis, deprehenduntur. Libro octavo, & magna septimi parte, fuscè prosequitur *Tassius* res Gallicas, sive Ligæ contra *Henricum IV*, quod illæ legationis suæ successus complectantur. Ceterum non nisi res bellicas enarrat, a civilibus profusè abstinens. Varia brevius tractat, ab aliis fuscè adducta. Nonnulla etiam silentio præterit, quod a se visa non sint, aut non satis comperita. Hæc tamen qualiacunque vitia *Tassium* compensare, quando

nonnulla afferat, quæ apud editos scriptores frustra requiras, S. Rev. Editori persuasum est. Miram idem in *Tassio* sinceritatem laudat, & quamplurima, ad turbati scissique Belgii historiam facientia, egregie ex eo confirmari posse, contendit. Ubi hunc laborem *Tassius* ad finem perduxerat, eum Regi *Philippo III* obtulit, qui cum liber non videretur per id temporis evulgandus, forte quod non considerate & circumspecte satis scripsisset Autor de Duce *Albano*, & consilio barbarum, quod & sanguinis audiebat, eum in Bibliotheca Palatii Scorialensis curavit reponendum. Fertur *Humbertus Wilbelmus a Precipiano*, Archiepiscopus Mechliniensis, dum ante Episcopatum consilio status rerum Belgicarum Madriti allideret, eum describi curasse, secumque in Belgium asportasse, ex quo tempore in Bibliothecam Archiepiscopalem illatus sit, ut ejus libri, quos moriens reliquit, omnes. Certe in ista Bibliotheca illum deprehendit S. Rev. Editor. Scriptum eum esse in folio, scripturam esse Hispanicam, & notas nonnullas idiomatis Hispanici margini adjectas esse, observat, quas quidem notas, latinitate donatas, apposuit. Cumque hæc ita sint, ex autographo hanc editionem non esse expressam, palam est. Vero enim est simile, autographum aut adhuc hodie in arce Scorialensi latere, aut in magno illo incendio, quod A. 1671 ibi exstitit, simul in fumos abiisse. Imo Codex, quo S. Rev. Editor usus est, innumeris scætat vitis, a negligentiore scriba dubio procul admissis. Correxerat adeo hæc vitia, quantum potuit, ipsum vero textum absque omni mutatione exhibuit, emendationibus duntaxat ad oras paginarum notatis. Cumque octo Libri, in quos opus hoc divisum est, continuo sermone, sine ulla sectione, aut articulo- rum subdivisione, producti sint, & eorum seu argumenta, seu summaria, desint, eaque commode, & quanta oporteret perspicuitate, confici non possint; S. Rev. Editor notas numericas Romanas adjecit, ut eo commodius hoc opere lector posset uti. Breves insuper ac paucas explicationes nominum, quæ aut male enuntiata, aut obsoleta, aut prorsus incognita, erant, adjecit. Varia dein documenta sequuntur, quæ pacta super translatione patriæ (id est, ditionis: ita enim istius avi

scriptores loquuntur,) Trajectinæ in *Carolus V* Imperatorem, tanquam Comitum Flandriæ, illustrant, ex quibus simul intelligitur, jurisdictionem ecclesiasticam per universam illam diocesim Episcopo Trajectensi fuisse reservatam. Excipit hæc Tabulas *Catalogus historico-chronologicus Præpositorum & Decanorum quinque Ecclesiarum Ultrajectensium*, ab ipso met S. Rev. Editore confectus. In Præfatione, eidem præmissa, observat, quinque olim ecclesias collegiatas Ultrajecti fuisse, nimirum *S. Martini*, Episcopi & Confessoris, *S. Salvatoris*, *S. Petri*, *S. Joannis*, & *S. Mariæ*. Primam a Seculo VIII cathedralis, & a Seculo XVI metropolitanam, fuisse, dicitur. Omnes etiam hodiernum existere, excepta æde *S. Salvatoris*, A. 1587, decreto magistratus, destructa, restatur. Centum & quadraginta præbendas in illis Capitulis esse, & hodie Protestantibus illis frui, contendit. Episcopo Trajectensi ante Concilium Tridentinum, & erectionem sedis in Archiepiscopatum, nullam jurisdictionem & potestatem in civitate competuisse, a Capitulum vero sententia ad ipsum provocari potuisse, observat. Insignia & compellationes Præpositorum & Decanorum in hisce Capitulis deinceps edisserit; sede vacante, jurisdictionem omnem ad quinque Capitula conjunctim devolvi consuevisse, atque ab eis successorem electum esse, statuit. Seculares quinque Capitulum prærogativas recenset. Postea ab anno 1566 collabi cœpisse jurisdictionem ecclesiasticam, & per unionem Ultrajectinam prorsus esse persum datam, & A. 1585 primam concionem Protestantium in templo *S. Mariæ* esse recitatam, queritur, quam rem peculiari Dissertatione, quæ *Historia Ecclesie Ultrajectinæ* inscribitur, A. 1725 emissa, latius exposuit S. Rev. Editor. Quando igitur hac ratione statum Ecclesie Ultrajectinæ delineat, Catalogum Præpositorum & Decanorum istius loci subjicit. *Antonius Matthæi* jam olim Catalogum Præpositorum majoris Ecclesie, (ita enim *κατ' ἐξοχήν* vocabatur ecclesia *S. Martini*), nec non *S. Joannis*, & *B. Mariæ*, non vero itidem Decanorum, attulit. *Heussenius* & hos & illos omnium quinque ecclesiarum dedit, sed non omnes. Ejus errata & plurima, &

gravia, esse, S. Rev. Editor observat. Accuratioꝛ ei visus est *Arnoldus Drackenborchius*, Professoꝛ Ultrajectinus, cujus opus novæ editionis Edictoꝛum provincie & civitatis Ultrajectinæ, quæ *Joannes van de Water*, Jctus, tribus Voluminibus in folio A. 1729 vulgavit, insertum est. Eadem, qua *Drackenborchius*, via incessit, numerosa *Matthæi* Volumina percurrens, adhibitis *Beka*, *Heda*, eorumque commentatoꝛe, *Buchelio*. Ab ejus tamen sententia nonnunquam abiit, maxime quando solius *Heussenii* Chronologia nititur *Drackenborchius*, qui, ut ut diligens patriæ ecclesie antiquitatum scrutatoꝛ, tamen, dum, quæcunq; reperit, evulgavit, subinde est lapsus, quod aliud agens, & institutum ab hoc diversum securus, necesse non habuit investigare, quæ hic loci potissimum examinanda veniunt. Primum igitur locum hoc in Catalogo occupant Præpositi majoris ecclesie, seu *S. Martini*, quos ejusdem ecclesie Decanorum series excipit. Illos sequuntur Præpositi, & postea Decani, ecclesie *S. Salvatoris*. Post illos ecclesiarum *S. Petri*, dein *S. Joannis*, & beatæ *Mariæ*, Præpositi ac Decani recensentur. Utque horum Præfulum notitiam, et quæ de illis notatu digna sunt, cognoscere posset lectoꝛ, Indices, in quibus ordine alphabetico eorum nomina exhibentur, ad calcem istius enarrationis apponi curavit S. Rev. Editor. His absolutis, Catalogum quoque Abbatum *S. Pauli* Ordinis *S. Benedicti* in civitate Ultrajectina ex Codice manuscripto, quem Bibliotheca ipsius servat, edidit. Existimavit ab initio, eum & integrum esse, & vetustum. Postea autem, re curatius perpenſa, eum vetustum non esse, ex eo intellexit, quod probationes adducat eadem, quæ in *Antonii Matthæi* Catalogo, quem in libro *de fundatione & fatiſ ecclesiarum* exhibet, deprehenduntur. De ipsius autem Abbatie origine & fatiſ fusius hic loci differere, congruum ei haud est visum, cum *Ant. Matthæi* in libro citato, nec non alii scriptoꝛes, hoc in se susceperint negotium. *Gisberti Lappii a Waveren*, Jcti, disquisitionem *de jure ditioꝛis Amstelii* ex autographo, quod asservatur in scriniis Collegii Hollandici Lovaniensis, evulgavit. Dominium nempe Amstelii Comites Hollandie quondam usurparunt, frustra reclamantibus

Episcopis.

Episcopis. Repetit illud *Henricus Bavarus* in conventu *Schoonhoviano*, A. 1525 instituto. Cum igitur quæstionem de jure hoc in controversia constituto probe examinasset hujus scripti Autor; variis documentis adductis, Episcopos dominium directum in ditionem illam constanter tenuisse, & Comites non nisi sub nexu clientelæ nonnunquam ab illis accepisse, stabilit. Ex sine scripti apparet, Autorem illud suasu *Marii* cujusdam composuisse. Ita enim verba ibi fluunt: *Ex his, que adduxi, Magnifice Domine Mari, sufficienter a me puto satisfactum quæstioni tuæ; quam in mensali discursu aliquoties movisti; cui ego tum ex tempore minus copiose respondi. Omnium enim meminisse, non humanitatis, sed divinitatis, quoddam opus est, ut Imperator noster loquitur.* Quinam fuerit iste *Marius*, certo constituere S. Rev. Editor dubitavit. *Leonardum* vero *Marium*, *Gœfano-Zeelandum*, intelligi debere, conjicit. *Necrologium Bredanum* ex manuscripto membranaceo in folio, quod apud ipsum servatur, evulgavit. Complectitur illud enarrationem, cujus Decani, aut Canonici, istius ecclesiæ, demortui, memoria, singulis diebus celebretur. In Præfatione, eidem præmissa de Capitulo *B. Mariæ*, in oppido Bredano fundato, breviter disputatur, cum hoc argumentum Autor *Historiæ Episcopatus Antwerpiensis*, A. 1717 Bruxellis evulgatæ, fusius exposuerit. Fundatorem ejus *Jacobum* quendam, Presbyterum, fuisse, & usque ad annum 1637, quando, occupata a fœderatis Belgii ordinibus Breda, ecclesiastici simul omnes ac religiosi viri dimissi sint, proscripito cultu Catholico, hoc Capitulum stetisse docetur. Seriem quoque Decanorum Bredanensium, quam, correctiorem ea, quam ante octo annos paraverat, esse profitetur, *Necrologio* præmisit S. Rev. Editor. Chartulare Capituli *Geerulietensis* varias chartas, seu documenta publica, continet, ad foundationem istius Capituli, concessionem privilegiorum, institutiones Canonicorum, aliaque id genus, pertinentia. Capitulum *Geerulietense* perpetuo in oppido istius nominis remanere debere, *Carolus*, Dux Burgundiæ, promiserat, uti ex charta 361 apparet. Postea autem, mutatis rebus, aliud visum est *Philippo II*, Hispania-

gravia, esse, S. Rev. Editor observat. Accuratioꝛ ei visus est *Arnoldus Drackenborchius*, Professor Ultrajectinus, cujus opus novæ editionis Editorum provincię & civitatis Ultrajectinæ, quæ *Juanes van de Water*, JCur, tribus Voluminibus in folio A. 1729 vulgavit, insertum est. Eadem, qua *Drackenborchius*, via incessit, numerosa *Matthæi* Volumina percurrens, adhibitis *Beka*, *Heda*, eorumque commentatore, *Buselio*. Ab ejus tamen sententia nonnunquam abiit, maxime quando solius *Heussenii* Chronologia nititur *Drackenborchius*, qui, ut diligens patriæ ecclesiæ antiquitatum scrutator, tamen, dum, quæcunque reperit, evulgavit, subinde est lapsus, quod aliud agens, & institutum ab hoc diversum securus, necesse non habuit investigare, quæ hic loci potissimum examinanda veniunt. Primum igitur locum hoc in Catalogo occupant Præpositi majoris ecclesiæ, seu *S. Martini*, quos ejusdem ecclesiæ Decanorum series excipit. Illos sequuntur Præpositi, & postea Decani, ecclesiæ *S. Salvatoris*. Post illos ecclesiarum *S. Petri*, dein *S. Joannis*, & beatæ *Mariæ*, Præpositi ac Decani recensentur. Utque horum Præsulum noticiam, et quæ de illis notatu digna sunt, cognoscere posset lector, Indices, in quibus ordine alphabetico eorum nomina exhibentur, ad calcem istius enarrationis apponi, curavit S. Rev. Editor. His absolutis, Catalogum quoque Abbatum *S. Pauli* Ordinis *S. Benedicti* in civitate Ultrajectina ex Codice manuscripto, quem Bibliotheca ipsius servat, edidit. Existimavit ab initio, eum & integrum esse, & vetustum. Postea autem, re curatius perpenſa, eum vetustum non esse, ex eo intellexit, quod probationes adducat easdem, quæ in *Antonii Matthæi* Catalogo, quem in libro *de fundatione & fatis ecclesiarum* exhibet, deprehenduntur. De ipsius autem Abbatie origine & fatis fusius hic loci differere, congruum ei haud est visum, cum *Ant. Matthæi* in libro citato, nec non alii scriptores, hoc in se susceperint negotium. *Gisberti Lappii a Waveren*, JCur, disquisitionem *de jure ditionis Amstelii* ex avtographo, quod asservatur in scriniis Collegii Hollandici Lovaniensis, evulgavit. Dominium nempe Amstelii Comites Hollandiæ quondam usurparunt, frustra reclamantibus

Episcopis.

Episcopis. Repetit illud *Henricus Bavarus* in conventu *Schoonhoviano*, A. 1525 instituto. Cum igitur quæstionem de jure hoc in controversia constituto probe examinasset hujus scripti Autor; variis documentis adductis, Episcopos dominium directum in ditionem illam constanter tenuisse, & Comes non nisi sub nexu clientelæ nonnunquam ab illis accepisse, stabilis. Ex fine scripti apparet, Autorem illud suasu *Marii* cujusdam composuisse. Ita enim verba ibi fluunt: *Ex his, quæ adduxi, Magnifice Domine Mari, sufficienter a me puto satisfactum quæstioni tuæ; quam in mensali discursu aliquoties movisti; cui ego tum ex tempore minus copiose respondi. Omnium enim meminisse, non humanitatis, sed divinitatis, quoddam opus est, ut Imperator noster loquitur.* Quinam fuerit iste *Marius*, certo constituere S. Rev. Editor dubitavit. *Leonardum* vero *Marium*, *Gœlano-Zeelandum*, intelligi debere, conjicit. *Necrologium Bredanum* ex manuscripto membranaceo in folio, quod apud ipsum servatur, evulgavit. Complectitur illud enarrationem, cujus Decani, aut Canonici, istius ecclesiæ, demortui, memoria, singulis diebus celebretur. In Præfatione, eidem præmissa de Capitulo *B. Mariæ*, in oppido Bredano fundato, breviter disputatur, cum hoc argumentum Autor *Historiæ Episcopatus Antwerpiensis*, A. 1717 Bruxellis evulgata, fusius exposuerit. Fundatorem ejus *Jacobum* quendam, Presbyterum, fuisse, & usque ad annum 1637, quando, occupata a cœderatis Belgii ordinibus Breda, ecclesiastici simul omnes ac religiosi viri dimissi sint, proscripto cultu Catholico, hoc Capitulum stetit docetur. Seriem quoque Decanorum Bredanensium, quam, correctiorem ea, quam ante octo annos paraverat, esse profitetur, *Necrologio* præmisit S. Rev. Editor. Chartulare Capituli *Geerulietensis* varias chartas, seu documenta publica, continet, ad foundationem istius Capituli, concessionem privilegiorum, institutiones Canonicorum, aliaque id genus, pertinentia. Capitulum *Geerulietense* perpetuo in oppido istius nominis remanere debere, *Carolus*, Dux Burgundiæ, promiserat, uti ex charta 361 apparet. Postea autem, mutatis rebus, aliud visum est *Philippo II*, Hispania-

rum Regi, qui, ad perficiendam novorum Episcopatum in Belgio erectionem, indultu Pontificis ad Harlemum hocce Capitulum transtulit. Non tamen diu ibidem stetit. Mutata nimirum per Hollandiam religione, & A. 1478 festo S. S. Sacramenti facta in templum S. *Bavonis* irruptione, fugati sunt Episcopus & Canonici, nunquam postea adunati. Dein, proscriptio Catholicæ religionis publico exercitio, collapsa est cum universo Capitulo sedes Episcopalis. Ad conservandam vero istius Capituli memoriam, *Heussenius* in Historia Episcoporum Ultrajectensium pag. 341 Catalogum Canonorum exhibuit. Cum autem in eo conficiendo haud semel S. Rev. Editori hallucinatus videretur *Heussenius*; Catalogi istius egregia addita-
 menta suæ hujus chartularis editioni præmisit, atque Necrologium istius Capituli, ex MSto Collegii B. *Mariæ* editum, ei subjecit. Excipiunt illud reliquæ actorum extincti Capituli ecclesiæ collegiæ B. *Mariæ* Tholensis, diocesis Middelburgensis, olim Leodiensis. Erectum est hocce Capitulum die 4 Octobris A. 1404, & A. 1577 ita dispersum est, ut coadunari postea nequiverit. Tabulas erectionis *Heussenius* in *Historia Episc. Middelburg.* pag. 59 edidit, Capituli aliquam notitiam dedit, & acta nonnulla protulit. *Heussenii* autem merita eo potissimum nomine superavit S. Rev. Editor, quod chartas quasdam, Decani *Paschasi* cum magistratu Tholano controversiam illustrantes, primus evulgarit. Agmen horum Analectorum claudunt *Joannis de Hollander*, Gandensis Flandri, Canonici in *D. Waldetrudis* montibus apud Hannones, *Commentarii de tumultibus adversus Carolum V*, Gallico sermone conscripti, & ex Codice Bibliothecæ *D. Joannis Baptistæ Achillis Godefredi*, Directoris Camerae rationalis Insulensis, editi. S. Rev. Editor primus hosce Commentarios e tenebris eruit, atque eruditæ notitiam eorum suppeditavit. *Valerio* etenim *Andrea* incogniti fuerunt, & hæcenus latitarunt. Ad hos ipsos autem Commentarios recte intelligendos, opus ipsi videbatur, nosse, quamnam fuerit reipublicæ Gandensis forma, politia, & administratio. Non quidem intelligit eam, quæ olim diversis temporibus diversâ fuit, sæpiusque mutata; sed

sed de hac duntaxat loquitur, quæ *Carolo V* imperante obtinuit, & a *Philippo Pulchro*, Galliarum Rege, instituta est. Diploma hoc *Philippi*, datum mense Novembri A. 1301, ipsis illis, quibus compositum est, verbis in nova editione *Philippi Cominæ*, de anno 1723, in 8, *Tomo quarto* contineri, monet, ejusdemque contenta cum lectore communicat. Nimirum singulis annis comitia magistratui creando, die decima quarta mensis Augusti, habebantur. Princeps, ejusque legati, quatuor legebant cives Gandavenses, totidemque eligebat civitas, qui octo creati electores viginti sex idoneos senatores eligebant, quos dein Princeps in duo tribunalia dividebat. Hæc tribunalia *scamna*, aut *banchas*, appellari suevisse, discit. Primi subsellii senatores vocatos esse *Scabinos*, reliquos *Consiliarios*, vel etiam *Scabinos*, Belgice *Schepenen van Geedele*, observat. Primi subsellii senatores omnem jurisdictionem, & civilem & criminalem, exercebant, cum secundi subsellii assessoribus hereditatum dividendarum, & aliarum rerum minoris momenti, cura esset demandata. Quid? quod non solis Gandavi pomæriis magistratus istius autoritas erat circumscripta, verum se ad clara per Flandriam oppida, atque adeo ad illustres etiam personas, extra Gandavum degentes, extendit. Verum omnem illam autoritatem atque jurisdictionem in exteros civitati Gandavensi in ultionem rebellionis ademit *Carolus V*, cujus hac de re decretum, Belgico sermone confectum, S. Rev. Editor affert, omnemque constitutionem & privilegia senatus atque civitatis istius, quantum ad intelligendas *Joannis de Hollander* narrationes attinet, diligenter exponit; qua ratione etiam privilegia sua omnia omnino perdidissent Gandavenses, ex testibus fide dignis Commonstrat, ubi merito summa ejus & his in rebus peritia, domesticorumque scriptorum ampla cognitio, admiranda est. Variis postea exemplis docet, quantam lucem huic historię afferant hi Commentarii, & quam sæpe alii scriptores eorum ope corrigi, atque errorum convinci, possint. Nos igitur orbi literato hæc Analecta merito gratulamur, quæ tantos thesauros, crassissimis tenebris antea obvolutos, ad usum eruditorum publicæ luci exponunt. Et, quemadmodum omnibus

rum Regi, qui, ad perficiendam novorum Episcopatum in Belgio erectionem, indultu Pontificis ad Harlemum hocce Capitulum transtulit. Non tamen diu ibidem stetit. Mutata nimirum per Hollandiam religione, & A. 1478 festo S. S. Sacramenti facta in templum S. *Bavonis* irruptione, fugati sunt Episcopus & Canonici, nunquam postea adunati. Dein, proscripto Catholicæ religionis publico exercitio, collapsa est cum universo Capitulo sedes Episcopalis. Ad conservandam vero istius Capituli memoriam, *Heussenius* in Historia Episcoporum Ultrajectensium pag. 341 Catalogum Canonorum exhibuit. Cum autem in eo conficiendo haud semel S. Rev. Editori hallucinatus videretur *Heussenius*; Catalogi istius egregia addita-menta suæ hujus chartularis editioni præmisit, atque Nécrologium istius Capituli, ex MSto Collegii B. *Mariæ* editum, ei subjecit. Excipiunt illud reliquæ actuum extincti Capituli ecclesiæ collegiæ B. *Mariæ* Tholensis, diocesis Middelburgensis, olim Leodiensis. Erectum est hocce Capitulum die 4 Octobris A. 1404, & A. 1577 ita dispersum est, ut coadunari postea nequiverit. Tabulas erectionis *Heussenius* in *Historia Episc. Middelburg. pag. 59* edidit, Capituli aliquam notitiam dedit, & acta nonnulla protulit. *Heussenii* autem merita eo potissimum nomine superavit S. Rev. Editor, quod chartas quasdam, Decani *Paschasti* cum magistratu Tholano controversam illustrantes, primus evulgarit. Agmen horum Analectorum claudunt *Joannis de Hollander*, Gandensis Flan-dri, Canonici in *D. Waldetrudis* montibus apud Hannones, *Commentarii de tumultibus adversus Carolum V*, Gallico ser-mone conscripti, & ex Codice Bibliothecæ *D. Joannis Bapti-stæ Achillis Godefredi*, Directoris Cameræ rationalis Insulensis, editi. S. Rev. Editor primus hosce Commentarios e tenebris eruit, atque eruditis notitiam eorum suppeditavit. *Valerio* etenim *Andrea* incogniti fuerunt, & hæcenus latitaverunt. Ad hos ipsos autem Commentarios recte intelligendos, opus ipsi videbatur, nosse, quamnam fuerit reipublicæ Gandensis forma, politica, & administratio. Non quidem intelligit eam, quæ olim diversis temporibus diversa fuit, sæpiusque mutata;

sed

sed de hac duntaxat loquitur, quæ *Carolo V* imperante obtinuit, & a *Philippo Pulchro*, Galliarum Rege, instituta est. Diploma hoc *Philippi*, datum mense Novembri A. 1301, ipsis illis, quibus compositum est, verbis in nova editione *Philippi Comineï*, de anno 1723, in 8, *Tomo quarto* contineri, monet, ejusdemque contenta cum lectore communicat. Nimirum singulis annis comitia magistratui creando, die decima quarta mensis Augusti, habebantur. Princeps, ejusque legati, quatuor legebant cives Gandavenfes, totidemque eligebat civitas, qui octo creati electores viginti sex idoneos senatores eligebant, quos dein Princeps in duo tribunalia dividebat. Hæc tribunalia *scamna*, aut *banchas*, appellari suevisse, dicitur. Primi subfellii senatores vocatos esse *Scabinos*, reliquos *Consiliarios*, vel etiam *Scabinos*, Belgice *Schepenen van Geedele*, observat. Primi subfellii senatores omnem jurisdictionem, & civilem & criminalem, exercebant, cum secundi subfellii assessoribus hæreditatum dividendarum, & aliarum rerum minoris momenti, cura esset demandata. Quid? quod non solis Gandavi pomæriis magistratus istius autoritas erat circumscripta, verum se ad clava per Flandriam oppida, atque adeo ad illustres etiam personas, extra Gandavum degentes, extendit. Verum omnem illam autoritatem atque jurisdictionem in externos civitati Gandavensi in ultionem rebellionis ademit *Carolus V*, cujus hac de re decretum, Belgico sermone confectum, S. Rev. Editor affert, omnemque constitutionem & privilegia senatus atque civitatis istius, quantum ad intelligendas *Joannis de Hollander* narrationes attinet, diligenter exponit; qua ratione etiam privilegia sua omnia omnino perdiderint Gandavenfes, ex testibus fide dignis Commonstrat, ubi merito summa ejus & his in rebus peritia, domesticorumque scriptorum ampla cognitio, admiranda est. Variis postea exemplis docet, quantam lucem huic historiae afferant hi Commentarii, & quam sæpe alii scriptores eorum ope corrigi, atque errorum convinci, possint. Nos igitur orbi literato hæc Analecta merito gratulamur, quæ tantos thesauros, crassissimis tenebris antea obvolutos, ad usum eruditorum publicæ luci exponunt. Et, quemadmodum omni-

bus Historiæ studiosis, ita præsertim illis, qui Historiam tumultus bellicæ Belgicæ data opera conscribere vellent, hæc Analecta egregie profutura, & occasionem præbitura esse, ab aliis non accurate satis dicta corrigendi, ex vero judicamus.

DE DISCIPLINA ARCANI, CONTRA
Disputationem ERNESTI TENTZELII, Dis-
fertatio apologetica, per D. EMANUELEM A
SCHELSTRATE, S. T. D. Bibliothecæ Vatica-
ne Præfectum, Ecclesiæ Antwerpiensis
Canonicum.

Patavii, ex typographia Jo. Bapt. Conzatti, 1743, 4 maj.

Alph. 1.

Non novus hic liber eruditorum hominum subjicitur oculis, sed idem ille, qui jam anno superioris Seculi octogesimo quinto a doctissimo *a Schelstrate* in publicum emissus fuit. Videlicet inquisiverat Vir amplissimæ doctrinæ in argumentum illud, multis implicitum difficultatibus, quod ad *disciplinam arcani*, in Ecclesia Christianorum prisca introductam, redire, duoque potissimum capita excutienda sibi sumferat, quorum unum spectabat ad ætatem, qua consuetudo illa in ecclesiam Christi injecta, alterum ad ipsas partes, sub ambitu disciplinæ arcani comprehensas. Hæc persecutus erat Autor ille in libro, multa lectione apparatu doctrinæ omnis generis præstantissimæ instructo, cui titulum fecit: *de Sacro Antiochæno Concilio*. Id cum factum esset, multa erant, in quibus alia longe mens sederat *Guilielmo Ernesto Tentzelio*, Viro copiosa antiquitatis intelligentia prædito; quo fiebat, ut is calamum adversus *Schelstratenium* stringere in animum induceret, & singularem *de Disciplina arcani* Dissertationem Vitembergæ A. 1683 divulgaret, quæ & in Dissertationum *Tentzelii* selectarum numero continetur. Jam, ne malæ forsitan causæ, in priori libro susceptæ, patronus videretur *Schelstratenius*, publici juris faciebat librum illum *de Disciplina arcani*, quo *Tentzelium* oppugnare, suam-

suamque, quam semel ingressus fuerat, sententiam tueri, omnibus, quibuscunque fieri poterat, modis annitebatur. Is Romæ typis Congregationis de propaganda fide dicto anno excipit fuit. Idem ille liber, cujus exemplaria ob doctrinæ selectum, eruditionis copiam, ipsiusque argumenti dignitatem, quod libris, præstantia sua se commendantibus, accidere solet, citius distrahebantur, manibus doctorum denuo porrigitur, ac tali quidem habitu, qui, sive charti nitor, sive elegantia typorum, spectetur, gratiam lectorum inire haud difficulter poterit. Inscriptus a fratribus *Conzattis* fuit *Carolo Rezzonico*, Cardinali atque Episcopo Patavino. Recensione autem libri hoc facilius superfedebimus, quo clarius jam significavimus, nihil novi hic proferri, sed librum bonum denuo expressum. Dimittimus igitur eruditos ad ea, quæ de prima editione in *Actis nostris A. 1685 pag. 541 seq.* commemorata leguntur.

DE GUZMANA STIRPE S. DOMINICI, fundatoris familie Fratrum Prædicatorum, historica demonstratio, edita a Fr. ANTONINO BREMOND, S. Th. Magistro, Collegii Casanatensis Theologo, ejusdem Ordinis Alumno.

Romæ, typis Hieronymi Mainardi, 1740, 4.

Alph. 1 plag. 5.

Benedicto XIV, Pontifici Romano Ecclesiæ Maximo, Opus hoc est consecratum, quo generis, quo *Dominicus*, Ordinis Prædicatorum autor, excelluisse perhibetur, antiquam nobilitatem illustratum ivit Reverendus scriptor. In dubium revocata fuit ea generis *Dominicani* amplitudo & gloria a *Guilielmo Cuperio*, qui *Commentarium* scripsit in *Acta S. Dominici*, A. 1733 publici juris Antwerpiae factum, ac authentica requisivit documenta. His *Cuperi* votis Rev. Autor respondendum duxit. Rem certam certissimis & *authenticis monumentis* a sese firmatam esse, contendit. Ipse in eo est, ut *Annales familie Fratrum Prædicatorum* evulget. Prolusionis in modum hanc historicam Dissertationem tanto operi præmittendam esse, consilio sapientum

Rrr

tum

tum ductus, putavit. *Capitibus XXIII* universa constat tractatio. Appendix monumenta exhibet, quibus *Guzmana S. Dominici* nobilitas comprobatur. *Capite primo* *Dominici* natalis firmatur. *Secundum* parentes *S. Dominici* definit. *Quzritur Capite tertio*, an scriptorum aliquis *Guzmanus* gentis *S. Dominici*, familie *Prædicatorum* parenti, denegaverit. *Quarto* proferuntur scriptorum placita de originibus gentis *Guzmana*. *Quinto* ostenditur, *Dominicum* in *Calarogitano* palatio *Guzmane* gentis natum fuisse. *Sexto* indicatur, *Felicem Guzmanum*, *S. Dominici* patrem, oriundum fuisse e nobilissima gente *Guzmana*. *Septimo* traditur, *Joannem de Aza*, præfæ nobilitatis sceminant, *D. Felici de Guzman* nuptam, ex hoc *S. Dominicum* peperisse. *Octavo* docetur, *Felicem Guzmanum* & *Joannem de Aza* sepultos fuisse in avito *Guzmane* gentis tumulo. *Nonum* significat, *Dominico* cognomentum *Guzmani* fuisse. *Decimo* expenduntur quædam vetera monumenta, quibus *S. Dominici* nobilitas comprobatur. *Quzritur Capite XI*, an *S. Dominici* nobile genus ex *Theodorico de Appollia* confirmari possit. *Capite XII*, ex translatione corporis *S. Joanne de Aza Guzmanus Dominici* genus probari posse, Autor confidit. *Cap. XIII* nobile *Guzmanus* genus *S. Dominici* e variis *Diplomatibus*, *Seculo XIII* datis, it demonstratum. *Capite XIV* eandem originem nobilem ex veteri stemmate gentis *Guzmane* eruit. *Capite XV* *Oxomensis* Ecclesiæ traditionem, idem comprobaturus, commemorat. Firmat eandem *Dominici* nobilitatem ex *Legionensis* *Cœnobii* fundacione. *Capite XVII* testimonium, quod *Petrus Tafur de Guzman* *S. Dominici* nobilitate protulit, expendit. *Capite XVIII* *Guzmanus* *S. Dominici* nobilitatem testimonius scriptorum, qui a *Seculo XIV* ad *XVI* floruerunt, comprobavit. Addit *Capite XIX* varia *Instrumenta*. Cumulat complura ejus generis *Capitibus XX, XXI, XXII*. *Causam* dubitandi, quæ *Cupero* fuisse dicitur, *Capite XXIII* exhibet, ratus, eam nullius esse momenti. Hæc omnis scripti est summa. *Dominicus* dicitur

Pag. 3.

A. 1170 natus. Testes sunt *Jordanus*, *Humbertus*, *Constantinus*, ceterique, qui, *Dominicum* A. 1221, ætatis quinquagesimo primo, ad plures abiisse rebus mortalium exentum, docent.

docent. *Flaminius* in *Vita S. Dominici Lib. I pag. 2*, & *Taegius* in *Chronicis P. I ad A. 1170*, idem tradunt Patria fuit *Calaroga*, non *Calaguris*, vulgo *Calahorra*. *Calaroga* est oppidum exiguum in territorio urbis *Osmae* intra veteris Castellæ regnum & diocesin Episcopalem *Osmensem*, Archiepiscopalem *Toletanam*. *Uxama*, nunc *Osma*, olim urbs erat regionis *Arevacorum*, quos fluvius *Areva* alluebat. Autori visum est veterem Codicem consulere, in quo hæc leguntur: *Dominicus - -, parens Ordinis Fratrum Prædicatorum, circa mundi finem velut stella resplenduit. Hispanus natione fuit. Ipsi patria Calaroga, pagus Oxomensis diæcesis. E familia opprime nobili natus erat. - - Ejusdem patri nomen Dominus Felix. De sancta hæc sunt ex libro, quem celebris savor angelica, quæ floruit ab A. 1225 usque ad A. 1240, dicitur de Vita & gestis B. Dominici scripsisse. Joana de Aza, matris, genus Autor ad Azaram gentem, quæ ex Aza oppido sibi nomen fecit, retulit. Aza oppidum in Mirandoso Comitatu intra *Osmente* territorium jacet. Madriti visitur Baptistrium sacrum ex lapide coloris albi, in conchæ speciem ductum, in quo *S. Dominicus* salutari fonte fuit imbutus. Scriptores, qui *Dominico Guzmanicam* stirpem tribuunt, adduxit Rev. Autor ex Seculo XVI. Provocat porro ad exemplar authenticum, quod existet Romæ in Archivo Ordinis Fratrum Prædicatorum. Scire avemus, quam ætate sit illud conscriptum, & quam Autore. Provocat ad Ecclesiæ *Oxomensis*, cujus Canonici fuit *Dominicus*, Codices duos manu exaratos, qui nunc visuntur Romæ. Requiritur eorum ætatem. *Petrus Tafur*, qui circa annum 1430 scripsit, jam meminit *Dominici* ex gente *Guzmana* oriundi. Idem intelligitur ex testimonio *Joannis Dominici*, Cardinalis, qui Seculo XIV floruit. Ejus *Trattato della Carità Venetiis A. 1544* prodiit in lucem. In eo *Dominicus* vocatur *Calarogæ Comes*. *Ambrosius Taegius* nobilitatem familiæ *Dominici* Seculo XVI in eunte prætermisit; *Flaminius*, ætate ei suppar, eam haud neglexit. Meminit ejus *Breviarium Bracarense*, quod typis *Salmanticensibus A. 1512* editum est. Instrumenta, quibus*

- Pag. 183. eadem *Dominico* nobilitas tribuitur, Seculo XVI non sunt antiquiora. *Cuperus* monet, apud biographos mediæ ætatis, aliosque veteres scriptores, nullum nobilissimæ illius consanguinitatis vestigium reperiri, laudatis *Beato Jordano*, *Bartholomæo Tridentino*, *Constantino Urbevetano*, *Gerardo de Fraceto*, *Theodorico de Appoldia*, *Luca Tudensi*, *Nicolao Trivetto*, *Petro Equilino*, *Vincentio Belloracensi*, *Jacobo de Voragine*, *Mombritio*, & *S. Antonino*. Respondet Noster, neganti argumento parum inesse fidei. Monet idem, medio ævo nomina personarum pura ac simplicia referri, nec Dominicanos nomen gentis suæ adhibuisse. Fatetur, veteres consuevisse *Dominicum de Calaroga* nullo adjectæ nobilitatis indicio appellare. Confugit ad testimonium Sororis Angelicæ, e Seculo XIII depromptum. Restat, ut, genuinum illud esse, intelligatur. Nostrum non est, huic certamini interstrepere, vel iudicium ejus nobis arrogare. Relinquimus eis, quorum interest, integram hujus controversiæ dijudicationem.
- 213.
- 221.

NORMA DI STUDIARE CON PROFITTO LA FILOSOFIA
proposta a gli Studiosi di essa, &c.

hoc est,

NORMA STUDENDI PHILOSOPHIÆ
cum commodo, studiosis illius proposita a CAROLO TAGLINI, Prof. Publ. Ordin. Philos. in Academia Pisana, insertæ Epistolæ ad Ill. & Rev. Dominum Marchionem GABRIELEM RICCARDUM, Subdecanum Metropoleos Florentinæ.

Editio altera.

Florentiæ, apud Josephum Pagani, 1742, 8.

Alph. 1 plag. 7.

Fecit periculum Cl. Autor persuadendi, quanta sit Philosophiæ utilitas, & quænam recte Philosophiam tractandi sit ratio fructuosa. Enumerat instrumenta physica ac mathematica, a recentioribus inventa. Ostendit, quanto in pretio esse debeant Philosophi veteres, licet, a recentioribus multis Philosophiæ accessiones adjunctas

junctas esse, hæud inficietur. Exponit ortum formarum materia-
 lium ac corporearum. Animum appellit ad motum, ejusque diffe-
 rentias & proprietatem. De quatuor elementis differit. Ex com-
 mixtione elementorum exponit corporum species varias, eo-
 rumque proprietates. Inquirit in duo genera rarefactionum &
 condensationum. Subjicit hisce præmissis regulam, secundum
 quam Philosophia fructuose sit tractanda. Hæc in eo consistit, Pag. 191.
 ut soli veritati litemus, ab omni sectarum studio immunes.
 Lumen boreale a *Plinio H. N. II, 33*, & *Seneca Nat. Quæst. I,*
15, jam commemoratum esse, indicat. Magnetem a ferro ap- 206.
 peti, docuere veteres. *Orpheum, Euripidem, Lucretium,*
& Claudianum, eo nomine laudat Noster. Extollit Italos lau-
 dibus, qui inventis novis inclaruerunt, *Americum Vespuccium,*
novi orbis repertorem, Borellium, Galileum a Galileis, nec
 non *Cartesium, Hugenum, & Newtonum. Ipatia, Theonis*
filia, invenit *Barylion*, instrumentum, gravitati fluidorum ex- 4.
 plorandæ accommodatum. Discipulus *Ipatia, Synesius Cyre-
 naus*, id aliquatenus descripsit. Instrumentum, quo *Hookius*
 docuit profunditatem maris explorare, Noster tribuit invento-
 ri *Leoni Baptista Alberti*, Florentino. Barometri inventum
 tribuit *Torricellio*, Florentino, discipulo *Galilei. Alexandrum*
Spinam, qui decessit A. 1313, tradit fuisse perspicillorum vi-
 treorum autorem. Citat eapropter ad testimonium *Chroni-
 con antiquum Patrum Dominicanorum Cænobii S. Catharinae*,
 quod est Pisis. *Jordanus da Rivalto*, qui obiit A. 1311, testis
 est, nondum 20 effluxisse annos, cum perspicilla sint inven-
 ta. *Salvini di Armato* hæc est apud Florentinos inscriptio: 6.
*Qui diace Salvino d' Armato degl' Armati di Firenze inventor
 degl' Occhiali. Dio gli perdoni le peccata. Anno D. 1317.* At de
 hac Inscriptione alibi dictum. Exstat enim de inventione per-
 spicillorum Dissertatio Itali celeberrimi admodum elegans &
 polita. Suffecerint hæc in præsens loco speciminis. Restat
 enim, ut de aliis quoque ingeniorum monumentis carptim &
 capitulatim exponamus.

GERARDI MEERMANN, JURISCONSULTI,

Rrr 3

Speci-

- Pag. 183. eadem *Dominica* nobilitas tribuitur; Seculo XVI non sunt antiquiora. *Cuperus* monet, apud biographos mediæ ætatis, aliosque veteres scriptores, nullum nobilissimæ illius consanguinitatis vestigium reperiri, laudatis *Beato Jordano*, *Bartholomæo Tridentino*, *Constantino Urbevetano*, *Gerardo de Fracheto*, *Theodorico de Appoldia*, *Luca Tudensi*, *Nicolao Trivetto*, *Petro Equilino*, *Vincentio Bellovacensi*, *Jacobo de Voragine*, *Mombritio*, & *S. Antonino*. Respondet Noster, neganti argumento parum inesse fidei. Monet idem, medio ævo nomina personarum pura ac simplicia referri, nec Dominicanos nomen gentis suæ adhibuisse. Færetur, veteres consuevisse *Dominicum de Calaroga* nullo adjectæ nobilitatis indicio appellare. Confugit ad testimonium Sororis Angelicæ, e Seculo XIII depromptum. Restat, ut, genuinum illud esse, intelligatur. Nostrum non est, huic certamini interestrepere, vel iudicium ejus nobis arrogare. Relinquimus eis, quorum interest, integram hujus controversiæ adjudicationem.
- 213.
- 221.

NORMA DI STUDIARE CON PROFITTO LA FILOSOFIA
 proposta a gli Studiosi di essa, &c.

hoc est,

NORMA STUDENDI PHILOSOPHIÆ
 cum commodo, studiosis illius proposita a CAROLO
 TAGLINI, Prof. Publ. Ordin. Philos. in Academia Pisana,
 interventu Epistolæ ad Ill. & Rev. Dominum
 Marchionem GABRIELEM RICCARDUM,
 Subdecanum Metropoleos Florentinæ.

Editio altera.

Florentiæ, apud Josephum Pagani, 1742, 8.

Alph. 1 plag. 7.

Fecit periculum Cl. Auror persuadendi, quanta sit Philosophiæ utilitas, & quænam recte Philosophiam tractandi sit ratio fructuosa. Enumerat instrumenta physica ac mathematica, a recentioribus inventa. Ostendit, quanto in pretio esse debeant Philosophi veteres, licet, a recentioribus multas Philosophiæ accessiones adjunctas

junctas esse, hæud inficietur. Exponit ortum formarum materia-
 lium ac corporearum. Animum appellit ad motum, ejusque diffe-
 rentias & proprietatem. De quatuor elementis differit. Ex com-
 mixtione elementorum exponit corporum species varias, eo-
 rumque proprietates. Inquirit in duo genera rarefactionum &
 condensationum. Subjicit hisce præmissis regulam, secundum
 quam Philosophia fructuose sit tractanda. Hæc in eo consistit, Pag. 191.
 ut soli veritati litemus, ab omni sectarum studio immunes.
 Lumen boreale a *Plinio H. N. II, 33*, & *Seneca Nat. Quest. I,*
15, jam commemoratum esse, indicat. Magnetem a ferro ap- 206.
 peti, docuere veteres. *Orpheum, Euripidem, Lucretium,*
 & *Claudianum*, eo nomine laudat Noster. Extollit Italos lau-
 dibus, qui inventis novis inclaruerunt, *Americum Vespucium*,
 novi orbis repertorem, *Borellium, Galileum a Galileis*, nec
 non *Cartesium, Hugenium, & Newtonum. Ipatia, Theonis*
filia, invenit *Barylion*, instrumentum, gravitati fluidorum ex- 4.
 plorandæ accommodatum. Discipulus *Ipatia, Synesius Cyre-*
neus, id aliquatenus descripsit. Instrumentum, quo *Hookius*
 docuit profunditatem maris explorare, Noster tribuit invento-
 ri *Leoni Baptiste Alberti*, Florentino. Barometri inventum
 tribuit *Torrucellio*, Florentino, discipulo *Galilæi. Alexandrum*
Spinam, qui decessit A. 1313, tradit fuisse perspicillorum vi-
 treorum autorem. Citat eapropter ad testimonium *Chroni-*
con antiquum Patrum Dominicanorum Cœnobii S. Catharinae,
 quod est Pisis. *Jordanus da Rivalto*, qui obiit A. 1311, testis
 est, nondum 20 effluxisse annos, cum perspicilla sint inven-
 ta. *Salvini di Armato* hæc est apud Florentinos inscriptio: 6.
Qui diace Salvino d' Armato degl' Armati di Firenze inventor
degl' Occhiali. Dio gli perdoni le peccata. Anno D. 1317. At de
 hac Inscriptione alibi dictum. Exstat enim de inventione per-
 spicillorum Dissertatio Itali celeberrimi admodum elegans &
 polita. Suffecerint hæc in præsens loco speciminis. Restat
 enim, ut de aliis quoque ingeniorum monumentis carptim &
 capitulatim exponamus.

GERARDI MEERMANN, JURISCONSULTI,

Rrr 3

Speci-

Specimen Animadversionum criticarum in Caji, JCTi, Institutiones. Accedit earundem Caji Institutionum summarium, a PETRO ÆGIDIO, Antwerpiensi, primum publici juris factum A. 1517, nunc vero iterum, & emendatius quidem, in lucem editum.

Mantux Carpetanorum, apud Anton. Sanz, 1743, 8.

Plag. 4.

Clarissimus Autor, nobilis elegantiorum Jctorum collega, cum animadvertisset, Institutiones Caji barbaras relictas ab Aniano, & longe adhuc corruptiores a subsequenti ævo ad nos transmissas fuisse, operam dedit laudabili conatu, ut JCTi hujus inter Romanos præstantissimi Opusculum quantivis pretii, quod ipse *Tribonianus* maximam partem in usus suos converterat, a scribarum mendis repurgatum, integritati suæ pristinoque nitore restitueretur. Adhibita igitur in consilium prima Institutionum Cajo-Anianicarum editio, Lutetiæ Paris. A. 1525 absoluta, & incognita, saltem non visa, *Schulringio*, itemque antiquissimo & optimæ notæ Codice MSto, qui ex Bibliotheca *Vossiana* in Lugduno-Batavam translatus est, dici non potest, quam egregius inde emendationum apparatus enatus sit, qui compluribus Caji locis, depravatis turpiter, ideoque intellectu difficillimis, dextre medetur, lucemque affundit. Quod ut perspiciant omnes, qui hæc nostra legunt, subjungemus specimina quædam. Apud Cajum *Lib. II Tit. 3 §. 5* hæc exstant: *Similiter & si quis adoptatus fuerit, testamentum, quod, antequam adoptaretur, fecerat, non valebit*; quæ lectio est exemplaris Genevensis anni 1586, in contextum admissa ab *Schulringio*. Cum autem huic ipsi editioni haud adeo multum tribuendum sit, prout *Noordkerkius* jam observaverat in *Disquisitione de Lege Petronia Cap. IV §. 3*, eaque emendatio ab editoris ingenia profecta potius, quam Codicis MSti autoritate niti, videatur; parum a lectione vulgata, Codicis *Leidenensis ac Gothani*, itemque editionis *Boucardine & Lugdunensis* anni 1553, ubi scriptum est: *similiter & is, qui adoptatus fuerit, recessurum se credit, si unius literæ transpositione, alteriusque*

riusque mutatione, pro *Et* rescripserit *ejus*, ita quidem, ut verba integra hoc fluant ordine: *similiter ejus, qui adoptatus fuerit, testamentum, quod, antequam adoptaretur, fecerat, non valebit.*

Eodem in *Cassii* Libro *Tit. 8 §. 3* verba, nec disputari potest, Pag. 26.
si de diversis matribus nascantur, qui uno patre geniti sunt, non poterunt intelligi, nisi sequamur Bouchardi editionem, rectissime sic habentem: neque hoc magni interesse potest, si de diversis matribus nascantur, cum uno patre geniti sunt.

Tit. 10 §. ult. apud *JC*rum legitur: *Et multa praterea quorumcunque similia sunt: secundum qua Et ille furti tenetur, qui, ut fieret, opem, aut consilium, aut studium, commodaverit: velut, si quis pecuniam, quam in manu aliquis tenebat, excusserit, ut alii eam rapere possent.* Priora hujus Paragraphi verba corruptissima esse, manifesto apparet, nec multo emendatius ea leguntur in Codice *MSto*, tam *Leidensi*, quam *Gothano*. *Bouchardi* tamen editio faciem quodammodo praefert ad eruendam lectionem veram, aut saltem a genuina parum recedentem. Ecce enim! ibidem ea ipsa verba hoc referuntur modo: *Et multa praterea quorumcunque similia sunt, secundum legem furti tenentur. Sed Et, si quis, ut ferret opem, aut consilium, aut studium commodaverit, velut, si quis pecuniam, quam in manu aliquis tenebat, excusserit, ut alii eam rapere possint, in idem judicium incidit.* Unde sic fere locum hunc restituerendum arbitratur *Consultissimus* Autor: *Et multa praterea bonum similia. Quicumque ea faciunt, secundum legem furti tenentur: sed Et, si quis, ut id fieret, opem, aut consilium, aut studium, commodaverit, &c. in idem judicium incidit.* Hujus emendationis ut patris rationem reddat eruditissimus *Meermanus*, primum *ro* quorumcunque, quod haud dubie in mento cubat, & complurium eruditorum ingenia torfit, dissolvit in *horum* quicumque ea, haud temerario sane ausu, cum frequens satis librariorum lapsus fuerit, ut duas pluresve voces in unam contraxerint. Certe, verba, *Et multa horum similia*, ad *Aniano* esse profecta, ex eo quoque apparet, quod apud *Epitomatores* reperiantur.

nione

tione rescriptis *font*, quod contracte idem, quod *faciunt*, denotat. Tandem pro *ut ferret* præstantissimus Auctor, bonæ notæ exemplaria secutus, reposuit *ut id fieret* (scilicet furtum). Et sic eleganter in integrum restitutus videtur locus, qui ante inter obscuriora referri debebat.

AN ESSAY ON THE CAUSE AND SEAT OF
the Gout, &c.

hoc est,

EXERCITATIO DE CAUSA ET SEDE
Podagræ, in qua opiniones variorum Autorum consi-
derantur, & quedam operationes externæ commen-
dantur, per DALE INGRAM, Cbi-
rurgum.

Radingæ, apud Jo. Newbery & C. Micklewright, 1743, 8 maj.

Plag. 7, cum Fig. 1.

Autores, qui de Podagra scripserunt, de curatione ejus nihil adhuc certi posuerunt, cum in causa declaranda maxime adhuc dubii sint. *Paræus*, materiam podagræ singularem prorsus esse, asserit, & ad cancri materiem quam proxime accedere, assumpsit, sed ob effectus utriusque diversos non consentientem habet Autorem nostrum, inprimis cum ex historiis morborum adductis is declaret, illum veram podagram non cognovisse. *Willisus* ab acido nervoso & sale fixo sanguinis causam podagræ deduxit, sed sententiam phænomenis consentientem non deprehendit. Alii viscidum sanguinis acufant; sed non satis patet, cur hoc, in toto corpore dispersum, non nisi in certis partibus morbum producat. *Cel. Boerhaave* causam podagræ in vitia temperie ultimorum quidem & nervosorum vasculorum ponit, & cum inprimis ad liquidum, quod nervosas partes alluit, respiciat, Auctor noster oleum, in cellulis membranæ adiposæ, & vasculis lubricantibus articulorum & tendinum, contentum, intelligere videtur. Cum in rheumatismo flavus sæpius humor musculos obsideat, rheumatissimum gradu tantum a podagrâ differre monet, cum in hoc morbo

morbo liquor morbosus tantum spissior evadat. Ad quam sententiam etiam *Listerus* accedit, qui, humorem, articulos & ligamenta lubricantem, in sano statu tenuem & oleosum, in crudum & viscidum serum stagnans mutari, asserit. His præmissis, Autor noster de membrana adiposa sub cute expansa, & de reliqua pinguedine, in corpore distributa, disserit, & historiam secretionis adiposæ repetit. Boni igitur humores, optime digesti, in corpore hoc oleum tenue lubricans æquabiliter distribuunt, & acria salia involvunt; quodsi vero liquor hic depravetur, tunc mala oriuntur, quæ Autor noster ex causis suis nunc ulterius deducit. Diæta perversa, & inprimis vini & spirituosorum liquorum potus, defectus exercitii corporis, & alia similia, salis morbosei genus in sanguinem introducunt, quod causa est, cur humores membranz adiposæ coagulent. Coagulum vero, cum non semper unius consistentiæ sit, sed pro differentia ætatis, habitus corporis, durationis podagræ, &c. variet, diversos etiam paroxysmos podagricos reddit. Quo vero ostendat, quomodo coagulum fieri possit, experimentum adducit Autor, ubi drachma olei, cum dimidia drachma aceti stillatitii commissa, coagulum & serum sistit, quæ massa, si drachma semis decocti Gallorum additur, tenax coagulum, vix ac ne vix quidem aqua solvendum, efficit. Nitrosum aeris acidum, & acidum tartari, in vino causas coaguli adducit, & postea partes disquirit, in quibus potissimum materia illa hæreat; qua occasione de præfatio vitæ longæ ex podagra, & de specificis remediis contra hunc morbum, disserit, & nimiam fiduciam ægrorum hoc in casu deridet. Quousque vero hoc morbi genus curari possit, nunc ulterius declarat, & inprimis de externis remediis, ad Chirurgiam spectantibus, disserit. Venæsectio quidem in principio, ut in omnibus inflammationibus, impetum morbi cohibet, & ideo in variis casibus suadenda erit, sed in malo hæreditario, & in podagra inveterata, inprimis si præter extremitates alias quoque partes obsidet, non concedatur. Salivatio mercurialis, quæ a nonnullis commendatur, in hoc morbo plus damni attulit, quam commodi. Sed longe aliter sentit Autor noster

de balneis calidis, tam siccis, tam humidis, quibus non tantum in hoc morbo, sed & in aliis plurimis, debellandis magnam vim adscribit. Tandem operationem chirurgicam commendat, scilicet cauteria & fongiculos impicinis, si in regione poplizza, ad originem musculorum gastrocnemiorum, quos icone declarat, applicentur.

HISTORIA NATURALIS URBIS VER-
diæ juxta omnes, eo pertinentes, circumstantias, sub as-
sidua & diuturniori observatione debite indagatas, bre-
viter delineata a JOANNE CONRADO TRUM-
PHIO, Med. Doct. Operar. metallicar. Hercin. Med.
Ord. & Academ. Nat. Curiosor.

Collega.

Norimbergæ, 1744, 4-

Plag. 3.

Traclationem Cl. Autor in tria dividit *Capita*. Primo dis-
 ferit de aere, secundo de aquis, tertio de locis. Aer
 Verdenfis, ipso judice, copia effluviatorum aquosorum scater.
 Inde fit, ut vasa stannea maculis vix delendis ibi conspurcentur,
 vestes in cistis serinisque reddantur mucosæ, lintea hu-
 morent bibant, libri, in Bibliothecis repositi, contrahant squa-
 lorem. Situ & macore ibi laborare incipiunt corpora, hu-
 mori imbibendo apta. Causa humoris tam copiosi accessenda
 est ex Allera, moenia urbis alluente, cujus aquæ sæpius sta-
 gnant; ex regione sabulosa, aquis referta; ex domorum ni-
 stia connexione; ex ventorum pluviatorum multitudine. Aer
 hic æstivo tempore est salubris; hierno parum sanus. Ven-
 torum ratio, ad plagas cardinales conformata, ab Autore edif-
 feritur. Ventus australis alicubi aicit dolores capitis. Asthmaticis
 haud abundat regio. Verdenfes utuntur aquis maximam par-
 tem potentibus. Fons unus usui medico inservit. Hydro-
 metrum, potens humensum, indicat gradum quintum, homo-
 sextum. Examinavit Autor aquas potentes per sic dicta *rea-*
gentia, & animadvertit, eisdem contineri terrestres & salinas
 quas-

quasdam particulas. Residuum post evaporationem arte factam prodit ex maxima parte grana salina, ex sale quodam medio consistentia, qualis est tartari vitriolati, aut arcani duplicati. Spiritus acidus eis haud inest, nisi exiguam partem respicias. Nitrum, quod eis inest, dici potest calcarium. Particulae terrestres remanentes sunt plerumque albæ & alcalinæ. Magnes ex ea materiales quasdam trahit particulas, licet minor copia. Inde accidit, ut quædam cerevisia lac coagulare faciat, si id cum ea coquatur, ac ova in ea haud satis possint dissolvi. Aquæ hæc minerales haud conveniunt infusis ac decoctis, conducunt tamen & sanis & ægrotis. Nitrum calcarium vim habet, humores viscidos dissolvendi. Aqua Verdensis apta est excretioni promovendæ. Aqua Allerana piscibusque marinis emolliendis est conducibilior. Allerana piscibus est referta, siquidem lentior incedit. Ipse exuberans haud fecundat terram, limo quippe oleoso destitutus. Deest ei sal alcalinum & terrestrium particularum, proxime innexarium, copia. Alit ipse anguillas, ac eapropter aqua ejus est salubris. Visurgis vicinus agros exundatione reddit feraces, pisces præbet, naviumque est patiens. Aquæ ejus & coctioni & lotioni est inepta, humoribus quippe argillosis turbida plerumque. Pisces ejus minorem saporis delectationem præbent, quam Allerani. In causa est aqua minus magisque pura. Omittimus rivus. Cerevisia paratur ex polenta hordei in morem Gardelegiensis. Est ipsi vis nutriendi. Flatulenta haud est, ob additos lupuli flores. Primaria est spissior, ideoque literatis inconveniens. Sulphur narcoticum, quod ei inest ex lupulo, caput ventriculorumque gravat. Ditiores bibunt vinum aqua mixtum, vel cerevisiam leviolem triticeam, cui nomen *Breibana*, aliunde advehi solitam. Fons existat prope Verdam medicatus, quem Autor copiose describit, exquisite ab ipso perlustratum. Vehit ipsius aqua vitriolicum acorem, nec tamen tam copiosum, quam qui in Pirmontanis acidulis reperitur. Ostendit ex variis experimentis Autor, aquam eam esse mineralem, ususque non plane contemnendi. Tandem ipse transit ad situm regionis,

Pag. 9.

11.

12.

14.

15.

17.

& alia. Terram sterilem incolæ vocant *geest*, quasi *giist*, *infæcundam*. Ex terra humidiori ac pinguiori eruuntur cespites sulphurei, seu *turfi*. Prætermittimus cetera, non sine cura & observata, & literis consignata. Operam Cl. Autoris, aliis imitandam, merito prædicamus, rati, Medicum infeliciter arti suæ operam navare, nisi aerem, aquam, & rationes reliquas, loci, in quo versatur, habeat in numero.

CONTINUATIO SCHEDIASMATIS DE
 Methodo interpolandi, Autore JO. THEOPHILO
 WALZIO, Consil. & Math. Reg. nec non Acad.
 Scient. Berolinens. Socio.

Vid. Nov. Act. Erud. Mens. Mart. P. I pag. 129. seq.

Post aliquam temporis intercapedinem, datam in priori Schediasmate fidem liberaturus, opus in pertexenda circa doctrinam interpolationum tela prosequor. Cum vero in applicatione methodi versemur, binasque series pro Binomio ad potestatem indeterminatam evehendo jamjam dederimus, quarum quidem altera abrumptur, si exponens potestatis est numerus affirmativus integer, altera autem, si exponens, quem diximus, numero integro negativo est æqualis; e re esse videtur, ut ostendamus, quo pacto hæc duæ series in unam quasi conflari, atque adeo series pro $(a+b)^q$ exstrui, possit, quæ ad finitum duntaxat terminorum numerum utroque casu necessario excurrat.

Ut igitur appareat, quanta sit hujus methodi in hoc negotio opportunitas, loco $(a+b)^q$ rursus scribendum erit

$a(1 + \frac{b}{a})^q$, quo facto ipsius $1 + \frac{b}{a}$ potestates prorsum & retrorsum juxta intervalla 0, 1, 2, 3, 4, atque -1, -2, -3, -4, &c. ordinandæ, ut vides:

$$\begin{array}{ccccccccccc} & -4 & & -3 & & -2 & & -1 & & 0 & & 1 & & 2 \\ & b^{-4} & & b^{-3} & & b^{-2} & & b^{-1} & & b^0 & & b^1 & & b^2 \\ (1 + \frac{b}{a}) & ; & (1 + \frac{b}{a}) & ; & (1 + \frac{b}{a}) & ; & (1 + \frac{b}{a}) & ; & (1 + \frac{b}{a}) & ; & (1 + \frac{b}{a}) & ; & (1 + \frac{b}{a}) & ; \\ & & & & & & & & & & & & & (1 + \frac{b}{a})^3 \end{array}$$

$(1 + \frac{b^3}{a^3})$; $(1 + \frac{b^4}{a^4})$; &c. tuncque ultro patebit, terminum $(1 + \frac{b^q}{a^q})$,

quem quærimus, hunc esse, cujus intervallum a medio $(1 + \frac{b}{a})^0$

sive 1 , est $= q$. Porro cum termini a medio $(1 + \frac{b}{a})$,

æquali numero utrinque excurrant, perspicuum est, quæ-
 sitionem devolvi ad casum Problematis III in superiori Sche-
 diasmate, quo nimirum terminus generalis investigatur seriei,
 a termino quodam medio utrinque in infinitum extensæ, po-
 sito scilicet numero terminorum impare. Revocata igitur in
 mentem significacione, quam symbolis $a, D', \&c. d', d'' \&c.$
 $d, d \&c. \Delta', \Delta'' \&c.$ l. c. pag. 139 tribuimus, invenietur,

$a = (1 + \frac{b}{a})^0 = 1$; (scilicet a dicto loco innuit terminum se-
 riei medium, quod vitandæ confusionis gratia adhuc mone-
 mus,)

$$d = \frac{b}{a+b}; d' = \frac{b}{a}; \text{ unde } \Delta' = d + d' = \frac{2ab + bb}{a(a+b)}$$

$$\text{Po ro } D' = \frac{bb}{a(n+b)}; \text{ quare } \Delta' + D'q = \frac{2ab + (q+1)bb}{a(a+b)},$$

quod enim l. c. fuit y , hic nobis est q . Ita porro, substitu-

$$\text{tionibus recte initis, reperiemus, } d'' = \frac{bb + aa - ab}{a(a+b)}$$

$$= \frac{aa}{(a+b)^2} = \frac{b^3}{a(a+b)^2}; d'' = \frac{aa - ab + bb}{aa} = \frac{a}{a+b}$$

$$= \frac{b^3}{aa(a+b)}; \text{ unde } d'' + d = \Delta'' = \frac{2ab^3 + b^4}{aa(a+b)^2}. \text{ Pariter}$$

$$\text{est } D'' = \frac{-a^3 + a^2b - ab^2 + b^3}{aa(a+b)} + \frac{b^4}{(a+b)^2} = \frac{b^4}{aa(a+b)^2}$$

$$\text{Quare } 2\Delta'' + D''q = \frac{4ab^3 + (q+2)b^4}{aa(a+b)^2}. \text{ Ita, hanc ope-}$$

rendi rationem ulterius dextreque instituendo, eruitur,

$$d''' = \frac{b^5}{a^2(a+b)^2}; d'' = \frac{b^5}{aa(a+b)^3}; \text{ unde } d'' + d''' = \frac{2ab^5 + b^6}{b^5}$$

$$\Delta''' = \frac{b^5}{a^2(a+b)^2}; \& D'' = \frac{b^5}{a^2(a+b)^3}; \text{ hincque}$$

$$3\Delta''' + D''q = \frac{6ab^5 + (q+3)b^6}{a^2(a+b)^5}. \text{ Porro detegitur,}$$

$$4\Delta^{IV} + D^{IV}q = \frac{8ab^7 + (q+4)b^8}{a^4(a+b)^4}; \quad 5\Delta^V + D^Vq =$$

$$\frac{10ab^9 + (q+5)b^{10}}{a^5(a+b)^5}, \& \text{ sic deinceps. Hos itaque valores}$$

in serie pag. 139 l. c. sufficiens emerget, $a^q(1 + \frac{b}{a})^q =$

$$(a+b)^q = a^q + \frac{q(2d + (q+1)b)}{1} a^{q-1} b + \frac{q \cdot q^2 - 1 \cdot (4ab + (q+2)bb)}{1 \cdot 2} a^{q-2} b^2 + \frac{q \cdot q^2 - 1 \cdot q^2 - 4 \cdot (6ab^2 + (q+3)b^3)}{1 \cdot 2 \cdot 3} a^{q-3} b^3 + \frac{q \cdot q^2 - 1 \cdot q^2 - 4 \cdot q^2 - 9 \cdot (8ab^3 + (q+4)b^4)}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4} a^{q-4} b^4 + \frac{q \cdot q^2 - 1 \cdot q^2 - 4 \cdot q^2 - 9 \cdot q^2 - 16 \cdot (10ab^4 + (q+5)b^5)}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5} a^{q-5} b^5 + \&c.$$

unde lex coefficientium sponte elucet. Levi autem attentione utique perspicitur, seriem hancce finito numero terminorum gaudere, quotiescunque $q =$ numero integro, eidemque vel affirmativo, vel negativo.

Ex hisce seriebus, quibus $(a+b)^q$ exprimitur, varia licebit ad summas serierum infinitarum eliciendo deducere; de quibus pauca, *ως ἐν προόδῳ*, delibasse sufficiat. Quoniam itaque

$$(a+b)^q = a^q + \frac{q}{1} a^{q-1} b + \frac{q \cdot q - 1}{1 \cdot 2} a^{q-2} b^2 + \&c.$$

$$= a^2 + \frac{q}{1} a^2 \frac{b}{a+b} + \frac{q \cdot q + 1 \cdot a^2 b^2}{1 \cdot 2 \cdot (a+b)^2} + \&c. \text{ coæqua-}$$

tis hisce τῶν $(a+b)^2$ valoribus, inveniatur,
 $q a^{q-1} b + \frac{q \cdot q - 1}{1 \cdot 2} a^{q-2} b^2 + \frac{q \cdot q - 1 \cdot q - 2}{1 \cdot 2 \cdot 3} a^{q-3} b^3 + \&c$

$$= \frac{b}{a+b} + \frac{q a^2}{1 \cdot 2 \cdot (a+b)^2} + \frac{q+1 \cdot q+2}{2 \cdot 3} \frac{b^3}{(a+b)^3} +$$

$$\frac{q+1 \cdot q+2 \cdot q+3}{2 \cdot 2 \cdot 3} \frac{b^4}{(a+b)^4} + \&c. \text{ Quodsi jam in locum } q$$

substituatur quilibet numerus integer, idemque vel affirmativus, vel negativus; palam est, alterum quidem æqualitatis membrum abrumpi, alterum vero currere ad infinitum, unde levissimo negotio infinitas infinitarum ferierum summas, easque minime spernendas, depromere licet. Sint, exempli causa, $a=2, b=1, n=2$; exhibit series infinita:

$$\frac{1}{3} + \frac{3}{2} \times \frac{1}{2} + \frac{3 \cdot 4}{2 \cdot 3} \times \frac{1}{27} + \frac{3 \cdot 4 \cdot 5}{2 \cdot 3 \cdot 4} \times \frac{1}{81} + \frac{3 \cdot 4 \cdot 5 \cdot 6}{2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5} \times \frac{1}{243} + \&c;$$

cujus summa est $= \frac{7}{8}$. Sint porro $a=3, b=1, n=3$;

$$\text{erit series infinita } \frac{1}{4} + \frac{4}{2} \times \frac{1}{16} + \frac{4 \cdot 5}{2 \cdot 3} \times \frac{1}{64} + \frac{4 \cdot 5 \cdot 6}{2 \cdot 3 \cdot 4} \times \frac{1}{256}$$

$$+ \frac{4 \cdot 5 \cdot 6 \cdot 7}{2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5} \times \frac{1}{512} + \frac{4 \cdot 5 \cdot 6 \cdot 7 \cdot 8}{2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5 \cdot 6} \times \frac{1}{1024} + \&c. \text{ in inf.} = \frac{37}{81}$$

sint rursus $a=4, b=1, n=4$; erit series infinita, $\frac{1}{5} +$

$$\frac{5}{2} \times \frac{1}{25} + \frac{5 \cdot 6}{2 \cdot 3} \times \frac{1}{125} + \frac{5 \cdot 6 \cdot 7}{2 \cdot 3 \cdot 4} \times \frac{1}{625} + \frac{5 \cdot 6 \cdot 7 \cdot 8}{2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5} \times \frac{1}{3125} + \&c.$$

$= \frac{369}{1024}$. Tandem, si $a=3, b=2, n=3$, formabitur series

randi rationem ulterius dextreque instituendo, eruitur,

$$d''' = \frac{b^5}{a^2(a+b)^2}; d'' = \frac{b^5}{aa(a+b)^3}; \text{ unde } d'''' + d''' =$$

$$\Delta''' = \frac{2ab^5 + b^6}{a^3(a+b)^3}, \text{ \& } D''' = \frac{b^6}{a^3(a+b)^3}; \text{ hincque}$$

$$3\Delta''' + D'''q = \frac{6ab^5 + (q+3)b^6}{a^3(a+b)^3}. \text{ Porro detegitur,}$$

$$4\Delta^{IV} + D^{IV}q = \frac{8ab^7 + (q+4)b^8}{a^4(a+b)^4}; \text{ } 5\Delta^V + D^Vq =$$

$$\frac{10ab^9 + (q+5)b^{10}}{a^5(a+b)^5}, \text{ \& sic deinceps. Hos itaque valores}$$

in serie pag. 130 l. c. sufficiens emerget, $a^q(1 + \frac{b}{a})^q =$

$$(a+b)^q = a^q + \frac{q(2d + (q+1)b)}{1} a^{q-1} b +$$

$$q \cdot q^2 - 1 \cdot \frac{(4ab + (q+2)bb)}{1 \cdot 2} a^{q-2} b^2 +$$

$$q \cdot q^2 - 1 \cdot q^2 - 4 \cdot \frac{(6ab^2 + (q+3)b^3)}{1 \cdot 2 \cdot 3} a^{q-3} b^3 +$$

$$q \cdot q^2 - 1 \cdot q^2 - 4 \cdot q^2 - 9 \cdot \frac{(8ab^3 + (q+4)b^4)}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4} a^{q-4} b^4 +$$

$$q \cdot q^2 - 1 \cdot q^2 - 4 \cdot q^2 - 9 \cdot q^2 - 16 \cdot \frac{(10ab^4 + (q+5)b^5)}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5} a^{q-5} b^5 + \&c.$$

unde lex coefficientium sponte elucet. Levi autem attentione utique perspicitur, seriem hancce finito numero terminorum gaudere, quotiescunque $q =$ numero integro, eidemque vel affirmativo, vel negativo.

Ex hisce seriebus, quibus $(a+b)^q$ exprimitur, varia licebit ad summas serierum infinitarum eliciendo deducere; de quibus pauca, *ἀπὸ τῆς ἀναπόδο*, delibasse sufficiat. Quoniam itaque

$$(a+b)^q = a^q + \frac{q}{1} a^{q-1} b + \frac{q \cdot q - 1}{1 \cdot 2} a^{q-2} b^2 + \&c.$$

$$= a^2 + \frac{q}{1} a^2 \frac{b}{a+b} + \frac{q \cdot q + 1 \cdot a^2 b^2}{1 \cdot 2 \cdot (a+b)^2} + \&c. \text{ coequa-}$$

tis hifce τδ (a + b)² valoribus, inveniatur,

$$q a^2 \frac{1}{1} b + \frac{q \cdot q - 1}{1 \cdot 2} a^2 \frac{2}{2} b^2 + \frac{q \cdot q - 1 \cdot q - 2}{1 \cdot 2 \cdot 3} a^2 \frac{3}{3} b^3 + \&c$$

$$= \frac{q a^2}{a+b} + \frac{q+1 \cdot b^2}{1 \cdot 2 \cdot (a+b)^2} + \frac{q+1 \cdot q+2 \cdot b^3}{2 \cdot 3 \cdot (a+b)^3} +$$

$$\frac{q+1 \cdot q+2 \cdot q+3 \cdot b^4}{2 \cdot 2 \cdot 3 \cdot (a+b)^4} + \&c. \text{ Quodsi jam in locum } q$$

substituatur quilibet numerus integer, idemque vel affirmativus, vel negativus; palam est, alterum quidem æqualitatis membrum abrumpi, alterum vero currere ad infinitum, unde levissimo negotio infinitas infinitarum serierum summas, easque minime spernendas, depromere licet. Sint, exempli causa, a=2, b=1, n=2; exhibit series infinita:

$$\frac{1}{3} + \frac{3}{2} \times \frac{1}{9} + \frac{3 \cdot 4}{2 \cdot 3} \times \frac{1}{27} + \frac{3 \cdot 4 \cdot 5}{2 \cdot 3 \cdot 4} \times \frac{1}{81} + \frac{3 \cdot 4 \cdot 5 \cdot 6}{2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5} \times \frac{1}{243} + \&c;$$

cujus summa est = $\frac{7}{8}$. Sint porro a=3, b=1, n=3;

erit series infinita

$$\frac{1}{4} + \frac{4}{2} \times \frac{1}{16} + \frac{4 \cdot 5}{2 \cdot 3} \times \frac{1}{64} + \frac{4 \cdot 5 \cdot 6}{2 \cdot 3 \cdot 4} \times \frac{1}{256}$$

$$+ \frac{4 \cdot 5 \cdot 6 \cdot 7}{2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5} \times \frac{1}{512} + \frac{4 \cdot 5 \cdot 6 \cdot 7 \cdot 8}{2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5 \cdot 6} \times \frac{1}{1024} + \&c. \text{ in inf.} = \frac{37}{81}$$

sint rursus a=4, b=1, n=4; erit series infinita, $\frac{1}{5} +$

$$\frac{5}{2} \times \frac{1}{25} + \frac{5 \cdot 6}{2 \cdot 3} \times \frac{1}{125} + \frac{5 \cdot 6 \cdot 7}{2 \cdot 3 \cdot 4} \times \frac{1}{625} + \frac{5 \cdot 6 \cdot 7 \cdot 8}{2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5} \times \frac{1}{3125} + \&c.$$

= $\frac{369}{1024}$. Tandem, si a=3, b=2, n=3, formabitur series

series $\frac{2}{5} + \frac{4}{2} \times \frac{4}{25} + \frac{4.5}{2.3} \times \frac{8}{125} + \frac{4.5.6}{2.3.4} \times \frac{16}{625} + \frac{4.5.6.7}{2.3.4.5} \times$
 $\frac{32}{3125} + \&c.$ cujus summa $= \frac{98}{81}$. Et sic in aliis casibus nu-

mero infinitis, quos ludendo quis effingere valet.

Quod si autem ita acciderit, ut index potestatis q expli-
 cetur per numerum fractum $\frac{k}{l}$; utrumque æqualitatis mem-

brum ad infinitum verget; tuncque obtinere erit binas series
 infinitas, valore inter se æquales, sed velocitate convergendi
 differentes. Generaliter enim, quicquid sunt a & b , habebitur,

$$\frac{k}{l} \frac{k-1}{a} \frac{l}{b} + \frac{k \cdot k-1 \cdot k-2 \cdot l}{1 \cdot 2 \cdot l^2} \frac{l}{a} \frac{l}{b^2} + \frac{k \cdot k-1 \cdot k-2 \cdot l \cdot k-3 \cdot l}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot l^3} \frac{l}{a} \frac{l}{b^3} + \&c.$$

$$= \frac{\frac{k}{l} \frac{l}{a}}{a+b} + \frac{k+1}{2l} \frac{b^2}{(a+b)^2} + \frac{k+1 \cdot k+2 \cdot l}{2 \cdot 3 \cdot l^2} \frac{b^3}{(a+b)^3} + \&c.$$

Speciatim vero, positis a & $b=1$, erit se-

$$\text{ries, } \frac{k}{l} + \frac{k \cdot k-1}{1 \cdot 2 \cdot l^2} + \frac{k \cdot k-1 \cdot k-2 \cdot l}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot l^3} + \frac{k \cdot k-1 \cdot k-2 \cdot l \cdot k-3 \cdot l}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot l^4} + \&c.$$

$$= \frac{k}{l} \times \frac{1}{2} + \frac{k \cdot k+1}{1 \cdot 2 \cdot l^2} \times \frac{1}{4} + \frac{k \cdot k+1 \cdot k+2 \cdot l}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot l^3} \times \frac{1}{8} + \frac{k \cdot k+1 \cdot k+2 \cdot l \cdot k+3 \cdot l}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot l^4} \times$$

$\frac{1}{16} + \&c.$ quarum prior terminos habebit signis $+$ & $-$ al-
 ternatim, posterior autem omnes signo $+$ affectos; cum po-
 natur $l > k$; id quod specimen transmutationis terierum haud
 inelegans suppeditat.

Taceo, quæ ex comparatione seriei tertæ $(a+b)^q$ cum
 utraque priorum resultant. Si q statuatur esse numerus inte-
 ger affirmativus, nascuntur exinde transformationes quantita-
 tum finitarum, alia ratione non adeo obvix. Ita e g.

$$b^3 =$$

$$\begin{aligned}
 b^3 &= (3a + 6b) \frac{a^2 b}{a+b} + (4ab + 5bb) \frac{ab^2}{(a+b)^2} \\
 &+ \frac{(ab^2 + b^3)b^3}{(a+b)^3} - 3(a+b)ab. \text{ Sin } q = \frac{k}{l}, \text{ quic-} \\
 \text{quid valent } a \text{ \& } b, \text{ erit } &\frac{k}{l} \frac{k-1}{l} \frac{k-1}{l} \frac{k-1}{l} + \frac{k}{1.2.l^2} \frac{k-1}{l} \frac{k-1}{l} \frac{k-1}{l} + \\
 &\frac{k.k-1.k-1^2}{1.2.3.l^3} \frac{k-1}{l} \frac{k-1}{l} \frac{k-1}{l} + \&c. = \frac{k}{1.2.l} \left(2a + \frac{k+1}{l} b \right) \frac{k-1}{a-l^2 b} \\
 &+ \frac{k}{1.2.l} \frac{k^2-1^2}{3.4.l^2} \left(4ab + \frac{k+2l}{l} bb \right) \frac{k-2l}{a-l^2 b^2} + \frac{k}{1.2.l} \frac{k^2-1^2}{3.4.l^2} \frac{(a+b)}{(a+b)^2} \\
 &\frac{k^2-4l^2}{5.6.l^2} \left(6ab^2 + \frac{k+3l}{l} b^3 \right) \frac{k-3l}{a-l^2 b^3} + \&c. \text{ Et in} \\
 &\frac{(a+b)^3}{(a+b)^3}
 \end{aligned}$$

casu speciali $a \text{ \& } b = 1$, erit series $\frac{k}{l} + \frac{k.k-1}{1.2.l^2} + \frac{k.k-1.k-2l}{1.2.3.l^3} + \&c. = \frac{k}{1.2.l} \left(\frac{k+3l}{l} \right) \times \frac{1}{2} + \frac{k}{1.2.l} \frac{k^2-1^2}{3.4.l^2} \left(\frac{k+6l}{l} \right) \times \frac{1}{4} + \frac{k.k^2-1^2}{1.2.l} \frac{k^2-4l^2}{3.4.l^2} \left(\frac{k+9l}{l} \right) \times \frac{1}{8} + \&c.$
 in infin. quæ series longe citius convergit priore; unde nova transformationum seges oritur. Quæ tandem combinandis vario modo his seriebus eruuntur, haud attingimus.

Ne igitur his diutius, quam par est, immoremur, ad alios methodi Interpolationum usus enucleandos, age, pedem proferamus. Præcipue autem de eo dispiciendum erit, ut, quæ ejusdem vis sit in terminis generalibus serierum varii generis inveniendis, exemplis quibusdam evincamus. Hunc in finem ex superiori Schediasmate *l. c. pag. 135* repetendum, seriei cujusvis, ad unam saltem partem excurrentis, terminum generalem Q designari per seriem $a + \frac{y d^1}{1} + \frac{y.y-1}{1.2} d^{11} +$

$$\frac{y.y-1.y-2}{1.2.3} d^{111} + \frac{y.y-1.y-2.y-3}{1.2.3.4} d^{1111} + \&c. \text{ denotantibus}$$

Ttt

a pri-

a primum seriei expositæ terminum, d', d'', d''' &c. primos terminos in successivis differentiarum ordinibus, & y , distantiam termini quæsitæ a primo a , positæ binorum seriei terminorum intervallis a se invicem æqualibus & $= 1$; vel etiam per seriem,

$$a + \frac{x-1}{1} d' + \frac{x-1 \cdot x-2}{1 \cdot 2} d'' + \frac{x-1 \cdot x-2 \cdot x-3}{1 \cdot 2 \cdot 3} d''' + \&c.$$

denotante x locum ipsum termini quæsitæ, vel, quod idem est, numerum terminorum a primo usque ad Q inclusive; ut nempe sit $x = y + 1$. Ex quo perspicitur, valorem ipsius Q numero terminorum finito expressum iri, quotiescunque differentie alicujus ordinis evanescant, quod accidit, ubi differentie ordinis præcedentis sunt singulæ inter se æquales. Evanescat e. g. d^{IV} , (adeoque etiam omnes subsequentes d^V , d^VI , d^{VII} &c.) quod ita habet, si differentie tertii ordinis omnes sint eadem: erit tunc Q æqualis his ipsis terminis, quos adscripsimus, reliquis omnibus in nihilum abeuntibus. Unde deducimus, omnis seriei terminum generalem formula finita designari posse, cujus termini tandem deducunt ad differentias alicujus ordinis inter se æquales. Pauca adduxisse exempla sufficiat.

In Problemate de Sectionibus angularibus sit radius circuli $= 1$, Chorda, Arcum quemvis A subtendens, $= b$; si Chorda Arcus A in data ratione secandi dicatur $= u$, per Theorema *Ptolemeanum*, (quod rectangulum sub diagoniis quadrilateri, in circulo inscripti, æquatur summæ rectangulorum sub binis lateribus oppositis,) facili opera invenientur successive æquationes sequentes:

$$\text{Pro } \frac{1}{2} A; bb = 1uu$$

$$\text{Pro } \frac{1}{3} A; bb = 4uu - 1u^4$$

$$\text{Pro } \frac{1}{4} A; bb = 9uu - 6u^4 + 1u^6$$

$$\text{Pro } \frac{1}{5} A; bb = 16uu - 20u^4 + 8u^6 - 1u^8$$

$$\text{Pro } \frac{1}{6} A; bb = 25uu - 50u^4 + 35u^6 - 10u^8 + 1u^{10}$$

$$\text{Pro } \frac{1}{7} A; bb = 36uu - 105u^4 + 112u^6 - 54u^8 + 12u^{10} - 1u^{14}$$

$$\text{Pro } \frac{1}{8} A; bb = 49uu - 196u^4 + 294u^6 - 212u^8 + 77u^{10} - 14u^{12} + 1u^{14}$$

Et sic porro; quibus solutis quovis casu obtinebitur u , id est, Chorda arcus, qui dati A submultiplex est secundum numerum, qui semissis est indicis potestatis altissimæ quantitatis u .

Ut

Ut igitur generaliter exprimere liceat æquationem pro $\frac{A}{n}$ facile intelligitur, terminum generalem cujusvis seriei coefficientium verticalis exquirendum esse: quod quidem nulla alia, quam hæc ipsa Interpolationum, methodo feliciter & facilius præstari potest. Primo quidem statim patet, primæ seriei verticalis terminum generalem fore $= n^2$; siquidem coefficientes sunt quadrati numerorum naturalium. Jam, ut seriei secundæ terminum generalem adipiscaris, eidem præfigatur 0, ut numero membrorum æqualis sit priori; tunc capiantur successivi differentiarum ordines, ut videre est

$$0, 1, 6, 20, 50, 105, 196 \text{ \&c.}$$

diff. 1 ^{mæ}	1, 5, 14, 30, 55, 91 &c.
2 ^{dæ}	- 4, 9, 16, 25, 36 &c.
3 ^{tiæ}	- - 5, 7, 9, 11 &c.
4 ^{tæ}	- - - 2, 2, 2 &c.

Differentiæ sequentes evanescent: unde hoc casu $a=0$, $d^I=1$, $d^{II}=4$, $d^{III}=5$, $d^{IV}=2$, $d^V=0$; hincque terminus Q , ad locum n in serie pertinens, est, vi Theorematis generalis, $\frac{n-1}{1} + \frac{4(n-1)(n-2)}{1 \cdot 2} + \frac{5n(n-1)(n-2)}{1 \cdot 2 \cdot 3} + \frac{2n(n-1)(n-2)(n-3)}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4}$, siquidem n nobis idem est, quod supra fuit x . Absoluta autem operatione, & deletis delendis, hic terminus redigetur ad $\frac{n^4-n^2}{3 \cdot 4} = \frac{n^2(n^2-1)}{3 \cdot 4}$.

Tertiæ seriei præfigendæ sunt duæ cyphræ, ut æqualitas numeri terminorum conservetur; tuncque capiendis differentiis operandum, ut prius.

$$0, 0, 1, 8, 35, 112, 294, 672 \text{ \&c.}$$

diff. 1 ^{mæ}	0, 1, 7, 27, 77, 182, 378 &c.
2 ^{dæ}	- 1, 6, 20, 50, 105, 196 &c.
3 ^{tiæ}	- 5, 14, 30, 55, 91 &c.
4 ^{tæ}	- - 9, 16, 25, 36 &c.
5 ^{tæ}	- - - 7, 9, 11 &c.
6 ^{tæ}	- - - - 2, 2 &c.

Habemus itaque $a=0, d'=0, d''=1, d'''=5, d^{iv}=9,$
 $d^v=7, d^{vi}=2, d^{vii}=0$; hinc $Q = \frac{(n-1)(n-2)}{1 \cdot 2} +$
 $\frac{5(n-1)(n-2)(n-3)}{1 \cdot 2 \cdot 3} + \frac{9(n-1)(n-2)(n-3)(n-4)}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4}$
 $+ \frac{7(n-1)(\dots)(n-5)}{1 \cdot 2 \cdot \dots \cdot 5} + \frac{2(n-1)(\dots)(n-6)}{1 \cdot 2 \cdot \dots \cdot 6}$, qui
 contrahetur ad $\frac{n^6 - 5n^4 + 4n^2}{3 \cdot 4 \cdot 5 \cdot 6} = \frac{n^2(n^2-1)(n^2-4)}{3 \cdot 4 \cdot 5 \cdot 6}$.

Pari modo quartæ seriei præfigendæ 3 cyphræ: quintæ
 4; & sic porro; tumque pari operandi ratione eruetur pro se-
 rie 4ta $Q = \frac{n^2(n^2-1)(n^2-4)(n^2-9)}{3 \cdot 4 \cdot 5 \cdot 6 \cdot 7 \cdot 8}$; pro 5ta $Q =$
 $\frac{n^2(n^2-1)(n^2-4)(n^2-9)(n^2-16)}{3 \cdot 4 \cdot 5 \cdot 6 \cdot 7 \cdot 8 \cdot 9 \cdot 10}$; unde lex cete-
 rorum omnium in promptu est. Nempe pro quadrato Chor-

dæ u Arcus $\frac{A}{n}$ habebitur generalis æquatio $bb = n^2 u^2 -$
 $\frac{n^2(n^2-1)}{3 \cdot 4} u^4 + \frac{n^2(n^2-1)(n^2-4)}{3 \cdot 4 \cdot 5 \cdot 6} u^6 +$
 $\frac{n^2(n^2-1)(n^2-4)(n^2-9)}{3 \cdot 4 \cdot 5 \cdot 6 \cdot 7 \cdot 8} u^8 + \&c.$ usque ad terminum
 $\frac{n^2(n^2-1)(\dots)(n^2-n-1^2)}{3 \cdot 4 \cdot \dots \cdot 2n} u^{2n}$. Cujusmodi

quidem æquationes methodis difficultioribus elicuere Viri Cele-
 berrimi, Jac. Bernoullius in Comment. Acad. Paris. A. 1702 pag.
 m. 378, & Pembertonus in Epistola ad Amicum de Catefe in-
 ventis pag. 16.

Alterum eximii usus hujus methodi exemplum ceteris
 in exprimendis generaliter numeris figuratis, cujusvis denari
 generis, vel ordinis, sint; nec certe ulla alia ratione idem expe-
 ditius obtineri potest. Proponatur e.g. series numerorum tri-
 ramidi-pyramidalium, 1, 5, 15, 35, 56, 84, &c. tunc, futu-

tis

tis ordine differentiis, cœu typi præcedentes monstrant, invenies $d' = 4$, $d'' = 6$, $d''' = 4$, $d^{IV} = 1$, $d^V = 0$, atque a est $= 1$. Adeoque terminus numero n , sive $Q = 1 + \frac{4(n-1)}{1} + \frac{6(n-1)(-2)}{2} + \frac{4(n-1)(n-2)(n-3)}{1 \cdot 2 \cdot 3} + \frac{(n-1)(n-2)(n-3)(n-4)}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4} = \frac{n^4 + 6n^3 + 11n^2 + 6n}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4} = n(n+1)(n+2)(n+3)$, atque ita in aliis. Invento jam

termino generali, series poterit interpolari: ita e. g. si velis medio loco inter primum & secundum seriei terminum inferere numerum congruentem, faciendum est $n = \frac{3}{2}$, eritque terminus inter 1 & 5 medius $\frac{3 \cdot 5 \cdot 7 \cdot 9}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4} \times \frac{1}{2^4}$; si $n = \frac{5}{2}$, prodibit $\frac{5 \cdot 7 \cdot 9 \cdot 11}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4} \times \frac{1}{2^4}$ pro termino medio inter 5 & 15; atque adeo series, juxta medieta-tem interpolata, est 1, $\frac{3 \cdot 5 \cdot 7 \cdot 9}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4} \times \frac{1}{2^4}$, 5, $\frac{5 \cdot 7 \cdot 9 \cdot 11}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4} \times \frac{1}{2^4}$, 15, $\frac{7 \cdot 9 \cdot 11 \cdot 13}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4} \times \frac{1}{2^4}$; si vero inter singulos binos terminos seriei vel-

les duos alios inferere, faciendum esset successive $n = 1 \frac{1}{3}$, $1 \frac{2}{3}$, $2 \frac{1}{3}$, $2 \frac{2}{3}$ &c. adeoque inter 1 & 5 caderent $\frac{4 \cdot 7 \cdot 10 \cdot 13}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4} \times \frac{1}{3^4}$ atque $\frac{5 \cdot 8 \cdot 11 \cdot 14}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4} \times \frac{1}{3^4}$; inter 5 & 15 caderent $\frac{7 \cdot 10 \cdot 13 \cdot 16}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4} \times \frac{1}{3^4}$ &c. atque $\frac{8 \cdot 11 \cdot 14 \cdot 17}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4} \times \frac{1}{3^4}$, & sic de ceteris.

Liceat jam ex Geometricis exemplum producere. Linea primi ordinis duci potest per duo puncta; secundi, per quinque; tertii, per novem; quarti, per quatuordecim; quinti, per viginti; & sic porro. Tot enim, non plures, termini ex variis coordinatarum potestatibus tam solitariis, quam conjunctis, formari, atque coefficientibus affici,

possunt, quorum valores a punctis, quæ Curvam trajicere oportet, pendebunt. Ita omnes Lineæ tertii ordinis continentur æquatione, $\alpha u^3 + \beta u^2 + \gamma u + \delta z^3 + \epsilon z^2 + \zeta z + \eta u^2 z + \theta u z^2 + \kappa u z = 0$, ubi origo utriusque coordinatarum u & z in ipsam Curvam incidit. Si itaque novem dentur puncta, per quæ Curvæ transeundum sit, habebuntur totidem æquationes, quarum opæ determinabuntur $\alpha, \beta, \gamma, \delta, \epsilon, \zeta, \eta, \theta, \kappa$. Si itaque nosse cupias, per quotnam puncta transire possit linea ordinis n ; vides, idem esse, ac si seriei 2, 5, 9, 14, 20, &c. terminum generalem indagare velles. Sumtis itaque differentis, habes $a=2, d'=3, d''=1, d'''=0$; unde

$$Q = 2 + \frac{3(n-1)}{1} + \frac{(n-1)(n-2)}{2} = \frac{n^2 + 3n}{2}.$$

Ita intelligitur, lineam ordinis centesimi transire per puncta $\frac{100^2 + 3 \cdot 100}{2} = 5120$. Patet quoque, inter quemvis linearum Algebraicarum ordinem infinitas numero transcendentes cadere.

Si proponatur series quævis fractionum, $\frac{a}{\alpha}, \frac{b}{\beta}, \frac{c}{\gamma}, \frac{d}{\delta}$,

$\frac{e}{\epsilon}$, &c. termini generales seriei tam numeratorum, quam denominatorum, singulatim investigari poterunt, ex iisque terminus seriei propositæ generalis formari. Quodsi enim primi termini differentiarum successivarum in numeratoribus dicantur d', d'', d''' &c. in denominatoribus vero, $\Delta', \Delta'', \Delta'''$, &c. erit in serie numeratorum terminus ordine $n = a + \frac{(n-1)}{1} d' + \frac{(n-1)(n-2)}{2} d'' + \dots$ atque in serie denominatorum, $\alpha + \frac{(n-1)}{1} \Delta' + \frac{(n-1)(n-2)}{2} \Delta'' + \dots$ ex quibus formatur fractio, quæ propositæ seriei $\frac{a}{\alpha}, \frac{b}{\beta}$, &c. terminus generalis est. Diximus, ita terminum investigari posse; idque magno aliquo laboris compendio,

ſi in utraque, vel ſaltem alterutra, ſerierum ad differentias conſtantes perveniri poſſit. Sin minus, fractiones ſtatim tractari ut tales, earumque differentias ſucceſſivas exquiri, ſatius erit.

Porro, inſignis methodi uſus in iſtis ſerierum ſummis perſcrutandis elucet. Quicquid enim, huius eſt negotii, id totum ad Interpolationes, vel inveniendos ſerierum terminos generales reduci, in eo ſum, ut oſtendam. Exponatur namque ſeries Quantitatum quævis

A) $\alpha, \beta, \gamma, \delta, \epsilon, \zeta, \eta, \theta, \&c.$ Quo factò, accipiantur ſummæ particulares terminorum ſucceſſive, $\alpha; \alpha + \beta; \alpha + \beta + \gamma; \alpha + \beta + \gamma + \delta; \alpha + \beta + \gamma + \delta + \epsilon;$ & ſic porro, hæque diſponantur in novam ſeriem B, quam vides:

B) $\alpha, \alpha + \beta, \alpha + \beta + \gamma, \alpha + \beta + \gamma + \delta, \alpha + \beta + \gamma + \delta + \epsilon;$ &c. Hæc ſeries B) dici poterit *Summatrix* iſtius A), ab officio nomine illius deſumpto. In oculos igitur incurrit, quemvis ſeriei B) terminum æquari ſummæ omnium in ſerie A) a primo uſque ad hunc, cujus index loci idem ſit cum indice termini in B); ita e. g. tertius in ſerie B) æqualis eſt aggregato terminorum, primi, ſecundi, tertiique, in ſerie A. Unde mox concluditur, ad inveniendam ſeriei A) ſummam ad quemvis numerum terminorum n nulla alia re opus eſſe, quam ut terminus generalis, locum n in ſerie ſummatrice B) occupans, definiatur; adeoque ſummationem ſeriei A) ad Interpolationem $r\eta s$ B) deduci; quod primo quidem oſtendere animus erat.

Accipiendis jam differentiarum ordinibus in ſerie B), erit prima primarum $= \beta$; prima ſecundarum $= \gamma - \beta$; prima tertiarum $= \delta - 2\gamma + \beta$; prima quartarum $= \epsilon - 3\delta + 3\gamma - \beta$; prima quintarum $= \zeta - 4\epsilon + 3\delta - 4\gamma + \beta$, & ſic deinceps. Unde, per Theorema generale, erit terminus generalis ad

$$\text{locum } n \text{ ſeriei B) pertinens; ſive } Q = \alpha + \frac{(n-1)}{1} \beta + \frac{(n-1)(n-2)}{1 \cdot 2} (\gamma - \beta) + \frac{(n-1)(n-2)(n-3)}{1 \cdot 2 \cdot 3} (\delta - 2\gamma + \beta) + \frac{(n-1)(n-2)(n-3)(n-4)}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4} (\epsilon -$$

$(\alpha - \beta) + \gamma - \delta + \epsilon - \zeta + \dots$ &c. hacque ipsa formula exprimitur summa tot terminorum seriei A), quot sunt unitates in n . Facile autem perspicitur, regulam ad usum paulo concinnius accommodari posse, ut nihil amplius opus sit summatrice B), idque hunc in modum: Exposita, ut prius, quantitas seriei A), cujus termino primus $= \alpha$, secundus $= \beta$; excluso primo α , capiantur singuli differentiarum ordines a sequentibus $\beta, \gamma, \delta, \dots$ sicque prima primarum differentiarum ab his qualitatibus $= d'$, prima secundarum $= d''$, prima tertiarum $= d'''$, &c. numerus terminorum $= n$, summa a termino primo usque ad n ^{terminum} inclusive, $= Q$: tunc erit $Q = \alpha$

$$+ \frac{n-1}{1} \beta + \frac{(n-1)(n-2)}{1 \cdot 2} d' + \frac{(n-1)(n-2)(n-3)}{1 \cdot 2 \cdot 3} d'' + \frac{(n-1)(\dots)(n-4)}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4} d''' + \dots$$

inferre licet, omnis seriei summam ad quemvis numerorum terminum formula finita exprimi posse; modo termini seriei tandem deducant ad differentias alicujus ordinis constantes, ut posteriores evanescant. Ultra quippe patet, formulam abrumpi, si d' , vel d'' , vel d''' , &c. $= 0$.

Exempli loco, proponatur invenienda summa Cuborum a numeris naturalibus, ab 1 usque ad n ; nempe $1 + 8 + 27 + 64 + 125 + 216 \dots + n^3$. hoc casu $\alpha = 1, \beta = 8$; exclusa jam 1, sumtisque ordine differentiis reliquorum terminorum, erit, $d' = 19, d'' = 18, d''' = 6, d^{iv} = 0$; hinc

$$Q = 1 + 8(n-1) + \frac{19(n-1)(n-2)}{1 \cdot 2} + \frac{18(n-1)(n-2)(n-3)}{1 \cdot 2 \cdot 3} + \frac{6(n-1)(n-2)(n-3)(n-4)}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4}$$

quæ formula contrahetur ad $\frac{1}{4}n^4 + \frac{1}{2}n^3 + \frac{1}{4}n^2$, qua proinde summa cuborum $1 + 8 + \dots + n^3$ designatur.

Generalius inveniri possunt summæ omnium hujusmodi serierum: $a^2 + (a+b)^2 + (a+2b)^2 + (a+3b)^2 + (a+4b)^2 + \dots + (a+nb)^2$; semper enim perveniatur ad dif-

ad differentias constantes ordinis q , reliquis evanescentibus. Aliæ quidem methodi pro hisce summis potestatum apud Auctores passim extant, sed omnes facilitate longe inferiores hac, quam describimus. Hac occasione paucis indicare animus est, quæ ratione series infinita pro $1 + 2^q + 3^q + 4^q + 5^q + \dots + n^q$ ope ejusdem methodi inveniri possit, a solo q dependens. Quæ in finem inspicienda est Tabula summæ potestatum particularium numerorum naturalium, a *Jac. Bernoullio* in *Arte conjectandi pag. 97* constructa, quam huc transferre, cum liber omnium manibus teratur, nihil attinet. Ubi quidem statim percipitur, seriei quæ sitæ formam fore $An^{q+1} + Bn^q + Cn^{q-1} - Dn^{q-3} + En^{q-5} - Fn^{q-7} + \&c.$ atque A primo intuitu deprehenditur $= \frac{1}{q+1}$; $B = \frac{1}{2}$. Ad determinandos autem

coefficientes reliquos, quærendi sunt successive termini generalis coefficientium in seriebus Tabulæ verticalibus. Ita, pro C inveniendus terminus seriei $\frac{1}{0}, \frac{1}{4}, \frac{1}{3}, \frac{1}{12}, \frac{1}{2}, \frac{1}{12}, \&c.$ quarum fractionum differentia primæ statim sunt constantes, quippe

$$= \frac{1}{12} = \frac{1}{3 \cdot 4}; \text{ unde terminus generalis hujus seriei est } \\ = \frac{x+1}{3 \cdot 4}, \text{ denotante } x \text{ numerum terminorum. Sed, quoniam}$$

fractionum series (ceu ex Tabula patet) incipit a potestate secunda, existente nimirum $q = 2$, liquet, esse $x+1 = q$, atque adeo terminum generalem seriei $\frac{1}{0}, \frac{1}{4}, \&c.$ per q expres-

sum, hoc est, valorem $\tau\delta$ C in serie assumta esse $\frac{q}{3 \cdot 4}$. Pro inveni-

endo D quærendus est terminus generalis coefficientium seriei sequentis in Tabula, nempe $\frac{1}{30}, \frac{1}{12}, \frac{1}{0}, \frac{1}{24}, \&c.$ quæ deducunt

ad differentias constantes tertias, nempe omnes $= \frac{1}{2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5}$; vel,

si toties repetita in numeris fractis subtractio nimis molesta videatur,

U u u

ter, fractiones omnes ad communem denominatorem reducantur, qui erit = 2.3.4.5.6; numeratores autem respectivi erunt, 24, 60, 120, 210, 336, 504. 720, &c. Sumtis jam ordine differentiis, erit $d' = 36$, $d'' = 24$, $d''' = 6$, $d^{IV} = 0$; est autem $a = 24$; denotante igitur x numero terminorum, erit $Q = 24 + 36(x-1) + 12(x-1)(x-2) + (x-1)(x-2)(x-3) = x^3 + 6x^2 + 11x + 6 = (x+1)(x+2)(x+3)$. Restituito jam communi fractionum denominatore, erit eorum terminus generalis = $\frac{24}{(x+1)(x+2)(x+3)}$; Quoniam autem hæc series, monstrante

2. 3. 4. 5. 6
 Tabula, incipit ad potestatem quartam, ubi $q = 4$, liquet, esse $x + 3 = q$; unde idem terminus generalis est $\frac{q(q-1)(q-2)}{2.3.4.5.6} = D$. Pari ratione querendus est valor

$\frac{1}{42}, \frac{1}{12}, \frac{2}{9}, \frac{1}{2}, 1, \frac{11}{6}$

$\frac{22}{7}, \frac{143}{28}$, &c. quæ instituto examine deducere invenitur ad differentias quintas inter se æquales: Typum operationis commodissimæ subjungo. Series est, denominatoribus fractionum in componentes suos dissolutis :

	$\frac{1}{6.7}$	$\frac{1}{2.6}$	$\frac{2}{9}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{11}{2.3}$	$\frac{22}{7}$	$\frac{143}{4.7}$	&c.
differ. 1 ^{ma}	$\frac{5}{2.6.7}$	$\frac{15}{2.6.9}$	$\frac{5}{2.9}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{5}{2.3}$	$\frac{55}{2.3.7}$	$\frac{55}{4.7}$	&c.	
2 ^{da}	$\frac{60}{2.6.7.9}$	$\frac{15}{2.6.9}$	$\frac{4}{2.9}$	$\frac{2}{2.3}$	$\frac{20}{2.3.7}$	$\frac{110}{2.3.4.7}$	&c.		
3 ^{ta}	$\frac{45}{2.6.7.9}$	$\frac{9}{2.6.9}$	$\frac{6}{2.3.9}$	$\frac{6}{2.3.7}$	$\frac{30}{2.3.4.7}$	&c.			
4 ^{ta}	$\frac{18}{2.6.7.9}$	$\frac{9}{2.3.6.9}$	$\frac{12}{2.3.7.9}$	$\frac{6}{2.3.4.7}$	&c.				
5 ^{ta}	$\frac{1}{2.3.6.7}$	$\frac{1}{2.3.6.7}$	$\frac{1}{2.3.6.7}$	&c.					

Habe-

Habemus ergo $a = \frac{1}{6.7}$, $d^1 = \frac{5}{2.6.7}$, $d^{II} = \frac{5}{7.9}$, $d^{III} =$

$\frac{5}{2.6.7}$, $d^{IV} = \frac{1}{6.7}$, $d^V = \frac{1}{2.3.6.7}$, $d^{VI} = 0$; unde $Q = \frac{1}{6.7}$

$+ \frac{5}{2.6.7} \frac{(x-1)}{1} + \frac{5}{7.9} \frac{(x-1)(x-2)}{2} + \frac{5}{2.6.7} \frac{(x-1)\dots(x-3)}{1.2.3} +$
 $\frac{5}{6.7} \frac{(x-1)\dots(x-4)}{1.2.3.4} + \frac{5}{2.3.6.7} \frac{(x-1)\dots(x-5)}{1.2.3.4.5}$, id quod,

calculus recte tractandoprehenderetur

$\frac{9x^5 + 135x^4 + 765x^3 + 2025x^2 + 2466x + 1080}{2.3.4.5.2.3.6.7.9}$,

hoc est, quia divisor 9 singulos metitur coefficientes, =

$\frac{x^5 + 15x^4 + 85x^3 + 225x^2 + 274x + 120}{2.3.4.5.2.3.6.7.9}$

$\frac{(x+1)(x+2)(x+3)(x+4)(x+5)}{2.3.4.5.2.3.6.7.9}$

Jam vero, quoniam series, ostendente Tabula, incipit a potestate sexta, erit

$x+5 = q$; unde habebitur $Q = \frac{q(q-1)(q-2)(q-3)(q-4)}{2.3.4.5.6.7.8}$

& sic pro ceteris, ut vel tandem fit $1+2^q+3^q+\dots+n^q =$

$\frac{1}{q+1} n^{q+1} + \frac{1}{2} n^q + \frac{q}{2} \times \frac{1}{6} n^{q-1} - \frac{q(q-1)(q-2)}{2.3.4} \times \frac{1}{30} n^{q-2}$

$+ \frac{q(q-1)(q-2)(q-3)(q-4)}{2.3.4.5.6} + \frac{1}{42} n^{q-3} - \&c.$ quam

ipsam seriem exhibet *Bernoullius l. c.* quamvis methodum non exhibeat, illam a seriis particularibus abstrahendi. Plura

sunt de usu seriei, atque natura numerorum $\frac{1}{6}$, $-\frac{1}{30}$, +

$\frac{1}{42}$ &c. apud Virum laudatissimum invenias.

Sed revertamur ad summas serierum hac methodo invenien-
das. Sit series quævis

A). $\alpha u + \beta u^2 + \gamma u^3 + \delta u^4 + \epsilon u^5 + \&c.$ in infin. in qua potestates ipsius u constituent progressionem geometricam in ratione $1 : u$, coefficientes autem $\alpha, \beta, \gamma, \delta$, ejus sint naturæ, ut vel tandem deducant ad differentias alicujus ordinis constantes; dico, hujus quoque summam haberi posse.

Deducat enim series coefficientium ad d^μ , hoc est, ad differentias ordinis μ , inter se æquales; sitque numerus terminorum seriei quivis $= n$; erit itaque terminus seriei, cujus index est n , sive $Q = u^n (\alpha + \frac{n-1}{1} d' + \frac{(n-1)(n-2)}{1 \cdot 2} d'' + \frac{(n-1)(n-2)(n-3)}{1 \cdot 2 \cdot 3} d''' + \dots + \frac{(n-1)(\dots)(n-\mu)}{1 \cdot 2 \cdot \dots \cdot \mu} d^\mu)$.

Iam substituuntur in hac formula successivi n valores, nempe 1, 2, 3, 4, &c. atque termini, exinde resultantes, æquentur his, qui respondent in serie A); posito nempe,

$n=1$; est $Q = \alpha u = \alpha u$
 $n=2$; ... $Q = \alpha u^2 + d' u^2 = \beta u^2$
 $n=3$; ... $Q = \alpha u^3 + 2 d' u^3 + d'' u^3 = \gamma u^3$
 $n=4$; .. $Q = \alpha u^4 + 3 d' u^4 + 3 d'' u^4 + d''' u^4 = \delta u^4$
 $n=5$; ... $Q = \alpha u^5 + 4 d' u^5 + 6 d'' u^5 + 4 d''' u^5 + d^{iv} u^5 = \epsilon u^5$
 $n=6$; ... $Q = \alpha u^6 + 5 d' u^6 + 10 d'' u^6 + 10 d''' u^6 + 5 d^{iv} u^6 + d^v u^6 = \zeta u^6$
 $n=7$; ... $Q = \alpha u^7 + 6 d' u^7 + 15 d'' u^7 + 20 d''' u^7 + 15 d^{iv} u^7 + 6 d^v u^7 + d^vii u^7 = \eta u^7$.

et sic porro. Unde in oculos incurrit, esse seriem A) sive $\alpha u + \beta u^2 + \gamma u^3 + \&c. = \alpha (u + u^2 + u^3 + \&c.) + d' (u^2 + 2u^3 + 3u^4 + \&c.) + d'' (u^3 + 3u^4 + 6u^5 + \&c.) + d''' (u^4 + 4u^5 + 10u^6 + \&c.) + d^{iv} (u^5 + 5u^6 + 15u^7 + \&c.) + \&c.$ usque ad terminum, qui ducitur in d^μ . Jam vero constat, esse $u + u^2 + u^3 + \&c.$ in inf. $= \frac{u}{1-u}$; $u^2 + 2u^3 +$

$$2u^3 + 3u^4 + \&c. = \frac{u^3}{(1-u)^2}; u^3 + 3u^4 + 6u^5 + \&c. =$$

$$\frac{u^3}{(1-u)^3} + 4u^4 + 10u^5 + \&c. = \frac{u^4}{(1-u)^4}, \& \text{ sic de ceteris;}$$

ad cujus demonstrationem conf. Jac. Bernoull. de Ser. inf. §. 38 seq. vel admove Theorema Binomiale. Quare $\alpha u + \beta u^2 + \gamma u^2$

$$\delta u^4 + \&c. \text{ in infin.} = \frac{\alpha u}{1-u} + \frac{\beta u^2}{(1-u)^2} + \frac{\delta u^4}{(1-u)^2} +$$

$$\frac{\delta''' u^4}{(1-u)^4} + \frac{\delta^{iv} u^5}{(1-u)^5} + \dots + \frac{\delta^{\mu} u^{\mu+1}}{(1-u)^{\mu+1}}; \text{ Quae series}$$

necessario ad hunc ultimum terminum abruptetur, cum $\delta^{\mu+1}, \delta^{\mu+2}$ &c. statuuntur = 0. Hac quidem serie valor alterius A), in infinitum excurrentis, definitur. Si u minor sit

unitate, series A) ad nihilum converget, ac proinde $\frac{\alpha u}{1-u}$

$$+ \frac{\delta' u^2}{(1-u)^2} \dots + \frac{\delta^{\mu} u^{\mu+1}}{(1-u)^{\mu+1}}$$

erit aequalis summæ seriei A), idque sensu strictissimo; sin $u = 1$, singuli termini sunt infinite magni, unde $\alpha + \beta + \gamma + \delta + \&c.$ in inf. = ∞ , quod quidem per se patet. Si denique u major est unitate, series A)

adhuc magis erit divergens, adeoque $\frac{\alpha u}{1-u} + \frac{\delta' u^2}{(1-u)^2} + \&c.$

erit aequalis summæ ejusdem, sensu laxiori, nempe hoc, ut termini $\frac{\alpha u}{1-u} + \&c.$ in series infinitas explicati, atque ad se invicem additi,

restituunt ipsissimam A; qua quidem de re in sequentibus paulo plura.

Quæ de summa seriei A) diximus, facile patet, hunc quoque in modum ostendi posse: Sit $A = \alpha u + \beta u^2 + \gamma u^2$

$$+ \delta u^4 + \&c. \text{ Ponatur } u = \frac{z}{1+z}; \text{ unde } \alpha u = \alpha z - \alpha z^2$$

$$+ \alpha z^3 - \alpha z^4 + \alpha z^5 - \&c. \quad \beta u^2 = \frac{\beta z^2}{(1+z)^2} =$$

$$Uuu \quad \beta z^2$$

$$\beta z^2 - 2\beta z^3 + 3\beta z^4 - 4\beta z^5 + \&c. \gamma u^3 = \frac{\gamma z}{(1+z)^2}$$

$$= \gamma x^2 - 3\gamma z^4 + 6\gamma z^5 + \&c. \delta u^4 = \frac{\delta z^4}{(1+z)^4} = \delta z^4$$

$$- 4\delta z^5 \&c. \text{ quare } A = \alpha z + \beta - \alpha' z^2 + (\gamma - 2\beta + \alpha) z^3$$

$$+ (\delta - 3\gamma + 3\beta - \alpha) z^4 + \&c. \text{ hoc est, monstrante differenti-$$

arum Tabula, $A = \alpha z + d' z^2 + d'' z^3 + d''' z^4 + \&c.$ sed propter $u = \frac{z}{1+z}$ erit $z = \frac{u}{1-u}$; ergo $A = \frac{\alpha u}{1-u} + \frac{d' u^2}{(1-u)^2} + \frac{d'' u^3}{(1-u)^3} + \&c.$ ut prius.

Porro non difficulter intelligitur, summam seriei A non solum in infinitum, sed & ad quemvis terminorum numerum n protractæ, haberi posse. Terminus, cujus index est n , sit πu^n ; sequentes autem ρu^{n+1} , σu^{n+2} , τu^{n+3} , ϕu^{n+4} , &c. Ab his capiantur successive differentiarum ordines, sintque Δ' , Δ'' , Δ''' , &c. primæ differentiarum primarum, secundarum, tertiarum, &c. dum perveniatur ad Δ^μ , ultra quam per hypothesein nullæ dantur amplius: Tunc eadem, qua prius, ratione evincetur, fore $\rho u^{n+1} + \sigma u^{n+2} + \tau u^{n+3} + \phi u^{n+4} + \&c.$ in infin. $= \frac{\rho u^{n+1}}{1-u^{n+1}} + \frac{\Delta' u^{2n+2}}{(1-u^{n+1})^2} + \frac{\Delta'' u^{3n+3}}{(1-u^{n+1})^3} + \frac{\Delta''' u^{4n+4}}{(1-u^{n+1})^4} + \dots + \frac{\Delta^\mu u^{(\mu+1)n}}{(1-u^{n+1})^\mu}$. Quo enim jure est e. g.

$$\frac{u^2}{(1-u)^2} = u^2 + 2u^3 + 3u^4 + \&c. \text{ eodem quoque est}$$

$$\frac{u^{2(n+1)}}{(1-u^{n+1})^2} = u^{2n+2} + 2u^{3n+3} + 3u^{4n+4} + \&c. \text{ Subtracta}$$

jam posteriore serie a prima, differentia earundem exhibebit summam terminorum seriei A a primo usque ad eum, cujus index est n . Posset calculus diduci & concinnari, quod autem facere angustia spatii prohibemur.

Fatendum est, præter ejusmodi series, qualis est A , infinitas dari alias, quarum summæ ad quemvis terminorum numerum

merum, non hac quidem, sed aliis methodis, formula finita exprimi possunt: Has inter eminent, quæ vulgo *Recurrentes* audiunt, atque hujus sunt indolis, ut quivis earum terminus ad datum quendam præcedentium numerum, certam & invariabilem relationis legem teneat. Verum nihil hoc præstantiæ methodi, quam exposuimus, officit. Quicquid enim est incommodi, ejus compensatur universalitate, qua series omnes, quas concipere licet, comprehenduntur. Nil itaque miremur, si methodis particularibus sæpe elegantia & brevitate cedat. Interim vero hac occasione notasse juvabit, omnes series, quæ ad differentias constantes deducunt, genere *Recurrentium* contineri. Habeat v. g. series *A*, de qua hæcenus diximus, differentias tertias inter se æquales; evanescent igitur quartæ; adeoque erit $s - 4\delta + 6\gamma - 4\beta + \alpha = 0$, $\zeta - 4s + 6\delta - 4\gamma + \beta = 0$, &c. sive $s = 4\delta - 6\gamma + 4\beta - \alpha$; $\zeta = 4s - 6\delta + 4\gamma - \beta$; & sic de ceteris. Patet igitur, terminum s eadem lege referri ad præcedentes $\delta, \gamma, \beta, \alpha$, qua quidem ζ refertur ad totidem antecessores, s, δ, γ, β . Quare, si series quædam habeat differentias ordinis μ constantes, erit eadem *Recurrentis*, lege relationis desumpta ex coefficientibus binomii $1 - a$ evecti ad potestatem $\mu + 1$. Quin imo locum habebunt leges relationis ex unciis ipsius $(1 - a)^{\mu + 1}$ depromptæ, existente $\mu > 1$; si enim differentiarum ordinis μ sint æquales, nullæ erunt reliquæ omnium ordinum superiorum $\mu + 1, \mu + 2, \mu + 3$, &c.

Exinde pendet demonstratio Theorematis cujusdam opido elegantis, quod memini ante biennium mihi enarrare Cel. *Eulerum*, meque valde mirari. Ita autem habet: Quicunque sint numeri rationales integri & positivi, μ & ν , modo $\mu > \nu$,

$$\text{erit omni casu } a^\mu - \frac{\nu}{1} (a + b)^\mu + \frac{\nu \cdot \nu - 1}{1 \cdot 2} (a + 2b)^\mu +$$

$$\frac{\nu \cdot \nu - 1 \cdot \nu - 2}{1 \cdot 2 \cdot 3} (a + 3b)^\mu + \frac{\nu \cdot \nu - 1 \cdot \nu - 2 \cdot \nu - 3}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4} (a + 4b)^\mu -$$

&c. = 0. Nam series $a^\mu + (a + b)^\mu + (a + 2b)^\mu + \&c.$ est, ut supra monuimus, ejus indolis, ut habeat differentias ordinis μ inter se æquales, evanescentibus reliquis: unde etiam *Recurrentis* erit, lege relationis desumpta ex unciis ipsius $(1 - a)^{\mu + 1}$; adeoque etiam ex unciis $\tau \omega \nu (1 - a)^{\mu + 2}, (1 - a)^{\mu + 3}$ &c. & in

gene-

$$\begin{aligned} \beta z^2 - 2\beta z^3 + 3\beta z^4 - 4\beta z^5 + \&c. \gamma u^3 &= \frac{\gamma z}{(1+z)^2} \\ &= \gamma x^2 - 3\gamma z^4 + 6\gamma z^5 + \&c. \delta u^4 = \frac{\delta z^4}{(1+z)^4} = \delta z^4 \\ &- 4\delta z^5 + \&c. \text{ quare } A = \alpha z + (\beta - \alpha)z^2 + (\gamma - 2\beta + \alpha)z^3 \\ &+ (\delta - 3\gamma + 3\beta - \alpha)z^4 + \&c. \text{ hoc est, monstrante differen-} \\ \text{tiarum Tabula, } A &= \alpha z + d'z^2 + d''z^3 + d'''z^4 + \&c. \text{ sed} \\ \text{propter } u = \frac{z}{1+z} \text{ erit } z &= \frac{u}{1-u}; \text{ ergo } A = \frac{\alpha u}{1-u} + \\ \frac{d'u^2}{(1-u)^2} + \frac{d''u^3}{(1-u)^3} + \&c. \text{ ut prius.} \end{aligned}$$

Porro non difficulter intelligitur, summam seriei A) non solum in infinitum, sed & ad quemvis terminorum numerum n protractæ, haberi posse. Terminus, cujus index est n , sit πu^n ; sequentes autem ρu^{n+1} , σu^{n+2} , τu^{n+3} , ϕu^{n+4} , &c. Ab his capiantur successive differentiarum ordines, sintque Δ' , Δ'' , Δ''' , &c. primæ differentiarum primarum, secundarum, tertiarum, &c. dum perveniatur ad Δ^μ , ultra quam per hypothesein nullæ dantur amplius: Tunc eadem, qua prius, ratione evincetur, fore $\rho u^{n+1} + \sigma u^{n+2} + \tau u^{n+3} + \phi u^{n+4} + \&c. \text{ in infn.} = \frac{\rho u^{n+1}}{1-u^{n+1}} + \frac{\Delta' u^{2n+2}}{(1-u^{n+1})^2} + \frac{\Delta'' u^{3n+3}}{(1-u^{n+1})^3} + \frac{\Delta''' u^{4n+4}}{(1-u^{n+1})^4} + \dots + \frac{\Delta^\mu u^{(n+1)\mu}}{(1-u^{n+1})^\mu}$. Quo enim jure est e. g. $\frac{u^2}{(1-u)^2} = u^2 + 2u^3 + 3u^4 + \&c$ eodem quoque est $\frac{u^{2(n+1)}}{(1-u^{n+1})^2} = u^{2n+2} + 2u^{3n+3} + 3u^{4n+4} + \&c$. Subtracta jam posteriore serie a prima, differentia earundem exhibebit summam terminorum seriei A) a primo usque ad eum, cujus index est n . Possset calculus diduci & concinnari, quod autem facere angustia spatii prohibemur.

Fatendum est, præter ejusmodi series, qualis est A , infinitas dari alias, quarum summæ ad quemvis terminorum numerum

merum, non hac quidem, sed aliis methodis, formula finita exprimi possunt: Has inter eminent, quæ vulgo *Recurrentes* audiunt, atque hujus sunt indolis, ut quivis earum terminus ad datum quendam præcedentium numerum, certam & invariabilem relationis legem teneat. Verum nihil hoc præstantiæ methodi, quam exposuimus, officit. Quicquid enim est incommodi, ejus compensatur universalitate, qua series omnes, quas concipere licet, comprehenduntur. Nil itaque miremur, si methodis particularibus sæpe elegantia & brevitate cedat. Interim vero hac occasione notasse juvabit, omnes series, quæ ad differentias constantes deducunt, generè *Recurrentium* contineri. Habeat v. g. series *A*, de qua hætenus diximus, differentias tertias inter se æquales; evanescent igitur quartæ; adeoque erit $s - 4\delta + 6\gamma - 4\beta + \alpha = 0$, $\zeta - 4s + 6\delta - 4\gamma + \beta = 0$, &c. sive $s = 4\delta - 6\gamma + 4\beta - \alpha$; $\zeta = 4s - 6\delta + 4\gamma - \beta$; & sic de ceteris. Patet igitur, terminum s eadem lege referri ad præcedentes $\delta, \gamma, \beta, \alpha$, qua quidem ζ refertur ad totidem antecessores, s, δ, γ, β . Quare, si series quædam habeat differentias ordinis μ constantes, erit eadem *Recurrentis*, lege relationis desumpta ex coefficientibus binomii $1 - a$ evecti ad potestatem $\mu + 1$. Quin imo locum habebunt leges relationis ex unciis ipsius $(1 - a)^{\mu + \pi}$ depromptæ, existente $\pi > 1$; si enim differentiarum ordinis μ sint æquales, nullæ erunt reliquæ omnium ordinum superiorum $\mu + 1, \mu + 2, \mu + 3$, &c.

Exinde pendet demonstratio Theorematis ejusdam oppido elegantis, quod memini ante biennium mihi enarrare Cel. *Eulerum*, meque valde mirari. Ita autem habet: Quicumque sint numeri rationales integri & positivi, μ & ν , modo $\mu > \nu$,

$$\text{erit omni casu } a^\mu - \frac{\nu}{1} (a + b)^\mu + \frac{\nu \cdot \nu - 1}{1 \cdot 2} (a + 2b)^\mu + \frac{\nu \cdot \nu - 1 \cdot \nu - 2}{1 \cdot 2 \cdot 3} (a + 3b)^\mu + \frac{\nu \cdot \nu - 1 \cdot \nu - 2 \cdot \nu - 3}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4} (a + 4b)^\mu -$$

&c. = 0. Nam series $a^\mu + (a + b)^\mu + (a + 2b)^\mu + \text{\&c.}$ est, ut supra monuimus, ejus indolis, ut habeat differentias ordinis μ inter se æquales, evanescentibus reliquis: unde etiam *Recurrentis* erit, lege relationis desumpta ex unciis ipsius $(1 - a)^{\mu + 1}$; adeoque etiam ex unciis $\tau \tilde{\omega} \gamma (1 - a)^{\mu + 2}, (1 - \beta)^{\mu + 3}$ &c. & in

gene-

genere ex uncis $\tau\bar{u}$ $(1-a)^v$, existente $v > \mu$. Quodsi igitur brevitate gratia termini seriei a^μ , $(a+b)^\mu$, $(a+2b)^\mu$ &c.

$$A, B, C, D, E, \&c. \text{ erit } E - \frac{v}{1} D + \frac{v \cdot v - 1}{1 \cdot 2} C - \frac{v \cdot v - 1 \cdot v - 2}{1 \cdot 2 \cdot 3}$$

$$B + \frac{v \cdot v - 1 \cdot v - 2 \cdot v - 3}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4} A - \&c. = 0. \text{ Jam vero in serie un-$$

ciarum binomii $(1-a)^v$, termini extremi, & qui ab extremis æqualiter distant, inter se æquantur: ita, si v. g. supponas,

$$\text{seriem ad } \frac{v \cdot v - 1 \cdot v - 2 \cdot v - 3}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4} \text{ terminari, evanescentibus, qui se-$$

$$\text{quantur: erit hic ipse terminus} = 1; \frac{v \cdot v - 1 \cdot v - 2}{1 \cdot 2 \cdot 3} = \frac{v}{1};$$

$$\frac{v \cdot v - 1}{1 \cdot 2} = \frac{v \cdot v - 1}{1 \cdot 2} \text{ \&c. adeoque } A - \frac{v}{1} B + \frac{v \cdot v - 1}{1 \cdot 2} C -$$

$$\frac{v \cdot v - 1 \cdot v - 2}{1 \cdot 2 \cdot 3} D + \frac{v \cdot v - 1 \cdot v - 2 \cdot v - 3}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4} E - \&c. = 0, \text{ sive } a^\mu -$$

$$\frac{v}{1} (a+b)^\mu + \frac{v \cdot v - 1}{1 \cdot 2} (a+2b)^\mu - \frac{v \cdot v - 1 \cdot v - 2}{1 \cdot 2 \cdot 3} (a+3b)^\mu + \&c. = 0.$$

Quæ igitur huc usque diximus, ita comparata esse speramus, ut methodus interpolandi in apricum producta, atque ad tantam facilitatem redacta sit, ut ab iis, qui ad conscribendos *Cursus mathematicos* animum appellant, *Elementis* in posterum inferi queat. Variæ adhuc observationes non levis momenti subjungendæ essent, quibus methodus adhuc perfici magis, ejusdemque incommodis occurrere, præcipue vero usus in transmutandis seriebus lente convergentibus ostendi, potest. Sed cum hæc adeo paucis exponi non possint, ut in præfati *Schediasmate* locum inveniant, eadem in tertium quoddam, alia occasione proditurum, rejicere satius putamus.

Errata in Actis Anni 1745. hæc sunt emendanda:

Pag. 122 lin. 33 leg. y; pag. 137 lin. 24 l. + 1; pag. 142 lin. 10 l. nostri; pag. 144 lin. 9 in fine adscribe a²; pag. 649 lin. 8 in fine loco + scribe X;

ibid. lin. 29 l. $\frac{fy}{r} \times \frac{1}{2} y$; pag. 651 lin. 4 terminos Pd z & Nm interstingue lineola; pag. 657 lin. 21 l. ac si sumtus fuisset Valor ipsius Z; lin. 23 leg. Z.

* * *

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Septembris Anno M DCC XLVI.

Pars II.

**BARNABÆ BRISSONII, REGII IN GAL-
lia Consistorii quondam Consiliarii, & in supremo Se-
natu Parisiensi Præsidis, de Verborum, que ad Jus Ci-
vile pertinent, significatione Opus præstantissimum, in
meliorem commodioremque ordinem redactum, innume-
ris mendis emaculatum, & post aliorum curas plurimis
accessionibus observationibusque philologicis, criticis, ju-
ridicis, locupletatum. Prodit opera studioque JO. GOTT-
LIBII HEINECCII, Potentissimo Prussorum Regi a
Consiliis sanctioribus, & Professoris P. O. præmissa
Præfatione nova de interpretationis grammaticæ in Ju-
re Civili fatis & vario usu, nec non hujus novæ editio-
nis prærogativis, JUSTI HENNINGII BOEH-
MERI, Jcti, & Acad. Frideric. Director.**

Halæ Magdeburgicæ, impensis Orphanotropei, 1745, fol.

Alph. 16 plag. 7.

Postremus ille labor est, qui *Heineccium* nobis nulla ma-
nu aliena immutatum ostendit. Quamquam enim præ-
stantissimum hoc Opus post annum demum a morte
ipsius, quæ ante triennium, ultimo Augusti die, non sine con-
turbatione bonorum omnium, contigerat, in lucem commodo
publico prolatum fuit; ea tamen Vir beatus adhuc usus est

Xxx

feli-

felicitate, ut *primum* Operis *Tomum* non solum, bene se habens, sudare sub prelo, sed etiam, gravissimo fatalique morbo implicitus, ad finem perductum, viderit, cetera vero sua maximam partem manu descripta reliquerit, iis, quæ in schedis nondum rite disposita latebant, Clarissimi filii, *Jo. Chr. Gottlibii*, fidei atque studio commendatis. Ille etiam, dexterrimus paternarum virtutum æmulus, curam prætermisit nullam, nullis pepercit vigiliis, ut beati parentis satisfaceret voluntati, & famæ ejus, tot illustribus ingenii monumentis partæ, quovis modo prospiceret. Nec deerit sane, si quid judicio valemus, pro laudabili hoc conatu eruditæ civitatis plausus, tanto quidem majore jure expectandus, quanto certius est, hanc *Briffoniani* Operis editionem inter priores omnes ita eminere, sicut inter ignes luna minores solet. Luculenter id cognoscimus ex eruditissima Præfatione illa, quam illustris Vir, & conjunctissimus B. *Hejneccii* Collega, *Justus Henningius Babmerus*, magno instructus rerum apparatus, præmittere non recusavit. Cujus summam ne ignorent Lectores nostri, paucis, quantum fieri poterit, de ea nunc differendum est. Præcipue gravissimus Autor *de interpretationis grammaticæ fati & usu vario in Jure Romano* agit, & initio dictum *Celsi* in l. 17 D. de Legibus: *Scire leges non hoc est, verba earum tenere, sed vim ac potestatem*, illustrat, miraturque, *Anton. Augustinum*, *Enend. & opin. Lib. II Cap. 1*, multa in Digestis Græco dicendi genere reperiri, probantem, hunc tamen *Celsi* locum, aperto Græcismo conspicuum, intactum penitus reliquisse. Hoc factò, inquit potissimum in Grammaticæ originem, eamque ipsam interpretationem præcepta tradere dicit, secundum quæ tam verba, maxime scripta, in se, tum nexus eorum, recte intelligi, seu illa colligi notio & cogitatio potest, quam scribens sub ejusmodi notis atque signis communicare cum aliis voluit. Tum discrimen docetur *grammaticam* inter & *logicam* interpretationem legum, quæ scilicet non, ut illa, in verborum significatione subsistit, sed ex adæquata legum ratione principia format solida, ex his vero conclusiones legitime necit, atque sic pleniorẽ ejus sensum eruit,

carua-

earundem licet verba eum exprimere haud videantur. Utramque interpretationem, quod erudite evincitur, olim etiam agnoverunt JCI & Imperatores, ac, distinctam licet inter se quoad concipiendi modum, nexu tamen perpetuo combinandam esse, crediderunt. Indistincte vero unionem hanc, in recta ratione fundatam, paulo post XII Tab. leges, non tulit priscum reipublicæ Romanæ forum, sed prævaluit eo tempore in plerisque causis interpretatio grammatica, unde non potuit non Jurisprudentiæ faciès paulo horridior, eaque ab omni remota æquitate, videri. Erat profecto tunc temporis supersticiosa verborum, quibus leges conceptæ, veneratio, disputationibus forensibus corroborata, quæ grammatica interpretatio stricti juris mater fuit, ita dicti, quod nimis aspere verbis legum alligatum esset. Inde postmodum evenit, ut Prætores, pro antiquo hoc jure civili, ex æquitate, derelicta hætenus, emolliendo, omnes ingenii nervos intenderent, propositisque contra illud edictis interpretationem logicam variis artibus, & per indirectum, reducerent, summum hac ratione inter jus civile ac pratorium discrimen constituentes. Dici autem vix potest, quantopere Patricii grammaticam interpretationem promoverint, cum, promulgatis XII Tab. Legibus, actionum mox formulas componerent, easque certas esse vellent ac solennes, ne populus has ipsas actiones pro arbitrio institueret. Collegit, quæ ad eam rem conducere possunt, & in ordinem redegit, stupendæ diligentæ vir, *Brissotius*. Quatuor tamen in ejus Opere *de Formulis Romanis*, *Cel. Babmeri* judicio, desiderantur. Primum enim certas solennesque formulas cum aliis consuetis dicendi in foro modis, magis vero arbitrariis, commiscuit, quæ sane ob diversos juris effectus separari merito debuissent. Deinceps formularum forensium significationes haud adjecit, nec speciatim determinavit, sed in nuda tantum collectione substitit. Porro, quod formulæ determinatæ & solennes adeo sollicite ad syllabam observandæ erant, ut facile causa caderet, qui vel in syllaba erraret, nec formula præscripta accurate uteretur, effectus harum formularum civiles, & conclusiones, inde de-

S. 4

5.

6.

ductæ, sine quibus earum usus nullus est, omnino tan-
 gendæ ab Autore fuissent. Denique majus Operi pretium ac-
 cessisset, si ad pervestigandam illorum carminum vim ac po-
 testatem, adeoque ad interpretationem logicam, cum in ge-
 rendis rebus, tum in litibus ordinandis, respicere voluisset
 7. *Brissonius*. Tandem, variis excogitatis mediis, interpretatio-
 ni grammaticæ, quæ luminibus juris admodum offecerat, ad-
 junctam quoque logicam esse, Ill. *Babmerus* ostendit, quam
 primus, *Cicerone* socio, excoluit *Servius Sulpicius*, ita qui-
 dem, ut novam inchoasse periodum, & jus civile scientifica
 methodo tradidisse, pariterque hoc modo in artem deduxisse,
 videatur. Latius deinde hæc interpretatio logica per Impe-
 ratores, variis rescriptis, processit, & a *Constantini M.* tem-
 pore, sublatis antiquarum formularum solemnitatibus, magis
 8. magisque in foro invaluit. Interim JCI veteres, bene gna-
 ri, quanta verborum ac formularum forensium autoritas es-
 set, grammaticæ interpretationis studium non deseruerunt,
 sed potius, *Sulpicii* exemplo commoti, cum dialectica con-
 junxerunt. Testes hujus studii sunt *Atejus Capito*, & *M.*
 9. *Antistius Labeo*, qui cum prima fuerint sectarum inter JCIos
 capita, non dubium est, quin etiam successores eorum in
 profundiorum verborum cognitionem penetrarint. Interpre-
 tatione tamen grammatica pariter atque logica feliciter resti-
 tuta, multum perdidit Latinæ linguæ elegantia, cujus studiosi
 admodum fuerant JCI veteres in scriptis suis. Isthæ corru-
 ptio, translata sede Romana Constantinopolin, contigisse po-
 tissimum videtur. Quamvis enim *Constantinus M.* serio vo-
 luerit, ut Latinæ linguæ usus etiam in Græcia servaretur; ipsa
 tamen rerum documenta commonstrant, priscum hujus linguæ
 ac sincerum nitorem sensim evanuisse, & ab Imperatoribus
 in legibus suis novum, idque barbarum, dicendi genus adhi-
 bitum esse, quo ipso ingens grammaticæ interpretationi ob-
 10. staculum intervenit. Seculis quibusdam *Justinianum* subse-
 quentibus non consenuit quidem Romani Juris autoritas in
 foris Italiæ; at desiderabantur tamen, qui jus illud interpre-
 tari, & vera ejus fundamenta docere, possent, donec glisce-

rec

ret hoc studium Seculo XII, postquam illud novos nactum interpretes fuerat, qui adeo excitarunt infinitorum juvenum sciam, ut, quasi agmine facto, undecunque Bononiam advo-
 laerent. Isti vero Jcti cum omni cultiorum literarum præ-
 sidio carerent, grammatica etiam interpretatio quorun-
 dam cedere autoritati debebat, quæ tanta erat profe-
 cto, ut piaculi loco haberetur, si quis eorundem re-
 linquere & improbare doctrinas vellet. Sed lætior af-
 fuit lux circa Seculum XVI, quo humaniores artes re-
 viviscere, & ad vitam e sepulchro reduci, cœperunt, quæ
 certe gloria *Andrea Alciato*, ejusque sociis, potissimum de-
 betur, *Martini ac Bulgari* regnum graviter impugnantibus.
 Horum deinceps exemplo alii etiam, in Gallia cumprimis,
 incitati sunt, ut grammaticæ interpretationis ope ad barba-
 riam, horrendum illud monstrum, ex Jurisprudentiæ finibus
 depellendam omnes ingenii nervos intenderent. Cui, quæsu-
 mus, ignoti sunt *Cujacius, Budeus, Augustinus, Hottomanus,*
Daerens, Donellus, Pancirollus, Brissonius, fratres *Pithei*,
 alique summi viri, quorum vestigia mox Batavi, & post
 eos Germani etiam nostri, conatu non infelici legerunt?
 Quemadmodum autem grammaticæ interpretationis virtutes
 duæ sunt, altera, ut verborum evidentem corruptorum integri-
 tas restituatur, & vera sejungantur a falsis, altera, ut verbo-
 rum obscuritati, orationisque ambiguitati, lux clarior affun-
 datur; ita etiam hi ipsi, qui elegantiores literas ad Juris Ro-
 mani splendorem excoluerunt, in utroque capite solertissimi
 indagatores fuerunt, & ad hæc usque tempora laudabiles fe-
 cerunt progressus. Ad primum quod attinet, arte critica
 opus est, quæ ipsa ne temerario adhibeatur ausu, Ill. *Bab-*
merus egregias suppeditat regulas, omnibus iis, qui in emen-
 dandis Juris Romani verbis occupati sunt, de meliori com-
 mendandas. Si quis autem, emendatione feliciter peracta,
 verborum etiam sensum eruere genuinum voluerit, ille tem-
 poris illius, quo aliquid scriptum est, accurate intelligere lin-
 guam, Autoris ipsius propria Philosophiæ, cui addictus fuit,
 principia cognita habere, rem ipsam, de qua agit, quamque

§. I. r.

12.

13.

verbis exponit, intelligentia ac ratione comprehendere, ac denique varias vocum significationes probe observare, debet. Quem sane in finem non Lexica tantum generatim interpretationem grammaticam admodum juvant, sed illi etiam viri speciatim insignem studio juris præstant operam, qui verborum juris syllogen ordine alphabetico perficiunt, variasque eorundem significationes ex antiquitatibus, literisque humanioribus illustrent. Summam igitur laudem meretur *Briffonius*, quod ejusmodi laborem, molestissimum omnino, in se suscepit, quem licet post Autoris obitum novis instruere copiis ausi fuerint *Jo. Otto Tabor*, & *Jo. Christianus Itterus*, parum tamen dextre hoc cessit negotium, ut *Cel. Bahmerus* sole meridiano clarius ostendit. Aprior huic operi nemo erat *B. Heineccio*, omnia quippe in promptu habenti, quæ gloriæ *Briffoniani* nominis, & rei literariæ inservire commodis, possent. Leges, quas eruditissimus ille vir in tanto sibi labore præscripserat, hæc sunt: Primum operam dedit, ut confusus literatum ordo tum in ipsa articulorum, quos vocant, serie, tum in singulis eorum membris atque sectionibus, sæpenumero perversè positus, tolleretur. Deinceps vocabula illa, quæ propriam merebantur sedem, & tamen extra eam vagabantur, diligentissime conquirit, & convenientiori loco collocavit. Tum innumerabilibus fere vocibus significationes, a *Briffonio* omisissas, addidit, earumque varietatem, si qua esset, ordinatius notavit, cujus rei tot propemodum exempla in ipsa Operis perustratione se exerunt, quot sunt articuli. Porro *B. Editor* diversis verborum significationibus, nulla ratione antea distinctis, sed mole collectis indigesta, signum adjecit idoneum, totque numeros, quot essent peculiare notions; quo sane effectum est, ut uno quasi conspectu quævis, quæ ad unam eandemque sectionem pertinent, facillimo negotio perustrari possint; frequentissime etiam leges allegandæ a *Briffonio* neglectæ, nec Autores, quorum tamen verba in medium prolata, nominati, imo nonnunquam scriptorum veterum, vel legum, loca male adducta fuerant, cui pariter morbo mederi studuit præstantissimus

§ 14.

15.

16.

17.

18.

19, 20.

tissimus Editor. Hinc singulas p[ar]te leges, quarum ingens numerus est, omnesque, qui in partes vocantur, Autores antiquos, indefessa opera evolvit, maturoque perpendit iudicio, ne quid irreperet forte, scriptorum legumve sensui minus apte respondens. Repetitiones autem, in *Brissiano* Opere passim obvias, ad perpetuum nunc exilium damnavit. Ut iis etiam confuleretur, qui vel ignorant Græca, vel leviter tantum intelligunt, testimoniis Autorum Græcorum interpretationem Latinam esse comitem iussit, quæ, si meliores versiones deficerent, ab ipso *Heineccio* adornata fuit. Denique, quod rei caput est, permultæ acceperunt in hac nova editione voces observationesque; quam operam non parum promoverunt *Bynkershækkii* scripta, & *Duckeri* Opusculum de *Latinitate veterum Jctorum*. Hæc additiones ne quis forte *Tabori*, vel *Ittero*, tribueret, primis nominis sui literis: *Hein.* & manus signo, quid ex suo profluxerit ingenio, comprobavit. Uno verbo, non tam ædificium antiquum resectum, quam novum profus, ruderibus antiquis quodammodo retentis, exstructum videtur. Quilibet igitur, cui humanior Jurisprudencia in deliciis est, terram *Heineccio* levem precabitur, vel ob solum hunc *Brissonianum Thesaurum* elegantissime pulcherrimeque ad lucem publicam reductum æternis laudibus dignissimo. Nos enim certo sumus persuasi, neminem facile in legendo Corpore Juris Romani, cujus sæpe textus unica vocula obscuros reddere solet, versari feliciter posse, nisi ad manum habuerit Opus illud, centum aliis longissime præferendum.

§. 21.

22, 23.

24.

HISTORIA MONASTERII S. MICHAELIS DE Passiniano, sive Corpus historicum, diplomaticum, criticum, ab Adm. R. P. D. FIDELE SOLDANI, Monacho Congregationis Vallis umbrosæ, S. Th. Magistro, ac Eminentissimi Principis ALEXANDRI ALBANI, S. R. E. Cardin. regni & status Regis Sardiniaæ Protect. Theologo, juxta chronologicam Abbatum Passinian. seriem elaboratum, in quo summorum Pontificum Consti-

Constitutiones, Imperatorum Regumque Diplomata, & Privilegia, huc usque inedita, eidem Cœnobio totique Vallumbrosano Ordini collata, recensentur. Cui etiam accedunt, & primo in lucem prodeunt, Monasteriorum quamplurimorum fundationes, jura, dotationes, pleraque alia memorabilia monumenta, aliorum spectantia, lucubrationes Sanctorum Patrum, virorumque illustrium Ordinis ejusdem Acta, que in Archivis Vallumbrosanis asservantur. Tomus primus, ab anno 400 circiter usque ad annum 1040.

Luce, typis Salvatoris & Joannis Dominici Marescandoli, 1741, fol.

Alph. 3 plag. 14, cum Tab. general. 3.

Ediderunt hunc thesaurum Italiæ diplomaticæ Duumviri, promeritis in orbem eruditum incltytissimi *Andreas Borbonis*, Marchio montis *S. Mariae*, & *Dominicus Maria Mannius*. Prior hunc ac consecutum *Tomum*, cupide quæsitum, suoque ære jam in vulgus ire jussum, Amplissimo & Excellentissimo Viro *D. Marco de Beauvau* S. R. L. Principi *de Craon* inscripsit ipse ac dicavit. Posterior indicavit scopum ac diligentiam eruditissimi Monachi, qui Diplomata illa vestigaverat, eruerat, collegeratque, immo ad trutinam Critices diplomaticæ severiorem revocaverat. Significavit idem, sibi *MStum* a *D. Marchione Andrea Borbonio del Monste* fuisse commendatum, ut formis publicis describeretur; sese opus pro viribus vindicasse a mendis, rerumque seriem distincta claraque methodo disposuisse Marte suo; illud ad annum 1040 secuisse, ut locum faceret Operi continuando, ac laborem perfecisse, cum sibi otio perfruendi data fuisset occasio. *Cel. Marchio* in Præfatione singulari ostendit, qua ratione *MStum* ad *Joannem Lamium*, Virum a nobis sæpius celebratum, & ab hoc ad sese, pervenerit, & quanta repugnantia quidam Vallumbrosani socii editionem ejus impedire contenderint. Solet enim inertia ac invidia utilissimis præclarissi-

clarissimisque operibus moliendis obices opponere. Gratulamur Viris summis præstantissimisque, qui repagula illa haud curarunt, librumque, diligentia adamantina collectum, publicæ luci exposuerunt. Illustrant hunc *Tomum* tres Tabulæ genealogicæ, quarum tertia dominos *Spinellos* exhibet, ad nostram usque ætatem ex Seculo inde decimo recensitos. *Prima* suppeditat ad pag. 58 Comites *Vallis Pefiana* ac *Petroji*, quos a *Schiatta* & anno 884 Autor deduxit. *Secunda* lectori offert seriem quorundam Marchionum ex *Borboniis* Montis S. *Maria*, ad quos genus Ill. *Andrea Borbonis* est referendum. Progeniem vero hanc perducit ad *Henricum*, seu *Rigonem*, Marchionis *Hugolini* filium, Castilionis Aretini dominum, A. 1212 florentem. *Passinianum* est vetus Hetruriæ oppidum, celebre, ac peramplum. Ex Vallumbrosanæ ibi Congregationis ruinis enatum fuit monasterium Benedictinum in ea regione, quæ *Vallis Pese* appellatur, eo quod ad occidentem a *Pesa* flumine irrigatur. *Libri sex* hoc *Tomo* continentur. *Primus Liber* offert foundationem *Passinianensis* monasterii, tum fictam, tum veram, tempus fundati Cœnobii *Septimiani*, foundationem monasterii *Ripulensis*, ejusque originem, & Abbates, atque reliquias sacras, foundationem *D. Petri* in palatio-lo per *Wulfredum*, ejusque Abbates, vicissitudines memoratu dignas atque reliquias. *Libro secundo* exponitur de *Joanne*, primo *Passinianensis* Cœnobii Abbate, de primordiis monasterii *S. Salvatoris*, postea *S. Michaelis* de *Fonte Thœna*, de ejusdem bonis, in *Commendam* concessis, de origine monasterii *S. Tbomæ*, quod *Fontis benedicti* vocatur, atque ejus memorabilibus incrementis, atque de monasterii *Ficidensis* origine ac privilegiis. *Libro tertio* disseruit *Rev. Autor* de *Valperto*, Presbytero ac Abbate, de divo *Joanne Gualberto*, nobilibusque familiis, quæ consanguinitatem ad eum referunt, de genealogiis illustrium aliquot veterumque familiarum, de fundatione Cœnobii *Petroji*, de nobilissimæ *Borboniæ* familiæ natalibus, propagatione, ac potentia, de *D. Joannis Gualberti* ortu ac ætate, de *Abbatia Strumensis* fundatione, de Comitum *Guidiorum* in *Vallumbrosanum* *Ordinem*

Pag. 186.

17.

28.

52.

123.

Yyy

bene-

Constitutiones, Imperatorum Regumque Diplomata, & Privilegia, huc usque inedita, eidem Cœnobio totique Vallumbrosano Ordini collata, recensentur. Cui etiam accedunt, & primo in lucem prodeunt, Monasteriorum quamplurimorum foundationes, jura, dotationes, pleraque alia memorabilia monumenta, aliorum spectantia, lucubrationes Sanctorum Patrum, virorumque illustrium Ordinis ejusdem Acta, que in Archivis Vallumbrosanis asservantur. Tomus primus, ab anno 400 circiter usque ad annum 1040.

Lucæ, typis Salvatoris & Joannis Dominici Marefcaudoli, 1741, fol.

Alph. 3 plag. 14, cum Tab. general. 3.

Ediderunt hunc thesaurum Italiæ diplomaticæ Duumviri, promeritis in orbem eruditum incltytissimi *Andreas Borbonis*, Marchio montis S. *Mariæ*, & *Dominicus Maria Mannius*. Prior hunc ac consecutum *Tomum*, cupide quæsitum, suoque ære jam in vulgus ire jussum, Amplissimo & Excellentissimo Viro D. *Marco de Beauvau* S. R. I. Principi de *Craon* inscripsit ipse ac dicavit. Posterior indicavit scopum ac diligentiam eruditissimi Monachi, qui Diplomata illa vestigaverat, eruerat, collegeratque, immo ad trutinam Critices diplomaticæ severiorem revocaverat. Significavit idem, sibi MStum a D. Marchione *Andrea Borbonio del Monte* fuisse commendatum, ut formis publicis describeretur; sese opus pro viribus vindicasse a mendis, rerumque seriem distincta claraque methodo disposuisse Marte suo; illud ad annum 1040 secuisse, ut locum faceret Operi continuando, ac laborem perfecisse, cum sibi otio perfruendi data fuisset occasio. Cel. Marchio in Præfatione singulari ostendit, qua ratione MStum ad *Joannem Lamium*, Virum a nobis sapius, celebratum, & ab hoc ad sese, pervenerit, & quanta repugnantia quidam Vallumbrosani focii editionem ejus impedire contenderint. Solet enim inertis ac invidia utilissimis præclarissi-

clarissimisque operibus moliendis obices opponere. Gratulamur Viris summis præstantissimisque, qui repagula illa haud curarunt, librumque, diligentia adamantina collectum, publicæ luci exposuerunt. Illustrant hunc *Tomum* tres Tabulæ genealogicæ, quarum tertia dominos *Spinellos* exhibet, ad nostram usque ætatem ex Seculo inde decimo recensitos. *Prima* Pag. 186. suppeditat ad pag. 58 Comites *Vallis Pefianæ* ac *Petroji*, quos a *Schiatta* & anno 884 Autor deduxit. *Secunda* leçori offert seriem quorundam Marchionum ex *Borboniis* Montis S. *Mariae*, ad quos genus Ill. *Andreae Borbonis* est referendum. Progeniem vero hanc perducit ad *Henricum*, seu *Rigonem*, Marchionis *Hugolini* filium, Castilionis Aretini dominum, A. 1212 florentem. *Passinianum* est vetus Hetruriæ oppidum, celebre, ac peramplum. Ex Vallumbrosanæ ibi Congregationis ruinis enatum fuit monasterium Benedictinum in ea regione, quæ *Vallis Pefa* appellatur, eo quod ad occidentem a *Pefa* flumine irrigatur. *Libri sex* hoc *Tomo* continentur. *Primus Liber* offert foundationem *Passinianensis* monasterii, tum fictam, tum veram, tempus fundati Cœnobii *Septimiani*, foundationem monasterii *Ripulensis*, ejusque originem, & *Abbat*es, atque reliquias sacras, foundationem *D. Petri* in palatio-lo per *Walfredum*, ejusque *Abbat*es, vicissitudines memoratu dignas atque reliquias. *Libro secundo* exponitur de *Joanne*, primo *Passinianensis* Cœnobii *Abbate*, de primordiis monasterii *S. Salvatoris*, postea *S. Michaelis* de *Fonte Thona*, de ejusdem bonis, in *Commendam* concessis, de origine monasterii *S. Thoma*, quod *Fontis benedicti* vocatur, atque ejus memorabilibus incrementis, atque de monasterii *Ficidensis* origine ac privilegiis. *Libro tertio* disseruit *Rev. Autor* de *Valperto*, *Presbytero* ac *Abbate*, de divo *Joanne Gualberto*, nobilibusque familiis, quæ consanguinitatem ad eum referunt, de genealogiis illustrium aliquot veterumque familiarum, de foundatione Cœnobii *Petroji*, de nobilissimæ *Borboniæ* familiæ natalibus, propagatione, ac potentia, de *D. Joannis Gualberti* ortu ac ætate, de *Abbatia* *Strumensis* foundatione, de Comitum *Guidiorum* in *Vallumbrosanum* *Ordinem* bene-

17.

28.

52.

123.

Yyy

- beneficiis, de monasterio Strumensi, aliisque Cœnobiis, illi subiectis, de monasterio S. *Hilarii*, vulgo S. *Ehero*, ac de
145. *Camaldulensis* 40 Cœnobii fundatione. *Libro tertio* agitur de *Sizone*, tertio Abbate Passinianensi, ac de reductione *Joannis Gualberti* ad frugem bonam, de prodigiosa imaginis Jesu Christi in cruce pendentis translatione, de dotatione
162. monasterii Castri Sirenæ per *Martinum*, Vallis umbrosæ Abbatem, nec non de *Spinellia* nobili familia. *Libro quinto* Rev. Autor disseruit de *Valperto*, Abbate Passinianensi quarto, de *Joannis Gualberti* rebus, momentum trahentibus,
193. de Abbacia *Crispini*, quæ Vallumbrosano Ordini concessa quidem fuit, sed postea tamen exempta, de monasterio Bifurci, *Rimualdo* ad reformandum tradito, de monasterio S. *Andree de Candelis*, ac de alio monasterio, quod S. *Miniatis ad*
252. *Montem* prope Florentiam appellatur. Provehimur tandem ad *Libri sexti* summam. Materies in eo mirifice crescit. Exponitur enim hic de *Sizone II*, vel *Sigizone*, Abbate quinto, ejusque regimine. Attigit Autor res *Lamberti*, Florentini artificis, qui in solitudinem se contulit. Commentatus est de *Gerardo*, Episcopo Florentino. Exposuit de *Bonifacio Magno*, Etruriæ Marchione, ac de Soanenſis Abbatæ reformatione, de S. Patris *Joannis Gualberti* in monasterium Caluellense beneficiis, de exſtructione Cœnobii de *Musceto*, ad *Anſelmum*
264. *Comitem de Petra mala* cognominatum referenda. Exposuit de S. *Salvi* monasterii origine ac privilegiis. Edisseruit fundationem monasterii S. *Pauli de Razzolo*. Expendit donationem, quam *Conradus* Imperator monasterio Vallis umbrosæ impertivit. Sumſit occasionem commemorandi nonnihil de primo *Fæſulanæ* Ecclesiæ antistite. Addidit Diploma, quo *Conradus* Imperator monasterium S. *Joannis Evangelistæ* Parmensæ, ejusque jura, confirmavit. Perluſtravit donatum locum, in quo monasterium Montis *Scalarii* erectum invenitur.
284. Adjunxit donationem, qua *Itta*, S. *Hilarii* Abbatissa, Vallumbrosanum Cœnobium nobilitavit. Haud omisit chartam, qua *Henricus III* Imperator bona ac jura monasterii S. *Petri* apud *Montem Viridem* confirmavit. Investigavit porro,
- an

an idem *Henricus* perpetua stabilitate bona, quæ *Bonifacius* Pag. 290.

Marchio monasterio S. *Salvatoris de Fontana Thuonis* con-
tulerat, confirmaverit. Tandem differuit de vita S. *Romuli*, &
Homilia infra octavam ejusdem Sancti. Suffixus est *Tomo* In- 298.
dex, diligenter elaboratus. Hoc est *Tomi* hujus argumen-
tum, loco promulsidis excipiendum. Lustrare nunc juvat
nonnulla libri momenta, copiosius exposita. Originem Pas-
sinianensis monasterii ad *Zenobium*, Episcopum Florentinum,
Autor refert, nec tamen repudiat *Sichelnum*, qui quingentis
post annis illud pæne dirutum denuo extruxerit. Abest a 3.
Florentia duobus duntaxat milliaribus monasterium Ripulense.
Id Autor credit Passinianensi esse proximum antiquitate. Pro- 5:
fert, ut hoc demonstret, donationis chartam, A. 790 Ripu-
lensibus datam, quam quidem edidit *Ugbellus Italiae sacrae To-*
mo III, sed aliquot periodis truncatam. Ripulense mona-
sterium, initio Seculi VIII conditum, Abbatissæ primum &
virginibus sacris Benedictinis fuit dicatum, ac *Bartholomæo*
sacrum, A. 1188 ad Vallumbrosanum Ordinem transiit, ac A.
1452 subtractum est facultati extraneorum, qui antea Abba- 8.
tem ejus denominabant, vel designare contendebant, nomina-
tim *Dominorum de Castiglionchio*. Singula Diplomatum
chartisque Autor confirmat, fide dignis. Omnium mona- 13.
steriorum Ordinis Vallumbrosani Abbates exstiterunt perpetui
fere per quatuor Secula. Anno autem 1469, nova congregatio-
ne in eo Ordine per P. D. *Blasum del Milanesi* instituta, Abba-
res renuntiati sunt triennales, ac postmodum quadriennales.
Solutus Abbas Vallis umbrosæ perpetuus esse perseveravit usque
ad annum 1540, quo *Joannes Spigliatus de Pupio* primus illius
Cœnobii Abbas triennalis electus fuit. Abbas Ripulensis A.
1469 a *Paulo II* Pontifice summo declaratus fuit, unico anno
reçtorus. *Sixtus IV* A. 1473 constitutionem hanc repetivit. 15.
Hodie Abbas Ripulensis est quadriennalis, ac per definitores
Ordinis generales eligitur, atque in hoc monasterio Ripulensi
sedes existit ordinaria Patris generalis. Quæ est ratio præro-
gatarum & exemptionum, quibus Ordinum Præsides per-
fruuntur. Monasterium S. *Petri* in Palatiolo, postea in

- Pag. 17. Montem Viridem translatum, originem cepit anno circiter 763 a S. *Wulfredo*, Patricio Pisano, ex vetustissima Comitum *Gberardese* familia orto. *Henricus II*, Rex Germaniæ &
31. Imperator, id confirmavit A. 1014. Bona, castra, & beneficia, ejus enumeravit in literis bullatis *Alexander III* A. 1176. Nunc illud tam celebre monasterium S. *Petri* dirutum jacet. Rudera exstant in excelso colle, ab aliis interjecta planitie disjuncto, ac duobus tantum milliariibus a Monte Viridi distant. Cœnobium Montis Viridis junctum fuit A. 1423 per *Martinum V* Monasterio Vallis umbrosæ. *Hugonis*, Italiæ Regis,
25. *Alda* mariti, Diploma Autor ad A. 927 dedit, quod haud
32. secus ac *Henrici* Imp. A. 1015 datum, spectat ad monasterium *Fontane Tbaonis*, cujus bona dudum perpetuo in Commendam data fuerunt nobili familiæ Florentinæ *de Pazzis*. Monasterium S. Trinitatis in Alpibus inter annos 950 & 961 fundatum fuisse, patet ex Diplomate antiquo, quod Autor
35. suppeditavit. Illud mox in tantas opes viresque excrevit, ut Abbas esset Princeps sacri Romani Imperii. Monachi ejus Cœnobii A. 1424 sese gubernationi Abbatis Vallis umbrosæ submiserant. Quæ cum Autor ostendisset, ipse paulo post
51. Comites *Petroji* vetustissimos genealogice recensuit. Castrum vero Petrojum ad *Paganum*, *Hugonis* filium, pervenit, qui illud A. 1103 Abbati *Passinianensi* dono concessit. A *Ruso*, *Pagani* filio, descendunt quatuor familiæ Florentinæ, cognominati *de Azzinis*, *de Miniatis*, *de Vivianis*, & *del Riccio*, seu
65. *de Lotseringbis*. *Bonifacii*, Marchionis Hetruriæ, nepotem, *Adelbertum* Autor ostendit, filium fuisse *Bonifacii II*; hunc enim *Gamurrinus Guidoni* successorem filiumque tribuerat.
71. Memorabile est *Caroli Magni* Diploma, in quo fit mentio *Viri illustris Arimberti Principis baronia Borbonia*, quem ipse creavit *Marchionem* & perpetuum *Primarium*, seu potius *Vicarium Imperialem civitatum Aretii & Tiferii*. *Gamurrinus* contendit, *baroniam Borboniam* in rerum natura haud existisse. Hunc refellit Noster, ac Diplomatis fidem tuetur.
73. *Carolus*, Marchio Tusciæ, ad A. 871 memoratur in Diplomate
77. *Ludovici* Imperatoris. *Carolus* creditur filium nactus *Ugucio-*
nem.

uem. Ugucioni fuit filius cognominis, *Marchio de Colle* dictus. Hi & inde exorti satique libere adhuc dominantur in Montem S. *Mariae*, Marzanam, Lipianum, Giorellum, *Pag. 93.* *Pa-* *ternum*, ac *Sorbellum*, castella.

Ad *Widones*, Comites Seculi undecimi, illustrandos Auctor permulta Diplomata produxit, postquam de S. *Joanne Gualthero* copiose disseruisset. Ad nobilissimam familiam *Spinellorum*, e *Bisarno* originem trahentium, affert lectissima illustrandam, silva Diplomatum pro more pronuntiata sua muniens. Genealogiam ejus pertexit ab *Azzone* usque ad *Spinellum* A. 1290. Institutum *D. Joannis* majoris, *Ab-* *batis Vallis umbrosæ*, ex toto cum lectore communicat *163.* *pag. 224 seq.* Complectitur illud liturgica per univ^{er}sum annum, & monasticam vivendi rationem. Qui historias Imperatorum diplomaticas moliuntur, in hoc apparatu passim inveniunt amnes ac fontes, e quibus sitim restinguant. *184, 187* *seq.* Nec recordamur, nobis in conspectum venisse Historiam, de aliquo *Cœnobio* conscriptam, in qua tot chartæ, literæ bullatæ, Acta publica, & Diplomata, fuerint producta, quibus singulæ propemodum sententiæ extra controversiam sint collocatæ. Et hæc nos adducit ratio, ut Nobilissimos Editores perhonorifice rogemus ac obtestemur, ne *Tomum alterum* nobis exhibere; publica^{que} luce donare, graventur.

SE OGGIDIP SCRIVENDO SI DEBBA USARE LA LINGUA Italiana del buon Secolo, Dialoghi cinque.

id est,

AN OPORTEAT EOS, QUI NOSTRA-ÆTATE scribunt, *Italicum boni seculi sermonem adhibere*, *Dialogi V.*

Veronæ, sumtibus *Dionysii Ramanzini*, 1734. 4.

Plag. 13.

Elegantissimos hosce Dialogos conscripsit, & judicio popularium submitit, *Julius Cesar Becelli*, Vir aliis scriptis clarus.

Yyy 3

rus. Proœmium Dialogis præmisit, quo exponit fructus & damna, quæ ex diversitate ingenii humani, diversissimoque ejus studio & judicio, emanant. Dialogi ipsi in eo versantur, ut expendat Auctor utramque, per Italorum terras vagantem, opinionem, unam eorum, qui sermonem Italicum in dies locupletare, vocibus phrasibusque augere, ac sensim a classicæ ætatis norma discedere, malunt; alteram vero illorum, qui classicos affectantur Autores, atque eorum elegantiam in succum sanguinemque convertunt. Qui solide, ac lectione optimorum Autorum defuncti, in Italia scribunt, non possunt non aliis tramitem eundem suadere insistendum. Cum igitur in horum quoque numero Auctor nomen profiteatur suum, & argumenta, in utramque partem collata, ponderet; nostrum non est, sigillatim de Dialogorum argumentis commentari.

OSSERVAZIONI CRITICHE INTORNO LA MODERNA
Lingua Latina, &c.

id est,

OBSERVATIONES CRITICÆ IN LINGUAM
Latinam hodiernam, Autore PAULO ZAM-
BALDIO, Nobili Feltrino.

Venetius, apud Simonem Occhi, 1740, 8.

Plag. 18.

Joanni Antonio Crotta Cl. Auctor Opusculum hoc, more Dialogorum concinnatum, inscripsit. Scopus scripti in eo consistit, ut magistri, qui pueros Latinam docent linguam, discant sapere, nec tenerrimam ætatem in tricis grammaticis detineant, eamque ad vocabula lambenda, cultura judicii intacta & silvescente, adstringant per complures annos. Cui enim incomperta est illa stultitia, quæ præceptores hæud paucos veluti scabies invasit, in eo occupata, ut pueri & adolescententes ab attingendis intuendisque scientiis arceantur? ut hi filium vertere discant, antequam recte solideque cogitare, materiemque cogitandi, didicerunt? Nonne præstat, imbuerè
pueros

pueros ac adolescentes cognitione rerum, comprehensu facili-um, Geographia, Chronologia, Historia & sacra, & profana, Arithmetica, Geometria, Logica, ac demum, hęc salutatis, elementis oratoriis? Undenam fastidiosum illud, & inæquale, & jejunis modulis adstrictum, scribendi genus exortum est, nisi ex præceptis stili, ante culturam judicii rerumque cognitionem inculcatis? Nonne ludimagistri plerumque adolescentes magis corrumpunt, ac judicii usu exuunt, quam provehunt & emendant? Poterat Latina addisci lingua magnam partem ex præceptorum quæstionibus, colloquiis, & docendi ratione, dummodo hi nollent docere linguam, qua ipsi nequeunt loqui. Si magistri cœperint adolescentes docere Grammaticam, 13 vel 14 annis pares, ac ante ætatem sermonibus sociatis Latinis illos ad notitiam linguæ Latinæ deduxerint, institutioni ipsi non potest non promptissimus adspirare successus. Cum vero homines semel formati sunt ad ea edificanda, quæ nec norunt, nec intelligunt, ipsi difficulter eam proficiendi rationem, quæ omnem judicii usum interimit, posthæc omittent. Hęc & hęc similia Autor in Præfatione solidissima & diserte & libere edisseruit. Dialogo primo id egit, ut exagitaret homines, qui, scientiis neglectis, in terendis atque tergendis vocibus ac periodis pede *Ciceroniano* metiendis consensescunt. Invectus jam fuit *Erasmus* æque ac *Justus Lipsius* in delicatulos hosce verborum venatores. Tum vero ostendit, quanto intervallo distet illud loquendi genus, quo Itali inter sese colloquendo Latine utuntur, ab antiqua Romanorum dictione. Hinc ad Orthographiam & pronuntiationem literarum progreditur. Tandem adjungit discrimen, quo scientia nostra discrepet a veteri Latina, & quot quantaque instrumenta ac scientiæ scientiarumque vocabula post *Ciceronis* exequias invaluerint. In tractatione nunquam non ad illud *Horatianum* respexit:

- - *ridiculum acri*

Fortius ac melius magnas plerumque fecat res.

Stilum dicitur alium esse *linguæ*, alium *seculi*, alium *Autoris*.

Quid impedit, quo minus addamus *stilum argumenti*? Quis Pag. 237.
enim

enim, Trigonometriæ tractandæ immorans, a vocabulis formulisque loquendi ac dicendi, semel invecitis, abstinebit?

Im Jahre 1741 wöchentlich herausgegebener historischer Münzbelustigung XIIIter Theil, 2c.

id est,

*JO. DAVIDIS KOELERI, P. P. PARS XIII
historicarum e Numis Deliciarum, A. 1741 singulis hebdomadibus editarum, in qua varii commemorabiles ac rariores Thaleri, & Metalliones, nec non alia singularia ex auro & argento Numismata multiplicis ætatis, æri incisa, describuntur, ac historice exponuntur. Prefationis loco edisseruntur Numismata Hannibalica & Kochiana.*

Noribergæ, apud viduam B. Christophori Weigelii, senioris, Chalcographi, 1741, 4.

Alph. 2 plag. 18.

Consecrata est hæc Sylloge Illustrissimo *Ernesto de Steinberg*, Regis Britannicæ Magnæ a Consiliis intimis, Domino Bodenburgi, cujus stirps antiquissima meritisque florentissima jure quodam celebratur. *Ehrenreich Hannibal Holmiz* A. 1678, 9 Apr. lucem adspexit, *Carlsteinii* discipulus, A. 1705 Hannoveræ cœpit agere formatorem figurarum, quæ numis solent imprimi. A. 1715 Clausthalienfes numorum formas incidere jussus fuit. Debitum naturæ reddidit A. 1741, 13 Mart. Recenset Autor numos, ab ipso delineatos, quorum numerus ad 102 assurgit. Adjicit huic promulsidi descriptionem duorum rarissimorum Numismatum, A. 1699 percussorum, quibus nuptiæ *Josephi*, Regis Romani, ac *Benedictæ Henricæ Philippinæ* exponuntur. Hanc fuisse *Joannis Friderici*, Ducis Brunsvico-Luneburgici, filiam, quis est, qui ignorat? Deliciarum apparatus aperit Numisma *Caroli VII*, Regis Galliarum, A. 1457 circiter percussum, emendatæ rei militaris index. Expositio, adjuncta Metallioni, vindicat famam *Caroli* ab eorum, qui ipsi obtrectarunt, calumniis. Memoriam aliquot

Fig. I

aliquot Galliae urbium maritimarum, A. 1693 & 1694 ab Anglis Batavisque igni afflictarum, conservat numus *Guiljelmi*, Anglorum Regis, ea ætate cufus. *Gonsalvi Fernandez* Cordubensis victoriam, a Gallis ad Cerignolam A. 1503 reportatam, refert Numisma, quod illi succedit. Mira felicitate Cel. Autor incidit in primum Silesiorum Principum Thalerum, Principis Ducisque Lignicensium & Brigenfium, *FridERICI II*, memoriæ consecratum, & A. 1541 cufum, ac, postquam eum descripsit, exposuit de fœdere successorio *FridERICI* hujus cum *Joachimo*, Electore Brandenburgico, per *Ferdinandum* Regem A. 1546, 18 Maji, Wratislavia rescisso. Historiam fraternitatis illius hæreditariæ ac ipsa fata hic legisse juvat. Expositionem numi, qui ad *Christianum*, Ducem Brunsvico-Luneburgensem, Episcopum Mindensem, est referendus, excipit Dissertatiuncula ad *Partem I Numophylacii Burckbardiani*. De primis Comitibus Diepholtanis Autor disserit succincte. Metallionem, qui *Rabanum de Canstein*, Consiliarium Electoralem Brandenburgicum, refert, doctissima illustrat expositione. Ut Thalerum Episcopi Curienfis, *Josephi Mohrs*, A. 1628 cufum, luce perfundat, de statu Episcopatus Curienfis Diatribam adjicit commatis non quotidiani. Affert Thalerum, Vicariatus Saxonici indicem, A. 1740 cufum, ac Vicariatus hujus originem in Palatinatu Saxonico figit. Nec ipsius attentionem effugit rarissimum Numisma mnemonicum, quod equites Meclenburgicos A. 1718 bonis suis expulsos symbolice indicat. Sacramentum, subjectionis indicium, præstiterunt ordines Austriæ inferioris *Mariæ Theresiæ* A. 1740, 22 Nov. Solennitatem numumque, ejus indicem, exhibet Cel. Autor. Idem incidit auspicato in rariorem *Joannis Ludovici*, Comitæ Leiningensis & Dagspurgensis, Thalerum. Hæredem Comitatus Dagspurgensis, *Gertrudem*, nupsisse *Sigismundo*, Comiti Leiningensi, eique Comitatum Dagspurgensem hæreditarium adjunxisse, ipse ex *Alberico* Monacho ad A. 1225 it comprobatum, notans, vocem *Dagspurg* ibi a *Leibnitio*, monadibus mundique optimi ideæ intento, haud potuisse legi. Conyertimus nos ad Numisma mnemonicum, quo

Pag. 9.

17.

33.

TAB. IV

Fig. 1.

40.

46.

73.

81.

TAB. IV

Fig. 2.

113.

137.

153.

- memoria *Hieronymi Wurmbrandt*, domini Stuppacensis, Con-
filiarii Cæsarei, celebratur, ad annum 1573 referendo. Peri-
clitatur Vir præstantissimus vires in illustrissima *Wurmbran-*
diorum progenie illustranda. Comitum, *de Windischgretz*
appellatorum, genus ac ornamenta concelebrat ad *Leopoldi*
Pag. 169. *Victorini Joannis Thalerum*, A. 1732 percussum. Tum vero
lectori exhibet Thalerum Vicariatus Bavarico-Palatini ad an-
num 1740, eumque illustrat historicis de hoc Vicariatu an-
notationibus atque transactione, A. 1724, 25 Maji, super
hoc Vicariatu inter Domum utramque Electoralem inita.
179. Ad Numisma *Christinae*, Romam Sueciæ præferentis, adjecit
idem historicam de ea commoratione commemorationem,
185. tum jucundam lectu, tum candore excellentem. Duos Thale-
ros Abbatum Werdinensium rariores ad A. 1636 & 1698 lecto-
ri offert, atque ad eos illustrandos de origine & gloria Abba-
tiæ Werthinensis differit, nonnihil in *Coccejo* notans, qui ter-
ritorium Cœnobii Werthinensis vocaverat compagem, e bo-
196. nis privatis rusticisque conflata. Ad alios duos Thales
Werdinenses illustrandos attulit vitam S. *Ludgeri*, ex *Ab-*
209. *frido* desumptam. Hinc produxit Thalerum Abbatissæ ac Prin-
cipis Essendienfis, *Annae Salomes*, ad A. 1672, ac Diploma *Al-*
fridi circumscriptionis convicit, reliquaque jura & privilegia
223. recensuit. Rei numariae Polonicæ historiam illustraturus,
Tymphum Polonicum anni 1665 exposuit. Omittimus numos
aliquot Polonicos ac Thalerum pagi Helvetici Tugienfis, A.
1621 cusi, cui historia Tugii adjecta fuit. Procedit Autor
257. Cel. ad *Karlseeni* Numisma, quo *Joannes Calvinus* exhibitur.
Anonymus reprehendit *Calvini* ardorem in puniendo *Serveto*.
Offert Numisma, quo Academici Pisani *Henricum Norisum*
Cardinalem immortalitati consecrarunt, ac vitam *Norisii* ad-
265. dit. *Antonium Magliabechi* ex numo & adjuncta vita præ-
cipius nosse, quem non delectet? In eandem censum venit
TAB. IV. missilis numus ordinis medici Parisiensis, quo ad A. 1652 De-
Fig. 3. canus *Guido Patinus* offertur visendus. Tractatio de ima-
ginibus *Jesu* curiosorum afficit lectorem. *Joannis III*,
337. *Russorum Imperatoris*, numus Rubel successu temporis evadet
rarus.

rarius. Feliciter is per Cel. *Kaſerum* conſervatur, qui vitam Ducis *Erneſti Joannis Bironi* adjunxit, ac icona Comitum *Oſtermanni*. Pag. 361.
 Metallio, qui *Annam* Imperatricem ac victoriam Chocimensem, A. 1739, 7 Sept. ex Turcis reportatam, exhibet, præstantia artis effulget. Rariſſimus est Ducatus *Iſabella*, Regi- 377.
 næ Hungarorum, ejusque filii, Regis *Joannis II*, ad A. 1559.
 Néc minus præſtabilis est Cel. Autoris de *Academia Francica*
 expositio. *Chriſtianum Wolfium*, numo expreſſum A. 1740,
 ab *Alethophilo* ſalibus perfriſum, repræſentat denique, ne po-
 ſteritas *Holmannianum* ingenium ignoret. Sed ſingula cur
 referemus?

Joh. Friedrich Ungers Beyträge zur Mathesi forensi, &
 hoc est,

ELECTA MATHESEOS FORENSIS, VA-
ria, quæ in judiciis, cura reipublicæ, rebus camerali-
bus, ipſiusque vitæ communis negotiis, occurrunt, con-
tinentia; cum Præfatione JO. ANDR. SEGNERI,
Med. Phil. Nat. & Math. Prof. Ord. in Aca-
demia Georgia Auguſta.

Partes II.

Gœttingæ, apud Abr. Vandenhœck, 1743 & 1744, 4.
 Alph. 2 plag. 13.

Laudandum est doctiſſimi Autoris institutum, quo tum Ma-
 theſin rebus forenſibus atque œconomicis applicare, tum,
 quæ in variis vitæ humanæ negotiis ad calculos recte ſubdu-
 cendos requirantur, curatius explicare ſuſcipit. Licet enim
 hoc labore non facile ſcientiarum limites ampliores reddantur,
 cum omnia fere intra leves Arithmeticæ & Geometriæ elemen-
 taris uſus ſubſiſtant, aut ad ſummum calculum aliquem lite-
 ralem potius, quam algebraicam analyſin, admittant; expe-
 dit tamen, ea notiora reddi, quæ, cum ut plurimum a peritis
 myſteriorum inſtar premantur, non poſſunt, niſi magno cum
 diſpendio, aut neceſſitate aliorum fidei penitus ſe permit-
 tendi, ignorari, decetque præterea, Jurium cultores præcipue,

qui solent in cameralibus similibusque negotiis adhiberi, monere, parum esse, ut quis memoriae leges mandaverit, nisi in applicandis ad facta legibus, aut talibus expediendis, quibus normam nullam leges dare potuerunt, ex aliis cognitionis humanae generibus auxilium petere queat. Primo itaque in Praefatione, operis initio praefixa, *Celeb. Segnerus* de interusurii computatione agit. Haec, a divo *Leibnitio* in his *Actis A. 1683* tradita, quam diu ante in libellis arithmetice sub interesse compositi nomine explicatam esse, obiter monemus, insignes naeta est & defensores, & adversarios. Horum plerique usurariam pravitatem opponunt, licet mirari subeat, quomodo possint viri, Jurisconsultorum elogio ornat, anatocismum, quem, ne debitor inops usurarum usuris solvendis nimium gravetur, vetuerunt leges, ad eos casus trahere, in quibus non egens debitor benignitatem creditoris implorat, sed creditor pecunia, olim sibi demum solvenda, citius, quam par est, frui gessit; neque agnoscere, omnes fructus, ex sorte iusto prius percepta oriundos, in sortem imputari debere, cum illos jure meritoque sibi acquirere, poterat, qui prius, quam obstrictus erat, solvit. Id vero *Cel. Segnerus* recte monet, in genere dici non posse, quod injuste usurarum usurae a *Leibnitio* computentur, licet possit id in casibus particularibus, qui legibus decidendi sint, iniquum existere; deinde, quomodo, usurarum usuras perpetuas computando, possit inveniri facili calculo, ad quantam magnitudinem data fors dato tempore excreseat, ostendit. Ipse *Ungeri* labor *Parte prima decem Sectiones* continet. Earum *prima*, interusurii computum, ab *Hofmanno* in *der Klugheit Haus zu halten* traditum, *Potakio* etiam in *Mathesi forensi* probatum, algebraica formula, (id omne est, quod *Ungerus* hic fecit,) explicat. Sit enim numerus indicans, quoties usura forti insit, (puta 20 in usuris quincuncibus,) $= b$, & x quantitas loco datae fortis anticipanda dato annorum numero m , erit ex hoc calculo $x + mx : b = a$ & $x = ab : (b + m)$, scilicet usura annua $x : b$ fortis x auget hanc sortem toties, donec summa usurarum cum sorte x fiat $= a$. Hoc vero calculo, iusto plus accipere creditorem anti-

tici-

ticipantem, ex nostra sententia evidentissimum est. Utamur
 ipsius Clar. Autoris exemplo. Qui post 8 annos 6000 tha-
 leros accipere debet, ex ejus sententia jam 4285½ accipit.
 Nam annuæ usuræ ipsorum 4285½ octies sumtæ efficiunt
 1714½, adeoque sorti primæ additæ summam 6000. Jam ma-
 nifestum est, sortis 4285½ usuram primo anno esse ultra 214.
 His 214, sub finem primi anni acceptis, creditor anticipans
 totis septem annis fruitur, quasi illarum usuræ annuæ nihil
 essent. Si nullos exinde fructus percipit, in arcam illos repo-
 nit, male certe patrisfamilias officio fungitur, quem pecu-
 niam, in fortem imputatam, non otiosam relinquere decet.
 In fortem enim imputantur hi 214, & adeo pars sortis sunt.
 Si vero pars sortis sunt, & si accipiuntur septem annis ante, quam
 ulla sortis pars debebatur, sequitur, ut anticipentur septem
 annis. Quid igitur hoc est, creditorem 214 anticipare pos-
 se septem integris annis, deinde alios 214, usuras nempe
 ipsius 4285 anno II sex annis, & alios 214 quinque, & sic
 porro, nulla horum omnium compensatione debitori facta?
 At, si tantas sortis partes tot annis anticipare licet, illisque
 frui, cur non totam sortem? Decebat Jurisconsultos illos, qui
 atrocissimi reum *Leibnitium* agunt, vulgati illius effati remi-
 nisci: idem juris esse in toto, ac in parte, neque tam male in-
 ter se coherentia *Leibnitianis* præferre. Hæc addere libet
 non tam contra Cel. Autorem, qui in spernenda *Leibnitii*
 methodo autoritates aliorum, non rationes, allegat, sed con-
 tra illos, qui, tam futilibus argumentis usi, summi Viri asser-
 ta elevant. Jam Doctiss. *Ungerus*, cum videat, *Leibnitii* princi-
 pia deducere ad formulam $ab^m : (b + 1)^m = x$, monet, insi-
 gnatæ fore difficultates regulæ ejus ad praxin deducendæ, et
 si iusta supponatur. Hic, ut non urgeamus, non facilitatem,
 sed justitiam, quæri, miramur, eum, qui de *Leibnitii* methodo
 judicium ferre sustinet, tabulas, ejus gratia concinnatas, igno-
 rans, quales tum in *Actis loc. cit.* tum in compluribus, Anglo-
 rum præcipue & Batavorum, libellis arithmeticis, existant, de-
 inde non perpendere eum, quod illa, quam tantopere timet, ad
 potentias altiores evectio logarithmorum ope penitus evitari
 possit faciendo $1x = 1a + m(lb - 1(b + 1))$. Sed ad reliquas

libelli *Sectiones* progredimur. Si pecunia, ex publicis redditibus redacta, certum in locum transmitti debeat, sumtus ad transmissionem necessarii (*das Porto*) interdum inter illas expensas simul computandi sunt, quæ a redditibus subtrahantur excessu demum transmissio. V. g. si a 1 Maji 1741 ad 2 Maji 1742 excessus 12000 fuerit, in calculo expensarum, quocum hi 12000 transmittuntur, sumtus illorum transmittendorum simul annotari debent. Hic itaque quomodo computatio instituenda sit, sequens regula docebit: Sint x sumtus transmissionis, a redditus accepti (*die Einnahme*), b expensæ sine sumtibus transmissionis, m numerus indicans, quoties hi sumtus in excessu reddituum supra expensas contineantur, erit excessus verus $= mx$, summa vere expensa $b + x$, ergo $a - b - x = mx$ & $(a - b) : (m + 1) = x$. *Tertia Sectio* similem fere casum computat, ea saltem differentia, ut, præter sumtus transmissionis, ratio habeatur quoque ejus, quod perditur, pecuniam minoris valoris internæ cum pecunia, cujus major est bonitas internæ, permutando, quod *agio* vulgo vocant. *Quarta* considerat, quantum sumtæ alicui libere (*franco*) transmittendæ adjici debeat, ut eam illibatam accipiat, cui transmittitur, si non possit ob jura diversa rhedarum publicarum a transmittente in loco, ubi is degit, totum vecturæ pretium prænumerari. *Quinta Sectio* usuras usurarum computare docet. Hic ipse Clar. Autor fatetur, dari casus, ubi ei computationi anatocismi macula inuri nequeat, v. g. si reddituum publicorum administratori injunctum sit, ut singulorum annorum redditus denuo in foenus exponat. Hic ad formulam, ante a nobis indicatam, Autor rem reducit, logarithmorum etiam compendium adducens, ut adeo non videamus, cur, *Leibnizium* impugnans, de difficultate calculi hujus conquatur. *Sexta Sectio* considerat, quomodo calculus insundus sit, si creditor ex pignore sibi dato fructus perceperit. Casus talis est. Possideat *Cajus* creditor in crediti securitatem hypothecam, (ita loquitur Clar. *Ungerus*, minus accurate certe, cum pignus a creditore possideatur, hypotheca a debitore,) majores fructus ferentem, quam sunt usuræ, ex mutuo debite.

Hunc

Hunc excessum debet *Cajus Sempronio* debitori singulis annis tradere, quo recepto, poterat *Sempronius* partem debiti solvere, adeoque ab usuris ejus partis præstandis se liberare. Id si *Cajus* non fecerit, re vera usurarum usuras percepit. Ponatur *Cajus* ex pignore *Sempronii* quotannis 80 redditus percipere, & patet, rem eo redire, ac si *Cajus* a *Sempronio* mutuum 1600 usuris quincuncibus stipulatione promissis accepisset. Si ergo *Cajus* eadem lege *Sempronio* 1000 mutuo dederit, potest *Cajus* fingi *Sempronii* debitor, & quidem sortis majoris 1600, cum rursus sit *Sempronius Caji* debitor sortis minoris 1000. Itaque calculum sic fingit *Clar.* Autor: Significant a, b, m , quæ ante A , summam majorem, quam creditor debitori debere fingitur, ut 1600 in casu nostro. Erit

Debitoris, qui pro creditore sortis majoris habetur

Sors, usuris usurarum computatis, $A(b+1)^m : b^m$

Usuræ usurarum solæ $A(b+1)^m : b^m - A$

Creditoris fors cum usuris usurarum $a(b+1)^m : b^m$

Usuræ usurarum solæ $a(b+1)^m : m - a$

Ergo id, quod a vero creditore extradi adhuc debet debitori,

$A(b+1)^m : b^m - A - a(b+1)^m : b^m + a$

& quod ipsi facta compensatione ex sorte sua restat,

$a - A(b+1)^m : b^m + A + a(b+1)^m : b^m - a =$

$A + a(b+1)^m : b^m - A(b+1)^m : b^m = x$, seu si $A - a = q$

$A - q(b+1)^m : b^m = x$. Hac ea de causa adduximus,

quia attendenti facile patet, eo principio *Clar.* Autorem

uti, ex quo *Leibnitianus* interusurii calculus manifeste consequatur.

Ponere, creditorem debere usuras usurarum ejus,

quod, ad debitorem spectans, apud se retinet, & tamen *Leib-*

nitii calculum rejicere, id est, principium confiteri, neces-

sariam, quæ inde indivulso nexu pender, consequentiam non

agnoscere. Reliquæ hujus *Partis Sectiones* agunt de con-

tractu vitalitio, de vasorum, quibus vinum, aut alia potulenta,

servantur, cavitate metienda, & de quibusdam ad calculum

impenfarum ædificiû alicujus ineundum necessariis. Alter li-

bellus, quomodo, quæ vel a pluribus, vel pluribus conjun-

ctim, debentur, juste dividi debeant, considerat (*von der Re-*

part).

libelli *Sectiones*. progredimur. Si pecunia, ex publicis redditibus redacta, certum in locum transmitti debeat, sumtus ad transmissionem necessarii (*das Porto*) interdum inter illas expensas simul computandi sunt, quæ a redditibus subtrahantur excessu demum transmissio. V. g. si a 1 Maji 1741 ad 2 Maji 1742 excessus 12000 fuerit, in calculo expensarum, quocumque hi 12000 transmittuntur, sumtus illorum transmittendorum simul annotari debent. Hic itaque quomodo computatio instituenda sit, sequens regula docebit: Sint x sumtus transmissionis, a redditus accepti (*die Einnahme*), b expensæ sine sumtibus transmissionis, m numerus indicans, quoties hi sumtus in excessu reddituum supra expensas contineantur, erit excessus verus $= mx$, summa vere expensa $b + x$, ergo $a - b - x = mx$ & $(a - b) : (m + 1) = x$. *Tertia Sectio* similem fere casum computat, ea saltem differentia, ut, præter sumtus transmissionis, ratio habeatur quoque ejus, quod perditur, pecuniam minoris valoris interni cum pecunia, cujus major est bonitas interna, permutando, quod *agio* vulgo vocant. *Quarta* considerat, quantum summæ alicui libere (*franco*) transmittendæ adjici debeat, ut eam illibatam accipiat, cui transmittitur, si non possit ob jura diversa rhedarum publicarum a transmittente in loco, ubi is degit, totum vecturæ pretium prænumerari. *Quinta Sectio* usuras usurarum computare docet. Hic ipse Clar. Autor fatetur, dari casus, ubi ei computationi anatocismi macula inuri nequeat, v. g. si reddituum publicorum administratori injunctum sit, ut singulorum annorum redditus denuo in scœnus exponat. Hic ad formulam, ante a nobis indicatam, Autor rem reducit, logarithmorum etiam compendium adducens, ut adeo non videamus, cur, *Leibnizium* impugnans, de difficultate calculi hujus conqueratur. *Sexta Sectio* considerat, quomodo calculus ineundus sit, si creditor ex pignore sibi dato fructus perceperit. Casus talis est. Possideat *Cajus* creditor in crediti securitatem hypothecam, (ita loquitur Clar. *Ungerus*, minus accurate certe, cum pignus a creditore possideatur, hypotheca a debitore,) majores fructus ferentem, quam sunt usuræ, ex mutuo debite.

Hunc

Hunc excessum debebat *Cajus Sempronio* debitori singulis annis tradere, quo recepto, poterat *Sempronius* partem debiti solvere, adeoque ab usuris ejus partis præstandis se liberare. Id si *Cajus* non fecerit, re vera usurarum usuras percepit. Ponatur *Cajus* ex pignore *Sempronii* quotannis 80 reditus percipere, & patet, rem eo redire, ac si *Cajus* a *Sempronio* mutuum 1600 usuris quincuncibus stipulatione promissis accepisset. Si ergo *Cajus* eadem lege *Sempronio* 1000 mutuo dederit, potest *Cajus* fingi *Sempronii* debitor, & quidem fortis majoris 1600, cum rursus sit *Sempronius Caji* debitor fortis minoris 1000. Itaque calculum sic fingit Clar. Autor: Significant *a, b, m*, quæ ante *A*, summam majorem, quam creditor debitori debere fingitur, ut 1600 in casu nostro. Erit

Debitoris, qui pro creditore fortis majoris habetur

Sors, usuris usurarum computatis, $A(b+1)^m : b^m$

Usuræ usurarum solæ $A(b+1)^m : b^m - A$

Creditoris fors cum usuris usurarum $a.(b+1)^m : b^m$

Usuræ usurarum solæ $a.(b+1)^m : m - a$

Ergo id, quod a vero creditore extradi adhuc debet debitori,

$A(b+1)^m : b^m - A - a.(b+1)^m : b^m + a$

& quod ipsi facta compensatione ex sorte sua restat,

$a - A.(b+1)^m : b^m + A + a.(b+1)^m : b^m - a =$

$A + a(b+1)^m : b^m - A.(b+1)^m : b^m = x$, seu si $A - a = q$

$A - q.(b+1)^m : b^m = x$. Hæc ea de causa adduximus,

quia attendenti facile patet, eò principio Clar. Autorem uti, ex quo *Leibnitianus* interusurii calculus manifeste consequatur. Ponere, creditorem debere usuras usurarum ejus, quod, ad debitorem spectans, apud se retinet, & tamen *Leibnitii* calculum rejicere, id est, principium confiteri, necessariam, quæ inde indivulso nexu pendet, consequentiam non agnoscere. Reliquæ hujus *Partis Sectiones* agunt de contractu vitalitio, de vasorum, quibus vinum, aut alia potulenta, servantur, cavitate metienda, & de quibusdam ad calculum impensarum ædificii alicujus ineundum necessariis. Alter libellus, quomodo, quæ vel a pluribus, vel pluribus conjunctim, debentur, juste dividi debeant, considerat (*von der Re-*
part).

partitions- und Contributions- Rechnung) deinde, quas regulas calculus postulet, si termini, quibus solvi quid debebat, mutantur; post, alia quædam, imprimis addenda *Libro primo*, exhibet, in quibus, notamus, eum de interufurii calculo *Leibnitiano* melius sentire, quam in *priore* opusculi *Parte*. Ex his, quæ adduximus, facile erit perspectu, utilem omnino Clar. Autorem navasse operam, non novis quidem veritatibus inveniendis, sed usui tamen inventarum notissimarumque amplissimo ostendendo.

Überzeugender Beweis, daß die Christliche Religion die wahre sey, 2c.
id est,

DE VERITATE RELIGIONIS CHRISTIANÆ
solida tractatio, cum defensione ejusdem contra contemtores; Autore JO. ERNESTO SCHUBERTO.

Jenæ, ex bibliopolio Melchioriano, 1744, 4.

Alph. 3.

Diu multumque inter doctos & indoctos disputatum est homines, quam doctrina ad beatas æternasque sedes viam monstraret, seu, quod vulgo dicitur, quam religio sit vera. Non deficiunt libri, qui de hac re temporibus nostris, & superioribus etiam Seculis, fuerunt conscripti, quoniam numerus eorum, qui de religione Christiana dubitant, inde ab initio instauratæ doctrinæ salutaris, admodum magnus invenitur. Placuit vero singulis Autoribus singula attingere momenta rerum sanctiorum, & crescente malitia, exquisitorum etiam virorum, qui quo veritate divina pugnarent, diligentia mirifice crevit. Autor noster inde rerum necessitatem urget, & novas profanorum hominum artes nova postulare munimenta, recte judicat. Collaturus inde ad hanc piam causam symbolam, in præsentī *Libro primo* agit de Deo, quatenus cognitio ejusdem religionem juvat. Hic primo monstrat, quid Deus sit, & quæ sit ratio intellectus & voluntatis illius. Ex hoc demonstrat, Deum esse spiritum, simplici gaudere

gaudere essentia, justumque & sapientem esse. Circulos hic paulo turbatos videmus, quos tamen in ordinem redigere studet, dum de reliquis, huc pertinentibus, essentia divinx facultatibus verba facere instituit. Voluntas divina ipsi est facultas, qua omnia appetit Dæus quæ re vera bona existimantur. Minus vero coarctata ista sunt. Vult enim Deus punire peccatores, vult perdere, vult damnare, immorigeros, & tamen re vera *bona* hæc dici non possunt. Quando majus appetit bonum, vehementior est illa, quam in reliquis rebus, quæ verissimæ sunt, & quando aliquid præ reliquis eligit, sine ulla dubitatione optimum illud esse oportet. Sed minus hæc sibi constant, dum ratiocinatio, morosa rerum contemplatio, & electio denique optimorum, fines intellectus nostri quidem attingit, quod de Deo fas non est dicere; includit enim fines. Licet concedere velimus, quod Deus quoque remediis semper utatur facillimis, certissimis, & optimis; tamen inde non fluit, quod sola ista sint optima, cum infinita ejus sapientia & alias vias, quæ itidem essent optimæ, id quod nostrum non est adjudicare, ingredi posset. Reliqua incommoda, inde oriunda, jam silentio præterimus. Justitiam divinam nominat Cl. Autor illam proprietatem divinam, qua sapientia cum bonitate conjungitur, & leges sapientia pro norma agendi Deus habet. Hinc manifestare Deum justitiam, quando beneficia conferat aliis, quatenus finis quidam promoveatur; vel quando beneficia aliis eripiat, quatenus finis quidam, a Deo intentus, impediatur. Manca hæc omnia videntur, dum nec origo, sive fundamentum, justitiæ, nec vera ejus forma, plene traditur. Quando enim Deus homines secundum suam justitiam doloribus corporis animique punit, tunc adest aliquid, quod ad hanc ejus finitionem non quadrat. Vellemus præterea distinctius esse proposita illa, quæ de Deo hic præcipiuntur. His præmissis, argumenta pro existentia Dei profert, quid de singulis eorum quondam sit judicatum, monet, quæque uniuscujusque interna vis & pondus sit præcipuum, satis explicite monet. Nec omittit ea, quæ ab atheis rejiciuntur, destruere. Pluribus etiam secundum morem docendi consue-

Pag. 6.

7.

9.

25.

A a a

tum

- tum de contingentia mundi, de mundo optimo, de ratione sufficiente, aliisque, quæ plurimi tractant, hic agitur, ubi, quæ moneri solent, & quidem recte, omittenda esse putamus.
- Pag. 41. Unicum illud addamus, minus accuratè *potentiam* describi, quæ, ipso autore, ita se habet, quod constans sit nisus, fines suos atque limites mutandi. Sed, qualis hæc sit mutatio, inde intelligere non licet, quia nulla res finita fines mutare potest, sed retinet eosdem, licet varie determinentur atque exercentur. Nec semper adest nisus, ubi est potentia. Ad certum fortasse genus rerum hoc referri deberet. De origine cultus peregrinorum & falsorum Deorum doctè differit, &, quæ sunt inter se distinguenda in hac quæstione, ex veritate rerum tradit. Nec minus placent, quæ de *Zoroastre*, ejusdemque doctrina, monentur, secundum quam non, duos Deos, malum alterum, & alterum bonum, statuisse ipsum, credendum sit, sed perfectionem tantum, & lucem, ipsi esse Deum, tenebras vero res creatas, limitibus circumscriptas, ab eo nominari. Quæ de ratione denominandi mundi optimi adducuntur, accuratius erunt expendenda, quia difficile nobis dictu videtur, *Deum mundum deteriorem meliori prætulisse, si, rebus sic stantibus, peccatum cum iis, quæ inde sequuntur, impedivisset*, uti verba Autoris fluunt. Namque hoc est falsissimum, quod Deus peccata non impediatur, nisi causa moralis peccati habeatur. Deinde minus commode inde colligitur, Deum quam maxime proprietates suas permissione peccati ostendisse atque amplificasse. Undenam, quæsumus, id constat; vel qui asserti potest, mundum, in quo malum permittitur, meliorem multo esse eo, in quo plane esset impeditum, quia melius est medium, ut ita loquamur, ad promovendos fines divinos. Quando peccatum describitur per complexum actionum spirituum, quibus manifestatio divinæ majestatis impediatur, aut obscuretur, nimis alte hoc repetitum videtur, & effectum magis, quam formam, peccati designat. Dubitamus quoque, an cognitio naturalis convincere quos possit de immortalitate animæ nostræ, & de vita post hanc futura. *Caput secundum*, quid & quotuplex sit religio, inquit, in quo pre-

præclare dicta multa leguntur, de eo tantum dubitamus num
 convenientia cum divina revelatione criterium revelatæ reli- Pag. 129.
 gionis dici possit. Unum idemque sic dictum est, & circulus orationis commissus. In *tertia Sessione* demonstratur obligatio ad religionem profitendam, ubi quæstio quædam forte subnata affirmatur, quod errores in doctrina multo magis sint 151.
 noxii, quam extrema impietas. Sed refellere in univ-
 ersum id facile possimus, si dicamus, multos errores intra pe-
 ctora manere seclusos, plurimosque ita esse comparatos, ut
 non immediate ad impietatem animum propellant, quod ta-
 men vitiorum turba efficit. Quodsi etiam accidat, ut er-
 ror quidam improbitati januas aperiat, tunc, quod ipse
 Cl. Autor innuit, pravitas animi inprimis vires & radices
 agit ex voluntatis seditione, errores lubentissime alente, &
 veritatem opprimente. Religionis naturalis rationem expo- 173.
 nit *Caput* subsequens *quartum*, in quo illud modo observan-
 dum venit, Autorem in se considerare religionem naturalem,
 non quatenus subjective existit, sed quatenus existere debe-
 bat. Excipit hanc tractationem *Caput quintum*, de necessi- 199.
 tate religionis revelatæ, quam ex fine hominis ultimo de-
 monstrat Cl. Vir, affirmando scilicet recte, homines sine veri-
 tate divinitus patefacta nec æterna supplicia effugere, nec in
 æternas sedes commigrare, potuisse. Postea *Caput sextum* de- 228.
 scribit criteria divinæ revelationis; qua occasione non solum
 ea repetuntur, quæ ab aliis jam fuerunt confirmata, sed ea
 quoque, quæ obscurius interdum dicuntur, dilucidiora red-
 duntur. Ex his ulterius docetur *Capite septimo*, religionem 246.
 Christianam vere divinitus patefactam esse doctrinam, quod
 perspicuitate quadam consueta eleganter & solide etiam per-
 tractavit. Reliqua pars libri occupata est in refellendo *Tin-* 331.
dalio, homine notissimo & pestilentissimo, cujus doctrinam
 primo loco Autor noster proponit, & quam diligentissime fieri potuit, ex systemate, seu centonibus, ejus eruit. De-
 inde per partes quasi eundo singula retractat, & non sine
 gravissimis rerum argumentis, exulare ea a veritate, compro-
 bat. Reliquorum hujus farinae hominum ineptias hic repe-

tere noluit, quoniam satisfecisse sibi omnino videbatur in
 Pag. 491. refellendo unico hoc *Tindaliano* opere. Ne tamen quid de-
 esset huic labori, Appendicem subnectit obsecuti cujus-
 dam scriptoris, cui sub literis A—X latere libuit, cogita-
 tiones rationales de methodo mathematica in revelata do-
 ctrina profligaturus. Superfedere huic labori voluerat, spe-
 rans, fore, ut Cel. *Abtwardus* in Meditationibus suis, Augu-
 stana super Confessione institutis, emetiretur hunc campum
 omnem. Cum vero, iudice *Schuberto*, minus ille feli-
 citer id laboris perfecit, suarum partium esse putavit, me-
 lioribus auspiciis frivoli hujus ingenii numeros, calculo quasi
 subtracto, ad nihilum reducere. Ceterum laudanda est dili-
 gentia Cl. Autoris, quod tanta claritate opus suum exornare,
 & singulari perspicue scribendi genere nobis commendare, vo-
 luerit; quandoquidem rerum postulat necessitas, ut hujus do-
 ctrinae libri ea conscribantur ratione, quo ab omnibus legi
 atque intelligi facile queant.

ILLUSTRISSIMI AC REVERENDISSI-
 mi THEOPHANIS PROKOPOWICZ *Miscel-
 nea sacra, variis temporibus edita, nunc primum in
 unum collecta, publicoque exhibita. Accesserunt ejus-
 dem Poemata quedam, quibus adjuncta sunt 1) Ele-
 gia Illustrissimi Metropolitanae Riazanensis Fa-
 worski jamjam morituri supra Bibliothecam suam;
 2) MICHAELIS MALARDI etiam Poema-
 ta nonnulla; & 3) KRESLINGII Epistola ad Illu-
 strissimum ac Rev. RAPHAELEM, Archiepi-
 scopum Metropolitanam Kijoviensem.*

Wratislaviz, cura Joannis Jacobi Kornii, 1744, 8.

Plag. 19 $\frac{1}{4}$.

Qui Historiam amant literariam, eis haud injucundum esse
 potest hoc Academiae Kijoviensis monumentum, quae,
 praesidio Augustissimae Imperatricis *Elisabethae* erecta, atque Pro-
 fessori-

fessoribus Doctoribusque publicis abundans, præter opinionem nostram in præsens sese effert, quantum lenta solent inter viburna cupressi. In ipso libri, quem in compendium mittimus, vestibulo exhibetur D. *Theophanis Prokopowicz Apologia fidei, in qua respondetur ad literas doctissimorum quorundam Lutheranorum, & eas quidem, quas ipsi ad Patrem Michaelis sibi, Monachum Pieczariensem, Regiomonto dederunt, respondentes ad ejus literas compellatorias, quas ipse prius ad eos misit, inscriptas de vera fide orientalis Græco-Ruthenica Apostolica Ecclesiæ.* Monachus Pieczariensis respondendi provinciam suscepit loco alterius. Ipse de se sic prodidit Epistolæ Autor: *Si privatim de me, quid hominis sim, cognoscere cupitis, scitote, me omnium veritatis studiosorum esse cunctissimum, nec, ut amem aliquem talem, habeo. Habeo opus, ut ipsum videam, satis est, si audiam, studere eum veritati.* Literas ipse perlegit, a Regiomontanis Theologis ad R. Patris Michaelis Epistolam rescriptas. Hic enim illos, studio veritatis commotus, per literas compellaverat. Repetit summam epistolæ Regiomontanorum, ac eam transcribit. Spectat hæc summa ad caput doctrinæ, de ecclesiâ inscribi solitum, ut diluceat, Ecclesiâ Lutheranam esse catholicam, & veram, ejusque Apostolicam, partem, Græcos e contrario a veritate primæ doctrinæ, a Jesu & Apostolis traditam, hinc inde discrepare. Ægre fert Monachus eos, qui præ se tulerant ac confessi erant, Ecclesiâ Græcam Ecclesiæ catholicæ partem haud esse. Negat & pernegat, Ecclesiâ suam ullius erroris dogmatici esse ream. Ecclesiâ ullam quaquaversum esse diffusam, negat. In imperio Russico nullos inveniri indigenas Anabaptistas, Calvinistas, Pontificiosque, contendit. Monarchicum ecclesiæ statum, qualem *Bellarminus* delineavit, horret. Unitatem ecclesiæ collocat in unitate sententiæ dogmatumque consensu, ac ad unicum caput Christum dominum aggregatione. Amplitudinem ecclesiæ inter notas veræ ecclesiæ adsciscere recusat. *Lucas* enim numerare potuit membra ecclesiæ primæ Christianæ, ejusque Hierosolymitanæ. Calamitates sæpe Ecclesiâ Christi ad paucos redegerunt.

Pag. 2.

3; 4.

6.

9.

- Stupuit orbis, teste *Augustino*, sese totum brevi tempore red-
ditum esse Arianum. Laudat responsores *Gregorii* Orationes
contra Arianos, quippe qui ecclesiam multitudine profitem-
tium haud definivit. Desiderat ecclesia vera sui diffusionem,
licet ea nunquam effectui detur. Interrogat antagonistas, an
Pag. 13. multitudo Græcorum Christianorum inferior sit Ecclesie Euan-
gelico-Lutheranæ sodalibus. Recusat Græcos comparare Do-
natistis. Ecclesiam Græcam esse catholicam, inde comproba-
re conatur, quod ipsa per omnia cum Evangelio & doctrina
Apostolorum, totaque antiqua Ecclesia, ad amissum conspiret
& congruat. Solam ecclesiam Græcam pro vera & Apostolica
ac catholica reputat. De *Luthero* idem sentit ac *Hieronymus*
15. de *Laſtancio*. Objicit Lutheranis sententiam de interitu, vel
17. occultatione, ecclesie, per septem Secula infelicitate continuata.
Quærit deinde: Cujusnam, quæso, Ecclesie pars est vestra
ecclesia? Addit alia, subtiliter satis excogitata. Negat, veram
Christi ecclesiam constare ex pugnantibus inter se confessioni-
bus & sectis. Signa genuinæ ecclesie consistere in pura ver-
bi divini prædicatione, & legitima Sacramentorum administra-
tione, negat, eo quod *Maniobæus* idem de suis prædicaturus
19. sit. Disputationem ingreditur de processione Spiritus sancti
a filio, miratus, qui evenire potuerit, ut Protestantes hoc
doctrinæ caput, dum omnia Pontificiorum dogmata ad mal-
leum & incudem revocaverint, omiserint intactum. Monet,
21. *M. Antonium de Dominis*, quem *Magnum* vocat, statuisse, do-
gma illud incertum esse. Laudat *Adamum Zernikowium*, ante
viginti annos ob instabilitatem illius dogmatis ad Græcos trans-
gressum. Laudat ejus librum, quo monstraverit, processio-
nem illam a solo Patre arcessendam. Argumenta deinde La-
tinorum revocat ad examen. Negat, missionem a filio &
processionem esse unum idemque, causatus, filium missum
25. esse a Spiritu Sancto, *Luc. IV, 18*, nec tamen ab eo dici pro-
cedere. Si dixerimus, missionem illam esse *opus ad extra*, tum
respondet, filium hac ratione mitti a semet ipso. Missionem
cum *Ambrosio* exponit de societate & unitate naturæ, pro-
27. cessionem de origine. Laudat *Gregorium*, haud secus sen-
tientem.

tientem. Spiritum sanctum dici Spiritum filii, largitur. At monet, Patres primos id intellexisse de una eademque cum filio essentia, a quo quippe manifestatus rebusque creatis impertitus sit. Enodare deinceps aggreditur argumenta complura, in eandem sententiam proposita. Addit, sacras literas & primam ecclesiam per aliquot Secula ignorasse illam Spiritus sancti a filio processionem. A *Nicolao I* illud dogma deducit, qui Sorbonicos doctores ad illud defendendum excitaverit. Nondum vero ostendit, Sorbonicos doctores jam tum existisse. *Adami Zernicowii* librum Theologis Regiomontanis commendat. Subjungit Græcorum argumenta, responsionibus suis ad finem deductis. Conciliorum, legitime celebratorum, auctoritatem extollit. Liturgiam Græcorum prædicat, quippe a *Jacobo* minori Apostolo compositam, a *Basilio* autem, *Paulo*, & *Chrysofostomo*, redditam breviorē. Liturgia *Chrysofostomi* Kioviensibus in usu est. Liturgia *Basilii* semel quotannis celebratur. Illam *Jacobi* celebrari Hierosolymis anno vertente in festo *Jacobi* Apostoli, tradit, pollicens simul, se peculiari libro dogma de processione Spiritus Sancti a filio novasque alias hæreses, in quas Lutherani inciderint, esse confutaturum. Invocationem Sanctorum sibi eripi non patitur, provocans ad *Jer. XV, 1*, ad *2 Macc. XV, 12*, ad *Apoc. VI, 10, XV, 7*, vel potius *VIII, 3*. Subdit: *Orant ergo pro nobis Sancti. cur igitur non implorandi sunt, ut orent pro nobis?* Requiritur evidentiā consecutionis, mandatum & promissum Dei luculentum. Prædicat *M. Antonium de Dominis*, idem secum sentientem *VII, 12, n. 12*. Numerat Evangelicos inter hæreticos, ut pavones & accipitres avibus annumerantur. Traditiones, sacris literis repugnantes, rejicit, reliquas, e. g. Deiparæ post partum virginitatem, non damnat. Confugit ideo ad *Basilium de Spiritu sancto Cap. 29*, ac ad *2 Thess. II, 15*. Discernit miracula a portentis satanæ & impostorum. Quatenus miracula sint signa veræ ecclesiæ, definit. Miracula quædam Græcorum recentia recenset. De Latinorum miraculis singulare opusculum edere ipsi animus est Quæ de igne Hierosolymitano paschali narrantur, in medio relinquit. Miram ecclesiæ Pec-

Pag. 45.

53.

54.

55.

58.

61.

zariensis

- zariensis erectionem e numero miraculorum delere detrectat. Provo-
 cat potius ad *Nestorem*, S. *Roxolana* præconem. Pro-
 vocat ad *Nestoris* per tot Secula non corrupti ossa. Addit il-
 lud: *Venite & videte. Venerat & admiratus erat vester homo*
Joannes Herbinius, ut ipse testatur in libello de Cryptis Kijovien-
sibus. Denegat Evangelicis nomen Christianorum, nisi
 illi ostenderit, se per omnia parere & obsequi Christi Evan-
 gelio, aut nisi Græcæ aggregent se ecclesiæ. Tandem Regio-
 montanos, eosque Germanicos, Theologos ad responsonem
 invitat. Succedit Apologiæ uni altera. Excipit illam *Apolo-*
gia sacrarum reliquiarum Patrum Græcorum, qui post suum obi-
tum in cryptis Kijoviensibus quieverunt. Autori visum est ini-
 bi evincere, quod hæ reliquix divina, eaque supernaturali, vir-
 tute dotem integritatis sortitæ sint, & incorruptæ servantur.
67. Negat, eas arte naturali a putredine defendi. Prædicat, illa
 corpora tot Seculorum cursu nondum ullam noxam, ullum
 vitium, perpessa esse. Distribuit tractationem in *duo Capi-*
ta. *Priori* aggreditur argumenta physica, quæ Latini constru-
 xerunt, solvere ac destruere; *posteriori* dissolvit argumenta
 historica ac theologica. Succedit *Theophanis*, Archiepiscopi
 96. Novogrodesiani, *Oratio gratulatoria ad Annam Imperatricem*
 123. *de commodis Monocratiæ & incommodis Aristocratiæ.* Ejusdem
 subjiuntur Carmina aliquot Latina, haud infelici venæ tri-
 buenda, Romanis Poetis classicis accommodatissima. Succedit
 161. *Adductio Ministri Anglicanæ Episcopalis Ecclesiæ, Domini Mi-*
chaelis Francisci Malardi, ad Orientalis Græco-Rossicæ vere
orthodoxæ Apostolicæ Ecclesiæ professionem per Rev. Dominum
Theophanem, Archiepiscopum Novogrodesensem, 1733. Memo-
 rabilia sunt capita, quæ *Theophanes* candidato Græcæ eccle-
 siæ per literas proposuit. Memorabilis æque est *Malardi* co-
 166. piofior responso. Ex hac enim intelligitur, quid profelytus
 ille in singulis religionis Christianæ modulis formisque re-
 liquis desideraverit. In Protestantibus notat, quod ipsi Apo-
 ctrypha V. T. & *Librum II Maccæorum* recusant in ca-
 170. nonem recipere sacri Codicis, nec infantibus impertiunt
 Eucharistiam; nec fermentato utuntur pane in Eucharistia,
 infan-

infantes baptizandos guttis aliquot aquæ adspargunt, reformatores dono miraculorum caruerunt, &c. Commendanda hæc eis epistola, qui interiora ecclesiæ Græco-Russicæ capita dispicere cupiunt. Omittimus Poemata aliquot Latina. Dignissimum tamen legi est illud, quod *Stephanus Jaworskius*, Metropo-
lita Razanenſis & Muræmenſis, paulo ante mortem, Bibliotheca valedicturus, pepigerat. Initium Elegiæ est: *Ite, meis manibus gestati sape, libelli. Ite meus splendor, luxque decusque meum.* Pag. 216.
Memoranda est *Epistola Krestlingii ad Archiepiscopum Kioviensem Rphaelem*, Wittebergæ A. 1739, Cal. Febr. scripta, ad statum ecclesiæ Græcæ historicum spectans, conjunctionisque ecclesiasticæ desiderio plena. In calce exhibentur *Theophanis Prokopowicz* Orationes Asceticæ, Russica lingua habitæ ac conscriptæ. 224.
Dolemus, quod in ultima earum deficiant postrema. Gaudemus vero, quod tantum notiæ de rebus statuque & doctrina ecclesiæ Græco-Russicæ in hoc libro lectoribus suppeditatur, licet nobis vitio nemo dæcturus sit, quod ne micam quidem iudicii nostri hic inserere volumus. Tradimus illam aliis lampada, satis habentes, si summam libri alii per nos habuerint propius cognitam & perspectam. 229.

LAUR. REINHARDI, S. S. THEOL. D. ET PROF.
P. *Ecclesiæ in templo metropolitano Vinariensi, Societ. Lat. Fen. & Teut. Gætt. Collegæ, Introductio in historiam præcipuorum dogmatum Ecclesiæ Evangelicæ, per omnia N. T. Secula breviter commemoratam.*

Jenæ, impensis Georgii Michaelis Marggrafii, 1745, 4.

Plag. 7.

Dudum S. Rev. Autori in animo fuit, B. D. *Jo. With. Bæieri*, senioris, *Theologiam historicam* continuare. Persuasit vero ipsi postea D. *Jo. Baltb. Bernholdus*, primarius Atolfinorum Theologus, ut proprio ipse *Historiam dogma-*

Bbb b

dogma-

- dogmatum* Marte conscriberet. Hinc factum, ut Cel. Autor ceperit consilium, eandem per partes publicandi. In præsens partem primam exhibuit, seu *Capita IV.* *Capite primo* ostendit, originem Calicis sacri, ejusque autoritatem divinam, nunquam non in ecclesia Christiana reverenter habitam, & adversus Antiscripturarios propugnatam. Antiscripturarios divisit in Philosophos, Historicos, Criticos, Dogmaticos, *Joannem Tolandum, Jo. Laurentium Schmidium, Schweinfurtensem,* qui malitia, impudentia, & cavillandi libidine, reliquos Scripturarum diviniorem hostes facile vicit in nova sua Pentateuchi *Mosaici* translatione vernacula, ac *Jo. Christianum Edelmannum,* a S. Rev. *Jo. Christ. Klemmio* aliquot Dissertationibus Academicis Tubingæ refutatam, hominem nefarium, pervicacem, & plane impium, in hanc classem rebellium, Deoque adversantium, retulit. Laudat Cl. *Car. Christ. Reselium,* qui antiquitatem, veritatem, ac divinitatem, librorum V. ac N. T. canonicorum firmis asseruit argumentis. *Sessione Capituli primi secunda,* integrum & verum esse canonem nostrum Sacræ Scripturæ, evicit. Laudat *Joannem Frickium,* qui in *Commentatione de Cura Ecclesiæ veteris circa Canonem Sacræ Scripturæ* solidissimis ostendit rationibus, canonem N. T. non demum ab Ecclesia Seculi II, sed ab ipsis Apostolis, esse reputandum 2 *Petr. III, 15, 16, Apoc. XXII, 18, 19,* atque constitutum fuisse N. T. canonem in congregatione virorum Apostolicorum, præside *Joanne,* & negotium moderante *Polycarpo,* qui ideo totius Orientis nomine ad *Anicetum,* Episcopum Romanum, fuerit ablegatus. *Capite secundo* Cel. Autor de mysterio sacrosanctæ Trinitatis, semper & ab initio in Ecclesia Christiana probato, exponit, ac eorum merita, qui illud propugnarunt, succincte veneratur. Attingit nonnihil de Symbolis, Apostolico, Nicæno, de Trithetis, ac hominibus, Trinitatem vel oppugnantibus, vel minus dextre interpretatis. Petrobruisianos & Bogomilos testibus veritatis annumerat. *Petrum Fayditium* Abbatem in Trithetis ducit. Memoratu digna sunt illa *pag. 26:* *In Germania Anonymus quidam A. 1737 in pestilentissimo Tractatu philosophico pluralita-*

*tem personarum in Deitate metodo Mathematicorum demonstra-
re voluit, & magnos excitavit motus, cujus libelli infausam hi-
storiam malo silentio suppressere, quam divulgare. O tempora!
o mores! At, si rem spectes, Keckermannus aliique idem ten-
tarunt, veritatem hac ratione minus dextre propugnantes,
quorum de cetero merita prædicantur. Capite III Autor ac-
cessit ad doctrinam, de Angelis Sanctisque non invocandis
militante Deum orare, ac beatos in cœlesti vita preces ad eum
emittere pro relictis cognatis & amicis, quorum memoriam
secum beati transfulerunt in statum meliorem, ejus opinionem
Autor vocat errorem turpissimum, opinionem perversam. Joan-
nes Gerhardus moderatiorem se in hoc argumento præbuit.
Distinguius merito quæstiones duas. Prior est, an cœlites
pro viribus ecclesiæ militanti generatim faveant, & pro ea
Deum orent, ac speciatim pro membris piis, in mundo paulo
ante relictis. Posterior est, an Deus nobis præscripserit præ-
ceptum invocandi cœlites, ac ad eorum opem in necessitati-
bus nostris confugiendi. Illa non solum est tolerabilis, sed
etiam plerisque Theologis probata; hanc negant & perne-
gando Protestantes excipiunt. Capite VI Autori visum fuit
historiam dogmatis de peccato originali exponere. Ut reli-
qua etiam Capita adjungat, & hac ratione de re sacra
bene mereri pergat, id vero est, quod maximopere ipsum
rogamus.*

pag. 29.

30.

35.

Bedencken über Christian Wilhelm Christliebs kurzen Aus-
zug aus den Selichoth, oder Jüdischen Bussgebeten, ic.

id est,

RESPONSUM IN CHRISTIANI WILHELMI
CHRISTLIEBII compendiarium expositionem Judaica-
rum in Christum & Christianos obrectationum, quæ in
Judeorum precibus pœnitentialibus deprehendi tradun-
tur, ex amore & veritate, cœtus Judaici in Germania
cujusdam flagitatu, suppeditatum a D. CHRISTIANO

Bbb b 2

BENE-

- dogmatum* Marte conscriberet. Hinc factum, ut Cel. Autor ceperit consilium, eandem per partes publicandi. In præsens partem primam exhibuit, seu *Capita IV. Capite primo* ostendit, originem Calicis sacri, ejusque autoritatem divinam, nunquam non in ecclesia Christiana reverenter habitam, & adversus Antiscripturarios propugnatam. Antiscripturarios divisit in Philosophos, Historicos, Criticos, Dogmaticos, *Joannem Tolandum*, *Jo. Laurentium Schmidium*, Schweinfurtensem, qui malitia, impudentia, & cavillandi libidine, reliquos Scripturarum divinatorum hostes facile vicit in nova sua Pentateuchi *Mosaici* translatione vernacula, ac *Jo. Christianum Edelmannum*, a S. Rev. *Jo. Christ. Klemm* aliquot Dissertationibus Academicis Tubingæ refutatam, hominem nefarium, pervicacem, & plane impium, in hanc classem rebellium, Deoque adversantium, retulit. Laudat *Cl. Car. Christ. Reshelium*, qui antiquitatem, veritatem, ac divinitatem, librorum V. ac N. T. canonicorum firmis asseruit argumentis. *Sectione Capitis primi secunda*, integrum & verum esse canonem nostrum Sacræ Scripturæ, evicit. Laudat *Joannem Friskium*, qui in *Commentatione de Cura Ecclesie veteris circa Canonem Sacræ Scripturæ* solidissimis ostendit rationibus, canonem N. T. non demum ab Ecclesia Seculi II, sed ab ipsis Apostolis, esse repetendum a *Petr. III, 15, 16, Apoc. XXII, 18, 19*, atque constitutum fuisse N. T. canonem in congregatione virorum Apostolicorum, præside *Joanne*, & negotium moderante *Polycarpo*, qui ideo totius Orientis nomine ad *Anicetum*, Episcopum Romanum, fuerit ablegatus. *Capite secundo* Cel. Autor de mysterio sacrosanctæ Trinitatis, semper & ab initio in Ecclesia Christiana probato, exponit, ac eorum merita, qui illud propugnarunt, succincte veneratur. Attingit nonnihil de Symbolis, Apostolico, Nicæno, de Tritheitis, ac hominibus, Trinitatem vel oppugnantibus, vel minus dextre interpretatis. Petrobruisianos & Bogomilos testibus veritatis numerat. *Petrum Fayditium* Abbatem in Tritheitis ducit. Memoratu digna sunt illa *pag. 26: In Germania Anonymus quidam A. 1737 in pestilentissimo Tractatu philosophico pluralita-*

*tem personarum in Deitate metodo Mathematicorum demonstra-
re voluit, & magnos excitavit motus, cujus libelli infauslam hi-
storiam malo silentio suppressere, quam divulgare. O tempora!
o mores!* At, si rem spectes, Keckermannus alii que idem ten-
tarunt, veritatem hac ratione minus dextre propugnantes,
quorum de cetero merita prædicantur. *Capite III* Autor ac-
cessit ad doctrinam, de Angelis Sanctisque non invocandis
militante Deum orare, ac beatos in cœlesti vita preces ad eum
emittere pro relictis cognatis & amicis, quorum memoriam
secum beati transfulerunt in statum meliorem, ejus opinionem
Autor vocat *errorem turpissimum, opinionem perversam.* *Joan-
nes Gerbardus* moderatiorem se in hoc argumento præbuit.
Distinguius merito quæstiones duas. Prior est, an cœlites
pro viribus ecclesiæ militanti generatim faveant, & pro ea
Deum orent, ac speciatim pro membris piis, in mundo paulo
ante relictis. Posterior est, an Deus nobis præscriperit præ-
ceptum invocandi cœlites, ac ad eorum opem in necessitati-
bus nostris confugiendi. Illa non solum est tolerabilis, sed
etiam plerisque Theologis probata; hanc negando & perne-
gando Protestantes excipiunt. *Capite VI* Autori visum fuit
historiam dogmatis de peccato originali exponere. Ut reli-
qua etiam *Capita* adjungat, & hac ratione de re sacra
bene mereri pergat, id vero est, quod maximopere ipsum
rogamus.

Pag. 29.

30.

36.

Bedencken über Christian Wilhelm Christliebs kurzen Aus-
zug aus den Selichoth, oder Jüdischen Bussgebeten, ic.

id est,

RESPONSUM IN CHRISTIANI WILHELMI
CHRISTLIEBII compendiarium expositionem Judaica-
rum in Christum & Christianos obtrektionum, quæ in
Judæorum precibus pœnitentialibus deprehendi tradun-
tur, ex amore & veritate, cœtus Judaici in Germania
cujusdam flagitatu, suppeditatum a D. CHRISTIANO

Bbb b 2

BENE-

BENEDICTO MICHAELIS, *Fridericianæ ad Salam*
Prof. Theol. & Ling. Orient. Prof. P. O.

Halæ Venedorum, 1745, 4.

Plag. 2.

Christianus Wilhelmus Christlieb Judaicæ religioni dixit vale; Christianam vero amplexus, edidit epitomen obtreſtationum Judaicarum ex precibus Judæorum pœnitentialibus, quæ *Slicbos* dicuntur, quibus honori Jesu Christi ac doctrinæ Christianæ illuditur, A. 1745, 4, 6 plag. Hoc scriptum Cel. Autori fuit exhibitum eo fine, ut sententiam super eo suam significaret per literas. *Slicboth* sunt preces Judæorum, quæ a Judæis recitantur diebus pœnitentialibus ac ineunte anno in synagogis, ac partem liturgiæ eorum explent. Editiones earum retensuit B. *Joannes Christophorus Wolffius* in *Bibliotheca Hebr. P. II pag. 1383-1386*. Adhibuit *Christlibius* editionem, Amstelodami A. 1712 evulgatam, cui annotationes nonnullæ sunt adjectæ. Judæi Halenses utuntur editione, Amstelodami A. 1706, 4, publicata. Credidit *Christlibius*, a Christiano magistratu usum precum illarum Judæis haud amplius permittendum esse. Suasit, ut Christiani doctores Judæorum preces evolvant, percurrant, & noxia loca deleant, & ut Christianus magistratus ea proscribat. Quæritur itaque, an Judæi in illis precibus Christo & ejus doctrinæ obtreſcent, & an scopo ac destinationi ejus sit velificandum. *Christlibius* 15 loca allegavit. Respondet Noster, in eis locis secundum editionem, qua Judæi Halenses utuntur, memoriam Jesu, Mariæ, & Christianorum, haud inveniri. In editione vero, quam *Christlibius* excitavit, obtreſtationes ejusmodi occurrunt a R. *Juspa* profectæ. Judæi permulti has nec probant, nec eis utuntur, eo quod ipsi inde calamitatibus sese exponere dubitant. Glossæ nonnullorum precibus ipsis haud imputandæ, quæ plerumque e verbis V. T. contractæ & generatim conceptæ sunt. Sunt loca, quæ *Christlibius* male vertit, & sinistre exposuit. Christiani nominatim in *Slicboth* haud roduuntur. Videntur inibi nonnulla ad Pontificios, non ad

Evan-

Evangelicos, spectare. Romam videntur alicubi designare. Pag. 15.
 Sed quid hoc ad Evangelicos? Paganos & Turcos queruntur,
 qui iter in Palæstinam Judæis denegarunt. Quid hoc ad Evan- 17.
 gelicos? Autor Responſi apprecatur tandem *Christlieb*o men-
 tem in Judæos *Paulinam*, & plusculum amoris in gentem suam.
 Quod enim tibi non vis fieri, alteri ne feceris.

ELEMENTA JURIS CAMBIALIS, COMMODO
Auditoribus methodo adornata a JO. GOTTLIEB HEINECCIO, Jcto & Antecessore.

Amstelodami, apud Janſonio-Waesbergios, 1742, 8.

Plag. 4.

Qui sæpius jam de republica literaria, maxime Jctorum, insigniter meritus est, *Jo. Ludovicus Uhlus*, clarissimus nunc in Academia Viadrina Antecessor, iis nobili consulere studio pergit, qui in Themidos æque ac in Musarum castris militant. Ecce enim, Lector, in lucem publicam profert *Elementa Juris Cambialis*, a magno quondam præceptore suo adornata, quæ sane, quanquam posthuma sint, tantum tamen abest, ut in jejunorum opusculorum rejici classẽ debeant, ut divinum illud *Heineccii* ingenium spirent, quo complures sui ordinis homines longo post se intervallo reliquerat Vir memoriæ immortalis. Commodè igitur prælectionibus Academicis hic inservire libellus potest, cujus argumenta hæc sunt: *Caput I de jure cambiali in genere agit, ejusque origine; Caput II de cambio generatim, variisque ejus generibus*, inscriptum est; *Caput III doctrinam de contractibus cambialibus complectitur; Caput IV literas cambiales, earumque cursum*, exponit; *Capite V produciuntur personæ cambiales; quod sequitur, VI Caput partim obligationes, quæ nascuntur ex literis cambialibus, partim modos, quibus eadem exstingui solent*, eleganter recenset; *Caput denique VII, de processu cambiali, in quatuor divisum est Sectiones, & de foro competente, actionisque libello; de citatione, & termino recognitionis; de*

Bbb b 3

sen-

sententia defensiva, & de remediis contra sententias, quæ alteri iniquiores videntur, harum rerum cupidos utiliter instruit. Adjecta est ab Editore Consultissimo *Georgii Henrici Ayveri*, illustris Viri, Commentatio brevis de *cambialis instituti vestigiis apud Romanos*, olim separatim excusa, sed revisâ nunc & aucta passim, a cujus læsione nemo sine voluptate summa recedet. Nos ceteroquin dolemus, variis, levioribus licet, typographi erroribus hunc esse maculatam libellum, cujus alias splendor externus non nisi gratus esse oculis potest.

BREVIARIUM ANTIQUITATUM ROMANARUM
Cellario-Freyerianum suppletum &
recognitum.

Hafniæ, impensis Ottonis Christophori Wentzelii, excudebat
 Andreas Hartvicus Godiche, 1743, 8.

Plag. 15 $\frac{1}{2}$.

Fœtum isthunc posthumum, atque ob id ipsum truncum, ingenii *Cellariani*, sæpius editum, &, quamvis potioribus partibus suis mutilum, perspicuæ tamen brevitatis commendatione cupide petita, supplevit, addito de sacris Romanorum Capite integro, atque aliis ad calcem libri nonnullis, *Clariss. Freyerus*. Attamen ita etiam velut sine capite prodibat ille libellus, cum prius scire debeam, qui aut unde Romani, quam quæ ipsorum sacra fuerint atque instituta. Id cum *Clar. Jo. Petrus Ancherfen*, cujus ad mentem hæc disputamus, dum alii forte ad Historiam id ac Geographiam, aut *Τοπογραφίαν*, antiquam pertinere mallet, ne *ἀκεφάλων* esset corpus tam solidum ac succi plenum, curavit sedulo, scripta jam A. 1733 & publicata *Notitia Romæ generali*, in supplementum Breviarii Antiquitatum *Cellario-Freyeriani*, in quo modum ætati operis non excessit, nisi *Sectione VI*, de portis urbis, in quorum recensu, licet imperfecto, immorari eum coegerat explicatio loci de hac re palmarii apud *Plinium Lib. III Cap. 5*, & nemine, ut ait, antea intellecti, atque adeo propemodum desperati. Hoc idem supplementum, non sine correctionibus,

bus, licet perpaucis, atque additamentis necessariis, hic una comparet, atque adeo auctarium libri conficit. Romæ autem notitia ista *septem* constat *Sectionibus*. Harum *prima* est de cultu Romæ divino & nominibus. Roma scilicet honoribus divinis ab aliis primo, ut Smyrnæis, *M. Porcio* Consule, & Albandensibus, *Licinio Cassio*que Consulibus, deinde & a suis, adorata, ipsiusque imago consecrata fuit, quam quidem varse exhibent numismata. Proprie autem Romæ nomen superstitionis ergo ignorabatur, ac forsitan erat Valentia. Romæ denominationem alii a רומ, *exaltari*, unde רומ, *elatio*, *Mich. II, 3*, alii a Syriaco רומ, *hastâ*, quæ Quiris antiquis, alii aliunde, plurimi tamen a sermone Græco, derivant. Originem hujus urbis, quam *secunda Sectio* pandit, quod ad incolas ante *Romulum* attinet, referre possumus ad Siculos indigenas & barbaros, qui, a sacra, vere sacro, Aboriginum juventute pulsi, Sicania insulæ, Sicilia, nomen dederunt. Aborigines autem, seu Aberrigines, ab Oenotriis oriundi, vicatim passimque in montibus habitantes, receptis demum in jura civitatis Tyrrhenis Pelasgisque, castella in montibus munierunt. Posteros illorum, in montibus hærentes, quo greges melius pascere, in unum corpus collegit *Romulus*, cum fratre *Remo*, ingenti multitudine adjecta, Trojanorum imprimis atque Albanorum, anno primo Olymp. septimæ ante Christum natum 750. Coloni tunc urbis recens conditæ fuerunt 3300, domus 1000. Post, asylo aperto, raptu Sabinarum, traductis in urbem ex Coeninatibus, Antemnatibus, Etruscis, Sabinis, *Romulus* peditum quadraginta sex millia, equitum propemodum mille, moriens reliquit. Ita vero pedetentim urbs incrementa cepit, majoribus intenta, de quibus, ut & de situ septem montium, *Sectio III* disputat. Romam nempe in Palatino colle quadratam statuit *Romulus*, Cœlium Etruscis habitandum tradiderat, qui post *Calii Vibenni* obitum in Vicum Tuscum deducti. Inde *Cœlium*, qui etiam *Querquetulanus* & *Augustus* dicitur, eoactis Romam migrare Albanis, quo frequentius habitaretur, sedem regis cepit *Tullus Hostilius*. Capitolium insedit cum suis *Titus Tatius*, parte Sabinorum in

Sect. II
pag. 5-

9-

Quiri-

Pag. 14.

17.

Quirinali etiam collocata. Aventinum montem, Murcium, & Remurium, civibus Politorii, Tellenarum, & Ficanæ, ibi locatis, muro circumdedit *Ancus Martius*. Esquilinum atque Viminales, seu Fagutalem, urbi adjecit *Servius Tullius*. Murum a *Servio Tullio* tempore non progressum esse ulterius, observat *Dionysio Hal.* nec post ejus tempora insignis aliqua ante *Aurelium* Imperatorem accessio memoratur, qui muros quidem ampliavit, pomœrium vero non protulit. Prona indidem tractatio *Sectionis IV* de magnitudine urbis. Nimirum, *Tulliani* muri si circuitum spectes, cujus adhuc vestigia restant, quæ oculis subjecit *Borrichius*, non ultra 10 milliaria Italica in circuitu extensum fuisse, professus est. Aureliani vero ad 14 milliaria pari pæne cum hodierno ambitu, neque, ut jactat *Vopiscus*, ad quinquaginta prope millia passuum, dilatatus fuit. Accuratius tamen loquendo magnitudo Romæ veteris incerta est ob muro inædificata immensa suburbia. Neque ex lustris conditis cujuslibet temporis magnitudinem urbis colligere licet, nisi priora illa respexeris, ante frequentiores colonias; nam in eis quoque censebantur cives Romani. Certior ex multitudine ædificiorum conjectura. Numerant Autores 46902 insularum, quæ secundum *Festum Pompejum* domus sunt, non communibus parietibus cum vicinis junctæ, ædium vero 2117, ut prætereamus templa 400, curias 30, urbium instar thermas 19, spectaculis dicata loca amplissima 17, horrea publica 327, fora 19, vicos 424. Tam ampla civitas, quam *Section V* docet, varia quoque indigebat divisione. Et quidem *Romulus* in tres tribus, in quatuor *Servius*, dividebat; quæ divisio maxime in sacris erat Romanorum recepta. Erant autem Suburbana, Esquilina, Collina, & Palatina, quas hoc ordine regiones dixere sacerdotes Argei, quorum sacraria in septem et viginti partes urbis, Capitolio Aventinoque exceptis, erant dispositæ, parœcias hodie diceres. A primis autem Romæ Christianæ antistibus in septem regiones, ratione sacrorum, urbs dividebatur. Sed notissima est *Augusti* divisio, qua urbs in 13 regiones describitur, quamque semper adhibent scriptores; quæ, solo numero excepto, non conveniunt cum divisione

visione Romæ hodiernæ. Ad portas quod attinet, *Sectione VI* consideratas, earum noticia perquam est difficilis. Clare & perspicue videtur *Plinius* veri nominis portas Romæ *Vespa- sianorum* tempore ad duodenarium numerum reducere. Si enim tempore *Procopii de Bello Goth. Lib. I Cap. 19 Aureliani* muri, adhuc superstitis, ejusdemque amplioris, quatuordecim tantum fuere portæ, non duplex erit numerus in antiquioribus admittendus. Constituit autem *Plinius* tres portarum clas- ses. In prima collocat septem portas deperditas, in secun- da duodecim veras, in tertia XVIII bis terve numerandas, hic & illic per urbem & suburbia sparsas. Cum enim primis maxime temporibus integri sæpius urbi accesserint montes, prioribus antea sic fatis munitis, murusque Romanis sacer semper fuerit habitus, unde etiam portæ a portando, vomere scilicet, dicuntur; vero simile maxime est, muros veteres sta- tum non fuisse disiectos, sed labi temporum & propriis fatis relictos, atque hinc vetera portarum monumenta & nomina fuisse retenta, cujus rei plura in majoribus urbibus etiamnum supersunt exempla. Septem portæ primæ classis sunt Mugo- nia, Romanula, Janualis, Mucionis, Saturnia, Tarpeja, Trigonia; duodecim secundæ Flumentana, Collina, vel Quiri- nalis, Viminalis inter aggeres, Collatina, seu Gallicana, Es- quilina, Labicana, Cælimontana, Latina, Capena madida, Trigemina, Portuensis & Janiculensis, seu Aurelia antiqua. Hæ portæ principales ab *Aureliano* prolatae sunt, adjectis duabus. Inter secundarias portas, a Tiberi & septentrione filum nuri regentibus, seu classis tertiæ, 18 sunt, Carmentalis, seu scelera- ta duplicis Jani, Stercoraria, Ratumena, Catularia, Saluta- ris, Nomentana, seu Figularis, Gabiusa, Ferentina, Sangua- lis, Querquetularia, Nævica, Rodusculana, Lavernalis, Pia- cularis, Fontinalis, Minucia, Navalis, & Mucia. Ubi autem collocandæ sint Triumphalis ac Mæccia *Plauti*, Noster omnino ignorat. Superfunt fata civitatis, *septima Sectione* dinume- rata, quæ pessima fuerunt sub *Justiniano*, ubi Roma intra quin- decim annorum spatium sexies capta est ac recepta; nec dem- ceptus multo clementioribus fatis urebatur, donec a *Leone IV* Pontifice restitueretur, prolatis etiam pomœriis A. 896.

Ccc c

Ad

Pag. 19.

29.

Ad ipsum contextum quæ deinceps Cæl. Editor passim annotavit, brevitatis ergo silentio præterimus.

JO. ADAMI FLESSÆ, REGII CONSIST.
Assessoris, Gymnas. Acad. Direct. ac S. Theol. Prof.
Fasciculus Commentationum varii argumenti, præcipue historici ac literarii.

Altonæ & Flensburgi, sumtu Kortiorum, 1744, 8.

Pag. 18½.

Venerabilis harum Commentationum Autor specimen in illis edit sub initium novi muneris diligentæ, qua illo se fecerit dignum. Insunt autem Fasciculo elaborationes undecim, nequaquam inelegantes. *Prima* sistit vitam *Georgii Frederici Caroli*, Marggravii Brandenburgici piæ memoriæ, nomine publico Collegii *Christian-Ernestini* A. 1735 conscriptam. Cujus Principis majores, pueritia, itinera, nomenclatum Holsaticum, Gallicum duplex, Belgicum, Anglicum, Italicum, pericula in Italia, Baruthi, & in Rhodano, matrimonium & liberi, educatio liberorum, regimen, cura juventutis studiosæ rei que sacræ, aliæ constitutiones, constantia, variis sese obstaculis opponentibus, ædificandi studium, atque obitus, breviter adumbrantur. *Alterâ* scripta primum Baruthi A. 1727, inquit, num *Albertus I* Brandenburgicus ludis equestribus invictus fuerit. Initium faciunt, post nonnullas observationes de dubiis in historia, laudes *Alberti*; hinc sequuntur Auctores, qui eum in ludis equestribus equo dejectum tradunt, & contra testimonium *Æneæ Sylvii* vocatur in partes, cujus etiam fides, postquam illa *Ge. Raxneri* suspecta facta fuit, *Rentschnerique* suspicio confutata, defenditur, tandem, dubitari saltem posse, colligitur, & si quid tale vel maxime factum, nihil tamen ideo *Alberti* de gloria decedere. Sequenti Dissertatione *Agnes Augusta, Henrici III* mater, ab adulterii suspitione liberatur. Qua occasione tempora *Henrici* tristia causæque calamitatum ostenduntur. Hinc, insinuatam quidem esse adulterii, sed innocentem videri, *Augustam*, demonstratur. Id quo evincat Autor, quibus scriptoribus laudata, quibus vituperata, docet, deque testibus fert iudicium, invidiam

Pag. 1.

29.

65.

invidiam *Agueti* gravem removet, rationes alias, ex quibus *Augustæ* innocentia pateat, adducit, narrationemque de *Henrico* ancistite multis esse partibus suspectam, evincit. *Quantum* occupat locum ad vitam *Georgii Hornii*, Professoris Lugdunensis in Batavis, symbola collata, quam Commentationem Præside Autore A. 1738 propugnat *Ludov. Joseph. Dærflerus*. Habentur ibi de alio *Georgio Hornio* nonnulla, item de obscuritate vitæ *Georgii-Hornii*, Kemmetani, deque scriptoribus, tangentibus eundem, cujus patria, parentes, majores, natalis, discrimina juvenilia, præceptores, consilium de Lugduno relinquendo, causâ delirii mortisque inopinatæ, & alia, sistuntur. *Quinta* de iis agit Romanorum temporibus, quibus nec vitia sua, nec remedia, pati poterant, ad *Livii* Præfat. *Decad. I.* tractatque *Livii* Historici laudes & nævos, locum hunc ipsum memorabilem, ætatem *Livii* ac tempus scribendi, ætatem, in quam *Liviana* querela cadat, & qua respublica Romana ierit præceps, *Liviani* loci illustrationem, causas reipublicæ pessundatæ, prisæ mores, disciplinam collapsam, quæ remedia adhibita, curque parum profuerint, providentiam criminum ultricem, quæ & aliis exemplis, ex historia depromptis, corroboratur, eademque occasione *Casparis Peuceri* testimonium ex epistola, qua *Carionis* Chronicon *Augusto* Saxoni dedicavit, ejusque soceri *Phil. Melanchthonis* itidem ex Dedicacione tali consensus, affertur. Sequitur Apologia pro *Joachimo I* Brandenburgico, magicarum artium insimulato; ibidemque leguntur laus *Joachimi*, Principis Electoris, aliorum calculo firmata, nec nævis silentio præteritis, magiæ suspicio, & *Leutingerianæ* narrationis epitome, cum ipsius dubitatione, divisione, veræque sententiæ exploratione; qua occasione inquiritur, num vere *Francisci* de Ordine sacro sodalis, qui Landsbergæ plurima flagitia patrasse dicitur, tot effecerit mira, curque multa dubia videantur, & evincitur, hominem istum nebulonem fuisse sceleratissimum, quo nec *Joachimus*, multo minus *Joannes*, filius, ministro sint usi; cujus rei, ac generatim innocentia utriusque, post tractationem de chartis *Joachimi* manuscriptis, rationes adduntur, generatimque, quid infamiam præbuerit occasionem, edicitur, aliorumque exemplo confirmatur.

Pag. 79.

103.

125.

Ad ipsum contextum quæ deinceps Cel. Editor passim annotavit, brevitatis ergo silentio præterimus.

JO. ADAMI FLESSÆ, REGII CONSIST. Assessoris, Gymnas. Acad. Direct. ac S. Theol. Prof. Fasciculus Commentationum varii argumenti, præcipue historici ac literarii.

Altonæ & Flensburgi, sumtu Kortiorum, 1744, 8.

Pag. 18½.

Venerabilis harum Commentationum Autor specimen in illis edit sub initium novi muneris diligentia, qua illo se fecerit dignum. Insunt autem Fasciculo elaborationes undecim, nequaquam inelegantes. *Prima* sistit vitam *Georgii Frederici Caroli*, Marggravii Brandenburgici piæ memoriæ, nomine publico Collegii *Christian-Ernestini* A. 1735 conscriptam. Cujus Principis majores, pueritia, itinera, nomen Holstæticum, Gallicum duplex, Belgicum, Anglicum, Italicum, pericula in Italia, Baruthi, & in Rhodano, matrimonium & liberi, educatio liberorum, regimen, cura juventutis studiosæ rei que sacræ, aliæ constitutiones, constantia, variis sese obstaculis opponentibus, ædificandi studium, atque obitus, breviter adumbrantur. *Alterâ* scripta primum Baruthi A. 1727, inquit, num *Albertus I* Brandenburgicus ludis equestribus invictus fuerit. Initium faciunt, post nonnullas observationes de dubiis in historia, laudes *Alberti*; hinc sequuntur Auctores, qui eum in ludis equestribus equo dejectum tradunt, & contra testimonium *Æneæ Sylvii* vocatur in partes, cujus etiam fides, postquam illa *Ge. Raxneri* suspecta facta fuit, *Rentschnerique* suspicio confutata, defenditur, tandem, dubitari saltem posse, colligitur, & si quid tale vel maxime factum, nihil tamen ideo *Alberti* de gloria decedere. Sequenti Dissertatione *Agnes Augusta, Henrici III* mater, ab adulterii suspitione liberatur. Qua occasione tempora *Henrici* tristitia causæque calamitatum ostenduntur. Hinc, insinuatam quidem esse adulterii, sed innocentem videri, Augustam, demonstratur. Id quo evincat Autor, quibus scriptoribus laudata, quibus vituperata, docet, deque testibus fert iudicium, invidiam

invidiam *Agueti* gravem removet, rationes alias, ex quibus *Augustæ* innocentia pateat, adducit, narrationemque de *Henrico* antistite multis esse partibus suspectam, evincit. *Quartum* occupat locum ad vitam *Georgii Hornii*, Professoris Lugdunensis in Batavis, symbola collata, quam Commentationem Præsidentis Autore A. 1738 propugnat *Ludov. Joseph. Dærfflerus*. Habentur ibi de alio *Georgio Hornio* nonnulla, item de obscuritate vitæ *Georgii Hornii*, Kemmetani, deque scriptoribus, tangentibus eundem, cujus patria, parentes, majores, natalis, discrimina juvenilia, præceptores, consilium de Lugduno relinquendo, causa delirii mortisque inopinatæ, & alia, sistuntur. *Quinta* de iis agit Romanorum temporibus, quibus nec vitia sua, nec remedia, pati poterant, ad *Livii* Præfat. Decad. I, tractatque *Livii* Historici laudes & nævos, locum hunc ipsa memorabilem, ætatem *Livii* ac tempus scribendi, ætatem, in quam *Liviana* querela cadat, & qua respublica Romana ierit præceptis, *Liviani* loci illustrationem, causas reipublicæ pessundatæ, priscae mores, disciplinam collapsam, quæ remedia adhibita, curque parum profuerint, providentiam criminum ultricem, quæ & aliis exemplis, ex historia depromptis, corroboratur, eademque occasione *Casparis Peuceri* testimonium ex epistola, qua *Carionis* Chronicon *Augusto* Saxoni dedicavit, ejusque soceri *Phil. Melanchthonis* itidem ex Dedicatone tali consensus, assertur. Sequitur Apologia pro *Joachimo I* Brandenburgico, magicarum artium insimulato; ibidemque leguntur laus *Joachimi*, Principis Electoris, aliorum calculo firmata, nec nævis silentio præteritis, magiæ suspicio, & *Leutingerianæ* narrationis epitome, cum ipsius dubitatione, divisione, veræque sententiæ exploratione; qua occasione inquiritur, num vere *Francisci* de Ordine sacro sodalis, qui *Landsbergæ* plurima flagitia patrassè dicitur, tot effecerit mira, curque multa dubia videantur, & evincitur, hominem istum nebulonem fuisse sceleratissimum, quo nec *Joachimus*, multo minus *Joannes*, filius, ministro sint usi; cujus rei, ac generatim innocentia utriusque, post tractationem de chartis *Joachimi* manuscriptis, rationes adduntur, generatimque, quid infamiæ præbuerit occasionem, edicitur, aliorumque exemplo confirmatur.

- Pag. 155. matur. *Septimum* occupat locum memoria *Georgii Christophori Hæflichii*, Baruthano Principi a consiliis sanctioribus qui fuit, cujus ad vitæ curriculum quæcunque inprimis notatu digniora
 169. pertinent, enarrantur. Idem institutum est Commentationis, hanc ipsam excipientis, monumentum quæ continet *Gottlieb Friderico Hæflichio*, J. U. Candidato, consecratum, ubi & alia, splendidam illam familiam quæ spectant, continentur, atque officium, eorum, quos amamus, memoriam conservandi, asseritur.
 189. *Nono* loco proponitur *Phil. Melancthonis* testimonium, ut conjectura licet consequi, nondum editum, quo *Christophorum Evandrum*, Bonnsideliensem, ornavit, nomine ordinis philosophici, cui tunc Decanus præerat *Philippus*, consignatum. Factus autem est *Christophorus* ille *Evander* celebris in patria atque alibi verbi divini præco, fuitque gener laudatissimi Theologi, *Nic. Medleri*, quem & magistrum, ut in testimonio est, antea cœluerat. *Penultima* est Commentatio de Dictatibus
 199. *Gregorii VII*, Pontificis Romani, quorum hunc esse Autorem, septem argumentis negatur, & a mancipio quodam curiæ Romanæ *Henrici V* circiter tempore fuisse compositos, ut jura & potestas & privilegia Pontificis Romani proponerentur in
 209. nace, per conjecturam evincitur. Postremum locum primo digna tenet Oratio, de studio ecclesiastico per injuriam e scholis passim exulante, qua munus docendi publicum in Gymnasio Altonano die 30 Maji A. 1741 auspiciatus est Noster. Argumenta vero, quibus proposito satisfecit, sunt inprimis, quæ sequuntur: Si profanos scriptores læditamus, quidni & Christianos? Si profanas antiquitates perdiscimus, quidni & Christianas? Si profanam humanitatem magni facimus, quidni & sacram? Si res patriæ terrestris curæ cordique habemus, quidni & cœtus divini patriæ cœlestis? Ut cetera argumenta, ab utilitate generatim, ratione judicii de statu cœtus divini, ratione veritatis, sanctitatis, disciplinæ, petita, taceamus; id saltem monentes, quod utilia multa hic explicata dederit Autor, atque etiam saluberrima consilia hujus ipsius studii excolendi singulatim ac distincte subjunxerit.

ENCHIRIDION, SIVE PRUDENTIA PRIVATA

ut ci-

as civilis T. Pomponii Attici, M. & Q. Ciceronum, Cn. Julii Agricolaë, Imp. Cæs. Nervæ, Trajani, a Nepote, Ciceronibus, Tacito, Plinio, descripta. In usum prælectionum Academicarum recensuit JO.

MATTH. GESNERUS.

Gœttingæ, apud Jo. Pet. Schmid, 1745, 8.

Plag. 19.

Quæcunque ex manu ac penu Celeberrimi Gesneri accipi-
mus, polita sunt, ornata, suoque modo perfecta, si vel le-
via imperitis, minimeque digna primi nominis eruditis, videan-
tur. Eundem in ordinem referenda nobis hæc collectio videtur,
sive institutum, sive selectum, sive denique Præfationem, specte-
mus. In hac, statim ab initio, strenuum se elegantiorum litera-
rum vindicem profiteretur, quippe quas & autoritatibus & ar-
gumentis defendit. Ad testimonia spectat, quod Fabius 1, 4, 8,
de Grammatica promuntiat: *Interiora velut hujus sacri adeuntibus
apparebit multa rerum subtilitas, qua non modo acuerè ingenia
puerilia, sed exercere altissimam quoque eruditionem & scientiam,
possit.* Profecto mirifice falluntur, qui, Philologos saltem nugis
occupari, neque ad veram aliquid eruditionem conferre, arbi-
trantur. Quid ædificium sine fundamento? & annon rideretur,
qui, quod istud haud ornatum, haud adeo conspicuum, est, flo-
ci esse censendum, sibi persuaderet? Ejusdem generis
sunt, qui de umbra scholarum, de minutis Philologo-
rum, loquuntur, imperiti. Sunt, fatemur, inter Philologos,
qui, rebus relictis, consensescere in verbis, quique de
ambiguis apicibus, tanquam pro aris ac focis, vel salute Græ-
corum, acerrime pugnant. Sed inter Theologos, Jurecon-
sultos, Medicos, num omnino desunt in res se minimi momenti,
nulliusque commodi, ingurgitantes? vel potius, num ordini
est universo, num arti, tribuendum, artificum quorundam vi-
tium? Ars non habet osorem, nisi ignorantem; neque talem fa-
cilem patronum accipiet. Non riderentur tanquam parva, sine
quibus magna subsistere nequeunt, ni, velut illotis manibus, tot
nomine magis, quam re, eruditi, altiora sacra tractanda susci-
perent. Megni sunt, qui gemmis, lapidibus, conchis, herbis,

serpentibus, papilionibus, insectorum generibus, colligendis, in loculos suos digerendis, oculo armato lustrandis, perque amplificantia illa vitra minutiis considerandis, & sexcentis id genus negotiis, ætatem impendunt; reliquis vel posthabitis, vel modo delibatis: cur contemnitur, si quis alius otium suum vel oblectare, vel consumere, velit in curiosiore verborum cujusque linguæ, veterum novorumque, inquisitione? Hic etiam divinam sapientiam, bonitatem, justitiam, admirari, novas veritates eruere, sermonem, a brutis quo separamur, nobile illud divini Numinis donum, emendare, vehicula scientiis admoveere, scientias ipsas vel eminentiores juvare, poterimus. Hinc etiam ad publicam non parum utilitatem redibit, licet non omne statim videre ac palpare valeamus omnes. At hoc non est honorum ac numerorum acquirendorum cumulandorumque compendium. Generosior erat humilibus istis *Fabius*, qui, *ne velim quidem*, ait, (*I, 2, 17,*) *lectorem dari mihi, quid studia referant, computaturum*. Numque scimus, quid crastinum ferat? Ut nihil pietate ac virtute lucrosius, quanquam multum abest a lucri cupiditate; ita omne studium, in quacunque naturæ parte positum, primum ipsa exercitatione & mentis adversione prodest, sive ocyus illud, sive serius, patefiat. Verum enim vero ille demum censuram meretur æquissimam, si quis, cum formare juniores ad virtutem & scientiam jussus sit, non suum otium, sed tempora, tantæ rei destinata, minoribus ejusmodi consumat. Nihil is sapientior erit homine, qui, mercatorem formare jussus, per omnem numerorum primorum, perfectorum, cubicorum, fractorum, considerationem circumducatur adolescentem, ceterorum vero, quibus ad rem quærendam servandamque mercatores utuntur, omnium rudem relinquat. Ipsa veterum scriptorum lectio, præter verborum cultum, rerum simul utilitatem statim commendat, prudentiamque vivendi suffulcit. Adeo inde, ab *Homeri* ætate propositum fuit bonæ notæ scriptoribus, facere lectores non verborum solum oratores, sed & actores rerum. *Il. I, 443, Cic. de Orat. III Cap. 15*, quam quidem perfecti viri ævili imaginem recte appellat *Aristoteles de Rep. Lib. VIII*. Hoc idem fuit propositum indefessi *Gesneri*. Nihil habuit Roma libera sublimius Consulatu, de cujus petendi atque adipiscendi ratione

tione

tione *Marcum* fratrem praclare monet *Q. Cicero*: Nihil gloriosius ac lucrosius Proconsulatu, de quo nemo melius præcipere potuit, quam ille vir, cujus Consulatus & Proconsulatus quædam vivi hominis esse consecratio videbatur, Romanorum disertissimus. Bellicas autem res attigit *Julius Agricola*, Britannorum ille domitor, ingenio, generi quem habuit, consummata prudentiæ viri propositus. Fastigium denique humanæ magnitudinis tenuisse videntur Imperatores, in quibus optimi sibi nomen comparavit *Trajanus*, quem velut in tabella depingit *Plinius*. Atque eadem illa sunt scripta, quæ accuratissimis studiis atque emendatissime repetita uni velut obrutui subjicit. Ipse Præfationi additus correctorum index demonstrat, quam studiosus fuerit *Gesnerus* in contextu accuratissime & ad intelligendum convenientissime proponendo.

MEMORIAM SECULAREM FUNERIS ET SEPULCRI D. Martini Lutberi recollere studet D.

CAROLUS GOTTLOB HOFFMANNUS, S.

Theol. Prof. Circ. Elect. Sax. Super. Gen.

Vitebergæ, impensis Jo. Joachimi Ahlfeldii, 1746, 4.

Plag. 14.

Iniquum sane videtur, virorum de republica sacra inprimis meritorum memoriam negligere, & ingrati hominis, quod vitium omnium omnino est maximum, facinus id æque putatur, ac si quis benefactorum temere obliviscitur. Eo majoris criminis indicium putatur, quo majora exstant beneficiorum testimonia. Nefas hinc commississet Academia Vitebergensis, si *Lutberi* memoriam renovare, & pie celebrare, nolisset, cum tanta in eam exstent pietatis illius monumenta, quanta laudibus ipsius vix satis dicere celebrari possunt. Præter ea amplius quid necessitatem rei injungit, quoniam tanta calumniatorum turba obitum *S. Lutberi* placidissimum vituperare studet. Veritatis itaque manifestandæ causa S. Ven. Autor sibi proponit fideliter enarrandum, quicquid de pompa funebri, & omni honore sepulchrali, ex antiquitatis monumentis asserri potest, quo mendacia putidissima *Bellarmini*, *Cochlei*, *Thyrai*, *Delrionis*, *Caroli Crenszii*, *Bozii*, *Bredembachii*, *Pazmanni*, quin imo errores *Maimburgii*

Pag. 3.

5.

13.

gii

- gii & Fontani*, validius propugnari atque profigari queant. Adducuntur eum in finem singula singulorum mendacia, quæ de genere mortis *Lutheri*, & conditione corporis demortui, ab adversariis ficta fuerunt. Qua occasione etiam *P. Balii & G. Arnoldi* iniqua censura & petulantia de morte *Lutheri*, & pompæ ejus funebri, acutissime castigatur. Postea testimonia locupletissima *Thuani, Sleidani, Pauli Eberi, Joachimi Camerarii, Jona, Cælii, & Aurifabri*, in rem præsentem afferuntur, qui *Lutherum* placide mortuum, & honorifice sepultum, ad unum omnes asserunt. Omnes res circumstantes ex industria hic repetuntur, quibus constat, *Lutherum*, *Islebiæ* defunctum, in lecto ferali fuisse collocatum; Principem Septemvirum Saxonie, autore *Justo Jona*, de exequiis *Lutheri* quæsitum; mandatum a Principe de funere *Vitembergam* deducendo datum; *Lutherum* depictum, non quidem a *Cranachio*, sed ab Halensi quodam pictore, *Luca Fortennagel* dicto, cujus ἀρχέτυπον Lipsiæ in Academica Bibliotheca asservatum putatur, & nunc denuo æri incisum in fronte hujus libelli secularis apparet. Porro narrantur justa, *Lutbero* in templo *S. Andreae* *Islebiæ* habita, eademque die sequenti repetita, & tum demum in Academia *Vitebergensi* indicta, atque celebrata. Hic deductio funeris ex ordine describitur, & ordo pompæ universæ funebri indicatur. Laudationem funebrem *Pomeranum* Germanice, & *Melanchthonem* parentationem Latine, habuisse, monetur. Adduntur postea dubia quædam vexata de ætate *B. Lutheri*, annis, mensibus, & diebus, quæ censura quædam, *Junckero* afflictâ, excipit. Tum longa & accurata quæstio instituitur de epitaphio *Lutheri*, ubi *Sennertus* leviter notatur, qui plane eadem ratione illud non descripsit, qua debebat. Denique hoc argumentum, recensitis quibusdam de inviolato *Lutheri* sepulchro historicis circumstantiis, aliisque, quæ jam nota sunt, finitur. Appendix, huic scriptioni addita, complectitur *Phil. Melanchthonis* Orationem, in funere *D. Mart. Lutheri* recitatam; item *Bugenhagenii & Justii Jona* laudationem funebrem, cum *M. Michaelis Cælii* Oratione. Quæ omnia in memoriam nobis revocant, quanta *Lutheri* in nos etiam fuerint merita, quamque præclarum vitæ exitum habuerit, qui, etsi multis contumeliis adsperegeretur, placidissimus tamen & omnibus bonis expectendus contigit.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Octobris Anno MDCCXLVI.

HEYXIOY ΛΕΞΙΚΟΝ, HESYCHII LEXICON, CUM
Notis doctorum Virorum integris, vel editis antebac,
nunc auctis & emendatis, HADR. JUNII, HENR.
STEPHANI, JOS. SCALIGERI, CL. SALMASII, FAC.
PALMERII, FRANC. GOYETI, GODOFR. SOPIN-
GII, JO. FUNGERI, JO. COCCEJI, J. F. GRONOVII,
JO. CASP. SUICERI, TAN. FABRI, CORN. SCHRE-
VELII, ED. BERNARDI, &c. vel ineditis HENR. VA-
LESII, DAN. HEINSII, PHIL. FAC. MAUSSACI,
TH. BRUNONIS, IS. VOSSII, JO. VITI PERGERI,
THOM. MUNKERI, MARC. MEIBOMII, JO. VER-
WEJI, inprimis KUSTERI, HEMSTERHUSII, JO.
CHRISTIANI BIEL, &c. præter selectas JENSII,
TRILLERI, D'ARNAUD, ABRESCH, &c. Ex auto-
graphis partim recensuit, partim nunc primum edidit,
suasque animadversiones perpetuas adjecit, JOANNES
ALBERTI, Theol. D. & Prof. Ord. in Acad. Lugd.
Bat. cum ejusdem Prolegomenis & Appa-
ratu Hesychiano.

Tomus I.

Lugduni Batavorum, apud Sam. Luchtmans & filium, 1746, fol.

Alph. 10 plag. 21.

Si ullus nobis liber Græcus restabat, qui lucem & expoli-
tionem ab ingenio & doctrina Viri alicujus excellen-

D d d

tius

tius in Græcis literis versati desideraret, & in quo quis emendando illustrandoque inprimis magnam gratiam inire ab harum literarum studiosis, utilemque operam navare, posset, is profecto erat *Hesychianus*, qui Glossas Græcas interpretatur. Nam, cum in eo magni Græcæ eruditionis thesauri lateant, sed ii sub plurimarum corruptelarum & cuiusdam propriæ Glossariis talibus obscuritatis tenebris abditi ac retrusi, ut neque invenire quisque bona illa, neque iis recte uti, possit; quomodo non optabile erat, ut aliquis corruptelis amovendis, & obscuritate eruditionis lumine dispellenda, aditum ad eos muniret, eorumque usum monstraret? Atque ea res fecit; ut multi insignes Græca eruditione homines *Hesychium* expolire & illustrare instituerint; quorum tamen nemini licuit ad exitum consilii & instituti pervenire. Quo magis bene de Græcis literis meritus est *Joannes Alberti*, V. C. cum illam exquisitam Græcarum literarum scientiam, tot luculentis jam documentis probatam, ad *Hesychium* emendandum & illustrandum contulit, in eaque re multos annos hoc eventu consumpsit, ut jam *primam* ejus *Partem* felicissime excultam & exornatam habeamus, de qua nobis jam diligentius erit exponendum.

Operi universo præmissa sunt luculenta *Prolegomena*. Ea in *quinque Capita* descripta sunt. *Primum* de *Hesychio*, ejusque ætate, exponit; *alterum* de ejus editionibus; *tertium* de editione *Schreveliana*; *quartum* de editionibus promissis, & notis latentibus; *quintum* de hac ipsa editione & apparatu, quo instructus V. C. hanc editionem curavit. Ex his quædam decerpere non pigebit.

Hesychium quandam Autorem hujus Lexici fuisse, de eo quidem satis convenit; sed, quis fuerit, quoque tempore viverit, haud facile pro certo dici potest. Atque id ipsum etiam quaeritur, Christianusne fuerit, nec ne; de qua tamen quaestione maxima doctorum pars adhuc ita judicavit, ut eum haud dubie in Christianis numerandum censerent, confisi inprimis tot locis, e sacro Codice petitis. Sed *Albertus* noster ita contra illam sententiam disputat, ut nullum ejus defende-

dendæ

dendæ locum relinquat. Maxime autem ei ſententiæ opponitur hoc, quod *Hefychius* in Præfatione, cum fontes, unde hauſerit, tam diligenter indicet, nullam omnino mentionem facit ſacrorum librorum, Patrum eccleſiæ, Lexicorùmque eccleſiaſticorum, e quibus multa totidem verbis deſcripta in hoc Gloſſario reperiuntur, neque quidquam omnino dicit, unde vel leviſſima Chriſtianismi ſuſpicio poſſit exiſtere. Quod ſi de Gloſſis ſacris in hoc Lexico frequenter obuiſ quæras, unde ſint; reſpondet, eas aſſutas eſſe *Hefychiano* operi, in eoque magnum *Bentlejum* adſtipulatorem habet, haud paulo gravem. Sed de hac re jam dixerat Vir Glariſſ. ante, cum in *Obſ. miſc. Vol. IV Tom. II pag. 263*, tum in Præfatione ad *Gloſſ. Nov. Teſt.* Quod autem ad ætatem *Hefychii* atinet, recte monet V. C. nihil certi de ea dici, niſi hoc unum, poſſe, eam eſſe poſtèriorem ætate eorum, qui in Præfatione commemorantur. Nam ex ipſis Gloſſis nihil ruto colligi poteſt propterea, quod, cum tantopere interpolatus ſit *Hefychius*, ſatis certo dici non poteſt, quæ Gloſſæ ſint ab *Hefychio*, quæ non. Itaque fruſtra in ea re deſinienda Viri docti laborant.

Ceterum hujus Gloſſarii unum tantum exemplum Mſtum repertum eſt, quod nunc ſervatur Venetiis in Bibliotheca S. Marci, e qua prima nata eſt editio *Aldina* A. 1514 in fol. valde illa vitioſa; quam ſecuta eſt primo Florentina apud *Juntas*, curante *Francino* A. 1520, ad *Aldinam* fere expreſſa, deinde Hagenoenſis A. 1521, haud paulo ſuperioribus emendatior, ab ingenio & doctrina editoris, incertum eſt cujus. Commemoratur etiam Baſileenſis. Fruſtra. Secuta eſt longo intervallo *Schreveliana* Lugd. Bat. A. 1668 in 4, cum Notis doctorum virorum. Sed ea editio, eſt elegantis ſpecie eſt, tamen plurimos nœvos habet. Nam contextus quidem e vitioſiſſima *Aldina*, neglecta Hagenoenſi, expreſſus eſt, omiſſis adeo per negligentiam verbis nonnullis. Accedunt vitia gravia orthographica, diſtinctionum, ſpiritaum, & accentuum, perturbaciones, particularum & vocum inſiſtiones, corruptelæ etiam e compendiis ſcribendi non intellectis. Sed multo plura in notis ſunt peccata. Nam multæ multorum notæ ſunt

D d d d 2

müt-

mutilatæ, plures omiffæ, quædam alienis verbis subjectæ, nonnullæ etiam ita confufæ, ut e pluribus una fieret, tum corruptæ plane, falſis Autoribus tributæ, multaque alia ejus generis ſunt admiffa, quæ imperitorum erroribus locum faciant. Ceterum tot peccatorum culpa fortalfè non in *Schrevelio* reſidet, ſed in iis, qui eam editionem, mortuo *Schrevelio*, curarunt. Poſt *Schrevelium*, ut alios promiſſores taceamus, de nova *Heſychii* editiõne paranda ſerio cogitavit *Jo. Verwey*, *Græci* quondam diſcipulus, Græcè doctiſſimus, ad eamque rem egregia ſubſidia habuit. Nam a *Nic. Heinfio* accepit exempla duo *Heſychii*, *Dan. Heinfii* notis plurimis reſerta. Habuit vero etiam notas *Henr. Valeſii*, Commentarium avtographum *Palmerii*, notulas *Arcerii*, *Rulæi*, *Munkeri*, margini *Heſychiano* adſcriptas. Sed morte præventus *Verwejus*, deſtinata perficere non potuit. Ceterum felici literarum fato accidit, ut *Verwejanus* apparatus in *Alberti*, V. C. manus veniret, eique conſilium expoliendi *Heſychii* injiceret. *Is & H. Junii*, *Jof. Scaligeri*, *Palmerii*, *Sopringii*, & *Munkeri*, notas & emendationes, item *Heinfianas*, cum avtographis diligenter contulit, in ceteris *Schrevelii* & *Verweji* fidem ſecutus; & *Verwejanas* copias multis aliis conquirendis ſubſidiis auxit. Nam accepit primo Codicem, cum *Jf. Voſſii* notis, multas illis quidem bonas obſervationes continentibus, ſed tamen etiam emendationes ſæpe contortas, quales in aliis etiam *Voſſianis* libris reperiuntur; deinde *Jo. Viſi Pergeri* notas copioſas ineditas, niſi quod ſpecimen earum in *Anecdotis Græcis* publicavit *J. C. Wolfius*, acceptas a *J. A. Fabricio*; cujus exemplum haud dubie deſcriptum eſt, ſive excerptum, ut *Trillero*, V. C. videbatur, e Codice avtographo, quem habuit olim *Godofr. Olearius* noſtras, a quo ad fratrem, ex hujus autem Bibliotheca ad *Menzium* noſtrum, V. C. pervenit, qui eum cum *Trillero*, V. C. communicavit. Ex notæ plurimum reconditæ doctrinæ continent. Ceterum rectè *Cl. Albertus* in emendationibus *εὐσυχίας* criticam deſiderat. Eadem porro *Wolfii Anecdota* ei ſuppeditarunt notulas *Q. Septimii Flor. Chriſtiani* & *Eduardi Bernardi*. Maximum autem præſidium acceſſit a *Ludolphi Kuſleri*, exercitatiffimi in hoc genere viri, notis

editis, tum ineditis, quæ sæpe profectio M^Si *Hesychiani* locum obtinent, propterea quod multa vel e communibus fontibus, vel ex *Hesychio*, ducta sunt, vel *Hesychius* ab ipsis sumit. Inedita Lexica quatuor habuit, duo *Cyrilli* nomen præferentia, quæ nuper *J. A. Fabricii* fuerunt, post *Reimeri*, V. C. liberalitate ad ipsum venire; tertium *Pbotii*, acceptum a *J. C. Wolfio*; quartum denique Lexicon *Homericum Apollonii Sophistæ*, quem ipse *Hesychius* in fontibus suis numerat; denique, præter specimina Glossariorum, passim edita, *Glossarium Græco-Latinum, Michaelis Apostolii*, Byzantini, manu scriptum.

Hæc qui consideret, facile, vel conjectura, intelligat, quanta lux accesserit *Hesychio* in hac *Albertina* editione, cum V. C. præter ingenium suum suamque doctrinam tot aliunde accepta præsidia ad eam exornandam contulerit. Prima igitur laus ei debetur elegantia ac diligentia, quod primo contextum *Hesychianum* curavit integrum & purum cum a manifestis ac certis corruptelis, tum a mutationibus, sola probabili aliqua conjectura nixis; deinde, quod in notis aliorum digerendis ratione ea usus est, quæ & ad brevitatem aptissima, & ad usum lectorum facillima, esset. Nam, quod contextui nullam Latinam versionem adjecit, non laboris fugiendi causa fecit, sed ne laborem inanem susciperet. Laudanda deinde ac prædicanda venit sagacitas in fontibus corruptelarum, & locis Auctorum Græcorum, ad quæ *Hesychiane* Glossæ respiciunt, indagandis; felicitas porro in emendando, & infinita præne lectionis antiquæ & novæ copia. Quodsi qua in re aut non satisfacit omnibus, aut lapsus esse V. C. videatur, hoc facilius id debet ei condonari, quod in omni alio opere facilius est satisfacere, lapsusque vitare. In animo erat Viro Clariss. peculiarem tractationem de præstantia & usu Lexici *Hesychiani* Præfationi addere, regulasque, in *Hesychio* legendo & corrigendo observandas, in aliis deinde etiam Auctoribus utiles futuras; sed, cum ista jam sparsim in notis dictæ essent, & Præfatio jam satis longa videretur, hoc labore supersedere placuit. Addidit etiam in Apparatu, subjecto Præfationi, in quo varia, ad *Hesychium* pertinentia, reperiuntur,

J. A.

J. A. Ernesti, V. G. Prolusionem Academicam de vera indole & recto usu Glossariorum, imprimis *Hesychii*. Ac fortasse tempus locusque patietur, ut in *altero Tomo* comparere possit. In illo Apparatu exhibentur etiam, præter *Prefationes* omnium editionum, ineditam *Palmerii*, & primas lineas *Prefationis* ejus, quam *Dan. Heinsius* præpositurus erat suæ editioni, *Excerpta Epistolarum Suiceri, Westenii*, aliorumque, ad *Hesychii* editionem pertinentium, quam *Suicerus* parabat: cujus specimen Observationibus ejus sacris subjectum habemus; *R. Bentleji* Epistola inedita de Glossis sacris in *Hesychio* insitiis; *Sevini & Sallierii* ad *J. A. Fabricium* Epistola de nova *Hesychii* editione, a *Kustero* cœpta, a se autem absolvenda; *Bibliotheca Græca Fabriciana Lib. IV Caput 35, & Lib. V Caput 55*; *Tbor Schmidtii* Diss. de *Hesychio illustri Christiano*, & tandem *Testimonia* de *Hesychii* Lexico.

Restabat, ut specimina notarum, primum editarum, *Alberinarumque*, de more nostro, proponerentur. Sed, ne nimis longi simus, alio loco, certe cum *alter Tomus* prodierit, larga manu dabimus. Unum hoc nunc addamus, Operi huic magnam commendationem accessisse a chartæ & typorum insigni elegantia ac nitore.

TRAITE' DE LA VERITE' DE LA RELIGION
Chrétienne, &c.

id est,

TRACTATUS DE VERITATE RELIGIONIS
*Christiane, excerptus ex Dissertationibus Latinis JO.
ALPHONSI TURRETINI, Prof. Theol. &
Hist. Eccles. Genevens.*

Partes VI.

Genevæ, apud Gossium & socios, 1740 & 1745, 8 maj.

P. I-III Alph. 1, P. IV Alph. 1 plag. 2, P. V & VI Alph. 1.

Librum hic enarrandum suscipimus, qui dignus est, ut ab
Lombibus cujuscunque generis & conditionis hominibus
lega-

legatur, quorum alii cognitionem suam, lecto hoc libro, certior-
rem reddi gaudebunt, alii suæ impietatis, & frivolaræ de sacris
rebus judicandi rationis, ita arguentur, ut simul, ad frugem
redeundi, consilium capere possint. Autoris quidem nomen in
prima libri fronte non apparet; at in Præfatione, *Parti tertiæ*
præmissæ, *Jo. Vernetius*, Eloquentiæ & Historiæ Professor Publi-
cus Genevensis, ita se Autorem hujus Commentationis profite-
tur, ut *Turretino* in eo scribendo primæ, ipsi secundæ, partes
convenient. In Gallicum sermonem convertit, quod ille Ro-
mano ore protulerat, ipsam tractationis formam commutavit,
& insigniter *Turretini* laborem amplificavit, ut sic non imme-
rito novum opus nominari possit. Variis lucubrations suas
Partibus distinxit, quarum *priores dua* de *necessitate & cha-*
racteribus revelationis agunt. In *primo primæ Partis Capite*,
quod introductionis locum tuetur, rationem omnem libri sui
conscribendi init, & quæstionem sibi cum *Deistis* quam ma-
xime instituendam esse, docet, qui quidem aliquam religionis
speciem præ se ferre videntur, at ejus tantum, quæ in sola ratio-
ne est fundata, & omnem librorum sanctorum autoritatem,
omnemque revelationem, plane negligit, causam interferen-
do, quod Christiani ille nomen mereatur, qui tantum ex ra-
tione teneat, quantum ipsa de Deo, ejusque cultu, de legi-
bus morum, & futura quadam vita, præcipiat. Quam peric-
ulosa vero hæc sit præceptio, dum vel atheismi crimen fo-
veat, vel facile eo homines perducatur, Autor noster exponit,
& quam necessaria sit revelatio divinitus facta, ad confir-
mandam rationis legem, eamque amplificandam & perficien-
dam, ita ostendit, ut constans revelationis autoritas permaneat.
In universum etiam hic notat turpissimos errores, quos erra-
runt populi, qui lumine revelato fuerunt destituti, id quod
10. *Capite secundo* conficitur, ubi multa primo de simulacris Deo-
rum, divino honore habitis a profanis gentibus, disserit, de-
inde crudelissimum, nefandum, & sceleratum, recenset cultum,
quem plurima pars hominum profanorum Diis hisce in ludis
& festis quibusdam diebus habuit, ex quo factum est, ut do-
ctrina morum corrumperetur, & inutilis, plane redderetur. Nec
objici

objici potest, quod *Mubamētis* affectū, veritatem Christianam non profitentes, tale quidpiam non admittant in cultu suo religioso, lumen quasi naturæ solum sequentes, cum certissime constet, illum non Philosophum, sed Prophetam, se gessisse, revelationesque divinas jactitasse, quas quidem maximam partem ex Judæorum & Christianorum tabulis surripuit, quo auctoritatem & fidem, non humanam, quam minus sufficientem putabat, sed divinam, conciliaret doctrinis suis. Multo minus in causa esse potest dissoluta quorundam Christianorum vita, ut patefactionem divinam inutilem habeamus, cum nulla hic inter paganos & Christianos institui possit comparatio, utpote quorum præceptiones & doctrinæ sunt veritati convenientes, licet vita singulorum non consentiat, quod vel indicio est, quam necessaria sit revelatio, cum ne ipsi quidem Christiani a superstitione & pravis moribus alienum habeant animum, licet rationem a paganis erroribus purgarint. Nec Philosophos profanos in hoc judicio esse absolvendos, *tertium Caput* docet. Hi enim, licet plebis opiniones præconceptas exuerint, suas tamen, ut cujusque sectæ ratio ferebat, nugas sententiarum, vix satis ridendas, defendebant. Pergit hoc Noster ostendere ex præceptionibus *Pyrrhonicorum, Academicorum, Epicureorum, Peripateticorum*, aliorumque, quæ, facili cognoscitur, quam vanæ falsæque fuerint. Si qui vero ex illis sapientiores reliquis fuerint, eo tantum vires ingenii sui conferebant, ut subtilius, quam par erat, de rebus excelsis disputarent, de emendando cultu divino nihil cogitantes; tantum aberat, ut plebem, anili superstitione infectam, emendare, & ad rectiorem Deos colendi viam reducere, studerent. Accedit huc ipsa quamplurimorum ex Philosophis & Legislatoribus confessio, qui, rationis defectum sentientes, aliunde auxilia, illum suppleendi, necessaria expetenda esse putabant, id quod ex testimoniis *Democriti, Socratis, Tullii, Platonis, Lycurgi, Numæ*, & reliquorum, qui in *Capite quarto* nominantur, satis abunde confirmatur, ut vel exinde necessitas revelationis cœlestis appareat. Obverti tamen hic posse, Autor probe per-

E e e

spicie-

Pag. 30.

34.

36.

47.

49.

59.

65.

- spiciebat, quod hæc omnia in antiquos modo Philosophos
 Pag. 65. convenirent, a quibus hodierni doctores multis fortasse
 parasangis abesse, existimari possent. Id ut refellat, in
Capite quinto hæc super re quæstionem instituit, &, opti-
 ma quæque ex Christianorum præceptis desumpta esse, do-
 cet. Deinde etiam in *sequenti Capite* vanitatem hujus asserti
 76. indicat, quo perhibetur, recentiores Philosophos Theologiam
 naturalem perfectiorem reddidisse, ita ut altiori divinaque luce
 amplius non opus sit hominibus. Vicia hinc illius senten-
 84. tiæ reteggit, & diversa subjungit argumenta, quæ confirmant, nu-
 dam Philosophorum doctrinam quam minime sufficere, ut via
 85. felicitatis & salutis inle demonstratur, cum, vel aliis omis-
 sis, multa eo pertineant, quæ omnes rationis fines exce-
 dunt, & ea, quæ illi proferunt, autoritate divina destituta, non
 nisi consilia putari possint, quæ homines sapientiores quidem,
 91. sed fallere non nescii, suppeditarunt. Sub finem inde conclu-
 dit Noster, ad religionem stabiliendam autoritate divina opus
 esse, id quod etiam *Numa & Minos* intellexerant, & Deistarum
 doctrinam esse mancã atque mutilã, imo ita depravatã,
 ut ad omnem evertendam religionem vires suas conferre re-
 97. cte censeatur. Pergimus ad *secundam* hujus Operis *Par-*
tem, quæ de characteribus revelationis præcipit. Hic in
primo statim *Capite* Autor eam examinat quæstionem, num
 revelatio universalis esse debeat, ratione temporis habita.
 Quidam enim adversariorum urgent imprimis universalita-
 tem revelationis, & certissimam ejus evidentiam. Prius
 Cl. Autor ita expedit, ut respondeat, revelationem ori-
 ginem mundi æquare, cum Deus primis hominibus, eorum-
 que posteris, subinde se revelaverit, &, licet sequioribus tem-
 103. poribus pedetentim tenebræ obductæ sint naturali cognitioni,
 summum tamen Numen semper quosdam sibi conservasse ado-
 ratores, usque dum recentioribus Seculis veritas divinitus pa-
 105. tetefacta per omnes terrarum fines propagata fuerit. Addit hic
 nonnullas conjecturas, ex Hebræorum ingenio, & gentilium
 conditione, petitas, ut doceat, qua de causa non citius hæc
 111. revelatio facta sit. Nec negandum est, plurima, quæ hic
 profe-

proferuntur, verisimilitudine quadam gaudere. Inde progressus ad *secundum Caput*, hic disquirat, num universalis debuerit esse revelatio, ratione personarum habita. Ante omnia hic monietur, ex historiis sacris, vel Græcis, Ægyptiis, Babylonis, aliisque populis, non incognitis, & in fabulas redactis, abunde constare, revelationem non tam arctis contineri finibus, quam vulgo existimatur. Deinde docet Autor, sano sensu revelationem illam universalem dici, quæ per se ita est comparata, ut in omnibus locis cognosci, omnesque homines sanctificare, queat. Id quod ex Christiana patet religione, quæ Judæos æque ac Christianos ad sacra admittit sua, nec quidquam continet, quod non possit accipi & exerceri ab omnibus populis. Hinc vero patet, talem non urgeri debere revelationem, quæ actu sit recepta & cognita ab omnibus populis orbis terrarum, quoniam res non solum externæ, sed internæ etiam, multos ab illa avocarunt. Denique fatetur Autor, hanc quæstionem, num revelatio divina plus, vel minus, inter gentes nota fuerit, plane esse accessoriam, nec ad fundamentum fidei pertinere. *Caput tertium* quæstionem de evidentia revelationis, quam volunt adversarii habere vim inexpugnabilem omnium animos convertendi, erudite expedit. Præstruitur hic, convictionem aliam ex sensibus, aliam ex ratiociniis, aliam ex testimoniis & autoritatibus, provenisse, ex quibus concluditur, convenientissimum Deo visum fuisse, in doctrinis sacris talem nobis convictionem exhibere, quæ fidem simul exigat, quo habeat, in quo nos exerceat & tentet. His peractis, in *Capite quarto* vera revelationis signa expenduntur; quorum primum est, quod doctrina divinitus accepta non repugnet rationi; alterum, quod sibi ipsa constare, nec secum pugnare, debeat; tertium, quod naturalem cognitionem perfectiorem reddat, in rebus potissimum illis, quæ ad cultum divinum pertinent; quartum, ut suppeditet auxilia gratiæ, quibus homini peccatori opus est; denique, ut autoritatem divinam, ex vaticiniis & miraculis depreonam, sibi conciliet. Perspecta itaque necessitate revelationis cœlestis, disquirendum venit, multa quidem cir-

Pag. 116.

119.

124.

132.

136.

153.

- spiciebat, quod hæc omnia in antiquos modo Philosophos
 convenirent, a quibus hodierni doctores multis fortasse
 parasangis abesse, existimari possent. Id ut refellat, in
 Pag. 65. *Capite quinto* hæc super re quæstionem instituit, &, opti-
 ma quæque ex Christianorum præceptis desumpta esse, docet.
 Deinde etiam in *sequenti Capite* vanitatem hujus asserti
 76. indicat, quo perhibetur, recentiores Philosophos Theologiam
 naturalem perfectiorem reddidisse, ita ut altiori divinaque luce
 amplius non opus sit hominibus. Vicia hinc illius senten-
 84. tiæ reteggit, & diversa subjungit argumenta, quæ confirmant, nu-
 dam Philosophorum doctrinam quam minime sufficere, ut via
 85. felicitatis & salutis inde demonstraretur, cum, vel aliis omis-
 sis, multa eo pertineant, quæ omnes rationis fines exce-
 dunt, & ea, quæ illi proferunt, autoritate divina destituta, non
 nisi consilia putari possint, quæ homines sapientiores quidem,
 91. sed fallere non nescii, suppeditarunt. Sub finem inde conclu-
 dit Noster, ad religionem stabiliendam autoritate divina opus
 esse, id quod etiam *Numa & Minos* intellexerant, & Deistarum
 doctrinam esse mancã atque mutilam, imo ita depravatam,
 ut ad omnem evertendam religionem vires suas conferre re-
 97. cte censeatur. Pergimus ad *secundam* hujus Operis *Par-*
tem, quæ de characteribus revelationis præcipit. Hic in
primo statim *Capite* Autor eam examinat quæstionem, num
 revelatio universalis esse debeat, ratione temporis habita.
 Quidam enim adversariorum urgent imprimis universalita-
 tem revelationis, & certissimam ejus evidentiam. Prius
 Cl. Autor ita expedit, ut respondeat, revelationem ori-
 ginem mundi æquare, cum Deus primis hominibus, eorum-
 que posteris, subinde se revelaverit, &, licet sequioribus tem-
 103. poribus pederentim tenebræ obductæ sint naturali cognitioni,
 summum tamen Numen semper quosdam sibi conservasse ado-
 ratores, usque dum recentioribus Seculis veritas divinitus pa-
 105. tefacta per omnes terrarum fines propagata fuerit. Addit hic
 nonnullas conjecturas, ex Hebræorum ingenio, & gentilium
 conditione, petitas, ut doceat, qua de causa non citius hæc
 111. revelatio facta sit. Nec negandum est, plurima, quæ hic
 profe-

proferuntur, verisimilitudine quadam gaudere. Inde progressus ad *secundum Caput*, hic disquirit, num universalis debuerit esse revelatio, ratione personarum habita. Ante omnia hic monietur, ex historiis sacris, vel Græcis, Ægyptiis, Babyloniiis, aliisque populis, non incognitis, & in fabulas redactis, abunde constare, revelationem non tam arctis contineri finibus, quam vulgo existimatur. Deinde docet Autor, sano sensu revelationem illam universalem dici, quæ per se ita est comparata, ut in omnibus locis cognosci, omnesque homines sanctificare, queat. Id quod ex Christiana patet religionis, quæ Judæos æque ac Christianos ad sacra admittit sua, nec quidquam continet, quod non possit accipi & exerceri ab omnibus populis. Hinc vero patet, talem non urgeri debere revelationem, quæ actu sit recepta & cognita ab omnibus populis orbis terrarum, quoniam res non solum externæ, sed internæ etiam, multos ab illa avocarunt. Denique fatetur Autor, hanc quæstionem, num revelatio divina plus, vel minus, inter gentes nota fuerit, plane esse accessoriam, nec ad fundamentum fidei pertinere. *Caput tertium* quæstionem de evidentia revelationis, quam volunt adversarii habere vim inexpugnabilem omnium animos convertendi, erudite expedit. Præstruitur hic, convictionem aliam ex sensibus, aliam ex ratiociniis, aliam ex testimoniis & autoritatibus, provenire, ex quibus concluditur, convenientissimum Deo visum fuisse, in doctrinis sacris talem nobis convictionem exhibere, quæ fidem simul exigat, quo habeat, in quo nos exercent & tentet. His peractis, in *Capite quarto* vera revelationis signa expenduntur; quorum primum est, quod doctrina divinitus accepta non repugnet rationi; alterum, quod sibi ipsa constare, nec secum pugnare, debeat; tertium, quod naturalem cognitionem perfectiorem reddat, in rebus potissimum illis, quæ ad cultum divinum pertinent; quartum, ut suppeditet auxilia gratiæ, quibus homini peccatori opus est; denique, ut autoritatem divinam, ex vaticiniis & miraculis deprecantam, sibi conciliet. Perspecta itaque necessitate revelationis cœlestis, disquirendum venit, multa quidem cir-

pag. 116.

119.

124.

132.

136.

153.

- cumspectiōne adhibita, ubi ea sit invenienda. Longum foret, omnes omnium gentium hic evolvere libros religiosos;
- Pag. 157. sufficit, unicam & veram religionem investigare, quo factō, reliquas per se ruere, necesse est. Agit hinc Auctor in *tertia Parte*
161. de veritate revelationis Judaicæ, & inprimis doctrinam de Deo ita exponit, ut omnium assensu dignus sit, licet difficultates quædam hinc inde enascantur, quas ratio scribendi & intelligendi nescit, ubi tamen etiam notandum est, quod in iis partibus, quæ attributa relativa, ut dicunt, Dei nobis patefaciunt, quam clarissima sit doctrina revelata, cum plurimum uniuscujusque nostrum interfit, ea plane habere cognita atque perfecta. Reliqua doctrinæ Judaicæ capita *sequens* persequitur *Caput*, & quod vera revelationis signa habuerint Judæi, docet. Per partes deinde eundo, *Capite tertio* legem Mosaicam, & primo quidem loco, secundum divisionem, vulgo receptam, moralem examini subjecit, & quam sancta, integra, & perfecta, illa sit, sive rationem habeas officiorum, Deo & aliis exhibendorum hominibus, sive ad se ipsum quis illam referat, amplius docetur, ubi etiam dubitatio, ex durissima Cananæorum exactione enata, doctè resolvitur. Præter hanc legem, alia etiam Judæis promulgabatur lex sacra, de cultu divino publico externo mores & cerimonias exponens. Admodum scite de ea in *Capite quarto* differitur, & quæ causa originis ejusdem, quæve ratio & usus illius, quondam in gente Judaica fuerit, clare demonstratur. Præter reliqua comparatio, inter templum Judaicum & palatium quoddam regium instituta, apprime jucunda lectu est. Sub finem de civilibus legibus eorum, sapientissime a Deo latis, disputatur. *Caput quintum* partem historię antiquioris, & primam quidem librorum *Mosis*, exhibet, omni veneratione dignam propter antiquitatem æque, ac propter gravitatem rerum, ibi enarratarum. Nihil hic desiderari jure posse, demonstratur, dummodo attendas, quod *Mosis* institutum non permittat, integram historiam totius generis humani perscribere, sed breviter modo ipse enarrare voluerit, quæ ab origine inde mundi conditi gesta fuerunt, & ad majores populi

puli Judaici inprimis pertinent. Reliqua ad confirmandam antiquitatem hujus libelli, & rationem illum explicandi, referuntur, inter quæ enarratio de luctu *Jacobi* cum Deo occurrit, de qua ita statuit Autor, quod literaliter nihil amplius illa sibi velit, quam quod homo quidam contra Dominum pugnarit, & eum vicerit. Quæ omnia, vel typice, vel allegorice, exposita, hunc usum nobis practicum exhibent, quod sancti perseverare debeant in precibus, nec desistant, usque dum Deum vincant. Sequens *Caput sextum* historiam & miracula, quæ in secundo libro *Mosaico* leguntur, ut & reliquam Pentateuchi partem, enarrat. Quatuor hic falsæ hypotheses recensentur, ut de antiquitate *Mosaica* certius aliquid constet. Vel enim dicendum est, *Mosen* nunquam fuisse in rerum natura, & fictum ejus nomen esse; vel impostorem fuisse, qui, præstigiis usus, populum Judaicum fefellerit; vel ficta ipsius miracula populo non invito perpetrata esse, quo scilicet ille in communionem gloriæ & honoris apud posteros veniret; vel cogitandum denique est, hanc historiam multis temporibus post, quam hæc omnia evenerunt, conscripta fuisse, ubi figmenta plurima consarcinare licuit. Cum vero ista omnia nullum plane locum in recensenda historia *Mosaica* habeant, id quod Autor per hoc & sequens *Caput* solide demonstrat, & præterea nullus exceptioni locus datur; recte inde colligitur, verissimam esse historiam *Mosaicam*. Nec reliquos libros Veteris Testamenti aliquid continere, quod nos moretur, *Caput octavum* evincit, scite monente Autore, in eo libros historicos distingui a profanis, quod in enarratione rerum gestarum semper Dei rationem habeant, sive de populo, sive de Rege, aliquid literarum monumentis consignent. Præter ea tamen observandum hic est, quod nostra tempora & antiquissima Judæorum juxta æstimari nequeant, quodque in singulis locis, ubi diversitas quædam apparet, non nisi apparens sit repugnantia, vel vitium scribarum. Tale quidpiam vel ex 2 *Paral. XXI* & *XXII*, & 2 *Reg. VIII*, 26, de ætate *Achasi* colligi posse, scribit Autor. Eandem dignitatis gloriam tuentur Prophetæ V. T. qui, divino

218.

227.

229.

246.

261.

266.

270.

- flamine acti, nil, nisi verum, dicere ausi sunt, uti *Capite no-*
no declaratur. Confirmat hoc tum sinceritas & vitæ san-
 ctimonia, summaque abstinentia, tum etiam rerum gravitas,
 quas prædixerunt, in quibus scilicet omnia sunt collocata,
 quæ divinitatem eorum inexpugnabilem reddunt. Ne verò
 quis confundat hæc vaticinia cum profanis oraculis, caracte-
 res veri vaticinii Noster proponit, quorum tres recenset:
 primo, quod fuerit ante eventum; deinde, quod evenerit in
 puncto temporis, & ea sub ratione, qua prædicta erat; denique,
 quod hujusmodi rebus occupatum fuerit, quas nemo mortalium
 prævidere & augurari ullo modo potuerit. Hujus rei exempla
 284. quædam ex *Levitico* & *Jesaja* repetuntur & explanantur, qui-
 bus sub calcem autoritas *Danielis* vindicata adjicitur. *Ca-*
 287. *put decimum* conclusiones, ex singulis rebus circumstantibus
 petitas, profert, & capita summa rerum connectendo dilucide
 ex prioribus confirmat, quod Judaica hæc revelatio sit vera.

Descendit nunc Autor ex hac Judaicâ antiquitate ad
 recentiora Christianorum tempora, hac ratione rebus nostris
 sanctioribus subveniri & consuli optime, arbitratus, si, præ-
 positis illis, doctrina Christianorum, seu Novi Fœderis, ab
 omnibus dubitationibus liberetur, & veritas illius firmo con-
 stituatur talo. In *Parte* itaque *quarta*, ejusque fronte, asserit,
 duplici modo religionem quandam posse confirmari, dum
 vel internam, vel externam, faciem illius considerare velis.
 Prius per *Partem* hanc omnem conficere molitur, quæ ideo
 de excellentia & dignitate religionis Christianæ, in se ipsa
 consideratæ, inscribitur. Tunc demum autem interna Chri-
 4. stianæ doctrinæ forma recte ostenditur, si excellentiam ejus
 tum quoad dogmata, & præceptiones, tum etiam quoad res
 promissas, contemplamur, quod strictim in *Capite primo* recen-
 setur. His insistens vestigiis Autor, præsentem *Partem* in
 6. *tria membra* secat, quorum prius dogmata Evangelii, secun-
 dum præcepta, tertium denique promissiones sanctio-
 9. ris doctrinæ, complectitur. *Capite secundo* primas lineas
 omnium doctrinarum Christianarum, quas credere fas est,
 elucit, & inde excellentiam earum in universum confirmat,
 dum

dum nil nisi sublimia tractent, cum recta ratione ubique
 conveniant, nec ipsi repugnent; illa fideliter suppleant, quæ
 ratio consequi non valet; optima quæque a gentilibus dicta
 longo intervallo post se relinquunt, & demique perfectionem
 & claritatem suppeditent, quæ in Judaica adhuc desiderabatur
 doctrina. Quo vero amplius quid de singulis his momentis
 constet, Autor in *Capite tertio* illa diligenter ruminat, & dilu-
 cide exponit. *Caput quartum* instituit considerationem excel-
 lentis doctrinæ Christianæ specialiolem, & primo quidem rati-
 one veræ Dei cognitionis. Hic præclare ostenditur, quam
 sublimior graviorque idea sit, de Deo concepta a Christiani-
 nis, quam illa, quam gentes præfana sibi de eo formarunt.
 Quin imo cives veteris societatis sacra rudiores quasdam, ad-
 huc relictas, in cultu divino externo, tot tantisque cerimo-
 niis peracto, quasi fovebant de Deo cogitationes, quas Chri-
 sti doctrina omnes exulare jubet, in spiritu & veritate Deum
 adorari jubens. Sub prioribus temporibus tanquam ultor,
 Dominus tremendus, Deus fortis & exercituum, erat me-
 tuendus; sub his Evangelii diebus vero ut Pater, & Deus ple-
 nus tenerrimi amoris & intimæ commiserationis, vult amari.
Caput quintum ea docet, quæ ex disciplina Christiana ad na-
 turam hominis, ejusque finem ultimum, pertinent. Hic præ-
 rogativæ non solum naturæ humanæ evolvuntur, sed etiam
 infirmitates ejus abunde reteguntur, & quantis auxiliis gra-
 tiæ indigeat ista, indicatur. Hinc progreditur ad ea Autor,
 quæ solius revelationis sunt, & mysteria dicuntur, quorum nulla,
 ut *Capite sexto* docetur, rationi repugnant, dum vel *factis* con-
 stant, quorum veritas multis testimoniis probatur, vel *doctri-
 nis*, quæ rationis quidem limites transcendunt, neutiquam
 vero in contrarium eunt. Jam, cum omne genus humanum
 esset in deploranda conditione, persona opus erat, quæ in
 pristinum illud reduceret statum, quod per Christum fiebat,
 cujus adventus & divina hic demonstratur natura, quæ, cum
 humana archissime conjuncta, licet mysterii sit plenissima,
 nemo tamen tam ex Judæis, quam gentilibus, in eo ali-
 quid reperiebat mysterio, quare non fides illi sit habenda,
 dum

Pag. 10.

11.

18-

25-

27-

29-

34-

38-

40-

44-

- dum prioribus id longe antea prædictum erat, posteriores vero, subtiliori assueti arti ratiocinandi, nihil incredibile hic invenire poterant, si ita volebant. His subjungitur in *Capite septimo* mysterium trinitatis, cujus ratio ex sacris tabulis confirmatur, & deinde a calumniis adversariorum defenditur. Exinde ad ea, unde digressus erat, redit Autor, de humili Christi statu, ejusque calamitatibus, ita *Capite octavo* sentiens, quod opinio sit præconcepta puerilis, de doctrina viri cujusdam judicare ex istius externo habitu. Multo minus misera vitæ conditio virtuti humanæ aliquid detrahit, quin eam potius illustrat. Melius autem judicatur de viro, si fines nobiscum perpendamus, quos sibi consequendos proposuit. Hæc si applicentur ad missionem Servatoris, ejusque vitam, facile apparebit, illam cum vitæ ejus conditione convenire, præsertim cum Christiana religio non sit confundenda cum civili quadam externa societate, ejusque gubernatione. *Nonum Caput* mortem Christi ut sacrificium contemplatur peractum, ubi omnia præclare omnino dicta existimari debent, si ipsius mortis primo causam, deinde rationem, & denique effectus consideres salutare. In *decimo Capite* de gloria, ad quam evehctus est Christus post peractam miseræ vitæ conditionem & mortem, disseritur. Denique ex omnibus iis, quæ hæcenus dixit, concludit Autor, hanc gratiæ œconomiam nihil in se continere, quod homini non sit salutare, & quod non exacte respondeat ei, cujus ratio haberi debet in revelatione cœlesti. Postrema hujus *membri Capita* de ultimis fidei Christianæ partibus agunt, de immortalitate scilicet animæ, de corporis resuscitatione, & denique de fine hujus mundi & judicio novissimo, in quibus omnibus nec solida doctrina, nec acuta objectionum confutatio, desideratur. Succedit nunc *membrum* hujus *Partis secundum*, quod ad Christianam spectat doctrinam moralem. *Caput primum* summas attingit præceptiones, ostendens deinde excellentiam earum præ civilibus legibus. Ut vero hæc omnia clarius patefcant, ad quatuor inprimis momenta Autor respici jubet, quorum primum est justitia & æquitas naturalis, quæ per

per omnia cum recta ratione in Christianorum regulis vitæ convenit. Secundum, quod considerari meretur, est ratio utilitatis, quæ ex iis ad omnem societatem, tum ad singulos etiam cives, redit. Tertio tanta sunt efficacia & autoritate, ut nihil supra addi queat, sive claritatem certitudinemque, sive rationes commoventes & auxilia, quibus præcepta illa exerceri, & facile servari, possunt, contemplemur. Quarto denique tanta sunt perfectione, ut aliæ leges, seu doctrinæ, tale quid plane non complectantur, quod in hac morali invenitur præceptione. Hæc si recte demonstrentur, minime Auctor noster dubitat, quin Pag. 133. satis superque legibus Christianis character perfectionis attribui queat. Laborem hinc in se illum suscepit, & in *Capite secundo* de justitia & sanctitate præceptorum Evangelicorum præcepit, ita, ut ex re ipsa primo hanc evinceret, deinde testimoniis externis, *Amniani* scilicet *Marcellini*, *Juliani Apostatae*, *Plinii*, & *Trajani*, eandem conformaret. Hac occasione in *Capite tertio* ostenditur, doctrinam morum Christianam nec severam nimis, nec nimis remissam, esse, sed æquitati per omnia consulere, ut nec morosos homines & difficiles reddat, nec leves, atque voluptatibus deditos. Succedit nunc *Capite quarto* demonstratio utilitatis doctrinæ morum Christianæ, & quidem quatenus hæc ad commoda spectat rei publicæ, in qua magistratus admittit civiles, & ut cives ipsi obedientiam præstent, serio mandat, hinc pacificos ex omni parte homines esse cupit, & prohibet, quo minus lites vel religiosæ, vel civiles, ferantur, quibus quietus rerum publicarum status haud parum turbatur; quin & ea removenda suadet, quibus officia tolluntur civilia, licet speciem religionis præ se ferant. Quatenus vero lex eadem Evangelica singulis personis utilitatis nomine se commendat, id in *Capite quinto* recensetur, & per omnes virtutum partes, quæ in hunc censum referri possunt, declaratur. *Caput sextum* modum, quo Evangelica utitur doctrina in promulgandis legibus, describit, ut & incitamenta, & causas, ad vitam secundum illas leges dirigendam moventes, quod argumentum per *sequens* quoque *Caput* continuatur, ita tamen, ut de remediis gratiæ in primis ibi agatur, quibus exer-

140.

142.

153.

159.

162.

125.

177.

188.

199.

210. *capita pietatis juvantur. Capitis octavi ratio tendit eo, ut ostendat*
 215. *Noster, quantum emineat doctrina morum Christiana præ-*
 omnibus aliis vitæ morumque regulis. *Istæ maxima ex parte*
 approbabant cultum alienorum Deorum, & alios deterrimos
 219. *abusus, qui tunc temporis regnabant. Minus sufficienter*
 224. *tradebant doctrinam de officiis hominis, & licet Philosopho-*
 rum dicta meliora viderentur, suis tamen hi destituti erant fun-
 231. *damentis certis bonisque, quin imo doctrinam quam rarissime*
 239. *exemplis suis efficaciorum reddere studebant. In Capite nono*
 comparatur doctrina juris naturæ cum doctrina morum Evan-
 252. *gelisti, quæ nunc etiam æque necessaria & præclara, ac olim, æsti-*
 263. *marum debet, licet illa nostris temporibus magis magisque excul-*
 270. *ta fuerit. In fine hujus Capitis de Judaica & Muhamedana*
 309. *morum doctrina, inter se collata, quædam adduntur, & excel-*
 239. *lencia Christianæ inde illustratur. Tertium membrum, de pro-*
 252. *missionibus agens Evangelicis, in primo Capite in universum de*
 263. *rebus in doctrina sanctiore promissis præcipit, & simul spe-*
 270. *ciatim commoda recenset, quæ ex pietate Christiana in hac*
 309. *vita ad cultores ejus redundant, quo secundum etiam Caput est*
 referendum. *In tertio deinde Capite præmia & remunera-*
 239. *tiones enarrantur, quæ ad futuram spectant vitam, & quos in*
 252. *nobis istæ promissiones effectus producere debeant, per sequens*
 263. *Caput declaratur. Sub finem totius hujus Partis exhiben-*
 270. *tur Tarretini Theses de religione, ex Latino sermone in Gal-*
 309. *licum conversæ.*

Succedit nunc *Pars quinta & sexta*, junctim editæ, & typis
 literarum continuis exarata, ubi in fronte tum Auctores re-
 cententur, qui in libellis suis eadem opera, quam aggre-
 ditur Noster, fuerant defuncti, tum etiam causæ gravissimæ
 enarrantur, quibus inductus fuit ad continuandum hoc nego-
 tium. Sequamur nunc hanc ducem viæ, & iter succinte
 emensuri, primo Lectorem moneamus, quod *Pars quinta* cla-
 vem quasi sequentis teneat, & in hac omnia ista præstruan-
 tur, quæ ad confirmandam religionem Christianam in medium
 proferri possunt, si rationem habeamus externorum testimo-
 niorum. Revocandum nobis scilicet in memoriam hic est,
 quod in superioribus jam declaravimus, Auctoris consilium

eo spectare, ut primo ex internis rerum argumentis, deinde ex externa eorum facie, veritatem religionis Christianæ demonstraret. Hac itaque mente in *Capite primo* quatuor constituit genera dicendorum testimoniorum, quorum primum ex vita, conditione, moribus, & omnibus iis, quæ personarum nobis imagiæ & characterem vivis quasi coloribus depingunt, si ad Servatorem & Legatos ejus ista applicentur, desumitur. Alterum miracula, per Christum & Apostolos divinitus edita, urget. Tertium ad vaticinia veterum nos revocat, quorum alia vates prædixerunt, alia Christus ipse de se & ætate suis futuris edidit. Quartum occupant locum omnia, quæ de admirandis cœtus sanctioris incrementis, progressu, & conservatione, dici merentur. Ut vero sciatur, genuina & probatæ fidei hæc argumenta esse, nunc confirmare aggreditur Noster auctoritatem monumentorum, ex quibus testimonia sua repetiit. Quo consilio *Capite secundo* decem suppeditantur criteria & signa evidentissima, ex quibus judicari possit, num monumenta quædam literarum historica fidem mereantur, nec ne. Non opus erit, singula hic enumerare monumenta, cum ex *sequentibus Capitibus* facile constare possit, qualia illa fuerint, & quem præstare usum possint. *Caput hinc tertium* veram & indubitam librorum Novi Fœderis ostendit originem, & fidem his nullo modo denegari posse, hic evincitur, quod horum scriptores fuerint maxima ex parte testes oculati rerum, a se scriptarum, vel, si in rem præsentem non venerint, æquales tamen & cœvi sint; porro, quod maxima testium nubes, parvo intervallo ab illis Scripto-
ribus distitorum, eandem fidem confirmet; tum etiam, quod ex Judaicis & profanis Autoribus, sive cum Christianis disceptent, sive simpliciter aliquid enarrent, veritas sacrorum Historicorum appareat; quibus denique ad evêhendam fidem eorum additur, quod lingua fuerint usi satis adhuc nota, & scribendi genere admodum expedito. In *quarto Capite* incipit demonstrare Autor, quod libri Novi Fœderis nequiquam sublestæ fidei, aut supposititii, esse possint, sed quod veram suam originem illis ipsis Autoribus debeant, quorum nomina in fronte gerunt, id quod primo hic ex iis rebus, quæ continentur in

Pag. 2.

4.

14.

19.

22.

24.

- Pag. 26. eorum libris, variis, iisdemque certissimis, modis eruitur. Con-
37. tinuatur hæc disputatio per *Caput quintum*, ita tamen, ut externa modo indicia hic prodantur, quæ multis modis rem propositam examinant atque corroborant. Inter quæ præsertim Autor non omittit libros dubiæ quondam autoritatis, *Epistolam* scilicet *ad Hebræos*, *secundam Petri*, itemque *secundam & tertiam Joannis*, illam *Jacobi & Jude*, ac vaticiniorum *Joannis* librum, suæ integritati & autoritati restituere. *Sextum Caput* Autoris confirmat satis ample, satisque erudite ac solide, quod libri Novi Fœderis non solum supposititii non sint, sed quod etiam non corrupti fuerint, aut commutati in illis, quæ ad essentiam & naturam rerum,
64. in iis perscriptarum, pertinent. Licet etiam diversæ legendi rationes multæ a multis ineantur, istæ tamen non nisi menda sunt negligentia, quæ in describendis & typis exprimendis libris quibuscunque obveniunt; nec tantæ sunt multitudinis, quantam severe & morose admodum *Millius* consarcinavit. Confecto itaque hoc negotio, & dilucide satis demonstrato, quod Autores sacri fidem omnem mereantur, ex his nunc colligit Noster testimonia, pro primis religionis Christianæ conditoribus ibi reddita, ut rei sacrae veritas inde sua constet. Dicata est huic labori *Pars* sequens *sexta* integra, cujus *Caput primum* capita rerum recenset, quas explicandas sibi in tota *Parte* sumpsit Autor. Personas scilicet nobis probatas ut reddat, quæ prima nostræ sanctioris doctrinae initia, unde nata & generata sunt omnia, posuerunt, imaginem earum describere molitur. Melius hoc ut intelligatur, confirmatur primo, quod nuntii fuerint, extra ordinem a Deo missi, quorum officium est, ut genuinam prodant missionis sacrae specialis testificationem, ut ea, quæ dicant, rationi probentur, & ipsa vita demonstrantur, quin etiam, ut excelsum illud & altum, quod admirentur auditores, haud dubia, sed certa,
82. habeat indicia, divinitus ipsis suppeditatum fuisse ac inspiratum. Omnia hæc vero sacris competunt religionis nostræ autoribus, quod sequentia declarant testimonia; ergo inde recte col-
86. ligi-

ligitur, veram eorum esse doctrinam. Examinatur hoc sine in *Capite secundo* vita *Joannis Baptistæ*, antecessoris conditorum religionis Christianæ, ex qua, ejusdemque doctrina, divina ipsius missio judicari debet, sive sacra consulas testimonia, sive profana, inprimis *Josephi*, Autoris locupletissimi, qui *Lib. Pag. 92. XVIII Cap. 7 Antiq. Jud.* easdem vitæ & doctrinæ *Joannæ* lineas, quas *Matthæus* & reliqui vitæ Christi scriptores, ducit, licet causam mortis ipsius, sive quod non potuerit, sive quod noluerit, non satis accurate definiat. Explicatius 95. nunc Autor tradit, quæ ad primos religionis nostræ autores pertinent, & in *Capite tertio* ante omnia confirmat, quod 97. non humani fuerint doctores, quos posterorum fama evexit atque exaltavit; sed quod missio vere divina illis competat. Præmonetur hic, toto cœlo ab iis differre profanarum gentium decantatos doctores & præstigiatores, quales *Confucius* & *Apollonius Tyanaus* fuerunt, cum nostram causam voces cœlitus delapsæ, & ipsius Christi, & auditorum ejus, testimonia, confirmant, quibus miracula, vires humanas excedentia, 102. maximum addunt pondus. Taceamus, quod & profani scriptores mirifice celebrant summum Novi Test. conditorem. Quodsi vero objiciat aliquis, primos rerum sacrarum 110. autores falso sibi divinam tribuisse originem, imaginationis quadam vi deceptos, vel quod artificii usi, callide spectatoribus verba dederint; neutrum tamen de iis recte asseri posse, 114. ex secundo Autoris argumento patet. Pertractat hoc Autor *Capite quarto, quinto, & sexto*, ubi injuste Christianæ doctrinæ indagatores infirmioris mentis & fatuitatis accusari, probat. 118. Eo consilio varia Noster primo explicat generam mentis alienatæ & fanaticismo, seu enthusiasmo, infectæ; deinde vitam Christi examinat, &, quam longe ille ab omni 125. mentis aberratione, & vana ejus illusionem atque imaginationem, abfuerit, clare docet; id quod denique pari ratione de discipulis atque legatis Christi evincitur, in quorum moribus ne tantillum quidem invenias, quod hujus contumeliæ fontes reddere possit; ubi nec dubitationes, contra hanc sententiam suborituræ, omittuntur, sed accurate examinantur atque 154.

- Pag. 165. remouetur. Tertia res, historiam circumstans, adeoque ad
 signa externa pertinens, est eminens virtus, quam primi rei
 Christianæ autores exercuerunt. Primario huc est revocan-
 da pura & sancta vita Christi, quæ admirandos emittit radios,
 175. & tam mirifice se conspiciendam omnibus præbuit, ut sum-
 mos attigisse gradus videatur. Quod uti in *septimo Ca-*
 179. *pite* est pertractatum; ita & discipulis & legatis eadem di-
 ligentia idem virtutis fastigium in *octavo Capite* tribuitur, li-
 cet in his infirmitates quædam & maculæ appareant, quæ qui-
 dem gloriam virtutis eorum adeo non obscurant, ut illustrio-
 rem magis reddere videantur, quando, ex vanis & rerum
 186. humanarum cupidissimis hominibus alienissimos a terrestri læ-
 titia & gloria effidos esse, intelligimus. Ex instituto hoc
 ipsum persequitur Noster, & de singulis Apostolis & Autori-
 195. bus sacris hoc evincere laborat. In *Capite nono* amplius, quæ
 dicta hæcenus fuerant, confirmantur, & objectionibus qui-
 219. busdam ibi factum esse satis videmus, quas in *Capite decimo*
 excipiunt quædam, ex his fluentes, considerationes, in qui-
 bus declaratur, tantam virtutum copiam & eminentiam
 229. viribus humanis solis vix posse attribui, sed divinæ po-
 tius efficacæ duci. *Caput undecimum* quartum defi-
 nit rei confirmandæ argumentum, quod exinde produci-
 tur, quia nulla fuerunt commoda externa, seu fortunarum
 opes, in illustri loco positæ, penes primos hominis Christiani
 autores, quibus sibi auctoritatem conciliare potuerint, siue pa-
 235. triam, siue personam, siue reliquam eorum conditionem, ad-
 spicias, quo accedit, quod literarum quæ famam summorum
 ingeniorum alunt, ut plurimum expertes fuerint, si *Paulum* mo-
 246. do excipere velis. Et, si etiam excipias, quod natura for-
 te studiosi fuerint religionis novæ introducendæ, & con-
 stituendæ, minime tamen, rebus sic comparatis, hoc con-
 siliium peracturi forent legati divinitus missi, quia omni
 splendore, dignitate, & specie externa, destituti appare-
 253. bant, quod cum reliquis huc pertinentibus argumen-
 tis in *duodecimo Capite* expeditum legitur. *Decimum ter-*
tium Caput quintum evolvit momentum, quod ad finem
 vitæ,

vitz, & fata conditorum doctrinæ Christianæ reliqua, spectat, ubi contemplatione dignum, & suo ab instituto non alienum, Autor existimat, commemorare, quod ipsi in paupertate, miseria, calamitate, & vexationum omni genere, vixerint, & decesserint, secundum ea, quæ Christus sibi Pag. 262. & auditoribus suis prædixit. Nihilominus minus Christi doctrinam deserere cupiebant, et intima potius flagrabant cupiditate, vitam pro nomine Christiano perdendi, suosque socios ad sustinendas quascunque calamitates strenue excitandi. Ex his & reliquis quinque argumentis, in usum suum collectis, demonstrat Autor, quam solide Christi & legatorum ejus missio divina cognosci inde possit. Nervus denique argumentorum, quæ in hac Parte fuerunt adhibita, in sequenti Capite indicatur, &, quam multa, minus coherentia, admittenda sint, si contrariam quamcunque tuearis sententiam, non quidem ample, sed accurate tamen, docetur. 266. *Ultimum Caput* nos monet, autores nominis Christiani nullo modo cum reliquarum sectarum conditoribus comparandos esse, cum nihil plane in eorum actionibus & moribus occurrat, quod non ex humanis viribus sit explicandum; e contrario vero res a Christo & Apostolis gestæ, eorumque vita, altiora & divina nos plane cogitare cogant, nisi in ænigmata omnem historiam resolvere velimus. 274. In illis fraudes & imposturæ aperte regnant, quæ ab his tam longe absunt, ut ne suspicari quidem hujusmodi quidpiam possimus. 279. Hæc est facies Operis, nondum confecti quidem, ita tamen comparati, ut ingenium, doctrina, & acumen judicii singulare, hinc eluceat. Placuit Cl. Autori duas adhuc Partes nobis promittere, quibus, si Deo ita videatur, totum Opus absolvet. 292.

COMMENTARIUM ACADEMIÆ SCIENTIARUM

Imperialis Petropolitane, ad annos

1732 & 1733.

Tomus VI.

Petropoli, typis Academiæ, 1738, 4 maj.

Alph. 2 plag. 4, Tab. æn. 22.

Quan-

Quanta voluptate, quantoque plausu, ab omnibus, five mathematica, five physica, five critica, scientia imbutis, huc usque excepta fuerint, quæ illustris Academia Petropolitana ad harum scientiarum incrementum edidit, *Voluntaria*, id satis inter omnes constare arbitramur. Nullum vero dubium est, quin & hic, qui ejusdem illustrissimæ Academiæ opera ante aliquot annos prodiit, *sextus Tomus Commentariorum*, eundem, quem præcedentes, applausum & mereatur, & sibi sit conciliaturus. De quo certo persuasi, non est, quod multi simus in hoc Opere laudando; quin id potius nobis datum esse negotiū putamus, ut, quot ad incrementa scientiarum augenda præclare excogitatas veritates hoc *Volume* complectatur, indicemus, easque, quantum id cum argumenti, tum instituti nostri, ratio permittet, Lectoribus nostris ante oculos ponamus. Quæ hoc *Tomo* continentur, æque ac in præcedentibus, in tres classes, *Mathematicam*, *Physicam*, & *Historicam*, *Criticam*que, divisa sunt, quibus adjectæ sunt Observationes eclipsium Satellitum Jovis, in Imperiali observatorio Petropolitano a Cel. De *Isle* & Cel. *Heinsio* per integrum annum 1738 institutæ. In classe *Mathematica* 1) habetur *Observatio solstitii æstivi, facta anno 1730 Petropoli a Georgio Wolffg. Krassio*. Cæli serenitas, quæ per aliquot septimanas solem ab omni nube liberum ostenderat, invitabat Cel. *Krassium* ad hanc Observationem, quæ res magni momenti magnæque difficultatis esse solet. Uius est Quadrante ad observandas altitudines Solis, in Anglia fabricato, ejus radius est duorum pedum Parisiensium cum $2\frac{1}{2}$ poll. cujus limbus, orichalco obductus, singula minuta prima exhibet, & de cujus fide variis examinibus sese certiozem reddiderat. Altitudines Solis meridianas collegit per methodum suam, quam in horum *Commentariorum Tomo IV* proposuit, cui etiam hac in descriptione nonnihil addit, quod ad considerationem declinationis pertinet. Ad horologium dirigendum meridiem observavit singulari ac ingeniosa ratione, quæ digna est, ut hic ipsius Autoris verbis exponatur. *Cum assuetus, inquit, essem illi metodo, qua Cl. De l'Isle meridiem observare solet exactissime*

genitum concipi potest; etiam si hoc in loco non nisi de cylindris rectis dispiciat. Ungulas constituit duplices: quasdam unguilas per axem, alias per ordinatam, vocans; quoniam planum secans aut per axem figuræ, quæ basis est cylindri, aut per aliquam ejus ordinatam, duci potest. Et has diversissimas esse ostendit; quanquam ad id animum non attende-
 rint, qui ante eum de unguilis nonnulla tradiderunt, *Gregorius a S. Vincentio, Robervalius, Wallisius*. Primum autem examinat soliditatem & superficiem unguilarum, quæ ex cylindris conicarum sectionum oriuntur; deinde transit ad cylindros aliarum curvarum, videlicet Cissoïdis, Cycloïdis, & curvæ cujusdam, quæ a *Cel. Jo. Bernoulli* in *Actis nostris A. 1695 pag 550* per æquationem $x^2 dx + y^2 dx = a^2 dy$ definitur. 3) *Cel. Eulerus* solutionem singularis casus circa *Tautochronismus* exhibet. Cum enim diligentius in tautochronas pro fluidis inquisivisset; universalem detexit methodum, Problemata hujusmodi omnia solvendi, quæ ipsum & ad hujus Problematis solutionem deduxit: Data curvæ in dato puncto adjungere curvam ejus proprietatis, ut omnes descensus gravis, alicubi in curva adjuncta incipientes, usque ad imum datæ curvæ punctum, fiant temporibus æqualibus. Solutionem hujus Problematis ex computatione aliquot casuum specialium, qui sub eodem continentur, singulari artificio analytico derivavit. Sequitur 4) *Jacobi Hermannii* Dissertatio de *Superficiebus, ad æquationes locales revocatis, variisque earum affectionibus*. Quoniam *Hermannus* intellexit, Geometras huc usque parum cogitasse de aliis superficiebus, quam planis, aut his, quæ revolutione figuræ curvilineæ circa lineam quandam generantur; hoc sibi negotium sumpsit, ut ad defectum Geometriæ hæc in parte supplendum viam pararet. *Æquationes locales* ad superficies, tres indeterminatæ, paucis casibus exceptis, ingrediuntur. Nam concipe superficiem quamcunque, plano horizontali insistentem, & in hoc plano duc rectam utcunque, in qua fixum punctum tibi pro lubitu eligas, deinde ex puncto quodam superficiem demitte rectam plano horizontali normalem, & a puncto, in quo hæc ordinata plano occurrit, age ad rectam illam, in plano hori-

horizontali primo ductam, (quam Autor *directricem* vocat,) perpendiculararem; habebis ergo tres rectas variables & indeterminatas, quarum prima est ordinata perpendicularis in planum, secunda perpendicularis in directricem, tertia pars directricis abscissa, inter punctum fixum & secundam, quæ in plano ducta erat, rectam. Per hæc tres indeterminatas cujusvis puncti in superficie locus determinatur, ipsæque adeo æquationem localem ad superficiem ingrediuntur. Tales autem æquationes locales qua ratione sint tractandæ, Autor aliquot exemplis commonstrat. Assumptis his æquationibus: I. $az + by + cx - e^2 = 0$; II. $z^2 - ax - by = 0$; III. $z^2 - xy = 0$; IV. $z^2 - ax^2 - bxy - cy^2 - ex - fy = 0$; V. $az^2 + byz + cy^2 - exz + fx^2 + gz - bx$; VI. $u^2 - y^2 - x^2 = 0$; docet positionem superficiæ & naturam eruere, maximam applicatam illius determinare, plana tangentia per data in superficie puncta ducere, & quod huic consequens est, perpendiculararem superficiæ in dato puncto excitare, &c. Prima harum æquationum ostenditur esse locus ad planum, cujus positio determinabitur, si binæ trium indeterminatarum, successive positæ, fuerint nihilo æquales. Constructioni hujus æquationis Autor totius Trigonometriæ sphericæ tanquam compendium subjungit; dum sine ullo ad spheram respectu ope pyramidis trigonæ, cujus vertex in centro spheræ intelligitur, & cujus latera in basi ad arcus trianguli spherici certo modo referuntur, omnes circa triangula spherica quæstiones insigni cum facilitate & brevitate trigonometricè solvere docet. Secunda æquatio invenitur esse ad superficiem cunei parabolico-cylindrici; si singulæ indeterminatæ ponantur successive æquales nihilo. Tertia est ad conum. Quarta ad superficiem alicujus Conoidis, cujus basis exponitur æquatione $cy^2 + bxy + ax^2 + fy + gx = 0$, quæ pro diverso habitu coefficientum ad singulas sectiones conicas spectat. Quinta est locus ad superficiem Conoidis, & subinde etiam conii, elliptici. Septima denique, in qua u notat quantitatem, ex tertia indeterminata z et constantibus utlibet compositam, non solum ad omnis generis solida rotunda spectat, quæ revolutione figurarum curvilinearum circa axem, ex cen-

tro circuli, in plano horizontali descripti, ad idem planum normaliter excitatum oriuntur; sed etiam ad omnis generis solida conoidea basi obliqua, si modo axis ad horizontem inclinatus sit, & ordinatæ superficiei ad eundem axem sint parallelæ. Quo autem usum theoriæ superficierum, ad æquationes locales revocaretur; adducere ipsi placuit solutionem Problematis, quod *Cartesii* ævo Geometrarum exercuit industriam: Datis positione & magnitudine sectione quavis conica, parabola nempe, aut ellipsi, aut hyperbola, & puncto extra planum ejus, invenire positionem & magnitudinem circuli, qui basis est conici, ex quo data figura secari potuerit. *Cartesius* primus hoc Problema solvit in *Epist. 75 Part. 3*, ita, ut illud in tres casus distingueret. Citatur etiam ab Autore *Marchionis Hospitalii* solutio ejusdem, quam in *Tractatu de Sectionibus conicis* dedit. Uterque vero longe aliam viam, ac Autor noster, in solutione hujus Problematis iniiit, quippe cujus solutio haud procul petita, & ita universalis, est, ut ad omnes sectiones conicas levi mutatione applicari queat æquatio, quæ circuli diametrum, & ejus ad horizontem inclinationem, determinat. Quoniam æquationes, quas Autor maxima ex parte pro lubitu assumerat, non nisi superficies planas, cylindricas, conicas, & conoideas, exhibuerant; specimen methodi suæ etiam circa alias superficies, quæ ad ista genera nequeunt referri, daturus, brevem theoriam Conocunei illius addit, de quo *Wallisus* ad calcem *Algebræ* suæ integrum Tractatum edidit, atque æquationem localem ad ejus superficiem, una cum præcipuis affectionibus hujus solidi, indicat. Sub finem hujus Dissertationis *Hermannus* methodum proponit, inter data duo puncta superficiei cujuscunque curvæ lineam brevissimam ducendi, quæ huic principio innititur: Si primo data puncta intelligantur valde vicina, eam lineam fore brevissimam, quæ sic per illa transeat, ut simul occurrat rectæ, ex medio puncto lineolæ rectæ, data puncta jungentis, in superficiem curvam perpendiculari. Ex hoc principio derivatur, ope generalis æquationis

nis

nis differentialis superficiei, æquatio differentialis ad curvam per data puncta ducendam; quæ hic quidem est differentialis secundi gradus, quam posse tamen ad primum gradum in casibus particularibus reduci, facile apparet. Sed *Hermannus* hic flum suum abruptit, ipsique succedit 5) *Cel. Eulerus*, qui *Methodum generalem summandi progressionem* orditur. Olim exposuimus methodum, innumeras progressionem summam, quam *Cel. Vir* in præcedente *Tomo* horum *Commentariorum* proposuerat. Synthetica illa erat, utpote quæ, assumtis generalibus formulis, series exhibebat, quarum summæ illis formulis exprimebantur. Quam autem hic nobiscum communicat methodum, analytica ea est, atque ex ipsius seriei natura terminum summatorum educit. Latissime quidem patet, sed ad omnes tamen progressionem in hac Dissertatione non extenditur. Eas saltem respicit, (quanquam & harum numerus satis ingens est,) quæ terminum generalem habent

hujus formæ: $\frac{A P}{B Q} x^{n\alpha + \beta}$, ubi n æquale est numero indican-

ti, quotus ordine fit progressionis quilibet terminus; A & B terminos ordinis n quarumcunque progressionum algebraicarum, vel etiam producta ex terminis homologis plurium progressionum, designant; P vero factum est ex $\gamma n + \delta$ terminis progressionis cujusque algebraicæ, & Q simile factum ex $\epsilon n + \zeta$ terminis etiam cujuscunque algebraicæ progressionis. In expositione autem hujus methodi Auctor viam maxime naturalem iniiit, & a simplicissimis initium faciens, ad magis composita progressus est. Postquam nimirum methodi suæ generalis certitudinem in iis progressionibus declaravit, quarum summæ dudum in Geometrarum potestate fuere; docet summam, aut prorsus algebraicam, aut a curvæ cujusdam quadratura pendentem, invenire primo pro illis progressionibus, quarum singuli termini sunt hujus formæ: $A x^{n\alpha + \beta}$, secun-

do pro illis, quorum termini sunt ut $\frac{x^{n\alpha + \beta}}{B}$, tertio pro il-

lis, quarum termini sunt ut $\frac{A}{B} x^{n\alpha + \beta}$, quarto ad illas progressionem progreditur, pro quibus valet $Px^{n\alpha + \beta}$, quinto, pro quibus $\frac{x^{n\alpha + \beta}}{Q}$, sexto, pro quibus $\frac{P}{Q} x^{n\alpha + \beta}$, septimo, pro quibus est $\frac{A}{Q} x^{n\alpha + \beta}$. Nam, quanquam hæc metho-

odus summatoria hac semper lege procedit, ut progressio proposita certis operationibus aut ad aliam simpliciore, aut iterum ad se ipsam, reducat, tamen ad singulos casus, modo enumeratos, diversa paulum ratione applicari debet. Ut igitur hujus methodi aliquam ideam, pro instituti nostri ratione, formemus, applicationem ejusdem ad aliquot enumeratorum casuum breviter exponere lubet. Et primo quidem ad illam progressionum classem nos convertimus, cujus termini ge-

neraliter exponuntur per $Ax^{n\alpha + \beta}$. Sit progressio summandam $ax^\alpha + (a+b)x^{\alpha + \beta} + (a+2b)x^{\alpha + 2\beta} + \dots + (a+(n-1)b)x^{\alpha + (n-1)\beta}$, ubi n æqualis est numero terminorum progressionis summandorum. Dicatur summa eorum s . Ergo inter s & propositam progressionem æquatio

oritur, quæ multiplicetur per $px^\pi dx$; & prodit $psx^\pi dx = pax^{\alpha + \pi} dx + p(a+b)x^{\alpha + \beta + \pi} dx + \dots + p(a+(n-1)b)x^{\alpha + (n-1)\beta + \pi} dx$. Ut deinceps terminorum coefficientes tollantur, ponatur nunc $p(a+(n-1)b) = \alpha + (n-1)\beta + \pi + 1$, & cum p & π ab n pendere non possint, ponendum $pa - 1 = \alpha + \pi$, & $(n-1)pb = (n-1)\beta$, ex quibus æquationibus valores assumtarum p & π determinentur, qui deinde in superiorem æquationem inducantur. Æquatio sic transformata integretur: & erit

$$\frac{\beta}{b} s dx = x^{\frac{\alpha\beta}{b}} + x^{\frac{\beta}{b}} (a+b)b + \dots + x$$

+ x (a + (n-1)b) $\frac{\beta}{b} = (x \frac{a\beta}{b} - x \frac{a\beta + nb\beta}{b} : (1 - x^\beta)$. Hæc æquatio differentiata dabit s. Si coefficientes potestatum ipsius x pluribus factoribus constant, e. g. si progressionis

propositæ terminus ordine n, est (na + b)(nc + e)x^{α + (n-1)β}; operatio, modo explicata, toties est instituenda, quot adsunt factores; & ultima æquatio integralis totidem continebit signa integralia. Si fuerit progressionis summandæ terminus

generalis $\frac{x^{\alpha + (n-1)\beta}}{an + b}$, quæ ergo in secunda classium, supra

enumeratarum, continetur: operatio a priori in hoc tantum differt, ut hic differentiatione absolvi debeat, quod ibi integralibus sumendis perficiebatur, ideoque æquatio inter s &

propositam progressionem non per pxⁿ dx, sed per pxⁿ, multiplicetur. Si denominatores terminorum talium progressionum fuerint producti ex pluribus factoribus; idem notandum est, quod modo in casu simili indicavimus; præterea autem hoc, quod, si factores illi fuerint æquales, expressionem termini summatorii quantitates logarithmicæ ingredientur. Ex prima & secunda classe oritur tertia, pro termino generali habens $\frac{A}{B} x^{n\alpha + \beta}$. Tales progressionibus Au-

tor etiam reducit ad progressionibus geometricas, tollendo numeratorem A ope integrationis, & denominatorem B ope differentiationis, quemadmodum in prima & secunda classe seorsim id peragere docuerat. Omnes autem progressionibus, hisce classibus annumerandæ, aut algebraice summabiles sunt, aut a logarithmis, sive realibus, sive imaginariis, pendent; neque ullam aliam quadraturam hujusmodi progressionibus exprimere possunt. Sequitur nunc aliud progressionibus genus, quarum termini generales algebraice exprimi nequeunt, sed ad series pertinent, quas Auctor hypergeometricas vocat. Hujusmodi seriem hic Auctor proponit hanc:

(α + β)x + (α + β)(2α + β)x² + ... + (α + β)

$+(\alpha + \beta)(2\alpha + \beta) \dots (\alpha + \beta)x^n$, pro qua valet forma $Px^{n\alpha + \beta}$. Summæ ejusmodi progressionum ita sunt investigandæ: Sit terminus summatorius propositæ seriei s ;

multiplicetur æquatio inter s & illam seriem per $\rho x^\pi dx$, & fiat integratio; ponatur deinde $\rho = \frac{1}{\alpha}$ & $\pi = \frac{\beta}{\alpha} - 1$, & æ-

quatio sic transformata dividatur per $x^{\frac{\beta}{\alpha} + 1}$. His factis progressio proposita reducta erit iterum ad se ipsam, sed ultimo termi-

no truncatam. Prodit enim $\frac{\int x^{\frac{\beta}{\alpha} - 1} s dx}{\alpha x^{\frac{\beta}{\alpha} + 1}} - 1 = (\alpha + \beta)x$

$+ \dots + (\alpha + \beta) \dots (\alpha(n-1) + \beta)x^{n-1} = s - Ax^n$ (dicto A coefficiente ultimi termini propositæ seriei). Ex qua æquatione, ad legitimum ordinem redacta, & iterum differentiata, valor ipsius s erutus dabit terminum summatorium.

Qui methodum hujusmodi series summandi cum methodo, quam pro prima classe exposuimus, comparabit, is facile intelliget, quæ similitudo utramque methodum intercedat. Quare id saltem indicasse sufficiat, quod methodus summatoria pro quinta & sexta illarum classium, quas supra constituimus, methodo pro secunda & tertia pariter similis sit. Denique, si progressionis termini sunt hujus formæ:

$$\frac{A}{Q} x^{n\alpha + \beta}$$

ut si datur series hæc $x + \frac{3x^2}{1.2} + \frac{5x^3}{1.2.3} + \dots + \frac{(2n-1)x^n}{1.2.3\dots n}$,

cujus summa s quærat: primo coefficientes algebraici differentiatione & integratione debent tolli, ut supra factum;

& sic proveniet $\frac{1}{x} \int x^{\frac{3}{2}} s dx = x + \frac{x^{-2}}{1.2} + \frac{x^{-3}}{1.2.3} + \dots + \frac{x^{-n}}{1.2.3\dots n}$

$\frac{x^n}{1.2.3\dots n}$. Nunc differentietur hæc æquatio, & licebit eruere valorem ipsius s . Erit autem, facta differentiatione

$$\frac{nx^{\frac{n-1}{2}}s dx}{4x^{\frac{1}{2}}} + \frac{s}{2x} = 1 + \frac{1}{2}x^{\frac{1}{2}} \int x^{-\frac{3}{2}} f dx - \frac{x^n}{1.2.3\dots n}, \text{ seu}$$

posito $1.2.3\dots n = A$, erit $(1-2x) \int x^{\frac{3}{2}} s dx = 4x^{\frac{3}{2}} - 2s x^{\frac{1}{2}} - \frac{4}{A} x^{n+\frac{1}{2}}$, quæ æquatio ipsius s valorem suppeditabit.

Progredimur nunc ad 6) Schediasma, quod *Goldbachium* Autorem habet, & de *Criteriis quibusdam æquationum, quarum nulla radix rationalis est*, inscribitur. Non omni quidem methodo huc usque caruimus, utrum æquatio data, etiamsi ea quartam dimensionem excedat, radicem rationalem admittat, dijudicandi; at vero, cum hæc methodus, quæ divisionem æquationis per divisores ultimi termini, quem absolutum vocant, cum quantitate incognita junctos, tentare jubet, sæpe longe operosissima sit, de faciliori methodo sollicitus Autor, deprehendit, innumeris casibus fieri posse, ut, quamvis magni & quantitativis indeterminatis permixti sint coefficientes & terminus absolutus, tamen, æquationem datam radice rationali omnino carere, ex natura, coefficientium & termini absoluti uno quasi momento appareat. Nimirum, quotiescunque demonstrari potest, terminum absolutum æ æquationis hujus

formæ $x^n = \alpha + \beta x + \gamma x^2 + \&c.$ talem esse, ut additus ad $\beta x + \gamma x^2 + \&c.$ producere nequeat numerum potestatis n , toties demonstratum erit, æquationem illam radicem rationalem non admittere. Quod innumeris modis accidere potest. Nam, omnes numeros, præter binarium, ita comparatos esse, Autor affirmat, ut, si alii numeri certarum potestatum per eosdem dividantur, non nisi certi aliqui residui maneant; sin alius residuus præter illos sit, tuto affirmari posse, numerum sic divisum radicem rationalem ejusdem dignitatis non habere. E. g. omnes numeri quadrati, per 3 di-

H h h ñ vifi,

vifi, aut nihil, aut unitatem, relinquunt. Erunt enim omnes hujus formæ: $(3m-1)^2$, $(3m-2)^2$, $(3m)^2$. Simili ratione evincitur, omnem numerum tertix, quintæ, aut cujusvis imparis, potestatis, per 4 divisum, aut 0, aut 1, aut 3, relinquere. Quibus consequens est, nullum numerum hujus formæ $3p+z$ esse quadratum, vel, posito signo \square pro æquatione impossibili, fore $x^2 \square 3p+z$; nullum numerum, qui per 4 divisus relinquat 2, habere radicem rationalem dignitatis $2q+1$,

vel $x^{2q+1} \square 4p+z$. Iisdem vestigiis insistentis Autor, porro notat, semper fore $x^2 \square 4p+\alpha$ (si α fuerit $= 2$, vel 3), $x^2 \square 5p+\alpha$ (si $\alpha = 2$, vel 3), $x^2 \square 5p+\alpha$ (si $\alpha = 2$, vel 3 , vel 4), $x^2 \square 7p+\alpha$ (si $\alpha = 3$, vel 6), $x^2 \square 7p+\alpha$ (si $\alpha = 2, 3, 4, 5$), $x^{2q+2} \square 8p+\alpha$,

& $x^{6q-3} \square 9p+\alpha$ (si $\alpha = 2, 3, 4, 5, 6$, vel 7) &c. Atque eodem modo pro reliquis divisoribus eruendi sunt numeri residui, indicantes, numerum divisum nullam rationalem radicem habere. Nunc, quoniam pro p substitui potest quævis series finita hujus formæ $\beta x + \gamma x^2 + \&c.$ patet etiam hujus methodi ad numericas æquationes applicatio. Sit v. g.

æquatio data $x^{2n} = 3ax^m + 3bx + 3c + z$. Quoniam antea ostensum est, nullum numerum quadratum, per 3 divisum, relinquere 2, quod tamen fieret in hac æquatione, si

possibilis esset; statim apparet, neque x^n , neque x , (quoniam n & x numeri integri esse ponuntur,) numerum rationalem esse. Et hæc methodus ad omnes illos casus pertinet, in quibus æquatio in duas partes ita potest dispesci, ut altera sit quantitatis cujusdam exacta potestas, altera vero, per aliquem numerum divisa, tale residuum det, quod non conveniat potestati prioris partis, si æquatio possibilis sit. Sic, æquationem $x^{10} = 7x^6 + x^5 + 7cx - 6$ nullam habere radicem rationalem, Autor inde ostendit, quod, addendo utrobique $6x^5 + 9$, æquatio ita transformari potest, ut prior pars quantitatem secundæ dignitatis contineat, altera vero, per 7 divisa, 3 relinquat,

linquat. Denique addit Autor hoc theorema generale: Si fuerint e & m numeri unitate majores, p autem numerus primus, & X series finita, ex potestatibus literæ x & coefficientibus composita; semper erit $x^e = p^m X + p$ æquatio impossibilis. Sequuntur 7) *Euleri Observationes de Theoremate quodam Fermatiano, aliisque ad numeros primos spectantibus*. Cum Cel. Autor deprehendisset, *Fermatium* errasse, dum hoc theorema conderet, omnes numeros a binario quadraticè in se ductos, & unitatè auctos, esse numeros primos, id quod statim de tricesima secunda potestate binarii affirmari nequit, quippe quæ per 641 dividi potest; & idem, Cel. *Wolfium*, intellexisset, in *Elementis Analyseos* numeros 511 & 2047 falso primis reputasse, quorum illum 7, hunc 23 & 89, metiuntur; in affectiones numerorum diligentius inquisivit, & sic in theoremata quædam incidit, quæ tanto majoris æstimanda putat, quod aut demonstrari prorsus nequeant, aut ex ejusmodi propositionibus sequantur, quæ demonstrari non possint.

Tale est hoc theorema: Numerus $a^n - b^n$ semper potest dividi per $n + 1$; si $n + 1$ fuerit numerus primus, atque a & b non metiatur; de quo, licet demonstratiorem dare nequeat Autor, tamen certissimum se profitetur. Huic adjungit sequentia: Si fuerit n numerus primus; omnis potentia exponentis $n - 1$, vel $n^{m-1} (n - 1)$ per n , vel n^m respective divisa aut 0, aut 1, relinquit: Si m , n , p , &c. sint numeri primi inæquales, sitque A minimus communis dividorum eorum, ac unitatè minorum; omnis potentia exponentis A per mnp &c. divisa, aut 0, aut 1, relinquit, nisi ipse numerus, cujus A exponentis potestatis est, per m , n , vel p , dividi possit: Denotante $2n + 1$ numerum primum, poterit $3^{2n+1} + 1$ dividi per $2n + 1$, si sit $n = 6p + 2$, vel $6p + 3$, & $3^{2n-1} - 1$ dividi per $2n + 1$ poterit, si $n = 6p$, vel $6p - 1$: Numerus $3^{2n} + 2^{2n}$ vel $6^{2n} + 1$ potest dividi per $2n + 1$, si sit $n = 12p + 3$, vel $12p + 5$, vel

Hhh h 2

12p+6,

$12p + 6$, vel $12p + 8$; at $3^n - 2^n$, vel $6^n - 1$, possunt per $2n + 1$ dividi, si sit $n = 12p$, vel $12p + 2$, vel $12p + 9$, vel $12p + 11$. Cel. Dan. Bernoulli tradit 8) *Theoremata de Oscillationibus corporum, filo flexili connexorum, & catenæ, verticaliter suspensæ*. De his cogitandi ansam ipsi dedit aliquando catena, verticaliter suspensa, & motibus oscillatoriiis agitata. Videnti enim, illam motibus valde irregularibus jactari, primo mentem subiit cogitatio, ad quamnam curvam catena esset inflectenda, ut, omnibus ejus partibus simul moveri incipientibus, hæ quoque in situm lineæ verticalis, per punctum suspensionis transeuntis, una pervenirent. Hoc enim modo oscillationes æquabiles fore, & earum tempora definiri posse, intellexit. Mox vero sentiens, difficilem esse determinatu hanc curvam, nisi disquisitionis initium fiat a casibus simplicissimis, orsus est hanc theoriam a corporibus duobus, filo flexili in data distantia cohærentibus, postea ad tria, quatuor, &c. tandem ad quotcunque corpora, & qualescunque distantias progressus est, & naturam oscillationum catenæ perfecte flexilis, cum numerum corporum infinitum faceret, vidit. In solutione novis usus est principiis, quapropter theoremata experimentis confirmare ipsi visum est, ne de eorum veritate dubium esse posset. Sed theorematum, quæ hic cum corollariis eorum proponit, demonstrationes in aliam occasionem servat. 9) Occurrit *Problematis isoperimetrici, in latissimo sensu accepti, solutio generalis*; qua Dissertatione Cel. Eulerus acumen, quo pollet, universalialia in singularibus perspicendi, & difficillimorum Problematum solutiones facili methodo adornandi scientiam, egregio specimine comprobat. Vidit enim, methodum, qua in Problematibus isoperimetricis solvendis celebres Geometræ, Jac. & Jo. Bernoulli, Taylorus, & Hermannus, usi sunt, ut inter omnes curvas ejusdem longitudinis eam, quæ datam maximi minimive proprietatem haberet, invenirent, facile posse ad eas etiam quæstiones extendi, quæ ex omnibus curvis, communi quacunque proprietate præditis, illam, cui aliæ quædam proprietates in maximo minime gradu

gradu competat, requirunt. Præterea perpendens secum Problemata de curvis celerrimi descensus & minimæ resistantiæ, intellexit non id solum, quod hæc Problemata sub hac quæstione generali comprehendantur: Inter omnes curvas eam invenire, quæ datam proprietatem in maximo minime habeat gradu; sed hoc quoque respexit, hanc quæstionem sub illa, ut species sub genere, contineri. Exemplo fit Problema de curvis brachystochronis, quod e numero illorum est Problematum, quæ curvas maximi, vel minimi, proprietate præditas requirunt. Et primo quidem, si inter omnes omnino curvas brachystochrona requiratur, una tantum, cyclois, invenietur. At, si deinde inter omnes curvas ejusdem longitudinis brachystochronam quæras, innumeras invenire licebit. Quare, cum prima quæstio pertineat ad eam horum Problematum classem, quæ ex omnibus curvis eam quærit, quæ datam proprietatem *A* in maximo, vel minimo, gradu contineat; altera autem quæstio ad eam classem, in qua ex omnibus curvis, proprietate *A* æqualiter præditis, ea determinanda est, quæ proprietatem *B* maximo minime gradu habeat; concludit *Eulerus*, primam classem horum Problematum in secunda, tanquam generaliori & latius patente, contineri. Postea deprehendit, dari progressum & tanquam scalam classium horum Problematum, in qua sequens classis continuo amplior est præcedente, & quidem eo amplior, seu generalior, (quod mirum videri poterat,) quò magis curvarum propositarum numerus restringitur. Sic duabus classibus, modo expositis, adjungit tertiam, quæ universaliter sic se habeat: Ex omnibus curvis, & proprietate *A*, & proprietate *B*, æqualiter præditis, eam determinare, quæ proprietatem aliam quamcunque *C* maximo, vel minimo, gradu contineat; & quartam classem: Ex omnibus curvis, proprietatibus cujusvis *A*, *B*, *C*, singulis æqualiter, præditis, eam invenire, quæ proprietatem *D* maximam minimamve habeat. Patet progressus; & præterea notandum est, sub *A*, *B*, *C*, quasvis proprietates intelligi, ac posse eas inter se utcumque permutari. Proprietas vero maximi, vel minimi, quam curva, in his Problematis quæsitam, habere debet, intelligenda est, ut nulla intra eosdem terminos detur curva, præter quæsitam, quæ præ-

scriptas habeat qualitates, & tam magno, vel tam parvo, gradu propositam proprietatem contineat. Quare, cum etiam elementis curvæ competere debeat proprietas, cuilibet por-
 tioni curvæ competens, Geometræ, qui supra memorata Pro-
 blemata solverunt, semper in elementis curvæ perquisitiones
 suas instituerunt, & ad Problemata quidem primæ classis sol-
 venda duo saltem elementa curvæ contigua considerarunt.
 Sed, ad Problemata secundæ classis tria, ad Problemata tertiæ
 quatuor elementa, & sic deinceps, considerata esse, Autor
 apprehendit. Quo autem facilius intelligeretur, qua me-
 thodo in singulis classibus utendum esset, duas etiam priores
 classes, quamvis satis jam tractatas, persecutus est; sed me-
 thodo, quæ multo latius patet vulgari, ac ad sequentes clas-
 ses facilius applicari potest. Deinde ad altiorem classem ad-
 scendit, & omnem methodum, Problemata illarum classium
 solvendi, generali ratione ac mira facilitate exponit. Ad
 calculum vero, qui in superioribus classibus continuo pro-
 ximior fit, facilitandum, proprietates, quæ curvis possunt compe-
 tere, in tabulas refert, atque illis proprietatibus eas affectiones
 adjungit, ex quibus levi opera æquatio ad curvam quæsitam de-
 ducitur. In 10) Dissertatione Cl. *Krafft de Lunulis quadrabi-*
libus, e variarum curvarum combinatione ortis, commentatur.
 Quoniam præter Cl. *Wolfium*, qui in *Actis nostris A. 1715*
 lunulas cyclico-parabolicas contemplatus est, omnes fere Geo-
 metras de iis tantum lunulis tractasse intellexit Cl. Autor, quæ
 arcubus circulorum terminentur; & infinitæ tamen dantur
 curvæ, quæ lunulas quadrabiles habent; earum nonnullas hoc
 scripto examinare constituit. Refert autem inter lunulas non
 tantum ea bilinea, quæ utrinque clausa sunt, sed & illa, quæ
 versus alteram partem sunt aperta. Tales igitur lunulas qua-
 drabiles investigaturus, duplici methodo utitur: prima, ut
 duarum curvarum, ex communi polo descriptarum, data una
 quærat alterius curvæ naturam, quæ cum illa spatium lunare
 quadrabile comprehendat; secunda, ut, data curva non
 quadrabili, determinet aliam, itidem non quadrabilem, ejus
 tamen naturæ, ut differentia arearum utriusque curvæ qua-
 draturam admittat. Finem huic Schediastmati imponit ana-
 lytica

Jyrica solutione Problematis, olim a Cl. *Goldbachio* propositi, & a Cl. *Daniele Bernoulli* in *Exercitationibus mathematicis*, A. 1724 editis, synthetice resoluti, quod ita se habet: In duabus lunulis, ex circulis inæqualibus, se invicem intersectantibus, ortis, refecare utrinque æqualibus rectis partes æquales.

11) *Eulerus* specimen exhibet constructionis æquationum differentialium sine indeterminatarum separatione, in quo elegantem minimeque usitatum ostendit modum, æquationem $dy \mp \frac{y^2 dx}{x}$

$= \frac{x dx}{x x - 1}$ ope rectificationis ellipseos construendi. Est au-

tem hæc æquatio ita comparata, ut nec ex ipsa constructione perspicitur queat, qua ratione ejus indeterminata separari possint. Quod præter omnem suam opinionem accidere fatetur, quia semper sic existimavit, nullam dari posse æquationem differentialem, quæ construi possit, & separationem tamen admittat nullam.

Idem in 12) *Dissertatione de Solutione Problematum Diophanteorum per numeros integros* agit, & methodos ostendit, quibus in istis Problematis, si unus saltem numerus integer, quæstioni satisfaciens, divinatione fuerit repertus, infiniti integri deinceps ex illo inveniri possunt.

Pergimus ad Cel. *Hermannii* *Schediasma* 13) *de Quadratura curvarum algebraicarum, quarum æquationes locales coordinatas sibi invicem permixtas involvunt*. In quo ostenditur, primo, quomodo curvarum trinomialium,

quæ hujusmodi æquationes habent $y^m = ax^n + bx^c y^r$, quadratura semper reduci possit ad quadraturas curvarum aliarum, quarum areæ per quantitates, unicam tantum indeterminatam involventes, dentur. Methodus generalis, qua hoc efficitur, pluribus exemplis ab Autore illustratur, quæ tum a curvis absolute quadrabilibus, tum a talibus, quarum quadratura a quadratura circuli, vel hyperbolæ, pendet, petuntur. Indicatur etiam hujus methodi usus in inveniendis centro gravitatis & oscillationis hujus generis curvarum.

Secundo ad curvas quadrinomialias hujus formæ $y^m = ax^n + bx^p y^q + cx^r y^s$, *Hermannii*

us progreditur, & in his etiam curvis, præsupposita tamen certa inter exponentes terminorum relatione, arearum elementa ad quantitates reducere docet, quæ non nisi ænam indeterminatem, cum elemento ipsius & constantibus, complectantur. Postea exhibetur 15) ejusdem Autoris *Supplementum ad Schedam, in Mense Augusto Actorum Eruditorum A. 1719 circa Problema, a Taylora Mathematicis non Anglis propositum, editam*. Occasionem, schedam illam *Actis* nostris inferendi, B. Hermanno dederat *Taylori* provocatio, ut Mathematici, extra

Angliam degentes, in construenda formula $\frac{\delta}{\zeta^{\lambda-1}} d\zeta$

vires suas experirentur. Hujus constructionem non solum Cel. Jo. Bernoulli Mense Junio A. 1719 *Actorum* elegantissima Dissertatione docuit; sed etiam *Hermannus*, cum quo Ill. *Montmortius* formulam *Taylorianam* communicaverat, ibidem Mense Augusto explicavit methodum, ejusmodi fractiones reducendi; quam Cel. *Gabr. Manfredi* deinceps novis incrementis adauxit in *Tomo II Supplem. Diarii Veneti*. At vero, cum A. 1722 in lucem prodiiisset *Rogeri Cotesii Harmonia Mensurarum*, innotuit demum, Problema illud *Taylorianum* non *Taylorum*, sed *Cotesium*, habuisse Autorem, quippe cujus opus maxima ex parte circa constructiones ejusmodi formarum versatur. Hæ constructiones superstructæ ibi reperiuntur egregio theoremati de Circuli in partes æquales divisione, cujus tamen demonstrationem *Cotesius* ipse ibidem non suppeditavit. *Hermannus*, cum primum in *Actis* hisce theorema illud expositum vidisset, de demonstratione ejus sollicitus esse cœperat, sed, postquam aliquoties frustra eam tentasset, & post aliquod tempus demonstrationem ejusdem, ab Anonymo ad calcem Operum *Cotesii* propositam vidisset, de theoremate hoc demonstrando cogitare plane desierat. Multo tempore interjecto incidit in Cel. *Moiivrei Miscellanea analytica de seriis & quadraturis*, in quo perpulchro opere demonstrationem theorematum *Cotesiani*, & methodum fractionum construendas

das ad formas simpliciores reducendi, ex Lemmate deductas vidit sequenti: Si in circulo, cujus radius est 1, sint duo arcus A & X , quorum cosinus sint l & x ; sitque $x \pm \sqrt{xx-1}$

$$= (l \pm \sqrt{(1-l)})^n$$

erit arcus A ad arcum X , ut n ad 1. At vero fatetur *Hermannus*, sibi post lectionem utlibet attentam corollariorum, usum Lemmatis illius illustrantium, semper aliquem scrupulum remansisse, qui impedierit, quominus credere posset, se acutissimi Autoris mentem recte percepisse. Qua re permotus, in animum induxit, hoc Lemma sua ipsius demonstratione munire, deinde illud ad theorema *Cotesianum* demonstrandum, alia tamen via, quam qua Autor ille incescit, applicare, & hoc ipso methodum suam, jam A. 1719 in hisce *Actis* expositam, occasione inventorum *Cel. Moivrai* extendere. Hæc ea sunt, quæ Lector in hoc Schediasmateprehendere poterit. Ultima duo Schediasmata *Classis mathematicæ* toties jam laudati *Euleri* nomen etiam præ se ferunt. Et penultimum quidem exhibet nobis eximii hujus *Analytæ Conjectationem de formis radicum æquationum cujusque ordinis*. Æquationis quadraticæ, in qua secundus terminus deest, radix x semper habebit hanc formam \sqrt{A} , posita A radice æquationis unius dimensionis $z^2 = a$. Æquationis cubicæ, sublato secundo ejus termino, radix x semper

habebit hanc formam $\sqrt[3]{A} \pm \sqrt[3]{B}$, existentibus A & B radicibus æquationis quadraticæ cujusdam $z^2 = \alpha z - \beta$. Similiter demonstrat Autor, radicem x æquationis biquadraticæ, cujus terminus secundus deficit, semper induere posse hanc formam,

$$\text{ut sit } = \sqrt[4]{A} \pm \sqrt[4]{B} \pm \sqrt[4]{C}$$

denotantibus A, B, C , radices æquationis cujusdam cubicæ $z^3 = \alpha z^2 - \beta z + \gamma$. Exinde conjicit *Eulerus*, in superioribus quoque æquationibus rem ita fore, & v. g. æquationis quinti gradus, termino secundo deficiente, radicem x dari posse hanc

$$\sqrt[5]{A} \pm \sqrt[5]{B} \pm \sqrt[5]{C} \pm \sqrt[5]{D}$$

ita ut A, B, C, D , sint alicujus æquationis biqua-

biquadraticæ $z^n = \alpha z^3 - \beta z^2 + \gamma z - \delta$ radices, in genere autem pro æquatione $x^n = ax^{n-2} + bx^{n-3} + cx^{n-4} + \&c.$ resolventa fore aliquam æquationem (quam *resolventem* vocat) uno gradu depresso, $z^{n-1} = \alpha z^{n-2} - \beta z^{n-3} + \gamma z^{n-4} - \&c.$ cujus cognitæ radicibus omnibus $A, B, C,$

$D,$ &c. numero $n-1$, sit $x = \sqrt[n]{A} + \sqrt[n]{B} + \sqrt[n]{C} + \sqrt[n]{D} + \&c.$ Hujusmodi quidem æquationes resolventes pro omnibus quadraticis, cubicis, & biquadraticis, æquationibus, quarum secundus terminus deficit, Cel. Auctor hoc loco assignat; verum pro altioris ordinis æquationibus illas resolventes æquationes generatim definire nondum potest; quod si fieri posset, cujusvis æquationis radices, progrediendo ad æquationes ordine continuo inferiores, tandem assignari possent. Ne cui tamen prorsus temeraria videatur hæc conjectura, monendus hic nobis est Lector, posse Autorem æquationem resolventem illis casibus semper exhibere, in quibus æquatio resolvenda, cujusvis ea sit dimensionis, ita comparata est, ut in æquatione resolvente omnes termini, præter tres altissimos, evanescant; cujusmodi æquationes sunt ex ipsæ, quas Cl. *Moiræus* in *Transactionibus Philosophicis N. 309* pertractavit. Hoc ubi Cel. Auctor specimine quodam comprobavit, docet methodum, omnes æquationes *reciprocæ*, quas dicit, id est, illas, quæ, radice reciproco in locum ipsius radice substituto, formam non mutant, resolvendi; & sub finem hujus Dissertationis modum exponit, quo ex assumtis æquationibus *resolventibus* ipsæ *resolvende* erui debeant. Ultima Dissertatione ostendit methodum directam, propositæ æquationis differentialis constructionem inveniendi, eamque

in constructione æquationis $ax^n dx = dy + y^2 dx$ declarat. Equidem, ex quo tempore Clar. Comes *Riccati* hanc formulam Geometris examinandam proposuit, nemo adhuc ejus constructionem, nisi pro certis literæ n valoribus, dedit; Cel. tamen *Eulerus* hoc loco exponit universalem & omni-

omnibus numeris absolutam ejusdem constructionem, quæ in numeris etiam modis variari potest. Quare non dubitat eam præstantiam methodo huic suæ adscribere, ut ad omnes æquationes differentiales construendas, in quibus aliæ methodi frustra sunt adhibitæ, viam sit demonstratura. Sed, ut hujus methodi in dolem oculis Lectoris exponamus, neque ipsius methodi concinnitas, neque limites nobis præscripti, permittunt. Quæ ad *Classem Physicam* pertinent proxime nos occupabunt.

METHODUS INVENIENDI PRO CURVIS,
quæ radios, ex dato puncto emanantes, post binas reflexiones in idem colligunt, æquationes inter radium primum incidentem & perpendicularum in tangentem, Autore
ABR. GOTTHELF KÆSTNERO,

Lipf. Math. P. P. E.

Sit z longitudo radii incidentis a puncto radiante, seu CM , in *Fig. 2 Tab. II Acton. Erud. Aprilis hujus Anni*, p perpendicularum in tangentem ad M , R summa ex CM et radio reflexo usque ad causticæ punctum respondens, t quantitas certa, quæ pro N abit in $-t$, T ejus aliqua functio par, & dantur æquationes hæ:

I) $R = \text{Const.} + 2Tt + z f(dT:t)$

II) $z = pp: \sqrt{pp - TT}$ III) $2Tt = R - 2\sqrt{pp - TT}$.

Sumta ergo T functione quacunque pari ipsius t , datur R ex I , & hinc z & p dantur per t & ejus functiones, atque, eliminatis quantitibus a t pendentibus, datur æquatio inter z & p .

Ex. Sit $T = c: \sqrt{1 + t^2}$ fit $R = \text{Const.} + 2tc: \sqrt{1 + t^2} - 2tc: \sqrt{1 + t^2} = \text{Const.}$ Jam ex II & III conjunctis est $\sqrt{pp - TT} = p^2: z$ & $2p^2: z = R - 2Tt$, seu eliminato T , $2p^2: z = R - 2ct: \sqrt{1 + t^2}$. Rursus ex III est $4pp = (R - 2Tt)^2 + TT$, unde eliminato T habetur

$$\frac{RR - 4p^2 + 4c^2}{4Rc} = \frac{t}{\sqrt{1 + t^2}}. \text{ Ergo } \frac{2p^2}{z} = R$$

Iiii 2

$$= R - 2c. \frac{RR - 4pp + 4cc}{4Rc}, \text{ unde deducitur, } 4p^2 =$$

$$(RR - 4cc)z: (R - z) \text{ Aequatio ad Sectionem conicam, ut decet.}$$

AN ENQUIRY INTO THE EXILITY OF THE VESSELS
in a human Body &c.

id est,

DISQUISITIO EXIGUITATIS VASORUM HU-
mani corporis, in qua animalis identitas explicatur, &
cum nullo individuo totius generis communicari posse osten-
ditur, per CLIFTONUM, WINTRINGHAMUM,
Jun. Regiae Societatis Socium.

Londini, apud Thomam Osborne, 1743, 8 maj.

Plag. 3.

Incrementum corporis humani a primis staminibus usque ad convenientem magnitudinem singularia prorsus & admiranda consideranti exhibet phaenomena. Singula vasa corporis in minutissimo animalculo delineata esse, pauci negabunt. Fluidum enim per se, nisi vasis definitis vehatur, partes evolvere, vel sistere, nequit, quod & in vegetabilibus satis clare perspicitur, quae non in parte abscissa, sed in remotiori alia, ramum novum producunt, & in animalium inprimis generatione observatum fuit, non causas tantum externas, sed ipsam dispositionem organorum, evolutionem partium, motu praestandam, sistere. Nutritionem non tantum in distensione, sed & in appositione, partium minimarum consistere, cognitum est, simulque perspicitur, densitatem & robur augeri, si perpendimus, & ligna, in glutinosis liquoribus cocta, densiora fieri, licet externe nihil apponatur; ex quo partes extraneas accedentes incrementum efficere, & inde laxitatem & rigiditatem corporum morbosorum dijudicari debere. Partes vero corporis animalis accedentes & nutritivae ad sensum nihil conferunt, sed tantum eam densitatem inducunt,

ducunt, qua animal omnibus motibus externis, machinam destruendis, resistere valet. His præmissis, Cl. Autor ex observationibus, cum microscopio institutis, exiguitatem vasculorum in corpore adulto assumit, & inde ad minima animalculi spermatici concludit. Hæc vero numeris suis iterum repetere superfluum ducimus, sed tantum exiguitatem partium in corpore humano, ut omnia creatoris opera, admiramur, & conclusiones, inde formandas, addimus. Multi quidem assunt, corporis particulas semper mutari, & novas, prioribus similes, introduci; sed hoc tantum de accessoriis assumendum est, quoniam stamina in origine præsentia, quibus accessoria particulae interpositae fuerunt, semper durant, & sensationis fundamenta sunt. Inde vero non concludendum est, hæc prima stamina nullo modo mutari, sed debilitas facultatum animi, & defectus vigoris in corpore ipso, quæ in senio observantur, mutationem aliqualem satis declarant. Dubitari quidem posset, an non materia accedens & nutriens, corpori certo modo adhærens, apta quoque sit ad sensationes cum animo communicandas; sed pars quædam læsa cum secessu substantiæ propriæ corporis in partibus iterum restitutis, non adeo libere sentit, & sensationes promovet. Et ipsa humorum indoles a primis staminibus animalis diversimode afficitur; eodem enim victu nutrita animalia diversam carnem obtinent. Ex his aliisque phænomenis Cl. Autor concludit, primariam differentiam corporum animalium diversæ structuræ staminum in origine præsentium adscribendam esse, & hoc quidem non tantum ratione externi habitus, sed etiam ratione fluidorum & carnis inde nutritæ, quod identitatem corporum animalium nulli communicandam efficit. Idem in vegetabilibus declaratur; sed inde non prorsus negatur, diversum victum corpora mutare, licet certissimum sit, animalia ejusdem generis diverso victu nutrita. Per diversam itaque modificationem similis materiæ, autor naturæ non solum diversam carnem hominis, animalium quadrupedum, avium, & piscium, sed indefinitas ferme differentias in diversis gene-

rībus produxit. Inde scitur, cur alia animalia calore ma-
jore indigeant, alia in frigore conserventur, cur humores
unius animalis morbo postlentiali afficiantur, cur in aliis
diversi generis nulla mutatio fiat, cur ideofyncrasia sit in
individuo unius generis, cur hæc vel prorsus non, vel diffi-
culter, mutetur.

CHRISTIANI WILHELMI KÆSTNERI,

Phil. & Med. D. Bibliotheca

medica.

Tomii II.

Jenæ, sumtu C. H. Cunonis, 1746, 8.

Alph. 2 plag. 2½.

Cujus duos, ad Historiam Medicinæ pertinentes, libros *A.*
1732 pag. 465, & *A.* 1741 pag. 419, recensuimus lauda-
vimusque, ejus nunc exhibemus *Bibliothecam medicam*,
cum in modum confectam, ut libros hujus generis, ab aliis
emissos, magno post se relinquat intervallo. Non est enim
merus nomenclator, variarumque editionum index, sed ju-
dicia simul profert præstantissimorum Medicorum de ple-
rorumque librorum pretio. Divisit autem Clarissimus Au-
tor hoc Opus *duos* in *Tomos*; quorum prioris *Caput pri-
mum* exhibet scriptores Historiæ medicæ, tum generales,
tum speciales, Biographos item, Bibliothecographos, Le-
xicographos, & Methodographos; *secundum* scriptores rei
medicæ classicos, tum Græcos, tum Latinos, tum deni-
que Arabes; *tertium* novatores & reformatores scientiæ
medicæ, conciliatores item & scepticos medicos; *quar-
tum* scriptores Institutionum & Compendiorum medicina-
lium; *quintum* conditores systematum medicorum; *sex-
tum* scriptores errorum & controversiarum medicarum, scri-
ptores item Epistolarum, Problematum, variarum lectio-
num, & miscellaneorum medicinalium; *septimum* collectio-
nes

nes, five syllogas, medicinales, tum generales, tum speciales. *Posterioris Tomi primum Caput* est de scriptoribus anatomicis, *secundum* de physiologicis, *tertium* de pathologicis, *quartum* de semiologicis, *quintum* de scriptoribus materiæ medicæ, *sextum* de therapeutis, *septimum* de pharmaceuticis, tum *Galenicis*, tum *chemicis*, *octavum* de chirurgicis, *nonum*, quod est postremum, de diætetis. In *primo omnium Capite pag. 5* ait, se illo in *Capite* ob oculos habuisse illum *Elenchum Medicorum*, quem *Bibliotheca* suæ *Græca* inferuit *Fabricius*, sed tum ejus errores, quorum aliquot hic indicat, correxisse, tum eum auxisse, & justum redegisse in ordinem. In *Capitis primi Sectione prima* scriptores Historiæ medicæ literariæ universalis recensens, observat, primum *Couringium* ejus exhibuisse specimen, e quo appareat, eum, si totus huic labori vacasset, editurum fuisse omnibus partibus perfectam eruditionis medicæ historiam. Hinc *Dan. Clerici*, *Freindii*, *Schulzii*, & *Cliftoni*, labores eximie landat, ceterorum scripta hujus generis contemnit. Quam ipsemet una cum *Stollio* elaboravit, editam A. 1731 *Historsiam Medicinæ*, aliorum permittit judicio. Constat autem jam, non mediocri eam exceptam fuisse laude; quæ etiam dignissima est ejus *Epitome Historiæ Medicinæ*, Germanico sermone A. 1743 in lucem in 8 emissâ Halæ, & unum implens alphabetum. In *secunda Sectionis §. IV* docet, multos habere naves magnosque *Gælikii Historiam Anatomie. Paragr. XIX* commemorans *Conringii & Borrichii* de veterum *Ægyptiorum* scientia medica litem, illius judicium sibi præplacere, non dissimulat. *Par. XX* propterea admiratur *Reinmanni Historiam medicæ artis Germanorum*, quod Theologus, qui munere scholastico & ecclesiastico a prima fere juventute functus fuerit, ejusmodi opus elaborarit, cui scribendo e centum Doctoribus Medicinæ vix unus aptus foret. In *Sectionis tertiæ*, in qua scriptores vitarum Medicorum singulari industria congre-

gregantur, §. VII miratur, *Petri Castellani Vitas Medicorum suo Thesauro Antiquitatum Græcarum* inseruisse *Gronovium*. Narrationem enim esse jejunam plerumque & macilentam, interdum etiam plane falsam, ac præterea multos Medicos fuisse silentio præteritos. In *secundo Capite*, ubi de scriptoribus medicæ artis primariis veteris ævi agit Græcis, Latinis, Arabibus, studiose supplet Cl. Autor, quæ de iis *Fabricius* protulerat in Bibliothecis suis, Græca & Latina. De Arabum autem Medicis ipse doctissime & luculentissime disserit, adjungens iis Judæum *Maimonidem*. *Capitis tertii*, summo studio elaborati & perpoliti, *Sectio præcipue septima* Lectoribus jucunda erit. Producentur enim ibi *Sceptici medici* magno numero, de iisque non solum singulis fertur judicium, sed notitia promittitur tam accurata, ut plane restinguatur fitis legendium. Subsistimus vero hic, medendique scientiæ cultoribus de meliori nota commendamus hanc *Bibliothecam*, non solum instructissimam, sed etiam ubique fere conditam sale sani judicii, adeoque dignam utique, quæ inter tot editas Bibliothecas variarum disciplinarum locum teneat præcipuum. Sed, uti fieri vix potest, ut tales ingenii foetus, qualis hic est, primo statim partu pleni & maturi excludantur, nec quidquam per totum corpus macularum ostendant, ita sperandi causam habemus, futurum, ut in hoc etiam libro sive augendo ac perficiendo, sive modis omnibus exornando, privato studio occupari pergat Autor optimus & de bonis literis meritissimus, hujusque studii eos nos fructus ferre patiat, ut, si quid passim ab eo commissum errorum sit, quos magis ab hoc opere abesse vix posse judicamus, quam inter perlegendum animadvertimus, id in nova libri doctissimi editione, quam & exspectamus cupide, & ipse, quod speramus, certissime parabit, feliciter ac diligenter videamus emendatum. Habent sane elegantiores literæ, cur a doctrina & industria Autoris multum sibi & decoris, & incrementi, promittant.

* * *

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Novembris Anno MDCCXLVI.

TITI PETRONII ARBITRI SATYRICON, QUÆ
superfunt, cum integris doctorum Virorum Commenta-
riis & Notis, curante PETRO BURMANNO, cu-
jus accedunt Curæ secundæ. Editio
altera.

Tomii II.

Amstelædami, apud Janfonio-Waesbergios, 1743, 4 maj.

Alph. 9 plag. 3.

Nova hæc *Petronii*, Latiniſſimi ſcriptoris, editio, quæ Ce-
leberrimi quondam *Burmanni* curis ſecundis adaucta jam
prodiit, melior partim priorè eſt, quæ Trajecti A. 1709
viderat lucem, ſed & partim deterior. Id qua ratione intel-
ligendum ſit, dicemus. Poſt obitum *Petri Burmanni*, cum
filium pie defuncti doctiſſimum, *Casparem*, rogaret *Waesber-*
gius, bibliopola, ne, qui huc uſque deſiderabatur, *Petro-*
nii, & cujus novæ editioni parandæ vivens adhuc *Burman-*
nus aliquot ipſe primis in foliis ultimas manus admoverat, diu-
tius premeretur, ſed cura corrigendi atque autographum
Burmanni Viro ceterum docto, *Jo. Jac. Reiskio*, com-
mitteretur; ille editoris in ſe, non correctoris, ſuſcepit vi-
cem, ſuoque ex arbitratu ac ingenio multas, a priorè *Petronio*
Burmanni discrepantes, lectiones in contextum invexit;
præterea ipſe, in Arabicis forte, quam in humanioribus li-
teris, verſatior, pro ſuo lubitu hinc inde, in Notis, in con-

Kkkk

textu

textu, varia male correxit, mutavit, inseruit, idque tam fecit præcipiti consilio, ut, libro nondum evulgato, multæ ipsi conjecturæ, quas modo adoptarat, jam displicuerint, & ut lectorem in Indice, vel male a se aliquid mutatum esse, vel se de admissa mutatione nunc dubitare, sæpius monuerit. Indicem enim Lectionum earum adjecerat, quas a priorè *Petronio* discrepantes, vel manu scriptis Codicibus, nescimus quibus, jubentibus, vel doctorum hominum susasu, in hanc secundam introduxerat. Male igitur, ut debebat, illares cum bibliopolam, tum longe maxime hæredem *Burmanni*, habuit, qui & peculiari adjecta scheda Correctoris hujus, qui Editoris sibi personam male sumserat, audaciam severe castigavit, & adjecit indicem satis grandem, quatuor spissis constantem plagulis, & literis minutissimis expressum, partim mutationum, ab illo in contextum adscitarum, partim mendorum, a quibus editio non omnino liberata est, typographicorum, quorum alia ex ignorantia, alia ex negligentia, alia denique ex malo commissa animo esse, arbitratur, partim etiam annotationum, quibus *Reiskius* editionem commaculaverat. Atque hæc sane ita comparata sunt omnia, ut, nisi variis aliis additionibus, quæ in priori non existerunt, hæc commendaretur editio, nec præferri illi posset, & paucissimos nactura emtores sit. Ita vero in ea, præter omnes omnium Notas, Commentarios, Lectiones, Emendationes, Præfationes, & Dissertationes, in *Petronium* editas, Promptuarium etiam purissimarum omnium vocum *Arbitri* amplissimum, quæ omnia inserta quoque priori editioni fuerant, (de qua in *Actis nostris A. 1710 Mens. Septembr. pag. 381* expositum,) conspiciuntur omittæ *Dupeyratii* eruditissimæ Notæ, Parisiis A. 1687 impressæ, ex quarum tamen numero expunctæ sunt, quas inde excerptas *Erhardus* Commentario suo intexuit. Exhibentur præterea *Bourdelotii* & *Reinesii* Anmadversiones, quarum posteriores B. *Burmannus* ex Bibliotheca *Creniana* sibi comparavit. Ipse Celeberrimus Vir Cursus suas secundas addidit, quæ non Notis quidem constant auctoribus, quam Collationibus potius Codicum vario-

tio-

riorum, Editionumque, quas post primam editionem instituit. Tales fuere Codex *Colbertinus*, quem, cum A. 1717 Parisiis esset, consuluit, Codex *Leidenfis*, ad cuius oram magnus *Scaliger* varia adscripsit, Codex *Vossianus*, & editio *Tornasiana*, quam opera *Petri Vlamingii* ex Bibliotheca *Ampliss. Witzii* utendam nactus est. Ad ejus marginem Vir quidam doctus, qui Anonymi nomine in hac editione venit, varia, & inprimis collationem Codicis *Memniani*, adscripsit. Ibidem insuper *Doufa*, *Scriverii*, & aliorum, manus apparebant, quæ omnia cum erudito orbe, in hac secunda editione, primum communicata sunt. Eadem hac editione olim etiam *Hudrianidem* & *Boschium* fuisse usos, Doctissimus *Cass. Burmannus*, ex illis constare, admonuit, quæ *Boschius* ad *Cap. XIV pag. 71* annotavit. Quæ quidem omnia sunt ejusmodi, ut novæ huic editioni magnam præ illa priori prærogativam jure suo atque merito concedant. Ceterum non permittit ratio instituti, Notas copiose excerptere, quarum pleræque elegantissimæ sunt, cum, si vel multa etiam illarum adduceremus specimina, infinita tamen relinquenda adhuc maneant; inprimis cum ejusmodi quid in talibus scriptis & difficillimum sit, & fieri omnino non debeat. Optandum autem majorem in modum fuisset, ut scribendis ille fatiricis Præfationibus, quibus literiones traducebat, illustris & doctissimus *Burmannus* tam diu supervixerit, ut novam saltem editioni Præfationem relinquere potuisset. Ut graviter depexum, puerisque deridendum petulantibus, exposuisset *Chrestomathia Petronio-Burmanniana* Autorem Anonymum, nisi more potius magnæ feræ minorum latratus canum securus exaudivisset!

HISTOIRE GENERALE DE LA MARINE, &c.

id est,

HISTORIA REI MARITIMÆ, EJUSQUE NAVALIS, generatim descripta, originem ejus apud universas terræ populos, illius progressus varios, ejus statum

Kkkk 2

præ-

presentem, ac expeditiones maritimas, veteres aequae ac recentiores, exhibens.

Tomus I.

Parisiis, apud Petrum Prault & Antonium Boudet,

1744, 4-

Alph. 3 plag. 10 $\frac{1}{2}$.

Res ardua est, *Plinio* teste, vetustis novitatem dare, novis auctoritatem, obsoletis nitorem, obscuris lucem, fastiditis gratiam, dubiis lucem. Arduum sane opus suscepit Auctor elaborandum. In eo tamen nihilo minus fuit felix, quod vetustis novitatem, ac novis auctoritatem, universae tractationi gratiam, dedit. Repsit ille per monumenta aetatum omnium, ut telam, quam ortus est, digne pertexeret, aliisque redderet approbatam. Complectitur hic *Tomus Libros viginti*. *Primo* exposuit Auctor de navigatione primorum telluris incolarum. *Secundo* de primarum monarchiarum navigatione disseruit. *Tertio* exposuit de Graecorum navigatione. *Quarto* navigationes Graecorum percensuit. *Quinto* egit de successorum *Alexandri Magni* navigatione. *Sexto* de re *Poenorum* nautica *Commentarium* exhibuit. *Septimo* de Romanorum navigationibus exposuit. *Octavo* de eis disserit inde a bello Punico tertio usque ad *Augusti* imperium. *Nono* tractavit rem Romanorum nauticam, imperante *Augusto* florentem. *Decimo* dixit de re Romanorum navali a *Tiberii* inde aetate usque ad *Constantinum M.* *Undecimo* ad peritiam rei nauticae, qualis ea ad *Justinianum* usque primum existit, sese convertit. *Duodecimo* rem Imperatorum Orientis navalem edisseruit. Eidem tractationi *Librum XIII* impendit. *Decimo quarto* complexus est de re Turcarum navali ad *Mubammed II* usque notitiam. *Decimo quinto* inde ad *Selimum II* fuit progressus. Tum vero *Liber decimus sextus* ad *Mustapham* usque, & *septimus decimus* ad aetatem usque imperii Turcici presentem decurrit. *Libro decimo octavo* de navigationibus expeditionum cruciatarum disseruit Auctor. *Undevicesimo*

rem

rem Venetorum nauticam, ac *viceſimo* Genuenſium, diſpexit. Operæ pretium fuerit, librum ipſum legiſſe. In nebulis pri-
 ſci orbis diſpellendis Autor haud moroſam oſtendit diligen-
 tiam. Certiora ſunt ea, quæ de ſeculis, propius ab ætate
 noſtra remotis, e penu copioſa depromſit. Judicio plerum-
 que uſus eſt pragmatico, ut lectorem redderet prudentio-
 rem. Teſtimonia ſcriptorum ipſa haud exhibuit ex gentis
 ſuæ inſtituto, plerisque ad minimum ibi placente. Ea tamen
 ob oculos habuit continenter. *Javanem* credit Græciam oc-
 cupaſſe, ac inſulas, utrobique adjectas. Ab *Asenaſo*, *Japheti*
 nepote, putat, dictum fuiſſe *pontum Euxinum*. Tharſis, ex
 ipſius judicio, in literis ſacris *mare* denotat, ſicubi de re na-
 vali eſt ſermo. Sedem Chittimo tribuit Cyprum inſulam.
Audax Japeti genus prima vice truci pelago commiſiſſe ra-
 tem, *Horatius* eſt autor. An remigiū piſcium aviumque
 anſam dederit hominibus inveniendæ artis navalis, recuſat de-
 finire. Sidonii, Sebulonitæ, Tyrii, navigarunt jam ante *Sal-*
omonem. *Mofes* jam de arte navigandi, tanquam de re ſatis
 cognita, diſſeruit ἐν πλοῖσιν. *Salomo* primus Regum Judai-
 corum commercium navale inſtruxit. Variant eruditi de re-
 gionibus Ophir & Tarſchiſch. Credit Noſter, locum *Aſion-*
geber ad ſinum maris Arabici eſſe figendum. Largitur tamen,
Nechum, Ægypti Regem, inſtruxiſſe primum commercia in ma-
 ri Arabico navalia. Recenſet ipſe varias Autorum ſententias.
 Ipſe tandem *Ophir* exponit de India, ac Tarſchiſch ipſi eſt
 America, arbitrato, Tharſin in ſacris literis eſſe mare medi-
 terraneum. *Meliten Pauli* putat eſſe Maltam. Ægyptii tunc
 horrebant mare, rati, Typhona in eo fuiſſe ſubmerſam, na-
 vigatores eſſe homines impioſ, Typhona infeſtum eſſe navi-
 gantibus. Ipſi tandem, Tyriorum exemplo excitati, animum
 ad æquor Oceani fatigandum ſeſe converterunt. *Oſiris* per-
 hibetur Indiam ſubegiſſe orientalem. *Sefoſtris* dicitur mari
 Arabico navibus longis egreſſus. *Danaus*, frater ejus, cri-
 mine rebellionis in viſus Ægyptiis, Argos, Peloponneſi oppi-
 dum, fugit nave arrepta. *Pſammetichus* neglectam rem nava-
 lem inſtauravit. *Nechus*, ex eo genitus, negotium id ipſum

Pag. 2-

3-

3-

9.

10.

11-

12.

- Pag. 15. urgere & continuare suarum duxit esse partium. *Apries* Si-
 dona urbem terra marique obledit. *Anafis*, ejus successor
 & percussor, Cyprum occupavit, a *Polycrate*, Sami tyranno,
 adjutus. Phœnicum gloriam navalem ignorat nemo unus.
Ezechiel Tyro prædixit cladem, navigationi inimicam. *Sam.*
Bochartus, colonias Phœnicum exquisiturus, sæpe in conjectu-
 47. rarum male fidarum scopulos incidit. Cyprus certe ac pleræque
 maris mediterranei insulæ a Tyriis fuerunt occupatæ. *Hercu-*
cles ad Gades usque dicitur progressus. Ipsos in Tra-
 18. probanen usque Indicam transfretasse, Noster arbitra-
 tur. Hæc ad ejus *Librum primum* spectant. *Semiramis*
 jussu naves tribuit. *Nebucadnezari* fuisse classem ad lit-
 20. tus Phœnices, sibi persuadet. *Cyrus* immortalis est destina-
 tionem Carthaginem expugnandi, non nisi terra belligerans.
Cambyfes, classe Tyriorum sublevatus, Pelusium Ægypti cepit.
 24. *Darius Hystaspides* classem in mari Ægeo tenuit. Ipse
 27. ac *Xerxes* ponte commiserunt Bosporum Thracicum. Prior,
 a Scythis male habitus, classem maximam adornavit. Pugna
 Marathonia infeliciter defunctus, Græcos excitavit ad classes
 37. majores comparandas. *Xerxis* classis fuit maxima, eique Græci
 opposuerunt satis magnam. Omittimus utrorumque concer-
 tiones. Celebratur jam Argonautarum expeditio navalis, *Pe-*
liasque, Rex Thessaliæ, qui per eam *Jafonem* ivit perditum.
 56. Trojam Græci petierunt navibus expugnandam. *Ulysses* per
 mare huc illuc dicitur, navi vectus, iter fecisse, vel oberrasse.
 Troja everfa, Græci variæ gentis in Siciliam & Italiam navi-
 60. bus transferunt. Phocæenses longas primi susceperunt navi-
 gationes, ac in Iberiam usque trajecerunt. Athenis laudi
 ducitur potentia navalis. Megarenses navalem peritiam cal-
 64. luerunt. Lacedæmonii eam gloriam Atheniensibus invide-
 runt, ipsi haud minus rei maritimæ studiosi. Utrique & in-
 ter sese & cum Persis mari conflixerunt. Corcyræi classem haud
 73. unam instruxere, ac Dyrrhachium ceperunt. Gloriam Lacedæ-
 moniorum navalem prædicant veteres, iique fide pleni, scripto-
 res. Hæc est summa specialior *Librorum trium*, qui ceteros præce-
 dunt. In rebus Persarum ac Græcorum recensendis mire Antor
 excet

excellit. Nec eandem diligentiam desideravimus in reliquis *Libris*, quorum argumenta singula ad fidem scriptorum probatissimorum sunt exacta, ac ita compaginata, ut e prioribus continuo patefcatur vinculum, quo posteriora ex eis fluunt ac deducuntur.

DELLE OPERE DEL SIGNOR STEFANO BENEDETTO PALLAVICINI.

id est,

OPERA STEPHANI BENEDICTI PALLAVICINI.

Tomi IV.

Venetis, apud Joannem Baptistam Pasquali, 1744, 8.

Tom. I plag. 20, Tom. II plag. 19, Tom. III plag. 15,
Tom. IV plag. 12½.

Ill. *Francisco Algarottio* orbis eruditus hanc debet Operum *Pallavicini* editionem. Libuit Viro Perillustri inscribere hanc editionem splendidam Regi Augustissimo *Augusto III*, Domino nostro Indulgentissimo, cujus effigiem in modum protomes *Tomo primo* præfixit. Præmittitur *Tomo* eidem *vita Pallavicini*, ejusque effigies blanda ac liberalis. Subjicitur *vite* Epitaphium. Tum vero succedit id, quod *Tomo primo* magis est proprium, Præfatio scilicet *Pallavicini* ad suam verbum *Horatii* metaphrasin poeticam *Hetruscam*, *vita Horatii*, *Italice* scripta, & *Ode Horatii*, in *Italicum* conversa, ad *Carmen* usque *seculare*. Hæc *Tomi primi* est summa. Epitaphium, quod illustris *Dresda* spectandum præbet, differt ab eo, quod *Algarottius* excogitavit. En illud:

Stephanus Benedictus Pallavicini
e lacu Benaco
claris parentibus ortus. Patavii natus
hic jacet
a secretis & a consiliis
Aug. III Reg. Polon. Sax. Elect. &
in aula Christiane vivendo
virtutum genere omnium

ita

*ita se laudavit, ut piaculum sit
in suo viventem laudare,
Historicus, Poeta, Philosophus,
puritatem Livii, Horatii robur,
Seneca gravitatem, affecutus,
notus doctrina, candidus fide,
integer amicitia,
concessit nature XVII Kal. Majas
Anno salutis MDCCXLII.*

In lucem susceptus fuit *Pallavicinus* A. 1672, 21 Mart. Patavii, patre *Carolo Pallavicino*, cive Salodii honestissimo, ac *Julia Rossi*, cive Patavina. Salodii educatus formatusque, ac Philosophia practica literisque humanioribus per 12 annos egregie imbutus, concessit cum patre in Germaniam. Hic in aula regia Dresdensi præfectum Collegii musici, quod *Capellam* vocant, egit, obiitque A. 1688. Favit pupillo aula Augustissima, Poetæ jam mensuram impleturo. Defuncto Electore *Joanne Georgio III*, officia sua aulae Electoris Palatini *Joannis Guilielmi* præstitit poetica. Evectus fuit ibidem, quod addimus, ad nomen Consiliarii Cameralis. Romæ eum Academia Arcadum circa id temporis Societati suæ adscripsit. Addimus, ipsum quoque Academiae Salodiensi, cujus sodales *Unanimi* vocantur, aggregatum fuisse. Electore Palatino defuncto, Dresdam *Pallavicinus* repetivit, dignitate Viri a secretis Regis, ac Poetæ aulici, ornandus. Laudarunt Arcades puritatem stili *Pallaviciniani*, Odis *Horatianis*, Italice factis, accommodati, in Tragœdia *P Achille sposo*. Libet cum aliis communicare rationem, qua *Pallavicinus* inductus, sese ad *Horatium* versibus Hetruscis exprimendum convertit. Ansam instituto nobilissimo subministravit *Academia Phrygum*, quam Illustriss. Comes *de Wakerbart*, militiæ Saxoniciæ Marefchallus, scientiarum artiumque patronus, in palatio suo honorificentissime instituerat. Viri eruditissimi, Dresdeses ac Lipsientes, in eam suscepti, singulis hebdomadibus semel indidem convenerunt. Ad initiandam hanc Academiam proposita fuit metaphrasis *Ode Horatiane III Libri II: Æquam memento*

mento rebus in arduis. Interpretationem poeticam, eamque Hetruscam, elaboravit Noster id temporis, quo numerosa eruditorum industria & Germanice & Gallice idem tentabat. Applauserunt ei tunc illi, qui de ingeniis ac poetico hoc conatu poterant judicare. Ex eo Noster cum *Horatio* singulari familiaritatem contraxit. Edita est ejus translatio *Horatii* Italica hic Lipsiæ A. 1736, quantum ad librum Carminum attinet. Tum vero Rex Augustissimus jussit *Pallavicinum* porro *Satiras Horatii*, *Epistolas*, libellum de arte poetica, ad eundem modulū interpretari. Transtulit *Pallavicinus* præterea non pauca alia in linguam Hetruscam, quorum pars in hanc ipsam editionem Operum coaluit. Comitatus fuit idem Comitē, *di Lagnasco* dictum, cujus a secretis fuit in duabus legationibus, Romam & Vindobonam susceptis. Accessiones honorum A. 1738 idem sensit benignas. Consiliarium enim legationis eum Rex Potentissimus renunciavit, ab Ill. Comite *Wakerbartio* rationes indivulsas habiturum. Comitatus est idem Principem juventutis regium in Italiam, ibique applausus ac puncta Italorum ad unum omnium tulit, quantum ad metaphrasin ejus *Horatianam* attinebat. Redux Dresdam, vitam haud ita multo post cum morte cummutavit. Per ill. *Algarottius* descriptionem animi virtutumque hæc adjecit talem, quæ *Pallavicini* Manibus est admodum honorifica. Regi Augustissimo visum fuit in lucem edi Opera *Pallavicini*. Illustriss. Comes *de Brühl* jussu Regis clementissimo id operæ Perillustri tradidit *Algarottio*, Viro quippe speciminibus ingenii præstantissimis claro, ac Italicæ Poeseos peritia admodum illustri. Dolemus, verba *Horatii* Latina haud simul e regione translationis Hetruscæ apparere. Vidimus schedam, cui aliquis hæc inscripserat: *Dovevasi anche a questo volume unire il testo Latino, dovendosi ragionevolmente presumere, che tal fosse la mente dell' Autore, che lo volle al suo canzoniere nel 1736. L'è mostrata per awedutezza in far imprimere, non dicesi molte parole uscenti, ma molti interi versi, che dovevano essere solamente pyntati. Nè scusa, che così si trovino nel MS. non passando questo nelle mani di ogni uno, come questi maltrattati volumi. Finalmento con libertà da non tollerarsi si à in molti luoghi corretta la*

versione, giacchè in vece delle espressioni dell' Autore, si sono impresse quelle del criticante. Nonnunquam Editor aliquid omisit. Sermonem, cujus est initium: *O tu che giaci a capo dell' Esquillie*, præcessit olim Epistola ad Paulum Zulli, qui Autori, ut susciperet hanc translationem, suavor fuerat. Hanc hic desideramus Tomo II. Desideramus etiam plura. Odes primam Libri primi *Pallavicinus* sic inchoavît canens:

*D' Atavi Re degna progenie, e mio
Dolce sostegno, Mecenate, e pregio,
Per l' olimpica lizza è chi coperto
Andar gode di polvere, e scrivata
Colle fervide rote aver la meta
E lo solleva al ciel la nobil palma.*

Tomò secundo Ill. *Franciscus Algarotti* præmisit formulam dedicationis, *Ignatio Guarini*, Societatis Jesu Sodali, consecratam, ac judicium, critice in Epistolas ac Satiras, a *Pallavicino* translatas, conformatum. Notat inibi tria in *Pallavicini* metaphrasi: 1) enarrationem aliquot *Horatii* locorum, 2) nævos quosdam translationi affricatos, 3) studium nonnunquam recedendi a norma verborum & rituum *Horatianorum*, quibus consuetudinem recentiore substituerit *Pallavicinus*, e. g. Vestalibus virgines velo sacro ornatas, ritui litandi Diis Manibus sacrificium pro mortuis missaticum, collegio augurum conventum purpuratorum curiæ Romanæ, &c. Addidit *Pallavicinus* Satiræ: *Non quia Mecenas* &c. in fine hæc:

A pranso sobrio più d'un Eremita.

Horatius Epistolam XV Libri primi ita inchoavit: *Quæ sit hiems Velie, quod cælum, Vela, Salerno, Quorum hominum regio, & qualis via? Nam mihi Bajas Musa supervacua Antonius; & tamen illis Me facit invisum, gelida cum perlucor unda Per medium frigus.* In fine metaphraseos subjecit *Pallavicinus* hæc:

*In somma d'ogni cosa per minuto
Il tuo Flacco informar non ti dispiaccia,
Ond' io ritorni qua con una faccia
Da Padre Abate lucido e passuto.*

Ut vero *Horatius*, ne legi intelligique recufaret, figuras elocutionis stilumque ad genium ætatis suæ inflexit; sic *Pallavicinus* ab Italis ætatis nostræ volebat legi ac intelligi. Debit igitur hic genium Italici seculi præsentis sequi. Ut *Perill. Algarottius* tria illa animadversionum capita redderet illustriora, intexuit ipse nonnihil comparationum, ex inficetis aliorum factis depromptarum, ac critico examini subjecit ex *Pallavicino* exempla. Ostendit se hic ubique ingenio & doctrina magnum; sed malleus tamen, monstrasset Vir egregius ea, quæ eminent ac excellunt in pœsi *Pallaviciniana*, quæ sunt imitatione aliorum digna, & quæ cretam, non obelum, merentur, vel videntur mereri. Per nævorum contemplationem raro emendatur genus humanum. Sin vero reliquis laudatissimum perfectionis iter ostenderis, ac præveris alacriter; magno beneficio tibi genus devinxeris humanum, quod exemplis prævis, licet ad fugiendum propositis, præter consilium & destinationem, clanculum abripitur, bonis vero exemplis recta ad honoris templum lustrandum excitatur, licet vias, alio ferentes, ignoret. At suffecerit, hæc ad *Tomos* priores *duos* indicasse. *Tertio & quarto Tomo* nil habetur porro *Horatianum*. *Tertius* complectitur varia. Scenam aperit liber *Joannis Lockii de Educatione*, ex *Costi* metaphrasi Gallica prola in versus Hetruscos transfusus, Sequitur tractationem hanc *Euripidis Hecuba*, versu consimili elaborata. *Tomus quartus* complectitur *Odam, Augusto III*, in solium regni Poloniarum evecto, sacram; hymnum, vel carmen, in *Mariam Josepham*, Reginam Poloniæ augustissimam; Carmen in Natalitium diem Serenissimi Principis Saxonie, in spem Electoratus Regni-que geniti; Carmen in mortem *Augusti II*, Regis Poloniarum invictissimi; Dithyrambum, cui est inscriptio: *Vindemia Pitnicensis*; Eclogam, cui titulus est *Timandra*; *Odam*, quæ Principi juventutis Hispanico adventum in Italiam gratulata fuit; Dialogum musicum, felicissimo natalitio festo Serenissimæ Reginæ decantatum; Dialogum consimilem, quo Autor nuptias *Joannis Adami Baronis Efferensis* ac *Maria Annæ Baronissæ de Spée*, prosecutus fuit; Carmen in inventos terræ foetus nigras in *Misniæ* collibus. Foetus illos subterraneos Itali vocant *tartusi*. Sequitur Carmen, decantatum ad tumbam Servatoris die Ve-

Pag. 67.

74.

85.

- neris sancto, Dresdæ in regia æde sacra erectam. Excipiunt
 pag. 95. hæcæ dapes fercula haud viliora. Legi dignum est Carmen,
 nomini anniversario Baronissæ *Eugenii Læwenbalensis* consecra-
 105. tum, cum alio, *Clementis XII*, Pontificis Romani, honoribus di-
 127. cato. Non est, quod in reliquis Carminum breviorum ti-
 tulus recensendis simus longi. Quis enim negat, Euterpen-
 tibus *Pallavicini* moderatum esse? Quis nescit, Polyhymniam
 137. ejus barbiton tetendisse? Quis ignorat, carminum, quæ de-
 dit, congeriem amicis verique amatoribus nunquam non vi-
 sam fuisse opus a novem Musis calatum? Non est igitur dubi-
 tandum, Perillustri *Algarottio*, pulcherrima hæc ingenii *Pallavi-*
ciniani monumenta ad feros posteros transmittenti, & sui inge-
 nii salibus, tanquam dulcissimo condimento, conspergenti, tan-
 tum esse gratiæ habendum, quantum, qui sibi maximo quoque
 beneficio orbem eruditum obstringit, mereri omnium judicio
 existimatur.

HENRICI DE COCCEJI, REG. MAJEST. Pruss. quondam a Consil. Secret. & in illustri Viadrina Antecess. primarii, Grotius illustratus, seu Commentarii ad Hugonis Grotii de Jure Belli & Pacis Libros tres, in quibus Jus Naturæ & Gentium, item Juris publici præcipua, explicantur. Adduntur Annotata Autoris, ex postrema ejus ante obitum cura. In Commentario id præcipue agitur, ut Grotius ex ipso Grotio illustretur, defectus circa principia Grotiana nascentur, & vera Juris Naturæ principia, imprimis quatenus ad interpretationem Juris Romani pertinent, proponuntur. Accedunt Observationes S. d. C. H. F.

Tomus II.

Wratislaviæ, sumptibus Jo. Jac. Kornii, 1746, fol.

Alph. 7 plag. 15.

Postulat officii nostri ratio, ut pauca disseramus de altero præstantissimi Operis Tomo, qui nuper, gaudens bonis omnibus, in lucem exiit. De instituto Ill. Commentatoris jam diximus in his *Novis Actis A. 1744 Mens. Maja pag.*

pag. 268 seq. cum *Tomum primum* recenseremus, quo Lectores nostros merito ablegamus, hoc solum monentes, in Commentario id præcipue agi, ut Juris Romani principia generalia Juri naturæ convenientia demonstrantur, quod a multis in dubium vocatum, a nemine antea fuerat ostensum. Debemus vero beneficium hoc *Henrico de Cocceji*, Antecessori Viadrino adhuc post fata celeberrimo, ejusque Filio Illustrissimo, *Samueli* Lib. Bar. de *Cocceji*, Reg. Majest. Pruss. Ministro Status & Bell. intimo, cujus observationes, paterno Commentario adjunctæ, operis pretium mirifice augent. Continet hic *Tomus* reliqua *Capita Libri II Grotii de Jure Belli & Pacis*, a *septimo* ad finem, siquidem priora *sex* jam *Tomo I* continebantur. Egerat in *Libro II Grotius* de objecto juris secundo, jure nimirum rerum, cujus occasione in Commentario ostenditur, 1) divisionem rerum in communes, publicas juris gentium, & universalitatis, quam Jcti Romani in Digestorum libris proponunt, in Jure naturæ esse fundatam: 2) originem dominiorum recte a Jctis Romanis ex occupatione rerum nullius derivari, adeoque falsam esse *Grotii* opinionem de primæva rerum communione; 3) quasdam esse res natura tales, quæ in dominio esse non possint, e. g. aerem, aquam profluentem, mare, cet. 4) inter effectus domini alienationem quoque rerum esse numerandam, quæ tamen ad imperia aliave jura publica injuste extendatur; 5) *Grotium* immerito huc trahere successiones, tanquam alienationis species, cum potius ambæ, si liberorum successione excipias, ex Jure civili descendant; quæ occasione momentosa materia de successione in imperia, regna, & principatus, *Lib. II Cap. 3, 4, 5, 6, 7*, pertractatur. *Capite octavo*, modos acquirendi omnes, qui in Digestis *Tit. de acquir. rer. domin.* enarrantur, ex jure gentium primævo esse derivandos, monstratur, cum contra *Grotius*, illos partim ex jure naturæ pro certo rerum statu, partim ex jure gentium arduiori, partim denique ex jure civili, arcessendos, non dubitet. Patet hinc, merito modis acquirendi naturalibus Jure Romano accenseri 1) occupationem rerum, quæ nullius sunt, (*Lib. II Cap. 8 §. 1, 2, 3 seq.*) 2) rerum domino carentium, (§. 6) 3) acquisitiones per thesaurum, (§. 7) 4) per fluvialia incrementa, nimirum per alluvionem, alveum desertum, insulam,

cet. (§. 8-17) per ventrem, (§. 18) 6) per specificationem, commixtionem, & confusionem, (§. 19 seq.) 7) per accessionem, (§. 21) & quæ 8) sunt jure soli & ædificii, (§. 22 seq.) & quæ 9) per traditionem (§. 25). Nec minus in Commentario demonstratur, Jure Romano optimo jure asserti, 10) pisces quidem in piscinis, non vero in stagnis, occupatos esse censendos; item 11) feras in vivariis, non vero in silvis, etsi circumseptis, captas videri, (*d. Cap. 8 §. 2*) 12) incrementa fluvialia cedere possessori fundi in agris arcifiniis, non in agris limitatis, (*d. Cap. 8 §. 16*) 13) dominium acquiri per derelictionem alvei, non per inundationem, etsi graviolem, (*ibid. §. 9, 10, & 13,*) 14) non vero naturaliter sine traditione (*ibid. §. 25*). *Capite nono* modos, quibus dominia finiuntur, enarratos videas, imprimis quando imperia desinant. Demonstratur hic inter alia ex Historia & principiis Juris contra *Grotium*, re vera desuisse imperium Romanorum, translatumque belli jure in Reges Germanorum (*d. Cap. 9 §. fin.*). *Capite decimo* effectus dominii ratione aliorum hominum, horumque obligationes erga eum, qui dominium rei alicujus habet, monstrantur; qua occasione principia generalia omnis naturalis traduntur obligationis, (*pag. 76 seq.*) variique Juris nostri textus ex naturæ ratione explicantur (*Cap. 10 §. 2*). *Caput undecimum*, de obligatione personæ agens, ex legibus naturalibus deducitur, convenientiaque Juris Romani cum Jure naturæ in plurimis monstratur capitibus (*Cap. 11 §. 1 pag. 97 seq.*). Differentia inter pacta nuda & contractus novo demonstratur modo (*pag. 109*), ubi totam Juris Romani de errore doctrinam rationi naturæ consentaneam, pacta præterea, vi, metu, dolo, ex causa vitiosa, cum prædone perfido, tyrannoque, inita, Jure naturæ valida esse, (§. 7, 8, 9,) denique sine acceptatione nullam obligationem oriri ex pacto, (§. 12-17) deducitur, simulque elegans quæstio, an mandatum morte finiatur, & an in hæredes transeat, rationibus naturæ deciditur. *Capite duodecimo* in Commentario ostenditur, doctrinam Juris Romani de jure pœnitendi in contractibus cum Jure naturæ convenire, (*pag. 185 seq.*) itemque de præstatione casus, speciatim in contractu commodati, (*pag. 185*) in pignore, (*pag. 186 seq.*) in venditione, (*pag. 193 seq.*) in locatione conductione, (*pag. 201*) eidem esse consentaneam; de-

nique

nique effectum Jctorum; quod contrahentibus naturaliter se invicem circumvenire liceat, non esse æquitati naturali contrarium (pag. 218). *Caput decimum tertium* doctrinam de jusjurando proponit, ubi, vera ejus principia, ex ratione deducta, cum iis, quæ Jus Romanum hac de re habet, ex asse convenire, (pag. 122) monstratur. Inprimis Ill. Commentator demonstravit, assertum Juris Romani, quod jusjurandum, errore, vi, vel dolo, elicatum, sit obligatorium, verum esse, idque exemplo Gibeonitarum illustravit (pag. 231); itemque illum æque obligari, qui per creaturas juret, (pag. 243) ubi simul (pag. 237) formula: *corban esto*, nova ratione, itemque verba Christi: *Sermo vester sive asserat aliquid, sive neget, &c.* (pag. 257) explicantur. *Capite decimo quarto* de contractibus Regum agitur & Principum; ubi statim ab initio ostenditur, distinguendum omnino, utrum Rex ut Rex, an vero ut privatus, contrahat, hujusque distinctionis usus insignis per omnia Juris objecta (pag. 266 seq.) demonstratur, addita quæstionis decisione, quo usque successor antecessoris facta præstare teneatur (§. 14 seq.). *Caput decimum quintum* magni momenti materiam de fœderibus (§. 1 - 15) tractat, eorumque differentiam a sponsonibus (§. 16 seq.) ostendit. *Caput decimum sextum* de interpretatione pactorum, contractuum, fœderum, si verba dubie sint posita, agit. Cum vero regulæ, a Grotio traditæ, neutiquam sufficere videantur (pag. 333 seq.); adæquatæ & breviores, in recta fundatæ ratione, proponuntur. Deductis ita ex Jure naturali obligationibus, quæ ex contractu oriuntur, *Capite decimo septimo* sequuntur obligationes aliz, & quidem quæ ex delicto oriuntur; ubi ex naturali Jure iterum demonstratur, eum, qui facto suo illicito alii damnum dedit, ad id reparandum esse obligatum; (pag. 379) quando vero damnum datum videatur, ibidem ostenditur. Ex quo facile apparet, humani aliquid passum esse magnum Grotium, dum opinetur, nec quasi contractus, nec quasi delicta, fundamentum in Jure naturæ invenire, verum descendere ex civili Romanorum Jure, cum omnino obligationes istæ ex priori jure veniant, ceu ostensum in *Commentario ad §. 2 lit. e.* Et speciatim, tum quod ad conditiones, tum quod ad actionem, qua adversus nautas, caupones, stabula-

bularios, experimur ad restitutionem damni, ab aliis dati, quorum opera sunt usi (*pag. 385 & pag. 394 lit. u*). Insequentibus *Capitibus decimo octavo & nono Grotius* duo negotia inter obligationes personæ retulit, quæ non ex Jure naturæ, sed gentium, venire putat, obligationem *erga legatos & erga mortuos*. III. Commentator contra ostendit, sanctitatem legatorum omnino ex jure naturæ esse, hac tamen restrictione, ut hæc inviolabilitas neque ad eorum contractus, neque delicta, extendatur (*Cap. 18*). Quod ad obligationem sepeliendi mortuos attinet, eam non ex jure gentium voluntario, sed ex legibus venire civilibus, probatur; ubi simul ratio redditur, cur Romani juxta ac Græci, necessitatem sepeliendi mortuos ex naturæ jure venire, putarint, erronea nempe opinione decepti, Manes non prius quæta frui sede, quam cadaver fuerit vel igne absumtum, vel humatum (*Cap. 19*). Sequitur jam *Capite vigesimo* puniendi jus, quia is, qui delictum commisit, non solum damnum datum refarcire tenetur, de quo *Capite 17* actum, verum etiam simul ad pœnam est obligatus. III. Commentator, rejectis *Grotii* principiis, quasi cuilibet homini jus puniendi alterum lædentem competat, quod vero gentium consensu, institutisque civitatibus, fuerit mutatum, longe alia proponit *pag. 447 seq.* ex quibus tota hæc doctrina deduci commode potest. Speciatim ostenditur, pœnam in talione consistere, eam vero non ita crude, ut vulgo, fumi debere, cum legislator per eam nihil aliud, quam æstimationem juxta proportionem delicti, intelligat (*pag. 447 seq.*). Inde deducit, talionem, vel æstimationem, in homicidio, vel adulterio, non aliter fieri posse, quam pœna mortis (*pag. 456*). Qua occasione variæ quæstiones maximi momenti deciduntur: e. g. num summa potestas aliam punire possit variis ex causis (§. 44 seq.). *Capite vigesimo primo* quæritur, an & quatenus quis ob delictum alienum possit puniri, & quidem a) subditus ob delictum domini, b) dominus ob delictum subditorum, c) liberi ob delicta parentum, d) parentes ob delicta liberorum, e) hæres ex delicto defuncti. Ubi in Commentario luculente est ostensum, omnibus his casibus Jus Romanum cum naturali ex affe convenire. *Capite vigesimo secundo* causæ belli minus justificæ recensentur; *Capite vero sequenti*

sequenti officia belligerantium erga se invicem, si causa belli dubia. Maximi quoque momenti est *Caput vigesimum quartum*, ubi rationibus gravissimis demonstratur, quamvis adsint causa belli iustifica, tamen non facile bellum esse alteri inferendum; & *vigesimum quintum*, quod casus varios enarrat, quibus & pro alio iuste bellare licet. Agmen denique claudit *Caput vigesimum sextum*, quo disquiritur, an & quando subdito bellum gerere liceat. Brevitas chartae nos prohibuit, quo minus ex dignitate materiarum pertractatarum plura hic adjiceremus, uberiusque exponeremus; attamen ex his per lancem saturam dictis satis Lector perspiciet, non sine damno carere *Grotio* hoc *illustrato* posse omnium scientiarum homines, non eos solum, qui jura publica populorum tractant. Optandum proinde, ut ultimus *Tomus*, qui *tertium Grotii Librum* illustrabit, propediem in dias luminis auras prodeat, cui perficiendo Illustrissimo Autori & Editori vegetam senectutem, vires corporis firmissimas, otium denique jucundum, ex animo precamur.

COMMENTATIO JURIS PUBLICI DE JUSTIS
Repressaliarum limitibus, tum a gentibus, tum a Statibus S. I. R. G. observandis, ex ipsis legibus, Actis publicis, & Diplomatum, eruta a LUDOVICO MARTINO KAHLIO, D. & P. P. O.

Gottingae, impensis J. P. Schmidii, 1746, 4.

Plag. 12½.

Qui inter publici privatiq̄ue Juris doctores familiam ducunt, de justis repressaliarum limitibus praecipiones adeo perturbatas tradunt, ut erroribus quasi consensescere videantur. Alii Imperii Germanici jura ex Romanorum veterum scitis eruere satagunt, soli Imperatori adscribentes repressalias laxandi potestatem; alii, penes Status nostros jus istud esse in omnibus causis, quibus jura gentium illas indulgent, arbitrantur; alii & consensionem Caesaris & Statuum semper ad eas requirunt; alii, retorsiones, arresta, pignorationes, ac dif-

M m m fda

fidationes, unum idemque significare, autumant; alii aliis se addicunt opinionum portentis; ad unum denique omnes, inter se distinctas maxime jurium species, tum publicorum, tum privatorum, hic confundunt. Sed Cel. Autor noster, contra fallaces istas sententias præmunens lectores, & suum cuique assignans, justos limites, hoc est, causas modosque, in repressaliis observandos, tam a gentibus, quam a Statibus Imperii Romano-Germanici, fide nifus ipsarum legum; Actorum publicorum, Diplomatum, & literarum marçæ, eruit in sua Commentatione. Ut igitur paulo curatius definiamus, quæ in hoc libro consignata sint literis placita, summatis hæc edisserere liceat. *Repressalia* generatim vocantur bellum minus tolente, quo personæ, aut res, extera civitatis, autoritate Principis, refarciendi damni causa, detinentur. Speciatim vero repressalias dicimus detentionem personæ, aut bonorum, propter debitum alienum, denegatæ, vel protractæ, justitiæ causa, concessam. Quia vero repressaliæ duplicis generis sunt, ac modo suscipiuntur contra hostem, modo contra eos, qui nos non læserunt, sed tamen vinculo quodam morali impliciti sunt cum adversariis nostris, de singularum justitia, solidis ratiociniis præstructis, disputat Cel. Autor, verasque earum causas, tum juri naturali, tum positivo, convenienter congruenterque, adumbrat. Dubia etiam, hac in re, Romani & Canonici Juris rite expedit; denique vero, doctrina de injustis repressaliis prolata in medium, & quæstione decisa, an litem debitori vero creare is queat, qui repressalias pro debitore vero passus est, dispicit Noster, an repressaliis statim tentare eos liceat, qui jus nostrum qualicumque modo perturbarunt. Rationes nimirum subducit sequentem in modum: Ob læsionem quamvis bellum capessere licet, si naturæ jus sequimur; ergo repressaliis quoque tentare eos possumus, qui injuria nos lacerarunt ulla. Cum vero sine necessitate non facie ad bellum, vel repressalias, eamus, si justitiæ internæ, seu humanitatis & prudentiæ, officia accomodare velimus ad res nostras; quilibet perspicere poterit, mitiores defendendi modos interdum anteferendos esse. Quam ob rem

rem etiam ex legibus Germanorum, & multis Diplomatis, hic excitatis, collectas videmus probationes, æque ac privilegia Cæsarum, qui civitatibus nonnullis repressaliarum jus, sub conditionibus quibusdam, concessere. Prono ex istis fontibus fluit alveo, interpellationem, apud judicem competentem factam, jure gentium non esse semper repressaliis præmittendam, nec remedia leniora esse necessaria; licet moribus id sit passim constitutum, conventionibusque stabilitum, ut rei plerumque sint prius evocandi & admonendi, vel Principes horum, ut molestiis levent læsum. Imperium enim Germanicum si consideramus, *Ordinat. Camer. P. II Tit. 1 & 8* id declarat luculenter. Attamen bene multæ gentes, per conventiones potestatem repressalias persequendi restringentes, maximum fructum ferunt rebus publicis. Hinc præconium facit Autor eorum, quæ in pace inter *Carolus II*, Magnæ Britannæ Regem, & Ordines fœderati Belgii, Bredæ A. 1667 die 31 Jul. Artic. 31 sancita sunt, & pacis, inter *Henricum VII*, Regem Angliæ, & *Philippum*, Archiducem Austriæ, A. 1495 die 24 Febr. Londini initæ, n. 28 & 29, nec non in *Traité de Paix, fait à Utrecht le 26 Juin 1714 entre S. M. Catholique & les Etats Generaux des Provinces unies, Art. 1 §. 5*, ut & pacis, inter *Carolus V* & *Mariam*, Reginam Scotiæ, confectæ die 15 Dec. A. 1550. Huc refert etiam pacem, inter *Philippum III*, Hispaniæ Regem, Archiducem *Albertum*, & *Isabellam*, ex una parte, & Angliæ Regem, *Jacobum I*, ex altera parte, sancitam A. 1604 *Art. 6*, neque minus *Trattado entre Philippe IV Reg. Catolico de Espanna, y las ciudades Anseaticas, Art. 30*, & *Traité de Navigation & de commerce fait entre Charles VI, Empereur des Romains, & Philippe V, Roi d'Espagne, signé à Vienne le 1 Mai 1725, Art. 41*. His ita constitutis, Noster contra receptam doctorum sententiam, connexa ratione, hæc exponit: Belli jus levissimis producitur læsionibus, (id quod §. 17 demonstravit,) ergo has etiam repressaliis depellere possumus, si juris stricti notionem ponimus apud animum. Errore igitur ducuntur, qui ad justas repressalias requirunt injurias graves. Non negamus quidem, ex

l. 4 D. de in integrum restitutionibus colligendum esse, injustas fieri repressalias, quæ ob modicum instituuntur damnum, sed civiles hæ rationes ad integras, inquit Cel. *Kablius*, gentes, seu eas, penes quas jus belli est, applicari nequeunt. Nihilominus laudat, qui conventionibus libertatem, hac in re etiam, circumscribunt, populos, e. c. Hispanorum & Belgarum pactum, die 9 April. A. 1609 promulgatum, & pacem, inter Ordines Belgii fœderati generales & Episcopum Monasteriensem die 18 April. A. 1666. confectam, ac docet, Status Imperii Germanici etiam repressalias tantum decernere debere ob momenti maximi causas. Præterea disquirit Auctor, an penes Status S. I. R. G. & homines privatos jus sit suscipiendi repressalias. Hinc utitur hac fere argumentandi ratione: Repressaliarum jus ex naturali libertate & æqualitate hominum pendet; (§. 5) igitur ii sine summi magistratus consensione hoc non pollent, qui civitatis legibus adstringuntur; itaque omnino annumerantur regalibus repressaliarum juribus, æque ac jus belli; ergo inter cives S. I. R. G. eatenus locum non habent repressaliarum, quatenus judicia summa in eo vigent, & de litibus motis rite dispicitur. Attamen Electoribus, Principibus, ac Statibus Imperii, & consuetudo, & consensus Statuum, beneque multarum rationes, deinceps enarranda, speciatim vero eorum superioritas territorialis, jus assignant, parandi repressalias, quemadmodum jure belli, fœderum, aliisque, utuntur, (quæ omnia luce meridiana clarioribus Noster evicit probationibus,) nec non olim gesta sunt in Germania, teste *Lebmanno* in *Chron. Spir. Lib. V Cap. 98*. Sunt quidem summa Imperii tribunalia, quæ regulariter dirimunt causas Statuum, & mandata sine clausula plerumque contra Status promulgant, qui laxant repressalias; inde tamen non fluit, remediorum juris extraordinariorum, quibus repressalias merito annumeramus. Status Imperii non esse compotes. Vid. *R. I. de an. 1555* §. *Demnach aber*. Fingamus enim, adversarium potentem non parere iudicio Cæsareo, vel executionem alias ob causas non institui posse, vel damnum irreparabile oriri; nisi adhibeantur repressaliarum, vel a tribunalibus Imperii denegatam esse justiciam; nemo

nemo erit tam injustus existimator, ut iniquum pronuntiet Statam Imperii, hanc ob rationem fuscipientem repressalias contra alium Statum, qui illata damna reparare noluit. Sane imperii nulla constitutio resistit ei, nec naturæ se tuendi jura infringit idem Status. Quapropter hæc addit Autor: Approbo, id eo magis fieri oportere, cum adeo subjecti infimæ sortis sine Principis consensione ire ad arma interdum possint. Nescio igitur, quomodo ex manibus Principum imperii extrajudicialis potestas omnis debeat extorqueri. Conf. illustrantes hanc argumentationem. *l. 1 §. 27. D. de Vi & de vi armata*, arg. *l. 5. C. In quib. caus. in integr. restit. necess. non est*. Cum vero scriptæ leges promulgatæ refragari videantur Autoris nostri sententiæ, inde a *pag. 33* usque ad *pag. 42* dubitationes obmotæ eximuntur, ratiociniis tam validis, ut ne ullum quidem lectores dubium amplius fatigare queat. Præterea enucleate condocet, Statuum repressalias speciatim in causis fractæ pacis publicæ stabilitas esse in *der Handhabung des Friedens, Rechtens, und der Ordnung zu Worms*, edit. A. 1495, §. 2, neque minus in *der Erklärung des Landfriedens zu Augspurg*, A. 1500 promulgata, & in *dem Landfrieden zu Augspurg*, A. 1548, sancita. Id ipsum etiam jus repressaliarum, ad quas Status descendere posse, ostendit, speciatim datum esse in causis teloniorum, *Capitulatio Francisci I Art. 8 § 16* declarat. Præcipue vero provocat ad Westphalicam pacem, admittentem Status ad repressalias instruendas in causis religionis, & in casibus, quibus pacis ejus leges ab aliquo violari contingat, nisi venerit res ad pactionem amicam, vel via juris intra triennium offensio fuerit lenita: (*Artic. 17 §. 3 & 6*). Quo jure vallati, Elector Brandenburgicus A. 1648. Palatino Neoburgico, ac Borussiae Rex, *Fridericus Wilhelmus*, Palatino Neoburgico Electori, intulerunt repressalias, ut & Brunsvicensis Elector Evangelicis Hildesie, ob religionem læsis, præsto fuit jure isto repressaliarum A. 1711. Hanc igitur defensionem Statuum nemo sine temeritate respuet, & pro nihilo putabit, si in similibus causis jus suum Principes nostri vindicant, vel tuentur repressalia. Sunt quidem, qui,

consensum Imperatoris repressalias communire debere, existimant; hos autem falli opinione, probat Noster, cum Status imperii, sine autoritate Cæsaris, jus belli non raro exerceant, repressaliæ autem species belli sint, nec leges Imperii præfiniant, consensionem Imperatoris repressalias molienti Principi esse semper necessariam. Si vero in Germania adversus externos Principes Imperii totius nomine decernuntur repressaliæ, ad eas requiri Cæsaris consensum, ex actis Comitiorum Augustanorum, A. 1582 habitorum, nec non ex Comitibus Ratisbonensibus, A. 1595 celebratis, colligit Cel. *Kablius*. Pari modo dilucide exponit, Statuum Imperii Jus, bella cum exteris rebus publicis pariter ac repressalias gerendi; quoniam contra easdem jure experiri minus possunt Status nostri. Generatim his ita adornatis, animum advertit ad repressaliarum causas, easque tam ex publicis, quam privati, Juris fontibus, ac præcipue ex Reecessibus Imperii, non elicit solum, sed & conventionibus Germanorum, Gallorum, Hispanorum, Britannorum, Suecorum, Lusitanorum, Danorum, Batavorum, Venetorum, aliarumque gentium, ita illustrat, ut justitiæ denegatæ & protractæ limites definitos videat lector, ac solide stabilitos. Se quoque utilitate singulari commendant disquisitiones Autoris nostri de divisione repressaliarum in personales, reales, & mixtas, de indole & natura cujuslibet generis, nec non de discrimine, quod inter generales & speciales repressalias intercedit; quæ omnia ab aliis leviter, a Nostro autem fuse & apte, disputata sunt. In quibus explanandis id operam potissimum dedit, ut his quoque limites justos assignaret, ac moribus tum veterum, tum hodierna consuetudine, firmaret doctrinas suas corroboraretque. Quamobrem ad regulas reducit cuncta universales, nec non singulis suas subjungit exceptiones, prout vel terra, vel mari, inter Europæi orbis nationes, vel jure provinciali, vigent repressaliæ. Quemadmodum vero ex Diplomatum ingenti multitudine hausit Noster, quæ curate semper excitavit, pagina cuilibet collectioni Actorum publicorum adjecta; ita etiam varia interspersit, quæ in Germania nostra nullibi fere reperiun-

periuntur. Huc referimus merito sententias Ducis de Newcastle & Comitis Sandwichii, repressaliarum causa in summo Britannorum Senatu, quem Parlamentum appellant, haud ita pridem propositas, neque minus literas Marcarum, ab Hispanorum, Britannorum, Suecorum, aliorumque, Regibus nuper promulgatas; porro Admiralitatum officia in repressaliis applicandis; excursionum maritimarum leges, & alia, quae sane lectoribus non ingrata erunt, cum sicco pede praterire ea soleant reliqui scriptores. Sed hæc, in summarium redacta, per species si exequi vellemus, liber, non epitome, exiret. Hoc unum modo, officio suo cumulate fecisse satis Autorem nostrum, addamus.

CONTINUATA VOLUMINIS SEXTI COMMENTARIORUM PETROPOLITANORUM RECENSIO.

Conf. Nova Acta hujus Anni Mens: Octobr. pag. 597 seq.

In Classe Physica habentur: 1) G. D. de mutilatis brachiis in puero, cujus Tomo III Commentariorum facta est mentio, Dissertatio anatomico-physica. Eruditissimus Autor id sibi agendum sumit, ut causam pravæ infantum conformationis a matribus conjiciat in embryones ipsos. Quare, quamvis Anatomer contra se loquentem habiturus erat, supponit, foetus humanos, postquam in utero esse cœperunt, nullum cum matribus alere nexum, nec tantum aliquot a conceptione diebus libere huc illuc ferri, sed & omni gestationis tempore sibi relinqui solis, placentam, utero adhærere; firmandi foetus gratia, nec immergi utero placentæ vasa, sed his atque utero, chorii intercedere laminam, quo clarum esse possit, circuitum sanguinis inter matrem & foetum haberi nullum. Interea tamen largitur, aliquid ex uteri emissariis effundi, quod nutrimenti loco esse possit. Esse embryonem in matre, prout vermes sunt in intestinis, quibus & homini nulla propterea vasa communia intersunt. Provocat ad ova piscium & volatillum, & ad viviparorum etiam piscium foetus, qui uteris neutiquam alligati cernuntur. Quare, cum nihil sit, quod foetui atque matri intercedat, nihil etiam terrorem matrum.

matrum ad pravam foetuum conformationem conferre evincit. Accusatur ipse embryo, cujus liquor nerveus parcissimus, imo fere nullus, esse dicitur; quapropter etiam nascentes nihil capiant mente, nulla re turbentur, nullo strepitu a somno avertantur, omnis generis liquores perinde lingant. Habere etiam visus est aliam rationem, inæqualem sanguinis a corde ad cerebrum projectionem in foetu; quare fieri haud raro solet, ut male nutrita foetuum membra flaccescant, aut alio modo immutentur. Favet systemati casus: Gemelli, uno nixu editi, inæquali successu nascebantur, primigenus utroque brachio mutilus, a primo proximus omnibus partibus perfectus, & læte valens. Nocitura erat utrique, si tamen nocuisset, phantasia materna; quare, quæ nocuit, causam foetui infuisse decet. Additur mutili partus anatome. Quicquid muscutorum scapulæ inesse, aut in capite humeri figi, decet, adfuit. Os ipsum brachii capite tenus perfectum, cetera nullum. Non leve argumentum & illud visum est, matrem huic errori nullam dedisse occasionem, eo quod mutilus infans, suo morbo afflictus, thorace & pericardio serum sanguine tinctum & pus contineret. Adduntur quædam de folliculis membranaeicis articulorum, quales etiam in intestino recto glandularum nomine observari solent. Hanc sequitur 2) *de Cordibus villosis* Dissertatio Jo. Weitbrechti. Tribus vicibus id evenit Eruditiss. Autori, cadavera secanti, ut cor detegeret crusta lardosa tectum, & villis obsitum talis materiae, qualis est polyporum. Pericardiis circumfuit istud velum, ad speciem prorsus mirabile, non ex pinguedine forte textum, sed serosæ originis, dum sanguinis fluida pars transpiratione in pilis similem compagem excrevit. Tale velum alibi sub costis, interque intestinorum gyros, deprehenderat. Concreescere serum sanguinis in crustam, novum non est. Sanguini pleuriticorum, aut alio morbo inflammatorio laborantium, vena secta, ejusmodi crusta inflammatoria innatare solet; quare ex pericardii vasculis sanguiferis talem effloruisse halitum, solidiore forma concrecentem, nemo facile mirabitur. Hinc legimus 3) ejusdem Jo. Weitbrechti de Circulo Sanguinis Cogitationes physiologicas. Postquam ab Harvaeo detectus, a Pequeto novis ex-

per-

perimentis obfirmatus fuit sanguinis circuitus, felicissima ingenia in eo defudarunt, ut sanguinis projectionem, cordis robur, duplicis vasis sanguiferi actionem, motuum cordis & vasorum moras & synchronismum, acute describerent, nec in alia quacunq; physiologici argumenti materia subtilius philosophati sunt eruditi, quam in hac, quæ vitæ rationes describit. Eruditiss. Autor, *Gravesandii* principiis innixus, de itinere & redituque sanguinis recte meditatus est. - Describit valvularum in arteriis, pulmonali & aorta, actionem, qua, quod projectum est, relabi in eum, unde digressum fuit, locum nequit. Non autem, quæ uno ictu cordis profiliit columna sanguinis, omnibus statim arteriis dispergitur, sed subsistit primo ante divisionem aortæ in ramos, deinde, succedente pulsu, novaque pellente columna, ramos subit partim, partim trunco progreditur, donec, fluctu pellente fluctum, sanguis in minima vasa arteriosa propellatur. Quando cor in diastole versatur, interea non minus sanguis progreditur. Urgetur enim ab elasticis arteriarum parietibus in angustiora sensim & angustiora spatia, sicque tandem e minimis arteriis transit in minima venularum primordia, non forte systoles tempore, sed in utroque cordis statu, quo denique efficitur, ut sanguis in spatia sensim sensimque ampliora deferatur, & tantum illius in dextrum delabatur ventriculum, quantum sinister projecit. Videtur Cel. Autor auriculis nullam largiri actionem, sed easdem pro venarum habere appendice; negat, intra easdem colligi sanguinem, earum virtute premi, sed saltem per easdem defluere; provocat ad utriusque auriculæ mensuram inæqualem, si tamen inæqualis est: nam sinus venæ pulmonicæ parvitatem sinistrae auriculæ abunde compensat; provocat ad utriusque ventriculi columnam sanguineam, quarum hac ad pulmones, illa ad corpus, æqualibus momentis projicitur, hinc auriculas, cum inæqualis sint capacitatis, sanguinem æqualium capacitate ventriculorum metiri haud posse arguit. Digna est, quam totam in succum convertas, Commentatio. Excipit hanc 4) *J. G. D. de Aorta & spina dorsalis mira corruptione*

Nnn n

ne Dif-

ne Dissertatio. Aneurismata arteriarum cum carie ossium, quibus accumbunt, conjunctissima esse, experientia loquitur. Habent enim id arteriæ, ut vel ossis concludantur canalibus, vel ossibus pressius accumbant, fulcimentum inde habituræ. Maxime autem aorta, descendens vertebris dorsi earundemque ligamentis, mediante habitu pleuræ celluloso, quem mediastinum posticum haud male dixeris, alligatur, dum copiosissimæ abinde per substantiam vertebrarum spongiosam subeunt arteriæ. Quare, ubi aorta in aneurisma elevatur, id spinæ evenit, quod aliis ossibus aneurismati vicinis, quo a destillante per tunicas arteriæ humore acri destruantur; neque enim aliter caries aneurismatis effectus esse potest; quapropter & in hoc, quod nitidissimum est & oppido rarum exemplo, aneurismati, sensim sensumque ad pugni magnitudinem crescenti, attribuitur, quod vertebræ a tertia ad sextam essent exelæ & corruptæ, dum aorta sese factis intra vertebram singulam sinibus accommodaverat, non aliter ac truncus arboris, muro presse accumbens, (utitur enim hac similitudine,) scrobibus muri sese accommodat, & convenientia iisdem tubera cortice molitur. Intra tunicas aortæ, majorem in modum distentas, tophacæ materiæ vis collecta fuit, ita, ut manu compressum aneurisma mire crepitaret. A quatuordecim enim, quæ naturalis plerumque est linearum mensura, ad sex pollicum cum dimidio diametrum aorta excreverat. TAB. V Fig 1. 2.

In *Classe tertia*, continente *Historica, & Critica*, extat 1) *Dissertatio de Literatura Mangiurica*, Autore *Theophilo Siegfr. Bayero*. Antiquiores Geographi totam septentrionalem Asiam, & quicquid fere terrarum inter Volgam fluvium, Caspium mare, Indiam, Sinas, denique Russiam, interjectum fuit, magnam Tartariam vocarunt, ut altera esset minor, in Chersoneso Taurica. Nondum satis ab hoc errore cavent eruditi; etsi jam melius, quam olim, possint, cum intra hos paucos annos tantum de his regionibus & populis editum fuerit, quantum antea multis Seculis non fuit exploratum. Jam & Mangiuos rectius novimus, quos olim Missionarii in Sinis Tartaros Orientales nuncupare solebant; & Mun-

Fig. I

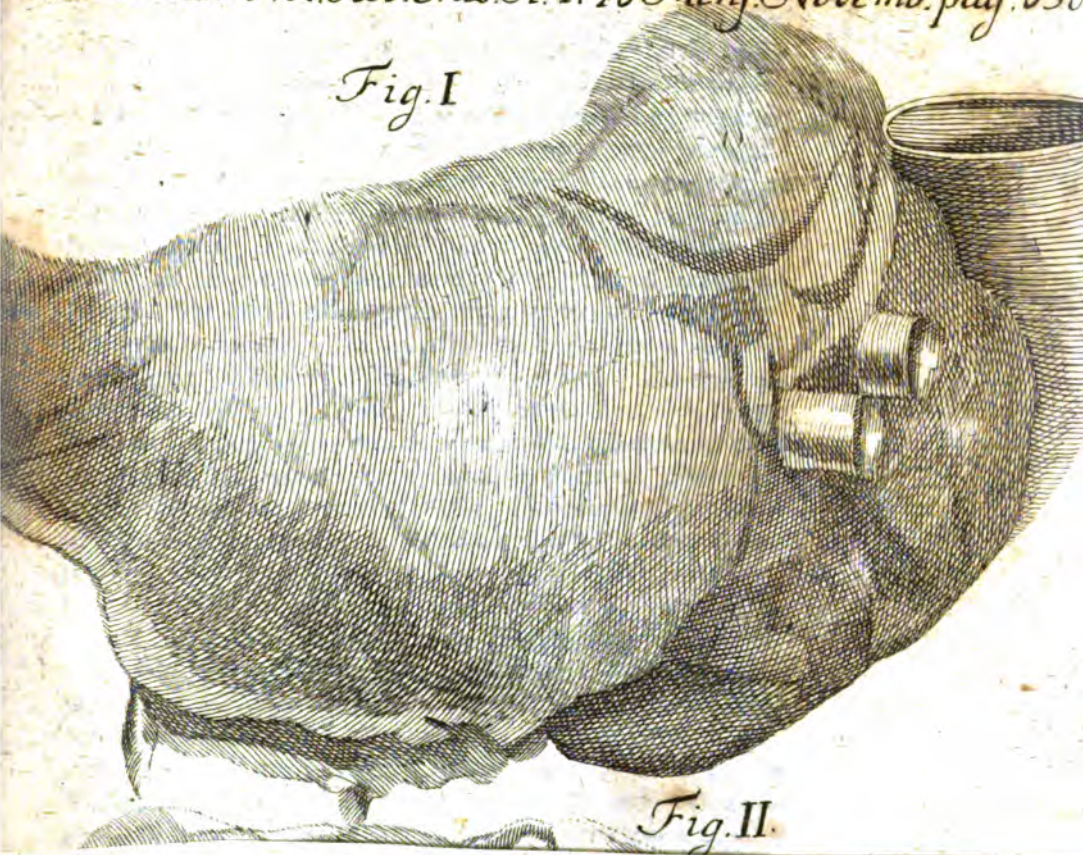

Fig. II

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header, which is mostly illegible due to the high contrast and noise of the scan.

& Mungalos, qui ab iisdem dicebantur Tartari occidentales. Mangiuri a Mungalis sermone vehementer discrepant; vultu cognationem ab stirpe ultima produunt. At *Dürben Oelöht*, seu *Dürben Oeröht*, qui vulgo a nobis Calmucci appellantur, non modo in vultu, verum etiam in lingua, cum Mungalis conveniunt. Linguae ea fere est diversitas, quae sermonis in superiori inferiorique Germania. Sed scriptura omnibus his populis eadem est, tantummodo quod pro ratione linguae cujusque literae nonnullae vel omiffae, vel adjectae ad numerum, fuerunt, aut quod in literarum ductibus suo quisque populus ingenio iudulfit. Sic quaedam etiam diversitas reperitur inter literas penicillo scriptas, & typis excusas. Illae enim liberioribus ductibus vagantur. Typorum usum Sini videntur cum his populis communicasse; eodem enim modo totas in asseribus exsculpunt imprimuntque paginas. Ante aliquot tamen annos *Joannes Renatus*, Holmiensis, apud *Contaischam*, Principem populi *Songar*, (quos Calmuccos Orientales vocare solemus,) typographiam more Europaeorum instruxit literis stanneis, quae aptari possint in voces & lineas. Sed ipsa in Japania harum literarum vestigia ex specimenibus *Kampferianis* deprehenduntur. Mungali primi omnium has literas a Syris, vel Jacobitis, vel Nestorianis, acceperunt, quorum ad eam rem ope *Gingiscanus* usus fuit. Primum quidem ex scripturae Syriacae ratione, in Mangiurica, Mungalica, & Calmuccica, lingua retinetur, ut lineae literarum a summa pagina exarentur deorsum usque ad imum paginae pedem. Hoc scribendi genus *Dionysii* Thracis Scholiasta & *Eustathius* Thessalonicensis *χαμαίφορον* dixerunt, quo vocabulo, ut aptissimo, lubenter utimur. Ita igitur, inquit Autor, scribunt, ut Sini, modo tamen alio. Nam Sini lineas illas suas a dextera exordiuntur; Mangiuri item, ut Syri, a sinistra. Cum vero hi populi schedas suas legunt, solent nonnunquam iterum ad morem Syrorum eas vertere, ut, quae *χαμαίφορος* scripta fuerunt, ea legant a dextera versus sinistram. Idcirco Sinicum scripturae genus magis proprie

N n n 2

est

est κιονηδόν, ut *Dionysianus* Scholiasta eloquitur. Literæ Mægiuricæ, Mungalicæ, & Calmuccicæ, sic sunt factæ, ut ad celeritatem scribendi magis etiam accommodatæ sint, quam Syriacæ. Nam unaquæque vox sine interruptione una in linea tanquam perpetuo tractu coheret. Altera Dissertatio est ejusdem *Bayeri de Rufforum prima expeditione Constantinopolitana*. Expeditio hæc antiquissimorum Rufforum incidit in annum a Christo nato 863, vel 866, quo illi, ducentis lintribus Hierum ingressi, per commoditatem stationis excursionses faciebant, & multa cum strage Christianorum defæviabant, ut *Symeon Logosbeta* & *Leo Grammaticus* testantur. Sed hæc curatius explicat *Nicetas David Paphlago* in Vita *Ignatii* Patriarchæ, cujus verba, cum scrupulus, de tempore a *Niceta* injectus, a nobis supra exemtus sit, huc apponemus:

Κατ' ἐπεὶ οὖν γὰρ τὸν καιρὸν. Ea tempestate Scytharum
τὸ μαιφροῦστατον τῶν Σκυθῶν gens crudelissima, Rossi dicta,
ἔθνος, οἱ λεγόμενοι Ρῶς, διὰ τῆ ab Euxino Ponto digressi in
Ευξείνη, πόντε προσπεχωρηκό- Stenium & omnes regiones,
τες, τῷ Στενώ, καὶ πάντα omnia monasteria prædis agen-
μὲν χωρία, πάντα δὲ μοναστή- dis pervagati, etiam per in-
ρια διησπακότες ἔτι δὴ καὶ τὸν sulas circa Byzantium excur-
τῆ Βυζαντίε περιουσίαν κα- rerunt, supellectilem omnem
τέδραμον ἠσίων σκῆψι, μὲν deprædantes & argentum, ho-
πάντα ληστῆται καὶ χεῖμα- mines autem, quos ceperant,
τα, ἀνδραποδιστὰς δὲ τὰς αἰλόν- necantes: præterea Patriarchæ,
τας πάντας ἀπσκητίνοντες. monasteria barbarico furore &
Πρὸς οὖς καὶ τῶν τῆ Πατριάρ- impetu incurstantes, omni su-
χε μοναστηρίων βαρβαρικῶ κα- pелlectili, quam invenerant,
ταδραμέντες ὀρημήματι καὶ θυ- direpta, viginti atque duos
μῶ; πᾶσαν μὲν τὴν εὐρεθεῖ- in navigii trochantere se-
σαν κτήσιν ἀφείλοντο, εἰσοσι- curibus percusserunt univer-
δὲ καὶ δύο τῶν γησιματέρων slos.
αὐτῆ κεκρατηκότες οἰκητῶν, ἐφ'
ἐνὶ τροχαντήρι πλοῖα τὰς
πάντας ἀξίνας κατεμέλισαν.

Κατ

Καὶ γὰρ ἔ μόνον τὸ ἔθνος
 τῆτο, τὴν εἰς Χριστὸν πίσιν τῆς
 προτέρας ἀσεβείας ἠλλάξατο,
 ἀλλάγε δὴ καὶ τὸ παρὰ πολ-
 λοις πολλοῖς θρυλλέμενον καὶ
 εἰς ἀμάτητα καὶ μισοφονίαν
 πάντας δευτέρως ταπτόμενον
 τῆτο δὴ τὸ καλέμενον τὸ Ρῶς, οἱ
 δὴ καὶ κατὰ τῆς Ρωμαϊκῆς αἰ-
 ρῆς τὰς περὶ αὐτῶν δαλωσά-
 μενοι, κακῆθεν ὑπέρογκα φρο-
 νηματιζέοντες χεῖρας ἀντήσαν.
 ἀλλ' ὅμως νῦν καὶ ἔτοι τὴν
 τῶν Χριστιανῶν καθαρὰν καὶ
 ἀκίβδηλον θρησκείαν τῆς Ἐλ-
 ληνικῆς καὶ ἀδελφῆ δόξης, ἐν ἣ
 κατείχοντο πρῖτον, ἀντηλ-
 λάξαντο, ἐν ὑπὸ κῶν αὐτὰς
 καὶ προξένων τάξεις ἀντὶ τῆς
 πρὸ μικρῆ καθ' ἡμῶν λεηλασίας,
 καὶ τῆ μεγάλης τολμήματος
 ἀγαπητῶς ἐγκαταστήσαντες.
 Καὶ ἐπὶ τοσῶτον αὐτὰς ὁ τῆς
 πίστεως πῶδος καὶ ζῆλος ἀνέ-
 φλαξεν (Παῦλος πάλιν βρα-
 βυλ. γητὸς ὁ Θεὸς εἰς τὰς αἰῶ-
 νας) ὡσε καὶ ἐπίσκοπον καὶ
 ποιμένα. δέξασθαι, καὶ τὰ
 τῶν Χριστιανῶν θρησκείματα
 διὰ πολλῆς σπεδῆς καὶ πίμε-
 λείας ἀσπάζεσθαι. Τῆτων ἔν
 ἔτω τῆ τῆ Φιλανθρωπῆ Θεῷ
 χάριτι, τῆ πάντας ἀνθρώπων
 θέλοντος σωθῆναι καὶ εἰς ἐπί-
 γνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν, τῶν
 παλαιῶν αὐτῶς δοξασιμάτων

At non solum gens ista fi-
 dem in Christum cum pristi-
 na impietate commutavit, ve-
 rum etiam populus apud mul-
 tos sæpe sermonibus & fama
 celebratus, & tum ob sangui-
 nis humani sitim omnes alios
 populos post se relinquens,
 Rosli, inquam, qui postquam
 vicinas in circuitu gentes sub
 jugum miserunt, atque ob eam
 causam superbia elati, ma-
 gnifice de se sentientes, con-
 tra Romanum imperium ma-
 nus sustulerunt, nunc tamen
 & ipsi Christianorum puram
 & incorruptam religionem
 cum pagana & impia super-
 stitione, qua antea teneban-
 tur, commutarunt, atque ve-
 luti obsequentes amicosque
 sese gerunt, cum paulo an-
 te nos latrocinii suis exa-
 gitarunt, magnumque faci-
 nus aggressi sunt. Et adeo
 eos fidei desiderium amor-
 que incendit, (*Paulus hic ite-
 rum exclamat: Benedictus sit
 Deus in sæcula*) ut etiam &
 Episcopum & pastorem su-
 sciperint, cultusque Christia-
 nos multis studiis & magna
 cura complectantur. Hi cum
 eum in modum gratia mise-
 ricordis Dei, qui omnes ho-
 mines servari vult, & ad co-

ματαθραμένων καὶ τὴν εἰλικρί-
νην τῶν Χριστιανῶν πίσιν ἐκεί-
νων ἀλλασσομένων εἰ διανα-
στῆναι καὶ ἡ ὑμετέρα ἀδελφότης
συμπροθυμηθῆναι καὶ συνα-
τεργασασθαι εἰς τὴν ἐκκοπὴν
καὶ κάυσιν τῶν παραφροσῶν
ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ τῷ ἀλη-
θινῷ Θεῷ ἡμῶν πεποιθότες
ἔσμεν αὐτῶ ἐπὶ πλέον ἔτι μάλ-
λον ὅτι τὸ ποίμνιον, αὐξηθήσεται
καὶ πληρωθήσεται τὸ εἰρημένον,
ὅτι εἰδήσασί με πάντες ἀπὸ
μικρῶ ἕως μεγάλων αὐτῶν.

gnitionem vestitatis perveni-
re, priscos suos errores depo-
suerunt, & eorum in locum
sinceram Christianorum fidem
susceperunt, si vestra frater-
nitas simul sese excitet ad rem
communi studio juvandam, ex-
cidendosque & exurendos sto-
lones, in Domino Jesu Christo
vero Deo nostro, confidimus,
fore, ut grex ejus longe adhuc
magis crescat, & ut impleatur,
quod dictum est: Cognoscent
me omnes inde a parvo ad
magnum.

Eruditissima sunt commentationes, quibus hoc monumen-
tum & declaratur, & illustratur.

DE APPARENTIIS ANNULI SATURNI
Commentatio, Autore GODOFREDO HEINSIO,
in Acad. Lipsiensi Mathem. P. P. O. & Acad. Imper.
Scienc. Petropolitanae Membro
honorario.

Lipsiæ, apud Jo. Christ. Langenhemium, 1744, 4.

Plag. 11, Tab. æn. 3.

Inter miranda Systematis nostri planetarii phænomena, quæ
nobis telescopiorum opæ recentioribus temporibus apparue-
runt, Annulum, quo Saturnus cingitur, forma singulari, atque
apparentiarum vicissitudine, inprimis sese commendare, conitat.
Hinc est, quod plurimæ a celeberrimis recentioribus Astrono-
mis, *Hugenio, Hevelio, Hockio, Flamsteedio, Cassino, Ma-*
raldo, aliisque, circa eum institutæ sint observationes, quibus
figura ejus, positio, varietates lucis, atque umbrae in Satur-
num projectæ, aliaque, ad cognitionem ejus, præfertim physi-
cam, pertinentia, sunt determinata. Incitare poterant hæc
Astronomos, ut de omnibus his apparentiis ad leges certas re-
ducen-

ducendis, atque theoriæ geometricæ, sicut alia phænomena cœlestia, subjiciendis, cogitarent; sed profecto dictu mirum, egregiam adeo materiam ita neglectam jacuisse, ut non nisi generalia quædam circa seriem apparentiarum *Hugenio & Gregonio* determinata essent, solusque Cel. *Maraldus* in *Conn. Ac. Paris. A. 1715 & 1716* ex observationibus positionem lineæ nodorum assignare conatus fuerit. Hoc igitur opus felicissime executus est Cel. *Heinsius*, Matheseos apud nos Professor meritissimus, qui cum jam aliis speciminibus, quantum in Astronomia valeat, ostenderit, inutile existimamus, judicare, quid æqui harum rerum judices de theoria, in præsentî Tractatu tradita, sibi promittere debeant.

Præmittit primum Cel. Autor fundamenti loco supposita quædam, quibus tota hæc theoria innititur. Qua ratione annulus Saturnum cingat, & cum eo moveatur, satis constat. Dimensionem ejus assumit secundum *Hugenium* talem, ut semidiameter annuli sit ad semidiametrum Saturni $= 9 : 4$; ejusque latitudo æqualis intervallo inter marginem anteriorem, ipsamque Saturni superficiem. Inclinationem constantem plani ejus ad Saturni orbitam statuit cum *Maraldo* $= 30^\circ$, lineamque nodorum istius plani & orbitæ initio A. 1744 per $20^\circ 8' 17''$ & X transeuntem. Exinde, ponendo cum *Cassino* nodum orbitæ Saturni & Eclipticæ adscendentem ad init. A. 1744 in $21^\circ 55' 5''$, & inclinationem ad Eclipticam $= 2^\circ 30' 36''$, prodeunt nodi annuli & Eclipticæ in $16^\circ 36' 30'' 17''$ & X , & inclinatio ad Eclipticam $= 31^\circ 23' 17''$. Ex his elementis facile patet, inveniri posse positionem plani annuli respectu Eclipticæ pro quovis loco Saturni in sua orbita, ita ut hujus orbitæ rationem haberi opus non sit; dum nempe in plano Eclipticæ definitur recta (lineæ nodorum parallela), in qua secatur a plano annuli, per quam & centrum Saturni ductum planum positionem annuli determinat.

His positis, pergit Cel. Autor ad explicandas apparentias, quæ, pro varia positione cum annuli, tum terræ, debent consequi. Quod primo ad planum annuli attinet, habet annulus vel eum situm, ut intersectio illius cum Ecliptica alicubi
 terram

terram in orbita sua attendat, quo fiet, ut ante, quam terra
 illam lineam attigerit, una annuli superficies, postea autem
 altera, conspiciatur; vel interfectio illa cadit ita, ut
 terra, durante motu annuo, ad eam non pertingat, unde sem-
 per unam tantum annuli superficiem adspiciet. Exinde etiam
 pendet apparentia annuli ipsius, respectu figuræ, quam qui-
 dem patet fore linearem, (ob crassitiem annuli non sensibilem,)
 si terra in interfectionem illam perveniat, ellipticam autem,
 si extra illam ubicunque versetur, ita ut pro minori, vel ma-
 jori, Ellipseos dilatatione Saturnus vel brachiis, vel anis, instru-
 ctus conspiciatur. Porro alia apparentiæ vicissitudo oritur
 ab illuminatione annuli a Sole. Si enim interfectio plani an-
 nuli & Eclipticæ cadat in ipsam lineam nodorum, utraque
 ejus superficies tantum ab uno Solis hemisphærio illustratur,
 idque valde oblique, marginis autem crassities est insensibilis,
 unde, ubicunque terra statuatur, annulus plane videri ne-
 quit. Dein, recedente annulo a nodo ascendente, borealis
 superficies illuminari incipit, australis autem prorsus in tene-
 bris versatur, donec in nodo descendente contrarium incipiat.
 Attamen, etsi annulus jam a nodo aliquantum remotus sit, ta-
 men per aliquot dies non conspicitur; unde colligere licet,
 requiri certam Solis elevationem supra planum annuli, ut in
 conspectum prodire possit, quam Cel. Autor *terminum sufficien-*
tis illuminationis appellat. Denique, combinando has condi-
 tiones illuminationis cum motu terræ, alia adhuc apparen-
 tiarum series emergit. Quodsi enim terra attendat alicubi
 interfectionem illam plani annuli cum Ecliptica, brachia con-
 tinuo minuentur, & paulo ante hoc tempus conspectum effu-
 gient; unde patet, certam requiri elevationem oculi super
 plano annuli, ut brachia, sufficientem luminis copiam refle-
 ctendo, fiant sensibilia, quæ *terminus sufficientis eleva-*
tionis oculi a Cel. Autore dicitur; tunc igitur Saturnus pha-
 sin rotundam adsciscet, eamque retinebit, etiamsi terra re-
 ctam illam prætergressa sit, cum superficies annuli obscura
 tunc & obversa saltem fasciam obscuram in Saturni disco re-
 præsentet, donec secunda vice per rectam illam transierit.

Terra,

Terra, atque post aliquod tempus brachia iterum appareant, & per reliquum tempus, quatuordecim circiter annorum, perpetuo conspiciantur.

En præcipua phænomena annuli Saturni, quæ sub certis conditionibus, quas exposuimus, consequi debent. Cum vero Astronomi sit, non solum generatim conditiones phænomenorum indicare, sed & inprimis calculo eas definire atque prædicere; hoc in sequentibus aggreditur Cel. Autor. Qua in re ad duo potissimum capita respicit; dum vel Saturnus in ea orbitæ parte versatur, ut annulus aliquando disparere possit, vel in ea, ut semper appareat. Quod itaque ad prius attinet, primo docet definire tempus, quo planum annuli per centrum Solis transit, quodque patet idem esse cum tempore, quo Saturnus in alterutro nodo annuli & orbitæ e Sole videtur; unde, ad anomaliam veram nodi ascendentis $= 8^{\circ}. 21'. 2''$, facile ex Tab. Astron. per interpolationem inveniri potest. Ita e. g. prodeunt transitus 1744 d. 15 Jul. 1760 d. 5 Maji, 1773 d. 30 Dec. &c. Dein accedit ad Problema alterum, quo appulsus Terræ ad planum annuli definiendus est. Hoc Problema facile expediri potest, si inclinatio orbitæ Saturni ad Eclipticam negligatur, & hic in plano Eclipticæ moveri supponatur; nulla enim re opus esset, quam ut ex Ephemeridibus exciperetur longitudo Saturni geocentrica, quæ sit eadem cum loco nodi orbitæ & annuli. Cum vero rigor astronomicus talia fingere haud permittat, inprimis si observationes annuli adhibendæ sint ad ejus theoriam perficiendam; in sequentibus accuratius disquirat Cel. Autor de inveniendis locis in orbitis Terræ & Saturni, quibus secatur utraque a plano annuli producto; quæ *loca harmonica* appellat. Ante omnia igitur formulam generalem condit, qua ratio mutua inter duo ista loca definitur, qualescunque sint orbitæ, quæ nempe continet æquationem inter angulos cum lineis nodorum & distantias a Sole; dein eam applicat ad varias orbitarum hypotheses. Primo itaque sumit orbitas circulares & Soli concentricas, quo casu fit solutio valde simplex; ex eaque prodeunt limites, intra quos Saturnus a nodo remotus esse debet, ut planum annuli orbitam Terræ

O o o o

secare,

secare, seu annulus disparere, possit, utrinque = $6^{\circ}.16'$, cui angulo ad utramque partem sumto respondet motus medius Saturni unius anni & 9 dierum. Dein, posita orbita Saturni vera, & Terræ orbita circulari excentrica, rem aggreditur; denique idem expedire docet posita Terræ orbita vera elliptica; ita ut pro quovis loco Saturni in orbita assumo reperiri possit locus Terræ harmonicus. Comparatis inter se hypothesis istis, circularis concentrica multum a veritate aberrare tunc imprimis deprehenditur, cum Saturnus prope limites possibilitatis disparitionis annuli hæret. Ceterum ex postrema hypothesis prodeunt hi limites, intra quos Saturnus a nodo distare debet, seu anomaliz veræ; pro nodo descendente $2.14^{\circ}.44'$ & $27^{\circ}.12'$, pro ascendente $8^{\circ}.14^{\circ}.45'$ & $27^{\circ}.26'$. Exhibetur etiam speciminis loco Tabula, in qua pro variis anomalis Saturni prope nodum adscendentem, quæ ultra $30'$ a se invicem non distant, ex Tab. *Cassini* computatæ sunt, anomaliz Terræ harmonicæ. Inventis itaque locis Saturni & Terræ harmonicis, restat, ut determinetur tempus, quo Saturno in loco quodam existente, Terra simul in locum harmonicum perveniat, quoque transitus Terræ per planum annuli productum contingit; quod quomodo ope Tabularum astronomicarum, adhibendo methodum interpolandi, expediri possit, perspicue docetur.

Quamvis autem inventa sint hoc modo momenta, quibus planum annuli vel per Solem, vel per Terram, transit; tamen ex superioribus patet, disparentiam annuli coatingere jam ante & adhuc post utrumque tempus; unde opus est, invenire sufficientem elevationem tam Solis, quam Terræ, super plano annuli. Primo igitur docet Cel. Autor, pro quavis Saturni elongatione a nodo annuli invenire elevationem Solis super plano annuli, & vice versa. Terminum sufficientis illuminationis invenit *Maxaldus* = $8'$, unde prodit elongatio Saturni a nodo = $16'$, cui respondet motus medius 8 dierum fere, quibus hac ex causa disparere potest annulus ante, vel post, transitum plani per centrum Solis. Ostendit autem Cel. Autor, fieri non posse, ut in eodem transitu tam disparitio, quam apparitio, annuli e Terra conspiciatur, ac exinde nodus annuli

annuli, & elongatio Saturni ab eo, in termino sufficientis illuminationis, per observationes definiantur. Ex cognita elevatione Solis super plano annuli facile etiam determinatur apparentia annuli ex Sole. Quod nunc secundo ad elevationem Terræ super plano annuli attinet, eam pariter pro data elongatione Saturni geocentrica a nodo annuli & Eclipticæ inveniendi modus docetur; unde & pendet determinatio ellipsoeos, quam annulus referet. Ut autem reperiatur ea elevatio, quæ terminum sufficientis elevationis oculi (ut supra diximus) constituit, ad observationes recurrere necesse est. De qua cum huc usque nondum certe inter Astronomos constiterit, eaque vulgo unius gradus & amplius sit credita; ejus exacta determinatio primum Cel. Autori nostro debetur. Is enim, cum sub finem A. 1743 ejusmodi apparentiam futuram prædixisset, hac de re observationes, quoties licuit, Petropoli instituit, usus tubo *Gregoriano* optimæ notæ, speculo 37 pollicum instructo, & objecta 110 vicibus augente. Igitur d. 8 Dec., quæ Terra erat annuli plano proxima, & $34\frac{1}{2}'$ super eo elevata, brachia adhuc conspexit, sed tam exigua, ut non nisi tenuissimarum linearum speciem præ se ferrent, & ob debilitatem luminis difficulter conspicua essent. Cum autem propinquitas Lunæ apud Saturnum tempore observationis brachia paulo debiliora effecisse videri posset; terminum sufficientis elevationis oculi vero quam proxime = 30' statuere non dubitat Cel. Autor. Hunc porro terminum etiam adhibere docet ad nodos annuli & Eclipticæ, ex observata apparitione, vel disparitione, quadam annuli circa congressam cum Terra, & cognita inclinatione ejus ad Eclipticam, definiendos; quæ quidem methodus exactior est ea, qua Astronomi vulgo utuntur, quæque observatione annuli circa transitum plani per Solem nititur. Ex cognito nunc tempore congressus plani annuli cum Terra facile invenietur, adhibita interpolatione, tempus, quo Terra ad terminum sufficientis elevationis pertingit, seu momentum disparitionis, vel apparitionis, annuli. Atque sic omnia absoluta sunt, quæ ad hujus phænomeni exactam cogitationem desiderari possunt; quem in finem adjecta adhuc est methodus schema construendi, cujus ope ordo phænomeno-

rum apparitionis & disparitionis perspicue ante oculos ponitur.

Quæ in præcedentibus de apparentia annuli exhibita, atque ad eum inprimis casum applicata fuerunt, quo annulus disparere potest, ea generatim locum habent, in quacunque orbitæ parte Saturnus versetur. His igitur addit tantum Cel. Autor considerationem umbræ, quam & pars annuli anterior in discum Saturni, & globus Saturni in partem annuli posteriorem, projiciunt. Utramque patet pendere ex apparentia tam e Sole, quam e Terra, easque definiendi modus docetur, & Tabulæ hunc in finem necessariæ adjiciuntur. Ex his omnibus tandem consequitur solutio completa Problematis: Ad datam tempus apparentiam Saturni cum annulo & umbris e Terra prædicere; quo ipso huic theoriæ finis imponitur. Adjecit adhuc quædam de crassitie annuli, quam *Hugenius* aliique statuunt sensibilem, eo quod in transitu plani ejus tam per Solem, quam per Terram, fascia obscura in disco Saturni appareat; ita tamen comparatam, ut lumen debilius, quam reliquæ annuli superficies, reflectat. Sed monet Noster, nulla esse argumenta, quæ hanc hypothesein suadeant, quin potius præstet, crassitiem illam statuere insensibilem. Nam in transitu per Solem superficies obscura annuli, in transitu vero per Terram umbra annuli, in discum Saturni projecta, hanc fasciam nigram producere possunt. Utrumque cessaret, si planum annuli tam per Solem, quam per Terram, simul transiret; qui ergo casus hac de re decidere posset, etsi fatendum sit, eum esse adeo rarum, ut vix sperari possit. Sic itaque brevem ideam effinximus Tractatus hujus, in quo unum ex elegantissimis Astronomiæ capitibus perspicue & solide dilucidatur, quod & ita comparatum est, ut theoria de eo tradita ad aliud etiam phenomenon cœleste, nimirum ad apparentias orbitarum Satellitum Jovis & Saturni, paucis mutatis, facile applicari possit. Hoc autem maxime in votis habemus, habebuntque omnes, qui scientiis favent, ut Cel. Autor egregios ingenii sui fructus orbi literario porro impertiri, iisque scientias, inprimis Astronomiam, ornare atque locupletare, pergat.

JOAN-

JOANNIS RUDOLPHI KIESLINGII, S. S.
 Theol. D. & Prof. P. O. in Academia Lipsiensi, Exercitationes theologico-historicæ, quibus D. JO. CHRYS. TROMBELLII, Ab. Bon. Diss. duæ, VII & VIII, Tomi II Partis prioris de cultu reliquiarum, modeste diluuntur.

Lipsiæ, ex officina Clanneri, 1746, 4-

Alph. 1 plag. 19.

Ut pergeret Venerabilis Autor in stadio, quod fuerat ingressus, feliciter decurrendo, cum orbe literario tertium nuper communicavit *Volumen* Exercitationum *Anti-Trombellianarum*, quibus speciosa, incerta, & ludicra, cœtus Pontificii de cultu reliquiarum argumenta produntur. Omnem hujus rei rationem in sola superstitione, & plus quam servili obsequio, quod Pontificis Romani & monachorum illi præstant mandatis, consistere putat, cujus religionis specie, mirum est, summos etiam Principes, & viros alioqui doctos ac sapientes, adeo se capi passos, ut nullo modo ad rectiorem viam reduci possint. Ut vero sobria de reliquiis, earumque variis generibus, tradatur sententia, in Exercitatione statim *prima ex Dominico Macro Meliteni* nominis explicat rationem, ubi scriptum legitur, quod reliquia significet id, quod remanet, detracta majori parte; hinc, quia principalior & nobilior hominis pars anima habetur, ideo corpus humanum reliquia dicitur, utpote quod humi remanet & relinquitur. Ampliori quidem Pontificii reliquiarum nomen complectuntur denominatione, dum non solum ad corporis exuvias illud adhibent, sed ad eas quoque res transferunt, quæ ad cultum atque amictum corporis pertinent. Ex eo nunc diversa reliquiarum genera existunt. Corporis reliquias primo tractaverat Rev. Abbas Bononiensis, atque de vero iis statuendo pretio ex Smyrnenfis cœtus collectione ossium *Polycarpi* certi quidpiam afferre studuerat; quam tamen causam haud satis bene egit, quandoquidem nihil aliud Epistolæ Smyrnensum verba sibi volunt, quam quod ossa *Polycarpi*,

Pag. 3-

O o o o 3

lycarpi,

- Pag. 5. *lycarpi*, ut decet Christianos, deposita fuerint in sepulcro. Pari ratione ceteræ confutantur fabellæ, quæ de sanguine *Stephani* Protomartyris circumferuntur, ut nullam plane sibi, quod ad originem primam cultus reliquiarum, antiquitatem Christianorum puriorem consentientem habeat Vener. *Trombellus*.
10. *Secunda* Exercitatio de corporis humani exuviis pio cultu non mactandis præcipit, ubi reliquiæ *Joannis Baptistæ*, cujus quidem constat a discipulis integrum corpus elatum, & terræ mandatum, fuisse, a Pontificiis ostendi solitæ, modeste ridentur. Præterea demonstratur, nullas plane corporis partes superstites cultu adorationis debere affici, cum non solum profanis gentibus hæc consuetudo debeat, sed ipse Christus doceat, per caput jurare non licere; atque adeo multo minus partem capitis, ut dentes & crines, adorare liceat, siquidem juramentum ad genus quoddam adorationis & cultus sacri referendum sit. Porro nec mandatum, nec promissum, habemus divinum, quod pro reliquiarum cultu militet.
14. *Subsequens* Commentatio in varia reliquiarum prodigia, fontium ortus, sanguinis & lactis fluxus, ossiumque fragrantiam, quæ ex aliquorum Sanctorum cadaveribus per summum miraculum post multa etiam Secula effluxisse a *Trombellio* perhibetur, accurate inquirat, ubi male intellecta antiquitatis monumenta auctoritati suæ restituntur, vel causæ hujus rei naturales in medium afferuntur. Exempli loco adducimus *Basilii* testimonium, quo de fonte ad sepulcrum *S. Julittæ* aliquid præcipitur, ubi dextre Autor noster de baptisterio hunc fontem explicandum censet, duabus præcipue causis permotus, quarum altera a loco; quem indicat *Basiliius*, altera vero a Christianorum consuetudine, baptisteria circa sepulcra Sanctorum collocandi, desumpta est. Deinde etiam commode monetur, ex fonte ad sepulcrum *Julittæ* nullam sanctitatem reliquiarum consequi, & *Basilium*, *Chrysostrum*, *Gregorium Nazianzenum* & *Nyssenum*, aliosque veteres Autores, quando laudes Martyrum extollant, oratorum id more facere. *Gregorii Turonensis* locus de corporis
- 19.
- 22.

poris S. *Andrea* miraculoso unguento, ex ipsius judicio *Du-* Pag. 28.
pini, plane rejicitur, nec aliter de reliquis prodigijs exi-
 stimatur, quæ suis Autoribus relinquuntur. Copiosius idem
 argumentum in *sequenti* pertractatur. Exercitatione, quæ mi- 30.
 racula reliquiarum *divina*, & illarum prodigia *naturalia*
 & *artificialia*, seu *fiçtitia*, recte distincteque exhibet. Mira-
 cula in hoc genere divina nulla fere habemus comperta, si
 ab *Elisai* recedas ossibus, in vitam hominem mortuum le-
 vissimo contactu revocantibus. Hujus, vero generis prodi-
 gia non sunt in reliquiis Pontificiorum, ut facile omnes,
 qui præjudicatis opinionibus vacui sunt, intelligunt. Ex ipsa
 miraculorum vera ratione hæc ab Autore refelluntur, & in- 38.
 gens miraculorum hujusmodi fiçtitorum turba recensetur.
 Non dubitat ad profanorum hominum origines hæc prodi-
 giorum figmenta redigere, quæ ipsi acutiores Philosophi de-
 ridebant, licet non impedirent, quo minus hæc rei publicæ 45.
 sustentacula constarent. Idem in causa esse, cur miracula sua
 publice privatimque venditent, in cœtu Pontificiorum, asseritur.
 Auri scilicet sacra fames monachorum, & reipublicæ ecclesiasti-
 cæ turbandæ studium, alunt hæc prodigiorum monstra. *Sexta* Ex-
 ercitatio cultum, vestibus Apostolorum & Sanctorum miraculosis 47.
 delatum, improbat, & dictum *Act. XX, 2*, ab omni macula vindic-
 eat, ostendendo, res miraculosas, per *Pauli* sudaria gestas, poten-
 tiæ divinæ soli tribui, & spe miracula patrandi, quam Christus
 Apostolis dederat, reliquiis destitui, nec consequentiam inde
 formari posse, quod eadem, quæ *Pauli* sudariis, aliorum
 Sanctorum reliquiis effici miracula debeant. In eodem cam- 77.
 po emetiendo contra Adversarium disputat Autor noster do-
 ctissimus de imbecillitate hominum, quondam tactu vestium
 sanatorum, quam tolerabat Christus, & discipulorum ejus co-
 hors. Non accessisse huic rei jussum divinum, Autor ostendit,
 hoc etiam addens, non contactum vestium, sed fidem atque fi-
 duciam sanandorum, salutis causam fuisse, quod vel illustre
 hæmorrhosæ exemplum *Matth. VIII, 22*, doceat. Quanquam &
 hoc urgeri posset, quod frigidum videatur, in hoc disceptan-
 di genere a rebus, quæ minime referendæ sunt in numerum
 reliquiarum, cujusmodi vestimenta sanctorum viventium
 erant,

- erant, ad reliquias argumentari. Hinc progreditur Noster ad superstitionem supellectilis, qua usi dicuntur Sancti, venerationem explodendam, quæ non magis convenire cum sana ratione videtur, quam si quis literas & tabulas sanctiores lapideas & chartaceas adorandas sibi sumeret. - Omnis enim, quæ his sacrarum literarum documentis debetur, veneratio non ex externo, sed interno, profuit argumento. In hac palæstra Canon XIV Concilii Carthaginienſis, quem mirifice in rem suam *Trombellius* detorſerat, ingenue explicatur, ut nullus dubitationi locus sit, quin hominum superstitionem ille compeſcuerit. Quod ad *Augustini* testimonium de cœca muliere, ope florum ad catacumbas *Stephani* sanata, attinet, illud sine causæ suæ dispendio admittit Autor, ita tamen, ut moneat, Arianorum rabiem, tunc temporis piorum veritatis testium, male ab ipsis habitorum, miraculis Deum vindicasse, nec tamen ideo vilissimum quodpiam instrumentum, quo Deo usus fuit ad summa patranda facinora, adorandum & colendum esse. *Oitava* Exercitatio Hebræos ab omni reliquiarum cultu religioso absolvit, quos in partes suas trahere Rev. Abbas voluit, ut firmissimum inde rerum suarum firmamentum nancisceretur. Digressus hic instituitur ad orandam causam *Stephani Act. VII, 16*, qui distributive dixit, Patriarcharum quosdam Sicheum, alios Hebronem, esse transportatos, duplicemque asseritur fuisse emtionem sepulcralem, ab *Abrabamo* alteram, alteram a *Jacobo*, confectam. Quod vero ad deportationem istam omnem spectat, nihil hîc Pontificii habent, quo cultum suum juvent, cum inter omnes constat, exuvias Patriarcharum monumentis ipsorum, ex hæreditate paterna relictis, fuisse inditas. Quod vero a glorioso animarum, a corpore separatarum, statu ad reliquiarum cultum concludant Pontificii, in eo parum hos accurate agere, evincitur, & quædam ex Constitutionibus Apostolicis diluuntur dubitationes. *Elie* pallium, quo palliat *Trombellius* errores suos, nulla patravit miracula ex se, sed Deus *Elie*, qui ab *Eliseo* ardentem invocabatur. Sub calcem hujus disceptationis ex fimo *Jobi*, & *Chrysoſtomi* auro, reliquiarum cultus exulare jubetur. In *subſequenti* Commemoratione de reliquiarum translatione, & superstitione inde oriun-

oriunda, agitur, ubi *Augustini* primo, contra Donatistas disputantis, autoritas vindicatur, qui in mutilato a *Trombellio* loco minime omnium de reliquiis, sed de baptismo parvulorum, sermonem fecit, deque eo ita argumentatus fuerat: Quod universa tenet ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, non, nisi autoritate Apostolica, traditum rectissime creditur. Hic argumentandi nervus quam parum cum Rev. Abbatis scopis solutis atque relictis consentiat, reliqua confirmant Autoris nostri testimonia, ex quibus etiam apparet, S. *Ignatium* ab Antiochenis ex consuetudine civili, apud Græcos & Latinos usitata, honoratum, & illius ossa a Romanis in memoriam tanti doctoris ad suas sedes evocata; solennem vero reliquiarum deportationem temporibus *Constantini M.* in superstitionem abiisse, *Fleurius* jam dudum demonstravit. *Decima* Exercitatio Protestantium argumenta, reliquiarum cultui opposita, adversus Pontificiorum ratiunculas confirmat. Affirmatur hic, veteres Christianos sanctorum corporum translationibus non indulgisse, magnamque committi immunitatem in hac corporum effossione, deportatione, immixtione, & dispersione, ubi eleganter Poetæ verba possunt applicari: *Effodiuntur opes, irritamenta malorum.* Sed, ne quid habeat, quod recte Abbas excipiat, in Exercitatione *subsequenti* rationes, ad munendam reliquiarum translationem allatæ, enervantur. Primum argumentum ab honore & pietate erga Deum petierat Rev. Abbas, quod quam invalidum sit, S. Ven. Autor ex eo declarat, quia exinde sequitur, actiones nostras, voluntati divinæ non conformes, nihil minus esse pias & probas. Secundo loco, amorem in sanctos hoc postulare, Præsul Bononiensis monuerat, quin & emolumenta, ex reliquiis expectanda domi militiæque, hunc cultum exigere, nobis persuasum iverat, quæ tamen omnia in hac & *sequenti* Commentatione curate recensentur, & penitus evertuntur. Singularem quoque *Chrysostomi* locum, quo pessime *Trombellius* ad confirmandum, dæmonas ope reliquiarum fugari posse, usus fuerat, Noster hic optime vindicavit. Coronidis loco dilemma additur, contra Adversarium Ven. constructum, quod hujus est sententiæ: Reliquiæ Sanctorum habent facultatem, miracula faciendi, vel ex se ipsis, vel ex aliis. Ex se ipsæ hanc potestatem

Pag. 86.

89.

91.

96.

99.

106.

112.

- statem non habent, quia est divinum opus; nec a Deo, qui nullo in loco Scripturæ S. hanc virtutem reliquiis Sanctorum promisit, & cui soli hoc munus competit. Ergo firmissime concluditur, quod nulla hujusmodi facultate gaudeant. *Docima tertia* Exercitatio rejicit *Trombellii* sententiam de reliquiis Sanctorum, apud Pontificios rerum publicarum & urbium pignoribus & præsiidiis, ubi origo hujus rei turpissimæ ex profanarum gentium scitis religiosis recte adstruitur, & *Chrysofomi* atque *Theodoretii*, sine forte non malo editæ, commentationes de reliquiis Sanctorum levitatis accusantur, licet id tantum egerint isti Patres, ut caverent, ne humilem & levem profana plebs de Martyribus foveret opinionem. Tunc parum solida Rev. Abbatis argumenta enervantur, quæ ex interitu urbis Hierosolymitanæ & Constantinopolitanæ, ob neglectum Sanctorum cultum factò, collegerat. Hinc in *sequenti* Exercitatione Pontificii, novam, per reliquias animum sanctificandi, & peccata delendi, rationem docentes, refutantur. In ea quoque hæresis promovenda & confirmanda totus est *Trombellius*, contendens, nos & membra nostra, quin & res inanimes, loca scilicet & templa, sanctificari per reliquias. Ut vero falsissimum est, peccata per reliquias tolli; ita vitio vertendum Rev. Abbati, quod, latebras querendo, a vera sanctificationis notione recesserit, & per illam incitamentum ad sanctitatis studium intelligat, quia nempe, conspectis Sanctorum reliquiis, ad eorum exempla sequenda excitulemur. Non ita recte judicari, Noster copiose & accurate docet, habilitatem reliquiis concessam nullam esse, sive mediatam, sive immediatam, sive naturalem, sive supernaturalem, sive activam, sive passivam, philosophice & theologice evincens. Post ea legimus Commentationem, ex Historia sacra repetitam, in qua Concilii Nicæni secundi Canon de altaribus Sanctorum reliquiis adaugendis infirmatur, & Conciliorum autoritas, in rebus fidei decidendis, dijudicatur; quam disquisitio peculiaris excipit, in qua bina testimonia divina a frivola missarum, super Martyrum cadavera celebratarum, sententia vindicantur. Erudite hic confirmatur, locum *Act. II, 42*, agere de sacra Cœna, secundum Christi institutum ab Apostolis celebrata, in altero autem, *Joannis* scilicet testimonio, *Apoc. VI, 9*, animas, sub altari visas, id tantum innuere, quod pie defuncti Martyres, post exitum e vita

vita felicissimum, in Christi vivam commercio, ibique tutissima fruantur quiete. Et quid tum? Animæ Sanctorum fuerunt visæ sub altari, ergo ipsorum reliquiæ ibidem sunt reponendæ? Nonne duæ sunt hominum partes, quarum diversa est conditio post exutam mortalitatem? *Postrema Exercitationes duæ* hujus *Partis* de ædiculis Pontificiorum superstitiosis, & vanissimæ, reliquias appensas gestandi, consuetudine, agunt, remque omnem, ut ex profanis moribus assumtam, ac doctrinæ puriori contrariam, damnandam esse, præcipiunt. Pergit nunc Autor ad refellendam *Trombellii* Dissertationem VIII. In *altera* igitur hujus *Voluminis Sectione septendecim* Autoris nostri Exercitationes leguntur, ex ordine, secundum seriem Capitum, Rev. Abbatis sententias pertractantes. *Prima Josiæ* in Prophetarum reliquias commendat pietatem, quas non eruendas e monumentis, sed in his conservandas, consultum duxit, repugnans Pontificiis, qui terræ mandatas quisquilias & sordes rapiunt, & secum circumferunt. Nec statuendum est, *Josiæ* immanitatem in reliquias commississe, comburendo ossa sacerdotum in altari, quandoquidem id factum est ad polluendum altare Betheliticum, quod nulla re magis, ex scitis Hebræorum, defœdatur, quam cineribus & rebus humandis. Elegans dein sistitur Exercitatio *secunda*, in qua in causas inquiritur, ob quas demortuum *Mosis* corpus Israelitarum oculis est ereptum. Sub initio vero, multum habere verisimilitudinis Cel. *Heumanii* sententiam, ostenditur, qua brevi post mortem *Moses* in vitam revocatus, & in æternas beatorum sedes allectus a Deo, dicitur. Sed quæstio de sepulcro *Mosis* occultato hic est expedita inprimis. Vulgaris & trita opinio præmittitur, qua statuitur, ob metuendum exinde divinum cultum corpus *Mosis* Israelitarum oculis fuisse subtractum. Recte autem Ven. Autor observat, Hebræos tam inauditum facinus nunquam fuisse commissuros, siquidem nec de alio Patriarchali corpore, in Palæstinam subvecto, tale quod atrocissimum crimen constaret. Id inprimis in causa erat, ne Israelitæ contra mandatum divinum corpus *Mosis* in sanctam secum deportarent terram, quam nec vivus, nec mortuus, *Moses* ingredi debebat. Hinc etiam factum, ut in campestribus terræ Moabiticæ agris sepulturæ traderetur. Porro aliena sepultura *Mosi* ob levitatem suam erat preferenda,

Pag. 140:

144.

149.

153.

155.

158.

160.

- da, quæ ex moribus Hebræorum non exiguæ ducebatur ignominia. Qua judicata causa, *Trombellii* ruit ratio, de sepultis *Mosaicis* reliquiis allata. *Subsequens* Disputatio instituitur in *Trombellium*, ut Pharisæica religio, in exstruendis Sanctorum monumentis apud Pontificios rediviva, demonstretur. Quia Pharisæi sepulcra Prophetarum exornabant, exinde colligit Rev. Abbas, veneratione digna esse corpora mortuorum Sanctorum, cum tamen nihil aliud exinde colligi queat, quam quod tristissimum hoc rerum a majoribus gestarum sit testimonium, isque honor sit civilis, non adoratio religiosa. Hac tamen via Pontificiis Pharisæicam & adscititiam sanctitatem, insatiabilem avaritiam, & truculentum erga veritatis propugnatores animum, Autor objicere aggreditur. Fictam atque imaginariam cathedræ *Jacobi* venerationem, a *Trombellio* ex *Eusebio*
168. productam, apprime discussit Noster in quarta Exercitatione, demonstrando, nihil aliud sibi velle hunc Autorem, quam docere, superstitem fuisse sellam *Jacobi*, & tanquam antiquitatis monumentum monstrari. *Cyrilli Hierosolymitani* autoritas, quæ insitam reliquiis virtutem statuere videtur, in sequenti Exercitatione profertur, & bene monetur, quod, si genuina sint verba, insolenter usurpata inveniantur, ita tamen, ut per *ἄνεργου δύναμιν passivam* intelligat *Cyrillus* facultatem, qua caro nostra capax sit recipiendæ virtutis divinæ, ex qua spes resurrectionis carnis nostræ, ab hæreticis oppugnata, sed a *Cyrillo* in *Catechesi* propugnata, eluceat. Post hæc
179. in sexta Exercitatione *S. Antonii* de mandando terræ corpore suo demortuo desiderium, a *Trombellio* male in partes suas raptum, scite vindicatur. *Septima* & *octava* Disceptatio confirmat argumentum Protestantium, a cultu serpentis æneî depromptum, symbolicam Dei venerationem rejicit, & alias, contra Pontificios allatas, argumentationes munit. Prætermittere hic non possumus, quod Ven: Autor noster suspicetur, incolas tribus Judæ, a bestiis & *Reg. XVII, 26*, post exordium decem tribuum divexatas, hunc serpentem exstruxisse in similitudinem *Mosaicæ*, ut calamitatem ferinam averruncarent a suis limitibus. *Nona* Commentatio ridiculum asino, Christi vectori, cultum a Pontificiis tributum, exponit, &, quantum dignitati Christi adversetur, filium Dei sub pullo asinino coli, demonstrat. *Decima* Exercitatio argumenta, a vanitate & superstitione contra cultum reliquiarum deducta, novis argumentis munit. *Subsequens duodecima* autem, lubricum esse Episcopi Romani judicium in dignoscendis

scendis reliquiis, ostendit, atque ex lepidissimis narrationibus demonstrat, quam sæpe error fuerit commissus, ut Sanctorum resectorum ordo triplex, *excanonizatorum* scilicet, *prohibitorum*, & *expunctorum*, constitui possit. In *duodecima* Commentatione Sanctorum reliquiis denegatur incrementum, seu multiplicatio, ad quam palliandam tres *Trombellius* adduxerat causas, quæ hic refelluntur, uti in *sequenti* disputatiuneula quatuor rationes, quibus ritus aliquis se nobis probare fertur, scilicet antiquitas, continuatio, universalitas, & causæ præstantes, ob quas introductus is est. diligenter examinantur, & falsitatis vanitatisque arguuntur. *Decima quarta* Exercitatio superstitionisam reliquiarum circumductionem, quam processionem Pontificii vocitant, improbat, ita, ut nec in veterum Christianorum moribus, qui nihil horum præter illustres exequias, & splendidas corporum ad humandum translationes, habuerunt institutum, nec in Hebræorum ritibus, qui nullam, nisi quæ in festo tabernaculorum agebatur, processionem norant, Pontificiorum illi plane dissimilem, sed in sacris profanarum gentium, origines ejus rei inveniri queant. In *sequenti* Commentatione varia superstitionis genera recensentur, quæ in religiosis osculis, in reliquiis Sanctorum figendis, occurrunt, & profana ejus rei incrementa enarrantur. In postremis *duobus* Exercitationibus suffitus, Sanctorum reliquiis delatus, improbat, & cultus earum relativus rejicitur. Testimonia antiqua, ex *Constitutionibus Apostolicis*, *Tertulliano*, & *Arnobio*, excitata, & a *Trombellio* depravata, optime restituuntur, ut unicuique appareat, primævos Christianos thura atque aromata ad idolorum cultum non emisse, sed horum usum preparandis & condiendis defunctorum corporibus reservasse, qui pie & honeste fiebat; nihil vero cogitasse de reliquiis, suffitu & thure colendis, quod commode tamen fieri posse, *Trombellius* existimet, quia nec Deo in N. T. amplius thura offerenda placeant, nec verendum sit, ne in thurificatorum notam incurramus, quod veteres Christiani in exercendo hoc genere cultus externi metuebant. Quam imbecillis denique, ultimo loco vindicata, de cultu reliquiarum relativo, sit sententia, qua non reliquiæ, sed Sancti invocati & adorati dicuntur, multis S. Ven. Autor declarat, atque sic huic *Volumini*, quod omnibus laudibus est mastandum, finem imponit. Optamus, ut brevi totum absolvat opus, cujus unicum adhuc *Volumen* expectatur, prioribus illis eleganti, quod speramus, tractandi ratione simillimum futurum.

CHRISTIANI L. B. DE WOLFF UBERIOR DECLARATIO

Moniti de libro, qui anno superiori Haga Comitum, sub titulo:

La Decouverte de la verité & le Monde detrompé à l'egard de la Philosophie & de la Religion, prodiit, inserti Actis

Anni superioris Mense Sept. P. I pag. 523 seq.

Cum anno superiori in Novellis Hagiensibus mihi attribueretur approbatio libri, quem nunquam videram, immo nec vidi in hunc usque diem; postquam impressus fuit, statim publicum monendum esse

dixi, falsum esse, quod librum tum approbaverim, qui neque MSus, neque impressus, mihi unquam fuit exhibitus, ut meam de eo sententiam dicerem. Narravi præterea, qua commendatione subscriptionem a me impetraverit Autor, cum mihi exhiberet catalogum, cui nomen suum dederant, præter multos Principes ac primariæ dignitatis Viros, eruditi complures. Quoniam vero librum nondum conscripserat Autor, qui tantummodo Philosophiæ mentionem faciebat, de religione autem præsus silebat; ideo nullum quoque subscriptionis pretium determinabat, nec, ubi liber prodiit, desideravit, ut subscriptioni satisfaceret. Enimvero, dum hisce diebus ad me perfertur *Tomus XXXVI Pars secunda* Diarii Gallici, quod Amstelodami sub titulo: *Bibliothèque raisonnée* editur, & in quo pag. 368 & seq. liber iste recensetur; non modo vidi, in titulo ad approbationem meam provocari, verum etiam pag. 384 hinc inferri, quod is sub auspiciis meis prodierit. Quoniam hanc diffamationem ferre non debeo; ad tuendam famam meam mortuum anni superioris uberius declarandum esse duxi. Quod si Autor librum suum iudicio meo subiecisset ante, quam eundem prelo commisisset: quod utique facere debebat, si a me approbatum dicere vellet; ipsum statim titulum improbassem, cum ne per somnium quidem in mentem meam venire possit insulsa opinio, quasi nemo adhuc viderit veritatem, nihilque a mente mea magis alienum sit, quam in numerum impostorum referre eos, qui, a vero aberrantes, errores quosdam defendunt. Immo, cum vitam in eo consumam, ut veritates etiam dudum agritas in systema redigam, quo distinctius explicata, ac vi demonstrationis inter se connexæ, intimius perspiciantur, supremum inter impostores locum mihi vindicarem, si saltem titulum libri approbarem. Ecquis vero fuerit, qui tantam mihi insaniam tribuere auserit? Sed, misso titulo, veniamus ad contenta, prouti in Diario narratur; librum enim ipsum, quemadmodum dixi; nec vidi, nec videre aveau, cum tempus mihi pretiosum sit, quam ut pessime id colloceam. Autor contumeliis nefandis lacerat Philosophos atque Theologos, se ipsum supra omnes extollens. De negotiis publicis, præsertim huius temporis, sibi iudicium sumit, & se Politicos omnes longo intervallo post se relinquere, profitetur. Omne acerbitalis suæ virus evomit adversus *Cartesium* ac inprimis *Newtonum*, quorum notiones de creatione mundi & motu planetarum, nec non de lumine & coloribus, impugnat. Pessime traducit, quicquid de existentia Dei, & natura & attributis ipsius, nec non de natura & immortalitate animæ, tradiderunt Philosophi ac Theologi, nec præter Theologos alios dari Diabolos, contendit. Negat, dari istiusmodi Paradisum, seu locum beatorum, tale infernum, quale Theologi docent. Negat efficaciam Sacramentorum, meritum ac divinitatem Christi, & mysterium Trinitatis, naturæ, rationi, sacræ Scripturæ, & experientiæ, contrariam pronuntiat. Blasphemam vocat distinctionem ejus, quod est supra & quod est contra rationem, ac, indicium malæ causæ eandem esse, dicit. Nec minus rejicit omnia miracula, etiam a Christo patrata, saltem quatenus

ab ho-

ab hominibus patrata feruntur. *Leibnitii* argumentum pro existentia Dei, ab existentia mundi petitur, puram principii petitionem vocat. Immo ipsa Scriptura sacra nullius apud ipsum auctoritatis est, quam de natura rerum non aliter loqui asserit, quam secundum ideas, quas sibi vulgus fingit. Prophetas impostores & blasphematores vocare non erubescit. Doctrinam quidem Apostolorum esse bonam, sed eos per falsa miracula imposuisse populo, ut fidem ei conciliarent, & adversus insultus Judæorum se munirent. Nolumus plura in medium proferre, cum ex iis, quæ attulimus, abunde pateat, quanta sit hominis infania, quam impotens animus. Ecquis vero sibi persuadere poterit, qui vel obiter libros meos inspexit, me taliâ approbare, quæ e diametro repugnant doctrinis meis, ac meo scribendi mori? Ego nunquam probavi, nec etiamnum probo, ut alium refutaturus, vel impugnaturus, verbis in alterum injuriis utatur. In refutatione abstinendum esse a verbis, demonstro §. 1056. Logicæ, quæ contumeliam, vel injuriam, redolent, inprimis ubi refutandum erroris convincere studeas, & commendo omnium maxime, ut quis veritatem demonstraret, cum eò ipso contraria sententia sit refutata, §. 1035 Logicæ. Immo eadem jam docui ac inculcavi in Logica, Germanice conscripta ante annos triginta quatuor, quæ, in sermonem Batavum una cum ceteris scriptis Germanicis, idiomate patrio ante complures annos a me editis, translata, Amstelodami edita fuit. Hanc etiam rationem reddo, cur de refutandis erroribus in scriptis meis parum sum sollicitus, sed omnes potius ingenii nervos eo intendam, ut veritas in aprico collocetur, *Not. §. cit.* In *Parte sexta Juris natura* §. 595 demonstro, non licere per contentum, aliorum ad nominis gloriam contendere, §. 906, refutatorem a conviciis abstinere debere, nec libertatem philosophandi, seu sentiendi, tollere obligationem eruditorum ac hominum omnium promiscue, §. 911. Eruditum etiam, qua eruditum, obligari ad exemplum bonum aliis præbendum, §. 882, & nisi faciat, gravius peccare aliis, §. 882. Neminem eruditorum alterius famæ ac laudis, sive meritæ, sive immeritæ, detrabere debere, §. 893, ut alia taceam. Qui scripta mea perlegerit, is diffiteri non poterit, me neminem nominatim perstringere, sed aliorum famæ omni modo parcere. Multo minus autem reperiet, quod virosum, quorum eximia in scientiam sunt merita, famam lascivere studeam. Quamvis non omnia mihi probentur, quæ a *Cartesio* dicta sunt, eum tamen maximi facio, & me multa eidem debere, lubens profiteor. Testem appello Epistolam dedicatorem ad *Tomum secundum Theologiæ naturalis*, in quo Systema Theologiæ naturalis ex notione entis perfectissimi deduxi, emendatis iis, quæ circa demonstrationem *Cartesii* de existentia Dei desiderarunt eruditi, ut taceam loca alia, in scriptis meis obvia, ubi de *Cartesii* meritis dicendi occasio erat. Quanti faciam *Newtonum*, non ignotum esse potest iis, qui scripta mea legerunt. Nec sine indignatione lego, si quis meritis ejus summis detrabere ausit. Ad exempla *Cartesii*, *Newtoni*, & *Leibnitii*, provocare soleo, eruditus modestiam commendaturus. Immo Scholasticos laudo, quod rationibus inter se certent, non conviciis, nec eorum ac *Aristotelis* contem-

tum

tum æquo animo fero. Quam æquum me iis præbeam, abunde docent exempla definitionum obscurarum, quas in Ontologia dederunt, ad distinctas, quas in earum locum substitui, reductarum. Cognitionis naturæ mathematicæ, quam *Newtonus* in eximio opere Principiorum Philosophiæ naturalis Mathematicorum insigniter promovit, speciem maxime illustre agnosco ea, quæ de Systemate mundi tradidit. Vid. *Nozani* ad §. 16 *Disc. prelim. Logic. præmiss.* Theoriam de luminis heterogeneitate & coloribus ipse defendo in Physica, etsi in explicandis coloribus fixis corporum paulo aliter procedam. Theoriam de fluxu & refluxu maris ibidem ceteris hypothesebus præfero. Longe aliter igitur de iis judico, quam perverse mentis *Hatzfeldus*. In *Parte prima Theologiæ naturalis* ipsæmet existentiam Dei ex contingente existentia mundi demonstro. Distinctionem eorum, quæ sunt supra, & eorum, quæ sunt contra rationem, probo §. 454 *Part. I Theol. nat.* nec impossibilia esse, quæ sunt supra rationem, §. 456 evinco. Et hinc §. 462 deduco, mytheria non contradicere principiis rationis, ac, in revelatione divina mytheria contineri debere, ostendo §. 463. Quomodo Deus facultatem patrandi miracula homini, vel angelo, concedere possit, intelligibili modo explico §. 472. Quæ de Deo & attributis divinis ex principiis rationis demonstro, ea cum Scriptura sacra convenire, ubivis evinco, ut ex consensu rationis cum Scriptura tanto evidentius pateat hujus veritas. Non admitto, Scripturam loqui ad captum vulgi, multo minus eam loqui secundum ideas, quas sibi vulgus fingit; sed in eadem Deo tribui membra corporis humani in significato quodam generali, qui attributo cuidam divino & usui illius membri communis est, §. 103 demonstro. In *Parte autem secunda Theologiæ naturalis* prolixè admodum declaro, quomodo Deo sensus, imaginatio, & affectus, per eminentiam tribuantur. Quam profundus sit Scripturæ sensus, & quomodo indagari possit, aliquot speciminibus probo in *Horis subsæcivis Marburgensibus*. Etsi multa scripserim, nihil tamen in iis deprehendetur, quod faveat profanitati: quæ etiam ratio est, ut Inquisitores, cum Opera mea philosophica Veronæ recuderentur, in censura, singulis Voluminibus præfixa, attestati sint, nihil in iis contineri, quod sit contra fidem Catholicam. Immo non ignoro, Theologos haud paucos confiteri, ex scriptis meis firmissima præsidia peti posse adversus eos, qui religionem revelatam impugnant. Quam æquum me præbeam Theologis, si sententia quædam philosophica sententiæ Theologorum repugnare videtur, vel eo iudicari potest, quod de *Galileo*, ob defensum Systema terræ motæ a Curia Romana damnato, annotavi ad §. 105 citati antea Discursus, & de instituto Patrum Religiosorum quoad communionem bonorum *Not. §. 31 Part. II Jur. nat.* De factis vero Regum ac Principum & Ministrorum, quorum consiliis utuntur, nunquam mihi iudicium sumsi, nec unquam sumam, quippe qui a dogmatis ad exempla, præsertim hujus temporis, nunquam descendo. Hactenus dicta qui perpendit, is facile agnosceret, quo jure *Hatzfeldus* affirmare possit, me librum ipsius insulsum, in alios maxime injurium, atque impium, approbasse, & num fidem ullam mereatur, qui asserit, eum sub auspiciis meis produisse.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Decembris Anno MDCCXLVI.

HISTOIRE GENERALE DES AUTEURS SACRÉS ET
Ecclesiastiques, &c.

id est,

*HISTORIA GENERALIS AUTORUM SACRO-
rum & ecclesiasticorum, complectens illorum vitas, ca-
talogum, examen criticum, judicia, chronologiam, ana-
lysin, & recensionem diversarum editionum, operum ipso-
rum, &c. Autore R. P. REMIGIO CEILLERIO,*

Benedictino.

Tomus XII.

Parisiis, apud Paulum du Mesnil, 1744, 4 maj.

Alph. 4 plag. 4½.

Recensionem operum *Augustini*, in *superiori Volumine* ex-
ptam, Rever. *Ceillervius* in presenti pertexit, subji-
cens notitiam Conciliorum, illa tempestate habitorum. *Arti-
culo I* enarrantur libri, comprehensi *Tomo X*. Agitur ergo *Par. 1*
de libris *de meritis peccatorum, illorumque remissione, sive de
baptismo infantum*. Inscriptus hos *Marcellino*, ut dubia, a Pelagia-
nis mota, solveret. In recentioribus editionibus titulus est: *de
Baptismo infantum*, quoniam hic certissimum est indi-
cium peccati congeniti. *Paragr. 2* sermo est de libro *de spiritu
& litera*. Occupatur hic *Augustinus* in explicatione loci *1 Cor.
III, 6: Litera occidit, spiritus autem &c.* ut dubia, a *Marcellino*
occasione prioris libri objecta, expediret. Scriptus videretur
A. 412. *Par. 3* disseritur de libro *de natura & gratia con-*

Q 999

372

tra Pelagium. Composuit hunc inductus precibus *Timasii & Jacobi*, qui quondam discipuli *Pelagii* fuerant, & illius laqueis se expungere præoptabant. *Par. 4* de libro *de perfectione iustitie hominis* singularia proferuntur. Non tam est liber, quam *Epistola Possidii* in catalogo pro legitimo *Augustini* sæcra agnoscit, sub cuius etiam nomine citatur a *Fulgentio & Prospero*. Prodiit circa finem A. 415. *Par. 5* in scriptus est *de libris de actis Pelagii*. Errores Pelagiani in Concilio *Hierosolymitano & Diospolitano* examinati & condemnati erant. In iius quæ gesta erant, literis consignata acceperat *Augustinus* vel a *Joanne Hierosolymitano*, vel *Innocentio*, Romano Episcopo, super quibus sententiã suam expromsit sub finem A. 416, vel initium A. 417. *Par. 6* est de libris *de gratia Jesu Christi & de peccato originali*. Hæresi Pelagiana cum autoribus suis Romæ per *Innocentium & Zosimum* condemnata, libros hos divulgavit A. 418. *Par. 7* exponit de libris *de matrimonio & concupiscentia*. *Pelagius* ac *Cælestinus Augustinum*, peccatum originale propugnantem, criminati erant, ac si matrimonium condemnaret. Docet igitur, matrimonium esse bonum, & concupiscentiam vitam per illud non excitari, sed potius reprimi. *Par. 8* de *IV Libris* agit *de anima*, deque illius origine. Directi sunt adversus *Victorem*, qui contra *Augustinum* de animæ ortu quædam monuerat, adhuc errorum aliquot Pelagianorum & aliorum se suspectum reddiderat. Hunc igitur in præsentî libello sub finem A. 419, vel initium A. 420, est aggressus. *Par. 9* persequitur *IV Libros ad Bonifacium contra Pelagianos*. Pelagiani binas Epistolas Romam miserant, ut ibi factionem suam confirmarent. Has Pontifex per *Alypium* ad *Augustinum* perferendas curaverat, ut de illis iudicium ferret. Quare hic, ut vim hostium veritatis infringeret, & rectius sentientes ab erroribus præcaveret, libros hos circa A. 420 *Bonifacio* destinavit. *Par. 10* destinatus est *VI Libris contra Julianum*. *Julianus* hic ob non vulgares animi dotes ac doctrinam ad dignitatem ecclesiasticam evehctus erat; sed illa, ubi factioni Pelagianæ accesserat, & a vitæ sanctimonia deflexerat, excidit. Hic libellis aliquot *Augustinum* laceffiverat, qui ejus vafritiem ac vanitatem circa A. 421 depexam dedit. *Par. 11* de libro *de gratia & libero*
arbitrio

arbitrio varia nos docet. Ad *Valentinum* & alios religiosos in monasterio Adrumetino circa A. 426 & 427 est datus, ut lites, super utroque argumento exortæ, componerentur. *Par. 12* agitur de libro *de correctione & gratia*. Hic superiorem proxime excepit, ubi cognoverat Autor, illius beneficio lites sopitas esse. Nimirum, quoniam religiosorum unus objectionem contra illum formaverat, hæc in novo hoc libro enodatur. *Par. 13* de libris *de prædestinatione sanctorum, & dono perseverantiæ*, exponitur. Huic doctrinæ ex Massiliensibus nonnulli dubia obmoverant, quæ e medio tolluntur. *Par. 14* de opere imperfecto *contra Julianum* nos docet Autor. Hic VIII Libris multa cum superbia *Augustinum* & *Alypium* perstrinxerat, quorum quinque *Alypius* Roma ad Hipponensem demiserat, rogitans eum, ut eosdem refelleret. Antistes, videns hominis levitatem & inanes verborum strepitus, initio vix a se impetrare potuerat, ut in eosdem calamum stringeret, sed veritus, ne minus exercitati, illos legentes, in errorem inducerentur, in illis refutandis ad finem usque vitæ se occupavit. Appellatur opus imperfectum, quoniam reliqui Libri ad ipsum delati non sunt. *Par. 16* de operibus ipsius perditis inscriptus est. *Augustinus* ipse in *Retractionum* libris, pariterque *Possidius*, horum librorum mentionem faciunt, qui non amplius supersunt. *Par. 17* ordine exponit Autor sententiam *Augustini* de præcipuis Christianæ religionis dogmatibus. Nimirum per omnia ipsius opera divagatur, & quid de gravissimis & momentosissimis capitibus religionis senserit, propriis ejusdem verbis, Gallice redditus, declarat. *Par. 18* sistit *judicium de scriptis Augustini, & diversas illorum editiones* enumerat. Ut sanum de illis *judicium* fieri possit, in suas classes dividenda esse censet Autor. In libris, quos contra Philosophos paganos consignavit, mirabilem quandam præstantiam animadverti judicat, sive quis castimoniam & stili elegantiam, sive ratiociniorum & cogitationum pondus, sive evidentiam solutionum, quibus difficultates luculentius longe, quam ante ipsum a quoquam est factum, expedit, respiciat. Libri, quos de vera composuit religione, singularem illius prorsus amorem ingenerant, & aversionem ab omnibus fictis, quas

debellat, religionibus. Ex Epistolis elucet egregiam ingenium, vasta scientiarum amplitudo, eloquentia nativa, prudentia consummata, zelus vivus & ardens pro ecclesie salute, amor veritatis constans, solida pietas, propensio in omnes, modestia, qua nemini facile cedat. Commentarii ejus in Scripturam S. eo tendunt, ut illius rectus sensus eruatur, & lector ad pietatem incendatur. Existimatio ipsius in hoc doctrinae sacrae genere erat tanta, ut praecipui illius temporis Episcopi ab eo difficiliorum locorum illustrationem sibi expeterent. Ab ipsis Conciliis *Numidiae* & *Carthaginensi* mandabatur ei, ut integrum Commentarium in S. Scripturam conficeret. In explicatione V. T. ad allegorias saepe quidem delabitur, sed sit illud, ubi sensum literalem ante declaraverat, vel sensus literalis ita clarus est, ut explicatione non indigeat, vel ubi illum alibi explanavit, vel is non ita facile indagari poterat. Scripta ipsius moralia optimis praecipis, quibus virtutis studium, & peccati fuga, inculcatur, sunt re-ferta. Doctrinam de gratia, licet spinosis quaestionibus sit obsita, eum tamen in modum tractavit, ut veritatis studiose se facile commendat. Hinc ad recensionem editionum omnium operum *Augustini*, tum singularium, tum integrorum, se recipit. Integrorum Operum prima editio est illa, quam paravit *Jo. Amerbachius*, qui, quicquid scriptorum *Augustini* in Bibliothecis Italiae, Galliae, & Germaniae, conquirere potuit, sollicitate collegit. Illa, IX. distincta Voluminibus, prodiit Basileae ab A. 1504. ad 1506, in qua tamen quaedam scriptorum *Augustini* desiderantur. Integriorem dedit *Erasmus*, quae ex officina *Erolenii* Basileae A. 1529 luci est data. Integerrima & praestantissima est illa, quam procurarunt Sodales *Benedictini* Congregationis *S. Mauri*, adornatam ad Codices MStos omnes, quotquot haberi poterunt, & omnes antiquas editiones, lectionibus variantibus, secundum certos canones criticos ad examen revocatis. Prodiit Parisiis apud *Fr. Magnesium* ab A. 1677. ad 1700 XI Tomis. Ipsa illa repetita est Antverpiae, vel potius Amstelodami, A. 1700, eadem forma, totidemque Tomis. In decimo habetur analysi libri de correctione & gratia,

gratia, qui ab *Antonio Arnaldo* jussu *Harlei* ommissus erat. Additus est *Tomus XII*, cui titulus: *Appendix Operum S. Augustini. Jo. Clericus* in Notis passim non optime de *Augustino* senserat; quare in ipsum *Robertus Jenkius* & *Ludovicus Antonius Muratorius* stricuras duxerunt. Sequitur jam in *Opere Ceilleriano* Caput de *Conciliis*, cujus *Artic. 1 de Conciliis Carthaginensi, Milevitano, &* quod in urbe *Ptolomaida* est habitum, commemorat. Moris erat in Africa, quovis anno Concilium aliquod generale ex omnibus provinciis convocare, sed A. 401. duo congregabantur, alterum d. 6 Jun. alterum d. 13 Sept. In priori actum est de suppendo defectu ministrorum ecclesie, abolendo profanorum Deorum cultu in Africa, maxime in locis ad maritimam oram sitis, de ecclesiis judicio civili: eximendis, festis diebus paganis interdendis. In posteriori statutum est, Donatistas in posterum majori cum mansuetudine tractari debere, quo illa allesti, ad ecclesie consortium redirent. Concilium *Milevitanum* celebratum est: A. 402. d. 27 Aug. in quo sancitum est, ut Episcopi omnes & deputati presentes, concordie testandae ergo, confirmarent. Canones Conciliorum Hipponensis & Carthaginensis, quos etiam sua manu subsignarunt. A. 403. d. 25 Aug. aliud *Carthagine* est indictum, in quo decretum fuit, Donatistas in ecclesie societatem recipiendos, si quidem redire non abnuerent; propterea scriptum est magistratibus, ut id Donatistarum antistitibus significarent, qua una cum Catholicis in unum coirent, & de modo reconciliationis agerent. In Conciliis *Carthaginensibus* A. 404. & 405. pariter deliberatum est, qua ratione pax ecclesie, sublata dissensione Donatistica, restitui queat. In illis, quae inde ab A. 407. ad 410. sunt convocata, non memorabile quid est gestum. *Ptolemaidense* non tam Concilium, quam conventus Episcopi & Presbyterorum suorum, fuit. *Andronico*, Praefecto Pentapolitano, A. 411. sacris est interdictum, quod tyrannidem exercuisset, multisque criminibus contra Deum & homines se obstrinxisset. *Articulus II de Concilio Romano sub Papa Innocentio I. & Concilio Cirtensi*. exponit. In Concilio Romano, habito A. 401. sedente *Innocentio*, varii Canones sunt conditi, qui exhibentur. *Cirtense* A. 418. in causa Donatista-

rum, quibuscum de rebus, religionem spectantibus, differerunt, est institutum. *Articulus III de Concilio Bracarenfi* differit. In Collectione Conciliorum *Labbeana* conspiciuntur acta Concilii *Bracarenfis*, A. 411, uti fertur, convocati, quæ ipsa repetit *Harduinus*, sed addit observationem aliquam *Jo. Baptista Perezii*, Canonici Toletani, illa *videlicet* postulantis, quod ipsum etiam est iudicium *Aguirrii*, ecclesiæ Romanæ purpurati, quorum sententiæ calculum addit Noster, post Seculum demum XII protrusa esse. *Artic. IV de Conciliis contra Pelagianos* agit. *Pelagius & Cælestinus*, quod ante clanculum fecerant, nunc publice doctrinam de gratia & labe congenita aggrediebantur, & speciatim hic omni contentione vitæbatur, quo Presbyter ordinaretur. *Aurelius* igitur Episcopus, à quibusdam veræ doctrinæ studiosis exstimulatus, adversus ipsum Concilium coegit, in quo comparere est iussus. In illo quæ actitata sunt, ad nos non integra pervenerunt. *Augustinus & Mersator* partem tantum aliquam scripto sunt complexi. *Hierosolymitanum* A. 414 sub finem Junii initium suum habuit, indictum a *Joanne* Episcopo, in quo causa *Pelagii* in examen missa, & sententia *Augustini* contra illum confirmata est. Eadem de causa Concilia *Diospolitana* A. 415 d. 20 Dec. *Carthaginense* A. 416 mense Jun. *Milavianum* eodem anno circa mensem Septembrem, *Carthaginensia* A. 417 d. 12 Mart. & A. 418 d. 1 Maji, sunt celebrata. Tandem *Artic. VI Concilium Carthaginense in causa Apiarii* describit. *Apiarius*, Presbyter Siccensis, ob vitam male actam loco erat motus per *Urbanum* Episcopum; quare ille ad iudicium Pontificis Romani *Zosimi* provocavit, qui legatos tres in Africam misit, ut causa *Apiarii* cognosceretur. Actum igitur in hoc Concilio de eo est, num provocaciones ad sedem Romanam locum habere possint. Ipsa hæc causa est continuata *Carthagine* in Concilio, cogregato A. 419 d. 25 Maji, cum interea temporis *Zosimus* viventium numero exemptus esset, & legati, ipso mortuo, in Africa remansissent. Annexa est fini *Voluminis* hujus Epistola, ad *Ceillerum* directa, de sensu verborum *Augustini Confess. Lib. X Cap. 31: Ebrietas longe est a me: misereberis, ac appropinquet mihi. Crapula autem nonnunquam surrepit*

seruo

seruo tuo: misereberis, ut longe fiat a me. Index materiarum
Volumen claudit.

DELLA INFALLIBILITA' E DELL' AUTORITA' DEL
Romano Pontefice sopra i Concili Ecumenici, ristretto di un'
Opera sopra lo stesso argomento di F. G. A. ORSI,
dell' Ord. de' Pred. S. D. S. C. D. L.

id' est,

EX REV. P. ORSII LIBRIS DE INFALLIBILI-
tate & autoritate Pontificis Romani supra Conci-
lia Oecumenica Epitome.

Tomi II.

Romæ, e typographico Pagliarinarum, 1741, 8.

Tom. I plag. 17, Tom. II plag. 14.

Scopus libri in eo versatur, ut repellantur argumenta libro-
rum, qui, Alpibus superatis, Italiam pervagantur. His
enim in causa sunt, ut reverentiam Itali in dies imminuant,
quam Pontifici Romano majores ipsorum præstiterunt. Scri-
pti apparent libri illi Italico sermone. Rev. Autor
ipsis tribuit perspicuitatem, elegantiam, brevitatem, ac fa-
cultatem & vim in animos hominum irrepenti. Eam ob ra-
tionem ipse ex Opere suo majori Latino hoc compendiosum
opus, ut libellis illis obdat pessulum, extraxit. Appellan-
tur hi vulgo *Præfationi Ultramontane*: Constitutum jam fuerat
Editori *Observationum literariorum Veronensium*, epitomen
ejusmodi condere. Nec tamen ejus recensione ac consilio
contentus esse videtur Autor, qui Præfationem adornavit.
Præmisit idem indicem scriptorum *Orsii Tomo primo*. Uter-
que vero *Tomus* complectitur *Libros VII* ac breviaria duo.
Libro primo exponitur de Romanorum Pontificum autoritate
in controversiis decidendis, quæ agitata sunt in Conciliis ec-
clesiæ oecumenicis. *Secundo* disseritur de privilegio, erro- Tom. II
rem excludente. Id. superstruitur autoritati, qua Pontifices pag. 194.
ferun-

- feruntur confirmasse Concilia oecumenica, ac opinioni illi, quæ dicitur, necessarium esse in orbe Christiano fontem quandam
- pag. 244. & originem ecclesiasticæ jurisdictionis. Additur id etiam *Libro III*, controversias hæc multas a Pontificibus Romanis sine ullis Conciliis oecumenicis fuisse diremtas. Hæc est *Tomæ prioris* summa. *Posterior* continet *Libros* reliquos. *Quarto* demonstratum i vit Epitomator, Pontificem Romanum esse extra erroris aleam collocatum, eo quod Christus de ecclesia sic tradidit: *Es porte inferi non prevalebunt adversus eam.* Non omittit id *Pauli* de ecclesia testimonium, quo hæc vocatur columna & firmamentum veritatis. Ipse credit, *Petro*, id est, Romanis Pontificibus, ecclesiam Christianam veluti fundamento esse superstructam, siquidem *Petrus*, prouti testantur non pauci, ex constantia & firmitate fidei reportavit nomen *Petri*. Testes inter illos laudantur *Ambrosius*, *S. Leo*, *S. Prosper*, *S. Eucherius*, *S. Petrus Chrysologus*, *S. Cyrillus Alexandrinus*, *Hincmarus Rbemensis*. Sunt, qui *Petrum* vocarunt lapidem fundamenti ecclesiæ. Inter hos refert Autor *Hilarium*, *Basilium*, *Epiphanium*, *Hieronimum*, *Leonem*, *Cyrillum*, aliosque. Hos vero fuisse peræque infallibiles, ipse haud contendit. Nec rationem habet diversitatis opinionum, quæ in Patrum scriptis dominatur. At id ipsum non erat destinationi ipsius proprium. In eo enim occupatus est, ut *Orsi* expositionem copiosam in compendium contrahat. *Libro quinto* expenduntur decreta Concilii Pisani, ac decreta sessionis quartæ ac quintæ Constantiensis edisseruntur, ac eorum sententiæ occurrunt, qui potestatem Pontificiam Conciliorum Oecumenicorum potestati submitunt. *Libro sexto* docetur, pondus nullum additamenti decretorum Synodi Constantiensis ac Basileensis inesse, sententiamque, illis adversantem, inniti decretis *Eugenii IV*, Synodi Florentinæ, ac quintæ Lateranensis. *Liber septimus* exhibet formam monarchiæ ecclesiasticæ, ac succinctam tractationem de Romani Pontificis supra decreta & Canones ecclesiæ autoritate. In calcæ operis præsto sunt duæ compendiosæ expositiones, quibus & infallibilitas Pontificis Romani, & ejus in Concilio Oecumenicæ
- Tom. II
pag. 3.
5.
6.
7.
93.
168.
250.
283.
- nica

nica potestas, pertractatur per modum succinctæ repetitionis. Congruit compendium cum Opere *Orsi* majore. Stilus est brevitatem, perspicuitatem, & elegantiam, commendabilis. De argumento libri, ac rationibus, inibi expositis, jam non est, quod copiose moneamus.

THEOLOGIA PRIMORUM CHRISTIANORUM
dogmatica, ex monumentis Patrum ecclesiasticis collecta, Autore JOANNE CHRISTOPHORO
HARENBERGIO.

Bruntūci, 1746, 4.

Plag. 12.

Solent sapius de eo Christiani esse solliciti, quænam fuerit doctrina, quæ dogmata, ecclesiæ primæ, ac a laboribus Apostolorum adhuc calentes. Eandem sollicitudinem S. Rev. Auctor, Ecclesiæ Scheningensis prope Brunsvicum Præpositus; ad hanc tractationem attulit. In limine statim, quid notionis de ecclesiâ primæ Christiani foverint, exprimit. De libris canonicis sacris, quot & quales in ecclesiâ prima exstiterunt, ita commentatus fuit, ut fide *Melitonis, Origenis, Hieronymi, Eusebii, Ruffini, Innocentii I,* Concilii Laodicensis, *Augustini,* & aliorum, nitatur; ut, illud *Joannis* de tribus in cælo testibus *1 Jo. V, 7,* genuinum esse, ostendat; ut doceat, eos, qui ævo Apostolico ac ætate subsequente libris Christianorum sacris vel fidem detrahere, vel eos truncare, vel eis novos libros supponere, pretium operæ fore existimaverint, aut civitatis Christianæ fuisse expertes, aut ab hac fastiditos & ejectos, omnes vero ad unum de origine & fide librorum utriusque Instrumenti divinatorum iudices fuisse ineptos. Ostendit idem porro, quo studio olim Apostoli scripta sua contra omnem fraudem præmuniverint, qua fide cœtus sacri authenticas Apostolorum literas custodiverint, & qua diligentia cœtus civitatis Christianæ continuo omnia ad amissim Codicis sacri exegerint. *Stephanus Baluzius* in *Notis ad Agobardi Opera* pag. 9 dilucide: *Itaque sic persuasum erat, nullius momenti esse regulas ecclesiasticas, nisi consonarent sanctis Scripturis.* Quo

Pag. 12.

15.

R r r r

ficbat,

- fiabat, ut, quoties Romani Pontifices ad Synodos mitterent Epistolas in causa fidei, Episcopi congregati examinarent, an Epistole ille congruerent sacris Scripturis.* Ad has suos remiserunt *Polycarpus, Clemens Romanus, Ignatius, Clemens Alexandrinus, universi Patres primi.* De *Hellenistis* breviter describit. De origine translationis V. Test., a LXX adornatz, parte exponit. Lessionem Codicis sacri Christianis singulis patuisse, docet. Affert illam P. *Georgii Ambianensis, Minoritæ* Capucinæ, Parisiis apud suos Theologi, qui *Tertullianum* Parisiis A. 1646 fol. edidit, querelam, quæ legitur in *Notis* ibi ad *Scorpiacum Cap. 12 pag. 456 Tom. I: Nunc vix etiam in sacris Scripturae audiuntur. Vix decurtata unius Capituli verba delibantur.* Addit, *Gregorium VII & Innocentium III* fuisse primos, qui noluerint, sacras literas in vernaculo sermone legi ab universis Christianis. *Menardum* tamen A. 1479 aliosque eâ ætate commendasse omnibus sacri Codicis lectionem, monet. Exponit originem verborum exegeticorum, quibus Patrum nonnullorum scripta laborant. Laudat tamen medullam fidei Patrum, eorum merita, constantiam, & vitam divinam. Quid *traditionum* nomine ipsi designaverint, indicat. Adjungit ceteris studium Patrum, in orthodoxia conservanda collocatum. Differit de compendiosis libellis, quibus nomen *διδαχῆς Ἀποστόλων, διδασκαλίας τῶν Ἀποστόλων*, ad hæsit. De Symbolo Apostolico exponit succincte. *Emanuelis a Schelstrate disciplinam arcani* sub judicium vocat. Laudat autorem *Testamentorum XII Patriarcharum*, rarus, e scriptis hæreticorum & Sibyllinis oraculis micæ doctrinæ Christianæ passim elucere. Recenset Patres trium Seculorum priorum, quorum adhuc existant monumenta. *Origenis* de Deo trino fidem prædicat, secutus indubie testimonium *Socratis H. E. VI, 13, & Georgii Bulli in Defensione fidei Nicenæ pag. 127.* Indicat testimonia Pontificiorum, Reformatorum, ac nostratum Theologorum, de nævis ac nonnullis erratis Patrum, ad summa fidei capita haud referendis. Quanto studio Christiani doctores sectarum omnium ad pronuntiata primorum Christianorum confugere soleant, significat. Exponit

ponit hōram sententiam de Deo uno ac trino, de utraque Christi natura, de humanitatis Christi statu utroque, de ejus ad inferos descensu, de divinitate Spiritus sancti, de gratia Dei ac redemptionis Christi universalitate, de inaudita olim inter *latriam, duliā, & byperduliā*, distinctione. Ostendit Pag. 51.
idem, cultum imaginum a Christianis primis fuisse alienum, ortum quippe a Carpocratianis & Gnosticis. Nonnihil intexit de statua Hæmorrhousæ Paneadensi, quam putat *Hadrianum* Imperatorem exhibuisse. Imaginem Christi hominis in conventibus Christianorum Seculo IV incunte jam existisse, largitur, inductus testimonio *Lactantii*, ac suffragio *Stephani Baluzii*. Crucis signum Seculo jam II in eis adhibitum esse 53.
citra ullum cultum adorationis, vel honoris, comprobatur ex *Tertulliani Apologes. Cap. 16, Minucio Felice Cap. 12 §. 5, & Autore ad Nationes 1, 12*, qui obtestationem exterorum repulerunt. Ostendit, *Mariam* Deiparam ad finem usque Seculi XII creditam fuisse in peccati insiti labe & conceptam & natam, testem laudans *Antonium Lampridium de Superstitione vitanda Cap. 24 pag. 181 seq.* qui librum suum Mediolani ac Venetiis A. 1740, 4, evulgavit. Angelis primos Christianos nullum cultum exhibuisse religiosum, docet ex *Origene contra Celsum Lib. I pag. 10, Lib. V pag. 239, Lib. VIII pag. 386, Eusebio Præp. Evang. VII, 15, ac Demonstr. Evang. Lib. III pag. 106 seq.* Cultum illum ab hæreticis esse profectum, tradit ex *Tertulliano de Prescript. hæret. Cap. 33, Epiphano Her. 21 Sect. 4, Augustino de Her. 39, ac Prædestinato de Hæres. Lib. I Her. 39.* 55.
Reliquiis Martyrum primos Christianos nullum detulisse cultum religiosum, docet. Id ipsam copiose demonstravit *Christ. Kortboltus in Pagano obreclatore Cap. 8 §. 2 pag. 369 seq.* Noster de peccato originis, ejusque autoribus, de baptismo infantum & adultorum, de confirmatione baptismali, de sacra Cœna, de figura panis consecrandi ac calicis, de unico Christi sacrificio, de arca elemosynaria, de oblatione corporis Christi representativa, de invocatione Spiritus sancti eucharistica, de conventibus Christianorum, de eucharistia parvulorum, de templis, ac de ecclesia, ex mente primorum Christi-

- Pag. 77. *stianorum*, differit. Inferit nonnihil de origine dioceseos ecclesiarum, Archiepiscoporum, plebis potestate in ecclesia, de conjugio Clericorum, de electione Episcoporum & Presbyterorum, de iudice controversiarum theologiarum, de successione & doctrinali & personali, ac de modo agendi contra hæreticos usque ad *Augustinum*. Laudat *Lactantii* pronuntiatum de præstantia & viribus religionis Christianæ flexanima & vorticordia. Prædicat innocentiam & amorem mutuum primorum Christianorum. Subjungit tandem pauca de præfici orbis theogoniis, ac *Sanctionibus* fide, cujus apud *Eusebium* exstat Phœnicia vetus theogonia. Collegii Carolini Brunsvicensis usibus Cel. Autor hanc suam Commentationem ita consecravit, ut ejus florem & incrementa prosperrima summis laudibus evehat & extollat.
86.
91.
93.

APOLOGIA PER LA VITA DI S. FILIPPO NERI, &c.
id est,

APOLOGIA CAJETANI VULPII, PRESBYTERI
Patavini, pro vita S. Philippi Nerii, scripta per
P. P. ANTONIUM GALLONIUM & PETRUM
JACOBUM BACCIUM, Congreg. Orator. contra in-
sultus & accusationes cujusdam Academici
Inthronati.

Patavii, apud Josephum Cominum, 1740, 8.

Plag. 4.

6. Academico cuidam visum erat in libro, *degli studi delle Donne* (de studiis fœminarum) inscripto, liberius sentire de vita *Philippi Nerii*, a Duumviris, Congregationis Oratorii sodalibus, conscripta. Tradunt consortes hujus societatis, *Philippum Nerium* scripsisse regulas Congregationis Oratorii. Inthronatus originem harum ad *Philippi* discipulum, P. *Petrum Consolinium*, retulit, qui eas A. 1612, annis 17 post *Nerii* obitum, literis consignavit. Haud refragatur Noster, ratus, *Consolinium* regulas dilatasse ac scripsisse, quas vivus *Nerius* suis injunxerit observandas. Inthronatus ægre fert, in *Galtoniana*

Ioniana ac Bacciana Nerii vita legi, hunc reliquisse hæredibus non nisi horologium, quinquaginta Scutatorum pretio æquale. Addiderat idem nonnihil, initiis Congregationis adversum, quod per ipsas *Nerii* literas, A. 1581, 15 Jul. scriptas, labefactatur. Putarat idem, *Nerium* frustra appellatum fuisse a Duumviris *fundatorem archifraternitatis S. Trinitatis Convalescentium & Peregrinorum*. Opponit Antagonistæ Rev. *Vulpus* literas *Urbani VIII* bullatas, ac *P. Dominicum Sonzonium, Nerii* biographum, *Cap. 33*. Inthronato visum fuerat, heroicam *Nerii* paupertatem oppugnare, ac meminisse horologii, de quo diximus. Noster contra respondet ad objectiones singulas, laudatque *Gallonii* vitam *S. Philippi Nerii*, Romæ A. 1600, 4, editam, ejusdemque librum *de Cruciatibus Martyrum*. Italico sermone prodiit posterior liber A. 1591, 4, Romæ, sub titulo: *Trattato degli strumenti e delle varie maniere di Martirio usate da' Gentili contra i Cristiani, descritte e intagliate in rame da Antonio Tempesta, opera di Antonio Gallonio, Romano*. Postea, scilicet A. 1594, 4, idem liber veste Latina indutus apparuit sub hoc indice: *De S. S. Martyrum Cruciatibus Antonii Gallonii, Rom. Congregationis Oratorii Presbyteri, liber, quo potissimum instrumenta & modi, quibus iidem Christi Martyres olim torquebantur, accuratissime tabellis expressi describuntur*. Romæ, 1594, 4. Scripsit idem ediditque Romæ A. 1591, 4, libellum, cui est inscriptio: *Istoria delle sante Vergini Romane, con varie Annotazioni, e con alcune Vite brevi de' Santi parenti loro; e de' gloriosi Martiri Poppa e Mauro, soldati Romani*. Præerat *Gallonius* tunc virginum nonnullarum sacrarum vitæ dirigendæ ad nutum *Philippi Nerii*, quas exemplis illis exhortari, & ad virtutem animare, conabatur. Exstat ejusdem *Gallonii* liber, ibidem A. 1604, 4, editus, cui hic præfixus est titulus: *Apologeticus liber Antonii Gallonii, Congregationis Oratorii Presbyteri, pro assertis in Annal. Eccles. de Monachatu S. Gregorii Papa adversus D. Constantinum Bellottum, Monachum Cassinatem. Cui accedit Responsio de iisdem ad alium ejusdem Ordinis Monachum*. Scripsit idem vitam *Philippi Nerii*, Florentini, qui primus Congregationem Oratorii

Pag. 9.

16.

19.

37.

38.

- torii Romæ fundavit, defuncti A. 1595, 8 Cal. Jun. postquam Card. *Casarem Baronium & Thomam Bozium*, Eugubinum, educaverat, ac ad historiam materiemque ecclesiasticam scribendam olim inflammarat. Vitæ illi subscripterunt in signum veritatis ac approbationis sex curiæ Romanæ Patres purpurati, & quatuor ad id delegati viri docti. Moguntiæ liber prodit A. 1602, 8, ac Neapoli A. 1608, 8. Inferuerunt eum *Actis Sanctorum Bohandianis Jesuitæ Tom. VI Mensis Maji pag. 463*. Est in manibus *Baccii* vitæ *Nerianæ* editio, cui inscriptio hæc fuit præfixa: *Vita del B. Filippo Neri, Fiorentino, fondatore della Congregazione dell' Oratorio, raccolta da' Processi fatti per la sua Canonizzazione, da Pietro Giacomo Bacci, Aretino, Prete della medesima Congregazione*. In Roma, 1622, 4. *Vulpus*, ut ad eam redeamus, apologiam *Nerii*, ejusque encomiastarum, ea mente scripsit, a qua ipse testatur vitium omne prorsus abuisse. Ipse sic fere sub finem tractationis: *In primo luogo io confesso coram Deo & sancto Philippo Neri d' aver intrapresa questa picciola, e qualunque ella sia, fatica ed Apologia, non coaste, cioè non eccitato o stimolato da alcuno, sed spontanee secundum Deum, cioè per puro zelo dell' onor di Dio, e del suo gran Santo Filippo Neri, di cui mi glorio d' essere stato fin da fanciullo distinto veneratore*. Quousque Inthronati argumenta vel firma, vel hebetia, sint, vel etiam a Pl. Rev. Antagonista pro viribus debilitata, id in præsens nolumus definire, ne alterutri præter morem nostrum videamur molesti.

Historischer Mühselbelustigungen XIVter Theil, x.

id est,

*HISTORICARUM IN NUMIS DELICIARUM
Pars XIV, A. 1742 per hebdomades singulas evulgarum a JOANNE DAVIDE
KOELERO.*

Noribergæ, impensis B. Christophori Weigelii, senioris, chalcographi viduæ, 1742, 4.

Alph. 2 plag. 19.

Crescit

Crescit eundo opus, approbatione publica suoque Autore dignum. Exhibentur hic denno LXIII Numi ætatis variz, quibus splendorem conciliat Commentarius adjectus. Præfationis vicem sustinet continuata plenioris Thalerorum descriptionis recensio. Arduum sane argumentum Cel. Vir aggressus fuit, dum Unciales, seu Thaleros, jussu & jure Comitum & Baronum Imperii Romano-Germanici percussos, ordine suscepit enumerandos. Præstitit tamen id, quod pollicitatus fuerat, fidemque liberavit. Inprimis monuit, jus cudendæ numum Comitibus illis Dominisque nobilibus tribuendum haud esse ex status immediati amplitudine, sed profuere potius ex Imperatorum indulgentia. Regale illud jus Comites Mansfeldici, Schwarzburgici, ortique ex eis Blanckenburgici, Hennebergici, Kevernburgenses, Orlamundani, Schauenburgici, Stolbergenses, Lobdeburgenses, Arnshaugiensis, Dominique Salzenfes, jam Seculo XII & XIII adhibuerunt, id quod ex bracteatis eorum numis luculente intelligitur. *Jo. Christianus Lünigius* in *Thesaurò Juris Comitum & Baronum Romano-Germanici Imperii* hoc jus ne attigit quidem. Nondum constat, quinam Comites Nobilesque Domini fuerint primi, quibus id juris Imperatores impertierunt. Nullum certe hæc usque privilegium Imperatorium fuit productum, quod illo *Friderici II* privilegio excellit antiquitate, quo *Henricus senior & junior, Domini & Advocati de Plauen*, ab illo actum Naonis A. 1232 fuerant illustrati. Id enim induget eis jus illud, *ut quarere & fodere aurum & argentum aliæque metalla, & aureos, grossos, & denarios, monetare, possint.* In recensendis Thaleris Autor ordinem alphabeticum secutus fuit, nominatim designans Batenburgicorum Dominorum Thaleros, Comitum Bentheimensium, & Bergensium, seu Herenbergensium, nec non eos, qui a Dominis Brederodensibus cusi fuerunt. Adjicit hæc Cel. Vir recensioem Thalerorum, qui referendi sunt ad Barones *de Burchmichling & Wilhelmsdorf*, ad Comites *Dietrichsteinenses* proſapiz *Weichselstadiensis*, ad Barones *de Ebnfets*, & ad Comites *Erpacenses*, quorum unicus ad A. 1623 exstat Thalerus. Porro ad liberorum *de Fugger*

Fugger Baronum Thaleros progréditur Autor enúmerandos. Meminit deinde Thaleros Comitum Fürstenbergicorum, Comitum *de Glaz*, Comitum *de Gropfsfeld*, qui ex familia *Bronchorstiorum* prodierunt, *Frauubergerorum*, Comitum *in Hag*, quorum genus. A. 1567 intercidit, Comitum *Hanoviensium* progeniei utriusque & *Münzenbergicæ* & *Lichtenbergicæ*, A. 1736 in *Joanne Reinhardo II* extinctorum, Comitum *de Hatzfeld* familiæ tum *Wildenbergicæ*, tum *Gleichensis*, Comitum *de Helffenstein*, A. 1627 demortuorum, Comitum *de Hohenlobe*, Comitum *de Honstein*, Comitum *de Horn & Frisia Orientalis*. Juvat recoluisse memoriam Thalerorum, quos *Maria*, hæres Jeverensis, percutiendos curavit. Recensuimus hanc Uncialium classem, ut cum Cel. Autore eos, qui eam augere & illustrare norunt, ad lucem historiz affundendam excitemus. Indici præmissa est Numismatum biga. Prius Metallionem exhibet, quo *Anna*, Imperatrix Russiæ, in antica sese offert; ejusque natalis, imperii auspiciam, ac obitus, qui A. 1740, 17 Oct. contigit, in postica apparet. Adjicitur ei typus Numismatis, *Joannem Hugonem de Orsbeck*, Electorem Trevirensis, repræsentantis. Hæc ad Præfationem. Ut propius ad tractationem Deliciarum accedamus, res ipsa postulat. Scenam aperit Thalerus *Francisci II*, Ducis Saxo-Lauenburgici, emortualis, ad A. 1619. Lauenburgicas terras *Henrici Leonis* fuisse patrimonium, easque *Bernhardum*, Comitem Anhaltinum, injussu Imperatoris invasisse, Cel. Vir ibi ostendit. Thalerus alter, isque rarior, est *Gastonis*, Ducis Aurelianensis, qua Principis Dombensis. Quæ de Principatu Dombensi adjunguntur, lectori sunt admodum jucunda.

17. *Christiani III*, Regis Daniæ, Numisma symbolicum refert annum 1541, ac Symbolum Regium in antica: *Unica spes mea Christus*. Quarto loco apparet ædypon semuncialis *Anna Maria Ludovica*, Principis supremæ Dombarum, ad A. 1673.

33. Ipsa existit domus Burboniæ Montpensierensis hæres extrema. Quintum occupat locum Ducatus mnemonicus *Eberhardi Ludovici*, Ducis Wirtebergensis, ad A. 1723, testis sacramenti, a Comitatus Montisbelliardensis incolis recepti. Quid Comes

Pag. 7.

TABVI a

Fig. I.

F

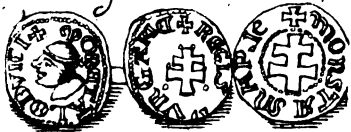

Fig. III.

- feruntur confirmasse Concilia œcumenica, ac opinioni illi, que dicitur, necessarium esse in orbe Christiano fontem quandam
- Pag. 244. & originem ecclesiasticæ jurisdictionis. Additur id etiam *Libro III*, controversias hene multas a Pontificibus Romanis sine ullis Conciliis œcumenicis fuisse direntas. Hæc est *Tomii prioris summa*. *Posterior* continet *Libros* reliquos. *Quarto* demonstratum iuit Epitomator, Pontificem Romanum esse extra erroris aleam collocatum, eo quod Christus de ecclesia sic tradidit: *Es porte inferi non preualebunt adversus eam*. Non omittit id *Pauli* de ecclesia testimonium, quo hæc vocatur columna & firmamentum veritatis. Ipse credit, *Petro*, id est, Romanis Pontificibus, ecclesiam Christianam veluti fundamento esse superstructam, siquidem *Petrus*, prouti testantur non pauci, ex constantia & firmitate fidei reportavit nomen *Petri*. Testes inter illos laudantur *Ambrosius*, *S. Leo*, *S. Prosper*, *S. Eucherius*, *S. Petrus Chrysologus*, *S. Cyrillus Alexandrinus*, *Hincmarus Rbemensis*. Sunt, qui *Petrum* vocarunt lapidem fundamenti ecclesiæ. Inter hos refert Autor *Hilarium*, *Basilium*, *Epiphanium*, *Hieronimum*, *Leonem*, *Cyrillum*, aliosque. Hos vero fuisse peræque infallibiles, ipse haud conteadit. Nec rationem habet diversitatis opinionum, quæ in Patrum scriptis dominatur. At id ipsum non erat destinationi ipsius proprium. In eo enim occupatus est, ut *Orsi* expositionem copiosam in compendium contrahat. *Libro quinto* expenduntur decreta Concilii Pisani, ac decreta sessionis quartæ ac quintæ Constantiensis edisseruntur, ac eorum sententiæ occurrunt, qui potestatem Pontificiam Conciliorum Oecumenicorum potestati submitunt. *Libro sexto* docetur, pondus nullum additamentis decretorum Synodi Constantiensis ac Basileensis inesse, sententiamque, illis adversantem, inniti decretis *Eugenii IV*, Synodi Florentinæ, ac quintæ Lateranensis. *Liber septimus* exhibet formam monarchiæ ecclesiasticæ, ac succinctam tractationem de Romani Pontificis supra decreta & Canones ecclesiæ autoritate. In calce operis præsto sunt duæ compendiosæ expositiones, quibus & infallibilitas Pontificis Romani, & ejus in Concilio Oecumenica
- Tom. II
pag. 3.
5.
6.
7.
93.
168.
250.
283.

nica potestas, pertractatur per modum succinctæ repetitionis. Congruit compendium cum Opere *Orsi* majore. Stilus est brevitate, perspicuitate, & elegantia, commendabilis. De argumento libri, ac rationibus, inibi expositis, jam non est, quod copiose moneamus.

THEOLOGIA PRIMORUM CHRISTIANORUM
dogmatica, ex monumentis Patrum ecclesiasticis colle-
cta, Autore JOANNE CHRISTOPHORO
HARENBERGIO.

Bruntūci, 1746, 4.

Plag. 12.

Solent sapius de eo Christiani esse solliciti, quænam fuerit doctrina, quæ dogmata, ecclesiæ primæ, ac a laboribus Apostolorum adhuc calentis. Eandem sollicitudinem S. Rev. Auctor, Ecclesiæ Scheningensis prope Brunsvicum Præpositus; ad hanc tractationem attulit. In limine statim, quid notionis de ecclesia primi Christiani foverint, exprimit. De libris canonicis sacris, quot & quales in ecclesia prima exstiterunt, ita commentatus fuit, ut fide *Melitonis, Origenis, Hieronymi, Eusebii, Ruffini, Innocentii I, Concilii Laodicensi, Augustini,* & aliorum, nitatur; ut, illud *Joannis* de tribus in cælo testibus *1 Jo. V, 7,* genuinum esse, ostendat; ut doceat, eos, qui ævo Apostolico ac ætate subsequuta libris Christianorum sacris vel fidem detrahere, vel eos truncare, vel eis novos libros supponere, pretium operæ fore existimaverint, aut civitatis Christianæ fuisse expertes, aut ab hac fastiditos & ejectos, omnes vero ad unum de origine & fide librorum utriusque Instrumenti divinatorum judices fuisse ineptos. Ostendit idem porro, quo studio olim Apostoli scripta sua contra omnem fraudem præmuniverint, qua fide cœtus sacri authenticas Apostolorum literas custodiverint, & qua diligentia cœtus civitatis Christianæ continuo omnia ad amissim Codicis sacri exegerint. *Stephanus Baluzius* in *Notis ad Agobardi Opera* pag. 9 dilucide: *Itaque sic persuasum erat, nullius momenti esse regulas ecclesiasticas, nisi consonarent sanctis Scripturis.* Quo

Pag. 12.

15.

Rrr r

fiebat,

- sebat, ut, quoties Romani Pontifices ad Synodos mitterent Epistolae in causa fidei, Episcopi congregati examinarent, an Epistola ille congruerent sacris Scripturis.* Ad has suos remiserunt *Polyarpus, Clemens Romanus, Ignatius, Clemens Alexandrinus, universi Patres primi.* De *Hellenisticis* breviter disserit. De origine translationis V. Test., a LXX adornatae, parte exponit. Lectionem Codicis sacri Christianis singulis paruisse, docet. Affert illam P. *Georgii Ambianensis, Minoritæ Capucini, Parisiis apud suos Theologi, qui Tertullianum Parisiis A. 1646 fol. edidit, querelam, quæ legitur in Notis ibi ad Scorpiacum Cap. 12 pag. 456 Tom. I: Nunc vix etiam in sacris Scripturae audiuntur. Vix decurtata unius Capituli verba delibantur.* Addit, *Gregorium VII & Innocentium III* fuisse primos, qui noluerint, sacras literas in vernaculo sermone legi ab universis Christianis. *Menardum* tamen A. 1479 aliosque ea ætate commendasse omnibus sacri Codicis lectionem, monet. Exponit originem verborum exegeticorum, quibus Patrum nonnullorum scripta laborant. Laudat tamen medullam fidei Patrum, eorum merita, constantiam, & vitam divinam. Quid *traditionum* nomine ipsi designaverint, indicat. Adjungit ceteris studium Patrum, in orthodoxia conservanda collocatum. Disserit de compendiosis libellis, quibus nomen *διδασχῆς Ἀποστόλων, διδασκαλίας τῶν Ἀποστόλων*, ad hæsit. De Symbolo Apostolico exponit succincte. *Emanuelis a Schelstrate disciplinam arcani* sub judicium vocat. Laudat auctorem *Testamentorum XII Patriarcharum*, rarus, e scriptis hæreticorum & Sibyllinis oraculis micæ doctrinæ Christianæ passim elucere. Recenset Patres trium Seculorum priorum, quorum adhuc existant monumenta. *Origenis* de Deo trino fidem prædicat, secutus indubie testimonium *Socratis H. E. VI, 13, & Georgii Bulli in Defensione fidei Nicæna pag. 127.* Indicat testimonia Pontificiorum, Reformatorum, ac nostratum Theologorum, de nævis ac nonnullis erratis Patrum, ad summa fidei capita haud referendis. Quanto studio Christiani doctores sectarum omnium ad pronuntiata primorum Christianorum confugere soleant, significat. Exponit

ponit horum sententiam de Deo uno ac trino, de utraque Christi natura, de humanitatis Christi statu utroque, de ejus ad inferos descensu, de divinitate Spiritus sancti, de gratia Dei ac redemptionis Christi universalitate, de inaudita olim inter *latrariam, duliã, & hyperduliã*, distinctione. Ostendit idem, cultum imaginum a Christianis primis fuisse alienum, ortum quippe a Carpocratianis & Gnosticis. Nonnihil inter-
 53
 xit de statua Hæmorrhousæ Paneadensi, quam putat *Hadrïanum* Imperatorem exhibuisse. Imaginem Christi hominis in conventibus Christianorum Seculo IV incunte jam existisse, largitur, inductus testimonio *Lactantii*, ac suffragio *Stephani Baluzii*. Crucis signum Seculo jam II in eis adhibitum esse
 54
 citra ullum cultum adorationis, vel honoris, comprobatur ex *Tertulliani Apologet. Cap. 16, Minucio Felice Cap. 12 §. 5, & Autore ad Nationes 1, 12*, qui obtrestationem exterorum repulerint. Ostendit, *Mariam* Deiparam ad finem usque Seculi XII creditam fuisse in peccati infiti labe & conceptam & natam, testem laudans *Antonium Lampridium de Superstitione vitanda Cap. 24 pag. 181 seq.* qui librum suum Mediolani ac Venetiis A. 1740, 4, evulgavit. Angelis primos Christianos nullum cultum exhibuisse religiosum, docet ex *Origene contra Celsum Lib. I pag. 10, Lib. V pag. 239, Lib. VIII pag. 386, Eusebio Præp. Evang. VII, 15, ac Demonstr. Evang. Lib. III pag. 106 seq.* Cultum illum ab hæreticis esse profectum, tradit ex *Tertulliano de Præscript. heret. Cap. 33, Epiphanio Her. 21 Sect. 4, Augustino de Her. 39, ac Prædestinato de Heres. Lib. I Her. 20*. Reliquiis Martyrum primos Christianos nullum detulisse cultum religiosum, docet. Id ipsam copiose demonstravit *Christ. Kortboltus in Pagano obtrestatore Cap. 8 §. 2 pag. 369 seq.* Noster de peccato originis, ejusque autoribus, de baptismo infantum & adultorum, de confirmatione baptismali, de sacra Coena, de figura panis consecrandi ac calicis, de unico Christi sacrificio, de arca elemosynaria, de oblatione corporis Christi representativa, de invocatione Spiritus sancti eucharistica, de conventibus Christianorum, de eucharistia parvulorum, de templis, ac de ecclesia, ex mente primorum Christi-

- Pag. 77. Rianorum, differit. Inferit nonnihil de origine diocæseos ecclesiarum, Archiepiscoporum, plebis potestate in ecclesia, de conjugio Clericorum, de electione Episcoporum & Presbyterorum, de judice controversiarum theologicarum, de successione & doctrinali & personali, ac de modo agendi contra hæreticos usque ad *Augustinum*. Laudat *Lactantii* pronuntiatum de præstantia & viribus religionis Christianæ flexanima & vorticordia. Prædicat innocentiam & amorem mutuum primorum Christianorum. Subjungit tandem pauca de præci orbis theogoniis, ac *Santhoniatbonis* fide, cujus apud *Eusebium* exstat Phœnicia vetus theogonia. Collegii Carolini Brunsvicensis usibus Cel. Autor hanc suam Commentationem ita consecravit, ut ejus florem & incrementa prosperrima summis laudibus evehat & extollat.
86.
91.
93.

APOLOGIA PER LA VITA DI S. FILIPPO NERI, &c.
id est,

APOLOGIA CAJETANI VULPII, PRESBYTERI
Patavini, pro vita S. Philippi Nerii, scripta per
P. P. ANTONIUM GALLONIUM & PETRUM
JACOBUM BACCIUM, Congreg. Orator. contra in-
sultus & accusationes cujusdam Academici
Inthronati.

Patavii, apud Josephum Cominum, 1740, 8.

Plag. 4.

6. Academico cuidam visum erat in libro, *degli studi delle Donne* (de studiis feminarum) inscripto, liberius sentire de vita *Philippi Nerii*, a Duumviris, Congregationis Oratorii sodalibus, conscripta. Tradunt consortes hujus societatis, *Philippum Nerium* scripissè regulas Congregationis Oratorii. Inthronatus originem harum ad *Philippi* discipulum, *P. Petrum Consolinium*, retulit, qui eas A. 1612, annis 17 post *Nerii* obitum, literis consignavit. Haud refragatur Noster, ratus, *Consolinium* regulas dilataste ac scripissè, quas vivus *Nerius* suis injunxerit observandas. Inthronatus ægre fert, in *Galloni*

Ioniana ac *Bacciana Nerii* vita legi, hunc reliquisse hæredibus non nisi horologium, quinquaginta Scutatorum pretio æquale. Addiderat idem nonnihil, initiis Congregationis adversum, quod per ipsas *Nerii* literas, A. 1581, 15 Jul. scriptas, labefactatur. Putarat idem, *Nerium* frustra appellatum fuisse a Duumviris *fundatorem archifraternitatis S. Trinitatis Convalescentium & Peregrinorum*. Opponit Antagonistæ Rev. *Vulpium* literas *Urbani VIII* bullatas, ac *P. Dominicum Sonzonium, Nerii* biographum, *Cap. 33*. Inthronato visum fuerat, heroicam *Nerii* paupertatem oppugnare, ac meminisse horologii, de quo diximus. Noster contra respondet ad objectiones singulas, laudatque *Gallonii* vitam *S. Philippi Nerii*, Romæ A. 1600, 4, editam, ejusdemque librum *de Cruciatibus Martyrum*. Italico sermone prodiit posterior liber A. 1591, 4, Romæ, sub titulo: *Trattato degli strumenti e delle varie maniere di Martirio usate da' Gentili contra i Cristiani, descritte e intagliate in rame da Antonio Tempesta, opera di Antonio Gallonio, Romano*. Postea, scilicet A. 1594, 4, idem liber veste Latina indutus apparuit sub hoc indice: *De S. S. Martyrum Cruciatibus Antonii Gallonii, Rom. Congregationis Oratorii Presbyteri, liber, quo potissimum instrumenta & modi, quibus iidem Christi Martyres olim torquebantur, accuratissimo tabellis expressi describuntur*. Romæ, 1594, 4. Scripsit idem ediditque Romæ A. 1591, 4, libellum, cui est inscriptio: *Istoria delle sante Vergini Romane, con varie Annotazioni, e con alcune Vite brevi de' Santi parenti loro; e de' gloriosi Martiri Pappia e Mauro, soldati Romani*. Præerat *Gallonius* tunc virginum nonnullarum sacrarum vitæ dirigendæ ad nutum *Philippi Nerii*, quas exemplis illis exhortari, & ad virtutem animare, conabatur. Exstat ejusdem *Gallonii* liber, ibidem A. 1604, 4, editus, cui hic præfixus est titulus: *Apologeticus liber Antonii Gallonii, Congregationis Oratorii Presbyteri, pro assertis in Annal. Eccles. de Monachatu S. Gregorii Papa adversus D. Constantinum Bellottum, Monachum Cassinatem. Cui accedit Responsio de iisdem ad alium ejusdem Ordinis Monachum*. Scripsit idem vitam *Philippi Nerii*, Florentini, qui primus Congregationem Oratorii

Pag. 9.

16.

19.

37.

38.

- torii Romæ fundavit, defuncti A. 1595, 8 Cal. Jun. postquam Card. *Cesarem Baronium & Thomam Bozium*, Eugubinum, educaverat, ac ad historiam materiemque ecclesiasticam scribendam olim inflammavit. Vitæ illi subscripterunt in signum veritatis ac approbationis sex curiæ Romanæ Patres purpurati, & quatuor ad id delegati viri docti. Moguntiæ liber prodit A. 1602, 8, ac Neapoli A. 1608, 8. Inferuerunt eum *Actis Sanctorum Bollandianis Jesuitæ Tom. VI Mensis Maji pag. 463*. Est in manibus *Baccii* vitæ *Nerianæ* editio, cui inscriptio hæc fuit præfixa: *Vita del B. Filippo Neri, Fiorentino, fondatore della Congregazione dell' Oratorio, raccolta da' Processi fatti per la sua Canonizzazione, da Pietro Jacomo Bacci, Aretino, Prete della medesima Congregazione*. In Roma, 1622, 4. *Vulpus*, ut ad eam redeamus, apologiam *Nerii*, ejusque encomiastarum, ea mente scripsit, a qua ipse testatur vitium omne prorsus abfuisse. Ipse sic fere sub finem tractationis: *In primo luogo io confesso coram Deo & sancto Philippo Neri d' aver intrapresa questa picciola, e qualunque ella siai fatica ed Apologia, non coatte, cioè non accitato o stimolato da alcuno, sed spontanee secundum Deum, cioè per puro zelo dell' onor di Dio, e del suo gran Santo Philippo Neri, di cui mi glorio d' essere stato fin da fanciullo distinto veneratore*. Quousque Inthronati argumenta vel firma, vel hebetia, sint, vel etiam a Pl. Rev. Antagonista pro viribus debilitata, id in præsens nolumus desuare, ne alterutri præter morem nostrum videamur molesti.

Historischer Müthsbelustigungen XIVter Theil, x.

id est,

HISTORICARUM IN NUMIS DELICIARUM
Pars XIV, A. 1742 per hebdomades singulas vulgatarum a JOANNE DAVIDE

KOELERO.

Noribergæ, impensis B. Christophori Weigelii, senioris, chalcographi viduæ, 1742, 4.

Alph. 2 plag. 19.

Crescit

Crescit eundo opus, approbatione publica suoque Autore dignum. Exhibentur hic denuo LXIII Numi ætatis variaz, quibus splendorem conciliat Commentarius adjectus. Præfationis vicem sustinet continuata plenioris Thalerorum descriptionis recensio. Arduum sane argumentum Cel. Vir aggressus fuit, dum Unciales, seu Thaleros, jussu & jure Comitum & Baronum Imperii Romano-Germanici percussos, ordine suscepit enumerandos. Præstitit tamen id, quod pollicitatus fuerat, fidemque liberavit. Inprimis monuit, jus cudendæ numum Comitibus illis Dominisque nobilibus tribuendum hæud esse ex status immediati amplitudine, sed profluere potius ex Imperatorum indulgentia. Regale illud jus Comites Mansfeldici, Schwarzburgici, ortique ex eis Blanckenburgici, Hennebergici, Kevernburgenses, Orlamundani, Schauenburgici, Stolbergenses, Lobdeburgenses, Arnshaugienses, Dominique Salzenes, jam Seculo XII & XIII adhibuerunt, id quod ex bracteatis eorum numis luculente intelligitur. *Jo. Christianus Lünigius in Thesaurò Juris Comitum & Baronum Romano-Germanici Imperii* hoc jus ne attigit quidem. Nondum constat, quinam Comites Nobilesque Domini fuerint primi, quibus id juris Imperatores impertierunt. Nullum certe hæc usque privilegium Imperatorium fuit productum, quod illo *Friderici II* privilegio excellit antiquitate, quo *Henricus senior & junior, Domini & Advocati de Plauen*, ab illo ad portum Naonis A. 1232 fuerunt illustrati. Id enim indulget eis jus illud, *ut quarere & fodere aurum & argentum aliaque metalla, & aureos, grossos, & denarios, monetare, possint.* In recensendis Thaleris Autor ordinem alphabeticum secutus fuit, nominatim designans Batenburgicorum Minorum Thaleros, Comitum Bentheimensium, & Bergensium, seu Herenbergensium, nec non eos, qui a Dominis Brederodensibus cusi fuerunt. Adjicit hæc Cel. Vir recensio Thalerorum, qui referendi sunt ad Barones *de Burchmitzbling & Wilhelmsdorf*, ad Comites *Dietrichsteineses* profapiz *Weichselstadiensis*, ad Barones *de Ebnensets*, & ad Comites *Erpacenses*, quorum unicus ad A. 1623 existat Thalerus. Porro ad liberorum *de Fugger*

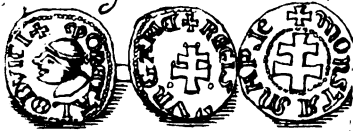
Fugger Baronum Thaleros progréditur Autor enúmerandos. Meminit deinde Thaleros Comitum Fürstenbergicorum, Comitum *de Glaz*, Comitum *de Gronsfeld*, qui ex familia *Bronchorstiorum* prodierunt, *Frauubergerorum*, Comitum *in Hag*, quorum genus. A. 1567 intercidit, Comitum *Hanoviensium* progeniei utriusque & Münzenbergicæ & Lichtenbergicæ, A. 1736 in *Joanne Reinhardo II* extinctorum, Comitum *de Hatzfeld* familiæ tum Wildenbergicæ, tum Gleichenfis, Comitum *de Helfenstein*, A. 1627 demortuorum, Comitum *de Höhenlobe*, Comitum *de Honstein*, Comitum *de Horn & Frisia Orientalis*. Juvat recoluisse memoriam Thalerorum, quos *Maria*, hæres Jeverenfis, percutiendos curavit. Recensuimus hanc Uncialium classem, ut cum Cel. Autore eos, qui eam augere & illustrare norunt, ad lucem historiæ affundendam excitemus. Indici præmissa est Numismatum biga. Prius Metallionem exhibet, quo *Anna*, Imperatrix Russiæ, in antica sese offert; ejusque natalis, imperii auspiciam, ac obitus, qui A. 1740, 17 Oct. contigit, in postica apparet. Adjicitur ei typus Numismatis, *Joannem Hugonem de Orsbeck*, Electorem Trevirensis, repræsentantis. Hæc ad Præfationem. Ut propius ad tractationem Deliciarum accedamus, res ipsa postulat. Scenam aperit Thalerus *Francisci II*, Ducis Saxo-Lauenburgici, emortalis, ad A. 1619. Lauenburgicas terras *Henrici Leonis* fuisse patrimonium, easque *Bernbardum*, Comitem Anhaltinum, injussu Imperatoris invasisse, Cel. Vir ibi ostendit. Thalerus alter, isque rarior, est *Gastonis*, Ducis Aurelianensis, qua Principis Dombensis. Quæ de Principatu Dombensi adjunguntur, lectori sunt admodum jucunda.

17. *Christiani III*, Regis Daniæ, Numisma symbolicum refert annum 1541, ac Symbolum Regium in antica: *Unica spes mea Christus*. Quarto loco apparet ætypon semuncialis *Anna Mariæ Ludovicæ*, Principis supremæ Dombarum, ad A. 1673.

33. Ipsa existit domus Burboniæ Montpensierensis hæres extrema. Quintum occupat locum Ducatus mnemonicus *Eberhardi Ludovici*, Ducis Wirtebergensis, ad A. 1723, testis sacramento, a Comitatus Montisbellicardensis incolis recepti. Quid Comes

TAB. VI a

Fig. I. J.

Comes de Sponeck & Baro de Speranza in contrarium fuerint moliti per Galliarum Regem, copiose satis edisseruit Autor. *Sexto* idem repræsentat ornatissimum *Ferdinandi III* Imperato- Pag. 41.
ris Thalerum, A. 1657 percussum. Monet pauca de Thaleris Imperatorum recte seligendis ac locandis, & ultima vitæ *Ferdinandi* illius adjungit. *Septimo* exhibet *Caroli XI*, Regis 49.
Suecorum, Numisma, quo Comitia, Holmiæ A. 1682 celebrata, memorantur. *Octavo* offert Numisma, quo *Isaacus Newtonus* illu-
stratur, A. 1726 percussum. In antica eminet imago cubi-
talis simulacri, sinistram exhibens spectandam, & repræsentans
Isaacum hunc capite aperto & capillo brevi. In postica ap-
paret Philosophia instar femine, cujus caput est alatum, ac dex-
tra tabulam porrigit, cui corporum cœlestium ordo inscri-
ptus. Addidit pro more Autor descriptioni numi vitam *Newtoni*,
ac in ea faculas maculasque ejusdem libere exposuit. *Nono* offert
se Numisma, *Maria II*, Regina Angliæ, A. 1694 defunctæ, in-
dex. *Decimus* Numus est mnemonicus, præsentans ad A.
1738 *Fridericum Magnum*, Comitem Solmensem Laubacem-
sem, A. 1738, 17 Aug. defunctum. Rarior est Numus un-
decimus, qui *Edmundum Godfrey*, pacis judicem Londinen-
sem, A. 1678 interentum, exhibet. *Duodecimus* est symbol-
um pacis, quam A. 1693 *Christianus V*, Rex Daniæ, cum Se-
renissima Domo Brunsvico-Luneburgica manitionis Raceburgi
causa fecit. Numus 13 exhibet *Fridericum IV*, Danorum 97.
Regem, A. 1713 Suecicas copias ad Ponningam ad exilia du-
centem. Thalerus *Jacobi Ernesti*, Comitit Lichtensteiniensis,
Episcopi Olomucensis, ad A. 1740 percussus, qui memore-
tur, haud est indignus. Illustravit eum Cel. Autor inter alia 105.
de Lichtensteiniensium genere & Episcopis Olomucensibus
commemoratione. Numus 15 ostendit mutationem, quam
fulgur A. 1676, 28 Jul. in numeris horologii externis effe-
cit. Juvat legisse, fulgure ferrum in argentum, & argentum 113.
in aurum, fuisse conversum. Provocat, expositis ejusmodi pro-
digiis, ad Philosophiam *Wolfianam*, cui insultat per sales, aceto
tinctos. Exhibet inde tres Hungaricos numos: numum 120.
rariorem argenteum *Lodovici*, Regis Hungarorum, primi; nu-
TAB. VI
Fig. 1, 2, 3.

num rariorem ejusmodi filia ejus, *Maria*, ibidem Reginae; & *Mariae Theresia* Ducatum Hungaricum, ad A. 1741. Operæ pretium fuerit, significasse, Autorem hic respondisse *M. Carolo Andrea Belio*, qui in Commentatione historico-critica satis docte edisseruerat, *Mariam*, Hungariae Reginam, eamque *Ludovici primi* filiam, a proceribus regni in inauguratione haud appellatum fuisse *Regem*. Nihil nos immiscentes huic controversiæ, quæ ab utraque parte fortiter validisque armis fuit disceptata, id saltem fatemur, *Cel. Kælerum* sincere & eleganter litem suam perorasse, ac in locis *Turocii*, *Lucii*, *Rapbayni de Carefinis*, & *Antonii Bonfinii*, exponendis interpretem egisse pariter æquum ac diligentem. Numum, in quo ipsa vocatur *Regina*, non *Rex*, cusum fuisse, cum ipsa

- Pag. 132. *Maria* jam *Sigismundo* nupisset, ac hic in folio confedisset. Eadem distinctione adhibita, ad argumentum, e Diplomatis defutum, respondet. Avemus audire ea & perspicere, quæ *Clariss. Belius*, multum & ipse ingenio doctrina valens, ad sententiam suam vindicandam sit in medium allaturus. Provocat nos ad alia præclarus *Metallio*, qui exhibet *Fridericum Henricum*, Principem Arausicanum, ejusque conjugem, *Amaliam*, e Comitibus Solmensibus ortam, cuius accedit genealogia. Undevigesimo loco apparet Numus diversi metalli, isque unilateralis, qui insignia societatis psychosophicæ, quam *D. Joannes Joachimus Becherus* molitus fuit, representat, ac in causa est, ut Auctor vitam & maculas *Becheri* instabilis ac vagi diligentia haud exigua addiderit. Succedit rarior Numus argenteus, ad *Andream Dandatum*, Ducem Venetiarum, suis ab A. 1343 usque ad 1354 præsidentem, referendus. Pietatis nos admonet *Thalerus Ducis Brunsvico-Luneburgici, Augusti*, quo extremum natalem A. 1666 memoriæ commendavit, adjecto symbolo: *Alles mit Bedacht*. Commentatur ad eum Auctor de ejus per *Joannem Saubertum* juniorem versione V. T. Teutonica, A. 1665 cœpta, & usque ad *1 Sam. XVII, 12*, continuata. Vidimus olim apud *Joannem Andream Schmidium* Helmstadii exemplar confimile, eoufque perditum. Cessavit ob mortem *Augusti* institutum, cuius usum merito

merito prædicat Autor, idque a judiciis malignis defendit pro more, hoc est, ingenue solideque. At vocat nos Numus, qui *Jacobum II*, Angliæ Regem, A. 1685 diademate ornatum fuit. Excipit eum Thalerus rarior Comitum Sinzendorffensis, *Georgii Ludovici*, A. 1676 percussus. Non minus raritate commendabilis est Numus aureus Comitum Palatini Sulzbaçensis, *Christiani Augusti*, ad A. 1665. Pulchritudine enitet Numisma, quod A. 1679 percussum est & Poetæ Batavici, *Jodoci van den Vondel*, memoriam ad posteros transmittit. Electori Bavariz, *Maximiliano*, Numus sequens ad A. 1640 sacer est, Monachii ad majorem munitionem perducti testis. Succedit Numus, qui mortem *Caroli XII*, Suecorum Regis, exhibet, ac Moeda *Alphonfi VI*, Regis Lusitanorum infelicis. Suecos A. 1679 ex Borussia celeriter repulso, indicat Numisma mnemonicum Electoris Brandenburgici, *FridERICI Wilhelmi Magni*. Numisma Ducis Wirtembergici, *Eberhardi Ludovici*, exhibet in postica imperiale vexillum, ab oppugnatione & castro Gröningen cognominatum. Adjicit ei Autor judicium de lite super illo agitata, ac de scripto *Weinlandi*. Numisma sequens spectat ad *Placidum de Droste*, Abbatem Fuldensis, ac A. 1688. Illustrat id Autor commentatione de ejus genere ac jure, Abbatibus Fuldensibus a *Carolo VI* concesso, jure scilicet coronandi Imperatricem, seu Romanorum. Progredimur ad hebdomada 32. Suppledit ipsa Thalerum sepulchralem, quo consulitur memoriæ *FridERICI*, Ducis Slesvico-Holsati, A. 1702 in pugna Cliscoviensi occisi. Adjungit Numo ex *Samuelis Reimari* concione funebri nonnihil, eloquentia falsiori imbutum. Numisma Principum Anhaltensium, quod illi succedit, spectat ad A. 1569, visendosque offert fratres tres, *Joannem Georgium*, & *Joachimum*, ac in postica *Joannis* filios, *Joachimum Ernestum* & *Bernhardum*. Rarissimus est Thalerus urbis Luneburgi, qui juris venandi esse index dicitur, quod A. 1562 archiori limite fuit determinatum. Haud pigebit lectorem legisse diatribam, huic numo adjectam. Lucernam ipsa olet, & cedro est digna. Numus ꝑꝑ representat

Pag. 169.

183.

193.

209.

225.

233.

241.

249.

257.

TAB. VI

Fig. 5.

265.

273.

Carolus Wilhelmus Fridericus, Marchionem Onoldisbacensem, A. 1741 Comitatus Sayn portione Altenkirchenfi locupletatum. Operæ pretium fuerit, lectitasse adjunctam de gente Saynensi commemorationem, idque, quod illi innexum est, Pag. 284. jus successionis, Sereniss. Marchioni assertum. Numus 36 est Ducatus Wirceburgicus, annis 1724 sequentibusve ad 1729 cufus; cui accedit expositio de potestate Episcoporum Herbi-polensium Ducali, ac titulo *Ducis Franconia*, quem inde ex Seculo XV Episcopi adhibere consueverunt, & qui ultra Episcopi terras haud procedit. Si singula majoris momenti monumenta, quibus hæc Sylloge XIV effulget, persequi, lectoremque docere, tentaremus; non possemus, quin paginaarum singularum huc referremus compendiosam enarrationem. Eamque ob causam hic moram injicimus calamo nostro, & eos, quorum interest, ad Cel. Autoris Delicias candide meritoque remittimus, 385 seq. postquam significavimus, historiam *Ludovici XIV* numismaticam, annisque adstrictam, a Cel. Viro solerter & studiose hic fuisse adornatam.

JOANNIS MARTINI CHLADENII LOGICA SACRA, sive Introductio in Theologiam systematicam.

Coburgi, in officina Ottoniana, 1745, 8.

Alph. 1 plag. 17.

Ea nunc temporis est indoles, ut necessum sit, singulis non solum doctrinæ Christianæ majores partes, sed minutissimos quoque articulos, tanta sollicitudine comprobare, quantum ætas nostra, a credulitate procul sejuncta, requirit. Elapsis jamjam Seculis fere ubique locorum alia ratione ad populum, alia ad eruditos, de dogmatibus theologicis antistites disseruerunt. Eo fine collecta fuerunt Systemata theologica, ut ii, qui ad dubitandum proniores, aut in sententias contrarias essent proeliviores, a veritate non recederent, sed potius interventu acroamatici ac subtilioris, suoque ingenio accommodatoris, doctrinarum generis ab erroribus aut arcerentur, aut revocarentur. Quorum hominum cum ingens ac

varia

varia fuerit multitudo, ac nova veluti seges seculis singulis, immo in dies, succreverit; moles systematum, sensim paulatimque aucta, novam adjecit eis, qui ad dignitatem doctoris aspirant, curam, eamque geminam, unam in eis, quæ per majores prudentissime sunt constituta, recte intelligendis ac vindicandis positam, alteram in capitibus illis, ad posteros citra corruptelas propagandis, ac necessario incremento auctis, tradendis excubantem. Curæ autem huic satisfaciet nemo, nisi præsidii doctrinæ Logicæ fatis instructus. Philosophis quibusdam id referimus acceptum, quod doctrinæ Logicæ ab impedimentis supervacuis liberatæ, ac novis inventis; partim necessariis, partim ad veritatem dijudicandam aptis, auctæ sunt ac locupletatæ. Progressi postea fuerunt alii ad methodum mathematicam, seu potius logicam, Theologiæ ipsi revelatæ inferendam. Qui gravissimum tantæ rei perficiendæ onus subierunt, ceterique, qui *usum Philosophiæ, in Theologia* se prodentem, descripserunt, id sumere pro certo ac explorato, doctrinas logicas, quibus huc usque fruimur, sufficere non solum systemati philosophico, sed etiam theologico, & constituendo, & explicando. Noster vero dudum suspicatus fuit, diversam esse systematis, tum philosophici, tum theologici, rationem; neque ea, quæ in hoc traduntur, omnia ad eas notionum & propositionum species referri posse, quas Philosophi, in sui systematis usum, hæcenus tradiderunt. Meminit ipse primo, in sacris literis reperiri sententias, mysteriis imbutas, ac supra rationis regionem collocatas. Deinde, illud systemati theologico proprium esse, animadvertit, quod in hoc singula dogmata ad certa Codicis facti testimonia, tanquam ad suum principium, referantur. Quid de hoc demonstrationis genere in logicis doctrinis vulgo auditur? Et quid porro? In systemate Philosophico veritates non nisi universales traduntur. Sacer autem Codex quamplurimas continet historicas veritates, e. g. historiam Servatoris nostri, prævaricationes & angelorum & hominum, extremum judicium. Ad ea, quæ oblique sunt historica, spectant adhortationes, preces, promissiones,

minæ, alia. Accedit, quod de *propositionibus, voluntatem significantibus*, non magis usquam præcipiunt Logici. Quis vero ignorat, sententiis hujus generis sacrum Codicem esse refertissimum? Huc refer leges, mandata, preces, vota, suspiria, similia. Vellicant tandem animum notiones *analogiæ fidei, testimoniorum, locorum classicorum, sedis doctrinæ, puritatis, ac simplicitatis*, quæ inest *doctrinæ*. Hæc singula studiosus collegit, digessit, ac invicem copulavit Autor. Rem varie tentanti contigit, ut in illa D. *Martini Chemnitsii* incidere hypomnemata, quæ huic libello adjunxit. Veneratus illico fuit hunc viæ ducem, magis tamen in tractationis progressu, quam ingressu. Hæc *Logica* hujus *sacra* est origo. Usus in eo consistit, ut sententiæ ac conclusiones theologicæ hodie vix facile empæctis, vel Philosophiæ ostentatoribus, aliisque hominibus, nisi recte e principiis ac debite comprobatæ sint, approbentur: neu quis credat, ea, quæ ad vulgarem probationum formulam revocari non possunt, omnem omnino idoneam admittere probationem. Impugnantur veritates divinitus revelatæ multo nunc, quàm olim, subtilioribus instrumentis machinisque, quarum impetam, nisi genere doctrinarum simili pugnes, vix queas declinare. Solent enim, qui acerrimo religionem Christianam invadunt infestantque studio, speciosum rationis titulum sibi obtendere ac arrogare. Solent iidem vehementer conqueri, quod ipsis videtur vis rationi inferenda esse, ut, quod ad credendum propositum est, id credere, sibi que persuadere, queant. Ipsi in primis in historia hærent gestorum, quæ in sacris literis sunt præscripta. Igitur ab ea parte revelationis cum ratione sin- gunt pugnam, ubi rationis & Philosophiæ præceptum existat fere nullum. Impossibilia modo sibi obrudi clamitant, ubi, qui res ejusmodi, qualem evenisse legunt, fieri possit, e locis suis communibus intelligere ac penetrare animo non possunt. Verendum sane est, ne brevi, qui in pectore minimum fidei gerit, is cum maxime ratione vulgo reputetur instructus. Suum igitur duxit Cl. Autor, cladem, ab hisce rationis nudæ pullis cœtui sanctiori imminentem, arcere, ac pro viri-

viribus exterminare. Eo fine annifus est, ut iis, quæ a præjudicatis opinionibus pendent, obicem obderet, ac certiora substitueret falsis ac imaginariis nugivendulorum decretis. Decerpimus hæc ex Præfatione, ne quis lectorem urgeret scrupulus, anquirentem, quare & quem in finem, quibusque initiis, Autor librum hunc composuerit. Liber ipse complectitur *Prolegomena*, ac *Capita novem*, præterea veram de historia notionem, theoriam sensus interni, theoriam sententiarum, ac paralipomena ad theoriam conclusionum & probationum. In Prolegomenis edisseruntur limites Logicæ philosophicæ, habitus veritatum theologicarum ad Logicam Philosophorum, eaque veritatibus theologis haud sufficiens, systematicque theologico sustinendo impar, *discrimen Logicæ philosophicæ ac sacre*, synonymum Logicæ sacre, hujusque usus, historia, scholion, ac significatio, quæ docemur, Logicam sacram esse Hermenevticæ sacre partem. *Capiti primo de notionibus theologis* inscriptio fuit præfixa. *Capite secundo de vocibus theologis* exponitur. *Tertium* in recensendis *propositionibus theologis* versatur. *Quarto definitiones theologicæ* declarantur. *Quinto de conclusionibus theologis* disseritur. *Sextum de veritate theologica, fide, & erroribus in Theologia*, inscriptum est. *Septimo de locis theologis* exponitur. *Octavo de systemate theologico* agitur. *Nonum recenset usum & utilitatem Philosophiæ in Theologia systematica*. Ordo tractandi ubique est naturalis, sibi constans, & perspicue expressus. Delibabimus, ut exstet specimen, *Capitis, de locis theologis* inscripti, summam. Definit locum theologicum Autor per *tractationem continuam earum veritatum theologicarum, quæ ad* Pag. 392.
unam spectant notionem theologicam. In loco theologico veritates ordine naturali tradendas esse, in quo ea præcedunt, quæ ad sequentia faciunt intelligenda, monet. Requirit, ut utilitatem publicam complectatur locorum ejusmodi tractatio. Hos, docet, non solum dogmata, quæ omni tempore 395.
in ecclesia iaculcari debent, sed varias quoque hominum opi-
niones,

- niones, errorumque descriptiones ac refutationes, complecti. Notio theologica, eaque vel mediata, vel immediata, quomodo sit instruenda, fusius exponit. Sedem doctrinae defini-
- Pag. 402. nit. *Notiones vicarias* ex controversiis originem trahere, monet, docens praeterea, nullam fere esse notionem theologiam, quae, una cum conclusionibus suis, non sit aliquando variis modis aut multiplici errore, aut fictionibus, inquinata. Unde colligit, cuilibet loco theologico esse duas partes, unam dogmaticam, & alteram polemicam. Addit, in dogmaticis res a formulis esse distinguendas. In rationibus immediatis formulas sacri Codicis esse retinendas, significat, largitus, formulas conclusionum theologiarum & notionum mediarum
406. ab arbitrio hominum pendere. Ostendit porro, quando & ubi forma propositionum logicarum sit necessaria. Docet idem, omnino interesse, ut loci theologici, propositiones theologicas forma logica exhibentes, exsint. Explicat mutationes partis dogmaticae & polemicae loci theologici. *Forma doctrinae*, hoc iudice, continet mutabiles cujusque doctrinae determinationes, ac denotat modo formam singulorum dogmatum, modo formam loci theologici, modo formam corporis doctrinae. Formam doctrinae dari, ostendit. Formulae dogmatis duas attribuit partes, primo formulam, deinde probationis genus. *Substantiam dogmatis* opponit formae eorundem. Docet artem inveniendi principium dogmatis. Propositiones mysticas ad formam doctrinae pertinere, easque probari non posse, monet. Ostendit earum periculum, & cum simplicitate fidei disconvenientiam. *G. Arnoldi* commendationem, Theologiae mysticae faventem, repellit & exterminat. Monstrat modum, quo *termini metaphysici* propositiones immediatas ingrediuntur, immo mediatas. A mysteriis exponendis procul esse jubet terminos metaphysicos, eo quod periculum est, ne hinc notiones ambiguae nascantur. Id, quod in dogmate, mutatis licet formulis probationisque modis, idem semper manet,
417. *fundamentum dogmatis* cum *Cheemitio* appellat. Formam doctrinae
- 421.
- 428.
- 436.

doctrinæ ob præstantiam collaudat, licet concedat, eam per errores mutari. Damna Theologiæ scholasticæ & mysticæ enarrat. Gradum ordinis, in systemate theologico eminentem, exponit & format. Systematum theologorum usum ad concordiam ecclesiæ observandam prodesse censet. Momenta ea, quæ Theologum reddunt systematicum, recenset. Enumerat systematis polemici partes & artes, quibus in eo est opus. Inprimis & commendat rationis culturam, regulasque præscribit morales. *Philosophia* ex ejus judicio est veritatum universalium, per rationem nobis cognitarum, series. Usui hujus in Theologia indicato succedunt *Martini Chemnitii de usu & utilitate locorum theologorum Hypomnemata*, quibus Cl. *Chiadenius* suas addidit illustrationes. *Hermæ Pastorem* genuinum intercidisse, *Chemnitii* est sententia. Formam doctrinæ, defunctis *Augustino* ac *Cyrillo*, nimis esse mutatam, *Chemnitius* queritur. *Joannis Damasceni* libris *de orthodoxa fide* jam paleas esse admixtas, indicat. *Bandini Summam* intercidisse, negamus, qui eam manibus terimus, rati, *Petrum Lombardum* inde multa mutuatum. Nisi fallimur, ex hisce speciminibus, quantum bonæ frugis huic insit libro, jam intelligitur satis superque.

Pag. 461.

469.

477.

495.

505.

**J. T. WALZII ADDITAMENTUM AD SCHE-
diasma, in Novis Actis Anni præsentis Mens. Sept.**

P. I pag. 506 seq. exhibitum.

Cum ante paucos dies *Septembrem Actorum* nactus, in eodem Continuationem *Schediasmatis* mei *de Methodo interpolandi* cursim relegerem, deprehendi, me pag. 524 ἀβλεψίας quandam festinando commisisse, quam continuo reparare visum est, ne alios forsitan in errorem inducat; quo facto, pauculas adhuc observationes, ad hanc ipsam materiam spectantes, subungere licebit.

Error positus est in invenienda summa seriei *A*) pag. 522 ad quemvis terminorum numerum *n*, post verba: *Tunc eadem,*

quæ prius, ratione evincetur &c. Nam in serie terminorum qu^{n+1} ,

qu^{n+2} , qu^{n+3} &c. termini geometrice progressionales u^{n+1} ,

u^{n+2} , u^{n+3} &c. non hujus sunt indolis ac in serie *A*) cum

T t t

u^{n+2}

$u^{n+2}, u^{n+3}, \&c.$ non sint successivæ potestates termini primi u^{n+1} ; ad quod, aliis tunc occupatissimus, & ad finem prope-
perans, non satis attenderam.

Expedit itaque, rem paulo generalius concipere: Si nempe loco seriei pag. 522 ponamus hanc: $A) \alpha u^\theta + \beta u^{\theta+\eta} + \gamma u^{\theta+2\eta} + \delta u^{\theta+3\eta} + \&c.$ in infin. in qua coefficientes deducant ad differentias constantes ordinis μ , erit ejusdem terminus generalis, ad locum n pertinens, $u^{\theta+(n-1)\eta} \left(\alpha + \frac{n-1}{1} \alpha' + \frac{(n-1)(n-2)}{1 \cdot 2} \alpha'' + \dots + \frac{(n-1) \dots (n-\mu) \alpha^\mu}{1 \cdot 2 \dots \mu} \right)$. Jam, insistendo plane vestigiis ratiocinii, *l. c.* expositi, hujus seriei in infinitum continuatæ summa invenietur $= \frac{\alpha u^\theta}{1-u^\eta} + \frac{\alpha' u^{\theta+\eta}}{(1-u^\eta)^2} + \frac{\alpha'' u^{\theta+2\eta}}{(1-u^\eta)^3} + \dots + \frac{\alpha^\mu u^{\theta+\mu\eta}}{(1-u^\eta)^{\mu+1}}$; hæcque in superiorem illam transmutabitur, ponendo $\theta = \eta = 1$. Quod si jam inveniendâ sit summa hujus seriei $A)$ ad datum terminorum numerum n , sit terminus, cujus index est n , æqualis huic, $\pi u^{\theta+(n-1)\eta}$; sequentes itaque erunt, $\rho u^{\theta+n\eta}, \sigma u^{\theta+(n+1)\eta}, \tau u^{\theta+(n+2)\eta}, \&c.$ eorumque summa $= u^{n\eta} (\rho u^\theta + \sigma u^{\theta+\eta} + \tau u^{\theta+2\eta} + \&c.)$ quæ supponitur in infinitum continuari. Jam a coefficientibus $\rho, \sigma, \tau, \&c.$ capiantur successivi differentiarum ordines, sitque Δ' prima primarum, Δ'' prima secundarum, Δ''' prima tertiarum, &c. dum perveniatur ad Δ^μ , quæ est prima ordinis μ , ultra quam per hypothesin nullæ dantur amplius: tunc eadem ratione, qua prius, evincetur, fore $\rho u^\theta + \sigma u^{\theta+\eta} + \tau u^{\theta+2\eta} + \&c.$ in infin. $= \frac{\rho u^\theta}{1-u^\eta} + \frac{\Delta' u^{\theta+\eta}}{(1-u^\eta)^2} + \frac{\Delta'' u^{\theta+2\eta}}{(1-u^\eta)^3} + \dots + \frac{\Delta^\mu u^{\theta+\mu\eta}}{(1-u^\eta)^{\mu+1}}$. Cujus singuli termini si ducantur in $u^{n\eta}$, prodibit summa

summa omnium terminorum in infinitum, ab eo, qui ordine est n . Quæ si a summa totius seriei A subtrahatur, differentia exhibebit summam tot terminorum ejus, quot sunt unitates

in n . Sit hæc summa = S : erit itaque $S = \frac{\alpha u^\theta}{1-u^\eta} + \frac{d' u^{\theta+\eta}}{(1-u^\eta)^2}$

$$+ \frac{d'' u^{\theta+2\eta}}{(1-u^\eta)^3} + \dots + \frac{d^\mu u^{\theta+\mu\eta}}{(1-u^\eta)^{\mu+1}} - u^{n\eta} \left(\frac{e u^\theta}{1-u^\eta} + \frac{\Delta' u^{\theta+\eta}}{(1-u^\eta)^2} + \frac{\Delta'' u^{\theta+2\eta}}{(1-u^\eta)^3} + \dots + \frac{\Delta^\mu u^{\theta+\mu\eta}}{(1-u^\eta)^{\mu+1}} \right).$$

Supra autem jam innuimus, calculum diduci & concinnari posse: id quod paucis, quia hic opportunum est, ostendere libet. Nimirum $e, \Delta, \Delta'', \Delta''', \&c.$ exprimere oportet; quia vero est $\pi = \alpha + \frac{\pi-1}{1} d' + \frac{(n-1)(n-2)}{1 \cdot 2} d'' + \&c.. + \frac{(n-1)(\dots)(n-\mu)d^\mu}{1 \cdot \dots \cdot \mu}$,

liquet, posito $n+1$ loco n , provenire $e = \alpha + \frac{n}{1} d' + \frac{n(n-1)}{1 \cdot 2} d'' + \dots + \frac{n(n-1)(\dots)(n-\mu+1)d^\mu}{1 \cdot 2 \cdot \dots \cdot \mu}$. Pari ratione $\Delta, \Delta'', \&c.$

dabuntur per $d, d'', \&c.$ Cum vero series $\alpha, \beta, \gamma, \delta, e, \&c.$ per hypothefin habeat differentias constantes ordinis μ , illico perspiciatur, de singulis differentiarum non secus esse pronuntiandum. Series itaque differentiarum primarum habebit differentias constantes ordinis $\mu-1$; series secundarum deducet ad differentias æquales ordinis $\mu-2$, atque ita de ceteris. Porro notandum, si numerus terminorum seriei $\alpha, \beta, \gamma, \delta, e, \&c.$ fit = n , feriem differentiarum primarum constare terminis numero $n-1$; secundarum, numero $n-2$; tertiarum, numero $n-3$, & sic porro. Hinc in serie differentiarum primarum, cujus terminus primus est d' , index loci $\tau \delta \Delta'$ erit = $n+1$; pariter in serie secundarum, cujus agmen ducit d'' , index $\tau \delta \Delta'' = n+1$, & sic deinceps in omnibus reliquis. Nam e. g. Δ'' tum demum locum habet, cum ponitur τ , terminus nempe, cujus index est $n+3$: igitur, cum numerus terminorum in serie secundarum deficiat a numero terminorum seriei primitivæ $\alpha, \beta, \gamma, \&c.$ palam est, indicem ipsius Δ'' esse = $n+1$, pariter

ac omnium subfequentium, de quibus simile iudicium valet.

His intellectis, erit, per Theorema generale, $\Delta' = d' + \frac{n}{1} d'' +$

$$\frac{n(n-1)}{1. 2} d''' + \frac{n(n-1)(n-2)}{1. 2. 3} d^{iv} + \dots + \frac{n(n-1)(\dots)(n-\mu) d^\mu}{1. 2. \dots (\mu-1)}$$

$$\Delta'' = d' + \frac{n}{1} d'' + \frac{n(n-1)}{1. 2} d^{iv} + \dots + \frac{n(n-1)(\dots)(n-\mu-1) d^\mu}{1. 2. \dots (\mu-2)}$$

$$\Delta''' = d''' + \frac{n}{1} d^{iv} + \dots + \frac{n(n-1)(\dots)(n-\mu-2) d^\mu}{1. 2. \dots (\mu-3)}, \text{ \& sic}$$

porro; tandemque $\Delta^\mu = d^\mu$ per hypothesin. Quibus valoribus substitutis, erit summa seriei in infinitum continuata, & incipientis a termino, cujus locus designatur per $n+1$, æqualis

$$\frac{u^{\theta+n\eta}}{1-u^\eta} \left(\alpha + \frac{n}{1} d' + \frac{n(n-1)}{1. 2} d'' + \frac{n(n-1)(n-2)}{1. 2. 3} d''' + \dots + \right.$$

$$\left. \frac{n(n-1)(\dots)(n-\mu+1) d^\mu}{1. 2. \dots \mu} \right) + \frac{u^{\theta+(n+1)\eta}}{(1-u^\eta)^2} \left(d' + \frac{n}{1} d'' + \right.$$

$$\left. \frac{n(n-1)}{1. 2} d''' + \dots + \frac{n(n-1)(\dots)(n-\mu) d^\mu}{1. 2. \dots (\mu-1)} \right) + \frac{u^{\theta+(n+2)\eta}}{(1-u^\eta)^3}$$

$$\left(d'' + \frac{n}{1} d''' + \dots + \frac{n(n-1)(\dots)(n-\mu-1) d^\mu}{1. 2. \dots (\mu-2)} \right) + \frac{u^{\theta+(n+3)\eta}}{(1-u^\eta)^4}$$

$$\left(d^{iv} + \dots + \frac{n(n-1)(\dots)(n-\mu-2) d^\mu}{1. 2. \dots \mu-3} \right) + \dots +$$

$$\frac{u^{\theta+(\mu+n)\eta}}{(1-u^\eta)^{\mu+1}} d^\mu. \text{ Hæc series in priorem mutatur, si ponas}$$

$n=0$; tunc enim emergit summa omnium terminorum, a

primo ad infinitum, nempe $\frac{\alpha u^\theta}{1-u^\eta} + \frac{d' u^{\theta+\eta}}{(1-u^\eta)^2} + \&c.$ ad quam principio pervenimus. Ordinatis autem terminis juxta $\alpha, d',$

$d'', d''', \&c.$ emerget forma seriei commodior, nempe $u^{\theta+n\eta}$

$$\left(\frac{\alpha u^\theta}{1-u^\eta} \right)$$

$$\left(\frac{a u^\theta}{1-u^\eta} + d' \left(\frac{n u^\theta}{1-u^\eta} + \frac{u^{\theta+\eta}}{(1-u^\eta)^2} \right) + d'' \left(\frac{n(n-1) u^\theta}{1 \cdot 2 (1-u^\eta)^2} + \frac{n u^{\theta+\eta}}{(1-u^\eta)^2} + \frac{u^{\theta+2\eta}}{(1-u^\eta)^3} \right) + d''' \left(\frac{n(n-1)(n-2) u^\theta}{1 \cdot 2 \cdot 3 (1-u^\eta)^3} + \frac{n(n-1) u^{\theta+\eta}}{1 \cdot 2 (1-u^\eta)^2} + \frac{n u^{\theta+2\eta}}{(1-u^\eta)^3} + \frac{u^{\theta+3\eta}}{(1-u^\eta)^4} \right) + \&c. + d^\mu \left(\frac{n(n-1)(\dots)(n-\mu+1) u^\theta}{1 \cdot 2 \dots \dots \dots \mu (1-u^\eta)^\mu} + \frac{n(n-1)(\dots)(n-\mu) u^{\theta+\eta}}{2 \cdot 2 \dots \dots (\mu-1)(1-u^\eta)^2} + \dots \dots \dots + \frac{u^{\theta+\mu\eta}}{(1-u^\eta)^{\mu+1}} \right)$$

Fiat jam n numerus infinitus, & statuatur u unitate minor: tunc omnes hi termini in nihilum abibunt, adeoque summa omnium terminorum post infinitesimum erit $= 0$, id quod indicio est, seriem, in infinitum licet extensam, magnitudinis tamen finitæ esse. Quo autem minus exercitati satis perspiciant, si $n = \infty$, omnes terminos destructum iri: animadvertendum est, eò casu esse v. g. $n(n-1)(n-2) = \infty(\infty-1)(\infty-2) = \infty^3$, & sic de reliquis, cum sit $\infty + q = \infty$, significante q numerum finitum quemcunque. Potestas autem infinita fractionis $\frac{q}{q+1}$ sive $\left(\frac{q}{q+1}\right)^\infty$ perinere ad ordinem $\frac{1}{\infty}$, adeoque valor ejusdem in infinitesimo infinite parvorum ordine collocabitur. Cum itaque $u^{\eta n}$, hoc est, quantitas ordinis $\frac{1}{\infty}$ in singulos seriei terminos ducatur, atque coefficientes $n(n-1)(n-2)(\dots) \&c.$ ad summum efficere possint quantitatem ordinis ∞^μ , existente μ numero finito: facile intelligitur, maximum seriei terminum fore $\frac{1}{\infty^\mu}$, hoc est re vera $= 0$, unde multo magis ceteri evanescent. Hæc igitur series, si a priori $\frac{a u^\theta}{1-u^\eta} + \frac{d' u^{\theta+\eta}}{(1-u^\eta)^2} + \&c.$ dematur, exhibebit S , hoc est, summam seriei A) a principio usque ad terminum (inclusive), cujus index est n . Quam vero formam va-

lor ipsius S habiturus sit, facillime in oculos incurrit, ut, plura hac de re exponere, non sit necesse.

Cum series $A) \alpha u^\theta + \beta u^{\theta+1} + \gamma u^{\theta+2} + \&c.$ summationem indefinitam admittat; hæc quoque summabilis erit, $B) \alpha u^\theta + \beta(u^\theta + u^{\theta+1}) + \gamma(u^\theta + u^{\theta+1} + u^{\theta+2}) + \delta(u^\theta + u^{\theta+1} + u^{\theta+2} + u^{\theta+3}) + \&c.$ in inf. Nam potest hæc dispesci in partiales

$$G \dots \alpha u^\theta + \beta u^{\theta+1} + \gamma u^{\theta+2} + \delta u^{\theta+3} + \&c.$$

$$D \dots \beta u^\theta + \gamma u^{\theta+1} + \delta u^{\theta+2} + \epsilon u^{\theta+3} + \&c.$$

$E \dots \gamma u^\theta + \delta u^{\theta+1} + \epsilon u^{\theta+2} + \zeta u^{\theta+3} + \&c.$ quarum quælibet similis est ipsi A ; vel etiam summæ serierum verticalium immediatæ possunt ex Theoremate generali elici, cum $\alpha, \beta, \gamma, \&c.$ tandem ad differentias constantes deducere ponantur.

Pariter erui poterit summa seriei $F) \alpha u^\theta + \beta(u^\theta + 2u^{\theta+1}) + \gamma(u^\theta + 2u^{\theta+1} + 3u^{\theta+2}) + \delta(u^\theta + 2u^{\theta+1} + 3u^{\theta+2} + 4u^{\theta+3}) + \&c.$ nec non hujus, $G) \alpha u^\theta + \beta(u^\theta + 3u^{\theta+1}) + \gamma(u^\theta + 3u^{\theta+1} + 6u^{\theta+2}) + \delta(u^\theta + 3u^{\theta+1} + 6u^{\theta+2} + 10u^{\theta+3}) + \&c.$ Atque generaliter, summa

hujus, $H) \alpha a u^\theta + \beta(a u^\theta + b u^{\theta+1}) + \gamma(a u^\theta + b u^{\theta+1} + a u^{\theta+2}) + \delta(a u^\theta + b u^{\theta+1} + c u^{\theta+2} + d u^{\theta+3}) + \&c.$ modo $a, b, c, d, \&c.$ iterum sint ejus indolis, ut differentias alicujus ordinis pariant æquales. Namque H potest discerpi in

$$I \dots \alpha a u^\theta + \beta b u^{\theta+1} + \gamma c u^{\theta+2} + \delta d u^{\theta+3} + \&c.$$

$$K \dots \beta a u^\theta + \gamma b u^{\theta+1} + \delta c u^{\theta+2} + \epsilon d u^{\theta+3} + \&c.$$

$L \dots \gamma a u^\theta + \delta b u^{\theta+1} + \epsilon c u^{\theta+2} + \zeta d u^{\theta+3} + \&c.$ quæ singulæ sunt similes seriei A ; vel etiam summa serierum verticalium statim ex Theoremate generali elicitur.

Potest etiam series $\alpha, \beta, \gamma, \delta, \&c.$ combinata supponi ordinatim

natum cum pluribus geometricis progressionibus; e. g. detur series $\alpha u + \beta(u^2 + x) + \gamma(u^3 + x^2 + \zeta) + \delta(u^4 + x^3 + \zeta^2 + t) + \&c.$ ubi ad inveniendam summam nulla alia re opus est, quam dissoluzione seriei in suas componentes, $\alpha u + \beta u^2 + \gamma u^3 + \delta u^4 + \&c. + \beta x + \gamma x^2 + \delta x^3 + \&c. + \gamma \zeta + \delta \zeta^2 + \&c. + \delta t + \&c.$ quæ singulæ similes sunt ipsi A.)

Ex his igitur omnibus de præstantia Methodi *Newtonianæ* judicare proclive est, cujus quippè opera summæ omnium serierum, quæ tandem ad differentias alicujus ordinis constantes deducunt, eruere licet. Hujus autem naturæ sunt omnes omnino series *Algebraicae*, quarum termini generales designantur formula catholica: $a + by + cyy + dy^3 + ey^4 + \dots + gy^m$, denotante y numerum terminorum. Quod cum satis quidem videatur clarum; eorum tamen in gratiam, qui in hac facultate minus provecti sunt, hunc in modum poterit demonstrari. Exponatur namque y successive per 1, 2, 3, 4, m , & termini exinde geniti dicantur ordine *A, B, C, D, Q*; erunt igitur hi æquales seriebus verticalibus ordinatim subscriptis:

(A)	(B)	(C)	(D)	(Q)
+ a	+ a	+ a	+ a	+ a
+ b	+ 2b	+ 3b	+ 4b	+ yb
+ c	+ 4c	+ 9c	+ 16c	+ yy c
+ d	+ 8d	+ 27d	+ 64d	+ y ³ d
+ e	+ 16e	+ 81e	+ 256e	+ y ⁴ e
+ . .	+ . .	+ . . .	+	+
+ g	+ 2 ^m g	+ 3 ^m g	+ 4 ^m g	+ y ^m e

Unde perspicuum esse, seriem $A + B + C + D + \dots + Q$ constari ex seriebus horizontalibus ordine adscriptis. Earum vero quælibet habet Coefficientes figuratos, prima quippe seriem monadum, secunda lateralium, tertia quadratorum, quarta cuborum, ultima denique seriem $1 + 2^m + 3^m + 4^m + \&c.$ Omnes autem deducunt ad differentias constantes, & ultima quidem ad has, quarum ordo est m ; quare etiam series $A + B + C + D + \dots + Q$ ad easdem deducet, utque summa ejus per hanc methodum omnino dabitur.

Quoniam igitur in serie Algebraica, cujus terminus generalis

lis est $a + by + cyy + \dots + gy^m$, differentiarum ordinis m sunt inter se æquales: sequentes, ordine $m + 1, m + 2, \&c.$ omnes in nihilum abibunt; quod quidem pag. 525 paucis jam notavimus. Sit jam $m + 1 = q$, atque designent $Q, P, O, N, M, \&c.$ terminos seriei ordine retrogrado sumtos; eritque

$$Q - qP + \frac{q(q-1)}{1 \cdot 2} O - \frac{q(q-1)(q-2)}{1 \cdot 2 \cdot 3} N + \frac{q(q-1)(q-2)(q-3)}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4} M - \&c. = 0.$$

Numerus autem terminorum excerptorum semper est $= q + 1$, sive $= m + 2$, cum ex Tabula differentiarum pateat, ad formandas differentias ordinis q requiri terminos $q + 1$. Atque hæc est proprietas serierum Algebraicarum plane insignis, in quam primus, ni fallimur, incidit Cel. *Mouvræus*, eamque postea quoque protulit Cel. *Dan. Bernoullius* in Tomo III *Comment. Petrop.* longe alia methodo usus. Superiores vero relationis scalas omnes locum habere, ex unctis ipsius $(1-a)^{q+1}$ desumtas, (posito nempe π numero integro affirmativo, & $\gamma = 1$.) supra itidem monuimus. Hæc igitur sufficiant, dum promissis, sub finem prioris Commentationis datis, alia occasione steterimus. Errata quædam, in priori Commentatione admissa, L. B. ita corrigat, rogamus. Pag. 71 lin. 30 leg. *per bosco campos*; pag. 81 lin. 25 l. *ordinata*; p. 87 lin. 27 l. $\alpha A + \beta B$ *maximum vel minimum*; pag. 506 lin. 12 l. *Ab. Erud. A. 1745*;

pag. 508 lin. 18 l. *eliciendas*; pag. 511 lin. 4 l. $k - 2l$; pag. 515 lin. 5 l. $\frac{k-1}{l} d$;

pag. 515 lin. 4 l. $4(n-1) + \frac{6(n-1)(n-2)}{1 \cdot 2}$; pag. 516 lin. 14 l. 5150; pag.

517 lin. 32 l. $n - 1$; pag. 518 lin. 9 l. *quantitasibus*; lin. 33 in divisore l. 1. 2; lin. 34 in divisore l. 1. 2; pag. 519 lin. 15 l. *generales*; pag. 521 lin. 14 loco \dagger scribe \times ; pag. 525 lin. 30 l. $(a + 3b)^n$; pag. 526 lin. 3 l. *vocentur, A, B, &c.*

ANTIQUITATUM GRÆCARUM, PRÆCIPUE

Atticarum, descriptio brevis.

Lugduni Batavorum, apud Ger. Cortis, 1740, 8 maj.

Plag. 9.

Concinnum hoc Opusculum Autor doctissimus divisit in *Partes quatuor*, quarum *prima* de religione Græcorum agit. Præmittit *Caput I* de situ Græciæ, Atticæ, & Athenarum. Græcia dicta est *Ελλάς*, & populi *Ἕλληνες*, ab *Hellene* quodam; antea

antea vero Γραικοί, a Γραικῶ, *Thessali* filio, a Romanis Græci, licet hoc nomen in *Homero* non reperiatur. *Atticam* olim *Ioniam* dici ab *Ione*, qui Ebræis *Javan* est, filius *Japhethi*, existimat; unde ea in sacris literis *Javan*. Ejus urbs primaria fuit Athenæ, Musarum sedes, a Rege *Amphithyone* ita appellata, & *Minervæ* consecrata, quam Athenienses Ἄστυ vocarunt. *Cap. II* Dios memorat, qui pro variis terrarum orbis partibus cœlestes, terrestres, inferi, fuerunt habiti. Inter cœlestes, seu Deos majores, erant *Jupiter*, *Neptunus*, *Apollo*, *Minerva*, *Ceres*, *Vulcanus*, *Juno*, *Mars*, *Mercurius*, *Diana*, *Venus*, *Vesta*, quibus certa munia, ut *Jovi* cœlum, *Apollini* scientiarum inventionem, attribuerunt. Eorum numerum recentiori ætate augebant homines, inter Deos relati, Ἡρώες & Δαίμονες dicti. Ignotos etiam Athenienses coluerunt, quibus aras, βωμοὺς ἀνῶνυμς, extruxerunt. *Cap. III* occurrunt loca sacra, hoc est, agri, Diis consecrati, luci, templa. Hæc, ad morem *Ægyptiorum*, in locis aditioribus, aut in montibus, extra urbes extruxerunt, orientem solem versus, foribus apertis, quorum locus sanctior ἄδυτον, penetrabile, vocabatur. Præter *Dianæ*, *Junonis*, *Neptuni*, *Cereris*, *Castoris*, & *Pollucis*, nobilissimum erat *Ἀρτεμισίον* Ephesi. Templorum ornamenta erant *simulacra*, communi nomine ἀγάλματα, rudia primum, ex ligno & lapidibus; deinde politiora ex ferro, ære, ebore, argento, auro, quæ, diebus festis ex templi adytis educata, carpentis, ἀπήλαις, per celebriora urbis loca ferebantur. Dii tutelares & urbium præfides catenis erant revincti, ne in obsidionibus ad hostes exirent. Erant *donaria*, ἀναθήματα, varii generis, coronæ, vestes, vasa ferrea, in quibus præcipua *τελεποδες*, arma, & spolia, ab hostibus capta. *Cap. IV* recenset sacrorum præfectos, inter quos erant sacerdotes, *ιερεῖς*, & summus, ἀρχιερεὺς. Eorum ministri erant viri & fœminæ, sorte ex nobilissimis civibus electæ, virgines inprimis, *Minervæ*, *Cereris*, *Cybeles*, *Veneris*, sacerdoes. Vestitus erat ex bysso & lino, & coronas gerebant in capite. Sacerdotia evaserunt aliquando gentilitia. *Cap. V* enarrat cultum sacrum, qui peragebatur precibus. Qui precabatur, ori admovebat manum, quam deinde ad Deum protendebat, quem adorabat; quod proprie προσκυεῖν, Latine

Pag. 6.

9.

12.

14.

adorare, diceretur. Sacrificia continet *Caput VI*, quorum anti-
quissima erant odora menta, *Θύος*, unde Latinum thus, oblatio-
nes ex primitiis frugum, deinde macerationes, *Θυσίαι* anima-
lium integrorum, purorum, opimorum, *δίαια*, bovis injugis &
quinquennis, pecudum bimarum, quas Latini bidentes vocant,
ut suis, ovis, capri, galli, anferis. Sacrificium ex *σὺε*, hir-
co, & ariete, dicebatur *τρίτηος*: solenne ex centum animalibus
κακίμβη. Victima *Jovis* erat bos quinquennis; *Neptuni*
taurus niger, aries, & verres, *Minorve* juvenca & ovis; *Deorum*
inferorum vacca sterilis & nigra, itemque ovis nigra; *Æscula-
pii* capra & gallus. Ritus sacrificandi animalia *Cap. VII* con-
tinetur. Victima, fertis, vel coronis, ornata, nonnunquam cor-
nubus inauratis, aqua pura adsperebatur, mola salsa, Græcis
ἐλαι & *ὀμοχύτα*, ejus capiti imponebatur, pili, e fronte in-
ter cornua evulsi, in ignem super aram injiciebantur. Quo-
facto, caput victimæ securi percutiebatur a ministro sacrorum,
& cultro, Gr. *μάχαιρα* & *σφαγίς* dicto, jugulabatur. Vi-
ctimæ, superis Diis factæ, jugulum superius vertebatur, caput
retro; inferis, caput pronum in terram flectebatur. Sanguis
excipiebatur vase, quod *σφαγῆον* dicebatur. Dissecatione
facta, coxæ, ad cremandum paratæ, satre conspergebantur, &
aræ, Gr. *βωμός*, impositæ, igne ex lignis aridis & scissis ado-
lebantur, & interdum vinum infundebatur. Sacrificia se-
quuntur *Cap. VIII* lustrationes, Gr. *καθαρμοί* & *ἀγισμοί*.
Fiebant hæc ante rem sacram templa ingressuris, ante sacrificium,
sacris initiandis, vota & preces facturis. Postea, qui se
actionibus pollutos existimabant, lustrabantur post eadem
commisissam, post actum venereum, post funus, quo se pol-
luerant. In lustrationibus utebantur aqua, igne, ovis, &c. *Caput*
IX continet oracula & divinationes. Oracula Gr. *χρησμοί* dicun-
tur *ἀπὸ τοῦ χρῆν*. *Χρῆν* dicebatur Deus, qui responsa dabat
rogantibus. Hæc oracula consulebantur non omnibus, sed statis
diebus a viris principibus ac opulentis in rebus gravioris mo-
menti, cum respublica esset constituenda, leges ferendæ, bel-
lum hostibus indicendum, aut pax fancienda, eisque consulentes
dona & sacrificia offerebant, quibus multum dignitatis ac re-
verentiæ accedebat. Ad quæstionem, an responsa oraculo-
rum imposturæ sacerdotum & sacrificulorum fuerint, respon-
det:

Pag. 19.

20.

det: Totum hoc opus oraculorum fuisse callidorum hominum Pag. 21.
inventum & commentum, & omnia ibi per fraudes esse per-
acta, vix credibile est; subfuisse tamen sæpius fraudem & do-
lum hominum, pariter certissimum est. *Jupiter & Apollo* præ-
fuerunt oraculis. Alibi per interpretes responsa dabantur; ali-
bi a Diis ipsis five viva voce, five per somnia, five per sor-
tes. De oraculo Dodonæo *Cap. X* agit, quod ab urbe Do-
dona nomen habet, ubi non procul quercetum erat, *Jovi* sa-
cerum, & una quercus aliis aktior, in qua columbæ duæ se-
dentes responsa dederunt consulentibus. Fabulam hanc esse,
quisque videt, cui viri vates occasionem dederunt, qui ex
quercu respondebant; unde *quercus fatidica*. Oraculum Delphi-
cum *Cap. XI* ab urbe Delphis dictum, & omnium erat ditissimum 22.
ex donis oblati. Hinc proverbium: *Χρήματα Αφίτροπος*. Lo-
cus, ubi oracula dabantur; Pythium vocabatur, sacerdos Py-
thia. Quod nonnulli tradiderint, gregem caprarum huic
oraculo dedisse originem, recenset, & de tripode annotat,
non esse vocem originis Ebrææ, sed Græcæ, & quæ responsa
inde ferebantur, vera habebantur; unde proverbium: *ἐκ τρι-
πόδος*. Quando hoc oraculum cessaverit, non definitur.
Oraculum Trophonii *Cap. XII* nomen habet a *Trophonio*, & 23.
opera *Sæonis* cujusdam inclaruit. Sedes ejus in antro, in quod
ritu quodam descendebant, & futura partim ex visis, partim
ex auditis, cognoscebant. Reduces inde facti erant attoniti;
unde illud: *ἐκ Τροφωνίου μαντεύεται*, qui a sacrificulis in
cellam boni genii ad se refocillandos ducebantur. Alia Græ-
ciæ oracula *Cap. XIII* memorat, *Amphiarai*, quod *Crasus* 24.
consuluit, & per somnia responsa dedit, cujus fons & aqua,
inde profluens, sacra; porro *Apollinis Delii*, *Branchidarum*, &c.
Cap. XIV sequuntur divinationes ex avium cantu & volatu; ex 25.
somnia; per sacrificia; per eorum ignem; per fumum; per
vinum; per sortes; per versus; per virgas. Magicæ erant
per mortuos; per aquas; per gallum gallinaceum; per cri-
brum. Aliud vaticinandi genus attingit *Autor*, quo dæmones
loqui existimabantur per hominum ventres & pectora. *Cap. XV* 26.
agit de omnibus. *Ex se ipsis* erant *παλμοί*, palpitationes cor-
dis, vel oculorum; *βόμος*, tinnitus aurium; *πταρμός*, ster-
nutatio. *Ex rebus externis*, accidentia præter morem. *Ex*

verbis, quæ boni, aut mali, erant omnia. *Cap. XVI* agit de
 festis diebus, aut in honorem Deorum, aut in memoriam de-
 functorum, bene de patria meritorum. Præcipua festa erant
 32-38. *Ἀδώνια*, in honorem *Veneris & Adonidis*. *Ἀρτεμίσια*, in *Bac-*
chi honorem; *Ἀπαιύσια*, in honorem *Bacchi* ob convivia, ob
Jovis & Minerva rem factam, ob liberorum tonsionem, ante-
 quam eorum nomina referebantur in tabulas publicas. *Βραυ-*
ρώνεια, quibus adolescentulæ, decem circiter annorum, in-
 dutæ flava veste *Diane* consecrabantur. *Δαφνηφόρια* in ho-
 norem *Apollinis* celebrabantur a *Bœotiis*. Ramus oleaginus
 circumferebatur, in quo sol, luna, stellæ, adumbrabantur.
Διανήσια in honorem *Bacchi* celebrabantur *Athenis* tempore
 veris; rure autumno. *Ἐλευσίνια* singulis quinque annis age-
 bantur; majora in honorem *Cereris*; minora in honorem
Proserpine, & durabant quinque annos, quo temporis spatio
 non erat fas, ullum apprehendere, aut libellum supplicem
 offerre. *Θυσιοφόρια Ceresi* legiseræ erant sacra, in quibus
 mulieres, legum libros in capite gerentes, *Eleusinem* petebant,
 jejunabant sexto die, demissum animum significaturæ. *Οσχο-*
φόρια a ramis ferendis. *Παναθηναίαι* in honorem *Miner-*
væ majora quinto quoque anno fiebant certaminibus, scilicet
 equestri, gymnico & musico, magna cum pompa; minora mi-
 nori in eisdem certaminibus, quorum victori præmio daba-
 tur vas, oleo repletum, itemque corona ex oleis. *Caput*
 39- *XVII* continet ludos, quorum exercitia erant cursus, discus,
 factus, pugilatus, lucta. Cursus erat quadruplex, *στάδιον*, *διευ-*
λος; *δύλαχος*, *ὀπλίτης*. In stadio prior terminus carceres,
 posterior meta, dicebatur. De posteriori cursore, qui prio-
 rem consequi volebat, usurpabatur *δικίον*: qui priorem
 consequeretur, dicebatur *καταλαμβάνειν*. Qui primus
 perveniebat ad metam, ei a præfectis ludorum dabatur *βρα-*
βεῖον, præmium, quod coronæ erant, vel ex oleastro, vel ex
 pinu, vel ex malo, vel ex apio; qui remanebat, de eo di-
 cebatur *ὑπερεῖν*, *ὑπερεῖσθαι*, & *καταλείπεισθαι*. Discus *Cap.*
 41. *XVIII* dicitur ab antiquo *δίκων*, pro *δίκην*, jacere, quia in æ-
 rem, ope loramenti, projiciebatur, victorque habebatur,
 qui longius eum ejaculabatur. *Lacedæmonii* ejus invenien-
 di auctores habentur. Erat autem lamina rotunda, tres, aut
 qua-

quatuor, digitos crassa, gravis aut lapide, aut æro, aut ferro. Saltus sequitur *Cap. XIX*, qui fiebat aut manibus vacuis, aut pondera plumbea tenentibus, vel supra caput, vel supra humeros. Terminus a quo dicebatur βατηρ, limen; ad quem τὰ ἐσκαμμένα. Unde proverbium de hominibus, modum excedentibus, πηδᾶν ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα. Mensura, sive regula, dicebatur κανών. *Cap. XX* docet pugillatum, qui primum fiebat pugnis, deinde cæstu, qui erat lorum ex corio bubulo, constans massa plumbea, ærea, ferrea, & brachiis alligabatur. Artis erat maximæ, adversarii vitare ictum corporis flexione, nec in aerem verberare. Plagæ in facie dicebantur ὑπώπια, & is, qui in pugna inferior discedebat, victori manus submittebat, aut humi jacens victum se profitebatur. Lucta *Cap. XXI* a πάλλειν, *movere*, quia in ea est motus perpetuus, cujus autor *Theseus* perhibetur. Qui adversarium ter prostraverat, victor erat; victus voce, aut digito, id significabat. *Cap. XXII* recenset quatuor ludos solennes, & primo Olympicos. Hi habebantur in honorem *Jovis Olympii* ad Olympiam, Elidis oppidum, quovis quinquennio, & per quinque dies celebrabantur. Ἀλυταί, sive Elei (lictōres), ordinem servabant, & is, qui præerat, Ἀλυτάρχης dicebatur. Certaminibus etiam mulieres intererant, & præmia reportabant. Præter certamina corporis erant etiam ingenii, eloquentiæ nimirum & poeseos. Præmium constabat corona ex oleastro, statua victori ponebatur in loco *Jovis*, & quadrigis in moenia invehebatur. Ludi Pythii sequuntur *Cap. XXIII*, ab urbe Πυθῶ dicti, qui primum anno nono, deinde quinto, ab Amphictyonibus celebrabantur cithara & saltatione. Præmium certaminis musici erat ex auro & argento; gymnici fertum, vel corona. Nemei ludi *Cap. XXIV* habent nomen ab oppido Nemea, tertio quoque anno acti. Certamina erant gymnica & equestria; præmium corona ex olea, deinde ex apio viridi. *Cap. XXVI* agit de tempore, quod in annum, menses, dies, dividebatur. Athenienses inchoabant annum veterem post hibernum solstitium; novum a novilunio, solstitium æstivum sequente. Menses habebant duodecim, & eorum quemque in tres decadas dividebant. Ipsa hic nomina dierum recensentur. *Partis secunda*, de civilibus, *Caput I illustrat*

Pag. 42.

42.

43.

45.

47.

49.

51.

54.

- lustrat regium imperium, cujus reverentia fere divina fuit. Insigne regie majestatis constabat ex ramo arboris, cui clavi aliquando aurei infigebantur. Supra conspiciebatur aquila ad exemplum *Jovis*. *Cap. II* agit de Atheniensium rep. sub Regibus. Primus eorum erat *Cecrops*, Ægyptius, a quo fit initium Historiæ & Chronologiæ; ultimus *Codrus*, qui bello Doriensi se devovit pro salute rei publicæ. *Cap. III* memorat Archontes perpetuos numero XIII, quorum primus *Medon*, ultimus *Alcmaeon*. Principatus duravit 315 annos. Hos secuti sunt decennales, inter quos primus fuit *Cbarops*; ultimus *Eryxias*. Post eos erant IX *Archontes*, annum gerentes imperium, qui nominibus & muneribus differebant. Primus, a quo anni in fastis, curabat sacra Bacchanalia, lites propinquorum dirimebat, pupillis constituabat tutores. Secundus sacra Eleusinia curabat, & causas cognoscebat. Tertius, *Polemarchus*, *Diane* & *Martis* sacra, itemque bellum, curabat, & inter peregrinos jus dicebat. Sex reliqui *Thesmothetæ* leges vindicabant, & causas cognoscebant. Ob discordiam enatam fiebat *Draconi* potestas, leges *Θεσμοκ* scribendi, quæ quia nimis severæ erant, populus ad *Solonem* confugit. *Cap. IV* considerat statum sub *Solone*, qui fuit democratia. Is modum faciliorem æris solvendi alieni invenit, & populum in 4 tribus divisit; deinde in 4 classes, ac senatum induxit. *Cap. V* enarrat statum Atheniensium sub *Pisistrato* & ejus filiis, ac tyrannis cum *Hippia*, quem populus ejecerat, finem habuit. *Cap. VI* eundem sistit sub *Clisthene*, qui ex decem tribus senatum fecit 500, cui præsidebant *Prytanes*, qui potestatem habebant, senatum & coneionem indicendi, dimittendi, res ad senatum deferendi. Eorum caput vocabatur *ἐπιστάτης*. De eisdem e collegio erat vox *ἐκφυλλοφορήσαι*. *Cap. VII* exponitur status sub 400 viris & 30 tyrannis. Illi, tyrannidem affectantes, expellebantur; his idem accedebat. Post eos erant Decemviri, qui, crudelitate usi, movebantur, & populus curabat rem publicam. Status popularis Athenarum *Cap. VIII* post mortem *Alexandri M.* ab *Antipatro* fuit immutatus, & ejus successor *Cassander* præfecit Atheniensibus *Demetrium Phalereum*, virum beneficum, qui, quoniam eorum libertati minus favebat, ejectus est, quam *Demetrius*

Poliiorcetes restituit, eamque retinuerunt usque ad bellum *Mi-
sbridaticum*. *Cap. XI* inquit in statum Athenarum sub Ro- Pag. 66.
manis, quæ ab *Sylla* deformatam libertatem recuperarunt, &
ab *Adriano* beneficiis jurium ac legum, a *Valeriano* mœnium
instaurandorum, ornata sunt. Deinde a Gothis sub *Gallieno*
misere afflictæ, A. R. S. 1455 in Turcarum potestatem vene-
runt, & nominantur *Satina*. *Cap. X* agit de concione apud 67.
Athenienses, quæ potestatem habebat judicandi de actis sena-
tus, leges ferendi, creandi magistratus, bellum decernendi,
cui præsidebant proedri, epistata, & prytanes. Ordinariæ
conciones singulis mensibus, extraordinariæ interventu rei
gravioris, habebantur, in quibus si quis erat segnus, is a mi-
nistris publicis accusabatur, qui funem, rubro colore tinctum,
per forum extendebant, quo qui erant tincti, mulstabantur.
Senatusconsulta, a populo per *χειροτονίαν* comprobata, vo-
cabantur *ψηφίσματα*. *Cap. XI* sistit tribunalia, & quidem 69.
Areopagum, hoc est, *Martis* collem, in cujus cacumine
erat tribunal, coram quo *λίθος ἀδικείας* & *λίθος ὕβρεως*
conspiciebantur. In altero stabat reus; in altero actor. Non
procul inde erant duæ columnæ legum & templum *ὑβρεως καὶ*
ἀδικείας. Senatus curiæ vocabatur *Ἀρειοπαγος*, & ejus mem-
bra *Ἀρειοπαγίται*, qui graviora delicta morte, leviora multa,
puniebant. Judices ad pronuntiandam sententiam in tene-
bris utebantur calculis. Albi solvebant; nigri, qui perfora-
ti erant, condemnabant. In urnam æneam, *ἑλέε* dictam, con-
jiciebantur albi; in ligneam, dictam *θανάτου*, nigri conjicie-
bantur. Si pares erant, alius a præcone in urnam *ἑλέε* infe-
rebat, calculus *Minervæ* nominatus. *Cap. XII* recenset 73.
judicium Ephetarum. Hi judices, numero 51, ætate 50 an-
norum, nomen habent *ἀπὸ τῆ ἐφίεσσι*, a *provocando*, nempe
a minoribus judiciis ad hoc. *Draco* inde Argivos ejecit, &
constituit tantum Athenienses. *Solon* graviores causas retulit
ad judicium Areopagiticum. Judicabant potissimum de cæ-
de inconsulta. *Cap. XIII* sistit judicium Heliasticum, quod 74.
sub dio & radiis solis habebatur, unde judices *ἡλιασταί*. Actor
accusatum vocabat in jus per *κλητήρας*, & actionem, libello
inscriptam, tradebat. Reus poterat judicium a se declinare,
aut in aliud tempus differre, vel per *παράγραφην*, vel *ὑπο-
μυσίαν*,

- μισίαν, vel ἀντιγραφὴν, vel ἀντίληξιν. Ambo deponabant pecuniam, & jubebantur ad clepsydram dicere. Judices per calculos dabant suffragia, & judicabant. Capitis damnatus tradebatur undecim viris; multatus exactoribus. Qui litem aestimatam solvere non poterat, in vincula conjiciebatur.
- Pag. 76. Merces judicum pro singulis causis erat τρεῖςβολον. Cap. XIV agit de judiciis & actionibus forensibus. Judicia publica κατὰγορεύειν, privata δίκαι, vocabantur. Utriusque species & genera recensentur. Cap. XV enarrat supplicia & poenas apud Athenienses, quarum 1) ἀτιμία, infamia; 2) δαλεία, servitus; 3) εἴγματα, notæ, servorum fugitivorum manibus, aut fronti, iniustæ; 4) στήλη, poena, facinorosi columnæ inscripta; 5) δεσμός, poena vinculorum, quæ diversi erat generis; 6) φυγή, exilium, cui certus locus non assignabatur; 7) ὄστρακισμός, ostracismus, a testula ὄστρακον, qua civis potens, perniciosus judicatus, decem annos ab urbe abesse jubebatur. Patria exulum bona proscribentur & publicabantur; non autem ostracismo. Cap. XVI capitis supplicia denotat, in quibus erat ξίφος, gladii supplicium, λιθοβολία, lapidatio, κατακρημνισμός, præcipitatio de rupe, καταποντισμός, demersio, Φάρμακον, venenum, βάρβαρον, dejectio in locum profundum, τυμπανισμός, verberatio ad necem, βρόχος, laqueus, seu suspensio, πῦρ, ignis, seu combustio. Pars tertiam perlustrat res militares, & quidem Cap. I militiam terrestrem. Pedites erant ὀπλίται, gravis armaturæ, ψιλοὶ levis, & πελτασταί, peltam gerentes. Curribus vesti, ex curru magis, quam ex equo, pugnabant, quorum erant duo, ἡνίοχος, seu auriga, παραβίατης, qui cursum moderabatur, quo tendebat. Equo uti, portentum habebatur. Ejus virtus probabatur sonitu tintinnabuli, unde κωδωνίζεν, probare, qui cum militia esset attritus, figura τροχός, etiam τρῦσίππιον, dicta, notabatur; unde proverbium ἐπιβάλλων τρῦσίππιον, hoc est, excusatum habere. Equites habebant varia nomina pro varietate armaturæ, qui duodeviginti annos nati nomina militiæ dabant, & ejus sacramento obstricti accipiebant scutum & hastam, faciebant stipendium usque ad annum 60. Eorum manibus stigmata erant iniusta. Militabant antiquitus ære suo, deinde stipendio, quod non idem erat. Arma militiæ Cap. II erant trium

trium generum. Ad corpus tegendum erat galea, lorica, cingulum, ocrea, clypeus, vel scutum. Ad arma, quæ nocebant, pertinebat hasta & lancea, ensis, bipennis & securis, arcus, jaculum, funda. Ad machinas oppugnandæ urbis referebantur scalæ, aries, lignum 100, vel 120, pedum, laminis ferreis munitum, ἑλεπολις, unde lapides & missilia emittebantur, testudo, agger, turres e ligno mobiles, crates vimineæ ad capita tegenda, catapultæ ad sagittas ejaculandas. Præfedi exercituum *Cap. III* primo erant Reges, summi du-

90.

ces, deinde, cum imperium esset penes populum, Prætores, ad numerum X tribuum, decem, quibus addebatur undecimus, πολέμερχος.

Habebant etiam decem ταξίαρχους ad ordinem militarem instruendum, & pertinebant ad pedites, quemadmodum ad equites ἵππαρχοι & φύλαρχοι. Ad partes exercitus, qui omnis dicebatur στρατία, referebantur, ut *Capite IV* memoratur, frons, latera, vel alæ, postrema acies, πεμπάς quinque militum, λόγος 24, vel 25, militum, aliquando 16 τάξις 100, vel 120 militum Φάλαγγξ, certus ordo aciei, vel iusta acies, cuneus, literam Δ referens, forfex, literæ V formam repræsentans, laterculus, turris, laterculus inversus, πλαίσιον, acies figuræ oblongæ.

91.

Ad iussus præfectorum fiebant conversiones militum dextrorsum a fronte ad tergum; sinistrorsum a tergo ad frontem. *Cap. V* agit de signis in exercitu. Symbolum, ore prolatum, vocabatur σύνθημα, tessera; sub oculos cadens παρασύνθημα erat natus capitis, plausus manuum, inclinatio hastæ. Συμεία erant vexilla, antiquioribus πῦρ faces ardentes, quas qui mittebant, πυρφόροι dicebantur. Deinde adhibebant conchas, postea tubas. Ad classicum canendum adhibebant fistulam, tubam. Clamor primi imperus dicebatur ἀλαλαγμός. *Cap. VI* consideratur præda militaris,

93.

quæ si pertinebat ad homines, fiebant mancipia, cum se redimere non possent; si ad res, erant vestes, arma, signa. Imperator sibi sumebat optimum; eximium quid dabat bellicosus; reliqua ex æquo inter milites dividebantur. Ante vero, quam divisio prædæ fiebat, primitiæ ejus Diis consecrabantur. Præmia sequuntur *Cap. VII* & pœnæ. Virtus præfectorum

94.

95.

& gregariorum militum ornabatur honorum gradibus, fune-

Pag. 96.

99.

100.

101.

103.

bribus orationibus post fata, coronis, columnis, & arma virorum fortium in arce collocabantur. Vulnerati Athenis alebantur, & liberi occisorum, qui robustiores facti, in speculis *πανοικία* & *προεδρία* donabantur. Poena transfugarum erat capitis supplicium. Qui militare volebant, aut ordines deserebant, in foro triduum sedebant veste induti muliebri, arcebantur a templis & concionibus. Militia navalis *Cap. VIII* complectebatur naves onerarias forma rotunda, bellicas ab ordinibus remorum dictas. Navis pars ima vocabatur carina, *πρόπις* & *ζείρη*, media *μεσόκοιλα*, anterior *πρώρος*, posterior *πρόμνα*, *ἕρας*. In prora insigne navis. Malus navis, *ἵστς*. Funes nautici erant navis armamenta, quibus speciales & certi accedebant. Gubernator, *κυβερνήτης*, in puppi sublimis sedebat. *Cap. IX* occurrunt nautæ, liberi a remigando, aut vela curabant, aut faciebant imperata alia. Remiges erant aut supremi, aut mediæ, aut infimi. *Cap. X* agit de præfectis classium, quorum alii nautis, alii classiaris militibus, præerant. *Pars quarta* docet res domesticas; in quibus *Cap. I* nuptiæ primam locam obtinent, a quibus qui abhorrebat, male audiebat, & quibusdam in locis mulcatur. *Cecrops* autor fuit matrimonii legitimi, quod certa ætate utriusque sexus & parentum voluntate inibat. Peregrino non licebat civem Atticam ducere, nec peregrinæ civi nubere Attico. Polygamia tempore necessitatis non erat prohibita. Sponsus sponsæ, fidei loco & amoris, dabat munus, *ἀγγέλων*: sponsa sponso dotem, quæ, soluto matrimonio, sponsæ reddebatur. *Solon* dotes sustulit ex matrimonio. *Cap. II* describit ritus nuptiarum. Sponsus sponsam ducebat in ædes suas; vehabantur vehiculo, & amicus affluens dicebatur *παράνυμφος* & *πάρσχος*. Præcedebant faces gestantes, tibicines, & citharœdi, & inter vehendum canebatur canticum; in ædibus se oblectabant *ὑμναίαι* & saltatione. Antè epulum, *γάμος*, sacrificia peragebantur. *Co* vivæ se lavabant, & mutabant vestes. Sponsi & sponsæ vestes erant tinctæ & ornata, capita coronis ornata ex herbis & floribus. Sponsi domus janua pistillo erat ornata, puella cribrum, sponsa vas figulinum hordeo plenum, ferebat. In convivio comparebat puer, qui præter glandes sportam cum panibus gestabat, canens: *ἔφυγον κακόν, εὖρον ἀμεινον*. Post

COM

convivium ducebantur in thalamum, in quo lectus genialis erat stratus, & una comedebant malum cydonium. Cornicis gravi cantu super tacto disjunctio fieri poterat. Sponsa se abluebat aqua calida prius, quam sponsus zonam sponsæ solvebat. Divortium sequitur *Cap. III.* Si vir dimittebat uxorem, dicebatur *ἀποπέμπειν*, nec reddebat dotem; si uxor a viro discedebat, vocabatur id *ἀπολείπειν*. Ipsa scribebat injuriarum libellum, & prius appellare debebat *Archontem. Cap. IV* agit de adulteriis. Adulter, in ipso facto deprehensus, lege *Solonis* interfici poterat. Uxorem, in adulterio deprehensam, qui retinebat, *ἄτιμος* habebatur. Divites adulterii poenam apud Athenienses redimebant pecunia, *μοιχᾶργισι* dicta; pauperes poenam turpem subibant, quæ *βαφαιδωσις* & *παρατιλμὸς* dicebatur. *Cap. V* recenset liberorum nativatem & educationem. Domus puerperæ, quæ masculum in lucem edebat, olea coronabatur; quæ *scemellam*, lana, apud Athenienses. Infans recens natus abluebatur aqua calida; apud Spartanos vino. Loros fasciis involvebant, oleo ungebant, involutos collocabant in vannis, in clypeis apud Spartanos, quos si educare volebant, exponebant in cistula, apponentes aliquando annulos, monilia, gemmas, quæ singula *γυναικίματα* dicebantur. Apud Spartanos expositio infantum erat prohibita. Apud Lacedæmonios partus distorti abjiciebantur in locum, *Ἀποδίτας* dictum. Apud Athenienses infantes tabulis publicis inscribebantur. Cum infante quinque dierum circa focum cursus fiebat. Puerpera dona accipiebat a propinquis. Decimo die infans nomine insigniebatur, & convivium habebatur. Quadragessimus dies festus erat puerperarum. Matres, etiam primi ordinis, infantes suo lacte nutriebant, quo deficiente, nutrix adhibebatur. Hic differentiam facit Autor inter *τροφὸν* & *τιτθῆν*. Mammam præbere *θηλάζειν* vocabatur. Morosioribus & ejulantibus infantibus spongia melle tineta dabatur. Nonnunquam adhibebant manducum, sive terriculamentum, *μορμολύκειον*. Puellarum adolescentium opera erat lanificium, cui apud illustriores accedebant musica ac literæ. Pueri in familiis splendidis tradebantur pædagogis domesticis. Imbuebantur apud Græcos, exceptis Lacedæmoniis, literis, palæstra, musica, non-

Pag. 105.

106.

107.

- Pag. 110. nulli etiam pingendi arte. *Cap. VI* perpendit literas. Erat γραμματικὴ ars recte legendi & scribendi. Accedebat φιλολογία, hoc est, doctrina historiarum, poeseos. Præterea Philosophia adjungebatur. Hinc Gymnasia & Scholæ publicæ. Athenis Academiæ, Lyceum, & κινουσαργεῖς. Alia aliis in locis. *Cap. VII* occurrit Musica, cujus soni erant septem secundum septem planetas; præcipui erant quatuor, Phrygius, modus religiosus, Lydius, querulus; Doricus, bellicosus, Ionicus, floridus; quibus aliqui addunt Æolicum, simplicem. Ad bellum excitans ἑρδιος dictus est. Ceterum Musica constabat sono oris, vel instrumentis; quæ erant ἔμπνευσα, spiritu inflabantur; ἔντατα, chordis & fidibus. *Cap. VIII* agit de cithara, qua cantabant res gestas heroum, & amores. Fides antiquitus constabant lino; deinde chordis ex intestinis ovium. Chordæ olim erant tres, τριχορδος, perfectior cithara septem chordarum ἑπτάχορδος, quas pulsabant pleatro, aut solis digitis. *Cap. IX* tibiarum usus erat in sacris Deorum, festis diebus, ludis, conviviis, funeribus, & luctu. Eæ constabant ossibus cervorum, hinnulorum, asinorum, elephantis, arundine, buxo, & loto. Sonus earum erat gravis. Fistula, σὺρξ, sono erat tenui ac subtili. *Cap. X* artem pingendi recenset, quæ primo rudis, ut pictores animalibus adscriberent: hic est bos, equus, arbor; postea cultior, in numerum artium liberalium referebatur, cui ingenui Græcorum pueri operam navabant. Piscuræ delineatio vocabatur ὑποτύπωσις, ὑπογραφή, σκιαγραφία: perfectio εἰκόν. Instrumenta erant pulpitum, quo innitebantur tabulæ, ampullæ, sive arculæ, pigmentorum, cera, colores, flores. *Cap. II* memorat cibos, quorum præcipuus erat panis, ἄρτες, sub cinere, vel in furno, coctus; μάξιον genus cibi, vel panis vulgaris, ex aqua, farina, sale, addito interdum oleo; ἄλφιτον, polenta; θριον ex oriza, caseo, ovis, melle, & involvebatur foliis ficulneis; μωτωτων, intritum, ex tritis caseo, allio, ovis. Habebant varia plantarum genera. Carne animalium vescabantur assis, raro elixis. Lacedæmoniorum adolescentes itidem vescabantur carne; viri & seniores jure nigro; pauperes locustis & extremis foliorum partibus. Pisces, anguillæ coctæ cum betis, habebantur in deliciis, comedebant salsamentum, τάρηχος, cervices & ventres piscium. Salis usus erat in omni genere. Bellaria

ria in mensis secundis erant poma, amygdala, nũces, ficus, per-
 ficæ. *Cap. XII* ostendit potum, qui erat aqua, cui accedebat
 vinum, quo viri, mulieres, virgines, utebantur. Id asservabant Pag. 117.
 in vasis fictilibus, eratque laudatissimum *μαρσιώτης*, de quo
Homerus. Miscebant vinum aqua, luxus causa, unguento mix-
 tum bibebant, deinde ex poculis, quæ erant fictilia, lignea, vitrea,
 ænea, aurea, & argentea; alia a forma, alia a materia, alia aliunde,
 nomen fortiebantur. Ebrietatis vitium erat probro. *Cap. XIII*
 tempus notat cibum capiendi, & conviviorum genera. Mane 119.
 fumebant *ἄρισον*, meridie fuit *δειπνον*, vesperi *δερπον*. Facta no-
 minum commutatione, *ἄρισον* dicebatur prandium, *δερπος*, me-
 renda, *δειπνον*, cœna. Convivia solenniora erant *ἔραϊος* e sym-
 bolis convivarum, *γάμος*, epulum nuptiarum, *εἰλαπίνη* ob aliam
 causam. Ritus conviviorum exponuntur *Cap. XIV*, inter quos
 erat ad mensas assidere, deinde in lectis accumbere. Mensæ, *τραπέ-* 120.
πεζαι, erant quadratæ. Ad eas in lectis terni cubabant. Primus
 ad lecti caput, secundus vertebat occiput ad umbilicum primi,
 interjecto pulvino, & pedes porrigebat ad dorsum tertii, & sic
 deinceps tertius. Convivarum numerus erat tres, vel quinque,
 postea novem, & plures. Accumbentibus dabatur portio car-
 num; unde illud convivium *δαΐς*. Vinum a pueris in pocula
 fundebatur, quorum primum Jovi, alterum Heroibus, sive Se-
 mideis, tertium Jovi *Σωτήρι*, sacrabatur. Tandem finiebatur
 convivium poculo *ἀγαθὸν δαίμονος*, h. e. *Bacchi*, vini autoris.
 Cantica & saltationes adhibebantur, quibus peractis, erat itio
 domum, Gr. *γίνεσθαι ἐκ δείπνου*, vel *ἀναλύειν ἐκ συμποσίας*. Ve-
 stitus Græcorum sequitur *Cap. XV*. Viri antiquitus nudo ca-
 pite incedebant, deinde pileis; mulieres tegebant caput, id- 122.
 que ornabant Athenienses aureis cicadis, ad indicandum, se esse
ἀντόχθονες ex antiquis & nobiles. Luxuriosæ fœminæ in-
 capite gerebant fasciam altiore, *σεφάσην ὑψηλήν*. Ex auribus
 dependebant, in aures, ornabant cervicem monili. *Cap. XVI* 123.
 agit de tegumentis corporis, inter quæ tunica erat, viris & fœ-
 minis usitata. Opulentæ mulieres habebant partem tunicæ ab
 humeris usque ad manus non confutam, sed fibulis aureis &
 argenteis adstrictam, etiam *ἔγκυκλον χιτῶνιον*. Exterior viro-
 rum vestis erat pallium, ut toga apud Romanos. *Λæνα*, *χλαῖνα*,
 erat

erat vestis, qua se a frigore defendebant. Penulam, *Φαινόλην* & *Φαυλόλην*, vestem fere rotundam, sine manicis, habebant, frigoris & pluviae causa. *Δῆδος* & *ληθαίριον* vestis erat, utrique sexui communis. Lacerna constabat pellibus caprinis. *Τριβῶν* & *τριβώνιον* pallium erat Philosophorum, & hominum tenuioris sortis. *Επωμίς*, vestis mulieris brevior, humeris injecta. *Πέπλος* erat exterior, uti etiam *ζῶστρον*. *Ετολή*, vestis oblonga, talaris. *Κατωνάκη*, vestis servilis, etiam aliorum, unicam habens manicam ad usum faciliorem tunicae & pallii. *Βαίτη* & *διφθόρα*, vestis pastoralis ex pellibus; ejus amiculum puellarum & servorum vocabatur *ἐγκόμβωμα*. *Χλαμῖς*, vestis militaris super tunicam, lorica, cet. *Χλαμῖς*, vestis tenuis. *Συμμετρία*, vestis talaris: *Θερίτρον*, vel *Θερίτρον*, vestis aestiva. *Στρέφιον*, zona teres, seu fascia mamillaris. *Ψέλλιον*, armilla, brachiorum & manuum

Pag. 125. ornamenta in mulieribus. Tegumenta pedum *Cap. XVII* vocantur *ὑποδήματα*, culceamenta, seu soleae, quae loris, seu funiculis, pedum plantis subligabantur. Communia viris & foeminis dicebantur *διάβαθρα*. *Σάνδαλα*, sive *σαδάλα*, heroinis propria, habebant foeminae locupletes, & luxui deditae. Calcei domestici vocabantur *βλαῦται*: *κονίποδες* erant tenues: *περιβαίριδες* erant ingenuarum & nobilium. *Κρηπίδες*, unde *crepidae*, erant quibusdam militare gestamen. *Αρβύλοι*, genus calceamenti non operosi. *Περσικαί* mulierum & meretricum calcei, coloris albi; rubri erant calcei Laconici *ἀμυκλαίδες*. Rusticorum, *καρβατίνοι*, comicorum *ἐμβάται*, tragicorum *ἐμβάδες*, *κῆθοροι*, utriusque pedi conformes. De ritu in moribundis, funeris, & sepulturae,

126. *Cap. XVIII*. *Μορί θέσκεν* & *ἀποθνήσκεν* proprie dicitur. Hoc mali ominis verbum emolliebant aliis, cum de mortuis dicebant, eos dormire, discedere, vixisse, fuisse, passos quid esse. Unus ex capillis moribundi resectus Diis inferis dicebatur, indicio, eum esse morti devotum. Ad *Mercurium*, animarum ducem ad inferos, fundebant preces, quae *ἐξιτήριον ἔυχαι* dicebantur. Propinqui adstantes moribundo ultimum vale dicebant, verba ex ejus ore excipiebant. Dum moriebatur, aera pulsabantur ad cacodæmonem avertendum, ne animam in tartara auferet. Ritus erga mortuos ante exequias *Cap. XIX* describuntur. Quando exspiraverat, oculi, os, claudebantur, & facies velamento

lamento tegebatur, membra rite collocabantur, & cadaver aqua calida ablutum ungebatur, veste involvebatur, pretiosiori ornabatur, quæ plerumque erat albo colore, fertis item & corollis. Cadaver in aditu ædium ita collocabatur, quod *πρετιθεσθαί* vocabant, ut pedes versus januam essent directi. Obolus, *δανάκη*, in os defuncti dabatur, qui esset nulus *Charonti* debitus, pro transvectione animæ, etiã placenta melle condita, ad Cerberum mitigandum. Omnes hi ritus verbo *συγκορίζεν* & *συγκομιδή* dicebantur. Ante ædium fores vas erat aqua plenum, qua polluti contactu cadaveris se abluebant. Ante solis ortum, ut *Cap. XX* narratur, Athenienses efferebant funus, quod *ἐκφέρειν* & *ἐκκορίζεν* dicitur; sed alii Græci de die, non de noctu, licet tædæ accenderentur. Juvenes sepeliebantur, albescente cælo. Cadaver primum sine feretro, deinde ei impositum, a vespillonibus efferebatur. Scutum imponebatur funeribus viro- rum, in militia insignium, inprimis apud Lacedæmonios. Funus comitabantur amici, propinqui, viri, & fœminæ. Quibus- dam locis propinqui tantum & cognati; ex lege *Solonis* mulieribus non licuit, nondum 60 annos natis. Luctus *Cap. XXI* explanatur. Lugentes domi in locis solitariis se continebant, ab epulis alieni, lugubri veste ex panno crassiori nigri coloris induti, humi se in pulvere & lutoolvebant, præsertim, qui gravius lugebant, cineres in caput spargebant, comam vellebant, tondebant, cum esset promissa; pectus manibus ferie- bant, genasque solebant lacerare. Capite velato in publicum, urgente necessitate, prodibant, vox lugubris erat *ἔ, ἔ*. Apud Romanos erant præficæ, apud Græcos *ἔξαρχοί θρήνων*, qui cantu lugubri præeuntes aliis tristitiam ciebant. Dum funus procedebat, cantus dicebantur *ὀλοφυσμοί*, dum cremabatur, *κάλομοι*, ad tumulum *κινεὶ* & *ἀλνεῖ*. Tibiæ adhibebantur tristitiæ causa. *Cap. XXII* memorat sepulturam, & cadaverum combustionem. Olim cadavera sepeliebantur. *Hercules* autor fertur moris, corpora comburendi, qui deinde in omni Græcia invaluit. Lignorum congeries dicebatur *πυρραὶ*, in quam animalia diversa, unguenta, & odores, injicie- bantur, vestes mortuorum, arma militum. Dum rogas ardebat, amici libabant, & manes invocabant; cujus ignem,

Pag. 129-

130.

131.

vino

135.

vino infuso, exstinguebant. Cineres & ossa propinqui legebant, quæ vino abluta oleo condiebantur, & in urnis cum cineribus ponebantur, quæ ligneæ erant, lapideæ, argenteæ, aureæ. De monumentis & sepulcris *Cap. XXIII* refert Autor doctissimus, quod ea fuerint extra urbes, juxta vias publicas, ne cives, contactu cadaverum, polluerentur, aut eis fœtor noceret. Intra urbem si quis conspicuo humabatur loco, id erat beneficium, quo viri de republica meriti afficiebantur. *Lycurgus* circa templum condendi mortuos veniam concessit Lacedæmoniis. Sepulcra vulgaria erant cavernæ, *ὑπόγαια*, postea monumenta ex lapidibus in honorem virorum illustrium. Quæ tantum ex terra fiebant, *χώματα* vocabantur. Ornamenta erant columnæ lapideæ, quibus Epigrammata inscribebantur, imagines in memoriam defunctorum. Aliquando extruebantur monumenta honoraria, *κενοτάφια* & *κενήρια*, in quibus nec cadaver, nec ossa, nec cineres. Aliis honoribus, qui fiebant defunctis, *Cap. XXIV* finitur egregium hoc opusculum. Ad hos referebantur ludi funebres, post exequias convivium in ædibus propinqui, *περιθυσνον, νεκροθυσνον*, & *τάφος*, dictum. Quod de mensa decidebat, deferrebat ad sepulcrum, quo manes vescerentur. Inter epulas antiquitus non erat confabulatio, sed postea sermo fiebat de laudibus defuncti. De homine nequam emanavit in vulgus proverbium: *ἐκ ἐπαινεθείης, εἰδ' ἐν περιθείπνω*. In antris subterraneis lampades ardebant. Tumulus conspersus amaranto, rosa, myrto, præcipue apio. Unde proverbium de eo, qui *agrotabat sine spe salutis, δαΐδαυ σελίνε*. Sacrificia ex nigris ovibus, nigris juvencis & sterilibus, quarum primi pili dicebantur, Gr. *ἀπαρχαί*. Libaminibus, quæ erant ex sanguine, aqua, vino, lacte, melle inprimis, mortis symbolo, manes placari existimabantur. In sepulcrum pueri puer aquam effundebat; in virginis, virgo; in mariti, mulier, quæ *ἐγχυτρίστρια* dicebatur. Manibus hæc sacra fiebant nono die, & post sepulturam, tricesimo, eaque iterabantur quotannis. Hæc officia, defunctis præstita, nominabantur apud Græcos *όσια, δίκαια, νομιζόμενα*, ut apud Romanos iusta. Honore funeris carebant apud Athenienses patriæ proditores, & sacrilegi.

* * *

INDEX AUTORUM,

quorum Libri, aut Inventa, hoc
Volumine recensentur.

I. Libri Theologici, & ad Historiam ecclesiasticam spectantes.

Anonymi id, quod in religione trahit momentum præcipuum, lumini rationis sacrique Codicis congruenter demonstratum. 178

Baccius (*Petr. Jac.*) *vid.* Gallonius.

Bremond (*Antonini*) *de Guzmanæ stirpe S. Dominici, fundatoris familiæ fratrum Prædicatorum, historica demonstratio.* 495

Ceillerii (*Remigii*) *Historia generalis Autorum sacrorum & ecclesiasticorum. Tomus XII.* 673

Cennii (*Cajetani*) *de Antiquitate Ecclesiæ Hispanæ Dissertationes, in duos Tomos distributæ.* 451

Chladenii (*Jo. Mart.*) *Logica sacra, sive Introductio in Theologiam systematicam.* 693

Chrysandri (*Wilb. Christ. Justi*) *Diff. de Sapientia Dei in conubio Josephi & Mariæ admiranda.* 361

Gallonii (*Ant.*) & *Petri Jac. Baccii Apologia Cajetani Vulpii, Presbyteri Patavini, pro vita S. Philippi Neri.* 684

Georgii (*Dominici*) *Vita Nicolai V, Pontificis Maximi.* 258

Harenbergii (*Jo. Christoph.*) *Theologia primorum Christianorum dogmatica, ex monumentis Patrum ecclesiasticis collecta.* 681

Heumanni (*Christ. Aug.*) *Dissertationum Sylloge. Tomi I Pars III.* 137

De Hœckdorf (*Jona Thome*) *Solida Meletemata in doctrinas veritatis conformes, quæ in L. B. de Pufendorf libro de Ha-*

Y Y Y Y

I N D E X

- bita Christiane religionis ad rempublicam civilem deprehenduntur.* 185
- Hoffmanni (Caroli Gottlob) *Memoria secularis funeris & sepulchri D. Martini Lutheri.* 573
- Kieslingii (Jo. Rud.) *Exercitationes theologico-historicae, quibus D. Jo. Chryf. Trombellii Diff. duae, VII & VIII, Tomi II Partis prioris de cultu reliquiarum, modeste diluuntur.* 661
- Krebsii (Jo. Tobia) *de Usu & praestantia Romanae Historiae in N. Testamenti interpretatione libellus.* 368
- Lampridii (Ant.) *de Superstitione vitanda, sive Censura voti sanguinarij, in honorem immaculatae conceptionis Deiparae emissi, a Lamindo Pritanio antea oppugnati, atque a Candido Parthenotimo, Theologo Siculo, incassum vindicati.* 3
- Lilienthalii (Mich.) *Index universalis omnium Autorum, libros N. Testamenti recensentium.* 353
- De Longueval (Jac.) *Historia Ecclesiae Gallicanae. Tomus VII & VIII.* 146
- Michaelis (Christiani Bened.) *Responsum in Christiani Wilh. Christlibii compendiariam expositionem Judaicarum in Christum & Christianus obtestationum.* 561
- Miscellanea Groningana. Tomus III.* 287
- Orsii (J. A.) *ex libris suis de infallibilitate & autoritate Pontificis Romani supra Concilia Oecumenica Epitome. Tomi II.* 679
- Prökopowicz (Theophanis) *Miscellanea sacra.* 554
- Le Quen (Mich.) *Oriens Christianus, in quatuor Patriarchatus digestus. Tomi III.* 289
- Reinhardi (Laur.) *Introductio in historiam praecipuorum dogmatum Ecclesiae Evangelicae.* 559
- Sannazarii (Ad. Sync.) *de Partu Virginis Libri tres, Etrusco carmine redditi a Comite Jo. Barthol. Gefaregio.* 233
- A Schelstrate (Eman.) *de Disciplina arcani, contra Disputationem Ernesti Tentzelii, Diss. apologetica.* 494
- Schuberti (Jo. Ern.) *de Veritate religionis Christianae solida tractatio.* 550
- Todeschini (Emmenegilli) *Diss. de S. Alberto, Confessore Bergomenfi,*

A U T O R U M.

<i>gomenfi, Cremona denato, tertio Ordini S. Dominici adjudicando.</i>	464
Torellii (<i>Josephi</i>) <i>Animadversiones in Hebraicum Exodi librum, & in Gracam LXX interpretationem.</i>	347
Trivellati (<i>M. Ant.</i>) <i>Diss. de Augustissimo Eucharistiæ Sacramento & Sacrificio.</i>	182
Trombelli (<i>Jo. Chrysof.</i>) <i>de Cultu Sanctorum Dissertationes decem. Tomi I Pars I.</i>	340
Valdesii (<i>Ferdin.</i>) <i>Epistola, sive Appendix ad librum Ant. Lampridii de Superstitione vitanda.</i>	10
Vernetii (<i>Jo.</i>) <i>Tractatus de Veritate religionis Christianæ, excerptus ex Dissertationibus Latinis Jo. Alphonsi Turretini. Partes VI.</i>	583
Zornii (<i>Petri</i>) <i>Historia Bibliorum pictorum, ex antiquitatibus Hebræorum & Christianorum illustrata.</i>	357

II. Libri Juridici.

Ægidii (<i>Petri</i>) <i>Institutionum Caji Summarium.</i>	500
Brissonii (<i>Barnabæ</i>) <i>de Verborum, quæ ad Jus civile pertinent, significatione Opus præstantissimum, locupletatum studio Jo. Gottlieb Heineccii, cum Præfatione Justi Henningii Boehmeri.</i>	527
De Cocceji (<i>Henr.</i>) <i>Grotius illustratus, cum Observationibus Samuelis de Cocceji. Tomus II.</i>	639
Heineccii (<i>Jo. Gottlieb</i>) <i>Elementa Juris Cambialis.</i>	563
Kahlîi (<i>Lud. Mart.</i>) <i>Commentatio Juris publici de justis represaliarum limitibus, tum a gentibus, tum a Statibus S. R. I. G. observandis.</i>	641
Maffæi (<i>Scipionis</i>) <i>de Usuris pecuniariis Libri tres.</i>	445
Meermann (<i>Gerardi</i>) <i>Specimen Animadversionum criticarum in Caji, JCTi, Institutiones.</i>	499
Ungeri (<i>Jo. Frid.</i>) <i>Electa Matheos forensis. Partes II.</i>	543

III. Libri Medici & Physici.

<i>Anonymi Commentarii, Historiam naturalem corporum, in lapides converforum, illustrantes.</i>	67
---	----

Yyy y 2

Anonymi

I N D E X

<i>Anonymi de Ambigue prolatis in iudicium criminationibus Consultationes physico-medica nonnulla.</i>	228
Berkeley (Georgii) Disquisitio virtutum aquae picis liquidæ.	466
<i>Commentarii Academiae Regiæ, ad excolendam Chirurgiam instituta. Tomus I.</i>	11
<i>Academiae Scientiarum Imperialis Petropolitanae, ad annos 1732 & 1733. Tomus VI.</i>	597-647
Le Dran (Henr. Franc.) Tractatus de Operationibus chirurgicis.	262
Guifardi Dissertatio practica de Morbis venereis.	328
Ingram (Dale) Exercitatio de Causa & sede Podagrae.	502
Kaau (Abrah.) Perspiratio dicta Hippocrati per universum corpus, anatomicè illustrata.	158
Kästneri (Christiani Wilb.) Bibliotheca medica.	620
Krameri (Jo. Ge. Henr.) Tentamen botanicum emendatum & auctum.	127
Krügeri (Jo. Gottlob.) Physices Pars secunda.	168
Molinellii (Petri Pauli) ad publicam Chirurgicarum operationum in cadaveribus ostensionem Oratio.	165
Platneri (Jo. Zach.) Institutiones Chirurgiæ rationalis, tum medicæ, tum manualis	400
De Reaumur Commentationes, ad illustrandam Insectorum historiam pertinentes. Tomus V.	114
Trumphii (Jo. Conr.) Historia naturalis urbis Verdae.	504
Wintringhami (Cliftoni) Disquisitio exiguitatis vasorum humani corporis.	618

IV. Libri Mathematici.

<i>Commentarii Academiae Scientiarum Imperialis Petropolitane, ad annos 1732 & 1733. Tomus VI.</i>	597-647
Euleri (Leonh.) Theoria motuum Planetarum & Cometarum.	27
<i>Methodus inveniendi Lineas curvas, maximi minime proprietate gaudentes.</i>	71
Euleri	

A U T O R U M.

Euleri (Leonb.) <i>Animadversio ad libri pracedentis §. 83 & seq. de Curvis elasticis.</i>	92
<i>Nova & correctæ Tabula ad loca Luna computanda.</i>	131
<i>Solutio Problematis Catoptrici, in Nov. Actis Erud. A. 1745 Mens. Sept. P. I pag. 523 propositi.</i>	230
Heinsii (Godofr.) <i>de Apparentiis Annuli Saturni Commentatio.</i>	654
Kæstneri (Abrah. Gottbelf) <i>Methodus inveniendi pro Curvis, quæ radios, ex dato puncto emanantes, post binas reflexiones in idem colligunt, æquationes inter radium primum incidentem & perpendicularum in tangentem.</i>	617
Marinonii (Jo. Jac.) <i>de Astronomica Specula, domestico & organico apparatu Astronomico, Libri duo.</i>	241
Oechlitz (Christ. Frid.) <i>Solutio Problematis Optico-Analytici, in Nov. Act. Erud. A. 1745 Mens. Sept. P. I pag. 523 propositi.</i>	134
Robins (Benjam.) <i>Principia nova xxi tormentariæ, ex Anglico sermone in Germanicum translata, pluribusque annotationibus aucta.</i>	266
Ungeri (Jo. Frid.) <i>Electa Matheos forensis. Partes II.</i>	545
Walzii (Jo. Theoph.) <i>Continuatio Schediasmatis de Metodo interpolandi.</i>	506
<i>Additamenta ad Schediasma, in Novis Actis Anni 1746 Mens. Sept. P. I pag. 506 seq. exhibitum.</i>	697
V. Libri Historici, Geographici, &c.	
Ancherfen (Jo. Petri) <i>Breviarium Antiquitatum Romanarum Cellario - Freyerianum suppletum & recognitum.</i>	564
Anonymi <i>Elogium Polinacii, Patris purpurati.</i>	426
<i>Historia Hungaricæ literariæ antiqui, mediæ, atque recentioris, ævi Lineamenta.</i>	469
<i>Historia rei maritimæ, ejusque navalis, generatim descripta. Tomus I.</i>	627
<i>Antiquitatum Græcarum, præcipue Asiicarum, descriptio brevis.</i>	704
Yyy y 3	Arisii

I N D E X

Arifii (<i>Francisci</i>) <i>Cremona literata. Tomus III.</i>	337
Breithaupti (<i>Christiani</i>) <i>Elogium, piis manibus Hermannî von der Hardt consecratum.</i>	476
Cazzaiti (<i>Marci Ant.</i>) <i>Geographia, per modum Dialogi scripta.</i>	187
Evers (<i>Joach. Diet.</i>) <i>Memoriarum Hamburgensium Volumen octavum.</i>	382
Fabrucci (<i>Steph. Mariae</i>) <i>Pisanae Academiae prima aetas, quatuor Dissertationibus illustrata.</i>	398
Flessæ (<i>Jo. Adami</i>) <i>Fasciculus Commentationum varii argumenti, præcipue historici ac literarii.</i>	468
Georgii (<i>Dominici</i>) <i>Vita Nicolai V, Pontificis Maximi.</i>	258
Ikenii (<i>Conr.</i>) <i>Oratio de illustri Bremensium schola, magnorum ingeniorum alma atque fecunda matre.</i>	189
Livii (<i>T.</i>) <i>Historiæ & Supplementa, a Jo. Freinshemio continuata, ex ed. J. B. L. Crevier.</i>	145
Mêlæ (<i>Pomp.</i>) <i>de Situ orbis Libri tres, ad veterum exemplarium fidem castigati.</i>	156
von Papendrecht (<i>Cornelii Pauli</i>) <i>Analekta Belgica, in sex Partes divisa. Volumina III.</i>	481
Reimanni (<i>Jac. Frid.</i>) <i>sue ipsius vitæ descriptio, ejusdem ad mortem continuata, notisque instructa, a Frid. Henr. Theunio.</i>	472
<i>Scriptores Historiæ Romanae Latini veteres, qui exstant, omnes, variis Notis illustrati a Carolo Henr. de Klettenberg & Wildeck, ex ed. Bennon. Casp. Haurifii. Tomus II</i>	385
Soldani (<i>Fidelis</i>) <i>Historia Monasterii S. Michaelis de Passiniano. Tomus I.</i>	533

VI. Libri Miscellanei.

Ancherfen (<i>Jo. Petri</i>) <i>Breviarium Antiquitatum Romanarum Cellario-Freyerianum suppletum & recognitum.</i>	564
Anonymi <i>Musei Capitolini Tomus primus, complectens imagines Virorum illustrium.</i>	1
<i>Cogitata politica de fisci redditibus & commercio.</i>	
<i>Tomi II.</i>	235
	Ano-

A U T O R U M.

<i>Anonymi Sculptura & pictura sacra, ex Cameteriis Romanis extracta.</i>	433
<i>Florenus aureus antiquus, illustratus Commentatione Academici Etrusci.</i>	449
<i>Antiquitatum Gracarum, precipue Atticarum, descriptio brevis.</i>	704
<i>Arigoni (Honorii) Numismata quaedam cujuscunque forme & metalli, ex Museo suo.</i>	97
<i>Ballarini (Simonis) Animadversiones in Museum Florentinum Ant. Franc. Gorii.</i>	208
<i>Becelli (Jul. Cas.) An oporteat eos, qui nostra etate scribunt, Italicum boni seculi sermonem adhibere, Dialogi V.</i>	539
<i>Carpzovii (Jo. Ben.) Observationum philologicarum in Palæbatum πειρ Απισωυ periculum.</i>	338
<i>Chladenii (Jo. Mart.) Logica sacra.</i>	692
<i>Commentarii Academiae Scientiarum Imperialis Petropolitane ad annos 1732 & 1733. Tomus VI.</i>	597, 647
<i>Crusii (Christiani Aug.) Epitome veritatum rationis necessariorum, quatenus opponuntur contingentibus.</i>	371
<i>Elñneri (Jac.) Schediasma criticum, quo Auctores, aliaque antiquitatis monumenta, emendantur, vindicantur, & exponuntur.</i>	41
<i>Feithii (Everb.) Antiquitatum Homericarum Libri IV. Editio nova.</i>	236
<i>Flessæ (Jo. Adam) Fasciculus Commentationum varii argumenti, precipue historici ac literarii.</i>	468
<i>Funcii (Jo. Nic.) de imminente Latina lingua senectute Tractatus.</i>	172
<i>Gesneri (Jo. Matthia) Enchiridion, sive prudentia privata ac civilis T. Pompeji. Attici, M. & Q. Ciceronum, &c.</i>	571
<i>Gorii (Ant. Franc.) Museum Florentinum, exhibens antiqua Numismata maximi moduli, quæ in Regio thesauro magni Ducis Etruriæ asservantur. Volumina III.</i>	193
<i>Observationes in quatuor veterum Christianorum monumenta, quæ exhibent nati Domini præsepe.</i>	234
<i>Grimm (Jo. Frid.) Libellus de Ellipsis Latinis.</i>	284
	Gra-

I N D E X

Gruberi (Jo. Dav.) <i>Commerciï Epistolici Leibnitiani Tomus pro-</i> <i>dromus. Partes II.</i>	35
Hefychii <i>Lexicon, cum Notis variorum, ex recens. Jo. Alberti.</i> Tomus I.	575
Heumannii (Christoph. Aug.) <i>Dissertationum Sylloge. Tomi I</i> Pars III.	137
<i>Historia & Commentarii Academiæ Regiæ Inscriptionum & eli-</i> <i>gantiorum literarum. Tomus VII.</i>	62
Tomus VIII.	110
Tomus IX.	153
Tomus X.	212
Homeri <i>Odyssæa, Græcè & Latine, Batrachomyomachis, Hymni,</i> <i>& Epigrammata, Homero vulgo adscripta, ex edit. Sam.</i> Clarke. Volumina II.	49
Kæstneri (Christiani Wilh.) <i>Bibliotheca medica.</i>	620
Kœleri (Jo. Dav.) <i>Historicarum e numis deliciarum</i> Pars XIII.	542
Pars XIV.	686
Leichii (Jo. Henr.) <i>de Diptychis veterum, & de Diptycho Emi-</i> <i>nentissimi Quirini, S. R. E. Cardinalis, Diatribæ.</i>	139
<i>Sepulcralia Carmina ex Anthologia MStæ Græco-</i> <i>rum Epigrammatum delecta, cum versione Latina & No-</i> <i>tis.</i>	318
Lilienthalii (Mich) <i>Index universalis omnium Auctorum, libras</i> <i>N. Testamenti recensentium.</i>	355
Menckenii (Frid. Otton.) <i>Observationum Latina lingua liber.</i>	422
<i>Miscellanea Groningana. Tomus III.</i>	287
<i>Lipsiensia Nova. Voluminis III Pars IV.</i>	331
Voluminis IV Pars I.	429
Mureti (M. Ant.) <i>Operum Tomi tres.</i>	142
Maffæi (Scipionis) <i>de Usuris pecuniariis Libri tres.</i>	443
Pallavicini (Steph. Bened.) <i>Opera. Tomi IV.</i>	631
Petronii (T. Arbitri) <i>Satyricon, ex ed. Petri Burmanni. Edi-</i> <i>tio altera. Tomi II.</i>	623
Quirini	

A U T O R U M.

Quirini (<i>Angeli Mariae</i>) <i>Decas Epistolarum, quas ipse, sub prelo sudante Francisci Barbari Epistolarum collectione, in lucem emisit.</i>	54
<i>ad Rev. Patrem D. Renum L' Aneau,</i>	
<i>Superiorem generalem Congregationis S. Mauri, Epistola. ibid.</i>	
Reimari (<i>Herm. Sam.</i>) <i>Epistola ad Cardinalem Ang. Mar. Quirinum, qua ad Nic. Carminii Falconis editionem trium ultimorum Librorum Dionis animadversiones nonnullae exhibentur.</i>	321
Ricci (<i>Angeli Mariae</i>) <i>Dissertationes Homericae. Volumina III.</i>	248
Sannazarii (<i>Ath. Synceri</i>) <i>de Partu Virginis Libri tres, Etrusco carmine redditi a Comite Jo. Barthol. Gesaregio.</i>	233
Taglini (<i>Caroli</i>) <i>Norma studendi Philosophiae cum commodo.</i>	498
Trilleri (<i>Dan. Wilb.</i>) <i>Observationum criticarum in varios Graecos & Latinos Autores Libri IV.</i>	276
<i>Hesychianarum emendationum Specimen novum.</i>	ibid.
Valdesii (<i>Ferdin.</i>) <i>Epistola.</i>	10
Vonck (<i>Cornel. Valerii</i>) <i>Specimen criticum in varios Autores.</i>	315
Vulpii (<i>Jo. Ant.</i>) <i>Carminum Libri quinque. Editio altera.</i>	175
Waltheri (<i>Jo. Ludolphi</i>) <i>Lexicon diplomaticum. Pars I.</i>	315
De Wolff (<i>Christiani</i>) <i>Uberior declaratio moniti de libro, qui anno superiori Haga Comitum, sub titulo: La Decouverte de la verité &c. prodit.</i>	669
Zambaldii (<i>Pauli</i>) <i>Observationes criticae in linguam Latinam hodiernam.</i>	540

I N D E X RERUM NOTABILIUM.

A	Abbonis, <i>Floriacensis Abba-</i>	<i>is, vita & fatum funestum.</i>
		147
	Z z z z	Ab-

I N D E X

<i>Abcessus in pulmonibus descriptus.</i>	26	<i>S. Albertus tertio Ordini S. Dominici adjudicatus.</i>	462 seq.
<i>Abcessuum circa anam curatio.</i>	20	<i>Alciphronis locus emendatus.</i>	46
<i>Academix Chirurgorum Parisiensis conatus descripti.</i>	12 seq.	<i>Alexander M. in numis antiquis.</i>	197
<i>Pisane prima etas illustrata.</i>	398 seq.	<i>Algarottii (Franc.) Comitis in Opera Pallavicini merita.</i>	633 seq.
<i>Aegyptiorum circumcissionis origo.</i>	222	<i>Altarium, vero Deo sacratorum, antiquitates illustratae.</i>	62
<i>Aliani loca emendata.</i>	43. 45 seq. 46. 279. 280. 281. 283	<i>Amstelii ditionis jus illustratum.</i>	490
<i>Aequationes locales pro superficibus.</i>	600	<i>Anaximandri Philosophia descripta.</i>	212
<i>quae nullam radicem rationalem habent.</i>	607	<i>Anckelmanni (Bern.) vita.</i>	384
<i>altiorum gradum quasnam radices habeant?</i>	615	<i>Anevrysmatis aortae exemplum memorabile.</i>	650
<i>reciprocae quid?</i>	616	<i>Pro Anguli sectione formula generalis.</i>	512. 615
<i>Aequationis Riccati ana constructio.</i>	616	<i>Ani praecursus curatio.</i>	20
<i>Ad Aeschylis Agamemnonem Nota Casauboni promissa.</i>	111	<i>sobincteris lesiones quid efficiant?</i>	ibid.
<i>Agellii (Ant.) vita & scripta.</i>	338	<i>In Annæ, Caroli VIII, R. Gallie, sororis, laudem Carmen editum.</i>	113 seq.
<i>Agnes Henrici III mater, ad adulterii suspitione liberata.</i>	568	<i>Anthologiae MSae Carmina sepulcralia edita & emendata.</i>	318 seq.
<i>Alberti (Jo.) in Hesychium metavita.</i>	576 seq.	<i>Antiphronis locus emendatus.</i>	278 seq.
<i>Albertus I Brandenburgicus a ludis equestribus invictus fuerit?</i>	568	<i>Antoni Carmen adversus gentes emendatum & explicatum.</i>	216 seq.
		<i>Apis, mellifica musca, industria & mores descripti.</i>	119 seq.
		<i>Apo-</i>	

R E R U M N O T A B I L I U M .

Apostolii (Mich.) <i>locus emendatus.</i>	278	Athenæi <i>loci emendati.</i>	46 282
Aqua urbis <i>Verdensis commentata.</i>	505	Atrebatensium <i>hereticorum historia.</i>	147 seq.
Aquæ picis <i>liquida confectio.</i>	467	Atticæ <i>antiquitates in compendio descriptæ.</i>	704 seq.
Arateorum <i>versus restitutus.</i>	333	Attractionis <i>Cometarum effectus.</i>	34
Archilochi <i>vita & scripta.</i>	212.213	Augustini <i>scripta recensita.</i>	673 seq.
Aresii (Pauli) <i>vita & scripta.</i>	339	Autores <i>veteres Græci & Latini emendati.</i>	277 seq.
Arigoniani <i>Musei Numismata edita.</i>	97 seq.	Axungia <i>in acetabulo collecta evocata sessione.</i>	417
Arsii (Desiderii) <i>vita & scripta.</i>	338	Ab Aytta (Viglii) <i>vita.</i>	479 seq.
(Franc.) <i>vita & scripta.</i>	ibid.	B	
Aristoneti <i>locus emendatus.</i>	45 277	Barbari (Francisci) <i>vita illustrata.</i>	60
Aristidis <i>loci illustrata.</i>	44	ad <i>Gentilem Epistolâ edita.</i>	ibid.
Aristoxeni <i>vita & scripta.</i>	213	Baronii (Theodori) <i>vita & scripta.</i>	340
Arriani <i>locus emendatus.</i>	46	Bartoli a Saxo <i>ferrato vita.</i>	399
Arteriz <i>exhalantes ubique in corpore.</i>	163	A S. Bavone (Gratianus) <i>refutatis.</i>	43
omnes <i>exhalant & refovent.</i>	ibid.	Belgii <i>historia variis opusculis illustrata.</i>	481 seq.
Arellii (Cass.) <i>vita & scripta.</i>	338	Besii (Car. Andr.) <i>cum Kælero controversia.</i>	690
Astronomicus <i>apparatus Marini describitus.</i>	244 seq.	S. Bernhardi <i>vita & scripta.</i>	151
Athalarici, <i>Regis Gothici, Edictum de eligendo Papa illustratum.</i>	137 seq.	Bibliorum <i>pictorum antiquitas illustrata.</i>	357 seq.
		Bibliothecæ <i>Vaticane præfetti Cardinales recensiti.</i>	60
		Zzz z z	Bigno-

I N D E X

Bignonii (Hieron.) <i>elogium.</i>	64	Briffonii (Barn.) <i>de Formulis Romanis opus sub judicium vocatum.</i>	529 seq.
De Blumio (Henr. Jul.) <i>singularia.</i>	36	Britonis (Guil.) <i>vita & scripta.</i>	113
Boiviniü (Jo.) <i>junioris, elogium.</i>	65	A Buren (Dan.) <i>Epistola ad Melanchthonem edita.</i>	288
Bœcleri (Jo. Henr.) <i>infortunatus in Academia Upsalicensi casus descriptus.</i>	36	Burmanni (Petri) <i>editio Petronii denuo edita.</i>	625 seq.
Boineburgii & Conringii <i>Epistole mutue editae.</i>	35	Butardi (Franc.) <i>elogium.</i>	65
<i>mors quando contigerit?</i>	40	C	
De Boissy (Jo. Bapt. Thiauderii) <i>elogium.</i>	65	Cabbalæ <i>origo investigata.</i>	154
De Bonis (Homoboni) <i>vita & scripta.</i>	339	Cæsaris (C. Jul.) <i>libri emendati.</i>	333
Boselli (Petri Ant.) <i>vita & scripta.</i>	340	<i>locus explicatus.</i>	423
Bottæ (Thomæ Mariæ) <i>vita & scripta.</i>	ibid.	Caji <i>Institutiones Juris explicatae & emendatae.</i>	500 seq.
De Bourcheny (Jo. Petri Moreti) <i>elogium.</i>	65	Calculi <i>quomodo ad vesicam adhaerescant?</i>	20 seq.
Bredanum <i>Necrologium ex MS to editum.</i>	491	<i>parvi quomodo ex vesica expellendi?</i>	264
Bremenfis <i>scholæ notitia literaria.</i>	189	<i>signa quæ?</i>	265
<i>viri docti recensiti,</i>	190	<i>curandi rationis duo genera.</i>	419
Bressiani (Josephi) <i>vita & scripta.</i>	339	Callisthenis <i>vita & scripta.</i>	111
(Jos. Mariæ) <i>vita & scripta.</i>	ibid.	Cambiale <i>Jus in Compendio traditum.</i>	563 seq.
Briffonii (Barn.) <i>de Formulis Romanis opus auctius editum.</i>	527 seq.	Du Cambout (Henr. Caroli) <i>elogium.</i>	154
		Campanæ (Lucretia Vidalenge) <i>vita & scripta.</i>	339
		Canneti (Petri) <i>vita & scripta.</i>	340
		Capel-	

RERUM NOTABILIU M.

Capellani, <i>Poeta Galli, vita, ab ipso descripta.</i>	39	Chirurgica ars quomodo perficienda?	12
Capitolini (<i>Jul.</i>) locus emendatus.	282	- neglecta.	165.
In Capitolio statua viatorum illustrium conspicua.	1 seq.	ejus Professor Bononia constitutus.	401
Caprae (<i>Alexandri</i>) vita & scripta.	338	cognitio Medicinam juvat.	ibid.
Capredoni (<i>Hieron.</i>) vita & scripta.	339	an imperfecta sine manualibus operationibus?	406
Carenæ (<i>Cesaris</i>) vita & scripta.	338	Chirurgorum Academiae Parisiensis conatus descripti.	12 seq.
Caries, cum anevrysmate conjuncta, unde?	650	Christi resurrectio demonstrata.	429 seq.
Casauboni ad <i>Aeschylis Agamemnonem Nota promissa.</i>	111	Christianæ veritates lumini rationis convenienter demonstratae.	185 seq.
Cassiodori <i>Chronicon cum numis editum.</i>	389	religionis ad republicam habitus demonstratus.	185 seq.
Le Cat nova calculum curandi ratio.	419	veritas demonstrata.	550 seq. 588 seq.
Catonis <i>Disticha moralia emendata.</i>	225	Christianorum primorum quae fuerit Theologia dogmatica?	681 seq.
De Caumartin (<i>Jo. Franc. Pauli Fabri</i>) <i>elogium.</i>	154	Christus decori studiosus.	331
Causæ finales in <i>Physica utilissima.</i>	88	Ciceronis loca nonnulla emendata.	47 seq. 278
In Cazzaiti (<i>M. Ant.</i>) <i>Geographia quadam notata.</i>	187 seq.	Circumcisionis <i>Aegyptiorum origo vestigata.</i>	222
Cerebrum ladi potest sine periculo.	18	Cistophori antiqui varii collecti.	201 seq.
De Cherbury (<i>Herberti</i>) <i>de religione veterum gentilium liber Notis illustratus.</i>	432	Clarkiorum, patris & filii, in	
Chilacmeni (<i>Manaritani</i>) <i>vita & scripta.</i>	339	Zzz z 3	Homeri
Chirurgi officium ad operationes perficiendas quale?	263		

I N D E X

<i>Homeri Odyssæam merita.</i>	49	Conob. <i>in numis quid notet?</i>	
	seq.		138
<i>Clemens XII, P. M. Inscriptio a</i>		Conquestoris (Guil.) <i>monumen-</i>	
<i>Cardinale Quirinio honesta-</i>		<i>tum explicatum.</i>	114
<i>tus.</i>	60	Conradus <i>Urspergensis inter</i>	
<i>Clementis XII, P. M. marmora</i>		<i>plagiarios relatus.</i>	40 seq.
<i>antiqua in Capitolium trans-</i>		Conringii (Herm.) & <i>Boine-</i>	
<i>ferendi, studium laudatum.</i>		<i>burgii Epistola mutua edi-</i>	
	1 seq.	<i>ta.</i>	35
	<i>virtutes</i>	Constructio <i>formule cujusdam</i>	
<i>celebrata.</i>	60	<i>differentialis.</i>	614
<i>Cocmeteriorum Romanorum</i>		Contingere, <i>verbum, illustra-</i>	
<i>sculpturæ & picturæ collectæ.</i>		<i>tum.</i>	423
	433 seq.	Contrahitur <i>exemplum.</i>	411
<i>Cogressi (Caroli Franc.) vita &</i>		Corda <i>villosa inventa.</i>	648
<i>scripta.</i>	338	Cordis <i>auricularum usus.</i>	649
<i>Collationis legum Mosaicarum</i>		Corippus <i>Africanus emendatus.</i>	
<i>& Romanarum libellus emen-</i>			218 seq.
<i>datus.</i>	220 seq.	Cotesianum <i>Problema.</i>	614
	<i>verbum illustratum.</i>	<i>In Cranio interdum depresso</i>	
	422 seq.	<i>naturalis.</i>	412
<i>Cometa anni 1680 num antiquis</i>		Cremonensis (Gberardi) <i>vita &</i>	
<i>jam visus?</i>	213	<i>scripta.</i>	339
<i>Cometarum theoria ope Analy-</i>		Cremonensium <i>doctorum viro-</i>	
<i>seos perfecta.</i>	28 seq.	<i>rum vita.</i>	337 seq.
	<i>reversa.</i>	Cremonini (Cesaris) <i>vita &</i>	
	34	<i>scripta.</i>	338
	<i>effectus in systema</i>	Crevierii (F. B. L.) <i>in Livium</i>	
<i>planetarium.</i>	ibid.	<i>merita.</i>	145 seq.
<i>Concilia veteris Ecclesie descri-</i>		Cuperi (Gisb.) <i>Epistola ad Al-</i>	
<i>pta.</i>	677 seq.	<i>meloveenium edita.</i>	334 438
<i>Concilii Florentini historia illu-</i>		Curtii <i>locus emendatus.</i>	278
<i>strata.</i>	201	Curvæ <i>maximi minimive pro-</i>	
<i>Concilium Rhemense descri-</i>		<i>prietate gaudentes.</i>	71. 610
<i>ptum.</i>	146	<i>elastica determinata ex</i>	
<i>Connubium Josephi & Mariae</i>		<i>natura maximi & minimi.</i>	89
<i>maxime admirandum.</i>	360 seq.	<i>Curvæ</i>	

R E R U M N O T A B I L I U M .

<i>Curva, quæ radios, ex dato puncto incidentes, post duplam reflexionem iterum in illud colligunt, determinatæ.</i>	134.	<i>prionis compendia notata.</i>	216 seq.
	230. 617	<i>Diptychorum antiquitas illustrata.</i>	140 seq.
<i>cujusvis ordinis per quorumpuncta describi possint?</i>	515	<i>Diptychum Cardinalis Quirini explicatum.</i>	140 seq.
<i>tavrosbronæ investigatæ.</i>	600	<i>Disciplina arcana in veteri ecclesia quæ fuerit?</i>	494
<i>Curvarum quadratura.</i>	613	<i>Domini notio apud Romanos quæ?</i>	430
D		<i>S. Dominicus stirpi Guzmanæ assertus.</i>	495 seq.
<i>Deæ matres quæ fuerint?</i>	65	<i>Le Dran (Henr. Franc.) laudatus.</i>	262 seq.
<i>Decorum a Christo observatum.</i>	331	E	
<i>Dei existentiæ & attributa demonstrata.</i>	380. 550 seq.	<i>Ebræi, ad quos Pauli Epistola exstat, qui sint?</i>	429
<i>Delapsa in asperam arteriam & stomachum quomodo educenda?</i>	22	<i>Ecclesiæ orientalis hierarchia illustrata.</i>	289 seq.
<i>Demetrii Phalerei vitæ.</i>	111	<i>Græca vindicia.</i>	555 seq.
<i>Diaconus (Paul.) cum numis editus.</i>	388 seq.	<i>Evangelicæ dogmata historice tractata.</i>	559 seq.
<i>Dictatus an Gregorio VII recte tribuantur?</i>	570	<i>Edzardi (Sebast.) vitæ.</i>	383
<i>Diogenis Laertii loca varia illustrata.</i>	45. 279	<i>Efferre, vocis, variæ significationes.</i>	424
<i>Dionis Chrysostomi loca illustrata.</i>	47	<i>Elasticæ Curvæ novæ methoda detectæ.</i>	89
<i>Cassii nova editio a Reimaro parata.</i>	322 seq.	<i>Ellipsium Latinarum varia genera.</i>	284 seq.
<i>locæ nonnulla emendatæ.</i>	323 seq.	<i>Elfneri (Jac.) auctores veteres merita laudatæ.</i>	41 seq.
<i>Diophantææ Problematæ per numeros integros soluta.</i>	613	<i>Empedoclis vitæ & scripta.</i>	212
<i>In Diplomætibz antiquæ scri-</i>		<i>Ennii locus illustratus.</i>	278.
		<i>Entis</i>	

I N D E X

Entis <i>criteria explicata.</i>	374	Fabricii (<i>Jo. Alb.</i>) <i>vita.</i>	384
Epigrammata <i>antiqua edita & emendata.</i>	317 seq.	Falconis (<i>Nic. Carmin.</i>) <i>Nota ad Dionem Cassium sub judicium vocata.</i>	322 seq.
<i>Græca explicata.</i>	431	Fasti <i>Consulares Jocupletati.</i>	334.
Evander (<i>Christoph.</i>) <i>quis fuerit?</i>	570	<i>432</i>	
Eucharistiæ <i>Sacramentum ex principiis Pontificiorum explicatum.</i>	183 seq.	Feithii (<i>Everb.</i>) <i>Antiquitates Homerica denuo & auctiores edita.</i>	237
Eventus <i>bonus in numis antiquis.</i>	397	Fistulæ <i>in perineo curatio.</i>	24
Everfii (<i>Joach. Diet.</i>) <i>vita.</i>	382	Florenus <i>aureus antiquus illustratus.</i>	449 seq.
Euhemeri <i>vita & scripta.</i>	110	De Floribus (<i>Augustini Romani</i>) <i>vita & scripta.</i>	338
Euripidis <i>Tragædia cum Racinianis comparata.</i>	111.213	Florns (<i>L. An.</i>) <i>cum numis editus.</i>	387
De Euripidis <i>Medea & Andromache judicium.</i>	111 seq.	Fluidorum <i>resistentia qualis?</i>	271
Eutropii <i>locus emendatus.</i>	227	<i>271</i>	
Eutropius <i>cum numis editus.</i>	388	Fœtus <i>quomodo expiret & inspiraret?</i>	164
Exfoliatio <i>cranii quomodo & evitanda & acceleranda?</i>	17	<i>cur nullum cum matre nexum habeat?</i>	647
Eximere, <i>verbi, variæ significationes.</i>	424 seq.	Folliculi <i>cutanei, eorumque humores, descripti.</i>	160
Exodi <i>textus Hebraicus præter meritum LXXviri versio- ni posthabitus.</i>	347 seq.	Formula <i>Juris Romani collecta.</i>	533
Exorcizandi <i>obsessas a demone modus singularis.</i>	40	<i>Cotefiane constructio.</i>	614
Fabri (<i>Basilii</i>) <i>Tbesaurus locupletatus.</i>	422 seq.	Fraguierii (<i>Claud. Franc.</i>) <i>elogium.</i>	65
Fabricii (<i>Jo.</i>) <i>ad Boineburgium Epistolæ edita.</i>	39	Francorum <i>Regum successio illustrata.</i>	152 seq.
		Frobenii (<i>Jo.</i>) <i>Epistola ad Lutherum edita.</i>	287
		Frossardi (<i>Jo.</i>) <i>vita.</i>	215
		Fulberti	

RERUM NOTABILIU M.

Fulberti, <i>Episcopi Carnotensis, vita.</i>	147	Gorri (<i>Ant. Franc.</i>) <i>in Museum Florentinum merita laudata.</i>	193
callum <i>secundi ratio.</i>	25	<i>Museum Florentinum sub iudicium vocatum.</i>	208 seq.
<i>ad eam pertinentes figura laudata.</i>	27	<i>Græcæ ecclesiæ orthodoxia asserta.</i>	555 seq.
G		<i>antiquitates in compendio descriptæ.</i>	704 seq.
Galli (<i>Vincent.</i>) <i>vita & scripta.</i>	340	Grandi (<i>Guidonis</i>) <i>vita & scripta.</i>	339
Galliæ <i>historia ecclesiastica descripta.</i>	146 seq.	Gregorii VII, <i>P. M. gesta descripta.</i>	149
Gandavensis <i>reipublicæ quæ olim forma fuerit?</i>	463	<i>dictatus an ab eo profecti?</i>	570
Ganglii <i>permagni & tandem lethalis exemplum.</i>	413	Gronovii (<i>Jac.</i>) & <i>Hottingeri Epistola mutua edita.</i>	38
Gangranæ <i>causa & curatio.</i>	497 seq.	(<i>Abrah.</i>) <i>in Pomponium Melam merita.</i>	156
Garengot <i>notatus.</i>	26	Grotius (<i>Hugo</i>) <i>cum Vossio patre comparatus.</i>	37
Geographia <i>per Dialogum exposta.</i>	187	<i>ejus Jus belli & pacis Commentario illustratum.</i>	637 seq.
Georgii <i>Friderici Caroli, Margravii Brandenb. vita.</i>	568	Gruteri (<i>Jo. Dan.</i>) <i>in Epistolas Leibnitii & aliorum merita.</i>	35 seq.
Gerberti, <i>qui postea Sylvester II, vita & res gesta.</i>	146 seq.	Gualterii (<i>Phil. Ant.</i>) <i>elogium.</i>	65
Gesneri (<i>Jo. Matthia</i>) <i>liber novus promissus.</i>	191 seq.	Guarguanti (<i>Horatii</i>) <i>vita & scripta.</i>	339
Gilloti <i>Epistola ad Scaligerum edita.</i>	288	Guido, <i>frater Delphini Viennensis, an una cum Magistro Ordinis Templariorum combustus fuerit?</i>	114
Glabri (<i>Radulphi</i>) <i>vita & scripta.</i>	113		
Globi <i>e tormento ejectione velocitatis.</i>	268		
<i>motus in aere.</i>	271 seq.		
Gordianus <i>Imp. in numo antiquo.</i>	214		
		A a a a	Æ Guz-

I N D E X

E Guzmata <i>firpe</i> <i>codus S. Do-</i> <i>minicus.</i> 495	Hesyehii <i>iosuplectissima editio</i> <i>curata.</i> 576 seq.
H	Hesyehius, <i>Lexici autor, quis</i> <i>fuerit?</i> 576. seq.
H adrianus <i>Imp. in numis an-</i> <i>tiquis.</i> 200	Heviaus <i>laudatus.</i> 22
H æmorrhagiæ <i>uterinæ in gra-</i> <i>vidis curatio.</i> 19	Hierarchia <i>ecclesiæ orientalis il-</i> <i>lustrata.</i> 289 seq.
H amburgensis <i>urbis historia il-</i> <i>lustrata.</i> 383 seq.	Hildeberti, <i>Genomannensis Epi-</i> <i>scopi, vita descripta.</i> 150
V on der H ardt (<i>Hermani</i>) <i>vi-</i> <i>ta & scripta.</i> 476. seq.	Hippocratis <i>πρωϊμὸν quid?</i> 164
H atzfeldius <i>de libro suo sceleso</i> <i>notatus.</i> 670. seq.	Sub Hippolitchi <i>a Lapide nomi-</i> <i>ne quis lateat?</i> 40
H egesippi <i>locus illustratus.</i> 48	Hipponactis <i>vita & scri-</i> <i>pta.</i> 213
H eineccii (<i>Jo. Gottlieb</i>) <i>Ope-</i> <i>ra conjunctim edendæ institu-</i> <i>tum.</i> 334 seq.	Hispanæ <i>ecclesiæ ortus & in-</i> <i>crementa descripta.</i> 454 seq.
H elgaldi, <i>Floriacensis monachi,</i> <i>vita.</i> 215	<i>Canonum Co-</i> <i>dex antiquus editus.</i> <i>ibid.</i>
H eliodori <i>locus emendatus.</i> 46	H istoriæ <i>Romane in N. Test-</i> <i>interpretatione usus.</i> 369
H eraclidis <i>Pontici vita & scri-</i> <i>pta.</i> 213	<i>Augustæ Scriptores cum</i> <i>numis editæ.</i> 389 seq.
H ercules <i>an Musagetæ nomine</i> <i>dignus?</i> 65	Hoeslichii (<i>Ge. Christoph.</i>) <i>vi-</i> <i>ta.</i> 570
H erniæ <i>immobilis causâ pecu-</i> <i>liaris.</i> 26	D e H ollander (<i>Joannis</i>). <i>Com-</i> <i>mentarii de tumultibus ad-</i> <i>versus Carolum V editi.</i> 492
H erniarum, <i>quæ cum gangre-</i> <i>na conjuncta sunt, curatio.</i> 18	<i>seq.</i>
<i>nova genera.</i> 26	H omeri <i>locæ quadam emenda-</i> <i>ta, aut explicata.</i> 49. seq. 249
H erodoti <i>locus illustratus.</i> 44	<i>vita.</i> 251
H esyehii <i>edendi leges propo-</i> <i>ta.</i> 95	<i>theologia quæ fuerit?</i> 257
<i>locæ emendata.</i> 282.	<i>locus quidam a vitio</i> <i>obscuritatis defensus.</i> 256
283 seq.	Homero

RERUM NOTABILIVM.

<p>Homero an τειρολογίας vi- tium recte impingatur? 253</p> <p>Homerus in numo antiquo. 102 variis Dissertationi- bus illustratus. 249 seq. an recte Heroum sta- turas valde proceras effinxe- rit? 253</p> <p>De Homicidio, in partu com- misso, quomodo iudicandum? 230. 231</p> <p>Hopperi (Jonch.) vita. 485 seq.</p> <p>Horatius Italice redditus. 633</p> <p>Hornii (Ge.) vita. 569</p> <p>Hottingeri & Gronavii Episto- la mutue edita. 38</p> <p>Hübneri (Jo.) vita. 384</p> <p>Humoram in corpore vitia quo- modo corrigenda? 13 seq. coagulum quomodo ferri, possit? 303</p> <p>Hungariz Historia literaria il- lustrata. 469 seq.</p> <p>Hustetus notatus. 21</p> <p>Hydrocelen curandi nova ratio. 421</p> <p>Hymni quadragesimales Græco- rum illustrati. 56</p> <p>Hymnographi Græcorum illu- stres recensiti. 57 seq.</p> <p>Hyperborei an certa quedam gens dicla? 66 seq.</p> <p style="text-align: center;">I</p> <p>Jesus recens natus in tribus monumentis antiquis. 234</p>	<p>Imaginatio matris nihil nocet partui. 648</p> <p>Inflammatiō quid, & quomodo curanda? 406 diligenter observan- da in vulneribus. 410</p> <p>Inhalatio exposita. 162</p> <p>Inscriptio Thyatirena illustra- ta. 48 antiqua sepulcralis il- lustrata. 440</p> <p>Inscriptiones antiqua Murato- rii emendata. 321</p> <p>Inscriptionum antiquarum opus a Furmontio promissum. 62</p> <p>Interpretationis grammaticæ in Jure Romano usus varius. 528 seq.</p> <p>Interuterinum Leibnitianum quale? 546</p> <p>Joachimus I Brandenburgicus magicarum artium immerito accusatus. 469</p> <p>De Joanne Casimiro, Principe Poloniæ, varia. 39</p> <p>Jornandis Historia cum numis edita. 389</p> <p>Iselii (Jac. Christoph.) liber de Canone N. Test. editus. 288</p> <p>Isidori locus emendatus. 278</p> <p>Isoperimetricum Problema so- lutum. 71. 610</p> <p>Italicum boni seculi sermonem an adhibere in scriptis oport- eat? 539 seq.</p> <p>Jadæorum preces penitencia- les</p>
--	--

I N D E X

<i>Es au fuit in Christum inju- riosa?</i>	562	<i>A Laeco (Joannis) libri recen- siti.</i>	288
<i>Juliani Imp. laudes celebratae.</i>	63	<i>Latina lingua observationibus illustrata.</i>	422 seq.
<i>Ivonis vita & scripta.</i>	151	<i>Latinae lingua novus Thesaurus promissus.</i>	191 seq.
<i>Jupiter καταιβόρνης in anti- quo numo.</i>	108	<i>voces rariores collectae.</i>	333
<i>Juris Civilis cum Jure natura convenientia demonstrata.</i>	637	<i>linguae studium quomodo nostra aetate tractandum?</i>	540 seq.
<i>Justini locus emendatus.</i>	226	<i>In Lectis apertis recubandi mos antiquus.</i>	334
<i>Martyris locus emenda- tus.</i>	279	<i>Legati (Laur.) vita & scripta.</i>	339
<i>Justinus cum numis editus.</i>	390	<i>Leonis IX, P. M. vita descri- pta.</i>	148
K		<i>Libræ Romana ratio explicata.</i>	112
K <i>auu (Abrah.) laudatus.</i>	158	<i>Van der Linden (Henr. Anto- nidis) Epistola ad Altingium edita.</i>	287
	164 seq.	<i>Linea brevissima in superficie curva determinata.</i>	602
<i>Kæstnorus (Christ. Wilb.) lauda- tus.</i>	622	<i>Lini vita & scripta.</i>	213
<i>De Klettenberg (Caroli Henr.) in Historicis Romanos vete- res merita.</i>	390 seq.	<i>Literarum elegantiorum vindi- cia ab exemplis sapientissi- morum Romanorum.</i>	571 seq.
<i>Koeleri (Jo. Dav.) cum Belio controversia.</i>	690	<i>Lithotomiae historia.</i>	415 seq.
<i>Krameri Tabula Botanica tyro- nibus non utiles.</i>	131	<i>Liturgia ecclesiae Hispanae de- scripta.</i>	463 seq.
<i>Krügerus (Jo. Gottlob) lauda- tus.</i>	171	<i>Livii Fragmentum pro supposi- tizio habendum.</i>	152
L		<i>loci explicata.</i>	432. 569
L <i>abieni (Titi) vita descripta.</i>	212	<i>In Livium merita Crevierii.</i>	145 seq.
<i>Labii leporini curatio.</i>	23 seq.	<i>Livius</i>	
<i>Lapidum origo explicata.</i>	68		

RERUM NOTABILIVM

Livius cum Dionysio Halic. in comparationem adductus. 112	ceptione sententia an sit san- guine tuenda? 4 seq.
Logicæ in Theologia usus. 692 seq.	Marinonii (Jo. Jac.) Astrono- micus apparatus descriptus. 244
Lotus a crimine oblatarum ad stuprum filiarum defensus. 139	Maritimæ rei antiquitates illu- strata. 629 seq.
Louberii (Simonis) elogium. 65	Maronitarum historia illustra- ta. 309
Luciani loca varia emendata, aut explicata. 42-47	Marlyæ, Musici, vita. 213
Luem veneream curandi metho- dus. 19	S. Martialis Apostolis adscri- ptus. 147
Lues venerea parent, non sem- per nocet proli. 328	Mathesis rebus forensibus ap- plicata. 545 seq.
Monspeliensis quæ? 329 seq.	Mattæ (Caroli Felicis) vita & scripta. 338
Luis venereæ duo singularia symptomata. 19	Mauritiû (Erici) ad Boinebur- gium Epistola edita. 39
Lunæ motus emendatus. 131	Maxima & minima in Curvis. 71
Lunulæ quadrabiles curvilineæ investigata. 612	Medici Scriptores recensiti. 622 seq.
Lunus Deus in antiquo numo. 107 seq.	Melæ (Pomp.) editio, A. 1719 Iscæ edita, descripta. 155 seq.
Lutheri funus & sepulcrum de- scriptum. 573	In Melam (Pomp.) merita Abrah. Gronovii. 154 seq.
Lysimachus in numo antiquo. 198	Melii (Jo. Pauli) vita & scri- pta. 339
M	Mercurii motus a Cometa per- turbatus. 34
Mangiutica literatura illu- strata. 650 seq.	Mercurius contra quæ mala ve- nena nihil valeat? 21
Manichæorum secta descripta. 147	Meridianam lineam determi- nandi methodus. 244
Marcellinus (Ammian.) cum nu- mis editus. 390	Meridiem observandi metho- dus. 598 seq.
Marix & Josephi connubium admirandum. 360	Me-
De B. Marix immacolata con-	Aaa aa 3

I N D E X

Messala (<i>M. Valer. Corvinus</i>) <i>cum numis editus.</i>	387	Motus <i>oscillatorius corporum</i> <i>silo flexu connexorum.</i>	610
Metaphysicæ <i>veritates explica-</i> <i>ta.</i>	372 seq.	Motuum <i>theoria explicata.</i>	380 seq.
Micrometri <i>constructio optima.</i>	245	Mundi <i>natura generatim ex-</i> <i>plicata.</i>	380
De <i>Miraculis reliquiarum judi-</i> <i>cium.</i>	663 seq.	De <i>Mundi pluralitate veterum</i> <i>Philosophorum sententia.</i>	145
Misium <i>facere, formula, quid</i> <i>notet?</i>	210	Muratorii <i>Inscriptiones anti-</i> <i>qua emendate.</i>	321
Molinellius (<i>Petr. Paul.</i>) <i>lau-</i> <i>datus.</i>	168	Mureti <i>operum nova editio pu-</i> <i>blicata.</i>	143 seq.
Monasterii <i>Passinianensis hi-</i> <i>storia descripta.</i>	535 seq.	Musæi <i>loca quaedam emendata.</i>	240
Monasteriorum <i>Hispania origo</i> <i>& instituta.</i>	462	De <i>Musca cervaria observatio</i> <i>singularis.</i>	117
Moneta <i>an sit e re publica?</i>	235 seq.	Muscæ, a <i>D. Marco appellata,</i> <i>genesis.</i>	116
Monogramma <i>Christi in gemma</i> <i>antiqua.</i>	431	<i>pseudo-cruccarum qua-</i> <i>tes?</i>	117 seq.
Monzambani <i>scriptum valde</i> <i>laudatum.</i>	39	<i>testige, Gallis cinga-</i> <i>ta, natura indagata.</i>	118 seq.
<i>sub nomine quis</i> <i>lateat?</i>	ibid.	<i>melifica, apis, natu-</i> <i>ra descripta.</i>	119 seq.
Morhossii <i>de itinere suo rela-</i> <i>tio.</i>	39 seq.	Muscarum <i>quadripennium na-</i> <i>tura explicata.</i>	115 seq.
Motus <i>Planetarum & Cometa-</i> <i>rum analytice consideratus.</i>	28	<i>bipennium natura</i> <i>indagata.</i>	116
<i>oscillatorius laminae ela-</i> <i>stica.</i>	91. 92	Musconii (<i>Pauli</i>) <i>vita & scri-</i> <i>pta.</i>	340
<i>projectorum ex idea mi-</i> <i>nimi deductus.</i>	91	Musei <i>Capitolini statua descri-</i> <i>pta.</i>	1 seq.
<i>in aere resi-</i> <i>stente.</i>	273	<i>Arigoniani Numismata</i> <i>edita.</i>	97 seq.
<i>globi ex tormento egressi.</i>	268	Musei <i>Florentini numi prestan-</i> <i>tiores collecti.</i>	193 seq.
		<i>Muta-</i>	

RERUM NOTABILIUM.

Mutatio corporum in quibus partibus fiat? -	619	Numismata antiqua maximae moduli Musei Florentini collecta.	193 seq.	
N				
De Nangis (Guil.) vita & scripta.	113	Numus Aegiensium praeclarus descriptus.	102.	
Navigandi artis antiquitates vestigata.	629 seq.	Panis illustratus.	104.	
Nazarii (Jo. Pauli) vita & scripta.	339	Tyriorum rarior descriptus.	105.	
Nepotis locus explicatus.	333	Pbilippi senioris rarior illustratus.	106.	
S. Nerii (Pbil.) vita vindicata.	684 seq.	Gordiani Imp. rarior.	214.	
De la Neufville (Jac. Quienii) elogium.	65	Nutritio quomodo fiat?	618.	
Neutoneniana methodus interpolandi explicata.	506 seq.	O		
Nicolai V. P. M. vita descripta.	258	Orphei vita & scripta.	213.	
	in literas & literatos favor.	261 seq.	Ophthalmiae curatio.	409.
S. Norberti vita & miracula descripta.	152	Orientis Patriarchatus illustratus.	289 seq.	
De Novellis (Hieronymi) vita & scripta.	339	P		
Numerorum figuratorum formula generalis.	514.	Palaephatus emendatus.	238.	
	primorum proprietates variae.	609	Pallavicini (Seeph. Bened.) vita & epitaphium.	631 seq.
Numi rariores ad Alexandrum M. relati.	147	De Pallavicini Historia Concilii Tridentini judicium.	36 seq.	
Scriptores Historia Romana illustrantes.	386 seq.	Pallii sacri antiqua & nova descriptina.	461.	
rariores varii descripti.	542 seq. 688 seq.	Pan in numo antiquo.	104.	
Numismata antiqua rariora ex Museo Arigonio publicata.	97 seq.	Panxtii vita & scripta.	212.	
		Parabola non est vera projectoria corporum in aere.	273.	
		Partus caesarei historia & exempla nova.	24 seq.	
		Passerini (Petri Maria) vita & scripta.	340.	
		Passinianensis monasterii historia descripta.	535 seq.	
		Batriac.		

I N D E X

Patriarchatus Orientis descri- pti & illustrati. 289 seq.	Picturæ in rebus sacris antiqui- tas illustrata. 358 seq.
Paulini Nolani locus emenda- tus. 224	sacræ Cæmeteriorum Ro- manorum collecta. 433 seq.
Pausaniæ locus restitutus. 45	Pili quid? 161
Peccata clamantia quæ sint? 137	Pisaniæ Academiæ prima ætas illustrata. 398 seq.
Perspiratio per quas partes fiat? 159 seq.	Pisani (Homoboni) vita & scri- pta. 339
Petitus Chirurgus non primus observavit, quid sensuum abo- liti in capitis vulneribus in- dicer? 15	Plagarum cæci in sepeliendis mortuis supersticiosa olim observatio. 333
inventor novi elevatorii. 17	Plagii literarii exemplum. 40 seq.
Petrefactorum materia explica- ta. 68 seq.	Planetarum nova theoria ana- lytica. 27 seq.
varia genera re- censita. 70	Plantæ quot modis propagen- tur? 130
In Petronium merita Petri Burmanni. 625 seq.	Plantarum vires quomodo in- veniendæ? 131
De la Peyronie edidit Tomum I Commentariorum Acad. Reg. Chirurg. Paris. 12	Platinæ (Barbol.) vita & scri- pta. 338
Phædri locus emendatus. 280	Platnerus (Jo. Zach.) laudatus. 400. 420
Philammonis vita & scripta. 213	Platonis statua ex Seneca loco illustrata. 3
Philelphi (Franc.) vita & mo- res descripti. 215	locus illustratus. 48
Philosophiæ cum fructu studen- di ratio. 498 seq.	Plinii Epistolarum locus emen- datus. 225
Phrynidis, Musci, vita. 213	Plutarchi de Musica Dialogus emendatus. 212
Phylarchi vita & scripta. 110	De Plutarchi libro de Musica notitia literaria. 110
Physices potioris capita solide explicata. 168 seq.	R
Picenardi (Ostavian) vita & scripta. 339	De Raymondis (Jo. Bapt.) vi- ta & scripta. 339
	Rede-

RERUM NOTABILIUM.

Rederalci (<i>Franc.</i>) <i>vita & scripta.</i>	338	Ricciana <i>equatio.</i>	616
Reimanni (<i>Jac. Frid.</i>) <i>vita & scripta.</i>	473 seq.	Riccus (<i>Ang. Maria</i>) <i>leviter notatus.</i>	257 seq.
Reimari (<i>Herm. Sam.</i>) <i>Notarum ad Dionem Cassium specimen.</i>	322 seq.	Rigordi, <i>Historici Gallia, vita & scripta.</i>	113
Reiskii (<i>Ju. Jac.</i>) <i>in Petronio Bumannii conatus praposteri.</i>	625 seq.	Robinsii (<i>Benj.</i>) <i>errores notati.</i>	269
Religionis <i>Christiana veritates lumini rationis convenienter demonstrata.</i>	180 seq. 185 seq. ad rem-	Rodolphini (<i>Lud.</i>) <i>vita & scripta.</i>	339
<i>publicam habitus demonstratus.</i>	185 seq.	Romana <i>Historia in N. Test. interpretatione usus.</i>	369 seq.
Reliquiarum <i>cultus reprehensus.</i>	661 seq.	<i>urbis antiquitates illustrata.</i>	565 seq.
Repressaliarum <i>doctrina ex Jure publico & Historia illustrata.</i>	641 seq.	Rufus (<i>Sex.</i>) <i>cum numis editus.</i>	388
Resistentia <i>fluidorum, speciatim aeris.</i>	271	Rufforum <i>prima expeditio Constantinopolitana illustrata.</i>	652 seq.
Resolventium <i>medicinarum experimenta.</i>	17		
Respirationis <i>doctrina explicata.</i>	169 seq.	S	
Respondere <i>in judicio quid notet?</i>	425	Salustius <i>cum numis editus.</i>	390
Revelationis <i>necessitas & criteria.</i>	582	Salmasii (<i>Cl.</i>) <i>Epistola edita.</i>	37
Rex <i>an vocata Maria Hungariae in numis?</i>	690	Sanctorum <i>cultus assertus.</i>	341 seq.
		<i>De Sanguine in ventrem effuso observationes.</i>	16
		<i>De Sanguinis circulo nova cogitationes.</i>	648 seq.
		Sannazarii (<i>Alf. Sync.</i>) <i>de Partu virginis Carmen in linguam Etruscam translatum.</i>	234 seq.
		Sarcocoles <i>causa.</i>	414
		Bbb bb	Saturni

I N D E X

Saturni annulas, ejusque appa- rentia. 654 seq.	XIX, 11.	429
Scalex (Desiderii) vita & scri- pta. 338	13.	ibid.
De Scioppii (Casp.) libris sin- gularia. 37	Devt. IV, 5.	448
Scioppius (Casp.) inter doctos impostores relatus. 40	V, 31.	ibid.
Scriptjonis antiquae in Diploma- tibus obvia, compendia no- tata. 316 seq.	VI, 3.	447
Scripturae S. loca explicata, aut illustrata:	XV, 2.	445
Gen. XVII, 23. 223	6, 7.	446
XX, 10. 353	22.	448
XXI, 21. 223	XVIII, 12.	ibid.
XL, 19. 360	15.	366
XLIII. 222	XXII, 19.	445
XLIX, 5. 352	XXIII, 19.	446. 447.
Exod. III, 5. 346	XXIV, 10.	448
XII, 36. 445	19, 20.	448
41. 353	XXVI, 5.	48
XIV, 25. 351	XXVIII, 12.	446
XIX, 8. 352	44.	ibid.
XXI, 7. 448	Jof. V, 13.	346
XXII, 21. 446	1 Sam. II, 20.	448
25. 446	1 Reg. VI, 3.	332
XXVII, 18. 351	XI, 1.	222
Levit. XIX, 34. 448	2 Reg. IV, 1.	446. 448
XXV, 15, 16. 446	7.	448
19. 448	VIII, 26.	587
29. 446	XVII, 26.	668
36, 37. 446	2 Par. VI, 23.	446
Num. III, 49. 447	XXI, XXII.	587
	Neh. V, 5.	448
	Job. XXXIII, 23, 24.	343
	Pf. I.	287
	ibid. II.	288
	XV, 5.	446
	XVI, 9, 10.	429
		Pf. XLI.

RERUM NOTABILIMUM.

Ps. XLI.	139	Tob. XII, 12.	342
XLV, 14.	180	1 Macc. III, 48.	553
LXXXVIII, 23.	445	2 Macc. XII.	184
CVIII, 11.	446	XV, 12.	342. 557
Prov. XIII, 10.	181	2 Efr. V, 2.	446
XIX, 17.	446	Matth. I.	362
XXII, 7.	ibid.	16.	363
XXVIII, 8.	446. 447	18.	362. 363. 364
Ecclef. VIII, 15.	446	20.	362
XXIX, 4.	ibid.	25.	ibid.
Ec. VII, 13, 14.	365. 367	V, 34.	447
15-17.	365	48.	358
IX, 6.	346	VIII, 22.	663
XXIV, 2.	446	XII, 32.	184
XXXVI, 16.	287	XVI, 20.	366
XLIV, 11.	ibid.	XVIII, 27.	445
LVIII, 6.	446. 448	XXI, 12.	332
Jer. IX, 25.	223	XXV, 31.	446
XV, 1.	557	XXVI, 39.	365
10.	445. 446	XXVIII, 29.	342
12-14.	342	Marc. X, 42.	430
Ezech. XVIII, 4.	446	XI, 15.	332
12.	445. 446.	XII, 34.	181
16.	448	Luc. II, 4, 5.	363. 365
17.	446	22.	362
XXII, 12.	447	33.	363
25.	ibid.	41.	ibid.
Dan. V, 5.	448	48.	ibid.
IX, 26.	358	51.	ibid.
X, 21.	430	III, 23.	364
Amos, III, 8.	343	IV, 18.	556
VIII, 5.	448	22.	364
Mich. II, 3.	ibid.	VI, 32.	446
Hagg. I, 9.	565	35.	447
	447	IX, 17.	446
		Bbb bb 2	Luc.

I N D E X

Luc. IX, 21, 22,	366	Phil. I, 19.	288
23.	446	II, 15.	ibid.
Jo. I, 46.	364	30.	ibid.
V, 2.	332	Cal. I, 15.	430
4.	288	II, 18.	347
VI, 42.	364	1 Theff. V, 27.	181
VII, 37 seq.	331	2 Theff. II, 15.	557
X, 22.	331	2 Tim. IK, 9.	280
23.	332	III, 2.	331
XIV, 31.	365	Tit. III, 1.	430
XIX, 15.	430	1 Pet. II, 17.	430
23.	360	III, 4.	180
Act. II, 23.	365	V, 13.	301
42.	666	2 Pet. I, 15.	344
III, 2.	332	20. 21.	224
10, 11.	ibid.	III, 15, 16.	560
IV, 28.	365	1 Jo. V, 7.	681
V, 12.	332	Ebr. XI, 35.	370
XVII, 11.	181	Jac. V, 12.	447
XVIII, 19.	297	Apoc. I, 5.	430
XIX.	296	8.	431
1.	297	11.	ibid.
XX, 12.	663	V, 8-10.	344
XXV, 11.	371	VI, 9.	666
Rom. XII, 2.	332	10.	344. 557
1 Cor. III.	184	VII, 15.	344
6.	673	VIII, 3.	343. 557
X, 15, 16.	181	4.	343
XI, 8-15.	331	XV, 7.	557
2 Cor. IV, 18.	180	XIX, 10.	347
V, 16, 17.	223	XXI, 6.	431
VI, 17 seq.	180	XXII, 9.	347
Eph. I, 21.	430	13.	431
IV, 22-24.	223	18, 19.	560
			Scul-

RERUM NOTABILIU M.

Sculpturæ sacre Cæmeteriorum Romanorum collecta.	Sicci (Alexandri) vita & scripta.	338
433 seq.	Silii Italici locus emendatus.	224 seq.
Seçtio anguli per formulam generalem.	Sillem (Garlib.) vita.	383
511.615	Socratis statua ex Ciceronis loco illustrata.	3
Seçtione conì data invenire conum, e quo secari possit.	Solstitii æstiva observatio.	598
602	A Sorexina (Jo. Franc.) vita & scripta.	340
Sementii (Jos. Hier.) vita & scripta.	339	
Seminis emissio quomodo impediatur?	21	De Souzy (Mich. Peletierii) elogium.
Senecæ locus emendatus.	281	64
Sensationis fundamenta in corpore quæ?	619	Spanhemii (Ez.) ad librum Herberti de Cherbury Notæ edita.
In Sepeliendis mortuis plaga cæli olim observata.	333	432
Septuagintaviralis versio Exodi præter meritum textui Hebraico prælata.	347 seq.	Spinellorum familia illustrata.
Serierum variarum summa.	508.	539
517.609.697	termini generales investigati.	511
Series recurrentes quæ?	525	Spirituum natura explicata.
Serpens in numis antiquis quid notet?	199	381
Severus Imp. in numis antiquis.	205	Statuæ virorum illustrium in Capitolio conspicua.
Christianorum sacris per Gnosticos initiatus.	430 seq.	1 seq.
Siberus (Urb. Godofr.) a Cardinale Quirini notatus.	56	Steinbergiorum genealogia illustrata.
		542
		Stesichori vita & scripta.
		213
		Stockflethi (Dan.) vita.
		383
		Stœberi (Eliæ) in Feitbii Antiquitates Homericas merita.
		237
		De Studitis (Theodoro & Josepho) singularia.
		57 seq.
		Suffusionis sedes & natura.
		417 seq.
		Super-

I N D E X

Superficies ad aequationes locales reducſa.	600	Theologiae in ſyſtema redigenda vera methodus.	693 ſeq.
T aciti loca emendata.	46	Theorematis binomialis formula, quae abſtrahitur pro exponente poſitivo & negativo.	506
Taffir (Jo. Bapt.) Commentarii ſui temporis editi.	487	Thraſylli, Aſtologi, vita.	212
Tatii (Achillis) loca quadam emendata.	240	Timothei vita & ſcripta.	213
Taurus in numis antiquis quid notet?	199	Tipularum natura explicata.	115 ſeq.
Tavtochronæ nova methodo inveſtigata.	600	Torellius (Joſeph.) refutatus.	347 ſeq.
Telescopiorum in plano Meridiani mobilium uſus.	244	Tormentaria res emendata.	266 ſeq.
fixorum uſus.	247	Tragediam an conſtare quinque actibus neceſſe ſit?	111
Tentzelius (Wilb. Ern.) refutatus.	494	Trebellii Pollionis locus emendatus.	282
Terpandri vita & ſcripta.	213	Trepani uſus in caſibus dubiis oſtenſus.	15
In N. Testamentum Commentarii variorum recenſiti.	354 ſeq.	Trepanum quando repetitis viribus adhiberi poſſit?	16
Thaleri, juffu Comitum & Baronum I. R. G. percuffi.	687 ſeq.	Triduum Aſtronomicum Marini nonii.	248
variores deſcripti.	688 ſeq.	Trigonometria ſphærica nova methodo tractata.	601
Thaletis vita & philoſophia deſcripta.	212	Trillerus (Dan. Wilb.) laudatus.	276 ſeq.
Theologia primorum Chriſtianorum dogmatica quae fuerit?	681 ſeq.	Trombelli (Jo. Chryſ.) refutatus.	661 ſeq.
		Tumor ingens periſtæii femoris.	17
		Tumoris ſcirrhoſi venerei ſuper aſpera arteria curatio.	19
		Tumo-	

RERUM NOTABILIUM.

Tumoris <i>cystici exemplum memorabile.</i>	413	Viglii <i>ab Aytta vita.</i>	479 seq.
<i>ex naturalibus propendens curatio.</i>	420	<i>Epistola edita.</i>	483
Tumorum <i>vesiculae felleae a bile retenta cognitio & curatio.</i>	14	Virgilii <i>locus emendatus.</i>	280
Turriani (<i>Janehi</i>) <i>vita & scripta.</i>	340	Ultrajectensium <i>Præpositorum & Decanorum catalogus.</i>	489
Tyriorum <i>numus rarior descriptus.</i>	105	Ungues <i>quid?</i>	161
Tyrtæi <i>vita & scripta.</i>	111	Ungulæ <i>cylindrorum investigata.</i>	599
		Voces <i>Latinae variores collectæ.</i>	333
		Voigtii (<i>Godofr.</i>) <i>vita.</i>	384
		Vonck (<i>Cornel. Valerius</i>) <i>laudatus.</i>	215 seq.
		De <i>Vorburgii Opere historico judicium.</i>	37
		Vossius (<i>Is.</i>) <i>inter atheos relatatus.</i>	38
		De <i>Voto sanguinario in honorem immaculatæ conceptionis Mariæ controversia.</i>	3 seq. 11
		Ursini (<i>Fulv.</i>) <i>in delineandis imaginibus antiquis fides notata.</i>	208 seq.
		Usuræ <i>pecuniariae moralitas explicata.</i>	443 seq.
		Vulnera <i>cerebelli non semper letalia.</i>	411
		<i>ductus Stenoniani facta.</i>	412
		Vulpium (<i>Hieronymi</i>) <i>Carmina edita.</i>	175 seq.
		Vulpiorum (<i>Jo. Ant.</i>) <i>senioris & ju-</i>	

V

Valcarengi (*Pauli*) *vita & scripta.*

340

Valerii *Flacci locus emendatus.*

227

Vaticinia *casu vera.*

139

Vellejus (*C. Patere.*) *cum nummis editus.*

387

De *Veneno dato quomodo judicandum?*

229 seq.

Venetorum *Episcoporum, qui Francisci Barbari ætate floruerunt, merita descripta.*

55 seq.

Verdæ *urbis historia naturalis illustrata.*

503 seq.

Victor (*S. Aurel.*) *cum nummis editus.*

388

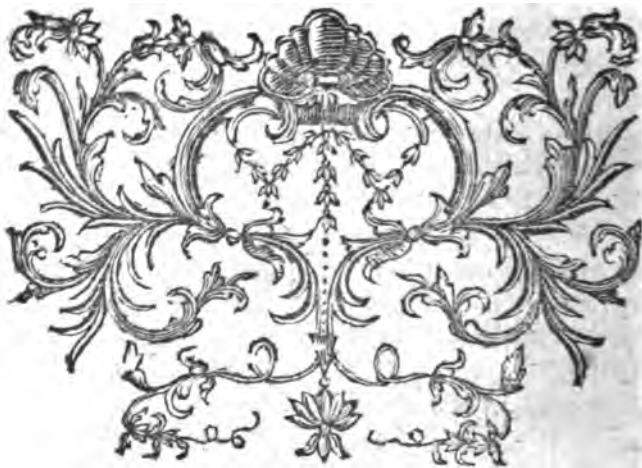
Vidæ (*M. Hieron.*) *vita & scripta.*

339

INDEX RERUM NOTABILIUM.

	<i>& junioris, Carmina edita.</i>	X	
	175 seq.		X enephonti <i>varia vitia ob-</i> <i>jecta.</i> 67
W			Xenophontis <i>loca emendata &</i> <i>illustrata.</i> 44
W eitbrechtus (Jo.) <i>lauda-</i> <i>tus.</i> 648 seq.			
W inckleri (Jo. Frid.) <i>vita.</i>		Z	Z elus <i>quid?</i> 138
	383		Zenonis <i>statua ex Platone &</i> <i>Diogene Laertio illustrata.</i> 3.
W olffii (Christ.) <i>vindicia fa-</i> <i>ma sua adversus Hatzfel-</i> <i>dium.</i> 669 seq.			Zoili <i>Homeromastiges an fue-</i> <i>runt duo?</i> 111

Errores operarum hi sunt emendandi: *Pag. 136 lin. 18* pro
 $\int p \frac{dz}{p^2+1}$ leg. $p \int \frac{dz}{p^2+1}$; *pag. 145 lin. ult.* pro *Creverias* leg.
Creverius; *pag. 157 lin. 12* pro *1171* leg. *1671*; *pag. 181 lin. 24* pro
Murc. leg. *Marc.*; *pag. 571 lin. ult.* pro *Megni* leg. *Magni*.

This book should be returned to
the Library on or before the last date
stamped below.

A fine is incurred by retaining it
beyond the specified time.

Please return promptly.

